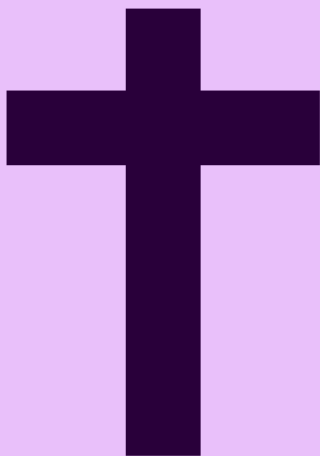

Dios Cũ Cauetibũju
Cũrĩcã Tuti

New Testament in Carapana (CO:cbc:Carapana)

Dios Cã Cauetibujũ Cũrĩcã Tuti

New Testament in Carapana (CO:cbc:Carapana)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Carapana

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Carapana

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
69a83a35-f961-5e00-b9bd-ee04b851efbd

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	61
SAN LUCAS	98
SAN JUAN	161
LOS HECHOS	207
ROMANOS	260
1 CORINTIOS	286
2 CORINTIOS	312
GÁLATAS	329
EFESIOS	339
FILIPENSES	347
COLOSENSES	353
1 TESALONICENSES	359
2 TESALONICENSES	364
1 TIMOTEO	367
2 TIMOTEO	375
TITO	381
FILEMÓN	384
HEBREOS	386
SANTIAGO	404
1 SAN PEDRO	411
2 SAN PEDRO	419
1 SAN JUAN	424
2 SAN JUAN	431
3 SAN JUAN	432
SAN JUDAS	433
EL APOCALIPSIS	435

El Santo Evangelio Según SAN MATEO

Los antepasados de Jesucristo (Lc 3.23-38)

¹ Jesucristo ati yeparu cū caátianajērē ati tutipu marī tūgoro. Mai, caānijūgoro cū ñicūjāā ānana wāmerirē mujāā quetibujūgu yu ātiya. Jesucristo ruame David, bairi Abraham ānacū pārāmi majū caānacū āmi. Atore bairo āñupā:

² Abraham macūcūsupi Isaac cawāmesucure.

Isaac ruame cabero macūcūsupi Jacob cawāmesucure.

Jacob ruame cabero macūcūsupi Judá cawāmesucure, cū bairā mena.

³ Judá ruame cabero pūnaacūsupi Fares, bairi Zara cawāmesucū mena. Na paco, Tamar wāmesucūsupo.

Tunu bairoa Fares ruame cabero macūcūsupi Esrom cawāmesucure.

Esrom ruame cabero macūcūsupi Aram cawāmesucure.

⁴ Aram ruame cabero macūcūsupi Aminadab cawāmesucure.

Aminadab ruame cabero macūcūsupi Naasón cawāmesucure.

Naasón ruame cabero macūcūsupi Salmón cawāmesucure.

⁵ Salmón ruame cabero macūcūsupi Booz cawāmesucure. Cū paco, Rahab wāmesucūsupo.

Tunu bairoa Booz ruame cabero macūcūsupi Obed cawāmesucure. Cū paco, Rut wāmesucūsupo.

Tunu bairoa Obed ruame cabero macūcūsupi Isaí cawāmesucure.

⁶ Isaí ruame cabero macūcūsupi David, Israel yepa macāāna quetiuparu rey caāniraure.

Bairo David cūā cabero macūcūsupi Salomón cawāmesucure. Cū paco ānacō ruame Urías ānacū namo āñupō.

⁷ Tunu bairoa Salomón ruame cabero macūcūsupi Roboam cawāmesucure.

Roboam ruame cabero macūcūsupi Abías cawāmesucure.

Abías ruame cabero macūcūsupi Asa cawāmesucure.

⁸ Asa ruame cabero macūcūsupi Josafat cawāmesucure.

Josafat ruame cabero macūcūsupi Joram cawāmesucure.

Joram ruame cabero macūcūsupi Uzías cawāmesucure.

⁹ Uzías ruame cabero macūcūsupi Jotam cawāmesucure.

Jotam ruame cabero macūcūsupi Acaz cawāmesucure.

Acaz ruame cabero macūcūsupi Ezequías cawāmesucure.

¹⁰ Ezequías ruame cabero macūcūsupi Manasés cawāmesucure.

Manasés ruame cabero macūcūsupi Amon cawāmesucure.

Amon ruame cabero macūcūsupi Josías cawāmesucure.

¹¹ Josías ruame cabero macūcūsupi Jeconías, cū bairā menarē. Ti yuteare marī ñicūjāā Israel yepa macāānarē na ñejoyupa areroru Babilonia yeparure.

¹² Bairi yua, Jeconías ruame na cawiyoro bero tunu etaupu, macūcūsupi tunu Salatiel cawāmesucure.

Salatiel ruame cabero macūcūsupi Zorobabel cawāmesucure.

¹³ Zorobabel ruame cabero macūcūsupi Abiud cawāmesucure.

Abiud ruame cabero macūcūsupi Eliaquim cawāmesucure.

Eliaquim ruame cabero macūcūsupi Azor cawāmesucure.

¹⁴ Azor ruame cabero macūcūsupi Sadoc cawāmesucure.

Sadoc ruame cabero macūcūsupi Aquim cawāmesucure.

Aquim ruame cabero macūcūsupi Eliud cawāmesucure.

¹⁵ Eliud ruame cabero macūcūsupi Eleazar cawāmesucure.

Eleazar ruame cabero macūcūsupi Matán cawāmesucure.

Matán ruame cabero macūcūsupi Jacob cawāmesucure.

¹⁶ Jacob ruame cabero macūcūsupi yua José cawāmesucure.

José ruame María manaru āñupī. Bairi yua, María ruame Jesús paco caānacō āmo.

Dios cū cajoricu Mesías marī caī, Jesús paco majū ācō baiwō María.

¹⁷ Bairi bairo cōñaata, Abraham ānacū berore puğa wāmo peti ruore baparcānacā pēnirō cānacā tutiri bero macāācū āñupī David. Tunu bairoa David ānacū berore puğa wāmo peti ruore baparcānacā pēnirō cānacā tutiri bero caátó majū israelita majārē na ñejoyupa Babiloniaru. To Babiloniaru israelita majārē na cañejorico berore tunu puğa wāmo peti ruore baparcānacā pēnirō cānacā tutiri capetiro bero macāācū majū āñupī yua Jesús.

*Nacimiento de Jesucristo**(Lc 2.1-7)*

¹⁸ Æmerē, mʉjǎārē yʉ quetibʉjʉgʉ Jesucristo cʉ cabuiarique quetire. Bairo baiyupa: Jesús paco María pʉame José mena cawāmojiyapao ãñupō. Mai, cʉ mena cō caānirapo jʉgoyepʉa, merē bairirupʉa ãñupō. Mai, Espiritu Santo, Dios Yeri majʉ cʉ camasĩrĩjē jʉgori bairo baiyupo María.

¹⁹ José pʉame masĩesupʉa Espiritu Santo bairo cʉ caātiatajere. “Roro átiatacomo,” ĩ tʉgoñañupʉ cʉ yeripʉ. Baipʉa, nipetiro camasā na caññajoro cō tutigaesupʉa. Cariape caācʉ ãnirĩ caroaro tʉgoñañupʉ. “Cō yarā jetore, ‘Cōrē yʉ boetiya,’ ñigʉ yasioroa,” ĩ tʉgoñañupʉ.

²⁰ Bairo cʉ caĩtʉgoñarō bero caānimiatacʉārē, ñami caāno qũēguericaropʉ Dios cʉ cajon, ángel majʉ buiaetayupʉ. Cʉ pʉame bairo qũñupʉ: “José, David ãnacʉ pārāmi, tʉgoñarĩqũē paieticōãña María menarē. Rorije áperiyamo. Cō macʉ caānirapʉ Espiritu Santo cʉ camasĩrĩjē jʉgori cabuiarapʉ ññami. Torecu, ‘Cōrē cō yʉ boetiya,’ ĩ tʉgoñaeticōãña.

²¹ Tunu bairoa cō macʉ cʉ cabuiaro, ‘Jesús’ cʉ mʉ wāmetigʉ. Tore bairo wāmecutigʉmi, cabero bʉtiácʉ cʉ yarā na carorije wapare canetōōpʉa ãnirĩ. Bairi ‘Jesús’ cʉ mʉ wāmetigʉ,” qũñupʉ ángel Joséré, qũēguerica tutipʉ yua.

²² Profeta majōcu jʉgori Dios cʉ caĩjʉgoyeticũrĩcārōrē bairo baietaro baiyupa. Mai, atore bairo ĩ quetibʉjʉyupi Dios profeta majōcure tirāmupʉre:

²³ “Jicāō carōmio, caāmʉ mena caāmeo nimiocʉā, macʉcutigomo.

Yʉ camasĩrĩjē jʉgori macʉcutigomo.

Cʉ, cō macʉ pʉame ‘Emanuel’ wāmecutigʉmi,” ĩ quetibʉjʉyupi profetare.

(Emanuel ĩgaro ñña: “Dios marĩ mena ãnicōãñami.”)

²⁴ Cabero José pʉame cañiwācārĩ bero, ángel cūrē cʉ caátirotire bairo ásupʉ. María mena wāmo jiyayupʉ.

²⁵ Bairo wāmoyijamicʉā, cō mena ãmeñupʉ, cō macʉ, Jesús cawāmecutipʉa cʉ cabuiaparo jʉgoye mai.

2*La visita de los sabios del Oriente*

¹ Bairo cabairo bero yua, Jesús buiayupi Belén cawāmecuti macāpʉ, Judea yepapʉ. Rey Herodes cawāmecucu majʉ quetiupʉa cʉ caāni yʉteare buiayupi. Bairo cʉ cabuiaro bero, cabʉtoa camasĩrā ñocōārē caññacōñamasĩrĩ majā ti yepapʉ etayuparā. Muipʉ cʉ cawāmʉatōpʉ caatátana etayuparā.

² Bairo eta yua, atore bairo na ĩ jēññañuparā:

—¿Noo cʉ ãññati mʉjǎā, judío majā, quetiupʉa rey caānipʉa cabuiatacu? Cʉ yʉa ñocōrē jǎā ĩñajoapʉ. Ñocō pʉame muipʉ cʉ cawāmʉatōpʉ buiatuaetami. Bairi caācārē qũiroagarā jǎā atipʉ —na ĩ quetibʉjʉyuparā cabʉtoa camasĩrā.

³ Bairo na caĩquetibʉjʉgo tʉgo, quetiupʉa rey Herodes pʉame tʉgo acʉacoasupʉ. To Jerusalén macāãna cāā nipetirā tʉgo acʉacoasuparā.

⁴ Bairo Herodes pʉame tʉgoacʉari yua, na piijoyupʉ sacerdote majā quetiuparārē, bairi Moisés ãnacʉ cʉ caroticũrĩqũērē cajʉgobueri majā cʉārē. Bairo na caneñaataro ñña yua, atore bairo na ĩ jēññañupʉ:

—¿Dope bairo na ĩ quetibʉjʉyupari marĩ ñicʉjǎā, Mesías cawāmecucu cʉ cabuiapeere? ¿Cʉ pʉame noopʉ cʉ buiagayupari? —na ĩ jēññañupʉ Herodes cʉ capiijoatanarē.

⁵ Bairo cʉ caĩrō tʉgo yua, na pʉame qũñuparā:

—Belén na caĩrĩ macāpʉ Judea yepapʉ buiagayupʉ Mesías. Dios yaye quetire woaturica tutipʉ atore bairo ĩ woatuyupi profeta Dios cārē cʉ caĩquetibʉjʉrijere:

⁶ Mʉjǎā, Judea yepa, Belén na caĩrĩ macā macāãna useanirĩ ãña.

Capairi macā macāãna mee nimirācʉā, caāni macā majʉ macāãna mʉjǎā ãñña.

Mʉjǎā mena macāãcʉ jĩcʉ quetibʉjʉ masĩgʉmi.

Yʉ yarā, Israel yepa macāãnarē na quetibʉjʉ masĩgʉmi,

ĩ woatuyupi profeta Dios cārē cʉ caĩquetibʉjʉrijere —qũĩ quetibʉjʉyuparā Herodere cʉ capiijoatana pʉame.

⁷ Cabero yua, Herodes pʉame yasioro na piijoyupʉ cabʉtoa camasĩrā muipʉ cʉ cawāmʉatōpʉ caatátanarē. Bairo yasioro na piijori yua, cʉ ñocō cabuiatíatacu na caññajʉgoatajere na jēññañupʉ.

⁸ Bairo tiere cārē na caquetibʉjʉyaparoro, Herodes pʉame Belēpʉ na joyupʉ. Atore bairo na ĩ joyupʉ:

—Topʉ áñaja. Cʉ, cawĩmañacarē mʉjǎā macāwā. Bairo cʉ mʉjǎā cabocaata, yʉ mʉjǎā quetibʉjʉjowa. Yʉ cʉā, cʉ ñiroaũ águ —na ĩtomĩñupʉ Herodes cabʉtoa camasĩrĩ majārē.

⁹ Bairo cū caĩrō tūgo, “Jan” qũĩñuparā. Bairi Belēru acoásúparā cabutoa camasĩrā ruame. Bairo na caátó, ñocó na caĩñajotacu ruame tunu buiatuayuru. Na riare baujūgoyecusuru. Cawĩmanaca cū caĩni wii buĩru bauetayuru.

¹⁰ Bairo ñocó cū cabairo ñña, cabutoa camasĩrā butiuro useaññuparā yua.

¹¹ Bairo ti wii Jesú cū caĩni wiĩpate etarā yua, jāññuparā. Bairo jāññetarā, Jesure cū paco María mena qũĩññuparā. Bairo Jesure qũĩña yua, ruropaturi mena etanumurĩ qũĩroayuparā. Bairo áti yaparo, na rocapataarire pāññuparā. Na yaye apeyere cū nunññuparā. Bairi orore, werea ñnierē, bairi caroaro cajutiñurĩjē ñnie cūññē cū nunññuparā.

¹² Cabero qũĩguerica tutipru na quetibũjuyuru Dios Herodes roro cū caátigarijere. Bairi cabutoa camasĩrā ruame apewāru tunucoásúparā, na ya macā tunu áná yua.

La huida a Egipto

¹³ Bairo cabutoa camasĩrā na catunuátó bero, marĩ Quetiupru cū cajon ángel buiaetayuru tunu. José cū cacāñirō qũĩguerica tutipru cātu buiaetayuru. Atore bairo qũĩñupru ángel Josere: —José, wācāña. Herodes, cawĩmanacarē cū pajĩarocacōāgu, mujāññē macāññ átiami. Bairi cawĩman, cū paco mena cū jūgorutiácúja Egipto yeparu. Toru mujāññ ānicōwā. Cabero mujāññ yu quetibũjugu tunu —qũĩñupru ángel Josere.

¹⁴ Bairo ángel cū caĩrō tūgo, cū caĩrōrē bairo baiyuru José. Ti ñnamia Jesuaca, bairi cū paco mena cū neásúru Egipto yeparu.

¹⁵ Torure eta, yoaro ānicōññuparā. Herodes cū cariatato beroru tunucoásúparā na ya yeparu tunu. Profetare marĩ Quetiupru cū cajũgoyetiricarore bairo baietaro baiyuparo. Atore bairo mai ĩ quetibũjuyupi Dios profetare tirũmuru: “Yu macā Egiptoru cañniatacure cū yu piitunuojoju,” ĩ quetibũjuyuyupi Dios profetare.

Herodes manda matar a los niños

¹⁶ Mai, Herodes ruame cabutoa camasĩrā cū cabairotirote bairo na cabaieto tūgo yua, butiuro asiajāññupru. Bairi cū ñnuarē na joyuru Belén macāru, nipetiro cawĩmarā caĩma ruaga cūma cacūgorā, na bairā cūññē na capajĩarepeyoparore bairo ĩ. Belén macātu macāñña cūññē tore bairo na pajĩarepeyocōārotiyuru. Cabutoa camasĩrā na caquetibũjuriquei jūgori, “Ruaga cūma cacūgorā ācūmi cūññē,” ĩ tūgoñari bairo na átirotiyuru.

¹⁷ Profeta Jeremías cawāmecucu cū caĩwoatuyaricarore bairo baiyuparo:

¹⁸ “Ramá cawāmecuti yeparure otiawajarique ocajogaro butiuro majũ. Raquel nigomo roro yaparuarique mena caotio, cō pũnaa na cariapetiro ññari yua. Bairi, ‘Roro otiecoa. Roro mu cabairije netōcoagaro,’ cō na caĩrĩjērē tūgogaetigomo. Oticōññ ninucūgomo,” ĩ quetibũju woatuyuyupi Jeremías ānacū cabaibeere.

¹⁹ Cabero Herodes ruame riacoásúru. Bairo cū cariaro ñña, ángel ruame Josere cū buiaetayuru tunu. Egipto yeparu José qũĩguerica tutipru cū caāno, cū buiaetayuru. Bairo buiaeta yua, atore bairo qũĩñupru Josere:

²⁰ —Wācāña José. Cawĩmanacarē capajĩāgamirĩcārē merē riapeticoama. Bairi cū, cawĩman, cū paco mena cū neácúja tunu mujāññ ya yepa, Israel yeparu —qũĩñupru ángel Josere.

²¹ Bairi ángel cū caĩrōrē bairo ásupru José. Jesú, bairi cū paco mena cū neásúru Israel yeparu tunu.

²² Mai, toru ācū, quetire tūgoyuru José. “Herodes ānacū macā, Arquelao cawāmecucu Judea yepa macāñña quetiupru merē jāññupru,” ĩrĩquē quetire tūgoyuru. Bairo tūgo yua, uwi, ti yepare tunuágetimiñupru. Bairo qũĩguerica tutipru Dios cū caquetibũjuatacu āññi, Galilea yeparu roque na jūgoásúru José.

²³ Bairo Galilea yeparure etau, na jūgoānicōññupru Nazaret cawāmecuti macāru. Profeta majā Jesure na caĩwoatujūgoyetiricarore bairo baietaro baiyuparo: “Jesú, Nazaret macāññē na caĩ nigumi,” ĩ woatuyupa mai profeta majā.

3

Juan el Bautista en el desierto

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Bairo cayoyato bero, ti yutea caāno, Juan ānacū, camasārē oco mena cabautizapru ruame etayuru. Desierto cayucumanoru Judea yepare etari Dios yaye quetire camasārē na quetibũjugu etayuru.

² Atore bairo na ĩ quetibũjuyuru: “Dios cū carotimasĩrĩpau merē etaro baiya. Bairi tūgoña qũĩñorĩ caroaro ñña Dios mena, mujāññ yasire,” na ĩ quetibũjuyuru cātu catāgorā etarārē.

³ Mai, Juan ruame profeta Isaías ānacū cū cawoatujūgoyecutacu āññupru. Atore bairo ĩ woatu quetibũjuyuyupi Juan cū cabaibeere:

“Bairo ĩgumi jĩcāññ desierto cayucumanoru cañnicōññiatacu:

‘Marĩ Quetiupru yoaro mee etagumi.

Torena, caroaro cariape ānicoteya.

Camasã na quetiupau cã caetaparo jãgoye cã caatipawãrẽ na caqũenoyuroea bairo cã qũenoyuya mujãã cãã, ”

ĩ woatu quetibujayuyupi Isaías ãnacũ Juan cã caĩquetibujapeere.

⁴ Juan puame waibucũ camello cawãmecucũ asero mena jutiuro qũenori jãñañupũ. Tunu bairo waibucũ aserowẽ mena cã jutiurore ñujãã tãgãbiyori juti jãñañupũ. Bairi tunu ugarique cõsupũ Juan yeseroare bairã caãnarẽ. Beroa oco cããrẽ etinucũñupũ.

⁵ Bairo cã cabaiãno, Juan tũpu asũparã camasã capããrã. Jerusalén macã macããna, bairi Judea yepa macããna cãã, Rio Jordán na caĩriya tãni macããna nipetiro camasã Juan tũpu asũparã. Juan yaye quetibujariquere tãgogarã cãtu asũparã.

⁶ Bairo cã caĩquetibujaro tũgorã, roro na caátajere tũgoña yapapuari Dios mena busnetõñuparã. Bairo na caáto ñna, oco mena na bautizayupu. Catãgousarãrẽ Rio Jordãpu na bautizayupu Juan.

⁷ Mai, aperã capããrã fariseo majã, bairi saduceo majã mena Juarẽ cã bautiza rotiranã etayuparã na cãã. Bairo na caboro ñnarĩ, atore bairo na ññupũ Juan: “¡Mujãã caĩtopairã, ãña pũnarẽ bairo caãna mujãã caãnoi, mujãã yũ bautizaecu! Atore bairo mujãã ã tãgoñarã: ‘Dios camasãrẽ cã caĩñabeseri rãmurẽ popiye marĩ cabaibujioatajere oco mena marĩ cosenetõbujioumi,’ mujãã ã tãgoñarã. ¿Ñamu mujãã cã quetibujayati, ‘Tie mena jãã netõgarã,’ mujãã caĩñjẽrẽ?”

⁸ Bairo puame mujãã caátianierẽ boya: Rorije mujãã caátiere yapapuari caroaro ãnajẽ puame átijũgoya. Bairo mujãã caáto, camasã nipetiro ñnarã, ‘Torena, na yerire merẽ wasoa yaparoupa,’ ã masĩgarãma.

⁹ Tunu bairoa, ‘Marĩã, Abraham ãnacũ pãrãmerã marĩ caãnoi, marĩ netõõgumi Dios,’ ã tãgoñaeticõãña. Bairo mujãã caĩtãgoñamiatacããrẽ, dope bairo átinetõmasã maniña. Dope bairo Dios boũ, atie ãtã rupaa mena Abraham pãrãmerãrẽ bairo na átiqũeno jẽñomasĩñami.

¹⁰ Bairi caroaro mujãã caãpericõãta, jicãũ yucu, carica manierẽ quetjõerocacõãricãrõrẽ bairo mujãã átirẽcõãgumi Dios mujãã cããrẽ. Petoaca rusaya mujããrẽ Dios cã caĩñabesepa rãmu.

¹¹ “Bairõpna, yũ paarique ñña mujããrẽ oco mena yũ cabautizarije. Roro mujãã caátajere yapapua tãgoñarĩ tiere mujãã cajãnarõ ñnarĩ, tore bairo mujããrẽ yũ átiya. Yũ paarique to cañmiatacããrẽ, yũ bero caetau cã capaarije puame ññnetõgaro. Cã roque Espiritu Santore jõmasĩgumi camasãpũre. Tunu bairoa camasã roro na catãgoñarjẽrẽ na wasoao joroque na átiõgumi. Cã roque yũ netõrõ caãnimajũũ nigumi. Bairi yũ puame jicãrõ tãni yũ átiyemasĩtãña.

¹² Yũ bero caetapau puame marĩ ññabesegumi. Bairo carorãrẽ na beseregumi. Trigo aseri carorijere joerocacõãricãrõrẽ bairo camasã carorãrẽ na beseregumi. Caãpetieti peerõpu na joeregumi. Caroarã roquere caroaro na qũenõgumi. Trigo caroa majũrẽ caroaro na caqũenocũrõrẽ bairo caroaro na qũenõgumi caetapau cã yarã majũrẽ,” na ã quetibujayupu Juan catãgorã etarãrẽ Jesús cã caátipeere.

Jesús es bautizado

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Cabero Jesús Galilea yepa caãniatacu Juan tũre etayupu Rio Jordán cawãmecutiya tãnipũ. “Juan yũ cã bautizãto,” ã etayupu.

¹⁴ Cajũgoye mai Juan puame cã bautizagaetimiñupũ Jesure. Bairi atore bairo qũĩmiñupũ Juan:

—¿Norẽĩ mu puame yũre mu bautiza rotiatiatĩ? Yũre mu cabautizaro roque ññbujioatato —qũĩñupũ.

¹⁵ Bairo Juan cã caĩrõ tũgo, bairo qũĩñupũ Jesús:

—Bairũa, yũ caborore bairo mu ãpa. Bairo mu caãpata, caroaro cariape Dios marĩrẽ cã carotirore bairo marĩ átigarã —qũĩñupũ Jesús Juarẽ.

Bairo cã caĩrõ bero, Juan puame “Jau” ã. Jesús cã caborore bairo oco mena cã bautizayupu yua.

¹⁶ Bairo Jesure cã cabautizaro bero, Jesús puame petaru maanucãñupũ. Bairo maanucã yua, jõbui unũrecõõpu ññamũgõjõyupu. Bairo cã caĩñajoro, jicoquei unũrecõõ puame pããñucãcoasuparo. Bairo cabairo, Espiritu Santo Dios Yeri majũ bauruiasũpu. Bua cã caruiatõre bairo bauruietayupu Jesús tũpũre.

¹⁷ Bairo cã caruietaro, jõbuiũ atore bairo busũrique ocajõyuparo: “Ñni, yũ macũ, yũ camai majũ ñññami. Cã caátianierẽ ñññjesoya butiõro,” ã busũcajõyuparo busũrique.

4

Jesús es puesto a prueba

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

¹ Cabero Espiritu Santo p̄ame Jesure cū neásúr̄u desierto cayucumanop̄u, wātī cārē cū átīñato ĩ. “Cariapea cū átinucūñati,” Jesure qūĩ jēniñagu ásupu wātī.

² Bairo Jesús top̄u ācū, ñe ũnie ũgaesupu. Cuarenta rām̄arī, bairi cuarenta ñamirī majū ahanucācōñup̄u. Cabero yua, queyarique tūgoñañup̄u Jesús.

³ Bairo cū cabairo, wātī p̄ame Jesut̄u etayup̄u, roro cū áparo, ĩ. Bairo cūtu etari, atore bairo qūĩñup̄u:

—Mu, Dios macū mu āniña. Bairo cariapea Dios macū caācū ānirī, ati ũtā rupare pan qūēnorī ũgaya —qūĩñup̄u wātī Jesure.

⁴ Bairo cū caĩrō tūgo, atore bairo p̄ame qūĩcōñup̄u Jesús:

—Mu caĩrōrē bairo yu áperigu. Dios yaye quetire na cawoaturica tutip̄u ricaati yu átirotiyeti. Bairo ĩña ti tuti: ‘Ŭgarique marī caŭganucūrō jeto boetiyami Dios. Nipetirije cū yaye quetib̄juriquire marī catāgoñarjē cūārē boyami,’ ĩ quetib̄juya Dios yaye quetire na cawoaturica tutip̄u —qūĩñup̄u Jesús wātīrē.

⁵ Bairo cū caĩrō bero, wātī p̄ame Jesure cū neásúr̄u caroa macā Jerusalén macāp̄u. Top̄u etari yua, Dios ya wii templo wii buip̄u cū neásúr̄u.

⁶ Bairo top̄u cū jūgoetari, qūĩñup̄u wātī Jesure:

—Mu, Dios macū mu āniña. Bairo cariapea Dios macū caācū ānirī, mu majū patiñarui ácúja jō yeparu. Mu riaecu. Tore bairo ĩ quetib̄juya Dios yaye queti:

‘Dios p̄ame cū yarā ángelea majārē mu coterotigami. Na, ángelea majā, mu bocāñegarāma ũtā rupaare mu cañarocapeaetiparore bairo ĩrā,’ ĩ quetib̄juya Dios yaye quetire na cawoaturica tutip̄u —qūĩñup̄u wātī Jesure.

⁷ Bairo cū caĩrō tūgo, bairo qūĩñup̄u Jesús:

—Bairo mu caĩquetib̄jurore bairo caĩmiatacūārē, mu caátirotirore bairo yu áperigu. Bairo yu caáto boetiyami Dios. Ape wāme ape pūrōp̄u atore bairo ĩ quetib̄juya: ‘Marī Quetiup̄u Diore cū camasirjērē átiepecōārī cū jēnieticōñā,’ ĩ quetib̄juya Dios yaye quetire na cawoaturica tutip̄u —qūĩñup̄u Jesús wātīrē.

⁸ Bairo cū caĩrō bero, wātī p̄ame Jesure ũtāŭ caŭmarīcu buip̄u cū neásúr̄u. Top̄u etari yua, qūĩñojoyup̄u ati yepa macāna tocānacāp̄u macāna quetiuparā na carotimasirīpaurire. Caroa macārī majūrē qūĩñojoyup̄u.

⁹ Bairo qūĩñojo yua, atore bairo qūĩñup̄u wātī:

—Atie mārē yu caĩñojorijere mu yu nunigu. Yutu rapopaturi mena etanumurī yu mu caĩroaata, mu yu nunigu nipetirijere. “Jaŭ,” miwā —qūĩñup̄u wātī Jesure.

¹⁰ Bairo cū caĩrō tūgo, atore bairo qūĩñup̄u Jesús:

—Ácúja wātī. Mu caĩrotirore bairo yu áperigu. Dios yaye woaturica tutip̄u ricaati yu átirotiyeti. Bairo ĩña ti tuti: ‘Jicāñā niñami marī caĩroaŭ, Dios jeto. Cū caĩrjē jettore tūgoya,’ ĩ quetib̄juya Dios yaye quetire na cawoaturica tutip̄u —qūĩñup̄u Jesús wātīrē. Cū yuesupu.

¹¹ Bairo Jesús cū caĩrjērē tūgo, acoásúr̄u wātī p̄ame yua. Bairo cū caátó bero, jicāñā ángelea majā Jesure cū juátirā etayuparā yua.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² Cabero Jesús p̄ame queti tūgoyp̄u, “Juan preso jorica wiip̄u niup̄u,” ĩrīqūē quetire. Bairo tiere tūgo yua, Galilea yeparu acoásúr̄u.

¹³ Baip̄u, Nazaret macārē tuaesupu. Ti macārē netōácú, Capernaum cawāmecuti macāp̄u etayup̄u. Ti macā Galilea utabucura tūnip̄u niña. Marī ñicújāā Zabulón, bairi Neftalí cawāmecuna ānana na caāna yeparu niña ti macā.

¹⁴ Profeta Isaías ānacū Zabulón, Neftalí macāñarē cū caĩwoatujūgoyetiricarore bairo baietaro baiyuparo. Atore bairo ĩ quetib̄juyū woatucūñañup̄u Isaías:

¹⁵ “To Zabulón yepa macāna, bairi aperiā Neftalí yepa macāna, bairi aperiā Rio Jordán ape nūgōā,

mar tūni macāna, bairi aperiā Galilea yepa macāna cūā Diore camasēna niñama.

¹⁶ Na, canaitīārōp̄u cañesēārārē bairo caāna niñama.

Bairo caāna nimirācūā, caroaro cabusurore ĩñarārē bairo nigarāma.

Dios cū cajou cū caquetib̄juriijere tūgorā, caroaro cabusurore ĩñarārē bairo nigarāma.

Diore masicoagarāma yua,” ĩ woatuyupi profeta Isaías ānacū.

¹⁷ Ti watoare na quetib̄juyū jūgoyp̄u Jesús cū yaye quetire camasārē. Atore bairo na ĩ quetib̄juyup̄u: “Dios cū carotimasirīp̄u merē etaro baiya. Bairi tūgoña qūēnorī caroaro āña Dios mena,” na ĩ quetib̄juyup̄u Jesús camasārē.

Jesús llama a cuatro pescadores

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Cabero, Galilea na caĩrī utabucura tūnip̄u ásúp̄u Jesús. Bairo ácú yua, Simón, apeĩ cū bai Andrés, jicāñā pūnaa caāna pugarārē na ĩñajoyup̄u. Ape wāme “Pedro” qūĩñuparā Simorē.

Bairo Jesús narê cū caññajoro, na pugarãpua utabucurapũ bapi mena wai wasarã ásuparã na, pugarãpua. Na capaarije, waiwe wapatarique añuparõ.

¹⁹ Bairo na ñña, atore bairo na ññupũ Jesús:

—Jito, yũ bapacusa. Caroaro waire cawãsãmasĩrã mujãã añiarũ, wai na rutieticoáto, ñrã. Ámerẽ yua, caroaro camasãrẽ caquetibujarã mujãã ãnio joroque mujãã yũ átigu, na yasieticoáto, ñrã —na ññupũ Jesús.

²⁰ Bairo cū caĩrõ tũgo, tocãrõã jicoquei pugarãpua na bapi yucure cūrĩ, acoásúparã Jesús mena.

²¹ Bairo cajũgoye jãñurĩ na caánemorõ, utabucura tãñipũ Jesús puame na ññajoyupũ aperã pugarãrẽ tunu. Santiago, bairi cū bai Juan cawãmecucu Zebedeo pũnaarẽ na ññajoyupũ Jesús. Mai, Santiago, cū bai Juan mena cūmua capairicaru añuparã. Bapi yucu caorecãtiere jiyajarã ásuparã. Bairo narê na ñña, na piijoyupũ Jesús: “Jito. Yũ bapacusa. Marĩ quetibujuto camasãrẽ Dios yaye caroa quetire,” na ññupũ.

²² Bairo cū caĩrõ tũgo, tocãrõã, jicoquei na cūã acoásúparã Jesús mena. Na bapi yucure cūrĩ, na pacũ cūmuaru caãcãrẽ cū aweyocoásupu Santiago, cū bai Juan mena.

*Jesús enseña a mucha gente
(Lc 6.17-19)*

²³ Cabero añesẽañupũ Jesús Galilea yeparũ. Topũ añesẽã yua, tocãnacã macã macããna na cañubueri wiiripũ sinagogas na caĩrĩ wiiripure buenucũñupũ to macããnarẽ. Dios cū carotimasĩrĩpau caetarore na buenucũñupũ, caroa queti majũrẽ. Bairo topũ buesẽsẽãũ, nipetiri wãme cariyecãnarẽ na catioyupũ Jesús.

²⁴ Bairo tiere ññarã, camasã tocãnacãũpua ãmeo quetibujunetõñuparã na majũ. Bairi Siria yepa macããna tũgopeticoasuparã Jesús cū caátimasĩrĩjẽrẽ. Bairo tiere tũgo, na yarã cariarãrẽ cãtu na jeasúparã. Nipetirije riaye cacũgorãrẽ, bairi na rupaari cawũgãrãrẽ, bairi wãtĩã yeri pũna cacũgorãrẽ, bairi rimecũrãrẽ, bairi ñicããrĩ cabũrãrẽ cãtu na jeasúparã. Jesús puame bairo na cajeanãrẽ na boca catioyupũ.

²⁵ Bairo cū caátimasĩrĩjẽrẽ ññarã, camasã capããrã cū berore usayuparã. Na, Galilea yepa macããna, bairi Decãpolis yepa macãã macããna, bairi Jerusalén macã macããna, bairi Judea yepa macããna, bairi Rio Jordán cawãmecutiya jinũgõã macããna nipetirã Jesús berore usayuparã.

5

El sermón del monte

¹ Bairo capããrã camasã na caetaro ññarĩ yua, Jesús puame jĩcãũ ütãũ buirũ acoásúpu. Topũ cū caruiro, cū cabuerã cãtu etayuparã.

² Bairo na caetaro ñña, atore bairo na ñ quetibujuyupũ:

*La verdadera dicha del hombre
(Lc 6.20-23)*

³ “Useanirĩ niñama Diore caroaro masĩetimirãcũã, cū mena catũgoñatutanemogarã puame. Bairo caãna añirĩ Dios cū carotimasĩrĩpau macããna nigarãma yua.

⁴ “Tunu bairoa useanirĩ niñama yapapuari cañnimitana cūã. Dios puame useanirõ ãnitũgoñarĩqũerẽ na jogumi.

⁵ “Tunu bairoa useanirĩ niñama rorije caãmeoãperã. Ati yepa uparã na ãnio joroque na átiguĩ Dios cū caĩricãrõrẽã bairo.

⁶ “Tunu bairoa useanirĩ niñama Dios cū caborore bairo bũtiro caáticõã ãnigarã. Dios puame na juátinmogumi, cū caborore bairo na caátimasĩparore bairo ñ.

⁷ “Tunu bairoa useanirĩ niñama cabopacarãrẽ caññamairã. Na cũãrẽ na ññamairĩ na juátigumi Dios.

⁸ “Tunu bairoa useanirĩ niñama ñe ñnie na yeripũ carorije mána caãna. Na roque Diore quĩñagarãma.

⁹ “Tunu bairoa useanirĩ niñama jĩcãrõ tũni ãnajẽrẽ cajũgoãtĩãna. ‘Narẽ Dios pũnaa caãna,’ na ñgarãma.

¹⁰ “Tunu bairoa useanirĩ niñama Dios cū caborore bairo na caátie jũgori caññate ecorã. Aperã roro popiye na baio joroque na caátimiatacũãrẽ, Dios cū carotimasĩrĩpau macããna majũ nigarãma bairãpua.

¹¹ “Tunu bairoa useanirĩ mujãã ãnigarã, camasã roro mujããrẽ na caĩmiatacũãrẽ. Tunu yure mujãã catũgousarije jũgori capee ñtorique mena popiye mujãã baio joroque na caátimiatacũãrẽ, useanirĩ mujãã ãnigarã.

¹² Bairo jeto ásupa camasã, profeta majã mujãã jũgoyepũ caquetibujunetõrĩ majã ãnana cããrẽ. Tore bairo ãmerẽ roro mujãã cabaimiatacũãrẽ, Dios mujããrẽ caroare cū cajopee

paijãñurõ nigaro. Jõbuiṙu mujãã caetaro, pairo nigaro mujããrẽ caroa cū cajopee ɸame. Tiere tũgoñarĩ useanirĩqũẽ mena bairoa ãnicõã ninucũña.

Sal y luz del mundo
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

¹³ “Mujãã, yu yarã ati yepapũe moarẽ bairo mujãã ãniña camasãrẽ. Moa caocaeie caãmata, ñerẽ átimasietĩña camasãrẽ. Bairi moa caocarije capeticõã usapata, ñe ùnie ɸamerẽ ñuẽtĩña. Rerique ñiña. Bairi macã yepapũ reyama camasã tie ùnie carorijere. Bairo na carero, na ya wii macã yepa canetõãná ɸame na careatajere peaborecõãgarãma.

¹⁴ “Tunu bairoa ati yepapũe cabusurijere bairo mujãã ãniña camasãrẽ. Jicã macã ùtãũ buiṙu na caqũenorĩcã macã caãmata, yasiopũ ãmerĩña. Nipetiro camasã caroaro ti macãrẽ ññajomasĩñama.

¹⁵ Tunu bairoa ni jicãũ ùcũ jĩñaworiqũere buɸacũcũmi carupapata rocapũ. Jõbuiṙu cũnucũñami, cũ ya wiire to ãbusuwoãto, ĩ.

¹⁶ Bairi mujãã ɸame torea bairo mujãã átigarã mujãã cũã. Caroaro mujãã átianinucũgarã camasã na caĩñajoro, marĩ Paçũ Dios, ãmũrecõo macããcũrẽ cũ na cabasapeoparore bairo ĩrã,” na ĩ quetibũyupũ Jesũs.

Jesús enseña sobre la ley

¹⁷ ĩ quetibũyũ yaparo, atore bairo na ĩnemoñupũ tunu: “ ‘Moisẽs ãnacũ, bairi profeta majã ãnana cũã na caquetibũjucũrĩqũẽrẽ jãnarotiacũ, tiere bueyami,’ ĩ tũgoñaeiticõãña yu capaarique cãtiere. Bairo mee átiacũ yu baiya ati yepapũe. Dios yarã ãnana na caĩquetibũyũ jũgoyeticũrĩcãrõrẽ bairo jicãrõ tãni to baipeticõãto ĩ, ati yepapũe yu apũ.

¹⁸ Cariape mujããrẽ yu quetibũyũ: Ati ãmũrecõo capetiparo jũgoye Moisẽs ãnacũ cũ caãtiroticũrĩqũẽ jicã wãmeacã ùnorẽ noa ùna átiyasiomasietĩñama. Cũ caĩrĩcãrõrẽã bairo baiçoagaro.

¹⁹ Bairi ni jicãũ ùcũ Moisẽs cũ caãtiroticũrĩqũẽ jicã wãmeacã ùnorẽ cũ cajãnarotiata, o camasãrẽ ricaati na cũ caĩquetibũjuata, Dios cũ carotimasĩrĩpau macããna nipetiro netõrõ cabũgoro macããcũ nigumi. Apeĩ ɸame tie cũ caãtiroticũrĩqũẽrẽ cũ catũgousacõãmata, bairi tunu camasãrẽ cariape na cũ caĩquetibũjuata, Dios cũ carotimasĩrĩpau macããna mena carotimasĩ majũ nigumi.

²⁰ Cariape mujããrẽ ñiña: Moisẽs ãnacũ cũ caãtiroticũrĩqũẽrẽ cajũgobueri majã, bairi fariseo majã na caãtĩãnie netõjãñurõ Dios cũ caborore bairo caroaro mujãã caãpericõãta, Dios cũ carotimasĩrĩpaure mujãã etaetigarã.”

Jesús enseña sobre el enojo
(Lc 12.57-59)

²¹ Apeyera, “Marĩ ñicũjããrẽ na caquetibũjucũrĩqũẽrẽ mujãã tũgoyupa: ‘Camasãrẽ na pajãreeticõãña. Ni jicãũ ùcũ apeire cũ capajãrocaata, roro cũ caãtiere ĩñacõñarĩ popiye cũ baio joroque cũ átirotigarãma cabũtoa camasĩrã,’ na caĩrĩqũẽrẽ mujãã tũgoyupa.

²² Bairo na caĩquetibũjucũmiatacũãrẽ, yu ɸame atore bairo mujããrẽ yu quetibũyũ cũnemoña: Ni jicãũ ùcũ cũ ya mena cũ caasiata, Dios ɸame roro cũ caãtiere ĩñacõñarĩ popiye cũ baio joroque cũ átigumi. Tunu bairoa ni jicãũ ùcũ cũ yaure roro cũ caĩtutiata, Junta Suprema macããna roro cũ caãtiere ĩñacõñarĩ popiye cũ baio joroque cũ átigarãma. Tunu bairoa ni jicãũ ùcũ cũ yaure, ‘Catũgomasĩcũ mu ãniña,’ ĩrĩ, butiuro yaparpua tũgoñarĩ cũ ãnio joroque cũ cũ caãpata, caũpetietopũ caãcũre bairo nigumi.

²³⁻²⁴ “Bairi ni mujãã mena macããcũ roro cũ caãtaje wapare yasiogu, altar mesapũ waibũcure cũ neátĩ, bairi, ‘Yu mena asiajãñũñami mai yu yaũ,’ cũ caĩtũgoñabõcaata, ti altapũre cũ canunigamirĩjẽrẽ cũ cacũrõ ñiña mai. Cariape cũ yaũtu cũ caátõ boya. Cũ mena cũ cabũsuqũẽnorõ boya. Bairo tiere átĩ yaparori bero roque, Diore cũ cañuburo ñiña.

²⁵ “Tunu bairoa ni apeĩ ùcũ, ‘Yu mujãã wapamoña,’ ĩrĩ, mujããrẽ juez caĩñabesei tũpũ cũ caneápãro jũgoye, tãmurĩ cũ mena bũsuqũẽnojũgoya. Mujããrẽ juez tũpũ cũ caneápãriparore bairo ĩrã, cũ mena bũsuqũẽnojũgoya. Mujãã cabũsuqũẽnojũgoeticõãta, juez ɸame preso jorica wii macããna cacoterãrẽ mujããrẽ ñerotigumi. Bairo átĩ yaparo, na ɸame preso jorica wiipũ mujããrẽ cũrecõãgarãma.

²⁶ Cariape mujããrẽ ñiña: Dinero mujãã cawapamorĩjẽrẽ mujãã cawapatipeyoparo jũgoye, topũ mujãã ãnicõãgarã. Mujãã witimasietigarã,” na ĩ quetibũyũyupũ Jesũs.

Jesús enseña sobre el adulterio

²⁷ ĩ quetibũyũ yaparo, na ĩ nemoñupũ tunu: “ ‘Apeo mu ñumo mee caãcõrẽ eperico cũgoeticõãña,’ na caĩquetibũjucũrĩqũẽrẽ mujãã tũgoyupa.

²⁸ Bairo na caĩquetibũjucũmiatacũãrẽ, yu ɸame atore bairo mujããrẽ yu quetibũyũ cũnemoña tunu: Ni jicãũ ùcũ cũ ñumo mee caãcõrẽ roro cõ cũ caãtigatũgoñata, merẽ cũ yeripure cõ mena caãcũrẽ bairo ãnicõãbũjiomĩ.

²⁹ “Bairi ni jīcāū ūcū mujāā mena macāācū cū caapea cariape nūgōā macāācā mena carorije macāājē jetore īnanucūāmi. Bairo tia cū caapea jūgori carorije macāājērē caīñapai cū caāmata, apeire tia cū caapeare weeroticōārī caācūrē bairo cū caāno, ñubujoro. Bairo cū rupau macāātō jīcārōrē cūgoetimicāā, Dios tūpū cū caetaata, ñuñā. Bairo cū rupau macāājē roro cūrē caātiecorotirije nipetiro mena peeropū roro cū tāmno joroque Dios cū caápata roque, ñuetimajūcōāñā.

³⁰ Tunu bairoa ni jīcāū ūcū mujāā mena macāācū cū wāmo jūgori rorije jetore átinucūāmi. Bairo cū wāmo jūgori carorijere caātieconucū cū caāmata, apeire cū wāmorē yisetaroticōārī caācūrē bairo cū caāno, ñubujoro. Bairo cū rupau macāātō jīcārōrē cūgoetimicāā, Dios tūpū cū caetaata, ñuñā. Bairo cū rupau macāājē roro cūrē caātiecorotirije nipetiro mena peeropū roro cū tāmno joroque Dios cū caápata roque, ñuetimajūcōāñā. Bairi roro mujāā caātinucūrījērē jānacōāñā,” na ī quetibujuyupū Jesús.

Jesús enseña sobre el divorcio

(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

³¹ Ī quetibujū yaparo, atore bairo na īnemoñupū tunu: “Ni jīcāū ūcū cū namorē cū carocagaata, atore bairo īrīcā pūrōrē cō cū cajoro, ñurō: ‘Bairo mu cabairoi, murē teei, murē yu rocaya yua,’ na caīquetibujucūrīqūērē mujāā tūgoypa.

³² Bairo na caīquetibujucūmiatacūārē, yu puame atore bairo mujāārē yu quetibujū cūnemoña tunu: Ni jīcāū ūcū cū nūmo, apeī mena roro caepeeco cō caānimitacūārē, cōrē cū carocaata, roro cō baio joroque cō átiyami. Apeī mena roro caepericore bairo caācō cō ānio joroque cō átiyami, bairo cō cū caápata. Tunu bairoa apeī puame capitiecoricore cū cawāmojiyaata, apeo mena roro caepericare bairo caācū ānibujioami cū cāā,” na ī quetibujuyupū Jesús.

Jesús enseña sobre los juramentos

³³ Ī quetibujū yaparo, ape wāme atore bairo na īnemoñupū tunu: “‘Dios mena ñiñā, mujāā caīataato bero caāmata, mujāā caīrōrēā bairo ása. Ītoeticōāñā,’ marī ñicājāā na caīquetibujucūrīqūērē mujāā tūgoypa.

³⁴⁻³⁵ Bairo na caīquetibujucūmiatacūārē, yu puame atore bairo mujāārē yu quetibujū cūnemoña tunu: Atope baiři wāme ĩeticōāñā: ‘Jō umurecōo mena ñiñā,’ o ‘Ati yepa mena ñiñā,’ o ‘Jerusalén na caīrī macā mena majū ñiñā,’ ĩeticōāñā. Bairo mujāā caīata, Diore caīroaenarē bairo caāna mujāā ānibujiorā. Umurecōo puame Dios cū caāñipau ñiñā. Ati yepa puame cū carotiripau ñiñā. Jerusalén cāā cū carotimasīrīpau ñiñā.

³⁶ Tunu bairoa, ‘Yu rupoa mena ñiñā,’ ĩeticōāñā. Ni jīcāū ūcū cū poawē jīcāwē cañīrīwēācārē cabotiriwē majū átiwasoamasīētīñami. O cabotiriwēācā caāmata, cañīrīwē majū átiwasoa masīētīñami.

³⁷ “Bairi atore bairo ĩrīqūē jeto ñuñā: ‘Bairo yu átiyu,’ o ‘Bairo yu áperigu,’ cariapea ĩrīqūē jeto ñuñā. Tie netōjāñurō mujāā caīata, wātī cū caībusujārījērē catāgousarārē bairo caāna mujāā ānibujiorā,” na ī quetibujuyupū Jesús.

Jesús enseña sobre la venganza

(Lc 6.29-30)

³⁸ Ī quetibujū yaparo, atore bairo na īnemoñupū tunu: “ ‘Jīcāū apeī mena āmeo qūērī cū caapeere cū caroyetuata, cū cāā cūrēā bairo cū caapeere cū caāmerō ñurō. O cū opire cū capapeata, cū cāā cūrēā bairo cū opire cū capapeero ñurō,’ na caīquetibujucūrīqūērē mujāā tūgoypa.

³⁹ Bairo na caīquetibujucūmiatacūārē, yu puame atore bairo mujāārē yu quetibujū cūnemoña tunu: Aperā roro mujāārē na caātimiatacūārē na āmeeticōāñā. Bairi ni jīcāū ūcū mujāā wasopānarē cū capaata, ape nūgōā cūrē cū ēñotaeticōāñā.

⁴⁰ Tunu bairoa apeī mujāā pesu puame mujāā jutiuro cabui macāātōrē quetiupau juezre cū caēmarotiata, mujāā camisa cūrē cū nunicōāñā mujāā pesure.

⁴¹ Tunu bairoa ape yepa macāācū soldau ūcū, ‘Puā kilómetro majū yu yayere pusabojaya tāmuri wapa mano,’ mujāā cū caīata, baparcānacā kilómetro majū buipearo cū mujāā pusabojagarā.

⁴² Tunu bairoa apeī cū cajēniata, cū cabopacarijere cū nuniñā. Tunu apeī, ‘Yure wasoya,’ mujāā cū caīata, ‘Mu yu wasoecu,’ qūēticōāñā. Cū nunicōāñā,” na ī quetibujuyupū Jesús.

El amor a los enemigos

(Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³ Ī quetibujū yaparo, atore bairo na īnemoñupū tunu: “ ‘Marī yarārē marī camairō ñuñā. Tunu marī pesua puamerē marī cateero ñuñā,’ na caīquetibujucūrīqūērē mujāā tūgoypa.

⁴⁴ Bairo na caīquetibujucūmiatacūārē, yu puame atore bairo mujāārē yu quetibujū cūnemoña tunu: Mujāā pesua cūrē na maiñā. Rorije na ápericōāñā. Caroa roquere na ása. Dios yarā mujāā caānoi, roro mujāā baio joroque caānarē na jēnibojaya Diopure.

⁴⁵ Bairo mujãã caápata, Dios umurecáo caácũ pũnaarẽ bairo caána mujãã ãnigarã. Dios ruame nipetirore caĩñamai niñami. Carorijere caána, caroare caána caána muĩpu asibatopeycóãnucũñami. Tunu bairoa oco caocarijere na jonucũñami Dios carorije wapare cacũgorarẽ bairo cũ caĩñarãrẽ, carorije wapa cacũgoenarẽ bairo cũ caĩñarã cũãrẽ. Bairi mujãã cũã Dios caroaro cũ caátorea bairo caroaro na ása, roro mujããrẽ caána cũãrẽ.

⁴⁶ Mujããrẽ camairã jettore mujãã camaiata, Dios mujãã cawapatapee mujããrẽ cũ cajorije manigaro. Tore bairo átinucũñama Roma macããnarẽ camasã yaye dinerore jejobjorari majã. Narẽ camairã jettore na mainucũñama.

⁴⁷ Tunu bairoa mujãã yarã jettore, ‘Caroare cũ joáto Dios mujããrẽ,’ na mujãã caáta, ¿ñe ùnierẽ aperã netõrõ caroare mujãã átiyati? Tore bairo átinucũñama Diore camasĩena cũã.

⁴⁸ Marĩ Pacũ, umurecáo macããcũ ruame roque caroaro cariape cũ caátie petietiya. Bairi mujãã Dios yarã ãnirĩ roro mujããrẽ caána cũãrẽ caroaro na ása. Bairi Dios cũ caátinucũrĩjẽ bairo mujãã cũã caroaro cariape átinucũña,” na ĩ quetibũjuyupu Jesús.

6

Jesús enseña sobre las buenas obras

¹ ĩ quetibũjũ yaparo, atore bairo na ĩnemoñupũ tunu: “Ñubueránã caroaro tũgoñaña. ‘Capããrã camasã na canearãrõ jettore marĩ ñubuegarã, caroaro marĩ caátie na caĩñaparore bairo ĩrã,’ ĩ tũgoñaeticõãña. Bairo mujãã caĩtũgoñaata, marĩ Pacũ Dios umurecáo macããcũ mujãã cawapatapee mujããrẽ cũ cajopeere mujãã joetigumi.

² ‘Bairi camasã na cabopacarijere mujãã cajoata, nipetiro camasãrẽ, bairo mujãã caátie na quetibũjũ masĩõeticõãña. Tore bairo átinucũñama caĩtopairã cũã ñubuerica wĩ, sinagogare ãna, o maapu ãñesẽãrã, nipetiro camasã narẽ na caĩroaparore bairo ĩrã. Cariape mujããrẽ ñiña: Na ùna camasã aperã narẽ na caĩroanucũrĩjẽ netõrõ cũgonemoetigarãma. Dios ruame na ĩroaetiri caroare na joetigumi roro na catũgoñarĩjẽ jũgori.

³ Bairi mujãã ruame camasã na cabopacarijere mujãã cajoata, ni ùcũ mujãã yau caãnimajũũrẽ cũ quetibũjueticõãña.

⁴ Capããrã na caĩñaetopũ, cabopacarãrẽ na juátinemoña. Tore bairo mujãã caápata, marĩ Pacũ Dios yasioropũ mujãã caátimiatacũãrẽ, caĩñau ãnirĩ mujãã jogumi mujãã cawapatapeere.

Jesús enseña a orar

(Lc 11.2-4)

⁵ “Tunu bairoa Diore jẽnirã, caĩtopairã na cajẽnirõrẽ bairo jẽnieticõãña. Na ruame ñubuerica wĩpu ãna, nucũrĩ Diore cũ jẽniseanucũñama. O plaza tũnipũ capããrã camasã na caãnopũ ãna, bairo átiuseanucũñama, nipetiro camasã caroaro na caĩnubuerijere na caĩñaparorore bairo ĩrã. Cariape mujããrẽ ñiña: Na ùna camasã aperã narẽ na caĩroanucũrĩjẽ netõrõ cũgonemoetigarãma. Dios na ĩroaetiri, caroare na joetigumi, roro na catũgoñarĩjẽ jũgori.

⁶ Bairi mujãã ruame Diore cũ mujãã cajẽniate, atore bairo mujãã caáto ñiña: Mujãã ya arua jopere biajãáti, aperã na caĩñaetopũ Diore cũ jẽninucũña. Tore bairo mujãã caápata, marĩ Pacũ Dios jeto caĩñau, mujãã mena caãcũ ãnirĩ caroare mujãã jogumi.

⁷ “Tunu bairoa Diore cũ jẽnirã, nairõ ĩcã wãmea cabũgoro macããjẽrẽ ĩ bũsjẽnieticõãña. Toreai bairo jeto ĩ jẽninucũñama Diore camasĩena. ‘Nairõ ĩcã wãmea cũ marĩ caáta, caroaro tũgonũ Dios,’ ĩ tũgoñañama, masĩena.

⁸ Marĩ Pacũ Dios ruame cũ mujãã cajẽniparo jũgoyepua merẽ mujãã cajẽnipeere masĩõãñami. Bairi narẽ bairo cũ jẽnieticõãña Diore.

⁹ Atore bairo mujãã caĩjẽnirõ boya:

‘Jãã Pacũ, jõbui macããcũ, nipetiro camasã mu wãmerẽ na ĩroáto.

¹⁰ Tunu bairoa mu carotimasĩrĩpau atĩ yepapu to apáro.

Jõbui pu mu carotirorea bairo to baiáto atĩ yepapu cũãrẽ.

¹¹ Tunu ãme jãã caũgapee, jãã caborije, jããrẽ carũsarije ùnie cũãrẽ jãã joya.

¹² Tunu bairoa roro jãã caátaje cũãrẽ jãã masiriyobojaya.

Camasã roro jããrẽ na caátajere jãã camasiritirorea bairo roro jãã caátaje cũãrẽ jãã masiriyobojaya mu cũã.

¹³ Tunu wãtĩ roro jããrẽ cũ caátigarijere jãã eñõtaya. Jãã netõõña.

Mũ jeto carotimasĩ mu ãniña.

Mũ jeto catutuanetõũ mu ãniña.

Mũ jeto camasã na caĩroapau mu ãniña tocãnacã rũmua. Bairo to baiáto,’ bairo Diore cũ mujãã cajẽnipee ñiña,” na ĩ quetibũjuyupu Jesús.

¹⁴ Ī quetibujū yaparo, atore bairo na ĩnemoñupū tunu: “Camasā roro mujāārē na caátajere na mujāā cabusquēnoata, marī Pacu Dios umarecōoru caācū cūā roro mujāā caátajere masiriyobojagumi.

¹⁵ Bairo roro mujāārē na caátajere na mujāā cabusquēnoeticōāta roque, marī Pacu Dios cūā roro mujāā caátajere masiriyobojaetigumi.

Jesús enseña sobre el ayuno

¹⁶ “Tunu bairoa ape rūmu ugarique betiri Diore ĩnbueāna, tūgoñarīqūē pairā yapapuarique canarē bairā na cabaurore bairo baieticōāña. Tore bairo jeto átiyama caĩtopairā, nipetiro camasā ugarique betiri Diore na cañubueo na camasiparore bairo ĩrā. Cariape mujāārē ĩña: Camasā na caĩroarje netōrō cūgoetigarāma. Dios na ĩroaetiri caroare na joetigumi, roro na catūgoñarījē jūgori.

¹⁷ Bairi mujāā puame ugarique betiri Diore mujāā cañubueata, atore bairo mujāā caāto ĩña: Mujāā riapere wacoseya. Mujāā poa cūārē caroaro wugapeoya.

¹⁸ Bairo ása, ni ĩcāū ũcū ugarique betiri mujāā cañubuerijere cū camasīētīparore bairo ĩrā. Aorea bairo mujāā caápata, marī Pacu Dios cañau jeto mujāā mena caācū ānirī caroare mujāā jogumi.

Riquezas en el cielo

(Lc 12.33-34)

¹⁹ “Tunu bairoa ati yepa macāājē paio cawapacūtere jeeneñorī caroare bairo jecūcūgonetōētīcōāña. Ati yeparu marī caāno, moena ugareyama ti ũnierē. O tie āpōā ũnie caāmata cūārē, ũta wītiri boacoaya. O aperā tiere jerutirecōāñama.

²⁰ Caroaro ása, jōbuipu roquere mujāā yaye wapa cañnipeere mujāā cacūgonetōparore bairo. Topu noa ũna moena caugarerā mánama. Cautawitiboarije ũnie cūā mano. Cajerutiri majā cūā mánama umarecōopure. Bairi topu mujāā cacūgoepe yasietigaro.

²¹ Ati yeparu macāājē jetore mujāā camaitūgoñaata, tie jetore mujāā bootūgoñagarā. Jōbuipu mujāā cacūgoepeere mujāā camaitūgoñaata roque, ati yepa macāājēre butiuro mujāā bootūgoñaetigarā.

La lámpara del cuerpo

(Lc 11.34-36)

²²⁻²³ “Tunu bairoa mujāā caapee puame cajīñaworicare bairo niña mujāā rupaure. Mujāā caapee caroaro to caññamasīata, caroaro mujāā ĩñamasīña. Caroyetuata, caroaro mujāā ĩñamasīētīña. Tore bairo mujāā, cayeriñurā ānirī cariape mujāā catūgoñaata, caroaro mujāā átimasīgarā. Cayeriñuena mujāā caāmata roque, caroaro mujāā átimasīētībujiorā. Dios mujāārē cū camasīōrījēre mujāā catagousajānacōāta, ĩroo majū āna mujāā átibujiorā!

Dios y el dinero

(Lc 16.13)

²⁴ “Tunu bairoa ni ĩcāū ũcū, puğarāpu cū quetiuparā na caĩrōrē bairo átimasīētīñami, ĩcāñōrēā bairo na carotimasīētīcōāta. Bairo na cabaiata, ĩcāūrē qūñroabujioumi. Apeire qūñroaetibujioumi. ĩcāū mena yeri ĩugumi. Apeire qūññategumi. Torea bairo mujāā cūā dinerore mujāā cabotūgoñaata, Dios yaye mujāārē cū caātirotirijere mujāā ĩñatebujiorā,” na ĩ quetibujuyupu Jesús.

Dios cuida de sus hijos

(Lc 12.22-31)

²⁵⁻²⁶ Ī quetibujū yaparo, atore bairo na ĩnemoñupū tunu: “Mujāā yeri pūna puame, mujāā caugapee, bairi mujāā cajāñapee netōjāñurō caānimajūrījē ĩña. Bairi mujāārē ĩña: Ati yepa macāājēre butiuro bootūgoñaeticōāña. Mujāā caugapeere, mujāā caetipeere, bairi mujāā cajāñapee cūārē butiuro tūgoña macāētīcōāña. Minia na caātiānierē mujāā masīña. Na caugapeere oteetiyama. Tunu na caugapeere cabutiro ĩña, jetyiyama. Na caugapeere jeri wīpu qūñnocūētīnucūñama. Bairo na caāperimiatacūārē, na caugapeere jonucūñami Dios. ¡Mujāā roquere minia netōrō mujāā maiñami Dios! Bairi āme mujāā caānierē tūgoña macāētīcōāña.

²⁷ Ni ũcū mujāā mena macāācū, cū catūgoñamacārījē jūgori, ‘Yu butinemogu ĩcā metro recomacā majū, ũmuau ānigu,’ ĩ masīētīñami. Mujāā catūgoñamacāārījē jūgori mujāā átimasīētīña.

²⁸ “Bairi, ĩnopēñrā mujāā cajāñapeere mujāā tūgoñarīqūē paiyati? Oó, tataboaro macāājē cabairije cūārē mujāā masīña. Oó puame paaetīnucūña. Eetīnucūña.

²⁹ Bairo áperimīrōcūā, caroa bauya. Quetiupau rey Salomón ānacū caroa majū cū cajutii jāñarīqūē netōjāñurō caroa bauya oó puame.

³⁰ Bairo tie taa ũnie Dios cū caqūñorīqūē ĩcā rūmu caroa cabaumiatacūārē, ape rūmu peeropu joeyama camasā, peero riorā. Mujāārē taa ũnie netōjāñurō mujāā maiñami Dios.

Bairi mujãã cajãñapeere mujãã jogumi yua. ¡Mujãã, Dios mena catũgoñatutuaenarẽ bairo majũ mujããrẽ ñiñaña!

³¹ Bairi mujãã cabopacarijere tũgoña macãetĩcõãña. ‘¿Ñerẽ marĩ ugarãati?’ o ‘¿Ñerẽ marĩ etirãati?’ o ‘¿Ñerẽ marĩ jãñarãati?’ I tũgoña macãetĩcõãña.

³² Diore caĩroaena puame na caugapeere, bairi na caetipee cããrẽ tũgoña macãnucũñama. Mujãã roque narẽ bairo baieticõãña. Marĩ Pacu Dios umurecõo macããcũ marĩ cabopacarijere masĩpeycõãñami. Bairi tũgoña macãetĩcõãña.

³³ Dios cũ carotimasĩrĩpaũ roquere tũgoñaña. Dios cũ carotĩrore bairo ása. Bairo mujãã caápara, ati yepa macããjẽ nipetĩrije mujãã cabopacarije cããrẽ mujãã jogumi Dios.

³⁴ Tocãnacã rũmu ricaati capee wãme baicõã ñiña. Bairi ñamĩrõcã mujãã caãtipee tũgoña macãetĩcõãña. Ñamĩrõcã caetaro roque mujãã caãtipee ñnierẽ mujãã masĩgarã,” na I quetibujuyupũ Jesũs.

7

No juzgar a otros

(Lc 6.37-38, 41-42)

¹ I quetibujũ yaparo, atore bairo na ñnemoñupũ tunu: “Aperã noo na caãtiere roro busupaieticõãña, mujããrẽ Dios cãã mujãã caãtiere, ‘Roro átiyama,’ cũ caetiparore bairo ñrã.

² Dios puame aperã na caãtĩãnierẽ roro mujãã cabusupairo cãrõ, mujãã ñroaetigumi. Tunu bairo aperiãrẽ na mujãã catuticõñarõ cãrõ jĩcãrõ tũni mujãã cããrẽ mujãã tutigumi.

³⁻⁴ Tunu bairoa jĩcãũ caũmu cũ baire, ‘Mu caarearu pũrõãcã jãñaña. Yũ nerocapa,’ quĩñupũ. Bairo quĩmicũã, cũ puame tutu majũ cãgocõãñami cũ caarearu. Tore bairo baiyami jĩcãũ ùcũ paio roro caãtacu, cũ cãã petoaca roro caãtacure, ‘Roro mu baiya,’ cũ cũ caĩbusupaiata.

⁵ ¡Caĩtopairã mujãã ãniña! Torena, mujãã puame roque rejũgoya mujãã carorijere. Bairo átiri bero roque, mujãã quetibujũ masĩgarã aperã rorije na caãtiere.

⁶ “Tunu bairoa caroa majũrẽ marĩ joetiya wii yaia. Tunu perlas caroa cabotiri rupaaca cããrẽ yeseapure marĩ wẽjoetiya. Bairo marĩ caápara, tiere peabato recoagarãma. Torea bairo Dios yaye busurique caroa majũ to caãnimiatacũãrẽ, wii yaia, bairi yeseare bairo caãnarẽ bairo catũgogaenarẽ na quetibujueticõãña, caroa quetire roro na busueticõãto, ñrã,” na I quetibujuyupũ Jesũs.

Pedir, buscar y llamar a la puerta

(Lc 11.9-13; 6.31)

⁷⁻⁸ I quetibujũ yaparo, atore bairo na ñnemoñupũ tunu: “Noa ùna na cajẽniata, na cajẽnĩrĩjẽrẽ bõcamasĩgarãma. Tunu bairoa apeye ñnierẽ na camacãata, na camacãrĩjẽrẽ bõcamasĩgarãma. Tunu jopere na capiiata, ti wii upaũ puame ti jopere pããgumi. Bairi tore bairo Diore mujãã cajẽniata, mujãã caãnimasĩpeere jogumi. Bairi Diore mujãã cajẽnĩrõ ñiña.

⁹ “Mujãã, capũnaacna mujãã pũnaa pan rupare na cajẽniata, çũtã rupare na mujãã jobujiocuti? Bairo mujãã áperã.

¹⁰ Tunu bairoa waire na cajẽniata, çãña ùcãrẽ na mujãã jobujiocuti? Bairo mujãã áperã.

¹¹ Mujãã, carorã nimirãcũã, mujãã pũnaarẽ caroa wãmerẽ mujãã jomasĩnucũña. Marĩ Pacu Dios umurecõo macããcũ marĩ majũ ñiñami. Camasã netõrõ carou ñiñami. ¡Bairi noa ùna cãrẽ cajẽnĩrãrẽ na jogumi caroa ñnie majũrẽ!

¹² “Bairi aperã mujãã na caãtoe mujãã caborore bairo na cããrẽ na nucũbugoya. Tore bairo marĩ I quetibujũ cũñañupã Moĩsẽ ãnacũ bairi profeta majã cãã,” na I quetibujuyupũ Jesũs.

La puerta angosta

(Lc 13.24)

¹³⁻¹⁴ I quetibujũ yaparo, atore bairo na ñnemoñupũ tunu: “Ati yeparu mujãã caãno, puga jopere bairo ñiña. Jĩcã jope, pairi jope ñiña. Ti jope jããetaricarõ esari wãã baucõaya. Bairo caroa wãã baumĩrõcũã, ti wãã yaparu camasã na cayasĩrapaũ ñiña. Bairo cabaimiatacũãrẽ, camasã capããrã ti jopere pããjããrĩ ti wããrẽ ánucũñama. Ape jope cãã ñiña õcã jopeaca. Ti jope jããetaricarõ esaeti wãã baucõaya. Bairo cabairi wãã nimirõcũã, ti wãã yaparu camasãrẽ tocãnacã rũmna caroaro na canetõrapaũ ñiña. Bairo cabaimiatacũãrẽ, camasã petoaca ti jopere pããjããrĩ ti wããrẽ áyama. Mujãã puame roque na mena mujãã caãtõ yũ boya,” na I quetibujuyupũ Jesũs.

El árbol se conoce por su fruto

(Lc 6.43-44)

¹⁵ I quetibujũ yaparo, atore bairo na ñnemoñupũ tunu: “ ‘Dios yaye busuriquere mujããrẽ jãã quetibujugarã,’ jĩcããrã mujããrẽ na caĩmiatacũãrẽ, bairo mujããrẽ ñtoagarã baiyama. Na

tăgosaeticădăă. Ovejare bairo nuricără baumirăcăă, macănacă yaia, cauwară majūrē bairo caăna niăama.

¹⁶ Marī caŋgarije use căărē marī jeetiya pota yucaŋ. Tunu bairoa ŋgarique, higuera na caŋrjē căărē marī jeetiya pota wopu. Torea bairo caŋtopairă ricaati na caătianierē ŋnarī, 'Naana, caŋtopairă niăama,' mujăă ĩ masigară.

¹⁷ Tunu tocănacăŋru na yuca carouă ŋame caroare ricasutiya. Apei yuca carorică roque carorijere ricasutiya.

¹⁸ Yuca carouă ŋame carorijere rica cuperiya. Tunu bairoa apei yuca carorică caroa rica cuperiya.

¹⁹ Bairi camasă tocănacăăă caroaro na caăpericăăta, jicăă yuca, carica maniirē quetjjoerocacăăricăără bairo na átirecăăgumi Dios na căărē. Petoaca rusaya Dios camasărē că caŋăabesepa rămu.

²⁰ Tore bairo camasă na caătianierē ŋăamasirī tore bairo caătianarē na mujăă ĩ masigară," na ĩ quetibujuyuru Jesús.

No todos entrarán en el reino de Dios

(Lc 13.25-27)

²¹ ĩ quetibujuyuparo, atore bairo na ĩnemoŋupū tunu: "Tocănacăŋru, 'Jăă Quetiupau' yare caŋră nimirăcăă, jicăără na mena macăăna áperigarăma Dios că carotimasirăŋpăre. Noa ŋna, yu Pacu amărecăă macăăcă că carotirore bairo caăticăăna roque ágarăma.

²² Ti rămu camasărē Dios na că caŋăabesepa rămu caetaro ŋna, atore bairo ŋigarăma capăără camasă yre: 'Jăă Quetiupau, jăă căă mu yaye busăriquere jăă quetibujunetowă camasărē. Tunu bairoa mu wăme mena ĩrī, wătī yeri pūnarē na jăă acuwioyowu. Capee jăă átjĕŋowă mu camasirjĕ mena. Jăărē mu masĭ,' ŋimigarăma ti rămu caetaro.

²³ Bairo na caŋmiatacăărē, atore bairo ŋgu: 'Mujăă yu masĕtĭŋna. Bairi ánaja. ĩMujăă carorije cacăgoră ĩnirī yu mena mujăă ámerigară yua!' na ŋgu caŋtori majărē," na ĩ quetibujuyuru Jesús.

Las dos bases

(Mr 1.22; Lc 6.47-49)

²⁴ ĩ quetibujuyuparo, ape wămerē ĩcăănarī na ĩnemoŋupū tunu Jesús: "Ni ūcă yu yaye quetire tăgori, cabero yu caŋră bairo caăcu atore bairo niăami: Tutuari wiire caqŋenowrē bairo camasă niăami. Camasă ŋame că yu wiire ūtă bui qŋenoŋupă.

²⁵ Bairi cabero oco paio caocar, ria puta, wiiru etayuparo yua. Wĭno căă butioro papuyuparo. Bairo cabaimiatacăărē, ti wii ŋame toa nicăăŋupară. Wii botare cayera ŋsuroŋu năcărĭ că caqŋenorăcă wii ĩnirī toa nicăăŋupară.

²⁶ Tunu bairoa apei căă yu yaye quetire tăgogaetiri, yu caŋră bairo caăpei atore bairo niăami: Tutuaeti wiire caqŋenowrē bairo caăcă niăami. Catăgonaŋasĕcă ĩnirī ūtă bui mee, paputiroŋu că wiire qŋenoŋupă.

²⁷ Bairi cabero oco paio caocar, ria puta, wiiru etayuparo. Wĭno căă butioro papuyuparo. Bairo cabairoi yua, ti wii ŋame pecoasuparo. Wii botare cayera ŋsetoroŋu năcărĭ că caqŋenorăcă wii ĩnirī, jĕe mano ŋapeticoasuparo!" na ĩ quetibujuyuru Jesús.

²⁸ Bairo camasărē na ĩ quetibujuyuparo yua, nipetiră că yaye quetire catăgoră etară ŋame că tăgocăă maniăsupară.

²⁹ Jesús ŋame Moisés ĩnacă că caroticăărăqŋerē cajăgobueri majărē bairo camasărē na quetibujuesuru. Carotimasĭ că caquetibujurore bairo na quetibujuyuru. Bairi că yaye quetire tăgori, că tăgocăă maniăsupară nipetiro camasă.

8

Jesús sana a un leproso

(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

¹ Bairo Jesús ūtăŋru caŋniatacu tunu ruiasuru. Bairo că caruiată, capăără camasă că bero ŋsayupară.

² Bairo cabairo, jicăă carupau boau ŋame Jesutu că rapopaturi mena etanumurĭ qŋiroau etayuru. Bairo eta, atore bairo qŋĭ jĕniŋuru:

—Yu Quetiupau, mu caboata, yu mu netăăŋu yu caboariaye cutiere.

³ Bairo că caŋjĕniră tăgo, Jesús ŋame că wămo mena că păăŋupă. Bairo áticăă, atore bairo qŋĭŋupă Jesús:

—Mu cacatiro yu boya. ĩBairi mu yu netăăŋa! —qŋĭŋupă cariaure.

Bairo Jesús că caŋră, jicoquei caticoasuru carupau boamiatacu.

⁴ Bairo qŋĭnemoŋupū tunu Jesús:

—Tăgoya. Apheră na quetibujeticăăna murē yu canetăatajere. Cariape acoăcăja sacerdote tŋru. Qŋĭŋa mu rupa, mu cacatiatajere. Bairo tunu Diore că nuniă mu cacatirije

wapare. Tore bairo marí átirotiyupi Moisés ánacū. Bairo mu caátiatato bero, nipetiro camasā masígarāma mu cacatiatajere yua —qũĩñupū Jesús carupau boamiatacure.

Jesús sana al criado de un capitán romano
(Lc 7.1-10)

⁵ Cabero Capernaum na caĩrĩ macāpu etayupu Jesús. Bairo cū caetaro tūgo, jĩcāu, romano soldaua quetiupau capitán majū cūtu etayupu, cū jēniñagu.

⁶ Atoze bairo quĩñupū:

—Yū Quetiupau, yū paabojari majōcu jĩcāu ríajāñuñami. Ámasiētĩñami. Cū ñicāārĩ buujāñuñami. Cū rupau cūārē butiuro wisiojāñuñami —quĩñupū.

⁷ Bairo cū caĩrō tūgo, bairo quĩñupū Jesús:

—Mu mena, mu ya wiipū yū águ. Mu paabojari majōcure yū catiobojaucágú —quĩñupū.

⁸ Bairo cū caĩrō tūgo, atoze bairo quĩñupū soldaua quetiupau capitán Jesure:

—Yū Quetiupau, yū mena mu ápēi. Mu, caānimajūū mu āniña. Yū puame roque murē bairo yū baietiya. Baiiri yū ya wiire mu cajāārō ñuetō. Atoꝑua ācū, “Cū catiáto,” mu caĩjoro jeto ñuro. Bairo mu caĩrō, caticoagami yū yua.

⁹ Yū netōjāñuro carotirā na carotiricu yū āniña. Tunu bairoa yū cūā quetiupau ānirĩ yū āmuarē na yū rotimasĩnucūña. Baiiri “Tiaya,” yū caĩrō, jicoquei atĩnucūñama. Tunu “Ánaja,” yū caĩrō, jicoquei ánucūñama. Tunu “Bairo ása,” yū paabojari majārē yū caĩrō, jicoquei yū caĩrōrē bairo átĩnucūñama —quĩñupū quetiupau capitán Jesure.

¹⁰ Bairo cū caĩrō tūgo, Jesús puame tūgoacucacoasupu. Baiiri cūrē causarārē na āmejore ĩñarĩ, atoze bairo na ĩñupū:

—Mujāārē cariape ñiña: Ato Israel yepa macāāna jĩcāu ũcū ānirē bairo yū mena catūgoñatutuare yū bócaetañaeñiña. Cū puame tūgoñatutujāñuñami Dios cū carotimasĩrĩjērē.

¹¹ Tunu cariape ñinemoña: Ape rāmu capāārā camasā romano majōcu ũna muipū cū cawāmatōꝑu caatiatana, baiiri muipū cū cañajāátoꝑu caatiatana cūā nipetiroꝑu caatiatana etari, marĩ ñicājāā, Abraham, Isaac, Jacob mena mesapu ruigarāma. Judío majā caāmerā na caāniatiacūārē, na mena ũga bapacutigarāma Dios cū carotimasĩrĩpau caetaro.

¹² Bairo caroarō na mena na cauga bapacutimiatacūārē, aperā capāārā judío majā Dios cū carotimasĩrĩpau caetabujioatana puamerē canaiñārōꝑu na joregumi Dios, cū mena na catūgoñatutuaetie wapa. Baiiri capāārā toꝑu otigarāma. Na opire bacarupotugarāma, butiuro yapapuarā yua —na ĩñupū Jesús cū bero causarārē.

¹³ ĩ quetiubuju yaparo, atoze bairo quĩnemoñupū tunu soldaua quetiupau capitárē:

—Tunu ácāja mu ya wiipū. Tore bairo yū mena mu catūgoñatutuarore bairo to baiáto. Mu paabojari majōcu caticoagami —quĩñupū.

Tocārōā bairo cū caĩrō, jicoquei caticoasupu capitán paabojari majōcu yua.

Jesús sana a la suegra de Pedro
(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴ Cabero acóásupu Jesús, Pedro cawāmecucu ya wiipū. Bairo ti wii jāāetari Pedro mañicōrē cō ĩñañupū. Cō puame ríao baiyupo. Butiuro bugoyupo.

¹⁵ Bairo cō cabairo ĩña, cō wāmorē pāñañupū. Bairo cū caátoa, jicoquei yua jānacooasuparo bugoye puame. Tocārōā caticoasupo. Bairo catiácó yua, tocārōā ũgariquere na quēnonuñupō Jesujāārē.

Jesús sana a muchos enfermos
(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶ Cabero canaioatĩpau Pedro ya wiipure etayuparā nipetiro ti macā macāāna. Wātĩ yeri pūnarē cacūgorārē na jeasuparā Jesús tũpu. Bairo Jesús na caetaro ĩña, wātĩ yeri pūnarē na acurewiyoyoyupu. Jicānia cū caĩrō witiacoásuparā. Tunu bairoa nipetiro cariyecunarē na catiopyu Jesús.

¹⁷ Bairo profeta Isaías ānacū cū caĩquetibuju jūgoyeticũrĩcārōrē bairo baietaro baiyuparo. Atoze bairo ĩ quetiubuju woatucũñañupĩ Isaías: “Marĩ riayere, popiye marĩ cabairije nipetir-ijere marĩ netōbojagami,” ĩ quetiubuju woatucũñañupĩ Isaías ānacū Jesús cū caátipeere.

Los que querían seguir a Jesús
(Lc 9.57-62)

¹⁸ Cabero camasā capāārā majū Jesús tũpũre ĩñanucū āmejoreyuparā. Bairo na cabairo ĩñarĩ, Jesús puame, “Utabucura ape nugōāpu marĩ pēña átóca,” na ĩñupū cū cabuerārē.

¹⁹ Bairo na caápáro jūgoye, jĩcāu Moisés ānacū cū caroticũrĩquērē cajūgobuei puame Jesure quĩñupū:

—Cabuei, yū cūā mu cabuei yū ānigaya. Baiiri noo mu cañesēārōꝑu yū águ yū cūā —quĩñupū.

²⁰ Bairo cū caĩrō tūgo, atoze bairo quĩñupū Jesús:

—Macãñucũ macããna waiũtoa na caãnipauri cãgoyama. Minia cãã na riabatiri na caãnipaurire cãgoyama. Bairo na cacũgomiatacããrẽ, yua, Camasã Jũgocũ, yu caãnipau ñno yu cãgoetiya —qũĩñupũ Jesũs caũmurẽ.

²¹ Bairo apei Jesũs berore causau puame atore bairo qũĩñupũ:

—Yu Quetiypau, mai mu mena yu bapacũperigu. Yu pacũre cũ cotei ácu yu baiya. Cũ cariaçato bero roque, mu mena yu ábujiou —qũĩñupũ Jesure.

²² Bairo cũ caĩmiatacããrẽ, Jesũs puame bairo qũĩñupũ:

—Ãmerẽ yu mena mu cabapacũto yu boya. Camasã cariaçoatanarẽ bairo caãna puame na qũẽnoáto cabaiyasirãrẽ —qũĩñupũ Jesũs jicãũ cũrẽ causagamirẽ.

Jesús calma el viento y las olas

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Bairo cũ caĩrõ bero, Jesũs puame cũmua capairicaru ájããñupũ. Bairo cũ caájããrõ ñnarã, cũ cabuerã cãã ájããñuparã.

²⁴ Bairo ájãã yua, ti utabucũrapu pẽñaçoásúparã. Bairo na caátõ yua, wĩno paio papu atjũgoyuparo. Bairo capapuro ocoturi paio atjãbẽjããñuparõ, cũmua ruagari tũñipũ yua. Mai, Jesũs puame na caátõ beroaca cãñijããcoasupu.

²⁵ Bairo cũ cabairoi, cũ cabuerã puame cũ wãcõñuparã. Cũ wãcõrĩ atore bairo qũĩñuparã Jesure:

—jããrẽ cabuei, jãã netdõña! ¡Ruarã marĩ baiya! —qũĩñuparã.

²⁶ Bairo na caĩwãcõrõ tũgo, bairo na ññupũ:

—¿Nopẽirã butiro mujãã uwiyati? ¡Dios mena mujãã tũgoñatutuetimajũcõãña! —na ññupũ. Ñ yaparo, wãmunucãrĩ yua, wĩnorẽ jãnarotiyupu. Tunu bairoa oco turi cããrẽ jãnarotiyupu. Bairo cũ caátõ, jicoquei jãnapeticoasuparo yua.

²⁷ Bairo cũ caátõ ñña, cũ cabuerã puame qũĩñacõã maniáti, atore bairo ãmeo ññuparã na majũ:

—¡Ago tame! ¿Ñnamũ ñcũ cũ ãñiñati Jesũs? Wĩno, ocoturi cãã cũ tũgocõãña.

Los endemoniados de Gadara

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Cabero ti utabucũra ape nũgõãpu pẽñaetayuparã Jesujãã, Gadara na caĩrĩ yepapu. Bairo eta yua, maanucãñupũ Jesũs. Bairo cũ camaanucãrõ, puagarã caũmua wãtĩ yeri pũna cacũgorã puame cãũ etayuparã. Camasãrẽ na carerica ãtã wĩñipũ caãniatana cãũ etayuparã. Mai, na puame cauwiorã majũ ãñuparã. Bairo camasã puame tipaure netdãmasĩetñucõñuparã.

²⁹ Bairo yua, na, caũmua puame Jesũs cũ camaanucãrõ ñña, bairo qũĩ awajayuparã:

—¿Mu, Dios macũ, ñerẽ acũ mu atĩati jãã ture? ¿Dios popiye jããrẽ cũ caãtipa rãmu jũgoye, mu puame popiye jãã baio joroque átiyu mu atĩati? —qũĩñuparã butiro.

³⁰ Mai, to jũgoye cayojããñũĩrapu capããrã yesea nuricããrã uga ãñuparã.

³¹ Bairo na caugaãno, wãtĩ yeri pũna puame atore bairo butiro qũĩñuparã Jesure:

—Jããrẽ mu caacurewiyojomajũgaata, yesea tũpu jãã árotiya. Napure jãã jããgarã —butiro qũĩñuparã.

³² Bairo na caĩrõ tũgo, “¡Jau, topu ánjã toroque!” na ññupũ Jesũs, na ároti yua. Bairo cũ caĩrõ, wãtĩ yeri pũna puame caũmurẽ na witipeticoásúparã. Yeseapure jããrásúparã. Bairo yeseare na cajããrĩpau yua, yesea ãtãũ bui caãniatana puame mecũãrẽ utabucũrapu ature ñãñuacoásúparã. Bairo yua, ruapeticoásuparã yesea puame.

³³ Bairo na cabairo ñña, yeseare cacotemiatana puame acuari acoásúparã. Bairo macãpu etarã, na quetibũjũyuparã nipetiro yesea na cabaiatajere. Tunu bairoa nipetiro wãtĩ yeri pũna cacũgomiatana na cabaiataje cããrẽ na quetibũjũyuparã.

³⁴ Bairo tiere tũgori, camasã puame ññarásúparã cabaiatajere. Bairo topu etarã, Jesure qũĩña yua, butiro aperopũ cũ árotiyuparã. Na ya yepare cũ caãno boesuparã.

9

Jesús sana a un paralítico

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Bairo na caĩrõ tũgo, Jesũs cũmurẽ ájããñupũ tunu. Bairo ájãã yua, ti utabucũra ape nũgõãpu pẽñaçoásúpu cũ cabuerã mena. Pẽñaátĩ yua, cũ ya macã majũpu etayupu.

² Bairo cũ caetaro ñña, ti macã macããna jicããrã Jesutu, ñicãrĩ cabũricũre cũ neasúparã, na canerĩ coro mena. Bairo na caátõ ñña, Jesũs puame masĩcõãñupũ cũ mena na catũgoñatutuarijere. Torecu, atore bairo qũĩñupũ Jesũs ñicãrĩ cabũricũre:

—Yu yau, caroaro useanirõ ãñitũgoña. Merẽ mu carorije wapare yu netdõcõãña — qũĩñupũ Jesũs.

³ Bairo cū caīrō tūgo, cūtu macāāna Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā pūame bairo ī tūgoñañuparā na yeripū: “Diore cū netōnucāū ātiyami bairo cū caīrījē mena. ‘Merē mū carorije wapare yu recōāña,’ cū ūcū ī masīā maa.”

⁴ Masicōāñupū Jesús cū yeripū na caāmeobusurijere. Bairi atore bairo na īñupū:

—¿Nopēīrā yu mena roro mujāā tūgoñañati?

⁵⁻⁶ “Mū carorije wapare yu netōōña,” ānirē yu caīata, “Bairo īcōāū īñami,” mujāā ībujiorā. Bairāpua, “Wāmuncāña,” cūrē yu caīata, to bero cū cawāmuncāto īñarā roque, “Bairo īcōāū mee īñami Jesús,” mujāā ībujiorā. Yū, Camasā Jūgocu, ati yeparu yu carotimasīrījērē mujāā camasīparore bairo, tiere ñigu —na īñupū Jesús Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majārē.

Ī yaparo, cū caīrōrē bairo qūīnemoñupū Jesús ñicārī cabūñicure:

—Wāmuncāña. Mū cacūñarī corore nepusari mū ya wiipū tunu ácāja. Merē mū riayere yu netōōña —qūīñupū.

⁷ Bairo cū caīrō tūgo, tocārōā jicoquei wāmuncā yua, cū ya wiipū acoásupū cabūñiatacu pūame.

⁸ Bairo cū caátō īña, to macāāna, capāārā camasā cū tūgoñacōā maníasuparā. Bairi Diore cū basapeoyuparā. Dios cū camasīrījērē camasārē na cū cajorijere tūgoña useañiñuparā yua.

Jesús llama a Mateo

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Cabero topū cañiatacu acoásupū Jesús. Bairo netōácú, yu, ati tutire cawoatu Mateo cawāmencūre ñiñajowī. Mai, yu pūame Roma gobiernorē camasā yaye dinero impuestos na caīrījērē jejobojari majōcu yu āmū. Bairi yu capaari aruapu yu caāno, ñiñajowī Jesús. Bairo ñiñajori bero, yutu etari atore bairo ñiwī yua:

—Jito. Yū bapacusa.

Bairo cū caīrō tūgo, tocārōā jicoquei yu pūame Jesús mena yu bapacuti acoáapú yua.

¹⁰ Cabero Jesús, bairi jāā, cū cabuerā mena mesapu jāā caruiro, camasā capāārā ruirā etawā, yure bairo capaarique cūgorā, bairi aperā camasā roro na cabūsupairā cūā.

¹¹ Bairo jāā caugabapacūto īñarā yua, fariseo majā pūame bairo jāā ī tutiwā:

—¿Nopēī dinero jejori majā mena, bairi roro caāna mena mujāārē cabuei cū etiuga bapacutiya? Roro ácu ātiyami —jāā ī tutiwā fariseo majā, jāā, Jesús cū cabuerārē.

¹² Bairo na caītutiro tūgo, bairo na īwī Jesús:

—Ucotiri majōcure bairo yu āniña ati wiire. Ucotiri majōcu apériyami cacatirā na caāni wiiripure. Cariarā na caāni wiiri jetore etanucūñami, na ucoti etau. Bairi ānoa mena yu āniña. Na carorije, riayere bairo caānierē netōōū ácu yu ātiapu.

¹³ Mujāā, ati wāmerē Dios cū caquetibujucūrīqūērē bueri mujāā camasīrō boya: “Mujāā, waibūtoa riire mujāā cajoemugōrījē mee, cabopacarārē na mujāā cañamairījē roquere yu boya,” ī quetibujuyupi Dios cū ya tutipū. Torecna, yu apú ati yeparure. “Caroarā marī āniña,” caītorārē na yu macāētīña. Aperā, “Carorije wapa marī buicūtiya,” caītūgoñayapaparārē na macāū acú yu apú, na yeri wasoáto, ī —na īwī Jesús fariseo majārē.

La cuestión del ayuno

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Cabero Juan cū cabuerā Jesús tūpu etawā. Eta yua, bairo Jesure qūī jēñiñawā:

—Jāā, bairi fariseo majā cūā ugarique betiri Diore jāā ñubuenucūña. Mū cabuerā pūame bairo áperiyama. ¿Nopēīrā na ugarique betietinucūñati? —qūī jēñiñawā Juan cū cabuerā Jesure.

¹⁵ Bairo na caījēñiarō tūgo, atore bairo na īwī Jesús:

—Caroaro yu caātiere mujāā tūgomasiētīña. Caāmu cawāmojiyapure bairo yu āniña. Cū yarārē bairo ñiñama yu cabuerā. Caāmu cū cawāmojiyari rūmurē cū yarā nipetirā ugayama pairo, cū mena useañiāna. Ti rūmurē auatāmūoetiayama. Caāmu cū cawāmojiyari rūmu bero roquere, cū yarā caborā ugarique betiri Diore cū tūgoña jēñiñubuebujiorāma tunu. Narē bairo jāā āniña. Bairi yu mena āna, yu cabuerā auatāmūoetiagarāma. Yū camano roquere auatāmūobujiorāma —na ī quetibujuwī Jesús, Juan cū cabuerārē.

¹⁶ Ī yaparo, “Yū yaye cawāma quetire cabucu macāājē mena tūgousa masīā maniña,” Īgu, atore bairi wāme na īcōña quetibujunemowī Jesús tunu:

—Cabucuro jutirore cawori opere seretuetiyama camasā camasīrā jutiro cawāma asero carugaeti asero mena. Bairo na caápata, ñuetigaro. Cose, ti aserore bopo na caáto, rugagaro. Rugari tūgāwonemogaro pajīñurō cawāma asero pūame cabucuro jutirore.

¹⁷ Tunu bairoa use oco cawāma qūēnyaparoriquere piojāētīnucūñama camasā cabucu poa waibucu asero poapure. Bairo na caápata, ti poa wocoagaro, tie oco capāmūōi. Ti poa macāājē yasigaro. Bairi use ocore cawāma qūēnyaparoriquere piojānucūñama camasā

cawāma poa mena. Bairo na caápata, ti poa tie oco cāã nicōãña. Yasietiya —na ĩ quetibujawĩ Jesús to macããnarẽ.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Bairo narẽ cū caquetibujũãno, cūtu etawĩ judío majã quetiupau jĩcãã. Bairo cūtu etari yua, rupopaturi mena etanumurĩ Jesure qũiroawĩ. Atore bairo qũiwĩ:

—Jesús, yu macõ мерũ riascoámó. Bairo cariacoaataco cõ caãnimiatacããrẽ, mũ wãmo mena cõ rupaarĩ ãnajẽrẽ mũ capãñaata, caticoaogomo tunu. Bairi yu mena mũ apã tãmurĩ —qũiwĩ quetiupau.

¹⁹ Bairo cū caĩrõ tũgo, wãmũnucã yua, cū mena acoámĩ. Jesús cariacoaataco cõ caãnopũ ácũ. Cũ cabuerã cãã cū mena jãã árpũ.

²⁰ Bairo jãã caátó, Jesús bero puame asũpo jĩcãõ carõmio pũga wãmo peti rupore pũga pẽnirõ cãnacã câmarĩ majũ carijãnaecõ. Bairo cūtu eta yua, aperã na caĩñaeto, cū jutiro cayoaoro yapaacarẽ pãñañupõ.

²¹ Mai, cõ puame cariape tũgoñañupõ Jesús cū cariape netõmasĩrjẽrẽ. Bairo cariape tũgoñarĩ yua, “Cũ jutiro cayoaoro yapaacarẽ yu capãñaata, yu caticoaogo,” ĩ tũgoñañupõ. Bairo tiere ĩ tũgoñarĩ, Jesús bero puame atĩri, tore bairo ásupo.

²² Jesús puame cõ caãtiere masicõãñupĩ. Bairo camasĩ ãnirĩ yua, ãmejorenucãrĩ, atore bairo cõ ĩwĩ:

—Yu yao, caroaro ñseanirõ ãnitũgoñaña. Yu mena mũ catũgoñatuturoi, mũ riayere yu netõcõãña —cõ ĩwĩ.

Bairo cū caĩrõã, jicoquei caticoaamo yua.

²³ Cabero jĩcãũ judío majã quetiupau ya wiipũ Jesús cū caetaro, ti wii macããna puame oti awajarã baiwã, cabaiyasiatacore ĩnarĩ.

²⁴ Bairo na cabairo ĩña, atore bairo na ĩwĩ Jesús:

—Witiánãja. Atio cawĩmao baiyasio mee baiyamo. Cãnio baiyamo —na ĩwĩ Jesús.

Bairo cū caĩrõ tũgo, roro cū bõcaboyeticõãwã, “Merẽ yasicõãmo,” ĩrã.

²⁵ Bairo na cabaimiatacããrẽ, Jesús puame ti wiire na wiyocõãjowĩ. Áti yaparo, cariacoaataco ãnacõ cõ caãni aruapu jãátĩ yua, cõ ãnacõ wãmorĩrẽ ñewĩ. Bairo cū caáto, cõ puame catitunurĩ wãmũnucãcoámo yua.

²⁶ To bero camasã nipetiro ti yepa tũni macããna cũã queti tũgopeticoasuparã Jesús cū caãtiatajere.

Jesús sana a dos ciegos

²⁷ Cabero topũ caãniatacu acoámĩ Jesús tunu. Bairo cū caátó, pũgarã caũmua cacaapee ĩñaena cū berore usawã. Bairo usa yua, busarique tutuaro mena atore bairo qũiwã:

—Jesús, David ãnacũ pãrãmi, bopacooro jãã ĩñaña! —qũiwã.

²⁸ Bairi Jesús wiire cū cajããetaro, cacaapee ĩñaena puame cūtu etawã. Bairo na caetaro ĩña yua, atore bairo na ĩwĩ Jesús:

—¿Yu canetõrjẽrẽ cariape mujãã tũgoñañati?

Bairo cū caĩjẽniñarõ tũgo, bairo qũiwã pũgarãpua:

—Jããrẽ mũ canetõõpeere cariape jãã tũgoñaña.

²⁹ Bairo na caĩrõ tũgo, na caapeere pãñawĩ Jesús. Pãña yua, bairo na ĩwĩ:

—Bairi yu mena mujãã catũgoñatutuarjerea bairo to baiãto mujããrẽ —na ĩwĩ.

³⁰ Bairo cū caĩrõã, jicoquei ĩñamasicõãma yua. Bairo na cacatiro ĩña, Jesús puame bairo na ĩnemowĩ tunu butioro:

—Aperãrẽ na quetibujeticõãña mujããrẽ yu cacatiorjere.

³¹ Bairo cū caĩrõ tũgomirãcãã, cabero nipetiropu camasãrẽ na quetibuju batocõãñupã Jesús narẽ cū cacatioatajere.

Jesús sana a un mudo

³² Bairo na caátó, camasã aperã Jesús tapũ cū neamá tunu apei wãtĩ yeri pũna cacũgoure. Cũ puame wãtĩ yeri pũna jũgori busumasĩemi.

³³ Bairi Jesús wãtĩ yeri pũnarẽ cū cawiyojoro bero, caũmũ puame catiãcu busumasicõãmi tunu. Bairo cū cabairo ĩña, to macããna qũĩñacõã maniãma. Bairo ãmeo ĩwã na majũ:

—Diwatoa ũno ãni cū cacatiorore bairo marĩ ĩñaerpũ ato Israel yepapũre! —ãmeo ĩwã na majũ.

³⁴ Bairo na caãmeoĩmiatacããrẽ, fariseo majã puame bairo ĩwã:

—Beelzebú, wãtĩã quetiupau majũ cū camasĩõrjẽ jũgori wãtĩã yeri pũna, camasãrẽ cajãñarãrẽ na acurewiyoyo masiñami —qũĩ busupaiwã fariseo majã Jesure.

Jesús tiene compasión de la gente

³⁵ Cabero áñesēāwī Jesús tocānacā macāāpu. Bairi capairi macā, o òcā macāācā cūārē etau, to macāāna na cañubueñarī wīipure na quetibujawī caroa queti, Dios cū carotimasīrīpau caetarijere. Tunu bairoa nipetiri wāme cariyecunārē na catiowī.

³⁶ Bairo capāārā camasārē na ĩnarī yua, bopacooro na ĩñawī. Dope caátimasīēna tūgoñarīqūē pairioge caāna na caānoi, bopacooro na ĩñawī Jesús. Nurīcārā oveja narē cacotei camānarē bairo baiwā Jesure.

³⁷ Bairo na cabairoi, atore bairo jāā ĩwī Jesús, jāā, cū cabuerārē:

—Oterique camasā na cajepee pairo caānimitacūārē, tie uparārē cajujeaparā puame capāārā mee niñama. Torea bairo Dios yaye quetire catūgosaparā capāārā na caānimitacūārē, marīrē cajuquetibujaparā puame capāārā mee niñama.

³⁸ Bairo na cabairoi, marī Pacu Diore mujāā cajēnirō boya. Cū puame oterique Upaure bairo cū yaye busurique cajuquetibuju batoparārē na jomasīgumi.

10

Jesús escoge a los doce apóstoles

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Cabero Jesús, puğa wāmo peti rapore puğa pēnirō cānacāu majū cū caquetibujurotjoparārē jāā besewī. Bairo jāā bese yua, jāā jowī masīrīqūērē. Wātīā yeri pūnarē wiyomasīrīqūērē, bairi tocānacā wāmepurea riaye netōmasīrīqūē cūārē jāā jowī.

² Bairi puğa wāmo peti rapore puğa pēnirō cānacāu majū jāā āmu Jesús cū caquetibujurotjoparā. Cajūgoye āmi Simón. Simorēā qūīwī Jesús tunu “Pedro”. Tunu cabero āmi Pedro bai, Andrés cawāmecucu. Cū bero āma Zebedeo pūna, Santiago, bairi cū bai Juan mena.

³ Tunu cabero āma Felipe, Bartolomé, Tomás, Mateo. Yu, Mateo puame Roma macāānarē, camasā yaye dinerore jejobojari majōcu caānimirīcū yu āmu. Tunu cabero āmi Alfeo macū Santiago cawāmecucu. Tunu cabero āmi Tadeo.

⁴ Tunu cabero āmi Simón. Cū puame āmi ĩcāu celotea mena macāācū. Cabero āmi Judas Iscariote. Cū puame āmi Jesure cañerotipau. Tocānacāu jāā āmu Jesús cū caquetibujurotjoparā, cū cabeseatana yua.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Bairo, Jesús puğa wāmo peti rapore puğa pēnirō cānacāu majū, jāā, cū cabuerārē jāā bese yaparo, camasārē jāā quetibuju rotijowī. Bairo jāā quetibuju rotijori yua, cariape atore bairo jāā ĩwī: “Judío majā caāmerā na caānopu mujāā cañesēārō yu boetiya. Tunu bairoa Samaria yepa macāāna na caāni macāārīpu cūārē mujāā cañesēārō yu boetiya.

⁶ Ati yepa Israel macāāna oveja nurīcārā cayasirīcarārē bairo caāna niñama. Na caāno puamerē mujāā caāñesēārō yu boya.

⁷ Bairo na mena āna, atore bairo na ĩ quetibujuya: ‘Dios cū carotimasīrīpau merē etaro baiya.’

⁸ Tunu bairoa cariyecunārē na catiyoa. Bairi cariacatana cūārē tunu na cationemoña. Bairi na rupaū caboarā cūārē na catiyoa. Tunu bairoa wātī yeri pūna camasā rupaūpu caānarē na acurewīyojoma. Yu camasīrījērē wapa mano mujāārē yu joya. Bairi wapa mano cabopacarārē na juātinemoña mujāā cūā.

⁹ “Tunu bairoa oro, plata, cobre moneda tiirre jeápéricōāña.

¹⁰ Tunu bairoa wasopoa, apeye ũnierē mujāā cajāārī poa cūārē jeápéricōāña. Tunu jutiro, mujāā cawasooparo cūārē jeápéricōāña. Rapo jutī, mujāā cawasoapee, bairi tuericu cūārē mujāā cajeató yu boetiya. Mujāā, paari majā ānirī mujāā ugamasīña noo mujāā caátōpu na canurījērē.

¹¹ “Bairi noo cabori macā, o peeti macāācā camasā na caānopu etarē, ‘¿Ni carōū cū āniñati?’ ti macā macāānarē na ĩ jēniñajūgoya. Bairo cū ũcūrē masī yua, cū ya wīipū mujāā ānicōāwā. Capee wīirīpu patowācō ñesēāētīcōāña.

¹² Bairi ti wīi jāāetarā yua, ‘Dios caroa yericutaje cū joáto ati wīi macāānarē,’ na mujāā ĩgarā ti wīi macāānarē.

¹³ Bairo mujāā caijēnirō, na puame cūā caroaro mena mujāārē na cajēniata, Diore na mujāā cajēnibojari wāmerē bairoa caroa yericutajere na jogumi Dios. Bairo mujāā caijēnimitacūārē, caroaro mena mujāārē na cajēnieticōāta, Diore na mujāā cajēnibojari wāmerē bairo caroa yericutajere na joetīgumi Dios.

¹⁴ Bairo ti wīi upau cū mena mujāā cabapacuto cū caboeticōāta, o mujāā yaye quetire cū catūgogaeticōāta, cū mena āmerīcōāña. Bairi yua, cū ya wīire wītīrā, o cū ya macārē wītīnā, cū macā ñerī mujāā rapo jutīi macāājērē mujāā paregarā, ‘Roro jāārē mu ātiaru,’ ĩrā.

¹⁵ Cariape mujãärê ñiña: To macãana mujãärê na catügoaetie wapa Dios ruame roro na átigumi. Camasãrê cü caññabeseri rãmu caãno Sodoma, Gomorra macãã macããna netõjãñurõ popiye na baio joroque na átigumi yua," jãã í quetibujuwí Jesús, jãã, cü cabuerãrê.

Persecuciones

¹⁶ Í quetibuju yaparo, atore bairo jãã ñemowí tunu: "Tügoya, ãmerê mujãärê caroa quetire yu quetibuju rotijoya. Ovejas nuricãrã, macãncü macããna lobos cauwiõrã watoa na caãnorê bairo watoare mujãã yu joya. Bairi ãña cü camasíõrê bairo tũgoñamasíña mujãã cãã. Bairo baimirãcãã, bua ñerê caãpei cü cabairore bairo mujãã caãno yu boya.

¹⁷ Diore caíroaena na caãtiãnierê tũgoñamasacatiya. Na ruame mujãärê ñerí, na quetiuparã tũru mujãärê jeãgarãma. Aperã cãã na cañubueri wiiripu mujãã bapegarãma.

¹⁸ Bairi yu yarã mujãã caãno jũgori na ruame mujãärê roro na catutiparore bairo írã, quetiuparã gobernadores, bairi quetiuparã reyes tũru cããrê mujãärê jeãgarãma. Bairo na caãtimiatãcããrê, na ñnarê, bairi judío majã caãmerã cããrê yu yaye quetire nemojãñurõ mujãã quetibuju masígarã bairãpua.

¹⁹ Bairo mujãärê na cañerõ, uwirã, '¿Dope bairo na marí írãati?' í tũgoña macããtícõãña. Tĩpau caetaro íña, Dios ruame mujãã caímasípeere mujãã jogumi.

²⁰ Mujãã catũgoñamasíñjê mena mujãã quetibujuetigarã. Marí Pacu Dios mena macããcũ, Espĩritu Santo cü camasíõñjê jũgori roque mujãã quetibujugarã camasãrê.

²¹ "Tĩpau caãno, jicãũ pũnaa caãna nimirãcãã, ãmeo busujãbuitirecõãgarãma. Bairo ána, gobiernorê na ñerotiri pajĩãrerotigarãma. Tunu apeí cãã cü macãrê torea bairo cü átirotigumi. Tunu jicãũ pũnaa na pacuare boetiri, na pajĩãrerotigarãma.

²² Bairi yua, atí ãmurecõo macããna nipetiro mujãärê ññategarãma, yu yarã mujãã caãnoi. Bairo mujãärê na caññatemiatãcããrê, ni ñcũ mujãã mena macããcũ yu yaye quetire jicã wãmeacã ñno cü cajãnaeticõãmata, cü netõgumi Dios.

²³ Bairi jicã macã macããna yu yaye busuriquere tũgogaena, roro mujãärê na caãpata, ape macãpu rutí ánãja. Cariape mujãärê ñiña: Israel yepa macããrí tocãnacã macããpũre mujãã caquetibujureyoparo jũgoyerna, merê yu, Camasã jũgocũ nemo yu tunuatĩgu atí yepapũre.

²⁴ "Tunu bairoa ni jicãũ ñcũ bueri majõcu, cãrê cabuei netõrõ masíññami. Tunu ni jicãũ ñcũ paabojari majõcu cü quetiupau netõrõ rotimasíññami.

²⁵ Bairi ni jicãũ ñcũ bueri majõcu, cãrê cabueire bairo popiye cü cabaigaeticõãta, ñuetõ. Torea bairo ni jicãũ ñcũ paabojari majõcu, cü quetiupare bairo popiye cü cabaigaeticõãta, ñuetõ. Bairi jicã wí upaure, 'Wãñi quetiupau, Beelzebú cawãmeccũ mũ ñcũ,' cü na cañata, netõjãñurõ na ññategarãma caibusupairã ti wii upau yarãrê," jãã í quetibujuwí Jesús.

A quién se debe tener miedo

(Lc 12.2-7)

²⁶ Í quetibuju yaparo, atore bairo jãã ñemowí tunu: "Bairi yu yarã, mujãärê caññaterãrê na uwieticõãña. Nipetiro ãme caãna na catũgoñarjê nipetirijere masíõpeyocõãgumi Dios. Baujaro nigaro mujãã yeripu mujãã catũgoñarjê nipetirije.

²⁷ Bairo bairi yasioro mujãärê yu caññiqũe cããrê nipetiro camasãrê na quetibujuya busurique tutuaro mena.

²⁸ Bairi yu yarã, mujãärê capajĩãreyasiogarã ñnarê na uwieticõãña. Bairo pajĩãremasímirãcãã, dope bairo átimasíññama mujãã yeri pũna caãnipeere. Dios ruame camasã na cayasiparo, caãpetietopu na yeri pũnarê jomasíñami. Bairi Dios ruame roquere cã uwiri jicãrõ tãni caroaro ása.

²⁹ "Tunu pũgarã minia, jicã moneda tiaca wapacũtiyama. Bairi petoaca wapacũtimirãcãã, ni jicãũ mini ñcũ Dios cü caññaricãñugõécũ maami. Bairi marí Pacu Dios, 'Bairo cü baiáto,' cãrê cü caññetícõãta, ni jicãũ mini ñcũ riayasietigumi.

³⁰ Mujãã cãã mujãã cabaipee nipetirijere ññausagumi Dios. Mujãã poawẽñi cããrê nipetiro cõõñapeyo masíõãñami.

³¹ Bairi, 'Marí cabairijere masíccũmi Dios,' í tũgoñaeticõãña. Minia netõjãñurõ mujãã maiñami Dios. Bairi uwieticõãña," jãã í quetibujuwí Jesús, jãã, cü cabuerãrê.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

(Lc 12.8-9)

³² Í quetibuju yaparo, atore bairo jãã ñemowí tunu: "Ni jicãũ ñcũ, 'Jesús yau yu ãniña,' aperã camasã na catũgoro caññetibujure, yu yau cü caãnierê yu cãã yu Pacu, ãmurecõo macããcãrê cü yu quetibujugu.

³³ Bairi tunu apeí, 'Jesure yu masíññama,' cañ ruamerê yu cãã, 'Cü yu masíññama cããrê,' ñi quetibujugu yu Pacu ãmurecõo macããcãrê," jãã í quetibujuwí Jesús, jãã, cü cabuerãrê.

Jesús es causa de división

(Lc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Í quetibujū yaparo, jāā ī quetibujūnemowī tunu: “Camasā watoa yu cañnierē cariape masiña. ‘Dios cū cajou cū caetaro bero jūgori nipetiro camasā caroaro āmeo ātiānigarāma,’ ī tūgoñæticōña. Yū caetaro jūgori camasā jīcārō tūni tūgoñætigarāma. Caāmeoquērē na catūgoñarjērē bairo tūgoñagarāma.

³⁵ Bairi camasā yu yaye busuriquere jīcā yerire bairoa catūgoñæsaena ānirī jīcāū cū pacure cū pesucutīgumi. Torea bairo apeo cūā cō pacore cō pesucutīgomo. Apeo cūā cō mañicōrē cō pesucutīgomo.

³⁶ Bairi jīcāū caāmū pesua pñame jīcā wii macāāna majū nimirācūā, tore bairo baigarāma.

³⁷ “Bairi tunu ni jīcāū ūcū, cū pacure, o cū pacore yu netōrō na cū camaiata, yu cabueire bairo ānimasīētīñami. Tunu bairoa apei ūcū cū macārē, o cū macōrē yu netōrō na cū camaiata, yu cabueire bairo ānimasīētīñami.

³⁸ Tunu ni jīcāū ūcū yu mena ágamicūā, yure bairo popiye cū cabaigaeticōāta, yu cabueire bairo ānimasīētīñami.

³⁹ Tunu ni jīcāū ūcū cū caāne pñamerē mairī, yu yaye quetire cajāna pñame yasicoagumi yua. Baipua, ni jīcāū ūcū yu yaye quetire cajānaecu roque netōcōāgumi. Cūrē na capa-jīrocacōāmiatacūārē, caticōā āninnucūgumi tocānacā rāmua,” jāā ī quetibujūwī Jesús, jāā, cū cabuerārē.

Premios

(Mr 9.41)

⁴⁰ Í quetibujū yaparo, atore bairo jāā īnemowī tunu: “Ni jīcāū ūcū mujāārē cū canucūbugoata, yure canucūbugoure bairo cū ñiñagu. Tunu bairoa yure canucūbugou caācū cū caānoi, Dios yure cajou pñame cūrē canucūbugoure bairo quīñagumi.

⁴¹ Tunu bairoa ni jīcāū ūcū pñame profetare cū cū canucūbugoata, caroare cū jogumi Dios. Dios yaye busuriquere cū caquetibujerotijoricu cū caānoi, caroaro cū cū caāpata, profeta caroaro cū caātie wapare bairo cū cūārē cū jogumi Dios. Tunu bairoa ni jīcāū ūcū pñame carorije wapa cacūgoecure cū cū canucūbugoata, caroare cū jogumi Dios caāmūrē. Cariape Dios yu cū caānoi caroaro cū cū caāpata, carorije wapa cacūgoecu caroaro cū caātie wapare bairo cū cūārē cū jogumi Dios.

⁴² Tunu bairoa ni jīcāū ūcū pñame yu cabueire cū cū canucūbugoata, caroare cū jogumi Dios cū cūārē. Yu cabuei, cabugoro macāācū majū cū caāniniatacūārē, caroaro cū cū caāpata, cūrē caroaro cū caātie wapa nigaro. Dise ūnieacārē oco cū caetipee cūārē yu cabueire cū cajoata, cūrē caroaro cū caātie wapa nigaro,” jāā ī quetibujūwī Jesús.

11

Los enviados de Juan el Bautista

(Lc 7.18-35)

¹ Bairo puga wāmo peti rupore puga pēnirō cānacāū majū, jāā, cū cabuerārē jāā quetibujū yaparo yua, topū caāniatacū ti yepa macāājē ape macāārīpū āñesēānemowī Jesús, caroa quetire camasārē na quetibujū ācū.

² Mai, Juan camasārē cabautizamiatacū pñame preso jorica wiipū āñupū ti rāmūrīrē. Bairo topū ācū, queti tūgoyupū Jesús cū caātiānierē. Bairo tūgori, atore bairo na ī jēniñarotijoyupi cū cabuerārē:

³ “¿Cariape Mesías, Dios cū cajou majū, mū āniñati? Cū mee mū caāmata, ¿apei pñamerē jāā coterāati?” na ī jēniñarotijoyupi Juan cū cabuerārē, Jesure.

⁴ Bairo cabero Juan cū cabuerārē torea bairo na cañjēniñarō, atore bairo na īwī Jesús: “Tunu ánāja Juan topū. Cū quetibujurájā mujāā caññaatajere, bairi mujāā catūgoataje cūārē.

⁵ Yū camasīrjē jūgori caññamasīētāna merē īñamasīñama. Tunu caāmasīētāna cūā merē āmasīñama. Carupau boaatana cūā merē caticoayama. Tunu catūgoetana cūā merē tūgomasiñama. Cabaiyasiatana cūā merē caticoayama. Tunu cabopacarā cūā caroa queti tūgoyama, Dios narē cū canetōrjērē. Tiera cū quetibujurájā.

⁶ Tunu bairoa mujāārē ñiña: ¡Useanirī ñiñama camasā yu mena catūgoñatutuañāna pñame!” na ī jowī Jesús, Juan cū cabuerārē.

⁷ Bairo Juan cū cajoatāna na caátó īña, to macāāna capāārā camasārē na quetibujū jūgowī Jesús, Juan cū cabairiquere. Atore bairo na īwī: “¿Nopērā desierto cayucmanopū mujāā ásúpari? ¿Jīcāū yucnacā wñoi cayuguiricnacarē īñagarā, topū mujāā ásúpari?

⁸ ¿O caāmū, caroa cajutii jāñaurē quīñagarā, topū mujāā ásúpari? Mujāā baiesupa. Camasā caroa jutii cajānarā pñame caroa wiiripū, quetiuparā ya wiiripū āniñama. Desierto cayucmanopū etaetiayama na ūna.

⁹ ¿O profetare quīñagarā, topū mujāā ásúpari? Bairoa mujāā baiyupa. Cariape mujāārē ñiña: Mujāā pñame, ‘Profeta ācūmi Juan,’ mujāā cañtūgoñamiatacūārē, Juan profeta netōjāñurō caānimajūū ñiñami.

¹⁰ Cū niñami Dios yaye quetibujerica tutipū na cawoatujūgoyecutacu majū. Atore bairo ti tutipū ī quetibujayayupi Dios, cū macārē, Juan cū cabaipere:

‘Mū, yu cajopau, ti yeparu mu cabuiaparo jūgoye, apeire cū yu qūēnoroti jojūgogu.

Camasā mu yaye quetire na tūgousaáto ī, apeire yu qūēnoroti jojūgogu,’

ī quetibujayayupi Dios Juan cū cabaipere.

¹¹ Cariape mujāārē ñiña: Ni jicāū ūcū ati yeparu cabuiaricu, Juan, camasārē cabautizami-atacu netōrō caquetibujunetōdōmasī maami. Baiṛna, Dios cū carotimasīṛipau macāācū pūame nipetirā netōrō cabūgoro macāācū ānīmīcūā, ape rūmuru roquere Juan netōrō masīcōāgumi.

¹² ‘Juan cabautizamiatacu cū cabauetaropūi nijūgoanā, āme cañaru tocānacā rūmua nituetayama Dios cū carotimasīṛipau capāārā beropu butiuro cajāāgarā. Na pūame āmeo qūērī majā jicā macārē ēmagarā butiuro na caátore bairo popiye bairi jāārā átiyama.

¹³ Tunu Juan ati yeparu cū caquetibujuparo jūgoye profeta majā nipetirā, bairi Moisés ānacū cūā quetibujū jūgoatīyayupa Dios cū carotimasīṛipau caetapeere.

¹⁴ Tunu mujāā camasāgaata, atore bairo mujāārē ñi quetibujunemoñi: ‘Elāre bairo caācū ape rūmuru buiaetagumi,’ na caīwoatucūjūgoyecutacu majū niñami Juan.

¹⁵ Mujāā, caāmoocuna mujāā āniña. Bairi āmerē yua, mujāārē yu caquetibujuatjere tūgoāmewiyoya mujāā yeripū.

¹⁶ “¿Dope bairo mujāā, ati yutea macāāna mujāā ūnarē ñicuti? ¿Noa ūnarē bairo mujāā ānicuti? Cawīmarārē bairo mujāā āniña. Cawīmarā pūame camasā na caneñaporipau ūno plazaru eperā, awajari atore bairo ī joyama na baparārē:

¹⁷ ‘Jāā catōrōā putiro, mujāā basaeiapu. Tunu bairoa jāā caotiro cūārē, jāā mujāā otinemoetiapu,’ ī joyama cawīmarā na baparārē. Narē bairo mujāā āniña, cayūgaena majū.

¹⁸ Tūgopeoya mai. Yu jūgoye etayuru Juan. Cū pūame pan ūgaesupu. Tunu use oco cūārē etietinucūñupū. Bairo cū cabairijere iñarā, mujāā pūame, ‘Wāti yeri pūna cacāgou ācūmi. Cū marī tūgoetiroa,’ mujāā iñupā Juarē.

¹⁹ Bairi Juan bero yū, Camasā jūgocu, yu etawu. Yu pūame camasā mena yu ūganucūña. Na mena yu etinucūña. Bairo yu cabairijere iñarā, mujāā pūame, ‘Ūgapacajāñuñami. Ūse oco cūārē etipacajāñuñami. Carorā mena bapacūiyami. Tunu bairoa Roma macāācū gobiernorē camasā yaye dinerore cajejobojari majā mena bapacūiyami. Bairi carōu ācūmi. Cū marī tūgoetiroa cū cūārē; yu mujāā iñucūña. Baiṛna, Dios pūame cū camasīṛijērē camasārē na āti iñuñami cū mena catūgoñatutuarā caroaro na caátie jūgori,” na ī quetibujuwī Jesús cūtu catūgorā etarārē.

Los pueblos desobedientes

(Lc 10.13-15)

²⁰ Ī quetibujū yaparo, atore bairo na iñemowī tunu Jesús to macāānarē, ape macāā macāāna roro na cabairiquere. Mai, na macāārē ācū, capee caroa átijēño iñorīqūērē na āti iñowī Jesús. Bairo narē caroaro cū caátimiatacūārē, na pūame roro na caátajere tūgoña yapapuarī tūgoña wasoema na yerire. Bairi atore bairo na iwi Jesús na cabaipere:

²¹ “¡Roro majū baigarāma to Corazín macā macāāna! ¡Roro majū baigarāma Betsaida macā macāāna cūā! Dios cū caátijēñomasīṛijē capeere iñawā. Bairo cañnarā nimirācūā, roro na caátajere jānagaema. Tirūmuru macāāna Tiro, Sidón macāāna ānana, Corazín, Betsaida macāāna na cañnarīcārōrēā bairo na cūā na cañnaata, roro na caátajere jānabujioricarāma Tiro, Sidón macāāna pūame. Butiuro yapapuarā na cajāñarījē jutii ūnierē jāñabujioricarāma. Peero ōwā cūārē na rūropu mapeobujioricarāma, butiuro yapapuarī yua.

²² Cariape mujāārē ñiña: Camasārē Dios cū caññabeseri rūmu caetaro, Corazín, bairi Betsaida macāāna pūame, Tiro, Sidón macāāna netōjāñurō popiye baigarāma.

²³ Toreā bairo Capernaum macā macāāna cūā baigarāma. ‘Jōbuiṛu marī ágarā,’ caītūgoñarā na caānimitacūārē, ¡caicūārī operu roquere na regami Dios! Cū caátijēñorījē capeere iñawā Capernaum macāāna. Tirūmuru macāāna, Sodoma macāāna ānana, Capernaum macāāna na cañnarīcārōrē bairo na cūā na cañnaata, roro na caátajere jānarī, yasietibujioricarāma. Na ya macā pūame ati rūmurē nicōābujioro mai.

²⁴ Cariape mujāārē ñiña: To macāāna na catūgoetie wapa, Dios pūame roro na átigumi. Camasārē cū caññabeseri rūmu caetaro, Capernaum macāāna, Sodoma macāāna netōjāñurō popiye baigarāma,” na ī quetibujuwī Jesús, camasā cūtu catūgorā etarārē.

Vengan a mí y descansen

(Lc 10.21-22)

²⁵ Bairo ti watoa caāno atore bairo Diore qūī jēniwī Jesús: “Caacu, mu, ati ūmurecōo nipetiro upau, mu iñujāñuñu yu yarā mena. Naa, cabūgoro macāānarē bairo caāna na caānimitacūārē, masīṛīqūērē na mu joyupa. Aperā, ati yepa macāāna, ‘Marī roque marī masīnetōña,’ caīrā pūamerē na mu joesupa.

²⁶ Caacu, tore bairo mu ásupa mu cabojügoyetiricarorea bairo caãno jügori,” qüi jëniwí Jesús cü pacure.

²⁷ Bairo qüi jëni yaparo, atore bairo na íwí Jesús cäta catügorá etarãrê: “Yu Pacu puame nipetirije masíñqüerê yu jowí. Tunu yu caátianie cüãrê yu Pacu jeto masíñami. Tunu cü caátianierê yu cüã yu masípeyocõãña. Bairi yu cüã yu jeto na yu masíðomasíña camasã yu cabeserãrê yu Pacu cü caátianierê.

²⁸ Tunu mujãã nipetirã cajügobueri majã na caquetibujücüríqüerê caátipecogamirã yu mena tãgoñatutuarasã. Caroa yericutajere mujããrê yu jogu, ‘Jan,’ mujãã caíata.

²⁹ Wecua pugarã jiyaricarã jicãrõ mena na capaarorea bairo marí cüã jicãrõ mena marí paaroa. Tunu bairoa yu yaye busurique cüãrê tãgopajewsaya. Yua, tutuaro caroti mee yu ãniña. Caroa yeri püna mena caquetibuju yu ãniña. Bairi yu mena mujãã caãmata, caroa yericutaje majü mujãã yeripure etagaro.

³⁰ Mujãã caátipec yu caborije puame tãgoña yaparua joroque mujããrê áperigarõ. Tunu yu caborore bairo mujãã caátipec masiryoetiya,” na í quetibujwí Jesús cäta catügorá etarãrê.

12

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Ti rãmürêrê jãã, judío majã jãã cayerijãrî rãmu caãno, jãã netõápú weseripu. Bairo netõánã, jãã, Jesús cü cabuerã puame queyari, trigo apeacarê jeri cacatirijerea jãã ugajügowu.

² Bairo jãã caátore ñnarí, fariseo majã atore bairo qüi tutiwã Jesure:

—¡Na ññañijate! ¿Mu cabuerã roro na caátie ññaetiati? Ati rãmu ñnorê paariquere bairo átiyama mu cabuerã, bairo trigo apeacarê jeugarã. Ati rãmu ñnorê caápericõãpee ñiña na caátie ñnierê —qüi tutiwã fariseo majã Jesure.

³ Bairo na caítutiro tãgo, atore bairo na íwí Jesús:

—David ãnacü queyamíacü, ¿cü caátajere na caquetibujücüríqüerê mujãã ññaetinuññati Dios ya tutipu? Mujãã ñnanucürã.

⁴ Bairo baiyuparo: David puame jããetayupu Dios ya wiire cü ãmu mena. Ugariquere macãrã jããetayuparã. Bairi pan ãñuparõ, caroa Dios yaye majü na caicüríqüê jeto. Tie pããrê sacerdote majã jeto na ugartoyupu Moisés ãnacü. Bairo sacerdote majã jeto na cawgarije caãnimiatacüãrê, tie pããrê ugari bero, cü ãmuarê na batonuñupã David.

⁵ Tunu bairoa Moisés ãnacü cü caroticüríqüê ape pürõ ape wêëpu sacerdote majã ati rãmu ñnorê na caátipecere, ¿mujãã ññaetinuññati? Mujãã ñnaricãrã. Ati rãmu ñnorê templo wiire paariquere bairo camasãrê na cajügõñubuoero átirotiyupi Moisés. Bairo na puame ati rãmu ñnorê na capaamiatacüãrê, tie jügori carorije wapa cacãgorãrê bairo na ññaetinuññami Dios.

⁶ Cariape mujããrê ñiña: Ñme ati yepapu mujãã mena macããcü jicãu templo wii netõjãñurõ caãnimajüñ ñiñami.

⁷ Dios yaye cü caquetibujücüríqüê, “Waibutoa rii joemugõrî yu mujãã cañubuoero mee, camasãrê bopacooro mujãã caññamairõ roquere yu boya,” cü caíquetibujücüríqüerê mujãã tãgomasiñtiña. Bairo tiere mujãã catãgomasiñata, yu cabuerã, carorije wapa cacãgoenarê na mujãã tutietibujiorã.

⁸ Yu, Camasã Jügocu ãnirí, yu átirotimasíña yerijãrícã rãmu cüãrê camasã caroare na caátianipeere —na í quetibujwí Jesús fariseo majãrê.

El hombre de la mano tullida

(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Cabero topu caãniatacu jãã jügoacoámí tunu Jesús. Á yua, ti yepa macãã wii na cañubueri wiire jãami.

¹⁰ Mai, topu ãmi jicãu caricáburicu. Bairi to macããna qüi jëniñawã Jesure:

—Marí cayerijãrícã rãmürêã cariyecunarê marí cacatioro, ¿to ñucõãcuti? O paariquere bairo caãnoi, ati rãmu ñnorê tore bairo caápericõãpee, ¿to ãnicuti? —qüi jëniñawã Jesure, cü caññijêrê na quetiuparãrê busujãgarã.

¹¹ Bairo na caíro tãgo, atore bairo na íwí Jesús:

—¿Ni ñcü mujãã mena macããcü, oveja jicããcã cacãgou ñcü cü caãmata, cü yau operu ati rãmu ñnorê cü cañarocajããpata, jicoquei cü cü nemugõmasiñtiñcuti? Nipetirã mujãã tore bairo mujãã átibujiorã, marí cayerijãrî rãmu ñno cüãrê.

¹² ¡Camasã puamerê oveja netõjãñurõ na maiñami Dios! Bairi cañurjê marí caátie ñiña Dios cü caññajoro marí cayerijãrî rãmu ñno cüãrê —na íwí Jesús ti wii macããnarê.

¹³ Bairo na í yaparo, atore bairo qüiñwí Jesús caricáburicure:

—Mu ricãre ñupoya.

Bairo cū caīrō, caricáburicu p̄ame cū ricáre ñupoowī. Tocārōā cū ricá ñucoápu ape nugōā macā ricáre bairo yua.

¹⁴ Bairo cū caáto ññarā, fariseo majā p̄ame ti wiire witi yua, “¿Dope bairo marī ánaati, Jesure pajñagarā?” ámeo ī busupaijūgoyuparā na majū.

Una profecía acerca de Jesús

¹⁵ Jesús p̄ame masicōāwī fariseo majā na caītūgoñarñjērē. Bairo masīrī yua, topu caāniatacu aperopu acoámī. Bairo cū caáto ññarā, capāārā camasā cū bero usawā. Na mena macāāna cariayecuna nipetirārē na catiowī Jesús.

¹⁶ Bairo na catio yaparo, narē cū caátibojarijere aperārē na quetibujū rotiemī.

¹⁷ Dios busurica tutipū profeta Isaías ánacū cū caīquetibujū jūgoyeticūricārōrē bairo baitaro baiwu. Atore bairo ī quetibujū woatucūñañupī Isaías ánacū Dios cū caīrñjērē:

¹⁸ “Áni, yu cabesericu, yu caroti niñami. Cū yu majjāñuñā.

Cū caátianierē ññauseaniña. Bairi yu yerire cū mena yu bapacutitrogū.

Cū p̄ame judío majā caāmerā cūārē cariape quetire na quetibujūgumī.

¹⁹ Tunu bairoa camasārē roro na busunetōētīgumī.

Caroa yeri mena roque na quetibujūgumī.

Bairi noo macā maapu ācū, di rāmu ũno awajatutiri na quetibujūetīgumī.

²⁰ Bairi camasā catūgoñatutuaenarē caroaro mena na beyogumī.

Cū carotimasīrīpau caetaparo jūgoye tūgoñatutuarique roquere na jogumī.

²¹ Bairi judío majā caāmerā cūā nipetirā, ‘Cū caīrōrē bairo caroaro marī juátibojagumī,’ ī tūgoñagarāma,’ ī quetibujū woatucūñañupī Isaías ánacū Jesús cū caátipeere.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

(Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)

²² Ape rāmu Jesutū cū neamā camasā jīcāū wātī yeri pūna cacūgoūre. Mai, wātī yeri pūna cū cajñārō jūgori cū p̄ame ññamasīemi. Bairi tunu busumasīemi. Jesús p̄ame cū catiowī cū cūārē. Bairo cū cacatiro, caēmū p̄ame busumasīwī. Tunu bairoa ññamasīwī.

²³ Bairo cū cacatiro ñña, nipetiro camasā tūgoñacōā maniāma. Atore bairo iwā: “¿Áni, Jesús, marī ñicū David ánacū pārāmi mee cū ánicuti? ¿Dios cū cajou Mesías mee cū ánicuti?” iwā nipetiro camasā.

²⁴ Bairo na caīrō tūgo, fariseo majā p̄ame atore bairo iwā: “Dios jūgori mee, Beelzebú, wātīā quetiupau majū cū camasīōñjē jūgori wātī yeri pūna, camasārē caānarē na acurewiy-oyo masīmi Jesús,” iwā fariseo majā.

²⁵ Jesús p̄ame masicōāwī na catūgoñarñjērē. Bairo masīrī yua, atore bairo na iwī: “Quetiupau rey cū carotimasīrīpau macāāna na caāmeoboeticōāta, jīcārō ánimasīētīñama. Tunu bairoa jīcā macā, o jīcā wii macāāna na caāmeoboeticōāta, na cūā caroaro ánimasīētīñama.

²⁶ Tore bairo Satanás, wātīā quetiupau, cū yarārē na cū caboeticōāta, ¿dope bairo to ánetōrōati cū carotimasīrīpau? Ánetōmasīēto. Yasipeticoagaro cū yarārē, na cū caboeticōāta.

²⁷ Tunu bairoa Beelzebú jūgori wātī yeri pūnarē na yu caacurewiyojomasīata, ¿ñamu cū camasīrñjē jūgori mujāā yarā cūā yure bairo na átimasīcuti? Bairo mujāā caīrō tūgorā, mujāā yarā p̄ame, ‘Cariape mee mujāā tūgoñāña,’ mujāārē ĩbujiorāma.

²⁸ Yu p̄ame, Dios Yeri Espiritu Santo cū camasīōñjē jūgori wātī yeri pūnarē yu caacurewiy-ojomasīata, nipetiro camasā yu caátiere ññarā, ‘Merē Dios cū carotimasīrīpau marīrē etaya,’ ī masībujiorāma,” na ī quetibujūwī Jesús fariseo majārē.

²⁹ Bairo ī quetibujū yaparo, cajerutiri majōcure ĩcōñarī atore bairo na ī quetibujūnemowī tunu: “Jīcāū wii upau, catutuaū majū, cū ya wii macāājērē caroaro cū caññacoteata, ni ũcū cajerutiri majōcu cū yayere jerutimasīēcūmi. Jerutimasīmi baiyua, ti wii upaure cū cajjajūgoata. Bairo cū jiyajūgori bero roque, ti wii macāājē nipetirijere jerutipeyo masicōāūmi.

³⁰ “Yu mena caānigaecu, yure caññateire bairo caācū niñami. Tunu bairoa yu mena caquetibujūnetōōgaecu, camasārē caquetibujūmawijioūre bairo caācū niñami.

³¹ “Bairi cariape mujāārē ññā: Cabusupairā dope bairo roro na caññjē tocānacā wāmerē masiriyogumī Dios, cūrē na cajñiata. Bairo masiriyobojamicūā, Espiritu Santore roro na cabusupaiata roquere, na masiriyotīgumī.

³² Baiyua, noa ũna yu, Camasā jūgocure roro na caññjērē masiriyogumī Dios, cūrē na cajñiata. Tore bairo átmicūā, Espiritu Santore roro na caññata roque, na masiriyobojetīgumī. Ati yutea caāno cūā, bairi ati yepa cū cawasoaro bero caānipa yutea cūrē na masiriyotīgumī, Dios Espiritu Santore roro na caññata,” na ī quetibujūwī Jesús fariseo majārē.

*El árbol se conoce por su fruto**(Lc 6.43-45)*

³³ Í quetibujū yaparo, atore bairo na ñemowĩ tunu: “Tũgoñañijate. Jĩcã yuca carou carorijere ricacuperiya. Tunu bairoa apei yuca caroricu caroare ricacuperiya. Tocãnacã yuca caricacutii yuca ricare ugarã, tiire marĩ masiña. ‘Yuca carou niña,’ o ‘Yuca caroricu niña,’ marĩ i masiña.

³⁴ ¡Mujãã, ãña ñna moena majũ mujãã ãniña! Bairi rorije caaticõãna ãniri dope bairo puame caroaro cariape macããjẽrẽ mujãã quetibujū masiña. Marĩ yeri marĩ catũgoñamasĩrĩjẽpu caãnoi, marĩ busunucũña.

³⁵ Bairi marĩ yeripũ caroa caãmata, caroa wãme tũgoñarĩquẽrẽ marĩ busunucũña. Tunu bairoa carorijere marĩ cabusunucũata cũãrẽ, marĩ yeri pũnaapu carorije caãno jũgori carorije jeto busurique niña.

³⁶ Cariape mujããrẽ niña: Dios camasãrẽ na cũ caĩñabeseri rũmu caetaro, roro na caĩrĩquẽ tocãnacã wãmerẽ ññabesegumi Dios.

³⁷ Mujãã ya risero jũgori mujãã masĩgumi Dios mujãã caatiãnierẽ. Caroaro caĩrĩcũ cũ caãmata, carorije wapa cacũgoecure bairo quĩñagumi Dios. Roro caĩrĩcũ cũ caãmata roque, carorije wapa cacũgoure bairo quĩñagumi,” na i quetibujūwĩ Jesũs.

*La gente mala pide una señal milagrosa**(Mr 8.12; Lc 11.29-32)*

³⁸ Cabero jĩcããrã Moissẽ ãnacũ cũ caroticũrĩquẽrẽ cajũgobueri majã, bairi fariseo majã mena Jesutũ etawã tunu. Atore bairo quĩwã:

—Cabuei, jĩcã wãme ñno átijẽño ññorĩquẽrẽ jããrẽ mu átĩ ññowã.

³⁹ Bairo na caĩrõ tũgomicũã, atore bairo na iwĩ Jesũs:

—Ati yepa macããna, ãme caãna, caroaro Dios mena ãñimasĩetĩñama. Jĩcã rãmu cũ boo, ape rãmu cũ boetiyama. Átijẽño ññorĩquẽ jetroe boyama. Bairo na cabomiatacũãrẽ, tiere na átĩ ññoetĩgumi Dios. Merẽ na quetibujū cũñupĩ Jonás ãnacũ cũ cabairique.

⁴⁰ Jonás puame itia rãmu, itia ñami majũ wai capai paaro pupeapu ãñupĩ. Torea bairo yu, Camasã jũgocu cũã itia rãmu, itia ñami majũ ati yepa pupeapu yu ãñigu.

⁴¹ Tirũmũpure Jonás cũ caĩrĩjẽrẽ tũgorã, Nĩnive macã macããna puame roro na caãtajere jãnacõãñupã. “Cariapea Dios cũ caquetibujũnetõrotircu majũ ññami Jonás,” i tũgoñamasĩñupã. Bairo Jonarẽ na caĩtũgoñamiatacũãrẽ, mujãã, ãme caãna puame Jonás netõjãñurõ caãnimajũ cũ caĩrĩjẽrẽ mujãã tũgousagaetiya. Bairi Dios cũ caĩñabeseri rũmu caetaro, Nĩnive macã macããna puame catitunurĩ, “Roro majũ mujãã tũgousaesupa,” mujãã igarãma.

⁴² Tunu bairoa ti rãmu caetaro, jĩcãõ catitunurĩ, mujãã, ãme caãnarẽ, “Cariapea mujãã tũgousaerũ,” mujããrẽ ñregomo cõ cũã. Ape ñũgõã waru jopẽpu macããcõ quetiupao ãnacõ cũã bairo mujããrẽ ñgomo. Cõ puame noo cayoaropũ asũpo, Salomõn ãnacũ cũ camasĩrĩjẽrẽ tũgogo. Bairo catũgogarico cõ caãñimiatacũãrẽ, mujãã, ãme caãna yu camasĩrĩjẽrẽ mujãã tũgogaetiya. Bairo Salomõn netõrõ camasĩ yu caãñimiatacũãrẽ, yu caĩrĩjẽrẽ mujãã tũgogaetiya.

*El espíritu impuro que regresa**(Lc 11.24-26)*

⁴³ Í quetibujū yaparo, ape wãme ñcõñarĩ atore bairo na ñemowĩ Jesũs tunu: “Wãtĩ yeri pũna caũmurẽ cũ cawitiatãto bero, noo caoco manipũripũ ãñesẽãũmi. ãñesẽã yua, cũ caãniparore cũ cabocaeticõãta, atore bairo i tũgoñaumi:

⁴⁴ ‘Yu caãnimiatatorua yu tunuãgu tunu,’ i tũgoñaumi. Bairo i tũgoña yua, tunuã, caũmurẽ quĩñũmi tunu. Caũmu yeri puame caroaro na caowa quẽnopeyoatato wiire bairo bauumi.

⁴⁵ Bairo cabairo ñna yua, ãcoacumi tunu wãtĩ, aperã jĩcã wãmo peti pũga pẽñirõ cãnacãũ majũ cũ netõrõ cañuenarẽ na piñeñou ácã. Bairo na bocã, ‘¡jito!’ na i, caũmurẽ cũ jããrãma tunu nipetirã. Bairi cũ yeripũ ãñicõãrãma tunu. Bairo na caãno, jõpuame roro baibujioumi tunu caũmu puame yua. Torea bairo baigarãma ati yutea macããna carorã, Dios narẽ cũ canetõatato bero cũ Yeri majũrẽ na yeripũ caboena puame,” na i quetibujūwĩ Jesũs fariseo majãrẽ.

*La madre y los hermanos de Jesús**(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)*

⁴⁶ Bairo narẽ cũ caquetibujũãno, Jesũs paco, bairi cũ bairã cũã topũ etayupa. Eta yua, cũ caãni wii macãpu cũ cotenucũñupã, cũ mena busugarã.

⁴⁷ Bairo macãpu na cacotenucũrõ, Jesutũ macããcũ jĩcãũ atore bairo quĩwĩ Jesure:

—Mu paco, mu bairã mu macãuparã. Macãpu murẽ coterã átiuparã —quĩwĩ jĩcãũ Jesure.

⁴⁸ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo quĩwĩ Jesũs cãrẽ caquetibujũre:

—Naa, yu paco, yu bairā cūā, yu yarā majū na caānimitacūārē, aperā, yu yarārē bairo caāna niñama na cūā.

⁴⁹ Ī quetibuju yaparo, cū wāmorē, jāā, cū cabuerā ture ñupuajori atore bairo qūñemowī tunu:

—Ānoa niñama yu pacore bairo caāna, bairi yu bairārē bairo caāna.

⁵⁰ Noa ūna yu Ραϋι μῆρεϋόο macāācū cū carotirore bairo caāna puame yu bairārē bairo caāna, bairi yu bairā rōmirīrē bairo caāna, bairi yu pacore bairo caāna niñama.

13

La parábola del sembrador

(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Ti rūmua ti wii caāniatacu witiátí yua, utabucura tūnipu ruietawī Jesús.

² Bairo cū caruuro, camasā capāārā cūtu neñaetawā. Bairo capāārā majū na caānoi, Jesús puame cūmua turorica capairicapu ájāāwī. Cūtu catūgorā etarā puame peta paputiropu nucūwā.

³ Bairo na cabairo, capee wāme ĩcōñarī na quetibujuwī Jesús.

Atore bairo na ĩ quetibujuwī: “Īcā rūmu ásupu ĵicāu caāmu cū wesepu, oteriquere otei ácú.

⁴ Topu eta, cū oteriquere wēbato otejūgoyupu. Bairo caroaro cū caotemiatacūārē, oterique ĵicā rupaa ñañuparō maapu. Bairo maapu ti rupaa cañarō ññarā, minia puame wūruiatí, ugarecōñañuparā.

⁵ Cabero cū cawēbatoro, ape rupaa ūtā yepapu cayepa esemenirōpu ñañuparō. Tie puame yoaro mee putimiñuparō, cayepa esemenirō caānoi yua.

⁶ Bairo tie oterique puame pútiatímii yua, yoaro mee riacoásuparo muipu cū caasijīārōi, dope bairo nacōōrī jōmasiētīri yua.

⁷ Cabero cū cawēbatoro, ape rupaa pota yucu watoapu ñañuparō. Cabero pota yucu puame cabutinetōrō, tie oterique puame caroaro pútimasiēsuparo. Pota yucu puame otere butibiacōñañuparō.

⁸ Cabero ape rupaa puame caroaro yepapu ñañuparō. Cabero puti, buticoasuparo. Bairo butiató, ĵicā jatí cien rupaa majū ricacūsuparo. Ape jatí sesenta rupaa majū ricacūsuparo. Ape jatí treinta majū ricacūsuparo.

⁹ Mujāā, caāmoocuna mujāā āniña. Bairi āmerē yua, mujāārē yu caquetibujuatajere tūgoāmewiyoya mujāā yeripu,” na ĩwī Jesús cūtu catūgorā etarārē.

El porqué de las parábolas

(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Cabero jāā, Jesús cū cabuerā cūtu jāā etawu. Cūtu eta yua, atore bairo cū jāā ĩ jēniñawū: “Camasā, mutu catūgorā etarārē, ¿nopēi capee ĩcōñarī na mu quetibujunucūñati?” cū jāā ĩwū.

¹¹ Bairo jāā cairō tūgo, atore bairo jāā ĩ quetibujuwī Jesús: “Dios cū carotimasirīpau macāājērē tirūmupu macāāna na catūgoetajere mujāā roquere mujāā masiōñami. Aperā tie na camasirōrē boetiayami. Torecu, ape wāme ĩcōñarī na quetibuju rotiyami Dios.

¹² Bairi ni ĵicāū ūcū yu caquetibujurijere cū catūgousaata, Dios puame cū masiōnemogumi tunu. Bairo átomicūā, petoaca catūgousau cū caāmata, cabero cū camasimiatajere cū masiriy-ocōāgumi.

¹³ Bairi ape wāme ĩcōñarī na yu quetibujunucūña camasā yutu catūgorā etarārē. Bairi na puame cacaapee cūgorā nimirācūā, Dios cū caátiere ĩñamasietīñama. Tunu bairoa cū yaye quetire tūgomirācūā, tie tūgomasiētīñama.

¹⁴ Dios busarica tutipu Isaiás ānacū cū cañquetibuju jūgoyeticūrīcārōrē bairo baietaro baiya narē:

‘Ati yepa macāāna yu yaye quetire tūgomirācūā, di rūmu ūno tie tūgomasiētīñama.

Tunu bairoa cacaapee cūgorā nimirācūā, di rūmu ūno yu caátiere ĩñamasietīñama.

¹⁵ Ati macā macāāna, na yeripu catūgoñamasīgaetoi cacaapee cūgorā nimirācūā, yu caátiere ĩñamasietīñama.

Tunu bairoa caāmoo cūgorā nimirācūā, yu yaye quetire tūgomasiētīñama.

Na yeripure tūgoña masiētīñama na yu caquetibujugamirījērē.

Bairi, “Jāā mu netōōwā,” ĩietinucūñama; ĩ quetibuju cūñañupī Isaiás ānacū,” ĩ quetibujuwī Jesús.

¹⁶⁻¹⁷ Bairo ĩ quetibuju yaparo, atore bairo jāā ĩnemowī tunu Jesús: “Tirūmupu macāāna profeta majā capāārā majū mujāā caññarjē ūnierē ĩñagamiñupā. Na ūna aperā carorije wapa cacūgoenarē bairo caāna cūā tie tē ĩñagamiñupā. Mujāā catūgorije ūnie cūārē tūgogamiñupā. Bairi mujāā, yu cabuerā puame capee ĩña, tūgo, caāna ānirī, useanirī āña,” jāā ĩwī Jesús, jāā, cū cabuerārē.

Jesús explica la parábola del sembrador

(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸ Bairo ĩ quetibujũ yaparo, atore bairo jãã ĩ quetibujũ masĩowĩ caoteire ĩcõnarĩ cũ caquetibujũatajere: “Tũgoya yu cabuerã. Mujããrẽ yu quetibujũũ caroaro, ĩcõnarĩ caotei quetire camasãrẽ yu caquetibujũatajere:

¹⁹ Camasã jĩcããrã Dios yaye quetire tũgoyama. Bairo tũgomĩrãcũã, tũgomasĩetĩñama. Dios busurĩquere na catũgoatato beroaca, wãtĩ ruame uwaro eta, jecõãñami na camasĩbujũoatajere. Minia na cawũje ugaricarore bairo etanecõãñami wãtĩ, na camasĩbujũoatajere. Na ruame caotei cũ caoterique maaru cañarĩcã rupaare bairo niñama.

²⁰⁻²¹ Bairo tunu aperã camasã Dios yaye quetire useanirõ tũgo, jicoquei, ‘Jau,’ ĩñama. Bairo bomĩrãcũã, bairãrua na yerĩru caroaro cũ yuetiyama. Capũtirije canũcõmanajẽrẽ bairo niñama. Bairi roro na cabairo caãno, o Dios yaye quetire na catũgousaro jũgori aperã narẽ na caĩñatero ĩñarã, yoaro mee jãnañama Dios yaye quetire yua. Dios mena yoaro ãmerĩñama. Naa, caotei cũ caoterique ape rupaa ãtã buĩru cañarĩcã rupaare bairo niñama.

²² Bairo tunu aperã camasã Dios yaye quetire, ‘Jau,’ na caĩrõ bero, apeye ãnie ruamerẽ butĩoro tũgoña macãñama. Ati yepa macããjẽ wapatarique ãnierẽ, bairi caroaro na caãnigarije cããrẽ tũgoñañama butĩoro. Bairi Dios busurĩquere tũgoña masiriticõãñama. Caroaro caãnarẽ bairo na caãperoi, carica butĩmasĩetĩrẽ bairo niñama. Bairi naa, caotei cũ caoterique ape rupaa pota watoaru cañarĩcã rupaare bairo niñama.

²³ Bairãrua, aperã roque Dios yaye quetire useanirĩ tũgoyama. Na yeri pũnaru cariape tũgopeori, tiere tũgousayama. Caotei cũ caoterique ape rupaa, caroa yeparu cañarĩcã rupaare bairo niñama. Bairi jĩcã jatĩ cien rupaa majũ rĩcacsũparoo. Ape jatĩ sesenta rupaa majũ rĩcacsũparoo. Ape jatĩ treinta majũ rĩcacsũparoo. Torea bairo niñama Dios yupea catũgousanucũrã ruame,” jãã ĩ quetibujũwĩ Jesũs.

La parábola de la mala hierba entre el trigo

²⁴ Jãã ĩ quetibujũ yaparo, ape wãme ĩcõnarĩ atore bairo na ĩnemowĩ Jesũs tunu cũtu catũgorã etarãrẽ: “Dios cũ carotĩrĩpau atore bairo niña: Oteriquere caotei cũ oterique caroa majũrẽ cũ wesepũre oteyuru.

²⁵ Cabero cã, bairi aperã cũ yarã cãã nipetiro na cacãnitoye cũ pesu ruame yasioro cũ wesepũ etayuru. Eta yua, oterique moetie majũrẽ trigo cũ caoteataje watoaruere otenemocõãñũpã. Bairo roro átĩ yaparo, acoásũru.

²⁶ Cabero cã caotemĩrĩqũẽ ruame putĩ, butiyaparo yuparo. Moetie cãã putĩ, butiyaparo yuparo caroa oterique watoare.

²⁷ Bairo cabairo ĩña, ti wese upau ãmũa ruame cũtu etayuparã. Eta yua, atore bairo qũĩ jẽniñuparã: ‘Jãã quetĩupau, oterique caroa majũrẽ mũ oterotĩricũ. Bairo mũ caãtĩrotĩmiatacããrẽ, ¿dopẽĩrõ caroa watoare carorije to putiyupari?’ qũĩñuparã cũ ãmũa ruame.

²⁸ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ĩñurũ: ‘Yũ pesuũ jĩcãũ roro yu átĩbojaatacũmi.’ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩ jẽniñũñuparã: ‘Bairi, ¿ĩnerẽ jãã caãtie mũ boyati? ¿Moetiere jãã cawããrero mũ boyati?’ qũĩñuparã cũ ãmũa ti wese upaure.

²⁹ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ĩñurũ: ‘Bairo yu boetiyua. Bairo mujãã caãpata, trigo caroa apeye moetie mena mujãã wããrecõãbujĩorã.

³⁰ Bairi trigo carorije mena to butĩcõãto mai. Cabero trigo jericapau caetaro ĩña, atore bairo ĩũũ trigore cajebojari majãrẽ: “Trigore mujãã cajeparo jũgoye carorijere ricaati jee yaparo, carupaa rotori jĩyari joerecõãña. Bairo átĩ yaparo, trigo ruamerẽ mujãã cajero yu boya. Jee yaparo, yu ya wĩ ugarique cũrĩcã wĩĩru mujãã cacũrõ yu boya,” ĩũũ trigore cajebojari majãrẽ; na ĩñurũ ti wese upau,” na ĩcõña quetibujũwĩ Jesũs cũtu catũgorã etarãrẽ.

La parábola de la semilla de mostaza

(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ ĩ quetibujũ yaparo, ape wãme ĩcõnarĩ atore bairo na ĩnemowĩ Jesũs tunu cũtu catũgorã etarãrẽ: “Tunu mostaza na caĩrĩ apeacarẽ jĩcãũ cũ wesepũ cũ caotericaacarẽ bairo niña Dios cũ carotĩmasĩĩrũpau.

³² Tia apeacã ruame õcããcã majũ nimĩrõcãã, marĩ caotero bero butĩátõ, pairicu majũ áya, nipetĩrije wesepũ oterique netõrõ. Bairi minia cãã tĩi yucũ ruĩruĩruere na ria batiĩrĩre qũĩenorĩ nicõãmasĩñama. Torea bairo niña Dios cã carotĩmasĩĩrũpau cãã,” na ĩcõña quetibujũwĩ Jesũs.

La parábola de la levadura

(Lc 13.20-21)

³³ ĩ quetibujũ yaparo, ape wãme ĩcõnarĩ atore bairo na ĩnemowĩ Jesũs tunu cũtu catũgorã etarãrẽ: “Levadurare bairo niña Dios cã carotĩmasĩĩrũpau. Jĩcãõ trigo wãĩrĩqũẽ wetare,

itiaru majū oco mena weyo yaparo, levadurare petoaca jããñamo. Bairo petoaca cõ cajããniatacũãrẽ, tie puame yepeticoaya yua. Torea bairo niña Dios cõ carotimasĩrĩpaũ cãã,” na ïcõña quetibũjuwĩ Jesũs.

El uso que Jesús hacia de las parábolas
(Mr 4.33-34)

³⁴ Torea bairo jeto na ïcõña quetibũjunucũwĩ Jesũs nipetiro camasã cãtu catũgorã etarãrẽ. Dise ùnie quetibũjuriquere ïcõñaetiri na quetibũjuemi.

³⁵ Bairo Dios busarica tutipu profeta cõ caĩwoatuquetibũju jũgoyeticũrĩcãrõrẽ bairo bai-etaro baiwu. Atore bairo ï woatuyayupi profeta, Jesũs cõ caĩpeere:
“Capee wãme ïcõñarĩ yũ quetibũjuũ camasãrẽ.

Ati umũrecõo Dios cõ caqũẽnoparo jũgoye camasã na catũgoetajere na yũ quetibũjuũ,” ï woatu quetibũju jũgoyeticũñaũpũ profeta.

Jesús explica la parábola de la mala hierba entre el trigo

³⁶ Cabero Jesũs camasã cãtu catũgorã etarãrẽ, “Yũ áya,” na ïrĩ bero, jĩcã wiire jããetawĩ. Bairo cõ cajããetaro bero, jãã, cõ cabuerã puame cãtu jãã etawũ. Atore bairo cõ jãã ï jẽniñawũ: “¿Dope bairo ïgaro to ïñati carorije trigo watoaru na caotemirĩqũerẽ ïcõñarĩ mu caquetibũjuataje? Jãã tũgomasiẽtiãpũ. Bairi jãã mu caquetibũjuũ jãã boya,” cõ jãã ïwũ.

³⁷ Bairo jãã caĩrõ tũgo, atore bairo jãã ïwĩ: “Oterique caroare caotei puame, yũ, Camasã Jũgocũre bairo caãcũ niñami.

³⁸ Caotei ya wese puame ati umũrecõo macãã yepere bairo niña. Ti wese caputibũtirique caroa macããjẽ puame Dios cõ carotimasĩrĩpaũpu macããnarẽ bairo niña. Ti wese caputibũtirique oterique carorije puame wãtĩ yarãrẽ bairo niña.

³⁹ Ti wese upau pesu puame wãtirẽ bairo caãcũ niñami. Tunu bairoa ti wese caputibũtirique jericapau caetaro ati umũrecõo capetiri rãmurẽ bairo niña. Bairi ti wese caputibũtiriquere jebojari majã puame ángelea majãrẽ bairo niñama.

⁴⁰ Bairi jebojari majã moetiere na cajoerericarore bairo baigaro ati umũrecõo capetiri rãmu caetaro yua.

⁴¹ Yũ, Camasã Jũgocũ, yũ carotirã ángelea majãrẽ na yũ jogu yũ carotimasĩrĩpaũpu. Yũ yarã na catũgoñarĩjẽrẽ royetuo joroque caãnarẽ, bairi rorije caãticõãna cũãrẽ na yũ jeneñorotigu.

⁴² Ángelea, bairo na cajeeneñopeyoro ïña yua, caũpetietopu na yũ rerotigu. Topu bũtioro otigarãma. Na opire bacarũpotugarãma, bũtioro yapapuarã yua.

⁴³ Bairo na caãto bero, yũ yarã, carorije cacũgoenarẽ bairo Dios cõ caĩñarĩcãrã puame muĩpu umũrecõo macããcũ cõ caasiyarijere bairo baupeticoagarãma yũ Pacu cõ carotimasĩrĩpaũre. Mujãã, caãmoocuna mujãã ãniña. Bairi ámerẽ yua, mujããrẽ yũ caquetibũjuatajere tũgoãmewiyoya mujãã yeripu,” ïwĩ Jesũs.

La parábola del tesoro escondido

⁴⁴ ï quetibũju yaparo, ape wãme ïcõñarĩ atore bairo ïnemowĩ Jesũs tunu: “Dios cõ carotimasĩrĩpaũ atore bairo niña: Pairo cawapacutie capee moneda tiirre weseru aperã na cayacũyasioricarore bairo niña. Bairi caũmu jĩcãũ tiere ïña acuarĩ yua, jicoquei tiere yanemoñupũ tunu. Bairo áti yaparo, useanirĩqũẽ mena cõ yaye apeye ùnie nipetirijere aperãrẽ nuni, tie wapa jeyupu, ti wesere wapatigu. Bairo cõ cawapatinunirõ, cõ yaye cõ cabocataje cõ yaye majũ nicõãñuparõ yua.

La parábola de la perla de mucho valor

⁴⁵ “Dios cõ carotimasĩrĩpaũ tunu atore bairo niña: Jĩcãũ, cõ yayere canunireri majõcu perla caroaro cabotiri rupaacarẽ macãũ ácu baiyupu.

⁴⁶ Bairo cõ caãtõ, jĩcã, tocãnacã rupaa netõrõ caroa botirica majũrẽ bõcacõãñupũ. Bairo bõcari, cõ yaye apeye ùnie nipetirijere aperãrẽ nuni, tie wapa jeyupu, tiare wapatigu. Bairo cõ cawapatiro, tia cõ ya majũ nicõãñuparõ yua.

La parábola de la red

⁴⁷ “Dios cõ carotimasĩrĩpaũ tunu atore bairo niña: Ria capairiyapu wai wasarã aperã na bapire na carocañuajorore bairo niña. Bairo camasã na caãto, wai capããrã tocãnacã wãme majũ ti bapire jããñuparã.

⁴⁸ Bairo na cajããrõ ïña, wemoñuparã ti bapire paputiropu. Wemo yaparo yua, waire na beseruyuparã. Wai caroarã jetore boyuparã. Carorã puamerẽ na recõãñuparã.

⁴⁹⁻⁵⁰ “Torea bairo baigaro ati umũrecõo capetiparo jũgoye. Ángelea majã puame ati yeparu etarã, camasã carorãrẽ na ricawori caũpetietopũre na regarãma. Topu bũtioro otigarãma. Na opire bacarũpotugarãma, bũtioro yapapuarã yua,” ï quetibũjuwĩ Jesũs.

Tesoros nuevos y viejos

⁵¹ ï quetibũju yaparo, atore bairo jãã ï jẽniñawĩ Jesũs:

—¿Mujããrê yu caquetibujatajere mujãã tãgomasãtiati?

Bairo cã caljẽniãarõ, “Jãã tãgomasãña,” cã jãã iwã.

⁵² Bairo jãã caĩrõ tãgo, atore bairo jãã ñemowĩ tunu:

—Ni jĩcãũ, Moisés ãnacũ cã caroticũriqũerê cajũgobuei ùcũ Dios cã carotimasãĩrpaũ macããjẽrê cã cajũgobueata, jĩcãũ wii upaure bairo nigumi. Ti wii upaũ puame cã ya wii macããjẽ cã caqũenocũriqũẽ puga wãme mena átimasãĩñami cawãma apeye ùnie mena cããrê, bairi cabucu apeye ùnie mena cããrê. Cãrẽã bairo nigumi, cajũgobuei cawãma macããjẽ yu cabuerije, bairi tunu Moisés ãnacũ cã cacũriqũerê cabucu macããjẽrê cariape cã catũgoñaata —jãã iwĩ Jesũs.

Jesũs en Nazaret

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Bairo atie capee wãme ïcõña quetibujũ yaparori bero, ti macãpũ witi acoãmĩ.

⁵⁴ Bairo witi acoãti yua, cã ya yepa majũpũ etawĩ. Eta, ti yepa macããna na cañubueri wiire jããetawĩ, na quetibujũgũ. Bairo cã caquetibujuro tãgo, to macããna puame tũgocõã maniãma. Atope bairo iwã:

—Ãnia, caroaro jĩcãrõ tãni quetibujuyami. ¿Nooopũ atie caroaro cã caquetibujumasãĩrjẽrê cã masãĩnuparĩ? ¿Dope bairo átijẽñorĩqũẽ cããrê cã átimasãĩnuparĩ?

⁵⁵ ¿Ãni, yucapãĩrĩ mena rocapata ùnierê caqũenou macũ mee cã ãniãtiati? ¿Marĩ mena macããcõ, María macũ mee cã ãniãtiati? Bairi, ¿Santiago, José, Simón, Judas jũgocũ mee cã ãniãtiati?

⁵⁶ Cũ marĩ masãjãñuã. Bairi, ¿marĩ mena macããna rõmirĩ jũgocũ mee cã ãniãtiati? Bairi, ¿nooopũ atie nipetirije cã camasãĩrjẽrê cã masãĩnuparĩ? —ãmeo ï jẽniãawã na majũ.

⁵⁷ Bairo Jesure qũĩroagaetiri, cã ya macã macããna puame cã caquetibujurijere tũgogaema. Bairo na catũgogaeto ñña, atore bairo na iwĩ Jesũs:

—Profeta majã tocãnacãũpurea na ïroanucũñama camasã nipetiro na cañesẽãrõpũ. Na ya macã macããna, bairi na ya wii macããna majũ roque na boetinucũñama. Na yarã jeto na ïroetinucũñama —na iwĩ Jesũs.

⁵⁸ Bairi cã ya macã macããna cã caquetibujurijere cariape na catũgogaetoi, capee caroa cã caãtijẽñomasãĩrjẽrê topure áti ññoemi Jesũs yua.

14

La muerte de Juan el Bautista

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹ Ti rãmurĩ majũã Herodes, Galilea yepa macããna quetiupau puame queti tũgoyupũ Jesũs cã caãtimasãĩrjẽrê.

² Bairo tiere tãgo, atore bairo na ññupã cã carotirãrê: “Jesũs na caĩ, cãã ãcãmi Juan el Bautista cabaiyasirica ãnacũ tunu cacati majũ. Bairo cabai ãnirĩ capee átijẽñomasãĩmi,” na ññupã Herodes.

³⁻⁴ Mai, cajũgoyepũ Herodes puame Juarẽ ñerotiyupũ. Bairo cã ñerotiri bero, ãpõãwẽ mena cã jiyari, preso jorica wiipũ cã cũrocaroti joyupũ. Juan cã caquetibujurijere boesupũ Herodes. Mai, “Mu bai Felipe nãmo Herodías na caĩõ mena mu caãnie ñuẽtĩña. Carorije ñiña mu caãtie,” cãrê cã caĩquetibujurijere boesupũ. Bairo boetiri preso jorica wiipũ cã cũrocaroti joyupũ Herodes puame Juarẽ.

⁵ Tunu nipetiro camasã Juarẽ, “Dios cã caquetibujurotijou ãcãmi,” ïrã, cã maijãñuñuparã. Bairi Herodes puame jicoquei Juarẽ cã pajããroca rotigamicãã, bairo átiroti masãĩsẽsupũ, camasã yu tutirema, ï.

⁶ Bairo jĩcã rãmũ yua, Herodes cã cabuiarica rãmũ caetaro, bose rãmũ qũẽnoñupũ. Bairo cã caqũẽnorõ, Felipe nãmo caãnimirĩcõ Herodías cawãmesuco macõ puame basa ññoñupõ, Herodes cã capiijoaatana cõ na cañaparore bairo ïõ. Herodes cãã cõ cabasarijere ññajesomajũcõãñupũ.

⁷ Bairi nipetirã na catũgoro, atore bairo cõ ññupã Herodías macõrê Herodes puame: “Noo, yure mu cajẽnigari wãmerê yu jẽniãa. Mu yu jomajũcõãgũ. ïtoricarõ mano Dios mena ñiña,” cõ ññupã.

⁸ Bairo cawãmao puame tiere tũgori, cõ pacore jẽniãao ásũpo. Cabero yua, cõ paco cõrê cõ cañrotirore bairo qũññupõ Herodere:

—Bairo yu boya: ãmeacã Juan el Bautista rãpoare patanerĩ jotũ bapapũ jããrĩ, yu mu jowa —qũññupõ.

⁹ Bairo cõ caĩrõ tãgo, tũgoña yapapuacoásupũ Herodes puame. Bairo tũgoña yapapumicãã, “¿Dios mena ñiña!” cõrê yu caãatajere yu tũgoama yu capiijoaatana,” ï yua, cõrê cã caãtatore bairo átirotiyupũ.

¹⁰ Bairi cã ãmuarê Juan preso jorica wiipũ caãcãrê cã rãpoa patarotijoyupũ.

¹¹ Bairo cū caĩrō tūgo, cū caĩrōrē bairo cū ásuparā Juarē. Bairo cū pajĩã yaparori bero, cū ānacū rupoare jota bapa buĩpũ nejjāãrĩ. Herodías macōrē cō nuniñuparā. Cō pũame cō pacore cū rupoa ānatōrē cō neásúpo, cū cayasiro cō masĩáto, ïō.

¹² Cabero Juan cū cabuemiricārā pũame bairo cūrē na capajĩãrocarijere queti tūgori, preso jorica wiĩpũ etarā, cū ānacū rupaure neásúparā, masā opepũ cū yarocagarā. Bairo áti yaparori bero, Jesutu etawā, tie quetire cū quetibujarā etarā.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Bairo Jesús na caĩquetibujuro tūgo, topũ cañniatacu cūmuarē ájāãrĩ camasā manopũ jãã jūgoacoámĩ. Bairo jãã caátiere masĩrĩ yua, ti macãã macããna camasā pũame maapũ utabucura tũni ásupa, jãã ãñota áná. Bairo áná, jãã jūgoye etayupa.

¹⁴ Bairo Jesús utabucura ape nugōãpũ pẽñaeta yua, maanucãwĩ. Maanucãrĩ yua, camasā capããrãrē na ññawĩ. Bairo na cabairo, bopacooro na ññawĩ. Bairi na mena macããna cariyecuna na caneatiatanarē na catiowĩ.

¹⁵ Bairo na cū caáticōãno, ññamicããcã nicoa ápú. Bairi jãã, cū cabuerã pũame Jesutu etari, atore bairo cū jãã ïwũ:

—Merē ññamicã majũ ñña. Atopure wiiri maniña. Dope camasā capããrãrē na marĩ áperã. Bairi ãnoarē na mu árotiwa macããpũ, na majũ na caugapeere na wapatirápáro —jãã ïwũ Jesure.

¹⁶ Bairo jãã caĩrō tūgomicãã, atore bairo jãã ïwĩ:

—Aperopũ na caugapeere na wapatira rotieticōãña. Muñãã majũ na ugarique ñña —jãã ïwĩ.

¹⁷ Bairo cū caĩrō tūgo, bairo cū jãã ïwũ:

—Jãã, jĩcã wãmo cãrō pan jororiaca, wai, pugarããcã tocãrõã jãã cūgoya —cū jãã ïwũ.

¹⁸ Bairo jãã caĩrō: “Ato pũame jeasá,” jãã ïwĩ.

¹⁹ Ì yaparo, camasā capããrã to caãnarē taa yeparũ na ruirotiwĩ. Bairo na caruiro ñña, pan rupaa jĩcã wãmo cãnacã rupaacarē, wai pugarã mena nee, jōbuire ññamugōjori, “Jãã mena mu ññujãñña,” Diore quĩ jēniwĩ. Bairo quĩ jēni yaparo, pan rupaare carecomacã peeri, jãã, cū cabuerãrē, jãã nuniwĩ, camasãrē jãã cabatoparore bairo Ì.

²⁰ Bairo jãã cabatoro bero yua, nipetiro camasā caroaro ugayapicoáma, ugariquere narē jãã cabatoatajere. Bairo na caugatuaro bero, jãã jejjããwũ piĩripũ na caugarugarijere. Puga wãmo peti rupore puga pēnirō cãnacã piĩri majũ jãã jejjããjirowũ.

²¹ To caãna caugaatana jĩcã wãmo cãnacã mil majũ camasā ãma, carõmia, bairi cawĩmarã cãã cõñaña manoa.

Jesús camina sobre el agua

(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Tipãũ bero, jãã, cū cabuerãrē cūmuapũ jãã ájããrotiwĩ Jesús tunu. Camasãrē na cū caĩññatusajotoye, ti utabucura jĩñugōãpũ cū jūgoye jãã capẽñaátó bowĩ.

²³ Bairi camasãrē na ññatusajo yaparo, ãtãũ buĩpũ wãmucóásupi Jesús, Diore cū jēniácú. Bairi muĩpũ cū cajããrō canaiotĩpãũ, jĩcããã ãñupĩ Jesús ti ãtãũ buĩpũ.

²⁴ Jãã pũame merē cūmua mena tira recomacã majũpũ jãã ãmu. Bairo jãã caãno, oco turi pũame butioro jabewũ. Wĩno cãã butioro jãã riape jãã raputunuo pocōãwũ.

²⁵ Bairo roro jãã cabairo, cabusuparo jūgoyeca oco bui pearsĩ jããtũ amĩ Jesús.

²⁶ Bairo oco buĩpũ cū caató ñña yua, “Apei ñcã ácãmi,” ñrã, jãã, cū cabuerã uwiri bairo jãã awajawũ:

—jããni, camasocu ānacū wãtĩ marĩtu atũyami! —jãã ïwũ.

Butioro cauwirã ãnirĩ bairo jãã awajawũ yua.

²⁷ Bairo jãã cabairo, Jesús pũame jãã Ì jowĩ:

—jĩtūgoññatutuaya yũ yarã, Jesua yũ ãñiña, yũ uwieticōãña! —jãã ïwĩ.

²⁸ Bairo cū caĩrō tūgo, atore bairo quĩwĩ Pedro Jesure:

—Mu, jãã Quetiupãũ cariape mu caãmata, mutũ oco buĩpũ yũ árotiya.

²⁹ Bairo cū caĩrō tūgo, “Jau, yutu asá,” quĩwĩ Jesús Pedrore.

Bairo cū caĩrō tūgo, Pedro, jãã cūmuapũ cajããñatacu pũame cūmuarē ruiri oco buĩpũ Jesutu ámiwĩ.

³⁰ Bairo ámasĩmicãã, wĩno butioro cū caĩñarō capapunemorō, tūgoña uwirique Pedrore etawũ. Eta yua, ruacõã ruinutuami. Bairi atore bairo quĩ awajawĩ Pedro Jesure:

—jYũ Quetiupãũ, yũre ñei asá! jRua ácú yũ baiya!

³¹ Bairo cū caĩrō tūgo, jicoquei Jesús cū wãmo ññujori Pedrore cū ñewĩ. Ñerĩ yua, atore bairo quĩwĩ:

—Yu yau, jĩrĩcã majũ yu mena mu tũgoñatutuaya! ¿Nopẽĩ, “Yu ámasĩcũ,” mi tũgoñaati? — qũĩwĩ Jesũs Pedrose.

³² Bairo cĩmuaru na caájããrõ, wĩno ruame papujãnacõaru yua.

³³ Bairo cabairo iña, jãã, cĩmuaru caãna ruame Jesutu ruropaturi mena etanumurĩ cũ jãã iroawu:

—¡Cariape Dios macũ majũ mu ãniña! —cũ jãã iwũ Jesure.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret

(Mr 6.53-56)

³⁴ Bairo pẽñaaná, utabucura ape nũgõãru jãã etawu, Genesaret cawãmecuti yeparu.

³⁵ Bairo jãã caetaro iña, to macããna ruame Jesure qũĩñamasiwã. Bairi cũ caetarije quetire ti yepa nipetiropu quetibũju batoyupa, cariyecunãrẽ na caneatĩparore bairo iña.

³⁶ Bairi na ruame, Jesutu eta, atore bairo tũgoñañupã: “Cũ jutiro yapa ãno caãrẽ marĩ capãñaata, marĩ caticõagarã,” i tũgoñañupã. Bairo pãñarĩquẽrẽ bũtioro cũ jẽniwã. Bairo cariyecuna tocãnacãũ cũ jutiro yapare capãñarã caticõama.

15

Lo que hace impuro al hombre

(Mr 7.1-23)

¹ Cabero etawã fariseo majã, bairi Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩquẽrẽ cajũgobueri majã mena. Na ruame Jerusalén macãru caatiatana ãma. Atores bairo qũĩwã Jesure:

² —¿Nopẽĩrã mu cabuerã marĩ ñicũjãã ãnana na caroticũrĩquẽrẽ bairo na áperiyati? Coseetiyama na wãmorĩrẽ na caugaparo jũgoye —qũĩwã Jesure.

³ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na i jẽniñawĩ Jesús:

—¿Nopẽĩrã mujãã cãã mujãã caátinucũrĩjẽrẽ bũtioro borã, Dios marĩrẽ cũ caroticũrĩquẽ ruamerẽ mujãã áperinucũñati?

⁴ Dios ruame atore bairo marĩ rotiyupi: “Mujãã pacuare mujãã caĩroaro yu boya. Ni ũcũ cũ pacure, o cũ pacore roro cũ caĩata, cũ mujãã pajĩarõcacõãgarã,” i quetibũju cũñupĩ Dios.

⁵ Bairo cũ caĩcũmiatacũãrẽ, mujãã ruame ricaati mujãã quetibũjũya camasãrẽ. Atores bairo mujãã iña: “Ni jĩcãũ ũcũ cũ pacure, o cũ pacore, ‘Yu yaye nipetirijere merẽ Diore cũ yu nunipã. Bairi mujãã cabopacarijere yu nunimasĩtĩña,’ cũ caĩata, ñurõ.

⁶ Bairi ni jĩcãũ ũcũ tore bairo caĩ ãnirĩ, cũ pacure, o cũ pacore cũ cajuátinomorõ átirotietiya,” mujãã i quetibũjũya. Bairo i quetibũjurã, Dios marĩrẽ cũ caroticũrĩquẽrẽ cajãnarõtiãrẽ bairo mujãã baiya. Bairo caquetibũjurã ãnirĩ netõjãñurõ mujãã boya mujãã caátinucũrĩjẽ mujãã ya wãme ruamerẽ.

⁷ ¡Caĩtopairã majũ mujãã ãniña! Dios ruame Isaías ãnacũ cũ cawoaturica pũrõpu mujãã ũnarẽ cũ caĩquetibũjunetõjũgoyeticũrĩcãrõrẽ bairo mujãã baimajũcõãña. Atores bairo iñupĩ Dios mujããrẽ:

⁸ ‘Ati poa macããna na bũsũrique mena yure caĩroarãrẽ bairo baiyama.

Bairo baimirãcãã, na yeri na catũgoñarĩjẽru ricaati baicõãñama.

⁹ Na ruame, “Camasã na carotirique ruamerẽ Dios cũ caquetibũjuroticũrĩquẽ netõjãñurõ caãnimajũrĩjẽ niña,” caĩrãrẽ bairo buenucũñama.

Bairo cabuerã na caãnoi, yure na cañubuegarije dope bairo átimasã maa,’

iñupĩ Dios mujãã cabaĩpeere —na i quetibũjũwĩ Jesũs fariseo majãrẽ.

¹⁰ I quetibũju yaparo, camasãrẽ na piineñorĩ, atore bairo na iwĩ Jesús:

—Tũgopeoya yu yaye quetibũjũriquere. Tere tũgomasiña:

¹¹ Camasã na caugarije wapa jũgori mee carorã niñama. Na majũã rorije na yeripũ na catũgoñanucũrĩjẽ jũgori roque carorã niñama —na i quetibũjũwĩ Jesũs.

¹² Bairo cũ caĩrõ tũgo, jãã, cũ cabuerã ruame cãtu etari, atore bairo cũ jãã iwũ:

—Bairo mu caĩrõ, fariseo majãrẽ tũgoasiao joroque na mu áticũru —cũ jãã iwũ.

¹³ Bairo jãã caĩrõ tũgo, atore bairo jãã iwũ:

—Wesepũ moetie camasã na caoteetiere, to majũ caputirijere wãrocãnucũñama. Torea bairo yu Pacũ umãrecõo macããcũ camasã tocãnacãũ cũ yarã caãmerãrẽ na beseregumi.

¹⁴ Bairi fariseo majã na caĩrĩjẽrẽ tũgopeoticõãña. Na ruame cacaapee mãna, aperã na bapa cacaapee mãna cããrẽ, “Mujããrẽ jãã jũgõgarã,” caĩrãrẽ bairo niñama. Ni jĩcãũ ũcũ cacaapee mãcũ ruame, apeĩ cũ bapa cacaapee mãcũrẽ, “Mu yu jũgõgu,” cũ caĩata, na ruãgarãrua operũ rocajãcõãbujiorãma —jãã i quetibũjũwĩ Jesũs, jãã, cũ cabuerãrẽ.

¹⁵ Bairo cũ caĩrõ tũgomicãã, tũgomasiẽmi Pedro. Bairi atore bairo qũĩwĩ Jesure:

—Ape wãme icõñari jããrẽ mu caquetibũjũrije, ¿dope bairo iãaro to iñati?

¹⁶ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩwĩ Jesũs Pedrose:

—¿Mujãã cãã yu yaye quetire mujãã tũgomasiẽtĩñati?

¹⁷⁻¹⁸ Nipetiro camasã na caugarije tocãnacã wãme puame na paaropu yuaya. Yuari yua, cabero netõcoaya. Na caugarije mee na yeri pũna to royetuo joroque na átiya. Roro na catũgoñarĩjẽ jũgori roque carorije caãnarẽ bairo na ññañami Dios.

¹⁹ Camasã na yeripu roro na catũgoñarĩjẽ jũgori aperãrẽ na pajĩãreyama. Aperã na numoa mee, o na manapũã mena mee roro ãniñama. Cawãmarã cawãmojiyaena cãã bairoa roro ãnajẽ catiyama. Tunu bairoa aperã jerutiyaama. Aperã munana ññama. Aperã busũpaiyama.

²⁰ Bairo camasã na yeripu roro na catũgoñarĩjẽ jũgori roro átiyama. Bairo na wãmorĩ coseena na caugarije wapa mee, roro na caátie jũgori carorije caãnarẽ bairo na ññañami Dios —jãã ñ quetibũjũwĩ Jesús, jãã, cã cabuerãrẽ.

Una extranjera que creyó en Jesús

(Mr 7.24-30)

²¹ Ñ quetibũju yaparo, topu caãniatacu Tiro, Sidón cawãmecutopu ámí.

²² Topu cã caetaro, ape yepa macããcõ, Canaán na caĩrĩ yepa macããcõ puame Jesutu etawõ. Bairo etari, busũrique tuturo mena bairo qũiwõ Jesure:

—jYũ Quetiupau, David ãnacũ pãrãmi, bopacooro ññaña! jYũ macõ wãtĩ yeri pũnarẽ cãgoyamo! —qũiwõ Jesure.

²³ Jesús puame cõ yuemi. Bairo cã cayũeto ñña, jãã, cã cabuerã puame cãtu etari, atore bairo cã jãã ñwũ:

—Aperopu cõ árotiya. Awajari jãã berore usayamo. Awaja jããaetĩñamo —cũ jãã ñwũ Jesure.

²⁴ Bairo jãã caĩrõ tũgo, atore bairo jãã ñwũ:

—Ape poa macããnarẽ yu juátinemo rotiemí Dios. Yu yarã, israelita majã jeto, oveja nurĩcãrã cayasircarãrẽ bairo caãnarẽ yu juátinemorotiwĩ Dios —jãã ñwũ Jesús.

²⁵ Bairo cã caĩmiatacũãrẽ, carõmio puame rupopaturi mena etanumurĩ atore bairo qũiwõ Jesure:

—jYũ Quetiupau, yu juátinemobojaya! —qũiwõ.

²⁶ Bairo cõ caĩrõ tũgo, bairo cõ ñwũ:

—Mũa, israelita yao mee mu ãniña. Bairi mu yu cajuápata, jĩcãũ, cã pũnaa na caugarije pan rupaare êmarĩ cã wii yaiare canueire bairo yu átibujion —cõ ñwũ.

²⁷ Bairo cã caĩrõ tũgo, bairo qũiwõ.

—Bairoa mu átibujion bairũa. Bairo mu caĩmiatacũãrẽ, bairãrũa cawĩmarã na caugawerije yeparu cañarĩjẽãcãrẽ uganucũñama wii yaia cãã. Bairi na caugaricarocarẽ bairo yu mu juátigu petoaca —qũiwõ carõmio Jesure.

²⁸ Bairo cõ caĩrõ tũgo, bairo cõ ñwũ:

—Mũa, yu mena mu tũgoñatutua netõmajũcõãña. jBairi yu mu cajẽñirõrẽ bairo to baiáto! —cõ ñwũ.

Bairo cã caĩrõ, jicoquei cãticoamo, cananea yao macõ, wãtĩ yeri pũna cacãgomiataco puame yua.

Jesús sana a muchos enfermos

²⁹ Bairo topu caãniatacu Jesús acoámí Galilea utabucura tupu tunu. Topu eta, tira tãni utããrẽ wãmũcoámí. Bairi topu tuanumuetawĩ.

³⁰ Bairo topu cã caruio, camasã capããrã na yarã cariyecũnarẽ cãtu na ne etawã. Na mena macããna jĩcããrã caãmasiẽna ãma. Aperã cacaapee ññamasiẽna ãma. Aperã carupayuriri ãma. Aperã cabusũena ãma. Aperã capee riayecũna ãma. Bairi na yarã puame Jesús rupori tuaca na cũrã etawã. Bairo na caáto ñña, Jesús puame na catiowĩ.

³¹ Bairo na cacatiro ññarã, to macããna puame ñña acũacoama. Cabusũmasiẽtĩmiatana merẽ busũmasiãwã. Tunu bairoa carupayuriri cañnimitatana merẽ catipeticoama. Caãmasiẽtĩmiatana merẽ ámasiãwã. Tunu bairoa caññamasiẽtĩmiatana cãã merẽ caroaro ññamasicoãma. Bairo na cacatiro ñnarĩ cã basapeojũgowã to macããna, jãã, Israel macããna jãã caĩrou Diore.

Jesús da de comer a cuatro mil hombres

(Mr 8.1-10)

³² Cabero Jesús puame, jãã, cã cabuerãrẽ piijowĩ. Bairo jãã caetaro ñña, atore bairo jãã ñwũ:

—Ãnoa camasã merẽ itia rãmu majũ yu mena nicõãñama. Ñe ñnie majũ ugarique cãgoetiyama. Bairi bopacooro na ññaña. Jicoquei na yu tunuo jogetiya mai. Caugarique ugaenarẽ na yu catunuojoata, áwẽpũẽtibujiorãma, na ya wiiripure áná. Bairi na marĩ ugarique nuto —jãã ñwũ.

³³ Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo cã jãã ñwũ:

—Ãnoa camasã capããrã ññama. Tunu atopu wiiri maniña. Bairi, ¿nooru marĩ bocarãti ugarique, paio narẽ marĩ canueere? —cũ jãã ñ jẽniñawũ.

³⁴ Bairo jãã caĩrõ, Jesús puame jãã ñnemowĩ tunu:

—Pan rupaa, ¿nocānacā rupaa majū mujāā cūgoyati?
 Bairo cū caīrō, atore bairo cū jāā īwū:
 —Jāā, jīcā wāmo peti puga pēnirō carō pan rupaaca, wai jīcārācā jeto tocārōā jāā cūgoya
 —cū jāā īwū Jesure.

³⁵ Bairo jāā caīrō tūgo, camasārē yepapu na ruirotiwī.

³⁶ Bairo na caruiro īña, tie pan jīcā wāmo peti puga pēnirō caāni rupaare, wai mena nerī,
 Diore, “Jāā mena mē űujāñuña,” qūī jēniwī. Bairo qūī jēni yaparori bero, tie pan, bairi wai
 cūārē carecomacā peeri bero, jāā, cū cabuerārē jāā nuniwī, camasārē jāā batoroti.

³⁷ Bairo jāā caāto yua, nipetiro camasā caroaro űgayapicoāma, űgarique jāā cabatoata-
 jere. Bairo na caugatuaro bero, jāā jejjāwū piiripu na caugarugarijere. Jīcā wāmo peti puga
 pēnirō cānacā piiri majū jāā jejjājirowu yua.

³⁸ To caāna caugaricarā puame baparićānacā mil majū camasā āma, carōmia, bairi
 cawīmarā cūā cōōña manoa.

³⁹ Cabero Jesús puame camasārē, “Yu āya,” na ī yaparo, cūmuarē ájjāwī. Bairo cū caátáje
 uwiro bero yua, Magadán cawāmecuti yepapu jāā acoápú yua.

16

Los fariseos y los saduceos piden una señal milagrosa (Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

¹ Bairi Magadán yepapu cū caāno, Jesús cū caátiere īñarī busujāgamirā, cūtu etawā fariseo,
 bairi saduceo majā mena. Bairo etarā, dise űnie átijēñorīqūē umurecōo macāājērē Jesure cū
 áti īñorotimiwā. “¿Cariape Dios cū carotijoricu majū cū ānicuti?” Irā, bairo cū átirotimiwā.

² Jesús puame na yeripu roro na catūgoñarījērē masīcōāwī. Bairi atore bairo na īwī:
 “Umurecōo cajūārocajāāto īñarā, ‘Namirōcā caroa rūmu ānigarō,’ mujāā ī masīña.

³ Tunu bairoa cabusuripau caāno, oco buseri cañirō īñarā, ‘Oco rūmu ānigarō,’ mujāā ī
 masīña. Bairo caoco ocapere, bairi caasipee cūārē bairo caññamasīrā nimirācūā, ¿nopēirā
 Dios ati yuteare cū caátīānie puamerē mujāā masīētīñati?

⁴ Ati yepa macāāna, āme caāna, caroaro Dios mena ānimasīētīñama. Jīcā rūmu cū boo, ape
 rūmu cū boetiayama. Átijēño īñorīqūē jettore boyama. Bairo na cabomiatacūārē, tiere na áti
 īñoetigumi Dios. Merē na quetibuju cūñupī Jonás ānacū cū cabairiquere,” na ī quetibujawī
 Jesús.

ī quetibuju yaparo, acoámí.

La levadura de los fariseos (Mr 8.14-21)

⁵ Cabero Jesús, jāā, cū cabuerā űtabucura ape nugōāpu jāā ápú tunu. Mai, jāā caugapee,
 pan rupaare masiriticōārī jāā jeápéwu.

⁶ Bairo jāā cabairo, Jesús puame bairo jāā īwī:

—Tūgoya mujāā. Fariseo, saduceo majā yaye levadura, pan pairica na cawauorijere
 boeticōāña —jāā īwī.

⁷ Bairo cū caīrō tūgo, jāā, cū cabuerā, atore bairo jāā āmeo īwū jāā majū:

—īPan rupaa marī cajeatibujioatajere marī masiriticūpā! Bairi bairo marī īimi —jāā āmeo
 īwū.

⁸ Jesús puame masīcōāwī jāā caāmeoīrījērē. Bairi atore bairo jāā īnemowī tunu:

—¿Nopēirā, “‘Pan rupaa na cajeatibujioatajere na masiritiupari,’ ĩgu ĩcūmi Jesús,” mujāā
 āmeo īñati? Bairo mee ĩgu īñña. ĩYu mena mujāā tūgoña tutuaetimajūcōāña!

⁹ ¿Mujāā tūgoña masīētīñati mai? ¿Yoaro mee mujāā masiriticoayati yu caátijēñorīqūērē?
 Pan rupaa, jīcā wāmo cānacā rupaa jettore cūgomicūā, caūmuu jīcā wāmo cānacā mil majū na
 űga yapicoao joroque na yu āpu. Tiere mujāā īñawū. Bairo caññarīcārā ānirī cabero piiripu
 na caugarugariquere, ¿nocānacā piiri majū mujāā jejjājirori? ¿Tiere mujāā masiriticoayati?

¹⁰ Tunu bairoa ape rūmu pan rupaa, jīcā wāmo peti puga pēnirō cānacā rupaa jettore
 cūgomicūā, caūmuu baparićānacā mil majū na űga yapicoao joroque na yu āpu. Tie cūārē
 mujāā īñawū. Bairo caññarīcārā ānirī cabero piiripu na caugarugariquere, ¿nocānacā piiri
 majū mujāā jejjājirori? ¿Tiere mujāā masiriticoayati?

¹¹ Mujāā masiritiena. Bairi, ¿nopēirā, “‘Pan rupaa na cajeatibujioatajere na masiritiupari,’
 ĩgu ĩcūmi Jesús,” cañārē bairo mujāā āmeo īñati? —jāā īwī.

¹² Bairo cū caīrō tūgo, jāā tūgoñamasīwū cū caġarijere: “‘Fariseo, saduceo majā mena
 levadura, pan pairica na cawauorijere mujāā boepa,’ ĩrīcārō űnorēā, ‘Ricaati na caque-
 tibujirijere mujāā boepa,’ marī ĩgu ĩcūmi Jesús,” jāā ī tūgoñamasīwū, jāā, Jesús cū cabuerā
 yua.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Cabero Cesarea de Filipo na caĩrĩ yeparu Jesús etari bero, atore bairo, jáã, cū cabuerārē jáã iwĩ:

—¿Noa ācūmi Camasā Jūgocure, yu na ĩnucūñati? —jáã ĩ jēniñawĩ.

¹⁴ Bairo cū caĩrō tūgo, atore bairo cū jáã iwĩ:

—Jicāārā ĩñama: “Juan el Bautista ācūmi.” Aperā ĩnucūñama: “Elías ānacū tunu catiri ācūmi,” miñama. Aperā ĩnucūñama: “Jeremías, o apei profeta ānacū tunu catiri ācūmi Jesús,” minucūñama —cū jáã ĩ quetibujuyw Jesure.

¹⁵ Bairo cū jáã caquetibujuro bero, atore bairo jáã ĩ jēniñanemowĩ tunu:

—¿Mujjáã ate? ¿Noa ācūmi yu mujjáã ĩnucūñati? —jáã iwĩ.

¹⁶ Bairo cū caĩrō tūgo, Simón Pedro ruame bairo qũiwĩ Jesure:

—Mua, Mesías, Dios macū, tocānacā rāmua caānicōāninucūū macū majū mu āniña —qũiwĩ.

¹⁷ Bairo cū caĩrō tūgo, atore bairo qũiwĩ Jesús Pedrorre:

—Cūā yu āniña. Camasā ruame yu caānierē mu masĩōētĩñama. Yu Рачу, ымыгесóо macāācū roque mu masĩōñupĩ tiere. Bairi useanirĩ āña mu, Simón, Jonás macū.

¹⁸ Tunu atore bairo murē ñiña: Ámea, “Pedro” mu yu wāmetiya. Mu wāme cawāma wāme ruame Pedro “ūtā” ĩgaro ĩña. Bairi noa ũna murē bairo catūgoñatutuarā ũna, yu ya poā macāāna na ānio joroque na yu átigu. Bairo caāna ānirĩ yasietigarāma. Yu mena ānicōānucūgarāma tocānacā rāmua.

¹⁹ Tunu Dios cū carotiripau macāānarē caátijūgonu majū mu yu cūgu. Bairo caācū ānirĩ ati yepa ācū, “Dios umurecío macāācū marirē cū caátirotirije ñiña,” o “Cū caátrotietie ñiña,” mi quetibuy besemasigu Dios yarārē —qũiwĩ Jesús Pedrorre.

²⁰ Cabero, jáã, nipetiro Jesús cū cabuerārē atore bairo jáã iwĩ: “Mesías yu āniña. Bairārua, cū, yu caānierē na quetibujueticōāña aperā camasārē mai,” jáã iwĩ.

Jesús anuncia su muerte

(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

²¹ Tipau bero, jáã, cū cabuerārē Jerusalēru cū caápere jáã quetibuy jūgonutuámí. Jáã quetiuparā cabutoa camasārā, bairi Dios cū caroticūrĩqũerē cajūgobueri majā, bairi sacerdotē majā quetiuparā cūā, popiye cū baio joroque na caátipeere jáã quetibuy jūgonutuámí, cārē na capajĩarotipee majūrē. “Bairo yu na caátimiatacūārē, itia rāmua bero yu caticoagu tunu,” jáã iwĩ.

²² Bairo cū caĩrō tūgo, Pedro ruame jōjāñurō Jesure cū neámí. Тору eta, bairo qũĩ jūgoyuru Jesure:

—¿Yu Quetiupau, mu caĩrōrē bairo boecūmi Dios! ¿Mu caĩrōrē bairo to baieticōāto! —qũñupū.

²³ Bairo cū caĩrō tūgo, Jesús ruame Pedrorre cū āmejore ĩñarĩ, atore bairo qũñupū:

—¿Acūja wātĩ Satanás! ¿Bairo mu caĩrō roro yu cabaipeere cabusujānemourē bairo miña! Dios cū catūgoñarōrē bairo mee, camasā na catūgoñarōrē bairo mu tūgoñaña, bairo yu mu caāta —qũñupū Jesús Pedrorre.

²⁴ Cabero Jesús, jáã, cū buerārē atore bairo jáã iwĩ:

—Ni cabou, yu cabuei caānigan, cū majū cū caátigamirĩjērē piticōāgumi. Yu carotirore bairo jeto roque átigumi tocānacā rāmua. Popiye baimicūā, yu yaye quetire jānaetigumi yu cabuei caānigan ruame.

²⁵ Bairo tunu caāmū apei cū caānie ruamerē mairĩ, yu yaye quetire jānacōāgumi. Bairo cabai ānirĩ yasicoagumi yua. Apei, yu yaye quetire cajānaescu roque netōcoagumi. Cārē na capajĩarocacōāmiatacūārē, caticōā āninucūgumi tocānacā rāmua.

²⁶ Tunu caāmū apei ati yepa macāājē nipetirije merē cūgoyami, cū caborije caāno cārō. Bairo cūgomicūā, Diore cū tūgoñaeĩñami. Bairo catūgoñacū ānirĩ cū cariaatato bero, Dios mena āmerĩgumi. Bairi dope baieto pairo cū cacūgorije ruame. Wara maa tie ati ымыгесóо macāājē, Diore cū camasĩētĩcōāta.

²⁷ Yu, Camasā Jūgocu, ati yeparu yu Рачу cū camasĩrĩjē mena nemo yu tunuetagu. Ángelea majā, yu Рачу macāāna mena nemo yu tunuetagu. Tĩ rāmū ruamerē ati yepa macāāna tocānacāyūruena na caátatorea bairo na cūārē na yu átigu.

²⁸ Cariape mujāārē yu quetibujuya: Mujjáã jicāārā, ato caāna, mujjáã cariaparo jūgoye yu, Camasā Jūgocu, quetiupau reyre bairo yu caetarore mujjáã ĩñamajūcōāgarā.

17

La transfiguración de Jesús

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Cabero jicā wāmo peti jicā pēnirō cānacā rāmūrī bero Pedrose, Santiagore, bairi cū bai Juarē na piāmī Jesús ūtāū caāmārīcū buirū.

² Bairo torū na caāno, Jesús pūame cū cabaurije wasoacoasupū. Cū riape pūame asiyaro haucoasuparo, muirū umireco macācū cū caasiyarore bairo. Baicōā, cū jutiro cūā botiro baicoasuparo.

³ Bairo cū cabaiāno, Moisés ānacū, Elías ānacū mena buiaetayuparā. Bairo buiaetarā yua, Jesús mena busupēni nucūñuparā.

⁴ Bairo na caāno, Pedro pūame atore bairo qūñupū Jesure:

—Yū Quetiupau, jatopū marī caāno ñumajūcōāña! Bairi, “Jau,” mū caīata, itia wiipāirīācā majū mujāārē jāā qūñobojagarā. Jicā wii mū ya wii, ape wii Moisés ya wii, ape wii Elías ya wii mujāārē jāā qūñobojagarā —qūñupū Pedro Jesure.

⁵ Bairo cū caāno, buseriwo caasiyabatori poa atī, na pauma tocoasuparo. Bairo catoro, Pedrojāā pūame cayusurōpū āñuparā. Bairo āna, busurique buseriwo watorū cabusuoajorijere tūgoyuparā. Atoze bairo īñuparō: “Āni, yū macā, yū camai majū ñiñami. Cū caātīanerē ñiñajesoya butioro. Cū yaye busuriquere tūgousaya,” ī ocajoyuparo jōbuirū.

⁶ Bairo caīrō tūgo, Jesús cū cabuerā pūame yeparū mubia cūmucōasuparā. Tūgocōā maniāsuparā yua.

⁷ Bairo na cabairoi, Jesús pūame natū atī, na pāña, atore bairo na īñupū:

—Yū yarā, wāmuncāña, uwieticōāña —na īñupū.

⁸ Bairo cū caīrō tūgo, īñajoyuparā. Elías, Moisés cūā mañuparā yua. Jesús jeto nucūñupū.

⁹ Cabero ūtāūrē na caruiatō, atore bairo na īñupū Jesús Pedrojāārē:

—Āme mujāā caīñaatjere aperārē na mujāā quetibujetigarā mai. Cabero yū, Camasā jūgocū, cariacoatacū nimicāā, yū cacatiro bero roque na mujāā quetibujegarā —na īñupū.

¹⁰ Bairi cabero atore bairo qūñiñiñuparā Pedrojāā Jesure:

—Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā bairo īñama: “Dios cū cajopau atī yeparū cū caetaparo jūgoye Elías ānacū catiri etanemogūmi tunu,” īñama. ¿Nopērā bairo na ī quetibujayati camasārē?

¹¹ Bairo na cajñiñiñarō, atore bairo na ī quetibujayupū Jesús:

—Na caīrōrē bairo atjūgogūmi jicāū Elías ānacūrē bairo caācū. Cū pūame nipetirijere qūñojūgogūmi.

¹² Cariape mujāārē ñiña: Elías ānacūrē bairo caācū merē etawī. Bairo cū caetamiatacūārē, “Cūā ñiñami Elías ānacūrē bairo caācū,” qūñi masīema camasā pūame. Bairi ricaati noo na caborore bairo cū āma. Torea bairo yū, Camasā jūgocūre popiye yū baio joroque yū ātigarāma —ī quetibujayupū Jesús Pedrojāārē.

¹³ Bairo cū caīrō tūgo, Jesús cū cabuerā masīcoasuparā. “Juan el Bautistare Īgū Īcūmi Jesús, Elías ānacūrē bairo caācū caetamirīcū majū cū caīata,” ī tūgoña masīcoasuparā.

Jesús sana a un muchacho que tenía un demonio

(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

¹⁴ Bairo cabero camasātū na caetaro, jicāū caūmū rōropaturī mena Jesūtū etanumūrī qūñroawī. Bairo qūñroari atore bairo qūñwī caūmū Jesure:

¹⁵ —jYū Quetiupau, yū macārē cū bopaca īñaña! Ņama riaye mena riamecū baiyami. Bairo bairi, butioro popiye baiyami. Capee majū wātī peerōpū cū jūgorocajoe ānucūñami. Ape rāmūrā riapū cū jūgorocaña mecānucūñami.

¹⁶ Bairi mū cabuerā turū cū yū neatímiapū. Na pūame cū netōōmasīētīñama —qūñwī capacū Jesure.

¹⁷ Bairo cū caīrō tūgo, bairo na īwī Jesús to macāānarē:

—jMujāā, atī yepa caāna Dios cū camasīrjērē cariape mujāā tūgoetimajūcōāña! Bairo mujāā cabairoi, yū tūgoña yaparujāñuña. ¿Nocārō yoaro mujāā mena yū ānibujicuti? Jau, toroque cawāmaurē ato pūame cū neasā —na īwī Jesús.

¹⁸ Bairi wātī yeri pūna cawāmaurē caroyetuoricūre cū acuwijowwī. Bairo cū caátō, cawāmau pūame jicoquei caticoami yua.

¹⁹ Cabero aperā na camano, jāā jeto āna, atore bairo Jesure cū jāā ī jēñiñawū:

—¿Nopērā wātī yeri pūnarē jāā acurocawiyōjo masīētīcuti? —cū jāā īwū, jāā, Jesús cū cabuerā pūame.

²⁰ Bairo jāā caīrō tūgo, atore bairo jāā īwī:

—Dios mena mujāā tūgoña tutuaetimajūcōāña. Cariape mujāārē ñiña: Mostaza cawāmecutii apeacā, ōcā apeacā majū ñiña. Tiacarē bairo petoaca Dios mena mujāā catūgōñatutuata, ūtāūrē etari. “Wāāti, aperōpū etanucārōjā,” mujāā caīata, mujāā caīrōrēā bairo baibujioro ti ūtāū pūame. Aperōpū ágaro. Bairi dise mujāā caátimasīētīē manigaro, Dios mena mujāā catūgōñatutuata.

²¹ Wātīā, jō caāniatacure bairo caānarē na mujāā caárotigata, cajūgoye ugarique betiri mujāā jēniñubuegarā Diore —jāā ī quetibujawī Jesús.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

²² Ape rūmu Galilea yeparu Jesús mena jāā caāñesēārō, atore bairo jāā ī quetibujawī tunu: —Yu, Camasā Jūgocu, yu ñerotiecoḡu camasārē.

²³ Bairi yu pajīārotiecoḡu. Bairo yu na capajīārocacōāmiatacūārē, itia rūmu bero yu caticoagū tunu —jāā īwī.

Bairo cū caīrō tūgo, jāā pūame butioro jāā tūgoña yapapuawu.

El pago del impuesto para el templo

²⁴ Bairi Capernaum na caīrōpu Jesús mena jāā caetaro, templo wii macāāna camasā yaye dinerore jejobojari majā pūame Pedrore qūñnarā etayupará. Bairo etarā, atore bairo qūññuparā:

—¿Mujāārē cabuei, Dios ya wii macāājē caāñipeere cū wapa joeticuti? —qūññiññuparā Pedrore.

²⁵ Bairo na caīrō tūgo, bairo na ññupā Pedro:

—Wapa jōami.

Ī yaparou, wiire jāāññupā. Bairo Jesure cū caībusuparo jūgoyea, Jesús pūame qūññupā Pedrore:

—¿Dope bairo mu tūgoññati, Simón? Ati yepa macāāna quetiuparā, ¿noa ūnarē dinero, impuestore na jēninucūññati? ¿Na ya yepa macāānarē, o ape yepa macāāna pūamerē na jēninucūññati?

²⁶ Bairo cū caīrō, Pedro pūame qūññupā:

—Ape yepa macāāna pūamerē jēninucūññama.

Bairo cū caīrō tūgo, atore bairo qūññiññupā tunu Jesús Pedrore:

—Bairoa átinucūññama. Na ya yepa macāāna pūamerē wapati rotietinucūññama.

²⁷ Bairo marī pūame cawapatietibujoparā caāna nimirācūā, marī wapatigarā bairāpua, roro marirē na catūgoññatiparore bairo ĩrā. Bairi utabucurapu waiweiya. Mu capajīājūgoure cū riserore tūgāpā átiri, jīcā moneda tiire mu bōcagu. Ti tii mena mu wapatigu marī pūgarā yaye wapare cajēñirārē —ññupā Jesús Pedrore.

18

¿Quién es el más importante?

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ Tipau caāno jāā, Jesús cū cabuerā cūtu etarā, atore bairo jāā ī jēñiñawū:

—¿Ni majū cū ānicuti jīcāu Dios cū carotimasīrīpau macāācū, caānimajūññē bairo caācū? — jāā ī jēñiñawū Jesure.

² Jesús pūame bairo jāā cañjēñiñarō tūgo, jīcāu cawīmaurē cū piijowī. Cū piijo yua, jāā watoapu cawīmaurē cū nucōwī.

³ Bairo átiri, atore bairo jāā ĩwī:

—Cariape mujāārē ñña: Mujāā, yu cabuerā, āni cawīmaurē bairo tūgoññarīqūē cutiri mujāā yerire mujāā cawoaeiticōāta, Dios cū carotimasīrīpaure mujāā jāāetigarā.

⁴ Āni, cawīmau pūame cū pacu mena tūgoññatutuamajūcōāññami. Cūrē bairo Dios mena mujāā cabairo yu boya. Bairi ni jīcāu ūcū Dios mena cū catūgoññatutuanemoata, Dios pūame cū carotimasīrīpaure caānimajūññ cū ānio joroque cū átigami.

⁵ Tunu bairoa ni jīcāu ūcū, yu yaye quetire tūgousari, āni cawīmaurē bairo caācūrē cū camaiata, yūre camairē bairo cū ññiñagu.

El peligro de caer en pecado

(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ “Ni jīcāu ūcū apei yu mena catūgoññatutuajūgoure, cū tūgomawijiao joroque cū caápara, roro majū baigami Dios cū caññabesepa rūmu caetaro. Jīcāu, átāā capairica mena cū wāmaurē jiyaturi, ria capairiyapu na carurocaricare bairo netōjāññurō popiye baigami cū ūcū ti rūmurē.

⁷ ¡Ati yeparu mujāā catūgoññarījē mujāārē caroyeturiye capee ñña! Bairoa nicōāgaro tocānacā rūmu ati yeparu mujāā caāno. ¡Bairo cabairo jūgori bopacooro netōro na baio joroque na átigami Dios ati yeparure camasārē roro cajūgoátiri majā roquere!

⁸ “Bairi mujāārē ññinemoña tunu: Ni mujāā mena macāācū cū wāmorī mena jūgori carorije jetore átinucūññami. O cū rūpori mena jūgori caroropu ānucūññami. Bairo cū wāmorī mena jūgori roro caátipai, o cū rupo mena jūgori carorije caāna na caānopu caápai cū caāmata, apeī cū wāmorirē, o cū rūporire capajurere ecoricare bairo cū caāno, ñña. Cū rupau

macããjê cãgoetimicãã, rupa tutua Diotu cã caátó, ñujãñuã. Peeropu roro cã caábujiorijere cã netðõgumi Dios, tore bairo roro cã cabairijere cã caátijãnata yua. Cũ wãmorĩ, o cã rãpori roro cã átio joroque caátie mena cãgori roro peeropu cã capopiye tãmuoata roque, ñuetibujioro, yura.

⁹ Tunu bairoa ni jĩcãũ ùcũ mujãã mena macããcũ cã caapee mena jãgori carorije macããjê jetore ññanucũmi. Bairo cã caapee mena jãgori carorije macããjêrê caĩñapai cã caãmata, apeĩ cã caapeere cawero caecoricure bairo cã caãno, ñuã. Bairo jĩcã ùno caapea cãgoetimicãã, Diotu cã caátó ñujãñuã. Peeropu roro cã caábujiorijere cã netðõgumi Dios, tore bairo carorije macããjêrê cã caĩñajãnaata yua. Cũ caapee roro cã átio joroque caátie mena cãgori roro peeropu cã capopiye tãmuoata roque, ñuetibujioro, yura. Bairi roro mujãã caátinucũrĩjêrê jãnacõãña.

La parábola de la oveja perdida
(Lc 15.3-7)

¹⁰ “Tunu bairoa mujããrê ñiña: Cawĩmarãrê, cabugoro macããnarê bairo na ññaticõãña. Na cããrê na mujãã canucãbugoro boya. Cariape mujããrê ñiña: Narê caĩñaricãnugõrĩ majã ángelea ruame na cabairijere yu Pacu Dios umurecõo macããcũrê cã quetibujunucũñiama.

¹¹ Torecu, yu, Camasã Jãgocu, yu apũ, camasã cayasibujiorãrê na netðũ acũ.

¹² “Tãgopeoya mai. Jĩcãũ, cien ovejare cacotei jĩcãũ na mena macããcũ oveja cã camawiji-ayasicõãpata, jzicoquei cã macãũ áperibujioacuti? Jicoquei cã macãũ ácoabujioami. Noventa y nueve caãnarê ññotaricaropu cũcõã, apeĩ cayasiatacure cã macãũ ábujioami.

¹³ Bairi oveja cayasiatacure cã cabocaata, caroaro useanibujioami. Aperã camawijiaeti-atandarê na cã causeanirõ netðõrõ cã useanibujioami, cayasiatacure cã cabocaata.

¹⁴ Torea bairo ãnoa cawĩmarã mena macããcũ jĩcãũ ùcũ cã cayasiro boetiyami yu Pacu umurecõo caãcũ ruame,” jãã ì quetibujuwĩ Jesús.

Cómo se debe perdonar al hermano
(Lc 17.3)

¹⁵ Ì quetibujũ yaparo, atore bairo jãã ì nemowĩ tunu: “Ni jĩcãũ ùcũ mujãã yau, roro mujããrê cã caãpata, cãtu átiri cã quetibujuyã, aperã na catãgoetopu. Bairi cã ruame mujãã caĩrĩjêrê cã catãgousaata, jĩcã yerire bairo cacãgorã mujãã tuagarã yua.

¹⁶ Bairo mujãã caĩrĩjêrê cã catãgogaeticõãta roque, apeĩ mujãã yau, jĩcãũ, o pugarãrê na piiya. Bairo na caetaro ñña, na mena átiri, roro mujããrê caátiaatacure mujãã quetibujũ nemogarã tunu, cã mujãã caĩrĩjêrê aperã pugarã, o itiarã na catãgoparore bairo ñrã.

¹⁷ Bairo mujãã caquetibujũquẽñogamiatacããrê, cã ruame jĩcã nugõã cã catãgogaeticõãta, ññubueri majãrê na quetibujuyã. Torea bairo tunu na caquetibujũrĩjere cã catãgogaeticõãta, Diore camasĩecãrê bairo quĩñacõãña yua. O romano majãrê camasã yaye dinerore caje-jobojari majãrê bairo quĩñacõãña.

¹⁸ “Cariape mujããrê ñiña: Dios cã carotimasĩrĩpau macããnarê caátijugorã mujããrê yu cũña. Bairo caãna ãniri atĩ yepa ãna, ‘Dios umurecõo macããcũ marĩrê cã caátirotirije ñiña,’ o ‘Dios cã caátirotietie ñiña,’ mujãã ì masĩgarã Dios yarãrê.

¹⁹ “Apeyera tunu mujããrê ññinemoña: Noa ùna mujãã mena macããna pugarãpua jĩcã yericãnarê bairo dise ùnie mujãã caborijere Diore mujãã cajẽniata, mujãã caĩrõrêã bairo mujãã átibojagumi yu Pacu Dios, umurecõo macããcũ.

²⁰ Yu yarã yu yaye busuriquere na caññubuenẽñarõpu caãno cãrõ na mena yu ãnigu. Pugarã, o itiarã jeto na caãmata cããrê, na mena yu ãnigu,” jãã ì quetibujuwĩ Jesús.

²¹ Bairo jããrê cã caĩquetibujũyaparoro, Pedro ruame Jesutu atĩ, atore bairo quĩ jẽniãwĩ:

—Jãã Quetiupau, yu yau roro yu cã caãpata, jñocãnacãni majũ cã mena yu busuquẽnocuti? Jĩcã wãmo peti pugã pẽnirõ cãnacãni majũ bairo yu áticuti? —quĩ jẽniãwĩ Pedro Jesure.

²² Bairo cã caĩjẽniãrõ tũgo, atore bairo quĩwĩ Jesús Pedrorre:

—Bairua, tore bairo mee mujãã yu átirotiya. Siete por setenta cãnacãni majũ cã mujãã busuquẽnogarã, ñiña —quĩwĩ.

La parábola del funcionario que no quiso perdonar

²³ Ì quetibujũ yaparo, ape wãmerê ìcõñarĩ bairo jãã ì quetibujuwĩ tunu: “Dios cã carotimasĩrĩpau atore bairo ñiña: Jĩcãũ quetiupau rey cã ãmua cãrê cawapamorã dinerore na catunuorõ boyupu.

²⁴ Bairo bon, cãtu na piijoneñõjõgoyupu, na mena quẽnogu. Bairi jĩcãũ cã capiijõjõgou paio capee millones majũ cã wapamõupũ.

²⁵ Cũ ruame dope bairo cã átiwapatimasĩsẽsupũ tie cã cawapamorĩjêrê cã quetiupaurẽ. Bairo, ‘Yu cãgoetiya,’ cã caĩrõ tũgo, quetiupau rey ruame cã cawapamõurê, cã ñumorê, cã pũnaarê, bairi cã yaye nipetirije cã cacãgorije ùnie cããrê aperãrê na nunirerotiyupu, cã cawapamorĩjêrê na cajeparore bairo ì.

²⁶ Cawapamou p̄ame bairo rey cū carotiro tūgori, rapopaturi mena cātu etanumurī atore bairo b̄tioro q̄ũĩĩupū: ‘Yũ Quetiupau, jicoquei roro yũ m̄ apewa. Dinero m̄ yũ cawapamorĩj̄erē tocānacā tiirire cabero m̄ yũ tunuogu baip̄na,’ q̄ũĩĩupū.

²⁷ Bairo cū caĩrō tūgo, bopacooro q̄ũĩĩañupū quetiupau rey cū amurē. Bairi, ‘Ñugaro. Caroaro m̄ tuagu. Yũ m̄ cawapamorĩj̄erē m̄ yũ masiriyogu’ q̄ũĩĩupū. Bairo ĩrĩ, caroaro tuao joroque cū áti, cū árotiyupũ.

²⁸ “Bairo caroaro cū caátimiatacūārē, cawapamomiatacũ p̄ame cabero apeĩ cū yau petoaca cārē cawapamouērē bocāetari cū tutiyupũ. Bairo cū tuti yua, roro cū wām̄tutupare ñerĩ atore bairo q̄ũĩĩupū: ‘Yũ m̄ cawapamorĩj̄erē jicoquei yũ m̄ tunuogu!’ q̄ũĩĩupū.

²⁹ Bairo cū caĩrō tūgo, atore bairo q̄ũĩĩupū cū bapa cū cawapamouērē: ‘Yũ yau, jicoquei roro yũ m̄ apewa. Dinero m̄ yũ cawapamorĩj̄erē tocānacā tiirire cabero m̄ yũ tunuogu baip̄na,’ q̄ũĩĩupū.

³⁰ Bairo cū caĩrō, cū yuesupũ. Preso jorica wiipũ cū cūrocarotiyupũ, yũ cū cawapamorĩj̄erē cū jopeyoáto, ĩ.

³¹ Bairo cū caátō ĩña, aperā cū mena macāāna paabojari majā tūgoñarĩq̄wē paiyuparā. Bairo cabairā añirĩ na quetiupare cū quetibujurásuparā.

³² Bairo na caĩquetibujuro tūgo, quetiupau rey p̄ame cū piijorotiyupũ tunu cārē cawapamomiatacure. Bairo cū caetaro ĩña, atore bairo q̄ũĩĩupū: ‘M̄, yũ paabojari majōcu, joro majũ m̄ tūgoñaña! Bopacooro yũ m̄ cajēnirōĩ, paio yũ m̄ cawapamomiatajere yũ masiriyobojaapu.

³³ Bairo yũ caátimiatacūārē, ¿nopēĩ bopacooro murē yũ caĩñaatatorea bairo, apeĩ, m̄ bapare bopacooro cū miñaetati? Roro majũ m̄ tūgoñaña,’ q̄ũĩĩupū.

³⁴ Bairo q̄ũĩrĩ, netōjāñurō cū mena asiari, preso jorica wiipũ cū árotiyupũ. Topũ nicōñũpũ dinero cū cawapamorĩj̄erē cū catunuopeyoparo jūgoye,” ĩcōñarĩ jāā ĩ quetibujuwĩ Jesús.

³⁵ Bairo ĩ quetibujũ yaparo, atore bairo jāā ĩnemowĩ tunu:

—Yũ Pacũ amurecōo macāācũ p̄ame torea bairo átigumi mujāā tocānacūārē, mujāā yeripu mujāā yarā roro mujāārē na caátiere na mujāā camasiriyoezata —jāā ĩwĩ.

19

Jesús enseña sobre el divorcio (Mr 10.1-12; Lc 16.18)

¹ Bairo atiere cū caĩquetibujuro bero, Jesús Galilea yeparũ caāniatacũ, Judea yeparũ acoámĩ. Rio Jordán wiipũ cū cawām̄uatĩ ñugōā p̄amerũ acoámĩ.

² Bairo cū caátō, capāārā camasā cū usawā. Bairi topũ cariyecunare na netōwĩ.

³ Bairo cū caátō, q̄ũĩ jēniñarā etawā j̄icāārā fariseo majā. “Carorije buei átiyami Jesús,” q̄ũĩ busjāgamirā, atore bairo cū jēniñamiwā:

—Marĩ judío majā mena macāācũ ni j̄icāũ ũcũ cū majũ cū catūgoñarō jūgori cū numorē rocaũ, ¿cō cū rocamasĩcuti? —q̄ũĩ jēniñawā.

⁴ Bairo na caĩjēniñarō tūgo, atore bairo na ĩwĩ Jesús:

—Dios yaye quetibujuriquere cajūgobuerā nimirācūā, ¿ati wāmerē mujāā ĩñāētiñati Dios ya tutipure? Merē mujāā masirā. Caānijūgoripau camasārē átijūgon, caũmũ, carōmio cūā na q̄ũñejūgoyupi Dios.

⁵ Na áti yaparo, atore bairo marĩ ĩcũĩupĩ: “J̄icāũ caũmũ carōmio mena cū cawāmojiyaata, cū pacua ture witigumi. Ape wiipũ añigumi cū numo mena. Bairo na cabairo, j̄icāūrē bairo na ñiñagu. J̄icā rupare bairo nigarāma,” marĩ ĩcũĩupĩ Dios.

⁶ Bairi j̄icāūrē bairo Dios narē cū cacūricārā na caānoi, ni j̄icāũ ũcũ na ricawa masiēcūmi. Na majũ cūā āmeo pitimasietñama —na ĩ quetibujuwĩ Jesús fariseo majārē.

⁷ Bairo cū caĩquetibujuro tūgo, atore bairo q̄ũĩ jēniñanemowā tunu:

—Bair̄p̄na, ¿nopēĩ marĩ ñicũ Moisés ānacũ cū yaye quetibujucūĩr̄iq̄wērē ape wēēpũ, “Ni j̄icāũ ũcũ cū numorē cū carocagaata, atore bairo ĩr̄icā p̄ūrōrē cō cū cajoro, ñurō: ‘Bairo m̄ cabairo, m̄ teei, murē yũ pitiya,’ ” q̄ũĩ cūñuparĩ? —q̄ũiwā fariseo majā Jesure.

⁸ Bairo na caĩrō tūgo, atore bairo na ĩwĩ Jesús:

—Mujāā ñicūjāā, mujāārē bairo āmeo mair̄iq̄wērē camasāena na caānoi, na mena macāācũ j̄icāũ ũcũ cū numorē carocagaure roro cū caátiere ēñotaesupi Moisés. Baip̄na, bairo boesupi Dios caānijūgoripau.

⁹ Cariape mujāārē ñiña: Ni j̄icāũ ũcũ cū numo, apeĩ mena roro caepeeco cō caānimiatacūārē, cōrē rocari bero tunu apeo mena cū cawāmojiyaata, roro majũ ācu átiyami. Dios cū carot̄icūĩr̄iq̄wērē caāpei majũ ñiñami. “Apeo m̄ numo mee caācō mena āmer̄icōñña,” cū caĩr̄iq̄wērē cabaibot̄iou majũ ñiñami —na ĩ quetibujuwĩ Jesús fariseo majārē.

¹⁰ Bairo na cū caĩquetibujuyaparoro, jāā, cū cabuerā p̄ame atore bairo jāā ĩwā Jesure:

—Mu caĩrõrê bairo camasã na ñumoaarê na capitimasĩetĩcõãta, na ñumoa caãniparãrê na camacãetĩcõãta, ñubujoricaro —jãã ïwã.

11 Bairo jãã caĩrõ tũgo, bairo jãã ïwĩ:

—Tocãnacãũpua nipetiro camasã masĩetĩñama atie yu caĩquetibujurijere. Masĩõrĩquẽrê Dios cã cajorã jeto masĩñama.

12 Cawãmarã jicããrã rorã cabuiaricarã ãnirĩ ñumo cutimasĩetĩñama. Tunu aperã, na ñumo cutimasĩetio joroque na átiyama. Aperã na majũã Dios yaye rotiriquere netõjãñurõ átiagarã, carõmiorê na negaetiayama. Bairo bairã, canũmo cutimasĩenarê bairo nicõãñama. Bairi yu caĩquetibujucũrĩjêrê bairo camasĩtũgoñarã torea bairo na áparo —jãã ïwĩ Jesús.

Jesús bendice a los niños

(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

13 Cabero tunu aperã na pũnaa cawĩmarãrê na jeamá Jesús tũpu, na pãñarĩ Diore na cã jẽnibojãto, ïrã. Bairo na pũnaarê na cajeatõ ñnarĩ jãã, cã cabuerã puame, “Na jeapericõãña mujãã pũnaarê,” na jãã ïwũ capacuaere.

14 Bairo jãã caĩrõ tũgo, atore bairo jãã ïwĩ Jesús:

—Yutu puame cawĩmarãrê na atirotiya. Na eññotaeticõãña. Dios cã carotimasĩrĩpau macããnarê bairo caãna niñama cawĩmarã. Narê bairo cayeriñurã jeto ãnimasĩñama Dios cã carotimasĩrĩpauure —jãã ïwĩ Jesús.

15 Ì yaparo, cawĩmarãrê na pãñarĩ Diore na jẽnibojawĩ. Áticõã yua, acoámĩ tipau caãnmiatacu Jesús.

Un joven rico habla con Jesús

(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

16 Bairo cã caátõ, jicãũ cawãmau Jesutu atiri, atore bairo qũĩ jẽniñawĩ:

—Jããrê cabuei, ¿dope bairo yu átibujucuti, caroa yeri capetietiere bõcagu?

17 Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo puame qũĩwĩ Jesús:

—¿Nopẽĩ, “Dise yu caátipee caroa wãme majũrê yure quetibujuya,” yu mi jẽniñañati? Cañuu, jicããã niñami, Dios jeto. Caroa yeri capetietiere bõcagu, Dios camasãrê cã caroticũrĩquẽrê mu tũgousagu —qũĩwĩ Jesús cawãmaurê.

18 Bairo cã caĩrõ tũgo, “¿Dise puamerê cã caroticũrĩquẽrê yu ácsuti?” qũĩ jẽniñawĩ cawãmau.

Bairo cã caĩrõ tũgo, bairo qũĩ quetibujuwĩ Jesús cawãmaurê:

—Pajjãetĩcõãña camasãrê. Carõmio mena roro átiepeeticõãña. Aperã yayere jeerutieticõãña. Aperã cabũgoroa na Ìbuitieticõãña.

19 Mu pacu, mu paco cããrê ñucũbugoya. Mu mena macããna cããrê mu rupare mu camairõrêã bairo na maiña, —qũĩ quetibujuwĩ Jesús.

20 Bairo cã caĩquetibujuro tũgo, atore bairo qũĩwĩ cawãmau Jesure:

—Tie nipetirijere merê yu átiepocõãnucũña. Bairi, ¿ñe to rusacuti mai yu caátipee? —qũĩ jẽniñawĩ.

21 Bairo cã caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo qũĩ quetibujunemowĩ Jesús tunu cawãmaurê:

—Caroã majũ, ñe ñnie carusaecu ãnigu, mu cacũgorije nipetirijere mu nunirepocõããgu.

Tie wapare jeeri, cabopacarãrê na mu ricawogu. Bairo mu caãpata, jõbuiũ paio nigaro mu cawapatapee. Bairo yu caĩrõrê bairo áti yaparori, yu mena bapacusa —qũĩwĩ Jesús.

22 Tere tũgo, cawãmau puame tũgoñarĩquẽ pairi acoámĩ. Capee apeye ñnierê cacũgou ãnirĩ Jesús cã caĩrõrê bairo átiagaemi yua.

23 Bairo cã caátõ ñña, atore bairo, jãã, cã cabuerãrê jãã ïwĩ:

—Cariape mujããrê ñiña: Camasã apeye ñnierê capee cacũgori majã Dios cã carotimasĩrĩpau na caetapee masiriyojãñũña.

24 Tunu bairoa ñiña: Waibacu capai, camello, ãpõã pota opeacapu cã cajã ãmewitiata, masiriyojãñũña. Tore bairo cabaimiatacããrê, netõjãñurõ masiriyoro niña caũmu capee apeye cacãgou Dios cã carotimasĩrĩpau cã caetapee puame roque —jãã ïwĩ.

25 Bairo cã caĩrõ tũgo, jãã, cã cabuerã puame, jãã tũgocacacõapu. Atoe bairo jãã ïwũ:

—Bairi toroque, ¿ni ùcũ cã netõmasĩcuti?

26 Jesús puame jãã ñnarĩ, atore bairo jãã ïwĩ:

—Dise ñnie camasã na caátimasĩetĩẽ nipetirije Dios cã caátimasĩrĩjê jeto niña —jãã ïwĩ.

27 Bairo cã caĩrõ tũgo, Pedro puame bairo qũĩwĩ Jesure:

—Jãã Quetiupau, jãã roque merê nipetirije jãã cacũgorijere cũrĩ, mure jãã bapacuti usajũgowa. Bairo jãã caátie wapa, ¿ñerê jãã cã jowati Dios? —qũĩ jẽniñawĩ Pedro Jesure.

28 Bairo cã caĩjẽniñarõ tũgo, bairo qũĩwĩ Jesús:

—Cariape mujããrê ñiña: Dios ati umarecõo nipetiro cawãmarõ cã cawasoaripau quetiupau yu caãnopu, mujãã, yu baparã, yu rocãjãñurõ mujãã rotigarã mujãã cãã. Quetiuparã na caruiro ñno, tronopu mujãã ruigarã. Israelita puga wãmo peti rupore puga pẽnirõ cãnacã poari macããnarê na caátajere ñnacõñarĩ na mujãã ñnabesegarã.

²⁹ Ni jicāñ ūcū yu mena bapacūtigū, cū ya wiire, o cū bairārē, cū bairā rōmirīrē, cū pacuare, cū pūnaarē, o cū ya yepa cūārē cū caawayocoápata, narē cū cacūgoro netōjāñurō bōcanemogūmi tunu cū yaye ūnierē, bairi cū yarā ūna cūārē. Bairi jicāñūrē cū caawayocoápata, cū netōrō cien bui peoro cārō majū bōcanemogūmi. Tunu bairoa caroa yeri capetietiere cū jogūmi Dios yu mena cabapacūtiácure.

³⁰ Apeyera tunu ati rāmūrīrē camasā jicāñārā rotimasīmirācūā, caberopu na mena macāñarē na rotimasīētīgarāma. Tunu bairoa ati rāmūrīrē camasā jicāñārā rotimasīētīmirācūā, caberopu na mena macāña capāñārē carotimasīrā majū nigarāma.

20

La parábola de los trabajadores

¹ Ī quetibujū yaparo, paabojari majārē ĩcōñarī, atore bairo jāā ĩ quetibujūnemowī tunu: “Dios cū carotimasīrīpañ puame jicāñ use wese upañ, cabusuripañ caño cū ya wese pu capaabojaparārē camacāñātacure bairo niña.

² Cū puame jicāñārā cañmuarē na bōcari yua, useanirī, ‘Jicā rāmu paarique wapare tocārō majū mujāārē yu wapatigū, yu yaye use pu mujāā cajebojaata,’ na ĩñupū. Bairo ‘Jau,’ na cañrō tūgo, cū ya wese pu paarotijoyupu.

³ Cabero muipū cū caasitutuati pañ caño macāpu ásūpu tunu. Topu eta yua, ñe ūnie áperā plaza cañnarē na ĩñañupū.

⁴ Atope bairo na ĩñupū na cūārē: ‘Mujāā cūā yu ya wese pu paarájá. Bairo mujāā caparāápata, cariape mujāārē yu wapatigū,’ na ĩñupū. Bairi na cūā, cū carotirore bairo cū wese pu paarā ásúparā.

⁵ Cabero pasaribota caño macāpu ásūpu tunu. Cabero tres de la tarde caño ásūpu tunu, áperā cūrē capaabojaparārē na macāñ ácú. Bairo na bōcaetari yua, ‘Cariape mujāā cūārē yu wapatigū,’ na ĩñupū. Bairo cū cañrō, na cūā, ‘Jau,’ ĩñuparā. Bairo na cañrō tūgo, na paarotiyupu cū ya wese pu.

⁶ Cabero cinco de la tarde caño macāpu átusayupu tunu. Topu eta, áperā cañmua ñe ūnie caáperārē na ĩña, atore bairo na ĩñupū: ‘¿Nopēirā bairoa mujāā ĩñacōñucū naioañati paari mee?’ na ĩñupū.

⁷ Bairo cū cañrō tūgo, atore bairo quññuparā: ‘Ñamu ūcū, “Marī paáto,” jāā ĩētīñami. Bairi jāā paetiya,’ quññuparā. Bairo na cañrō tūgo: ‘Mujāā cūā paabojaasá yu ya wese pu,’ na ĩñupū ti wese upañ puame.

⁸ “Cabero canaiorīpañ caetaro ti wese upañ cū ūñma quetiupañ mayordomorē cū árotiyupu cū wese pu. Atope bairo quññupū: ‘Tocārōā yu paabojari majārē na piijori na wapatiya. Yu ya wese capañ etatūsaatacūpu na wapatijūgoacá, capañ etajūgoatacūpu cū wapatituya,’ quññupū.

⁹ Bairo cū cañrō, cinco de la tarde caño capaabojarā etaátana majū wapa jegarā, quetiupañ mayordomotū etayuparā. Bairo caberopu capaarā etaátana nimirācūā, jicā rāmu paarique wapa jicārō tūni ñeñuparā.

¹⁰ Cabero capaabojarā etajūgoatana puame etarā yua, ‘Na netōjāñurō marīrē wapatigūmi,’ ĩ tūgoñañuparā. Bairo na cañtūgoñamiatacūārē, jicārō tūnia jicā rāmu paarique wapa cārō na joyupu na cūārē.

¹¹ Bairo jicārō tūnia na cū sawapatiro ĩñarā yua, ‘¡Tame, ñuētīña!’ ámeo ĩ busupaiyuparā na majū ti wese upañ bairo cū caátitotirijere.

¹² Atope bairo quññuparā: ‘Ánoa caberopu capaabojarā etaátana puame jicā horaaca jeto paarā etaama. Jāā puame roque, ati rāmūrē jāā paanaiocoápu caasiro watoare. Bairi, ¿nopēi na netōjāñurō jāārē mu wapa joetiyati?’ quññuparā.

¹³ Bairo na cañrō tūgo, jicāñ na mena macāñcūrē atore bairo quññupū ti wese upañ puame: ‘Yu yu, murē ricaati roro yu áperiya. Murē yu cañrōrēā bairo mu yu wapatiya, jicā rāmu wapa majūrē.

¹⁴ Bairi mu sawapatarijere jecoácúja. Caberopu capaabojarā etaátanarē jicārō tūni na yu sawapatiatā, ñujāñuñā.

¹⁵ Yu majūā yu yaye dinerore yu caborore bairo yu átimasīña. Bairi dopēirā. ¿Cabopacarārē na yu caññamairjērē roro mujāā ĩñatutiyati?’ quññupū ti wese upañ cajūgoye capaabojau etaátacure,” ĩcōñarī jāā ĩ quetibujūwī Jesús.

¹⁶ Ī yaparo, atore bairo jāā ĩnemowī tunu: “Torea bairo ámerē camasā cañimajūrā nimirācūā, caberopu cabūgoro macāña nigarāma. Tunu bairoa ámerē camasā cabūgoro macāña nimirācūā, caberopu cañimajūrā nigarāma,” jāā ĩwī.

*Jesús anuncia por tercera vez su muerte
(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)*

¹⁷ Bairo cabero Jesús Jerusalén caátíwāpū ácú, jáā, cū cabuerā puga wāmo peti rapore puga pēnirō cānacāū majū camasā watoa caānarē, jáā piiwuōjori, atore bairo jáā íwī:

¹⁸ —Jerusalēpū marī caátiere merē mujāā masīña. Тору ti macā macāāna pūame yu, Camasā Jūgocure, yu ñerī, yu jogarāma sacerdote majā quetiuparārē, bairi Moisés ānacū cū caquetibujucūrīqūērē cajūgobueri majārē. Bairo na caáto, sacerdote majā quetiuparājāā pūame yu pajīāroca rotigarāma.

¹⁹ Bairo átirotiri yua, ape yepa macāānarē yu nunirocacōāgarāma. Roro ñiepegarāma. Roro yu bape epegarāma. Bairo átieperi, yucupāipū yu papuatu rocagarāma. Bairo yure na caátimiatacāārē, itia rāmū bero caāno yu pūame yu caticocagu tunu —jáā íwī.

Lo que pidió la madre de Santiago y Juan

(Mr 10.35-45)

²⁰ Cabero Zebedeo nūmo cō pūnaa mena Jesutū etari, cō rapopaturi mena etanumuñupō, qūī jēniñago.

²¹ Bairo cō caáto íña, “¿Ñerē mū yu caáto mū boyati?” cō ī jēniñañupū.

Cō pūame bairo qūīñupō:

—Ati yepare mū carotimasīrīpau caetaro, yu pūnaa mutū na mū caruirotiro yu boya. Jicāū cariapē nūgōā, apeī caācō nūgōā na mū caruirotiro yu boya. “Juan,” miwā —qūīñupō Juan, Santiago paco pūame Jesure.

²² Bairo cō caīrō tūgo, atore bairo na íñupū Jesús cō pūnaarē:

—Mujāā cabaiepere masīētīmirācūā, yure mujāā jēniña. Butiōro popiye bairicarore mujāā jēniñiña. Yu pūame popiye yu baigu. Yure bairo mujāā cūā popiye mujāā cabaiaata, ¿mujāā nucāmasīrāti? —na íñupū Jesús Juarē, bairi Santiago cāārē.

Bairo cū caīrō tūgo:

—Murē bairo jáā nucāmasīña —qūīñuparā.

²³ Bairi Jesús pūame atore bairo na íñupū:

—Mujāā caīrōrē bairo popiye mujāā baigarā. Baipua, yu majū yure cajurotiparā, yutū cariapē nūgōā, bairi caācō nūgōā caruiparārē na yu besemasīētīña. Yu Pacū pūame roque bairo caāniparārē na besemasīñami —na íñupū Jesús, Juarē bairi Santiago cāārē.

²⁴ Cabero jáā, Jesús cū cabuerā puga wāmo cānacāū majū caāna Santiago, Juan mena Jesure na caījēniñaatajere catūgoatana ānirī na mena jáā asiacoapu.

²⁵ Jesús pūame tiere íña, nipetirā jāārē cātū piijori atore bairo jáā íwī:

—Merē mujāā masīña ati amurecōo macāāna na caátianierē. Ati yepa macāāna Diore caīroaena quetiuparā reyre bairo caāna tutuaro mena rotiepeyama na roca macāānarē. Popiye na baio joroque na rotiepeyama.

²⁶ Mujāā pūame roquere tore bairo baietirotiya. Bairo pūame bairotiya mujāārē: Mujāā mena macāācū, caānimajūūrē bairo caānigau, mujāā roca netōjāñurō carotimasīrē bairo ānirotiya.

²⁷ Tunu bairoa mujāā mena macāācū, caroti majūūrē bairo caānigau, mujāā amurē bairo cū caāno, ñuñā.

²⁸ Bairi yu, Camasā Jūgocū quetiupau majūrē bairo yure capaabojarparārē na macāū acū mee yu apū ati yepare. Camasārē na juátinemoū acū yu apū ati yepapure. Tunu bairoa yu cariarije jūgori camasā capāārārē na carorije wapare netōū acū yu apū —jáā íwī.

Jesús sana a dos ciegos

(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Cabero jáā, Jesús mena Jericó na caīrī macāpū caāniatana jáā cawitiro, capāārā camasā Jesús berore usawā.

³⁰ Bairo jáā caátō, cacaapee íñaena pugarā, maa tūpū ruiyupa. Bairi cacaapee íñaena pūame, Jesús cū canetōátóre tūgorā, busurique tutuaro mena atore bairo qūī awajajowā Jesure:

—jāā Quetiupau, David ānacū pārāmi, bopacooro jáā íñaña! —qūīwā.

³¹ Bairo na caīrō, camasā pūame na tutiwā, na awajaeticōāto, írā. Bairo narē na caīmiatacāārē, jīrīā jāñurī awajanemowā tunu:

—jāā Quetiupau, David ānacū pārāmi, bopacooro jáā íñaña!

³² Jesús pūame bairo na caīlawarijere tūgori, tuancāwī. Tuancācīrī yua, cātū na piijowī. Atoe bairo na íwī:

—¿Ñerē mujāā yu caáto mujāā boyati?

³³ Bairo cū caījēniñarō tūgo, bairo qūīwā cacaapee íñaena Jesure:

—Jāā Quetiupau, caīñamasīēna ānirī jáā íñamasīgaya tunu —qūīwā.

³⁴ Jesús pūame bopacooro na íñarī, na caapeere pāñawī. Bairo cū caáto, jicoquei íñamasīcōāma yua. Íñamasī, Jesús berore usawā yua.

21

*Jesús entra en Jerusalén**(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)*

¹ Bairo Jerusalén macã tɔpɔ cõñaánã yua, Betfagé na caĩri macãrê, Olivo buro ture jãã etawu.

² Bairo etarã, jãã mena macããna, Jesús cū cabuerã, puğarãrê atore bairo na i jowĩ:

—Ánája ato riape caãni macããcãpɔ. Tɔpɔ etarã, jicoquei burra jiyancõĩcõrê cõ macã mena mujãã bõcagarã. Bairo na bóca yua, na õwãri, na mujãã jeapã yu tɔpɔ.

³ Bairo mujãã caõwãrõ, jĩcãũ ũcũ mujããrê, “¿Nopẽĩrã na mujãã õwãñati?” cū caĩata, atore bairo cū mujãã ïwã: “Marĩ Quetiupau na boami. Yoaro mee mujãã tunuogami tunu mujãã burrore,” cū mujãã ïwã —na i jowĩ Jesús.

⁴ Tie puame profeta ãnacũ cū caĩwoatuquetibujũ jũgoyeticũĩrcãrõrê bairo baietaro baiwu. Atoze bairo ï woatuyayupi profeta Jesús cū cabaĩpeere mai:

⁵ “Atore bairo Siõn cawãmecuti macã macããnarê na i quetibujũya:

‘Mujãã quetiupau rey puame mujããtũ etaacã baiyami.

Capajãĩrcũrê bairo mee, caroarõ mena burro macũ bui pesari mujããtũ etaacã baiyami,’

na i quetibujũya,” i quetibujũ jũgoyeticũñañupĩ profeta ãnacũ puame.

⁶ Bairo Jesús cū caĩrõ tũgo, cū cabuerã puame cū caĩrotirorea bairo átiracoámã.

⁷ Bairi burra, cõ macũ cũãrê bóca yaparori, na jeamá Jesús tɔpɔ. Bairo na caje etaro yua, jãã jutii, cabui macããjêrê, burro buire jãã peowu. Bairo jãã caato, Jesús puame burro buipũ wãmpɛawĩ. Bairo cū bui pesari yua, ánutuami Jesús Jerusalẽpɔ.

⁸ Bairi camasã capããrã ãma. Jĩcããrã na mena macããna na jutii cabui macããjêrê esocũwã maa cū caátĩwãrê. Aperã pepũũ queeri ũnierê patanerĩ Jesús jũgoyere piticũjũgowã, Jesure qũĩroari, useanirã.

⁹ Bairo bairã, nipetiro Jesús jũgoye macããna, cū bero macããna cũã busurique tutuaro mena atore bairo qũĩ basapeojũgowã:

—iÑumajũcõãña! iNipetiro cū marĩ basapeoroa Quetiupau Rey David marĩ ñicũ ãnacũ pãrãmirê! ¡Jesús, Dios cū cajou marĩ Quetiupau majũ cū caãnoi, cãrê marĩ cabasapeoro ñuñã!

iNipetiro cū marĩ basapeoroa Dios ñmũrecbõ macããcũrê! —qũĩ basapeowã camasã.

¹⁰ Bairo Jesús Jerusalẽrê cū cajããto, ti macã macããna nipetirã qũĩñarã etawã:

—Áni, ¿ñamu cū ãniñati? —i jẽniñawã Jesure causerãrê.

¹¹ Bairo na caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo na ïwã:

—Áni Jesús, profeta, Nazaret Galilea yepa macããcũ niñami —na ïwã.

*Jesús purifica el templo**(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)*

¹² Bairo Jesús puame etari, templo capairi wii ñubuerica wiire jããmi. Ti wiire jããetari, to macããna nunirĩ cawapatari majãrê, bairi wapatiri majã cũãrê na acurewiyõjo jũgowĩ nipetirore. Tunu moneda tiirire cawasoari majã ya mesarire, bairi buare cawapatiri majã ya mesari cũãrê tujerecũ peyocõãwĩ.

¹³ Bairo átiri, bairo na ïwi:

—Dios cū caquetibujũri tutipũ bairo ñña: “Yũ ya wii ñubuerica wii majũ nigaro,” ñña. Bairo caĩquetibujũmiatacũãrê, mujãã puame apeye aruare bairo mujãã átiya. Camasãrê jerutinunirĩ majãrê bairo caãna ãnirĩ jerutiri majã na caãni wii, ãtã wiire bairo mujãã átiya ati wii, Dios ya wiire —na ïwĩ Jesús.

¹⁴ Cabero Jesús templopũ cū caãno mai, cacaapee ññamasẽna puame, bairi ñicãrĩ caroyetuarã cãã cũtũ etawã. Jesús puame na catiowĩ.

¹⁵ Bairo sacerdote majã quetiuparã, bairi Moisés ãnacũ cū caroticũrĩqũerê cajũgobueri majã cũã caroarõ cū caãtiere ññamirãcũã, tunu cawĩmarã templopũ, “Nipetiro cū marĩ basapeoto David ãnacũ pãrãmirê,” na caĩrõ tũgori, Jesure qũĩñatejãñuwã.

¹⁶ Bairi atore bairo qũĩwã:

—Cawĩmarã, ¿bairo na caĩrõ, mu tũgoetiyati? “iToçãrõã jãnaña!” na ñña —qũĩwã sacerdote majã quetiuparã Jesure.

Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ïwĩ Jesús:

—Yũ tũgomajũcõãña. ¿Mujãã puame ãnoa cawĩmarã Diore na cabasapeorijere mujãã ññaetinucũñati Dios ya tutipũ? Mujãã masirã. Bairo ñña:

‘Dios, cawĩmarãrê, caũpũrããcã cũãrê murê na caĩuseanipeere mu na basapeo joroque na mu átiya,’

i quetibujũya ti tutipũ —na ïwĩ Jesús fariseo quetiuparãjããrê.

¹⁷ Bairo ï yaparo, na aweyori ti macã Jerusalẽrê witicoámĩ, Betania macãpũ ácũ. Tɔpɔ jãã cãniwã.

*Jesús maldice la higuera sin fruto
(Mr 11.12-14, 20-26)*

¹⁸ Cabusuri rãmũ caãno tunucoámí Jesús Jerusalẽpu. Bairo ti macãpu ácu, queya tũgoñañupí.

¹⁹ Bairo queyari, jĩcãũ yucu higuera cawãmecutii, maa tãniacã caãniirẽ ññajowí. Bairo ññajori yua, caricare ññau ámi. Bairo caricare cã camacãmiatacũãrẽ, capũũ jeto ãñupã. Ríca mañupã. Bairo cabairoi, atore bairo ñwí yua Jesús higuere:

—¡Atii, tocãrõã ríca manigaro yua!

Bairo cã caĩrõ, jicoquei ti yucu pũame jĩnicoaãpu.

²⁰ Bairo cabairo ñña, jãã, Jesús cã cabuerã pũame jãã ñña acũacoapu. Atoe bairo jãã ñwí Jesure:

—¿Ñe jãgori yoaro mee to jĩnicoayati ti yucu? —cũ jãã ñ jẽniñawũ.

²¹ Bairo jãã caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo jãã ñwí Jesús:

—Cariape mujããrẽ ñña: Dios mena tũgoñatutuari pũgani cãrõ tũgoñarí mee, “Yũ caĩrõrẽ bairo netõjãñurõ mujãã átimasĩgarã. Bairi ati ãtããrẽ etari, “Wãáti ria capairiyapu etanucãrõjã,” mujãã caĩata, mujãã caĩrõrẽã bairo baibujoro tii ãtãũ pũame.

²² “Yũ cajẽniñrõrẽã bairo jogumi Dios,” cariape mujãã caĩtũgoñatutuacõãta, nipetiri wãme cã mujãã cajẽniñrõrẽã mujãã jomajũcõãgumi Dios —jãã ñwí Jesús.

*La autoridad de Jesús
(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)*

²³ Bairo cabero templo wiipu jããmi Jesús. Bairo topu camasãrẽ cã cabueñitoye, sacerdote majã quetiuparã, aperã judío majã, cabutoa camasĩrã cãã, cãtu etari, atore bairo qũĩ jẽniñawã:

—¿Noa ñna na carotiro mena bairo mũ átiati ñamicã mũ caátijatjere?

²⁴⁻²⁵ Bairo na caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo na ñwí Jesús:

—Yũ cãã mujããrẽ jicã wãme yũ jẽniñagu. Cariape yũ mujãã yawa: ¿Ni ñcũ camasãrẽ cã bautiza rotijoyupari Juan ãnacãrẽ? ¿Dios, o camasã pũame cã na bautiza rotijoyupari? Tiere cariape yũ mujãã caĩquetibujũata, yũ cãã cariape mujããrẽ yũ quetibujũgu, “Noa ñna na carotiro mena bairo yũ átiya,” mujãã ñigu —na ñwí Jesús.

Bairo cã caĩrõ tũgo, yasioroaca ãmeo busuwã na majũ cãrẽ na caĩyũpeere: “¿Nopẽ bairo cã marí yurãati? ‘Dios pũame cã bautiza rotijoricãmi Juarẽ,’ marí caĩata, ‘Toroque, ¿nopẽĩrã Juan ãnacũ cã caquetibujurijere cariape mujãã tãgoeti?’ marí ñbujõmii.

²⁶ Tunu bairoa, ‘Camasã pũame cã bautiza rotijoricãrãma Juarẽ,’ marí ñ masĩẽtĩña, marĩrẽ tutirema, ñrã. Merẽ camasã nipetiro, ‘Juan ãnacũ Dios cã caquetibujurõtjoricũ ãmi,’ ñ tũgoñacõãñama,” yasioroaca ãmeo ñ busuwã.

²⁷ Bairi, “Jãã masĩẽtĩña Juarẽ cabautiza rotijoricãre,” qũiwã fariseo quetiuparãjãã Jesure.

Bairo na caĩrõ tũgo, Jesús pũame bairo na ñwí:

—Cariape yũ mujãã yuetiyya. Bairi yũ cãã, “Noa ñna na carotiro mena toe bairo yũ átimasĩña,” mujããrẽ ñi quetibujũetigu —na ñwí.

La parábola de los dos hijos

²⁸ Ñ yaparo, ape wãme ñcõñarí bairo na ñ quetibujũwí Jesús:

—¿Dope bairo mujãã ñ tũgoñañati atie quetire? Jicãũ pũgarã capũnaacsũ ãñupũ. Bairi jicãũrẽ, “Macũ, ati rãmurẽ yũ use wesepũ mũ capaaãato yũ boya,” qũĩñupũ.

²⁹ Bairo cã caĩrõ tũgo, cã macũ pũame, “¡Yũ áperigu, yũ ágaetiya!” qũĩñupũ. Cabero cã pacure cã caĩnetõnucãrĩjẽrẽ ape wãme tũgoña wasoarí, paau acõásũpũ.

³⁰ Cabero tunu cã macũ apeire torea bairo cã paarõtjuyũ na pacu tunu. Cũ pũame, “Jau, ãmeacã yũ paau águ,” qũĩñupũ. Bairo caĩ nimicãã, paau ápẽyũpũ.

³¹ Bairi na pacu cã caborijere caátacu, ¿ni pũame cã ãñuparí? —na ñ jẽniñawí Jesús, to caãna fariseo majãrẽ.

Bairo cã caĩjẽniñarõ tũgo:

—Cũ macũ cã carõtjũgotacu pũame ññami na pacu cã caĩrĩjẽrẽ catũgousau majũ —qũiwã.

Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ñnemowí tunu Jesús to caãna fariseo majãrẽ:

—Cariape mujããrẽ ñña: Torea bairo Roma macã macããnarẽ camasã yaye dinerore jejobojari majã, bairi carõmia caãmua mena caepewapatarã rõmirí cãã, mujãã jũgoye Dios mena cabusũqũẽnorã ãnirí, Dios cã carõtĩmasĩrĩpaure mujãã jũgoye jããgarãma.

³² Juan ãnacũ pũame caroa ãnajẽ cutajere mujããrẽ quetibujũyupi. Bairo cã caĩquetibujũmiatãcããrẽ, cariape cã mujãã tũgoesupa. Bairo cã caĩquetibujũriquere cariape mujãã catũgoetimiãtãcããrẽ, dinerore jejobojari majã, bairi carõmia caãmua mena caepewapatarã rõmirí cãã cã tũgousayupa. Bairo na caãto ññamirãcãã, roro mujãã

caátajere tũgoña yapapuari mujãã tũgoña wasoaesupa mujãã yerire —na ĩ quetibujawĩ Jesũs.

La parábola de los labradores malvados
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ ĩ quetibujũ yaparo, atore bairo camasãrẽ na ĩ quetibujunemowĩ tunu: “Tunu ape wãme ĩcõñarĩ, mujããrẽ yũ quetibujupa: Āñupũ jĩcãũ wese upau. Cũ puame use wesere qũẽnoñupũ. Bairo ti wesere ote yaparo, cũ wesere jãniã ãñotayupu ãtã rupaa mena. Āti yaparo, use ocore na canumuparo cũãrẽ qũẽnoñupũ. Āti yaparo, na caĩñacotepa wii caũmũarĩ wii, torre cũãrẽ qũẽnoñupũ. Bairo qũẽno yaparori bero, acoásũpu cayoaropũ. Mai, águ jũgoye, cũ wesere waso cũñupũ aperã paari majãrẽ, wapatagu.

³⁴ Cabero yua, use cabũtiri yutea caetaro masĩrĩ, cũ ãmũarẽ na joyupu cũ ya wesere cũ cawasoricarã tũpu. Cãrẽ na cawasorique wapare bou, na joyupu, tiere na jeatibojãato, ĩ.

³⁵ Bairo cũ ãmũa na caetaro ĩña, ti wese paari majã puame cũ ãmũa cũ cajomiatana jĩcããrãrẽ na qũẽñuparã. Aperãrẽ na pajĩãrecõãñuparã. Aperãrẽ ãtã rupaa mena wẽrĩ na cãmitu tunuojoyuparã.

³⁶ Cabero ti wese upau puame cũ ãmũa cũ cajojũgoricarã netõjãñurõ na jonemoñupũ tunu cũ wesepu. Tunu torea bairo na ásuparã ti wesere capaari majã puame.

³⁷ “Cabero ti wese upau cũ macũ majũrẽ cũ joyupu, atore bairo ĩ tũgoñarĩ: ‘Yũ macũ roquere cũ nũcũbũgobujiorãma, yũ macũ majũ cũ caãnoi.’

³⁸ Bairo cũ caĩtũgoñamiatacũãrẽ, wese paari majã puame ti wese upau macũ cũ caatõre ĩñarĩ, ãmeo ĩñuparã: ‘Ātĩyami ati wese upau macũ. Cũã niñami cũ pacũ cũ cariaro bero ati wesere cacãgousapau. Bairi cũ marĩ pajĩãrocacõãto. Bairo marĩ caápata, ati wese uparãrẽ bairo marĩ tuagarã,’ ãmeo ĩñuparã na majũ.

³⁹ Bairo caĩrã ãnirĩ na caĩrõrẽã bairo ásuparã. Ti wese tãnipũ cũ ñeowaátĩ, cũ pajĩãrocacõãñuparã,” na ĩ quetibujawĩ Jesũs.

⁴⁰ Bairo ĩ quetibujũ yaparo, atore bairo na ĩ jẽniñawĩ cũ caĩrĩjẽrẽ catũgori majãrẽ: “¿Dope bairo ácũmi mujãã ĩ tũgoñañati cũ macãrẽ na capajĩãrocaro bero ti wese upau puame ti wesere etaupu?”

⁴¹ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩwã:

—Bairo átigumi: Bopacooro na ĩñaecũ, ti wese paari majãrẽ na pajĩãrecõãgumi. Bairo na átireri bero, aperãrẽ cũ wesere coterotĩcũgumi. Na puame roque cũ jogarãma cũrẽ na cawasorique wapare, ti yutea caetaro —qũĩwã Jesure cũ caĩrĩjẽrẽ catũgori majã.

⁴² ĩ quetibujũ yaparo, atore bairo na ĩnemowĩ tunu:

—¿Atie quetibujucũrĩqũẽrẽ mujãã ĩñaetĩnucũñati Dios yaye busũrica tutĩpu? Mujãã masĩrã. Bairo ĩña:

‘Ētã mena cawii qũẽnorĩ majã jĩcã ãtããrẽ na caboetĩmĩatacũãrẽ, tia puame caãni majũrĩcã nigaro.

Tia camanicõãta, wii manibujioricarõ. Dios puame bairoa ásupi.

Bairo cũ caátore ĩñarã, marĩ tũgoña useaniña,’ ĩ quetibujũya Dios yaye busũrica tutĩpu —na ĩ quetibujawĩ Jesũs.

⁴³ ĩ quetibujũ yaparo, atore bairo na ĩnemowĩ tunu:

—Bairi mujããrẽ ñiña: Mujãã, Dios cũ carotĩmasĩrĩpaure cajããbujioatana topũ mujãã jããetigarã. Aperã puame roque jããgarãma. Dios cũ carotĩrore bairo caátĩmajã jããgarãma.

⁴⁴ Tunu ni jĩcãũ ãcũ tia ãtãã mena cũ cañarocapeata, rocapecoabujioũmi. Tunu bairoa tia, jĩcãũ buĩpu to cañarocapeata, cũ rocaboo rocacõãbujioero —na ĩ quetibujawĩ Jesũs, tia ãtããrẽ bairo cũ cabairijere na quetibujũgu.

⁴⁵ Bairo cũ caĩquetibujuro tũgo, sacerdote majã quetiuparã bairi fariseo majã cũã masĩcõãwã Jesũs cũ caĩrĩjẽrẽ. “Marĩ puame tia ãtããrẽ carocari majãrẽ bairo marĩ ãniña. Bairi marĩrẽã ĩgu ĩcũmi Jesũs,” ĩ tũgoñawã.

⁴⁶ Tie jũgori Jesure cũ ñemamĩrãcãã, cũ ñemasĩẽma, camasãrẽ na uwĩrã. “ ‘Jesũs profeta ácũmi,’ ĩ tũgoñarĩ marĩ qũẽrema camasã, cũ marĩ cañerotiata,” ĩrã, cũ ñemasĩẽma.

22

La parábola de la fiesta de bodas
(Lc 14.15-24)

¹ Tunu ape wãme camasãrẽ ĩcõñarĩ na quetibujunemowĩ:

² “Dios cũ carotĩmasĩrĩpaũ atore bairo ñiña: Jĩcãũ quetiupau rey cũ macũ cũ cawãmojiyaparo bose rãmũrẽ qũẽnobojayupu.

³ Bairo qũẽnorĩ yua, cũ capiĩatanarẽ cũ ãmũarẽ na pirotĩjoyupu. Bairo cũ caĩrõrẽã bairo cũ ãmũa narẽ na caquetibujunetõmĩatacũãrẽ, cũ capiĩatana puame atĩgaesuparã.

⁴ Bairo cabero aperã cū ūmuarē tunu na pirotijonemoñupū: ‘Bairo mujãã Igarã yu capiitanarē: “Merē marī caugaparo etaya. Yu wecuare, aperã waiwutoa caroaro cariicuna cãārē na pajĩārī, na riire yu ãsũñaioyaparoya. Ñe ũnie rusaetiya. Bairo tãmurī mujãã apá,” na i quetibujunetórãjá,’ na i joyupu quetiupau rey cū ūmuarē.

⁵ Cū capiimiatana puame cū yueticõañuparã. Jicãũ na mena macããcũ cū wesepu acoásupu. Apei cū caapeye nunirõpu acoásupu.

⁶ Aperã puame quetiupau rey ūmuarē ñerī, roro na ásuparã. Jicããrãrē na pajĩareyuparã.

⁷ Bairo quetiupau rey puame roro na caáto tũgo yua, asiajãñuñupã. Cū ūmua soldaua pajĩārī majã puamerē natu joyupu, na pajĩarerotijou. Na ya macã cãārē joerocacõã rotiyupu.

⁸ Bairo átiritiri bero, atore bairo cū ūmua aperãrē na ññupũ: ‘Yu macã cū cawãmojiyaparo bose rãmurē ñe ũnie merē rusaetiya. Yu capiijomiatana puame roro na caátie jũgori na yu boetiya.

⁹ Bairo maarĩpu mujãã caátõ yu boya tunu. Maapu caãna tocãnacãũpũrea mujãã cabocae-tarãrē, “Ugarasã quetiupau rey macũ bose rãmurē,” na mujãã ñwã.

¹⁰ Bairo cū caĩrõ tũgo, cū ūmua cū caĩrõrēã bairo maarĩpu ásuparã. Á yua, nipetiro na cabocae-tarãrē na neñoñuparã, camasã na caĩroarã, na caĩroaena cãārē. Bairo na caátõ, quetiupau rey bose rũmu cū caqũenorī aruare camasã jeto jiracoasuparã yua.

¹¹ “Bairo quetiupau rey puame cū capiijoatanarē na jẽnigu, ti aruapu etayupu. Eta yua, jicãũ na mena macããcũrē qũĩñabocayupu. Cū puame jutii, wãmo jiyarica bose rũmu macããjẽ mee jutii jãñañupũ.

¹² Bairo tie mee cū cajãñarõ ññarī quetiupau rey atore bairo qũĩñupũ: ‘Yu yau, wãmo jiyarica bose rũmu macããjẽrē mu jutii jãnaẽtiña. Bairo, ¿noa na carotiro mena yu ya wiire mu jããti?’ qũĩñupũ. Caũmu puame quetiupaure dope bairo qũĩ masĩesupu.

¹³ Bairo quetiupau rey puame cū mesarire caĩñaricãñgõrī majãrē atore bairo na ññupũ: ‘Ánirē cū ñeña. Cū wãmorī, cū rũporire jiyari, jõ macã canaitĩarõpu cū rocawiyocõã joya,’ na ññupũ. To canaitĩarõpu camasã capããrã otigarãma. Na opire bacarupotugarãma, butioro yapapuarã.

¹⁴ Capããrã niñama Dios cū capiijorã. Bairo na caãnimiatacũãrē, na mena macããna jicããrã jeto cū yuyama, cū cabeserã puame,” na i quetibujuwĩ Jesũs.

*El asunto de los impuestos
(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)*

¹⁵ Cabero fariseo majã jicãrõrē bairo ãmeo busupẽnirã neñañuparã. “¿Dope bairo rorije cū busuo joroque marī ánaati? Bairo roro Jesũs cū cabusata, cū marī busujãmasĩgarã,” ñrã neñañuparã.

¹⁶ Bairo busupẽni yaparo, na cabuerã, bairo Herodes yarã cãārē Jesutu na joyupa, atore bairo qũĩ jẽniñagarã:

—Cabuei, jãã masiña merē mu caátianierē. Mua, caroaro cariape mu quetibujunucũña. Tunu bairoa cariapea Dios marĩrē cū caãnirotiricarorea bairo mu bueya. Aperã roro na cabaurije, aperã caroaro na cabaurije jũgori mee na miñabeseya.

¹⁷ Bairo cabai ãnirī, ¿dope bairo mi tũgoñañati romano majã marĩrē na carotirijere? ¿To ññuñati quetiupau emperadore camasã yaye dinerore jeri, jãã cajoata, o to ññuñati? —qũĩ jẽniñawã.

¹⁸ Jesũs puame roro na caĩtũgoñarĩjẽrē masicõãrī, atore bairo na ñwĩ:

—Mujãã, caĩtopairã, ¿nopẽĩrã, “Roro qũĩãto,” caĩrãrē bairo yu mujãã ñ jẽniñañati?

¹⁹ Jau, yure jõñijate moneda tiire, emperadore mujãã cajonucũrī tii ũnorē —na ñwĩ.

Bairo cū caĩrõ tũgo, moneda tiire cū nuniwã.

²⁰ Bairo na canunirõ, atore bairo na ñwĩ:

—¿Noa riape to tusayati ti tii moneda tiicapure? Tunu bairoa, ¿noa wãme woaturique to tusayati? —na ñ jẽniñawĩ Jesũs.

²¹ Bairo cū caĩrõ, na puame bairo qũĩwã:

—Emperador, quetiupau ya wãme, bairo tunu cū riape tusaya ti tii moneda tiicapure — qũĩwã.

Bairo na caĩquetibujuro, atore bairo na ñwĩ yua Jesũs:

—Toroque emperador quetiupaure cū yaye caãnierē, cũrē cū tunujoya. Tunu bairoa Dios yaye caãnierē Diore cū jonucũña —na ñ quetibujuwĩ Jesũs fariseo majãrē.

²² Bairo cū caĩrõ tũgorã, cū caĩquetibujurijere tũgo acũacoama. Bairo bairã, cū witiwey-ocoãmã.

*La pregunta sobre la resurrección
(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)*

²³ Ti rûmua caño jicããrã saduceo majã na caĩrã qũĩñarãmã Jesure. Mai, saduceo majã pũame atore bairo caĩtũgoñarĩ majã niĩama: “Camasã cariaccoatana, nopẽ bairo catitunu masĩenama,” caĩtũgoñarã ãma. Bairi atore bairo qũĩwã Jesure:

²⁴ —Cabuei, Moisés ãnacũ atore bairo marĩrẽ ĩ woacũñaũpĩ tirũmũpũre: “Ni jicãũ ĩcũ cawãmojiyaricu cũ numo mena pũnaa macãã cũ cariaccoatana, cũ ãnacũ bai pũame cũ buiacore cõ cũ wãmojiyaãto. Bairo cũ caãto, cũ pũnaa caãniparã pũame cũ ãnacũ pũnaarẽ bairo ãnibujiorãma,” ĩcũũpĩ. Tiera mu masĩ. Bairi jicã wãme ĩcõñarĩ jãã quetibujupa mai:

²⁵ ãũpũparã jicãni, jicã wãmo peti pũga pẽnirõ cãnacãũ jicãũ pũnaa. Bairi cajũgocu pũame wãmojiya jũgoyupa. Cabero pũnaa macãã riacoásũpũ. Bairi cũ ãnacũ bai pũame cũ buiacore wãmojiyayupa tunu. Cabero pũnaa macãã riacoásũpũ cũ cãã.

²⁶ Bairi torea bairo cũ bai cabero macããcũ cãã cõ wãmojiyamii, riacoásũpũ. Bairo jetoa aperã cũ bairã cãã na buiacore numocatumii, pũnaa mãna jeto riapeticoásũparã.

²⁷ Cabero na ãnana numo caãnimiriĩcõ cãã riacoásũpũ.

²⁸ Bairo ati yeparũ nipetirã numo caãnacõ ãniriĩ yua, cariaricarã tunu na cacatiropu na caãno, ¿ni majũ jicã wãmo peti pũga pẽnirõ cãnacãũ mena macããcũ numo cõ ãnicuti? —qũĩ jẽniñawã saduceo majã Jesure.

²⁹ Bairo na caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo na ĩ quetibujuwĩ Jesús:

—Mujãã, saduceo majã, Dios yaye cũ caquetibujucũriqũẽ, bairi cũ catutuarije cããrẽ mujãã tũgoña mawijiacoaya, bairo ĩrã.

³⁰ Ape umũrecõore caũmua, carõmia cãã catiri caetaparã pũame numo manigarãma. Ángelea majã, umũrecõo macããna na caãnorẽ bairo niigarãma.

³¹ Apeyera tunu mujããrẽ yu quetibujũgu: ¿Cariacoatana nimirãcãã tunu na cacatirore Dios cũ caquetibujucũricã tutipũ mujãã ĩñaetinuũĩnati atiwẽrẽ? Mujãã masĩrã:

³² ‘Yua, yu ãniña Abraham, cũ macũ Isaac, bairi cũ macũ Jacob quetiupau caãnacã,’ ĩũpĩ. Bairo cũ caĩrõĩ, marĩ masĩña: Dios pũame cayasirã ãnana ãna quetiupau mee niĩami. ¿Cacatirã majũ quetiupau roque niĩami! —na ĩ quetibujuwĩ Jesús saduceo majãrẽ.

³³ Bairo camasã pũame cũ caĩquetibujuro tũgo, tũgocõã maniãma caroaro Jesús cũ caĩquetibujurijere yua.

*El mandamiento más importante
(Mr 12.28-34)*

³⁴ Bairo Jesús caroaro cũ caĩquetibujuro jũgori, pugani cũ jẽniñanemo masĩẽma saduceo majã pũame yua. Bairo tiera tũgorã, fariseo majã pũame na majũ ãmeo busupẽnigarã neñaũparã.

³⁵ Bairo busupẽni yaparo yua, jicãũ na mena macããcũ, Moisés ãnacũ cũ caroticũriqũẽrẽ cajũgobueire Jesutu cũ joyupa. Bairi cũ pũame Jesús roro cũ busuãto ĩrã na cajoatacu, atore bairo qũĩ jẽniñawĩ:

³⁶ —Cabuei, Moisés ãnacũ cũ caroticũriqũẽ mena macããjẽ, ¿dise pũame caãnimajũrĩjẽ cũ caroticũriqũẽ to ãniñati? —qũĩ jẽniñawĩ.

³⁷ Bairo cũ caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo qũĩwĩ Jesús caũmũrẽ:

—Mujãã, Israel macããna, mujãã caãtiãnie nipetirije mena cũ maiña. Tunu bairoa mujãã yeripu, mujãã catũgoñarĩjẽ nipetirije mena cũ maiña. Tunu bairoa mujãã catutuarije nipetirije mena cũ maiña.

³⁸ Atie Moisés cũ caroticũriqũẽ tocãnacã wãme netõrõ caãnimajũrĩjẽ niña.

³⁹ Atie rocajãũrĩ cũ caroticũriqũẽ torea bairo jãũrĩ niña tie cãã. Bairo ĩña: ‘Mujããtu macããna cããrẽ mujãã rupaure mujãã camairõrẽã bairo na maiña.’

⁴⁰ Tie pũga wãme cũ caroticũriqũẽ caãnimajũrĩjẽ niña. Moisés ãnacũ ape wãme cũ caroticũriqũẽ bairi profeta majã na caroticũriqũẽ tocãnacã wãme netõrõ caãnimajũrĩjẽ niña. Tie camanicõãta, ape wãme carotirije manibujoro —qũĩ quetibujuwĩ Jesús cajũgobueire.

*¿De quién descende el Mesías?
(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)*

⁴¹⁻⁴² Bairo fariseo majã aperã na caneñarõ, atore bairo na ĩwĩ Jesús cũtu caãnarẽ:

—¿Dope bairo mujãã ĩ tũgoñañati Mesías, “Dios cũ cajoũ,” na caĩrẽ? ¿Noa macũ cũ ãnicuti? —na ĩ jẽniñawĩ.

Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩwã:

—David ãnacũ pãrãmi niĩami.

⁴³ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ĩ jẽniñanemowĩ tunu:

—Bairo cũ caãnimiatuããrẽ, ¿nopẽĩ David ãnacũ pũame Espiritu Santo cãrẽ cũ camasĩõrĩjẽ jũgori, “Yu Quetiupau,” cũ qũĩñaũparĩ Mesĩare? Atore bairo ĩũpĩ David:

⁴⁴ ‘Dios pũame yu Quetiupau atore bairo qũĩwĩ:

“Ato ruiya cariape nũgõã pũame mai.

Mũ pesua caãnanarẽ na yu canetõnucãrõ bero, mu pũame na mu rotimasĩgu,” ’

Ī woatuyupi David ānacū, Dios cū caīrīqūērē.

⁴⁵ Bairo Mesiare, “Yu Quetiupau,” cū caīmiatacūārē, ¿dope bairo cū pārāmi majū cū ānibujocuti? —na ī jēniñawī Jesūs cūta caānarē.

⁴⁶ Bairo cū caījēniñarō tūgo, ni jīcāū ūcū cū ymasīēmi jīcā wāmeacā ūno. Bairi yua pūgani cū jēniñanemo masīēma.

23

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Cabero camasā cūta caānarē, bairi jāā, cū cabuerā cūārē atore bairo jāā īwī:

² “Moisés ānacū cū caroticūrīqūē cajūgobueri majā, bairi fariseo majā cūā, ‘Bairo Īgaro Īña Moisés ānacū marīrē cū caroticūrīqūē,’ mujāārē ī quetibujunucūñama.

³ Bairi mujāārē na caīquetibujarijere bairo āsa. Na tūgousaya. Bairo na tūgousamirācūā, bairāpua na caātiānierē bairo āpericōāña. Caītopairā ānirī cariape rotimirācūā, na majū puame na caātirotirote bairo āperiyama.

⁴ Caūmu jīcāū, cū paabojari majōcure cū jupusaetiyami. Jīcā wāme ūnoacā cūārē cū juāperiyami. Tore bairo Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā, bairi fariseo majā cūā ātiyama camasārē. ‘Jīcā wāmeacā rusaeto āsa,’ camasārē caīrā nimirācūā, na puame tore bairo āperimajūcōāñama.

⁵ Tunu bairoa caroa wāme nipetirije na caátie camasā na caīñajoropu ātinucūñama, nipetiro camasā nūcūbūgoro na mena na catūgoñaparore bairo Īrā. Tunu bairoa Dios yaye būsuriqre, na cawoaturi pūrīācārē jiyānucūñama na riapē buipū, na wāmorīpu cūārē. Tunu bairoa jutii cayowerijere jāñajesoyama.

⁶ Tunu bose rūmū caāno narē na capiata, caroapaupūre ruiri ūgaganucūñama. Tunu bairoa ĩubuerica wīipū na caápāta, quetiupau cū caruirije ūniepu jeto ruiganucūñama.

⁷ Tunu bairoa maapu na caāñesēāta, nipetiro camasā nūcūbūgorique mena na cajēnirō bonucūñama. ‘jāārē Cabuerā!’ camasā narē na caījēnirō bonucūñama.

⁸ “Bairo na cabomiatacūārē, bairo na caborore bairo mujāā caīñacōrō yu boetiya. Mujāā cabuei jīcāū niñami. Tunu mujāā puame jīcāū pūnaa jīcārōrē bairo cabairā mujāā āniña. Bairi, ‘jāārē Cabuerā!’ camasā mujāārē na caīroaro boeticōāña.

⁹ Tunu bairoa ni jīcāū ūcū ati yepa macāācūrē, ‘Marī pacu ūcū niñami,’ qūīroaeticōāña. Jīcāū niñami marī Pacu, ūmurecōo macāācū majū.

¹⁰ Tunu bairoa, ‘jīMarī Quetiuparā!’ aperā mujāārē na caīroarore boeticōāña. Yu, Cristo jeto camasā quetiupau yu āniña.

¹¹ Bairi ni jīcāū ūcū caānimajūūrē bairo caānigau, cabopacarārē caroaro na cū cajuāto ĩuñā.

¹² Ni jīcāū ūcū cū majūā, ‘Caānimajūū yu āniña,’ caī puamerē, cabūgoro macāācūrē bairo cū ānio joroque cū ātigumi Dios. Apeī, ‘Caānimajūū mee yu āniña,’ caī puame roquere, cabero cabūgoro macāācūrē bairo mee cū ānio joroque cū ātigumi Dios.

¹³ “jīMujāā, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā, bairi mujāā fariseo majā cūā, caītopairā, roro majū mujāā netōgarā, ricaati mujāā caātiānie jūgori! Dios cū caroti-masīrīpaure mujāā jāāmasīētigarā. Tunu camasārē ricaati buerā, Dios cū carotimasīrīpaure cajāāgarā puamerē caēñotarārē bairo na mujāā ātinucūñā.

¹⁴ “jīMujāā, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā, bairi mujāā fariseo majā cūā, caītopairā, roro majū mujāā netōgarā, ricaati mujāā caātiānie jūgori! Cawappearā rōmirī ya wiirire mujāā ēmanucūñā. Tunu yoaro Diore cū mujāā jēniñubuetonucūñā. Bairi aperā netōjāñurō roro mujāā netōgarā.

¹⁵ “jīMujāā, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā, bairi mujāā fariseo majā cūā, caītopairā, roro majū mujāā netōgarā, ricaati mujāā caātiānie jūgori! Cayoaropu, ria capairiyare peña āti, o ape yeparūre ānetō āti, mujāā quetibujū ñesēānucūñā, mujāā yaye quetire, camasā na catūgousaparore bairo Īrā. Bairo jīcāū catūgousaure cū bōcarā, ricaati cū mujāā caquetibujarije tūgori tūgoñamawijiao joroque cū mujāā ātiya. Mujāā netōjāñurō carōure bairo caācu cū ānio joroque cū mujāā ātiya. Bairo mujāā caátie jūgori caūpetieti peeropu roro majū baigūmi.

¹⁶ “jīMujāā, roro majū mujāā netōgarā! Jīcāū cacaapee macū cū yarārē, ‘Mujāā yu jūgogu,’ caī ūcūrē bairo mujāā baiya. Ricaati camasārē na mujāā bueya. Atore bairo na mujāā ī quetibujuya: ‘Ni jīcāū ūcū, ‘Caānorē bairo ĩiña,’ Īgu, ‘jīDios ya wii mena ĩiña!’ cū caīata, cabero cū caīrōrēā bairo cū caāpericōāta, ĩubujio. Bairo ĩmicūā, ‘jīDios ya wii macāājē oro majū mena ĩiña!’ cū caīata, cabero cū caīrōrēā bairo cū caāpericōāta roque, ĩuētīña,’ cariape mee mujāā ī quetibujuya camasārē.

17 ¡Bairo caíquetibujurã áñirí cacaapee mánarē bairo mujãã baiya! Catãgomasĩenarē bairo mujãã tuaya. Dios ya wii macããjē oro puame, ti wii netõjãñurõ caãnimajũrĩjē mee niña. Ti wii puame, ti wii macããjē oro to ñuo joroque átiya.

18 Tunu atore bairo camasãrē na mujãã quetibujunemoña: 'Ni jicãũ ucũ, "Caãnorē bairo ñiña," ĩgu, "¡Altar mena ñiña!" cã cañata, cabero cã caĩrõrēã bairo cã caápericõãta, ñubujoro. Bairo imicãã, "¡Waibucu riire na cajoemugõjorije mena ñiña!" cã cañata, cabero cã caĩrõrēã bairo cã caápericõãta roque, ñuẽtĩña,' mujãã ĩto quetibujaya camasãrē.

19 ¡Cacaapee mánarē bairo mujãã baiya! Waibucu riire na cajoemugõjorije puame altar netõjãñurõ caãnimajũrĩjē mee niña. Ti altar puame waibucu riire ñuo joroque átiya.

20 Bairo ni jicãũ ucũ, 'Caãnorē bairo ñiña,' ĩgu, '¡Altar mena ñiña!' cã cañata, '¡Altar, bairi nipetirije altar bui macããjē mena ñiña!' caĩrē bairo ĩñami.

21 Tunu bairoa ni jicãũ ucũ, '¡Templo mena ñiña!' cã cañata, '¡Templo wiire, bairi ti wii macããcũ Dios mena cãã ñiña!' caĩrē bairo ĩñami.

22 Tunu bairoa ni jicãũ ucũ, '¡Umurecõo mena ñiña!' cã cañata, '¡Dios ya trono, bairi to ruiricaro macããcũ mena cãã ñiña!' caĩrē bairo ĩñami.

23 "¡Mujãã, Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũerē cajũgobueri majã, bairi mujãã fariseo majã cãã, caĩtopairã, roro majũ mujãã netõgarã, ricaati mujãã caãtiãnie jũgori! Mujãã cãã puga wãmo cãrõ moneda tiiriacare mujãã cacũgoata, jicã tiaca mujãã jonucũña Diore. O ugarique asurique jicã wãme uno puga wãmo cãrõ mujãã cacũgoata, jicãrõãcã mujãã jonucũña Diore. Bairo cariape tie ñnierē átimasĩmirãcãã, ape wãme pajãñurõ Dios cã carotirique puamerē mujãã tũgoñaetimajũcõãña. Caroaro ãmeo átaje cããrē marĩ rotiyami Dios. Camasãrē bopacooro na marĩ caĩñarĩjē, bairi caroaro ãmeo mairĩqũē cããrē marĩ rotiyami. Tie puamerē mujãã tũgoñaẽtĩña.

24 ¡Mujãã, jicãũ cacaapee ĩñacẽcũ cã yarãrē, 'Mujãã yũ jũgogu,' caĩ ucãrē bairo mujãã baiya! Tunu, 'Becoaca cã manicõãto,' ĩrã, oco mujãã caetipeere mujãã weyototinucũña. Bairo weyototinirãcãã, waibucu capai, camellore rupaua caugayujorãrē bairo mujãã baiya. Cabũgoro macããjē puamerē caãnimajũrĩjērē bairo mujãã átiya. Tunu bairoa caãnimajũrĩjē puamerē cabũgoro macããjērē bairo mujãã ĩñacõãña.

25 "¡Mujãã, Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũerē cajũgobueri majã, bairi mujãã fariseo majã cãã, caĩtopairã, roro majũ mujãã netõgarã, ricaati mujãã caãtiãnie jũgori! Jotu bapaarire dope bairo ugueri mano mujãã coserotinucũña. Bairo rotimirãcãã, mujãã yeripu roro mujãã catũgoñarĩjē puamerē mujãã coserotietiya Diore. Bairi mujãã cayajaparije nicõãña mujãã yeripu. Tunu bairoa mujãã caborije jetore mujãã tũgoñanucũña.

26 ¡Mna, fariseo, cacaapee ĩñacẽcũ ucũ tũgopeoya mu yu caĩrĩjērē! Jicãũ, cã jotu bapa pupearũ cacosejũgoricãre bairo, mu cãã cajũgoye mu yeripũre cacosejũgorau mu ãniña. Bairo mo caãto, caroũ majũ mu ãnicõãgu yua.

27 "¡Mujãã, Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũerē cajũgobueri majã, bairi mujãã fariseo majã cãã, caĩtopairã, roro majũ mujãã netõgarã, ricaati mujãã caãtiãnie jũgori! Camasã ãnana na cacũrocarica ùta ope buire bairo mujãã baiya. Ti opeaca buĩpu cabotirije mena caroaro wãriquerũ bauya. Bairo baimirõcãã, capupea puame caboaricãrã õwã ãñajē, bairi capũnirĩjē cãã nicõãña.

28 Torea bairo mujãã baiya. Camasã mujããrē na caĩñarõ, caroarã majũ mujãã bauya. Bairo baumirãcãã, mujãã yeri pupearũ mujãã rojãñuña. Caĩtorije tũgoñarĩqũē, bairi apeye roro tũgoñarĩqũē cãã mujãã yeri pupearũ jirãcõãña.

29 "¡Mujãã, Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũerē cajũgobueri majã, bairi mujãã fariseo majã cãã, caĩtopairã, roro majũ mujãã netõgarã, ricaati mujãã caãtiãnie jũgori! Profeta majã, bairi aperã tirũmũpu macããna caroarã cãã, na rupauri ãñajē masã ope buire mujãã qũẽnonucũña caroa ùta wiiriãcãrē. Bairo áti yaparo, ti wiiriãcãrē mujãã ĩñacotenucũña, camasã, profeta ãnanarē na ĩroãto, ĩrã.

30 Cabero atore bairo mujãã ĩña: 'Marĩ puame marĩ ñicũjãã na caãni yutea macããna marĩ caãmata, narē bairo profeta majãrē roro na marĩ áperibujoricãrã,' mujãã ĩña.

31 Bairo mujãã caĩrĩjē jũgori, 'Profeta majãrē capajĩãrericãrã pũnaa majũ marĩ ãniña,' ĩrãrē bairo mujãã ĩña.

32 Torena, ¡mujãã ñicũjãã roro na caãtijũgoriquere átipeyocõãña!

33 "¡Ñña ñna, moena majũ mujãã ãniña! Dios camasãrē cã caĩñabeseri rãmũ mujããrē peeropũ popiye mujãã baio joroque cã caãto, ¿dope bairo mujãã rutimasĩrãati? Mujãã rutimasĩẽtĩgarã.

34 Torecu, mujããtu yu jonemogu tunu yu yarã profeta majãrē, camasĩrĩ majã cããrē, bairi cajũgobueri majã cããrē. Bairo na yu cajomiatãcããrē, cañuena ãñirĩ na mujãã boetigarã. Jicããrã na mena macããnarē na mujãã pajĩãregarã. Aperãrē yucũpãĩrũ na mujãã papuaturotiãgarã. Tunu aperã yu yarãrē sinagoga ñubuerica wiĩpu na mujãã baperotigarã. Tunu aperãrē

roro popiye na baijo joroque na mujãã átigarã noo na caãnoru. Bairi ape macãpu na caãpãta, topu cããrẽ na usaãti, bairo jeto na mujãã átigarã roro majũ.

³⁵ Bairo mujãã caãto jũgori, popiye mujãã baijo joroque mujãã átigami Dios. Tocãnacãũ caroarã, caãniñaricãrãrẽ na carii reyarique wapa popiye mujãã baijo joroque mujãã átigami. Na carii rejũgoricã carouã Abel cawãmecucãpui nijũgo anã, Zacarías, Berequías macã, altar, santuario watoa mujãã capajãrãcãpui nituyama camasã na carii rejũgoatana capããrã beropu.

³⁶ Cariape mujããrẽ ñiña: Na ãnana wapa roro popiye mujãã baijo joroque mujãã átigami Dios, mujãã ãme caãnarẽ,” na ìwĩ Jesús fariseo majãrẽ.

Jesús llora por Jerusalén
(Lc 13.34-35)

³⁷ Cabero atore bairo ìnemowĩ Jesús tunu: “¡Jerusalén, Jerusalén macã macãana mujããrẽ ñiña: Dios yarã profeta majãrẽ mujãã pajããrenucũwũ! Dios mujããrẽ cã caque-tibujurotjomiricãrã cããrẽ ùtã mena wẽẽrĩ na mujãã pajããrenucũwũ. Bairo roro majũ na mujãã caãtimiatãcããrẽ, ñairõ mujããrẽ yu juãtinemogamiwũ! Ìboco cõ pũnaarẽ na asipogo, narẽ cõ caneñorõrẽ bairo mujãã yu juãtinemogamiwũ. Bairo yu caãtimiatãcããrẽ, jicã nugõã yu mujãã boepu.

³⁸ Bairo mujãã caboetoi, tocãrõã yua, mujãã caãnipau yasicogaro. Tore camasã away-orocacõãgarãma.

³⁹ Caãnorẽ bairo mujããrẽ ñiña: ‘¡Useanirĩ atĩyami Dios cã cajou majũ!’ mujãã caãparo jũgoye, yu mujãã ìñaatigarã mai,” ìwĩ Jesús, ti macãrẽ ìñarĩ.

24

Jesús anuncia que el templo será destruido
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Cabero templo, Dios ya wii caãniatãcã ti wiire witicoãmĩ Jesús. Bairo cã caãtó, jãã, cã cabuerã puame cãtu etari, atore bairo cãrẽ jãã ìwũ: “¡Jã, ìñañijate! Caroa wii majũ ñiña templo wii.”

² Bairo jãã caãrõ tũgo, Jesús puame bairo jãã ìwĩ:

—Ati wii paca ùtãpããrĩ ùnie nipetirijere mujãã ìñaña. Tie cabaipere cariape mujããrẽ ñiña: Jicã rãmu, ati wiire roro na caãti rãmu caetaro, jicã ùtãã ùno bui tuticãti pesaricaro manopu átiyasio rocacõãgarãma ati wiire —jãã ìwĩ.

Señales antes del fin
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Cabero Olivo buropu jãã acoãpã. Bairo topu etarã, Jesús cã caruiro ìñarĩ, jãã, cã cabuerã puame Jesutu ati, atore bairo cã jãã ì jẽniñawũ:

—Jããrẽ mu caquetibujero jãã boya: ¿Nocãrõpu to bairoati atie mu caãrjẽ? ¿Dope bairo merẽ, “Ati yepa nemo yu tunuetagu,” bairi tunu, “Ati ãmurecõo peticogaro,” mu caãtaje to bairoati? —cã jãã ì jẽniñawũ.

⁴ Bairo jãã caãjẽniñarõ tũgo, atore bairo jãã ìwĩ Jesús:

—Caroaro majũ mujãã tũgoñamasãgarã, jããpu, jãã ìtoecore, ìrã.

⁵ Capããrã átigarãma ìtoñesããrĩ majã. Atoe bairo ìgarãma: “Yua, Mesías yu ãniña, Dios cã cajou,” ìgarãma. Bairo na ìrĩ, camasã capããrãrẽ na ìtoagarãma.

⁶ Tunu bairoa mujãã queti tũgogarã: “Camasã aperopu cããrẽ ãmeo pajããrã átuparã.” Bairo na caãtie quetire tũgori, tũgoacãaeticõãña. Ati ãmurecõo capetiparo jũgoye bairoa cabaijũgoyecutipee ñiña bairopu. Bairi tũgoacãaeticõãña.

⁷ Ti yutea caãno jicã yepa macããna, ape yepa macããna mena ãmeo pajããgarãma. Tunu bairoa jicã macã macããna ape macã macããna mena ãmeo pajããgarãma. Tunu apeye aãariarique átigaro. Tunu tutuaro mena ati yepa cãã yuguigaro nipetiropu.

⁸ Jicãõ carõmio bairirupau caãcõ cõ macã cã cabuairĩ rãmu capũnirõ tũgoñarĩ cõ cawisiojũgorioquere bairo ñiña atie ãmurecõo cabaipere mujããrẽ yu caquetibujerije.

⁹ “Mai, atie cabaiparo jũgoye mujããrẽ roro átijũgogarãma. Mujããrẽ ñerĩ, aperãrẽ mujãã jogarãma popiye mujãã baijo joroque na caãtãparore bairo ìrã. Bairo áticõã, roro majũ mujããrẽ átigarãma. Bairi yua, ati ãmurecõo macããna nipetirã mujããrẽ ìñategarãma, yu yarã mujãã caãnoi.

¹⁰ Bairi ti yutea caãno capããrã camasã yu yaye busãriquere picicõãgarãma. Jicããrã ãmeo busããbuitregarãma na majũ. Bairo bairã, ãmeo tejããũgarãma na majũ.

¹¹ Tunu bairoa, ‘Jãã, profeta majã, jãã ãniña,’ caãtori majã capããrã etagarãma. Bairo camasãrẽ na ì quetibujuri, na ìtoagarãma. Ricaati tũgojũgogarãma camasã puame.

¹² Camasã rorije na caátie batiuro majũ nigaro. Bairi camasã capããrã na caãmeomairĩjẽrẽ jãnacõagarãma.

¹³ Bairo na caátimiatacããrẽ, noa ùna yu yaye busurique jĩcã wãmeacã ùnorẽ na cajãnaeticõãta, yasietigarãma.

¹⁴ Atie caroa queti cãã ati umurecõo capetiparo jũgoye nipetiropu cajesapeticoa jũgoyecatipee ñiña burõma.

¹⁵ “Bairi mujãã ruame profeta Daniel ãnacũ cã caĩquetibũju jũgoyeticũricãrõrẽ bairo cabaietarijere ñnarã, atore bairo mujãã ï tũgoñamasĩgarã: ‘Merẽ ati macã yasigarõ baiya.’ Dios ya wiire nocãrõ caroapãre moecũ carõu majũ topũ cã caãnierẽ ñnarã, tore bairo mujãã ï tũgoñamasĩgarã yua. (Mujãã, ati tuti yu ya tutire caĩñabuerã ruame tũgopeoya yu yaye, yu caquetibũjurijere.)

¹⁶ Bairo cabairo, Judea yepa macããna ùtã yucũru na ruti ápáro.

¹⁷ Tunu bairoa jĩcãũ ùcũ cã wiĩ, cabuimacã arũaru cã caãmata, ruiatĩri, cã apeyere, ape arũaru caãnierẽ cã jei ápericõãto. Cariape cã ácoa ápáro.

¹⁸ Tunu bairoa cã, weserũ caãcũ cã jutũ ùnierẽ bomicãã, cã jetunuu apericõãto cã ya wiiru.

¹⁹ ¡Ti rãmũ caãno carõmia bairirupau caãna popiye netõrõ baigarãma! ¡Tunu bairoa, caũpũrããcãrẽ, capũnaacũna cãã popiye netõrõ baigarãma ti rãmũrẽ!

²⁰ Bairi Diore cã jẽniña, mujãã carutiripau camasiriyõeti rãmũ to caãnparore bairo ñrã. Cawãma pue yũtea caãno, o marĩ judiõ majã, marĩ cayerijãrĩ rãmũ ùnorẽ to cabaietiparore bairo ñrã, Diore cã jẽniña.

²¹ Ti rãmũrẽ roro ati yepãre bairique nigaro. Dios ati yepare cã caátijũgori rãmũ bero tocãnacã rãmũrẽ netõrõ popiye bairica yũtea nigaro ti rãmũ caetaro.

²² Bairi Dios ruame ti rãmũ roro cabairijere cã cajãnarotieticõãta, camasã nipetiro riapeticoabujiorãma. Baiõna, mujãã, cã cabeserãrẽ mairĩ, peti yũtea ùnoa popiye mujãã cabaipa rãmũrẽ áti ãnotabojagumi.

²³ “Bairi ni jĩcãũ ùcũ, ‘Mesias, Dios cã cajõu ruame ati macãru etaupu,’ o ‘¡Ti macãru etaupu,’ cã caãta, cariape cã mujãã tũgoetigarã.

²⁴ Caĩtopairã capããrã atigarãma. ‘Yua, Mesias yu ãniña,’ o ‘Yua, profeta yu ãniña,’ caĩrã atigarãma. Capee átijẽñogãrãma, camasã ricaati na catũgõusaparore bairo ñrã. Mujãã ùna, Dios cã cabesericãrã cããrẽ itomigarãma.

²⁵ Merẽ mujãã, yu cabuerã, tiere mujããrẽ yu quetibũju jũgoyetiya.

²⁶ Bairi mujããrẽ ñiña: Noa ùna, ‘Mesias, desierto cayucũmanõpu buiaetaupu,’ na caãta, cariape na tũgoeticõãña. Camasã manõpu yu macãrã ápericõãña. Tunu bairoa aperã, ‘Mesias, ato marĩ caĩñaetõpu ãcũmi,’ na caãta, cariape na tũgoeticõãña. Bairo mee yu tunuetagu ati yepare.

²⁷ Bũro ruame yabei, muiru cã cawãmuatõrũi yabẽjũgo acã, jõ muiru cã caruipõru yabetuetayami. Torea bairo yu, Camasã Jũgõcu nemo ati yepãre yu catunuatĩ rãmũrẽ yu baigu. Yoaro mee yu bauetagu tunu.

²⁸ Tunu bairoa noo rupãrĩ ãnajẽ cacũñarõ yucaã cãã topũa neñaetagarãma,” jãã ï quetibũjuwĩ Jesús.

El regreso del Hijo del hombre

(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ ¡Quetibũju yaparo, atore bairo jãã ï nemowĩ tunu: “Camasã roro majũ na cabairi yũtea capetiro bero, muiru umurecõo macããcũ naitĩãcoagumi. Ñami macããcũ cãã bauetigumi. Ñocõã, umurecõore caãnimitana cãã ñacoagarãma. Bairo bairã, umurecõo macããna nipetirã yugui ñacoagarãma.

³⁰ Bairo cabairo bero, apeye ùnie átijẽñõrĩqũẽ umurecõo macããjẽ Dios cã caátĩ ñõrõjẽ buiaetagarõ. Bairi ati yepa tocãnacã poa macããna tiere ñnarã, ‘Merẽ etamajũcoagumi Camasã Jũgõcu,’ ï masĩgarãma. Bairo na ruame yu uwirã otigarãma. Tocãrõã yu, Camasã Jũgõcu, buseriwõ watoaru nocãrõ yu catuuarije mena, bairi yu caasiyabatorije mena yu caatõre ññajõgarãma.

³¹ Bairo trompeta, pũtiricaro cabũnocajõro yua, yu ãmua, ángelea majãrẽ nipetiropu na yu árotigu. Bairi ati umurecõo macããna nipetiropu caãnarẽ na neñõgarãma yu cabesericãrã ruamerẽ.

³² “Mai, higuera yucure mujãã masiña. Ti yucũ cawãma pũũ cawasoaro ñnarã, ‘Merẽ cãma cõñarõ baiya,’ mujãã ï masiña.

³³ Torea bairo mujããrẽ yu caquetibũjurijere bairo cabaietaro ñnarã, ‘Merẽ Jesús ati yepãru nemo cã catunuetaparo cõñarõ baiya,’ mujãã ï masĩgarã.

³⁴ Cariape mujããrẽ ñiña: Mujããrẽ yu caquetibũjurije baiPETICOAGARO ti yũtea macããna na cariaparo jũgoye.

³⁵ Tunu bairoa ati umarecáo, ati yepa cãã yasipeticoagaro. Yu yaye quetibujuri que roque petietigaró. Yu caĩrórẽã bairo baimajũcõãgaro.

³⁶ “Bairõpa ti rãmu, ti hora majũ mujãã yu caquetibujuri caetaparore ni jĩcãũ ùcũ masĩetĩñami. Umarecáo macããna ángelea majã cãã masĩetĩñama. Yu, cã macũ cãã yu masĩetĩña. Marĩ Pacũ Dios jeto masĩñami ti rãmu caetaparore.

³⁷ “Noé ãnacũ cã caãnyuteare cabaiyaricarorea bairo baigaro nemo Camasã Jũgocũ ati yeparure yu catunuati rãmure.

³⁸ Atore bairo baiyayuparã camasã mai Noé ãnacũ cã caãni yuteapure, ati yepa caruaparo jũgoye: Camasã caroaro ãñuparã. Eti, uga, bairi tunu wãmo jiya átiãñuparã, ñe ùno jĩcã wãmeacã cabaiãnipeere tũgoñarĩ mee. Noé, cãmua capairicare cã caãjããrĩ rãmupũ baijãnañuparã.

³⁹ Bairo useanirõ cabaiãnimiatana pũame na cayasipeere masĩesuparã. Ati yepa oco mena narẽ to cajũgoneruparo jũgoye masĩesuparã. Torea bairo yu, Camasã Jũgocũ, nemo yu catunuetaro dope caĩmasĩã mani rãmũ yu etagu.

⁴⁰ Ti rãmũ caãno pũgarã caãmua wesepũ nigarãma. Bairo pũgarã nimirãcãã, jĩcãũ cã mena macããcũ jeto neãecogumi. Apei cã bapa pũame neãecoetigumi.

⁴¹ Tunu bairoa pũgarã rãmia rupa bari trigo wãĩanigarãma. Bairo pũgarã rãmia nimirãcãã, jĩcãõã, cõ mena macããcõ jeto neãecogomo. Apeo pũame neãecoetigomo. Mujãã pũame ti rãmũ yu caetaparore dope bairo mujãã i masĩetigarã.

⁴² “Bairi yu, mujãã Quetiupau, yu caetaparore mujãã masĩetigarã. Bairi masacatiya yu yarã. Cacãnirãrẽ bairo baeticõãña. Caroaro ãnicoteya.

⁴³ Tunu ati wãme mujããrẽ ïcõñarĩ yu caquetibujurijere tũgopeoya: Apei wii upau, cã ya wii macããjẽrẽ cayajuaacũre ñami caãno ti hora majũ cã caetarore cã camasiata, cãnietibujoumi. Cã caetarore ñãricanugõbujoumi, jããremi, ï.

⁴⁴ Torea bairo yu, Camasã Jũgocũ, tunu yu caetari rãmure jĩcãũ cayajari majõcure bairo yu etagu ati yeparure. ‘Ti rãmũ majũ etagumi,’ caĩã mani rãmũ yu etagu. Bairi caroaro ãña. Nemo yu catunuetaparo jũgoye caroaro mujãã ãnicotegarã,” jãã ï quetibujuwĩ Jesũs.

El criado fiel y el criado infiel
(Lc 12.41-48)

⁴⁵⁻⁴⁶ ï quetibujũ yaparo, ape wãme ïcõñarĩ atore bairo jãã ñemowĩ tunu: “Jĩcãũ quetiupau cã caãpãro jũgoye, ‘Yu ãmua aperãrẽ na mũ qũenowã. Ugariquere na mũ batowa,’ qũĩ cũñupũ cã ãmũ, cã rocajãñurĩ macããcũrẽ. Bairi cabero tunuetau, cã ãmũ cã caĩroticarorea bairo cã caãpata, caroare cã jogumi. Bairi useanirĩ nigumi cã ãmũ.

⁴⁷ Cariape mujããrẽ ñiña: Quetiupau pũame atore bairo ïgumi cã ãmure: ‘Nipetirije yu cacũgorijere carotibojau mũ ãnigu.’

⁴⁸ Bairo átato ùnorẽã, cã cacũátacu pũame carõu cã caãmata, ‘Yu quetiupau tãmurĩ tunu etaesumi,’ ïrĩ aperã cã baparãrẽ roro na átibujoumi.

⁴⁹ Aperã carẽ bairo paabojari majãrẽ roro na átibujoumi. Tunu bairoa aperã caetipairã mena uga, eticũmu baibujoumi.

⁵⁰ Bairi cabero cã quetiupau cañesããatãcu pũame, ‘Ti rãmũ etagumi,’ cã caĩmasĩetĩ rãmure etabujoumi. Bairo etau yua, cã caroticũátacu roro cã caãtiere ñãabujoumi.

⁵¹ Bairo ñña yua, popiye cã baio joroque cã átibujoumi. Cã piticõãbujoumi, aperã caĩtorã mena cã ãmarõ, ï. Topũ butioro otigarãma camasã. Na opire bacarupotugarãma, butioro yapapuarã yua,” jãã ï quetibujuwĩ Jesũs.

25

La parábola de las diez muchachas

¹ ï quetibujũ yaparo, ape wãme ïcõñarĩ atore bairo jãã ñemowĩ tunu: “Dios cã carotimasĩripau pũame cawãmarã rõmirĩ pũga wãmo cãnacãõ cawãmojiyaenarẽ bairo niña. Bairi na yau cã cawãmojiyari rãmũ caãno cã bõse rãmure ñãgarã, cã pacũ ya wiipu ásũparã, topũ cã, cã nũmo caãnipao mena na caetarore coterã. Bairi ñami caãnoi, na cajĩñabusuri rupaare tocãnacãõpua jeásũparã.

² Bairo na mena macããna jĩcã wãmo cãnacã rõmirĩ catũgoñajũgoyecũperã ãñuparã. Aperã na mena macããna catũgoñajũgoyecũna ãñuparã.

³ Catũgoñajũgoyecũperã pũame na cajĩñawonemopee use ape botella mena jeápeyuparã.

⁴ Na bapa pũame camasĩãrã ãnirĩ, ape botella usere jeãnemofũparã.

⁵ Bairo cã nũmo caãnipaore canelãtãcu pũame tãmurĩ etaesupu. Bairi cawãmarã rõmirĩ narẽ wũgoa caetaro, cãnicoasuparã tie jãã ïrĩ mee.

⁶ Bairo ñami recomacã cacõñarõ majũ jĩcãũ awajarique mena, ‘jã, ññañijate! ¡Atiyami cawãmau, cã nũmo caãnipao mena! ¡cũ marĩ jẽnirãpãro! ïñupũ.

⁷ Bairo cū caĩrō tūgo, cawāmarā rōmirī nipetirā wācārī, na cajīñaworica rupaare qūēnojūgoyuparā tunu.

⁸ Bairo na caqūēnorō, catūgoñajūgoyecyperā pūame atore bairo na ī jēniñuparā na baparā rōmirīrē: 'j jāā jīñaworica rupaa use petiro baiya! Jīña wotutuaetiya. Bairi mujāā yaye use petoaca jāā joya,' na īñuparā.

⁹ Bairo na caĩrō tūgo, 'Mujāārē jāā jomasīētīña. Mujāārē jāā cajoata, jāā yaye etaetibujoro,' na īñuparā. 'Bairi wapatirājā usere mujāārē carusarijere,' na īñuparā catūgoñajūgoyecuna, na baparā rōmirīrē.

¹⁰ Bairo na caĩrō tūgo, 'Jau' ī, acoásuparā usere wapatiránā yua. Bairo na caátó bero, cawāmojiyapa pūame etayupu. Etari yua, catūgoñajūgoyecuna pajjāñurō causejeatana rōmirī pūame cū, cū nūmo mena cū pacu ya wiipu jāācoasuparā, ugarique ju ugaránā bose rāmu na caqūēnoatajere. Bairo na cajāārō bero, ti wii jope pūamerē biacōāñuparā yua.

¹¹ Cabero usere cawapatiratana rōmirī jopetu etarā, atore bairo ī piyuparā: 'j jāā Quetiupau, jāā jope pāāñal' qūīmiñuparā.

¹² Bairo na caĩmiatacūārē, cawāmojiyaatacu pūame ti jopere pāānemoesupu. 'Cariapea mujāārē ñiña: Mujāārē yu masīētīña,' na īñupū yua," īcōñarī jāā ī quetibujawī Jesús.

¹³ Bairo ī quetibuju yaparo, atore bairo jāā īnemowī: "Mujāā, ti rāmu ti hora majū yu catunuetaparore mujāā masīētīgarā. Bairi caroaro masacatiri ānicoteya. Cacānirārē bairo baeticōāña," jāā īwī.

*La parábola del dinero
(Lc 19.11-27)*

¹⁴ Ape wāme īcōñarī tunu atore bairo jāā ī quetibujānemowī Jesús: "Dios cū carotimasīrīpa pūame jīcāū quetiupau cū cabairīquere bairo ñiña. Cū pūame ape yepa cayoaropu āgu jūgoye, cū paabojari majārē na piijori, na nuniñupū tocānacūārēā cū yaye dinerore, tiere na caqūēnobojaparore bairo ī.

¹⁵ Bairi na mena macāācārē jīcā wāmo cānacā mil moneda tiiri majū cū nuniñupū. Apei pūamerē pūga mil moneda tiiri majū cū nuniñupū. Apei pūamerē jīcā mil moneda tiiri majū cū nuniñupū. Na capaarique na cawapatamasīrō cārō na joyupu quetiupau cū ūma tocānacūārēā. Bairo na nuni yaparo, acoásupu na quetiupau yua.

¹⁶ Bairo cū caátó bero, cū ūmu jīcā wāmo cānacā mil moneda tiiri majū cū cajoatacu pūame, āmeo nuni wapatari yoaro mee apeye jīcā wāmo cānacā mil moneda tiiri majūrē wapatanemoñupū.

¹⁷ Torea bairo pūga mil majū moneda tiiri cū cajoatacu cūā apeye pūga mil moneda tiiri majūrē wapatanemoñupū.

¹⁸ Bairo caroaro na cawapatanemomiatacūārē, jīcā mil moneda tiiri majū cū cajoatacu pūame wapatanemoesupu. Cū quetiupau dinerore cū canunirō bero, acoásupu. Á yua, yepa pupeapu ope yesea, cū quetiupau dinerore topu yacūcōāñupū.

¹⁹ "Bairo cayoato bero, paabojari majā quetiupau pūame tunuetayupu tunu cū ya yepapu. Bairo tunuetari bero, cū paabojari majārē na piijoyupu, dinerore cū canunicūricārē. '¿Nocārō majū na wapataupari tocānacūāpua?' ī, na piijoyupu.

²⁰ Bairi cū paabojari majōcu jīcā wāmo cānacā mil moneda tiiri majū cū cajoricu pūame cātu etañūgoyupu. Eta yua, atore bairo qūīñupū: 'Yu quetiupau, mu dinerore yu mu cacūriqūē mena yu wapatanemoapu. Mu pūame jīcā wāmo cānacā mil moneda tiiri majūrē yu mu cacūmiatacūārē, tunu jīcā wāmo cānacā mil moneda tiirire mu yu tunuo buipeogu,' qūīñupū.

²¹ Bairo cū caĩrō, cū quetiupau pūame atore bairo qūī yuyupu: 'Ñumajūcōāña. Cañu mu āñiña mña paabojari majōcu. Bairi caroaro tūgoñariqūē yerī pūna mena apeye petoaca caānie ūnierē mu caññarīcāñūgōmasīrō jūgori, pajjāñurō caānie ūnierē caññarīcāñūgōpa mārē yu cūña. Bairi yu ya wiipu jāāū asā. Yu mena useanirī āña,' qūīñupū.

²² Cabero cū paabojari majōcu apei pūga mil moneda tiiri majūrē cū cajoricu cūā etari, atore bairo qūīñupū: 'Yu quetiupau, mu dinerore yu mu cacūriqūē mena yu wapatanemoapu. Mu pūame pūga mil moneda tiiri majūrē yu mu cacūmiatacūārē, tunu pūga mil moneda tiirire mu yu tunuo buipeogu,' qūīñupū.

²³ Bairo cū caĩrō, cū quetiupau pūame atore bairo qūī yuyupu: 'Ñumajūcōāña. Cañu mu āñiña mña paabojari majōcu. Bairi caroaro tūgoñariqūē yerī pūna mena apeye petoaca caānie ūnierē mu caññarīcāñūgōmasīrō jūgori, pajjāñurō caānie ūnierē caññarīcāñūgōpa mārē yu cūña. Bairi yu ya wiipu jāāū asā mu cūā. Yu mena useanirī āña,' qūīñupū.

²⁴ "Bairo na caātimiatācūārē, apei cū paabojari majōcu jīcā mil moneda tiiri majūrē cū cajoricu pūame yua cātu etari, atore bairo qūīñupū: 'Yu quetiupau, mña, tutuaro mena caroti mu āñiña. Caoteecu nimicūā, aperā na caoteriquepūre mu jenucūña. Tunu bairoa aperā yayerē na mu ēmanucūña.

²⁵ Bairo caácsu m̄ cañnierē uwiri caroaro yu q̄ñēnocūwū m̄ dinerore. Yeparu yeseari yu yacūwū tiere, yasire, ī. Amerē yua, m̄ yu tunuogu tie m̄ dinero, yu m̄ canunimirīq̄ñē.‘

²⁶ Bairo cū cairō tūgo, cū quetiupau p̄ame q̄ñīup̄: ‘M̄a, paabojari majōcu, cañuescū cateeyepai majū m̄ āniña. ¿Atore bairo yure mi tūgoñanucūñati: “Caoteecu nimicūā, aperā na caoteriquep̄are jenucūñami. Tunu bairoa aperā yayere na emanucūñami,” yure mi tūgoñanucūñati?’

²⁷ Bairo yure cañtūgoñau nimicūā, ¿nop̄ēi yu dinerore bancoru m̄ cūēti? Bairo cūrī, tie dinerore m̄ cawasorije wapa m̄ wapatanemobujoricu. Tie mena yu m̄ tunuobujioatacu, yu ya wii yu catunuetaro, q̄ñī tutiyup̄ quetiupau cū ūm̄rē.

²⁸ Bairo q̄ñī yaparori, atore bairo na ĩñup̄ aperā cūtu cañnarē: ‘Dinero, cū cacūgorijere ēmarī, apei p̄uga wāmo cānacā mil majū moneda tiirire cacūgoare cū joya.’

²⁹ Torea bairo jeto yu ātirotigu camasārē. Noa ūna caroaro tūgoñarīq̄ñē yeri p̄una mena yu cajorijere na caññasaata, pajāñurō na yu jonemogu tunu. Aperā caroaro tūgoñarīq̄ñē yeri p̄una mena yu cajorijere na caññasaeticōāta, na cacūgomirījē cūārē yu ēmareyocōāgu.

³⁰ Bairi āni, yure caraabojamasācūrē macāp̄ cū rocawiyoyoya canaññārōp̄u. Torp̄re camasā otigarāma. Na opire bacarupotugarāma, b̄tioro yapapuarā yua,” ĩcōñarī jāā quetibujuwī Jesús.

El juicio de las naciones

³¹ Ī yaparo, atore bairo jāā ĩnemowī Jesús tunu: “Camasā Jūgocu, ati yeparu nemo yu catunuetari rām̄rē caasiyarije mena yu atigu. Tunu bairoa yu yarā āngelea majā mena yu atigu. Bairo ati yua, tron quetiupau cū caruiro caroaro majūp̄u yu ruigu.

³² Bairo yu caruiro, ati ūm̄recōo macāāna, tocānacā poa macāāna yu riape neñāetagarāma. Bairo na caneñāetaro ĩña, na ĩññabesegu. ĩcāñ ovejare cacotēi cū yarā nurīcārā oveja, bairi cabras na cañrā cūārē ricaati jeto cū cabesecūrōrē bairo camasā nipetirore na ĩññabesegu.

³³ Bairi yu yarā, ovejare bairo caāna p̄amerē yutu cariape nūgōārē na yu nucūrotigu. Aperā yu camasēna, cabrare bairo caāna roquere yutu caācō nūgōārē na yu nucūrotigu.

³⁴ “Bairo āticōā, yu, Quetiupau Rey, bairo ĩgu yu caruiro cariape nūgōā cañnarē: ‘Yu yarā, yu Pacu caroaro ūseanirīq̄ñē cū cajoricarā ānirī, tiaya. Dios cū carotimasirīp̄are jāārā asā, ati ūm̄recōo caāniparo jūgoye majāā caāñipeere cū cañjūoyeticūrīcārōrēā bairo.

³⁵ Yu p̄ame yu caqueyaro, yu majāā ūgarotiwn. Tunu bairoa yu cañemejipiro, yu majāā etirique nuniwā. Tunu bairoa canucūñesēārī majōcure bairo yu cabainucūñesēārō, “Jāātū āña,” yu majāā ĩwā.

³⁶ Tunu bairoa yu cajutii cūgoeto, yu majāā jutii nuniwā. Tunu yu cariaro, majāā p̄ame yutu etari caroaro yu majāā juātinemowū. Torea bairo yu majāā āp̄u preso jorica wii yu caāno cūārē, na ĩgu nipetirā yu caruiro cariape nūgōā cañnarē.

³⁷ Bairo yu cañrō tūgo, atore bairo ĩñi jēñiñagarāma na, carorije wapa cacūgoena yu caññarā p̄ame: ‘Jāā Quetiupau, ¿dipau ūno m̄ caqueyaro, m̄rē jāā ūgarotirī? Tunu, ¿dipau ūno m̄ cañemejipiro, m̄rē etirique jāā nuniñrī?’

³⁸ Tunu, ¿dipau ūno canucūñesēārī majōcure bairo m̄ cabainucūñesēārō, “Jāātū āña,” m̄rē jāā ĩrī? Tunu, ¿dipau ūno m̄ cajutii cūgoeto, m̄rē jutii jāā nuniñrī?’

³⁹ Tunu, ¿dipau ūno majū m̄ cariaro, o preso jorica wii m̄ caāno, mutū etari m̄rē jāā juātinemoñuparī? ĩñi jēñiñagarāma yutu cariape nūgōārē caāna p̄ame.

⁴⁰ Bairo na cañjēñiñarō tūgo, atore bairo ĩgu yu, Quetiupau Rey: ‘Cariape majāārē ĩña: Yu yarā cabūgoro macāāna cūārē caroaro na majāā cajuātinemorōi, yup̄re juātinemorā majāā āp̄u,’ ĩgu yutu cariape nūgōā cañnarē.

⁴¹ “Ī yaparo, yu, Quetiupau Rey, ĩñnemogu tunu caācō nūgōā p̄ame cañnarē: ‘Majāā, rop̄iye majāā baio joroque majāā ātiguñi Dios cū cañquetibujū jūgoyeticūrīcārōrēā bairo. Bairi ānāja majāā cañpetietop̄u. Wātī, cū yarā āngelea cañuena mena Dios narē cū cacūjūgoricarop̄u ānāja.

⁴² Yu p̄ame yu caqueyaro yu majāā ūgarotieru. Tunu bairoa yu cañemejipiro, yu majāā etirique nunierū.

⁴³ Tunu bairoa canucūñesēārī majōcure bairo yu cabainucūñesēārō, “Jāātū āña,” yu majāā ĩep̄u. Tunu bairoa yu cajutii cūgoeto, yu majāā jutii nunierū. Tunu yu cariaro, bairi preso jorica wiip̄u yu caāno cūārē, yutu etari caroaro yu majāā juātinemoep̄u,’ ĩgu yutu caācō nūgōā cañnarē.

⁴⁴ Bairo yu cañrō tūgo, atore bairo ĩñi jēñiñagarāma: ‘Jāā Quetiupau, ¿dipau ūno m̄ caqueyaro, o m̄ cañemejipiro, o jāā ya macāp̄u m̄ caetaro, o m̄ cariaro, o preso jorica wiip̄u m̄ caāno jāā juātinemoesuparī? Bairo m̄ cabairo jāā ĩñāep̄u,’ ĩñagarāma.

⁴⁵ Bairo na cañrō, atore bairo na ĩgu, yu, Quetiupau Rey: ‘Cariape majāārē ĩña: Yu yarā cabūgoro macāāna cūārē na majāā cajuātinemoetoi, yup̄re juātinemoena majāā āp̄u,’ na ĩgu yutu caācō nūgōā cañnarē.

⁴⁶ Bairo na puame popiye bairique capetietor^u ágarâma yua. Carorije cacâgoenarê bairo yu caññarâ puame yu mena useanirî ãnicôã ninucûgarâma tocânacã rûmna, jãã i quetibujawî Jesús.

26

Conspiración para arrestar a Jesús

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

- ¹ Bairo nipetirije i quetibuj^u yaparori, atore bairo cû cabuerârê jãã ñnemowî tunu:
² —Merê mujãã masiña. Pascua bose rûm^u etagaro baiya. Puga rûmna rusaya. Tocãrôã yu, Camasã Jûgocure, yu nunirocagarâma, yucupãip^u aperã yu na caparuaturocaparore bairo írã —jãã ñwî Jesús.
³ Tipan caãno, sacerdote majã quetiuparã, bairo cabutoa camasîrã cûã Caifás cawãmec^ucu ya wiire neñañuparã. Caifás puame sacerdote majã quetiupan, sumo sacerdote majû ãmi.
⁴ Bairo neñarã, atore bairo ãmeo ññuparã na majû: “¿Dope bairo camasã na caññaeto Jesure gobierno cû ñerotio joroque marî áticuti?” ãmeo ññuparã ñtorique mena, Jesús cû cariarore borã.
⁵ —Bairãpua, Pascua caãno cû marî ñerotimasîëna, camasã roro awajari marî tutirema, írã —i tûgoñañuparã.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

- ⁶ Jesús puame tipan caãno Betania macãp^u ãmi, carupan boamirîcã Simón cawãmec^ucu ya wiip^u.
⁷ Bairo ti wii cû caãno, jicão carõmio cûtu etawõ. Cõ puame caroarucap^u jiraro cajutiñurîjê paio sawapacuti^uere neamó. Bairo Jesús mesap^u cû caruiro, carõmio puame tie caroa cajutiñurîjêrê cû rapoap^u piopeowõ, Jesure buti^uoro nucãbugoo.
⁸ Jãã, cû cabuerã puame bairo cõ caato ññarã, cõ mena jãã asiajãñuwã.
 —¿Norêiõ paio sawapacuti^uere bairo cõ áti^ureyati?
⁹ Apei, tiere caboure cõ canuniata, tie wapa paio dinerore jeri, aperã cabopacarãrê na juáinemo masibujio^u. Ámerê tie yasicoaya cõ cawapatabujioataje yua —jãã ãmeo ñwî jãã majû.
¹⁰ Jesús puame tûgowî jãã caãmeoñurîjêrê. Bairo atore bairo jãã ñwî:
 —¿Norêirã patowãcõrõ cõrê mujãã busupaiyati? Atio carõmio bairo yure cõ caátie ñujãñuña.
¹¹ Cabopacarã nicõãnucûgarâma mujãã watoare. Yu puame roque yoaro yu ãmerîgu ati yepapure.
¹² Bairo cajutiñurîjêrê yu rapoare cõ capiopeoro jûgori yu rapure caroaro qûënoñamo, yu rapauri ãnajêrê na carocaparo jûgoye.
¹³ Cariape mujããrê ñiña: Ati umurecõo nipetiro^up^u, atie yu yaye queti, camasãrê Dios cû canetõñurîjêrê na caquetibujuro^u atio carõmio bairo yure cõ caátie cûãrê quetibujugarâma. Bairo cõ caátie masicõã ninucûgarâma camasã tocânacã rûmna —jãã ñwî Jesús.

Judas traiciona a Jesús

(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

- ¹⁴ Bairo yua, jãã, Jesús cû cabuerã puga wãmo peti rapore puga pëñirõ mena macããcû jicãã Judas Iscariote cawãmec^ucu na ññan ásupi quetiuparã sacerdote majãrê.
¹⁵ Na rap^u etari bairo na ññupã:
 —Jesure, mujãã yu ñerotigu, cû mujãã capajãmasiparore bairo. Bairo, ¿tie wapa nocãnacã moneda tiirire yure mujãã nunibujio^ucuti tie wapa? —na ññupã.
 Bairo cû cañrõ tãgo, treinta plata moneda tiiri majû cõñarî. Judare cû nuninuparã.
¹⁶ Tipan bero Judas puame dipan ñno dope bairo camasã mano macãjûgooyu^u, Jesure cû ñerotigu.

La Cena del Señor

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

- ¹⁷ Bairo yua, Pascua bose rûm^u, caãñijûgori rûm^u, levadura pan cawauarije caasua-manierê judio majã na caugari rûm^u etaw^u. Bairo ti rûm^u caetaro ñña, jãã, Jesús cû cabuerã puame, cûtu etari, atore bairo cãrê jãã i jëniñawã:
 —¿Noor^u marî caugapeere jãã caqûënoyuro mu boyati?
¹⁸ Bairo jãã cañjëniñarõ, atore bairo jãã ñwî:
 —Ánãja mujãã Jerusalëp^u. Bairo ti macãrê etarã, mujãã bócaetagarã jicãã, wii upure. Bairo cãrê bócaeta yua, atore bairo cû mujãã ígarã: “Cabuei bairo ññami: ‘Yu Pasu yure cû

caçũricãrõ merẽ etaro baiya. Bairi mu ya wiipu ya atĩgu, ya cabuerã mena Pascua bose rãmãrẽ netõgu, 'Ĩñami marĩrẽ cabuei,' cã mujãã ĩgarã —jãã ĩwĩ Jesũs.

¹⁹ Bairo cã caĩrõ tãgo, jãã, Jesũs cã cabuerã, cã caĩrõrẽã bairo jãã ápu. Bairi ti wiipu jãã qũñoyuwũ Pascua gãmu jãã caũgapeere.

²⁰ Cabero canaiorĩpau caetaro, Jesũs puame ti wii jããetari mesapu ruiwĩ jãã, puğa wãmo peti ruore puğa pẽnirõ cãnacãũ majũ cã cabuerã mena.

²¹ Bairo jãã caũgaruiripau, atore bairo jãã ĩwĩ Jesũs:

—Cariape mujããrẽ ñiña: Mujãã mena macããcũ ĩcãũ roro yũre ĩ busujãbuitirocagumi.

²² Bairo cã caĩrõ tãgo, butiro jãã tãgoña yapapuawũ. Bairo bairã, apeĩ, apeĩ, Jesure bairo jãã ĩ jẽniñajũgowũ:

—¿Yu mee, yu ãnicõãẽtĩmicuti murẽ caĩbusujãbuitiri majõcu? —jãã, tocãnacãũpu jãã ĩ jẽniñawũ.

²³ Bairo jãã caĩrõ, bairo jãã ĩwĩ Jesũs:

—Ãni, ãmerẽ yu mena atirure cã pããrẽ cayosene ugaũ puame niñami yũre roro caĩbusujãbuitirocapau.

²⁴ Torecũna, yũ, Camasã Jũgocu, profeta majã yũ cabaipeere na caquetibujũcũricãrõrẽã bairo yũ baigu. Cabaimiatacããrẽ, jũre caĩbusujãbuitirocapau cã carorije wapa paio nigaro! Bairi cã cabuiaeticõãta roque, ñubujoricaro —jãã ĩwĩ Jesũs.

²⁵ Bairo cã caĩrõ tãgo, Judas, Jesure caĩbusujã buitirocaricũ ãnacũ puame atore bairo qũĩwĩ Jesure:

—Yũre cabuei, ¿yu mee yu ãnicuti murẽ caĩbusujãbuitirocapau?

Bairo cã caĩrõ:

—Mu, caĩrõrẽã bairo mu baiya —qũĩwĩ Jesũs Judare.

²⁶ Bairo cã caĩrõ bero, jãã caũgatoye, Jesũs puame cã wãmo mena pããrẽ nerĩ, “Dios mu ñujãñũña jãã mena,” ĩ yaparo, carecomacã peenerĩ, jãã, cã cabuerãrẽ atore bairo ĩrĩ jãã batowĩ:

—Atie pan, yũ rupau niña. Tere ugaũ —jãã ĩwĩ.

²⁷ Bairo ĩ yaparo, cã wãmo mena copa etiricarũre nerĩ, “Dios, mu ñujãñũña jãã mena,” qũĩ yaparo, atore bairo ĩrĩ ti copare jãã nuniwĩ:

—Mujãã tocãnacãũã nipetiro atiru macããjẽ use ocore etiya.

²⁸ Atie use oco puame yu rĩĩ niña. Camasã capããrãrẽ na netõõgu, yũ riacoagu. Bairo yũ carĩapee jũgori cawãma wãme camasãrẽ Dios cã caátibojacũrĩqũẽ etacoaya.

²⁹ Cariape mujããrẽ ñiña: Ìmea mujãã mena use ocore puğani yũ etinemoetigu yũ Pacu cã carotimasĩrĩpau tunu caetaro marĩ caetinemoparo jũgoye —jãã ĩwĩ Jesũs.

Jesũs anuncia que Pedro lo negarã

(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

³⁰ ĩ yaparo, salmos basarique mena Diore jãã basapeowũ. Basapeo yaparo yua, jãã acoápu Olivo cawãmecuti buropũ.

³¹ Bairo jãã caátõ, atore bairo jãã ĩwĩ Jesũs:

—Ãme ñami mujãã nipetiro aperãrẽ uwirã, yũ mujãã awayocoagarã. Mujãã cabaipeere ĩ quetibujũ jũgoyeticũñaũpã profeta majã Dios yaye woaturica tutipu: ‘Ovejare cacoteire camasã na capajĩãrõ yũ eñotaetigu. Bairo cãrẽ na capajĩãrõ bero cã yarã oveja puame ábatapeticoagarãma,’ ĩ quetibujũ jũgoyeticũñaũpã.

³² Tunu bairoa apeyera, yũ puame carĩacoatacu nimicũã, yũ caticoagu tunu. Bairo cati yua, mujãã jũgoye Galilea yepapu yũ águ —jãã ĩwĩ Jesũs.

³³ Bairo cã caĩrõ bero, Pedro puame bairo qũĩwĩ:

—Ãnoa yũ mena macããna nipetiro murẽ na caawayocoamiatacããrẽ, yũ puame roque di rãmu ñno mu yũ awayoetigu.

³⁴ Bairo cã caĩrõ, bairo qũĩwĩ Jesũs:

—Pedro, cariape murẽ ñiña: Ìme ñami ãbocu cã capiiparo jũgoye itiani, “Cũ yu masĩẽtĩña Jesure,” yũ mitogu —qũĩwĩ Jesũs Pedrorẽ.

³⁵ Pedro puame bairo qũĩwĩ:

—Mu mena yũre na capajĩãrocagamiatacããrẽ, “Cũ yu masĩẽtĩña Jesure,” ñitoetimajũcõãgu —qũĩwĩ Pedro Jesure.

Bairo cã caĩrõ tãgo, jãã, Jesũs cã cabuerã cãã nipetiro, bairo jeto cã jãã ĩwã.

Jesũs ora en Getsemanĩ

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ Bairi Jesũs mena jãã etawũ Getsemanĩ cawãmecutorũ. Bairo jãã caetaro, bairo jãã ĩwĩ Jesũs:

—Ato ruicoteya mai. Jõ jãñũrõpu Diore cã jẽnigu yũ átiya.

³⁷ Ī yaparo, Pedro, bairi puḡarā Zebedeo pūnaa mena jōjāñurōpū na neámí Jesús. Bairo ácú, butiōro tūgoña yapapuayupū Jesús.

³⁸ Bairi atore bairo na ĩñupū Pedrojāārē:

—Riaure bairo yu tūgoña yapapuaya. Mujāā puame cāniēna, atoa yu mujāā cotewa.

³⁹ Ī yaparo, na jūgoye jāñurōpū ánemoñupū Jesús. Ánemo yua, cū ruropaturi mena etanumurī yeparū cū riapére mucūmuāti bairo Diore qūī jēniñupū: “Caacu, mu cabooota, atie roro yu canetōpeere yu mu netōōbojagu. Bairopua, yu caborore bairo to baieticōāto. Mu caborore bairo roque to baiáto,” ĩ jēniñupū.

⁴⁰ Cabero tunu ásúpu Jesús, Pedrojāā na cañopū. Bairo cacāñirāpūrē na etayupū. Bairi qūññupū Jesús Pedre:

—Ĵĩcā hora ūnoacā cāniēna, yu mujāā cotemasĩētĩñati?

⁴¹ Cāniēna, wāmñucārī Diore cū jēniña, wātī mujāārē cū cañtoetiparore bairo ĩrā. Bairo yu mujāā caaweyocoagaetimiatacūārē, mujāā ruḡaḡ puame tutuaetiya —na ĩñupū.

⁴² Ī yaparo, ásúpu tunu Jesús, Diore cū jēninemoñ ácú. Á yua, bairo qūī jēninemoñupū tunu: “Caacu, roro yu cabaipeere mu caēñotaetaeticōāta, bairo to baiáto. Yu caborore bairo to baieticōāto. Mu caborore bairo roque to baiáto,” ĩ jēniñupū.

⁴³ Ī jēni yaparo, tunucoásúpu Jesús Pedrojāā tuḡu. Bairo cacāñirāpūrē na etayupū tunu. Na puame wuḡoa cutiri ĩñapāā masĩesupará.

⁴⁴ Bairo na cabairo ĩña yua, ásúpu Jesús tunu Diore cū jēniácu, cūrē cū cajēniatore bairo.

⁴⁵ Bairo jēni yaparo, tunucoásúpu Jesús Pedrojāā na cañopū. Bairo natu eta, atore bairo na ĩñupū:

—ĴNopēĩrā mai cacāñirārē bairo mujāā nicōāñucūññati? Yu, Camasā Jūgocure, carorā carorije cawapa cūgorārē yu na canunirocaripau etaya merē.

⁴⁶ Bairi, wāmñucāña. Ĵito! Yure caĩbusujābuitirocari majōcu puame marĩtu atiyami merē —na ĩñupū Jesús Pedrojāārē.

Arrestan a Jesús

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Bairo cū caĩño, Judas, jāā, Jesús cū cabuerā mena macāācū ĵĩcāñ cañninucūmiatacu puame etawī. Cū mena capāārā camasā cūā etawā. Na puame jarericapāĩrī, bairi yucu rucaari cāārē cūgori etawā. Sacerdote majā quetiupará, bairi aperā judío majā cabutoa camasĩrā na cajoatana āma.

⁴⁸ Mai, na caetaparo jūgoye, Judas puame atore bairo na ĩñupū Jesure cañneranárē: “Cū wasopanáre ūpūrī yu cajēñipau puame Jesús nigami. Bairo mujāā puame cū yu caáto ĩñarā, cūrē mujāā ñegarā,” na ĩñupū.

⁴⁹ Bairo Judas Jesutu etari, atore bairo qūī jēniwī:

—ĴCabuei, mu āñimiññati!

Bairo caroaro mena qūññori cū ūpūwī.

⁵⁰ Bairo cū caáto, Jesús puame atore bairo qūññwī:

—Judas, yu bapa caññimiatacu, mu caátigarjere jicoquei ása.

Bairo cū caĩrō, Judas mena caetari majā puame Jesure etari, cū ñecoámá.

⁵¹ Mai, bairo Jesure na caáto ĩñarī, ĵĩcāñ jāā mena macāācū puame sacerdote majā quetiupau āmurē cū āmorōrē patañocōā jowī.

⁵² Bairo cū caáto ĩña, atore bairo qūññwī Jesús:

—Bairo ápericōāña. Noa ūna nipetirā jarericapāĩrī mena caāmeoqūññucūrā, aperā yu jarericapāĩrī mena pajĩecori riacoagarāma.

⁵³ ĴDios yure cū cajuáñtinemobujiopeere mu tūgoñaēññati? Yu Pacure cū yu cajēñiata, ángelea majā puḡa wāmo peti ruḡore puḡa pēñirō cānacā poa ejerico poa majūrē yu jobujioñmi.

⁵⁴ Baiḡua, bairo cū caáto, yu boetiya. Cū cajoata, nipetiro baiḡetietibujio Dios busarica tutipū profeta majā na caĩquetibujū jūgoyeticūrĩcārōrē bairo —qūññwī Jesús caāmurē cacāññi tumiatacure.

⁵⁵ Ī yaparo, bairo ĩñemowī Jesús cūrē cañerĩ majārē:

—ĴNopēĩrā cajerutiri majōcu yu cañnorē bairo jarericapāĩrī mena, bairi yucu rucaari mena yu mujāā ñerā atiatī? Tocānacā rāmua mujāā watoa yu āñinucūpū templo wiipure. Bairo yu caññimiatacūārē, ni ĵĩcāñ ūcū mujāā mena macāācū yu ñeemi.

⁵⁶ Bairopua, nipetiro yu mujāā caátie Dios busarica tutipū profeta majā na caĩquetibujū jūgoyeticūrĩqūērē bairo baietaro baiya —na ĩwī.

Tipau caāno yua, jāā, Jesús cū cabuerā uwirā, Jesure jāā rutiweyo peticoápú.

Jesús ante la Junta Suprema

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Bairo Jesure cañerĩ majã puame Caifás, sacerdote majã quetiupau majũ ya wiipũ cã neásuparã. Mai, ti wiire merẽ añuparã Moisés añacũ cã caroticũriqũerẽ cajãgobueri majã, bairi aperã judio majã cabutoa camasĩrã cãã, ti ñamirẽ caneñaetaatana.

⁵⁸ Bairo Jesure ti wiipũ na caneátó, Pedro puame yoajãñurõpua na ññausayupũ. Bairo ti wiire na cajããetaro bero, Pedro cãã etayupũ ti wii macã yepa majũpũ. Bairo ti yepa ññotucarore jããetari, templo coteri majã guardia mena ruiyupũ, “¿Dope bairo Jesure cã na áti yaparo jorãati?” Ñgu.

⁵⁹ Bairo ti wii pupearũ sacerdote majã quetiuparã, bairi nipetiro Junta Suprema macããna mena Jesús cã cayasiro boyuparã. Bairo, “¿di wãme carorije cã ásupari?” ãmeo ñ macãñuparã na majũ. “¿Dope bairo cã caátaje wapa cã marĩ pajĩãrotiyati?”

⁶⁰ Bairo ãmeo ñmacãmirãcãã, dope bairo cã caátaje wapa cã na capajĩãrotimasĩpeere bócaesuparã. Camasã capããrã Jesús cã caĩriqũerẽ na caĩtonetõmiatacããrẽ, dope bairo cã caĩriqũerẽ wapa cã na capajĩãrotimasĩpeere bócaesuparã. Cabero aperã caĩtorã puãgarã atore bairo na ññuparã:

⁶¹ —Ñni Jesús, cã caĩriqũerẽ jãã tãgowũ. Bairo ñwĩ: “Dios ya wii templore yũ rocacõãgu. Bairo áti yaparori, itia rãmu bero yũ puame yũ wasoanucõgu tunu ape wii yũ camasĩrjẽ mena,” ñwĩ Jesús —qũĩ busujãñuparã.

⁶² Bairo na caĩquetibujuro tãgo, sumo sacerdote puame wãmunucãrĩ atore bairo qũĩñupũ Jesure:

—¿Muna mee murẽ na ññati? Roro murẽ na caĩbusumiatacããrẽ, ¿nopẽĩ narẽ mu yuetiyati? —qũĩ jẽniñañupũ Jesure.

⁶³ Jesús puame cã yueticõãñupũ. Bairo cã cayũeto ñña, atore bairo qũĩñemoñupũ tunu sumo sacerdote Jesure:

—Dios, tocãnacã rãmu caãnicõãñinucũũ, cã carotiro mena mu yũ quetibujũ rotiya jããrẽ: ¿Cariapea, Mesias, Dios macã majũ mu añiñati?

⁶⁴ Bairo cã caĩrõ, atore bairo qũĩñupũ Jesús:

—Mu caĩrõrẽã bairo cãã yũ añiña. Tunu bairoa ãme beroaca Nipetiro Carotimasĩ tupũ cariape nuãõãrẽ yũ caruiro mujãã ññamugõjogarã. Bairo tunu oco poa buseri watoapũ ati yepare acũ yũ caruiatõ cããrẽ mujãã ññamugõjogarã —qũĩñupũ Jesús sumo sacerdotere.

⁶⁵ Bairo cã caĩrõ tãgo, sumo sacerdote puame cã yaro jutirore tããworocacõã joyupũ. Bairo átiri:

—¿Roro majũ ñcõãñami Diore, bairo cã caĩata! Roro cã caĩriqũerẽ marĩrẽ caque-tibujũnemoparãrẽ na marĩ macãñemoetigarã. Merẽ marĩ majũpua marĩ tãgo yaparoya roro cã caĩrjẽrẽ —ññupũ.

⁶⁶ Bairo, “¿Dope bairo cã marĩ ánaati?” na ññupũ sumo sacerdote cã ya wiire caneñaatiatanarẽ. Bairo cã caĩrõ, to macããna puame bairo ññuparã:

—Roro cã caĩrjẽ wapa cã marĩ pajĩã rocarotigarã.

⁶⁷ Ñ yaparo, Jesús riapérũ cã uco eyotuyuparã. Bairo tunu cã bapeyuparã. Aperã tunu cã caapeere jutii asero mena jiyabiatori, cã riapére cã payuparã.

⁶⁸ Bairo átiri, qũĩ jẽniñañuparã:

—Mu, Dios cã cajou añirĩ mu camasĩrjẽ jãgori jãã quetibujuya: ¿Noa ãmerẽ murẽ na paayati? —qũĩ epeyuparã to macããna Jesure.

Pedro niega conocer a Jesús

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Bairo na cabaiãno, Pedro puame ti wii macã yepa majũrẽ ruiyupũ. Bairo cã caruiro, jicãõ paabojari majõco puame cãtũ etari bairo qũĩñupõ:

—Mu cãã, Jesús, Galilea yepa macããcũ mena mu aññesããwã. Cãã mu ãcũ.

⁷⁰ Pedro puame ñton, nipetiro to macããna na catãgoro cõ ññupũ:

—Yũ masĩtĩña. ¿Ñe ñnierẽ yũ mu jẽniñañati? Cũ yũ masĩtĩña Jesure.

⁷¹ Bairo cõ ñ yaparo yua, ti yepa ññotarica jope tupũ ásũpũ Pedro. Topũ cã caetanucãrõ, apeo carõmio Pedrore qũĩñarĩ atore bairo na ññupõ cõtũ caãnarẽ:

—Ñni cãã Jesús, Nazaret macããcũ mena cabapacũtinucũatacũ ãcãmi.

⁷² Pedro puame cõ ññupũ:

—¿Dios mena ñiña! ¿Cũ yũ masĩtĩmajũcõãña Jesure!

⁷³ Cabero tunu to macããna Pedrotũ etari bairo qũĩñuparã:

—Bairo ñcũũ miña, mna, Jesús mena macããcũ majũ mu añiña. Mu cabũsurijepũ cãã Galilea macããna na cabũsurore bairo mu busũya. Bairo na mena macããcũ mu añiña.

⁷⁴ Bairo na caĩrõ tãgo, Pedro puame na ññupũ:

—¿Tame, cariape Dios mena mujããrẽ ñiña! Netõjãñurõ merẽ mujããrẽ, “Cũ yũ masĩtĩña,” mujãã ñimiñajã —na ññupũ.

Bairo Pedro cã caĩtoãñipana, jicãũ ãbocũ piiyupũ.

⁷⁵ Bairo cã capiiro, Pedro p̄ame tãgoña bocayup̄ Jesús cã cã cañatajere. “Pedro, ãmeacã äbocu cã capiiparo jũgoye itiani, ‘Cũ yu masiẽtĩña Jesure,’ yu mitogu,” cã cañatajere tãgoña bocayup̄. Bairo tãgoña bocari yua, witicoásup̄ macãp̄. Top̄ yua, tãgoña yapapuari bũtioro otiyup̄ Pedro.

27

Jesús es entregado a Pilato

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ Bairo ti ñami cabusuetaro, nipetirã sacerdote majã quetiuparã, bairi aperã judío majã cabũtoa camasirã cãã jĩcãrõ mena tãgoñarĩ Roma macããna Jesure cã na capajĩãrotipeere ãmeo ĩ bũsũyuparã na majũ.

² Bairo ĩbũsũ yaparo yua, Jesús wãmorĩrẽ jiyarotiyuparã. Áti yaparo, cã neásuparã Pilato cawãmecucu tũp̄. Pilato p̄ame Roma macããna, Israel yepare caẽmarĩcãrã ti yepare na caroticũricũ gobernador majũ ãñupũ.

La muerte de Judas

³ Mai, Judas, Jesure caĩbũsũjãbuitirocaatacu p̄ame Jesure na capajĩãgaro ĩñarĩ, tãgoña yapapuayup̄ roro cã cañatajere. Bairo tãgoña yapapuari treinta moneda plata tiirire na tunuojoyup̄ fariseo majã quetiuparã, bairi judío majã cabũtoa camasirãrẽ.

⁴ Atore bairo na ĩñupũ:

—Ñe ũnie cabuicãpeire qũĩ bũsũjãbuitirocau, roro majũ Dios mena yu átiapu, bairo ácu —na ĩñupũ Judas.

Bairo cã caĩmiatacũãrẽ, fariseo quetiuparãjãã p̄ame cã yuesuparã:

—Jããrã, ñe wapa maa. ¡Mu majũã mu baitãgoñaña ti wãmerẽ! —quĩñuparã.

⁵ Judas p̄ame na caĩrõ tãgo, tie moneda tiirire ti wii templo wiiũp̄are wecũrecõãñupũ. Bairo áti yaparo, acoásup̄, cã majũã pajĩãyasiácũ. Bairi yua, cã majũã cã wãmuarẽ jiyatubiyori pajĩãyasiacoasup̄.

⁶ Sacerdote majã quetiuparã p̄ame Judas moneda tiiri cã cawẽcũrerijere jeri, bairo ãmeo ĩñuparã na majũ:

—Atie moneda tiiri caũmũrẽ marĩ capajĩãrocarotiataje wapa niña. Bairo cabairoi, ati wii templo macãã pata Dios rocapatare marĩ jããnemomasĩena —ãmeo ĩñuparã na majũ.

⁷ Bairo ãmeo ĩrĩ, jĩcãrõ mena tãgoñañuparã. Jĩcã yepa Campo del Alfarero cawãmecuti yepare wapatirotiyuparã tie dinero mena, ape yepap̄ cañatana, marĩ ya macãp̄ cariyasirã na rupaurĩ ãnajẽrẽ top̄ na cayareparore bairo ĩrã.

⁸ Bairi camasã nipetiro bairo na caãtajere tãgorĩ, ti yepare Riĩ Yepa wãmeticõã ninucũñama, ãme rãmurĩ cããrẽ.

⁹ Bairo profeta Jeremías ãnacũ Dios bũsurica tutip̄ cã caĩquetibujũ jũgoyeticũricãrõrẽ bairo baietayuparo. Bairo ĩ quetibujũ jũgoyeticũñañupĩ Jeremías: “Bairi tie moneda, treinta tiiri majũrẽ, israelita majã ‘Tocãrõã wapa borotiya,’ na caĩrĩjẽrẽ neãgarãma.

¹⁰ Bairo tiere jeátĩ yua, ‘Alfarero’ na caĩrĩ yepare wapatigarãma, tie dinero mena marĩ Quetiupap̄ cã caĩquetibujũcũricãrõrẽ bairo,” ĩñupĩ.

Jesús ante Pilato

(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹ Bairi Jesure cã neásuparã fariseo majã Pilato gobernador tũp̄. Cũ p̄ame na caĩbũsũpaurijere tãgon, bairo quĩ jẽniñañupũ Jesure:

—¿Mũa, judío majã Quetiupap̄ Rey mu ãniñati?

Bairo cã caĩrõ, Jesús p̄ame quĩñupũ:

—Mu caĩrõrẽã bairo yu baiya.

¹² Bairo fariseo majã quetiuparã, bairi cabũtoa camasirã mena Jesure nemojãñurõ cã na cabũsũjã nemomiatacũãrẽ, Jesús p̄ame na yuesup̄.

¹³ Bairi narẽ cã cayueto ĩña yua, Pilato p̄ame atore bairo quĩ jẽniñañupũ Jesure:

—¿Capee murẽ roro na caĩrĩjẽrẽ mu tãgoetiyati?

¹⁴ Jesús p̄ame bairo cã caĩrõ tãgomicãã, jĩcã wãmeacã ũno cã yuesup̄. Bairo cã cayueto ĩña, bũtioro Pilato gobernador quetiupap̄ p̄ame tãgocõã maniásup̄.

Jesús es sentenciado a muerte

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

¹⁵ Mai, tocãnacã Pascua bose rũmu caãno, Pilato p̄ame wiyonucũñupũ jĩcãũ preso jorica wii macããcũrẽ, judío majã na caboure.

¹⁶ Bairi tipap̄ caãno romano majã preso na cajoricũ ãñupũ jĩcãũ, Jesús Barrabás cawãmecucu, judío majã nipetirã na camasĩ p̄ame.

¹⁷ Bairi Pilato p̄ame to macããna na canefãporo ĩñau, atore bairo na ĩ jẽniñañupũ:

—¿Ni puamerē yu cawiyoro mujãã boyati? ¿Jesus Barrabás, o Jesús, “Mesías” mujãã caĩwãmetinucũrē? —na ĩ jēniñañupã.

¹⁸ Masĩcõãmĩñupũ Pilato Jesure qũĩñatutiri cã cayasiro na cabotũgoñarĩjērē.

¹⁹ Apeyera tunu Pilato ĩñabesei cã caruiropũ cã caruiro, cã nũmo puame atore bairo qũĩ joyupo: “Cã, dise rorije caápeire roro cã átirotieticõãña. Ame ñami yu caqũēgueropũ popiye yu tũgoñaapũ roro cãrē na caátipeere,” qũĩ joyupo.

²⁰ Bairo Pilato Jesure cã cawiyogamiatacããrē, sacerdote majã quetiuparã, bairi cabutoa camasĩrã cãã bairo boesuparã. Na puame yasioroaca camasã natũ caãnarē atore bairo na ĩ rotiyuparã: “Barrabáre, Pilato cã cawiyoro jãã boya. Jesús puamerē cã pajĩãrotiya,” na ĩbusũ awajarotiyuparã.

²¹ Bairi gobernador Pilato puame atore bairo na ĩ jēniñanemoñupũ tunu:

—¿Ni puamerē yu cawiyoro mujãã boyati?

Bairo cã caĩjēniñarõ, bairo qũĩñuparã:

—¿Barrabás roquere cã mũ cawiyoro jãã boya!

²² Bairo na caĩrõ, Pilato puame bairo na ĩ jēniñanemoñupũ tunu:

—Bairi Jesús, Mesías cawãmecũre, ¿dope yu caáto mujãã boyati?

Bairo cã caĩjēniñarõ, bairo qũĩñuparã:

—¿Yucupãĩpu cã papuaturotiya!

²³ Tunu na ĩnemoñupũ Pilato:

—¿Norpẽĩrã yucupãĩpu cã yu capapuaturotiro mujãã boyati? ¿Dise ũnie carorije cã ásupari?

Bairo cã caĩjēniñamiatacããrē:

—¿Yucupãĩpu cã papuaturotiya! —ĩrĩã butiro jãñurĩ awajanemoñuparã.

²⁴ Bairo roro na caátigarije ĩñarĩ, “Dope bairo na yu quetibũjusetõmasĩcã,” ĩ tũgoñañupũ Pilato. Bairo ĩ tũgoñarĩ cã paabojari majõcũre ocorũ cã neatĩ rotiyupu, camasã yu cawãmo coserijere na ĩñaato ĩ. Bairo áti yaparo yua, atore bairo na ĩñupũ Pilato nipetiro camasãrē:

—Bairo yu wãmorĩrē yu cacoserije jũgori mujããrē ñiñoña, yua, ñe yu buicũperiya ãni cã cariarije. Mujãã yaye wapa rotie roque niña.

²⁵ Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩ yũyuparã to macããna:

—¿Ñugaro, jãã, jãã pũnaa cãã yaye wapa rotie jeto jũgori cã mũ pajĩãrotigu! —qũĩñuparã.

²⁶ Bairo na caĩrõ tũgo, Pilato Barrabáre cã wiyorotiyupu. Bairo áti yaparo, Jesure wecũ asero wẽerĩ mena cã baperotiyupu. Bairo cã na caáti yaparoro, na nuniñupũ, Jesure yucupãĩpu cã na capapuatuparore bairo ĩ yua.

²⁷ Gobernador cã carotirã soldaua puame Jesure cã neásuparã pretorio cawãmecuti wii macã yepa recomacãpu. Topũ etarã, na baparãrē na piineñoñuparã, Jesure roro cã átiepegarã.

²⁸ Bairo neña yaparo, cã jutirore weri, apero cajũãrõ, quetiuparũ rey cã cajãñarõ ũnorē cã jããñuparã.

²⁹ Áti yaparo, quetiuparũ rey corona cã capesari beto ũnorē cã pesáto ĩrã, pota wẽerĩ mena juarica betore cã ruoapũ peoyuparã. Tunu bairoa, quetiuparũ rey wãmocutacu ũnorē cã ñeáto ĩ eperã, yucũacarē cã wãmo cariape nũgõãpu cã cãgorotiyuparã. Bairo áticõã yua, cãrē quetiuparũ jēnirãrē bairo na ruropaturi mena cãtũ etanumurĩ bairo qũĩ boyeti epeyuparã:

—¿Cũ ãnicõã ninucũáto ãni judío majã Quetiuparũ Rey tocãnacã rãmua! —qũĩ boyeti epeyuparã soldaua Jesure.

³⁰ Bairo áticõã, cã ucoo eyotuepeyuparã. Tunu bairoa cã yucũacarē nerĩ, cã ruoore payuparã.

³¹ Bairo Jesure roro cã átiepe yaparo yua, cãrē na cajãatajere cã tuweneñuparã. Cũ jutii majũ puamerē cã jããñuparã tunu. Bairo áti yaparo, cã neásuparã, yucupãĩpu cã papuaturaná.

Jesús es crucificado

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Bairo áná, bócaetayuparã jĩcãũ caũmũ, Simón cawãmecucũ, Cirene yepa macããcãrē. Bairo Simorē bócaetari cã pusarotiyuparã, Jesús yucupãĩrē.

³³ Bairo áti yua, Gólgota buropũ etayuparã. (Gólgota ĩgaro, “La Calavera” o “Rupoa coro buro” ĩgaro ĩña.)

³⁴ Bairo etarã, use ocore, mirra bũũrije cabairije ũnie mena asuyariquere Jesure cã tĩãmĩñuparã. Jesús puame tiere etiñarĩ etigaesupu.

³⁵ Bairi soldaua yucupãĩpu Jesure cã papuatu nũcõĩ bero, número tiirire ãmeo wẽnuniñuparã. Bairo átiri, na majũ masĩñuparã Jesús jutii ãnajērē canepaure.

³⁶ Bairo áti yaparo, topũ ruirĩ, Jesure qũĩña coteyuparã.

³⁷ Tunu bairoa Jesús ruoia buire yucpāī woaturicapāīrē papuatyuparā, Jesure na cā capajīarotirique wapare nipetiro camasā na iñao joroque ĩrā. Tipāīrē atore bairo ĩ woaturique tusayuparo: ĀNI, JUDÍO MAJĀ QUETIUPAŦ REY NIÑAMI, ĩriqūē tusayuparo.

³⁸ Bairi Jesús mena yucpāīru papuatureyuparā puġarā caāmuu jerutiri majārē. Jīcāū cariape nuġōārē, apeī caācō nuġōārē na papuatyuparā.

³⁹ Bairo yucpāīru papuaturicu Jesús cū caāno yua, camasā canetōánucūrā puame Jesure qūīroaena, na ruoia yureyuparā.

⁴⁰ Roro majū atore bairo qūīnuparā:

—¡Mu, templo wiire roca yaparori, itia rūmu bero ape wii cawāma wiire caqūēnomasīgau ānirī, mu majūā netōñā! ¡Dios Macū majū mu caāmata, yucpāīru ānīmīcūā, atopu ruiasā! — qūī epeyuparā to macāāna caīñanetōánucūrā puame.

⁴¹ Torea bairo qūī epeyuparā sacerdote majā quetiuparā, bairi Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā, bairi cabutoa camasīrā cūā. Atoe bairo qūīnuparā:

⁴² —Aperārē na netōūpī. Bairo na netōmīcūā, āmerē cū majūā netōmasīētīñami. Israel yepare quetiupau rey majū cariapea cū caāmata, ¡cū majūā cū camasīrjē mena atore ruiatībujioūmi! Bairo cū caruiapáta, cariape marī tūgogarā.

⁴³ Dios mena tūġoñatutuaricūmi. Bairi Dios puame cariapea cūrē cū camaiata, cūrē cū netōġūmi. “Dios macū yu āniña,” marī ĩwī — qūī epeyuparā sacerdote quetiuparājāā Jesure.

⁴⁴ Bairi jerutiri majā, Jesús mena na capuatuatana cūā toe bairo roro qūīnuparā.

Muerte de Jesús

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Merē yua, pasaribota caāno, caāno tusaroa naitīācopu ati yepa nipetiropu. Yoaro naitīāwā. Nāmicā, tres de la tarde caāno majū tunu busuwu.

⁴⁶ Tipau caāno, Jesús puame busurique tutuaro mena atore bairo ĩnupā: “Elí, Elí, ¿lema sabactani?” (Tī wāme puame ĩrā, “Yu Pacu Dios, yu Pacu Dios, ¿nopēi yu mu aweyocoatī?” ĩgaro ĩña.)

⁴⁷ Bairo cū caīrō tūġo, to macāāna puame bairo āmeo ĩnuparā na majū:

—¡Jā, tūġoñijate! Āni Jesús, profeta Elías ānacūrē cū pii ĩñami.

⁴⁸ ĩcōā yua, na mena macāācū jīcāū carupajitia mena use oco, cajūġūēatajere yosene ásūpu. Bairo āticōā, yucu yaparu ti jitiare jiyaturi, tiere cū ĩnumġō joyupu, cū etiāto, ĩ.

⁴⁹ Bairo cū caāto ĩña, aperā cūtu macāāna puame bairo qūīnuparā:

—Bairo āpericōāña mai. Cū caīrjērē tūġori, ¿Elías ānacū cū cū netōū acūati? Marī ĩñacoteroa mai — qūīnuparā.

⁵⁰ Jesús puame busurique tutuaro mena ĩ wisiotusa, riacoásūpu yua.

⁵¹ Tipau caāno, templo wii aruare ēñotarico jutii asero carecomacā woocōā ruiásūparo. Yepa cūā butiuro yuguīwu. Ētā rupa cūā waticoápu tie majūā.

⁵² Camasā cariaricarā na cayarica opee cūā to majūā pāācoásuparo. Bairo pāācoa yua, cariaricarā, Dios yarā puame tunu catitunucōāma.

⁵³ Bairo bairā, witicoámá, Jesús cariacoamiatacu tunu cū cacatinemorō bero. Tocārōā Jerusalén caroa macārē etari jāāwā yua. Bairo capāārā camasā cūā ti macārē na caānorē ĩñawā.

⁵⁴ Bairi soldaua quetiupau capitán, bairi cū āmuu Jesure cañacoterā cūā yepa cayugurijere, bairi nipetiro tie cabairijere ĩñarā, butiuro uwiri atore bairo āmeo ĩnuparā:

—¡Cariapea āni, Jesús, Dios Macū majū nimiupī!

⁵⁵ Bairi Jesure cajuātinemorīcārā carōmia capāārā, Galileapu Jesure cabapacatīatiana puame jōpūā tuari qūīñacōā nucūñuparā.

⁵⁶ Jīcāō na mena macāācō āñupō María Magdalena cawāmecuco. Apeo, María, Santiago bairi José paco āñupō. Apeo Zebedeo pūnaa paco āñupō.

Jesús es sepultado

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Bairo ti rūmu canaioatīpau caāno José cawāmecucu, Arimatea macā macāācū etayupu. Cū puame paio apeyere cacāġou āmi. Tunu bairoa Jesús yaye busuriquere catūġousau āmi.

⁵⁸ Bairi yua, Pilato tūpu átī, Jesús rupauri ānajērē yarocagu, cū jēniásūpu. Pilato puame bairo cū cajēñirō tūġo, “Jau” ĩ. Jesús rupauri ānajērē cū āmuarē Josere ruio rotiyupu.

⁵⁹ Bairo cū caīrō bero, José puame Jesús rupauri ānajērē lino jutii asero, caūġueri mani asero mena cū ũmañupū.

⁶⁰ Bairo átiri bero, cawāma ũtā ope, na cayesearica operu Jesús rupauri ānajērē cūñupū. Áti yaparo, ũtāpāi mena ti opere tubiatoyupu. Bairo tubiato yaparo, acoásūpu José.

⁶¹ Bairo José cū caāmiatacūrē, María Magdalena bairi apeo María cawāmecuco cūā topu tuari Jesure cū carocatato riape ruicōāñuparā.

La guardia ante el sepulcro de Jesús

⁶² Bairo ti rāmu bero, yerijāricā rāmu pūamerē sacerdote majā quetiuparā, bairi fariseo majā mena jīcārō tāni ásúparā Pilato tūpu.

⁶³ Bairo cūtu eta, atore bairo qūñuparā:

—Jāā Quetiupau, jāā tūgoñabocaapu Jesús, cañtopai ānacū cū cañrīqūērē. “Cariacoatacu nimicūā, itia rāmu bero yu catigu tunu,” jāā itowī.

⁶⁴ Bairo atore bairo mu caāto ñuña: Mu ūmuarē cū ānacū rupauri na cacūrocaatapaure itia rāmu majū na coterotiya, Jesús cū cabuerā ñamipū yasiōri cū rupau ānajērē na caneruti-etiparore bairo irā. Bairo cū cabuerā bairo na caāpata, cabero camasārē, “Merē catiupi,” na itobujiorāma. Bairo na cañtoata, jōpūame roro baibujioro cū cañtojūgorique netōjāñurō ati yepapūre —qūñuparā sacerdote quetiuparājāā Pilatore.

⁶⁵ Pilato pūame bairo na ññupū:

—Ānoa soldauare na neánāja. Cū ānacūrē na carocaatapaure caroaro mujāā carotiro cārō na coteāto —na ññupū.

⁶⁶ Bairo cū cañrō tūgo, sacerdote quetiuparājāā acoásúparā Jesús rupauri ānajērē na cacūrocaatapaupu. Topu etarā, ātā, capairi tii na catubiatori tii buire caroaro jugobiacoāñuparā, “Aperā na capāata, marī ññamasibujiorā,” irā. Bairo átiri, soldauare na cūñuparā.

28*La resurrección de Jesús*

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Cabero yerijāricā rāmu bero macā rāmu, cabusuripaūaca caāno, ape semana caāni jūgori rāmu majū, María Magdalena, bairi apeo María cawāmesuco mena Jesús rupauri ānajērē na cacūrocaatapaupu ññarásúparā.

² Bairo na caátó, jīcāñ āngel, Diotu caatiatacu pūame ruietayupu. Bairo cū caruietaro yua, yepa butioro majū yuguuyuparo. Bairo cabairo, āngel pūame Jesús rupauri ānajērē na cacūrocaatapaure etanucāñupū. Bairo etanucā yua, ti opere na cabiaatatiere tunero-cacōāñupū. Bairo áti yaparo, ti ūtā tii buire ruiyupu.

³ Āngel pūame asiyaññuñupū, bupo cū cayaberijere bairo. Cū jutii cāā cabotirije nieve cabauore bairo bayuparo.

⁴ Bairi soldaua, bairo cū cabairo ñña yua, nanarī butioro cū uwiyparā. Cariacoatanarē bairo baicūmucoasuparā.

⁵ Bairo na cabaiāno, āngel pūame carōmia topu caññarā etarārē atore bairo na ññupū:

—Mujāā, uwieticōāña. Yu masñña mujāā caātigarijere. Jesús yucupāirū na capapuaturo-camiatacure qūñagarā mujāā baiya.

⁶ Atoe maniñami. Merē caticoami tunu, mujāārē cū cañquetibuju jūgoyeticūrīcārōrē bairo. Atope asā mai. ññañijate cūrē na cacūmiatore. Catiri, atore maniñami.

⁷ Bairo ñña yaparori bero, tunu ánāja macāpu. Cū cabuerārē atore bairo na quetibujurájá: “Merē caticuupi Jesús. Bairi mujāā jūgoye Galilea yepapu águmi. Topu mujāā cotegumí,” na ñ quetibujurájá. Bairo na camasīpeere yu quetibuju atīapu —na ñ quetibujuyupu āngel María Magdalenajāārē.

⁸ Bairo cū cañquetibujuro tūgo, carōmia pūame yoaro mee acoásúparā. Uwirā, bairi tunu tie quetire tūgouseanirī atūcoásúpa, jāā, Jesús cū cabuerārē quetibujuráná.

⁹ Bairo na caátó, Jesús pūame na jūgoye buiaetayupu. Bairo buiaetari yua, caroaro mena na jēññupū. Bairo cū cañrō tūgo, carōmia pūame cūtu na rupopaturī mena etanumurī cū raporire pāāñarī ūpñuparā, butioro qūñroarā.

¹⁰ Bairo na caátó, atore bairo na ññupū Jesús:

—Yu uwieticōāña. Yu bairārē bairo cañnarē atore bairo na ñ quetibujurájá: “Galilea yepapu ánāja. Topu Jesure cū mujāā ññagarā,” na ñ quetibujurájá —na ññupū Jesús.

Lo que contaron los soldados

¹¹ Bairo carōmia na caátōye, Jesús rupauri ānajērē cacotemiatana jīcāārā na mena macāāna macāpu etayuparā. Etarā yua, sacerdote majā quetiuparārē na quetibujuyuparā nipetiro narē cabaiatajere.

¹² Bairo na caquetibujuro tūgorā, sacerdote majā pūame ásúparā cabūtoa camasīrā tūpu jīcārōrē bairo na catūgoñaparore bairo irā. Bairo na mena busu yaparo yua, soldauare pairō dinerore na nuniñuparā.

¹³ Bairo na nuni yua, atore bairo na ññuparā:

—Atoe bairo mujāā cabaiatajere camasārē na mujāā ñ quetibujugarā: “Jāā cānicoaupā. Bairo jāā cacānitoye, Jesús cū cabuerā pūame atī, cū ānacū rupaurire yajacūñpū,” mujāā ñgarā.

¹⁴ Tunu bairoa quetiuparũ gobernador bairo mũjãã cacãniatajere cũ catũgoata, jãã ruame popiye bairo joroque mũjããrẽ cũ caátipeere jãã ẽñotabojagarã —na ì quetibũyuparã sacer-dote majã quetiuparãjãã soldauare.

¹⁵ Bairo na caĩrõ tũgo, soldaua ruame, “Jau” ì, dinerore jeyuparã. Bairi sacerdotea quetiuparã narẽ na caĩrotirorea bairo quetibũy batoyuparã camasãrẽ. Bairi ati rãmũrĩ caãrẽ torea bairo jeto ãmeo quetibũjucõã ninucũñama judío majã.

El encargo de Jesús a los discípulos

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶ Bairi yua, jãã, Jesús cũ cabuerã, ruãga wãmo peti ruãpore jĩcã pẽnirõ cãnacãũ majũ caãna jãã ẽpũ Galilea yeparũ. Topũ etarã, õtãũ, Jesús jããrẽ cũ caĩquetibũjũricũ majũ cũ jãã bocaetawũ.

¹⁷ Bairo qũĩña yua, jãã ruãpopaturi mena etanumũrĩ cãrẽ jãã ìroawũ. Mai, jĩcããrã jãã mena macããna, “Jesús catiri niñami,” ì masĩema.

¹⁸ Bairo jãã cabairo, Jesús ruame jããtũ etari, atore bairo jãã ìwĩ:

—Marĩ Pacũ Dios yũ joyamĩ tocãnacã wãme rotimasĩrĩqũerẽ. Ɛmũrecóo, bairi ati yepa cũã rotimasĩrĩqũerẽ yũ joyamĩ.

¹⁹ Bairi camasã tocãnacã poari macããnarẽ noo na caãnopũ yũ yaye quetire na quetibũyũ ñesẽãrãjã, na cũã yũ yaye quetire na catũgõũsaparore bairo ìrã. Bairo na catũgõũsaro, na mũjãã bautizagarã. Marĩ Pacũ Dios ya wãme mena, yũ, cũ macũ ya wãme mena, bairi tunu Espĩritu Santo ya wãme ìrĩ mena na mũjãã bautizagarã.

²⁰ Tunu bairoa mũjããrẽ yũ caãtiroticũrĩqũẽ nipetirijere na quetibũyũnetõõña, na cũã tiere na catũgõũsaparore bairo ìrã. Yũna, mũjããrẽ yũ aweyoetigũ. Mũjãã mena yũ ãnicõã ninucũgũ tocãnacã rãmũ, ati amũrecóo capetirogũ —jãã ìcũwĩ Jesús, jãã, cũ cabuerãrẽ.

Tocãrõã ñiña.

El Santo Evangelio Según SAN MARCOS

Juan el Bautista en el desierto

(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Cañijügoripaꝛꝛna Jesucristo, Dios macū ati yepaꝛꝛ cū caátianajêrê marî tãgoroa mai. Caroa queti niña.

² Atore bairo î woatu quetibũꝛꝛ cũñañupî profeta Isaías ãnacū Dios cū macãrê cū caĩrĩqũrê: “Mũ, yũ cajopaꝛꝛ, ti yepaꝛꝛ mũ cabuiaparo jũgoye, apeire cū yũ qũñeroti jojũgogu. Camasã mũ yaye quetire na tũgousaáto î, apeire yũ qũñeroti jojũgogu.

³ Bairo îgumi jicãñ desierto, cayucũmanopũ cañicõãniatacũ:

‘Marî Quetiupaꝛꝛ yoaro mee etagumi.

Torena, caroaro cariape ãnicoteya.

Camasã na quetiupaꝛꝛ cū caetaparo jũgoye cū caatĩpawãrê na caqũñoyurore bairo cū qũñoyuya mũjãã cãã,’ ”

Î woatu quetibũꝛꝛyayupi Isaías ãnacū Juan cū caĩquetibũꝛꝛpeere.

⁴ Bairo cayoaato bero Juan ãnacū, camasãrê oco mena cabautizaricũ ꝛame etayupũ desierto cayucũmanopũ. To macããna cū yaye quetire catũgorã etarãrê atore bairo na î quetibũꝛꝛyupũ: “Tũgoña qũñenoña roro mũjãã caátianierê. Tie mũjãã cabairijere cū tũgoña jẽniña mũjãã majũ Diore. Tunu bairoa cabautizarotiparã mũjãã ãniña. Bairo mũjãã caáto, mũjãã netõgumi Dios,” na Ìñupũ Juan to macããnarê.

⁵ Bairo cū cabaiãno, Jũãtũꝛꝛ asũparã camasã capããrã. Judea yepa macããna, bairi Jerusalén macã macããna cũã, nipetiro camasã Jũãtũꝛꝛ asũparã. Juan yaye quetibũꝛꝛiquere tũgogarã cãtũ asũparã. Bairo cū caĩquetibũꝛꝛo tũgorã, roro na caátajere tũgoña yapapuari Dios mena bũsnetõñuparã. Bairo na caáto Ìña, oco mena na bautizayupũ. Catũgousarãrê ria Jordán cawãmecutiyaꝛꝛ na bautizanucũñupũ Juan.

⁶ Juan ꝛame waibũcũ camello cawãmecũcũ asero mena jutiuro qũñerõ jãñañupũ. Tunu bairo waibũcũ aserowê mena cū jutiurore ñujãã tũgãbiyori jutii jãñañupũ. Bairi tunu ugarique cusupũ Juan yeseroare bairã caãnarê. Beroa oco cããrê etinucũñupũ.

⁷⁻⁸ Bairo î quetibũꝛꝛyupũ Juan nipetiro camasã catũgorã etarãrê: “Yũ paarique niña mũjããrê oco mena yũ cabautizarije. Yũ paarique to cañumiatacũãrê, yũ bero caetaũ cū capaarije ꝛame ñunetõgoro. Cũ roque Espĩritu Santore jõmasĩgumi camasãꝛape. Tunu bairoa camasã roro na catũgoñarjêrê na wasoao joroque na átigumi. Cũ roque yũ netõrõ caãnimajũũ nigumi. Bairi yũ ꝛame jicãrõ tãni yũ átipeyo masĩetĩña,” na î quetibũꝛꝛyupũ Juan catũgorã etarãrê.

Jesús es bautizado

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹ Cabero Jesús Nazaret de Galilea macããcũ ti macã caãniatacũ Juan tũre etayupũ. Bairo cū caetaro, Jesús cããrê cū bautizayupũ Juan, Rio Jordán cawãmecutiyaꝛꝛ.

¹⁰ Bairo Jesure cū cabautizaro bero, Jesús ꝛame petaꝛꝛ maanũcãñupũ. Bairo maanũcã yua, jõbũĩꝛũ Ìñamũgõjoyupũ. Bairo cū caĩñajoro, jicoquei ñmũgẽcõ ꝛame pããñũcõsoasuparo. Bairo cabairo, Espĩritu Santo, Dios Yeri majũ, bauruiasũꝛũ. Bua cū caruiatõre bairo bauruietayupũ Jesús tũꝛape.

¹¹ Bairo cū caruietaro, atore bairo jõbũĩꝛũ bũsũrique ocajoyuparo: “Mũ, yũ macã, yũ camai majũ mũ ãniña. Mũ caátianierê ñiñajesoya bũtioro,” î bũsũocajoyuparo bũsũrique.

Jesús es puesto a prueba

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹² To bero jicoquei Espĩritu Santo ꝛame Jesure bũtioro cū árotiyupũ desierto cayucũmanopũ.

¹³ Tõꝛape cuarenta rãmurî majũ ãñupũ Jesús waibũtoa cauwiõrã na caãnopũ. Bairo topũ cū caãno yua, Satanãs ꝛame rorije cū átirotimiñupũ Jesure, “Cariapea cū átinucũñati,” î. Bairo Satanãs cū caátõ bero, jicããrã ángelea majã Jesure cū juátirã etayuparã yua.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

¹⁴ Cabero Juan camasãrê cabautizamirĩcũrê preso jorica wiipũ cū na cacũrocaatato bero, Jesús ꝛame Galilea yepaꝛꝛ acoásũꝛũ. Topũ etari, Dios yaye caroa quetire na quetibũꝛꝛ jũgoyupũ Jesús camasãrê.

¹⁵ Atore bairo na ĩ quetibujuyuru: “Dios cū carotimasĩrĩraꝝ merē etaro baiya. Bairi tũgoña qũēnorĩ caroaro ãña Dios mena. Dios yaye caroa quetire cariape tũgoya,” na ĩñupũ Jesũs camasãrē.

Jesús llama a cuatro pescadores
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

¹⁶ Cabero Galilea na caĩrĩ utabucura tũnĩpu ásupu Jesũs. Bairo ácu yua, Simón, apei cū bai Andrés, ĩcãũ pũnaa caãna pũgarãrē na ĩñajoyuru. Bairo Jesũs narē cū caĩñajoro, na pũgarãrua utabucuraru bapi mena wai wasarã ásuparã. Na capaarije, waiwe wapatarique ãñuparõ.

¹⁷ Bairo na ĩña, atore bairo na ĩñupũ Jesũs:
—Jito, yu bapacusa. Caroaro waire cawãsãmasĩrã mujãã ãniaru, wai na rutieticoãto, ĩrã. Ámerē yua, caroaro camasãrē caquetibujurã mujãã ãnio joroque mujãã yu átigu, na yasieticoãto, ĩrã —na ĩñupũ Jesũs.

¹⁸ Bairo cū caĩrõ tũgo, tocãrõã jicoquei pũgarãrua na bapi yucure cũrĩ, acoásuparã Jesũs mena.

¹⁹ Bairo cajũgoye jãñurĩ na caãnemorõ utabucura tũnĩpu Jesũs ruame na ĩñajoyuru aperã pũgarãrē tunu. Santiago, bairi cū bai Juan cawãmecucu Zebedeo pũnaarē na ĩñajoyuru Jesũs. Bairi Santiago, cū bai Juan mena cũmua capairicaru ãñuparã. Bapi yucu caopercãtiere jiyajãrã ásuparã.

²⁰ Bairo narē na ĩña, jicoquei na piijoyuru Jesũs: “Jito, yu bapacusa. Marĩ quetibujuto camasãrē Dios yaye caroa quetire,” na ĩñupũ. Bairo cū caĩrõ tũgo yua, na pacu, cū ãmua mena cũmuaru na cũcõã, tocãrõã jicoquei Jesũs mena acoásuparã

Un hombre que tenía un espíritu impuro
(Lc 4.31-37)

²¹ Cabero Capernaum cawãmecuti macãru etayuru. Topu eta, yerijãrcã rãmu caãno ti macã macããna na cañubueri wiipure, sinagoga na caĩrĩ wiipure jããñupũ. Bairo jããrĩ, na buejũgoyuru to macããnarē.

²² Moisés ãnacũ cū caroticũrĩqũerē cajũgobueri majãrē bairo camasãrē na quetibujuesuru. Carotimasĩ cū caĩquetibujurore bairo na quetibujuyuru. Bairi cū yaye quetire tũgori, to macããna ruame tũgocõã maniasuparã.

²³ Mai, ti wii sinagoga ñubuerica wiipũ ãñupũ ĩcãũ wãtĩ yeri pũna cacũgon. Bairo Jesũs cū cabueãno, wãtĩ yeri pũna cacũgon ruame atore bairo butiuro qũĩ awajayuru:

²⁴ —Mu, Jesũs Nazaret macããcũ, ĩnopẽĩ mu atĩati jãã ture? ĩjããrē rei acũ mu baiyati? Murē yu masĩjãñuã. Mu, Dios macã, cañuu, mu ãniña —qũĩ awajayuru wãtĩ yeri pũna cacũgon ruame.

²⁵ Bairo cū caĩrõ tũgo, qũĩñupũ Jesũs:
—¡Busueticõãña! ¡Ñni caãmu rupare witi ácuja! —qũĩñupũ Jesũs wãtĩrē.
²⁶ Bairo cū caĩrõ tũgo, wãtĩ yeri ruame caãmurē cū yuguĩ, butiuro awajari cū witicoásupu.

²⁷ Bairo caãmurē cū caãtiere ĩñarã, nipetiro camasã qũĩña acũacoasuparã.
—¡Ñe to ãniñati cawãma Jesũs cū carotirije? ¡Nocãrõ caroaro majũ cū masĩñati! ¡Wãtĩ yeri pũna cũã cū yucõãñama! —ãmeo ĩñuparã na majũ Jesure.

²⁸ To bero cū tũgoyuparã camasã nipetiro ti yepa tũni macããna, Jesũs cū caãtiere, cū camasĩrĩjērē yua.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹ Bairo na quetibujuyaparo, na ñubuerica wiire witicoásupu Jesũs. Ti wiire witiã, Santiago, bairi Juan mena acoásupu Jesũs, Simón, bairi cū bai Andrés ya wiipũ.

³⁰ Mai, Simón mañicõ ruame riãjãñuñupõ. Butiuro buũgoyupo. Bairi cū cajããrõ, cū quetibujuyuparã cabucuo cõ cariarijere.

³¹ Bairo na caĩquetibujuro tũgo, cõtu eta, cõ wãmo mena ñerĩ cõ tũgãwãmuõñupũ. Bairo cū caãto, jicoquei jãnacuasuparo buũgoye ruame. Tocãrõã caticoasupo yua. Bairo catiãco, tocãrõã ugarique na qũēnonuñupõ Jesujããrē.

Jesús sana a muchos enfermos
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³²⁻³³ Cabero muipũ cū cajããrĩraꝝ, canaio atĩraꝝ caãno Simón ya wiipure etayuparã nipetiro ti macã macããna. Nipetirije cariayecunarē na jeasuparã Jesũs tũru.

³⁴ Bairo Jesũs ruame na caetaro ĩña, capããrã cariarãrē na catiopyuru. Nipetirije riaye cacũgorãrē na catiopyuru. Tunu bairoa wãtĩ yeri pũnarē na acurewĩoyoyuru Jesũs. Bairo na cawitiro, Jesũs ruame na busuotiesuru. “Yu, Mesías, Dios cū cajou yu caãnierē na quetibujueticoãto,” ĩ, bairo na busuotiesuru.

*Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas**(Lc 4.42-44)*

³⁵ Ape rām̄ cabusuatípaṃ Jesús wācā, ti macārē wīticoásúr̄m̄. Bairo ácú yua, etayup̄m̄ Jesús camasā na camanipaṃ. Top̄m̄ Diore cū jēniñup̄ā.

³⁶ Bairo top̄m̄ cū caāno, Simojāā cū macārásúparā.

³⁷ Bairo cū macārī, cū etacoasuparā. Atore bairo qūñiñuparā:

—Nipetirā mūrē macārā átiyama.

³⁸ Bairo na caīrō tūgomicāā, bairo na iñup̄m̄ Jesús:

—Ape macāā macāāna cūārē na yṃ quetibujuḡm̄. Caroa quetire, Dios cū carotimasīrīpaṃ caetare na yṃ quetibujṃ masīōḡm̄. Torecna, yṃ jowī Dios ati yerap̄re —na iñup̄m̄ Jesús Simojāārē.

³⁹ Cabero áñesēāñup̄m̄ Jesús Galilea yerap̄m̄. Top̄m̄ áñesēā yua, tocānacā macā macāāna na cañubueri wiirip̄m̄, sinagogas na caīrī wiirip̄re buenucñiñup̄m̄ to macāānarē. Tunu bairoa wātī yeri pūnarē na acurewiyoyoyup̄m̄ Jesús.

*Jesús sana a un leproso**(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)*

⁴⁰ Bairo cabero caām̄ jīcāu carupaṃ boam̄ p̄name Jesut̄m̄ cū rapopaturi mena etanumurī qūñiñup̄m̄ etayup̄m̄. Bairo eta, atore bairo qūñiñup̄m̄:

—Yṃ Quetiupaṃ, m̄m̄ caboata, yṃ m̄m̄ netōōḡm̄ yṃ caboariaye cutiere.

⁴¹ Bairo cū cañjēnirō tūgo, cū maitūgoñup̄m̄ Jesús cū rupam̄ caboare. Bairi cū wāmo mena cū pāñañup̄m̄. Bairo áticoā, bairo qūñiñup̄m̄:

—M̄m̄ cacatiro yṃ boya. ¡Bairi m̄m̄ yṃ netōōña! —qūñiñup̄m̄ Jesús cariaure.

⁴²⁻⁴³ Bairo Jesús cū caīrō, jicoquei caticoasup̄m̄ carupaṃ boamiatac̄m̄. Bairo cū cabairo iña, Jesús p̄name tutuaro mena cū quetibujṃ rotiesup̄m̄ aperārē cū cabaiatajere. Bairo qūñiñup̄m̄:

⁴⁴ —Cariare acoácúja sacerdote t̄m̄m̄. Qūñiñup̄m̄ m̄m̄ rupare, m̄m̄ cacatiatajere. Bairo tunu Diore cū nuniña m̄m̄ cacatirije wapare. Tore bairo marī átirotiyupi Moisés ānacá. Bairo m̄m̄ caátiatato bero, nipetiro camasā masīgarāma m̄m̄ cacatiatajere yua —qūñiñup̄m̄ Jesús carupaṃ boamiatac̄m̄.

⁴⁵ Bairo cū cañmiatacūārē, cū, carupaṃ boamiatac̄m̄ p̄name Jesús cū carotiata wāmerē bairo ápeyup̄m̄. Nipetirā na quetibujṃ peyocōñup̄m̄ cū cabaiatajere. Bairi Jesús p̄name jāāmasīsup̄m̄ tocānacā macāārē. Bairi macāā tūnir̄p̄m̄ camasā na cañesēāetop̄m̄ ásur̄m̄. Bairo cū cabaimiatacūārē, cū macārā, cū bocacōñuparā ti macāā macāāna Jesure yua.

2*Jesús sana a un paralítico**(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)*

¹ Nocānacā rūm̄m̄ bero mea tunucoásúr̄m̄ Jesús Capernaum macār̄m̄. Top̄m̄ cū caāno, aperā, “Ti wiir̄p̄m̄ ácūmi,” iñiqūē queti tūgoyparā.

² Capāārā camasā neña etayuparā. Bairo na cabairo, Jesús na bueyup̄m̄. Ti wiire jira netōcoasuparā. Jope t̄m̄m̄ jira etayuparā.

³ Bairo cū cabueāno, ti macā macāāna cawāmarā baparcānacū Jesús̄m̄ ñicārī cabuñricure cū neasuparā.

⁴ Bairo cū ne etamirācūā, ti wii pūpeap̄m̄ na yaure cū nejāā masīēsuparā, camasā capāārā na cajiraro jūgori. Bairi wii buir̄p̄m̄ wāmucoásúparā ñicārī cabuñricure mena. Ti wii buir̄p̄m̄ etarā, ope qūñenorī cū piti ruio joyuparā pūñ rapowērī mena Jesús t̄m̄m̄ ñicārī cabuñricure.

⁵ Bairo na caāto iña, Jesús p̄name tūgoña masīñup̄m̄ na catūgoñarījērē. “Yṃ camasīñjērē cariare tūgoñatutuyama,” na i tūgoñañup̄m̄. Torec̄m̄, atore bairo qūñiñup̄m̄ Jesús ñicārī cabuñricure:

—Yṃ yua, merē m̄m̄ carorije wapare yṃ netōōcōñā.

⁶ Bairo cū caīrō tūgo, ti wii macāāna caruirā Moisés ānacá cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā p̄name bairo i tūgoñañuparā na yerip̄m̄:

⁷ “¿Nam̄ ūcā majū caām̄ cū āniñati, ‘Merē m̄m̄ carorije wapare yṃ netōña,’ cañā? Dios jeto netōmasīñami marī carorije wapare. Āni, Jesús, Diore cū netōñcāū átiyami, bairo cū cañrījē mena,” āmeo i busuyuparā na majū.

⁸ Jicoquei masīcōñup̄m̄ Jesús cū yerip̄m̄ na cañmeobusurijere. Bairi atore bairo na iñup̄m̄:

—¿Nopērī ya cañatajere tūgori mujāā tūgoñarīqūē paiyati?

⁹⁻¹⁰ “M̄m̄ carorije wapare yṃ netōña,” ānirē yṃ cañata, “Bairo icōāñ iñami,” mujāā ibujiorā. Bair̄p̄m̄, “Wām̄ñcāñā. M̄m̄ cacññarī coro nepusari m̄m̄ ya wiir̄p̄m̄ tunu ácúja,” cūrē yṃ cañata, to bero cū cawām̄ñcāto iñarā roque, “Bairo icōāñ mee iñami Jesús,” mujāā ibujiorā. Yṃ, Camasā jūgoc̄m̄ ati yerap̄m̄ yṃ carotimasīñjērē mujāā camasīparore bairo, tiere ñiḡm̄ —na iñup̄m̄ Jesús fariseojāārē.

Ī yaparo, cū caīrōrē bairo qūīnemoñupū Jesús ñicārī cabuūricare:

¹¹ —Murē ñiña: ¡Wāmuncāña! Mū cacūñarī coro nepusari mū ya wiipū tunu ácaja. Merē mū riayere yu netōña —qūīñupū.

¹² Bairo cū caīrō tūgo, tocārōā jicoquei wāmuncā yua, cū cacūñarī corore nepusa, ti wiire witičoásupū cū ñicārī cabuūmiatacū puame nipetirā na cañiarō. Bairo cū caátō ñnarā, nipetiro camasā tūgoñacōā maniásuparā. Bairi Diore atore bairo qūī basapeoyuparā:

—¿Diwatoa ūno tore bairo caroa majūrē marī ñnarī? Marī ñnarēpū. ¡Camasī ñiñami Dios! —qūī basapeoyuparā nipetirā.

Jesús llama a Leví

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Cabero ásūpū tunu Jesús utabucara tūnipū. Topū camasā neñañuparā. Bairo na canañarō, na bueyupū Jesús.

¹⁴ Bairo netōácú, Leví cawāmesucū, Alfeo macūrē qūīñajoyupū. Mai, Leví puame Roma gobiernorē camasā yaye dinero impuesto na cañījērē jejobojari majōcū añupū. Bairi cū caraari aruarū cū caño, qūīñajoyupū Jesús Levire. Bairo qūīñajori bero, cūtu etaátī, atore bairo qūīñupū yua:

—Jito, yu bapacusa.

Bairo cū caīrō tūgo, tocārōā jicoquei Leví puame cū yaye paarique nipetirore cūcōā, Jesús mena bapacūti ácu acoásupū yua.

¹⁵ Cabero Jesús, bairi cū cabuerā mena Leví ya mesapū na caruiro, camasā capāārā ruirā etayuparā. Na mena macāāna jicāārā Leví ūna, gobiernorē camasā yaye dinerore cajejobojari majā añuparā. Aperā camasā roro na cabūspairā cūā añuparā. Jesujāā mena ugabapacūsuparā. Mai, capāārā añuparā Jesure catūgousari majā.

¹⁶ Bairo cū caugabapacūtoŕe ñnarā yua, fariseo majā puame na ī tutiyuparā Jesús cū cabuerārē. Na yarā, Moisés cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā mena atore bairo na ī tutiyuparā:

—¿Nopēī dinero jejori majā mena, bairi aperā roro caāna mena mujāārē cabuei cū etiuga bapacūtiyati? Roro ácu átiyami —na ī tutiyuparā fariseojāā Jesús cū cabuerārē.

¹⁷ Bairo na catutiro tūgo, bairo na ññupū Jesús:

—Ūcotiri majōcūre bairo yu āniña ati wiire. Ūcotiri majōcū áperiyami cacatirā na caāni wiiripure. Cariarā na caāni wiiri jetore etanucūñami, na ūcoti etau. Bairi ānoa mena yu āniña. Na carorije, riayere bairo cañierē netōōū ácu yu atāpū. Torecuna, yu apū ati yepapure. “Caroarā marī āniña,” cañtorārē na yu macāētīña. Aperā, “Carorije wapa marī buicatiya,” cañtūgoña yapapuarā roquere na macāñacū yu apū, na yeri wasoaato, ī —na ī quetibūjuyupū Jesús fariseojāārē.

La cuestión del ayuno

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Tiwatoa cañnopure Juan cū cabuerā, bairi fariseo majā na cabuerā cūā ugarique betiri Dios jetore cū jēñiñuparā. Bairo na cabairo ñña, jicāārā Jesutū etari atore bairo qūī jēñiñuparā:

—Ūgarique betiri Dios jetore cū jēninucūñama Juan cū cabuerā. Fariseo majā na cabuerā cūā tore bairo átiyama na cūā. Mū cabuerā puame áperiyama. ¿Nopēīrā na ugarique betietinucūñati? —qūī jēñiñuparā to macāāna Jesure.

¹⁹⁻²⁰ Bairo na cañjēñiarō tūgo, atore bairo na ññupū Jesús:

—Caroarō yu caátiere mujāā tūgomasīētīña. Caāmū cawāmojiyapure bairo yu āniña. Cū yarārē bairo ñiñama yu cabuerā. Caāmū cū cawāmojiyari rūmurē cū yarā nipetirā ugayama paio, cū mena useaniāna. Ti rūmurē auatāmūoetiayama. Caāmū cū cawāmojiyaro bero roquere, cū yarā caborā ugarique betiri Diore cū tūgoña jēñiñubuebijorāma tunu. Narē bairo jāā ñniña. Bairi yu mena āna, yu cabuerā auatāmūoetigarāma. Yū camano roquere auatāmūobujiorāma —na ī quetibūjuyupū Jesús fariseo majārē.

²¹ Ī yaparo, “Yū yaye cawāma quetire cabucū macāājē mena tūgousa masiā maniña,” Īgu, atore bairi wāme na icōña quetibūjunemoñupū Jesús tunu:

—Cabucūro jutirore cawori opere seretuetiyama camasā camasīrā jutiro cawāma asero carugaeti asero mena. Bairo na caápata, ñuetigaro. Cose, ti aserore bopo na caáto, rugagaro. Rugari tūgāwonemogaro pajāñiurō cawāma asero puame cabucūro jutirore.

²² Tunu bairoa use oco cawāma qūēnoyaparoriquere piojāētīnucūñama camasā cabucū poa waibucū asero poapure. Bairo na caápata, ti poa wocoagaro, tie oco capāmūōī. Ti poa macāājē yasigaro. Bairi use ocore cawāma qūēnoyaparoriquere piojānucūñama camasā cawāma poa mena —na ī quetibūjuyupū Jesús fariseo majārē.

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Cabero judío majã na cayerijãrĩ rãmu caãno Jesujãã netõásuparã weseripũ. Bairo netõãná, Jesús cũ cabuerã puame queyari trigo apeacarẽ jeri cacatirijerea ugajũgoyuparã.

²⁴ Bairo na caáto ñnarĩ, fariseo majã atore bairo qũĩ tutiyuparã Jesure:

—¡Na ññañijate! ¿Mu cabuerã roro na caátiere miñaetiyati? Ati rãmu ñnorẽ paariquere bairo átiyama mũ cabuerã, bairo trigo apeacarẽ jeugarã. Ati rãmu ñnorẽ caãpericõãpee niña na caátie ñnierẽ —qũĩ tutiyuparã fariseo majã Jesure.

²⁵ Bairo na cañtutiro tũgo, atore bairo na ññupũ Jesús:

—David ñnacũ queyamiácũ, ¿cũ caátajere na caquetibujucũrĩqũerẽ jĩcãni ñno mujãã ññaetinucũñati Dios ya tutipu? Mujãã ññanucũrã.

²⁶ Bairo baiyuparo: Abiatar cawãmecũcũ ñnacũ, sacerdote majã quetiupau cũ caãno, David puame jããetayupũ Dios ya wiire cũ ãmua mena. Ugariquere macããrã, jããetayuparã. Bairi pan ãñuparõ, caroa Dios yaye majũ na caicũrĩqũẽ jeto. Tie pããrẽ sacerdote majã jetro na ugartiyupũ Moisés ñnacũ. Bairo sacerdote majũ jeto na caugarije caãnimiatacũãrẽ, tie pããrẽ ugari bero, cũ ãmua cããrẽ na batonuñupũ David.

²⁷⁻²⁸ Tunu na ñnemoñupũ Jesús fariseo majãrẽ:

—Caroaro marĩ caãnipeere yerijãrĩcã rãmurẽ cũñupĩ Dios. Yerijãrĩcã rãmu puame marĩrẽ to rotiãto ñ mee cũñupĩ Dios yerijãrĩcã rãmurẽ. Yu, Camasã jũgocũ ãnirĩ yu átirotimasĩña yerijãrĩcã rãmu cããrẽ camasã caroare na caátĩnipeere —na ñ quetibujuyupũ Jesús fariseo majãrẽ.

3

El hombre de la mano tullida

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Ape rãmu caãno tunu jããetayupũ Jesús ñubuerica wiipũ. Mai, topũ ãñupũ jĩcãũ caricãburĩcũ.

² Bairi to macããna puame Jesús cũ caátigarijere caroaro qũĩña usayuparã, na quetiuparãrẽ busujãgarã. “¿Yerijãrĩcã rãmurẽã cũ catioñãti caricãbũre?” ñ tũgoññuparã.

³ Ato bairo qũĩñupũ caricãbũre Jesús:

—Tiaya. Ato yu tupũ asã.

⁴ Bairo ñ yaparou, atore bairo na ñ jẽniñañupũ tunu Jesús to macããnarẽ:

—¿Ñerẽ marĩ ãnaati ati rãmurĩ ñnorẽ, camasã na cayerijãrĩ rãmurĩrẽ? ¿Cañurjẽrẽ marĩ ãnaati, o carorije puamerẽ marĩ ãnaati? —na ñ jẽniñañupũ.

Bairo na cũ cajẽniñamiatacũãrẽ, cũ yuesuparã.

⁵ Bairi Jesús puame na asiayupũ, na yeri na catũgoñnarjẽ na cawasoagaetie wapa jũgori. Bairo bai, atore bairo qũĩñupũ Jesús caricãburĩcũre:

—Mu ricãre ñupoya.

Bairo cũ caĩrõ, caricãburĩcũ puame cũ ricãre ñupooásupũ. Tocãrõã cũ ricã ñucoasuparo yua.

⁶ Bairo cũ caáto ñnarã, fariseo majã puame ti wiire witi yua, neñañuparã quetiupau Herode majã mena. Bairo neñarã, “¿Dope bairo marĩ ãnaati, Jesure pajããgarã?” ãmeo ñ busupajũgoyuparã na majũ.

Mucha gente a la orilla del lago

⁷ Cabero ásũpũ Jesús cũ cabuerã mena utabucũra tãnipũ. Na bero usayuparã capããrã Galilea yepa macããna.

⁸ Judea macããna, Jerusalẽn macããna, Idumea macããna, Rio Jordãn ape nugõã macããna, Tiro bairi Sidõn macã tũni macããna, capããrã Jesús bero usayuparã. Ti yepa macããna capããrã cũ caátijẽñorjẽ quetire tũgorã, Jesure qũĩñagayuparã.

⁹ Tunu na caãmeotuworijere ñña, na jũgoye utabucũrapũ na árotiyupũ Jesús cũ cabuerãrẽ, cũmuarẽ na caqũẽnoyuparore bairo ñ.

¹⁰ Mai, capããrã camasãrẽ na catioyupũ Jesús. Bairi aperã cariyecũna cãã ãmeo tuwori utabijaro majũ cũ neñañuparã, Jesure cũ pãñagarã.

¹¹ Tunu bairo camasã wãti yeri pũna cacũgorã Jesure na caññarõ cãnacãni, cãtũ rupopaturi mena etanumurĩ atore bairo qũĩ awajayuparã:

—¡Mu, Dios macũ mu ãñña!

¹² Jesús puame bairo na caĩrõ, mai camasã cãrẽ na camasãrõ boetiri, tutuaro mena tiere na busurotiesupũ.

Jesús escoge a los doce apóstoles

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Cabero Jesús ütāupū etari cū cabueparā cū caññajesorārē na piineñojoyupū. Bairo cū capiineñojoro tūgo, cū tūpū etayuparā.

¹⁴ Bairo na caetaro ñña, na beseyupū puga wāmo peti rupore puga pēnirō cānacāū majū, cū mena na cabapacatiparore bairo ī, tunu bairo na cajuquetibujuparore bairo ī. Bairo na bese yaparo yua, “Mujāā yu caquetibujurotijoparā mujāā ānigarā,” na ññupū Jesús.

¹⁵ Bairo ī yaparo yua, wātī yeri pūnarē wiyomasirīqūērē na joyupū.

¹⁶ Bairo puga wāmo peti rupore puga pēnirō cānacāū majū ññuparā Jesús cū caquetibujurotijoparā. Cajūgoye ññupū Simón. Simorēā qūññupū tunu “Pedro”.

¹⁷ Tunu cabero ññuparā Santiago, bairi cū bai Juan cawāmecucu. Naa, Zebedeo pūnaa ññuparā. Bairo Santiago bairi Juarēā qūññupū Jesús tunu “Boanerges”. Mai, Boanerges, “Bupo Pūnaa” ĩgaro ñña.

¹⁸ Tunu cabero ññuparā Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, apei Santiago. Cū, Santiago, Alfeo macū ññupū. Tunu cabero ññupū apei Simón. Cū pūame celotea mena macāācū ññupū.

¹⁹ Tunu cabero ññupū Judas Iscariote. Cū pūame ññupū Jesure cañerotipau. Tocārōā niñama Jesús cū caquetibujurotijoparā, cū cabesericarā yua.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Cabero wiipū jāásupū Jesús tunu. Topū capāārā camasā neña etayuparā. Torecū, Jesús cū cabuerā mena űgamasīesupū.

²¹ Bairo, “Mecācoayami Jesús,” camasā na cañrījē quetire tūgori, cū yarā pūame cū piirásuparā.

²² Bairo Moisés ānacū cū caroticūññūērē cabueri majā pūame Jerusalén macā caatātana, atore bairo ññuparā: “Dios jūgori mee, Beelzebú, wātīā quetiupau majū cū camasiōññūērē jūgori wātī yeri pūna, camasārē cañnarē na acurewiyoyo masīñmi Jesús. Beelzebú cū jāārīcūmi Jesure,” ññuparā.

²³ Jesús pūame masīcōññupū na catūgoññarījērē. Bairo cūtu na piijoyupū. Bairo piijo yaparo, ape wāme ĩcōñarī atore bairo na ññupū: “¿Dope bairo wātī cū majūā cū acurocawiyoyo masīcūtī?”

²⁴ Quetiupau rey cū carotimasirīpau macāāna na caāmeoboeticōāta, jīcārō ānimasīētīñama.

²⁵ Tunu bairoa jīcā wii macāāna na caāmeoboeticōāta, na cūā caroaro ānimasīētīñama.

²⁶ Tore bairo Satanās, wātīā quetiupau, cū yarārē na cū caboeticōāta, ¿dope bairo cū āninetōuati? Āninetōmasīēcūmi. Yasicoacūmi.

²⁷ Bairo ī quetibujū yaparo, cajerutiri majōcure ĩcōñarī atore bairo na ī quetibujūñemoñupū tunu: “Jīcāū wii upau, catutuau majū, cū ya wii macāājērē caroaro cū caññacoteata, ni űcū cajerutiri majōcū cū yayere jerutimasīēcūmi. Jerutimasīñmi baiyua, ti wii upaure cū cajiyaājūgoata. Bairo cū jiyajūgori beru roque, ti wii macāājē nipetirijere jerutipeyo masīcōāñmi,” na ī quetibujūyupū Jesús.

²⁸ “Bairi cariape mujāārē ñña: Cabusupairā dope bairo roro na cañrījē tocānacā wāmerē masiriyogūmi Dios, cūrē na cajēniata.

²⁹ Bairo masiriyobojamīcūā, Espiritu Santore roro na cabusupaiata roquere, na masiriyobojaetigūmi. Roro na cabusupairije wapa na cabuicatie nicōā ninucūgaro tocānacā rūmua. Petietigarō.”

³⁰ Mai, na pūame qūññū jūgoyuparā: “Wātī, cū jāārīcūmi Jesure.” Bairo tore bairo na ññupū Jesús.

La madre y los hermanos de Jesús

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Bairo cū caquetibujuro bero, Jesús paco, bairi cū bairā cūā topū etayuparā. Eta yua, cū cañni wii macāpua cū cotenucūñuparā. Bairo cotenucūrā, cū pirotiuparā, cū mena busugarā.

³² Bairo macāpū na cacotenucūrō, Jesutu macāāna carupa beto caruiāmejorerā pūame atore bairo qūññuparā Jesure:

—Mu paco, mū bairā mū macāuparā. Macāpū mūrē coterā ātiuparā —qūññuparā Jesure.

³³ Bairo na cañrō tūgo, atore bairo na ññupū Jesús cūrē caquetibujūrārē:

—Naa, yu paco, yu bairā cūā, yu yarā majū na caññimiatacūārē, aperiā cūā, yu yarārē bairo caāna niñama.

³⁴ ĩ quetibujū yaparo, cūtu macāāna caruirārē na ññarī, atore bairo na ññemoñupū tunu:

—Ānoa niñama yu pacore bairo caāna, bairi yu bairārē bairo caāna.

³⁵ Noa űna yu Pacu cū carotirore bairo caāna pūame yu bairārē bairo caāna, bairi yu bairā rōmirīrē bairo caāna, bairi yu pacore bairo caāna niñama.

4

*La parábola del sembrador**(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)*

¹ Cabero acoásúpu Jesús utabucara tãnipu. Topu eta, camasãre na quetibuju jũgoyupu tunu. Mai, camasã capããrã majũ na caãnoi, Jesús pũame cũmua turorica capairicaru ájããñupũ. Cũtu catũgorã etarã pũame peta paputiropu nucũñuparã.

² Bairo na cabairo, capee wãme icõñarĩ na quetibujuyupu Jesús.

Atore bairo na ĩ quetibujuyupu:

³ “Yu caquetibujurijere caroaro tũgopeoya. Jĩcã rũmu ásũpu jĩcãũ caũmu cũ wesepu, oteriquere otei ácũ.

⁴ Topu eta, cũ oteriquere wẽbato otejũgoyupu. Bairo caroaro cũ caotemiatacũãrẽ, oterique jĩcã rupaa ñaũparõ maapu. Bairo maapu ti rupaa cañarõ ĩñarã, minia pũame wũruiatĩ, ugarecõãñuparã.

⁵ Cabero cũ cawẽbatoro, ape rupaa utã yepapu cayepa esemenirõpu ñaũparõ. Tie pũame yoaro mee putimiñuparõ, cayepa esemenirõ caãnoi.

⁶ Bairo tie oterique pũame pũtiatĩmii yua, yoaro mee riacoásũparo muĩpu cũ caasiĩãrõĩ, dope bairo nucõõrĩ jomasĩetĩri yua.

⁷ Cabero cũ cawẽbatoro, ape rupaa pota yucu watoapu ñaũparõ. Cabero pota yucu pũame cabutinetõrõ, tie oterique pũame caroaro pũtimasĩesuparo. Pota yucu pũame otere butibiacõãñuparõ. Bairo rĩcamani yucu ásuparo.

⁸ Cabero ape rupaa pũame caroa yepapu ñaũparõ. Cabero puti, buticoasuparo. Bairo butiatõ, jĩcã jatĩ treinta rupaa majũ rĩcacusuparo. Ape jatĩ sesenta rupaa majũ rĩcacusuparo. Ape jatĩ cien majũ rĩcacusuparo,” na ĩ quetibujuyupu Jesús.

⁹ ĩ quetibuju yaparo, atore bairo na ĩnemoñupũ tunu: “Mujãã caũmoocuna mujãã ãniña. Bairo ãmerẽ yua, mujããrẽ yu caquetibujuatajere tũgoãmewiyoya mujãã yeripu,” na ĩñupũ Jesús cũtu catũgorã etarãrẽ.

*El porqué de las parábolas**(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)*

¹⁰ Cabero Jesús jĩcãũã cũ caãno, cũtu macããna bairi cũ cabuerã cãã cũtu eta yua, atore bairo quĩ jẽniñañuparã: “¿Dope ĩgaro to ĩñati caotei queti?”

¹¹ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ĩ quetibujuyupu Jesús: “Dios cũ carotimasĩĩrapu macããjẽrẽ tirãmũpu macããna na catũgoetajere mujãã roquere mujãã masĩõñami. Aperã tiere na camasĩĩrõrẽ boetiyami. Torecu, ape wãme icõñarĩ na quetibuju rotiyami Dios.

¹² Na pũame cacaapee cãgorã nimĩrãcũã, Dios cũ caãtiere ĩñamasĩetĩñama. Tunu bairoa cũ yaye quetire tũgomĩrãcũã, tiere tũgomasiĩetĩñama. Bairo Diore, ‘Jãã mu netõõwã,’ quĩetĩnucũñama. Torena, carorije wapa cacũgorã tuayama Dios cũ caĩñajoro yua,” na ĩ quetibujuyupu Jesús.

*Jesús explica la parábola del sembrador**(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)*

¹³ Bairo ĩ quetibuju yaparo, atore bairo na ĩ quetibujuyupu tunu: “¿Caotei cũ caãtajere ĩ cõñarĩ mujããrẽ yu caquetibujuatajere mujãã tũgomasiĩetĩati? Tiere mujãã camasiĩetĩcõãta, ¿Dope bairo rita ape wãmerẽ mujãã masĩcuti? Mujãã masĩena.

¹⁴⁻¹⁵ ãmerẽ yua, mujããrẽ yu quetibujugu caroaro icõñarĩ caotei quetire camasãrẽ yu caquetibujuatajere: Camasã jĩcããrã Dios yaye quetire tũgoyama. Bairo tũgomĩrãcũã, tũgomasiĩetĩñama. Dios busũriquere na catũgoatato beroaca, wãtĩ pũame uwaro eta, jecõãñami na camasĩbujoatajere. Minia na cawuje ugaricarore bairo etanecõãñami wãtĩ, na camasĩbujoatajere. Na pũame caotei cũ caoterique maapu cañarĩcã rupaare bairo niñama.

¹⁶⁻¹⁷ Tunu aperã camasã Dios yaye quetire useanirõ tũgo, jicoquei, ‘Jaũ,’ ĩñama. Bairo bomĩrãcũã, bairãpu na yeripu caroaro cũ yuetiyama. Capũtirije canucõmanajẽrẽ bairo niñama. Bairo roro na cabairo caãno, o Dios yaye quetire na catũgousaro jũgori aperã narẽ na caĩñatero ĩñarã, yoaro mee jãnañama Dios yaye quetire yua. Dios mena yoaro ãmerĩñama. Naa, caotei cũ caoterique ape rupaa utã buĩpu cañarĩcã rupaare bairo niñama.

¹⁸⁻¹⁹ Tunu aperã camasã Dios yaye quetire, ‘Jaũ,’ na caĩrõ bero, apeye ũnie pũamerẽ butiõro tũgoña macãñama. Ati yepa macããjẽ wapatarique ũnierẽ, bairi caroaro na caãnigarije cũãrẽ tũgoñañama butiõro. Bairo Dios busũriquere tũgoña masĩriticõãñama. Caroaro caãnarẽ bairo na caãperoi, carica butĩmasĩetĩerẽ bairo niñama. Bairo naa, caotei cũ caoterique ape rupaa pota watoapu cañarĩcã rupaare bairo niñama.

²⁰ Bairãpu, aperã roque Dios yaye quetire useanirõ tũgoyama. Na yeri pũnapu cariape tũgopeori, tiere tũgousayama. Caotei cũ caoterique ape rupaa, caroa yepapu cañarĩcã rupaare bairo niñama. Jĩcã jatĩ treinta rupaa majũ rĩcacusuparo. Ape jatĩ sesenta rupaa

majũ ríacasuparo. Ape jatí cien majũ ríacasuparo. Torea bairo niñama Dios yayere catũgõsanucũrã ruame,” na i quetibũjuyuru Jesús.

La parábola de la lámpara
(Lc 8.16-18)

²¹ I yaparo, atore bairo na i quetibũjunemoñupũ Jesús tunu: “¿Camasã carupapata rocaru, o cama rocaru jĩflaworiquere na cũfiati? Tore bairo cũtẽtĩnucũñama. Jõbũru roque cũnucũñama camasã, nipetiro cajããetarã na caññamasĩparore bairo ñã.

²² Na cajĩflaworipau nipetiro baugaro caññamaniaataje. Torea bairo ape rãmuru camasã nipetiro ãme camasã manierẽ masĩpeticoagarãma.

²³ Mũjãã caãmoocũna mũjãã ãniña. Bairi ãmerẽ yua, mũjããrẽ yu caquetibũjuatajere tũgoãmewiyoya mũjãã yeripu.”

²⁴⁻²⁵ Tunu atore bairo na ñemoñupũ Jesús: “Yu caquetibũjurijere mũjãã catũgopeoata, Dios ruame mũjããrẽ masĩõnemogumi tunu yu caquetibũjurijere. Bairo tũgomirãcũã, petoaca mũjãã catũgopeoata roque, cabero mũjãã camasiãiatajere mũjãã masiriticõãgarã. Bairi caroaro cariape tũgopeoya,” na i quetibũjuyuru Jesús.

La parábola de la semilla que crece

²⁶ I yaparo atore bairo na i quetibũjunemoñupũ tunu: “Dios yaye macããjẽrẽ quetibũjurique, jĩcãũ camasocu yeparu otere cã caoterijere bairo niña:

²⁷ Ote yaparori bero, tie otere ñãapeocã ãmeimi. Bairi tocãnacã ñamia cãni, tocãnacã rãmua ãnicãã, cã cabaitoye, cã caoterique ruame puticoato. Bairi cã ruame dope bairo bairi caputirore masĩcũmi.

²⁸ Putiro, yoaro mee pũũ witiro. Pũũ witi yaparo, carupa jatí jeñarõ. Carupa jatí jeña yaparo, carica wiyoro, tie buti carupa rupaa jeñarõ.

²⁹ Ti rupaa cabutiro ñña, jeimi tiere caotericu, ‘Tocãrõã buti yaparoya,’ i. Torea bairo Dios yaye macããjẽrẽ quetibũjurique cãã niña,” na i quetibũjuyuru Jesús.

La parábola de la semilla de mostaza
(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ I quetibũju yaparo, atore bairo na ñemoñupũ Jesús tunu cãtu catũgorã etarãrẽ: “¿Dope bairo mũjããrẽ yu masĩõñati Dios cã carotimasĩrupare? ¿Di wãme ñnorẽ ñcõñari mũjããrẽ yu quetibũjuyati?

³¹⁻³² Mostaza na caĩri apeacarẽ jĩcãũ cã weseru cã caotericaacarẽ bairo niña Dios cã carotimasĩrupau. Tia apeacã ruame õcããcã majũ nimirõcũã, cabero puti butiató, pairicu majũ áya, nipetirije weseru oterique netõrõ. Paca majũ ruaru cãtiya. Bairi minia cãã tii yuca ruaripure na ria batiirire qũẽnorĩ nicõãmasĩñama. Torea bairo niña Dios cã carotimasĩrupau cãã,” na ñcõña quetibũjuyuru Jesús.

El uso que Jesús hacía de las parábolas
(Mt 13.34-35)

³³ Torea bairo jeto capee wãme ñcõñari na quetibũjunucũñupũ Jesús nipetiro camasã cãtu catũgorã etarãrẽ. Na camasiãiatiparo cãrõ caroaro na quetibũjuyuru.

³⁴ Dise ñnie quetibũjuriquere ñcõñaetiri na quetibũjesuru. Baĩrua, aperã na camano na catũgoetopu cã cabuerã ruamerã nipetiro caroaro tũgojĩãtipetiricaro na quetibũjunucũñupũ.

Jesús calma el viento y las olas
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Cabero ti rãmũ muĩru cã cajããtõ, Jesús ruame atore bairo na ññupũ cã cabuerãrẽ:

—Jito, ati utabucũra ape nuõõãru marĩ pẽña átõca.

³⁶ Bairo cã caĩrõ bero, cã cabuerã ájããñuparã cũmua cã cajãatacaru, ape nuõõãru pẽñagarã. Bairo na caátõ, aperã cãã na cũmu rupaa mena Jesujãã bero usa asũparã.

³⁷ Bairo na caátõ yua, wĩno paio papu atĩjũgoyuparo. Bairo capapuro ocoturi paio atĩjabejããñuparõ, cũmua ruagari tũniũru yua.

³⁸ Mai, Jesús ruame na caátõ beroaca, cũmua cawaturo ruame jutipoti buĩru cãniããcoasuru. Bairo cã cabairoi, cã cabuerã ruame cã wãcõñuparã. Cã wãcõri atore bairo qũĩñuparã Jesure:

—jããrẽ cabuei, ruarã marĩ baiya! ¿Mũ tũgoñaẽtĩñati jããrẽ? —qũĩñuparã.

³⁹ Bairo na caĩrõ tũgowãcã, wãmũnucãñupũ Jesús. Wãmũnucã, wĩnorẽ jãnarotiyuru. Tunu bairoa oco turi cããrẽ:

—jããna átoja! —ññupũ.

Bairo cã caĩrõ, jicoquei jãnapeticoasuparo yua.

⁴⁰ Cabero atore bairo na ññupũ Jesús cã cabuerãrẽ:

—¿Nopẽĩrã butiõro mũjãã uwiyati? ¿Dios mena mũjãã tũgoña tutuaetiyati mai? —na ññupũ.

⁴¹ Cū cabuerā puame cū caáto ññaacuacoasupará. Atore bairo ãmeo ññupará na majū: —¡Ago tame! ¡Nocārō majū cū masñiati Jesús! Wño, ocoturi cūā cū tūgocōaña.

5

El endemoniado de Gerasa

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Cabero ti utabucura ape nūgōarū pēña etayupará Jesujāā, Gerasa na cañi yeparū. Bairo eta yua, maa nūcāñupū Jesús.

² Bairo cū camaa nūcārō, cañmū jīcāū, wātī yeri pūna cacūgon puame cūtu etayupū. Camasārē na carerica ūtā wiiripū cañniatacū cūtu etayupū.

³⁻⁴ Mai, cū puame ūtā wiiripū nūnucūñupū. Cauwion majū añupū. Bairi camasā puame cū ñesēārotietimiñupará. Cū wāmorīrē, bairi cū rāpori cūārē āpōā wēērī mena nairō cū jīyanucūmiñupará. Bairo na caátimiatacūārē, cū puame āpōā wēērīrē tūgājure recoanucūñupū. Bairi ni ūcū cū ātinētōnucā masiēsūpū.

⁵ Bairi ūmārecōo caño cārō, ñami cūārē bairo roro ñesēācōānucūñupū ūtā yucū buiripū. Camasārē na carericaropū awaja ñesēānucūñupū. Bairi ūtā ruparire ñosē ñesēānucūñupū.

⁶ Bairo Jesure cayoaropū ññajouna, cūtu atūeta, rāpopaturi mena etanumūñupū.

⁷⁻⁸ Jesús puame atore bairo qūñupū wātī yeri pūnarē:

—¡Wātī, jicoquei cū witi ácūja! —qūñupū.

Bairo cū cañrōā, wātī yeri pūna cacūgon puame awajarique mena atore bairo qūñ awajayupū:

—¡Mū, Dios jōbui macāācū macū mū ññaña! ¿Ñerē ácu mū atiyati yature? ¡Popiye yū cabaipeere ápericōaña! —butiuro qūñupū.

⁹⁻¹⁰ Bairo cū cañrō tūgo, qūñi ññiñañupū Jesús wātī yeri pūnarē:

—¿Ñamū mū wāmecutiyati?

Bairo cū cañrō tūgo, qūñupū wātī yeri pūna Jesure:

—Jāā, capāārā jāā ñña. Bairi yū wāme, Legión yū ññaña. ¡Jāārē ape macāpū jāā mū joepa! —butiuro qūñupū wātī yeri pūna Jesure.

¹¹ Mai, totū ūtāpū capāārā yesea nurīcārā ūgarā ásupará.

¹² Bairo na caugaāno, wātī yeri pūna puame atore bairo butiuro qūñupará Jesure:

—¡Yeseapure jāārē jāārotiya! Napure jāā jāāgarā —butiuro qūñupará.

¹³ Bairo na cañrō ñña, yeseare cacotemiatana puame acuari acoásupará. Macāpū etacoasupará. Topū na quetibujuyupará nipetiro yesea na cabaiatajere. Macā tūni macāāna cūārē na quetibujuyupará.

¹⁴ Bairo na cabairo ñña, yeseare cacotemiatana puame acuari acoásupará. Macāpū etacoasupará. Topū na quetibujuyupará nipetiro yesea na cabaiatajere. Macā tūni macāāna cūārē na quetibujuyupará.

¹⁵ Bairo tiere tūgori, camasā puame ññarásupará cabaiatajere. Bairo topū etarā, qūñña acūacoasupará capāārā wātī yeri pūnarē cacūgomiatacure. Cū puame jutii jāñarī, caroaro tūgoñarīqūē mena ruiyupū. Bairi dope bairo cū cabaiatajere masiēna, uwijññupará.

¹⁶ Bairo baicōā, caññaatana puame, na quetibujuyupará caetarārē. Wātī yeri pūnarē cacūgomiatacū cū cabaiataje, bairi yesea na cabaiataje cūārē na quetibujuyupará.

¹⁷ Bairo na caquetibujuro, butiuro Jesure cū uwiri, atore bairo butiuro qūñupará: “¡Tunu ácūja mū caatiatacopū!” qūñupará Jesure to macāāna, Gerasa yepa macāāna.

¹⁸ Bairo na cañrō, Jesús puame cūmuarē ájāññupū tunu cū cabuerā mena. Bairo cū caájāārō, wātī yeri pūnarē cacūgomiatacū puame butiuro qūñupū Jesure: “¡Jesús, mū mena yū ágaya butiuro!” qūñupū.

¹⁹ Bairo cū cañrō, Jesús qūñupū tunu:

—¡Yū yaū, tuaya! ¡Mū ya macā puame tunu ácūja! Topū etau, mū yarā to macāānarē na quetibujuyū marī Quetiupau Dios murē mairī caroaro mū cū caatiatajere —qūñupū.

²⁰ Bairo cū cañrō tūgo, tunucoásupū cū ya macāpū. Topū etau, nipetirā Decápolis na cañri macāā macāānarē na quetibujuyupū Jesús cū caatiatajere. Tiere tūgori nipetiro camasā tūgo acūacoasupará.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

²¹ Bairo cabero Jesús ti utabucurare cū capēñāetaro, capāārā camasā cū coteyupará. Bairo cū caetaro ñña, cū cacoteatana puame capāārā cūtu neñapoyupará.

²² Bairo Jesús cū camaa nūcārō, cūtu etayupū cañmū jīcāū, Jairo cawāmecucū. Jairo puame camasā na cañbueri wii sinagoga quetiupau añupū. Torecū cūtu eta, rāpopaturi mena eta numurī Jesure qūñroayupū.

²³ Atore bairo qũĩñupã:

—Jesús, yu macõ riácõpu baiamo! Mu wãmo mena cõrê ñigã peoñau asá, cõ cacaticoaparore bairo ñ.

²⁴ Bairo cã caĩrõ tũgo, Jairo mena acoásupu Jesús. Bairo cã caátõ, camasã puame utabijaro majũ cã usayuparã Jesure.

²⁵ Mai, na mena macããcõ jĩcãõ carijãnaecõ ãñupõ. Yoaro, puãa wãmo peti rapore puãa pẽnirõ cãnacã cãmari majũ tiere riayupo.

²⁶ Capããrã caucotiri majã cõ ucotimiñuparã. Na caucotimiatacũãrê, cõ tũgoesuparo. Bairo na caátimiatacũãrê, jĩrã netõrõ roro majũ baiyupo. Tunu bairo cõ cacãgorijeacare na nunire peyocõãñupõ uco wapa.

²⁷ Bairo baicõã yua, tũgoñañupõ cõ puame Jesús cã camasĩrjẽrê, cã cariaye netõrjẽrê. Bairo tiere tũgoñarĩ, Jesús bero puame asũpo. Bairo cã bero atĩ yua, cã jutirore tuañañupõ.

²⁸ Mai, cõ puame cariape tũgoñañupõ Jesús cã cariaye netõmasĩrjẽrê. Bairo cariape tũgoñaari yua, “Cã jutiro cayoaro yapaacare yu capãñaata, yu caticoago,” ñ tũgoñañupõ. Bairo tiere ñ tũgoñarĩ, Jesús bero puame atiri, tore bairo asũpo.

²⁹ Bairo cõ caátõ, tocãrõã jicoquei caticoasupo. Cõ carĩpetirije riaye jãnaacosuparo. Bairo cõ puame tocãrõã masĩcõãñupõ cõ riaye canetõrjẽrê yua.

³⁰ Jesús puame, “Yu camasĩrjẽ jũgori jĩcãõ cõ cariaye cutiere yu netõãpũ,” ñ masĩñupũ. Bairo masĩrĩ, atore bairo na ññupũ Jesús cãta caãna camasãrê:

—¿Noa na tuañaati yu jutirore? —na ñ jẽniñañupũ.

³¹ Bairo cã caĩrõ tũgo, cã cabuerã puame atore bairo qũĩñuparã Jesure:

—Jãã cabuei, rita ãnoa camasã capããrã niñama. Bairi mu tunerocayama noo na caboro. Nana na caãtiere mi bauya —qũĩñuparã.

³² Bairo na caĩrõ tũgomicũã, cõ ññamacãñupũ, cãrê capãñaatacore masĩgu.

³³ Bairo ññamacã cã cabaiãno, cariamiataco puame, cõ cacatiatajere masĩrĩ, tunu bairi uwitũgoñarĩ, Jesuta etayupo. Rapopaturi mena Jesús rapori tũpu etanumuñupõ. Bairo etanumurĩ, nipetirije cõ cabaiatajere Jesure cã quetibũjuyupo.

³⁴ Bairo cõ caĩquetibũjuro bero, cõ ññupũ Jesús:

—Yu yao, yu camasĩrjẽrê cariape mu tũgoñaupa. Bairi mu riayere yu netõcõãña. Tunu ácõja useanirĩqũe mena —cõ ññupũ Jesús.

³⁵ Bairo cã caĩãnitoyea, jĩcããrã etayuparã, Jairo ya wii macããna puame. Jairore qũĩ quetibũjurã etayuparã:

—Mu macõ merê baiyasicoaamo. Bairi tocãrõã cã patowãcõña marĩrê cabueire —qũĩ quetibũjuyuparã Jairore.

³⁶ Bairi Jesús cãã cã caĩrjẽrê tũgoyupu. Bairo tũgori, atore bairo qũĩñupũ Jairore:

—Jairo, tũgo acuaeticõãña. Dios cã camasĩrjẽ jetore tũgoñatutuaya —qũĩñupũ Jesús Jairore.

³⁷ Bairo ñcõã, Pedro, Santiago, cã bai Juan ásúparã Jesús mena. Aperãrê na árotiesupu Jesús.

³⁸ Bairo Jairo ya wiiupu na caetaro, ti wii macããna puame otĩ awaja ãñuparã. Cabaiyasiatacore bopacooro cõ cabairijere cõ ñña otiyuparã.

³⁹ Bairo na cabairi ñnarĩ, ti wiire jããrĩ bero, atore bairo na ññupũ Jesús:

—Awaja otieticõãña mujãã. Atio cawĩmao baiyasietiyamo. Cãnio baiyamo —na ññupũ Jesús.

⁴⁰ Bairo cã caĩrõ tũgo, nipetirã to macããna puame roro cã bócaboyeticõãñuparã, “Merê yasicooamo,” ñrã. Bairo na cabaimiatacũãrê, Jesús puame ti wiire na wiyocõã joyupu. Áti yaparo, cariacoataco ãnacõ cõ caãnopure jããcoasupu cõ ãnacõ pacua mena.

⁴¹ Bairo jããeta yua, cõ ãnacõ wãmorĩrê ñerĩ, atore bairo cõ ññupũ:

—¡Talita cum! (Bairo ñgaro ñña: “Cawĩmao wãmunucãña.”)

⁴² Bairo cã caĩrõ, cõ puame jicoquei catitunurĩ wãmunucã ñesẽãcoasupo yua. Mai, puãa wãmo peti rapore puãa pẽnirõ cãnacã cãmari majũ cũgoyupo. Bairo cõ cacatitunurõ ñnarĩ, camasã puame butiro tũgoñacõã maniasuparã.

⁴³ Bairo na catũgoñãmaniamiatacũãrê, Jesús puame na ñnemoñupũ tunu atore bairo: “Aperãrê na quetibũjeticõãña cawĩmao cõ cacatiatajere,” na ññupũ. Ñ yaparo, ugariquere cõrê na nurotiyupu yua.

6

Jesús en Nazaret

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Cabero, ti macãpu witi acoásupu Jesús. Cã cabuerã puame cã mena ásúparã. Bairo witi acoátĩ yua, cã ya yepa majũpu etayuparã.

² Eta, yerijãrĩcã rãmu caãno ti yepa macããna na cañubueri wiire jããñupũ, na quetibũjugu. Bairo cã caquetibũjuro tũgo, camasã capããrã tũgocõã maniasuparã. Atore bairo ññuparã:

—Ānia, caroaro jīcārō tāni quetibujuyami. ¿Noopu atie caroaro cū caquetibujumasīrījērē cū masīñuparī? ¿Dope bairo átijēñorīqūē cūārē cū átimasīñuparī?

³ ¿Āni, yucupāiri mena rocapata ūnierē caquēnou macū mee cū āniñati? ¿Marī mena macācō, Marīa macū mee cū āniñati? Bairo, ¿Santiago, José, Judas, Simón jūgocu mee cū āniñati? Cū marī masīñañuñā. Bairo, ¿marī mena macāāna rōmirī jūgocu mee cū āniñati? —āmeo ī jēniñañuparā na majū.

Bairo Jesure qūiroagaetiri, cū ya macā macāāna puame cū caquetibujurijere tūgogaesuparā.

⁴ Bairo na catūgogaeto īña, atore bairo na īñupū Jesús:

—Profeta majā tocānacāpūreā na īroanucūñama camasā nipetiro na cañesēārōpu. Na ya macā macāāna, bairo na ya wii macāāna majū roque na boetinuñama. Na yarā jeto na īroaetinuñama —na īñupū Jesús.

⁵ Bairo cū ya macā macāāna cū caquetibujurijere cariape na catūgogaetoi, capee caroa cū caátijēñomasīrījērē topure átī īñoesupu Jesús. Jīcāārā cariarā jetore cū wāmo mena na pāñarī na catiōyupu.

⁶ “Cūrē cariapea īñami,” to macāāna camasā na caītūgousaetie jūgori, tūgoñarīqūē pairi tūgoñacōā maníasupu Jesús.

*Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios
(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)*

Bairo na cabairo īñarī, Jesús puame totuaca caāni macārīpu, na quetibuju ñesēā āsūpu.

⁷ Bairo jīcā rūmu na neñoñupū Jesús cū caquetibujurotijoparā puga wāmo peti rūpore puga pēñirō majū caānarē. Bairo na bese yaparo yua, tocānacā macāā, pugarā jeto na árotiyupu. Mai, na caápáro jūgoye na joyupu masīrīqūērē, wātī yeri pūnarē wiyomasīrījē majūrē.

⁸ Tunu apeye na cacāgorije ūnierē na jeárotiesupu. Bairo wasopoa, apeye ūnierē na cajāārī poa, pan, dinero cūārē na jeárotiesupu. Na tuericu jetore na neárotiyupu.

⁹ Tunu rūpo jutii na cacāgorije, na jutii na cajāñarījē jeto mena na árotiyupu.

¹⁰ Bairo na ároti yaparo, atore bairo na īñupū:

—Noo mujāā cañesēārōpu jīcā wii ūnorē etarā, toa tuacōāña, ti macārpu mujāā caāni rūmurī cārō. Capee wiirīpu patowācō ñesēāētīcōāña.

¹¹ Bairo di macā macāāna ūna mujāā cabapacuto na caboeticōāta, o mujāā yaye quetire na catūgogaeticōāta, na mena āmerīcōāña. Bairo na ya macārē witiáná, na macā ñerīrē mujāā rūpo jutii macāājērē mujāā paregarā, “Roro jāārē mujāā átiapu,” īrā —na ī joyupu Jesús.

¹² Bairo cū caīrō bero acoásuparā yua. Bairo áná yua, camasārē, “Roro mujāā caátinuñurījērē tūgoña yapapuarī tūgoña wasoaya. Dios yaye busarique puamerē tūgousajūgoya,” na ī quetibuju ñesēāñuparā.

¹³ Tunu bairoa camasā capāārā wātī yeri cacāgorārē na acurewiyojoyuparā Dios cū catutuarije jūgori. Capāārā cariayecuna cūārē na rūpoare use aceituna mena na piopeori na catiōyuparā.

*La muerte de Juan el Bautista
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)*

¹⁴ Ti yutea caāno camasā nipetiro Jesús cariarārē cū canetōmasīrījērē tūgoyuparā. Bairo quetiupau rey Herodes cūā queti tūgoyupu Jesús cū caátimasīrījērē. Bairo tiere tūgo, atore bairo na īñupū cū carotirārē:

—Jesús na caī, cūā ācāmi Juan el Bautista cabaiyasiricu ānacū tunu cacati majū. Bairo cabai āñirī capee átijēñomasīñi —na īñupū Herodes.

¹⁵ Aperā qūñuparā:

—Dios camasārē cū caquetibujurotijoricu ānacū, Elías cawāmecucu ānacū catiri buiaetaupu —qūñuparā aperā.

Bairo aperā qūñuparā:

—Tirāmupu caānana profeta majā mena macāācū jīcāñ catiri buiaetaupu —qūñuparā.

¹⁶ Bairo Herodes na caīquetibujurijere tūgomicūā, atore bairo īñupū:

—Juan, tirāmupu cū rūpoare yu capatarocarotiricu ācāmi Jesús. Merē caticoatacūmi tunu —īñupū.

¹⁷⁻¹⁸ Mai, cajūgoyepu Herodes puame Juarē ñerotiyupu. Bairo cū ñerotiri bero, āpōāwē mena cū jiyari, preso jorica wiipu cū cūroca rotijoyupu. Juan cū caquetibujurijere boesupu Herodes. Mai, “Mu bai Felipe nūmo Herodías na caīō mena mu caānie ñuētīña. Carorije niña mu caátie,” cūrē cū caīquetibujurijere boesupu. Bairo boetiri preso jorica wiipu cū cūroca rotijoyupu Herodes puame Juarē.

¹⁹ Herodías puame Juarē qūñatejāñupō. Bairo qūñateeri yua, cū pajīā rotigamiñupō. Bairo átirotigamicūā, átiroti masīšupo, quetiupau rey Herodes Juarē cū camairījē jūgori.

²⁰ Herodes puame Juarē, “Caroú, Dios cū caquetibujerotijon ācāmi,” í tūgoña uwi-jāñuñupū. Bairi Juarē cū qūēnoñupū. Apeyera Juan cārē cū caíquetibujerijere dope bairo átimasīētmicāā, caroaro mena cū caírjērē tūgoganucūñupū Herodes.

²¹ Mai, merē etayuparo Herodías Juarē cō capajīārotimasīpa rāmu majū. Bairi jīcā rāmu, Herodes puame cū cabuiarica rāmu caetaro, bose rāmu qūēnoñupū. Áticōā, cū mena macāāna cū rocajāñurī carotimasīrā, cū comandante carotirā, Galilea yepa macāāna carotimasīrā cūā cū capijjoatana etayuparā.

²² Bairo na caugaāno, Felipe nūmo cañimirīcō Herodías cawāmecuco macō puame basao ásupo, Herodes cō cū caíñaparore bairo iō. Herodes cū capijjoatana cūā cō cabasarijere iñajesomajūcōāñuparā. Bairi nipetirā na catūgoro, atore bairo cō iñupū Herodías macōrē Herodes puame:

—Noo, yure mu cajēnigari wāmerē yu jēniña. Mu yu jomajūcōāgu —cō iñupū.

²³ Pugani cārō, “Ítoricaro mano Dios mena ñiña. Mu yu jomajūcōāgu dise ūnie yure mu cajēnirjērē. Yu ya yepa yu caquetiupau cuti yepa carecomacā ūno cūārē mu yu jomasīgu, mu caboata,” cō iñupū.

²⁴ Bairo cawāmao puame tiere tūgori, cō pacore jēniñaō ásupo. Atope bairo cō iñupū:

—Caaco, ¿ñe ūnie puamerē cū yu jēnioati?

Cō paco puame iñupū:

—Juan el Bautista ruoare cū jēniojā.

²⁵ Bairo cō caírō tūgo, tāmuri cō masōrīcū tūpa átí, atore bairo qūñupū:

—Bairo yu boya: Ámeacā Juan el Bautista ruoare patanerī jotū baparu jāārī, yu mu jowa —qūñupū.

²⁶⁻²⁷ Bairo cō caírō tūgo, tūgoña yapapuacoásupu Herodes puame. Bairo tūgoña yapuamicūā, “ ¡Dios mena ñiña! ” cōrē yu caítajere yu tūgoama yu capijjoatana, ” í yua, cōrē cū caítatore bairo átirotiyupu. Bairi cū āmu jīcāñū soldaure Juan preso jorica wiipū caācūrē cū ruoapaataroti joyupu.

²⁸ Bairo cū caírō tūgo, cū caírōrē bairo cū ásupu Juarē. Bairo cū pajīā yaparori bero, cū ānacū ruoare jotū bapa buipū nejāārī, Herodías macōrē cō nuniñupū. Cō puame cō pacore cū ruoapa ānatōrē cō neásupo, cū cayasiro cō masīáto iō.

²⁹ Cabero Juan cū cabuemirīcārā puame bairo cārē na capajīārocarijere queti tūgori preso jorica wiipū etarā, cū ānacū ruoapure neásuparā, masā opepu cū yarocagarā.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Cabero Jesús cū caquetibujerotijoricarā tunu etayuparā. Bairo eta yua, Jesure cū quetibujuyuparā na caátīñesēātaje, bairi na caíñueñesēātaje cūārē.

³¹ Bairo na caíquetibujero bero, atore bairo na iñupū Jesús:

—Jito aperopu. Topu eta, ūga, marī yerijāgarā mai —na iñupū.

Mai, camasā capāārā na tūpūre nairō majū na caetaro, dope bairo átiuga masīēsuparā Jesujāā.

³² Bairi topu caāniatacu cūmuarē ájāārī camasā manopu acoásupu Jesús cū cabuerā mena.

³³ Bairo Jesujāā na caátīere masīrī yua, nipetiro macāā macāāna Jesujāā na caátópu, utabucura tūni maaru atu ásuparā. Bairo áná, na jūgoye na capēñetaaparopure ānicote yuyuparā.

³⁴ Bairi Jesús utabucura ape nūgōāpu pēñaeata yua, maa nūcāñupū. Maa nūcārī yua, camasā capāārārē na iñañupū. Bairo bai, bopacooro na iñañupū, nuričārā oveja narē cacotei camánarē bairo na cabairo jūgori. Bairi capee bueriquere na bueyerā.

³⁵ Bairo na cū cabueño, ñamicāācā nicoasuparo. Bairi cū cabuerā puame Jesutu etari, atore bairo qūñuparā:

—Merē ñamicā majū niña. Atopure wiiri maniña.

³⁶ Dope camasā capāārārē na marī áperā. Bairi ānoarē na mu árotiwa macāāpu, na majū na caugapeere na wapatirápáro —qūñuparā Jesure.

³⁷ Bairo na caírō tūgomicūā, atore bairo na iñupū:

—Mujāā majū na ūgarique nuña —na iñupū.

Bairo cū caírō tūgo, bairo qūñuparā:

—¿Jāā cawapatiráto mu boyati? ¿Dos cientos denario moneda tiiri cārō mena pan rupare jāā wapatiracuti, narē nugarā?

³⁸ Bairo na caírō tūgo, atore bairo na iñupū Jesús:

—Pan rupaa, ¿nocānacā rupaa majū mujāā cūgoyati? Íñarájá.

Bairo cū caírōrē bairo áti yaparori bero, atore bairo qūñū quetibujuyuparā:

—Jāā, jīcā wāmo cārō pan jororiaca, wai, pugarāācā tocārōā jāā cūgoya.

³⁹ Bairo cū na cañquetibũju yaparo bero, camasā capāārā to cañnarē taa yeraru rupa poari na ruirotiyupu.

⁴⁰ Bairo jicā poa macāāna, ape poa macāāna cien majũ camasā ruiyuparā. Ape poa macāāna, ape poa macāāna, cincuenta majũ camasā ruiyuparā.

⁴¹ Bairo na caruiro ñna, pan rupaa jicā wāmo cānacā rupaacarē, wai pugarā mena nerī, jōbuire ñnamũgōjori, “Jāā Pacu, jāā Paare mena mu ñujāñña,” qũĩ jēniñupā Jesús Diore. Bairo qũĩ jēni yaparo, pan rupaare carecomacā peeri, cū cabuerārē na nuniñupā, camasārē na cabatoparore bairo ĩ. Wai cūārē carecomacā peeri, cū cabuerārē na nuniñupā, camasā nipetirore na cabatoparore bairo ĩ.

⁴² Bairo na cabatoro bero yua, nipetiro camasā caroaro ugayapicoasuparā, ugarique na cabatoatajere.

⁴³ Bairo na cauga tuaro bero, jejāññuparā piiripu na caugarugarijere. Puga wāmo peti rupore puga pēnirō cānacā piiri majũ jejāñ jiroyuparā.

⁴⁴ To caāna caugaatana jicā wāmo cānacā mil majũ camasā ññuparā.

Jesús camina sobre el agua

(Mt 14.22-27; Lc 6.16-21)

⁴⁵ Tipau bero cū cabuerārē cūmuapu na ájāārotiyupu Jesús tunu. Camasārē na cū caññatusajotoye, ti utabucura jñũgōāpu Betsaida macāpu cū jũgoye na capēñaátō boyupu.

⁴⁶ Bairi camasārē na ññatusajo yaparo, útāũ buipu wāmucoásupu Jesús, Diore cū jēniácú.

⁴⁷ Bairi muipu cū cajāārō canaioatipau Jesús cū cabuerā cūma mena merē tira recomacā majũpu na ññajoyupu Jesús. Cū puame jicāũ ññupũ ti útāũ buipu.

⁴⁸ Topu ācú, cū cabuerā popiye mena na capēñaátóre ññajoyupu. Mai, wīno puame butioro na riapere papu tunuoñuparō. Bairo roro na cabairo, cabusuparo jũgoyeaca oco bui peari natu asũpu Jesús. Cū puame na netōágure bairo baimiñupā.

⁴⁹ Bairo oco buipu cū caató ñña yua, cū cabuerā uwiri bairo awajayuparā: “¡Āni, camasocu ñnacū wātĩ marĩtu atĩyami!” ññuparā.

⁵⁰ Cū cabuerā nipetirā qũĩññuparā Jesure. Bairo butioro cauwirā ñnirĩ bairo ĩ awajayuparā yua. Bairo na cabairo, jicoquei Jesús puame na ĩ joyupu:

—¡Tũgoñatutuaya yu yarā, Jesua yu ñniña, yu uwieticōāña! —na ññupā.

⁵¹ Bairo cūmuapu cū caájāārō, wīno puame papu jñnacuasuparo yua. Bairo cabairo ñña, cū cabuerā puame butioro ñña acucuasuparā.

⁵² Cajũgoye Jesús pan rupare cū caátijēñorĩqũērē caññaricārā nimirācūā, cū caátimasĩnetōrijērē tũgoña masiēsuparā. Na yeri mena tũgoña masiēsuparā.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret

(Mt 14.34-36)

⁵³ Bairo pēnaáná, utabucura ape nũgōāpu etayuparā, Genesaret cawāmecuti yeraru. Topu etarā, na cūmuarē jiyatupoo yaparo, maa nũcāñuparā.

⁵⁴ Bairo na caetaro ñña, jicoquei to macāāna puame Jesure qũĩña masiñuparā.

⁵⁵ Bairo cū caetaro ññarĩ, ti yepa macāāna nipetiropure atuátĩ, na quetibũju batoyuparā. Cariayecñnarē na canerĩ coro mena na jeatĩ rotiyuparā, “Tipauña niñami Jesús,” na cañrōpu.

⁵⁶ Bairo na puame Jesús noo cū caboropu cū caañesēārō, o peeti macāācā, o capairi macā, o macā tñni macāā macāārĩpu cū caató cūārē na jeásuparā camasā cariarārē. Jesús cū caatĩ wāārĩpu cariarārē na cũñuparā, butioro, “Mu jutiro yupaacarē jāā pññarotiya,” cūrē na caĩmasĩparore bairo ĩrā. Bairo cariayecuna tocānacāũpu cū jutiro yapare capññarā caticuasuparā yua.

7

Lo que hace impuro al hombre

(Mt 15.1-20)

¹ Cabero etayuparā fariseo majā, bairi Moisés ānacū cū caroticũrĩqũērē cajũgobueri majā mena. Na puame Jerusalén macāpu caátiatana ññuparā.

² Jesús cū cabuerā jicāārā wāmo coseena na caugaro na ññañuparā fariseo majā. “Ugagarā jũgoye marirē bairo wāmo coseetiyama Jesús cū cabuerā,” ĩ busupaiyuparā. Bairi, “Carorā ānama,” na ĩ ññañuparā, fariseo majā Jesús cū cabuerārē.

³ Mai, fariseo majā, judío majā nipetirā na ñicũjāā na caátijũgoatatorea bairo ána ásuparā. Bairi caroaro na wāmorirē tocānacānia coseri bero jeto uganucũñuparā.

⁴ Ugarique cawapatiratana tunu etarā cūā na wāmorirē cosenucũñuparā, ugagarā jũgoye. Na ñicũjāā na caátinucũrĩqũē wāme cārō átinucũñuparā. Tunu bairoa etirique na capiojārĩ

ruri cūārē, na joturi cūārē cosenucūñuparā. Bairo marī caāpericōāta, Dios, “ ‘Carorā niñama,’ marī ī īñabujoami,” Irā bairo átinucūñuparā.

⁵ Bairo atore bairo qūī jēniñañuparā fariseo majā, bairi Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā mena Jesure:

—ζNopērī mū cabuerā marī ñicūjāā ānana na caroticūrīqūērē bairo na áperiyati? Coseetiayama na wāmorīrē na caugaparo jūgoye —qūī jēniñañuparā Jesure.

⁶ Bairo na caīrō tūgo, atore bairo na īñupū Jesús:

—ιCaītopairā majū mujāā āniña! Dios puame Isaías ānacū cū cawoaturica pūrōpū mujāārē cū caīquetibujū jūgoyeticūrīcārōrē bairo mujāā baimajūcōāña. Ato bairo īñupū Dios mujāārē: ‘Ati poa macāāna na busarique mena yare caīroarārē bairo baibauyama.

Bairo baimirācūā, na yeri na catūgoñarījēpū ricaati baicōāñama.

⁷ Na puame, “Camasā na carotirique puamerē Dios cū caquetibujūroticūrīqūē netōjāñurō caānimajūrījē niña,” caīrārē bairo buenucūñama.

Bairo cabuerā na caānoi, yare na cañubuegarije dope bairo átimasīā maa, īñupū Dios mujāā cabaipeere.

⁸ Mujāā puame mujāā caátinucūrījērē butiuro borā, Dios marīrē cū caroticūrīqūē puamerē mujāā áperinucūña —na ī quetibujūyupū Jesús fariseo majārē.

⁹ Ī quetibujū yaparo, atore bairo na īnemoñupū:

—Mujāā caátinucūrījērē butiuro borā, Dios marīrē cū caroticūrīqūērē cabaibotiorārē bairo mujāā baiya.

¹⁰ Moisés ānacū puame atore bairo marīrē ī woatucūñupū: “Mujāā pacuare mujāā caīroaro boya. Ni ūcū cū pacure, o cū pacore roro cū caīata, cū mujāā pajā rocacōāgarā,” ī woatuyupū Moisés.

¹¹ Bairo cū caīcūmiatacūārē, mujāā puame ricaati mujāā quetibujūya. Ato bairo mujāā īñā: “Ni jīcāū ūcū cū pacure, o cū pacore, ‘Yu yaye nipetirije merē Diore cū yu nuniarū. Corbán na caīrījē niña. Bairo mujāā cabopacarijere yu nunimasiētīña,’ cū caīata, ñurō.

¹² Bairo ni jīcāū ūcū tore bairo caī ānirī, cū pacure, o cū pacore cū cajūátinemorō boetiya,” mujāā ī quetibujūya.

¹³ Bairo ī quetibujūrā, Dios marīrē cū caroticūrīqūērē cajānarotirārē bairo mujāā baiya. Bairo caquetibujūrā ānirī netōjāñurō mujāā boya mujāā caátinucūrījē mujāā ya wāme puamerē. Tore bairo jeto capee wāme majū mujāā átinucūña.

¹⁴ Ī quetibujū yaparo, camasārē na piineñorī, atore bairo na īñupū Jesús:

—Mujāā nipetiro camasā tūgopeoya yu yaye quetibujūriquere. Tiere tūgomasīña:

¹⁵ Camasā na caugarije wapa jūgori mee carorā niñama. Na majūā rorije na yeripū na catūgoñanucūrījē jūgori roque carorā niñama.

¹⁶ Mujāā, caāmoocna mujāā āniña. Bairo āmerē yua, mujāārē yu caquetibujūatajere tūgoāmewiyoya mujāā yeripū —na ī quetibujūyupū Jesús.

¹⁷ Bairo ī yaparo, camasā capāārā watoapu caāniatacū na aweyocoásúpū. Á yua, cū cabuerā mena wiipū jāācoásupū. Bairo ti wiipū jāāeta, cū cabuerā puame atore bairo qūī jēniñañuparā: “Ape wāme īcōñarī camasārē mū caquetibujūrije, ζdope bairo ĩgaro to ĩñati?”

¹⁸⁻¹⁹ Bairo cū caīrō tūgo, atore bairo na īñupū Jesús cū cabuerārē:

—ζMujāā cūā mujāā tūgomasīētīñati yu yaye quetire? Nipetiro camasā na caugarije tocānacā wāme puame na paaropū uyaya. Yuari yua, cabero netōcoaya. Na caugarije mee na yeri pūnarē to royetuo joroque na átiya.

Bairo ĩ, “Tocānacā wāme ugarique caroa jeto niña,” ĩgu īñupū Jesús.

²⁰ Tunu atore bairo īnemoñupū:

—Na yeripū roro na catūgoñarījē roque na yeri pūnarē tūgoña asurotiya. Bairo roro na catūgoñarījē jūgori carorije caānarē bairo na ĩñāñami Dios.

²¹ Camasā na yeripū roro na catūgoñarījē jūgori tocānacā wāme carorijere átinucūñama. Ato cānacā wāme majū na caátinucūrījē niña: átiepericarā cutaje, jerutirique, aperārē pajārerique,

²² camasā na nūmoa mee, o na manapūā mena mee ānajē, tunu apewe ūnierē bonetōrīqūē, roro tūgoñarīqūē, ĩtorique, cawāmarā jeto āna āmeo roro ānajē cutaje, roro ĩñaugorique, busupairique, botiorique ānajē cutaje, tūgomasīētājē ānajē cutaje.

²³ Bairo camasā na yeripū roro na catūgoñarījē jūgori roro átiyama. Bairo na wāmorī coseena na caugarije wapa mee, roro na caátie jūgori carorije caānarē bairo na ĩñāñami Dios —ī quetibujūyupū Jesús cū cabuerārē.

*Una extranjera que creyó en Jesús
(Mt 15.21-28)*

²⁴ Ǫ quetibujũ yaparo, toꝝ cañiatacu Tiro cawãmecuti macãꝝu ásũꝝ. Toꝝ eta, toꝝ cũ caetarijere camasã na camasĩrõ boesupũ Jesús, capããrã yu tuꝝ na neñarema, ĩ. Bairi ĩcã wiiꝝũ jããcoasupũ. Bairo jããmicãã, dope bairo bairuti masĩesupũ camasãrẽ.

²⁵ Toꝝ cũ caetaro beroaca, ĩcãõ carõmio cawãti yeri pũna jããecorico paco ruame Jesús tuꝝ ruꝝopaturi mena etanumuo etayupo.

²⁶ Mai, cõ ruame aye yepa macããcõ sirofenicia na caĩrõ macããcõ ãñupõ. Bairo etari, busurique tutuaro mena cõ macõꝝũ wãti caãcãrẽ cũ acure rocawiyoyo rotiyupo.

²⁷ Bairo cõ cañiatacũãrẽ, atore bairo cõ ĩñupũ Jesús:

—Mũa, israelita yao mee mũ ãniña. Bairi mũ yu cajuãpata, ĩcãũ cũ pũnaa na caugarije pan rupaare ãmarĩ cũ wii yaiare canureire bairo yu átibujouũ —cõ ĩñupũ.

²⁸ Bairo cũ caĩrõ tũgo, bairo quĩñupõ.

—Bairoa mũ átibujouũ baiꝝua. Bairo mũ cañiatacũãrẽ, bairãꝝua cawĩmarã na caugawerije yepaꝝũ cañarĩjẽãcãrẽ uganucũñama wii yaia cũã. Bairi na caugaricarocarẽ bairo yu mũ juãtigu petoaca —quĩñupõ carõmio Jesure.

²⁹ Bairo cõ caĩrõ tũgo, bairo cõ ĩñupũ:

—Caripea miña. Caroaro yu mena mũ catũgoñatutaro jũgori, wãti mũ macõꝝũ cañiatacũãrẽ merẽ yu witirotiya. Tunu ácõja mũ ya wiiꝝũ —cõ ĩñupũ Jesús.

³⁰ Bairo cõ ya wiiꝝũ tunueta ácõ, cõ macõ, wãti yeri pũna cacũgomiataco cacatiopũre cõ etayupo yua.

Jesús sana a un sordomudo

³¹ Bairo Tiro macãꝝũ cañiatacu Jesús acoásũꝝ. Bairo netõánã, Decãpolis cawãmecuti macãã etari, netõánã, Galilea utabucura tuꝝũ etayupu tunu.

³² Bairo toꝝ cũ caetaro, ĩcãũ tũgomasĩtĩ, bairi caroaro busumasĩtĩ cabaire cũ neásũparã Jesús tuꝝũ, cũ wãmo mena cũ ñigãpeonetõãto ĩrã.

³³ Bairo cũtu na cane etaro ĩña, Jesús ruame aperopũ camasã na camanopũ cũ neásũꝝ. Toꝝ cũ neã, cũ wãmojũãrĩ mena cũ ãmoõ operipũ ñũjõrĩ bero, cũ wãmojũãrẽ ucoo wareri, cũ ñemerõrẽ pãñañupũ.

³⁴ Cabero umũrecõopũre ĩnamũgõjori yeri ĩñijãñupũ. Cabero quĩñupũ cabusumasĩcũ catũgomasĩcũrẽ: “¡Efata!” Efata ĩgaro ĩña: “¡Pãña!” Cũ ãmoõ to tusuãto ĩ, bairo ĩñupũ.

³⁵ Bairo Jesús cũ caĩrõ tũgomasĩ, bairi tunu busumasĩ baicoasupũ yua.

³⁶ “Aperãrẽ na mũjãã quetibujũera,” na ĩmiñupũ Jesús. Bairo, “Mũjãã quetibujũera,” cũ cañiatacũãrẽ, aperãrẽ na quetibujubatoõ peyocõãñuparã.

³⁷ Bairo cũ caãtiere ĩña acuacoati, bairo quĩñuparã: “Nipetiri wãmerĩ caroaro átiyami Jesús. Cabusumasĩena cããrẽ na busumasĩ joroque na átiyami. Tunu bairoa catũgomasĩena cũãrẽ na tũgomasĩõ joroque na átiyami,” ĩñuparã.

8

Jesús da de comer a cuatro mil personas

(Mt 15.32-39)

¹ Ti yutea cañorẽ camasã capããrã Jesús tuꝝũ tunu na caneñaporo, cũ cabuerãrẽ na piijoyupũ. Bairo na caetaro ĩña, atore bairo na ĩñupũ:

² —Ãnoa camasã merẽ itia rũmũ majũ yu mena nicoayama. Ñe ñie mũ jũ ugarique cãgoetiyama. Bairi bopacooro na ñiñaña. Jicoquei na yu tunuo jogaetiyã mai.

³ Caugarique ugaenarẽ na yu catunuojoata, áwẽpãẽtĩbujiorãma, na ya wiiꝝũpũre áná. ĩcããrã na mena macããna cayoaropũ caatĩatana niñama. Bairi na marĩ ugarique nuto —na ĩñupũ.

⁴ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo quĩñuparã:

—Ãnoa camasã capããrã niñama. Tunu atopũ wiiri maniña. Bairi, ¿noopũ marĩ bocarãti ugarique, paio narẽ marĩ canupeere? —quĩ jẽniñañuparã.

⁵ Bairo na caĩrõ, Jesús ruame na ĩnemoñupũ tunu:

—Pan rupaã, ¿nocãnacã rupaã majũ mũjãã cũgoyati?

Bairo cũ caĩrõ, atore bairo quĩñuparã:

—Jãã, ĩcã wãmo peti puãa pẽnirõ cãrõ pan rupaaca tocãrõã jãã cũgoya —quĩñuparã Jesure.

⁶ Bairo na caĩrõ tũgo, camasãrẽ yepaꝝũ na ruirotiyupũ. Bairo na caruiro ĩña, tie pan ĩcã wãmo peti puãa pẽnirõ cañi rupaare nerĩ, Diore, “Jãã mena mũ ñũjãñũña,” quĩ jẽniñupũ. Bairo quĩ jẽni yaparori bero, tie pããrẽ carecomacã peeri bero, cũ cabuerãrẽ na nuniñupũ, camasãrẽ na batoroti.

⁷ Wai cããrẽ petoaca cũgoyuparã. Narẽ nerĩ, Diore, “Jãã mena mũ ñũjãñũña,” quĩ jẽniñupũ. Bairo quĩ jẽni yaparo, na cããrẽ na batorotiyupũ camasãrẽ.

⁸ Bairo na caáto yua, nipetiro camasã caroaro ugayapicoasupará, ugarique Jesús cū cabuerã na cabatoatajere. Bairo na caugatuaro bero, jejjãñupará cū cabuerã piiripũ na caugarugarijere. Jicã wãmo peti puğa pẽnirõ cãnacã piiri majũ jejjãñiroyupará yua.

⁹⁻¹⁰ To caãna caugaricarã puame bapariçãnacã mil majũ camasã ãñupará. Cabero Jesús puame camasãrê, “Yu áya,” na i yaparo, cūmuarê ájjãñupã. Dalmanuta cawãmecuti yeparũ ásupũ yua.

Los fariseos piden una señal milagrosa

(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

¹¹ Bairo Dalmanuta yeparũ cū caãno, Jesús cū caátiere ñnarĩ busujãgamirã, cūtu etayupará fariseo majã. Bairo etarã, dise ñnie átijẽñorĩquẽ umurecõo macããjêrê Jesure cū áti ññorotimiñupará. “¿Cariape Dios cū cajoricũ majũ cū ãnicuti?” Ñrã, bairo cū átirotimiñupará.

¹² Jesús puame yepi jinijããrĩ, atore bairo na ññupã:

—¿Nopẽĩrã ati yera macããna, ãme caãna átijẽño ññorĩquẽ jetore na boyati? Bairo na cabomiatacũãrê, tiere áti ññoetigũmi Dios —na i quetibũjuyupũ Jesús.

¹³ I quetibũju yaparo, na cūmuarê etajãã, utabucura ape nugõãpu pẽñacoásũpu Jesús cū cabuerã mena.

La levadura de los fariseos

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Mai, cū cabuerã na caugapee, pan rupaare masiriticõãrĩ jeápéyupará. Jicããcã cãgoyupará ti cūmuapure.

¹⁵ Bairo na cabairo, Jesús puame bairo na ññupã:

—Tũgoya mujãã. Fariseo, Herodes majã yaye levadura, pan pairica na cawauorijere mujãã boeticõãña —na ññupã.

¹⁶ Bairo cū caĩrõ tũgo, cū cabuerã puame atore bairo ãmeo ññupará na majũ: “iPan rupaa marĩ cajeatibujioatajere marĩ masiriticũpã! Bairo bairo marĩ ñmi,” ãmeo ññupará na majũ.

¹⁷ Jesús puame masicõãñupã na caãmeoĩñjêrê. Bairo atore bairo na ññemoñupã tunu:

—¿Nopẽĩrã, “Pan rupaa na cajeatibujioatajere na masiritiupari,” ñgu ñcãmi Jesús,” mujãã ãmeo ññati? Bairo mee ñgu ñña. ¿Mujãã tũgoña masitẽññati mai?

¹⁸ Cayericũna nimirãcũã, ¿mujãã tũgoña masitẽññati? Tunu cacaapee cũgorã nimirãcũã, ¿mujãã ññamasitẽññati? Tunu caãmoocũna nimirãcũã, ¿mujãã tũgoetiyati? ¿Yoaro mee mujãã masiriticoayati yũ caátijẽñorĩquẽrê?

¹⁹ Pan rupaa, jicã wãmo cãnacã rupaa jetore cũgomicũã, caũmua jicã wãmo cãnacã mil majũ na uga yapicoao joroque na yu ápu. Tere mujãã ññawũ. Bairo caĩñaricãrã ãnirĩ cabero piiripũ na caugarugariquere, ¿nocãnacã piiri majũ mujãã jejjãñirori?

Atoe bairo qũñupará cū cabuerã puame:

—Puğa wãmo peti rupore puğa pẽnirõ cãnacã piiri cãrõ jãã jejjãñirowũ.

²⁰ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ññupã tunu Jesús:

—Tunu bairoa ape rũmũ pan rupaa, jicã wãmo peti puğa pẽnirõ cãnacã rupaa jetore cũgomicũã, caũmua bapariçãnacã mil majũ na uga yapicoao joroque na yu ápu. Tie cũãrê mujãã ññawũ. Bairo caĩñaricãrã ãnirĩ cabero piiripũ na caugarugariquere, ¿nocãnacã piiri majũ mujãã jejjãñirori? ¿Tiere mujãã masiriticoayati?

Cū cabuerã puame atore bairo qũñupará:

—Jicã wãmo peti puğa pẽnirõ cãrõ jãã jejjãñirowũ —qũñupará Jesure.

²¹ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ññupã:

—Bairo majũã baiwũ. ¿Bairo mujãã tũgoña masitẽññati mai?

Jesús sana a un ciego en Betsaida

²² Jesús cū cabuerã mena etayupũ Betsaida cawãmecuti macãpu. Ti macãpu na caetaro, jicãũ cacaapee ññamasitẽcũrê cū ne etayupará. Jesús tũpu cū ne etari, atore bairo butiuro qũñupará, “Ñnirê cū pãñarĩ cū netõña.”

²³ Bairo Jesús cacaapee ññacũrê cū wãmo mena cū tũgã ásupũ macã tãnipũ. Topũ cū ne eta, Jesús cū ucoo mena cū wareyupũ cū capeere. Bairo áti yaparo cū wãmoorĩ mena cū capeere ñũgã peoyupũ. Bairo átiri bero qũñ jẽñañupũ, “¿Merê apeye ñnierê miññati?”

²⁴ Bairo cū caĩrõ, caĩñaecũ puame ññapãmasĩrĩ yua, atore bairo qũñupã:

—Ññãña camasãrê. Baihua, yucure bairo cabaurã ãñesẽãñama —qũñupã.

²⁵ Bairo cū caĩrõ tũgo, Jesús cū wãmorĩ mena ñũgã peonemoñupũ tunu. Bairo cū caátorua, caroaro majũ ññamasĩñupũ yua. Tocãnacã wãmea caroaro ññamasĩñupũ.

²⁶ Bairo cū cabairo ñña, atore bairo qũñupã Jesús:

—Tunu ácũja mu ya wiipũ. Baihua, macãpure mu tunu apérigu —qũñupã Jesús cacaapee ññamasitẽmiatacure.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Cabero Cesarea de Filipino na cañri yeparu Jesús, cū cabuerā mena maaru ácú, atore bairo na ññupū:

—“¿Noa ácūmi?” yu na ññucūñati camasā —na ññeññañupū.

²⁸ Bairo cū cañrō tūgo, atore bairo qūññuparā Jesure cū cabuerā puame:

—Jicāārā ññama: “Juan el Bautista ácūmi.” Aperā ññucūñama: “Elías ánacū catiri ácūmi,” miñama. Aperā ññucūñama: “Tirāmuru cañnana profeta majā mena macāácū jicāu catiri caatácu ácūmi Jesús,” minucūñama —qūññ quetibujuyuparā cū cabuerā Jesure.

²⁹ Bairo cū na caquetibujuro bero, atore bairo na ññeññanemoñupū tunu:

—¿Mujāā ate? “¿Noa ácūmi?” yu mujāā ññucūñati —na ññupū.

Bairo cū cañrō tūgo, Simón Pedro puame qūññupū:

—Maa, Mesías, Dios cū cajou majū mu ññiña —qūññupū.

³⁰ Bairo cū cañrō tūgo, atore bairo qūññupū Jesús Pedrore: “Cūā, yu ññiña. Bairāpu, cū, yu cañnierē na quetibujeticōña aperā camasārē mai,” na ññupū Jesús cū cabuerārē.

Jesús anuncia su muerte

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Tipau bero cū cabuerārē Jerusalēpu roro popiye cū cabaipeere na quetibujū jūgonutuásupu. Quetiuparā cabutoa camasīrā, bairi Dios cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā, bairi sacerdote majā quetiuparā cūā, popiye cū baio joroque na caátipeere na quetibujū nutuásupu, cārē na capajīarotipee majūrē. “Bairo yu, Camasā Jūgocu, yu na caátimiatacūārē, itia rāmū bero yu caticoaḡu tunu,” na ññupū.

³² Cū, na caátipeere caroaro cariape na quetibujuyuru. Bairo cū cañrō tūgo, Pedro puame jōjāñurō Jesure cū neásupu. Topu eta, bairo qūññ jūgoyuru Pedro Jesure: “¡Yu Quetiupau, mu cañrōrē bairo to baeticōātō!” qūññupū.

³³ Bairo cū cañrō tūgo, Jesús puame cū cabuerārē na āmejore ññarī, atore bairo qūññupū Pedrore:

—¡Ácúja Satanás! Bairo mu cañrō roro yu cabaipeere cabusujānemourē bairo miña. Dios cū catūgoñarōrē bairo mee, camasā na catūgoñarōrē bairo mu tūgoñaña, bairo yu mu caīata —qūññ tutiyuru Jesús Pedrore.

³⁴ Cabero Jesús cū buerā, aperā camasā cūārē na piineñojori, atore bairo na ññupū:

—Ni cabou, yu cabuei cañnigau, cū caátigamirjērē pitigumi. Yu carotirore bairo jeto roque átigumi tocānacā rāmua. Popiye baimicūā, yu yaye quetire jānaetigumi yu cabuei cañnigau puame.

³⁵ Bairo tunu caāmū apei cū cañnie puamerē mairī, yu yaye quetire jānacoagumi. Bairo cabai ññirī yasicoagumi yua. Apei, yu yaye quetire cajānaecu roque netōcōāgumi. Cārē na capajīā rocacōāmiatacūārē, caticōā ññinucūgumi tocānacā rāmua.

³⁶ Tunu caāmū apei ati yepa macāājē nipetirije merē cūgoyami, cū caborije caño cārō. Bairo cūgomicūā, Diore cū tūgoñaēññami. Bairo catūgoñaecū ññirī cū cariaatato bero Dios mena āmerīgumi.

³⁷ Bairi dope baieto pairo cū cacūgorije puame. Wara maa tie atī ññegcōó macāājē, Diore cū camasētīcōāta.

³⁸ Bairi ni jicāu ũcū yure tūgoñabobori, “Jesús yau yu ññiña,” atī yutea macāāna carorā ricaati cañarē na cū cañquetibujūgaeticōāta, yu cūā, “Áni, yu yau niñami,” cū ññi masētīgu. Yu, Camasā Jūgocu, atī yeparu yu Pacu cū camasīrjē mena nemo yu catunuetaro, “Áni, yu yau niñami,” cū ññi masētīgu. Ángelea majā jōbui macāāna, cañurā mena, tunu yu catunuetaro, bairo cū ññimasētīgu ni jicāūrē tūgoñabobori, “Jesús yau yu ññiña,” cū cañquetibujūgaeticōāta.

9

¹ Bairo Jesús camasārē na cū caquetibujuro bero, atore bairo na ññemoñupū cū cabuerā puamerē:

—Cariape mujāārē yu quetibujuya: Mujāā jicāārā, ato caāna, mujāā cariaparo jūgoye mujāā ññagarā Dios cū carotimasīrīpau tutuaro mena caetarore —na ññ quetibujuyuru Jesús cū cabuerārē.

La transfiguración de Jesús

(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Cabero, jicā wāmo peti jicā pēñirō cānacā rāmūrī bero Pedrore, Santiagore, Juarē na piiásupu Jesús útāñ caūmuarīcu buipū. Bairo topu na caño, Jesús puame cū cabaurije wasoacoasupu.

³ Cū jutiro puame botiro baicoasuparo. Camasā coserique mena jutii botirije majū na cacosero netōrō botiyuparo. Asiyau baicoasupu Jesús yua.

⁴ Bairo cū cabaiāno, Elías ānacū, Moisés ānacū mena buiaetayuparā. Bairo buiaetarā yua, Jesús mena busupēninucūñuparā.

⁵ Bairo na caīāno, Pedro pūame atore bairo qūñupū Jesure:

—Jāārē cabuei, jatopu marī caāno ñumajūcōāña! Bairi itia wiipāirīacā majū mujāārē jāā qūēnobojarā. Jīcā wii mu ya wii, ape wii Moisés ya wii, ape wii Elías ya wii mujāārē jāā qūēnobojarā —qūñupū Pedro Jesure.

⁶ Mai, Jesús cū cabuerā pūame iña acuanetōcoasuparā. Bairi Pedro pūame dope bairo ī masīētīrī, tore bairo iñupū.

⁷ Bairo cū caīāno, buseriwo atī, na pauma tocoasuparo. Bairo catoro, Pedrojāā pūame cayusgoru añuparā. Bairo āna, busarīque buseriwo watoapu cabusocajorijere tūgoyuparā. Atore bairo iñuparō: “Āni, yu macū, yu camai majū niñami. Cū yaye busarīquere tūgousaya,” ī ocajoyuparo jōbuipū.

⁸ Bairo to caīrō tūgo, tunu āmejore iñajoyuparā. ¡Tame! Elías, Moisés cūā mañuparā yua. Jesús jeto nucūñupū.

⁹ Cabero ātāārē na caruiatō, atore bairo na iñupū Jesús Pedrojāārē: “Āme mujāā caīñaatajere aperārē na mujāā quetibujetigarā mai. Cabero, yu, Camasā Jūgocu, cariacoatacu nimicūā, yu cacatiro bero roque na mujāā quetibujugarā,” na iñupū.

¹⁰ Bairo cū caīrōrē bairo aperārē quetibujetimirācūā, na jetoa na yeripū tiere tūgoñuparā. Bairo tūgoñarī, atore bairo āmeo ī jēniñañuparā, “¿Dope bairo īgu qūñīati, ‘Cariacoatacu nimicūā, yu catigu,’ Jesús cū cabaipeere cū caīata?” āmeo ī jēniñañuparā na majū.

¹¹ Bairo cabero atore bairo qūñi jēniñañuparā Pedrojāā Jesure:

—Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā bairo iñama: “Dios cū cajoran ati yerapu cū caetaparo jūgoye Elías ānacū catiri etanemogumi tunu,” iñama. ¿Nopērīā bairo na ī quetibujuyati camasārē?

¹² Bairo na caījēniñarō, atore bairo na ī quetibujuyupu Jesús:

—Na caīrōrē bairo atjūgogumi jīcāu Elías ānacūrē bairo caācū. Cū pūame nipetirijere qūēnojūgogumi. Tunu bairoa, ¿nopērīā Dios yaye busarica tutipū sawoaturicarā pūame, “Camasā Jūgocure popiye cū baio joroque átigarāma. Roro majū qūñīategarāma,” na ī woatu quetibujucūñuparī?

¹³ Cariape mujāārē ñiña: Elías ānacūrē bairo caācū merē etawī. Bairo cū caetamiatacūārē, “Cūā niñami Elías ānacūrē bairo caācū,” qūñi masīēma camasā pūame. Bairi ricaati, noo na caborore bairo cū āma, profeta majā na caquetibuju jūgoyeticūrīcārōrē bairo —na ī quetibujuyupu Jesús Pedrojāārē.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro

(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴ Ɔtāāpū caetaatana na mena macāāna na caānopū rui etayuparā. Capāārā camasārē na iñañuparā. Aperā Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobuerā Jesús cū cabuerā mena butioro āmeo busuyuparā, busunetōgarā.

¹⁵ Bairo na pūame Jesús natu cū caruietaro iña acuaacoasuparā. Bairi yua, cātu atu ásúparā, cū jēnirānā.

¹⁶ Bairo na caatuató:

—¿Ñe ūnierē āmeo busurā mujāā átīati na mena? —na iñupū Jesús.

¹⁷ Bairo cū caījēniñarō tūgo, camasā capāārā watoapu caāniatacu jīcāu bairo qūñi yuyupu:

—Cabuei, yu macū jīcāuā caācūrē mutu cū yu ne atīapu. Yu macū wātī yeri pūna jūgori busumasiētīñami.

¹⁸ Bairo wātī yeri pūna pūame yu macūrē cū cajāārōī, cū jūgoñao joroque átiyami. Bairo cū caato, yu macū pūame cū risero jopo witinucūñami. Cū opi mena bacarapotu nucūñami. Tutuau cū bwo joroque cū átinucūñami. Bairi mu cabuerārē butioro na yu wiyorotimīapū wātī yeri pūnarē. Mu cabuerā pūame cū wiyajo masīētīñama —qūñi quetibujuyupu wātī yeri pūna cacūgou pacu Jesure.

¹⁹ Bairo cū caīquetibujuro tūgo, atore bairo na iñupū Jesús:

—¡Tame, mujāā, ati yepa caāna Dios cū camasīrījērē cariape mujāā tūgoetimajūcōāña! Bairo mujāā cabairoi, yu tūgoña yapapujāñuña. ¿Nocārō yoaro mujāā mena yu ānibujocuti? Jau, toroque cawāmaurē ato pūame cū neasā —na iñupū Jesús.

²⁰ Bairo cū caīrō tūgo, cawāmaurē Jesutu cū ne etayuparā. Bairo wātī yeri pūna pūame Jesure qūñīarī, caāmūrē cū jūgoñañupū yepapu cū risero jopo witrinucūpū. Bairo cū jūgoñau, riañarīqūērē bairo cū ásupu tunu.

²¹ Bairo cū cabairo iña, atore bairo qūñi jēniñañupū Jesús cacacure:

—¿Nocarōpu tore bairo cū baijūgori?

Cawāmau pacu pūame atore bairo qūñi yuyupu:

—Cawĩmauaca ãcãpũna bairo baijũgowĩ.

²² Capree majũ wãtĩ peerorũ cã jũgorocajoe ánuccũñami. Ape rãmãrã riarũ cã jũgorocaũna mecũnucũñami, cã caria yasiparore bairo ĩ. Mũ catuuarĩje mena cãrẽ mũ canetõõmasĩata, jãã bopaca ĩñarĩ jãã juãtinemoĩa.

²³ Bairo cã caĩrõ tũgo, bairo qũĩñupũ Jesús:

—Yure mũ canucũũgoata, yũ netõbojamasĩña. Yũ mena catũgoñatutuarã nipetirore nipetiri wãmerĩrẽ yũ netõbojamasĩña.

²⁴ Bairo cã caĩrõ tũgo, qũĩñupũ cariaũ pacũ Jesure tutuaro mena:

—Mũ mena yũ tũgoñatutuaya. Bairi nemojãñurõ mũ mena yũ tũgoñatutuo joroque yũ átinemoĩa.

²⁵ Bairo Jesús camasã capããrã cã tũpũ na caatuató ĩñau, cã jãnaõñupũ wãtĩ roro caácare. Atore bairo qũĩñupũ Jesús:

—Wãtĩ yeri, camasãrẽ cabusũena catũgoenarẽ bairo caácu, tũgoya. Mũrẽ ñiña. Ñni, cawãmaũ rupaurẽ cã witi ácuja. Pũgani cãpũre jããnemoeticõãña —quĩñupũ Jesús wãtĩ yerire.

²⁶ Bairo cã caĩrõ, wãtĩ yeri pũna pũame tocãrõã jicoquei cawãmaurẽ butioro cã yugui, cã awajao joroque áti, cã witicõásupũ yua. Bairo cã caátó, cawãmaũ wãtĩ yeri pũna cacũgomiatacu pũame acũesupũ. Cariacoatacure bairo baiyupũ. Bairo cã cabairo ĩñarĩ, capããrã ĩñuparã: “Merẽ riacuupi yua.”

²⁷ Jesús pũame cã wãmorũ ñerĩ, cã tũgãwãmũo nucõñupũ. Bairo cã caáto, cawãmaũ pũame wãmũnucãcoasupũ yua.

²⁸ Cabero Jesús wiipũ cã cajããrõ, aperã na camano, na jeto ãna, cã cabuerã atore bairo Jesure qũĩ jẽniñañuparã:

—¿Nopẽĩrã wãtĩ yeri pũnarẽ jãã acurocawiyoyo masĩtĩcuti? —quĩ jẽniñañuparã.

²⁹ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ĩñupũ:

—Wãtã, jõ caãniatacure bairo caãnarẽ na mujãã caãrotigata, cajũgoye ugarique betiri mujãã jẽniñubuegarã Diore —na ĩ quetibũjuyupũ Jesús.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

³⁰⁻³¹ To bero ána, Galilea macãtu netõásuparã Jesujãã. Jesús pũame to cã caátĩere camasã na camasĩrõ boesupũ, cã cabuerãrẽ caquetibũjũñesẽãũ ãnirĩ. Atore bairo na ĩ quetibũjuyupũ tunu:

—Yũ, Camasã jũgocu, yũ ñerotiecoqu camasãrẽ. Bairi yũ pajããrotiecoqu. Bairo yũ na capajãmiatacããrẽ, itia rãmũ bero yũ caticoaqu tunu —na ĩ quetibũjuyupũ.

³² Na pũame tie cã caĩrĩjẽrẽ tũgomajũcõãmirãcũã, tiere tũgomasĩesuparã. Tunu bairoa Jesure cã jẽniña uwijãñũñuparã tiere.

¿Quién es el más importante?

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³ Cabero Jesús cã cabuerã mena Capernaum cawãmecuti macãpũ etayuparã. Bairo ti macã eta, na caãni wiipũ na cajããrõ bero, atore bairo na ĩ jẽniñañupũ Jesús cã cabuerãrẽ:

—Maapũ ána, ¿ñerẽ mujãã ãmeo busupẽniatiati?

³⁴ Mai, maapũ ána, “¿Ni cã ãnicuti marĩ menarẽ caãnimajũũrẽ bairo caãcũ?” ãmeo ĩ busupẽni ásuparã. Bairo caãmeo ĩatana ãnirĩ boboori cã yuesuparã.

³⁵ Bairo na cayueto ĩña, Jesús pũame cãmũrõpũ rui yaparori bero, “Tiaya mai,” na ĩñupũ Jesús cã cabuerã pũga wãmo peti rãpore pũga pẽnirõ cãnacãũ caãnarẽ. Atore bairo na ĩ quetibũjuyupũ:

—Aperã netõrõ carotimasĩrã mujãã caãnigaata, nipetirã bero macããnarẽ bairo mujãã caãnajẽ cutiere boya. Narẽ capaacoterãrẽ bairo caãniparã mujãã ãniña —na ĩñupũ.

³⁶ Bairo ĩ yaparo, jicãũ cawĩmaurẽ na watoapũ cã nucõñupũ. Bairo cã nucõ, cã nemũgõrĩ, atore bairo na ĩñupũ Jesús cã cabuerãrẽ:

³⁷ —Ni jicãũ ũcũ, yũ yaye quetire tũgousari, ãni cawĩmaurẽ bairo caãcũrẽ cã camaiata, yure camairẽ bairo cã ñiñagu. Tunu bairoa yure camai cã caãnoi, yũ jeto mee Dios yure cajoricu cãã cãrẽ camairẽ bairo qũĩñagũmi —na ĩ quetibũjuyupũ Jesús.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

³⁸ Juan pũame atore bairo qũĩñupũ Jesure:

—Jããrẽ cabuei, apei caãmũrẽ jãã ĩñawũ. Cã pũame mũ wãme mena ĩrĩ rotimasĩwĩ. Bairo rotimasĩrĩ yua, cã acurewiyowĩ wãtĩ yeri pũnarẽ, caãmũrẽ cajãñamiatacure. Bairo cã caáto ĩña, jãã pũame cã caátĩere cã jãã átirotiepu, marĩ mena macããcũ cã caãmerõĩ —quĩñupũ Juan Jesure.

³⁹ Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesús Juarẽ:

—¿Nopēīrā cārē, “Ápeina,” mujāā īrī? Bairo īētīcōāña. Ni ūcū yu wāme mena Diore jēnīrī apēye ūnierē átījēñōrī bero, roro yare ī masīētīgumi.

⁴⁰ Jīcāū ūcū caūmū marīrē cū catutietīcōāta, marīrē caujācure bairo caācu niñami.

⁴¹ Tunu bairoa ni jīcāū ūcū pñame mujāā yu cabuerā mujāā caāno jūgori mujāārē cū canūcābūgoata, caroare cū jogumi Dios caāmūrē. Dise ūnieacārē oco mujāā caetīpee cūārē mujāā cū cajoata, cū caátie wapa nigaro —na īñupū Jesús cū cabuerārē.

El peligro de caer en pecado

(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² Ī quetibūju yaparo, atore bairo na īnemoñupū tunu: “Ni jīcāū ūcū apeī yu mena catūgoñatutuajūgoare, cū tūgomawījiao joroque cū caāpata, roro majū baigumi Dios cū caññabesepa rūmū caetaro. Jīcāū ūtāā capairica mena cū wāmūrē jiyaturi, ria capairiyaru na carurocarīcure bairo netōjāñurō popiye baigumi cū ūcū tī rāmūrē yua.

⁴³ Bairi mujāārē ñinemoña tunu: Ni mujāā mena macāācū cū wāmōrī mena jūgori carorije jetore ātinucūami. Bairo cū wāmōrī mena jūgori roro caātpai cū caāmata, apeī cū wāmōrīrē cayiseta rocaeorīcure bairo cū caāno, ñuña. Cū rupau macāājē wāmōrī cacūgoecure bairo baimicūā, rupa tutua Diotū cū caátō, ñujāñuña. Peeropu roro cū caābujiorijere cū netōōgumi Dios, tore bairo roro cū caátie cū camasiritiata yua. Cū wāmōrī roro cū ātio joroque caátie mena cūgori roro peeropu cū capopiye tāmoata roque, ñuetibujoro, yura.

⁴⁴ Topure peero cūā di rāmu ūno caājānaeti peero, cayatieti peero majū nigaro. Becoa cūā cariaena majū nigarāma topure.

⁴⁵ Tunu bairoa ni mujāā mena macāācū cū rupori mena jūgori carorije caāna na caānopu ānucūami. Bairo cū rupori mena roro caāpai cū caāmata, apeī cū ruporire cayisetaro-caeorīcure bairo cū caāno, ñuña. Cū rupau macāājē rupori cacūgoecure bairo baimicūā, rupa tutua Diotū cū caátō, ñujāñuña. Peeropu roro cū caābujiorijere cū netōōgumi Dios, tore bairo roro cū cabainucūrījērē cū caājānaata yua. Cū rupori roro cū baio joroque caátie mena cūgori roro peeropu cū capopiye tāmoata roque, ñuetibujoro, yura.

⁴⁶ Topure peero cūā di rāmu ūno caājānaeti peero, cayatieti peero majū nigaro. Becoa cūā cariaena majū nigarāma topure.

⁴⁷ Tunu bairoa ni jīcāū ūcū mujāā mena macāācū cū caapee mena jūgori carorije macāājē jetore īñanucūami. Bairo cū caapee mena jūgori carorije macāājērē caññapai cū caāmata, apeī cū caapee cawerocaeorīcure bairo cū caāno, ñuña. Cū rupau macāājē caapee cūgoecure bairo baimicūā, cacapee macū Diotū cū caátō, ñujāñuña. Peeropu roro cū caābujiorijere cū netōōgumi Dios, tore bairo carorije macāājērē cū caññajānaata yua. Cū caapee roro cū ātio joroque caátie mena cūgori roro peeropu cū capopiye tāmoata roque, ñuetibujoro, yura.

⁴⁸ Topure peero cūā di rāmu ūno caājānaeti peero, cayatieti peero majū nigaro. Becoa cūā cariaena majū nigarāma topure. Bairi roro mujāā caātinucūrījērē jānacōāña.

⁴⁹ “Ati yeparu āna, popiye mujāā baigarā. Peeropu marī caūrō capūñirōrēā bairo roro popiye netōō mujāā baigarā.

⁵⁰ Moa caocarije ñujāñuña. Moa caocae tie roque ñerē āti masīētīña camasārē. Bairi moa caocarije capeticoausapata, ñe ūnie pñamerē ñuētīña. Mujāā, yu cabuerā moa caocarijere bairo āñajēcusa. Āmeo juātinemoña. Tunu bairoa jīcā yerīcunarē bairo āñajēcusa,” na Ī quetibūjuyuru Jesús.

10

Jesús enseña sobre el divorcio

(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Bairo atiere cū caīquetibujuro bero, Jesús to Capernaum caāniatacu, Judea yeparu acoásupu. Rio Jordán muipū cū cawāmuatī nūgōā pñameru acoásupu. Bairo cū caátō, capārā camasā cū usayuparā. Bairi cū caātinucūrōrē bairo Dios yaye cū caquetibūjunucūrījērē na quetibūjuyuru.

² Bairo cū caquetibujuro, qūī jēñīñarā etayuparā jīcārā fariseo majā. “Carorije buei ātiyami Jesús,” qūī busujāgamirā, atore bairo cū jēñīñamīñuparā: “Marī judío majā mena macāācū ni jīcāū ūcū cū majū cū catūgoñarō jūgori cū numorē rocagu, ¿cō cū roca masīcūti?” qūī jēñīñañuparā.

³ Bairo na cañjēñīñarō tūgo, atore bairo na īñupū Jesús:

—¿Dope bairo Moisés ānacū cū roticūñuparī camasārē? —na īñupū.

⁴ Bairo cū caūrō, atore bairo qūñīñuparā:

—Moisés ānacū atore bairo Ī quetibūju cūñañupī: “Ni jīcāū ūcū cū numorē cū carocagaata, atore bairo Īcā pūrōrē cō cū cajoata, ñurō: ‘Bairo mu cabairoi, murē teei, murē yu pitīya,’” Ī quetibūju cūñupī Moisés —qūñīñuparā fariseo majā Jesure.

⁵ Bairo na caūrō tūgo, atore bairo na īñupū Jesús:

—Mujãã ñicũjãã, mujããrê bairo ãmeo mairĩqũerê camasĩena na caãnoi, na mena macããcũ jĩcãũ ùcũ cũ ñumorê carocagaure roro cũ caátiere ãñotaesupi Moisés.

⁶ Bairoa, bairo boesupi Dios caãnijũgorĩpaure. Ati ñmurecõore atĩjũgouũa camasãrê átĩjũgou, caũmu carõmio cãã na qũẽnojũgoyupi Dios.

⁷ Bairi jĩcãũ caũmu carõmio mena cũ cawãmojyaata, cũ pacua tũre witigami. Ape wiĩpũ ãnigumi cũ ñmo mena.

⁸ Bairo na cabairo, jĩcãũrê bairo na ññañami Dios. Jĩcãũrupaure bairo nigarãma.

⁹ Bairi Dios jĩcãũrê bairo cũ cacũricããrã na caãnoi, ni jĩcãũ ùcũ na ricawa masĩecũmi. Na majũ cãã ãmeo piti masĩetĩñama —na ĩ quetibũjuyupũ Jesũs fariseo majãrê.

¹⁰ Cabero wiĩpũ ãna, Jesũs cũ cabuerã cũ caĩquetibũjuatajere cũ jẽniñanemoñuparã tunu, masĩgarã.

¹¹ Bairo na caĩjẽniñarõ, atore bairo na ĩñupũ Jesũs:

—Ni jĩcãũ ùcũ cũ ñumorê cõ rocarĩ bero, tunu apeo mena cũ cawãmojyaata, roro majũ caãnijũgorico mena ácu átiyami. Dios cũ caroticũrĩqũerê caãpei majũ niñami. “Apeo mu ñumo mee caãcõ mena ãmerĩcõãña,” cũ caĩcũrĩqũerê cabaibotioũ majũ niñami.

¹² Tunu bairoa jĩcãũ ùcõ cõ manapũre cũ rocarĩ bero, tunu apei mena cõ cawãmojyaata, roro majũ áco átiyamo. “Apei mu manapũ mee caãcũ mena ãmerĩcõãña,” cũ caĩcũrĩqũerê cabaibotioũ majũ niñamo —na ĩ quetibũjuyupũ Jesũs cũ cabuerãrê.

Jesũs bendice a los niños

(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Cabero tunu aperã na pũnaa cawĩmarãrê na jeasũparã Jesũs tũpũ, na pãñarĩ, Diore na cũ jẽniñojaãto, ĩrã. Bairo na pũnaarê na cajeatõ ĩñarĩ, cũ cabuerã pũame, “Na jeapericõãña mujãã pũnaarê,” na ĩñuparã capacũare.

¹⁴ Bairo na caĩrõ tũgo, asiari atore bairo na ĩñupũ Jesũs:

—Yũtu pũame cawĩmarãrê na atĩrotiya. Na ãñotaeticõãña. Dios cũ carotimasĩrĩpau macããnarê bairo caãna niñama cawĩmarã. Narê bairo cayeriñurã jeto ãnimasĩñama Dios cũ carotimasĩrĩpaure.

¹⁵ Mujããrê cariape ñiña: Ni jĩcãũ ùcũ cawĩmaũ cũ catũgoñarõrê bairo Dios mena cũ catũgoñatutuaeticõãta, Dios cũ carotimasĩrĩpaure etamasĩetĩgumi —na ĩ quetibũjuyupũ Jesũs.

¹⁶ ĩ yaparo, cawĩmarãrê na nemũgõ, cũ wãmorĩ mena na bui ñigãpeori, Diore na jẽniñojayupũ.

Un hombre rico habla con Jesús

(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Cabero Jesũs aperopũ cũ caãpãro jũgoye jĩcãũ cawãmaũ cũtu atuetari, cũ rapopaturĩ mena etanumurĩ qũĩroaũ etayupũ. Atoe bairo qũĩ jẽniñañupũ cawãmaũ Jesure:

—Caũna majũ cabuei, ¿dope bairo yũ átibujocuti, caroa yeri capetietiere bõcagu?

¹⁸ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesũs:

—¿Nopẽĩ “Caũna” yũ mi piiyati? Caũna, jĩcãũã niñami, Dios jeto.

¹⁹ Merê mu masĩ Dios camasãrê cũ caãtiroticũrĩqũerê: Pajĩãetĩcõãña camasãrê. Carõmio mena roro átipeeticõãña. Aperã yayere jee rutieticõãña. Aperãrê cabũgoroa na ĩbuitieticõãña. Tunu ĩtoeticõãña. Mu pacu, mu paco caãrê nucãbũgoya —qũĩ quetibũjuyupũ Jesũs.

²⁰ Bairo cũ caĩquetibũjuro tũgo, atore bairo qũĩñupũ cawãmaũ Jesure:

—Cabuei, tie nipetirijere cawĩmaũ ãcũpãna, yũ átipeyocõã jũgowũ —qũĩñupũ.

²¹ Bairo cũ caĩrõ tũgo, cũ maitũgoñarĩ atore bairo qũĩ quetibũjũnemoñupũ Jesũs tunu cawãmaurê:

—Mai, jĩcã wãme mu rusacõãña. Mu cacũgorije nipetirijere nunirepeyocõãña. Tie wapare jeri, cabopacarãrê na ricawoya. Bairo mu caãpata, jõbũipũ paio nigarõ mu cawapatapee. Bairo yũ caĩrõrê bairo átĩ yaparori, yũ mena bapacusa —qũĩñupũ Jesũs.

²² Tiere tũgo, cawãmaũ pũame tũgoñarĩqũẽ pairi acoásũpũ. Capee apeye ñnierê cacũgou ãnirĩ, Jesũs cũ caĩrõrê bairo átĩgaesupũ.

²³ Bairo cũ caátõ ĩña, atore bairo na ĩñupũ Jesũs cũ cabuerãrê:

—¿Camasã apeye ñnierê capee cacũgori majã Dios cũ carotimasĩrĩpaure na caetapee masiriyojãñũña! —na ĩñupũ Jesũs.

²⁴ Bairo cũ caĩrõ tũgo, tũgo acũacoasuparã cũ cabuerã. Bairi atore bairo na ĩnemoñupũ Jesũs:

—Yũ yarã, tũgopeoya: Camasã apeye ñnierê capee cacũgori majã Dios cũ carotimasĩrĩpaure na caetapee masiriyojãñũña.

²⁵ Waĩbũcu capai, camello, ãpõã pota opeacaru cũ cajã ãmewitiata, masiriyojãñũña. Bairo cũ caãmewitimasĩmiatacũãrê, netõjãñurõ masiriyoro niña caũmu capee apeyere cacũgou Dios cũ carotimasĩrĩpaure cũ caetapee pũame roque —na ĩñupũ Jesũs.

²⁶ Bairo cã cairõ tãgo, cã cabuerã p̃ame nemojãñurõ tãgo acũacoasuparã. Atore bairo ãmeo ññuparã na majũ:

—Bairi toroque, ¿ni ñcũ cã netõmasĩcuti?

²⁷ Jesús p̃ame na ññari, atore bairo na ññupũ:

—Dise ñnie camasã na caátimasĩtẽtẽ nipetirije Dios cã caátimasĩrĩjẽ jeto niña —na ññupũ.

²⁸ Bairo cã cairõ tãgo, Pedro p̃ame bairo qũĩñupũ Jesure:

—Jãã Quetiupau, jãã roque merẽ nipetirije jãã cacãgorijere cũri, murẽ jãã bapacũti usajũgowũ —qũĩñupũ Pedro Jesure.

²⁹⁻³⁰ Bairo cã cairõ tãgo, bairo qũĩñupũ Jesús:

—Ni jĩcãũ ñcũ yũ mena bapacũtigu yũ yaye caroa quetibũjuriquere juquetibũjugu, cã ya wiire, o cã bairãrẽ, cã bairã rõmirĩrẽ, cã pacũare, cã pũnaarẽ, o cã ya yepa cãarẽ cã caaweyocoápata, narẽ cã cacãgoro netõjãñurõ bõcanemogumi tunu ati yeparũre ãcũ cã yaye ñnierẽ, bairi cã yarã ñna cãarẽ. Bairi jĩcãũrẽ cã caaweyocoápata, cã netõrõ cien bui peoro cãrõ majũ bõcanemogumi. Yũ yau cã caãnie jũgori aperã popiye cã baio roque cã na caátimiatacãarẽ, bairo jeto bõcanemogumi cã ya wiirire, o cã bairãrẽ, cã bairã rõmirĩrẽ, cã pacũare, cã pũnaarẽ, o cã ya yepaa cãarẽ. Tunu ape mũmrecõo caetaro, cũgonemogumi yeri capetietiere.

³¹ Apeyera tunu ati rãmũrĩrẽ camasã jĩcããrã rotimasĩmirãcãũ, caberopũ na mena macããnarẽ na rotimasĩtẽgarãma. Tunu bairoa ati rãmũrĩrẽ camasã jĩcããrã rotimasĩtẽmirãcãũ, caberopũ na mena macããna capããrãrẽ carotimasĩrã majũ nigarãma.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Cabero Jesujãã Jerusalẽpũ caãniati wããpũ ásũparã. Jesús p̃ame cã cabuerã jũgoyere ásũpũ. Bairo cã cabairo ñña, cã cabuerã tũgocõã maniãsuparã. Tunu bairoa nipetirã cã bero caũsarã uwitũgõñañuparã. Bairo na cabairo ñña, Jesús p̃ame cã cabuerã pũga wãmo peti rupore pũga pẽnirõ cãnacãũ majũ camasã watoa caãnarẽ na piijori, atore bairo na ññupũ cã cabaipere:

³³ “Jerusalẽpũ marĩ caátiere merẽ mujãã masĩña. Topũ ti macã macããna p̃ame yũ, Camasã Jũgocũre, yũ ñerĩ, yũ jogarãma sacerdote majã quetiuparãrẽ, bairi Moisés ãnacũ cã caquetibũjucũriqũerẽ cajũgobueri majãrẽ. Bairo na caãto, sacerdote majã quetiuparãjãã p̃ame yũ pajĩãroca rotigarãma. Bairo átirotiri yua, judío majã caãmerãrẽ yũ nuni rocacõãgarãma.

³⁴ Roro ñiepegarãma. Na uco mena yũ eyotu epegarãma. Bairo átiri, roro majũ yũ bape epegarãma. Bairo yũ átiperi, yũ pajĩã rocacõãgarãma. Bairo yure na caátimiatacãarẽ, itia rãmu bero caãno yũ p̃ame yũ caticogũ tunu,” na ñ quetibũjuyupũ Jesús.

Santiago y Juan piden un favor

(Mt 20.20-28)

³⁵ Cabero Santiago, Juan Zebedeo pũnaa Jesús tapũ atĩ, atore bairo qũĩñuparã:

—Jããrẽ cabuei, murẽ jãã cajẽniri wãme jããrẽ mũ caátibojaro jãã boya —qũĩñuparã.

³⁶ Bairo na cairõ tãgo:

—¿Ñerẽ mujãã yũ caãto mujãã boyati? —na ñ jẽnĩñañupũ.

³⁷ Na p̃ame bairo qũĩñuparã:

—Ati yepare mũ carotimasĩrĩpau caetaro, mũtu jãã mũ caruirotiro jãã boya. Jĩcãũ cariape nũgõã, apeĩ caãcõ nũgõã jãã mũ caruirotiro jãã boya. “Jau,” miwã —qũĩñuparã Juan, Santiago mena Jesure.

³⁸ Bairo na cairõ tãgo, atore bairo na ññupũ Jesús:

—Mujãã caijẽniriñẽ cabaipere caroaro mujãã masĩtẽñña. Bũtioro popiye bairicarore mujãã jẽnimiña. Yũ p̃ame popiye yũ baigu. Yure bairo popiye mujãã cabaiata, ¿mujãã nucãmasĩrãti? —na ññupũ Jesús Juarẽ, bairi Santiago cãarẽ.

³⁹ Bairo cã cairõ tãgo:

—Murẽã bairo jãã nucãmasĩña —qũĩñuparã.

Bairi Jesús p̃ame atore bairo na ñnemoñupũ:

—Yũ cabaiparore bairo popiye mujãã baigarã mujãã cãũ.

⁴⁰ Baipua, yũ majũ yure cajũrotiparã, yũtu cariape nũgõã, bairi caãcõ nũgõã caruiparãrẽ na yũ besemasĩtẽña. Yũ Pacũ p̃ame roque bairo caãniparãrẽ na besemasĩñami —na ññupũ Jesús Juarẽ, bairi Santiago cãarẽ.

⁴¹ Cabero Jesús cã cabuerã pũga wãmo cãnacãũ caãna majũ, Santiago, Juan mena Jesure na cajjẽnĩñaatajere catũgoatana ãniri, na mena asiajãñũñuparã.

⁴² Jesús p̃ame tiere ñña, cũtu na piijori atore bairo na ñ quetibũjuyupũ:

—Merẽ mujãã masĩña ati mũmrecõo macããna na caátĩãnierẽ. Ati yepa macããna Diore caĩroaena quetiuparã reyre bairo caãna tutuaro mena rotiepeyama na roca macããnarẽ. Popiye na baio joroque na rotiepeyama.

⁴³ Mujãã ñame roquere tore bairo bairotiyya. Bairo ñame bairotiyya mujããrê: Mujãã mena macããcũ, caãnimajũrê bairo caãnigan, mujãã roca netõjãñurõ carotimasĩrê bairo ãnirotiyya.

⁴⁴ Tunu bairoa mujãã mena macããcũ, carotimajũrê bairo caãnigan, mujãã ãmurê bairo cũ caãmata, ñurõ.

⁴⁵ Yñ, Camasã Jũgocñ, quetiupañ majũrê bairo yñre capaabojararê macãũ acũ mee yñ apũ ati yerapũre. Camasãrê na juãtinemoñ acũ yñ apũ ati yerapũre. Tunu bairoa yñ cariarije jũgori camasã na carorije wapare netõũ acũ yñ apũ —na ã quetiubũyupũ Jesús cũ cabuerãrê.

Jesús sana a Bartimeo el ciego

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Cabero Jericó na caĩrĩ macãpũ etayuparã. Bairo ti macãpũ caãniatana ti macãrê na cawitiro, cũ cabuerã Jesús berore usayuparã. Capããrã camasã cãũ cũ bero usayuparã. Bairo na caátó, jĩcãũ cacaapee ññacũ Bartimeo cawãmecũcũ, Timeo macũ maa tũpũ dinerore jẽni ruiyupũ.

⁴⁷ Cũ, cacaapee ññacũ ñame, “Jesús Nazaret macã macããcũ netõácũ baiyami,” na caĩrõ tũgori, bũsurique tutuaro mena atore bairo qũĩ joyupũ Jesure:

—Jesús, David ãnacũ pãrãmi, bopacooro ññãña!

⁴⁸ Bairo cũ caĩrõ, capããrã camasã ñame cũ tutiyuparã, cũ awajaeticõãto, ãrã. Bairo cãrê na caĩmiatacããrê, bũtiro jãñurĩ awajanemoñupũ tunu:

—David ãnacũ pãrãmi, bopacooro ññãña!

⁴⁹ Jesús ñame bairo cũ cañawajarijere tũgori tuanũcãñupũ. Tuanũcãrĩ yua, “Cũ piijoya,” na ññupũ Jesús cũtu caãnarê.

Bairo cũ capirotiro tũgo, bairo qũĩñuparã to macããna cacaapee ññacãrê:

—Tũgoñarĩqũẽ paieticõãña. Wãmũñũcãrĩ asã Jesutu. Murê pii átiyami.

⁵⁰ Bairo na caĩrõ tũgo, cacaapee ññacũ ñame jicoquei cũ jutiro cabuimacããtõrê wẽrocãcũrĩ, pati wãmũñũcã acoásũpũ Jesús tũpũ.

⁵¹ Bairo cũ caetaro ñña, Jesús ñame:

—¿Ñerê mũ yñ caáto mũ boyati? —qũĩ jẽniñãñupũ.

Bairo cũ caĩjẽniñarõ tũgo, bairo qũĩñupũ cacaapee ññacũ Jesure:

—Yñ Quetiupañ, caññamasĩcũ ãnirĩ ññamasĩgaya tunu —qũĩñupũ.

⁵² Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesús Bartimeorê:

—Tunu ácũja mũ ya wĩpũ. Yñ mena mũ catũgoñatuturiye jũgori mũ caapee ññamasĩõ joroque mũ yñ átiya.

Bairo cũ caĩrõ, jicoquei ñña masĩcoasupũ yua. Bairo ñña masĩrĩ bero, maapũ Jesús berore usa ásũpũ Bartimeo cãũ yua.

11

Jesús entra en Jerusalén

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Bairo Jerusalén tũpũ cõñaaná yua, Betfagé, Betania na caĩrĩ macããrê, Olivo buro tũre etayuparã Jesujãã. Bairo etarã, Jesús ñame cũ cabuerã pũgarãrê macãpũ na ájũgorotiyupũ.

² Ato bairo na ã joyupũ:

—Ánája ato riape caãni macããcãpũ. Topũ etarã, jicoquei burro jiyãñũcõrĩcãrê cũ mujãã bócarã. Cũ, burro ñame mai camasã na capesaññacũ nigumi. Cãrê cũ õwãrĩ, cũ mujãã neapã yñ tũpũ.

³ Bairi tunu aperã mujããrê, “¿Nopẽĩrã cũ mujãã õwãñati?” na caĩata, atore bairo na mujãã ãwã: “Marĩ Quetiupañ cũ boami. Yoaro mee mujãã tunuogumi tunu mujãã burrore,” na mujãã ãwã —na ã joyupũ Jesús.

⁴ Bairo cũ caĩrõ tũgo cũ cabuerã pũgarã ñame acoásũparã. Bairo áná yua, burrore cũ bócauparã. Wii jopetu maa tũni na cajiyãñũcõãtãcure cũ bócauparã. Cũ bócaetari yua, cũ õwãñuparã.

⁵ Bairi burrore na caõwãrõ ññarĩ, to macããna jĩcããrã atore bairo na ññuparã:

—¿Ñerê mujãã átiyati? ¿Nopẽĩrã cũ mujãã õwãñati?

⁶ Bairo na caĩrõ tũgo, Jesús cũ cabuerã ñame Jesús na cũ caĩrotiatore bairo na ã yuyuparã to macããnarê. Bairo na caĩyuro, burro uparã ñame, “Toroque cũ neánãja,” na ññuparã.

⁷ Bairo Jesutu burrore na cane etaro yua, na jutii, cabui macããjẽrê, burro buire peoyuparã. Bairo na caáto, Jesús ñame burro buipũ wãmũ peayupũ. Bairo cũ buipũ pesari yua, ásũpũ Jesús Jerusalẽpũ.

⁸ Bairo cũ caátó, to macããna capããrã camasã na jutii cabui macããjẽrê esocũñuparã maa cũ caátĩ wããrê. Aperã maatu macããjẽ pepũũ queeri jũnierê patanerĩ Jesús jũgoyere piticũ jũgoyuparã, Jesure qũĩroari ãseanirã.

⁹ Bairo bairã, nipetiro Jesús jũgoye macããna, cã bero macããna cãã busurique tutuaro mena atore bairo qũĩ basapeo jũgoyuparã:

—jÑumajũcõãñal! jJesús, Dios cã cajoy marĩ Quetiupau majũ cã caãnoi, cãrẽ marĩ cabasapeoro ñũa!

¹⁰ jQuetiupau rey David marĩ ñicũ ãnacũ cã caãnatõrẽ bairo caroaro to baicõã ãmarõ! jNipetiro cã marĩ basapeoroa Dios umarecõo macããcũrẽ! —qũĩ basapeoyuparã to macããna.

¹¹ Bairo na cabasa ãno ñno, etayupau Jesús Jerusalẽpau. Topu eta, jããñupã Jesús Dios ya wii, templo wiire. Bairo ti wiire jããñucã, nipetiropau ñãapeyocõãñupã Jesús. Ñãapeyo yaparo, tocãrõã acoásupũ Betania macãpũ cã cabuerã pũga wãmo peti rapore pũga pẽnirõ caãnacãũ mena, merẽ ñamicã caãnoi yua.

Jesús maldice la higuera sin fruto

(Mt 21.18-19)

¹² Cabusuri rãmu caãno tunucoásupũ Jesús Jerusalẽpau tunu. Bairo ti macãpũ ácũ, queya tũgoñãñupã.

¹³ Bairo queyari, jicãũ yucũ higuera cawãmecũtiire yojãñurõpua ácũ ñãajoyupau. Bairo ñãajo yua, caricare ñãau ásũpũ. Bairo caricare cã camacãmiatacũãrẽ, capũũ jeto nicõãñuparõ. Rica mañuparõ. Caricacũti yutea mee ãñuparõ mai.

¹⁴ Bairo tii otei caricamanoi, atore bairo ñũpũ Jesús ti oteire:

—jAtii tocãrõã rica manigaro yua! Ni ñcũ ati ricare ugaetigumi yua.

Bairo cã caĩrjẽrẽ cã cabuerã pũame tũgoyuparã.

Jesús purifica el templo

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Cabero Jerusalẽpau na caetaro bero, Jesús pũame jããñupã templo capairi wii, ñubuerica wiire. Ti wiire jããetari, to macããna nunirĩ cawapatari majãrẽ, bairi wapatari majã cããrẽ na acurewiyojo jũgoyupau. Tunu moneda tiirire cawasoari majã mesarire, bairi buare cawapatari majã ya mesari cããrẽ tujerecũ peyocoásupũ.

¹⁶ Bairo átiri yua, aperãrẽ apeye ñnierẽ cãgori, o pusari, templo wii recomacãpũ caãñucũãrẽ na netõarotiesupũ Jesús.

¹⁷ Bairo áti yaparo, atore bairo na ñ quetibũyupũ to macããnarẽ:

—Dios cã caquetibũjuri tutipũ bairo ñãa: “Yũ ya wii ati umarecõo nipetiro camasã na cañubueri wii, ñubuerica wii majũ nigaro,” ñãa. Bairo caĩquetibũjamiatacũãrẽ, mujãã pũame apeye aruare bairo mujãã átiya. Camasãrẽ jeruti nunirĩ majãrẽ bairo caãna ãnirĩ jerutiri majã na caãni wii, ãtã wiire bairo mujãã átiya ati wii, Dios ya wiire —na ñ quetibũyupũ Jesús.

¹⁸ Bairo cã caĩquetibũjurijere tũgorã, sacerdote majã quetiuparã, bairi Moisés ãnacũ cã carotĩcũrĩqũerẽ cajũgobueri majã cãã, “¿Dope bairo átiri cã marĩ pajĩãrãati?” ãmeo Ñ busũpẽni jũgoyuparã na majũ. Mai, cã uwiyuparã Jesure, nipetiro camasã Jesús yaye cã quetibũjurijere caroaro cã na catũgõusacõã maniatie jũgori.

¹⁹ Cabero canaioatũpau caãno ñãa yua, Jesús cã cabuerã mena ti macã Jerusalẽrẽ witi-coásuparã.

La higuera sin fruto se seca

(Mt 21.20-22)

²⁰ Cabusuri rãmu caãno higuera yucatu netõásuparã. Bairo ána, higuera yucare canucõrĩpua cajĩni yasiatacure ñãajoyuparã.

²¹ Bairo na caĩñajoro, Pedro pũame Jesús cã caĩrĩqũerẽ tũgoñabocari, atore bairo qũĩñupũ Jesure:

—Yũ Quetiupau, ñãajoya. Jicu, “Tocãrõã rica manigaro,” mu caĩñaatacu pũame merẽ jĩnicuupa —qũĩñupũ.

²² Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo na ñũpũ Jesús cã cabuerãrẽ:

—Dios mena tũgoñatutuaya.

²³ Cariape mujããrẽ ñãa: Ni jicãũ ñcũ atii ãtããrẽ etari, “Wãáti ria capairiyapu etanucãrõãjã,” cã calata, cã caĩrõrẽã bairo baibujoro tii ãtãũ pũame. “Yũ caĩrõrẽ bairo baicoagaro,” pũgani cãrõ tũgoñarĩ mee, cariape cã caĩtũgoñatutuacõãta, cã caĩrõrẽã bairo baigaro yua.

²⁴ “Yũ cajẽnirõrẽã bairo jogumi Dios,” cariape ñ tũgoñatutuacõãña. Bairo mujãã caĩtũgoñatutuacõãta, nipetiri wãme cã mujãã cajẽnirjẽrẽ mujãã jomajũcõãgumi.

²⁵ Tunu bairoa Diore mujãã cajẽnirõrẽ jũgoye, aperã camasã mena roro mujãã caátaje caãmata, na mena mujãã cabusũqũẽnorõ ñũa, marĩ Pacũ Dios umarecõopũ caãcũ cãã roro mujãã caátajere mujãã cã camasiriyobojarore bairo ñãa.

²⁶ Bairo roro mujããrẽ na caátajere na mujãã cabusũqũẽnoeticõãta roque, marĩ Pacũ Dios caã roro mujãã caátajere mujãã masiriyobojaetigumi.

La autoridad de Jesús
(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷ Tipau bero etayuparā tunu Jesujāā Jerusalēpu. Bairo etarā, templo wiipū jāāñuparā. Bairo Jesús puame topu cū cañesēā ānitoye, sacerdote majā quetiuparā, aperā Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā, aperā judío majā cabutoa camasīrī majā cūā cātū etayuparā.

²⁸ Bairo cātū etari, atore bairo qūī jēniñañuparā Jesure:

—¿Noa ūna na carotiro mena bairo mū átiati ñamicā mū caátiatajere?

²⁹⁻³⁰ Bairo na caijēniñarō tūgo, atore bairo na ññupū Jesús fariseojāārē:

—Yu cūā mujāārē jīcā wāme yu jēniñagu. Cariape yu mujāā yawa: ¿Ni ūcū camasārē cū bautiza rotijoyupari Juan ānacūrē? ¿Dios, o camasā puame cū na bautiza rotijoyupari? Tiera cariape yu mujāā caiquetibujūata, yu cūā cariape mujāārē yu quetibujūgu, “Noa ūna na carotiro mena bairo yu átiya,” mujāā ñigu —na ññupū Jesús.

³¹ Bairo cū cairō tūgo, yasiroaca āmeo busuyuparā na majū cārē na caiyūpeere: “¿Nopē bairo cū marī yarāati? ‘Dios puame cū bautiza rotijoricami Juarē,’ marī caiāta, ‘Toroque, ¿nopēirā Juan ānacū cū caquetibujūriquere cariape mujāā tūgoeti?’ marī ĩbujūomi.

³² Tunu bairoa, ‘Camasā puame cū bautiza rotijoricarāma Juarē,’ marī ĩ masīētīña, marīrē tutirema ĩrā,” yasiroaca āmeo ĩ busuyuparā. Mai, camasārē na tūgoña uwiyparā. Na, nipetiro camasā puame, “Juan, Dios cū caquetibujūrotijoricū āmi,” ĩ tūgoñarāma.

³³ Bairi, “Jāā masīētīña Juarē cabautiza rotijoricare,” qūñuparā fariseo quetiuparājāā Jesure.

Bairo na cairō tūgo, Jesús puame bairo na ññupū:

—Cariape yu mujāā yuetiya. Bairi yu cūā, “Noa ūna na carotiro mena tore bairo yu átimasīña,” mujāārē ñi quetibujuetigu —na ññupū.

12

La parábola de los labradores malvados
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ ĩ quetibujū yaparo, ati wāme ĩcōñarī na quetibujū jūgoyupu Jesús. Atoe bairo na ññupū: “Āñupū jīcāū wese upau. Cū puame use wesere qūēnoñupū. Bairo ti wesere ote yaparo, cū wesere jānía ēñnotayupu ūtā rupaa mena. Áti yaparo, use ocore na canumuparo cūārē qūēnoñupū. Áti yaparo, na cacoteri wii caūmarī wii, torre cūārē qūēnoñupū. Bairo qūēno yaparori bero, acoásupu cayoaropu. Mai, āgu jūgoye, cū wesere wasocūñupū aperā paari majārē, wapatagu.

² Cabero yua, use cabutiri yutea caetaro masīrī, cū ūmū jīcāūrē cū joyupu cū ya wesere cū cawasoricarā tupu. Cūrē na cawasorique wapare bou, cū joyupu, tie wapare cū jeatībojaato, ĩ.

³ Bairo cū ūmurē cū cajomiatacūārē, wese paari majā puame, cū caetaro cū qūēñuparā. Bairo cū qūērī, ñe ūnie mácū cū átitunuo joyuparā.

⁴ Tunu ti wese upau puame apeī cū ūmurē cū joyupu. Cū cūārē torea bairo cū ásuparā. Roro cū átieperi, cū rapoare rīi wītio joroque cū payuparā.

⁵ Cabero ti wese upau apeī cū ūmurē cū joyupu tunu. Bairo topu cū caetaro, cū pajīā roccōñuparā ti wese cacoteri majā yua. Cabero capāārā na jonemomīñupū tunu. Bairo topu na caetaro, ti wesere cacoteri majā puame jīcāārārē na qūēñuparā. Aperārē na pajīā recōñuparā.

⁶ “Bairo na caáto bero, jīcāūā rusayupu yua, cū macū butioro cū camai majūū jeto. Bairo bairi ti weseru cū joyupu, atore bairo ĩ tūgoñarī: ‘Cū roquere cū nacūbugobujiorāma, yu macū cū caānoi.’

⁷ Bairo cū caītūgoñamiatacūārē, wese paari majā puame ti wese upau macū cū caatóre ĩñarī, āmeo ĩñuparā: ‘Atiyami ati wese upau macū. Cūā niñami cū pacu cū cariaro bero ati wesere cacōgousapau. Bairi cū marī pajīāroccōñuparā. Bairo marī caápatā, ati wese uparārē bairo marī tuagarā,’ āmeo ĩñuparā na majū.

⁸ Bairo cairā ānirī na cairōrēā bairo ásuparā. Ti wese tūnipu cū ñeowa átī, cū pajīā roccōñuparā,” na ĩ quetibujuyupu Jesús.

⁹ Bairo ĩ quetibujū yaparo, atore bairo na ĩ jēniñañupū cū cairījērē catūgori majārē: “¿Dope bairo ācūmi mujāā ĩ tūgoñañati cū macūrē na capajīāroccōñuparā bero ti wese upau puame? Bairo átigūmi: Topu ā, ti wese paari majārē na pajīā recōñuparā. Bairo na átireri bero, aperārē cū wesere coteroticūgūmi,” na ññupū Jesús cū cairījērē catūgori majārē.

¹⁰ ĩ quetibujū yaparo, atore bairo na ĩnemoñupū tunu: “¿Atie quetibujūcūrīqūērē mujāā ĩñātinucūñati Dios yaye busurica tutipu? Mujāā masīrā. Bairo ĩña: ‘Ūtā mena cawīi qūēnorī majā jīcā ūtāārē na caboetimiatacūārē,

tia puame caanimajũrĩcã nigaro.

Tia camanicõata, wii manibujioricaro.

¹¹ Dios puame bairoa ásupi. Bairo cã caátore ññarã, marĩ tũgoña useaniña,

ĩ quetibujuyã Dios yaye busurica tutipũ,” na ã quetibujuyupũ Jesũs tia útããrẽ bairo cã cabairijere.

¹² Bairo cã caĩquetibujuro tũgo, to macãana puame masĩcõãñuparã Jesũs cã caĩrĩjẽrẽ. “Marĩ puame tia útããrẽ carocarĩ majãrẽ bairo marĩ ãniña. Bairi marĩrẽã ãgu ãcãmĩ Jesũs,” ã tũgoñañuparã. Bairo ã tũgoñamasĩrĩ jicoquei Jesure cã ñegamiñuparã. Bairo cã ñegamĩrãcũã, cã ñemasĩsẽsuparã, camasãrẽ na uwirã. Bairi tocãrõã jãnarĩ acoásũparã.

El asunto de los impuestos

(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³ Cabero tunu fariseo majã jĩcããrã bairi Herodes yarã cããrẽ Jesutũ na joyuparã, “¿Dope bairo rorije cã busuo joroque marĩ ãnaati? Bairo roro Jesũs cã cabusata, cã marĩ busujã masĩgarã,” ãrã.

¹⁴ Bairi na cajoatana Jesũs tũpũ etarã, atore bairo qũĩ jẽniñañuparã:

—Cabuei, jãã masĩña merẽ mu caãtiãnierẽ. Mũa, caroaro cariape minucũña. Aperã roro na cabaurije, aperã caroaro na cabaurije jũgori mee na miñabeseya. Mũa, cariapea Dios marĩrẽ cã caãñiroticarorea bairo mu bueya. Bairo cabã ãnĩrĩ, ¿dope bairo mi tũgoñañati romano majã marĩrẽ na carotirijere? ¿To ñũñati quetiupũ emperadore camasã yaye dinerore jeri, jãã cajoata, o to ñueticuti? —qũĩ jẽniñañuparã.

¹⁵ Jesũs puame roro na caĩtũgoñarĩjẽrẽ masĩcõãrĩ, atore bairo na ãñupã:

—¿Nopẽĩrã, “Roro qũĩãto,” caĩrãrẽ bairo yũ mujãã ã jẽniñañati? Jau, yũre joñijate moneda tiire, caroaro marĩ caĩñaparore bairo ãrã —na ãñupã.

¹⁶ Bairo na canunirõ, atore bairo na ãñupã:

—¿Noa riapẽ to tusayati, ti moneda tiicapure? Tunu bairoa, ¿noa wãme woaturique to tusayati? —na ã jẽniñañupã Jesũs.

Bairo cã caĩrõ, na puame ãñuparã:

—Emperador quetiupũ ya wãme, bairi tunu, cã riape tusaya ti ti moneda tiicapure — qũĩñuparã.

¹⁷ Bairo na caĩquetibujuro, atore bairo na ãñemoñupã Jesũs tunu:

—Toroque emperador quetiupũre cã yaye caãnierẽ cãrẽ cã tunuojoya. Tunu bairoa Dios yaye caãnierẽ Diore cã jonucũña —na ã quetibujuyupũ Jesũs fariseojããrẽ.

Bairo cã caĩrõ tãgorã, cã caĩquetibujurijere tũgo acuacoasuparã.

La pregunta sobre la resurrección

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Cabero jĩcããrã saduceo majã na caĩrã qũĩñarásũparã Jesure. Mai, saduceo majã puame atore bairo caĩtũgoñarĩ majã ãñuparã: “Camasã cariacoatana, nopẽ bairo catitunu masĩenama,” ã tũgoñañuparã. Bairi atore bairo qũĩñuparã Jesure:

¹⁹ —Cabuei, Moĩsẽ ãnacũ atore bairo marĩrẽ ã woacũñãñupĩ tirũmũpũre: “Ni jĩcãũ ãcũ cawãmojiyaricu cã nũmo mena pũnaa mácũã cã cariacoopata, cã ãnacũ bai puame cã buiacore cõ cã wãmojiyaãto. Bairo cã caãto, cã pũnaa caãniparã puame cã ãnacũ pũnarẽ bairo ãnibujiorãma,” ãcũñupĩ.

²⁰ Tiere mu masĩ. Bairi ape wãmerẽ ãcõñarĩ jãã quetibujupũ mai: ãñuparã jĩcãni, jĩcã wãmo peti pũga pẽnirõ caãnacũã majũ jĩcãũ pũnaa. Bairi cajũgocũ puame wãmojiya jũgooyupũ. Cabero pũnaa mácũã riacoásũpũ.

²¹ Bairi cã ãnacũ bai puame cã buiacore wãmojiyayupũ tunu. Cabero pũnaa mácũã riacoásũpũ cã cãã. Tunu bairoa cã ãnacũ bai apeĩ puame cã buiacore wãmojiyayupũ tunu. Cabero cã cãã riacoásũpũ pũnaa mácũã.

²² Bairi bairo jeto baiyuparã nipetiro na ãnana bairã, aperã cãã. Bairo nipetiro cõ mena nũmocũtimĩrãcũã, cõ mena pũnaa mãna jeto riapeticoasuparã. Cabero na ãnana nũmo caãnimĩrĩcõ cãã riacoásũpũ.

²³ Bairo ati yerapũ nipetirã nũmo caãnacõ ãnĩrĩ yua, cariaricarã tunu na cacatiropũ na caãno, ¿ni nũmo majũ cõ ãnicuti? —qũĩ jẽniñañuparã saduceo majã Jesure.

²⁴ Bairo na caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo na ã quetibujuyupũ Jesũs:

—Mujãã, saduceo majã, Dios yaye cã caquetibujucũrĩqũẽ, bairi cã tutuarije cããrẽ mujãã tũgoña mawijiacoaya, bairo ãrã.

²⁵ Ape umũrecõore caũmũa, carõmia cãã catiri caetaparã puame nũmo manigarãma. Ángelea majã, umũrecõo macããna na caãnorẽ bairo nigarãma.

²⁶ Apeyera tunu mujããrẽ yũ quetibujuyũ: Cariacoatana nimirãcũã tunu na cacatirore Moĩsẽ ãnacũ cã caquetibujwoacũrĩcã tutipũ mujãã ãñaetincũñati ati wẽerẽ. Ti tutipũ yucũ

āmīrōcāā caāpetietiiire cū caquetibujuricapauru atore bairo ī woatuyupi Moisés: “Yna, yu āniña Abraham, cū macū Isaac, bairo cū macū Jacob quetiupau caānacū,” īñupī.

²⁷ Bairo cū caīrōī, marī masīña: ¡Dios puame cayasirā ānana ūna quetiupau mee niñami! Cacatirā majū quetiupau roque niñami. Tere mujāā tūgoña mawijiacoaaya —na ī quetibujuyupu Jesús saduceo majārē.

*El mandamiento más importante
(Mt 22.34-40)*

²⁸ Bairo na caāmeo busupēnirījērē catūgoatacu jīcāū Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobuei puame bairo Jesús caroaro cū caīquetibujuro tūgori, Jesutu etayupu. Bairo cūtu eta, atore bairo qūī jēniñāñupū Jesure:

—Cabuei, Moisés ānacū cū caroticūrīqūē mena macāājē, ¿dise puame caānimajūrījē cū caroticūrīqūē to āniñati? —qūī jēniñāñupū.

²⁹ Bairo cū caījēniñarō tūgo, atore bairo qūīñupū Jesús caāmūrē:

—Moisés ānacū cū caroticūrījē mena macāājē cabuijāñurō netōrō carotirije atore bairo niña: “Tūgoya mujāā Israel macāāna. Dios marī Pacu jīcāū niñami. Apei maniñami.

³⁰ Bairo mujāā caātiānie nipetirije mena cū maiña. Tunu bairoa mujāā yeripū, mujāā catūgoñarījē nipetirije mena cū maiña. Tunu bairoa mujāā catutuarije nipetirije mena cū maiña.”

³¹ Atie rocajāñurī cū caroticūrīqūē torea bairo jāñurī niña tie cūā. Bairo īña: “Mujāātū macāāna cūārē mujāā rupaure mujāā camairōrēā bairo na maiña.” Tie Moisés ānacū cū caroticūrīqūē tocānacā wāme netōrō caānimajūrījē niña. Ape wāme tie netōrō caānie maa —qūī quetibujuyupu Jesús cajūgobueire.

³² Bairo cū caīrō tūgo, qūīñupū Jesure:

—Cabuei, cariape miña. Mu caīquetibujurijere bairo baiya: Dios marī Pacu jīcāā niñami. Apei maniñami.

³³ Marī caātiānie nipetirije mena cū marī maigarā. Tunu bairoa marī yeripū, marī catūgoñarījē nipetirije mena cū marī maigarā. Tunu bairoa marī catutuarije nipetirije mena cū marī maigarā. Marītu macāāna cūārē marī rupaure marī camairōrēā bairo na marī maigarā. Tie puame marī catūgopeoro, waibutoa riī altaru marī cajoemugō jonucūrījē tocānacā wāme netōrō caānimajūrījē niña —qūīñupū.

³⁴ Jesús puame caroaro cū cayuro tūgo, atore bairo qūīñupū:

—Petoaca rusaya Dios cū carotimasirīpauru mu caetapee.

Bairo cū caīrō bero yua, cū jēniña uwiri, ni jīcāū ūcū cū jēniñanemoesupu.

*¿De quién descendi el Mesías?
(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)*

³⁵ Bairo Jesús Dios ya wii templo wiipū camasārē na bueācū, atore bairo na īñupū cūtu caānarē:

—¿Dopēirā Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobuei majā puame, “Mesías, ‘Dios cū cajou,’ na caīrē David ānacū pārāmi ānigumi” na ī quetibujunucūñati?

³⁶ David ānacū puame Espiritu Santo carē cū camasōrījē jūgori, atore bairo ī woatuyupi:

‘Dios puame yu Quetiupaure atore bairo qūīwī:

“Ato ruiya cariape nugōā puame mai.

Mu pesua caānanarē na yu canetōñucārō bero, mu puame na mu rotimasīgu,”

īñupī David ānacū, Dios cū caīrīqūērē.

³⁷ Bairo Mesīare, “Yu Quetiupau,” cū caīmiatacūārē, ¿dope bairo cū pārāmi majū cū ānibujocuti? —na ī jēniñāñupū Jesús cūtu caānarē.

Na puame capāārā āñuparā cū yaye quetibujuriquere useanirīqūē mena catūgousarā.

*Jesús acusa a los maestros de la ley
(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)*

³⁸ Bairo Jesús camasārē na quetibujūācū, atore bairo na īñupū: “Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobuei majā na caātiānierē tūgoñamasīña: Na puame jutii cayowerijere jāñajesoyama. Bairo cajāñarā ānirī plazaru na caāñesēāta, nipetiro camasā nūcābūgoricaro mena na cajēnirōrē bonucūñama.

³⁹ Tunu bairoa ñubuerica wiiripū na caápáta, caroapauri jetore ruiganucūñama. Tunu bose rūmū caāno narē na capiata, caroapaurē ruiri ūgaganucūñama.

⁴⁰ Tunu bairoa cawapearā rōmirī ya wiirire ēmanucūñama. Tunu yoaro Diore cū jēniñubue tonucūñama. Na puame roque aperā netōjāñurō popiye tāmogārāma.”

*La ofrenda de la viuda pobre
(Lc 21.1-4)*

⁴¹ Jicã rãmu templo wiiṛu ãcũ, camasã na yaye dinerore na cajããnucũrĩ patatu ruiyupu Jesũs. Bairo totu ruiãcũ, ti patapu na dinerore jori majãrẽ na iñajoyupu. Capããrã ãñuparã pairo cadinerocũna. Na puame dinero jããrĩcã pataripu na yaye dinerore jããrã ásuparã.

⁴² Na bero cawapeao cabopacao cãã jããñupõ pũga moneda, cobre tiiriacarẽ, cacãgoeco majũ nimiocãã.

⁴³⁻⁴⁴ Bairo cõ caáto iña, atore bairo na iñupũ Jesũs cã cabuerãrẽ:

—Ãnoa cadinero cãgonetõõrã ãnirĩ narẽ catuarijere, dinerore na cajããnucũrĩ patapu jããñama. Atio cawapeao puame cabopacanetõõ ãnirĩ, cõ cacãgõmirĩjẽ nipetirijere jããcõãñamo. Bairi cariape mujããrẽ ñiña: Dios cã caññajoro atio puame cadinero cãgorã netõõjãñurõ jããñamo —na iñupũ Jesũs.

13

Jesús anuncia que el templo será destruido

(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Cabero templo Dios ya wii caññiatacu ti wiire witiocãsupu Jesũs. Bairo cã caátõ, jicãũ Jesũs cã cabuei atore bairo qũññupũ:

—jCabuei, nocãrõ caroa wii majũ tõ ãñiñati ati wii! Paca ãtãpãñĩ ñiña. Ati wii, caroa wiuro majũ nicõãña —qũññupũ Jesure jicãũ cã cabuei, templo wiire iñarĩ.

² Bairo cã caĩrõ tãgori, atore bairo qũññupũ Jesũs cãrẽ:

—Ati wii paca ãtãpãñĩ ãnie nipetirijere miñaña. Cariape miña: Jicã rãmu, ati wiire roro na caátipa rãmu caetaro, jicã ãtãã ãno bui tuticuti pesaricaro manopu átiyasio rocacõãgarãma ati wiire —qũññupũ Jesũs cã cabuei jicãrẽ.

Señales antes del fin

(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Cabero Olivo burõpu acoásuparã Jesujãã. Mai, Olivo buro Dios ya wii templo jããme ãñuparõ. Bairo ti burõpu na caetaro, topu ruiyupu Jesũs. Bairo cã caruiro, aperã na camano, cã cabuerã Pedro, Santiago, Juan, Andrejãã puame atore bairo qũññiñãñuparã Jesure:

⁴ “Cabuei, ãnocãrõpu to bairoati atie mu caññijẽ? ¿Dope bairo merẽ, ‘Jesũs cã caññiqũe etaro baiya,’ jãã i masĩraati?”

⁵ Bairo na caññiñarõ tãgori, atore bairo na iñupũ Jesũs: “Caroaro majũ mujãã tũgoñamasĩgarã, jããpu jãã itoecore, Irã.

⁶ Capããrã atigarãma itõñesããrĩ majã. Atore bairo iñarãma: ‘Yua, Mesias yu ãñiña Dios cã cajõu,’ iñarãma. Bairo na Irĩ, camasã capããrãrẽ na itogarãma.

⁷ “Tunu bairoa mujãã queti tũgõgorã: ‘Camasã aperõpu cããrẽ ãmeo pajããrã átiuparã.’ Bairo na caátie quetie tũgori, tũgo acuaeticõãña. Ati ãmurecõo capetiparo jũgoye bairoa cabaijũgoyecũtipee ñiña bairopua. Bairi tũgo acuaeticõãña.

⁸ Ti yutea caãno jicã yepa macããna, ape yepa macããna mena ãmeo pajããgarãma. Tunu bairoa jicã macã macããna, ape macã macããna mena ãmeo pajããgarãma. Tunu tutuaro mena ati yepa cãã yuguigaro nipetiropu. Apeye aua riarique atigarõ. Jicãõ carõmio bairirupau caãcõ cõ macã cã cabuiari rãmu capũñirõ tũgoñarĩ cõ cawisiojũgõriquere bairo ñiña ati ãmurecõo cabaiepe mujããrẽ yu caquetibujurije.

⁹ “Diore caĩroaena na caátianierẽ tũgoñamasacatiya. Mujããrẽ roro atigarãma. Mujããrẽ ñerĩ, popiye mujãã baio joroque mujãã atigarãma. Quetiuparã tũpu mujããrẽ neãgarãma, to macããna mujããrẽ na caññabeseaparõ bairo Irã. Aperã cãã sinagogas, na caññubueri wiiripu mujãã bape epegarãma. Tunu yu yarã mujãã caãno jũgori na puame mujããrẽ roro na catutiparore bairo Irã, quetiuparã gobernadores, bairi quetiuparã reyes tũpu cããrẽ mujãã neãgarãma. Bairo na caátimiatacããrẽ, na ãnarẽ yu yaye quetire nemojãñurõ mujãã quetibujũ masĩgarã bairãpua.

¹⁰ Atie caroa queti cãã ati ãmurecõo capetiparo jũgoye nipetiropu cajesapeticoa jũgoyecũtipee ñiña bairopua.

¹¹ Bairi quetiuparã tũpu roro mujããrẽ na caneátõ, ‘¿Dope bairo na marĩ Irãati?’ I tũgoña macããtãcõãña. Tipau caetaro iña, Dios puame mujãã cañmasĩpeere mujãã jogumi. Mujãã catũgoñamasĩrĩjẽ mena mujãã quetibujũetigarã. Marĩ Pacu Dios mena macããcũ, Espiritu Santo cã camasĩrõĩjẽ jũgori roque mujãã quetibujũgarã camasãrẽ.

¹² Tipau caãno, jicãũ pũnaa caãna nimirãcãã, ãmeo busujãbuitirecõãgarãma. Bairo ána, gobiernorẽ na ñerotiri na pajããrerotigarãma. Tunu apeĩ cãã cã macãrẽ torea bairo cã átirotigumi. Tunu jicãũ pũnaa na pacuare boetiri, na pajããrerotigarãma.

¹³ Bairi yua, ati ãmurecõo macããna nipetiro mujããrẽ iñategarãma, yu yarã mujãã caãnoi. Bairopua, ni ãcũ mujãã mena macããcũ yu yaye jicã wãmeacã ãnorẽ cã cajãnaeticõãta, cã netõõgumi Dios.

14 “Bairi mujãã ñuame Dios ya wiire nocãrõ caroapaure moecũ carõu majũ toru cã caãnierẽ ñnarã, atore bairo mujãã ñ tũgoñamasigarã: ‘Merẽ ati macã yasigaro baiya.’ (Mujãã, atie yu ya pũrõrẽ caññabuerã ñuame tũgopeoya yu yaye, yu caquetibujurijere.) Bairo cabairo, Judea yepa macããna ùtã yucũru na ruti áparõ.

15 Tunu bairoa jĩcãũ ùcũ cũ wii, cabuimacã arũaru cũ caãmata, ruiatĩri cũ apeyere, ape arũaru caãnierẽ cũ jei ápericõãto. Cariape cũ ácoa áparõ.

16 Tunu bairoa cũ, wesepu caãcũ cũ jutii ùnierẽ bomicãã, cũ jetunuu apericõãto cũ ya wiipu.

17 ¡Carõmia bairirupau caãna popiye netõõrõ baigarãma! ¡Tunu bairoa, caũpũrããcãrẽ, capũnaacuna cãã popiye netõõrõ baigarãma ti rãmurẽ!

18 Bairi Diore cũ jẽniña, mujãã carutiripau camasiriyoeiti rãmu to caãniparore bairo ñrã. Cawãma pue yutea caãno to cabaietiparore bairo ñrã, Diore cũ jẽniña.

19 Ti rãmurẽ roro ati yeparure bairique ñigaro. Dios cũ caátijũgori rãmu bero tocãnacã rãmurẽ netõõrõ popiye bairicapau nigaro ti rãmu caetaro.

20 Bairi Dios ñuame ti rãmu roro baairijere cũ cajãnaroteticõãta, camasã nipetiro riapeticoabujiorãma. Bairo na cariapeticoamiatacããrẽ, mujãã, cũ cabeserãrẽ mairĩ roque, peeti yutea ùno popiye mujãã cabaipa rãmurẽ áti eñnotabojagumi.

21 ‘Bairi ni jĩcãũ ùcũ, ‘Mesias, Dios cũ cajõu ñuame ati macãru etaupu,’ o ‘Ji macãru etaupu,’ cũ caãta, cariape cũ mujãã tũgoetigarã.

22 Caĩtopairã capããrã átigarãma. ‘Yua, Mesias yu ãniña,’ o ‘Yua, profeta yu ãniña,’ caĩrã átigarãma. Capee átijẽñogãrãma, camasã ricaati na catũgõusaparore bairo ñrã. Mujãã ùna, Dios cũ cabesericarã cããrẽ ñtomigarãma.

23 ¡Bairi masacatiya yu yarã! Merẽ mujãã tiere mujããrẽ yu quetibuju jũgoyetiya,” na ñ quetibujuyuru Jesús.

El regreso del Hijo del Hombre

(Mt 24.29-35, 42, 44; Lc 21.25-36)

24 Ñ quetibuju yaparo, atore bairo na ñ nemoñupũ tunu: “Camasã roro majũ na cabairi yutea capetiro bero, muipu ãmurecõo macããcũ naitũãcoagumi. Ñami macããcũ cãã bauetigumi.

25 Ñocõã, ãmurecõore caãnimiatana cãã ñãcoagarãma. Bairo bairã, ãmurecõo macããna nipetirã yugui ñãcoagarãma.

26 Tocãrõã yu, Camasã Jũgocu, buseriwo watoaru nocãrõ yu catutuarije mena, bairi yu caasiyabatorije mena yu caatõre ññajogarãma.

27 Bairo yu caatõre na caññajoro yua, yu ãmua, ángelea majãrẽ nipetiropu na yu árotigu. Bairi ati ãmurecõo macããna nipetiropu caãnarẽ na neñogãrãma yu cabesericarã ñuamerẽ,” na ñ quetibujuyuru Jesús.

28 Ñ quetibuju yaparo, ati wãmerẽ Ñcõñarĩ na ñnemoñupũ tunu: “Mai, higuera yucure mujãã masiña. Ti yucũ cawãma piũ cawasoaro ñnarã, ‘Merẽ cãma cõñarõ baiya,’ mujãã ñ masiña.

29 Torena bairo mujããrẽ yu caquetibujurijere bairo cabaietaro ñnarã, ‘Merẽ Jesús ati yeparu nemo cũ catunuetiparo cõñarõ baiya,’ mujãã ñ masigarã.

30 Cariape mujããrẽ ñiña: Mujããrẽ yu caquetibujurije baipeticoagaro ti yutea macããna na cariparo jũgoe.

31 Tunu bairoa ati ãmurecõo, ati yepa cãã yasipeticoagaro. Yu yaye quetibujurijere roque petietigaro. Yu caĩrõrẽã bairo baicoagaro.

32 “Bairopna di rãmu, di hora majũ mujãã yu caquetibujurije caetaparore ni jĩcãũ ùcũ masiẽtĩñami. ãmurecõo macããna ángelea majã cãã masiẽtĩñama. Marĩ Pacu Dios macũ, yu cãã yu masiẽtĩña. Marĩ Pacu Dios jeto masiñami ti rãmu caetaparore.

33 “Bairi ti rãmu yu caetapa rãmurẽ mujãã masiẽtĩña. Bairi masacatiya yu yarã. Cacãñirãrẽ bairo baieticõãña. Caroaro coteya.

34 Ti rãmu caetaparo, jĩcãũ quetiupau cũ cabairiquere bairo niña. Cũ ñuame ape yeparu cayõarõru águ jũgoe, cũ raabõjari majãrẽ na piĩjori, na cũñupũ tocãnacãupurea cũ ya wii macããjẽ coteriquere caroaro na caquẽnobojarore bairo ñ. Ti wii jope cacotei cããrẽ, ‘Masacatiya, cajerutiri majã jããrema,’ qũĩ quetibuju cũñupũ.

35 Cũ caátõ bero caroaro na caãniyurea bairo baiya mujãã cãã. Na cãã, ‘Tocãrõ majũ tunu etagumi marĩ quetiupau,’ ñ masiẽnama. ‘Canaioripau caãno, ñami recomacã caãno, o ábocu cũ capiiripau, o cabusuripau bero tunu etabujomi,’ ñ masiẽnama. Mujãã cãã narẽ bairo masiẽtmirãcãã, yure cotecõã ninucũña.

36 Masiã mano yu caatipãure cacãñirãrẽ bairo mujãã ãñibujiorã, tocãnacã rãmua caroaro tũgoñamasirĩ yure mujãã cacoteeticõãta.

37 Bairo mujããrẽ yu caĩrjẽrẽ yu yarã nipetirã cããrẽ atore bairo mujãã ñiña: ¡Caroaro coteya tocãnacã rãmua!” na ñ quetibujuyuru Jesús.

14

*Conspiración para arrestar a Jesús**(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)*

¹ Merê yua, puga rûmu rusayuparo bose rûmu, Pascua na caĩrî rûmu, pãârê cawauarije caasua manierê judío majã na caugapa bose rûmu majû. Quetiuparã sacerdote majã, bairi Moisés ânacû cû caroticûrîqûêrê cajûgobueri majã pûame, “¿Dope bairo camasã na caĩñaeto Jesure gobiarno cû cañerotio joroque marî átiroticuti?” âmeo ñuparã na majû ñtorique mena, Jesús cû cariarore borã.

² Bairo âmeo ñrî cûrê na capajîagamiatacûârê, jîcãârã na mena macãana atore bairo ñuparã: —Bairãpua, Pascua caãno cû marî ñerotimasîena, “Camasã roro awajari marî tutirema,” ñrã, ñuparã.

*Una mujer derrama perfume sobre Jesús**(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)*

³ Jesús pûame tipau caãno Betania macãpu ãñupã, carupau boamirîcû Simón cawãmecucu ya wiipu. Bairo ti wii cû caãno, jîcão carômio cãtu etayupo. Cõ pûame caroaruacapu jiraro cajutiñurîjê paio cawapacutiene neasupo. Bairo Jesús mesapu cû caruiro, carômio caroaruacapu tie cajutiñurîjêrê cû rupoarpu piopeoyupo, Jesure batiuro nacûbugoo.

⁴ Jîcãârã to caãna pûame bairo cõ caãto ñnarã, cõ mena asiajãñuparã. Atope bairo ñuparã:

—Tame, ¿nopêïo paio cawapacutiene bairo cõ átiyeyati?

⁵ Apei, tie caboure cõ canuniata, paio, trescientos denario moneda tiiri majû wapa nerî, apearã cabopacarãrê na juátinemo masîbujiomo. Ámerê tie yasicoyaya cõ cawapatabujioataje yua —âmeo ñuparã.

Tore bairo âmeo ñ busuyuparã na majû carômio cõ caãtiere ñnarî.

⁶ Jesús pûame tãgoyupu cõ na catutirijere. Bairi atore bairo na ñupû:

—¿Nopêïrã patowãcõrõ cõrê mujãã busupaiyati? Atio carômio bairo yure cõ caãtie ñujãñuña.

⁷ Cabopacarã nicõãnucûgarãma mujãã watoare. Yu pûame roque yoaro yu âmerîgu ati yeparure.

⁸ Bairo cajutiñurîjêrê yu rupoare cõ cariopeoro jûgori yu rupaure caroaro qûënoñlamo, yu rupaure ãnajêrê na cayacûparo jûgoye.

⁹ Cariare mujããrê ñiña: Ati umarecõo nipetiropu, atie yu yaye queti, camasãrê Dios cû canetõñjêrê na caquetibujugoru atio carômio bairo yure cõ caãtie cûârê quetibujugarãma. Bairi cõ caãtiere masîcõã ninucûgarãma camasã tocãnacã rûmua —na ñupû Jesús.

*Judas traiciona a Jesús**(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)*

¹⁰ Bairo yua, jîcãu Jesús cû cabuerã puga wãmo peti rupore puga pênirõ mena macããcû, Judas Iscariote cawãmecucu na ñlau ásûpu quetiuparã sacerdote majãrê. Na tupu etari, Jesure busujã buitirocacõãñupû, cû na capajîamasîparore bairo ñ.

¹¹ Bairo cû caĩrõ tûgo, useanicoasuparã sacerdote majã quetiuparã. Bairo useanirî, “Dinero murê jãã jogarã tie wapa,” qûñuparã. Tipau bero, Judas pûame dipau ñno dope bairo camasã mano macãjûgoyupu, Jesure na ñerotigu.

*La Cena del Señor**(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)*

¹² Bairi yua, etayuparo Pascua bose rûmu, caãnijûgori rûmu, levadura pan cawauorije caasua manierê judío majã na caugari rûmu. Tunu bairoa oveja nurîcû macã cordero na caĩrê pajãrî na caugari bose rûmu etayuparo. Bairo ti rûmu caetaro ñna, Jesús cû cabuerã pûame, cãtu etari, atore bairo qûñ jêñiñañuparã:

—¿Noopu marî caugapeere jãã caqûënoyuro mu boyati?

¹³ Bairo na cañjêñiñarõ, na árotiyupu Jesús pugarã cû cabuerãrê:

—Ánãja mujãã Jerusalêpu. Bairo ti macãrê etarã, mujãã bócaetagarã jîcãu caãmurê, ocoru pusari caãcure. Cûrê cû bócaetari, cû bero mujãã usaápã.

¹⁴ Cû usaa yua, cû wiipu cû cajããrõ ti wii upaure atore bairo cû mujãã ñgarã: “Cabuei bairo ñ jêñiñajoyami: ‘¿Noopu to ãñiñati Pascua bose rûmu caãno yu cabuerã mena yu caugapa arua?’ ñ jêñiñajoyami,” cû mujãã ñgarã.

¹⁵ Bairo mujãã cañjêñiñarõ, mujãã ñnogumi jõbuipu caroaro qûënoweyorica aruare. Topu marî caugapeere mujãã qûënoyuwa —na ñupû Jesús cû cabuerã pugarãrê.

¹⁶ Bairo cû caĩrõ tûgo, acoásuparã Jerusalén macãpu. Topu na caetaro, nipetiro Jesús na cû caiatatorea bairo baipeticõãñuparõ. Bairi topu qûënoyuparã Pascua bose rûmu na caugapeere yua.

¹⁷ Cabero canaiorīpaṁ caetaro, Jesús puame ti wii jāāetari mesapa ruiyupa puḡa wāmo peti ruḡore puḡa pēnirō caāna cū cabuerā mena.

¹⁸ Bairo na caḡaruiripaṁ, atore bairo na īñupū Jesús:

—Cariape mujāārē ñiña: Mujāā mena macāācū jīcāu roro yure ī busujā buitirocagami.

¹⁹ Bairo cū caīrō tūgo, butioro tūgoña yapapuayuparā cū cabuerā. Bairo bairā, apei, apei, Jesure bairo ī jēniña jūgoyparā:

—¿Yu mee, yu ānicōāētīmicuti murē caībusujābuitiri majōcu? —ī jēniñañuparā tocānacāūpa.

²⁰ Bairo na caīrō, bairo na īñupū Jesús:

—Āni niñami yure roro caībusujābuitirocapau, āmerē ati bapare yu mena cū pan cayoseḡgau puame.

²¹ Torecuna, yu, Camasā Jūgocu, profeta majā yu cabaipeere na caquetibujucūrīcārōrēā bairo yu baigu. Cabaimiatacūrē, yure caībusujābuitirocapaure cū carorije wapa pairo nigaro! Bairi cū cabuiaeticōāta, ñubujoricaro —na īñupū Jesús cū cabuerārē.

²² Bairo na īrī bero, na caḡatoye, Jesús puame cū wāmo mena pāārē nerī, “Dios, mu ñujāñuña jāā mena,” ī yaparori, carecomacā peenerī, cū cabuerārē, atore bairo īrī na batoyupa:

—Atie pan, yu rupau niña. Tere ḡgaya —na īñupū Jesús.

²³ Bairo ī yaparo, cū wāmo mena copa etirica bapare nerī, “Dios, mu ñujāñuña jāā mena,” qūī yaparori, ti copare na nuniñupū. Bairo cū caāto, cū cabuerā nipetiro use oco ti copa macāājērē etipeticōāñuparā.

²⁴ Bairo na caetiro, atore bairo na īñupū:

—Atie use oco puame yu riī niña. Camasā capāārārē na netōḡu, yu riacoagu. Bairo yu carīāpee jūgori cawāma wāme camasārē Dios cū caātibojacūrīqūē etacoaya.

²⁵ Cariape mujāārē ñiña: Āmea mujāā mena use ocore puḡani yu etinemoetigu yu Pacu cū carotimasīrīpaṁ tunu caetaro marī caetinemoparo jūgoye —na īñupū Jesús.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶ Ī yaparo, salmos basarique mena Diore basapeoyuparā. Basapeo yaparo yua, acoásúparā Olivo cawāmecuti buropu.

²⁷ Bairo na caátō, atore bairo na īñupū Jesús:

—Yu cabuerā, mujāā nipetirā aperārē uwirā, yu mujāā aweyocoagarā. Mujāā cabaipeere ī quetibuju jūgoyeticūñupā profeta majā Dios yaye woaturica tutipu: “Ovejare cacoteire camasā na capajīārō yu eñotaetigu. Bairo cūrē na capajīārō bero, cū oveja puame bata peticōāgarāma,” ī quetibuju jūgoyeticūñupā.

²⁸ Tunu apeyera cariacoatacu nimicā, yu caticoagu tunu. Bairo cati yua, mujāā jūgoye Galilea yepapu yu ḡu —na īñupū Jesús.

²⁹ Bairo cū caīrō bero, Pedro puame bairo qūīñupū Jesure:

—Ānoa yu mena macāāna nipetirā murē na caaweyocoamiatacūrē, yu puame roque di rāmū ūno mu yu aweyotēgu.

³⁰ Bairo cū caīrō, bairo qūīñupū Jesús:

—Pedro, cariape murē ñiña: Āme ñami ābocu puḡani cū capiiparo jūgoye itiani, “Cū yu masīētīña Jesure,” yu mitogu —qūīñupū Jesús Pedroro.

³¹ Pedro puame butioro tutuaro mena bairo qūīñupū:

—Mu mena yure na capajīā rocgamiatacūrē, “Cū yu masīētīña Jesure,” ñitoetimajūcōḡgu —qūīñupū Pedro Jesure.

Bairo cū caīrō tūgo, Jesús cū cabuerā cāā nipetiro, bairo jeto qūīñuparā.

Jesús ora en Getsemaní

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Bairi Jesujāā ásúparā Getsemaní cawāmecutopu. Topu etari, bairo na īñupū Jesús cū cabuerārē:

—Ato ruicoteya mai. Jō jāñurōpu Diore cū jēnigu yu ātiya.

³³ Ī yaparo, Pedro, Santiago, bairi Juarē jōjāñurōpu na jūgoásúpu Jesús. Bairo ácu, butioro tūgoña yapapuayupu Jesús.

³⁴ Bairi atore bairo na īñupū Pedrojāārē:

—Riaure bairo yu tūgoña yapapuaya. Mujāā puame cāniēna, atoa yu mujāā cotewa.

³⁵ Ī yaparo, na jūgoye jāñurōpu ānemoñupū Jesús. Ānemo yua, cū ruropaturī mena etanumurī yepapu cū riapéré mucūmuāti, Diore qūī jēniñupū, roro cū cabaipeere Dios cū canetōōbojaparore bairo ī.

³⁶ Atore bairo qũĩ jēniñupũ Diore: “Caacu, mu cabooata, atie roro yu canetõpeere yu mu netõõbojagu. Bairopua, yu caborore bairo to baieticõato. Mu caborore bairo roque to bai ato,” i jēniñupũ.

³⁷ Cabero tunu ásúpu Jesús, Pedrojãã na caãnoru. Bairo cacãnirãpãrē na etayupu. Bairi qũĩñupũ Jesús Pedre:

—Jicã hora ũnoacã cãniena, zu mujãã cotemasĩetĩñati?

³⁸ Cãniena, wãmũncãrĩ Diore cũ jēniña, wãtĩ mujããrē cũ canetõõetĩparore bairo ĩrã. Bairo mujãã cabomiatacũãrē, mujãã rupau puame tutuaetiya —na ĩñupũ.

³⁹ ĩ yaparo, ásúpu tunu Jesús Diore cũ jēninemou ácu. Á yua, cãrē cũ caĩjēniñũgoatatorea bairo qũĩ jēninemõñupũ tunu.

⁴⁰ ĩ jēni yaparo, tunucoásúpu Jesús Pedrojãã tupu. Bairo cacãnirãpãrē na etayupu tunu. Na puame wũgoa cutiri ĩñapãã masĩesuparã. Bairi dope bairo qũĩ yu masĩesuparã.

⁴¹ Bairo na cabairo ĩña yua, ásúpu Jesús tunu Diore cũ jēniácú. Bairo jēni yaparo, tunucoásúpu Jesús Pedrojãã na caãnoru. Merē itiani majũ natãre etayupu. Bairo natũ eta, atore bairo na ĩñupũ:

—¿Nopẽĩrã mai cacãnirãrē bairo mujãã nicõãnucũñati? Tocãrõã cãniña. Carorije cacũgorãrē Camasã Jũgocũre, yu na canunirocaripau etaya merē.

⁴² Bairi wãmũncãñã. Jito, yure caĩbusujãbuitirocari majõcu puame marĩtu atĩyami merē —na ĩñupũ Jesús Pedrojããrē.

Arrestan a Jesús

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³ Bairo cũ caãño, Judas, Jesús cũ cabuerã mena macããcũ jicãũ caãninucũmiatacu puame etayupu. Cũ mena capããrã camasã cũã etayuparã. Na puame jarericapãĩrĩ, bairi yucu rucãari cũãrē cũgori etayuparã. Sacerdote majã quetiuparã. Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽ cajũgobueri majã, bairi aperã judio majã cabutoa camasĩrã na cajoatana ãñuparã.

⁴⁴ Mai, na caetaparo jũgoye, Judas puame atore bairo na ĩñupũ Jesure cañeranãrē: “Cũ wasopnarē ũpũrĩ yu caĩñipau puame, Jesús nigũmi. Bairo mujãã puame cũ yu caãto ĩñarã, cãrē mujãã ñegarã. Cũ ñe, caroaro cũ jiya, cãrē mujãã neágarã,” na ĩñupũ.

⁴⁵ Bairo Judas Jesutu etari, atore bairo qũĩ jēniñupũ:

—¡Cabuei, mu ãniniñati!

Bairo caroaro mena qũĩtori cũ ũpũñupũ.

⁴⁶ Bairo cũ caãto, Judas mena caetari majã puame Jesutu etari, cũ ñecoásúparã yua.

⁴⁷ Mai, bairo Jesure na caãto ĩñarĩ, jicãũ Jesús mena macããcũ puame sacerdote majã quetiupau ũmurē cũ ãmorõrē cũ patañocõã joyupu.

⁴⁸ Bairo cũ caãto bero, atore bairo ĩñupũ Jesús cãrē cañerĩ majãrē:

—¿Nopẽĩrã cajerutiri majõcu yu caãnorē bairo jarericapãĩrĩ mena, bairi yucu rucãari mena yu mujãã ñerã atĩati?

⁴⁹ Tocãnacã rũmua mujãã watoa yu ãninucũãpũ templo wiipure. Bairo yu caãnimitacũãrē, ni jicãũ ũcũ mujãã mena macããcũ yu ñeemi. Bairopua, nipetiro yu mujãã caãtie Dios busarica tutĩpu profeta majã na caĩquetibuju jũgoyeticũrĩqũẽrē bairo baietaro baiya —na ĩñupũ.

⁵⁰ Tĩpau caãno yua, Jesús cũ cabuerã puame uwirã, Jesure rutiweyo peticoasuparã.

⁵¹ Bairo cãrē na cañeãto, jicãũ cawãmau puame cũ cãnirĩ jutiro mena dũgaturĩ usa ásúpu.

⁵² Bairo cũ cabairo, cũ cũãrē cũ ñegamiñuparã. Cãrē na cañemiatacũãrē, cũ cacãnirĩ jutirore tuwe rocacũ, jutii macãã atũ ruticoásúpu.

Jesús ante la Junta Suprema

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵³ Bairi Jesure cañerĩ majã puame sacerdote majã quetiupau majũ ya wiipu cũ neásúparã. Mai, ti wiire merē ãñuparã sacerdote majã quetiuparã, bairi aperã judio majã cabutoa camasĩrã, bairi Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrē cajũgobueri majã cũã ti ñamirē caneñaetaatana.

⁵⁴ Bairi Jesure ti wiipu na caneãto, Pedro puame yoajãñurõrua na ĩña usayupu. Bairo ti wiire na cajããetaro bero, Pedro cũã etayupu ti wii macã yepapu. Bairi ti yepa ñnotaricarore jããetari, templo coteri majã guardia mena ruiyupu. Na peerotu jũma ruiyupu Pedro cũã.

⁵⁵ Bairi ti wii pupeapu sacerdote majã quetiuparã, bairi nipetiro Junta Suprema macããna mena Jesús cũ cayasiro boyuparã. Bairi, “¿di wãme carorije cũ ásupari?” ãmeo ĩ macãñuparã na majũ. “¿Dope bairo cũ caãtaje wapa cũ marĩ pajĩãrotiyati?” Bairo ãmeo ĩmacãmirãcũã, dope bairo cũ caãtaje wapa cũ na capajĩãrotimasĩpeere bõcaesuparã.

⁵⁶ Camasã capããrã Jesús cũ caĩrĩqũẽrē na caĩtonetõmiatacũãrē, dope bairo jicã riseroa ĩ busuesuparã.

⁵⁷ Bairi jicããrã na mena macããna wãmũncãrĩ atore bairo ĩtoyuparã mũnana:

⁵⁸ —Āni Jesús, cū caīrīqūērē jāā tūgowu. Bairo īwī: “Ati wii templo camasā na caqūēnorī wiiire yu rocacōāgu. Bairo āti yaparori, itia rūmu bero yu puame yu wasoanucōgu tunu ape wii camasā mee na caqūēnorīcā wii majū yua,” īwī Jesús —qūī busujāñuparā.

⁵⁹ Bairo ī busumirācūā, na caīrījē cūārē jīcārōrē bairo tūgoñarī busumasīēsuparā.

⁶⁰ Bairo na caīquetibujuro tūgo, sumo sacerdote puame wāmuncārī atore bairo qūīñupū Jesure:

—¿Muna mee murē na īñati? Roro murē na caībusumiatacūārē, ¿nopēī narē mu yuetiyati? —qūī jēniñañupū Jesure.

⁶¹ Jesús puame cū yueticōāñupū. Bairo cū cayueto īña, atore bairo qūīnemoñupū tunu sumo sacerdote Jesure:

—Jāārē cariape quetibujuya: ¿Mu, Mesías, Dios nocārō Cañuu macū mu āniñati?

⁶² Bairo cū caīrō, atore bairo qūīñupū Jesús:

—Cūā yu āniña. Tunu bairoa āme beroaca Nipetiro Carotimasī tūpu cariape nuḡōārē yu caruiparore mujāā īñamugōjogarā. Bairi tunu oco poa buseri watoapu ati yepare acū yu caruiatō cūārē mujāā īñamugōjogarā —qūīñupū Jesús sumo sacerdotere.

⁶³ Bairo cū caīrō tūgo, sumo sacerdote puame cū yaro jutirore tūḡaworocacōā joyupu. Bairo ātiri, atore bairo īñupū:

—¿Roro majū īcōāñami Diore, bairo cū caīata! Bairi roro cū caīrīqūērē marīrē caquetibujunemoparārē na marī macānemoetigarā.

⁶⁴ Merē marī majūā marī tūgo yaparoya roro cū caīrījērē. Bairi, dope bairo cū marī ānaati —na īñupū sumo sacerdote cū ya wiiire caneñaatātananarē.

Bairo cū caīrō, to macāāna nipetirā puame bairo īñuparā: “Roro cū caīrījē wapa cū marī pajīā rocarotigarā,” jīcārō āmeo ī busuyuparā.

⁶⁵ Bairo ī yaparo, jīcārā Jesure cū riapépu uco eyotu epeyuparā. Bairi tunu cū bapeyuparā. Aperā tunu cū caapeere jutii asero mena jiyabiatori, cū riapére cū payuparā. Bairo ātiri, qūī jēniñañuparā:

—¿Mu camasīrījē jūgori jāā quetibujuya! ¿Noa āmerē murē na paayati? —qūī epeyuparā to macāāna Jesure.

Templo wii coteri majā guardia majā cūā Jesure cū riapére paepeyuparā.

Pedro niega conocer a Jesús

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-29)

⁶⁶⁻⁶⁷ Bairo na cabaiāno, Pedro puame ti wii macā yepa majūrē ruiyupu. Bairo cū caruiro, jīcāō sacerdote majā quetiupau paabojari majōco puame qūīñacōā maniāti, atore bairo qūīñupō:

—Mu cūā, Jesús, Nazaret macā macāācū mena mu āñesēāwū. Cūā mu ācū.

⁶⁸ Pedro puame ītori atore bairo cō īñupū:

—Yu masīētīña. ¿Ñe ūnierē yu mu jēniñañati? Cū yu masīētīña Jesure.

Bairo cō ī yaparo yua, ti yepa ēñotarica jope tūpu āsūpu Pedro. Bairo topu cū caetanucārō, ābocu puame piyupu.

⁶⁹ Cabero tunu carōmio Pedroro qūīñarī atore bairo na īñupō tunu cōtu caānarē:

—Āni cūā, Jesús, Nazaret macāācū mena cabapacuti nucūatacu ācūmi.

⁷⁰ Pedro puame cō ītonemoñupū tunu:

—¿Cariape Dios mena mu ñiña! Cū yu masīētīmajūcōāña Jesure.

Cabero tunu to macāāna Pedrotu etari bairo qūīñuparā:

—Bairo īcūū miña. Mna, Jesús mena macāācū majū mu āniña. Mu cabusurije cūā Galilea macāāna na cabusurore bairo mu busuya. Bairi na mena macāācū mu āniña.

⁷¹ Bairo na caīrō tūgo, Pedro puame na ītonemoñupū tunu:

—¿Tame, cariape Dios mena ñiña! Netōjāñurō merē mujāārē, “¿Cū yu masīētīña!” mujāā ñimiñajā —na īñupū.

⁷² Bairo Pedro cū caīto ānipaua, ābocu puame piinemoñupū tunu. Bairo cū capiuro, Pedro puame tūgoña bocayupu Jesús cū cū caīatajere. “Pedro, āmeacā ābocu pugani cū capiiparo jūgoye itiani, ‘Cū yu masīētīña Jesure,’ yu mitogu,” cū caīatajere tūgoña bocayupu. Bairo tūgoña bocari yua, butiuro otiyupu Pedro.

15

Jesús ante Pilato

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Bairo ti ñami cabusetaro, sacerdote majā quetiuparā, aperā judío majā cabutoa camasīrā, bairi aperā Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā, nipetirā Junta Suprema macāāna cūā neñañuparā. Bairo neña, ībusu yaparo yua, Jesús wāmorīrē jiyarotiyuparā. Āti yaparo, cū neásūparā Pilato cawāmesycu tūpu.

² Pilato p̄ame na caĩbusapairijere t̄gori, bairo q̄ũĩ j̄eniñañup̄ Jesure:

—¿M̄na, judío majã Quetiup̄a Rey m̄a ãniñati?

Bairo cã caĩrõ, Jesũs p̄ame q̄ũĩñup̄:

—M̄a caĩrõrẽã bairo yu baiya.

³ Baira sacerdote majã quetiuparã Jesure nemojãñurõ cã busujãñuparã.

⁴ Baira Pilato p̄ame atore bairo q̄ũĩ j̄eniñañup̄ Jesure:

—Nocãrõ capee majũ roro marẽ ñama. ¿Bairo na caĩmiatacããrẽ, na m̄a yugaetiyati?

⁵ Jesũs p̄ame bairo cã caĩrõ t̄gomicũã, j̄icã wãmeacã ñno cã yuesupu. Bairo cã cayneto ñna, Pilato p̄ame t̄gocõã maniásupu.

Jesús es sentenciado a muerte

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ Mai, tocãnacã Pascua bose rãmu caãno, Pilato p̄ame wiyonucũñup̄ j̄icãũ preso jorica wii macããcũrẽ, judío majã na caboure.

⁷ Baira tip̄a caãno romano majã preso na cajoricu ãñup̄ j̄icãũ, Barrabás cawãmecucu. Na quetiup̄a gobiernorẽ rocagarã camasãrẽ capajĩãrãcãrã mena macããcũ j̄icãũ ãñup̄ Barrabás.

⁸ Bairo tip̄a caãno, camasã p̄ame Pilato t̄pu ásúparã. Bairo cãtu eta, “Bose rãmu caãno m̄a caãtinucũrõrẽ bairo ása tunu,” q̄ũĩñuparã.

⁹ Bairo na caĩrõ t̄gori, atore bairo na ñ j̄eniñañup̄ Pilato:

—¿Jesũs, “Judío majã Quetiup̄a Rey” mujãã caĩwãmetinucũãrẽ yu cawiyorotiro mujãã boyati? —na ñ j̄eniñañup̄.

¹⁰ Masicõãmiñup̄ Pilato Jesure q̄ũĩñatutiri sacerdote majã quetiuparã cã caysiro na cabot̄gofiarj̄erẽ.

¹¹ Baira Pilato Jesure cã cawiyogamiatacããrẽ, sacerdote majã quetiuparã p̄ame bairo boesuparã. Na p̄ame yasioroaca camasã natu caãnarẽ atore bairo na ñ rotiyuparã: “Barrabãre Pilato cã cawiyoro boya. Jesũs p̄amerẽ cã pajĩãrotiya,” na ñ quetibujuyuparã.

¹² Baira Pilato p̄ame atore bairo na ñ j̄eniña nemoñãñup̄ tunu:

—Baira Jesũs “Judío majã Quetiup̄a Rey” mujãã caĩwãmetinucũãrẽ, ¿dope yu caãto mujãã boyati?

¹³ Bairo cã caĩj̄eniñarõ, bairo ñ awajajũgoyuparã:

—¿Yucupãĩpu cã papuatu rotiya!

¹⁴ Tunu na ñnemoñup̄ Pilato:

—¿Nopẽĩrã yucupãĩpu cã yu capauaturotiro mujãã boyati? ¿Dise ñnie carorije cã ásupari?

Bairo cã caĩj̄eniñamiatacããrẽ, “¿Yucupãĩpu cã papua turotiya!” butiro jãñurõ ñ awa-janemoñuparã.

¹⁵ Bairo roro na caĩawajarijere t̄gou, Pilato p̄ame, camasã caroaro yare na ñato ñ, Barrabãre wiyorotiyupu. Bairo áti yaparo, Jesure wecu asero wẽẽrĩ mena cã baperotiyupu. Bairo cãrẽ na caãtiyaparoro, na nunĩñup̄, Jesure yucupãĩpu na capapuatuparore bairo ñ yua.

¹⁶ Pilato cã carotirã soldaua p̄ame Jesure cã neásúparã pretorio cawãmecuti wii macã yepa recomacãpu. Top̄u etarã, na baparãrẽ na piineñoñuparã, Jesure roro cã átiepegarã.

¹⁷ Bairo neña yaparo, cã jutirore weri, apero cajũãrõ, quetiup̄a rey cã cajãñarõ ñnorẽ Jesure cã jããñuparã. Áti yaparo, “Quetiup̄a rey corona cã capesari beto ñnorẽ cã pesa áto,” ñrã, pota wẽẽrĩ mena juarica betore cã r̄upoare peoyuparã.

¹⁸ Bairo áticõã yua, cãrẽ quetiupaure j̄enirãrẽ bairo q̄ũĩ boyeti epeyuparã:

—¿Cũ ñnicõãninucũãto ñni judío majã Quetiup̄a Rey tocãnacã rãmua! —q̄ũĩ boyetiepeyuparã soldaua Jesure.

¹⁹ Bairo áticõã, yucu mena cã r̄upoare payuparã. Tunu bairoa cã ucoo eyotuepeyuparã. Bairo áticõã, cãrẽ quetiupaure j̄enirãrẽ bairo na r̄uopaturĩ mena cãtu etanumuri cã boyeti epeyuparã.

²⁰ Bairo Jesure roro cã átiepe yaparori yua, cãrẽ na cajãatajere cã tuweneñuparã. Cũ jutii majũ p̄amerẽ cã jããñuparã tunu. Bairo áti yaparo, cã neásúparã, yucupãĩpu cã papuatúrãã yua.

Jesús es crucificado

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Bairo ñnã, bõcaetayuparã j̄icãũ caĩmu, Simón cawãmecucu, Cirene yepa macããcũrẽ. Simón p̄ame Alejandro, Rufo cawãmecuna pacu ãñup̄. Bairo Simorẽ bócarĩ cã pusarotiyuparã, Jesũs yucupãĩrẽ.

²² Bairo áti yua, Gólgota burupu etayuparã. “Gólgota” ñrã, “La Calavera” o “R̄uopa coro buro” ñgaro ñna.

²³ Bairo etarã, use ocore mirra buãrije cabairije ñnie mena asuriquere Jesure cã t̄ãmĩñuparã. Jesũs p̄ame tiere etigaesupu.

²⁴ Bairo soldaua yucupāipru Jesure cū papuatunacōrī bero, número tiirire āmeo wēnuniñuparā. Bairo átiri, na majū masiñuparā Jesús jutii ānajērē canepaure.

²⁵ Bairo soldaua muipru cū caasitutuatiñpau caāno yucupāipru cū papuatu rocauyuparā Jesure.

²⁶ Tunu bairoa Jesús ruṑoa buire yucupāi woaturicapāirē papuatuuyuparā, Jesure na cū capajārotirique wapare nipetiro camasā na iñao joroque irā. Tipāirē atore bairo ī woaturique tusayuparo: ĀNI, JUDÍO MAJĀ QUETIUPARĀ REY NIÑAMI.

²⁷ Bairo Jesús mena yucupāipru na papuatuuyuparā ruṑarā cañma jerutiri majārē. Jicāu cariape nuḡōārē, apei caācō nuḡōārē na papuatuuyuparā.

²⁸ Bairo na caátie puame Dios yaye quetibujurica tutipru na cawoatujūgoyeticūricārōrē bairo cariape baietaro baiyuparo: “Cū cūā carorā mena macācū niñami, ī tūgoñagarāma.”

²⁹ Bairo yucupāipru papuaturicu Jesús cū caāno yua, camasā canetōanucūrā puame Jesure qūiṑroaena na ruṑoare yueyuparā. Roro majū tore bairo qūiñuparā:

—iMu, templo wiire roca yaparori, itia rūmu bero apei wii cawāma wiire caqūēnomasīgau ūcū ānirī, mu majūā netōña!

³⁰ iYucupāipru papuaturicu caācū nimicūā, mu camasīrjē jūgori yucupāipru ruiasá! —qūi epeyuparā to macāāna cañanetōānucūrā puame.

³¹ Torea bairo qūi epeyuparā sacerdote majā quetiuparā, bairo Moisés ānacū cū caroticūriqūērē cajūgobueri majā cūā. Atoe bairo qūiñuparā:

—Aperārē na netōipū. Bairo na netōmicūā, āmerē cū majūā netōmasītiñami.

³² iIsrael yepa macācū Mesías, Quetiuparā Rey majū cariape cū caāmata, cū majūā cū camasīrjē mena atopru ruiatibujioami! Bairo cū caruapáta, tiere iñari bero cariape mari tūgobujiorā.

Bairo jerutiri majā, Jesús mena na capapatuataana cūā tore bairo roro qūiñuparā.

Muerte de Jesús

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Merē yua pasaribota caāno, caāno tusarora naitācoásúpuro ati yepa nipetiropru. Yoaro naitāñuparō. Namicā, tres de la tarde caāno majū tunu busuyuparo.

³⁴ Tipau caāno, Jesús puame busūrique tutuaro mena atore bairo iñupū:

—Eloi, Eloi, ¿lema sabactani? Ti wāme puame irā, “Yu Paču Dios, yu Paču Dios, ¿nopēi yu mu aweyocoátí?” Igaro iña.

³⁵ Bairo cū cairō tūgo, to macāāna puame bairo āmeo iñuparā na majū:

—jā, tūgoñijate! Profeta Elías ānacūrē cū pii iñami Jesús.

³⁶ Icōā yua, na mena macācū jicāñ carupajitia mena use oco, cajūgūēatajere yosene ásúpū. Bairo átícōā, yucu yaparu ti jitiare jiyaturi, Jesutu ásúpū. Cūtu eta yua, tiere cū flumugō joyupru, cū etiáto, ī. Bairo áti yaparo, bairo na iñupū:

—Marī iñacoteroa mai. Cū cairjērē tūgori, ¿Elías ānacū yucupāipru cū caāno cū cū ruiou acúati? —iñuparā.

³⁷ Jesús puame busūrique tutuaro mena ī wisiotusa, riacoásúpū yua.

³⁸ Tipau caāno, templo wii aruare ñnotaricaro jutii asero carecomacā woocōā ruiásúpuro.

³⁹ Bairo soldaua quetiuparā capitán Jesús cū cariyasicoato iñarī, atore bairo iñupū:

—Cariapea āni, Jesús, Dios macū majū nimipū.

⁴⁰ Bairo Jesure cajuátinemoñcārā jicārā carōmia jōpūā tuari qūiñacōā nucūñuparā. Jicāo na mena macācō āñupō María Magdalena cawāmecuco. Apeo, María, Santiago cabai, bairo José paco āñupō. Apeo Salomé āñupō.

⁴¹ Na rōmirī puame Jesús Galilearu cū caāno cūrē cajuátinemoñcārā rōmirī āñuparā. Aperā capārā rōmirī Jerusalēpu Jesús mena caetaatana cūā āñuparā.

Jesús es sepultado

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Bairo ti rūmu āñuparō judío majā na cayerijārī rūmu jūgoye macā rūmu. Ti rūmu ñamicā merē judío majā qūeno weyopeyogarā baiyuparā, na cayerijārī rūmu caetaparo jūgoye. Bairo ti rūmu canaioripau jūgoyeaca José cawāmecucu, Arimatea macā macācū Pilatotū etayupru. Mai, José cūā, quetiuparā, Junta Suprema majā mena macācū jicāu caānimajūū āñupū. Tunu bairoa Dios cū carotimasīrīpau caetarore cacotei jicāu āñupū. Bairo yua, tūgoñatutuarique mena Pilato tuṑu átī, Jesús ruṑaurī ānajērē yarocagu, cū jēni ásúpū.

⁴⁴ Pilato puame bairo cū caijēnirō tūgo, “¿Merē cū riacoabaupari?” ī masīgu, cū ūmu capitārē cū piijori cū jēniñupū: “¿Merē cū baiyasicoaati?”

⁴⁵ “Merē baiyasicoaami,” capitán cū caiquetibujuro tūgo, Jesús ruṑaurī ānajērē cū ūmu capitārē Josere ruio rotiyupru.

⁴⁶ Bairo cū caĩrõ bero, José puame lino jutii aserore wapati yaparo, Jesús rupauri ãnajērē ti asero mena cū ũmañupā. Bairo átiri bero, cawāma ũtā ope, na cayesearca operu Jesús rupauri ãnajērē cūñupā. Áti yaparo, ũtāpāi mena ti opere tubiatoyupu.

⁴⁷ Mai, María Magdalena bairi apeo María cawāmecuco José pacojã cūa topu etari Jesure cū na cacūrocaripaure ñañuparā.

16

La resurrección de Jesús

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Cabero yerijãrĩcã rũmu bero macã rũmu caño María Magdalena, bairi apeo María Santiago paco, bairi apeo Salomé, cajutiñurjērē wapatiyuparā. Jesús rupauri ãnajērē pioturagarā baimiñuparā.

² Bairo ti rũmu, cabusuripaũaca muĩru cū cawāmuatĩpau caño, ape semana cañi jũgori rũmurē Jesús rupauri ãnajērē na cacūrocaatapaũpũre ásuparā.

³ Bairo topu áná, atore bairo ãmeo ĩ ásuparā na majũ:

—¿Noa marĩrē ti ope na cabiaatatiire na tupãbojarãati?

⁴ Bairo ti masã opere etarã yua, ññajoyuparā. Ti opere na cabiaatatii, capairi ũtã tii puame tupãworicaropu bauyuparo.

⁵ Bairo cabairoi, ti operu jããñuparā. Bairo jããetari, jĩcã cawāmaũ cariape puẽgõã puame jutii caroaro cabotiri wũre cajãñarũire quĩñañuparā. Bairo quĩñarã yua, acũacoasuparā.

⁶ Bairo na cabairo, atore bairo na ññupũ caũmu puame:

—Mujãã, uwieticõãña. Yu masĩña. Jesús, Nazaret macã macãcãcũ, yucũpãĩru na capapuaturocamiatacũre cū macãrã mujãã baiya. Ññañijate cũrē na cacũmiatatore. Merē catĩtunucõami. Bairi atore maniñami.

⁷ Bairo ñña yaparori bero, tunu ánãja macãpu. Cū cabuerã, bairi Pedro cũãrē na quetibujurãjá. Atope bairo na mujãã ĩwã: “Merē caticuupi Jesús. Bairi mujãã jũgoye Galilea yeraru águmi. Topu mujãã cotegumi,” na ĩ quetibujurãjá. Bairo cū cabaipeere mujãã cū caquetibujucũrĩcãrõrẽã bairo topu cū mujãã bocagarã yua —na ĩ quetibujuyupu ángel María Magdalenañãrẽ.

⁸ Bairo cū caĩquetibujuro tũgo, carõmia puame yoaro mee acoásuparā. Nanauwirã, bairi tunu tie cabairijere tũgoacũari atũcoásuparā. Bairi aperãrē na caĩñaatajere na quetibujesuparã, butiõro uwirã yua.

Jesús se aparece a María Magdalena

(Jn 20.11-18)

⁹ Bairo judío majã na cayerijãrĩ rũmu busuri rũmu cabusuro bero Jesús cacatitunuatacu cõ buiaetajũgoyupu María Magdalenañãrẽ. Mai, María puame cajũgoyepũre jĩcã wãmo peti puãga pẽnirõ cãrõ majũ wãti yeri pũnaarē Jesús cū caawiyojobarico ãñupõ.

¹⁰ Bairo Jesús Marĩare cū cabuiaetaro bero, cū mena caquetibujũñesẽãnucũrĩcãrãrē na quetibujũno ácõ ásupo. Mai, na puame butiõro yapapuari otirã baiñañuparā.

¹¹ Bairo, “Jesús merē tunu catiupi. Merũ cū ññĩapũ,” cõ caĩrõ tũgomirãcũã, cariape cõ tũgoesuparã.

Jesús se aparece a dos de sus discípulos

(Lc 24.13-35)

¹² Tĩpau bero aperã cū cabuerã puãgarã caãñesẽãrãrē apeire bairo tunu na buiaetayupu Jesús.

¹³ Bairo na cū cabuiaetaro bero, na cũã tunucoásuparã Jerusalẽpu cū cabuerãrē na quetibujurãná. Na cũãrē cariape na tũgoesuparã cū cabuerã puame.

El encargo de Jesús a los apóstoles

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ Cabero tunu cū cabuerã puãga wãmo peti ruõpore jĩcãã pẽnirõ caãnacũ majũ na caũgaruiripaũa buiaetayupu. Bairo natu buiaetari, “Tunu caticuupi,” na yarã na caĩrjērē cariape na catãgoetoĩ jũgori, “¿Nopẽĩrã, ‘Tunu caticuupi,’ na caĩrjērē cariape mujãã tũgoetiyati?” na ĩ tuti etayupu Jesús.

¹⁵ Bairo ĩ yaparo, atore bairo na ĩ quetibujũnemoñupũ: “Camasã tocãnacã poari macããnarē noo na caãnopu, yu yaye caroa quetire na quetibujũ ñesẽãrãjá, na cũã yu yaye quetire na catãgousaparore bairo ĩrã.

¹⁶ Bairo noa ñña yu yaye quetire tũgousari, cabautiza rotirã ñña caroaro netõcõãgarãma. Aperã catãgousaena puame roro popiye baigarãma.

¹⁷ Bairi tunu yure catãgousarãrê cã camasĩrĩjêrê na jogumi Dios. Tiere narê cã cajoro capee wãmerĩ átimasĩgarãma. Yũ catutuarije mena wãtĩã camasãrê cajãñiarãrê na acurewiy-ojo masĩgarãma. Bairi tunu aperã yayere na cabusũmasĩetajere busũmasĩgarãma.

¹⁸ ãñarê ñerã cãã, bairi capũnirĩjêrê etirã cãã, dope bairo baietigarãma. Apeyera tunu cariarãrê na wãmorĩ mena na cañigãpeeroa, na cariyecutie netõcoagaro," na ñũpũ Jesús.

Jesús sube al cielo

(Lc 24.50-53)

¹⁹ Bairo Jesús cã cabuerãrê na ñ quetibũju yaparori bero, na wũweyori, amũrecóo pũamerê wãmũcoásũpũ. Cã pacũ Dios tũpũre etañ, cariape nũgõã pũame etari ruiyupũ yua.

²⁰ Bairo amũrecóopũ cã cawãmũatato bero, cã cabuerã tocãnacãũpũ nĩpetĩropũ Jesús yaye quetire quetibũju ñesẽãñũparã. Na caquetibũjuñesẽãrõ, marĩ Quetiupũ pũame masĩrĩqũêrê na joyupũ. Capee wãmerĩ átĩjẽño masĩrĩqũêrê na joyupĩ, camasã, "Na caquetibũjurĩjere cariapea ñiña," na ñ masĩáto ñ yua.

Tocãrõã ñiña.

El Santo Evangelio Según SAN LUCAS

Prólogo

¹⁻³ M̄, Teófilo, nocārō majū cañimajūrē, ati carta mena m̄ yu quetibujū woatujopa mai, Jesucristo cū caātiānajērē caroaro cōñaricārōrē bairo. Mai, capāārā camasā tiere, Jesús cū caātiānajērē merē quetibujū woajomiñupā. Bairo na caátimiatacāārē, yu cūā tiere yu quetibujū woajoga. Mai, Jesús cū caātiānajērē cañnaricārā puame na caquetibujūnetōrīqūērē jāā cāārē jāā quetibujūwā. Cañnijūgoripau Jesús cū caātiānajērē na cañnarīqūērē jāā cāārē jāā quetibujūwā. Bairo tiere tūgori yua, caroaro cōñaricārōrē bairo m̄ yu quetibujū woatujoya ati carta mena.

⁴ Teófilo, merē Jesús cū caātiānajē jīcā wāme ñnorē m̄ tūgoypua. Bairo cū caātiānajē nipetirije caroaro cariape cū masīnemoáto ĩ, m̄ yu quetibujū woajoya ati carta mena.

Un ángel anuncia el nacimiento de Juan el Bautista

⁵ Bairo baiyupa: Herodes cawāmec̄sc̄u ānacū Judea yepa macāānarē quetiupau rey cū caāni yūteare jīcāu sacerdote añupū. Abías ya poa macāācū jīcāu añupū. Cū puame Zacarías wāmec̄supu. Cū n̄mo Isabel wāmec̄supo. Cō puame Aarōn ānacū pārameo majū añupō.

⁶ Bairi na, puagarāna Dios cū carotīcūrīqūē nipetirijere tūgousayuparā. Bairo bairā, carorije wapa mānarē bairo baiyuparā, Dios cū caññajoro. Tunu bairoa nii ūcū, “Roro ásuparā na,” ĩ masīsuparā narē.

⁷ Na puame tiwatoare capūna mána añuparā. Isabel puame pūnaa bomiocūā, yoaro pūnacutī masīsupo. Tunu bairoa cabutoa añirī na capūna cutigamirīcāpau merē netōcoásuparo.

⁸ Bairo na cabairipau jīcā r̄m̄m̄ Zacarías templo wiip̄u paaū ásup̄u, cū ya poa macāāna mena cū cajupaari r̄m̄m̄ caetaro ñnarī.

⁹ Bairo tor̄u eta, j̄p̄raa yua, jīcā r̄m̄m̄ cū yarā puame cū beseyparā. “Templo wii pupearu werea cajutiñurījērē cū joeáto,” qūññuparā cū yarā Zacariare.

¹⁰ Bairo Zacarías, “Jau,” ĩ, ti wii pupea ape ar̄p̄ar̄u jāásup̄u. Ti hora Zacarias cajutiñurījērē cū cajoeri hora majū Diore cū jēnirā baiyuparā camasā puame.

¹¹ Bairo Zacarias tiere cū cajoeāno yua, cū t̄p̄u ángel puame buiaetayupu. Altar, cajutiñurījērē cū cajoemugōrī mesa cariape nuḡōā puame buiaetan̄cāñupū.

¹² Bairo ángel cū cabairo, Zacarías puame qūñña ac̄uacoasupu. Qūñña uwijāññupū.

¹³ Bairo cū cabairo ñna, ángel puame qūññupū Zacariare:

—Yu uwieticōāña Zacarías. Caroa quetire m̄ quetibujū acū yu atīap̄u. Dios, m̄ cajēnirījērē tūgoym̄i. Bairo bairi m̄ caborore bairo m̄ n̄mo, macū cutimasīgomo. Bairi m̄ macū caāñipau cū cabuiaro yua, “Juan” cū m̄ wāmetigu.

¹⁴ Ti r̄m̄m̄, cū cabuiari r̄m̄m̄rē m̄ useanigu butioro. M̄ mena macāāna cūā capāārā useanigarāma, cū cabuiaro ñnarī yua.

¹⁵ Tunu bairoa m̄ macū caāñipau puame Dios yaye quetire catūgomasī añirī caānimajūū nigumi Dios cū caññajorore. Bairi tunu use oco cacūmuorījērē cū etieticōáto. Bairi tunu Espiritu Santo, Dios Yeri cū camasīōrījē car̄usaec̄u majū ānicōāgumi. Cū cabuiaparo jūgoypua merē cū mena ānicōāgumi.

¹⁶ Bairo m̄ macū caāñipau butiácū yua, Israel yepa macāāna capāārā cū caquetibujurijere tūgousagarāma. Bairo bairā, marī Quetiupau Diore cū bogarāma tunu, na cū caquetibujurije jūgori yua.

¹⁷ Tunu bairoa marī Quetiupau ati yepar̄u cū caetaparo jūgoye camasārē na quetibujūgumi m̄ macū caāñipau puame. Elías cawāmec̄sc̄u ānacū Espiritu Santo jūgori caroaro cū caquetibujūmasīrīcārō cārō cū cūā Dios Yeri jūgori camasārē caroaro na quetibujū masīgumi. Bairo cū caquetibujuro, capūnac̄uana puame na pūnaa mena na asiajāna joroque na átigumi. Tunu bairoa Dios yaye quetire catūgogaena cūā cariape tūgousagarāma tunu, m̄ macū caāñipau caroaro cū caquetibujurije jūgori yua. Bairo bairi m̄ yarā Israel yepa macāāna marī Quetiupau cū caetaparore caroaro yugarāma m̄ macū caāñipau caroaro na cū caquetibujurije jūgori yua—qūññ quetibujūyup̄u ángel Zacariare.

¹⁸ Bairo cū cañmiatacāārē, Zacarías puame cariape cū tūgoesupu:

—¿Ñe jūgori, “Cariare m̄ bus̄uya,” ñi masicutī? Merē cabutoa majū jāā añña yu, yu n̄mo cūā. Torena, jāā pūnacutī masīēñña—qūññupū Zacarías ángel puamerē.

¹⁹ Bairo cū cañrō tūgo, ángel puame Zacariare qūññupū tunu:

—Yu, Gabriel, Diota macāācū yu añña. Cū majūā yu joāmi m̄ t̄p̄u, caroa quetire cū masiáto, ĩ.

²⁰ Baiṛna, cabuṣmasiṣcū mṛ tuagu āmerē. Yṁ caīrjērē cariape mṛ catūgoetie wapa bairo mṛ tuagu. Cabero mṛ macū caānirau cū cabuiaroru roque tunu mṛ buṣmasiṣu. Yṁ yaye quetire mṛ caīroetimitiacūārē, tore bairo nipetirije baiṛpeticoagaro ti yutea caetaro —qūi quetibuṣuyuru āngel Zacariare.

²¹ Bairo āngel mena Zacariás cū cabuṣānitoye yua, to macāāna cañubueri majā puame Zacariás ti arua cū cawitietoi, yoaro coteyuparā. Na puame: “¿Nopēi yoaro cū baiyatí?” āmeo ī jēniñañuparā na majū.

²² Cabero Zacariás witietau, na quetibuṣu masiṣepu. Cū wāmo mena jeto na quetibuṣumiñupū. Bairo cū cabairo īña, atore bairo āmeo īñuparā: “Qūēgueriarore bairo apeye ūnierē īñaatacuṁi Zacariás,” āmeo ī buṣuyuparā cañubueri majā macāpṁ cacoterā puame. Bairo buṣmasiṣcūā, ānicōāñupū yua.

²³ Bairo Zacariás nocānacā rūmṁ bero templo wii coterique cū capaari rāmūrī capetiro īña, tunucoásúrṁ cū ya wiipṁ.

²⁴ Bairo torṁ eta, āni yua, tocārōā cū nṁmo Isabel puame bairirupau āñupō merē. Bairi wii pūpearu ānicōā ninucūñupō. Jīcā wāmo cānacāū muipua, aperā tṁpṁ átáto mano ānicōānucūñupō cō ya wiipṁ.

²⁵ Cō puame bairo ī tūgoñañupō: “Āmerē yṁ átinemoñami Dios, camasā puame, ‘Capūna macō niñamo Isabel,’ yure na caṁbuṣraietiparore bairo ī. Bairi, ñujāñuñami Dios yṁ mena,” useanirī ī tūgoñanucūñupō Isabel.

Un ángel anuncia el nacimiento de Jesús

²⁶ Cabero Isabel jīcā wāmo peti jīcā pēnirō cānacāū muipua majū bairirupau cō caāno, āngel Gabriel cawāmecucure cū joyuru Dios tunu. Galilea na caīrī yeraru, Nazaret cawāmecutī macāpṁ cū joyuru.

²⁷ “María cawāmecucore mṁ quetibuṣuárá,” ī, cū joyuru. Mai, María puame camanaru macō āñupō. Caṁmṁ mena āmeñupō. José cawāmecucu nṁmo caānirau ānirī apei mena āmeñupō. José puame David ānacū pārāmi āñupū.

²⁸ Bairo bairi Gabriel puame Mariare cō buiaetayuru. Bairo cōtu buiaetari yua, cō īñupū: —¡María, Dios cū caīroa majū, mṁ ānimiñati! Marī Quetiupau mṁ mena āniñami. Tocānacāo camasā rōmirī netōrō caroaro mṁ átinemoñami —cō ī quetibuṣu etayuru āngel Mariare.

²⁹ Bairo cū caīrō tūgo yua, cō puame tūgo acūacoasupo: “¿Dope bairo īgu qūiñati, yure bairo cū caījēniata?” ī tūgoñañupō.

³⁰ Bairo cō caītūgoñarō yua, āngel puame cō īñupū tunu:

—Yṁ uwieticōāña María. Caroa quetire murē quetibuṣu acū yṁ atiarṁ. Caroaro mṁ caātīānierē īñajesoyami marī Quetiupau Dios. Bairi mṁ beseami.

³¹ Bairi bairirupau mṁ ānigo. Cawīmauaca mṁ cūgogo. Bairi mṁ macū caānirau cū cabuiaro yua, “Jesús” cū mṁ wāmetigo.

³² Tunu bairoa mṁ macū caānirau puame caātirotimasī nigumi. Bairi nipetiro camasā, “Dios jōbui macāācū macū majū niñami,” qūīgarāma camasā cūrē. Cū, marī Quetiupau Dios puame mṁ macū caānirau quetiupau bairo cū cūgumi. Cū ñicū ānacū David ānacūrē bairo cū cūgumi mṁ macū caānirau.

³³ Bairo cū cacūrō yua, mṁ macū caānirau puame rotimasīgumi. Israel yepa macāānarē tocānacā rūmṁ na rotimasī ānigumi yua. Cū carotiānie petietigaro —cō ī quetibuṣuyuru āngel Mariare.

³⁴ Bairo cū caīrō tūgo, María puame atore bairo qūi jēniñañupō:

—Yṁ puame, ¿dope bairo yṁ baioati? Caṁmṁ mena yṁ āmerīnucūña —qūiñupō María āngel puamerē.

³⁵ Bairo cō caīrō, cū puame cō īñupū:

—Espiritu Santo, Dios Yeri majū buseriwo ruiatī, catorore bairo baiñajāetagumi mṁpūre. Bairo Dios, nipetiro netōrō caātimasī, cū camasīrjē jūgori cawīmauaca mṁ cūgogo. Bairo bairi nipetiro camasā, “Caroā cañu, Dios macū majū niñami,” qūīgarāma camasā cūrē, murē cabuiarau puamerē.

³⁶ Apeyera tunu mṁ yao Isabel cawāmecuco cāā cabucuo ānimicōā, āmerē bairirupau āniñamo cō cūā. Jīcā wāmo peti jīcā pēnirō cānacāū muipua merē cūgoyamo capūna macō na caīmiricō puame.

³⁷ Dise ūnie Dios cū caātimasīētē maniña. Nipetiro cū caātimasīrjē jeto niña —cō ī quetibuṣu yaparoyuru āngel Mariare.

³⁸ Bairo cū caīrō tūgo, María puame qūiñupō:

—Mṁ caīrōrē bairo to baiáto toroque. Dios cū carotio yṁ āniña. Bairi cū caborore bairo yṁ cū áparo —qūiñupō María.

Bairo cō caīyaparoro, āngel puame acoásúrṁ yua.

María visita a Isabel

³⁹ Cabero nocānacā rūm̄u bero caāno, María p̄ame Judea caūtāyucu pairi yerap̄u, cariape acoásupo.

⁴⁰ Top̄u eta, Zacarías, bairi Isabel ya wiip̄u jāāñupō. Bairo jāārī yua, Isabere cō ī jēniñupō: “īm̄u ānimiñati!”

⁴¹ Bairo María cō caīrō, Isabel macāācā p̄ame cō parop̄u yuguiyup̄u. Bairo cū cabairo, Espiritu Santo Isabel yerire jāāñupō.

⁴² Bairo cū cajāārō, Isabel p̄ame Mariare useanirīq̄ūē mena atore bairo cō īñupō:

—īȲu yao, camasā rōmirī tocānacāō netōrō caroare m̄u joyami marī Pac̄u Dios! M̄u macū caāñip̄u cūārē caroare cū joyami.

⁴³ Cabugoro macāācō yu āniña. Bairo cabaio yu caānimitacūārē, m̄u, yu Quetiup̄u paco, yu m̄u nacūbūgoya, bairo yure īñao acō. īȲu mena m̄u ñujāñuña!

⁴⁴ Tūgoya. Yure m̄u cajēnirō, yu macū caāñip̄u p̄ame yu parop̄u yuguiami.

⁴⁵ īȲu yao useanirī āña! M̄urē marī Quetiup̄u cū caīrīq̄ūērē cariape m̄u tūgoyp̄u. Bairi caroare m̄u joup̄i Dios —cō īñupō Isabel Mariare.

⁴⁶ Bairo cō caīrō, María p̄ame cō īñupō Isabere:

“Ȳu yeri ñujāñuña. Ñe ūnie yu r̄usaetiya.

Ȳu mena ñumajūcōāñami marī Pac̄u Dios.

⁴⁷ Dios, yure canetōdō, caroaro cū caātiere tūgoñarī yu useaninetōña yu yerip̄u.

⁴⁸ Ȳu, cū carotio cabugoro macāācō yu āniña.

Bairo cabaio yu caānimitacūārē, yu beseami.

Cū cajou paco yu ānigo cū camasīrījē jūgori.

Bairo bairi nipetiro camasā ñiroagarāma.

‘Camasā rōmirī tocānacāō netōrō useaniñamo María,’ ñigarāma.

⁴⁹ Marī Pac̄u Dios nipetiro caātimasī ānirī caroare yu joami.

Cū caātimasīrījē ñujāñuña yure.

īCaroá cañu majū ñiñami!

⁵⁰ Tunu bairoa noa ūna cūrē canucūbugorārē na īñamaiñami Dios.

Ape tuti, ape tuti macāānarē bairo jeto na īñamaiñami.

⁵¹ Tunu cūrē canucūbugorārē cū caātimasīrījērē na īñoami Dios.

‘Cabugoro macāāna mee marī āniña,’ caītūgoñarā roquere na caātigamirījērē na ēñotayami.

⁵² Quetiuparā cūārē na rotijānoñami.

Aperā cabugoro macāāna roquere caānimajūrā na ānio joroque na átiyami.

⁵³ Tunu bairoa caqueyarārē ūgariquere pairo na joyami.

Aperā capee apeye ūnierē cacūgorā roquere ñe ūnie mánarē bairo na átiyami.

⁵⁴⁻⁵⁵ Marī ñicājāā, Abrahājāārē cū caīrīcārōrē bairo átiyami Dios. Tiere masiritietiyami.

Bairi marī, Israel yepa macāānarē marī juátiyami āmerē caroaro,”

cō īñupō useanirī María Isabere.

⁵⁶ Bairo ī yaparo yua, Isabejāā mena ānincūñupō María. Itiarā muīp̄u bero caāno, cō ya wiip̄u tunucoásupo tunu.

Nacimiento de Juan el Bautista

⁵⁷ Cabero Isabel p̄ame cō macū cū cabuiari rūm̄u etayuparo. Bairo caetari rūm̄u cō macū buiaetayup̄u yua.

⁵⁸ Bairo cū cabuiaro, Isabejāā yarā, bairi natu macāāna cūā cō macū cū cabuiaro tūgori useaniñuparā. “Bairi cō īñamaiñami Dios,” useanirī āmeo īñuparā na yarā, bairi natu macāāna cūā.

⁵⁹ Bairo jīcā wāmo peti itia pēnirō cānacā rūm̄urī cō macū cū cabuiaro bero etayuparā na yarā p̄ame. Cūācā rup̄u macāātōrē yisetarā etayuparā. Bairo āti yaparo yua, cū pacu wāmerē bairo, Zacarías cū wāmetigamiñuparā cūācā cūārē.

⁶⁰ Bairo na cabomiatacūārē, cū paco p̄ame atore bairo īñupō:

—Bairo jāā boetiya. “Juan” roque jāā boyu. Bairo marī wāmetiroa yu macūācārē —na īñupō.

⁶¹ Bairo cō caīrō tūgo, cō īñuparā:

—¿Nopēīō “Juarē” m̄u boyati? ¿Ni ūcū majāā yau Juan cawāmecucu cū āñuparī? Jīcāū ūcū mácūmī —cō īñuparā.

⁶² Bairo cō ī yaparo, Zacarías cabusumasīēcūrē na wāmorī mena q̄ūī jēniñuparā, “¿dise wāme p̄ame cū boyati?” irā.

⁶³ Bairo na caījēniñarō, Zacarías p̄ame cū wāmorī mena “Woaturicapāī, yucupāirē neasá,” na īñup̄u. Bairo na canenunirō bero, Zacarías, “Juan wāmecūtīgumi cūācā,” ī woatuyup̄u tipāip̄ure yua. Bairo cū caīwoaturo, to macāāna caetari majā p̄ame īña acūacoasuparā, “¿Nopēī bairo cū boyati?” irā yua.

⁶⁴ Tocārōā Zacarías cabusumasīētīmiatacu jicoquei busumasīcoasupu tunu. Bairo busumasīcōā yua, Diore qūi basapeoyupu.

⁶⁵ Bairo bairi natu macāāna tūgo acūayuparā nipetirā. Tunu bairoa Judea yepa macāāna caāmaarī yepa macāāna nipetirāpu āmeo quetibujuyuparā Zacarijāā na cabairiquere.

⁶⁶ Bairo āmeo quetibujurā yua, na yeripu tūgoñañuparā nipetirā butioro. “¿Dope cabaipau cū ānicuti āni cawīmau?” āmeo īñuparā. “Cariape Dios cū maitūgoñañupī,” āmeo īñuparā.

El canto de Zacarías

⁶⁷ Zacarías pūame cū macū cū caátipeere quetibujuyupu. Espíritu Santo cū camasīōrījē jūgori atore bairo īñupū:

⁶⁸ “¡Marī Pacu Dios carou majū niñami, marī, Israel yepa macāāna, marī caīroua!

Bairī marītu atiyami. Marī netōōū acū atiyami, cū yarā majū marī caānoi.

⁶⁹ Marīrē jou atiyami catutuaū majū, marīrē canetōōpauere.

Cū carotīricu David ānacū pārāmerā poa watoai marīrē jou atiyami marīrē canetōōpau majūrē.

⁷⁰ Tirāmupure profeta majārē cū caquetibuju jūgoyeticūrīcārōrē bairo baietaro baiya.

⁷¹ Bairo boyupi Dios: Marī wapana roro marīrē caátigarārē marī canetōōrō boyupi.

Tunu bairoa marī pesua roro marīrē caátigarārē marī canetōōrō boyupi.

⁷² Bairo bairi marīrē jou atiyami marīrē canetōōpauere.

Marī ñicūjāārē cū caīrīcārōrē bairo ācu, marīrē īñamairī, marī jou atiyami cūrē.

Cū caījūgoyeticūrīcārōrē bairo tiere masiritietiyami Dios.

⁷³ Marī ñicū Abraham ānacūrē cū caīcūrīcārōrē bairo tiere masiritietiyami.

⁷⁴ Bairi marī wapanarē cū canetōōrō, marī pūame uwiricarō mano cū yaye quetire marī tūgousagarā.

⁷⁵ Tunu bairoa carorije caāperā, cariape caāna majū marī ānigarā Dios cū caīñajoro tocānacā rāmu marī cacatiri rāmu cārō,” ī quetibujuyupu Zacarías.

⁷⁶ Ī quetibuju yaparo, qūīñupū tunu cū macūācārē:

“Macū, atore bairo migarāma:

‘Dios jōbui macāācū yau niñami Juan.

Cū yaye quetire caquetibujujūgoyecūcu niñami,’ migarāma.

Marī Quetiupau camasārē cū caquetibujuparo jūgoye mu quetibuju jūgoyecutigu.

Marī Quetiupau yaye quetire caroaro na tūgoāto ī, cū jūgoye mu quetibuju jūgoyecutigu.

⁷⁷ Bairo mu caquetibujuro, Israel ya poa macāāna atore bairo ī masīgarāma:

‘Roro marī caātiere masiriyogumi marī Pacu Dios.

Marī netōōgumi,’ ī masīgarāma yua.

⁷⁸ Marī Pacu Dios pūame cū camairījē mena marī netōōñami.

Ti rāmu marīrē cū canetōōrī rāmu merē etaya.

Īcā rāmu cabusuetarore bairo merē etaya.

⁷⁹ Bairi camasārē caroaro na masīōgumi Dios cū cajopau.

Camasā pūame canaitīārōpu ruirārē bairo caāna niñama.

Bairo caāna nimirācūā, caroaro cabusurore īñarārē bairo nigarāma, cū caquetibujurijere tūgorā.

Īcārō tūnia ānimasīgarāma,” qūīñupū Zacarías cū macūācārē.

⁸⁰ Bairo cabero Zacarías cū caīrōrē bairo baiyupu. Cū macū yeri ñu butiásupu. Bairo butiácū, desierto cayucūmanopu āninucūñupū Juan. Israel ya poa macāānarē Dios yaye quetire cū caquetibujuparo jūgoye topu āninucūñupū Zacarías macū pūame.

2

Nacimiento de Jesús

(Mt 1.18-25)

¹ Mai, tiwatoapure quetiupau emperador Augusto cawāmecūcu ti yepa nipetiro caroti añupū. Bairo ācū, na cōñarotiyupu nipetiro camasārē. Na wāmerīrē woatu rotiyupu.

² Mai, tiere, Siria cawāmecuti yepa macāānarē, Cirenio cawāmecūcu na quetiupau cū caānipau camasārē na cōñajūgo rotiyupu.

³ Torena, nipetiro camasā na ñicājāā na caāni macārīpu ásūparā, na wāmerīrē woatu rotirānā.

⁴ José cū Galilea cawāmecuti yepa, Nazaret macā macāācū caāniatacu ásupu. Quetiupau rey David ānacū pārāmi ānirī, David cū cabuiaricaropu ásupu, Belén cawāmecuti macā Judea yepau.

⁵ María cū ñmo caānipao mena ásupu José, na wāmerīrē woaturōti ācū. María pūame merē macū jāñañupō cō parore.

⁶ Bairi Belén macārē na caetaro bero, cō macūācā cū cabuiari rāmu etayuparo.

⁷ Mai, ti macãpu camasã cañesẽãrĩ majã na cacãnirĩ wii jiranetõcoasuparo merẽ. Torecu, ti wii upau wecua cã canurã na cacãnirĩ wiipu yosarotiyupu Mariajããrẽ. Bairi topua macãcusupo, cõ macã cañinijõoure. Bairo macãcuti, jutii aseri mena cã ùmañupõ. Cã ùmarĩ yua, wecua, na caugari coropu cã cùñupõ, topu cã cãniãto, iõ.

Los ángeles y los pastores

⁸ Bairo ti ñamirẽ waibutoa nuricãrã oveja cawãmecunarẽ cacoteri majã ãñuparã. Topu Belãn macãture na coteyuparã.

⁹ Bairo na cacoteãno caãnoa yua, ángel Dios mena macããcũ natu buiaetayupu. Bairo cã cabuiaetaro, na tupu butiuro asiwoyuparo Dios yaye mena cã caasiyarije. Bairi ovejare cacoteri majã puame butiuro uwitãgoñañuparã, bairo cabairoi.

¹⁰ Bairo na cauwitãgoñarõ ñña, ángel puame atore bairo na ññupũ: “Mujãã, ovejare cacoteri majã yu uwieticõãña. Caroa quetire mujããrẽ quetibuju acã yu atãpu. Nipetiro camasã tiere tãgorã butiuro useanigarãma.

¹¹ Bairo baiya queti: Æme ñami David ãnacũ cã caãna macãpure buiãmi mujããrẽ canetõõpau. Mujãã Quetiupau, Mesías, Dios cã cajou majũ merẽ buiãmi,” na ññupũ ángel oveja cacoteri majãrẽ.

¹² Bairo na ï yaparo, atore bairo ñnemoñupũ: “Wecua wiipu na caugarique nuricã coro buipu pesayami. Jutii aseri mena ùmaricũ topu pesayami. Bairo mujãã cããcãrẽ bócarã yua, ‘Cãã niñami,’ mujãã ï masigarã,” na ï quetibujuyupu ángel ovejare cacoterãrẽ.

¹³ Bairo cã caããno, ángelea majã capããrã buiaetayuparã jõbui macããna. Diore cã basapeorã etayuparã. Atoore bairo ï basayuparã:

¹⁴ “¡Dios jõbui macããcũ cañunetõũ niñami!

¡Bairi jicãrõ tãni tãgoñarĩquẽrẽ cã joãto narẽ cã mena caroaro caãnarẽ!”

ï basapeoyuparã ángelea majã.

¹⁵ Bairo ï basapeo yaparori bero, tunucoásuparã jõbuiupu tunu. Bairo na caátõ bero, ovejare cacoterã puame ãmeo ññuparã:

–Jito, marĩ átõca Belẽpu. Marĩ Quetiupau ãme ñami cã caquetibujarijere bairo cabaiatajere marĩ ññarãroa –ãmeo ññuparã na majũ.

¹⁶ Bairo ï yaparo, tãmurĩ ásúparã Belẽpu. Topu eta, Mariãre, bairi Josere na bócauparã. Cavimauacarẽ, wecua nuricã coro buipu capesãure cã bócauparã cã cããrẽ.

¹⁷ Bairo quññarĩ, bairo ángel narẽ cã cañatajere na quetibuju netõñuparã Mariajããrẽ. “Mujãã Quetiupau buiãmi; jãã ñami ángel,” na ññuparã.

¹⁸ Bairi nipetiro camasã ovejare cacoteri majã na cañquetibujunetõõrñjẽrẽ tãgorã, butiuro tãgoñañuparã na yeripu.

¹⁹ Mariã puame cape majũ tãgoñanucũñupõ cõ yeripu ovejare cacoteri majã na cañrjẽrẽ.

²⁰ Cabero ovejare cacoteri majã puame useanirĩquẽ mena tunucoásuparã. Bairo ánã, Diore quĩ basapeoyuparã: “Jãã Pacu Dios, mu roque carou mu ãniña,” quĩ basapeoyuparã. Nipetirije na cañnaatajere, bairi na catãgoataje cããrẽ tãgoñarĩ bairo quĩ basapeoyuparã. “Ángel marĩrẽ cã caquetibujatatore bairo baiapu,” ññuparã oveja cacoteri majã, tunu ánã yua.

El niño Jesús es presentado en el templo

²¹ Bairo na caátõ bero, jicã wãmo peti itia pẽnirõ cãnacã rãmurĩ canetõrõ, cããcãrẽ cã rupau macããtõrẽ yiseta rotiyuparã cã pacua puame. Bairo átĩ yaparorã, “Jesús” cã wãmetiyuparã. Mariã bairirupau cõ caãniparo jãgoye ángel cã cawãmeti rotiricarorea bairo cã wãmetiyuparã.

²² Cabero nocãnacã rãmurĩ Mariã cõ cacatipetiro bero, Jesús pacua ásúparã Jerusalẽpu, Moisés ãnacũ cã caroticũrĩcãrõrẽ bairo átiranã. “Merẽ ñucoayamo Mariã,” to templo wii macããnarẽ na ï quetibujugarã ásúparã. Bairo ánã, Jesuacarẽ cã neásuparã, Diore quññogarã.

²³ Tore bairo camasãrẽ na átiritiyupa. Dios yaye woaturica tutipu bairo ï quetibujuyupa: “Mujãã pũnaa tocãnacã caãmua cabuiãjãgorãrẽ yure mujãã ññogarã,” ï quetibujuyupa Dios yaye woaturica tutipu.

²⁴ Tunu bairoa ape wãme Dios yaye cã caroticũrĩquẽrẽ bairo átiranã baiyuparã. Bairi buare pugarã, o buaaca cawĩmarã majũrẽ Diore ñroari joemgõjoránã baiyuparã.

²⁵ Bairo ánã, Dios ya wii, templo wiipure etayuparã. Mai, tiwoatore ti macã Jerusalẽpure Dios ya jicã Simeón cawãmecucu ãñupũ. Diore caroaro cañroau, carorije wapa cacãgoecu ãñupũ. Bairo ãcũ, Israel yepa macããnarẽ canetõõpau cã caetaparore ññagayupu. Tunu bairoa Espiritu Santo, Dios Yeri majũ Simeón mena ãñupũ.

²⁶ Bairo cã mena cã caãnoi, cã masiññupũ cã cariaparo jãgoye Mesías, marĩ Quetiupau Dios cã cajoure cã caññapeere.

²⁷ Bairo ti rãmũ, Josẽjãã templo wiipure na caetari rãmũ, Espiritu Santo cã camasĩrjẽ jãgori Simeórẽ cã joyupu ti wiipu. Bairo ti wiipu cã caãno, Jesús pacua puame ti wiire jããñuparã na cãã, Moisés ãnacũ cã carotiricarore bairo átiranã.

²⁸ Bairo na cajããtõ ñña, Simeón p̄ame nat̄u atí, Jesuacaré useanirí cū neñup̄. Bairo cū ne yua, atore bairo Diore q̄ũ basapeoyup̄:

²⁹⁻³⁰ “Ȳn Quetiup̄an Dios, ȳnre m̄ caĩrcãrõrẽ bairo ãmerẽ baiya.

Ñniacaré m̄ sajõnre ññaña.

Camasãrẽ canetõõp̄an majürẽ ññaña.

Bairi useanirĩq̄ũ mena ȳn riacoagu.

³¹ Cūã ññami nipetiro camasãrẽ canetõõp̄an m̄ cacũjũgoyetiricũ.

³² Cabusuatĩp̄an caetaro, camasã ññamasĩñama.

Tore bairo ñniaca butiãcũp̄ cū caquetibũjuro, judío majã caãmerã cūã masĩgarãma.

Tunu jããrẽ, m̄ yarã Israel yepa macããna cããrẽ jãã ñroagarãma, camasãrẽ canetõõp̄an jãã ya poa macããcũ jicãũ cū caãno jũgori yua,” q̄ũ basapeoyup̄ Simeón Diore.

³³ Bairo cū caĩrõ tũgorã, José, bairi María butiõro tũgoñañuparã, Simeón na macũãcãrẽ cū caĩrjẽrẽ.

³⁴⁻³⁵ Bairo na catũgoñarõ, Simeón p̄ame atore bairo na ññup̄: “Marĩ Pacũ Dios caroare cū jonemoãto mujããrẽ,” na ññup̄. Bairo na ñ yaparõn, tunu cõ ññup̄ Simeón Mariãre:

—Ȳn yao, tũgoya. M̄ macũãcã p̄ame caroaro cariape Israel yepa macããnarẽ caquetibũjup̄an Dios cū cacũjũgoyetiricũ ññami. Bairo butiãcũ, cū caquetibũjuroi, Israel yepa macããna jicããrã netõgarãma. Aperã yasicoagarãma. Nipetiro camasã na yerip̄ na catũgoñarjẽ p̄ame baujaro na ññamasĩõ joroque átigumi, cū caquetibũjuriye jũgori. Torena, jicããrã m̄ macũrẽ cū tejãñugarãma. M̄ p̄ame tiere na cateero ññaõ, butiõro m̄ yaparuañũñugo —cõ ññup̄ Simeón Mariãre.

³⁶ Mai, ti wiip̄ ãñupõ Ana sawãmecũco cūã. Fanuel ãnacũ macõ, Aser ãnacũ ya poa macããcõ majũ ãñupõ. Cõ p̄ame profeta ãñupõ. Bairi jicãõã ãninucũñupõ Ana. Mai, sawãmao ãcõ, manap̄cusupõ. Jicã wãmo peti p̄uga p̄enirõ cãnacã cũmarĩ majũ cõ manap̄ mena ãnimĩñupõ.

³⁷ Bairo cõ manap̄ cū cariaro bero yua, jicãõã ãninucũñupõ. Apei boesupõ. Bairo bairi templo wiip̄are ãninucũñupõ Ana. Top̄re ãcõ, Diore cū j̄eninucũñupõ. H̄m̄recõõ, ñami cũãrẽ cū j̄eninucũñupõ. H̄garique betiri Diore cū j̄eni ñubuenucũñupõ. Bairo átĩ ãcõ yua, cabũcũo ãñupõ. Ochenta y cuatro cũmarĩ majũ cãgooyupõ.

³⁸ Bairo bai yua, Simeón Mariãre cū caquetibũjũ yaparõrip̄ana cõ cūã nat̄u etayupõ. Bairo etanacã, cũãcãrẽ q̄ũñarĩ, “Dios m̄ ñujãñña jãã mena,” q̄ũñupõ. Bairo ñ yaparõ, narẽ canetõõp̄anre cacoteri majãrẽ atore bairo na ñ quetibũjũyupõ: “Useanirĩ ãña ȳn yarã Jerusalén macããna. Merẽ etayami marĩrẽ canetõõp̄an,” na ñ quetibũjũyupõ.

El regreso a Nazaret

³⁹ Cabero, Joséjãã Dios cū carotiricarore bairo átipeyori bero, tunucoásuparã Galilea yeparũ Nazaret macã, na ya macã majũp̄.

⁴⁰ To bero Jesús p̄ame caroaro tutuaũ butiyup̄. Bairi tunu caroaro tũgoñamasĩcoasup̄. Torecũ, Dios caroare cū joyup̄ Jesure.

El niño Jesús en el templo

⁴¹ Tunu tocãnacã cãma Jesús pasũjãã Jerusalẽp̄ ãnucũñuparã, Pascua bose r̄m̄nrẽ ññarãã.

⁴² Bairi Jesús p̄uga wãmo peti r̄npore p̄uga p̄enirõ cãnacã cũmarĩ cacũgon cū caãno ásuparã Jerusalẽp̄. Na cabainucũrĩcãrõrẽ bairo baiyuparã.

⁴³ Bairo top̄re eta, ãni, pasua bose r̄m̄nrẽ bero yua, tunuásuparã na ya rap̄n. Jesús p̄ame Jerusalẽp̄ã tuayup̄. Cū pasua p̄ame masĩẽsuparã cū catuarijere.

⁴⁴ Bairo ãnã, Jesure q̄ũñãetimirãcũã, “Marĩ mena macããna mena ãcũmi,” ñ tũgoñañuparã. “Marĩ berore usaumi,” q̄ũ tũgoñañuparã Jesure ti r̄m̄n, na caãjũgori r̄m̄nrẽ. Cabero q̄ũñãetiri yua, cū macãjũgoyparã. “Jãã macãrẽ mujãã ññaetiatĩ?” ñ j̄eniññañuparã. Na yarã, na bapa cũãrẽ na ñ j̄eniññamiñuparã.

⁴⁵ Bairo cū bõcaetimirã yua, tunucoásuparã Jerusalẽp̄, cū macãránã.

⁴⁶ Bairo ti macãp̄u etarã, itia r̄m̄n bero cū bõcayuparã Dios ya wii templo wiip̄. Mai, Jesús p̄ame to macããna cajũgoñubueri majã mena ruiyup̄. Na caquetibũjurijere tũgon baiyup̄. Tunu bairoa narẽ, “¿Dõpe bairo ñgaro to ññati tie?” na ñ j̄eniññanucũñup̄.

⁴⁷ Bairi nipetiro camasã cū caĩmasĩrjẽrẽ tũgorã, narẽ cū cayurjere cũãrẽ tũgorã, cū tũgocõã maniãsuparã. “Cawĩm̄n nimicũã, masjñññami,” ññuparã na p̄ame, Jesure.

⁴⁸ Bairi yua, cū pasua top̄n cū bõcayuparã. Cũ bõca, q̄ũñña acũacoasuparã. Cũ paco p̄ame atore bairo q̄ũñupõ:

—Macũ, ¿nop̄ẽĩ jããrẽ, bairo m̄ baiyati? Ȳn, m̄ pasũ mena m̄nrẽ yoaro jãã macãmiap̄. Bairi jãã tũgoñarĩq̄ũ paiap̄ —q̄ũñupõ Mariã Jesure.

⁴⁹ Bairo cõ caĩrõ tũgo, cõ ññup̄:

—¿Nopēirā yare mujāā macāati? Yū Pacu yare cū carotirijere yu caátigaro, ¿mujāā masiētīati? —cō īñupū Jesús Mariare.

⁵⁰ Bairo cū caīrjērē tūgomasiēsūparā cū pacua puame. “¿Dope bairo īgu qūīñati marī macū?” ĩcōāñuparā.

⁵¹ Cabero yua, na mena tunucoásūpu Jesús Nazaret macāpu. Bairo topu eta, ācū yua, cū pacua na caīrōrē bairo caroaroyūpu. Mai, cū paco puame cū caātiānierē caroarō tūgoña qūēnocōā āninucūñupō cō yeripu.

⁵² Jesús puame cū catūgoñarjērē, cū rupau mena buticōā usaásupu. Bairi Dios puame cū caātiānierē caroarō qūīñajesoyupu. Camasā cūā caroarō qūīñajesoyuparā Jesure.

3

Juan el Bautista en el desierto

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹⁻² Cabero yua, nocānacā rūmarī bero, Juan ānacū desierto cayucūmanopu āninucūñupū, Zacarías ānacū macū majū. Mai, tiwatoa Tiberio cawāmecucu nipetiro yepa quetiupau āñupū. Merē wāmorī peti jīcā rupo pēnirō cānacā cūmarī majū quetiupau āñupū Tiberio. Apei, Poncio Pilato cawāmecucu Judea yepa macāānarē cūrē carotibojau āñupū. Apei cūā Herodes cawāmecucu Galilea yepa macāānarē cūrē carotibojau āñupū. Apei, Herodes bai cūā, Felipe cawāmecucu Iturea, Traconite puga yepa macāānarē cūrē carotibojau āñupū. Apei cūā Lisania cawāmecucu Abilinia yepa macāānarē cū rotibojayupu cū cūā Tiberiore. Tunu bairoa Anás, Caifás cawāmecucu sacerdote majā quetiuparā majū āñuparā na cūā. Tiwatoa majū Dios Juarē cū quetibūju āñesēārotiyupu yua.

³ Bairo cū caīrō tūgo, topu ásūpu Juan, Rio Jordán na caīrī yaa tūnipu. To macāānarē atore bairo na ĩ quetibūjuyupu: “Tūgoña qūēnoña roro mujāā caātiānierē. Tie mujāā cabairijere cū tūgoña jēniña mujāā majū Diore. Tunu bairoa cabautizarotiparā mujāā āniña. Bairo mujāā caato, mujāā netōgumi Dios,” na ĩñupū Juan to macāānarē.

⁴ Atore bairo ĩ woatu quetibūjucūñāñupū Isaiás ānacū, Dios yau profeta Juan cū cabaipeere: “Bairo īgumi jīcāū desierto cayucūmanopu caānicōāniatacu:

‘Marī Quetiupau yoaro mee etagumi.

Torena, caroarō cariape ānicoteya.

Camasā na quetiupau cū caetaparo jūgoye cū caatīpawārē na caqūēnorōrē bairo cū qūēnoyuya mujāā cūā.

⁵ Na puame na quetiupau cū caatīpawāpūre ope to caāmata, ñerī mena tore cūbiayama.

Tunu bairoa ūtā buri to caāmata, yesea qūēnoñama.

Tunu bairoa carupa betori cūā to caāmata, cariape qūēno āmewiyoyama ti wāārē.

Caroa wāā majū qūēnoñama cū caatīpawārē.

Tore bairo mujāā cūā marī Quetiupau cū caetaparore caroarō qūēnoyuya mujāā yeripu.

⁶ Bairo nipetiro camasā narē Dios cū canetōroticūrīcūrē qūīñagarāma, ĩgumi cayucūmanopu caānicōāniatacu,”

ĩ woatu quetibūju jūgoyeticūñupū Isaiás ānacū Juan cū caīquetibūjūpeere.

⁷ Bairo Isaiás cū caīwoatuquetibūjuro bero, cayoato bero Juan puame etayupu. Bairo cūrē cabautiza rotiratīatanarē atore bairo na ĩ quetibūjuyupu: “ĩMujāā caītopairā, āña pūnaarē bairo caāna mujāā caānoi, mujāā yu bautizaecu! Atore bairo mujāā ĩ tūgoñarā: ‘Dios camasārē cū caīñabeseri rūmurē popiye marī cabaibujioatajere oco mena marī cosenetōbujioñmi, mujāā ĩ tūgoñarā. ¿Ñamu mujāā cū quetibūjayati, ‘Tie mena jāā netōgarā,’ mujāā caīrjērē? Bairo puame mujāā caātiānierē boyā:

⁸ Rorije mujāā caātiere yapapuari caroarō ānajē puame átījūgoya. Bairo mujāā caato, camasā nipetiro ĩnarā. ‘Torena, na yerire merē wasoa yaparoupa,’ ĩ masīgarāma. Tunu bairoa, ‘ĩMarīā, Abraham ānacū pārāmerā marī caānoi, marī netōgumi Dios!’ ĩ tūgoñaeticōāña. Bairo mujāā caītūgoñamiatācūārē, dope bairo ātinetōmasīā maniña. Dope bairo Dios bou, atie ūtā rupaa mena Abraham pārāmerārē bairo átiqūēno jēñomasīñami.

⁹ Bairi caroarō mujāā caāpericōāta, jīcāū yucu, carica maniiērē quetījoerocacōāricārōrē bairo mujāā átirecōāgumi Dios mujāā cūārē. Petoaca rŭsaya mujāārē Dios cū caīñabesepa rāmū,” na ĩ quetibūjuyupu Juan cūrē cabautiza rotiratīatanarē.

¹⁰ Bairo cū caīrō tūgo, atore bairo qūī jēniñāñuparā to macāāna capāārā:

—Tame, toroque, ¿ñerē jāā átibujioctī?

¹¹ Bairo na caījēniñarō tūgo, Juan puame atore bairo na ĩñupū:

—Nii ūcū jutiro pūgaro cacūgoū, apei cacūgoecure jīcārō cū nuniāto. Tunu bairoa ūgarique cacūgoū, apei cacūgoecure cū batoāto —na ĩ quetibūjuyupu Juan catūgorā etarārē.

¹² Na watoa etayuparā jīcāārā dinerore jejobojari majā. Roma gobiernorē camasā yaye dinerore impuestos cawāmecutiēre jejobojari majā etayuparā, cā bautiza rotirāna Juarē. Na cā qūī jēniñañuparā:

—Cabuei, ¿dope jāā caátore cā boyati Dios?

¹³ Bairo na caījēniñarō tūgo, atore bairo na ī quetibujuyuru:

—Mujāā quetiuparā na carotiricaro jīcārō tūni jeya. Tie netōrō jeeticōāña.

¹⁴ Cabero tunu soldaua cā cā eta, qūī jēniñañuparā:

—Jāā ate, ¿ñerē jāā caátiere cā boyati Dios?

Bairo na caījēniñarō tūgo, na cāārē na ī quetibujuyuru:

—Tutuario mena camasārē na ēmaeticōāña. Tunu na busujāētīcōāña caáperārē, marīrē na wapatiáto, írā. Tunu mujāā capaapee wapare mujāā quetiuparā na cajorijerea tocārōā hseanicōāña. Bonemoeticōāña —na ī quetibujuyuru Juan soldauare.

¹⁵ Camasā ruame Juan cā caquetibujuriē jūgori butioro tūgoñañuparā. Bairi nipetiro camasā na yeripū atore bairo ī tūgoñañuparā: “¿Āni, Juan, Mesías, Dios cā cajou majū cū ānicuti?” āmeo ī tūgoñañuparā na majū.

¹⁶ Bairo na caītūgoñarō, Juan ruame atore bairo na ī quetibujuyuru: “Yū paarique niña mujāārē oco mena yū cabautizarije. Yū paarique to cañumiatacūārē, yū bero caetau cū caparije ruame ñunetōgaro. Cū roque Espiritu Santore jōmasīgumi camasāpūre. Tunu bairoa camasā roro na catūgoñarījē na wasoao joroque na ātigumi. Cū roque yū netōrō caānimajūū nigumi. Bairi yū ruame jīcārō tūni yū ātipeyomasīētīña.

¹⁷ Yū bero caetapau ruame marī īñabesegumi. Bairo carorārē na beseregumi. Trigo aseri carorijere joerocacōārīcārōrē bairo camasā carorārē na beseregumi. Caūpetieti peeropu na joeregumi. Caroarā roquere caroaro na qūēnogumi. Trigo caroa majūrē caroaro na caqūēnocūrōrē bairo caroaro na qūēnogumi caetapau cū yarā majūrē,” na ī quetibujuyuru Juan catūgorā etarārē Jesús cū caátipeere.

¹⁸ Bairo yua, atore bairo capee wāme, camasārē na quetibujuyuru Juan caroa queti majūrē.

¹⁹ Bairo caroaro cū caquetibujumiatacūārē, quetiupau gobernador Herodes cawāmecucu ruame Juan cū caīrījērē tūgousaesupu. Mai, Herodes bai Felipe ñumorē cō ēmañupū. Herodías cawāmecuco mena ānucūñupū. Tore bairo apeye űnie cūārē roro majū āsupu Herodes. Bairo bairi roro cū caátiere cū quetibujumiñupū Juan Herodere.

²⁰ Cabero Herodes ruame cū caīrō tūgo, nemorō roro āsupu. Juarē preso jorica wiipū cū jorocacōāñupū yua.

Jesús es bautizado

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Mai, Juan ruame to macāña nipetirārē oco mena na bautizayuru. Bairo cū caáto watoa, Jesús cūārē cū bautizayuru. Bairo Jesús cū cajēniñraua yua, jōbui umurecōo ruame pāānucācoasuparo.

²² Bairo capārō yua, buare bairo ruiasúpu Espiritu Santo, Dios Yeri majū, Jesús tūpu. Bairo cū cabauriáto, jōbuiyū busurīque atore bairo ī ocajoyuparo:

—Mū, yū macū, yū camai majū, mū āniña. Mū caātiānierē ñiñajesoya butioro —ī busu ocajoyuparo jōbuiyū busurīque.

Los antepasados de Jesucristo

(Mt 1.1-17)

²³ Bairi yua, Jesús camasārē cū caquetibujūgoripau treinta años majū cāgooyuru. Mai, Dios macū cū caāniamiatacūārē, “Cū pacu José niñami,” qūī tūgoñañuparā camasā Jesure.

José ruame Elī cawāmecucu ānacū macū āñupū.

²⁴ Elī ruame Matat cawāmecucu ānacū macū āñupū.

Matat ruame Levī cawāmecucu ānacū macū āñupū.

Levī ruame Melqui cawāmecucu ānacū macū āñupū.

Melqui ruame Jana cawāmecucu ānacū macū āñupū.

Jana ruame José cawāmecucu ānacū macū āñupū.

²⁵ José ruame Matatías cawāmecucu ānacū macū āñupū.

Matatías ruame Amós cawāmecucu ānacū macū āñupū.

Amós ruame Nahúm cawāmecucu ānacū macū āñupū.

Nahúm ruame Esli cawāmecucu ānacū macū āñupū.

Esli ruame Nagai cawāmecucu ānacū macū āñupū.

²⁶ Nagai ruame Maat cawāmecucu ānacū macū āñupū.

Maat ruame Matatías cawāmecucu ānacū macū āñupū.

Matatías ruame Semei cawāmecucu ānacū macū āñupū.

Semei ruame Josec cawāmecucu ānacū macū āñupū.

Josec ɾɿame Judá sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

²⁷ Judá ɾɿame Joanán sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Joanán ɾɿame Resa sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Resa ɾɿame Zorobabel sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Zorobabel ɾɿame Salatiel sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Salatiel ɾɿame Neri sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

²⁸ Neri ɾɿame Melquí sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Melquí ɾɿame Adi sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Adi ɾɿame Cosam sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Cosam ɾɿame Elmadam sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Elmadam ɾɿame Er sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

²⁹ Er ɾɿame Jesús sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Jesús ɾɿame Eliezer sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Eliezer ɾɿame Jorim sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Jorim ɾɿame Matat sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

³⁰ Matat ɾɿame Leví sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Leví ɾɿame Simeón sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Simeón ɾɿame Judá sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Judá ɾɿame José sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

José ɾɿame Jonám sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Jonám ɾɿame Eliaquim sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

³¹ Eliaquim ɾɿame Melea sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Melea ɾɿame Mena sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Mena ɾɿame Matata sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Matata ɾɿame Natán sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

³² Natán ɾɿame David sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

David ɾɿame Isai sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Isai ɾɿame Obed sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Obed ɾɿame Booz sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Booz ɾɿame Sala sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Sala ɾɿame Naasón sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

³³ Naasón ɾɿame Aminadab sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Aminadab ɾɿame Admin sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Admin ɾɿame Arni sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Arni ɾɿame Esrom sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Esrom ɾɿame Fares sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Fares ɾɿame Judá sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

³⁴ Judá ɾɿame Jacob sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Jacob ɾɿame Isaac sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Isaac ɾɿame Abraham sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Abraham ɾɿame Taré sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Taré ɾɿame Nacor sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

³⁵ Nacor ɾɿame Serug sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Serug ɾɿame Ragau sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Ragau ɾɿame Peleg sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Peleg ɾɿame Heber sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Heber ɾɿame Sala sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

³⁶ Sala ɾɿame Cainán sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Cainán ɾɿame Arfaxad sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Arfaxad ɾɿame Sem sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Sem ɾɿame Noé sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Noé ɾɿame Lamec sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

³⁷ Lamec ɾɿame Matusalén sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Matusalén ɾɿame Enoc sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Enoc ɾɿame Jared sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Jared ɾɿame Mahalaleel sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Mahalaleel ɾɿame Cainán sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

³⁸ Cainán ɾɿame Enós sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Enós ɾɿame Set sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Set ɾɿame Adán sawãtescsu ânascü macü ãñurü.

Adán ɾɿame Dios cü caqñeñojúgoriscu ãnirí cü macäre bairo caäcü ãñurü yua.

4

*Jesús es puesto a prueba**(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)*

¹ Bairo Juan Jesure cū cabautizaro bero, Jesús p̄ame Esp̄ritu Santo, Dios Yeri cū camas̄ōrijē carusaecu majū ānicōāñupū. Bairo cū caño yua, Jesure, Rio Jordán cañiatacure cū jūgoāsúp̄u desierto cayucamanop̄u Esp̄ritu Santo p̄ame.

² Bairi desierto cayucamanop̄u cuarenta rām̄arī majū āñupū. Bairo top̄u cū caño yua, wātī p̄ame rorije cū ātirotimiñupū Jesure, “Cariape cū ātinucūñati,” ĩ. Tunu top̄u ācū, ñe ūnie ūgaesup̄u Jesús. Bairi cuarenta rām̄arī bero yua, queyarique tūgoāñupū.

³ Mai, wātī p̄ame atore bairo cū ātirotimiñupū Jesure:

—Mu, Dios macū mu āniña. Bairo cariapea Dios macū caācū ānirī, atia ūtārē pan q̄ñenōrī ūgaya —q̄ññupū wātī Jesure.

⁴ Bairo cū cañrō tūgo, atore bairo p̄ame q̄ñcōāñupū Jesús:

—Mu cañrōrē bairo yu āperigu. Dios yaye quetire na cawoaturica tutip̄u ricaati yu ātirotiyeti. Bairo ñña ti tuti: ‘Ūgarique marī cauganucūrō jeto boetiyami Dios. Nipetirije cū yaye quetibujariquere marī catāgoñarjē cāārē boyami,’ ĩ quetibujaya Dios yaye quetire na cawoaturica tutip̄u —q̄ññupū Jesús wātīrē.

⁵ Bairo cū cañrō bero, wātī p̄ame Jesure ūtāu buip̄u cū neásup̄u. Top̄u etari yua, q̄ññōñupū ati yepa macāna tocānacāp̄ua macāna quetiuparā na carotimasir̄paugire.

⁶⁻⁷ Bairo q̄ññō yaparo, bairo q̄ññupū tunu Jesure:

—Atie m̄arē yu caññorjērē yu cāgoya. Bairi noo yu caboñre cū yu nuninetōmasiña. Mu p̄ame mu cabooata, tocānacā macā macāñnarē carotimasir̄jērē m̄arē yu nunigu. Nipetiro camasā m̄arē ĩroagarāma, r̄p̄opaturī mena etanumurī yure mu cañroaata. Carotimasī mu ānio joroque mu yu ātigu. “Jau,” miwā —q̄ññupū wātī Jesure.

⁸ Bairo cū cañrō tūgo, bairo q̄ññupū Jesús:

—Mu cañrōrē bairo yu āperigu. Dios yaye quetire na cawoaturica tutip̄u ricaati yu ātirotiyeti. Bairo ñña ti tuti: ‘Jicāū niñami marī cañroau, Dios jeto. Cū cañrjē jetore tūgoya,’ ĩ quetibujaya Dios yaye quetire na cawoaturica tutip̄u —q̄ññupū Jesús wātīrē.

⁹ Bairo cū cañrō bero, wātī p̄ame Jesure cū neānemoñupū. Jerusalén macāp̄u Dios ya wii, templo wii buip̄u cū neānemoñupū. Bairo top̄u eta, q̄ññupū wātī Jesure:

—Mu, Dios macū mu āniña. Bairo cariapea Dios macū caācū ānirī, mu majū patiñarui ācūja jō yepap̄u. Mu riaecu.

¹⁰ Tore bairo ĩ quetibujaya Dios yaye queti:

‘Dios p̄ame cū yarā āngelea majārē mu coterotigumi.

¹¹ Na, āngelea majā, mu bocāñegarāma ūtā rupaap̄u mu cañnarocapeaetiparore bairo ĩrā,’ ĩ quetibujaya Dios yaye quetire na cawoaturica tutip̄u —q̄ññupū wātī Jesure.

¹² Bairo cū cañrō tūgo, bairo q̄ññupū Jesús:

—Bairo mu cañquetibujurore bairo cañmiatacāārē, mu caātirotirore bairo yu āperigu. Bairo yu caāto boetiyami Dios. Ape wāme ape pūrōp̄u atore bairo ĩ quetibujaya: ‘Marī Quetiupau Diore cū camasir̄jērē ātiepecōārī cū jēnieticōāña,’ ĩ quetibujaya Dios yaye queti na cawoaturica tutip̄u —q̄ññupū Jesús wātīrē. Cū yuesup̄u.

¹³ Bairi wātī p̄ame ape wāme roro cū ātiroti masiēs̄up̄u. Bairo ātiroti masiēt̄irī yua, Jesure cū aweyocoāsúp̄u mai.

*Jesús comienza su trabajo en Galilea**(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)*

¹⁴ Bairo cabero Jesús Galilea yepap̄u Esp̄ritu Santo cū camasir̄jē mena ñe ūnie rusaricaro mano tunucoāsúp̄u yua. Bairi to macāna nipetiro camasā ti yepa tūni macāna p̄ame cū cabairijere tūgorā tocānacāp̄ua āmeo quetibujū netōōñuparā na majū.

¹⁵ Jesús p̄ame tocānacāp̄uarī na cañbueneñarī wiiriḡure camasārē na quetibujayup̄u. Bairo cū cañquetibujuro, camasā nipetiro q̄ñroayuparā.

*Jesús en Nazaret**(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)*

¹⁶ Cabero Nazaret cawāmecuti macāp̄u etayup̄u tunu Jesús. Cawīmau ācū, cū cabutirica macāp̄u etayup̄u. Top̄u eta, ti macā macāna na cañbueneñarī wiip̄ure jāññupū yerijārīcā rāmu caño. Bairo jeto ātinucūñupū Jesús ti rāmu ūnorē. Bairi ti wii camasā riapep̄u nucūñupū, Dios ya tutire jūgoquetibujugu.

¹⁷ Bairo cū cabairo, profeta Isaias ānacū cū cawoatiriquere cū nuniñuparā. Bairo cū na canunirō, ti pūrō macāñjē quetibujarique jicā wāmerē bōcayup̄u. Atores bairo cañr̄paure bōcayup̄u:

18 —“Espíritu Santo yu mena ãniñami merê, Dios yure cû caroticûrîcârôrê bairo yu caátiparore bairo î.

Yu mena ãniñami, cabopacarârê caroa quetire na yu caquetibujuparore bairo.

Yu jowî Dios, camasârê cû caqûenoparore bairo na yu caquetibujuparore bairo î.

Jicâârã preso cañe ecoricarârê bairo caña niñama.

Aperã cacaapee iñaenarê bairo niñama.

Aperã wâtîrê roro caátiecorârê bairo caña niñama.

Na ûnarê yu caqûenoparore bairo î, yu jowî Dios.

19 Camasârê Dios cû canetôrî yutea caetarore yu quetibuju rotijowî yua,”

iña ati pûrô —na î quetibujuyupu Jesús cûrê catâgori majã, sinagoga wii macãânarê.

20 Bairo ti pûrôrê iñayaparo, ti tutire biayupu. Bairo áti yua, ti wii papera tutirire cacoteire cû pitinuniñupû. Pitinuni, etanumucoasupu Jesús. Bairo cû caáto, nipetiro camasã qûñnacõã usayuparã.

21 Bairo cûrê na caññausaro, atore bairo na iñupû Jesús:

—Isaías ãnacû cû caïquetibuju woaturicua yu ãniña. Æmerê cû caïquetibujuricarore bairo baietaya —na iñupû Jesús ti wii macãânarê.

22 Bairo cû caïrô tãgorã, cû caïrjêrê tãgo acuaacoasuparã. Atoze bairo iñuparã:

—Ago tame, ãni, caroaro jicãrô tãni busuyami. ¿José macû mee cû ãniñati? Bairo cûã nimicãã, ¿caroaro cû masiñati? —ãmeo î busuyuparã na majû.

23 Cabero Jesús puame na iñupû tunu:

—Ati yepa macããna apeî narê cû cacatiorore borã, cû na cañucûrôrê bairo mujãã cûã yu mujãã î tãgoñarã: “Mu, ucotiri majõcu, mu majûã ucoti catioya. Baiñi Capernaupre ãcã, mu caátijêñoriquêrê bairo atore, mu ya macãpu cûãrê mu átigu, Dios cû cajou mu caãmata,” yure mujãã î tãgoñarã —na î quetibujuyupu Jesús ti wii macãânarê.

24 Î quetibuju yaparo, bairo na iñupû tunu:

—Cariape mujããrê ñiña: Ni ûcû Dios yau profetare cû ya macã macããna cû boenama. Noa majû qûiroaenama.

25 Tunu bairoa marî ñicû profeta Elías ãnacû, cû cañni yuteapu cawapearã rõmirî capããrã ãñuparã. Ati yepa Israel yepapure itia cûma ape cûma recomacã caoco ocaeti yuteare capããrã ãñuparã. Tunu ti yuteare butiõro auariarique ãñuparõ.

26 Bairo capããrã na ûna na cañnimitacûãrê, cawapearã rõmirî jicãõã na mena macããcõ jettore cû juátinemo rotiyupu Dios Eliare. Sarepta cawãmecucore ape yepapu Sidõn macããcõrê cõ juátinemo rotiyupu.

27 Tunu bairoa profeta apeî Eliseo cawãmecucu ãnacû cû cañni yutea carupau boarã capããrã ãñuparã ati yepapure. Bairo capããrã na ûna na cañnimitacûãrê, jicããã na mena macããcû jettore cû catorotiyupu Dios Eliseore. Naamán cawãmecucure, ape yepa, Siria yepa macããcûrê cû catorotiyupu —na î quetibujuyupu Jesús cû ya macã macãânarê.

28 Bairo cû caïquetibujuro tãgorã, ñubuerica wii macããna puame butiõro asijãñuñuparã Jesús mena.

29 Bairo cû mena asia yua, cû ñe, ti macã jũgoye ûtãã buipû cû neásuparã. Bairo topu etarã, cû tuneroca ñojogamiñuparã Jisure.

30 Bairo na caátigamiatacûãrê, Jesús puame na watoapu, cû jãã î masiã mano, na netõ acoásupu.

Un hombre que tenía un espíritu impuro

(Mr 1.21-28)

31 Cabero Galilea yepapu Capernaum cawãmecuti macãpu acoásupu Jesús. Topu eta, yerijãrîcã rûmu caño na jũgobueyupu camasârê.

32 Carotimasî cû caïquetibujurore bairo na quetibujuyupu. Bairo cû caquetibujurijere tãgorã, to macããna puame tãgo acuaacoasuparã.

33 Mai, ti wii sinagoga ñubuerica wiipû ãñupû jicãã wâtî yeri pûna cacũgou. Bairo Jesús cû cabueãno, wâtî yeri pûna cacũgou puame atore bairo butiõro qûî awajayupu:

34 —Mu, Jesús Nazaret macããcû, ¿nopêî mu atîati jãã ture? ¿Jããrê rei acû mu baiyati? Murê jãã masijãñuña. Mu, Dios macû, cañu, mu ãniña —qûî awajayuparã wâtî yeri pûna, cañmu risero mena jũgori.

35 Bairo na caïrô tãgo, na iñupû Jesús:

—¿Busueticõãña mujãã! ¿Ñni cañmu rupauze witi ánãja! —na iñupû Jesús wâtîãrê.

Bairo cû caïrô tãgo, wâtî yeri pûna puame cañmurê cû jũgoñañupû yepapu, cûrê caññarî majã watoare. Bairo áticõã, roro cû átiri mee witicoásupu.

36 Bairo cañmurê cû caátiere iñarã, nipetiro camasã qûñña acuaacoasuparã.

—¿Ñe to ãnifñati cawãma Jesús cã carotirije? ¡Nocãrõ caroaro majũ cã masifñati! Wãtĩ yeri pũna cãã cã yucõãñama. “Witi ánãja,” cã caĩrõ, witicoayama yua —ãmeo ifñuparã na majũ Jesure.

³⁷ Bairo cã caáto bero, cã tãgoyuparã camasã nipetiro ti yepa tũni macããna, Jesús cã caátiere, cã camasifñjêrê yua.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸ Bairo na quetibũju yaparo, na ñubuerica wiire witicoásũpu Jesús. Ti wiire witiã, jããcoasũpu Simón cawãmecũca ya wiĩpu. Mai, Simón mañicõ pũame riajãñũñupõ. Bũtioro bũgoyupo. Bairo cã cajããrõ, cã quetibũjuyparã cabũcũo cõ cariarijere.

³⁹ Bairo na caĩquetibũjuro tũgo, cõtũ eta, “Bũgoye tocãrõã jãñaña cõrê,” ifñupũ. Bairo cã caĩrõ, jicoquei jãnacuasuparo bũgoye pũame. Tocãrõã caticoasupo. Bairo catiãcõ yua, tocãrõã ugarique na qũñonũñupõ Jesujããrê.

Jesús sana a muchos enfermos

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰ Cabero muĩpu cã cajããrĩpaũ, canaioatĩpaũ caãno Simón ya wiĩpure etayuparã nipetiro ti macã macããna. Dise ñnie riaye caãno cãrõ cacũgorã yarã pũame na neasuparã Jesús tũpu. Bairo Jesús pũame na caetaro ifña, nipetirãrê na catioyupu. Cã wãmorê na bui ñigãpeori tocãnacã wãme riaye cacũgorãrê na catioyupu.

⁴¹ Tunu bairoa na mena macããna cariarã capããrã wãtĩ yeri pũnarê cacũgorã cããrê na netõõñũpũ Jesús. Bairo cã caáto, wãtĩ yeri pũna pũame qũĩ awajayuparã, bairo witi ánã:

—¡Mũ roque Dios macũ mũ ãniña! —qũĩñuparã.

Bairo na caĩmiatacããrê, Jesús pũame na Irotiesupu. Yu, Mesías, Dios cã cajõu yu caãnierê na quetibũjueticõãto ñ, bairo na Irotiesupu.

Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas

(Mr 1.35-39)

⁴² Ape rãmu cabusuatĩpaũ Jesús wãcã, ti macãrê witicoásũpu. Bairo ácu yua, etayupu Jesús camasã na camanipaũpu. Bairo topũ cã caãno, ti macã macããna cã macãñuparã. Bairo cã macãrĩ, cã etacoasuparã. Atore bairo qũĩñuparã:

—Aperopũ mũ ápewa. Jãã mena mũ ãnicõãwã —qũĩñuparã.

⁴³ Bairo na caĩrõ tũgo, bairo na ifñupũ Jesús:

—Ape macãã macããna cããrê na yu quetibũjuũ. Caroa quetire, Dios cã carotimasifñipaũ caetarore na yu quetibũju masifõgu. Torecũna, yu jowĩ Dios ati yepapure —na ifñupũ Jesús ti macã macããnarê.

⁴⁴ Cabero cã caĩrõrê bairo quetibũju ñesẽãñupũ Jesús Judea yepapure. Ñubuerica wiiri macããnarê na quetibũju ñesẽãñupũ Jesús.

5

La pesca milagrosa

(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ Ape rãmu utabũcũra Genesaret cawãmecutira tãnipũ ãñupũ Jesús. Topũ cã caãno, camasã pũame Dios yaye quetire tũgogarã, cãtu neñañuparã dope baiã masiã manopũ.

² Bairo na cabairo yua, tira tãnipũ ifñajoyupu Jesús pũga cũmuu, capaca turorica cũmuu majũrê. Mai, ti cũmuu uparã mañuparã. Na cũmuurê maa weyo, paputiropũ na bapi yucũre cõserã baiyuparã. Wai pajããrĩ majã ãñuparã.

³ Bairi Jesús pũame ti cũmuu jicãrê ájããñupũ Simón ya cũmuu majũrê. Bairi Simorê jõjãñũrĩ tuwiyo rotioyupu. Simón pũame, “Jau,” ñ, cã tuwiyo joyupu. Bairo ti cũmuapu jãñarĩ Jesús pũame petapu canucũrĩ majãrê caroaro na quetibũju jũgoyupu.

⁴ Bairo na quetibũju yaparori bero, atore bairo qũĩñupũ Jesús Simorê:

—Jito, utabũcũra recomacãpu marĩ átõca. Topũ etari mujãã bapire mujãã roca ñuawa. Bairo ána, marĩ wai pajããgarã —qũĩñupũ Jesús Simorê.

⁵ Bairo cã caĩrõ tũgo, Simón pũame qũĩñupũ:

—Cabuei, ati ñami jãã wai macãmiapu. Jãã bocaetiapu. Maniãma. Baihua, mũ caĩrõrê bairo yu átiyu. Bapire yu rocañuagu —qũĩñupũ Simón Jesure.

⁶ Bairo Simojãã na caáto, tocãrõã wai capããrã ti bapire jããñuparã. Bairo jããnetõrã yua, na bapi wori nucãpũ jããñuparã.

⁷ Bairo capããrã waire ifña acuari, na baparãrê ape cũmuapu caãnarê na piioyuparã. “Jãã juátirasã,” na ifñuparã. Bairo na caetaro yua, waire na jejããñuparã. Pũga cũmuapurea waire na jejããñuparã. Cũmuu pũame ruacoabujioyuparo.

⁸ Bairo Simón ñame Jesús cū caátimasĩrjêrê ññarĩ, cūtu ñapopaturi mena etanumurĩ qũĩroayuru. Bairo átícõã, qũĩñupũ Simón Jesure:

—Yũ Quetiupau, carõu yũ ãniña. Carorije wapa cacũgou majũ yũ ãniña. ¡Bairi yatu ãmeina! —qũĩñupũ.

⁹ Mai, butiõro ñña acũacoasuru Simón, Jesús cū caátimasĩrjêrê. Tie jũgori waire capããrã pajĩñañuparã. Bairi Simón, cū mena macããna cãã ñña acũacoasuparã.

¹⁰ Bairo cū caáto, Jacobo, cū bai Juan cãã, Zebedeo pũnaa ñame cãã ñña acũacoasuparã. Mai, naa, Simón bapa ãñuparã. Jicãrõ wai pajĩñanucũñuparã. Bairi Jesús ñame, Simón bairo cū caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ:

—Simón, uwieca. Caroaro waire cawãsãmasĩ mu ãniaru, wai na rutieticoáto, ĩ. ãmerê yua, caroaro camasãrê caquetibũmu mu ãnio joroque mu yũ átiyu, na yasieticõãto, ĩ—qũĩñupũ Jesús Simorê.

¹¹ Bairo cū caĩrõ bero, Simojãã petaru maarásúparã. Topu etarã, na cūmuurê, na apeye ñnie cããrê toa cũcõã, Jesús mena bapacutiracoásúparã.

Jesús sana a un leproso

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Cabero Jesús jicã macãpũ cū caãno, caũmu jicãũ carupau boau ñame qũĩñajoyuru Jesure. Bairo qũĩñajo yua, cūtu etari ñapopaturi mena etanumurĩ Jesure qũĩroayuru. Bairo qũĩroa, atore bairo qũĩ jëniñañupũ:

—Yũ Quetiupau, mu cabooata, yũ mu netõõgu yũ caboariaye cutiere —qũĩ jëniñañupũ Jesure.

¹³ Bairo cū caĩjëniñarõ tũgo, Jesús ñame cū wãmo mena cū pãñañupũ. Bairo átícõã, atore bairo qũĩñupũ Jesús:

—Mu cacatiro yũ boya. ¡Bairi mu yũ netõõña! —qũĩñupũ cariaure.

Bairo Jesús cū caĩrõ, jicoquei caticoasuru carupau boamiatacu.

¹⁴ Bairo cū cabairo ñña, Jesús ñame cū quetibũmu rotiesuru aperãrê cū cabaiatajere. Bairo qũĩñupũ:

—Cariape acoácũja sacerdote tũpu. Qũĩñoña mu rupau, mu cacatiatajere. Bairo tunu Diore cū nuniña mu cacatirije wapare. Tore bairo marĩ átirotiyupi Moisés ãnacũ. Bairo mu caátiatato bero, nipetiro camasã masĩgarãma mu cacatiatajere yua —qũĩñupũ Jesús carupau boamiatacure.

¹⁵ Bairo Jesús cū caátijatajere camasã na camasĩrõrê cū caboetimiatacũãrê, nipetiropu queti batapeticoasuparo. Bairi capããrã camasã Jesús tũpu etayuparã. Jicããrã cū yaye busũriquere tũgogarã, bairi aperã na riayere cū netõõrotigarã cūtu etayuparã.

¹⁶ Bairo na cabaimiatacũãrê, Jesús ñame aperopu acoásúpu. Ácoa yua, etayuru Jesús camasã na camanopu. Topu Diore cū jëniñupũ yua.

Jesús sana a un paralítico

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ Jicã rũmu Jesús camasãrê tunu cū caquetibũjuãno, fariseo majã, Moisés ãnacũ cū caroticũrĩqũêrê cajũgobueri majã mena Jesutũre tũgo ruiyuparã. Mai, na, tocãnacã macã macããna caatiatana ãñuparã. Galilea yepa macããna, bairi Judea yepa macããna, tunu bairi Jerusalen macã macããna caatiatana cãã ãñuparã. Bairo na catũgoñnaruiro, Jesús ñame cariayecũnarê na catioyuru. Dios cãrê cū camasĩrjêrê jũgori bairo na catioyuru Jesús.

¹⁸ Bairo camasãrê cū cacatioãno, caũmu Jesutu etanemoñuparã tunu cariaũ, ñicãrĩ cabũricu mena. Mai, na canerĩ coro mena cū neasúparã ñicãrĩ cabũricure. Jesutũre cū cũgamĩñuparã, marĩ yaure cū catioáto, ĩrã.

¹⁹ Bairo cũtu cū cũgamĩrãcũã, ti wii pupearu na yaure cū nejãã masĩesuparã, camasã capããrã na cajiraro jũgori. Bairi wii buipũ wãmũcoásúparã ñicãrĩ cabũricu mena. Ti wii buipũ etarã, ope qũenõrĩ, cū pitiruiõ joyuparã pũũ ñapo wêerĩ mena Jesús tũpu ñicãrĩ cabũricure.

²⁰ Bairo na caáto ñña, Jesús ñame tũgoña masĩñupũ na catũgoñarjêrê. “Yũ camasĩrjêrê cariape tũgoñatutuayama,” na ĩ tũgoñañupũ. Torecu, atore bairo qũĩñupũ Jesús ñicãrĩ cabũricure:

—Yũ yaũ, merê mu carorije wapare yũ netõõcõãña —qũĩñupũ Jesús.

²¹ Bairo cū caĩrõ, ti wii macããna Moisés ãnacũ cū caroticũrĩqũêrê cajũgobuerã, aperã fariseo majã mena ãmeo ĩ jëniñañuparã na majũ Jesús cū caĩatajere tũgori, “¿Namu ũcũ majũ caũmu cū ãniñati, ‘Yũ yaũ, merê mu carorije wapare yũ netõõña,’ caĩã? Dios jeto netõõmasĩñami marĩ carorije wapare. ãni, Jesús, Diore cū netõõnacũ átiyami bairo cū caĩrjê mena,” ãmeo ĩ busũyuparã na majũ.

²² Masĩcõãñupũ Jesús cū yeripũ na caãmeobusũrijere. Bairi atore bairo na ĩñupũ:

—¿Nopẽĩrã yu caĩatajere tũgori, mujãã tũgoñarĩqũẽ paiyati?

²³⁻²⁴ “Mũ carorije waparẽ yu netõña,” ãnirẽ yu caĩata, “Bairo ĩcõãũ ññami,” mujãã ĩbujiorã. Bairãrũa, “Wãmũncãña,” cãrẽ yu caĩata, to bero cã cawãmũncãto ññarã roque, “Bairo ĩcõãũ mee ññami Jesús,” mujãã ĩbujiorã. Yu, Camasã Jũgocu, ati yeparũ yu carotimasĩrĩjẽrẽ mujãã camasĩparore bairo, tiere ñigu —na ĩñupũ Jesús fariseojããrẽ.

Ī yaparo, cã caĩrõrẽ bairo qũĩnemoñupũ Jesús ñicãrĩ cabũricure:

—Merẽ ñiña: ¡Wãmũncãña! Mũ cacũñarĩ corore nepusari mu ya wiipũ tunu ácãja. Merẽ mu riayere yu netõña —qũĩñupũ.

²⁵ Bairo cã caĩrõ tũgo, tocãrõã jicoquei wãmũncã yua, cã cacũñarĩ corore ne pusa, ti wiire witicoásupũ cã ñicãrĩ cabũmiatacu ñuame. Diore basapeori, cã ya wiipũ acoásupũ yua.

²⁶ Bairo cã caátõ ññarã, nipetiro camasã tũgoña acũari, atore bairo ĩñuparã:

—Ago tame, ¿diwatoa ũno tore bairo caroa majũrẽ marĩ ññarĩ? Marĩ ññaerpũ. ¡Camasĩ ññami Dios! —qũĩ basapeoyuparã nipetirã.

Jesús llama a Leví

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ Cabero acoásupũ Jesús tunu. Bairo ácã, Leví cawãmecucure qũĩñajoyupũ. Mai, Leví ñuame Roma gobiernorẽ camasã yaye dinero impuesto na caĩrĩjẽrẽ jejobojarĩ majõcu ãñupũ. Bairĩ cã capaari arũarũ cã caãno, qũĩñajoyupũ Jesús Levĩre. Bairo qũĩñajori bero, cãtu etaátĩ, atore bairo qũĩñupũ:

—Jito, yu bapacusa.

²⁸ Bairo cã caĩrõ tũgo, tocãrõã jicoquei Leví ñuame cã yaye paarique nipetirore cũcõã, Jesús mena bapacuti ácã acoásupũ yua.

²⁹ Nocãrõ bero Leví cã ya wiipũ bose rãmũ jũgo qũĩnoñupũ. Bairo bairĩ ti rãmũrẽ cã ya wiipũ capããrã camasã ãñuparã cã capijioatana. Na mena macããna jĩcããrã Leví ũna, gobiernorẽ camasã yaye dinerore cajejobojarĩ majã ãñuparã. Na ũna Jesujãã mena uga bapacusuparã.

³⁰ Bairo na caũgabapacũtore ññarã yua, fariseo majã ñuame na ĩ tutiyuparã Jesús cã cabuerãrẽ. Na yarã, Moisés cã caroticũrĩqũẽrẽ cajũgobueri majã mena atore bairo na ĩ tutiyuparã:

—¿Nopẽĩ dinero jejori majã mena, bairĩ aperã roro caãna mena mujãã etiũga bapacũiyati? Roro mujãã átiya —na ĩ tutiyuparã fariseojãã Jesús cã cabuerãrẽ.

³¹ Bairo na catutiro tũgo, bairo na ĩñupũ Jesús:

—Ucotiri majõcure bairo yu ãniña ati wiire. Ucotiri majõcu áperiyami cacatirã na caãni wiirĩpũre. Cariarã na caãni wiiri jetore etanucũñami, na ucoti etau. Bairĩ ãnoa mena yu ãniña. Na carorije riayere bairo caãnierẽ netõõũ ácu yu átĩaru.

³² Torecũna, yu apũ ati yeparũre. “Caroarã marĩ ãniña,” caĩtorãrẽ na yu macãẽtĩña. Aperã, “Carorije wapa marĩ buicũiyu,” caĩtũgoña yapapuarã roquere na macãũacũ yu apũ, na yerĩ wasoátõ, ĩ —na ĩ quetibũjuyupũ Jesús fariseojããrẽ.

La cuestión del ayuno

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³ Cabero Jesure qũĩ jẽniñañuparã tunu to macããna camasã:

—Ugarique betiri Dios jetore cã jẽninucũñama Juan cã cabuerã. Fariseo majã na cabuerã tore bairo átiyama na cãã. Mũ cabuerã ñuame áperiyama. ¿Nopẽĩrã na ugarique betiet-inucũñati? —qũĩ jẽniñañuparã to macããna Jesure.

³⁴⁻³⁵ Bairo na caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo na ĩñupũ Jesús:

—Caroarõ yu caãtiere mujãã tũgomasiẽtĩña. Caũmu cawãmõjijyapũre bairo yu ãniña. Cã yarãrẽ bairo ññama yu cabuerã. Caũmu cã cawãmõjijyari rãmũrẽ cã yarã nipetirã ugayama paio, cã mena useanirĩ ãna. Ti rãmũrẽ auatãmũoetiyama. Caũmu cã cawãmõjijyaro bero roquere, cã yarã caborã ugarique betiri Diore cã tũgoñajẽni ñubuebujiorãma tunu. Narẽ bairo jãã ãniña. Bairĩ yu mena ãna, yu cabuerã auatãmũoetigarãma. Yu camano roquere auatãmũobujiorãma —na ĩ quetibũjuyupũ Jesús fariseo majãrẽ.

³⁶ Ī yaparo, “Yu yaye cawãma quetire cabũcu macããjẽ mena tũgõusa masĩã maniña,” ĩgu, atore bairĩ wãme na ĩcõña quetibũjunemoñupũ Jesús tunu:

—Cabũcuro jutirore cawori opere seretuetiyama camasã camasĩrã jutiro cawãna asero carũgaeti asero mena. Bairo na caápata, ñuetigarõ. Cose, ti aserore bopo na caátõ, rũgagaro. Rũgari tũgãwonemogaro pajãñũrõ cawãna asero ñuame cabũcuro jutirore.

³⁷ Tunu bairoa use oco cawãma qũĩnoyaparoriquere piojãẽtinucũñama camasã cabũcu poa waibũcu asero poarũre. Bairo na caápata, ti poa wocoagaro, tie oco capãmũrõĩ. Ti poa macããjẽ yasigarõ.

³⁸ Bairĩ use ocure cawãma qũĩnoyaparoriquere piojãñucũñama camasã cawãma poa mena.

³⁹ Tunu bairoa use oco cabucure caetiatana ni ucū jīcāu cawāmarē boecumi. Cū puame, “Use oco cabucu jeto yu ñuña,” i tūgoñañami —na i quetibujuyuru Jesús fariseo majārē.

6

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo
(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Cabero judío majā na cayerijārī rūmu caāno Jesujāā netōásuparā weseripu. Bairo netōánā, Jesús cū cabuerā puame queyari trigo apeacarē cacatirijerea peenerī bure ugajūgoyuparā. Bairo na caáto, fariseo majā puame na ñañuparā.

² Bairo na caáto ñña yua, atore bairo na i tutiyuparā:
—¿Nopērā ati rūmu ūnorē paariquere bairo mujāā átiyati? Ati rūmu ūnorē caápericōāpee ñña mujāā caátie ūnierē —na i tutiyuparā fariseo majā Jesús cū cabuerārē.

³ Bairo na caütutiro tūgo, atore bairo na ññupū Jesús:
—David ānacū queyamiácū, ¿cū caátajere na caquetibujucūrīqūērē mujāā ññaetinuññati Dios ya tutipu? Mujāā ññanucūrā.

⁴ Bairo baiyuparo: David puame jāāetayuru Dios ya wiire cū āmua mena. Ugariquere macāārā jāāetayuparā. Bairo pan āñuparō, caroa Dios yaye majū na calcūrīqūē jeto. Tie pāārē sacerdote majā jetore na ugarotiyuru Moisés ānacū. Bairo sacerdote majā jeto na caugarije caānimiatacūārē, tie pāārē ugari bero, cū āmuarē na batonuññupū David —na ññupū Jesús.

⁵ Tunu na ñnemōñupū Jesús fariseo majārē:
—Yu, Camasā jūgocu ānirī yu ātirotimasñña yerijārīcā rūmu cūārē camasā caroare na caātīñipeere —na i quetibujuyuru Jesús fariseo majārē.

El hombre de la mano tullida
(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Ape rūmu caāno tunu judío majā na cayerijārī rūmu caetaro ñña, jāāetayuru Jesús ññuberica wiipu. Bairo jāāeta, na buejūgoyuru. Topu āññupū jīcāu cariape nūgōā caricáburicu.

⁷ Mai, Moisés ānacū cū carotīcūrīqūērē cajūgobueri majā, bairo fariseo majā mena Jesús cū caátigarijere carooro qūñña usayuparā, na quetiuparārē busujāgarā. “¿Yerijārīcā rūmurēā cū catiōññati caricábūre?” i tūgoñañuparā.

⁸ Jesús masijāññupū na catūgoññarjērē. Bairo masīmicūā, atore bairo qūññupū caricábūre:
—Tiaya. Ato yu tūpu asā.

Bairo cū caīrō tūgo, wāmūnacā, cū tūpu etanucā etayuru.

⁹ Bairo cū caetaro ñña, atore bairo na i jēññañupū Jesús fariseojāārē:

—¿Ñerē marī ānaati ati rūmurī ūnorē, camasā na cayerijārī rāmūrīrē? ¿Cañūrjērē marī ānaati, o carorije puamerē marī ānaati? Cañūrjērē marī ātigarā. Bopacooro cabairārē marī canetōrōrē boyami Dios —na ññupū Jesús fariseo majārē.

¹⁰ Bairo na i yaparo, nipetirārē na ñña, atore bairo qūññupū Jesús caricáburicure:

—Mu ricāre ññupoya.

Bairo cū caīrō, caricáburicu puame cū caīrōrē bairo ásupu. Tocārōā cū ricā ññucoasuparo yua.
¹¹ Bairo cū caáto ññarā, fariseo majā puame asia netōcoasuparā Jesús mena. Bairo asia netōcōāti, atore bairo āmeo i jēññañuparā na majū: “¿Dope bairo marī ānaati, Jesure cū pajjāgarā?” Cū tejāññuparā fariseo majā Jesure.

Jesús escoge a los doce apóstoles
(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Ti rāmūrārā Diore jēññu, ūtāñ buipu acoásupu Jesús. Topu eta, ti ññamirē Diore qūñ jēññubue busucoásupu.

¹³ Bairo baibusueta, na piyuru Jesús cū cabueparārē. Bairo na caetaro ñña, na beseyuru puğa wāmo peti rūpore puğa pēñirō cānacāñ majū. Bese yaparo yua, “Mujāā yu caquetibujurotjoparā mujāā āñigarā,” na ññupū.

¹⁴ Bairo puğa wāmo peti rūpore puğa pēñirō cānacāñ majū āññuparā Jesús cū caquetibujurotjoparā. Cajūgoye āññupū Simón. Simorēā qūññupū tunu “Pedro”. Tunu cabero āññupū Pedro bai, Andrés cawāmecucu. Tunu cabero āññuparā Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé,

¹⁵ Mateo, Tomás, apei Santiago. Cū, Santiago, Alfeo macū āññupū. Tunu cabero āññupū apei Simón. Cū puame celotes na caīrā mena macāācū āññupū.

¹⁶ Tunu cabero āññupū Judas, Santiago macū puame. Tunu cabero āññupū Judas Iscariote. Cū puame āññupū Jesure cañerotipau. Tocārōā ññama Jesús cū caquetibujurotjoparā, cū cabesericarā yua.

*Jesús enseña a mucha gente**(Mt 4.23-25)*

¹⁷ Bairo Jesús na bese yaparo, buro bui cañniatacu ti burore cū cabuerā mena rui-etayupu yua. Bairo cū caruiro, capāārā camasā qũññacoteyuparā. Na, camasā nipetiropu caatiatana añuparā. Torena, Judea yepa macāāna, Jerusalén macā macāāna, capairiyatu macā macāāna, Tiro, Sidón na caĩri macā macāāna cūa nipetiro añuparā. Jesús yaye quetire tūgogarā baiyuparā. Tunu bairoa, marĩ riayere cū netdōóto, ĩrā baiyuparā.

¹⁸ Bairo bairi Jesús puame wātĩ yeri pũna jūgori popiye cabairārē na netdōñupā.

¹⁹ Bairo to macāāna cariyacunarē na catioyupu Jesús cū camasĩrjē mena. Bairi nipetiro camasā cū pāñagayuparā, marĩ cūārē cū catioáto, ĩrā.

*La felicidad y la infelicidad**(Mt 5.1-12)*

²⁰ Cabero Jesús cū cabuerārē na ĩñamai, atore bairo na ĩñupū:

“USeanĩrĩ āña mujāā yu cabuerā. Capee apeye ũnierē cacāgoenarē bairo caāna nimirācūā, āmerē Dios cū carotimasĩrĩrau macāāna mujāā āniña.

²¹ “Tunu bairoa auanacāmirācūā, cabero mujāā ugayapigarā. Bairi useanĩrĩ āña.

“Tunu bairoa āmerē otimirācūā, cabero useanĩrĩ mujāā boyetigarā. Bairi useani āña.

²²⁻²³ “Mujāā, yu yarā majū mujāā āniña. Yu yaye quetire catūgousarā mujāā āniña. Bairo catūgousarā mujāā caāno, camasā aperā mujāārē tejāñuñama. ‘Jāā mena āmerĩcōāña,’ mujāārē ĩñama. ‘Moena mujāā āniña,’ mujāārē ĩñama. Tunu yu, Camasā Jūgocure, yu mujāā catūgousaroi, mujāārē busupaiyama. Tore bairo jeto ásupa na ĩncijāā profeta majā ānana cūārē tirūmupure. Mujāārē tore bairo na caáto ĩñarā, mujāā useanijāñugarā. Dios mujāārē caroare cū cajopee pajāñurō nigaro. Jōbuiupu mujāā caetaro, paio nigaro mujāārē caroa cū cajopee. Bairo tiera tūgoñarĩ useanĩrĩqūē mena bairoa ānicōā ninucūña,” na ĩ quetibujuyupu Jesús cū cabuerārē.

²⁴ ĩ yaparo, aperā cū yaye quetire cariape catūgogaenarē atore bairo na ĩñupū: “Mujāā capee apeyere cacāgorā roque caroaro mujāā āmerĩgarā. Ati yepapure caroaro ānimirācūā, cabero popiye mujāā netdōgarā. ¡Bopacooro mujāā tāmūogarā!

²⁵ “Tunu bairoa mujāā, ‘Ñe ũnie yu rusaetiya,’ caĩrā, ¡bopacooro mujāā tāmūogarā mujāā cūā! Āmerē mujāā caborijere cūgomirācūā, cabero mujāā cūgoetigarā.

“Tunu mujāā, roro caĩboyetirā, ¡bopacooro mujāā tāmūogarā mujāā cūā! Āmerē boyetimirācūā, cabero roro majū otiri mujāā yaparuagarā.

²⁶ “Tunu bairoa mujāā, ati yepa macāāna nipetirā na caĩroaricarā ānimirācūā, ¡bopacooro mujāā tāmūogarā mujāā cūā! Tirūmupure caānijūgoyaricarā cūā bairo átiyayupa profeta majā caĩtori majā ānanarē,” na ĩ quetibujuyupu Jesús cūta catūgorā etarārē.

*El amor a los enemigos**(Mt 5.38-48; 7.12)*

²⁷ Bairo ĩ quetibujuy yaparo, na ĩñupū tunu: “Bairārpu mujāā, yu yaye quetire catūgousarā puame atore bairo mujāā caátoe yu boya: Mujāā pesuare na mairotiya. Rorije na āmeo āpericōāña. Caroa roquere na ása.

²⁸ Roro mujāārē caĩrārē, ‘Caroare cū joáto Dios mujāārē,’ na ĩña. Tunu bairoa mujāārē popiye mujāā baio joroque caānarē na jēnibojaya Diopure.

²⁹ Tunu ni jĩcā ũcū mujāā wasoponarē cū capaata, ape nūgōā cūārē cū ēñotaeticōāña. Tunu bairoa apei mujāā pesu puame mujāā jutiro cabui macāātōrē cū caēmaata, mujāā camisa cūārē maieticōāña.

³⁰ Tunu apei cū cajēniata, cū cabopacarijere cū nuniña. Tunu bairoa mujāā cacāgorijere caēmau cūārē, ‘Jāā tunuñoña,’ qũññeticōāña.

³¹ Aperā mujāārē caroaro na canucūbugoro mujāā boya. Torea bairo na cūārē mujāā canucūbugoro ñuña.

³² “Mujāārē camairā jetore mujāā caāmeo maiata, ¿ñe ũnie caroare mujāā āmeo átiyati? Tore bairo átinucūñama Dios yaye quetire catūgousaena cūā. Narē camairā jetore na mainucūñama. Torena, mujāā Dios yarā ānirĩ, mujāārē cateerā cūārē na mairotiya.

³³ Tunu bairoa mujāārē caroaro caāna jetore caroaro mujāā caápara, ¿ñe ũnie caroare mujāā átiyati? Tore bairo átinucūñama Dios yaye quetire catūgousaena cūā. Narē caroaro caāna jetore caroaro na átinucūñama. Bairi mujāā, Dios yarā ānirĩ mujāārē carorije caāna cūārē caroaro na átirotiya.

³⁴ Tunu bairoa mujāārē catunuomasĩrā jetore mujāā cawasoata, ¿ñe ũnie caroare mujāā átiyati? Tore bairo átinucūñama Dios yaye quetire catūgousaena cūā. Narē nipetirā na cawasorijere catunuomasĩrā jetore na wasonucūñama. Bairi mujāā, Dios yarā ānirĩ mujāārē catunuomasĩēna cūārē na rotijoya.

³⁵ Bairo yu yarã, mujãã pesuare na maĩña. Caroaro na átirotiya. Na wasoya mujãã cacũgorijere. 'Marĩ tunuomasĩnena,' ĩ tũgoñaeticõãña. Bairo mujãã caápata, mujãã cawapatapee paio nigaro. Caroaro mujãã caátie wapa jũgori paio nigaro. Dios puame nipetirãre caĩñamai niñami. 'Yu mena mu ñujãñuña,' caĩena, bairo rorije caána cããre na ĩñamaimi Dios. Bairo cũ pũnaa, nipetirã netõõrõ carotimasĩ pũnaa majũ mujãã ãnigarã, bairo mujãã caápata.

³⁶ Marĩ Pacu Dios camasãre cũ caĩñamairõrẽã bairo mujãã cãã mujãã yarãre na ĩñamaimi," na ĩ quetibũyuyuru Jesũs cãta catũgorã etarãre.

*No juzguen a otros
(Mt 7.1-5)*

³⁷ Bairo ĩ quetibũyuru yaparo, na ĩñupũ tunu: "Aperã noo na caatiãnierẽ roro busũpaeticõãña, mujããre bairo Dios cãã mujãã caátie, 'Roro átiyama,' cũ caĩetĩparore bairo ĩrã. Tunu bairoa camasãre, 'Carorã mujãã ãniña,' na ĩeticõãña, mujããre bairo Dios cãã, 'Carorã mujãã ãniña,' mujããre cũ caĩetĩparore bairo ĩrã. Caroaro asa. Aperã roro mujããre na caátie masiritiya. Bairo mujãã caápata, Dios cãã roro mujãã caátie masiriyobojagumi. Mujããre netõõgumi yua.

³⁸ Tunu aperã na cabopacarijere na joya. Bairo mujãã caápata, caroare mujãã jogumi Dios cãã. Petoaca cabopacarãre mujãã cajoata, petoaca mujãã juátigumi. Netõjãñurõ mujãã cajoata, netõjãñurõ mujãã juátigumi. Aperãre mujãã cajuátato cãrõ mujãã juátigumi Dios," na ĩ quetibũyuyuru Jesũs.

³⁹ ĩ quetibũyuru yaparo, ape wãme na ĩ cõñañupũ tunu: "Ni ĩcãũ ũcũ cacaapee mácu puame, apeĩ cũ bapare caaapee mácũre, 'Mu yu jũgogu,' cũ caata, ñuetõ. Na, pugarãrua operu rocajãcõãbujiorãma.

⁴⁰ Tunu bairoa ni ĩcãũ ũcũ bueri majõcu, cãre cabuei netõõrõ masĩetĩñami. Bairo masĩpeyoeticõãã, cabero roquere masĩpeyoyuru, cãrẽã bairo masĩgumi," na ĩñupũ Jesũs.

⁴¹⁻⁴² "Tunu bairoa ĩcãũ caũmu cũ baire, 'Mu caapearu pũrõãcã jãñaña. Yu nerocapa,' qũĩñupũ. Bairo qũĩmicãã, cũ puame tutu majũ cãgocõãñami cũ caapearu. Tore bairo baiyami ĩcãũ ũcũ paio roro caátacu cũ cãã petoaca roro caátacure, 'Roro mu baiya,' cũ cũ caĩbusupaiaata. ¡Caĩtopairã mujãã ãniña! Torena, mujãã puame roque rejũgoya mujãã carorijere. Bairo átiri bero roque, mujãã quetibũyuru masĩgarã aperãre rorije na caátie," na ĩ quetibũyuyuru Jesũs.

*El árbol se conoce por su fruto
(Mt 7.17-20; 12.34-35)*

⁴³ ĩ quetibũyuru yaparo, na ĩñupũ tunu: "Yucu, caroã puame carorijere rícacũperiya. Tunu bairoa apeĩ yucu caroricũ caroare rícacũperiya.

⁴⁴ Tocãnacã yucu carícacũtiire ugarã, tiire marĩ masĩña. Tunu marĩ caugarije, higuera na caĩrĩjẽre marĩ jeetiya pota yucũru. Tunu bairoa use cããre marĩ jeetiya pota wopũ.

⁴⁵ Torena bairo camasã caroarã na yeripũ caroaro tũgoñañama. Bairo caroaro busũyama. Aperã carorã na yeripũ roro tũgoñañama. Bairo roro busũyama. Marĩ yeri marĩ catũgoñamasĩrĩjẽru caãnoi, marĩ busũnucũña," na ĩ quetibũyuyuru Jesũs.

*Las dos bases
(Mt 7.24-27)*

⁴⁶ ĩ quetibũyuru yaparo, na ĩnemoñupũ tunu: "Mujãã yu yaye quetire átigaetimirãcãã, ¿nopẽĩrã, 'Jãã Quetiupau,' yure mujãã ĩñati?

⁴⁷ ãmerẽ ape wãme ĩcõñarĩ mujããre yu quetibũyuru camasĩ cũ cabairijere. Ni ũcũ yutu caetau, yu yaye quetire tũgori, cabero yu caĩrõre bairo caãcu atore bairo niñami:

⁴⁸ Tutuari wiire caqũenourẽ bairo camasĩ niñami. Cũ puame pupea yeseari cũ wii botare ãtã buire nacõñupũ. Bairo cabero ria putaro, oco puame ti wiipũ etayuparo. Bairo ti wiire butioro to cajabemiatacããre, ti wii puame toa nicõãñuparõ, usaro cũ caqũenourĩcã wii ãnirĩ.

⁴⁹ Tunu bairoa apeĩ cãã yu yaye quetire tũgogaetiri, yu caĩrõre bairo caãpei atore bairo niñami: Tutuaeti wiire caqũenourẽ bairo caãcũ niñami. Cũ puame ãtã bui mee cũ wii botare nacõñupũ. Paputiropũ cũ wiire qũenofupũ. Bairo cabero ria putaro, oco puame ti wiipũ etayuparo. Bairo eta, ti wiire butioro to cajaberoi yua, ti wii puame pecoasuparo. Usãeto cũ caqũenourĩcã wii ãnirĩ ñee mano ñapeticoasuparo," na ĩ quetibũyuyuru Jesũs.

7

*Jesús sana al criado de un oficial romano
(Mt 8.5-13)*

¹ Bairo camasãre na ĩ quetibũyuru yaparo yua, acoásupũ Jesũs Capernaum na caĩrĩ macãru.

² Mai, ti yeparu añupū jīcāū, romano soldaua quetiupau capitán. Cū puame capaabojarí majõcure cūgoypu, cū camai majūrē. Ti watoare riājāñuñupū cū capaabojarí majõcu puame. Riácūpu baiypu.

³ Bairo butioro majū cū cariaroi yua, tūgoypu quetiupau capitán ti yepare Jesús cū caetarijere. Bairo tiere tūgo yua, jīcāārārē judío majā cabutoa camasīrārē na piiroti joyupu Jesure. “Tāmuri yu yaure cū catiou apáro,” na i piiroti joyupu.

⁴⁻⁵ Bai ri yua, Jesutu etarā, tutuaro mena qūñuparā:

—Quetiupau capitán, jāārē cajou carou niñami. Marīrē, judío majārē marī nacabugoyami. Jāā cañubueri wiire qūenorotibojawī. Bai ri mu cajuáto boya. Jito tāmuri jāā mena —qūñuparā cabutoa camasīrā Jesure.

⁶ Bairo na caīrõ tūgo, “Jau,” i, na mena ásupu Jesús. Bairo quetiupau capitán ya wiipu na caetaparo jūgoye, apearā cū mena macāānarē na joyupu tunu Jesús tūpu quetiupau capitán puame. Atore bairo na i rotijoyupu Jesure: “Mu, cañanimajūū mu añiña. Yu puame roque murē bairo yu baietiya. Bai ri yu ya wiire mu cajāārõ ñuetõ.

⁷ Bai ri yu majū mu yu macāū ápériapu. Bai ri torua ācū, cū catiáto, i joya. Bairo mu caīrõ, caticoagumi yu yau.

⁸ Yu netõjāñurõ carotirā na carotiricu yu añiña. Tunu bairoa yu cāā quetiupau añiri yu ũmarē na yu rotimasīnucūña. Bai ri ‘Tiaya,’ yu caīrõ, jicoquei atīnucūñama. Tunu ‘Ánája,’ yu caīrõ, jicoquei añucūñama. Tunu ‘Bairo asa,’ yu paabojarí majārē yu caīrõ, jicoquei yu caīrõrē bairo atīnucūñama,” na i rotijoyupu quetiupau capitán Jesure.

⁹ Bairo na caīrjērē tūgo, Jesús puame tūgoacnacuasupu. Bai ri cārē causerārē na āmejore iña, atore bairo na iñupū:

—Majārē cariape ñiña: Ato Israel yepa macāāna jīcāū ũcū cūrē bairo yu mena catūgoñatutuaure yu bõcaetañaēñiña. Cū puame tūgoña tutuajāñuñami Dios cū carotimasīrjērē —na iñupū Jesús cū bero causerārē.

¹⁰ Bairo cabero quetiupau capitán cū cajoatana wiipure tunueta āna, paabojarí majõcu cacatipure cū etayuparā yua.

Jesús resucita al hijo de una viuda

¹¹ Jesús puame atie bero ásupu tunu Nain cawāmecuti macāpu. Cū mena bapacutiásuparā cū cabuerā. Apearā capāārā camasā cūā na bero usayuparā.

¹² Bairo ti macātū na caetaripau Jesús puame iñajoyupu capāārā camasā ti macā, cawitāñārē. Na puame cabaiyasiatacure cū yaráná, cū neásuparā. Cabaiyasiatacu puame jīcāū añupū cawapearico macā.

¹³ Bairo Jesús cawapearicore iñau, cõ iñamaiñupū. Bai ri atore bairo cõ iñupū:

—Yu yao, otieticõāña.

¹⁴ Bairo i yaparo, ti masā potire etanacā, pāñañupū. Bairo cū caáto, ti potire caneatana puame tuanucāñuparā. Bairo na cabairo, cariacoatacure qūñupū Jesús:

—Cawāmau, tūgoya yu caīrjē. Murē ñiña: ¡Wāmunucāña! —qūñupū Jesús cariacoatacure.

¹⁵ Bairo cū caīrõ, cariacoamiatacu puame jicoquei cati wāmunumuñupū yua. Bai cõā, busujogoyupu. Bairo cū cabairo iña, Jesús puame cū joyupu cū pacopure.

¹⁶ Bairo Jesús cū caátjēñorjērē iñarā, nipetiro camasā butioro uwiyparā. Tunu Diore qūi basapeoyuparā:

—Profeta carou cañuu majū marītu etayami.

Tunu atore bairo i basapeoyuparā:

—Dios cū yarārē juátinemogu marītu etayami —i basapeoyuparā Jesús cū caáto caññaatana.

¹⁷ Bairo ti yepa, Judea yepa macāāna, bai ri ti yepa tñni macāāna cāā nipetirā Jesús cū caátijatjere tūgopeticoasuparā.

Los enviados de Juan el Bautista

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Juan cūā, presopu na cacūrocaricu tūgoypu tie quietire. Cū cabuerā puame cū quietibujuyuparā. Bai ri na mena macāānarē na piijoyupu.

¹⁹ “Jesure na jēñiñarā apáro,” i, na piijoyupu. “¿Cariapea Mesías Dios cū cajou majū mu añiñati? ¿Cū mee mu caāmata, apei puamerē jāā coterāati?” qūi jēñiñarājá,” na iñupū Juan cū cabuerā pugarārē.

²⁰ Bai ri cū cabuerā cū caīrõrē bairo ásuparā Jesús tūpu. Bairo cū tūpu eta yua, atore bairo qūñuparā Jesure:

—Juan, camasārē cabautizamiricū puame jāā joami. Murē jāā jēñiñarotiami: “¿Cariapea, Mesías, Dios cū cajou majū mu añiñati? Cū mee mu caāmata, ¿apei puamerē jāā coterāati?” —qūi jēñiñañuparā Juan cū cajoatana Jesure.

²¹ Mai, na cajëniñaparo jügoyeaca, Jesús puame capããrã camasãrë na catioyupu. Cariayecnarë, bairi popiye cabairã cüãrë, bairi wãti yeri püna cacãgorã cüãrë, nipetirãrë na catioyupu. Tunu bairoa cacaapee ññamasïëna cüãrë na catioyupu Jesús.

²² Bairi Juan cü cabuerã na cajëniñarõ, atore bairo na ññupü:

—Ññañijate mujãã majü yu caãtiatjere. Tiere Juarë cü quetibujurájá. Yu camasïrïjë jügori caññamasïëtãna merë ññamasïñama. Tunu caãmasïëtãna cüã merë ññamasïñama. Carupuã boaatana cüã merë caticoyama. Catügoetana cüã merë tügomasïñama. Tunu cabaiyasiatana cüã merë caticoyama. Tunu cabopacarã cüã caroa queti tügoyama Dios narë cü canetõrïjërë. Tiere cü quetibujurájá.

²³ Tunu bairoa mujããrë ññña: ¡Useanirï ñññama camasã yu mena catügoñatutuajãnaena puame! —na ñ joyupu Jesús, Juan cü cabuerãrë.

²⁴ Bairo Juan cü cajoatãna na caátõ ñña, to macããna capããrã camasãrë na quetibuju jügoyupu Jesús, Juan cü cabairiquere. Atores bairo na ññupü: “¿Nopëirã desierto cayucymanopu mujãã ásupari? ¡Jïcãü yeruaca, wñoi cayuguiricucacare ññagarã, topu mujãã ásupari?”

²⁵ ¿O caümü, caroa jutii cajãñaurë qüññagarã, topu mujãã ásupari? Mujãã baiesupa. Camasã caroa jutii cajãñarã puame caroa wiiripu, quetiuparã ya wiiripu ññññama. Desierto cayucymanopu etaetiayama na ñña.

²⁶ ¿O profetare qüññagarã, topu mujãã ásupari? Bairoa mujãã baiyupa. Cariape mujããrë ññña: Mujãã puame, ‘Profeta ñcümü Juan,’ mujãã cañtügõñamiatacããrë, Juan profeta netõõjãñurõ cañnimajüñu ñññami.

²⁷ Cüã ñññami Dios yaye quetibujurica tutipu na cawoatujügoyecutacu majü. Atores bairo ti tutipu ñ quetibujuyayupi Dios cü macãrë, Juan cü cabaipeere:

‘Mu, yu cajopau, ti yerapu mu cabuiaparo jügoye, apeire cü yu qüñnoroti jojügogu.

Camasã mu yaye quetire na tügõsaátõ ñ, apeire yu qüñnoroti jojügogu,’

ñ quetibujuyayupi Dios Juan cü cabaipeere.

²⁸ Cariape mujããrë ññña: Ni jïcãü ücü ati yerapu cabuiaricu Juan netõõ caquetibujunetõõmasï maami. Baiyua, Dios cü carotimasïripau macããcü puame nipetirã netõõ cabugoro macããcü ññnicãã, ape rümpu roquere Juan netõõ masicõãgumi.

²⁹ “Bairo cü caïrõ tügõ, nipetiro camasã Juan cü cabautizaricarã puame Diore qüñroayuparã. Gobiernorë camasã yaye dinerore cajejoberari majã cüã qüñroayuparã. ‘Torecu, marï Pacu Dios caroaro cariape átinucüññami,’ qüñ tügõña masïñuparã Dios cü caãtiere.

³⁰ Aperã fariseo majã, bairi Moisés ññnacü cü caroticürïqüñerë cajügbuerei majã puame roque Juan cü cabautizarïjere boesuparã. Bairo buena, Dios narë cü cajñatigamirïjërë butioro ññateyuparã,” na ñ quetibujuyupu Jesús.

³¹ Cü puame masicõãñupü na catügoñarïjërë. Bairi atore bairo na ññupü: “¿Dope bairo mujãã, ati yutea macããna mujãã ññnarë ññicuti? ¿Noa ññnarë bairo mujãã ññnicuti?”

³² Cawïmarãrë bairo mujãã ñññña. Cawïmarã puame camasã na caneñaporipau ñno plazapu eperã, awajari atore bairo ñ joyama na baparãrë: ‘Jãã catõrõã putiro mujãã basatiapau. Tunu bairoa jãã caotiro cüãrë, jãã mujãã otinemoetiapau,’ ñ joyama cawïmarã na baparãrë. Narë bairo mujãã ññña cayugaena majü.

³³ Tügõpõyõa mai. Yu jügoye etayupi Juan, camasãrë na bautizau etau. Cü puame pan ugaesupa. Tunu use oco cüãrë etietinucüññupü. Bairo cü cabairïjere ññnarã, mujãã puame, ‘Wãti yeri püna cacãgõñ ññññami. Cü marï tügõetiroa,’ mujãã ññupã Juarë.

³⁴ Bairi Juan bero yu, Camasã Jügõcu, yu etawu. Yu puame camasã mena yu uganucüñña. Na mena yu etinucüñña. Bairo yu cabairïjere ññnarã, mujãã puame, ‘Ugaracajãñññami. Use oco cüãrë etipacajãñññami. Carorã mena bapacutiayami. Tunu bairoa Roma macããcü gobiernorë camasã yaye dinerore cajejoberari majã mena bapacutiayami. Bairi carõñ ññññami. Cü marï tügõetiroa cü cüãrë,’ yu mujãã ññucüñña.

³⁵ Baiyua, Dios puame cü camasïrïjërë camasãrë na áti ññññami cü mena catügoñatutuarã caroaro na caãtie jügori,” na ññupü Jesús.

Jesús en casa de Simón el fariseo

³⁶ Cabero fariseo majã mena macããcü jïcãü, Simón cawãmecucu Jesure qüññupü: “Jito, marï ugaátõ yu ya wiirpu.” Jesús puame cü caïrõ tügõ, “Jau,” ñ, cü ya wiirpu ásupu. Topu eta, ti wiire jãã, cü mesapu etanumunupü.

³⁷ Mai, ti macãpü ññupõ carõmio rogo caáco. Cõ puame tügoyupo Jesús fariseo ya wiirpu cü caugau etaro. Bairo tiere tügõ, ti wiirpu ásupo cõ cüã. Caroarucapau cajñtiñurïjërë cügori ti wiirpu ásupo.

³⁸ Bairo ti wiire jããeta, Jesús rapori tpu ruiyupo. Bairo rui, otiyupo. Bairo cõ caotiro, cõ yaco oco puame cü rapõripu etayuparo. Bairo cabairo ñña, cõ poa mena cõ caapee ocõre

pareyupo. Bairo pare yaparo, Jesure cã nũcãbugori cã rãporire ùpũñupõ. Ûpũ yaparo, caroa cajũtĩñurĩjẽ, cõ cajeatajere cã rãporire piopeoyupo yua.

³⁹ Bairi fariseo ti wii upau ãame bairo cõ caãto ñña, atore bairo i tãgoñañupũ: “Jesús, cariapea Dios yau profeta cã caãmata, atio carõmio cõ caãtiãnierẽ masĩbujoumi. Yure capãñao, rorije caãco niñamo, i masĩbujoumi, Jesús profeta cã caãmata,” i tãgoñañupũ fariseo, ti wii upau ãame.

⁴⁰ Jesús ãame masĩcõãñupũ cã caĩtãgoñañurĩjẽrẽ. Bairi atore bairo qũĩñupũ:

—Simón, jĩcã wãme mu ñigaya.

Bairo cã caĩrõ tãgo, “Jau, ñña,” qũĩñupũ.

⁴¹ Bairi Jesús ãame atore bairo qũĩ quetibujuyupu Simorẽ:

—Caãmua pũgarã dinerore cawapamorã ãñuparã. Jĩcãũ pajjãñurõ, quinientos denario moneda tiiri majũ wapamoñupũ. Apei ãame petoaca cincuenta denario moneda tiiri majũ wapamoñupũ.

⁴² Na, pũgarãrua tie dinerore tunuo masĩesuparã. Bairi na cawapamou ãame bopacooro na ññari. “Nũgaro. Mujãã cawapamorĩjẽrẽ yu masiritigu,” na ññupũ yua. Bairi, çni ãame cãrẽ cã mainetõcuti? —qũĩ jẽniñañupũ Jesús fariseore.

⁴³ Bairo cã caĩjẽniñarõ tãgo, atore bairo qũĩñupũ fariseo Jesure:

—Yura, pajjãñurõ cawapamou ãame butioro cã majjãñũñami —qũĩñupũ.

Bairo cã caĩrõ, “Cariape miña,” qũĩñupũ Jesús ãame.

⁴⁴ I yaparo, carõmiorẽ ãmejore ñña, qũĩñupũ Simorẽ:

—¿Atio carõmio cõ caãtiatajere miñaetiyati? Mu ya wii yu caetaro bero, yu mu oco joetiapu, yu rãporire yu cacosepeere. Bairo mu caãpericõãmiatacããrẽ, atio cõ caapee oco mena yu rãporire coseamo. Áticõã tunu, cõ poa mena yu rãporire pareamo.

⁴⁵ Tunu bairoa mu ya wii yu caetaro, caroaro jẽniri yu mu ùpũetiapu. Bairo mu caãpericõãmiatacããrẽ, atio nũcãbugorique mena yu rãporire ùpũ jãnaẽtĩñamo.

⁴⁶ “Tunu yu rãpoare use oco aceite mena mu peotiapu. Bairo mu caãpericõãmiatacããrẽ, atio caroa cajũtĩñurĩjẽrẽ yu piopeoamo yu rãporire.

⁴⁷ Bairi murẽ ñña: Atio yure cõ caãtiaroarije jũgori yure butioro cõ camairõrẽ áti ññoñamo. Bairi cõ carorije wapa paio to caãnimitacããrẽ, tiere yu masiriyoya. Bairua, apei petoaca cã carorije wapare cã camasiriyoa, petoaca cã camairĩjẽ cããrẽ áti ññobujoumi cãrẽ camasiriyoure,” qũĩñupũ Jesús Simorẽ.

⁴⁸ Qũĩ yaparo yua, atore bairo cõ ññupũ Jesús carõmiorẽ:

—Yu yao, mu carorije wapare yu masiriyoya.

⁴⁹ Bairo cã caĩrõ tãgo, ti wii macããna, cã mena caugari majã ãame ãmeo ññuparã na majũ:

—Bairo caĩ, çñamu ùcũ cã ãnicuti?

⁵⁰ Bairo Jesús ãame na caĩrĩjẽrẽ masĩmicãã, carõmiorẽ cõ ñnemoñupũ:

—Yu mena mu tãgoñatutuaya. Bairi murẽ yu netõõña. Caroaro useañĩrĩqũẽ mena ácõja —cõ ññupũ Jesús carõmiorẽ.

8

Mujeres que ayudaban a Jesús

¹ Cabero Jesús ãñesẽãñupũ ape macããrĩpu. Bairi tocãnacã macã, capairi macã, o õcã macããcã cããrẽ etau, to macããnarẽ na quetibujuyupu. Caroa queti, Dios cã carotimasĩrĩpau caetarora na quetibujuyupu. Cã cabuerã, pũga wãmo peti rãpore pũga pẽnirõ cãnacãũ apõstolea majã mena quetibuju ñesẽãñupũ.

² Tunu carõmia, wãti yeri pũnarẽ cacũgomiatana cãã cã mena bapacuti ñesẽãñuparã. Jesús ãame wãti yeri pũnarẽ na acurewiyojoboyayupu. Jĩcãõ Jesús mena caãcõ, María Magdalena wãmecusupo. Cõ ãame wãti yeri pũnarẽ jĩcã wãmo peti pũga pẽnirõ majũ cacũgomiataco ãñupõ.

³ Apeo, Juana cawãmecuco ãñupõ. Cõ ãame Cuza, Herodes ya wiire paari majãrẽ carotibojau ñmo ãñupõ, Juana ãame. Apeo, Susana cawãmecuco ãñupõ. Capããrã ãñuparã bairãrua Jesús mena cañesẽãrĩ majã rõmirĩ. Na cacũgorije mena Jesujããrẽ na juãtinemoñuparã.

La parábola del sembrador

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴ Cabero camasã capããrã, na ya macããpu caatãtana Jesutire neña etayuparã, qũĩñagarã. Bairo na caneñaetaro ñña yua, na quetibuju jũgoyupu Jesús. Oteriquere caoteire ïcõñari atore bairo na i quetibujuyupu:

⁵ “Jĩcã rãmu ásũpu jĩcãũ caãmu cã wesepu, oteriquere otei ácã. Topu eta, cã oteriquere wẽbato otejũgoyupu. Bairo caroaro cã caotemiatacããrẽ, oterique jĩcã rupa ñañuparõ maapu.

Bairo cabairoi, ti wäärē caánētōrā camasā p̄ame oteriquere pea aboyuparā. Tunu bairoa minia ti rupare ñnarī, w̄n ruiatī, ugarecōñuparā maapu cañatarupare.

⁶ Cabero cū cawēbatoro, ape rupa ūtā yerapu ñañuparō. Bairo tie oterique p̄ame p̄útiatĩmii yua, yoaro mee ríacoásúparo, ti yepa caoco mano jūgori yua.

⁷ Cabero ape rupaa pota yucu watoapu ñañuparō. Cabero pota yucu p̄ame butinetōrō, tie oterique caroaro p̄útimasēsuparo. Pota yucu p̄ame otere butibiacoññuparō.

⁸ Cabero ape rupaa p̄ame caroa yerapu ñañuparō. Cabero puti, buticoasuparo. Bairo butiátō yua, tocānacā jatirua cien rupa jeto ríacasuparo,” na ĩ quetibujuyuru Jesús.

Ī quetibuju yaparo, atore bairo na ĩnemoñupū: “Mujāā caāmoocna mujāā āniña. Bairi āmerē yua, mujāārē yu caquetibujuatajere tūgoāmewiyoya mujāā yeripu,” na ĩñupū, Jesús busuriquere tutuaro mena cūtu caneñaetari majārē.

El porqué de las parábolas
(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹ Cabero Jesús cū cabuerā p̄ame q̄ū ĩñiñañuparā: “¿Dope ĩgaro to ĩñati caotei queti?” q̄ūñuparā.

¹⁰ Bairo na caĩrō tūgo, atore bairo na ĩ quetibujuyuru Jesús: “Dios cū carotimasĩr̄pau macāājērē tir̄m̄p̄u macāāna na catūgoetajere mujāā roquere mujāā masĩōñami. Aperā tiere na camasĩr̄ōrē boetiyami. Toreca, ape wāme ĩcōñarī na quetibuju rotiyami Dios. Na p̄ame cacaapee cūgorā nimirācūā, Dios cū caátiere ĩñamasĩtĩñama. Tunu bairoa cū yaye quetire tūgomirācūā, tiere tūgomasiētĩñama,” na ĩ quetibujuyuru Jesús cū cabuerārē.

Jesús explica la parábola del sembrador
(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹ Bairo ĩ quetibuju yaparo, atore bairo na ĩnemoñupū Jesús tunu cū cabuerārē: “Āmerē yua, mujāārē yu quetibujugu caroaro ĩcōñarī camasārē yu caquetibujuatajere. Caotei cū caoterije Dios yaye quetire bairo niña:

¹² Camasā jīcāārā Dios yaye quetire tūgoyama. Bairo tūgomirācūā, tūgomasiētĩñama. Dios busuriquere na catūgoatato beroaca, wātī p̄ame uwaro eta, jecōñami na camasĩbujioatajere. Minia na cawūje ugáricarore bairo etanecōñami wātī, na camasĩbujioatajere, Dios busuriquere cariape na tūgoeticōāto, ĩ. Na canetōrōrē boetiyami wātī. Na p̄ame caotei cū caoterique maapu cañarīcā rupaare bairo niñama.

¹³ Tunu aperā camasā Dios yaye quetire useanirō tūgo, jicoquei, ‘Jau,’ ĩñama. Bairo bomirācūā, bair̄p̄na na yeripu caroaro cū yuetiyama. Capūtirije canucōmanajērē bairo niñama. Bairi wātī p̄ame, ‘Roro asa,’ cū caĩrō, yoaro mee jānañama Dios yaye quetire. Dios mena yoaro āmerĩñama. Naa, caotei cū caoterique ape rupaa ūtā rupaa buĩp̄u cañarīcā rupaare bairo niñama.

¹⁴ Tunu aperā camasā Dios yaye quetire, ‘Jau,’ na caĩrō bero, apeye ūnie p̄amerē butiuro tūgoña macāñama. Ati yepa macāājē wapatarique ūnierē, bairi caroaro na caānigarije cūārē tūgoñañama butiuro. Bairi Dios busuriquere tūgoña masirīticōñami. Caroaro caānarē bairo na caāperoi, carīca butimasĩtēērē bairo niñama. Bairi naa, caotei cū caoterique ape rupaa pota watoapu cañarīcā rupaare bairo niñama.

¹⁵ Bair̄p̄na, aperā roque Dios yaye quetire useanirō tūgoyama. Na yeri p̄nap̄u cariape tūgopeori, tiere tūgoṁsayama. Bairi Dios mena tutuaro niñama. Cū yaye quetire jānaētĩñama. Capee caroare átīnucñami. Caotei cū caoterique ape rupaa, caroa yerapu cañarīcā rupaare bairo niñama. Bairi capee carīcacutacare bairo niñama yua,” na ĩ quetibujuyuru Jesús cū cabuerārē.

La parábola de la lámpara
(Mr 4.21-25)

¹⁶ Ī yaparo, atore bairo na ĩ quetibujunemoñupū Jesús tunu: “Ni ūcā jīcāū jīñaworiquere b̄gacūētīnucñami jot̄u rocapu. Cama rocapu cūārē cūētĩñami. Jōbup̄u roque cūnucñami, camasā nipetiro cajāetarā na caññamasĩparore bairo ĩ.

¹⁷ Na cajñaworipau nipetiro baugaro caññamaniaataje. Torea bairo ape ḡm̄p̄u camasā nipetiro āme camasīā manierē masĩpeticoagarāma.

¹⁸ “Bairi yu caquetibujurijere mujāā catūgopeoata, Dios p̄ame mujāārē masĩōnemogumi tunu yu caquetibujurijere. Bairo tūgomirācūā, petoaca mujāā catūgopeoata roque, cabero mujāā camasĩmīatajere mujāā masirīticōgarā. Bairi caroaro cariape tūgopeoya,” na ĩ quetibujuyuru Jesús.

La madre y los hermanos de Jesús
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

¹⁹ Bairo cū caĩquetibujuro bero, Jesús paco, bairi cū bairã cūã topu etayuparã. Bairo camasã capããrã Jesús tũpu na caãnoi, na yu tũpũre eta ámasiẽsuparã. Bairi Jesús cū caãni wii macãpu cū cotenucũñuparã.

²⁰ Bairo macãpu na cacotenucũrõ, Jesutu macããcũ jicãũ bairo qũĩñupũ Jesure:

—Mu paco, mu bairã mu macãuparã. Macãpu murẽ coterã átiuparã —quĩñupũ jicãũ Jesure.

²¹ Bairo cū caĩrõ tũgo, atore bairo na ññupũ Jesús to macããnarẽ:

—Noa ñna Dios yaye quetire catũgousarã puame ññama yu pacore bairo caãna, bairi yu bairãrẽ bairo caãna —na ññupũ Jesús to macããnarẽ.

Jesús calma el viento y las olas

(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

²² Jicã rãmu Jesús cū cabuerã mena cũmua capairicapu ájããñupũ. Bairo ájãã yua, atore bairo na ññupũ:

—Jito, ati utabucura ape nũgõãpu marĩ pẽña átoca.

Bairo cū caĩrõ bero, pẽñacoásuparã.

²³ Bairo na caátõ yua, wĩno paio papu átijũgoyuparo. Bairo capapuro, ocoturi paio atjabejããñuparõ, cũmua ruagari tũnipu yua. Mai, Jesús puame cãnjããcoasupu.

²⁴ Bairo cū cabairoi, cū cabuerã puame cū wãcõñuparã. Cū wãcõrĩ atore bairo qũĩñuparã Jesure:

—jããrẽ cabuei, ruarã marĩ baiya! jYasirã marĩ baiya! —quĩñuparã.

Bairo na caĩrõ tũgõwãcã, wãmũnucãñupũ Jesús. Wãmũnucã, wĩnorẽ jãnarotiyupu. Tunu bairoa oco turiri cããrẽ jãnarotiyupu. Bairo cū caĩrõ, jicoquei jãnacõsuparo yua.

²⁵ Cabero atore bairo na ññupũ Jesús cū cabuerãrẽ:

—¿Dios mena mujãã tũgoña tutuaetiyati? —na ññupũ.

Cū cabuerã puame cū caátõ ñña acũacoasuparã. Bairi atore bairo ãmeo ññuparã na majũ:

—Ago tame, jnocãrõ majũ cū masĩñati Jesús! Wĩno, ocoturi cūã cū tũgocõãña —ññuparã, Jesús cū camasĩrjẽrẽ ññarĩ.

El endemoniado de Gerasa

(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶ Cabero ti utabucura ape nũgõãpu pẽña etayuparã Jesujãã. Galilea yepa jããme, Gerasa cawãmecutõpu etayuparã.

²⁷⁻²⁹ Bairo eta yua, maanucãñupũ Jesús. Bairo cū camaa nũcãrõ, caũmu jicãũ, wãti yeri pũna cacũgõu puame cū atu etayupu. Mai, caũmu puame yoaro jutii macũ ññesẽãñupũ. Wiipu ãmeñupũ. Uã wiiripu roque camasãrẽ na carericarõpu ññesẽãñupũ. Tunu wãti yeri pũna cãrẽ cū caãno jũgori nairõ mecãnucũñupũ. Bairi camasã puame cū ñesẽã rotietimiñuparã. Cū wãmõrĩrẽ, bairi cū rãpori cããrẽ ãpõã wẽẽrĩ mena cū jiyancũmifiñuparã. Bairo na caátimiatacããrẽ, cū puame ãpõã wẽẽrĩrẽ tũgãjure recoanucũñupũ. Bairo áticoã, camasã manõpu rutiñesẽãcõã nucũñupũ. Bairo bai, ti rãmu Jesús tũpũ eta, rãropaturi mena etanumuri Jesure qũĩ awajayupu. Mai, Jesús puame atore bairo qũĩñupũ wãti yeri pũnarẽ:

—Wãti, jicoquei cū witi ácũja! —quĩñupũ.

Bairo cū caĩrõ tũgo, wãti yeri pũna cacũgõu puame, Jesure qũĩ awajayupu:

—jMu, Dios, jõbui macããcũ macũ, mu ãniña! ¿Ñerẽ mu ácuati yutare? jPopiye yu cabaipeere ápericõãña! —butiõro qũĩñupũ.

³⁰⁻³¹ Bairo cū caĩrõ tũgo, qũĩ jẽniñañupũ Jesús wãti yeri pũnarẽ:

—¿Ñamu mu wãmecutiyati?

Bairo cū caĩrõ tũgo, qũĩñupũ wãti yeri pũna Jesure:

—Jãã, capããrã jãã ñña. Bairi yu wãme, Legiõn yu ãniña. jããrẽ aperõpu, popiye bairicarõpu jãã mu joepa! —butiõro qũĩñupũ wãti yeri pũna Jesure.

³² Mai, totu utããpu capããrã yesea nũricãrã ugarã ásuparã. Bairo na caugaãno, wãti yeri pũna puame atore bairo butiõro qũĩñuparã Jesure:

—jYeseapure jããrẽ jããrotiya! Napure jãã jããgarã —butiõro qũĩñuparã.

Bairo na caĩrõ tũgo, “Jau, topu ánája toroque,” na ññupũ Jesús, na ároti yua.

³³ Bairo cū caĩrõ, wãti yeri pũna puame caũmurẽ cū witipeticoásuparã. Yeseapure jããrásuparã. Bairo yeseare na cajããrĩpau yua, yesea utãũ bui caãnimitana puame mecãrã utabucurapu ature ññaũacoásuparã. Bairi yua, ruapeticoásuparã yesea puame.

³⁴ Bairo na cabairo ñña, yeseare cacotemiatana puame acuari acoásuparã. Macãpu etacoasuparã. Topu na quetibujuyuparã nipetiro yesea na cabaiatajere. Macã tãni macããna cããrẽ na quetibujuyuparã.

³⁵ Bairo tie tũgori camasã puame ññarásuparã cabaiatajere. Bairo topu etarã, qũĩña acũacoasuparã capããrã wãti yeri pũnarẽ cacũgomiatacure. Cū puame jutii jãñarĩ, caroaro tũgõñarĩquẽ mena ruiyupu. Bairi dope bairo cū cabaiatajere masiẽna, uwijãñũñuparã.

³⁶ Bairo baicōã, caññaatana puame, na quetibujuyuparã caetarârê. Wãti yeri pñnarê cacûgomiatacã cû cabaiatajere na quetibujuyuparã.

³⁷ Bairo na caquetibujuro, bñtioro Jesure cã uwiri atore bairo qũĩñuparã: “Tunu ácãja mũ caatiataopũ,” qũĩñuparã Jesure to macããna, Gerasa yepa macããna. Bairo na caĩrõ, Jesũ puame cũmuarê ájããñupũ tunu cũ cabuerã mena.

³⁸ Bairo cũ caájããrõ, wãti yeri pñnarê cacûgomiatacã puame bñtioro qũĩñupã Jesure: —Jesũs, mũ mena yũ ágaya bñtioro —qũĩñupũ.

Bairo cũ caĩrõ, Jesũs qũĩñupã tunu:

³⁹ —Yũ yau, tuaya. Mũ ya macã puame tunu ácãja. Topũ etau, to macããnarê na quetibujuya marĩ Quetiupau Dios caroaro mũ cũ caatiatajere —qũĩñupũ.

Bairo cũ caĩrõ tũgo, tunucoásũpũ cũ ya macãpũ. Topũ etau, nipetirârê na quetibujuyupu Jesũs cũ caatiatajere.

*La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)*

⁴⁰ Bairo cabero Jesũs ti utabucurare cũ capẽñaetaro, capããrã camasã cũ coteyuparã. Bairi useanirĩqũê mena cũ bocáyuparã.

⁴¹ Bairo Jesũs cũ camaanucãrõ, cãtu etayupu caũmũ jĩcãũ, Jairo cawãmecucu. Jairo puame camasã na cañbueri wii sinagoga quetiupau ãñupũ. Torecu, cãtu eta, rãropaturi mena eta numurĩ Jesure qũĩroayupu. Bairi bñtioro, “Yũ ya wiipũ mũ caátõ yũ boya,” qũĩñupã.

⁴² Mai, Jairo macõ puame riãjãñupõ. Cũ macõ, jĩcãõã caãcõ pũga wãmo peti rãpore pũga pẽnirõ cãnacã cũmarĩ majũ cacũgo ãñupõ. Bairo bairi merê riácõpũ baiyupo. Bairi Jesũs cũ ya wiipũ cũ caátõre bñtioro boyupu Jairo, cõrê cũ catioáto, i. Bairo Jesũs puame, Jairo macõ cõ cabairo tũgo, Jairo mena acoásũpũ, cariao cõ caãnopũ ácũ.

Bairo cũ caátõ, camasã puame utabijaro majũ cũ usayuparã Jesure.

⁴³ Mai, na mena macããcõ jĩcãõ carijãnaecõ ãñupõ. Yoaro, pũga wãmo peti rãpore pũga pẽnirõ cãnacã cũmarĩ majũ tiere riayupo. Catimasĩesupo. Capããrã camasã cõrê na caucotimiatacããrê, cõ tũgoesuparo.

⁴⁴ Bairo baicõã yua, tũgoñãñupõ cõ puame Jesũs cũ camasĩrjẽrê, cũ cariaye netõmasĩrjẽrê. Bairo tiere tũgoñarĩ, Jesũs bero puame asũpo. Bairo aperã na caññaeto, cũ jutiro cayoaro yapaacarê tuañãñupõ. Bairo cõ caátõ, tocãrõã, jicoquei caticoasupo. Cõ carĩ petirique riaye jãnacõasuparo yua.

⁴⁵ Bairo cõ capãñarõ bero, atore bairo na ãñupũ Jesũs cãtu caãna camasãrê:

—¿Noa na tuañaaati yũ jutirore? —na i jẽniñãñupũ.

Bairo cũ caĩrõ tũgo, nipetirã, “Jãã tuañaaiaupũ,” qũĩñuparã.

Bairo na caĩrõ bero, Pedro puame qũĩñupã Jesure:

—Jãã cabuei, rita ãnoa camasã capããrã niñama. Bairi mũ tunerocayama noo na caboro. Nana na caãtiere mi bauya —qũĩñupã Pedro Jesure.

⁴⁶ Bairo cũ caĩrõ tũgomicãũ, atore bairo na ãñupũ Jesũs tunu:

—Yũ camasĩrjẽrê yũ átiroyaarũ. Bairi yũ masĩña yũ caatiatajere. Jĩcãũ ãcũ yũ jutirore pañaroyaa mi —qũĩñupã Jesũs Pedrore.

⁴⁷ Bairi cariamiatacõ puame, ruti masĩetĩmiácõ, uwi tũgoñarĩ, Jesutũ etayupo. Rãropaturi mena Jesũs rãpori tũpũ etanumuñupõ. Nipetiro camasã na caññarõ, atore bairo i quetibujuyupo:

—Catigo, yua, mũ jutirore yũ tuañaarũ. Bairo yũ caátõ, jicoquei yũ caticoaarũ, —qũĩ quetibujuyupo.

⁴⁸ Bairo cõ caĩquetibujuro bero, cõ ãñupũ Jesũs:

—Yũ yao, yũ camasĩrjẽrê cariape mũ tũgoñaura. Bairi mũ riayere yũ netõcõãña. Tunu ácõja useanirĩqũê mena —cõ ãñupũ Jesũs.

⁴⁹ Bairo cũ cañnitoyea, jĩcãũ etayupu, Jairo ya wii macããcũ puame. Jairore qũĩ quetibujũ etayupu:

—Mũ macõ merê baiyaisicoaamo. Bairi tocãrõã cũ patowãcõña marĩrê cabueire —qũĩ quetibujuyupu Jairore.

⁵⁰ Bairi Jesũs cãã cũ caĩrjẽrê tũgoyupu. Bairo tũgori, atore bairo qũĩñupã Jairore:

—Jairo, tũgo acuaeticõãña. Dios cũ camasĩrjẽrê jetore tũgoñatutuaya. Bairo mũ catũgoñaata, mũ macõ netõgomo —qũĩñupã Jesũs Jairore.

⁵¹ Cabero Jairo ya wiipũ etayuparã. Bairo ti wiipũ etarã, ti wiire jããñuparã. Pedro, Santiago, Juan, bairi cawĩmao pacua Jesũs mena jããñuparã. Aperãrê na jããrotiesupu Jesũs.

⁵² Mai, to macããna nipetirã otiawaja ãñuparã. Bopacooro cõ cabairijere cõ ãña otiyuparã. Bairo na cabairo ãñarĩ, atore bairo na ãñupũ Jesũs:

—Atio cawĩmao baiyasetiyamo. Cãnio baiyamo. Awaja otieticõãña mujãã —na ãñupũ Jesũs.

⁵³ Bairo cū caĩrõ tũgo, nipetirã to macããna puame roro cū bocaboyeticõãñuparã, “Merẽ yasicõãmo,” ãrã.

⁵⁴ Bairo roro cãrẽ na caboca boyetimiatacããrẽ, Jesús puame cawĩmao cariacoataco cõ caãnopũ jããeta yua, cõ ãnacõ wãmorĩrẽ ñerĩ, atore bairo cõ ãñupã:

—¡Cawĩmao wãmũnucãña!

⁵⁵ Bairo cū caĩrõ, jicoquei catitunucuasupo. Bairo cati yua, wãmũnucãcoasupo. Bairo cõ cawãmũnucãrõ ãña, “Cõ nuña ugariquere. Queyao baiyamo,” na ãñupã Jesús.

⁵⁶ Cõ pacua puame bairo cõ cabairo ãña, butiuro tũgoñacõã maniãsuparã. Bairo na catũgoña maniamiatacããrẽ, Jesús puame na ãnemoñupã tunu atore bairo:

—Aperãrẽ na quetibũjeticõãña mu macõ cõ cacatiatajere —na ãñupã.

9

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

¹ Jĩcã rãmũ na neñoñupã Jesús cū cabuerãrẽ, puga wãmo peti ruapore puga pẽnirõ cãnacãũ caãnarẽ. Bairo narẽ neño, narẽ joyupũ masĩrĩquẽrẽ. Tocãnacã wãmepurea wãtĩ yeri pũnarẽ wiyomasĩrĩquẽrẽ na joyupũ. Baicõã, riaye netõmasĩrĩquẽ cããrẽ na joyupũ.

² Baicõã, na quetibũjũ rotijoyupũ. Camasãrẽ Dios cū carotimasĩrĩpaũ caetarore na masĩato ã, na quetibũjũ rotijoyupũ. Tunu bairoa, camasã cariyecũnarẽ na catioãto ã, na joyupũ Jesús cū cabuerãrẽ.

³ Bairi na caápáro jũgoye atore bairo na ãñupã Jesús:

—Mujãã yaye apeye ãnerẽ jeápéricõãña. Bairi tuericũ, wasopoa, pan, dinero cããrẽ mujãã jeápewa. Mujãã cajãñarõ mena tocãrõã mujãã neãgarã. Apero mujãã cawasoaparore mujãã neãpewa.

⁴ Bairo noo mujãã cañesẽãrõpũ jĩcã wii ãnorẽ etarã, toa tuacõãña, ti macãpũ mujãã caãni rãmũrĩ cãrõ. Capee wiiripũ mujãã capatowãcõ ñesẽãrõrẽ yũ boetiya.

⁵ Bairi ã macã macããna ãna mujããrẽ na caĩñateata, na mena ãmerĩcõãña. Bairo mujããrẽ na caboetiẽre ãñarã, na macã ñerĩrẽ mujãã ruo jutii macããjẽrẽ mujãã paregarã. Mujãã mena roro na caãtiãnerẽ na masĩato ãrã, bairo mujãã átigarã —na ã quetibũjuyupũ Jesús cū cabuerãrẽ.

⁶ Bairo cū caĩquetibũjuro bero, acoásuparã cū cabuerã. Macãã caãno cãrõ ãñesẽãñuparã. Caroa quetire, Dios roro cabairãrẽ cū canetõõrĩjẽrẽ na quetibũjũ ñesẽãñuparã. Tunu bairoa cariyecũnarẽ na catioyuparã.

Incertidumbre de Herodes

(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷ Ti yutea caãno Herodes, ti yepa macããna quetiupã puame tũgoyupũ nipetirije Jesús cū caãtimasĩrĩjẽrẽ. Bairo tũgori yua, dope bairo ã masĩsupũ Herodes. Mãi, cãtu macããna atore bairo qũĩ quetibũjuyuparã: “Juan el Bautista, cabaiyasiricu ãnacũ merẽ catiupũ,” qũĩñuparã cãtu macããna jĩcããrã Herodere.

⁸ Aperã qũĩñuparã: “Dios camasãrẽ cū caquetibũjurotjoricũ ãnacũ, Elías cawãmecucũ ãnacũ catiri buiaetaupũ,” qũĩñuparã. Bairo aperã qũĩñuparã: “Apei, tirãmupũ caãnana profeta majã mena macããcũ jĩcãã catiri buiaetaupũ,” qũĩñuparã aperã Herodere, Jesús cū caãtiere tũgori yua.

⁹ Bairo na caĩrõ tũgo, Herodes puame na ãñupã:

—Juarẽ cū boecũna, cū ruoapere yũ patarocacõã rotiwũ. Bairi, jũnamũ ãcũ cū ãnicuti ãni, “Tocãrõ capee átĩ ãñoãmĩ,” mujãã caĩ? —na ãñupã Herodes cãtu macããnarẽ.

Bairo na ã yaparo yua, Jesure qũĩñagamiñupã butiuro.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Cabero apóstolea Jesús cū caquetibũjurotjoricãrã puame tunu etayuparã. Bairo eta yua, Jesure cū quetibũjuyuparã na caãtiñesẽãtajere. Bairo na caĩquetibũjuro tũgo, “Jito aperopũ,” na ãñupã Jesús cū cabuerãrẽ. Bairo ã yua, Betsaida na caĩrĩ macãpũ na jũgo ãsupũ.

¹¹ Camasã puame Jesús topũ cū caátõre tũgoyuparã. Bairo tũgo yua, cū berore usayuparã. Bairo Jesús na causætarore ãña, caroaro mena na bocáyupũ. Bairo na bocã yua, Dios cū carotimasĩrĩpaũ caetarore na ã quetibũjuyupũ. Tunu bairoa aperã cariyecũnarẽ na catioyupũ.

¹² Bairo yoaro capee cū caãto jeto, ñamicããcã nicoasuparo. Bairi cū cabuerã puame Jesutu etari, atore bairo qũĩñuparã:

—Ãnoa camasã capããrã niñama. Tunu atopure wiiri maniña. Bairi ãnoarẽ na árotiya macããpũ, topũ yerijã, na caugaparore bairo ã —qũĩñuparã cū cabuerã Jesure.

¹³ Bairo na caĩrõ tãgomicãã, atore bairo na ìñupã Jesús:

—Mujãã majũ na ugarique nuña.

Bairo cũ caĩrõ tũgo, bairo qũĩñuparã na puame:

—Jãã, jĩcã wãmo cãrõ pan jororiaca, wai puagarããcã, tocãrõã jãã cũgoya, ãnoa na caugapeere macãpu jãã cawapatijeãpericõãta —quĩñuparã cũ cabuerã.

¹⁴ Mai, topu ãñuparã jĩcã wãmo cãnacã mil majũ camasã, Jesús cũ cabuerijere catũgoatãna puame. Tocãrõ na caãnimiatacũãrẽ, atore bairo na ìnemoñupũ Jesús tunu cũ cabuerãrẽ:

—Camasãrẽ na ruirotiya. Rupa poari na ruirotiya. Cincuenta majũ jĩcã poare na ãmarõ —na ìñupã Jesús.

¹⁵ Bairo cũ caĩrõ tũgo, “Jau,” ì, cũ caĩrõrẽ bairo ásuparã. Bairi nipetiro camasã ape poa, ape poa ruiyuparã.

¹⁶ Jesús puame bairo na caruiro ìña, pan rupa, wai mena nerĩ, jõbuire ìñamũgõjori, “Jãã Pacu, mu ñujãñuña jãã mena,” quĩ jẽniñupũ Jesús Diore. Bairo quĩ jẽni yaparo, pan rupare carecomacã peeri, wai cũãrẽ carecomacã peeri, cũ cabuerãrẽ na nuniñupũ, camasãrẽ na cabatopore bairo ì.

¹⁷ Bairo átĩcõã yua, nipetiro camasã caroaro uga yapicoasuparã ugarique na cabatoatãjere. Bairo na caugayaparoro bero, jejããñuparã piirĩpu na caugarugarijere. Puga wãmo peti rupore puga pẽnĩrõ cãnacã piiri majũ jejãã jiroyuparã yua.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸ Ape rãmu Jesús jĩcããã ãcũ, Diore cũ jẽni baiyupu. Bairo cũ cabairo, cũ cabuerã puame cũtu etayuparã. Bairo na caetaro ìña, atore bairo na ì jẽniñañupũ Jesús:

—“¿Noa ãcũmi?” yu na ìnucũñati camasã.

¹⁹ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo quĩñuparã Jesure cũ cabuerã puame:

—Jĩcããrã ìñama: “Juan el Bautista ãcũmi.” Aperã ìnucũñama: “Elías ãnacũ catiri ãcũmi,” miñama. Aperã ìnucũñama: “Tĩrãmũpu caãnana profeta majã mena macããcũ jĩcãũ catiri caatãcũ ãcũmi,” minucũñama —quĩ quetibũjuyuparã cũ cabuerã Jesure.

²⁰ Bairo na caĩquetibũjuro bero, na ì jẽniñanemoñupũ tunu Jesús:

—¿Mujãã ate? “¿Noa ãcũmi?” yu mujãã ìnucũñati —na ì jẽniñañupũ.

Bairo cũ caĩrõ tũgo, jicoquei Pedro puame quĩñupũ Jesure:

—Mua, Mesías, Dios cũ cajou, mu ãniña —quĩñupũ.

Jesús anuncia su muerte

(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

²¹ Bairo cũ caĩrõ tũgo, na ì quetibũjuyupu Jesús cũ cabuerãrẽ: “Cũã yu ãniña. Bairo cũã yu caãnimiatacũãrẽ, bairãpuã mai, na quetibũjueticõãña aperãrẽ.”

²² Ì quetibũju yaparo, atore bairo na ì ìnemoñupũ tunu Jesús cũ cabuerãrẽ:

—Yu, Camasã jũgocu, butiuro popiye yu baigu. Marĩ quetiuparã cabutoa camasĩrã puame popiye yu baio joroque yu átigarãma. Dios cũ caroticũrĩquẽrẽ cajũgobuerĩ majã cũã yu tejãñugarãma. Sacerdote majã quetiuparã cũã yu tejãñugarãma. Bairo bairi yu pajĩã rotigarãma. Bairo yu na capajĩãrõ, cariacooatacu nimicũã, itia rãmũ bero yu caticooagu tunu —na ì quetibũjuyupu Jesús.

²³ Cabero atore bairo na ì quetibũjuyupu Jesús tunu nipetĩrãrẽ:

—Ni cabou, yu cabuei caãnigau, cũ caátimĩrĩjẽrẽ jãnagumi. Yu carotirore bairo jeto roque átĩgumi tocãnacã rãmua. Popiye riaricarõ cãrõ baimicũã, yu yaye quetire jãnaetĩgumi, yu cabuei caãnigau puame.

²⁴ Bairo tunu caãmũ apei cũ caãnie puamerẽ mairĩ, yu yaye quetire jãnacoagumi. Bairo maimicũã, yasicoagumi yua. Apei roque yu yaye quetire cajãnaecu roque netõcõãgumi. Cãrẽ na capajĩã rocacõãmiatãcũãrẽ, caticõã ãninucũgumi tocãnacã rãmua.

²⁵ Tunu caãmũ apei ati yepa macããjẽ nipetĩrije merẽ cũgoyami, cũ caborije caãno cãrõ. Bairo cũgomicũã, Diore cũ tũgoñãetĩñami. Bairo catũgoñãecũ ãnirĩ cũ cariaatato bero Dios mena ãmerĩgumi. Bairi dope baieto paio cũ cacãgorije puame. Wapa maa tie ati ãmurecõo macããjẽ, Diore cũ camasĩetĩcõãta.

²⁶ Bairi ñi jĩcãũ ùcũ yure tũgoñãbabori, o yu yaye queti cũãrẽ tũgoñãbabori, “Jesús yau yu ãniña,” cũ caĩquetibũjugaeticõãta, yu cũã, “Ãni, yu yau niñami,” cũ ñi masĩetĩgu. Yu, Camasã jũgocu, ati yeparũ yu Pacu cũ camasĩrĩjẽ mena nemo yu catunuetaro, “Ãni, yu yau niñami,” cũ ñi masĩetĩgu. Ángelea majã jõbui macããna, cañurã mena tunu yu catunuetaro, bairo cũ ñimasĩetĩgu ñi jĩcãũrẽ yure tũgoñãbabori, “Jesús yau yu ãniña,” cũ caĩquetibũjugaeticõãta.

²⁷ Cariape mujããrẽ yu quetibũjuya: Mujãã jĩcããrã, ato caãna, mujãã cariaparo jũgoye mujãã ìñagarã Dios cũ carotimasĩrĩpau majũrẽ —na ì quetibũjuyupu Jesús cũ cabuerãrẽ.

La transfiguración de Jesús

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸ Cabero Jesús atiere na quetibujuri bero, jicã wãmo peti itia pëñirõ cãnacã rãmurĩ bero, Pedrore, Juarê, bairi Santiagore, “Jito,” na ñupũ Jesús. Bairi ãtãũ caũmarĩcu buiũna mena wãma ásupũ Jesús. Diore qũĩ jëniãcu, torũ na jũgoásũna.

²⁹ Bairo cã cajëniãno, Jesús riapé cã baurique wasoacoasuparo. Baicõã, cã jutiro cãã botiro baicoasuparo. Asiyau baicoasupũ Jesús yua.

³⁰⁻³¹ Bairo cã cabaiãno, caãmna pugarã asiyarije mena buiaetayuparã. Na puame, Moisés ãnacũ, bairi Elías ãnacũ ãñuparã Jesutu cabuiaetarã. Bairo buiaeta yua, Jesús mena busupëniñuparã Jerusalëru cã cariapeere.

³² Bairo na caãno, Pedrojãã wũgoa paimirãcãã, Jesús bairi cã mena macããna pugarã na caasiyarijere ñna acũacoasuparã.

³³ Bairo cabero Jesús mena macããna na caátĩpaua, Pedro puame dope bairo ñ masĩtĩrĩ, atore bairo qũĩñupũ Jesure:

—Jããrê cabuei, jatopũ marĩ caãno ñumajũcõãña! Bairi itia wiipãĩrĩcã majũ mujããrê jãã qũënojojagarã. Jicã wii mu ya wii, ape wii Moisés ya wii, ape wii Elías ya wii mujããrê jãã qũënojojagarã —qũĩñupũ Pedro Jesure.

³⁴ Bairo cã caãno, buseriwo atĩ na tocoasuparo. Bairo catoro, Pedrojãã puame tipoa toyeru ãñuparã. Bairi butiuro uwiyparã.

³⁵ Bairo na cabairo, busurique buseriwo watoaru cabusucajorijere tũgoyuparã. Atope bairo ñuparõ: “Ñni, yu macã, yu cabesericu majũ ñiñami. Cũ yaye busuriquere tũgousaya,” ñ ocajoyuparo jõbuĩru.

³⁶ Bairo caĩrõ bero, Moisés, bairi Elíajãã mañuparã. Jicãũã tuayupu Jesús jeto yua. Tie na caññaatajere quetibujesuparã Pedrojãã aperãrê.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Ti rãmũ, cabusuri rãmũ Jesujãã ti ãtããrê ruicoasuparã. Bairo na caruietaro bero, capããrã camasã Jesutu etayuparã.

³⁸ Bairi jicãũ na mena macããcũ busurique tutuaro mena qũĩñupũ Jesure:

—Cabuei, qũĩñauasã yu macãrê. Jicãũã caãcũ ñiñami yu macã.

³⁹ Wãtĩ yeri pũna puame cã mecãõ joroque átinucũñami yu macãrê. Bairo cã awajao joroque cã átinucũñami. Tunu cã yugui mecãõ joroque cã átinucũñami, cã risero jopo witrĩnucũpã. Roro popiye cã baio joroque cã átinucũñami. Pitigaetiyami wãtĩ yeri pũna yu macãrê.

⁴⁰ Bairi mũ cabuerãrê butiuro na yu wiyorotimiaru wãtĩ yeri pũnarê. Mũ cabuerã puame na wiyoyo masĩtĩñama —qũĩ quetibujuyupu wãtĩ yeri pũna cacũgoũ pacũ Jesure.

⁴¹ Bairo cã caĩquetibujuro tũgo, atore bairo na ñupũ Jesús:

—¡Mujãã, ati yera caãna Dios cã camasĩrĩjêrê cariape mujãã tũgoetimajũcõãña! ¿Nocãrõ yoaro mujãã mena yu ãñibujocuti? Jau, mũ macãrê cã neasã toroque —qũĩñupũ Jesús cariaũ pacure.

⁴² Bairo cawãmaũ puame Jesutu cã caetaripau yua, wãtĩ yeri pũna puame cã jũgoñãñupũ yeraru. Bairo cã jũgoñau, riañarĩqũërê bairo cã ásupũ tunu. Bairo cã caãto, Jesús puame cã jãnañupũ wãtĩ roro caãcure. Cũ acuwĩyo joyupu yua. Bairo cã caãto, cawãmaũ puame caticoasupũ. Cũ cacatiro ñna, cã pacure cã tunuoñupũ Jesús cã macãrê yua.

⁴³ Bairi camasã puame bairo Dios cã camasĩrĩjê jagori Jesús cã caãto ñnarã, butiuro tũgocõã maniásuparã.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Bairo to macããna Jesús capee caroaro cã caãtiere na catũgoñacõã maniãtipaua Jesús puame atore bairo na ñupũ cã cabuerãrê:

⁴⁴ —Ñmeacã mujãã yu caquetibujurijere tũgopeoya. Mujãã masiritiepa. Yu, Camasã Jũgocu, yu ñerotiecoũ camasãrê —na ñupũ Jesús cã cabuerãrê.

⁴⁵ Na puame tie cã caĩrĩjêrê tũgomajũcõãmirãcãã, tiere tũgomasĩesuparã. Dios na catũgomasĩpeere na joesupu mai. Tunu bairoa Jesure cã jëniña uwijãñũñuparã tiere.

¿Quién es el más importante?

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Cabero tunu ãmeo ñ busuyuparã cã cabuerã na majũ: “¿Ni majũ cã ãnicuti marĩ menarê caãnimajũürê bairo caãcũ?” ãmeo ñuparã na majũ.

⁴⁷ Jesús puame masĩcõãñupũ na caĩrĩjêrê. Bairo masĩrĩ yua, cawĩmaucacãrê cũtu cã tũgãetoyupu.

⁴⁸ Bairo áticōã, atore bairo na ĩ quetibũyupũ. Jesús cũ cabuerãrê:

—Ni jĩcãũ ùcũ, yũ yaye quetire tũgousari, ãni cawĩmaurê bairo caãcũrê cũ camaiata, yure camairê bairo cũ ñiñagu. Tunu bairoa yure camai cũ caãnoi, yũ jeto mee Dios yure cajoricũ cũã cũrê camairê bairo qũĩñagumi. Ni jĩcãũ ùcũ mujãã mena macããcũ, mujãã roca netõjãñurõ carotimasĩ pũame mujãã netõjãñurõ caãnimajũãrê bairo qũĩñagumi Dios —na ĩ quetibũyupũ Jesús cũ cabuerãrê.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

(Mr 9.38-40)

⁴⁹ Juan pũame atore bairo qũĩñupũ Jesure:

—Jããrê cabuei, apei caũmurê jãã ĩñawũ. Cũ pũame mũ wãme mena ĩrĩ rotimasĩwĩ. Bairo rotimasĩrĩ yua, cũ acurewiyojowĩ wãtĩ yeri pũnarê, caũmurê cajãñamiatacure. Bairo cũ caãto ĩña, jãã pũame cũ caãtiere cũ jãã átirotiepu, marĩ mena macããcũ cũ caãmerõĩ —qũĩñupũ Juan Jesure.

⁵⁰ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesús Juarê:

—¿Nõpẽĩrã cũrê, “Apeina,” mujãã ĩrĩ? Bairo ĩtĩcõãña. Jĩcãũ ùcũ caũmu marĩrê cũ catutieticõãta, marĩrê cajuãcure bairo caãcu ñiñami —na ĩñupũ Jesús cũ cabuerãrê.

Jesús reprende a Santiago y a Juan

⁵¹ Cabero Jesús pũame jõbuiũ cũ pacũtu cũ caátĩ rãmu caetagarõ ĩña yua, yeri tutuarique mena Jerusalẽpu ájũgoyupũ.

⁵² Bairĩ cũ jũgoye cũ mena macããnarê, Samaria yepa macãrê na ájũgorotiyupũ, “Atĩyami jããrê cabuei,” na ĩáto. ĩ. Narê caqũẽnoparãrê boũ, topũ na ájũgorotiyupũ.

⁵³ Bairo topũ cũ cajomiatacũãrê, to Samaria macããna pũame na caetaro boesupará. “Jerusalẽpu ácu baiyami Jesús,” na caĩrĩjẽrê na catãgoatato bero jũgorĩ, na boesupará.

⁵⁴ Bairo Jesure na caboeto ĩñarã, cũ cabuerã, Santiago, Juajãã pũame atore bairo Jesure qũĩñuparã:

—Jãã Quetipuaũ, ¿peero, jõbui macãã peeroi na marĩ joerecutĩ? Roro na caĩrĩjẽ wapai, ¿Elías ãnacũ cũ caátatore bairo na marĩ átĩ yasiorecutĩ? —qũĩñuparã cũ cabuerã Jesure.

⁵⁵ Bairo na caĩrõ tũgo, narê ãmejore ĩña, na ĩ tutiyupũ Jesús cũ cabuerãrê: “Mujãã masĩtĩña mujãã caĩrĩjẽrê. Wãtĩ cũ carotirore bairo mujãã tũgoñaña.

⁵⁶ Yua, Camasã Jũgocũ, camasãrê na rei ácu mee yũ arũ. Na netõõũ ácu yũ arũ ati yeparũgẽ,” na ĩ quetibũyupũ Jesús cũ cabuerãrê. Bairo ĩ quetibũju yaparõ, na jũgoacoásũpu ape macãpu yua.

Los que querían seguir a Jesús

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Bairo maapu na caátõ, jĩcãũ caũmu Jesutu etayupũ. Cũtu eta yua, atore bairo qũĩñupũ Jesure:

—Yũ cũã, mũ cabuei yũ ãnigaya. Bairĩ noo mũ cañesẽãrõpu yũ águ yũ cũã.

⁵⁸ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesús:

—Macãñycũ macããna waĩbũtoa na caãnipaurĩ cũgoyama. Minia cũã na riabatiri na caãnipaurire cũgoyama. Bairo na cacũgomiatacũãrê, yua, Camasã Jũgocũ, yũ caãnipau ñno yũ cũgoetiya —qũĩñupũ Jesús caũmurê.

⁵⁹ Cabero apeiẽ qũĩñupũ tunu:

—Jĩto, yũ bapacusa.

Bairo cũ caĩrõ tũgo, caũmu pũame “Jan,” ĩmicũã, atore bairo qũĩñemoñupũ:

—Yũ Quetipuaũ, mai mũ mena yũ bapacũperĩgu. Yũ pacũgẽ cũ coteĩ ácu yũ baiya. Cũ cariacoato bero roque, mũ mena yũ ábujion —qũĩñupũ Jesure.

⁶⁰ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesús:

—Camasã cariacoatanarê bairo caãna pũame na qũẽnoátõ cabaiyasĩrãrê, ñiña. Mũ pũame Dios cũ carotimasĩrĩpu caetarore mũ quetibũju ñesẽãgu yua.

⁶¹ Cabero tunu apei qũĩñupũ Jesure:

—Jãã Quetipuaũ, yũ cũã mũ mena yũ bapacũtĩgu. Baiũa mai, cajũgoye yũ ya wii macããnarê na ñiñagu. “Ácu yũ baiya marĩrê cabuei mena,” na ñiãgu mai —qũĩñupũ apei caũmu Jesure.

⁶² Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesús:

—Ni jĩcãũ ùcũ jĩcã yeri mena caroaro Dios cũ carotiriquire cũ catũgousaeticõãta, ñuẽtĩña. Ape wãme, ape wãme ricaati tũgoñarĩqũẽrê cũ catũgoñaata, ñuẽtĩña. Bairĩ yua, Dios cũ carotimasĩrĩpũre dope bairo átimasãĩ maniñami —qũĩñupũ Jesús caũmu apeiẽ.

¹ Cabero Jesús, marí Quetiupau, cū caquetibujarotijoparā setenta y dos majū cañmarē na beseyup. Bairo na beseri bero yua, tocānacā macāā, pugarā jeto cū caetararopu na ájugo rotiyup.

² Mai, na caápáro jūgoye atore bairo na ĩñupū: “Oterique camasā na cajepēe pairo cañniatacūārē, tie uparārē cajuparā pame capāār mēe niñama. Torea bairo Dios yaye quetire catūgousaparā capāār na cañniatacūārē, marirē cajūquetibujaparā pame capāār mēe niñama. Bairo na cabairoi, marí Pacu Diore mujāā cajēnirō boya. Cū pame oterique Upaure bairo cū yaye busurique cajūquetibuju batoparārē na jomasīgumi.

³ Tūgoya, āmerē mujāārē caroa quetire yu quetibuju rotijoya. Corderos nuricārā, macānucū macāāna lobos cauwiorā watoa na caāno uwiojāñuñu. Torea bairo mujāā pame camasā watoa mujāā caāno uwiojāñugaro. Bairi masacatiri mujāā cañesēārō ñuñu,” na ĩ quetibujuyup Jesús cū cabuerārē.

⁴ Bairo na ĩ yaparo, atore bairo na ĩ quetibujunemoñupū Jesús tunu: “Bairo áná, dinero jāārīcā poa, bairi waso poa cūārē, bairi rapo jutii cūārē mujāā jee ápewa. Tunu maapu mujāā cabocetarārē na mena mujāā busupēniepa. Cariapea mujāā acóapá.

⁵ Bairi jīcā wii ũno etarā, ‘Dios caroa yericutaje cū joáto ati wii macāānarē,’ mujāā ĩ etagarā ti wiire.

⁶ Bairi ti wii macāāna pame caroaro mena mujāārē na cajēniata, mujāā cañrōrē bairo caroa yericutajere na jogumi Dios. Baipua, caroaro mena mujāārē na cajēnieticōāta, mujāā cañrōrē bairo na áperigumi Dios.

⁷ Bairo mujāārē caqūēnorārē bócarā yua, na ya wiipu mujāā ānicōāwā. Capee wiiripu patowācōētīcōāña. Bairi jīcā wiia āni, mujāārē na canurijē jettore mujāā ugawā. Mujāā, paari majā āniri, mujāā ugamasīña na canurijērē.

⁸ Bairo bairi jīcā macā ũno etarā, mujāārē caroaro na cajēniata, na yaye ugarique na canurijē jettore ugaya.

⁹ Tunu bairoa ti macā macāāna cariyecunarē na catioya. Tunu atore bairo na ĩ quetibujuya: ‘Dios cū carotimasiripau merē etaro baiya ati yepapare.’

¹⁰ Bairo mujāā caquetibujūñesēārō, di macā macāāna ũna mujāārē caroaro mena na cajēnieticōāta, ti macā maapu nipetiro camasā na catūgoropu atore bairo na mujāā ĩgarā:

¹¹ ‘Jāā yaye quetire mujāā catūgogaeto, mujāā ya macā ñerirē jāā rapo jutii catusarijere jāā pareya! Ape macāpu jāā áya. Bairo jāā caápáro jūgoye tūgopeoya mai. Jāā yaye quetire mujāā catūgoata, Dios cū carotimasiripau macāājērē mujāā tūgobujorā,’ na mujāā ĩgarā ti macā macāānarē.

¹² Mujāā, yu yarā cariape mujāārē ñiña: To macāāna mujāārē na catūgoetie wapa, Dios pame roro na átigumi. Camasārē cū caññabeseri rūmurē Sodoma macāāna netōjāñurō popiye na baio joroque na átigumi,” na ĩ quetibujuyup Jesús cū cabuerārē.

*Los pueblos desobedientes
(Mt 11.20-24)*

¹³ Bairo na ĩ yaparo, atore bairo na ĩnemoñupū tunu Jesús ape macāā macāānarē, Corazín, bairi Betsaida macāā macāānarē: “¡Roro majū baigarāma to Corazín macā macāāna! ¡Roro majū baigarāma Betsaida macā macāāna cūā! Dios cū caátijēñoiñorijē capeere ĩñawā. Bairo caññarā nimirācūā, roro na caátiere jānagaema. Tirūmup macāāna Tiro, Sidón macāāna ānana, Corazín, Betsaida macāāna na caññaricārōrēā bairo na cūā na caññata, roro na caátajere jānabujoricarāma Tiro, Sidón macāāna pame. Butiuro yapapuarā na cajāññarjē jutii ũnierē jāñabujoricarāma. Tunu peero ōwāwopu ruibujoricarāma, butiuro na cayapapuarijere ĩñorā yua.

¹⁴ Bairi camasārē Dios cū caññabeseri rūmu caetaro Corazín, bairi Betsaida macāā macāāna pame, Tiro, Sidón macāā macāāna netōjāñurō popiye baigarāma yua.

¹⁵ Torea bairo Capernaum macā macāāna cūā baigarāma. ‘JōbuiPu jāā ágarā,’ cañtūgoñarā na cañniatacūārē, ¡cañcūārī operu roquere na regumi Dios!’ na ĩ quetibujuyup Jesús cū cabuerārē Corazín, Betsaida, Capernaum macāā macāāna na cabaipeere.

¹⁶ Bairo na ĩ quetibuju yaparo, atore bairo na ĩnemoñupū tunu: “Yu cabuerā, ni jīcāū ũcū mujāā yaye quetire catūgoc, yu yaye quetire catūgoure bairo niñami. Tunu bairoa ni jīcāū ũcū apei mujāā yaye quetire catūgogaecu, yu yaye quetire catūgogaecure bairo niñami. Bairo cañcū āniri Dios, yure cajoricu yaye queti cūārē caboecure bairo niñami,” na ĩ quetibujuyup Jesús.

Regreso de los setenta y dos

¹⁷ Cabero Jesús cū caquetibujarotijoricarā setenta y dos majū ũseanirīqūē mena tunu etayuparā caquetibujūñesēārātána. Bairo etarā yua, atore bairo qūi quetibujuyuparā Jesure:

—jãã Quetiupau mu wãmei jãã caĩjẽnirõ, wãtĩ yeri pũna cãã jãã caĩrotiorea bairo baimajũcõãñama! —qũĩñupã.

¹⁸ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ññupũ Jesús:

—Ñũña mujãã caátiateje. Yu puame wãtĩ quetiupau jõbuipu caãniamiatacu cã cañarõrẽ ññajajoapu. Cabupo yaberije cañarõrẽ bairo majũ ñaami.

¹⁹ Mujããrẽ masĩrĩqũerẽ yu jowu, ãña mujããrẽ cã cabacamiatacũãrẽ, mujãã cariaetiparore bairo í, o cotapa mujããrẽ cã catoamiatacũãrẽ, mujãã cariaetiparore bairo í. Tunu bairoa mujããrẽ masĩrĩqũerẽ yu jowu, marĩ pesu wãtĩ cã catutuarije nipetirijere mujãã canetõparore bairo í. Bairo tie masĩrĩqũerẽ cacũgorã ãnirĩ, dise ùnie wãtĩ roro mujããrẽ cã caátigamirĩjẽrẽ mujãã tãmuoetinucũgarã.

²⁰ Bairãpua, wãtĩ yeri pũnarẽ cawitiroti jomasĩrã nimirãcũã, tie jetore mujãã catũgoñarõ boetiya. Jõbuipu Dios ya pũrõpu mujãã caãno cãrõ mujãã wãmerĩrẽ cã cawoaturicarã mujãã ãniña. Tie puamerẽ tũgoñajesoya —na í quetibujuyupu Jesús cã cabuerãrẽ.

Jesús se alegra

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Bairo tipaãa bũtioro Espĩritu Santo mena ãnirĩ atore bairo useanirĩqũẽ mena Diore qũĩ basapeoyupu Jesús: “Caacu, mu, ati umurecõo nipetiro upau, mu ñujãñũña yu yarã mena. Naa, cabũgoro macããnarẽ bairo caãna na caãniamiatacũãrẽ, masĩrĩqũerẽ na mu joyupa. Aperã, ati yepa macããna, ‘Marĩ roque marĩ masĩnetõña’ caĩrã puamerẽ na mu joetiya. Caacu, tore bairo mu ásupa mu cabojũgoyetiricarore bairo caãno jũgori,” qũĩ jẽniñupũ Jesús cã pacure.

²² Bairo qũĩ jẽni yaparo, atore bairo na ññupũ Jesús cãtu caãnarẽ: “Yu Pacu puame nipetirije masĩrĩqũerẽ yu jowĩ. Tunu yu caátĩãnie cũãrẽ yu Pacu jeto masĩñami. Tunu cã caátĩãnierẽ yu cãã yu masĩpoyocõãña. Bairi yu cãã yu jeto na yu masĩõmasĩña camasã yu cabeserãrẽ yu Pacu cã caátĩãnierẽ,” na ññupũ Jesús.

²³⁻²⁴ Bairo í yaparo, cã cabuerãrẽ na ãmejore ñña, atore bairo na ññupũ na jetore: “Tirũmpu macããna profeta majã capããrã mujãã caĩñarĩjẽ ùnierẽ ññagamiñupã. Quetiuparã ãnana cãã tiere ññagamiñupã. Mujãã catũgorije ùnie cũãrẽ tũgogamiñupã. Bairi mujãã puame capee ñña, tũgo caãna ãnirĩ useanirĩ ñña,” na ññupũ Jesús cã cabuerãrẽ.

Parábola del buen samaritano

²⁵ Cabero jĩcãũ, Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũerẽ cajũgobuei Jesús tũpu etayupu. “Cariape cã quetibujayati Jesús,” í masĩgu, cãtu etayupu. Bairo cãtu eta, atore bairo qũĩ jẽniñañupũ Jesure:

—Jããrẽ cabuei, ¿dope bairo yu ácuati Dios tũpu cariamanopu água? —qũĩ jẽniñañupũ cajũgobuei Jesure.

²⁶ Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesús:

—Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũerẽ na cawoaturica pũrõpu mu caĩñaata, ¿nopẽ ñgora tie bairo to ñcuti murã? —qũĩ jẽniñañupũ Jesús cajũgobueire.

²⁷ Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesure:

—Atore bairo ñña tí pũrõpu: ‘Mujãã, Israel macããna, mujãã caátĩãnie nipetirije mena cã maiña. Tunu bairoa mujãã yeripu, mujãã catũgoñarĩjẽ nipetirije mena cã maiña. Tunu bairoa mujãã catutuarije nipetirije mena cã maiña.’ Tunu torea bairo: ‘Mujããtu macããna cũãrẽ mujãã rupaure mujãã camairõrẽã bairo na maiña,’ í quetibujuyupi tí pũrõpu —qũĩñupũ cajũgobuei Jesure.

²⁸ Bairo cã caĩrõ tũgo, bairo qũĩñupũ Jesús:

—Cariape miña. Tore bairo í woatuyupi Moisés ãnacũ. Bairo bairi cã caĩrĩcãrõrẽã bairo caroaro cariape mu caãpata, Dios tũpu cariamanopu mu águ —qũĩ quetibujuyupu Jesús Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũerẽ cajũgobueire.

²⁹ Bairo cã caĩrõ tũgomicãã, cã caĩrõrẽ bairo átigaesupu. Bairi atore bairo qũĩ jẽniñanemoñupũ Jesure tunu:

—¿Noa ùna na ãniñati marĩ yarã, marĩ rupaure bairo marĩ camaiparã?

³⁰ Bairo cã caĩrõ tũgo, ñcõñarĩ atore bairo qũĩñupũ Jesús cajũgobueire:

—Jĩcãũ Jerusalẽpu caãniatacu Jericõ macãpu ásupu. Bairo tí macãpu cã caetaparo jũgoye jeruturi majã puame maapu cã bocãetayuparã. Cũ bocãeta yua, roro cã ásuparã. Cũ apeyere, cã jutii nipetirijere jeyuparã. Jee yaparo, cã payuparã bũtioro, ñe mano riaricaropu. Áticõã yua, ruticoásuparã.

³¹ Bairo na caátõ bero, jĩcãũ sacerdote na caqũẽatacu cã cacũñarĩ wããrẽ ásupu cã cãã. Bairo ácũ, etayupu na caqũẽatacuture. Bairo qũĩñamicũã, cã owanetõcoásupũ.

³² Bairo cã canetõátõ bero, apeí tunu levita poa macããcũ etayupu. Bairo eta, qũĩña, cã owanetõcoásupũ cã cãã.

³³ Bairo na canetõátõ bero, apeí tunu Samaria yepa macããcũ etayupu. Bairo eta, bopacooro qũĩñañupũ na caqũẽatacure, Samaria yepa macããcũ puame.

³⁴ Qũĩña mai yua, cātu eta, cã cãmiirẽ cã ucotiuyupũ. Aceite, bairi use oco majũ mena cã cãmiirẽ cã ucotiuyupũ. Tunu jutii mena cã cãmiirẽ jiyayupũ. Áti yaparo, cã yau burro buipũ cariaure cã nepeoyupũ. Bairo áti, cã neásupũ camasã ñesẽarĩ majã na cacãnirĩ wiipũ. Topũ ãcũ, cã ucotinemoñupũ tunu.

³⁵ Ape rãmu, cabusuri rãmu cã caápáro jũgoye Samaria yepa macããcũ puame atore bairo qũĩñupũ ti wii upaure: “Ëjã, puãa denario moneda tiiri mu yu nuniña. Áni, yu caneatatãcure cã mu caqũenorõ yu boya. Murẽ yu canunirijẽ to caetaeticõãta, cabero acũpu, mu yu wapatinemogu tunu,” qũĩñupũ Samaria yepa macããcũ ti wii upaure —bairo ãcõñarĩ quetibujuyupũ Jesús cajũgobueire.

³⁶ Bairo ãcõñarĩ bero, atore bairo qũĩnemoñupũ:

—¿Dope bairo mu tũgoñañati? Camasã itiarã qũĩñañuparã jerutiri majã na caqũẽatacure. Bairo, ¿ni puame cã yaure bairo qũĩñañuparã? —qũĩ jẽniñañupũ Jesús cajũgobueire.

³⁷ Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesure:

—Cũrẽ caĩñamairĩcũ puame cã yaure bairo qũĩñañupũ —qũĩñupũ cajũgobuei puame.

Bairo cã caĩrõ tũgo, bairo qũĩñupũ Jesús:

—Bairo baimajũcõñupũ. Bairi mu cãã cãrẽ bairo ácuja. Aperã mu yarã, mu ñnarẽ, mu rupãure mu camairõrẽ bairo na mu juátinemogu na cããrẽ —qũĩñupũ Jesús, Moisés ãnacã cã caroticũrĩqũerẽ cajũgobuei puamerẽ.

Jesús en casa de Marta y María

³⁸ Cabero netõásupũ Jesús. Bairo ácã, jĩcã macãpũ etayupũ tunu. Topũ cã caetaro, jĩcã wii macããcõ, Marta cawãmecũco puame bairo qũĩñupũ: “Jãã mena ugaũ asã.”

³⁹ Mai, Marta puame baiocũsupo, María cawãmecũcore. Bairo Jesús na ya wii cã caetaro, María cã ruporitũre etanumuñupõ. Jesús cã caquetibujurijere butiõro tũgogayupõ.

⁴⁰ Marta puame jesaesupõ: “Yu jeto paarique nipetirijere yu átimiña,” ñ tũgoñañupõ. Bairi Jesuũ cõ baio cõ caruiro ñnarĩ, Jesure qũĩñupõ:

—Yu Quetiupau, ¿yu cabairijere mu tũgoñaẽtĩñati? Yu baio puame yu juáperiyamo. ¿Bairo cõ cabairije to ñuñati murã? Jĩcõã yu puame yu paaya. Bairi, “Cõ jurãoja,” cõ ñña —qũĩñupõ Marta Jesure.

⁴¹ Bairo cõ caĩrõ tũgo, atore bairo cõ ññupũ Jesús:

—Marta, mua, capee apeye ñnierẽ mu tũgoñaña.

⁴² Bairo mu catũgoñamiatãcũãrẽ, jĩcã wãme cariape tũgoñarĩqũẽ niña. Bairi María puame ti wãmerẽ tũgogayamo. Bairi noa una, “Tocãrõã tũgojãñañã tiere,” cõ ñ masĩenama —cõ ññupũ Jesús Martare.

11

Jesús y la oración

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Ape rãmu Jesús Diore cã cajẽnirõ bero, cã cabuerã mena macããcũ jĩcãũ, puame atore bairo qũĩñupũ Jesure:

—Yu Quetiupau, Diore jãã cajẽnimasĩparore bairo jãã mu buewa. Juan cã cabuerãrẽ cã caĩrĩcãrõrẽ bairo jãã cããrẽ mu buewa —qũĩñupũ Jesure.

² Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo na ññupũ Jesús cã cabuerãrẽ:

—Diore jẽnirã, atore bairo mujãã ñ jẽniwã:

‘Jãã Pacu, jõbui macããcũ, nipetiro camasã mu wãmerẽ na ñroãto.

Tunu bairoa mu carotimasĩrĩpau ati yepapũ to apáro.

Jõbui mu carotirorea bairo to baiãto ati yepapũ cããrẽ.

³ Tunu tocãnacã rãmua jãã caugapeere jããrẽ jonucũña.

⁴ Tunu bairoa roro jãã caãtaje cããrẽ jãã masiriyobojaya.

Camasã roro jããrẽ na caãtajere jãã camasiritirorea bairo roro jãã caãtaje cããrẽ jãã masiriyobojaya mu cãã.

Tunu wãti roro jããrẽ cã caãtigarijere jãã eñotaya. Jãã netõña,

bairo Diore cã mujãã cajẽnipee ñuña —na ñ quetibujuyupũ Jesús cã cabuerãrẽ.

⁵ Bairo na ñ yaparo, ape wãmerẽ ãcõñarĩ atore bairo na ñ quetibujunemoñupũ tunu:

—Jĩcãũ, ñami recomacã cã bapa ya wiipũ etayupũ. Eta yua, bairo qũĩñupũ: ‘Yu wasoya itia pan ñnoacã.

⁶ Yu yau jĩcãũ cayoaropũ caãtãtãcũ etayami. Cãrẽ yu canupee maniña yu wiire. Bairi mu yu jẽniña, qũĩñupũ.

⁷ Bairo cã caĩmiatãcũãrẽ, cã bapa puame cã yuesupũ: ‘Yu pajũgoeticõãña. Merẽ jope biaricaro niña. Yu, yu pũnaa cãnirã jãã baiya. Bairi dope bairo wãcãrĩ mu yu jomasĩcã,’ qũĩñupũ ti wii macããcũ cajẽniñaũrẽ.

⁸ Bairo mujããrê ñiña: Cũ bapa cũ cañniamiatacũãrê, cũ caĩrõrê bairo átigaesupa. Baiũa, 'Nairõ yu patowãcõremi,' Ì, atore bairo átibujioami: Wãcã, jopere pã, noo cũ bapa cũ caborore bairo nipetirijere cũ jobujioami yua.

⁹⁻¹⁰ Tũgopeoya mujãã mai mujããrê Ìcõñarĩ yu caquetibujirijere: Noa ùna na cajẽniata, na cajẽnirĩjêrê bõcamasĩgarãma. Tunu bairoa apeye ùnierê na camacãata, na camacãrĩjêrê bõcamasĩgarãma. Tunu jopery na capiiata, ti wii upau pũame ti jopere pããgumi. Bairo tore bairo Diore mujãã cajẽniata, mujãã cañnimasĩpeere jogumi. Bairo Diore mujãã cajẽnirõ ñiña.

¹¹ "Mujãã, capũnaacuna mujãã pũnaa pan rupare na cajẽniata, çõtã rupare na mujãã jobujiocuti? Bairo mujãã áperã. Tunu bairoa waire na cajẽniata, çãña ùcãrê na mujãã jobujiocuti? Bairo mujãã áperã.

¹² Tunu bairoa ãmona riare na cajẽniata, çcotapa ùcãrê na mujãã jobujiocuti? Bairo mujãã áperã.

¹³ Mujãã, carorã nimirãcũã, mujãã pũnaarê caroa wãmerê mujãã jomasĩnucũñi. Marĩ Pacu Dios ùmrecõo macããcũ roque caroo majũ ñiñami. Camasã netõrõ caroo ñiñami. ¡Bairi noa ùna cãrê cajẽnirãrê na jogumi Espĩritu Santore!" na Ì quetibujuyupu Jesũs cũ cabuerãrê.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)

¹⁴ Ape rũmu Jesũs wãtĩ yeri pũnarê cũ acuwiojopyupu caũmurê cajããmiatacure. Mai, caũmu pũame busumasĩesupa, wãtĩ yeri cũ cajãñarõ jũgori. Bairo Jesũs cãrê cũ caacuwiyojoro bero, caũmu pũame tunu busumasĩrupũ yua. Bairo cũ cabairo ñnarĩ, to macããna camasã ñña acũacoasuparã.

¹⁵ Jicããrã qũiroaesuparã Jesure. Atope bairo qũĩñuparã: "Beelzebũ wãtĩ quetiupau majũ cũ camasĩõrĩjê jũgori wãtĩ yeri pũna, camasãrê cañnarê na acurewiyojo masĩmi Jesũs," qũĩ busupaiyuparã Jesure.

¹⁶ Áperã tunu, dise ùnie átijẽñõrĩqũerê ùmurecõo macããjêrê Jesũs cũ caátijẽñõrõ boyuparã. Na pũame roro cũ átĩ ñnarã ásuparã, "çDope bairo cũ çcuatĩ ãni?" Ìrã.

¹⁷ Jesũs pũame na caĩtũgoñarĩjêrê masĩcõãñupã. Bairo atore bairo na ññupũ:

"Quetiupau rey cũ carotimasĩrĩpau macããna na caãmeoboeticõãta, jicãrõ ãnimasĩetĩñama. Tunu bairoa jicã wii macããna na caãmeoboeticõãta, na cũ caroaro ãnimasĩetĩñama.

¹⁸ Tore bairo Satanás, wãtĩã quetiupau cũ yarãrê na cũ caboeticõãta, çdope bairo to ãninetõrõati cũ carotimasĩrĩpau? ãninetõmasĩeto. Yasipeticoagaro cũ yarãrê, na cũ caboeticõãta.

¹⁹ Tunu bairoa Beelzebũ jũgori wãtĩ yeri pũnarê na yu caacurewiyo jomasĩata, çñamu cũ camasĩrĩjê jũgori mujãã yarã cũã yure bairo na átimasĩcuti? Bairo mujãã caĩrõ tũgorã, mujãã yarã pũame, 'Cariape mee mujãã tũgoñaña,' mujããrê Ìbujiorãma.

²⁰ Yu pũame, Dios cũ camasĩõrĩjê jũgori wãtĩ yeri pũnarê yu caacurewiyo jomasĩata, nipe-tiro camasã yu caátiere ñnarã, 'Merê Dios cũ carotimasĩrĩpau marĩrê etaya,' Ì masĩbujiorãma," na Ì quetibujuyupu Jesũs.

²¹ Bairo Ì quetibujũ yaparo, cajerutiri majõcure Ìcõñarĩ atore bairo na Ì quetibujũnemoñupũ tunu: "Jicãũ wii upau, catutuan majũ cũ ya wii macããjêrê caroaro cũ caĩñacoteata, ni ùcã cajerutiri majõcu cũ yayere jerutimasĩecũmi.

²² Baiũa, apei cũ netõõrõ catutuan cũ wiire jããrĩ, cãrê cũ caqũẽnetõata roque, ti wii upau yaye cũ besure cũ ãmapeyo masĩñami. Ti wii upau pũame, 'Yu besu mena ni ùcã ati wiire cajãããrê cũ yu netõcõãgu,' cũ caĩtũgoñamiatacũãrê, cũ besure cũ ãmapeyo masĩñami. Bairo ácu yua, ti wii upau apeye ùnierê jeruti masĩcõãñami yua," na Ì quetibujuyupu Jesũs.

²³ Ì quetibujũ yaparo, bairo na ñnemoñupũ tunu: "Yu mena cañnigaecu, yure caĩñateire bairo ñiñami. Tunu bairoa yu mena caquetibujũnetõõgaecu, camasãrê caquetibujũmawjioare bairo ñiñami," na Ì quetibujuyupu Jesũs.

El espíritu impuro que regresa

(Mt 12.43-45)

²⁴ Ì quetibujũ yaparo, ape wãme cããrê na ñnemoñupũ tunu: "Wãtĩ yeri pũna caũmurê cũ cawitiatato bero, noo caoco manõrĩpũ ãñesããñami. ãñesãã yua, cũ cañniparore cũ cabõcaeticõãta, atore bairo Ì tũgoñañami: 'Yu cañniamiatatorpa yu tunuãgu tunu,' Ì tũgoñañami.

²⁵ Bairo Ì tũgoña yua, tunuã, caũmurê qũĩñiñami tunu. Caũmu yeri pũame wiire, caroaro na caowaqũẽno peyoata wiire bairo bauya.

²⁶ Bairo cabairo ñña yua, acoásupu tunu wãtĩ, áperã jicã wãmo peti pũga pẽnirõ cãnacãũ majũ cũ netõrõ cañuenarê na piinepõu ácã. Bairo na bõca, 'jito,' na Ì, caũmurê cũ jããñama tunu nipetirã. Bairo cũ yeripũ ãnicõãñama tunu. Bairo na caãno, jõpũame roro baibujioami tunu caũmu pũame yua," na Ì quetibujuyupu Jesũs cũtu catũgorã etarãrê.

La felicidad verdadera

27 Bairo cū cañāno, na mena macāācō jīcāō atore bairo qūññupō bātioro:

—¡Caroaro cariape mu quetibujuy! Bairo mu paco, murē camasōricō pñame useanirī ācōmo mu mena —qūññupō busarique tutuaro mena.

28 Bairo cō cairō tūgo, bairo cō ññupū Jesús:

—¡Yu paco netōōrō useaniñama Dios yaye quetire catūgōusarā pñame roque!

La gente mala pide una señal milagrosa

(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

29 Cabero camasā pñame aperā, aperā capāārā majū na caneñaporo ñña, atore bairo na ññupū Jesús: “Ati yepa macāāna, āme caāna, caroaro tūgoñāēññama. Átijeño ññorīqūē jetore boyama. Bairo na cabomiatacūārē, tie na āti ññoetigumi Dios. Merē na quetibujū cūññupī Jonás ānacū cū cabairīquere.

30 Tirūmupure Jonarē cū caátajere Nínive macā macāānarē na ññoñupī. Bairo narē cū caññorō bero, to macāāna pñame, ‘Cariapea Dios cū caquetibujunetōrotiricu majū niñami Jonás,’ ī tūgoñamasññupā. Torea bairo yure Dios cū caátipeere mujāā āme caānarē cū caññorō bero, bairoa mujāā ī tūgoñamasīgarā yu cūārē yua.

31 Tunu bairoa ti rūmu camasārē cū caññabeseri rūmu caetaro, jīcāō ānacō catitunurī, mujāā, āme caānarē, ‘Cariapea mujāā tūgousaepu,’ mujāārē ñgemo cō cūā. Ape pñgōā waru joperu macāācō quetiupao ānacō bairo mujāārē ñgemo. Cō pñame noo cayoaropu ásūpo, Salomón ānacū cū camasīrjērē tūgogo. Bairo cō catūgogarico cō caññimiatacūārē, mujāā, āme caāna yu camasīrjērē mujāā tūgogaetiya. Bairo Salomón netōrō camasī yu caññimiatacūārē, yu caññirjērē mujāā tūgogaetiya.

32 Tunu bairoa ti rūmu camasārē cū caññabeseri rūmu caetaro, Nínive macā macāāna ānana catitunurī, ‘Caroaro mujāā tūgousaepu,’ mujāārē ñgarāma na cūā. Na pñame Jonás ānacū cū caquetibujurijere tūgorā, roro na caatiere tūgoña qūēnoñuparā. Bairo na catūgoñāqūēnomiatacūārē, mujāā, āme caāna, mujāā tūgoña qūēnogaetiya. Jonás netōrō camasī yu caññimiatacūārē, yu caññirjē tūgori, mujāā tūgoña qūēnogaetiya,” na ī quetibujuyuru Jesús.

La lámpara del cuerpo

(Mt 5.15; 6.22-23)

33 Ī quetibujū yaparo, atore bairo na ññemoñupū tunu: “Ni ūcū jīcāū jññaworique cū cajññawogaata, cayasioropu cūēcāmi. Ni ūcū jīcāū carupapata rocapu cūēcāmi. Jōbupū cūññucññami, camasā nipetiro cajāāetarā na caññamasñparore bairo Ī.

34-35 Tunu bairoa mujāā caapee pñame cajññaworicare bairo niña mujāā rupāure. Mujāā caapee caroaro to caññamasāta, caroaro mujāā ññamasīgarā. Caroye tuata, caroaro mujāā ññamasīētigarā. Tore bairo mujāā, cayeriññurā āñirī cariape mujāā catūgoñāata, caroaro mujāā átimasīgarā. Cayeriññuena mujāā caāmata roque, caroaro mujāā átimasīētigarā. Bairo Dios mujāārē cū camasīōrjērē tūgousa jānaeticōñña.

36 Bairo mujāā yeripū caroa jeto tūgoñarī, bairo tunu carorijere tūgoña ēñnotari, Dios cū caátigarije nipetirijere mujāā tūgomasīgarā. Jññaworique mujāārē cajññaworore bairo caroaro mujāā tūgomasīgarā nipetirijere yua,” na ī quetibujuyuru Jesús catūgorā etarārē.

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

37 Bairo cū cairō bero, fariseo majōcu Jesure, “Jito, marī átōca. Yu ya wiipū marī ūgāāto,” qūññupū. Bairo cū cairō tūgo, “Jau,” Ī, cū tūpu ūgāu ásūpu Jesús. Bairo cū wiipū jāāeta, cariapea cū mesapu etanumu etayupu.

38 Bairo fariseo pñame, Jesús cariapea cū caetanumurō ñña yua, “Tame,” Ī tūgoñañupū, “Marī, judío majā marī ya wāmerē bairo áperiyami Jesús. Cū wāmorīrē coseetiyami cū caagaparo jūgoye yu,” Ī tūgoñañupū fariseo Jesús cū cabairijere.

39 Marī Quetiupau pñame masīcōññupū cū catūgoñarjērē. Bairo atore bairo qūññupū:

—Mujāā, fariseo majā jotu bapaari mujāā cacosepeere nairō mujāā tūgoñanucñña. Bairo tie ūñierē nairō tūgoñamirācūā, mujāā yerire coserique pñamerē mujāā tūgoñāēñña. Bairo yajariquere, bairo ape wāme ricaati tūgoñarjē cū nicōñña mujāā yeripū.

40 Caññopairā mujāā āniña. Cajotūbapariwei pñame jotu bapa bui cūārē, capupea cūārē qūēnoñami. Torea bairo Dios pñame mujāā rupau jeto meerē, mujāā yeri pñna cūārē ásūpi.

41 Atoe bairo mujāā caatiere boyami Dios: Mujāā yeri mujāā caqūēnorō boyami. Bairo mujāā caápata, mujāā ññubujiorā.

42 “Bairo átato ūñorēā, ricaati mujāā, fariseo majā, mujāā átinucñña. Bairo āna yua, pūga wāmo cārō moneda tiiriacarē mujāā cacūgoata, jīcā tiaca mujāā jonucñña Diore. O ūgarique jīcā wāme ūno, pūga wāmo cārō mujāā cacūgoata, jīcārōācā mujāā jonucñña Diore. Bairo cariape tie ūñierē átimasīmirācūā, ape wāme pajññurō Dios cū carotirique pñamerē

mujãã tũgoñaetimajũcõãña. Caroaro ãmeo átaje cããrẽ marĩ rotiyami Dios. Caroaro ãmeo mairĩqũẽ cããrẽ marĩ rotiyami. Tie puamerẽ mujãã tũgoñaẽtĩña. ¡Bairi mujãã carorije wapa pairo nigaro!

⁴³ “Tunu bairoa ñubuerica wiipũ mujãã caápata, caroapaure mujãã ruiganucũña. Tunu bairoa maapu mujãã caãñesẽãta, nipetiro camasã nucũbugoricaro mena na cajẽnirõ mujãã bonucũña. Bairo mujãã caboroi, ¡mujãã carorije wapa pairo nigaro!

⁴⁴ “Mujãã, camasã ãnanarẽ na cayarica opeere bairo mujãã ãniña. ãme caãna puame ti opee buire ána, ‘Masã operi ãno,’ i masĩetĩñama. Tore bairo mujãã ãniña. ¡Bairi mujãã carorije wapa pairo nigaro!” na i quetibũjuyupũ fariseo majãrẽ.

⁴⁵ Bairo cũ caĩrjẽrẽ tũgo, fariseo mena macãacũ jĩcãũ, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ cajũgobuei puame atore bairo quĩñupũ Jesure:

–Cabuei, bairo mũ caĩata, jãã, jããrẽã roro i micũpũ.

⁴⁶ Bairo cũ caĩrõ tũgo, bairo quĩñupũ Jesũs:

–¡Jcãũ, cũ paaboari majõcore cũ jupusaetiyami. Jĩcã wãme ñnoacã cããrẽ cũ juãperiyami. Tore bairo na mujãã átiya camasãrẽ. ‘Moisés ãnacũ cũ carotĩrique roro jĩcã wãmeacã rusaeto ása,’ camasãrẽ na mujãã ñnucũña. Bairo caĩrotirã nimirãcãũ, mujãã puame tore bairo mujãã áperimajũcõãña. ¡Bairi mujãã carorije wapa pairo nigaro!

⁴⁷⁻⁴⁸ “Tunu bairoa caĩtopairã mujãã ãniña. Profeta majã na rupauri ãnajẽ masã ope buire mujãã quẽnonucũña caroa ãta wĩacarẽ, camasã profeta ãnanarẽ na ñroãto, ñrã. Bairo quẽnomirãcãũ, mujãã ñicũjããrẽ bairoa mujãã ãnicõãña. Na puame Dios yaye quetire boena, profeta majãrẽ pajĩareyuparã. Narẽ bairo mujãã boetiya Dios yaye quetire mujãã cãũ. Bairi, ‘Marĩ ñicũjãã profeta majãrẽ na capajĩãrĩcãrõrẽ bairo ñurõ. Dios yaye queti to yasicõãto,’ ñrãrẽ bairo mujãã átinucũña. ¡Bairi mujãã carorije wapa pairo nigaro!

⁴⁹ “Dios puame camasã ãnirĩ atore bairo ññupĩ: ‘Yũ yarãrẽ na yũ jogũ camasã tũpũ. Profeta majãrẽ, apõstolea majã cããrẽ natũ yũ jogũ, na quetibũjãto, i. Bairo yũ cajomiatacããrẽ, jĩcããrãrẽ na pajĩãregarãma. Apherãrẽ roro popiye na baio joroque na átigarãma,’ ññupĩ.

⁵⁰ Bairi Dios puame camasã profetere roro na caãtaje jũgori ati rũmarẽ popiye na baio joroque na átigumi. Tocãnacãũ profeta majã, caãñĩarĩcããrẽ na carĩ reyarĩque wapa popiye na baio joroque na átigumi ãme caãnarẽ.

⁵¹ Na carĩ rejarõgicũ, Abel cawãmecũpũ nijũgoanã, Zacarĩas, altar, santuario watoa na capajĩãrĩcũpũ ñituetayama na carĩ rejarõgoatana capããrã beropũ. Bairo na ãnana wapa roro popiye na baio joroque na átigumi ãme caãnarẽ yua,” na ññupũ Jesũs.

⁵² ¡Yaparo, atore bairo na ñnemoñupũ tunu: “Dios yaye queti puame llavere bairo ñiña camasãrẽ. Llave jũgori wiire biaricarore marĩ pajããmasĩña. Torea bairo Dios yaye queti jũgori ãmũrecõore marĩ jããmasĩña. Mujãã puame Dios cũ cabuerjere masĩmirãcãũ, cãrẽ mujãã boetiya. Tunu bairoa camasã Diore na camasãgarijere mujãã ãñõtaya. ¡Bairi mujãã, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ cajũgobuei majã, mujãã carorije wapa pairo nigaro!” na i quetibũjuyupũ Jesũs.

⁵³⁻⁵⁴ Bairo cũ caĩrõi, to macããna, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ cajũgobuei majã, bairi fariseo majã mena cũ asiayuparã Jesure. Bairi ape wãme, ape wãme cũ jẽniñañuparã. “Carorije buei átiyami Jesũs,” quĩ busujãgamirã, cũ jẽniñañuparã nairõ.

12

Jesús enseña contra la hipocresía

¹ Bairo na cabairo, capããrã majũ camasã, Jesutũ neña etayuparã. Bairi capããrã majũ ãna, dope baia masĩ manõpũ ãñuparã. Bairi Jesũs puame cũ cabuerãrẽ atore bairo na i jũgoyupũ: “ ‘Fariseo majã pan pairica na cawauorijere boeticõãña,’ ñĩcãrõ puamata, ‘Na caĩtopairijere mujãã boepa,’ ñiña.

² Tunu bairoa ãme caãna na catũgoñarjẽ nipetirijere masĩõpeyocõãgumi Dios nipetirãrẽ. Baujaro nigaro mujãã yeripũ mujãã catũgoñarjẽ nipetirije.

³ Bairo bairi yasioro apherãrẽ mujãã caĩrĩqũẽ cããrẽ nipetiro camasã tũgogarãma. Mujãã ya arũpũ biajããti, mujãã caĩrĩqũẽ cããrẽ capããrã na catũgojoro tiere quetibũjugarãma apherã, busũrique tutuaro mena,” na i quetibũjuyupũ Jesũs cũ cabuerãrẽ.

A quién se debe tener miedo

(Mt 10.26-31)

⁴ Bairo i quetibũju yaparo, atore bairo na ññupũ tunu: “Yũ yarã cariape mujããrẽ ñiña: Mujããrẽ capajĩãmasĩãrãrẽ na uwieticõãña. Mujããrẽ na capajĩãtatato bero, dope bairo átimasĩñama mujãã yeri pũna puamerẽ.

⁵ Bairo puame ása: Dios yaye quetire tũgousaya. Cãũ, camasã na cariaro bero, caũpetietopũ na yeri pũnarẽ jomasĩñami. Bairi Dios puame roquere cũ uwiri jĩcãrõ tãni caroaro ása.

6 “Tunu minia, jicã wãmo caãnacãürê puga moneda tiiaca wapaçutiyama. Bairo petoaca wapaçutimirãcãã, ni jicãũ ùcũ Dios cũ caĩnacoteecu maami. Nipetirãrê na cabairijere masicõãñami.

7 Mujãã cãärê mujãã cabairijere masipeyocõãñami. Mujãã poa wêērĩ cãärê cõõñapeyocõãñami Dios. Bairi, ‘Marĩ cabairijere masicõãmĩ Dios,’ ĩ tũgoñaeticõãña. Minia netõjãñurõ mujãã maiñami. Bairi uwieticõãña,” na ĩ quetibujuyupũ Jesũs cũ cabuerãrê.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 ĩ quetibujũ yaparo, atore bairo na ĩnemoñupũ tunu: “Cariape mujããrê ñiña: Ni jicãũ ùcũ, ‘Jesũs yau yũ ãniña,’ aperã camasã na catũgoro caĩquetibujũre yũ yau cũ caãnierê yũ cãã yũ Pacu yarã ángelea majã cãärê na yũ quetibujũgu.

9 Bairi tunu apeĩ, ‘Jesure yũ masietĩña,’ caĩ puamerê yũ cãã, ‘Cũ yũ masietĩña cãrã,’ na ñi quetibujũgu, yũ Pacu yarã ángelea majãrê.

10 “Bairi tunu noa ùna yũ, Camasã jũgocure, roro na caĩrĩjêrê masiriyogũmi Dios, cãrê na cajẽniata. Tore bairo átomicãã, Espiritu Santore roro na caĩata roque, na masiriyobojetigũmi,” na ĩ quetibujuyupũ Jesũs cũ cabuerãrê.

11 Bairo ĩ quetibujũ yaparo, atore bairo na ĩnemoñupũ tunu: “Yũ yarã, mujããrê tutigarã, mujããrê jeãgarãma. Jicã rũmu, ñubuerica wii uparã tũpu, ape rũmu ĩñabeserica wii uparã tũpu, ape rũmu ĩñabeseri majã tũpu, ape rũmu macã quetiuparã tũpu mujããrê neãgarãma. Bairo mujããrê na caãto uwiri, ‘¿Dope bairo na puãĩrãati?’ ĩ tũgoña macãeticõãña.

12 Marĩ mena macããcũ, Espiritu Santo puame tũpau caetoro ñna, na mujãã caĩpeere mujããrê masĩogũmi,” na ĩ quetibujuyupũ Jesũs cũ cabuerãrê.

El peligro de las riquezas

13 Bairo cũ caĩrõ bero camasã capããrã watoa jicãũ qũĩñupũ Jesure:

—Cabueĩ, yũ pacu riacoãmĩ. Bairi cũ cacũgomiatajere carecomacã yũ boya. Bairi yũ mu jũgu yũ jũgocure, tierẽ cũ ricawoãto, ĩ —quĩñupũ.

14 Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesũs caũmurê:

—Yũ yau, mujãã yayere cabatopau mee yũ ãniña. Bairo áti acũ mee, yũ apũ áti yepapure.

15 ĩ yaparo, atore bairo na ĩnemoñupũ tunu to macããnarê:

—Dios puame, “Carorije wapa cacũgoenarê bairo mujããrê ñiñaña,” na ĩ tũgoñaetĩñami, camasãrê pairo na cacũgorije jũgori. Torena, pairo apeye ùnierê ĩñaugaripeaeticõãña. Roro mujãã tũgoñare —na ĩñupũ.

16 ĩ yaparo, capee apeye ùnierê cacũgoure ĩcõñarĩ bairo na ĩ quetibujunemoñupũ tunu: “Jicãũ caũmu caroa yepa majũrê cãgooyupũ. Bairi cũ oterigũre capee cũ ricacũtĩbojayuparo.

17 Bairo capee caricacuto ĩñarĩ, atore bairo ĩ tũgoñañupũ caũmu puame: ‘¿Dope bairo yũ ácuati? ¿Yũ cajepeere noorê yũ cũãati?’ ĩ tũgoñañupũ.

18 ĩ tũgoña yaparo yua, atore bairo ĩ tũgoñanemoñupũ tunu: ‘Merê yũ masĩña yũ caãtipeere. Otere yũ cacũnucũrĩ aruarire yũ weeregu. Áti yaparo, paca arũri majũ yũ qũẽnogu tunu. Topu yũ cacũgorije, bairo yũ cajepee mena nipetiro to jeto yũ qũẽnocũgu yua.

19 Bairo áti yaparo, yũ yerire atore bairo ñigu: “Ámerê yua, capee cũmarĩ yũ cacũgopee nicõãña. Bairi ámerê noo yũ caborore bairo jeto yũ átigu. Yerijã, uga, eti, uSeanĩrĩ yũ baiãnigu yua,” ĩ tũgoñañupũ capee cacũgou puame.

20 Bairo cũ caĩtũgoñamiatacãärê, Dios puame atore bairo qũĩñupũ: ‘Catũgoñamasicũ mu ãniña bairo mu caĩtũgoñaata. Ati ñamia mu riacoagu. Bairi áti yepare caãmeĩ ãnĩrĩ, ¿mu yaye apeye mu cacũgorijere dope mu ácuati yua? ¿Norê mu ápei?’ qũĩñupũ Dios capee apeyere cacũgomiatacure.

21 Cãrê bairo niñami camasã nipetiro capee apeyere cacũgorã, Dios yaye quetire tũgousaena. Cũ ùna catũgoñamasĩena majũ niñama,” na ĩ quetibujuyupũ Jesũs cũ cabuerãrê.

Dios cuida de sus hijos

(Mt 6.25-34)

22-23 Bairo ĩ quetibujũ yaparo, atore bairo na ĩnemoñupũ tunu: “Mujãã yeri pũna puame mujãã caũgapee netõjãñurõ caãnimajũrĩjê majũ niña. Tunu bairoa mujãã cajãñapee netõjãñurõ caãnimajũrĩjê majũ niña. Bairi mujããrê ñiña: Ati yepa macããjêrê butioro bootũgoñaeticõãña. Mujãã cacũgopee, mujãã caũgapee, bairo mujãã cajãñapee tũgoña macãeticõãña.

24 Minia na caãtĩnierê mujãã masĩña. Na caũgapee otejũgoetiyama. Na caũgapee jeri wiiupũ qũẽnocũetĩnucũñama. Bairo na caãperimiatacãärê, na caũgapee jonucũñami Dios. ¡Mujãã roquere minia netõõrõ mujãã maiñami Dios! Bairi áme mujãã caãnierê tũgoña macãeticõãña.

²⁵ Ni ūcū mujāā mena macāācū, cū catūgoñamacārījē jūgori, ‘Yū bŭtinemogu jīcā metro recomacā majū, ūmuaū ānigu,’ ī masīēcūmi. Mujāā catūgoñamacāārījē jūgori mujāā átimasīētīña.

²⁶ Bairi cabūgoro macāājē ūnierē caátimasīēna nimirācūā, ĩnopērā, ‘Marī átimasīpeycōārā marī catūgoñamacārījē jūgori,’ caītūgoñarārē bairo mujāā īñati?

²⁷ “Tunu bairoa oó, tataboaro macāājē cabairije cūārē mujāā masīña. Oó pūame paaet-inucūña. Eetinucūña. Bairo āperimirōcūā, caroa bauya. Quetiupau rey Salomón ānacū caroa majū cū cajutii jāñarīqūē netōjāñurō caroa bauya oó pūame.

²⁸ Bairo tie taa ūnie Dios cū caqūēnorīqūē jīcā rūmu caroa cabaumiatacūārē, ape rūmu peeropu joeyama camasā, peero riorā. Mujāārē taa ūnie netōjāñurō mujāā maiñami Dios. Bairi mujāā cajāñapeere mujāā jogūmi yua. ĩMujāā, Dios mena catūgoñatutuaenarē bairo mujāārē ñiñaña!

²⁹⁻³⁰ Ati yepa macāāna Diore caīroaena pūame na caūgapeere, bairi na caetipeere tūgoña macānucūñama. Mujāā pūame roque narē bairo baeticōāña. Marī Pacu Dios, marī cabopacarījere masīpeycōāñami. Bairi tūgoña macāētīcōāña.

³¹ Dios cū carotimasīrīpau roquere tūgoña. Bairo mujāā catūgoñaata, ati yepa macāājē mujāā cabopacarīje cūārē mujāā jogūmi Dios.

Riqueza en el cielo (Mt 6.19-21)

³² “Mujāā yu yarā, oveja petoaca cañnarē bairo mujāārē ñiñaña. Bairo capāārā mee caāna mujāā caānimiatacūārē, Dios pūame cañnu ānirī cū carotimasīrīpau pū mujāā caānorē boyami. Bairi mujāā uwietigarā.

³³ Tunu bairoa mujāā cacūgorijere nunireri, dinero ñerī, aperā cabopacarārē na batorájá. Bairo mujāā caápara, jōbui pu mujāā cawapatapee paio nigarō. Ati yeparu mujāā caāno, mujāā yaye boacoaya. O jerutiri majā tiere jeruti recōāñama. O moena tiere ūgareyama. Jōbui pu roquere mujāā yaye caānipee yasietigarō.

³⁴ Ati yeparu macāājē jetore mujāā camaitūgoñaata, tie jetore mujāā bootūgoñagarā. Jōbui pu mujāā cacūgopeere mujāā camaitūgoñaata roque, ati yepa macāājērē bŭtioro mujāā bootūgoñaetigarā,” na ĩ quetibūjuyupu Jesús cū cabuerārē.

Hay que estar preparados

³⁵ Bairo ĩ quetibūju yaparo, ape wāmerē na ĩ cōñañupū: “Caroaro mujāā qūēnoyuwa. Mujāā jutii, mujāā cajāñapeere qūēnoña. Tunu bairoa mujāā cajīñaworijere jīñapeori mujāā cotewa.

³⁶ Jīcāārā paabojari majā ūnarē bairo āsa. Na pūame na quetiupau aperā na cawāmojiyari bose rūmurē caññau atācu cū catunuetaparore caroaro cū yuyuparā. ‘Jicoquei cū caetaro, cū marī pājōrōā,’ ĩrā cū yuyuparā.

³⁷ Ūseanigarāma capaacoteri majā, na quetiupau cū catunuetarore caroaro cacotemasīrā. Cāniēna cacoterā ānirī cū mena ūseanigarāma. Cariape mujāārē ñiña: Na quetiupau pūame mesapu na ruirotigūmi, ūgariquere na nugu.

³⁸ Bairi noa ūna cāniēna cacoterā ūseanirī nigarāma, noo ñami recomacā, o cabusuatīpau na quetiupau cū catunuetarore cacoterā pūame,” na ĩ quetibūjuyupu Jesús.

³⁹ ĩ quetibūju yaparo, ape wāmerē na ĩ cōñañupū tunu: “Apei wii upau, cū ya wii macāājērē cayajanaacū cū caetaparore cū camasīata, cāniētibujoricūmi. Cū caetaparore ĩñacotebujoricūmi, jāāremi, ĩ.

⁴⁰ Tore bairo yu. Camasā jūgocu, tunu yu caetari rūmurē jīcāu cayajari majōcure bairo yu etagu ati yeparure. ‘Ti rūmu majū etagūmi,’ caīā mani rūmu majū yu etagu. Bairi caroaro āña. Yū catunuetarore caroaro mujāā cotewa,” na ĩ quetibūjuyupu Jesús cū cabuerārē.

El criado fiel y el criado infiel (Mt 24.45-51)

⁴¹ Bairo cū caīrō tūgo, Pedro pūame atore bairo qūñīnupū Jesure:

—Jāā Quetiupau, ĩjīcāūrē cū ūmua cūrē na cacoterijere ĩcōñarī jāā jetore ĩ quetibūju miñati? ĩO nipetiro camasārē ĩ quetibūjūáto miñati? —qūñi jēñiñañupū Pedro Jesure.

⁴²⁻⁴³ Bairo cū caīrō tūgo, atore bairo qūñīnupū Jesús Pedore: “Ni ūcū jīcāu mayordomōrē bairo caācū, cū quetiupau cū carotirore bairo caátimasī ūcārē ñiña. Cū quetiupau pūame cū caápara jūgoye, ‘Yū ūmua aperārē na mu qūēnowā. Ūgariquere na mu batowa,’ qūñi cūñīnupū cū ūmurē. Bairi cabero tunueta, cū ūmu, cū caīrotiricarorea bairo cū caápara, caroare cū jogūmi. Bairi ūseanirī nigūmi mayordomo.

⁴⁴ Caānorē bairo mujāārē ñiña: Quetiupau cū yaye nipetirije upaure bairo cū cūgūmi, cū, mayordomo pūame.

⁴⁵ Bairo cū cacūmiatacūārē, cū puame carōn cū caāmata, ‘Yū quetiupau tāmūrī tunu etaesumi,’ ĩrī, aperi cū baparārē roro na átibujiōmi. Cū quetiupau ūmna, cū paabojari majā rōmirī cūārē roro na átibujiōmi. Tunu bairoa ūga, eticūmu baibujiōmi.

⁴⁶ Bairi cabero cū quetiupau cañesēātātacū puame, ‘Tī rūmū etagūmi,’ cū caīmasīētī rūmūrē etabujiōmi. Bairo eta yua, cū caroticūātacū roro cū caátiere ĩñabujiōmi. Bairo ĩña yua, popiye cū baio joroque cū átibujiōmi. Cū píticōābujiōmi, aperi yū caīroaena mena cū āmarō, ĩ.

⁴⁷ “Ni ĩcāū ūcū cū quetiupau cū caīrĳērē masīmicāā, tore bairo cū caápata, cū paecogūmi butiōro cū quetiupaure.

⁴⁸ Apei cū quetiupau cū caīrĳērē masīētīrī roro átiyami. Bairo roro cū caátimiatacūārē, butiōro cū paetigūmi cū quetiupau puame. Bairi paijāñurō camasĳēgoricarā puame netōjāñurō caroaro na caátiere átirotiya. Petoaca camasĳā netōjāñurō caroaro na caáto ñña,” na ĩ quetibūyupū Jesús.

Jesús es causa de división

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ ĩ yaparo, atore bairo na ĩñupū tunu: “Camasārē na quetibūyū ácu yū apú ati yepapure. Tunu yū yaye busurique peerore bairo ñña narē. ĩBairi tiere nipetiro na masĳeyocoáto!

⁵⁰ Yū cūā, yū yaye busurique jūgori popiye yū baiya. Bairoa yū baicōā ānigu yū paarique capetiparo jūgoye.

⁵¹ Mujāā, camasārē yū caátiatājere mujāā masīētīña. ‘Dios cū cajou, cū caetaro bero nipe-tiro camasā caroaro āmeo átigarāma,’ mujāā ĩ tūgoñaña. Bairo mujāā caītūgoñamiatacūārē, bairo mee ñña. Yū caetaro jūgori camasā ĩcārō tūni tūgoñaetigarāma.

⁵² Bairi ĩcā wī macāāna ĩcā wāmo cānacāū majū na caāmata, yū yaye busuriquere tūgorā, itiarā ĩroagarāma. Pugarā ĩroaetigarāma. Torea bairo ape wī macāāna cūā pugarā ĩroagarāma. Itiarā ĩroaetigarāma.

⁵³ Bairi ĩcāū cū macārē cū pesucātigūmi yū yaye busuriquere cū catūgousaro jūgori. Torea bairo apei cū pacure cū pesucātigūmi. Apeo cūā cō macōrē cō pesucātigomo. Apeo cūā cō pacore cō pesucātigomo. Apeo cūā cō pēēpōrē cō pesucātigomo. Apeo cūā cō mañicōrē cō pesucātigomo, yū yayere cō catūgousaro jūgori,” na ĩñupū Jesús cūtu catūgorā etarārē.

Las señales de los tiempos

(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Bairo ĩ quetibūyū yaparo, atore bairo tunu na ĩnemoñupū camasārē: “Oco poari muipū cū cawāmató to cawāmu atóre ĩñarā, ‘Oco ató baiya,’ mujāā ĩ masīña. Torea bairo bainucūña.

⁵⁵ Tunu bairoa ape nūgōā warua jopepu cawīno atóre ĩñarā, ‘Asigaro baiya āme rūmūrē,’ mujāā ĩ masīña. Torea bairo bainucūña.

⁵⁶ Bairo caoco ocapeere, bairi caasipee cūārē bairo caīñamasĳā nimirācūā, ĩnopēĳrā Dios ati yuteare cū caatiānie puamerē mujāā masīētīñati? ĩCañtopairā mujāā āñña!” na ĩ quetibūyupū Jesús.

Procura ponerte en paz con tu enemigo

(Mt 5.25-26)

⁵⁷ Bairo ĩ quetibūyū yaparo, atore bairo tunu na ĩnemoñupū: “ĩNopēĳrā cariape átajere mujāā majūā mujāā ĩ busu qūēnomasīētīñati?

⁵⁸ Ni ĩcāū ūcū, ‘Yū mujāā wapamoña,’ ĩrī, mujāārē juez caīñabesei tupū cū caneápáro jūgoye, cū mena busuqūēnojūgoye. Mujāārē juez tupū cū caneápéripárore bairo ĩrā, cū mena busuqūēnojūgoye. Mujāā cabusuqūēnojūgoeticōāta, juez puame guardiare mujāārē ñerotigūmi. Bairo átī yaparo, na puame preso jorica wīpu mujāārē cūrecoāgarāma.

⁵⁹ Cariape mujāārē ñña: Dinero mujāā cawapamoriĳē mujāā cawapátipéyoparo jūgoye, topū mujāā ānicōāgarā. Mujāā wītīmasīetigarā,” na ĩñupū.

13

Importancia de la conversión

¹ ĩcā rūmū caāno camasā Jesure qūñīnarā etayuparā. Eta, atore bairo qūī quetibūyuparā: “Pilato puame Galilea macāānarē na pajīāreupū, Diore na cañubuerā etaro. Waibūtoa riire na cajoemūgōrā etaro na pajīāreupū,” qūī quetibūyuparā camasā Jesure.

² Bairo na caīquetibūjuro tūgo, atore bairo na ĩñupū Jesús: “ĩDope bairo mujāā ĩ tūgoñañati na cabaiatajere? ‘Na yarā Galilea macāāna nipetirā netōrō carorā āñiupā. ĩBairi butiōro majū na carorije wapa jūgori yasiupa,’ mujāā ĩ tūgoñañati?

³ Bairo mujāā caītūgoñamiatacūārē, baietiupa. Na yarā netōrō carorā mee āñiupā. Caānorē bairo mujāārē ñña: Mujāā cūā roro mujāā yasigarā, roro mujāā caátiere yapapuari Diore mujāā caibusuqūēnoeticōāta.

⁴ Tunu bairoa, ¿dope bairo mujää í tũgoñañati caũmuarĩ wii Siloé macããjê ãtã rupaa mena catãni yasiricarãrê? Dieciocho majũ catãni yasiricarãrê roro na cabairiquere, ¿dope bairo mujää í tũgoñañati? 'Jerusalén macããna nipetiro netõrõ carorã ãniupã. ¿Bairi batiro majũ na carorije wapa jũgori yasiupa,' mujää í tũgoñañati?

⁵ Bairo mujää caĩtũgoñañatiacũãrê, baiesupa. Jerusalén macããna netõrõ carorã mee ãñupã. Caãnorê bairo mujääãrê ñiña: Mujää cãã roro mujää yasigarã, roro mujää caãtiere yapapuari Diore mujää caĩbusuqũẽnoeticõãta," na í quetibũjuyupũ Jesús.

La parábola de la higuera sin fruto

⁶ Bairo í quetibũjũ yaparo, higuera yuca carícamanirê ícõñarĩ tunu na í quetibũjũnemofũpũ: "Jĩcãũ, cã wesepũ cũgoyupũ higuera cawãmecũtiire. Bairi jĩcã rãmũ caricare ñiñau etayupũ. Bõcaesupũ. Rĩca mañuparõ mai.

⁷ Itia cãmari majũ bairo jeto baiyupũ. Rĩca mañuparõ. Bairo cabairoi, qũĩñupũ cã ãmũrê: 'Merê itia cãma majũ caricare yũ macãmiña. Carĩca mani ãno ati higuera marĩ caotemirĩcu. ¿Nopẽĩrõ to ãnicõãroati ati yerapũ? Bairi quetĩrocacõãña,' qũĩñupũ ti wese upaũ cã ãmũrê.

⁸ Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ cã ãmũ pũame: 'Yũ quetiupaũ, ati yũteare marĩ quetĩtiroa mai. Tii putore yũ jetugũ. Abono cããrê yũ jããgũ mai.

⁹ Bairi ape yũteare carĩcasũpata, ñũjãñugaro. Tii carĩca manicõãta roquere, tiire quetĩrocacõã rotiya,' qũĩñupũ caãmũ ti wese upaũre," na í quetibũjuyupũ Jesús camasãrê.

Jesús sana en el día de reposo a una mujer jorobada

¹⁰ Ape rãmũ tunu Jesús judío majã na cayerijãrĩ rãmũ caãno na cañbueneñarĩ wiipũ jũgobuei ãsupũ.

¹¹ Mai, ti wiipũ ãñupõ jĩcãõ carõmio. Cõ pũame wãtĩ yeri pũna jũgori riãjãñũñupõ. Dieciocho cãmari majũ riayupõ. Bairi wãmũ pomasĩesupõ.

¹² Bairo cõ cabairo ñiñau, Jesús pũame atore bairo cõ ñiñupũ:

—Yũ yao, mũ carĩayecũtie to petiãto, ñiña. Mũ yũ catioya —cõ ñiñupũ.

¹³ Bairo í yaparo, cã wãmorĩrê cõ buire pitipeoyupũ. Bairo cã caãto, jicoquei wãmũpo masĩcoasupo yua. Tunu Diore cã basapeo jũgoyupõ, catiãco yua.

¹⁴ Bairo useanirõ cõ caãñimiatacũãrê, ti wii ñubuerica wii quetiupaũ pũame asiajãñũñupũ. Judío majã na cayerijãrĩ rãmũrê Jesús cã caãtiere ñiñarĩ asiajãñũñupũ. Bairo asiari atore bairo na ñiñupũ ti wii caneñarĩ majãrê:

—Marĩ capaari rãmũ jĩcã wãmo peti jĩcã pẽnirõ cãnacã rãmũrĩ majũ ñiña. Ti rãmũrĩ jeto catio rotiya. Marĩ cayerijãrĩ rãmũ caãnorê catio rotieticõãña —na ñiñupũ.

¹⁵ Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesús:

—Caĩtopairã mujää ãniña, bairo mujää caĩata. ¿Ni ñcũ mujää mena macããcũ marĩ cayerijãrĩ rãmũ caãno cã wecare, o cã burrore na oco etirĩcarapũ na cã jee áperĩnucũñati? Nĩpetirã bairo jeto átinucũñama ati rãmũ ñno cããrê.

¹⁶ Bairi mujää wecare caqũẽnonucũrã nimirãcũã, ¿nopẽĩrã, 'Atiore Abraham ãnacũ pãrãmeorê dieciocho cãmari majũ Satanás, wãtĩ quetiupaũ roro cõ cã caãtie jũgori popiye cabaioire cõ marĩ catorotietigarã ati rãmũ ñnorê,' ñrãrê bairo mujää ñiñati? ¡Roro mujää tũgoñaña! —qũĩñupũ Jesús ti wii ñubuerica wii quetiupaũre.

¹⁷ Bairo cã caĩrõ, cã pesua pũame bobotũgoña jãñũñuparã na caĩatajere. Aperã camasã pũame useani peticoasuparã, Jesús nocãrõ caroaro cã caãtiere ñiñarĩ.

La parábola de la semilla de mostaza

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Cabero atore bairo na ñnemofũpũ Jesús tunu: "¿Dope bairo mujääãrê yũ masĩõñati Dios cã carotimasĩrĩpaũre? ¿Di wãme ñnorê ícõñarĩ mujääãrê yũ quetibũjuyati?

¹⁹ Mostaza na caĩrĩ apeacarê jĩcãũ cã wesepũ cã caoterciaacarê bairo ñiña Dios cã carotimasĩrĩpaũ. Bairi caãmũ tiacarê cã caotero bero pairĩcu butiya. Bairi minia pũame tii rũpũ buire na riã batiirire qũẽnonucũñama. Torea bairo ñiña Dios cã carotimasĩrĩpaũ cãã," na í cõña quetibũjuyupũ Jesús.

La parábola de la levadura

(Mt 13.33)

²⁰ Í quetibũjũ yaparo, ape wãmerê í cõñanemofũpũ tunu: "¿Dope bairo mujääãrê yũ masĩõñati Dios cã carotimasĩrĩpaũre?

²¹ Levadurare bairo ñiña Dios cã carotimasĩrĩpaũ. Jĩcãõ trigo wãĩrĩrĩquẽ wetare, itia ruri majũ, oco mena weyo yaparo, levadurare petoaca jããñamo. Bairo petoaca cõ ca-jããmiatacũãrê, tie pũame jesapeticoaya yua. Torea bairo ñiña Dios cã carotimasĩrĩpaũ cãã," na í cõña quetibũjuyupũ Jesús.

La puerta angosta

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Bairo bai, Jesús Jerusalēpu ácu, tocānacā macāā cū canetōrī macāārē camasārē na quetibujuyupu. Capaca macāārī, ōcā macāārīcā cūārē na quetibujuyupu.

²³ Bairo cū caátó, cū mena macāācū jīcāū atore bairo qūī jēniñañupū:

—Jāā Quetiupau, ¿nocānacāū majū camasārē marī Pacu Dios cū netōūati? ¿Petoaca majū na añīñati Dios cū canetōparā? —qūī jēniñañupū caumu Jesure.

²⁴ Bairo cū caījēniñarō tūgo, atore bairo na ī quetibujuyupu Jesús:

—Ati yepapu mujāā caāno, puga jopeere bairo niña. Bairi ōcā jopeacarē mujāā capājāāmasīrō ñiña. Cariape mujāārē ñiña: Capāārā camasā ti jopere jāāgamigarāma. Bairo jāāgamīrācūā, jāāmasīētīgarāma.

²⁵ Jīcā rūmu ti wii upau puame wāmuátī, ti jopere biacōāgumi yua. Pāānemoetigumi. Bairo cū caátó, mujāā macāpu caāna cū piirā, “Jāā pāāna,” mujāā īmigarā. Bairo mujāā caīmiatacūārē, “Mujāārē yu masīētīña,” mujāā īgumi.

²⁶ Bairo cū caīrō tūgo, mujāā īnemoagarā: “Jāārē mu masī. Mu mena eti, ūga jāā ápu. Tunu bairoa jāā ya macāāpu mu bueñesēāwū. Jāārē mu masī,” mujāā īgarā.

²⁷ Bairo mujāā caīrō tūgo, atore bairo mujāā īnemoagumi tunu: “Merē mujāārē ñiapū: ‘Mujāārē yu masīētīña. Mujāā, carorije caāna mujāā caānoi, ati wiire mujāārē yu jāārotietigu. ¡Anájal!’ ” mujāā īgumi ti wii upau.

²⁸ Mujāā, marī ñicūjāārē Abraham, Isaac, Jacob, profeta majā nipetirā cūārē, Dios cū carotimasīrī paupu caānarē mujāā īñajogarā. Mujāā puame aperiopu wērewiyo joricarārē bairo mujāā ānigarā. Bairi butiro mujāā otigarā. Mujāā opire mujāā bacarupotugarā, butiro yapaparā yua.

²⁹ Tunu bairoa Dios cū carotimasīrīpaupu caetaro camasā Diotu neña etagarāma. Muipu cū cawāmuatōpu caatiatana, bairi cawaru macāā jopere caatiatana, bairi ape nugōā waru macāā jopere caatiatana, bairi muipu cū cañajāātopu caatiatana cūā Diotu neñaetagarāma. Bose rūmurē netōrā āna, cūtu rui ūgagarāma.

³⁰ Ati rūmurē jīcāārā carotimasīētāna rotimasīgarāma. Tunu bairoa ati rūmurē jīcāārā carotimasīrā rotimasīētīgarāma Dios tūpure —na ī quetibujuyupu Jesús.

Jesús llora por Jerusalén

(Mt 23.37-39)

³¹ Bairo cū caquetibuju āno, ti rūmu majūrē cūtu etayuparā fariseo majā. Bairo cūtu eta, atore bairo qūīñuparā:

—Ati yepa quetiupau, Herodes, murē pajīā rocaoagayami. Bairi tāmuri ruti ácāja — qūīñuparā.

³² Bairo na caīrō tūgori, atore bairo na īñupū:

—Tunu ánaja Herodes tūpu, macānucū yaire bairo caācū tūpu. Atore bairo qūīrājā: “ ‘Āme wātī yeri pūnarē yu acurewiyojoya. Tunu bairoa cariyecuna cūārē na yu catioya. Ñamirōcā cūārē bairoa yu átigu. Bairi itia rūmu bero bairo yu caátiere yu átijnagu,’ īñami Jesús,” qūīrājā Herodere —na ī joyupu Jesús fariseo majārē.

³³ Ī yaparo, atore bairo na īnemoñupū tunu: “Āme, ñamirōcā, ñamirōcā ape rūmu bairoa yu átigu, Dios yarā profeta majā camasā na capajā rīrericarā ānana Jerusalēpu jeto yasīnucūñupā. Bairi topu cariape yu caátó ñiña,” na īñupū.

³⁴ Cabero atore bairo na īnemoñupū Jesús tunu: “Jerusalén, Jerusalén macā macāāna mujāārē ñiña: ¡Dios yarā profeta majārē mujāā pajīā rīrenucūñupā! Dios mujāārē cū caquetibujrotjomīrīcārārē ūtā mena narē wēērī na mujāā pajīārenucūñupā. Bairo roro majū mujāā caátimiatacūārē, nairō mujāārē yu juátinemoagamiwū. Āboco cō pūnaarē na asipogo, narē cō caneñorīcārōrē bairo mujāā yu juátinemoagamiwū. Bairo yu caátigamiatacūārē, mujāā puame jīcā nugōā yu mujāā boepu.

³⁵ Bairo mujāā caboetoi, tocārōā yua, mujāā caānipau yasicoagaro. Tore camasā aweyo rocaoāgarāma. Caānorē bairo mujāārē ñiña: ‘¡Ūseanirī ñiñami Dios cū cajou majū!’ mujāā caīparo jūgoye, yu mujāā īñaetigarā mai,” na īñupū Jesús Jerusalén macāānarē.

14

Jesús sana a un enfermo de hidropesía

¹ Ape rūmu tunu judío majā na cayerijārī rūmu caāno Jesús ūgau ásupu jīcāū fariseo majā quetiupau ya wiipu. Bairo topu cū caāno, ti wii macāāna fariseo majā puame qūīñasayuparā, “Dope bairo cū caátó,” irā.

² Mai, Jesús riapere āñupū cariyecuna cūā. Cū puame oco riayere cacāgou āñupū.

³ Bairo cū cabairo īña, atore bairo na īñupū Jesús to macāānarē, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajugobuerārē, bairi fariseo majā cūārē:

—Marí cayerijārīcā rūmurēā cariyecunarē marí cacatioro, ¿to ñucōācuti? O paariquere bairo caānoi, ati rūmũ ũnorē tore bairo caāpericōāpee, ¿to ānicuti? —na ī jēniñañupũ Jesũs to macāānarē.

⁴ Bairo narē cū caījēniñamiatacūārē, busuesuparā. Bairo na cabusneto ñña, cariañre cū pāñarī cū catioyupũ yua. Cū catio yaparo, cū árotiyupũ.

⁵ Bairo áticōā, tunu na ĩnemoñupũ Jesũs fariseojāārē:
—¿Ni ũcũ mujāā mena macāācũ cū macā, o cū wecũ operũ ati rūmũ ũnorē cū cañarocajāápata, jicoquei cū cū ne mugō masētīñati? Nipetirā mujāā tore bairo mujāā átibujiorā, marí cayerijārī rūmũ ũno cūārē. ¿Bairo mujāā ápericuti? —na ī jēniñañupũ Jesũs.

⁶ Bairo narē cū caījēniñamiatacūārē, dope bairo cū yumasēsuparā.

Los invitados a la fiesta de bodas

⁷ Cabero aperā ti wii upaũ cū capiiatana na caetarore ññañupũ Jesũs. Na pũame caroapare ruigayuparā butioro, “Cabũgoro macāāna na caruiparore marí ruietiroa,” ĩrā. Bairo na cabairo ñña, atore bairo na ī beyoyupũ:

⁸ —Ni jicāũ mujāā mena macāācūrē wāmo jiyarica bose rūmurē cūrē cū capiiata, ‘Caānimajūrā na caruiparopũ cū ruigaeticōāto,’ ñña. Topũ cū caruiata, cabero bobooro netōbujioami. Apei ti bose rūmũ upaũ cū capiiimajūatacũ etabujioami.

⁹ Bairi ti bose rūmũ upaũ pũame cū caetaro ñña, atore bairo qũibujioami: ‘Jōpũ catusaropũ ruija. Āni pũame cabero caetaũ atore ruigumi,’ qũibujioami. Bairo cū caĩrōi, mujāā ũcũ bobotũgoñabujioami.

¹⁰ Bairi mujāārē na capiiata, catusari cūmurō roquere ruiya. Cabero bose rūmũ upaũ pũame topũ mujāā caruioro ñña: ‘Ato pũame caānimajūrā mena ruiasá,’ mujāā ĩgumi. Bairo cū caĩrō tũgo, aperā ti mesa macāāna mujāārē cū caĩroarore ĩñagarāma yua.

¹¹ Ni jicāũ ũcũ cū majūā, ‘Caānimajūũ yũ āniña,’ caĩ pũamerē, cabũgoro macāācūrē bairo cū ānio joroque cū átigumi Dios. Apei, ‘Caānimajūũ mee yũ āniñā,’ caĩ pũame roquere, cabero cabũgoro macāācūrē bairo mee cū ānio joroque cū átigumi Dios —na ī quetibujuyupũ Jesũs ti wii macāāna, fariseo cūrē capiiatacure.

¹² Bairo na ī quetibujũ yaparo, atore bairo qũĩnemoñupũ:

—Bose rūmurē mũ caqũēnonemoata, mũ baparārē na piieticōāña. Tunu bairoa mũ bairārē, mũ jũgocujāā nipetirā mũ yarārē, mutũ macāāna paio dũnero cacũgorā cūārē na piieticōāña. Na ũnarē bairo mũ capiiata, ape rūmũ na cūā murē torea bairo átiamebujiorāma. Bairi merē wapaticare bairo mũ tuabujioa yua.

¹³ Bairo bairi bose rūmurē mũ caqũēnonemoata, cabopacarārē na piia. Tunu bairoa caāmasiēnarē, bairi jicā rupo, o jicā ricā caroyetuaricarārē, bairi cañamasiēna cūārē, na ũnarē na piia.

¹⁴ Bairo ácu, useanirī mũ ānigu. Cabopacarā pũame mũ átiame masētīgarāma, ñe ũnie cacũgoena ānirī. Bairo na caātiame masētīmiatacūārē, cariacootana tunu na cacatiri rūmũ caāno Dios pũame caroare mũ jogumi, caroaro na mũ caátie wapa yua —qũĩ quetibujuyupũ Jesũs fariseo, cūrē capiiatacure.

La parábola de la gran cena

(Mt 22.1-10)

¹⁵ Bairo cū caĩquetibujaro tũgo, jicāũ na mena mesapũ carui pũame atore bairo qũĩñupũ Jesure:

—jDios cū carotimasĩrĩpau bose rūmurē caju ugaũ pũame useanirī nigumi! —qũĩñupũ.

¹⁶ Bairo cū caĩrō tũgo, ape wāmerē ĩcōñarī atore bairo qũĩ quetibujuyupũ Jesũs:

—Jicāũ nocārō caroaro bose rūmurē qũēnogayupũ. Torecũ, capāārā camasārē na pineñorotiyupũ.

¹⁷ Ũgaricapau caetaro ñña, cū capiiatanarē cū ũmurē na pirotijoyupũ. ‘Merē marí caugaparo etaya. Ñe ũnie rusaeiya. Bairi, “Tāmurī mujāā apá,” na ī quetibujujja,’ qũĩñupũ.

¹⁸ Bairo cū caĩrō tũgo, cū ũmũ cū quetiupau cū caĩrōrēā bairo ásupũ. Bairo narē cū caĩquetibujũ netōmiatacūārē, nipetirā ricaati jeto qũĩ yũyuparā. Jicāũ na mena macāācũ atore bairo qũĩñupũ: ‘Meepũ jicā yepa, oterica yepare yũ wapatiparũ. Bairi āme ti yepare ññaũ āgu yũ baiya. “Bairi yũ āmasiētīña, ĩāmi,” cū miwā mũ quetiupaure,’ qũĩñupũ jicāũ.

¹⁹ Apei cūā atore bairo qũĩñupũ: ‘Wecua jicā wāmo cānacā bapa majũ yũ wapatiparũ. Bairi āme narē ññaũ āgu yũ baiya. “¿Caroaro na paayati?” ĩ, ññaũ āgaya. “Bairi yũ āmasiētīña, ĩāmi,” cū miwā mũ quetiupaure,’ qũĩñupũ.

²⁰ Apei cūā atore bairo qũĩñupũ: ‘Mepũ yũ wā moyiyaaru. “Bairi yũ āmasiētīña, ĩāmi,” cū miwā mũ quetiupaure,’ qũĩñupũ apei.

²¹ Bairo jeto na caĩrō tũgo, narē capiiámiatacũ pũame tunucoásupũ cū quetiupau tũpũ. Eta yua, na caātajere cū quetibujunetōñupũ. Bairo tiere tũgo, cū quetiupau pũame na mena asiājñũñupũ, cū capiijomiatana mena. Asia yua, atore bairo qũĩñupũ tunu cū ũmurē:

'Tāmurī áćuja tunu macāpu. Cabopacarā maapu caānarē, "Ugarasá," na miwā. Tunu bairoa caāmasīenarē, bairi jīcā ruṑo, o jīcā ricá caroyetuaricarārē, bairi caīñamasīena cūārē nipetirā na ūnarē na jee asá yu ya wiipū,' qūīñupā ti bose rāmu upau cū āmurē.

²² Cabero cū ūmu puame bairo áti yaparo, cū quetiupaure atore bairo qūīñupā tunu: 'Yure caroti, mu caīrōrēā bairo yu áti yaparoya merē. Bairopua, mu ya wii puame jiraetiya mai,' qūīñupā.

²³ Bairo cū caīrō tūgo, ti wii upau puame: 'Áćuja tunu macāpu. Maa cañesēārī majārē, wii tūni macāāna cūārē na piija. Tutuaro mena, "Ugarasá," na miwā. Yu ya wii to jiraáto ī, bairi murē yu jonemoña, qūīñupā ti bose rāmu upau cū āmurē.

²⁴ Caānorē bairo mujāārē ñiña: Noa ūna yu capiiñugomiatana caáperā yu mena ugaetigarāma —na ī quetibujuyupu Jesús.

*Lo que cuesta seguir a Cristo
(Mt 10.37-38)*

²⁵ Bairo ti watoare camasā capāārā Jesús berore usayupará. Bairo na cabairo ñña, cū puame āmejorenucārī atore bairo na īñupū:

²⁶ "Ni jīcā ūcū, yu mena caágau nipetirā netōōrō yure cū camairō ñña. Cū pacu, cū paco, cū nūmo, cū pūnao, cū jūgocōjāā, cū jūgocōjāā, cū bairā nipetirā netōōrō yure cū camairō ñña. Cū rupa netōōrō yure cū camairō ñña. Tore bairo yure cū camaieticōāta, yu cabueire bairo ānimasīētīñami.

²⁷ Tunu bairoa ni jīcā ūcū yu mena caágau, popiye cū cabaigaeticōāta, yu cabueire bairo ānimasīētīñami.

²⁸ Tunu ni jīcā mujāā mena macāācū caūmuarī wiire cū caqūēnorotiparo jūgoye cū dinerore cōñajūgo masīñami mai, '¿Yu dinero yu cacūgorije to etaroti?' ī.

²⁹ Bairo cū cacōñaeticōāta, cabero ti wiire qūēnopeyo masīētībujioami. Uṑāpārī, na cacūjūgoripārīrē na cacūyaparoro bero, cū dinero cū cacūgomirījē puame peticoabujioro. Bairi yua, nipetiro camasā cū paariquere īñarī, cū boyeti epebujiorāma.

³⁰ Bairo qūībujiorāma: 'Āni, cū ya wiire paajūgomicūā, paapeyo masīētīñami,' qūībujiorāma camasā, cū capaapeyotoi.

³¹ Torea bairo jīcā quetiupau apeī mena cū āmurē cū caāmeo qūērotijoparo jūgoye, atore bairo ī tūgoña jūgobujioami: 'Yu ūmua, puḡa wāmo cānacā mil majū soldaua niñama. Yu wapana puame veinte mil majū niñama. Bairo na cabairoi, ¿narē yu netōomasīcuti?' ī tūgoña jūgobujioami.

³² 'Yu netōomasīēcū,' cū caītūgoñaata, cū wapana cayoaropua na caāno mai, cū caquetibujūnetōrotire na tūpu cū jobujioami. 'Marī āmeo qūēētīcōāto. Ñugaro,' na ījā qūī rotijobujioami.

³³ Bairo bairi ni ūcū mujāā mena macāācū cū yaye cū camairījērē cū cajānaeticōāta, yu cabueire bairo ānimasīētīñami.

*Cuando la sal deja de estar salada
(Mt 5.13; Mr 9.50)*

³⁴ "Tunu bairoa moa caocarije ñujāñña. Moa caocae tie roque ñerē átimasīētīña camasārē.

³⁵ Bairi moa caocarije capeticōā usapata, ñe ūnie puamerē ñuētīña. Yepa ūnorē, o abono ūno cūārē ñuētīña. Rerique ñña. Mujāā, caāmoocūna mujāā āniña. Bairi moa cabairijere mujāārē īcōñarī yu caquetibujurijere tūgoāmewiyoya mujāā yeripu," na ī quetibujuyupu Jesús.

15

*La parábola del pastor que encuentra su oveja
(Mt 18.10-14)*

¹ Bairi ti watoa Roma macāānarē camasā yaye dinerore jejobojari majā, aperā carorije caāna cāā Jesús cū caquetibujurijere tūgogarā, cū ture etanucūñupará.

² Bairo na caátō ñña, fariseo majā Jesure qūī busupaiyupará. Aperā, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē camasārē cajūgobuerā mena qūī busupaiyupará atore bairo:

—Cū, Jesús carorije caānarē boyami. Moena mena uḡabapacuti nucūñami —qūīñupará, Jesús cū cabairijere īñarī.

³ Bairo na caīrōī, Jesús puame oveja cacoteire īcōñarī atore bairo na ī quetibujuyupu:

⁴ "¿Ni ūcū mujāā mena macāācū cien oveja majūrē cū cacūgoata, bairi jīcā na mena macāācū cū camawijiaata, jicoquei cū macāū áperibujioacuti? Jicoquei cū macāū ácoabujioami. Noventa y nueve caānarē ēñotaricaropu cūcōā, jīcā camawijiaatacure cū macāū ábujioami.

⁵ Bairi caūmu puame cabero ovejare cū macā bócarī, cū pusa, tunuatibujioami useanirī.

⁶ Bairo cū ya wiipɔ tunueta, cū bapare, bairi cātɔ macāāna cūārē na neñoporotibujioami. Bairo na caetaro iña, na iɓujioami: 'Jicāu yɔ oveja, camawijiamiatacure merē cū yɔ bócaaru. Bairo yɔ mena mujāā cūā useanirasá,' na iɓujioami.

⁷ Cañorē bairo mujāārē ñiña: Jɔbui macāāna netɔjāñurɔ useaniñama ati yepa macāācū carorije caátimiatacɔ cū yerire cū cawasoaro berore. Noventa y nueve camasā cañurā caroaro na caátianie netɔrɔ iñajesoyama jɔbui macāāna puame," na iñupɔ Jesús fariseojāārē.

La parábola de la mujer que encuentra su moneda

⁸ Ī yaparo, ape wāmerē icōña quetibujuyɔ tunu: "¿Dico ũcɔ carɔmio moneda puɔa wāmo cānacā tiiri majūrē cɔ cacāgoata, bairi jicā tii wiipɔ to cayasicoápara, jicoquei ti tiire cɔ macāɔ áperibujioati? Jicoquei macāɔ ácoabujioomo. Cɔ jīñaworiqué lámparame jīñawori canaitiārɔrēā owa macābujioomo caroaro mena. Bócaripɔ owa macājānabujioomo yua.

⁹ Bairo carɔmio puame cabero ti tiire macā bócarí, cɔ baparā rómírírē, bairi cɔtu macāāna cūārē na neñopo rotibujioomo. Bairo na caetaro iña, na iɓujioomo: 'Jicā moneda tiire, cayasimiata tiire merē yɔ bócaaru. Bairo yɔ mena mujāā cūā useanirasá,' na iɓujioomo.

¹⁰ Cañorē bairo mujāārē ñiña: Torea bairo Dios yarā ángelea majā cūā useaniñama ati yepa macāācū carorijere caátimiatacɔ cū yerire cū cawasoaro berore," na iñupɔ Jesús fariseojāārē.

La parábola del padre que perdona a su hijo

¹¹ Ī yaparo, ape wāme cūārē ĩ cōñañupɔ: "Jicāu añupɔ puɔarā cañmarē carpūnacɔcɔ.

¹² Bairo jicā rŭmɔ puame atore bairo qũñupɔ cū pacure: 'Caacɔ mɔ cariaro bero, mɔ yaye mɔ cacāgomiríqũerē yure na caricawopeere ámeacā yɔ boya. "Jaɔ," miwā,' qũñupɔ cū pacure. Bairo cū cairɔ tũgo, cū cairɔrēā bairo ásupɔ cū pacɔ puame. Na, puɔarāpuɔrea na ricawoyupɔ cū yayere yua.

¹³ Bairo cabero, nocānacā rŭmɔ bero meea cabai puame cū cacāgomiataje nipetirijere nunireyupɔ. Bairo áticōā, tie wapa dinerore ñerí, acoásupɔ cayogorɔm ape yeparɔ. Bairo torɔ eta, noo cū rupaɔ caborije carorije jetore ásupɔ. Bairo ácu, tie dinerore átiire peyocōañupɔ.

¹⁴ Bairo cū dinero capetiro beropɔ, ti yepa macāājē ugarique cūā peticoasuparo. Bairo cabairoi, caátácu puame aua riájugoyupɔ.

¹⁵ Bairo auariari, ti yepa macāācūrē paarique jēni ásupɔ. Bairo cū cajēnirɔ, to macāācū puame cū yeseare cū coterotiupɔ.

¹⁶ Bairo na cote ácū yua, na caugarije, qũñu ũnierēā ugagamiñupɔ cū cūā, butiuro queyari. Camasā noa ũna ugariquere cū nuesupará.

¹⁷ Bairo roro tāmuroi cū pacɔ paabojari majā na caátianierē tũgoña bócaayupɔ: 'Caacɔ ũmɔa capāārē áma. Ni ũcɔ na mena macāācū queyaemi. Na ugarique cūā rusacōñucũwɔ na ya wiipure. ¡Yɔ roque atopɔ ácu, auaí yɔ riaya!' ĩ tũgoñañupɔ cawāman.

¹⁸ Ī tũgoña, atore bairo ĩ tũgoñanemoñupɔ tunu: 'Caacɔ tɔpɔ yɔ tunuágu tunu. Torɔ eta, qũñiña, atore bairo cū ñigu: "Caacɔ, Dios mena roro yɔ átiaru. Mɔ mena cūārē roro yɔ átiaru.

¹⁹ Bairo roro yɔ caátiataje jũgori, mɔ macūrē bairo yɔ ámeriña yua. Apei, mɔ paabojari majɔcure bairo yure miñagu ámerē," cū ñigu Caacure,' ĩ tũgoñañupɔ cawāman.

²⁰ Bairo ĩ tũgoña, torea bairo baiyupɔ. Maaru cū pacɔ ya macā caátiwārē tunu ásupɔ yua.

"Bairi jɔpūā mai cawāman cū cañno, cū pacɔ puame qũñiñajoyupɔ. Qũñiñajo yua, bopacooro qũñiñañupɔ cū macūrē. Bairi cū tɔpɔ atu ásupɔ. Bairo cū atu bocá, caroaro cū jēni, cū pabario, useanirí cū bocáyupɔ.

²¹ Bairo cū caátimiatacūārē, cū macū puame tũgoña yaparuari atore bairo qũñiñupɔ: 'Caacɔ, Dios mena roro yɔ átiaru. Mɔ mena cūārē roro yɔ átiaru. Bairo roro yɔ caátiataje jũgori mɔ macūrē bairo yɔ ámeriña yua. Apei, mɔ paabojari majɔcure bairo yure miñagu ámerē,' qũñiñupɔ cawāman cū pacure.

²² Bairo cū cañmiatacūārē, cū pacɔ puame cū ynesupɔ. Cū paabojari majārē jutii cū macū cū cawasoapeere na neátii rotuyupɔ: 'Tāmuri jutii caroa majūrē jeasá. Tunu bairoa anillo, yɔ macū cū cawāmojāāpa beto cūārē neasá. Tunu bairoa ruɔo jutii cū capeapee cūārē jeasá. Cū marí jāāto,' na iñupɔ.

²³⁻²⁴ Ī yaparo, bairo na iñemoñupɔ tunu: 'Marí wecu macū caroaro majū caricacure cū pajjārájá. Cū marí ugaro. Áni, yɔ macū cariacobujioatacɔ nimicā, tunu cacatiatacure bairo niñami ámerē. Cayasicoamirícūrē cū marí bócaya tunu. ¡Bairi marí bose rŭmɔ qũñenoto! ¡Useanirí marí ánitó!' na iñupɔ cū pacɔ cū ũmarē. Bairo cū cairɔ tũgo, cū cairɔrēā bairo ásuparā. Bose rŭmɔ qũñeno jũgoyuparā yua.

²⁵ "Bairo na cabaiāno, cajógocu puame jɔpɔ wesepɔ añupɔ. Bairo torɔ paatusa, wiipɔ tunucoásupɔ tunu. Bairo tunuatí wiitɔ etayupɔ. Bairo etaɔ yua, na cabasarijere tũgoyupɔ wiipure.

²⁶ Bairo tũgo, paabojari majɔcu jicāūrē cū piijori qũñiñañupɔ: '¿Dope to baiyati?'

²⁷ Bairo cū caīrō tūgo, atore bairo qūīñurū: ‘Mū bai, tirūmū cañesēāū ámirīcū etaami. Bairi catiā cū catunuetaro īña, mū pasū pñame wesū macū caroaro majū sañsesūcūre jāā pajīārotiami. “Bose rāmū marī qūēnoto,” īāmi mū pasū,’ qūīñurū paabojari majōcū cajūgocūre.

²⁸ Bairo cū caīrō tūgo, asiacoasurū. Ti wiire jāāgaesurū. Bairo cū cabairo tūgo, cū pasū pñame macārū cū pii asūrū, cū jāāparo ī.

²⁹ Cajūgocū pñame cū pasūre cū ūesurū mai. ‘Caasū nocārō yoaro mū mena ū paanucūña. Di rāmū ūno mū ū botioetīnucūña mū carotirījere. Bairo caroaro majū mūrē ū caīroamiatacūārē, di rāmū ūno jīcāūācā ūcū marī canuūrē ū mū pajīārotierū. “Mū bapará mena ūseanirī bōse rāmū qūēnoña,” ū mierū.

³⁰ Āmerē āni mū macū, cardōmia caūmū mena caepewapatarā mena mū dinerore caātireatacū pñame etaupī. Bairo cū catunuetaro īña, jicoquei mū pñame jīcāū wesū macū caroaro majū causecūcūre cū mū pajīārotiupa, bōse rāmū marī qūēnoto, ī. Bairo mū caáto ūuetō,’ qūīñurū cajūgocū cū pasūre.

³¹ “Bairo cū caīrō tūgo, atore bairo qūīñurū cū pasū: ‘Macū mña, ū mena mū āninucūña. Bairi ū yaye nipetirīje mū yaye niña.

³² Mū bai pñame carīacoabujioatacū nimicāā, tunu cacatiatacūre bairo niñami āmerē. Cayasicoamīrīcārē cū marī bócaya tunu. Bairi marī causeanirō ūña. Bōse rāmū marī caqūēnorō ūña,’ qūīñurū carapacū cū macū cajūgocūre yua,’ īcōñarī na ī quetibujuyurū Jesús fariseojāārē.

16

La parábola del mayordomo que abusó de la confianza

¹ Ī quetibūju yaparo, ape wāmerē īcōñarī atore bairo na ī quetibujuyurū cū cabuerārē: ‘Jīcāū capee apeye ūnierē cacūgou pñame āmū cūgoyurū cū roca carotīmasīrē, mayordomo na caīrē. Bairo cārē cū cacūgomiatacūārē, mayordomo pñame cū dinerore cū ātiyasio rebojayurū cū quetiupau yayerē. Bairo cū caáto, aperā pñame cū busujāñuparā.

² Bairo na caīrō tūgo, cū ūmūrē cū piijori atore bairo qūīñurū: ‘Merū ū quetibūjuama roro mū caátiere. ¿Dope bairo mū ātiati ū yaye dinero mena? Tocārōā ū mena mū paaetīgu. Ū roca jāñurī carotibojau mee mū ānīgu yua. Bairi cōñarī mū quetibūju woatugu ū yaye carūsarījere,’ qūīñurū cū quetiupau cū mayordomorē.

³ Bairo cū caīrō tūgo, mayordomo pñame tūgoña macāñurū: ‘¿Dope bairo ū ácuati āmerē? Ūre caroti ū paariquere ū wiyogayami. Ūerē ū paaecu āmerē. Oterica yepare yeseari ū paawēpūcū. Tunu bairoa aperārē dinerore ū jēnibobojāñucū. Bairi, ¿dope bairo ū ácuati āmerē?’ Ī tūgoña macāñurū.

⁴ Ī tūgoña yua: ‘Ū caátipeere merē ū masīña, ū quetiupau ūre cū cawiyoro bero, aperā na ū wiirū ūre na camaiparore bairo Ī, īñurū.

⁵ Bairo Ī yaparo yua, cū quetiupaure cawapamorārē jīcāārā jeto na piijoneño jūgoyurū, ū mena na busapēniatō, ī. Bairi cū capiijūgou cū caetaro īña, atore bairo qūīñurū: ‘¿Nocārō majū ū quetiupaure mū wapamoñati?’ qūī jēniñañurū mayordomo pñame.

⁶ Bairo cū caīrō tūgo, atore bairo qūīñurū: ‘Pairo, cien raperī majū aceituna oco rapeerire cū ū wapamoña,’ qūīñurū caetajūgou mayordomorē. Bairo cū caīrō tūgo: ‘Ato ruiya mai. Ato niña mū cawapamorōjērē caquetibujurī pūrō. Cien mū cawapamorōrē coseya. Cincuenta pñame woatuya tunu. ¡Tāmurī ása!’ qūīñurū mayordomo caetajūgoure.

⁷ Cabero etayurū tunu apeī. Bairo cū caetaro īña, bairoa qūīñurū tunu: ‘¿Nocārō majū ū quetiupaure mū wapamoñati?’ qūī jēniñañurū mayordomo pñame. Bairo cū caīrō tūgo, atore bairo qūīñurū: ‘Pairo, trīgo ūgarīquere cien piiri majū cū ū wapamoña,’ qūīñurū cabero macāācū mayordomorē. Bairo cū caīrō tūgo, ‘Ato niña mū cawapamorōjērē caquetibujurī pūrō. Cien mū cawapamorōrē coseya. Ochenta pñame woatuya,’ qūīñurū mayordomo cabero macāācārē.

⁸ Cabero yua, quetiupau pñame cū āmū caróu, bairo cū caáto tūgoñamasīrī, ‘¡Nocārō cū masīñati!’ qūī tūgoñañurū,” na Ī quetibujuyurū Jesús cū cabuerārē.

Ī quetibūju yaparo, atore bairo na īnemoñurū: “Bairo baiyama ati yepa macāāna. Īto masjāñuñama, mayordomo cū caītorore bairo. Bairi Dios yarā cabusuropū caánarē bairo caāna netōōrō ātiāni masjāñuñama ati yepapure.”

⁹ “Caānorē bairo mujāārē niña: Mujāā pñame mujāā yaye dinero mena caroaro ása. Ati yepa macāāna carorā na caátīqūēno cūgorījere caroaro ása. Cabopacarārē dinerore na joya, mujāā mena na causeaniparore bairo írā. Bairo mujāā caápara, jōbuirū mujāā caetaro, ūseanirīqūē mena mujāārē bocágarāma.

¹⁰ “Noo jīcāū ūcū nucūrī yeri pūna mena apeye petoaca caānie ūnierē cū caīñarīcānugō masiata, pajāñurō caānie ūnie cūārē īñaricanugō masībujioami. Apei, nucūrī yeri pūna mena

mee apeye petoaca cañnie ùnierē cū cañnaricānugōmasiētīcōāta, pajjāñurō cañnie ùnie cūārē ññaricanugōetibujioñmi.

¹¹ Torea bairo mujāā ati yepa macāājē pairo cawapacutiēre nūcārī yeri pūna mena mujāā cañnaricānugō masiētīcōāta, noa ùna jōbui macāājē nocārō cañurjē quetire mujāārē quetibujū cūēnama.

¹² Tunu bairoa apei yaye cū cacāgorijere nūcārī yeri pūna mena mujāā cañnaricānugō masiētīcōāta, noa ùna mujāā yaye cañnipeere mujāā joenama.

¹³ “Tunu bairoa paabojari majōcū ni jīcāū ūcū pūgarāpna cū quetiuparā na cañrōrē bairo átīmasiētīñami, jīcārōrēā bairo na carotīmasiētīcōāta. Bairo na cabaiata, jīcāūrē qūñroabujioñmi. Apeire qūñroetibujioñmi. Jīcāū mena yeri ñugumi. Apeire qūññategumi. Torea bairo mujāā cūā dīnerore mujāā cabotāgoñaata, Dios yaye mujāārē cū caātīrotirijere mujāā ññatebujiorā,” na ñ quetibujuyupū Jesūs.

¹⁴ Fariseo majā pñame dīnerore catāgoñamaimajūcōārā ānirī cū cañrjērē tūgomirācūā, cū cañrjērē carīape tūgoeoparā. Cū bōcaboyeti epecōāñuparā.

¹⁵ Bairo na cabairo ñña, Jesūs pñame atore bairo na ññupū: “Mujāā camasārē cañtorā mujāā āñiña. Camasā na cañnarōpna caroarā majū mujāā bauya, camasā watoa āna. Baiñna, Dios pñame roque bairo mujāā cabaiamiatacūārē, masjīññuñami roro mujāā yeri pūna cañnierē. Tunu bairoa dise ùnierē, ‘Cabūgoro macāājē mee ññiña atie,’ camasā na cañwāmetimiatacūārē, Dios pñame tiere ññatejññuñami,” na ñ quetibujuyupū Jesūs.

La ley y el reino de Dios

¹⁶ ñ quetibujū yaparo, atore bairo na ñ quetibujū nemoñupū tunu: “Moisēs ānacū camasā na caātīpeere cū carotīcūrīqūē, bairo profeta majā na caquetibujūcūrīqūē cūā mujāā jūgoāñupā, Juan camasārē cabautizamirīcū cū caetaparo jūgoye. Ati rāmñrā caroa queti, Dios cū carotīmasīñpau caetarore tūgorā ātiyama camasā. Bairo na catāgoro jūgori cū carotīmasīñpau jēmasiō joroque na ātiya tie caroa queti.

¹⁷ “Bairōpna, Moisēs ānacū cū carotīcūrīqūē pñame nicōāgaro. Noa ùna mujāā mena macāāna atī ùmurecore, ati yepa cūārē ātiyasiomasiētīñama. Torea bairo Moisēs ānacū cū carotīcūrīqūē jīcā wāmeacā ùno cūārē ātiyasio masiētīñama camasā.

Jesús enseña sobre el divorcio

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

¹⁸ “Bairi ni jīcāū ūcū cū nūmorē cū capitata, bairo apeo mena cū cawāmojiyaata, Moisēs ānacū cū carotīcūrīqūērē caāpei ññami. ‘Apeo mū nūmo mee caācō mena āmerīcōāña,’ cū cañcūrīqūērē caāpei ññami. Tunu bairoa apei camanapū pitirico mena cū cawāmojiyaata, cū cūā Moisēs cū carotīcūrīqūērē caāpei ññami,” na ñ quetibujuyupū Jesūs.

El rico y Lázaro

¹⁹ ñ quetibujū yaparo, ape wāmerē ĩcōñarī na ñnemoñupū tunu: “Jīcāū cañmū āñupū pairo cadinero cūgon. Cū pñame jutii caroa cañgueri manie jetore jāñanucñupū. Bairi nūcūbūgorique mena āñinucñupū, caroa majūrē cajutii jāñau ānirī. Tunu bairoa tocānacā rñmna bōse rāmñrā qūēnonucñupū caroa rāmñrā majū.

²⁰ Tunu bairoa āñupū jīcāū cabopacau, Lázaro cawāmecūca. Cū pñame bopacooro āñinucñupū. Cāmii boarique cūgoypū. Bairo bopacau ānirī, pairo cadinero cūgon jopetare ruñnucñupū yepapū.

²¹ Bairo bopacau ānirī pairo cadinero cūgon cū cañgañorjērē, cū mesa roca cañnarjērē ūgaganucñuñupū. Bairo ūgamicūā, dope ātīmasiēsupū. Roro netōrō baiypū. Nurcārā yaia cū cāmīirē cū weronucñuparā roro majū.

²² Bairi yua, jīcā rñmū cabopacau pñame riacoásupū. Bairo cū cabaiyasiro yua, ángelea majā cū necoásuparā Abraham ānacū cū cañnopū, nocārō caroaro cañnopū yua. Bairo cabopacau ānacū cū cabaiyasiro bero, pairo cadinero cūgomirīcū cūā riacoásupū. Bairo cū cabaiyasiro ñña, cū yarocacōāñuparā cū ānacū yarā pñame.

²³ “Bairi yua, dīnero pairo cacāgomirīcū pñame roro majū netōñupū cariaricarā ānana caññuena na cañnopure yua. Bairo torū ācū, ññamugōjoyupū jōbuiupū. Bairo ññamugōjōñ majū, qūññabocayupū Abraham ānacūrē. Lázaro ānacū cūārē qūññañupū Abraham menapū cū cañno.

²⁴ Bairo na ñña yua, atore bairo qūññupū pairo cadinero cūgomirīcū pñame Abraham ānacūrē, torū caācūrē, busarīque tutuaro mena: ‘Jāā ñicū Abraham, tūgoya mai yū cañrjērē. jYū bopaca ññaña! Roro netōū yū baicupū atopure. Bairi Lázarore cū joya yū tūpū. Cū wāmojūā yaraaca mena ocopū weyori, yū ñemerōrē cū yūsuou apáro. Būtiōro majū bopacooro yū netōcupū, ati peero cañjānaeti peerore ācū,’ qūññupū pairo cadinero cūgomirīcū Abrahārē.

²⁵ Bairo cū cañmiatacūārē, atore bairo qūññupū Abraham ānacū pñame pairo cadinero cūgomirīcūrē: ‘Yū pārāmi, mna caroaro mū āmū jī yepapure. Caroaro netōrō majū mū āmū mū yarā mena. Āni, marī yau, Lázaro pñame roque roro majū netōwī, torū ācū. Bopacooro

baiwī. Bairi āmerē cū useanio joroque cū jāā átiya atopäre. Yerijāū átiyami bopacooro canetōrīcū ānirī. M̄a, āni Lázaro cū cayerijārō ūnoa, m̄a p̄ame bopacooro m̄a netōña caroaro caānacū ānirī yua.

²⁶ Tunu m̄urē ñiña: Ato jāā caāno pairi ope, ope caāni ēñotatore bairo ñiña. Bairi top̄a caāna, dope bairo atímāsīēnama atopäre. Tunu bairoa, dope ámasīēnama ato caāna p̄ame cūā mujāā t̄p̄ure. Bairi dope bairo ámasīēcūmi Lázaro cūā m̄u t̄p̄ure, q̄ūñupū Abraham ānacū.

²⁷ “Bairo cū caīrō t̄go, atore bairo q̄ūñemoñupū pairo cadinero cūgomirīcū p̄ame Abrahārē tunu: ‘Jāā ñicū Abraham m̄urē ñiña: Toroque Lázarore cū árotiya ȳu pacu ya wiip̄u.

²⁸ Top̄a ānama ȳu bairā jīcā wāmo cānacāū majū ȳurea bairo caāna. Bairi Lázaro narē cū quetibuj̄u áp̄aro, “Na cūā roro bopacooro netōrema ati peero caūjānaeti peerore na cariarī r̄m̄u,” í, q̄ūñupū pairo cadinero cūgomirīcū Abrahārē.

²⁹ Bairo cadinero cūgomirīcū cū caīrō t̄go, atore q̄ūñupū Abraham p̄ame: ‘Merē na, j̄i yepa macāāna Moisés ānacū, bairi profeta majā ānana na caquetibuj̄uwoatucūñarīq̄ūrē masīñama. Bairi tie na caquetibuj̄uwoatucūñarīq̄ūrē na t̄gousaáto, atore roro t̄amuogaena,’ q̄ūñupū Abraham pairo cadinero cūgomirīcūrē.

³⁰ Bairo cū caīrō t̄go, atore bairo q̄ūñi ȳuyup̄u pairo cadinero cūgomirīcū Abrahārē tunu: ‘Jāā ñicū Abraham, bairoa baiya bairop̄a. Bairo cabaimiatacūārē, ȳu yarā p̄ame t̄gousaeti yama. Bairi cariacoatacū tunu cacati roquere q̄ūñarī, caroaro cū caīrījē roquere t̄gousa j̄agobujiorāma. Na yerire t̄goña wasoabujiorāma ȳu yarā, q̄ūñupū pairo cadinero cūgomirīcū p̄ame Abrahārē.

³¹ Bairo cū caīrō t̄go, bairo q̄ūñi t̄sayup̄u Abraham p̄ame: ‘Moisés ānacū, bairi profeta majā na caīquetibuj̄uwoatucūñarīq̄ūrē na cat̄gousagaeticōāta, ti yepa macāāna m̄u yarā, cariacoatacū tunu cacati cū caīrījē cūārē t̄gousaetibujiorāma,’ q̄ūñi jānañupū Abraham p̄ame pairo cadinero cūgomirīcūrē yua,” na í quetibuj̄uyup̄u Jesús cū cabuerārē.

17

El peligro de caer en pecado

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

¹ Jesús atore bairo na ñupū cabero tunu cū cabuerārē: “Mujāārē ñiña: Tocānacānia nigarāma ati yepap̄ure roro cajūgoirī majā. Roro majū baiyama camasā na caátie j̄ugori. Netōjāñurō ȳu p̄ame bopacooro na ñiñaña, roro caītori majārē. ¡Na roquere bopacooro netōrō na baio joroque na átigūmi Dios, na yaye wapa!

² Bairi atore bairo ñi t̄goñaña ȳu busuriquere camasīpeyenarē roro cajūgoirī majārē: ‘Ītāā capairica mena na wāmuarīrē j̄iyaturi, ria capairiyap̄u na carurecōāpee ñiña.

³ Bairi mujāārē ñiña: Caroaro ása. ¡Mujāā cūā mujāā yasire!

“Ni jīcāū ūcū mujāā yau, roro cū caápata, cū quetibuj̄uya tutuaro mena. Bairi cū p̄ame tunu cū cat̄goñawasoata, cū masiriyobojaya.

⁴ Bairi mujāārē ñiña tunu: Mujāā yau jīcā r̄m̄urē jīcā wāmo peti puga p̄enirō cānacāni majū mujāārē roro cū caápata, ñiña. Bairi cū p̄ame tunu jīcā wāmo peti puga p̄enirō cānacāni majū, ‘Mujāārē pugani ȳu áperigu tore bairo,’ mujāārē cū caīata, cū mujāā camasiriyobojapee ñiña tocānacānia cū caīata,” na í quetibuj̄uyup̄u Jesús cū cabuerārē.

El poder de la fe

⁵ Cabero tunu, atore bairo q̄ūñi j̄eniñuparā cū cabuerā Jesús, marī Quetiup̄aure:

—Jāārē pajjāñurō Dios mena t̄goñatutariquere jāā jonemoña —q̄ūñuparā.

⁶ Bairo na caīrō t̄go, atore bairo na ñupū:

—Ȳu yarā mujāārē ñiña: Mostaza cawāmecuti apeacā, ōcā apeacā majū ñiña. Tiacarē bairo petoaca Dios mena mujāā cat̄goñatutuaata, yucu capairicure etari, tiire, ‘Wāáti ria capairiyap̄u etanucārōjā,’ mujāā caīata, mujāā caīrōrēā bairo baibujioro t̄i yucu p̄ame —na í quetibuj̄uyup̄u Jesús, bairo na caj̄ñiñarō cū cabuerārē.

El deber del que sirve

⁷ Na í quetibuj̄u yaparo, na ñemoñupū tunu Jesús: “¿Ni jīcāū ūcū mujāā mena macāācū, cūrē paacoteri majōcū cū cacūgoata, wesep̄u cū quetiup̄au wesuare na nuu, o yepa cū caoteparore q̄ūñep̄u caatiatacū cū caetaro ñiña, cū quetiup̄au p̄ame: ‘Tāmuri etanumuri ūgaya ūgariquere,’ cū q̄ūñuj̄ucuti capaatacū cū caetaroí?

⁸ Īcūmi ȳura. Ato bairo p̄ame q̄ūñuj̄uñi: ‘Tāmuri ūgariquere q̄ūñep̄u ȳu j̄easā. Ūgagu ȳu átiya. Bairi etirique cūārē ȳu joya. M̄a, cabero m̄u ūgawa ȳu caugayaparoro bero,’ q̄ūñuj̄uñi cūñi macāācūrē cū quetiup̄au p̄ame.

⁹ Tunu bairoa cã caraacoteri majõcure: ‘Yu mena mu ñujãñña. Bairi mu mena yu useaniña,’ qũĩ pitietibujionmi cã quetiurau ruame cã ãmu cã saugarique nuu yapararo berore.

¹⁰ Bairi mujãã ruame Dios mujããrẽ cã caroticũrĩqũerẽ nipetirijere átipeyorã, atore bairo mujãã caĩpee niña: ‘Dios cã carotirã marĩ ãniña. Bairi cã caroticũrĩqũẽ jetore cã marĩ juãtibojaya. Bairi noa ãna marĩ mena macããna, “Caãnimajũrãrẽ bairo jããrẽ ãniña, jãã caraayaparoroi,” caĩmasĩrã maniñama,’ mujãã caĩpee niña,” na ã quetibujuyuru Jesús cã cabuerãrẽ.

Jesús sana a diez leprosos

¹¹ Cabero Jesús Jerusalén macãru ácu, Samaria bairi Galilea na caĩrĩ yepa watoare netõásũpu.

¹² Bairo ácu, etayuru jĩcã macããcãrẽ. To cã caetaro ãna yua, puãga wãmo cãnacãũ majũ caũmuã witi asũparã, na rupauri cacãmii boarã ruame, Jesure cã bocarã anã. Bairo atĩmirãcãũ, Jesús turu etasuparã.

¹³ Jõõpũã tuari atore bairo qũĩ busujoyuparã busurique tutuaro mena:

—Jesús cabuei, jããrẽ bopacooro jãã ãniña!

¹⁴ Bairo na caĩrõ, na ãnjãõõ, atore bairo na ã joyuru Jesús ruame:

—Jau, mujããrẽ yu catiogu. Bairi ánãja sacerdote majã turu. Na quetibujurãjã mujãã cabaiatajere —na ãñupũ Jesús.

Bairo cã caĩrõ tũgo, acoásũparã. Bairo na caátutuato, na cãmii caboamiataje na rupaurire peticoasuparo, cosericarore bairo yua, na riaye caãnimiataje.

¹⁵ Bairi yua, na mena macããcũ jĩcãũ tiere ãnarĩ, batũro cã basapeoyuru Diore, busurique tutuaro mena.

¹⁶ Bairo ã yua, na mena caãmiatacu tunuatĩ, Jesús riape, yeparu cã ruropaturi mena etanumurĩ qũĩroayuru. “Yu mena mu ãmajũcõãña,” qũĩñupũ Jesure cacãmii boamiatana mena macããcũ jĩcãũ ruame. Cũ ruame Samaria yepa macããcũ ãñupũ.

¹⁷ Cãrẽ qũĩña, atore bairo qũĩñupũ Jesús ruame:

—¿Noate aperã mu yarã? ¿Mu, jĩcãũ atõ mu ãniati? Yua, puãga wãmo caãnacãũ ãnama, mujãã ãñapũ. ¿Noate aperã jĩcã wãmo peti bapariãnacãũ caãmiantana?

¹⁸ ¿Ani, apero macããcũ jeto atõ Diore cã basapeo masĩñati?

¹⁹ Ñ yaparo, atore bairo qũĩnemoñupũ tunu:

—Wãmunãcãrĩ tunu ácũja mu ya wiipũ. Yu mena mu catũgoñatutuarije jũgori mu riayere yu netõõcõãña —qũĩñupũ Jesús cacãmii boamiatana puãga wãmo cãnacãũ majũ mena macããcũ jĩcããrẽ.

Cómo llegará el reino de Dios

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Jĩcãni fariseo majã atore bairo qũĩ jẽniñañuparã Jesure: “¿Nocãrõpu Dios cã carotĩmasĩrĩpau to etaroati?” Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ãñupũ Jesús ruame:

—Dios cã carotĩmasĩrĩpau baujaro etaetigaro.

²¹ Tunu bairoa ãetigaro: ‘Atoa niña merẽ,’ ‘Jõõ bauya,’ mujããrẽ ãã manigaro. Merẽ Dios cã carotĩmasĩrĩpau mujãã recomacãpu niña —na ãñupũ Jesús fariseo majãrẽ.

²² Ñ yaparo, atore bairo na ãñupũ cã cabuerãrẽ: “Jĩcã rãmu mujããrẽ atore bairo tũgoñarĩqũẽ etagaro: ‘Jĩcã rãmu ãno majũ marĩ ãngamiña Jesús, Camasã Jũgocure,’ mujãã ã tũgoñagarã. Bairo yure mujãã caĩngamiãtãcũãrẽ, yu bauetigu,” na ãñupũ Jesús cã cabuerãrẽ.

²³ Ñ yaparo, na ãnemoñupũ tunu: ‘Aperã ãgarãma: ‘Ati macãru etauru,’ o ‘Jĩ macãru etauru,’ ãgarãma. Bairo na caãmiantãcũãrẽ, cariape na mujãã tũgoetigarã. Mujãã áperigarã. Na caĩrĩjẽrẽ na mujãã tũgousaetigarã.

²⁴ Bairi mujããrẽ ãniña: Bũpo cã cayaberije mena ãmurecõore jĩñawoyami pugatuarua. Toreã bairo yu, Camasã Jũgocũ nemo ati yeparũre yu catunuatĩ rãmurẽ yu baigu. Yoaro mee yu bauetagu.

²⁵ Bairua mai, caãnijũgoro bairo yu baijũgogu: Ati yeparũre roro popiye yu netõgu. Camasã, ati yepa macããna ãñatejãñugarãma ati yũtea macããna ruame.

²⁶ Noẽ ãnacũ cã caãniyateare cabaiyaricarorea bairo baigaro nemo yu, Camasã Jũgocũ ati yeparũre yu catunuatĩ rãmurẽ.

²⁷ Atoe bairo baiyayuparã camasã mai Noẽ ãnacũ cã caãni yũteapũre: Camasã caroaro ãñuparã. Eti, uãga, bairi tunu wãmo jiya átĩãñuparã, ñe ãno jĩcã wãmeacã cabaiãnipeere tũgoñarĩ mee. Noẽ, cũmuã caparicare cã caájããrĩ rũmũpu bairo baijãñañuparã. Ti rãmuã ati yepare ruayuparo. Bairo caruaro, camasã nipetiro ruayasi peticoasuparã, caroaro useanirõ caãnimiatana yua.

²⁸ Torea bairo baiyupa Lot cū caāni yuteapu cūārē: Camasā useanirō añupā. Eti, uga, apeye ũnierē wapatijee áticōā, tunu nuni, oterique cūārē ote, wiiri cūārē caroa qũēnorī añuparā, ñe ũnie rusaricaro mano, Lot ānacū cū caāni yuteapure.

²⁹ Bairi Lot ti macā, Sodoma macārē cū cawitiro bero, oco ocarore bairo wēñuparō. Peerori, azufre mena asuyaro jōbui umrecóoru caatie ñañuparō. Tie mena yasi peticoasuparā ti macā Sodoma ānatō macāāna ānana.

³⁰ Torea bairo baigaro nemo yu, Camasā Jūgocu yu cabauetari rāmūrē,” na ĩ quetibujuyuru Jesús cū cabuerāre.

³¹ ĩ quetibujuyuparo, na ĩnemoñupū tunu: “Ti rāmū caetarore jīcā ũcū wii cabuimacā aruapu cū caāmata, ruiatíri, cū apeyere, ape aruapu caānierē cū jē ápericōāto. Tunu bairoa cū, wesepu caācū cū wiipu cū tunu apéricōāto.

³² Tūgoña masĩnemoñijate Lot numo ānacō cō cabaiyariquere. Roro baiyupo.

³³ Bairi mujāārē ñiña: Ni jīcā ũcū cū caānie puamerē mairi, yu yaye quetire jānacōāgumi. Bairi maimicā, yasicoagumi yua. Apei roque yu yaye quetire cajānaecu roque caticōā āninucūgumi. Cūrē na capajā rocaoamiatacūārē, caticoa āninucūgumi tunu. Cū ũcū puame netōgumi.

³⁴ “Mujāārē caānorē bairo ñiña: Yu, Camasā Jūgocu nemo yu caetari rāmū caāno, ti ñamirē jīcā camapu puagarā cānigarāma. Bairo puagarā nimirācūā, jīcā ũcū cū mena macācū jeto neāecogumi. Apei cū bapa puame neāecoetigumi.

³⁵ Tunu bairoa puagarā rōmia rupa bari trigo wāñanigarāma. Bairo puagarā rōmia nimirācūā, jīcā ũcū cū mena macācō jeto neāecogomo. Apeo puame neāecoetigomo.

³⁶ Tunu bairoa puagarā wesepu nigarāma. Bairo puagarā nimirācūā, jīcā ũcū cū mena macācū jeto neāecogumi. Apei puame neāecoetigumi,” na ĩ quetibujuyuru Jesús cū cabuerārē.

³⁷ Bairo cū cairō tūgo, atore bairo qũ ĩñiñañuparā:

—Jā quetiupau, ¿nooru to bairoati atie mu caĩquetibujurije?

Cū puame atore bairo na ĩ yuyuru:

—Noo rupauri ānajē cacūñarō, yuca cūā topu neñaetagarāma —na ĩ yuyuru Jesús cū cabuerārē.

18

La parábola de la viuda y el juez

¹ Cabero Jesús ĩcōñari na quetibujuyuru, jēnijutimirācūā Diore cū na cajēñijānetiparore bairo ĩ.

² Atope bairo na ĩñupū: “Añupū jīcā quetiupau juez na caĩ. Cū puame nipetirārē cauwiecu añupū. Bairi Dios cūārē ĩroaesupu. Tunu bairoa camasārē na nucūbugoesupu.

³ Cū, juez cū caāni macārē añupō jīcā cawapeao cūā. Cō puame aperā roro na caĩrepeo añupō, na pesuore bairo caācō. Bairi cawapeao puame tocānacānia ānucūñupō juez quetiupau tpu. Cūrē, ‘Tocārōā yure na patowācōēñicōāto yure roro cañārē na mu quetibujawa, mu, quetiupau ānirī, qũō acō ānucūñupō tocānacānia.

⁴ Bairoa, quetiupau juez puame capee majū cō juátigaesupu. Bairo juátigaeticūā, cabero atore bairo ĩ tūgoñañupū: ‘Diore caĩroaecu yu āniña. Tunu bairoa camasā cūārē na yu nucūbugoetiya.

⁵ Bairo cabai yu caānimiatacūārē, atio puame yu pajūgo jānaēñiñamo. Bairi, yure tocārōā cō pajūgo jānato. Nairō yu ture cō apéricōāto ĩ, cō yu juátigu, ‘ĩ tūgoñañupū,” na ĩ quetibujuyuru Jesús.

⁶ ĩ yaparo, na ĩnemoñupū tunu: “Tūgopeoya juez cañuecū cawapeaore cō cū caátajere.

⁷ Bairi, ¿Nopē bairo Dios, cū yarā cū canetōōparārē, umrecóo, ñamii nairō na cajēniata, na cū juáperibujocuti? Cañu ānirī na juátimajūcōāgumi. ¿O na cotecōā manio joroque na cū átibujocuti? Bairo na áperigumi.

⁸ Caānorē bairo mujāārē ñiña: Coteri mea, jicoquei na juátibujoumi. Mujāārē ñiña tunu: Nemo yu, Camasā Jūgocu yu catunueteri rāmūrē, ¿ati yeparure mai Dios mena catūgoñatutuarārē na yu bócaetau átí?” na ĩñupū Jesús.

La parábola del fariseo y el cobrador de impuestos

⁹ Cabero tunu Jesús ĩ cōñanemorī, quetibujuyuru fariseo, bairi jīcā gobiernorē dinero jejobojari majōcūmenarē. Na quetibujugu ásupu aperā, “Caroarā majū jāā āniña,” ĩri aperārē caññateri majārē.

¹⁰ Atope bairo na ĩñupū: “Puagarā ñubuerā ásuparā caūmua Dios ya wii, templo na caĩri wiipu. Bairi jīcā añupū fariseo majā mena macācū. Apei puame añupū Roma macārē camasā yaye dinerore jejobojari majā mena macācū jīcā.

¹¹ Atore bairo fariseo puame nucūrī Diore qūī jēniñupū: ‘Dios nocārō cañu majūrē murē ñiña. Mu ñujāñuña yu menarē. Yua, aperārē bairo yu baietiya. Cañu yu ñiña. Narē bairo yu yajapaietiya. Rorije átajere yu áperiya. Carōmio mena rorije átaje cāārē yu áperiya. Tunu bairoa ñi, apeí, Roma macārē dinero jejobojari majōcure bairo yu baietiya.

¹² Yua, puğani jeto jicā semanarē ugarique betiri mu yu ñubuenucña. Tunu bairoa yu cawapatarije cūārē puğa wāmo petiro cānacā sero cārōrē jicā sero cārō jeto tocānacānia mu yu jonucña, i jēniñupū Diore fariseo majōcu puame.

¹³ Apei Roma macā macāānarē dinero jejobojari majōcu puame, noo, jopetnaca ũnopū tuacōāñupū. Bairo tuari jirīcā ũno cāārē umarecōore ñlamugōnucūrī mee nucūñupū. Bairo nucū, cū majū cotiare pari, atore bairo i jēniñupū Diore: ‘Dios, nocārō cañu majū, murē ñiña. ¡Yure bopacooro ñiña! Yua, roro caátajecucu yu ñiña,’ qūī jēniñupū Diore Roma macā macāānarē dinero jejobojari majōcu puame.

¹⁴ Mujāārē caānorē bairo ñiña: ‘Ñi, Roma macā macāānarē cadinero jejobojari majōcu, cū ya wiire cū catunetaparo jūgoe, merē Dios cū carorije wapare cū masiriyō bojacōāricūmi. Apei fariseo majōcu puame roquere cū masiriyō bojaetacūmi. Bairo torea bairo ni jicā ũcū cū majū: ‘Cañimajū yu ñiña,’ caí puamerē, cabugoro macāācūrē bairo cū ñio joroque cū átigūmi Dios. Apei, ‘Cañimajū mee yu ñiña,’ caí puame roquere, cabero cabugoro macāācūrē bairo mee cū ñio joroque cū átigūmi Dios,’ na ñupū Jesús.

Jesús bendice a los niños

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Bairo cū caíquetibuju yaparoro bero, tunu aperā na pūnaa, cawīmarārē na jeasúparā Jesús tpu, na pñari Diore na cū jēnibojaáto, irā. Bairo na pūnaarē na cajeatō ñari, cū cabuerā puame, ‘Na jeapericōāña mujāā pūnaarē,’ na ñuparā capacuare.

¹⁶ Bairo na caato ñi, na piijori atore bairo na ñupū Jesús cū cabuerārē:

–Yutu puame cawīmarārē na atirotiya. Na eñotaeticōāña. Dios cū carotimasirīpau macāānarē bairo caña niñama cawīmarā. Narē bairo cayeriñurā jeto animasiñama Dios cū carotimasirīpau.

¹⁷ Mujāārē cariape ñiña: Ni jicā ũcū cawīmau cū catūgoñarōrē bairo Dios mena cū catūgoñatutaeticōāta, Dios cū carotimasirīpaure jāā masiētigūmi –na i quetibujuyupū Jesús cū cabuerārē.

Un hombre rico habla con Jesús

(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Cabero jicā sacerdote majā mena macācū atore bairo qūī jēniñupū Jesure:

–Cañu majū cabuei, ¿dope bairo yu átibujocuti, caroa yeri capetietiere bócaçu?

¹⁹ Bairo cū cairō tūgo, atore bairo Jesús puame qūī yuyupū:

–¿Nopēi cañu yu mi piiyati? Cañu, jicā ũ ñiñami, Dios jeto.

²⁰ Merē mu masī Dios camasārē cū caátiroticūrīqūērē: ‘Carōmio mena roro átiepeeticōāña. Pajiēteticōāña camasārē. Aperā yayere jeerutieticōāña. Aperārē cabugoroa na ñubieticōāña. Mu pacu, mu paco cūārē nucūbugoya.’

²¹ Bairo cū cairō tūgo, atore bairo qūñupū cañu puame:

–Tie nipetirijere cawīmau ācūpāna, yu átipecōā jūgowu –qūñupū.

²² Tere tūgo, Jesús puame qūñemoñupū tunu:

–Mai, jicā wāme mu rusacōāña. Mu cacūgorije nipetirijere nunirepecōāña. Tie wapare jeri cabopacarārē na ricawoya. Bairo mu caāpata, jōbuiro pairo nigaro mu cawapatapee. Bairo yu cairōrē bairo áti yaparori, yu mena bapacusa –qūñupū Jesús.

²³ Tere tūgo, cañu puame tūgoñarīqūē paicoasupu. Capee apeye ũnierē cacūgon ñiri, Jesús cū cairōrē bairo átigaesupu.

²⁴ Bairo cū catūgoñarīqūē pairo ñari, atore bairo na ñupū Jesús cūtu caānarē:

–Ni jicā ũcū capee apeye ũnierē cacūgon, Dios cū carotimasirīpaure cū caetapee masiriyōjāñuña.

²⁵ Waibucu capai, camello, āpōā pota opeacapu cū cajā āmewitiata, masiriyōjāñuña. Bairo cū caāmewitimasīatiacāārē, netōjāñurō masiriyoro ñiña cañu capee apeyerē cacūgon Dios cū carotimasirīpaure cū caetapee puame roque –na i quetibujuyupū Jesús.

²⁶ Bairo cū cairījērē catūgorā puame cū jēniñuparā:

–Bairi, ¿ni ũcū toroque cū netōmasīcuti?

²⁷ Bairo na cañjēniñarō tūgo, atore bairo na ñupū Jesús:

–Dise ũnie camasā na caátimasīētē, nipetirijere Dios cū caátimasirījē jeto ñiña.

²⁸ Bairo cū cairō tūgo, Pedro puame bairo qūñupū Jesure:

–Jāā Quetiupau, jāā roque merē, nipetirijere jāā cacūgorijere cūrī, murē jāā bapacuti usajūgowu.

²⁹⁻³⁰ Jesús puame atore bairo qūī yuyupū:

—Ni jicãũ ùcũ Dios cũ carotimasirĩpaũ macããjêrê paagu, cũ ya wiire, o cũ namorê, cũ bairârê, cũ pacuare, o cũ pũnaa cããrê na cũ caaweyocoápata, narê cũ cacãgoro netõrõ bõcanemoguĩ tunu ati yeparye. Tunu aye umurecõo caetaro, cãgonemoguĩ yeri capetietiere —na ï quetibujuyupũ Jesũs.

Jesũs anuncia por tercera vez su muerte

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹ Cabero Jesũs cũ cabuerãrê, puğa wãmo peti rapore puğa pênirõ cãnacãũ majũ camasã watoa caãnarê na piiwõjori na ïñupũ na jetore: “ãmerê Jerusalêrũ marĩ ágarã. Topũ profeta majã ãnana yũ, Camasã Jũgocũre na caĩquetibujũ woatuyaricarorea bairo baigaro.

³² Ti macã macããna puame judio majã caãmerãrê yũ nunirocacõãgarãma. Roro ñiepegarãma. Roro yũ átiepegarãma. Na ucõo mena yũ eyotuepegarãma.

³³ Bairo átiri, roro majũ yũ bape epegarãma. Bairo yũ átieperi, yũ pajĩã rocacõãgarãma. Bairo yure na caátimiatacããrê, itia rũmũ bero caãno yũ puame yũ caticoagu tunu,” na ï quetibujuyupũ Jesũs.

³⁴ Na, cũ cabuerã puame cũ caquetibujumirjêrê tũgomasiẽtĩmajũcõãñuparã. Na puame, “Jesũs bairo baiyasigũmi,” ï masiẽsuparã. Baiĩ tũgomasiẽsuparã.

Jesũs sana a un ciego de Jericó

(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Cabero Jericó macãrê cõñaácũ, Jesũs puame cacapere ññacũrê netõásupũ. Cũ puame maa tãni camasãrê dinero jêniruinuicũñupũ.

³⁶ Baiĩ yua, camasã capããrã na canetõrõrê tãgori, “¿Dope to baiyati?” na ï jẽniñañupũ cãtu caãnarê.

³⁷ Bairo cũ caĩjẽniñarõ tũgo, na puame qũñuparã:

—Jesũs, Nazaret macã macããcũ netõácũ baiyami —qũñ quetibujuyuparã.

³⁸ Tere tãgori, busũrique tutuaro mena qũñ joyupũ Jesure:

—jjesũs, David ãnacũ pãrãmi, bopacooro ñiñaña!

³⁹ Bairo cũ caĩrõ, aperã cũ riape caãna puame cũ tutiyuparã, cũ awajaeticõãto, ïrã. Bairo cãrê na caĩmiatacããrê, butioro jãñurĩ awajanemoñupũ tunu:

—jDavid ãnacũ pãrãmi, bopacooro ñiñaña!

⁴⁰ Jesũs puame cũ caĩawajarijere tãgori, tuanucãñupũ. Tuanucãrĩ, “Cũ neasã,” na ïñupũ aperãrê. Bairo yua, cũ na cane etaro ñña, cũ jẽniñañupũ:

⁴¹ —¿Ñerê mũ yũ caãto mũ boyati?

Bairo cũ caĩrõ caĩñaecũ puame qũñupũ:

—Yũ Quetiupau, caĩñamasĩecũ ãnirĩ ñiñamasĩgaya tunu —qũñupũ.

⁴² Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũñupũ Jesũs:

—jau, ññamasĩña! Yũ mena mũ catũgoñatutarije jũgori mũ caapee ññamasĩõ joroque mũ yũ átiya.

⁴³ Bairo cũ caĩrõ, jicoquei ññamasĩcoasupũ. Ññamasĩ yua, Jesũs bero usari, Diore cũ basapeoyupũ. Nipetiro camasã, tiere caĩñaatana cãã Diore cũ basapeoyuparã.

19

Jesũs y Zaqueo

¹ Cabero yua, etayupũ Jericó cawãmecati macãrê. Eta yua, ti macãrê tẽñota jũgooyupũ.

² Mai, ti macãrũ ãñupũ Zaqueo cawãmecũ. Cũ puame paio netõrõ apeye ñnierê cacũgon ãñupũ. Roma macããnarê camasã yaye dinerore jejobojari majã quetiupau ãñupũ.

³ Cũ puame butioro ñagamiñupũ Jesure. Bairo ññagamiciã, cayeraaaca ãnirĩ, tunu bairoa camasã capããrã cũ riapere na caãnoi, dope bairo Jesure qũñña bocamasĩesupũ.

⁴ Baiĩ Jesũs cũ caãpãro riape atuátĩ, yucũrũ wãmucoásupũ, cũ cã caĩñajo masĩparore ï.

⁵ Baiĩ Jesũs puame to netõácũ qũññamũgõ joyupũ Zaqueo, yucũ buĩrũ capesaure. Qũññabocari, atore bairo qũñupũ:

—Zaqueo, tãmurĩ ruiasã. ãmerê mũ yũ wiipũ yũ tuagaya —qũñupũ.

⁶ Bairo cũ caĩrõ tũgo, uwaro ruiátĩri, useanirĩqũê mena cũ yũ wiipũ cũ jũgoásupũ.

⁷ Bairo Jesũs cũ mena cũ caátõ ñña, to macããna nipetirã Jesure ãmeo busupai jũgooyuparã na majũ, “Roriye caãcũ ya wiipũ tuau áyami,” ï busupaiyuparã.

⁸ Cabero Zaqueo ya wiipũ na caetaãno yua, Zaqueo puame wãmunucãrĩ atore bairo qũñupũ Jesure:

—Yũ Quetiupau, ãmerê yua, yũ cacãgorijere carecomacã majũ cabopacarãrê na yũ jogũ. Tunu bairoa ni jicãũ ùcũrê cayajaricũ yũ caãmata, yũ cayajamirĩqũêrê cũ yũ tunuojonemogu tunu. Tie netõjãñurõ bapariãnacãni majũ cũ yũ tunuojonemogu tunu —qũñupũ Jesure.

⁹⁻¹⁰ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũñupũ Jesũs puame:

—Ăni, Zaqueo cãã, Abraham ãnacũ pãrãmi majũ niñami. Bairi ãme cã, cã yarã cããrẽ na netõñami Dios. Торецна, ун арã, ун, Camasã Jãgocn, camasã cayasicoabujiorãrẽ na netõñãcũ —qũĩñupũ.

La parábola del dinero

(Mt 25.14-30)

¹¹ Camasã pũame Jesús cã caĩrĩjẽrẽ caroaro cã tãgousayuparã. Bairo caroaro na catãgousaro ñnarĩ, dinerore ñcõñarĩ na quetibũjuyupũ. Mai, Jesús pũame merẽ Jerusalén macãtuacarpũ ãñupũ. Bairi camasã pũame Dios cã carotimasĩrĩpũ, “Ămeacã etagaro baiya,” ñ tãgoñãñuparã.

¹² Bairi atore bairo na ññupũ Jesús: “Ăñupũ jĩcãũ caũmũ quetiuparã yan. Cũ pũame ãgu baiyupũ ape yepa cayoropũ. Topũ cã ya yepare quetiuparũ, reyre bairo cãrẽ na cajãrõ bero, tunuatĩgayupũ tunu cã ya yeparũ.

¹³ Bairi ãgu jãgoye, cã paabojari majã pũga wãmo cãnacãũ majũ mena macããnarẽ na piijori, na nunĩñupũ tocãnacããrẽã dinerore. Na nuni yaparori, atore bairo na ññupũ: ‘Mũjãã majũ atie dinero mena wapataya aperã mena. Tunu, yũ catunuetaropũ mũjãã wapata jãnagarã,’ na ññupũ.

¹⁴ Bairo cã caĩcũmiatacããrẽ, camasã, cã cañni yepa macããna pũame bũtioro cã mena asiajãñũñuparã. Quetiuparũ, reyre bairo cã cajããrõ boesuparã. Bairo cãrẽ caasiarã ãnirĩ, cã berore na ñ rotijoyuparã na quetibũjũbojari majãrẽ: ‘Jãã, reyre bairo mũ cajããrõrẽ jãã boetiya jãã ya yepare.’

¹⁵ “Bairo cã na caboetimiatacããrẽ, aperã, ape yepa macããna pũame quetiuparũ reyre bairo cã jõcõãñũñuparã. To bero tunucoásũpũ tunu cã ya yeparũ. Bairo tunuetari bero, cã paabojari majãrẽ na pirotijoyupũ aperãrẽ, ‘Dinerore yũ canunicũrĩcãrã nocãrõ majũ na wapataupari tocãnacããpũ,’ ñ.

¹⁶ Bairi cã paabojari majõcũ caññijẽgõn pũame etari, atore bairo qũĩñupũ: ‘Quetiuparũ, mũ dinero yũ mũ cacũrĩqũẽ mena yũ wapatanemoarũ tunu. Mũ pũame pũga wãmo cãnacã mil tiiri dinerore yũ mũ cacũmiatacããrẽ, tunu pũga wãmo cãnacã mil tiiri murẽ yũ tunuo buipeogũ,’ qũĩñupũ.

¹⁷ Bairo cã caĩrõ, cã quetiuparũ pũame atore bairo qũĩ yũyupũ: ‘Ñumajũcõãña; cañũn mũ ãniña mũna paabojari majõcũ. Bairi nũcãrõ mena apeye petoaca caãnie ñnierẽ mũ caññarĩcãñũgõ masĩrõ jãgori, pũga wãmo cãnacã macãã quetiuparũ majũ mũ jããõ joroque mũ yũ átigu,’ qũĩñupũ.

¹⁸ Bairi tunu cã paabojari majõcũ cabero macããcũ pũame etari, atore bairo qũĩñupũ: ‘Quetiuparũ, mũ dinero yũ mũ cacũrĩqũẽ mena yũ wapatanemoarũ tunu. Mũ pũame jĩcã wãmo cãnacã mil tiiri dinerore yũ mũ cacũmiatacããrẽ, tunu jĩcã wãmo cãnacã mil tiiri murẽ yũ tunuo buipeogũ,’ qũĩñupũ.

¹⁹ Bairo cã caĩrõ, cã quetiuparũ pũame qũĩñupũ: ‘Ñumajũcõãña; mũ cãã jĩcã wãmo cãnacã macãã quetiuparũ majũ mũ jããõ joroque mũ yũ átigu,’ qũĩñupũ.

²⁰ “Apei cã paabojari majõcũ pũame yua cãtu etari, atore bairo qũĩñupũ cã cãã: ‘Quetiuparũ, atie niña mũ dinero. Yũ mũ canunimirĩqũẽ jetore mũ yũ tunuogũ. Yasire ñ, jutũ asero mena ñmarĩ mũ yũ qũñocũbojawũ.

²¹ Mũna, tutuaro mena caroti mũ ãniña. Aperã yayere na mũ ãmanucũña. Tunu bairoa caoteecũ nimicũã, aperã na caoteriquepũre mũ jenucũña. Bairi murẽ uwiri, caroaro yũ qũñocũwũ mũ dinerore, yasire ñ,’ qũĩñupũ.

²² Bairo cã caĩrõ tãgo, cã quetiuparũ pũame qũĩñupũ: ‘Mũna, paabojari majõcũ, cañũecũ majũ mũ ãniña. Bairi bairo mũ caĩrĩjẽ menaã murẽ ñiñabesegu. Yũre, “Mũna, tutuaro mena caroti mũ ãniña,” yũ miarũ. Tunu bairoa, “Aperã yayere na mũ ãmanucũña. Tunu bairoa caoteecũ nimicũã, aperã na caoteriquepũre mũ jenucũña,” yũ miarũ.

²³ ¿Dopẽĩ, bairo yũ cabairijere masĩmicũã, yũ dinerore banco wiipũ mũ cũẽtĩ? Bairo cũrĩ, tie dinerore mũ cawasoriye wapa mũ wapata nemobujiorĩcũ. Tie mena yũ mũ tunuobujioatascũ, yũ wii yũ catunuetaro,’ qũĩ tutiupũ cã quetiuparũ cã ãmarẽ.

²⁴ Bairo qũĩ yaparori, atore bairo na ññupũ aperã, cãtu caãnarẽ: ‘Dinero cã cacãgomirĩjẽrẽ jeri, apeĩ pũga wãmo cãrõ cawapata nemorĩcãrẽ cã joya,’ na ññupũ.

²⁵ Bairo cã caĩrõ tãgomirĩcãã, cãtu caãna pũame qũĩñuparã: ‘Merẽ paio cãgonemoñami, pũga wãmo cãrõ majũ. Bairi bonemoẽtĩñami,’ qũĩñuparã.

²⁶ Bairo na caĩrõ tãgori, atore bairo na ññupũ: ‘Mũjããrẽ cariape ñiña: Noa ñna nũcãrõ mena yũ cajorijere na caññarĩcãñũgõãta, pajãñũrõ na yũ jonemogu tunu. Aperã nũcãrõ mena yũ cajorijere na caññarĩcãñũgõeticõãta, na cacãgomirĩjẽrẽ yũ ãmapeyocõãgu.

²⁷ Tunu bairoa yũ pesua, yũre reyre bairo caboetiatanarẽ na neatĩri, yũ caññajoro na pajããrecõãña, na ññupũ quetiuparũ pũame,” na ñ cõña quetibũjuyupũ Jesús.

*Jesús entra en Jerusalén**(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)*

²⁸ Bairo atiere quetibujū yaparori bero, Jesús Jerusalēpu ámajūñupū yua.

²⁹ Bairi Betfagé, Betania na caĩri macãã tɔpu cõñaácū, cū cabuerã pɔgarãrē na árotiyupu. Mai, Betfagé, Betania puame Olivo na caĩri buro tɔpu ãñuparõ.

³⁰ Bairo atore bairo na ĩ joyupu cū cabuerã pɔgarãrē:

—Ánaja ato riape caāni macããcãpu. Tɔpu etarã, ĩcãū burro jiyaturicure cū mujãã bóccagarã. Cū, burro puame mai camasã na capesañaecū nigumi. Cũrē cū õwãrĩ, cū mujãã neapã yu tɔpu.

³¹ Bairi tunu aperã, mujããrē, ‘¿Nopẽĩrã cū mujãã õwãñati?’ na caĩata, atore bairo na mujãã ĩwã: ‘Marĩ Quetiupau cū boami,’ na mujãã ĩwã —na ĩ joyupu Jesús.

³² Bairo cū caĩrõ tãgo, acoásuparã cū cabuerã pɔgarã puame. Bairo na caátó yua, nipetirije Jesús cū caĩtatorea bairo baiyuparo.

³³ Bairi burrore na caõwãrõ ĩnarĩ, cū uparã puame:

—¿Nopẽĩrã cū mujãã õwãñati? —na ĩñuparã.

³⁴ Na puame atore bairo na ĩ yuyuparã cauparãrē:

—Marĩ Quetiupau cū boami. Bairi cū jãã õwãña —na ĩñuparã.

³⁵ Bairo cū õwã yaparori, cū neásuparã burrore Jesús tɔpu. Cū nee etari yua, cū cabuerã puame na jutii, cabui macããjẽrē, burro buire peoyuparã. Peo yaparori, Jesure cū nemugõ peoyuparã burro buirū yua.

³⁶ Bairo na caátó bero yua, Jesús puame ánutuásupu Jerusalén caátíwãpu. Bairi camasã puame na jutii cabui macããjẽrē esocũñuparã maa cū caátíwãrē.

³⁷ Bairi Jesujãã Olivo buro roaro na caetaro yua, camasã Jesure causari majã puame nipetiro busurique tutuaro mena ĩ awaja jũgoyuparã. Tunu bairoa useanirĩquẽ mena Diore cū basapeoyuparã. Jesús cū caátijẽño ĩñorĩquẽ jũgori butiuro Diore cū basapeoyuparã.

³⁸ Ato bairo qũĩ basapeoyuparã:

—¡Jesús, Dios cū cajou, marĩ Quetiupau majũ cū caānoi, cũrē marĩ cabasapeoro ñuña! ¡Jesús cū caatãje jũgori Dios jõbui macããcū mena caroaro marĩ animasiña! ¡Bairi nipetiro cū marĩ basapeoroa Dios umarecõo macããcũrē! —quĩ basapeoyuparã.

³⁹ Bairo camasã Jesure causari majã na caĩrĩjẽrē tũgori, atore bairo quĩñuparã fariseo majã ĩcããrã, camasã watoapu caāna puame Jesure:

—¡jãã cabuei, murē cañawaja usarãrē tocãrõ na jãnarotiya! —quĩñuparã.

⁴⁰ Bairo na caĩrõ, Jesús puame atore bairo na ĩñupũ:

—Mujããrē cariape ñiña: Ánoa camasã yure na cabasapeoeticõãta, ãtã rupaa puame yure basapeobujoro —na ĩñupũ Jesús fariseo majãrē.

⁴¹ Merē yua, Jesús Jerusalén macãtuacapu ãcũ, ti macãrē ĩñajori, otiyupu.

⁴² Ato bairo na ĩ tãgoña yapapuayupu Jerusalén macã macããnarē: “Mujãã, Jerusalén macããna ãme rãmu mujããrē yu quetibujugamiña caroa yeri cutajere. Mujãã puame tie quetire apero cayasioropu caānierē na caĩñamasĩtõtõrẽã bairo tiere mujãã masĩtĩña.

⁴³ Bairi mujããrē roro na caátipa rũmurĩ atĩgaro. Mujãã wapana puame Jerusalerē ãtã mena ãñota, ãmejoregarãma rupa macãpua, mujãã carutimasĩtĩparore bairo ĩrã. Bairo átĩcõãrĩ, camasã, mujãã wapana puame mujãã tocãnacãpauyurea ãñota ãmejoreri, mujãã ãmeo quẽgarãma.

⁴⁴ Ámeo quẽrĩ mujããrē pajĩare peyocõãgarãma mujãã wapana puame. Bairo mujãã pajĩãreri, Jerusalén macã ãnatõrē átiyasio rocamañucõãgarãma. Tie ãtã rupaa na caẽñotamirĩquẽ ĩcã ãtã ñno buituticuti pesaricarõ manopu átiyasio rocacõãgarãma, mujãã ya macã Jerusalén macã ãnatõrē. Mujãã majũ Dios mujããrē cū canetõu atiere mujãã tũgopoeopu. Bairi mujããrē pajĩãregarãma mujãã wapana,” ĩ yapapuayupu Jesús, Jerusalén macãrē ĩñajori.

*Jesús purifica el templo**(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)*

⁴⁵ Bairo ĩrĩ bero, Jesús etayupu Jerusalén macãrē yua. Bairo etari, templo capairi wii, ñubuerica wiire jããñupũ. Ti wiire jããetari, to macããna nunirĩ wapatari majãrē, bairi wapatari majã cããrē na acurewiyojo jũgoyupu.

⁴⁶ Bairo na acurewiyojori, atore bairo na ĩñupũ:

—Dios cū caquetibujuri tutipu bairo ĩña: ‘Yu ya wii ñubuerica wii majũ nigaro,’ ĩña. Bairo caĩquetibujumiatacããrē, mujãã puame apeye aruare bairo mujãã átiya. Camasã jeruti nunirĩ majãrē bairo caāna ãnirĩ jerutiri majã na caāni wii, ãtã wiire bairo mujãã átiya ati wii, Dios ya wiire —na ĩñupũ Jesús.

⁴⁷ Bairo áti yaparori bero, ti wiipu camasãrē na bueãñupũ tocãnacã rũmua ti semanarē. Bairo to cū caāno, quetiuparã sacerdote majã, aperã Moisés ãnacũ cū caroticũrĩquẽrē cajũgobueri majã, aperã cabũtoa camasãrĩ majã puame na nipetiro, “¿Dope bairo átiri cū marĩ pajĩãrãti?” ãmeo ĩ busupẽni jũgoyuparã na majũ.

⁴⁸ Mai, camasã puame nipetiro cū cabuerijere caroaro mena cū tūgousayuparã. Bairi cūrē na capajīarocagamirjērē átimasēsuparã fariseo majã puame.

20

La autoridad de Jesús

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

¹ Jicã rãmu templo wipũ camasãrē na cū cabueñitoye, quetiuparã sacerdote majã, aperã Moisés ãnacũ cū caroticũrĩqũērē cajũgobueri majã, aperã cabutoa camasĩrĩ majã cũã, na nipetiro Jesutu etayuparã.

² Etari atore bairo qũĩ jēniñañuparã:

—¿Noa na carotiro mena bairo mu ñamicã mu caátijatjere?

³ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ñũpũ Jesús cũã:

—Yu cũã mujããrē jicã wãme yu jēniñañu. Cariape yu mujãã yuwa:

⁴ ¿Ni ũcũ camasãrē na cū bautiza rotijoyupari Juan ãnacũrē? ¿Dios, o camasã puame cū na bautiza rotijoyupari? —na ñũpũ Jesús.

⁵ Bairo cū caĩjēniñarõ tũgo, yasiroaca ãmeo busuyuparã na majũ cūrē na caĩyũpeere: “¿Nopẽ bairo cū marĩ yũrãati rita? ‘Dios puame cū bautiza rotijoricami,’ marĩ caĩata, Toroque, ¿nopẽrã cū caquetibujurijere cariape mujãã tũgoeti?’ marĩ ñbujoumi.

⁶ Tunu bairoa, ‘Camasã puame cū bautiza rotijoyupa,’ marĩ ñ masĩtĩña. Bairo marĩ caĩata, camasã puame ũtã rupaa mena marĩ wẽpajĩãbujiorãma. Merẽ nipetiro camasã, ‘Juan ãnacũ Dios cū caquetibujorotijoricu majũ ãmi,’ ñ tũgoñamasĩrãma,” ãmeo ñũpũrã.

⁷ Bairi atore bairo qũĩñũpũrã fariseojãã Jesure:

—Jãã masĩtĩña Juarẽ cabautiza rotijoricure.

⁸ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ñũpũ:

—Cariape yu mujãã yuetiya. Bairi yu cũã, ‘Noa ũna na carotiro mena tore bairo yu átimasĩña,’ mujããrē ñi quetibujuetigu —na ñũpũ Jesús fariseojããrē.

La parábola de los labradores malvados

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹ Cabero aperã camasã catũgori majãrē ati wãmerẽ ñcõnarĩ Jesús na quetibujuyupu: “Ñũpũ jicãũ wese upau. Cũ puame use wesere qũēnoñupũ. Bairo ti wesere ote yaparori bero, acosũpu cayoaropu. Mai, águ jũgoye, cū wesere wasocũñupũ aperã paari majãrē, wapatagu.

¹⁰ Cabero yua, use cabutiri yutea caetaro masĩrĩ, cū ũmu jicãũrē cū joyupu cū ya wesere cū cawasoricarã tũpu. Cūrē na cawasorique wapare bori, cū joyupu, tie wapare cū jeatĩbojaáto, ñ. Bairo cū ũmurẽ cū cajomiatacũãrē, wese paari majã puame, cū caetaro cū qũēñũpũ. Bairo cū qũērĩ, ñe ũnie mácũ cū átitunuo joyuparã.

¹¹ Tunu ti wese upau puame apei cū ũmurẽ cū joyupu. Cū cũãrē torea bairo cū ásuparã. Roro cū átieperi, cū qũēñũpũ. Bairo áti yaparori, ñe ũnie mácũ cū átitunuo joyuparã cū cũãrē.

¹² Cabero apei, tunu cū joyupu. Tunu torea bairo cū ásuparã ti wesere capaari majã puame. Roro cū cãmii turi, cū acuiwyo joyuparã ti wese camanopu.

¹³ “Bairo jeto use wese macãna na caáto ññamirĩ, atore bairo ñ tũgoñañũpũ use wese upau majũ puame: ‘¿Dope yu ácuati yua? Yu macã, yu camairẽ cū yu jogu na tũpu. Cū roquere cū nacũbũgobujiorãma, yu macã cū caãnoi,’ ñ tũgoñañũpũ.

¹⁴ Bairi cabero yua, wese paari majã puame ti wese upau macã cū caatóre ññarĩ, ãmeo ñũpũrã: ‘Atiyami ati wese upau macã. Cũã ññami cū pacu cū cariaro bero ati wesere cacũgousapau. Bairi cū marĩ pajĩãrocacõãto. Bairo marĩ caápata, ati wese uparãrē bairo marĩ tuagarã,’ ãmeo ñũpũrã na majũ.

¹⁵ Bairo caĩrã ãnirĩ na caĩrõrẽã bairo ásuparã. Ti wese tũnipu cū neowaátĩ, cū pajĩã rocacõãñũpũrã,” na ñ quetibujuyupu Jesús.

Bairo ñ quetibujũ yaparo, atore bairo na ñ jēniñañũpũ cū caĩrĩjērē catũgori majãrē: “¿Dope bairo ácumi mujãã ñ tũgoñañati cū macãrē na capajĩãrocaro bero ti wese upau puame yua?”

¹⁶ Bairo átigumi: Topũ á, ti wese paari majãrē na pajĩã recõãgumi. Bairo na átireri bero, aperãrē cū wesere coteroticũgumi,” na ñũpũ Jesús.

Bairo cū caĩrõ tũgori, atore bairo qũĩñũpũrã Jesure:

—¿Tocãrõã ñ jãnaña tiere! ¿jētĩcõãña! —qũĩñũpũrã.

¹⁷ Bairo na caĩrõ, na ññarĩ, atore bairo na ñũpũ:

—¿Nopẽrã, ‘Tocãrõã ñ jãnaña tiere,’ yu mujãã ññati? ¿Torea bairo na ñ quetibujũ woacũēsupari Dios yaye quetibujurica tutipure? Atoe bairo ñña:

‘Ŭtã mena cawii qũēnorĩ majã jicã ũtããrē na caboetimiatacũãrē, tia puame caãni majũrĩcã nigaro.

Tia camanicõãta, wii manibujoricaro,’ ñ quetibujũ woacũñũpã Dios ya tutipu.

18 Bairi ni jīcāū ūcū tia ūtāā mena cū cañarocapeata, rocapedoabujioami. Tunu bairoa tia, jīcāū buipū to cañarocapeata, cū rocaboo rocacōābujio —na ī quetibujuyupū Jesūs.

19 Bairo cū cañquetibujū yaparoro, quetiuparā sacerdote majā, bairi Moisés ānacū cū caroticūrīquērē cajūgobueri majā puame masīcōāñuparā Jesūs cū cañrjērē. “Marī puame tia ūtāārē carocari majārē bairo marī āniña. Bairi marīrēā īgu īcūmi Jesūs,” ī tūgoñāñuparā. Bairo ī tūgoñamasīrī jicoquei Jesure cū ñegamiñuparā. Bairo cū ñegamīrācūā, cū ñemasēsuparā, camasārē na uwirā.

*El asunto de los impuestos
(Mt 22.15-22; Mr 12.13-17)*

20 Bairi Jesutū na joyuparā catūgorutiri majārē. Na puame nūcūbūgori majārē bairo Jesure na cabai īñorō boyuparā, rorije cū busuo joroque īrā. Bairi roro cū caīata, quetiupau gobernadore cū marī busujāmasīgarā īrā, bairo na joyuparā.

21 Bairi na puame cūtu etari, atore bairo qūī jēniñañuparā Jesure:

—Cabuei, jāā masīña merē mu caātiānierē. Mua, caroaro cariape minucūña. Tunu bairoa caānorē bairo mu quetibujunucūña. Aperā roro na cabaurije, aperā caroaro na cabaurije jūgori mee na miñabeseya. Mua, cariapea Dios marīrē cū caāñirotiricarorea bairo mu bueya.

22 Bairo cabai ānirī, ¿dope bairo mi tūgoñāñati romano majā marīrē na carotirijere? ¿To ñuñati quetiupau emperadore camasā yaye dinerore jeri jāā cajoata, o to ñueticutī? —qūī jēniñañuparā.

23 Jesūs puame roro na cañtūgoñārījērē masīcōārī, atore bairo na īñupū:

24—Jau, yare joñijate moneda tiire —na īñupū.

Bairo na canunirō, na īñupū:

—¿Noa riapé to tusayati ti tii moneda tiicapure? Tunu bairoa, ¿noa wāme woaturique to tusayati? —na ī jēniñañupū Jesūs.

Bairo cū caīrō, na puame īñuparā:

—Emperador, quetiupau ya wāme, bairi tunu, cū riapé tusaya ti tii moneda tiicapure — qūīñuparā.

25 Bairo na cañquetibujuro, atore bairo na īnemoñupū Jesūs tunu:

—Toroque emperador quetiupure cū yaye caānierē, cūrē cū tunujoya. Tunu bairoa Dios yaye caānierē Diore cū jonucūña —na ī quetibujuyupū Jesūs fariseojāārē.

26 Bairo cū cañrjērē tūgori yua, nopē bairo puame qūito masīēsuparā fariseo majā puame camasā watoare. Bairoa boca busueticōāñuparā, Jesūs na cū cayurijere tūgorā. “¡Nocārō cū masīñati!” ī, tūgoñacōā jānasuparā yua.

*La pregunta sobre la resurrección
(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)*

27 Cabero jīcāārā, saduceo majā na cañrā qūīñarā asūparā Jesure. Mai, saduceo majā puame atore bairo cañtūgoñārī majā āñuparā: “Camasā cariacoaatana, nopē bairo catitunu masīēnama,” ī tūgoñāñuparā. Bairi atore bairo qūīñuparā Jesure:

28—Cabuei, Moisés ānacū atore bairo marīrē ī woatucūñupū tirāmupure: “Ni jīcāū ūcū cawāmojiyaricu cū nūmo mena pūnaa mácūā cū cariacoopata, cū ānacū bai puame cū buiacore cō cū wāmojiyaáto. Bairo cū caáto, cū pūnaa caāñiparā puame cū ānacū pūnaarē bairo āñibujorāma,” īcūñupū.

29 Tierē mu masī. Bairi ape wāmerē īcōñarī jāā quetibujupa mai: Āñuparā jīcāni, jīcāū pūnaa jīcā wāmo peti puğa pēñirō caānacū majū. Bairi cajūgocu puame wāmojiya jūgoyupu. Cabero pūnaa mácūā riacoásupu.

30 Bairi cū ānacū bai puame cū buiacore wāmojiyayupu tunu. Cabero pūnaa mácūā riacoásupu cū cūā.

31 Tunu bairoa cū ānacū bai, apei puame cū buiacore wāmojiyayupu tunu. Cabero cū cūā riacoásupu pūnaa mácūā. Bairi, bairo jeto baiyuparā nipetiro na ānana bairā, aperā cūā. Bairo nipetiro cō mena nūmo catimīrācūā, nipetirā cō mena pūnaa mána jeto riapeticosuparā.

32 Cabero na ānana nūmo caāñimirīcō cū riacoásupo.

33 Bairo ati yepapu nipetirā nūmo caānacō ānirī yua, cariaricarā tunu na cacatiropu na caāno, ¿ni nūmo majū cō ānicuti? —qūī jēniñañuparā saduceo majā Jesure.

34 Bairo na cañrjērē tūgo, atore bairo na īñupū:

—Ati umrecoore caāna, carōmia manapu cūtinucūñama. Caūmua cūā nūmo cūtinucūñama.

35 Aperā Dios mena na catūgoñatutuarije jūgori, ape umrecoore tunu catiri, caetaparā puame roque nūmo manigarāma. Tunu bairoa na pūnaa rōmiarē na nūmotietigarāma.

36 Topure puğani riaetigarāma nipetiro to macāāna. Ángelea majā na caānorē bairo nigarāma. Tunu bairoa Dios cū cacatiorā ānirī, cū pūnarē bairo majū caāna nigarāma. Bairi nūmo cutaje manigarō ti umrecoore yua.

³⁷ Bairo Moisés ānacū cū caquetibujwoacūñarīcā tutipū marī quetibujm masīōña atore bairo: ‘Nipetiro camasā cariacoatana nimirācūā, caticoagarāma.’ Ti tutipū yucū āmirōcūā caūpetietire cū caquetibujaricapaupū atore bairo ī woatuyupi Moisés: ‘Yua, yu āniña Abraham, cū macū Isaac, bairo cū macū Jacob quetiupau caānacū, īñupī.

³⁸ Dios puame cayasirā ānana ūna quetiupau mee niñami. ꝑCacatirā majū quetiupau roque niñami! Dios, cū cañajorore na nipetiro cacatirārē bairo caāna niñama —na ī quetibujuyupū Jesús saduceo majārē.

³⁹ Bairo cū caīrō tūgori, jīcāārā fariseo majā mena macāāna atore bairo qūñīuparā:

—Cabuei, caroaro majū mū quetibujyua —qūñīuparā Jesure.

⁴⁰ Bairo yua, pugani cū jēniñanemo masīēsuparā.

¿De quién es descende el Mesías?

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Cabero Jesús atore bairo na ī jēniñañupū:

—¿Nopēirā, “Mesías Dios cū cajou, David ānacū pārāmi nigūmi,” na ī quetibujunucūñati?

⁴² David ānacū puame Salmos tutipure atore bairo ī woatuyupi:

‘Dios puame yu Quetiupaure atore bairo qūñīwī:

“Ato ruiya cariape nugōā puame mai.

⁴³ Mū pesua caānanarē na yu canetōnucārō bero, mū puame na mū rotimasīgu,”’

īñupī David ānacū, Dios cū caīrīqūērē.

⁴⁴ Bairo Dios cū cajoure, “yu Quetiupau” cū cañmiatacūārē, ¿nopēirā, “David ānacū pārāmi ānigūmi,” na ī quetibujunucūñati? —na īñupū Jesús, na catūgomasiaparore bairo ī.

Jesús acusa a los maestros de la ley

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Cabero capāārā camasā na catūgoāno, atore bairo na īñupū Jesús cū cabuerārē:

⁴⁶ “Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā na caātīānierē tūgoñamasīña: Na puame jutii cayowerijere jāñajesoyama. Bairo cajāñarā ānirī maapu na caāñesēāta, nipetiro camasā nūcūbūgorique mena na cajēnirōrē bonucūñama. Tunu bairoa ñubuerica wiiripū na caápáta, caroapaure jetore ruiganucūñama. Tunu bose rūmū caāno narē na capiata, caroapaure ruiirī ugaganucūñama.

⁴⁷ Tunu bairoa cawapearā rōmirī ya wiirire ēmanucūñama. Tunu yoaro Diore cū jēniñubuetonucūñama. Na puame roque aperā netōjāñurō ropiye tāmuoagarāma.”

21

La ofrenda de la viuda pobre

(Mr 12.41-44)

¹ Cabero templo wiipū ācū, Jesús paio cadinero cūnarē na īñajoyupū. Na puame dinero jāārīcā pataripū na yaye dinerore jāārā ásuparā.

² Na bero cawapeao cabopacao cūā jāññupō pugā moneda, cobre tiiriacarē, cacūgoeco majū nimiocūā.

³⁻⁴ Bairo cō caāto īña, atore bairo na īñupū Jesús:

—Ānoa cadinero cūgonetōrā ānirī narē catuarijere jāññama. Atio cawapeao puame cabopacānetō ānirī, cō cacūgomirijē nipetirijere jāññama. Bairo cariape mujāārē īña: Dios cū cañajoro atio puame cadinero cūgorā netōjāñurō jāññamo —na īñupū Jesús.

Jesús anuncia que el templo será destruido

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Cabero jīcāārā to caāna templo wiire īñarī, atore bairo āmeo ī busuyuparā: “ꝑNocārō caroa wii majū to āniñati ati wii! Paca ūtāpārī niña. Tunu bairoa camasā aperā na canunirīqūērē na cacūrīqūē mena caroa wii majū bauya,” āmeo ī busuyuparā, templo wiire īñarī na majū.

Bairo na caīrō tūgori atore bairo na īñupū Jesús:

⁶ —Jīcā rūmū, ati wiire roro na caātīpa rūmū etagaro. Bairo caetaro, jīcā ūtāā ūno bui tuticati pesaricaro manopū átiyasio rocacōāgarāma ati wiire —na īñupū Jesús camasārē.

Señales antes del fin

(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Bairo Jesús cū caīrō, atore bairo qūñī jēniñañuparā:

—Cabuei, ¿nocārōpu to bairoati atie mū caīrījē? ¿Dope bairo merē, “Jesús cū caīrīqūē etaro baiya,” jāā ī masīrāati?

⁸ Bairo na cañjēniñarō tūgori, atore bairo na īñupū Jesús: “Caroaro majū mujāā tūgoñamasīgarā, jāāpu jāā itocore, irā. Capāārā atīgarāma caitoñesēārī majā. Atore bairo

Īgarāma: ‘Yua, yu āniña Dios cū cajou. Āmea niña Dios marīrē cū canetōōri yutea,’ Īgarāma. Bairo na caīmiatacūārē, cariape na mujāā tūgoetigarā.

⁹ Tunu bairoa mujāā queti tūgogarā: ‘Camasā aperopu cūārē āmeo pajīārā ātiuparā.’ Bairo na caātie quetire tūgori, tūgo acuaeticōāña. Ati umurecōo capetiparo jūgoye bairoa cabaijūgoye cutipee niña bairopua. Bairi tūgo acuaeticōāña,” na ĩ quetibūjuyuru Jesús.

¹⁰ Ī quetibūju yaparo, na quetibūju nemoñupū tunu: “Aperā jīcā yepa macāāna, ape yepa macāāna mena āmeo pajīāgarāma. Tunu bairoa jīcā macā macāāna, ape macā macāāna mena āmeo pajīāgarāma.

¹¹ Tunu tutuaro mena ati yepa cūā yuguigaro nipetiropu. Apeye aua riarique atigaro. Riaye cāā noo caāno cānacāpupua nigaro. Tunu umurecōopure acūorije majū bai ĩnogaro. Mari caīñañaeñie ũnie bai ĩnogaro.

¹² “Mai, atie cabaiparo jūgoye mujāārē roro átjūgogarāma. Mujāārē ñerī, popiye mujāā baio joroque mujāā atigarāma. Ņubuerica wiiripu mujāārē jeāgarāma, to macāāna mujāārē na caīñabeseparore bairo ĩrā. Bairo ātiri, mujāārē preso jorica wiipu mujāā cūrecōāgarāma. Tunu yu yarā mujāā caāno jūgori, na puame mujāārē roro na catutiparore bairo ĩrā, quetiuparā gobernadores, bairi quetiuparā reyes tūpu cūārē mujāā neāgarāma.

¹³ Bairo na caātimitacūārē, na ũnarē yu yaye quetire nemojāñurō mujāā quetibūju masīgarā bairāpua.

¹⁴ Bairi quetiuparā roro mujāārē na caatīparo jūgoye, ‘¿Dope bairo na marī ĩrāati?’ ĩ tūgoña macāeticōāña.

¹⁵ Yu puame mujāā caīpeere yu masīōgu. Bairo yu caātoi, ni jīcā ũcū mujāā pesua mena macāācū mujāā caīrījērē nucāmasīētīgumi. Ni ũcū manīgumi mujāārē cabotiou.

¹⁶ Bairāpua, mujāā yarārē bairo caāna nimirācūā, mujāā busujā buitiregarāma. Bairi mujāā pacua, mujāā bairā, aperā mujāā yarā, mujāā baparā cūā mujāā busujā buitiregarāma. Bairo ātiri, jīcāārārē mujāā pajīāregarāma.

¹⁷ Bairi yua, ati umurecōo macāāna nipetiro mujāārē ĩñategarāma, yu yarā mujāā caānoi.

¹⁸ Bairi roro mujāārē na caātimitacūārē, mujāā yasietigarā. Mujāā poawē jīcāwēācā ũno yasietigarō.

¹⁹ ĩBairi yu yaye jīcā wāmeacā ũnorē jānaeticōāña, mujāārē Dios cū canetōōparore bairo ĩrāl!

²⁰ “Jīcā rūmu soldaua, pajīārī majā Jerusalén macārē na cajotoa āmejorero ĩnarā, atore bairo mujāā ĩ tūgoñamasīgarā: ‘Merē ati macā yasigaro baiya,’ mujāā ĩ tūgoñagarā.

²¹ Bairi mujāārē ñiña: Judea yepa macāāna ũtā yucupu na ruti āpáro. Aperā Jerusalén macāāna ti macārē na witiweyoátō. Tunu aperā wesepu caāna ti macārē na tunuapéricōātō.

²² Ti rūmurī puame camasā rorije na caātiei jūgori popiye na cabairi rūmurī nigaro. Nipetiro baigaro Dios busarica tutipu cū caīquetibūju jūgoyeticūīrcārōrē bairo.

²³ Ti rūmurē roro ati yeparupe bairique nigaro. Dios puame popiye na baio joroque na átīgumi, na yaye wapai. ĩBairi carōmia bairirupau caāna popiye netōōrō baigarāma! ĩTunu bairoa, caūpūrāācārē capūnaacuna cūā popiye netōōrō baigarāma ti rūmurē!

²⁴ Bairi ti macā macāāna jīcāārā besui riagarāma. Aperā preso joricarā na caānoi, nipetiro macā macāārīpu ācoagarāma. Aperopu macāāna puame Jerusalén macārē ēmacōāgarāma yua. Na puame ti macāpu nicōā nigarāma Dios cū caātirotirica cārō,” na ĩ quetibūjuyuru Jesús.

*El regreso del Hijo del hombre
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)*

²⁵ Ī quetibūju yaparo, atore bairo na ĩnemoñupū tunu: “Jō umurecōopu ricaati cabaurije baugaro. Miipu umureco macāācū, ñami macāācū cūā, ñocōā cūā ricaati baugarāma. Bairi yua, nipetiro camasā tiere ĩña acūacoagarāma. Tunu bairoa ria capairiya oco turi roro cabūsuocajorore tūgori tūgo acūacoagarāma.

²⁶ Camasā puame bairo cabairo ĩnarī: ‘¿Dope bairo to bairoati ati umurecōo?’ ĩ uwitūgoñagarāma butiuro. Ñocōā cūā yuguīñacoagarāma.

²⁷ Bairo cabairo beropu, yu, Camasā jūgocure ñiñamugō jogarāma. Buseriwo watoapu nocārō yu catutuarije mena, bairi yu caasiyabatorije mena yu caatōre ĩñajogarāma.

²⁸ Bairi mujāārē ñiña: Mujāārē yu caquetibūjurijere bairo caetaro ĩnarī wāmunucāña. Bairo wāmunucārī, jōbui puame mujāā wāmorīrē ñumugōjori coteya. Yu, tocārōā yu atgu, mujāārē netōū acū,” na ĩ quetibūjuyuru Jesús.

²⁹ Bairo ĩ quetibūju yaparori, ati wāmerē ĩcōñarī na quetibūju nemoñupū tunu: “Higuera cawāmecuti yucu, o apei yucu cabairijere mujāā masīña.

³⁰ Ti yucu cawāma pūū cawasoaro ĩnarī, ‘Merē cūma cōñarō baiya,’ mujāā ĩ masīña.

³¹ Torea bairo mujāārē yu caquetibūjurijere caetaro ĩnarī, ‘Merē Dios cū carotimasīrīpau cōñarō baiya,’ mujāā ĩ masīgarā.

³² “Cariape mujãärê ñiña: Mujãärê yu caquetibujurije baijügogaro ti yutea macãana na cariarapo jügoye.

³³ Ati umurecôo, ati yepa cãã yasipeticoagaro. Yu yaye quetibujurique roque petietigaro. Yu caïrôrêã bairo baicoagaro.

³⁴ “Caroaro tũgoñaña. Ti rãmu caetaparo jügoye mujãã ñña acũare. Nemo yu catunuetari rãmurê, yu yarã roro na caãtiãnorê ñiñagaetiya. Cacũmurãrê, bairi ati yepa macããjêrê catũgoñarĩqũê pairã cããrê na ñiñagaetiya. Bairi caroaro ñña tocãnacã rãmuu.

³⁵ Waibucu ñame petiire cũ cayoata, rutimasĩetĩñami. Torea bairo ti rãmu caetaro, camasã tocãnacãpa macããna rutimasĩetĩgarãma.

³⁶ Bairi yu caetaporo caroaro yuya. Tunu atore bairo Diore cũ jẽniña: ‘Ti rãmu caetaripaũ tũgoñatutuariquere jãã joya, ti rãmu cabaipeere jãã canetõmasĩparore bairo ñrã. Bairi tunu jãã, Camasã jũgocu tũpũ jãã caetaporo bairo ñrã, tũgoñatutuariquere jãã joya,’ qũĩ jẽniña tocãnacã rãmuu,” na ñi quetibujuyupũ Jesũs.

³⁷ Jesũs ñame umurecore templo wiipũ ñubuenucũñupũ ti semanarê. Ñami ñamerê áoanucũñupũ Olivo cawãmecuti buroru, ñami netdõgu.

³⁸ Camasã nipetiro tocãnacã ñamirõcã caãno templo wiipũ etanucũñupã, Jesũs cũ cabuerijere tũgorã etarã.

22

Conspiración para arrestar a Jesús

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Merê yua, cõñarõ baiyuparo bõse rãmu, Pascua na caĩrĩ rãmu, pãärê cawauarije caasua manierê na caugari bõse rãmu majũ.

² Quetiuparã sacerdote majã, bairi Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũêrê cajãgobueri majã ñame, “¿Dõpe bairo átiri Jesure cũ marĩ pajĩãrãati?” ãmeo ñi busuyuparã na majũ. Baiãrãna, átimasĩesuparã mai, camasãrê uwirã.

³ Bairi yua, wãtĩ cũ jããñupũ Judas Iscariote na caĩrê. Cũ ñame Jesũs bueri majã pũga wãmo peti rupore pũga pẽnirõ cãnacãũ mena macããcũ jĩcãũ ãñupũ.

⁴ Bairi yua, Judas ñame na ññau ásupũ quetiuparã sacerdote majã, bairi tunu aperã templo wii quetiuparã majũrê. Na tũpũ etari, Jesure busujã buitirocacõãñupũ, cũ na capajĩãmasĩparore bairo ñi.

⁵ Bairo cũ caĩrõ tũgo yua, useanicoasuparã. Bairo useanirĩ, “Dinero murê jãã jogarã tie wapa,” qũĩñuparã templo wii quetiuparã ñame Judare.

⁶ Bairo cũ na caĩrõ, “Jau,” ñrĩ, jeyupũ dinerore. Tie dinerore jeri bero, Judas ñame camasã manorê ññarĩ macãjũgoyupũ, Jesure na ñerotigu.

La Cena del Señor

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

⁷ Merê yua, etayuparo Pascua bõse rãmu, pãärê cawauarije asuena na caugari bõse rãmu. Tunu bairoa oveja nuricũ macũ cordero na caĩrê pajĩãrĩ na caugari bõse rãmu etayuparo.

⁸ Bairo ti rãmu caetaro ñña, Jesũs ñame atore bairo na ñi joyupũ Juan, apei Pedro menarê: —Pascua bõse rãmu marĩ caugapeere qũẽnoyurãjã.

⁹ Na ñame bairo cũ caĩrõ tũgo, qũĩñuparã:

—¿Noorũ marĩ caugapeere jãã caqũẽnoyoro mũ boyati?

¹⁰ Bairo na caĩjẽniñarõ, atore bairo na ññupũ Jesũs:

—Jerusalén macãrê etarã, mujãã bócaetagarã jĩcãũ caũmurê, ocorũ pũsari caácãre. Cũrê cũ bócaetari, cũ bero mujãã usaãpã.

¹¹ Cũ usaã yua, cũ wiipũ cũ cajããrõ, ti wii upaure atore bairo cũ mujãã ñgarã: ‘Cabuei bairo ñi jẽniñajoyami: “¿Noorũ to ãniñati Pascua bõse rãmu caãno yu cabuerã mena yu caugapa arua?” ñi jẽniña rotijoyami,’ mujãã ñgarã.

¹² Bairo mujãã caĩjẽniñarõ, mujãã ñnogumi jõbuipũ caroaro qũẽnoweyorica arũare. Topũ marĩ caugapeere mujãã qũẽnoyuwa —na ññupũ Jesũs.

¹³ Bairo cũ caĩrõ tũgo, acoásuparã. Topũ na caetaro, nipetiro Jesũs na cũ caĩtatorea bairo baipticõãñuparõ. Bairi topũ qũẽnoyuyuparã Pascua bõse rãmu na caugapeere yua.

¹⁴ Cabero yua, na caugari hora caetaro, Jesũs bairi cũ cabuerã nipetiro etanumũrĩ ruiyuparã mesapũ.

¹⁵ Bairo nipetiro na caruiro ññarĩ, atore bairo na ññupũ Jesũs cũ cabuerãrê:

—ñNocãrõ majũ ati Pascua bõse rãmurê mujãã yu jũgõugaganucũmitũjoapũ yu cariarapo jügoye!

¹⁶ Cariape mujãärê ñiña: Dios cũ carotimasĩrĩpaũ caetaparo jügoye mujãã mena yu uganemoetigu —na ññupũ.

17 Bairo i yaparo, cū wāmo mena jīcārū etiricarure nerī, “Dios, mū ñujāñña jāā mena,” qūi yaparori, atore bairo na iñupū Jesús, cū cabuerārē:

—Atie use ocore āmeo tiābato peyocōāña.

18 Cariape mujāārē ñiña: Āmea mujāā mena atie use ocore pūgani yū etinemoetigu yū Pacu cū carotimasīrīpau tunu caetaro marī caetinemoparo jūgoye.

19 Cabero tunu cū wāmo mena pāārē nerī, “Dios mū ñujāñña jāā menarē,” i yaparori, carecomacā peenerī na batoyupū Jesús cū cabuerārē. Nunirī atore bairo na iñupū:

—Atie pan, yū rupau ñiña. Mujāārē yū cariabojarije macāājē ñiña. Bairi mujāā cūā, cabero atore bairo yū caātajere tūgoñarī, pāārē mujāā bato ūganucūgarā —na iñupū.

20 Cabero tunu torea bairo āsupū etiricarure, ūga yaparori bero. Alore bairo na iñupū Jesús:

—Atiru macāājē use oco pūame yū riī ñiña. Camasārē netdōgū, yū riacoagu. Bairo yū carīapee jūgori cawāma wāme camasārē Dios cū caātibojacūrjē ñiña.

21 Tunu apeyera yure roro caibuitirocapau yū mena, yū caugarī mesapu ūgaruyami cū cūā.

22 Torecuna, yū, Camasā Jūgocu, yū Pacu yū cū cabairotijoricarorea bairo yū baigu. Cabaimiatacūārē, yure caibuitirocapare cū coriije wapa pairo nigaro —na iñupū Jesús cū cabuerārē.

23 Bairo cū caīrjērē tūgori, “¿Ni majū cū ānicutī cūrē caibuitiri majōcu?” āmeo i jēñiña jūgoyuparā na majū, cū cabuerā pūame.

Quién es el más importante

24 Cabero tunu Jesús cū cabuerā pūame, “¿Ni majū cū ānicutī jīcāū marī mena macāācū, caāni majūārē bairo caācū?” āmeo i busuyuparā.

25 Bairo na caīrjērē tūgo, atore na iñupū Jesús: “Ati yepa macāāna quetiuparā reyre bairo caāna tutuaro mena na rotiepeyama na roca macāānarē. ‘Camasārē cajuána’ wāmecutiayama bairāpua.

26 Tore bairo na cabaimiatacūārē, mujāā pūame roquere tore bairo baietirotiya. Bairo pūame bairotiya mujāārē: Mujāā mena macāācū, caānimajūārē bairo caānigau mujāā mena macāācū, mujāā roca netōjāñurō carotimasīrē bairo ānirotiya. Tunu bairoa carotiri majōcure bairo caānigau, mujāā ūmurē bairo cū āmarō.

27 Toroque, ¿ni pūame cū ānicutī caānimajūārē bairo caācū: Mesapu caugarū pūame, o cūrē caugarique qūēnonuu pūame, cū ānicutī caānimajūārē bairo caācū? Ati yepa macāāna pūame, ‘Mesapu caugarū pūame cūrē caugarique qūēnonuu netdōrō caānimajūū ñiñami,’ i tūgoñabujiorāma. Bairo na caītūgoñamiatacūārē, yū pūame ūgariquere caqūēnonuu ūmurē bairo yū āñiña mujāā menarē.

28 “Apeyera tunu ati yeparure popiye yū cabairi rāmūrē mujāā roque tocānacānia yū mena mujāā bapacutī āmu.

29 Bairo mujāā cabairoi, yū Pacu yure rotimasīrīqūērē cū cajoricarorea bairo yū cūā rotimasīrīqūērē mujāārē yū joya.

30 Bairi yū carotimasīrīpaurū mujāā cūā eti, ūga, mujāā átigarā yū yū mesapu. Tunu bairoa quetiuparā na caruūro ūno, tronopū mujāā ruigarā. Israel yepa macāāna, pūga wāmo peti rupore pūga pēnirō cānacā poari macāāna na caātajere iñacōñarī na mujāā iñabesegarā,” na iñupū Jesús cū cabuerārē.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

31 Cabero tunu qūīnemoñupū Jesús Simorē:

—Simón, yū yau, tūgoya yū caīrjērē: Satanás pūame mujāārē busujāgumi, roro mujāā caātiparore bairo i. Jīcāū trigo aserire cū cajugarerore bairo mujāā cūārē regayami. Yū mena mujāā caānorē boojāētīñami.

32 Bairo Satanás mujāārē cū caātigamiatacūārē, yū pūame murē Diopure yū jēnibojaarū, cū mena caroaro majū mū catūgoñatutuaparore bairo i. Bairi yua, yū mena tunu caroaro nemojāñurō tūgoñatutuari marī yarārē caroaro na mū jūgoānigu.

33 Bairo Jesús cū caīrō tūgo, qūīñupū Pedro pūame:

—Yū Quetiupau, di rāmū ūno mū yū aweyoetigu. Āmea mū mena preso jorica wiipū yū āmasīña. Tunu bairoa mū mena yū baiyasi masīña —qūīñupū Simón Jesure.

34 Bairo cū caīrō, atore bairo qūīñupū Jesús Simorē:

—Pedro cariape murē ñiña: Āme ñamia ābocu cū capiiparo jūgoye itiani majū, ‘Cū yū masīētīña Jesure,’ yū mitogu —qūīñupū Jesús Simorē.

Se acerca la hora de la prueba

35 Cabero tunu atore bairo na iñupū Jesús:

—Mujäärē wasopoa ūno, bairi moneda jäärīcā poa ūno cāārē, bairi tunu ruḡo juti ūnie cāārē cūgoena, mujäärē yu caárotirica rāmure, ¿ñie ūnie mujää to rusari? —na iñupū Jesús.

Bairo cū caĩrō, qũĩñuparā:

—Ñe ūnie jāā rusaeru.

³⁶ Bairo na caĩrō, na inemoñupū tunu:

—Bairi āmerā, cawasopoacucu, cū wasopoare cū neápáro. Tunu bairoa cū moneda jäärīcā poa cūārē cū neápáro. Bairi tunu jarericapāi cacūgoecu cūā, cū oco juricarore nunirocari, jīcāpāi cū jarericapāi wapatiáto.

³⁷ Bairi mujäärē ñiña:

“Atore bairo i woatuyayupa mai yu cabaibeere Dios busarica tutipū: ‘Carorije caána watoapu yasigumi.’ Bairi nipetirije yure Dios ya tutipū na caíwoatujūgoyetirique, na caĩrīcārōrēā bairo baipectoagaro,” na iñupū Jesús.

³⁸ Bairo cū caĩrjērē caroaro tūgoñamasētīri, atore bairo qũĩñuparā:

—Jāā Quetiupau, ato ñiña jarericapāi ruḡapāi. Tie mena na marī āmeo qũēmasiña.

Bairo na caĩrō, Jesús ruame na iñupū:

—Tocārō majū átia mano. Bairo marī áperigarā —na iñupū Jesús, bairo na caĩrōi.

Jesús ora en Getsemaní

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Cabero yua, acoásupu Olivos na caĩrī buropu. Topu caájeyanucũrīcū ānirī topu ásupu. Bairo Jesús cū caátō, cū cabuerā cūā cū usa ásuparā.

⁴⁰ Bairi yua, topu na caetaro, atore bairo na iñupū:

—Diore cū jēniña, wātī mujäärē cū canetōētīparore bairo ĩrā —na iñupū Jesús cū cabuerārē.

⁴¹ Bairo na ĩ yaparori bero, Jesús ruame utāārē wējoricaro cārō warī, cū ruḡopatūri mena etanumurī Diore cū jēnijūgoyupu.

⁴² Atore bairo ĩ jēniñupū: “Caacu, mu caboata, atie roro yu canetōpeere yu mu netōōbojagu. Bairopua, yu caborore bairo to baieticōāto. Mu caborore bairo roque to baiáto,” ĩ jēniñupū Jesús.

⁴³ Bairo cū caĩjēniñapua, ángel buiaetayupu, Jesure tūgoñatutuarique cū jogu.

⁴⁴ Bairo roro cū canetōrjē watoapu, Jesús netōjāñurō jēnimemoñupū. Bairo cū cajēnirō, cū caasipuarije oco ruame riire bairije tapiwēñuparō yepapu.

⁴⁵ Bairo Diore jēni yaparori, wāmunucā ásupu cū cabuerā tupu. Jesús ruame cacānirāpūrē na etayupu. Cū cabuerā ruame Jesús cū caĩrjērē tūgoñatutuaetiri cānicoasuparā.

⁴⁶ Cacānirārē na etari, na iñupū Jesús:

—¿Nopērā mujää cāniñati? Cāniena, wāmunucārī Diore cū jēniña, wātī mujäärē cū canetōētīparore bairo ĩrā —na iñupū Jesús, cū cabuerā cacānirārē na etari.

Arrestan a Jesús

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Bairo cū cabuerārē cū caĩñoa, capāārā camasā etayuparā. Narē cajūgo Judas añupū. Ruḡa wāmo peti ruḡore ruḡa pēnirō cānacāu Jesús cū buerā mena macāācū jīcāu caāninucūmirīcū añupū. Bairi yua, Judas ruame Jesutu etayupu, cū jēnigu. Etari, caroaro mena átorī, cū ūpñupū.

⁴⁸ Bairo cū caátō, Jesús ruame atore bairo qũĩñupū:

—Judas, ¿nopēi yu, Camasā Jūgocure ūpūrī yu mu ĩbuiti rocagayati? —qũĩñupū.

⁴⁹ Bairi Jesús mena macāāna ruame caetari majā na caátigarjere ĩñarī, qũĩñuparā Jesure:

—Jāā Quetiupau, ¿jarericapāi mena na jāā qũēcūti?

⁵⁰ Bairo ĩrī, jīcāu na mena macāācū ruame sacerdote majā quetiupau ūmurē cū cāmii tuyupu. Cū āmorō cariape ruḡōā ruamerē cū patañocōā joyupu.

⁵¹ Bairo cū caátō ĩña, atore bairo qũĩñupū Jesús:

—Bairo ápericōāña. Na mena āmeo qũēētīcōāña —qũĩñupū.

Bairo ĩ yaparori, cū capataatacu āmorōrē ĩerī, cū pititu catiopyupu tunu.

⁵² Áti yaparori bero, na iñupū Jesús. Quetiuparā sacerdote majā, bairi templo wii quetiuparā majā, aperā cabutoa camasīrī majā, nipetiro cūrē ñegarā caetari majārē, atore bairo na iñupū:

—¿Nopērā cajerutiri majōcu yu caānorē bairo jarericapāi mena, bairi yucu rucaari mena yu mujää ñerā átāti?

⁵³ Tocānacā rūmua mujää watoa yu āninucūāpū templo wiipure. Bairo yu caānimiatacūārē, ni jīcāu ūcū mujää mena macāācū yu ñeemi. Āmeo ati ñamipū mujää caátigarjere mujää átimasgarā bairārua wātī cū carotirore bairo —na iñupū Jesús.

Pedro niega conocer a Jesús

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Bairo cã caĩrõ bero, cã ñeñuparã Jesure. Bairo cã átiri, cã neásúparã yua, sacerdote majã quetiupau ya wiipũ. Pedro ñame yoajãñurõpna na ññausayupũ.

⁵⁵ Cabero topũ etarã, guardia ñame peero rioyuparã ti wii macã yepa recomacãrẽ. Bairo átiri, ti peerotũ jũma ruiyuparã. Pedro cãã na tare ruiyupũ.

⁵⁶ Bairo peerotũ cã caruiro, jĩcãõ paabojari majõco Pedrore qũĩñaqũenorĩ bairo ññupõ:

—Ñni cãã Jesús mena macããcũ ãcãmĩ.

⁵⁷ Pedro ñame ñtori atore bairo cõ ññupũ:

—Yũ yao, cã yũ masĩetĩña.

⁵⁸ Cabero tunu apei Pedrore qũĩñarĩ, bairo qũĩñupũ:

—Mũ cãã, Jesús mena macããcũã mũ ãniña.

Pedro ñame qũĩñupũ:

—Yũ baietiya, tame. Cũ mee yũ ãniña.

⁵⁹ Bairi tunu jĩcã hora bero, apei cãã jĩcãũ na mena macããcũ tutuaro mena na ññupũ cã yarãrẽ:

—Cariape mujããrẽ ñiña: Ñni cãã Jesús mena macããcũ ãcãmĩ. Ñnia, Galilea macããcũ ñiñami.

⁶⁰ Bairo cã caĩrõ tãgo, Pedro ñame qũĩñupũ:

—Tame, merẽ mujããrẽ, ‘Cũ yũ masĩetĩña,’ mujãã ñimiñajã —na ññupũ.

Bairo Pedro cã caĩtoãñipaua jĩcãũ ãbocu piyupũ yua.

⁶¹ Marĩ Quetiupau ñame ãmejoreri, qũĩñajoyupũ Pedrore. Bairo cã caãto, Pedro ñame tãgoña bócaupũ marĩ Quetiupau cã caĩatajere. “Pedro ãmeacã ãbocu cã capiiparo jũgoye itiani, ‘Cũ yũ masĩetĩña Jesure,’ yũ mitogũ,” cã cã caĩatajere tãgoña bócaupũ.

⁶² Bairo tãgoña bócarĩ yua, witicoásúpũ macãpũ. Topũ yua, tãgoña yapapuari bũtioro otiyupũ Pedro.

Se burlan de Jesús

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Bairi Jesure cacoterã ñame roro qũĩ epejũgoyuparã. Cũ bapeyuparã. Cũ payuparã.

⁶⁴ Tunu cã caapeere jutii asero mena jiyabiatorĩ, na wãmorĩ mena cã riapere cã payuparã. Bairo átiri, qũĩ jeniñañuparã:

—Mũ camasĩrijẽ jũgori jãã quetibũjuya: ¿Noa ãmerẽ murẽ na payati? —qũĩ epeyuparã.

⁶⁵ Tore bairo jeto capee wãme qũĩ epeyuparã Jesure.

Jesús delante la Junta Suprema

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Cabusuro bero, judio majã cabũtoa camasĩrã majũ, bairo quetiuparã sacerdote majã, aperã Moisés ãnacũ cã caroticũriqũerẽ cajũgobuerã cãã neñañuparã. Jesure cã neásúparã Junta Suprema macããna tũpũ. Topũ etarã, atore qũĩ jeniñañuparã:

⁶⁷ —Jããrẽ cariape quetibũjuya: ¿Mũ, Mesías, Dios cã cajou mũ ãniñati? —qũĩ jeniñañuparã.

Jesús ñame bairo na ññupũ:

—‘Cãã yũ ãniña,’ yũ caĩata, cariape yũ mujãã tãgoetibujiorã.

⁶⁸ Tunu bairoa yũ cãã mujããrẽ yũ cajeniñaata, mujãã yuetibujiorã.

⁶⁹ Bairo cariape mujãã catãgoetimiatacããrẽ, yũ, Camasã Jũgocu, Dios cã caĩñajoro cãtu cariape ñũgõãrẽ caruiupũ yũ ãniña. ãme beroaca Nipetiro Carotimasĩ tũpũ caruiupũ yũ ãniña —na ññupũ Jesús.

⁷⁰ Bairo cã caĩrõ tãgo, to macããna nipetirã cã jeniñanemoñuparã:

—¿Bairo mũ caĩata, “Dios macũ yũ ãniña,” ĩgu miñati?

Bairo na caĩjẽniñarõ, Jesús ñame na ññupũ:

—Cãã yũ ãniña, mujãã caĩrõrẽã bairo.

⁷¹ Bairo cã caĩrõ, ãmeo ññuparã na majũ:

—Roro cã caĩriqũerẽ marĩrẽ caquetibũjũnemoparãrẽ na marĩ macãnemoetigarã. Merẽ marĩ majũã, marĩ tãgo yaparoya roro cã caĩrjẽrẽ —ãmeo ññuparã na majũ.

23

Jesús ante Pilato

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Bairo ĩ yaparori bero, wãmũncãrĩ cã neásúparã quetiupau Pilato cawãmecucu tũpũ Jesure.

² Topũ etarã, Jesure cã busujã jũgoyuparã. Atore bairo qũĩ busujãñuparã:

—Ñni, cã caquetibũjũrije jũgori jãã yarã na tãgomawijiao joroque na átiyami. ‘Roma macããcũ quetiupau emperadore, marĩ yaye dinero impuestore cã marĩ joetigarã,’ jãã ĩ quetibũjũnucũñami. Tunu bairoa, ‘Mesías yũ ãniña,’ ĩtonucũñami. Bairo cã caĩata, ‘Quetiupau Rey yũ ãniña,’ caĩrẽ bairo ĩnucũñami —qũĩ busujãñuparã Pilatore.

³ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩĩũpũ Pilato Jesure:

—¿Mũa, judío majã Quetiupau Rey mũa ãniĩati?

Bairo cũ caĩrõ, Jesús puame qũĩĩũpũ:

—Mũ caĩrõrẽã bairo yũ baiya —qũĩĩũpũ.

⁴ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo na ĩũpũ Pilato sacerdote majã quetiuparãrẽ, aperã camasã cũãrẽ:

—Yũa, ãni roro cũ caãtiere yũ bócañaẽĩĩña. Ñe ũnie buicũperiyami —na ĩũpũ.

⁵ Bairo na cũ caĩmiatacũãrẽ, nipetiro camasã puame tutuaro mena qũĩnemoĩũparã tunu:

—Ãni, cũ caquetibũjuriye mena roro camasã na tũgomawijiao joroque na átinucũĩami. Galilea macãpu bairo átijũgowĩ. Ámerẽ tunu, ati yepa, Judea yepare torea bairo roro na ĩtou átiyami —qũĩ bũsujãĩũparã.

Jesús ante Herodes

⁶ Bairo na caĩrĩjẽrẽ tũgori, Pilato puame, “¿Galilea macããcũ cũ ãniĩati?” na ĩ jẽniĩñaũpũ.

⁷ Baiiri yua, “Cũã niĩami,” na caĩrõ tũgo, Herodes cawãmecũũ tũpu Jesure cũ neárotiyũpu Pilato. Mai, Herodes puame Galilea yepa macããna quetiupau ãĩũpũ. Baiĩna, ti gãmũĩrẽ cũ cũã ģũũpũ Jerusalén macãpu.

⁸ Bairo Jesure Herodetu na cane etaro ĩña, Herodes puame bũtioro qũĩĩñajesoyũpu. Mai, Herodes puame Jesús cũ caãtiere, camasã na caquetibũjuriye tũgonucũĩũpũ. Baiiri bũtioro Jesure qũĩĩña nucũmiĩũpũ, ape wãme cũ caátijẽĩomasĩrĩjẽrẽ ĩñaga.

⁹ Bairo Jesús cũ caetaro, capee cũ jẽniĩamiĩũpũ. Jesús puame cũ yuesũpu.

¹⁰ Topũ ģũũparã quetiuparã sacerdote majã, aperã, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ cajũgobueri majã mena. Na puame Jesure tutuaro mena cũ bũsujãĩũparã.

¹¹ Baiiri Herodes, cũ ũmũa cũã Jesure roro qũĩ epeyuparã. Bairo átiri, jutii quetiupau rey ũcũ cũ cajãñarĩjẽ ũnierẽ cũ jãũũparã, cũ boyetiepegarã. Cabero Jesure Pilato tũpu cũ neárotiyũpu tunu.

¹² Ti rãmũ caãno, Herodes, baiiri Pilato mena ãmeo bapacati jũgoyuparã, cajũgoyepũ mai caãmeo ĩñatemĩrĩcãrã.

Jesús es sentenciado a muerte

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

¹³ Cabero Pilato puame quetiuparã sacerdote majã, aperã carotimasĩrĩ majã, aperã camasã nipetirore na neñoũũpũ.

¹⁴ Na neñorĩ, atore bairo na ĩũpũ:

—Mũjãã, ãnirẽ cũ bũspũpaigarã, yũtu cũ mũjãã neatũpa. ‘Cũ caquetibũjuriye mena camasãrẽ na tũgomawijiao joroque na átiyami,’ ĩrĩ, yũtu cũ mũjãã neatũpa. Bairo mũjãã caĩrõĩ, yũ puame mũjãã caĩñajoro, cũ yũ jẽniĩamiapũ. Bairo mũjãã, ‘Roro átiyami,’ mũjãã caĩmiatacũãrẽ, yua, ãnirẽ roro cũ caãtiere yũ bócañaẽĩĩña. Ñe ũnie mũjãã cabũsujãmirĩjẽ cũ yũ wapa bocaetiyã.

¹⁵ Herodes marĩrẽ cũ catunuojoatacũ cũã, ‘Ñe ũnie buicũperiyami,’ ĩũpĩ. Baiiri cũ cayasimasĩrõ maniĩña.

¹⁶ Baiĩna, cũ yũ baperotigu. Cãrẽ na cabapeyaparoro, cũ yũ wiyogu —na ĩũũpũ Pilato camasãrẽ.

¹⁷ Mai, tocãnacã Pascua bose rãmũ caãno, Pilato puame wiyonucũĩũpũ ĩĩcãũ preso jorica wiĩpu macããcũ, judío majã na caboure. Baiiri Jesure cũ wiyogamiĩũpũ.

¹⁸ Bairo cũ caãtigamiatacũãrẽ, nipetiro camasã puame bairo boesuparã:

—¿Bairo mũa áperigu! ¿Barrabás roquere jããrẽ mũ wiyobojagu! —qũĩ awaja jũgoyuparã.

¹⁹ Barrabás puame ti macãrẽ ãcũ, na quetiupau gobiernorẽ rocagu, baiiri tunu camasãrẽ na pajĩãrĩ, preso jorica wiĩpu ģũũpũ tie wapa.

²⁰ Pilato puame Jesure cawiyogau ãnirĩ tunu na ĩnemoĩũpũ:

—Jesure cũ yũ wiyogu.

²¹ Bairo cũ caĩmiatacũãrẽ to macããna netõõjãĩũrõ qũĩ awajayuparã:

—¿Yucũpãĩpu cũ papuaturotiya!

²² Tunu na ĩnemoĩũpũ:

—Cariape yũ quetibũjaya: ¿Dise ũnie carorije cũ ásupari? Yũa, ãnirẽ roro cũ caãtiere yũ bócañaẽĩĩña. Baiiri cũ cayasimasĩrõ maniĩña. Baiĩna, cũ yũ baperotigu. Cãrẽ na cabape yaparoro, cũ yũ wiyorotigu —na ĩũũpũ merẽ ĩtiani majũ.

²³ Bairo cũ caĩmiatacũãrẽ, “¿Yucũpãĩpu cũ papuatu rotiya!” ĩĩrĩã bũtioro jãĩũrĩ ĩ awajanemoĩũparã. Baiiri to macããna, sacerdote majã quetiuparã, baiiri aperã camasã mena, bũtioro na caawajoro jũgori, na caborore bairo baiyuparo.

²⁴ Baiiri Pilato puame, “Torecũ, na caborore bairo yũ átiyu,” ĩ tũgoĩñaũpũ.

²⁵ Bairo cárcel caãcã gobiernorê carocagamirîcã, camasârê capajîârîcârê cã wiyorotiyupu. Bairo átiri, Jesure yua, na caborore bairo na átirotiyupu.

Jesús es crucificado

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Bairo yua, Jesure cã neásúparã, yucupãiru cã papuatugarã. Bairo ánã, Simón cawãmecucure cã ñeñuparã, Jesús yucupãirê cã pusabojáto, írã. Mai, Simón ñame Cirene yepa macããcã añupã. Ti rãmurê aperopu cañniatacu etau baiyupu Jerusalén macãrê. Bairo Jesús berore cã yucupãirê pusa ástupu Simón.

²⁷ Jesure na capapuarátóre, capããrã camasã na usayuparã. Bairo carõmia na mena caãna ñame, roro Jesure na caátigaro ñnarî, butioro tãgoña yapapuari, otiasayuparã.

²⁸⁻²⁹ Bairo na caotiro ñnarî, Jesús ñame atore bairo na ññupã na, rõmirîrê:

—Mujãã, Jerusalén macããna rõmirî. Roro yu cabaipere tãgoña yapapuaeticõãña. Popiye mujãã cabaipa rãmurî etagaro. Ti rãmũ caetaro, ati macã macããna rõmirî atore bairo ñgarãma: ‘Ûseanirî ñiñama carõmia capũnaacuti masîena, capũnaa mãna, capũnaa ùpũõena.’ Roro tãgoña yapapuari bairo ñgarãma. Bairo mujãã majũã roro mujãã cabaipere, mujãã pũnaa cãã roro na cabaipere ñamerê tãgoña yapapuari otiya. Yure, ‘Roro baiyami,’ ì otieticõãña.

³⁰ Ti rãmũ caetaro, camasã ñame riagamirã, ‘jõtã yucure jããrê to tãnio reatõ!’ ãmeo ñgarãma.

³¹ Yu, caroaro caãcu ãnirî yucu cacatiricure bairo yu ãniña. Bairo caãcürê yure na caátimasãata, nocãrõ roro netõõrõ na átigarãma ati macã macããnarê, yucu cajñirîcure bairo caãnarê —na ññupã Jesús.

³² Jesús mena na neásúparã caãmua pugarã roro caãnarê, Jesús mena na cããrê yucupãiru na papuatugearã.

³³ Bairo yua, La Calavera na cairõpu etarã, Jesure yucupãiru cã papuatuyuparã. Cã mena, roro caãna cããrê na papuatuyuparã, jïcãũ cariape ñugõãrê, apei caãcõ ñugõãrê.

³⁴ Bairo yucupãiru tusau, Jesús ñame Diore qũññupã:

—Caacu, ãnoa roro na caátiere masîetñiñama. Bairo tiere na masiriyobojaya —qũññupã.

To caãna soldaua ñame cã jutirore nipetirã caborã ãnirî, número tiirire ãmeo wẽnuniñuparã. Bairo átiri na majũ masîñuparã Jesús jutirore canepaure.

³⁵ Camasã nipetiro to caãna Jesure qũññajoyuparã. Bairo tunu carotimasîrî majã cãã qũññajori roro qũñ boyeti epeyuparã:

—Aperãrê na netõupã. Bairo ãmerê cã majũã cã netõáto. Mesías, Dios cã cabesericu majũ cariape cã caãmata, cã majũã netõõmasîbujionmî —qũñ boyetiepeyuparã.

³⁶ Soldaua cãã qũñ boyetiepeyuparã. Cãtu etari, use oco carorijere, “jÛjũ, etiya!” qũñ epeyuparã.

³⁷ Tunu atore bairo qũñnemoepeyuparã:

—jMu, judío majã Quetiupau Rey mu caãmata, mu majũã mu netõõmasîbujion! Mu netõõtñiña —qũñ epeyuparã.

³⁸ Tunu bairoa Jesús ñpoa buire yucupãirê woaturicapãirê papuatuyuparã. Tipãipure atore bairo ì woaturique tusayuparo: ÑNI JUDÍO MAJã QUETIUPAU REY NIÑAMI, ì woaturique tusayuparo.

³⁹ Jesús mena na capapuaatacu jïcãũ Jesure tutiri atore bairo qũññupã:

—jMesías, Dios cã cajõn majũ mu caãmata, mu majũã mu netõõbujion! Jãã cããrê mu netõõbujion. Mu netõõmasîcãcã —qũññupã.

⁴⁰⁻⁴¹ Bairo cã cairõ, cã mena macããcã apei ñame qũñ tutiyupu cã bapare:

—Mu, cariaçoapau nimicãã, ¿Dios mena mu tãgoña qũñenogaetiyati mai? Marîã, roro caãna ãnirî mari buicutiya. Bairo marîrê pajîãrã átiyama. Ñni roque dise ùnie carorije caãpei ñiñami —qũññupã.

⁴² Cabero Jesús ñamerê qũññupã:

—Jesús, mu carotimasîrîpau etau, yure mu masiritiepa.

⁴³ Bairo cã cairõ, qũññupã Jesús ñame:

—Cariape murê ñiña: Ati rãmua yu mena mu ãnigu, Diotu, nocãrõ caroaro caãnopu —qũññupã.

Muerte de Jesús

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Merê yua, pasaribota caãno, caãno tusarõa yua, naitñãcoásuparo ati yepa nipetiropu. Yoaro naitñãuparõ. Bairo muirpu bauesupu. Ñanicã, tres de la tarde caãno majũ tunu busuyuparo. Tunu bairoa templo wii aruare ññotaricarõ jutii asero carecomacã wooco-suparo.

⁴⁶ Bairo cabairo bero yua, Jesús puame busarique tutuaro mena atore bairo ññupū:

—¡Caacu, yu yeri pūnarē yu bocáñeña!

Atore bairo l yaparo, riacóasúpu Jesús.

⁴⁷ Soldaua quetiupau capitán puame cabaiatajere ññarí, atore bairo Diore qūi basapeoyupū:

—Cariapea ñña, Jesús carorije caápei majū nimiupí —ññupū.

⁴⁸ Tunu bairoa camasā nipetiro to caaña tie cabaiatajere caññaatana ññirí, butiuro tūgoña yapapuari na cotiare pari tunuásúparā, Diore tūgoñabobori.

⁴⁹ Bairi Jesús baparā cañnana cūā nipetiro, aperā carōmia Galilea yepa macāña Jesure causaátiatana puame toa tuari jōpūā ññacōñucūñuparā cabaiatajere.

Jesús es sepultado

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰ Mai, ññupū jīcāū cañm̄ cañm̄ José cawāmes̄cu. Arimatea cawāmecuti macā macācū ññupū. Ti macā puame Judea yeparure ññuparō. Cū cūā, quetiuparā, Junta Suprema majā mena macācū jīcāū ññupū.

⁵¹ Mai, José puame Dios cū carotimasirīpa caetarore cacotei ññupū. Bairi cū mena macāña quetiuparā roro na caátiajere caboetimiatacu ññupū.

⁵² Bairi yua, Pilato tupu átí, Jesús rupaari ññajērē yarocagu, cū jēniásúpu.

⁵³ Cabero yua, José puame Jesure, yucapāip̄ catusaure cū ruioyupu. Bairo cū átiri, juti asero lino mena, cū ūmañupū. Bairo átiri bero, ūtā opepu Jesús rupaari ññajērē cūñupū. Áti yaparori, ūtāpāi mena tubiatoyupu. Ti ope puame mai, aperā cayasirārē cacūroca mani ope ññuparō.

⁵⁴ Ti rūmu puame ññuparō judío majā na cayerijārī rūmu jūgoye macā rūmu. Ti rūmu ññamicā merē judío majā na cayerijārī rūmu etagaro baiyuparo. Bairi qūēno weyopeyogarā baiyuparā, na cayerijārī rūmu caetaparo jūgoye.

⁵⁵ Bairi carōmia Galilea yepa macāña Jesure causaátiatana cūā ásúparā. Jesure ūtā opepu na cayarore ññarānā. Na, rōmirí puame Jesús rupaari ññajērē na cacūatapare masīgarā, ññarā ásúparā.

⁵⁶ Bairo ñña yaparori bero, na cañni wiiripu tunucoásúparā. Topu etarā yua, caroaro cajutiññurijērē qūēnoñuparā Jesús rupaari ññajērē na capiopeopeere. Bairo átí yaparori bero, yerijāñuparā Moisés ññacū cū caroticūricārōrēā bairo.

24

La resurrección de Jesús

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

¹ Cabero yua, judío majā na cayerijārī rūmu bero, ape semanarē na capaajūgori rūmu ññuparō. Bairi ti rūmu caño, ññamirōcācā cajutiññurijē caqūēnoatana rōmirí puame masā opepu ásúparā, cajutiññurijērē Jesús rupaari ññajērē pioturānā. Aperā rōmirí cūā na bapacuti ásúparā na mena.

² Bairo ti masā opere etarā yua, ññajoyuparā. Ti opere na cabiaatati, ūtā tii tupāworicaropu bauyuparo.

³ Bairo cabairo, ti opepu jāññuparā. Marí Quetiupau rupaari ññajē puame mañuparō yua, na caññaata.

⁴ Bairo cū rupaari ññajē camanoi yua, butiuro tūgoñacōā maniásuparā. Dope bairo átí masīsuparā. Bairo na baiāno, puagarā cañm̄ natu etanucāñuparā. Na puame juti caasiriyarije cayowerijere jāññuparā.

⁵ Bairi carōmia puame butiuro uwiri muricūmucoásúparā yeparu. Bairo na caáto, atore bairo na ññuparā cañm̄ puame:

—¿Nopērā cariaricarā ññanarē na cacūrōpu cacatirea mujāā macāñati?

⁶ Jesús atore manñami. Merē caticoayami. ¿Galileapu mujāā caño, cū cabaipeere mujāārē cū caquetibujuriquere mujāā masīēññati?

⁷ Atore bairo mujāārē iwí: 'Yu, Camasā jūgocure, carorije caánarē yu jorocagarāma, yure yucapāip̄ na capapuaturocaparore bairo irā. Bairo yu na caátirocamiatacūārē, itia rūmu bero yu caticoagu tunu,' mujāā í quetibujūwí —na í quetibujūyuparā ángelea majā.

⁸ Bairo na cañrōpu, tūgoña bócayparā Jesús narē riagu jūgoye cū cañrīqūērē.

⁹ Bairo tūgoñabócarí yua, macāpu tunucoásúparā. Topu etarā, Jesús cū cabuerā, puqa wāmo peti rupore jīcā pēñirō cānacāū apóstolea cañnarē nipetirije na caññaatajere na quetibujūyuparā. Aperā cañrē na quetibujūyuparā.

¹⁰ Narē caquetibujuri majā rōmirí puame ññuparā: María Magdalena, Juana, apeo María, Santiago paco, aperā carōmia cūā ññuparā.

¹¹ Bairo na caĩrõ tũgo, apóstolea majã puame cariape na tũgoesupará. “Bairo ĩcõãrã mujãã ĩña,” na ĩcõãñupará.

¹² Bairo cariape na catũgoetimiatacũãrẽ, Pedro puame atuátĩ ĩñaũ ásupũ masã opere. Bairi topũ jããtĩ ĩñañupũ. Bairo cũ caññarõ, mañuparõ Jesús rupauri ãnajẽ. Jutii aseri Jesure na caũmamiataje jeto ãñuparõ. Bairi tie jeto caãno ĩña acuarĩ, cũ wiipũ tunucoásũpũ. Bũtioro tũgoñarĩquẽ pairi tũgoñamani ásupũ, tie cabaiatajere ĩñarĩ.

En el camino a Emaús

(Mr 16.12-13)

¹³ Ti rũmũ caãnoa puãarã Jesús cũ cabuemirĩcãrã puame Emaús na caĩrĩ macãpũ áná baiyupará. Puga wãmo peti rupore jĩcã pẽnirõ cãnacã kilõmetros majũ yoaro átato ãñuparõ Jerusalén macã puame.

¹⁴ Topũ áná, na puame Jesús cũ baiatajere busupai ásupará.

¹⁵ Bairo na cabusututuátõ, Jesús puame na ẽmuetari, na mena átuatúsũpũ cũ cãã.

¹⁶ Bairo cũrẽ ĩñamirãcũã, “Jesús niñami,” ĩ masĩesupará mai.

¹⁷ Bairi yua, Jesús puame na jẽniñañupũ:

—¿Ñe ũnie quetire mujãã busupaiyati? ¿Nopẽĩrã mujãã tũgoñarĩquẽ paiyati? —na ĩñupã.

¹⁸ Bairo cũ cañjẽniñarõ tũgo, jĩcãũ na mena macããcũ Cleofas cawãmecũcũ quĩñupũ:

—¿Ati rãmũrĩ Jerusalén macãpũ cabaiatajere mũ jetoa mũ tũgoetiyati? Nĩpetiro ati yepa macããna masĩrãma.

¹⁹ Bairo na caĩrõ, Jesús puame bairo na ĩñupũ:

—¿Dope to baiati? —na ĩñupũ.

Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo quĩñupará:

—¿Jesús, Nazaret macããcũ cũ cabaiatajere mũ tũgoetiyati? Cũ puame profeta ãmi. Capee caátijẽñomasĩ ãmi. Cũ caquetibũjuriye cũã ñumajũcõãwũ. Bairi Dios, camasã cũã nĩpetiro cũ mena useaninucũwã.

²⁰ Bairo cũ cabaimiatacũãrẽ, quetiupará sacerdote majã, aperã marĩ quetiupará mena, cũ ñerĩ cũ nuniwã romano majãrẽ, cũ na capajĩãrõrẽ borã. Bairo átiri, yucũpãĩpũ cũ papuatu rocaratiwã.

²¹ Jãã puame, ‘Cũã, ati yepa, Israel yepare caẽmarĩ majãrẽ carocapũ majũ ãnigũmi,’ jãã ĩ tũgoñamiwã. Merẽ yua, itia rũmũ netõcoaya, cũrẽ na capajĩã rocaatato bero.

²² Bairãpũa, jãã puame jãã tũgoacũacoapũ, jãã mena macããna rõmirĩ jĩcããrã, ‘Catiupi,’ jããrẽ na caĩquetibũjuro jũgori. Na puame cũ rupauri ãnajẽrẽ ũtã operũ na cacũrĩcãrõpũ cabusuripũaca ĩñarũpa.

²³ Bairo topũ etarã yua, Jesús rupauri ãnajẽ camanoi, jãã tupũ quetibũjurã etaama: ‘Ángelea majãrẽ jãã ĩñaapũ, “Catiyami Jesús,” jãã ĩama,’ jãã ĩ quetibũjũma.

²⁴ Bairo na caĩrõ tũgori jĩcããrã jãã mena macããna ĩñarũpa Jesús masã operũ. Topũ na caetaro, nĩpetiro jããrẽ na caĩtatõrea bairo baiuparo, na caĩñaata. Bairãpũa, Jesús puamerẽ quĩñãetiupará —quĩ quetibũjuyupará Jesure.

²⁵ Bairo na caĩquetibũjuro tũgori, atore bairo na ĩñupũ Jesús cũ cabuemirĩcãrãrẽ:

—¿Rusamajũcõãña mai mujããrẽ mujãã catũgomasiĩpetipeel! Marĩ ñicãjãã na caĩwoatucũĩrĩquẽ nĩpetirijere, ¿nocãrõpũ cariapea mujãã tũgopeyorãati?

²⁶ ¿Mesías, Dios cũ cajõũ, cũ pacũtũ cũ catunuápáro jũgoye ati yepapũ popiye cũ cabaipeere cũ cũẽsupari? ¿Bairo mee ato na quetibũjuyayupari profeta majã ánana? —na ĩñupũ Jesús.

²⁷ Bairo na ĩ yaparori bero, na quetibũjũ jũgoypũ Jesús cõñarĩcãrõrẽ bairo. Bairi cũ cabaipeere Moisés ãnacũ cũ caquetibũjwoatucũĩrĩquẽpũ quetibũjũ jũgoacũ, profeta majã na caquetibũjwoatucũĩrĩquẽpũ quetibũjũ jãñañupũ.

²⁸ Bairi yua, Jesús cũ cabuemirĩcãrã na caátĩ macãpũ na caetaro, Jesús puame netõácũre bairo baiyupũ.

²⁹ Bairo cũ canetõamiatacũãrẽ, cũ cabuemirĩcãrã puame bairo quĩñupará:

—Netõápẽina. Jãã mena ati ñamirẽ mũ tuagu. Merẽ ñamicãpũ niña. Nĩorõpũ baiya —quĩñupará.

Bairo na caĩrõ tũgo, wiipũ jããñupũ, na mena tuagu.

³⁰ Cabero mesapũ ugagarã na caruiro, Jesús puame pããrẽ neñupũ. Nerĩ, Diore jẽniñupũ. Jẽni yaparo, pããrẽ na peebato nuniñupũ cũ cabuemirĩcãrãrẽ.

³¹ Bairo cũ caátõpũ merẽ yua, “Jesús niñami,” ĩ masĩjũgoypará. Bairo cũ na caĩñamasĩmiatacũãrẽ, Jesús puame yasicõasupũ. Tunu baunemoesupũ cũ cabuemirĩcãrãrẽ.

³² Bairo cũ cabairo ĩñarĩ, atore bairo ãmeo ĩñupará:

—Dios cũ caquetibũjucũĩrĩquẽrẽ marĩrẽ cũ caquetibũjuro, ¿tie meerẽ áto marĩ yeri cutiupari? Marĩ yeri caroaro tũgoñao joroque marĩ átiami, maapũ marĩ caátõ —ãmeo ĩñupará na majũ.

³³ Bairo ĩri bero, jicoquei tunucoásúparā Jerusalén macāru, na yarārē quetibujará. Topu etarā, Jesús cū cabuemiricārā ruḡa wāmo peti rupore jicā pēnirō cānacā apóstolea majā neñari cañarē na etayuparā.

³⁴ Bairo na etari, na ĩñuparā:

—Cariapea marī Quetiuparu cariacoatacu nimicāā, catiupi. Simón cāā qũñaurī —na ĩñuparā.

³⁵ Na ĩ yaparo, maaru Jesús narē cū cabuiaetaatajere na quetibujuyuparā. Tunu bairoa Jesús pāārē narē cū cabatoro cārē na cañnamasíataje cāārē na quetibujuyuparā.

Jesús se aparece a los discípulos

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

³⁶ Bairo mai tere na caquetibujūnitoyea, Jesús ruame na recomacāru buiaetayuru. Buiaetari atore bairo ĩ jēniñupū:

—Caroa yericutaje mujāārē cū joáto Dios.

³⁷ Jesús cū cabuemiricārā ruame qũñā acucacoasuparā. Cū uwijāñuñuparā, “Jesús wāñi ācūmi,” ĩrā.

³⁸ Bairo na cauwiro ĩñarī, atore bairo na ĩñupū:

—¿Nopēĩrā yure mujāā ĩñaacuayati? ¿Nopēĩrā, “Jesús mee niñami,” mujāā ĩ tūgoñañati mai?

³⁹ ĩñañijate yu wāmorĩrē, bairi yu rupoori cūārē. Yuā, Jesús yu āniña. Pāñari ĩñañijate. Espiritu yu caāmata, ōwāā manī, ruparu manī, yu baibujiou. Cū mee ānirīna, ōwāā cati, ruparu cuti yu baiya.

⁴⁰ Bairo na ĩna, na ĩñoñupū Jesús cū rupori, cū wāmoorĩ cūārē, cū na capapuaata opeere.

⁴¹ Bairo na cū caññomiatacūārē, cū cabuemiricārā ruame cariapea tūgoesuparā mai. Cū caññijērē useanirō tūgomiracūā, tūgo mawijiacōñuparā. Bairo na cabairo ĩñarī, atore bairo na ĩ jēniñupū:

—¿Ugarique ũnie atore mujāā cūgoetiyati?

⁴² Bairo cū cañrō yua, wai pūōricārē cū nuniñuparā.

⁴³ Na canunirō yua, nerī, petiro cū cabuemiricārā na caññarō uḡayuru.

⁴⁴ Uḡa yaparori bero, na ĩnemoñupū tunu:

—Yure cabaiataje atore bairo mujāā mena ācū, yu caññiqūē baiaru: “Nipetiro yure bairo baigumi Moisés ānacū cū caroticūñarĩqūē, bairi profeta yaye cūā, bairi salmos tutiri macāñjē cūā nipetiro bairo baipeticoagaro yure na caññetibuju woatucūñarĩqūē,” mujāārē ĩiwā.

⁴⁵ Bairo cū cañrōru, tūgoña bócauparā Dios ya tutirū na caquetibujucūñarĩqūērē.

⁴⁶ Bairo na cabairoi, atore bairo na ĩñupū Jesús:

—Atore bairo ĩ quetibujuyupa mai: “Dios cū cajoure roro cū átiasiogarāma. Bairo na caátimiatacūārē, itia rūmu bero tunu catigumi.

⁴⁷ Bairi cū cacatiro bero, cū yarā ruame cū yaye quetire quetibuju batopeticōāgarāma nipetiro ati yepa macāñarē. Jerusalén macāi cū yaye quetire quetibuju jūgogarāma. ‘Roro mujāā caátiere busuqũenoña mujāā yerire Dios mena, mujāārē cū canetōparore bairo ĩrā,’ na ĩ quetibujugarāma,” ĩ woatu quetibujuyupa profeta majā.

⁴⁸ Mujāā merē atiere caquetibujumasirā mujāā āniña.

⁴⁹ Bairi mujāā yeripu yu jogu yeri tutuariquere, yu Pacu cū caññicārōrēā bairo. Bairi mai, ati macā, Jerusalén macārūa mujāā ānicōāwā, yeri tutuarique jōbui umurecōo macāñjē caatiparo jūgoye.

Jesús sube al cielo

(Mr 16.19-20)

⁵⁰ Cabero Jesús na jūgoásúru macā camanoru. Betaniaru na jūgoásúru. Topu etari, Jesús ruame cū wāmorĩrē ĩnumḡōrĩ, Diore na jēnibojayuru: “Caroae cū jonemoáto mujāārē marī Pacu Dios,” na ĩñupū.

⁵¹ Bairo ĩācūna, na waweyori, umurecōo ruamerē wāmucoásúru.

⁵² Bairo cārē qũroari bero, tunucoásúparā Jerusalén macārū useanirĩqūē mena yua.

⁵³ Jesús cū cabuericārā ruame templo wiiru tocānacā rūmua ānucūñuparā, Diore cū basapeorānā.

Tocārōā ĩniña.

El Evangelio Según SAN JUAN

La Palabra de Dios hecha hombre

¹ Tirũmũpũ atĩ yepa caãniparo jũgoyepũa merẽ añicõã jũgoyupi Cristo, Dios macũ, Dios Yaye Quetire Caquetibũjũ Majũ cawãmesũca. Cũ pũame merẽ Dios mena añicõãũũpĩ. Cũ cãã Dios añũpĩ.

² Caãni jũgoripũpũa cũ cãã merẽ Dios mena añicõãũũpĩ.

³ Dios, cũ macũ jũgori nipetirijere ásupi. Ati yeparũre caãnie nipetirije cũ jũgori cũ caátaje jeto niña. Dise ũnie cũ jũgori mee cũ caátaje manimajũcõãña.

⁴ Yeri capetietiere cajopũ majũ niñami Dios macũ. Bairo caãcũ añirĩ atĩ yepa macããnarẽ na cajĩñawõre bairo niñami. Cũ caquetibũjũrique jũgori camasã, tiere catũgõusarã pũame caroaro ãnimasĩñama.

⁵ Bairo Dios macũ cajĩñawõre bairo caãcũ pũame carorã canaitĩãrõpũre bairo caãnarẽ na jĩñawo etau baiyami. Cũ caquetibũjũrijere cateerã canaitĩãrõpũ caãnarẽ bairo caãna pũame cũ bũsunetõ masĩẽtĩñama.

⁶ ãni jĩcãũ camasocũ Juan cawãmesũca. Cũ pũame Dios cũ caquetibũjũrotijoricũ ãni.

⁷ Dios macũ, atĩ yepa macããnarẽ cajĩñawõre bairo caãcũ majũ cũ caatĩpeere caquetibũjũ jũgoyetipũ ãni Juan. Dios macũ cũ caquetibũjũpeere camasã cariape na tũgõusaãto ĩ, Dios cũ caquetibũjũjũgoyetirotijoricũ ãni.

⁸ Baipũa Juan, ti yepa macããnarẽ cajĩñawõre bairo caãcũ mee ãni. Dios pũame cũ macũ cajĩñawõre bairo caãcũ cũ caatĩpeere cũ caquetibũjũrotijoricũ ãni Juan.

⁹ Bairi Dios macũ, caroaro cariape caãcũ, cajĩñawõre bairo caãcũ majũ, atĩ yepa macããna nipetirore Dios yaye quetire quetibũjũcãcũ asũpi.

¹⁰ Bairi, Dios Yaye Quetire Caquetibũjũ Majũ cawãmesũca atĩ yeparũre etayupi. Dios mena atĩ yepare caátacu cũ caãnimiatacũãrẽ, atĩ yepa macããna pũame, “Cãã niñami Dios macũ,” cãrẽ ĩ masĩẽma.

¹¹ Cũ caãta yepa macããna tũpũ etayupi. Bairo natũ cũ caetamiatacũãrẽ, na pũame jĩcã nũgõã cũ boema. Cũ yarã cũ boema.

¹² Bairo aperã cũ boeti, jĩcããrã pũame cũ bojãũũpũã. Na pũamerẽ caroa wãme na ãnirotiwĩ. Dios pũnaa majũ na ãnirotiwĩ, cũ mena catũgõñatutuarã pũamerẽ.

¹³ Camasã pũnaa cutajere bairo ãmerĩñama. Camasã na caátaje mena na caborije mena pũnaa cutiyama. Dios pũnaa pũame roque cũ camasĩrjẽ jũgori cũ pũnaa caãna niñama.

¹⁴ Bairi, Dios Yaye Quetire Caquetibũjũ Majũ cawãmesũca atĩ yeparũ buia etayupi. Marĩrẽã bairo atĩ rupũ cacũgõũ buiaetari, marĩ camasã mena ãni. Bairo marĩ mena ãni yua, bũtioro marĩ maiwĩ. Tunu bairoa cariape jeto quetibũjũnucũwĩ. Jãã pũame cũ caasiyarijere jãã ĩñawũ.

¹⁵ Juan Bautista pũame Dios macũ yaye quetire quetibũjũ, atore bairo ĩwĩ: “ãni niñami mujããrẽ yũ caquetibũjũjũgoyetiricũ: ‘Yũ bero caetau yũ jũgoye caãnacũ añũpĩ. Bairo cũ cabairoi, cũ paarique pũame, yũ paarique netõjãũũrõ caãnimajũrjẽ niña.’”

¹⁶ Dios pũame capee caátimasĩ añirĩ ape wãme, ape wãme caroare cũ cajorije marĩ nipetirãrẽ marĩ jonucũwĩ.

¹⁷ Moĩsẽ ãnacũ pũame cũ carotiriquere cũũpĩ marĩ ñicũjãã ãnana mena. Jesucristo pũame roque marĩrẽ ĩñamairĩ, marĩtu etawĩ, caroaro cariape atĩãnajrẽ marĩ ĩñogu.

¹⁸ Ni pũame Diore caĩñarĩcũ mácũmi. Bairo cũ cabaimiatacũãrẽ, Dios macũ jĩcãũã caroaro cũ mena ãninucũũpĩ. Cũ pũame cũ pacũre marĩ masĩõ joroque marĩ átiyami.

Juan el Bautista da testimonio de Jesucristo

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

¹⁹ Bairi Jerusalén macã macããna judío majã quetiuparã pũame Juan Bautista tũpũ na joyuparã sacerdote majãrẽ, bairo levita majã cããrẽ. “¿Ñamũ majũ mũ ãniñati?” Juarẽ qũĩ jẽniñarotirã, cutũ na joyupa.

²⁰ Juan pũame cariapea bairo na ĩ quetibũjũwĩ:

—Yũa, Mesías, Dios cũ cajou mee yũ ãniña —na ĩwĩ.

²¹ Tunu cabero qũĩ jẽniñanemowã:

—Toroque, ¿ñamũ majũ mũ ãniñati? ¿Tirũmũpũ macããcũ profeta Elías cawãmesũca ãnacũ tunu catitunurĩ mee mũ ãniñati? —qũĩ jẽniñawã.

Juan pũame:

—Cũ mee yũ ãniña —na ĩwĩ.

Bairo cū caĩrō tūgori, qūī jēniñanemowā tunu:

—Toroquere, ¿ñamu majū mu ãniñati? “¿Jicāu profeta Dios cū cajorau atigūmi ati yeparure,” marī ñicūjāã ãnana na caĩquetibujūgoyetiricu mee mu ãniñati? —qūīwā Juarē.

Bairo na caĩjēniñarō, Juan puame:

—Cū mee yu ãniña —na ĩwī.

²² Bairo cū caĩrō tūgori, atore bairo qūī jēniñanemowā tunu:

—Toroquere, ¿ñamu majū mu ãniñati? Jāãrē cariapea quetibujuya, jāãrē cajoatanarē cariapea na jāã caquetibujunetōmasīparore bairo.

²³⁻²⁴ Bairo na caĩrō, atore bairo na ĩwī Juan:

—Yua, Isaías ãnacū cū cawoatu jūgoyecutacu yu ãniña. Atope bairo ĩ woatu quetibujuyayupi: “Bairo ĩgūmi desierto cayucumanopu caānicōãniatacu: ‘Marī Quetiupau yoaro mee etagūmi. Torecu, caroaro cariape ãnicoteya. Camasā na quetiupau cū caetaparo jūgoye cū caatīpawārē na caqūēnoyurorea bairo mujāã cūã caroaro aticoteya,’ ĩ woatu quetibujū jūgoyetiyayupi Isaías ãnacū yu caquetibujupeere,” na ĩwī Juan, cūrē Jerusalén macāãna fariseo majā na cajēniñarotijoatanarē.

²⁵ Tunu atore bairo qūī jēniña nemowā:

—Toroquere ñerē ácu, Mesías Dios cū cajou ãmerĩmicūã, Elías ãnacū ãmerĩmicūã, profeta ãmerĩmicūã, ¿nopēĩ camasārē na mu bautiza nucuñati?

²⁶⁻²⁷ Bairo na caĩrō tūgo, atore bairo na ĩ quetibujūwī Juan:

—Yu paarique niña camasārē oco mena yu cabautizarije. Yu bero caetau, mujāã watoa caãcū, mujāã camasēcū paarique puame roque, yu paarique to cañumiatacūãrē, ñunetōgaro. Cū roque yu netōrō caānimajūñ niñami. Bairi yu puame jicārō tani yu atipeyo masētīña —na ĩ quetibujūwī Juan.

²⁸ Bairo bairi atie nipetiro baiwu Betania cawāmecuti macāpu. Ti macā puame Rio Jordán ape nūgōã muipū cū cawāmuatī nūgōãpu ãmu Juan cū cabautizaricaro puame.

Jesús, el Cordero de Dios

²⁹ Ti rāmu busuri rāmu caāno cū tapu Jesús cū caetarore qūīñawī Juan. Bairo qūīña yua, atore bairo jāã ĩwī cātu caānarē: “¡Qūīñaña cūrē! Ñnia niñami Cordero oveja macārē bairo Dios cū cacūricū cawāmecucu. Oveja na canu cawīmau Diopure na cajoemūgōjonucūricūrē bairo caãcū niñami. Cūã, cū cariapee jūgori ati umurecōo macāãna nipetiro roro na caātiere camasiriyobojava majū niñami.

³⁰ Ñni niñami mujāãrē yu caquetibujūgoyetiricu: ‘Yu bero caetau yu jūgoye caānacū ãñupī. Bairo cū cabairōi, cū caparije yu paarique netōjāñurō caānimajūrjē nigarō.’

³¹ Yu cūã, ‘Cūã niñami Dios macā,’ ñi masēpū mai. Bairo ĩ masētĩmicūã, Israel yepa macāãna cūrē na camasīparore bairo ĩ, oco mena na yu bautizau atīapū,” jāã ĩwī Juan, jāã, cātu caānarē.

³² ĩ yaparo, atore bairo jāã ĩnemowī tunu: “Espíritu Santo, Dios Yeri majū umurecōo caacū puame buare bairo bau ruiatīri, ãni Jesús buipū etapeami.

³³ Yua, mai cū yu masēpū. Bairo yu camasētĩmiatacūãrē, Dios oco mena yure cabautiza rotijoricu puame atore bairo ĩwī: ‘Jicāu caāmārē miñagu yu Yeri Espiritu Santo baurui etari cū buipū caetapeaocure. Cūã nigūmi camasā yeripū Espiritu Santore cajomasī, ñi quetibujūwī Dios.

³⁴ Bairo Dios yure cū caĩquetibujuricarore bairoa ñiñaña ãmerē. Bairo caĩñau ãniñi mujāãrē cariape ñiña: Cūã niñami Dios macā,” jāã ĩ quetibujūwī Juan, jāã, cātu caānarē.

Los primeros discípulos de Jesús

³⁵ Ti rāmu cabusuri rāmu caāno, ãmi Juan tunu cū cabautiza ãninucūrōpu. Jāã, puarā Juan cū cabuerā cūã jāã ãmu cū mena.

³⁶ Bairi cū mena jāã caāno, Jesús jāãrē cū canetōátó ĩñarī, atore bairo jāã ĩwī Juan:

—¡Ñnirē qūīñaña! Ñnia niñami Cordero oveja macārē bairo Dios cū cacūricū cawāmecucu —jāã ĩwī Juan Bautista.

³⁷ Bairo cū caĩrō tūgorā, Juarē cū jāã aweyocoápú. Jesús berore jāã usacoápú, jāã puarā, Juan cū cabuemiatana puame.

³⁸ Bairo jāã causaro, Jesús puame jāã ãmejorenā ĩña, atore bairo jāã ĩwī:

—¿Ñerē borā, yure mujāã usayati?

Bairo cū caĩrō:

—Rabunī, ¿noopu mu caānipau to ãniñati? —cūrē jāã ĩ jēniñawī.

³⁹ Bairo jāã caĩjēniñarō tūgo, atore bairo jāã ĩwī Jesús:

—Tiaya yu mena. Yu bapa cutirásá.

Bairo cū caĩrō tūgo, cū mena jāã acoápú. Bairo cū caānipaure etarā, cū mena jāã ãnicōã naiopā, merē ñamicāãcāpu caāno jūgori yua.

⁴⁰ Mai, yu mena macããcũ yure bairo Juan mena cañimiricũ cabero Jesús yaye quetire catũgousau Andrés puame Simón Pedro bai ãmi.

⁴¹ Bairi cã puame jicoquei cã jũgocu Simorẽ cã macãũ ácu baiwĩ. Bairo cã bócau yua, atore bairo qũĩñupĩ:

—Mesías cawãmecucure jãã bócaapu. (Mai, Mesías, atore bairo ĩgaro ĩña: “Cristo, Dios cã cabesericũ ati yeparũme cã cajoricũ,” ĩgaro ĩña.)

⁴² Cabero Andrés puame cã jũgocu Simorẽ cã piietawĩ Jesús tupu. Bairi Jesús, Simorẽ qũĩñarĩ, atore bairo qũĩwĩ:

—Simón mu ãniña Juan macã. Āmerẽ Cefas mu wãmecutigũ. (Mai, Cefas puame, “Pedro” ĩgaro ĩña.)

Jesús llama a Felipe y a Natanael

⁴³ Ti rãmu cabusuri rãmu caãno, Jesús puame, “Galilea yeparu yu águ,” ĩ tũgoñawĩ. Bairo topu ácu, Felipe cawãmecucure cã bocaetari atore bairo qũĩwĩ:

—Jito. Yu mu bapacutiroapa.

⁴⁴ Mai, cã, Felipe puame Betsaida cawãmecuti macã macããcũ ãmi. Pedro, cã bai Andrés mena ti macã macããna ãma.

⁴⁵ Bairi Felipe puame Natanaere cã piiámí. Bairo cã tupu etau, atore bairo qũĩñupĩ:

—Dios yaye quetibũjurica tutipu Moisés ãnacũ, bairi profeta majã ãnana na ca-wotuwũgoyeticũricũrẽ jãã bócaapu. Cãã, Jesús cawãmecucu, José macã, Nazaret macã macããcũ niñami —qũĩñupĩ Felipe.

⁴⁶ Bairo cã caĩrõ tũgou, atore bairo qũĩñupĩ Natanael Felipe:

—¿Mu catũgoñaata, Nazarepũre jicãũ ũcũ cañuu cã ãnicuti?

Felipe puame Natanaere bairo qũĩñupĩ:

—Jito yu mena. Topu mu tũgoñãbesegu —qũĩñupĩ Felipe Natanaere.

⁴⁷ Bairo cabero Jesús Natanael cã caetaro ĩñaũ, atore bairo qũĩwĩ cãtu cañarẽ:

—Merẽ atiyami Israel macããcũ majũ jicãrõ tũni caibusũnucũũ —na ĩwĩ.

⁴⁸ Bairo Jesús cã caĩrõ tũgou, atore bairo qũĩ jẽniñawĩ Natanael Jesure:

—¿Dope bairi yu mu masĩñati?

Jesús puame bairo qũĩwĩ:

—Mu ĩñiñawũ Felipe murẽ cã capiiparo jũgoye, higuera cawãmecutii roca mu caãno.

⁴⁹ Bairo cã caĩrõ tũgou, Natanael puame qũĩwĩ:

—Cabuei, ¡Dios macã mu ãniña, ati yeparu Israel macããna quetiupau Rey majũ mu ãniña!

⁵⁰ Bairo cã caĩrõ tũgori, atore bairo qũĩnemowĩ Jesús Natanaere:

—¿“Higuera yucu rocapu mu ĩñiñawũ,” yu caĩrjẽrẽ tũgori, “Dios macãã niñami,” yure mi nacũbugoyati? Cabero yu caátimasĩrjẽ netõjãñurõ caroa macããjẽrẽ miñagu —qũĩwĩ Jesús Natanaere.

⁵¹ Bairo qũĩ yaparou, atore bairo na ĩnemowĩ Jesús cãtu cañarẽ:

—Caripea mujããrẽ ĩña: Cabero umũrecõ capãñucãrõ mujãã ĩñagarã. Bairo capãñucãrõ ĩñarã, Diotu macããna ángelea majã yu, Camasã Jũgocu buipũre ruiati, bairi tunu wãmuã na cabairo cããrẽ mujãã ĩñajogarã.

2

Una boda en Caná de Galilea

¹ Cabero itia rãmu bero caãno Galilea yeparu Caná cawãmecuti macãpu to macããna na cawãmo jiyari bose rãmu qũẽnowã. Jesús paco cãã topu ãmo.

² Bairi Jesús, jãã, cã cabuerã cãã, na capiijoatana ãnirĩ, topu jãã ãmu, ti bose rãmu caãnorẽ.

³ Bairo bose rãmu na caãto, na caetirije use oco peticoapu. Bairo capetiro ĩñarĩ, cã paco puame atore bairo qũĩwõ Jesure:

—Macũ, etirique use oco peticoaya.

⁴ Bairo cõ caĩrõ tũgou, atore bairo cõ ĩwĩ Jesús cã pacore:

—¿Caaco, dopẽĩõ bairo yu miñati? Dios cã catutuarije camasãrẽ yu caátĩ ĩñoparo etaetiya mai.

⁵ Bairo cã caĩmiatãcãrẽ, cã paco puame ti wii macããna cause oco tãã coterãrẽ atore bairo na ĩwõ:

—Mujããrẽ cã caãtirotiri wãme cãrõ cũ mujãã áti usawa.

⁶ Mai, topu ãmu jicã wãmo peti jicã pẽnirõ cãnacã joturi, ãtã joturi. Capaca ruri nocãrõ cincuenta, o setenta litro majũ caoco jeri ruri ãmu tocãnacãrũpu. Judío majã caroarã nigarã Dios cã caĩñajoro, tirũ macããjẽ oco mena na causanucũrũrũrũ ãmu.

⁷ Bairo cabairo yua, Jesús puame atore bairo na ĩwĩ ti wii macããna catĩã coterãrẽ:

—Atie jotũure oco mena pio jiroya.

Bairo cã caĩrõ tũgorã, cã caĩrõrẽ bairo áma. Caroaro piojirocõãwã.

⁸ Bairo na caáti yaparoro ññau, atore bairo na ñwí tunu:

—Bairi yua, bose rãmu cajũgoácu tũru jeánája petoaca tiru macãäjêrê, cã etiñaáto —na ñwí Jesús.

Na ñuame, “jañ,” ñrãna, cã caĩrõrê bairo petoaca cã jeámá bose rãmu cajũgoácu.

⁹ Bairo bose rãmu cajũgoácu ñuame tiere etiñañupã. Merê, tie oco ñuame use oco majũ jẽñacoasupa. Mai, “Jesús cã caátiataje ñña,” ñ masĩesupi. Catã coteri majã jeto masĩwã, na majũã ocore capiojãatana ñnirĩ. Bairi bose rãmu cajũgoácu ñuame cawãmojiyaatacuere cã piijoyuru.

¹⁰ Ato bairo qũññupã:

—Camasã nipetiro bose rãmu caãno nipetirore use oco caroa ñuamerê na tãã jũgonucũñama. Cabero na capiijoatana paio na caetituario bero roque, use oco cabũgoro macãäjê ñnerê na tãñucũñama. Mu ñuame use oco caroa ñuamerê mu rũgaupa, tame —qũññupã ti bose rãmu cajũgoácu cawãmo jiyatacuere.

¹¹ Bairo bairo ato Galilea yeparu Caná cawãmecuti macãru atie Jesús cã caáti ññorĩqũê ñuame cã cawãma átijẽño ñño jũgorique majũ ñmu. Bairo ácu, camasãrê na ññowĩ nocãrõ cã catutuarijere. Bairo cã caáti ññorõ, jãã, cã cabuerã cãã caroaro cariape cã jãã tũgojũgowu.

¹² Tipau bero ámi Jesús Capernaum cawãmecuti macãru. Cã mena áma cã paco, bairo cã bairã cãã. Jãã, cã cabuerã cãã cã mena jãã áru. Bairi ti macãruere nocãnacã rãmu mea jãã ñmu.

Jesús purifica el templo

(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

¹³ Jãã, judío majã bose rãmu Pascua jãã caĩrĩ rãmu caetagaru caãno, Jerusalén macãru ámi Jesús.

¹⁴ Bairo topu etau, templo capairi wii ñubuerica wiiru jããmí. Ti wiire jããetari, to macããna wẽcuere, ovejare, buare nunirĩ cawapatari majãrê na ññawĩ. Tunu bairoa aperã moneda tiirire cawasoari majã na caruiropu caãna cããrê na ññawĩ.

¹⁵ Bairo na caáto ññau, bapericawẽê qũñowĩ Jesús yata wẽerĩ mena. Bairo tiwẽê mena waibũtoare nunirĩ cawapatarãrê na bape acurewiyojowĩ ti wii pupea caãniatanarê. Na ovejare, na wẽcuã cããrê na acurewiyojowĩ. Moneda tiirire cawasoari majã yaye dinero tiirire mabato recõãwĩ. Na mesarire tujerecũ peyocõãwĩ.

¹⁶ Bairo átiri, atore bairo na ñwí buare canuni wapatarãrê:

—¡Mujãã cawapatarijere jeánája! Yu Pacu ya wiire apeye nunirĩcã wiire bairo ápericõãña —na ñwí.

¹⁷ Bairo cã caáto ññarĩ, jãã, cã cabuerã ñuame Dios yaye quetibũjuriere na cawoatucũrĩqũêrê jãã tũgoña bócuwu. Ato bairo ñ quetibũju jũgoyeticũññupã Jesús cã caátipeere mai: “Caacu, mu ya wiire butiro yu qũñogu, aperã ti wiire roro na ápericõãto ñ.”

¹⁸ Bairo cã caáto ññarĩ, judío majã quetiuparã ñuame atore bairo qũñ jẽññawã Jesure:

—“Cariape Dios cã carotiro mena jũgori nunirĩ majãrê na acurewiyojowmi Jesús,” jãã caĩmasĩparore bairo ñ, ¿di wãme átijẽñorĩqũêrê jããrê miññuati? —qũñ jẽññawã Jesure judío majã quetiuparã.

¹⁹ Bairo na caĩrõ tũgoñ, atore bairo na ñwí Jesús:

—Ati wiire rocacõãña. Bairo mujãã carocamiatacããrê, itia rãmu bero yu ñuame yu qũñeno yerijãgu tunu —na ñwí Jesús.

²⁰ Bairo cã caĩrõ tũgorã, judío majã quetiuparã ñuame bairo qũñwã tunu:

—Marĩ ñicũjãã ñnana ati wiire yoaro majũ qũñeñoñupã cuarenta y seis cãmarĩ majũ. ¿Mu ñuame ñerê ácu, itia rãmu beroa mu qũñeñocũ ñti? —qũñwã Jesure.

²¹ Mai, Jesús ti wiire ñ, cã majũã cã rupañ ñuamerê ñ quetibũju masĩõgu ñmiwĩ.

²² Bairo Jesús na capajã rocaricu nimicãã, itia rãmu bero nemo cacati cã caãno, jãã, cã cabuerã ñuame tie cã caĩrĩqũêrê jãã tũgoñabócuwu. Bairo tũgoñabócarã yua, Dios yaye cã caquetibũcũrĩqũêrê cariapea jãã tũgowu. Jesús yaye cããrê cariapea jãã tũgowu.

Jesús conoce a todos

²³ Bairo capããrã camasã Jerusalẽru Pascua bose rãmu caãno caneña etaatána ñuame Jesús cã caáti ññorĩjêrê ññarã, “Dios cã cajoricu ññami,” qũñ tũgoñaroawã Jesure.

²⁴ Bairo na catũgoñamiatãcããrê, na mena tũgoña useaniemi Jesús. Cã ñuame camasã nipetirore na yeripu na catũgoñarĩjêrê tũgoñamasĩ peyocõãwĩ.

²⁵ Camasã na caátianierê aperã cãrê na caquetibũjuro boemi Jesús. Cã ñuame camasã nipetiro na yeripu na catũgoñarĩjêrê tũgoñamasĩ peyocõãwĩ.

¹ Jĩcãũ ãmi fariseo majã mena macããcũ Nicodemo cawãmecũca. Cũ puame judío majã quetiuparã mena macããcũ jĩcãũ caãnimajũũ ãmi.

² Torecũ, cũ puame jĩcã ñami caãno Jesure cũ jẽniñagũ, cũ tũpũ ásupũ. Bairo cũtũ etari, atore bairo qũĩñupũ Nicodemo Jesure:

—Ni jĩcãũ ùcũ mena Dios cũ camanicõãta, ape wãme cũ caátijẽñorjẽ manibujioro. Bairo mũ caátijẽñorjẽrẽ ñnarã, “Jesũ mena niñami Dios,” jãã ì tũgoñamasĩcõãña. Tunu bairoa, “Camasãrẽ cũ quetibujãto ì, murẽ jou ásupi Dios,” jãã ì masĩña —qũĩñupũ Nicodemo Jesure.

³ Bairo cũ caĩrõ tãgoũ, atore bairo qũĩñupũ Jesũs:

—Cariape murẽ ñiña: Ni jĩcãũ ùcũ puame tunu cũ cabuia nemoeticõãta, Dios cũ carotimasĩrĩpaure eta masĩtĩgumi.

⁴ Bairo cũ caĩrõ tãgori, Nicodemo puame qũĩ jẽniñañupũ Jesure:

—¿Cabũca marĩ caãno beropũ marĩã ñerẽ ána puãani cãrõ marĩ paco paropũ tunu marĩ butijã buiamasĩbujicuti?

⁵ Jesũs puame bairo qũĩñupũ:

—Cariapea murẽ ñiña: Ni jĩcãũ ùcũ oco mena, bairi Espĩritu Santo mena cũã cũ cabuianemoeticõãta, Dios cũ carotimasĩrĩpaure etamasĩtĩgumi.

⁶ Camasã na capũnacũna, camasã pũnaa majũ niñama. Dios pũnaa roque Espĩritu Santo cũ catutuarije jũgori cũ pũnaa majũ niñama.

⁷ Bairi, “Camasã na cawãma buia jũgoricarore bairoa na cabuianemopee boya,” mũ yũ caĩquetibujurijere tãgomawijiaeticõãña.

⁸ Wĩno puame noo caboropũ papuya. Bairo tie cabũsũro tãgomasĩmirãcũã, noopũ caatiere, o noo caátiere marĩ masĩtĩña. Ñnarĩqũẽ mee niña wĩno. Torea bairo niñama nipetiro camasã Espĩritu Santo jũgori cabuianucũrã cũã. Narẽ Espĩritu Santo cũ cajããrõ ñnamasĩã maa —qũĩñupũ Jesũs.

⁹ Bairo cũ caĩrõ tãgo, atore bairo qũĩ jẽniñanemoñupũ tunu Nicodemo Jesure:

—¿Ñe ùnie jũgori Espĩritu Santo mena buianemorĩqũẽ to ãnicatĩ?

¹⁰ Jesũs puame bairo qũĩñupũ:

—¿Mũ, Israel yepa macããnarẽ Dios yaye quetire caquetibujũgõũ nimicũã, tiere mũ masĩtĩñati?

¹¹ Cariape murẽ ñiña: Jãã camasĩrjẽrẽ mujããrẽ jãã quetibujũnucũña. Jãã caĩnarĩqũẽ cũãrẽ mujããrẽ jãã quetibujũnucũña. Bairo cariapea mujããrẽ jãã caquetibujũmiatacũãrẽ, mujãã puame tiere mujãã tãgõusaetinucũña.

¹² Ati yepa macããjẽrẽ mujãã yũ caquetibujũro cariape yũ mujãã tãgoroatiya. Bairi mũmrecõo macããjẽ Dios yayerẽ yũ caquetibujũata roquere, nemojãñũrõ mujãã tãgomasĩẽna.

¹³ “Ni jĩcãũ ùcũ camasõcũ mũmrecõõpũre cawãmũñarĩcũ mácũmi. Yũ, Camasã Jũgõcũ jeto mũmrecõõpũ caãnacũ yũ rui arũ ati yerapũre. Bairi mũmrecõo macããjẽ Dios yayerẽ yũ masĩña.

¹⁴⁻¹⁵ Bairi tirãmũpũre saucũmãni yerapũre Moisés ãnacũ ãñarẽ bairo cabauũ cũ sawericũre yucũpũ cũ rapuatuyupi. Torea bairo yũ, Camasã Jũgõcũ cũã yucũpãrĩpũ yũ rapuatu rocaecõgũ, nipetiro camasã yũre catãgõsarã na canetõmasĩparore bairo ì. Bairi nipetirã yũre catãgõsarã yeri capetieti pũnarẽ cũgõgarãma. ãnicõã nigarãma tocãnacã rũmũa,” qũĩñupũ Jesũs Nicodemorẽ.

El amor de Dios para el mundo

¹⁶ Dios puame ati mũmrecõo macããna nipetiro camasãrẽ batiro maiñami. Bairo marĩrẽ maiĩ, cũ macũ jĩcãũ cũ caãnimiatãcũãrẽ, cũ joyupi ati yerapũre, nipetirã cũ macũrẽ catãgõsarã na yasietĩcõãto ì. Cũ mena caroaro ãnicõã ninucũgarãma tocãnacã rũmũa.

¹⁷ Dios ati mũmrecõo macããna nipetiro cabuicũna na ãmarõ ì mee, cũ joyupi cũ macũrẽ. Narẽ cũ netõbojato ì roque, cũ joyupi Dios ati yerapũre.

¹⁸ Ni ùcũ Dios macũrẽ catãgõsaũ ñe ùnie cawapa cũgõecũre bairo cũ tuao joroque ásupi Dios. Cũ macũrẽ catãgõsaena roque carorije wapa cacũgorã cayasiparã majũ tuacõãñama merẽ.

¹⁹ Cũrẽ catãgõsaena popiye catãmũoparã majũ niñama. Atore bairo niña: Jesucristo jĩñabusuricarore bairo caãcũ cũ caatõ, cũ boesupa. Roro átaje puamerẽ cũ netõrõ bomirã, canaitĩãrõpũ caãnarẽ bairo ãñupã.

²⁰ Nipetiro carorije caátinucũrã Dios macũ jĩñabusuricarore bairo caãcũrẽ qũĩña tejãñũñupã. Cũ tũpũ ãnigaetinucũñupã, roro yasioropũ na caátĩãnucũrjẽrẽ Jesũs puame buajaropũ to ãnipeticoao joroque cũ caãperiparore bairo ìrã.

²¹ Dios yaye cariape quetire catãgõsarã puame Dios macũ tũpũ ãniganucũñama, “Nipetiro na caátie Dios cũ caborore bairoa átaje niña,” camasã na caĩmasĩparore bairo ìrã.

Juan el Bautista vuelve a hablar de Jesús

²² Cabero Judea cawāmecuti yeparu cū cabuerārē, jāã jūgo ámi Jesús. Topu etari, jīcā yatea cārō camasārē na jāã bautiza āmu.

²³ Bairo topu jāã caāno, Juan Bautista cūã Salim cawāmecuti macā tupa, Enón cawāmecuti macā majūrē bautizau ācū baiyupu. Topure paio oco añuparō. Bairi camasā cū tupa etayuparā, cū bautiza rotirā etarē yua.

²⁴ Mai, atie nipetirije baiyupa cū, Juarē preso jorica wiipu na cajoparo jūgoye.

²⁵ Bairo jīcā rūmu Juarē na cañeparo jūgoye, cū cabuerā puame apei judío majōca mena busuyuparā, cū busunetōgarā. Judío majā caroaro ãnigarā Dios cū cañajoro oco mena na caátinucūrjērē āmeo busupēniñuparā na majū.

²⁶ Bairo āmeo busupēni yaparo, Juan tupa ásúparā. Bairo cūta eta, atore bairo qūi quetibujuyuparā Juarē:

—Jāārē cabuei, tirāmuñāñurōã Rio Jordán ape nūgōāpu mu mena caāniatacu, jāārē mu caquetibujuricu puame āmerē camasārē na bautizau ātiupu cū cūã. Bairo cū caáto, nipetiro camasā cārē usarā baiuparā —quññuparā Juarē cū cabuerā, Jesús cū caátianierē quetibujurā.

²⁷ Bairo na cārō tūgoa, atore bairo na ññupā Juan:

—Dios cū carotieticōãta, camasā cū usatibujiorāma.

²⁸ Mujāārē yu caquetibujuriquere mujāã tūgoricarā. “Yua, Mesías, Dios cū cabesericu mee yu añiña,” mujāārē ñiwā. Yua, cū jūgoye cū cajojūgoricu yu añiña.

²⁹ Ape wāme ĩcōñarī atore bairo mujāārē yu quetibujugu: Jīcāã camasocu cū nūmo caāñipaore cō cū cawāmo jiyari rūmu caāno cū yao majū tuayamo. Cū bapa cū mena macāãcū cō mena cū cawāmo jiyaro ñña, useani nemoñmi. Jesús puame cawāmo jiyaricure bairo caãcū niñami. Camasā cūrē causarā puame, cū nūmo, cū cawāmo jiyaricore bairo caāna niñama. Bairi, yu, Jesús mena macāãcū añirī, camasā cūrē na causaro ñña, yu useani nemoña.

³⁰ Jesús puame tocānacā rūmu nemojāñurō caānimajūã ãninutuagumi. Yu puame roque nemořō cabūgo macāãcū yu caānicōānutuapee majū niña —ĩcōñarī na ĩ quetibujuyupu Juan cū cabuerārē.

El que viene de arriba

³¹ Jesús, umurecōopu caatācu añirī, nipetirā netōrō caānimajūã niñami. Noo ati yepa macāãcū puame roque ati yepa macāãjē jetore quetibujū masññami. Cū, umurecōopu caatācu añirī nipetirā netōrō caānimajūã niñami.

³² Umurecōopu cū caññarīqūērē, cū catūgorique cūārē quetibujuyami. Cū caquetibujurije puame cariape majū to caāniatacūārē, tiere cariape tūgoetiyama camasā.

³³ Jīcāārā niñama bairāpu cū yaye quetire cariape catūgousarā. Bairo catūgousarā añirī, “Cariape quetibujuyami,” ĩ tūgoña masññama.

³⁴ Dios puame Espiritu Santo cū camasññērē bñtioro majū cū joyupi Jesure, ati yeparu cū cajoricure. Bairo cū cajoroj, Jesús puame caroaro cariape quetibujunucññami Dios yaye quetire.

³⁵ Dios cū macārē mairī, nipetiro rotimasññqūērē cū joyupi.

³⁶ Toreca, noo macāãcū Jesure catūgousau puame merē yeri capetieti pñnarē cūgoiyami. Apei, Jesure catūgousagaecu roque tie yeri capetieti pñnarē cūgoetiyami. Popiye cū baio joroque cū ātigami Dios, cū macārē cū catūgousaetie wapa.

4

Jesús y la mujer de Samaria

¹ Cabero camasā capāārā majū Jesure na catūgousarijere tūgoyuparā fariseo majā. Tunu bairoa Juan Bautista cū cabautizaricarā netōjāñurō Jesús cū cabautizarā puame na caānierē tūgoyupa.

² (Mai, Jesús puame camasārē na bautizaemi. Jāã, cū cabuerā puame roque cū carotiro jūgori na jāã bautizawu.)

³ Bairi Jesús puame, “Yu cabairijere masññcōññama fariseo majā,” ĩ tūgoñarī, Judea yeparu caāniatacu Galilea yeparu tunucoámi.

⁴ Bairo tunuácu, Samaria yeparu cū canetōápée āmu.

⁵ Bairo netōácú, Sicar cawāmecuti macāpu etawī. Mai, ti macā tupa niña jāã ñicū Jacob ānacū cū macū Josére cū cacūrīcā yepa majū.

⁶ Ti yeparure niña oco warica ope, Jacob ānacū ya oco ope majū. Bairo Jesús puame maarē caatññiatacu jutirī, ti opetare etanumu etawī. Muipu umurecōo recomacā majū cū caāñipau āmu.

⁷⁻⁸ Mai, jāã cū cabuerā puame jāã acoápú macāpu, apeye ñnie ũgariquere wapatiráná. Topu jāã caānitoye, jīcō carōmio etayupo, ti ope macāãjērē oco waoa acó. Bairo cō caetaro ñña, atore bairo cō ĩñupā Jesús:

—Oco peeto yu joya. Yu cãã yu etigaya.

⁹ Mai, ti yeparure jãã, judío majã, Samaria yepa macããna mena jãã ãmeo busupñenietinucũña. Bairi to macããcõ puame tie tũgoñarĩ atore bairo qũĩñupõ Jesure:

—¿Norẽĩ muã, judío majõcu nimicũã, yu, Samaria yepa macããcõrẽ yu mu oco jẽniñati? — qũĩñupõ.

¹⁰ Bairo cõ caĩrõ tũgoũ, atore bairo cõ ññupã Jesús carõmiorẽ:

—Muã, Dios camasãrẽ cã cajogarijere mu masĩtĩña. Yu cããrẽ mu masĩtĩña. Yure mu camasãta roque, mu puame ocore yu mu jẽnibujioataco. Bairo yu mu cajẽniata, yu puame oco caticõã nio joroque caãtiere mu yu jobujioatacu —cõ ññupã.

¹¹ Bairo cã caĩrõ tũgo, carõmio puame qũĩ jẽniñanemoñupõ tunu:

—¿Ñe mena ocore mu waneĩati? Ati ope ãcũãjãñũña. Bairi, ¿noorũ oco cacat-icõãninucũrĩjẽrẽ mu bocabujioatĩ?

¹² Marĩ ñicũ Jacob ãnacũ ati ope macããjẽrẽ etinucũñañupĩ. Cũ pũnaa, cũ yarã, cũ canurã cãã etinucũñañupã. Ati opere ati yepa macããnarẽ na cũñañupĩ Jacob ãnacũ. ¿Mu puame roque cũ netõrõ caãnimajũũ mu ãniñati? —qũĩ jẽniñañupõ carõmio Jesure.

¹³ Bairo cõ caĩrõ tũgoũ, atore bairo cõ ññupã Jesús:

—Nipetiro ati opere caoco etirã puame bairoa ñeme jipicõãgarãma tunu.

¹⁴ Ni ñcũ atie oco yu cajogarijere caetii puame pũgani cãrõ ñeme jipinemoetigũmi tunu. Cãpũre cũ yeripũ oco tutuaro cawitipetietore bairo yeri tũgoñatutuacõãñajẽ cããrẽ cãgocõã niñucũgũmi. Tie jũgori caticõã niñucũgũmi tocãnacã rãmu —cõ ññupã Jesús.

¹⁵ Bairo cã caĩrõ tũgo, carõmio puame bairo qũĩñupõ tunu:

—Toroque, tie ocore yu joya, pũgani cãrõ yu cañemejipinemoetiparore bairo i. Ati operũre pũgani cãrõ oco wago yu bainemoetigo yua —qũĩñupõ Jesure.

¹⁶ Bairo cõ caĩrõ tũgomicũã, atore bairo cõ ññupã Jesús:

—Mai, mu manapũre cũ pioja. Cũ piiri bero, atorũ asã cũ mena.

¹⁷ Bairo cã caĩrõ, carõmio puame atore bairo qũĩñupõ:

—Camanapũ mãcõ yu ãniña.

Jesús puame bairo cõ caĩrõ, bairo cõ i yũyupũ:

—“Camanapũ mãcõ yu ãniña,” mu caãta, cariapea miña.

¹⁸ Jicã wãmo cãnacũ majũ camanapũ cãtimirĩcõ mu ãniña. ãme mu mena caãcũ cũã mu manapũ majũ mee niñami. Toreco, cariapea miña —cõ ññupã.

¹⁹ Bairo cũ caĩrõ, carõmio puame atore bairo qũĩñupõ Jesure.

—Mu caĩrĩjẽrẽ tũgori, merẽ yu masĩña: Muã, profeta, Dios yaye quetire caquetibũjuri majõcu mu ãcã.

²⁰ Bairi jãã, Samaria yepa macããna jãã ñicũjãã jicu ãtãũpũ Diore cũ ñubuenucũñupã. Mujãã judío majã roque aperopũ Jerusalẽpũ mujãã ñubuenucũña —qũĩñupõ.

²¹ Bairo cõ caĩrõ, atore bairo cõ ññupã Jesús:

—Yu caĩrĩjẽrẽ cariape tũgoya: Jicu ãtãũpũ áperimirãcũã, o Jerusalén macãpũ áperimirãcũã, marĩ Pacũ Diore cũ mujãã cañubueamasĩpa rãmu cõñarõ baiya.

²² Mujãã, Samaria yepa macããna Diore tũgonucũmirãcũã, cũ mujãã masĩtĩña. Jãã, judío majã roque Dios camasãrẽ cũ canetõgarije quetire cũ caquetibũjucũrĩcãrã majũ ãniri cũ jãã masĩña.

²³ Bairi camasã caroaro cariape Diore na cañubuerica yũtea etaro baiya. Merẽ ti yũtea ãñijũgoya. Bairi camasã noo na cañubuenucũrĩpũ jũgori mee, Espĩritu Santo na yeripũ cũ caãno jũgori puame roque Diore cũ ñubuegarãma. Tore bairo na cañubuoero boyami Dios cãrẽ caroaro cariape cañubuerã puamerẽ.

²⁴ Marĩ cañãecũ niñami Dios. Bairi cãrẽ caroaro cariape cañubuerã puame na yeri na catũgoñarĩjẽpũ roque cãrẽ cañubueparã niñama —cõ ññupã.

²⁵ Bairo cũ caĩrõ, carõmio puame atore bairo qũĩñupõ Jesure:

—Ape rãmu Mesías Dios cũ cabesericũ, Cristo cawãmecesũ cũ caetapeere yu masĩña. Cũ, etãũpũ, cũ majũ nipetirijere marĩ quetibũjũgũmi —qũĩñupõ.

²⁶ Bairo cõ caĩrõ tũgoũ, bairo cõ i masĩõñupã Jesús:

—Yu, mu mena cabũsupẽni, cũã yu ãniña Cristo, Dios cũ cabesericũ majũ —cõ ññupã Jesús.

²⁷ Bairo cõ cũ caĩquetibũjũripũnaa, jãã, Jesús cũ cabuerã, macãpũ caũgarique wapatiratãna cũ tũpũ jãã etawũ. Bairo etarã yua, dope bairo jãã i tũgoñamasĩẽpã, Jesús carõmio mena cũ cabũsupẽnirõ ñnarã. Bairi, “¿Ñe ñnierẽ mu átiyati?” jãã i jẽniñaepã Jesure.

²⁸ Bairo carõmio puame jãã caetaro ñnarã, cõ oco warica joture toa piti ropocõãwõ. Bairo piti ropo yaparo, macãpũ acoãmó. Topũ etari, atore bairo na i quetibũjũyupo to macããnarẽ:

²⁹ —Tiaya mujãã cũã. Nipetiro ñnarã. Jõ jicãũ camasocũ niñami dope bairo yu caãtajere camasĩpeyocõãũ. ¿Cristo, Dios cũ cabesericũ mee cũ ãnibauyati? —na i quetibũjũyupo.

³⁰ Bairo na cō cañquetibujuro tūgorā, to macāāna puame ti macārē witiá yua, jāā cañnopu etawā.

³¹ Mai, na caatipaua Jesure, “Ugariquere ugaya,” cū jāā ĩmiwū.

³² Bairo jāā cañrō tūgomicūā, atore bairo jāā ĩwī Jesús:

—Yua, apeye ũnie ugarique yu cūgoya mujāā camasiētērē.

³³ Bairo cū cañrō tūgorā, jāā, cū cabuerā puame atore bairo jāā āmeo ĩ busuwu:

—¿Aperā merē ugariquere cū na jeatibaupari? —jāā ĩwū.

³⁴ Bairo jāā cañrō tūgou, Jesús puame atore bairo jāā ĩwī:

—Dios, yure cajou, cū caborijere ácu yu átiya. Bairi jīcāū butiuro caugagatūgoñaurē bairo yu cūā yu cū caātirotijoriquire yu átipegoyaya.

³⁵ Atoce bairo yu mujāā ĩña: Baparićānacāū muiṗua rusaya oterique caríca catiparo jūgoye. Bairo yu mujāā cañmiatacāārē, ape wāme ĩcōñarī mujāārē yu quetibujupa: Oteriquere ĩñañijate. Yura, merē jeriqueru niña.

³⁶ Oterique rícare cajei majōcu cū capaarique wapa wapatagumi. Cū capaarique wapa puame Dios cū cajoriye yeri capetieti pūna majū niña. Bairo bairi oterique caotei, cabero cū caoterique caríca catopu tiere cajei cūā puḡarārpa useanigarāma.

³⁷ Camasā na caquetibujunucūrī wāmerē bairo cariape baiya: “Jīcāū jicoqueirpa oteimi. Cabero cū caoterique caríca catopu apei jemi tunu,” ĩ nucūñama camasā.

³⁸ Mujāā, yu cabuerā, na cañnucūrōrēā bairo mujāā baiya. Mujāārē yu yaye quetire mujāā yu quetibujū rotijoya merē aperā na caquetibujūjūgoricarā tūpu, caroaro jīcārō tūni na catūgopeti jīātietaparore bairo ĩ. Mujāā, aperā na capaajūgoriquerupe capaayaparo petietabojarārē bairo mujāā yu átirotijoya na watoarupe. Bairi merē mujāārē masiryoetiya mujāā yu caquetibujurotijoriye yua —jāā ĩwī Jesús yua.

³⁹ Bairi capāārā to macāāna Samaria yepa macāāna, “Nipetiro yu caátajere masīpēcōñāmi Jesús,” carōmio cō cañrō jūgori, qūñroa jūgowā Jesure.

⁴⁰ Bairo bairi Jesús tūpu etarā, “Ápericōñā,” qūñwā Jesure. “Jāā mena mu tuagu mai,” bairo na cañrō tūgou, puḡa rāmu majū na mena āmi Jesús, narē bue ácu.

⁴¹ Bairo Jesús cū caquetibujurijere tūgorā, cūrē cañroarā menarē āninemowā capāārā to macāāna camasā.

⁴² Na puame atore bairo cō ĩwā carōmiorē:

—Ñamicāā jāārē mu caquetibujataje jūgori Jesús mena jāā tūgoñatutuajūgoaru. Āme roque jāā majū cū caquetibujurijere tūgori, nemojāñurō cū mena jāā tūgoñatutuaya. Cariape cūā niñami ati umurecōo macāāna na carorije wapare canetōū majū —cō ĩwā to macāāna carōmiorē.

Jesús sana al hijo de un oficial del rey

⁴³ Bairo puḡa rāmu Samaria yepa macāāna mena cū cañniatato bero, Jesús Galilea yeparu acoámī.

⁴⁴ Mai, Jesús, cū majū cū cañtatore bairo baiwu: “Ni ũcū Dios yau profetare cū ya macā macāāna cū boenama. Noa majū qūñroaenama.”

⁴⁵ Bairo bairi Jesús Galilea yeparu cū caetaro ĩñarā, camasā to macāāna puame caroaro cū jēniwā. Mai, na cūā Jerusalēpu Pascua bose rāmu ĩñarā etayupa. Topu Jesús cū caāti ĩñorīqūērē ĩñañupā. Bairo bairi caroaro qūñña useaniwā Jesure.

⁴⁶ Bairo Jesús Galilea yeparu āñesēā, Caná na cañrī macāpu ocorea, use oco majū cū caātijēñorīcā macāpu tunucoámī. Ti macāpūre āñupī jīcāū ti yepa quetiupau rey roca carotimasī majū. Cū macā puame butiuro riayupu ape macāpu Capernaupu.

⁴⁷ Bairo bairi, “Jesús Judea yeparu cañniatacu Galilea yeparu etaupu,” na cañrījērē queti tūgori, Jesús tūpu ásupu. Cūtu etau, “Jito yu ya wiipu. Yu macā puame cariacupu niñami. Cū catiou asá,” butiuro qūñwī capacu Jesure.

⁴⁸ Bairo cū cañrō tūgou, atore bairo qūñwī Jesús:

—Mujāā camasā, yu caātimasīñjē átijēñorīqūērē mujāā caññaepata, yu mena mujāā tūgoñatutuætinucūñña.

⁴⁹ Bairo cū cañrō tūgomicūā, atore bairo qūñwī quetiupau rey roca carotimasī Jesure:

—Yu Quetiupau, jito, diwatoa! Yu macā cariacupu niñami.

⁵⁰ Bairo cū cañrō tūgou, atore bairo qūñwī Jesús:

—Mu ya wiipu tunucoa ácúja. Merē mu macā catigami —qūñwī.

Bairo cū cañrījērē cariape tūgou, carotimasī puame acoámī cū ya wiipu.

⁵¹ Bairo cū catunu átipaua, cū paacoteri majā puame maapu cū bocāetari, atore bairo qūññuparā:

—jMu macā caticoami merē!

⁵² Bairo na cañquetibujuro tūgori, “¿Dipau muiṗu cū cañno majū cū cati jūgoati yu macū?” na ĩ jēniñañupā. Bairo cū cañrō, qūññuparā:

—Ñamicã, jïcãrõ riape beroaca cû bũgõjãnaapu —qũĩ quetibũjuyuparã.

⁵³ Bairo na caĩquetibũjuro tũgõu, caracu puame tũgomasĩ rocajoyupu: “ ‘Merẽ mũ macũ caticoayami,’ Jesũs yũ cũ caĩata hora majũ niupã,” ĩ tũgomasĩ rocajoyupu. Bairo tiere na cũ caquetibũjuro tũgorã, cũ, cũ ya wii macããna nipetiro cũã cãrẽ bairo Jesũs mena tũgoñatutua jũgoyuparã.

⁵⁴ Mai, carotimasĩ macãrẽ Jesũs cũ cacatiorique puame Galilea yepapure ocorea, use oco majũ cũ caátijẽnorĩquẽ bero cũ caati ĩnobaporique ãmu ti wãme.

5

Jesús sana al paralítico de Betzata

¹ Bairo jïcã yũtea canetõrõ bero Jesũs puame judío majã na cabose rãmu qũẽnorõ ĩñau ácu, tunu ámi Jerusalén macãpu.

² Mai, ti macã Jerusalén puame ütã mena ãmũarõpu na caẽñotaãmejorerica macã ãmu. Bairi jïcã jope oveja nurĩcãrã na cajããrĩ jope cawãmecuti jope ãmu. Bairo bairi ti jope jãátãpu tũre ãmu jïcã ope caoco witiiri ope. Tipau Betzata wãmecãpu yũ yaye hebreo mena. Ti opeture jïcã wãmo cãnacã jopee majũ jopeeri werique ãmu.

³ Bairo bairi ti jopeeri tũre capããrã cariarã ãma. Jïcããrã cacaapee ĩñamasĩena, aperã caãmasĩena, aperã cabũũrã cũña jowã tipãre. Na puame oco cajabewẽrĩjẽrẽ coterã baiwã.

⁴ Mai, ángel puame masĩã mano cũ cabori rãmũpu caãno ti oco operũ etanucũũpu. Bairo etari, ocore átijabenucũũpu. Bairo cũ caátijabero bero, ni ũcã tie ocore cañaũajũgõu puame cũ cariyecũtie cũ netõcõã nucũũparõ.

⁵ Mai, na menarẽ jïcãũ ãmi treinta y ocho cũmarĩ majũ cariyecũtiãcũ.

⁶ Bairo bairi Jesũs ti operi tũpu netõácũ, topũ cacũñaurẽ qũĩñawĩ. Yoaro cũ cariyecũto qũĩñamiãcũ, atore bairo qũĩ jẽniñawĩ Jesũs cariaure:

—¿Mũ riaye canetõrõ mũ boyati?

⁷ Cariaũ puame atore bairo qũĩ yuwĩ Jesure:

—Yũ Quetipau, yũre cajuãtinemoũ manimajũcõãñami. Tocãnacã nia oco cajabenetõrĩpau caãno tie ocorũ yũ cañaũuagaro, aperã puame yũ jũgoye ñaũuaweyocõã nucũñama —qũĩwĩ Jesure.

⁸ Bairo cũ caĩrõ tũgõu, atore bairo qũĩwĩ Jesũs:

—Wãmũnucãña, mũ cacũñarõrẽ nepũsari ácũja. Merẽ mũ riayere yũ netõcõãña.

⁹ Bairo cũ caĩrõ, jicoquei ñucoami cariaye catĩmiatacu puame yua. Bairo wãmũnucã yua, cũ cacũñarõrẽ ne acoãmi. Mai, ti rãmu puame judío majã na cayerijãrĩ rãmu ãmu.

¹⁰ Bairo bairi Jesũs cũ cacatioatacu cũ cacũñarõrẽ cũ caneátõ ĩñarã, judío majã quetiuparã puame atore bairo qũiwã cãrẽ:

—¿Nopẽĩ ãme rãmu marĩ cayerijãrĩ rãmu caãnimiatacũãrẽ, mũ cacũñarõrẽ mũ ne ñesẽãñati? Ati rãmu ũnorẽ bairo boetiya —qũiwã.

¹¹ Bairo na caĩrõ tũgõu, atore bairo na ĩwĩ cariamiatacu:

—Yũre cariaye netõatacu puame, “Mũ cacũñarõrẽ nerĩ ácũja,” ñiami —na ĩwĩ.

¹² Atore bairo qũiwã tunu:

—¿Ñamu majũ, “Mũ cacũñarõrẽ nerĩ ácũja,” mũ qũĩati? —qũĩ jẽniñawã.

¹³ Bairo na caĩjẽniñarõ tũgori, cacatiatacu puame qũĩña macãmiwĩ Jesure. Qũĩña bócaemi. Jesũs puame bauemi, merẽ capããrã camasã caĩñarã etarã watoapu caácũ ãnirĩ.

¹⁴ Cabero Dios ya wii templo wiipu cũ boca etaũ, atore bairo qũiwĩ Jesũs cũ cacatioatacure: “Tũgopeoya yũ caĩrĩjẽrẽ: Merẽ canetõatacũpu mũ ãniña. Bairi roro mũ átinemoepa. Carorije mũ caãtinemoata, nemojãũrõ mũ tãmũogu tunu —qũiwĩ Jesũs.

¹⁵ Bairo Jesũs cũ caĩrõ bero, caãmũ puame judío majã quetiuparãrẽ na quetibũjũ ámi. “Yũre cariaye netõatacu puame ‘Jesũs’ wãme cũtiyami,” na ĩ quetibũjũwĩ.

¹⁶ Bairo cũ caĩrõ tũgorã, judío majã quetiuparã Jesũs, yerijãrĩcã rãmũrẽã caãmũrẽ cũ canetõrĩquẽ jũgori cũ mena asiarã popiye cũ baio joroque átigayupa.

¹⁷ Jesũs puame bairo na ĩwĩ:

—Yũ Pacũ tocãnacãnia paanucũñami. Yũ cũã cãrẽã bairo yũ paanucũña.

¹⁸ Bairo cũ caĩrõ tũgorã, nemojãũrõ Jesũs cũ cariaro boyuparã judío majã quetiuparã puame. Mai, “Marĩ cayerijãrĩ rãmu macããjẽ marĩ ñicãjãã na carotĩcũrĩquẽrẽ nũcũbũgoetiyami Jesũs, bairo cariyecũcũre cũ cacatioata,” ĩ tũgoñarĩ, cũ mena asiajãũũuparã. Bairo tunu, “ ‘Dios ñĩñami yũ Pacũ majũ,’ cũ caĩata, ‘Yũ, Dios mena jïcãrõrẽ bairo jãã ãniña,’ caĩrẽ bairo ĩñami Jesũs,” ĩ tũgoñarĩ, netõrõ majũ cũ mena asiayuparã.

La autoridad del Hijo de Dios

¹⁹ Bairo na caĩtũgoñarĩjẽrẽ masĩcõãrĩ, atore bairo na ĩwĩ Jesũs: “Cariape mujããrẽ ñiña: Yũ, Dios macã nimicãã, dise ũnie átijẽnorĩquẽrẽ yũ majũã yũ áti masĩẽtĩña. Yũ Pacũ cũ

caátigarijere masĩrĩ, cū carotiro mena jeto tiere yu áti masĩña. Yu Pacu cū caátigarijere masĩrĩ, tie nipetirijere yu átinucũña.

²⁰ Yu Pacu yure mairĩ, nipetirije cū caátinucũrĩjêrê ñiñoñami. Āme caámasĩecũrê cū yu caátiorije netõjãñurõ caroa macããjê cū caátigarijere yu áti ñnogumi caberopyre. Tie roquere ñnarã, nemorõ mujãã ñña acumajũcõãgarã.

²¹ Yu Pacu ñame cabaiyasiricarãre tunu na caticõdãñami. Cũrê bairoa yu cãã noo yu caborãrê na yu joya catiriquere.

²² Yu Pacu ñame ni ùcũ camasocure qũñña beseetiyami. Yu ñamerê nipetiro camasãrê na ññabeseroti yu jowĩ.

²³ Yure na caĩroarore bairo yu macũ cããrê na ñroáto, ĩ, yu jowĩ yu Pacu Dios. Bairi yure caĩroaecu ñame yu Pacu yure cajoricu cããrê caĩroaecure bairo nicõdãñami mai.

²⁴ “Cariape mujããrê ñña: Ni jĩcãũ ùcũ yu yaye quetire catũgousau, bairi Dios yure cajoricu mena catũgoñatutuan ñame caticõã ninucũgumi tocãnacã rũmua. Popiye cū baio joroque Dios cū caátirãu mee ññami. Bairi cū, ñamicã cabaiyasiricu nimicãã, ãmerê yua, cacaticõãninucũrê bairo tuayami.

²⁵ Cariape mujããrê ñña tunu: Petoaca rusaya ati yepa macããna yu, Camasã Jũgocure, yu na catũgousaparo. Merê yu na catũgousari yutea ãñijũgoya. Yure catũgousaena ñame yasiricaropy caápãrã majũ tuagarãma. Yu yaye quetire cariape catũgorã ñame roque caticõã ninucũgarãma tocãnacã rũmua.

²⁶ Yu Pacu camasãrê ãnicõãninucũrĩqũerê cajou ññami. Bairo bairi yu cããrê camasãrê ãnicõãninucũrĩqũerê na yu cajoro boyami.

²⁷ Tunu bairoa Camasã Jũgocu yu caãnie jũgori yu ñamerê nipetiro camasãrê na ññabeseroti yu jowĩ.

²⁸⁻²⁹ Bairo yu caĩquetibũjarijere tũgorã, acuaeticõãña. Jĩcã rũmũ nipetiro cabaiyasiricarã cãã yu yaye bũsũriquere tũgogarãma. Tiere tũgorã, masĩ operipũ caãnimiatana catitunugarãma. Caroarõ cariape caátana catitunurĩ bero, useanirĩ ãnicõã ninucũgarãma tocãnacã rũmua. Roro caátana ñame roque catitunurĩ bero caũpetietorũ popiye baicõã ninucũgarãma tocãnacã rũmua,” na ĩ quetibũjwĩ Jesús judío majã quetiuparãre.

Pruebas de la autoridad de Jesús

³⁰ ĩ quetibũju yaparo, atore bairo na ĩwĩ tunu: “Yu majũ jĩcãũã camasãrê ñña bese-masĩetĩña. Yu Pacu cū caboro cū carotirore bairo na ñña besemasĩña. Bairo bairi na yu caĩñabeserije ñame caroarõ cariape ñña. Yu majũã yu caboro yu caátigarijere yu áperiya. Yu Pacu, yure cajoricu, cū caborore bairo yu átinucũña.

³¹ Tunu bairoa yu majũ, ‘Yu yaye bũsũrique cariape ñña,’ jĩcãũã mujããrê yu caĩata, ‘Mũnana, marĩ ĩtoyami,’ mujãã ĩbujiorã.

³² Bairo mujãã caĩmiatacããrê, apei yu caátĩãnierê ñnarĩ, ‘Cū yaye bũsũrique cariape ñña,’ mujããrê ññami. Yure cū cajũgoĩrĩjê ñame roque caãnimajũrĩjê ñña.

³³ Tunu apei Juan Bautista tũpyre yu yaye quetire mujãã yarã mena mujãã jẽniña rotijoyupa. Juan ñame cariape majũ mujããrê quetibũju joyupi yu caátĩãnie quetire.

³⁴ Jĩcãũ camasoc, ‘ “Jesús yaye bũsũrique cariape ñña,” mujããrê cū caĩquetibũjueticõãta, yu átimasĩetĩbujiorũ,’ ñi tũgoñãetĩña baĩpua. Dios mujããrê cū canetõrõ roque yu boya. Bairo bairi Juan narê cū caĩrĩqũerê na tũgobocãto ĩ, tiere mujããrê ññemoñña.

³⁵ Juan ñame cajĩñabusujũgori majõcure bairo caãcũ ãmi. Cajĩñabusurica caroarõ jĩñawoya. Tia jĩñabusurica caũbusuorore bairo ãmi Juan, Dios yaye caroa quetire quetibũju ãcũ. Tie cū yaye quetibũjuriquere tũgorã, nocãrõ mea tiere mujãã tũgo useanimiñupã.

³⁶ Yu caátijẽñorĩjê ñame Juan cū caquetibũjuriquere netõrõ caãnimajũrĩjê ñña. Yu caátijẽñorĩjê yu Pacu cū caátitoririje majũ ñña. Bairo bairi tiere ñnarĩ, ‘Cariapea Jesús, Dios cū cajoricu majũ ññami,’ yure mujãã caĩmasĩpee ñña.

³⁷ Yu Pacu, yure cajoricu ñame, yu caátĩãnierê caroarõ quetibũjuyami mujããrê. Di rũmũ ùno cū cabũsũrije majũrê mujãã catũgoetimiatacããrê, bairi tunu cū cabaurijere mujãã caĩñãetimiatacããrê, tore bairo mujãã quetibũjuyami baĩpua yu Pacu.

³⁸ Bairo mujããrê cū caquetibũjumiatacããrê, yu, cū cajoricure mujãã ĩroaetiya. Bairo bairi cū caquetibũjurijere mujãã tũgo useatinucũña. Cayeri tũgõsaena mujãã ãniña.

³⁹ Yeri capetietiere bõcagarã, Dios yaye quetire na cawoaturica tutire caroarõ ĩroarique mena mujãã buecõã ninucũmiña. Yua, ti tutire cawoaturicarã na cawoatujũgoyetacu yu ãniña.

⁴⁰ Bairo na cawoatujũgoyetacu yu caãnimiatãcããrê, mujãã ñame yu mujãã boetiya. Bairo yure mujãã caboeticõãta, yu cajomasĩrĩjê yeri capetieti pũnaarê mujãã cũgoetigarã,” na ĩwĩ Jesús judío majã quetiuparãre.

⁴¹ ĩ quetibũju yaparo, atore bairo na ĩ quetibũjwĩ tunu: “Camasã, ‘Caroarõ majũ caquetibũju ññami,’ yure na caĩpee yu macãetĩña.

⁴² Bairo macãetĩrĩ, bairo mujããrẽ ñinemoña: Mujãã yeri mujãã catũgoñarĩjẽrẽ yu masĩña. Mujãã puame roque mujãã yerĩpu Diore camasĩena majũ mujãã ãniña.

⁴³ Yu Pacu cũ carotiro jũgori mujããrẽ buei acũ yu apũ ati yeparũre. Bairo cũ cajoricu yu caãnimiatacũãrẽ, yu mujãã boetiya. Apei cabuei cũ majũã cũ caboro mujãã tũpu cũ caapãta, cũ mujãã tũgousabujiorã.

⁴⁴ Aperã, 'Caroarã mujãã ãniña,' mujããrẽ na caĩrĩjẽrẽ mujãã boya. Bairo bomirãcũã, Dios jĩcãũã caãcũ puame, 'Caroarã mujãã ãniña,' mujããrẽ cũ caĩree puamerẽ mujãã macãetĩña. Bairo cabairã ãnirĩ, dope bairo yu mena mujãã tũgoñatutua jũgomasiẽna.

⁴⁵ Tunu bairoa, 'Marĩ caãtiere qũĩ busujãbujioumi Diopũre,' i tũgoñaeticõãña. Bairo mee yu átiya. Moisés ãnacũ puame roro mujãã caãtiere quetibujũ buitiyami mujããrẽ Diopũre. Moisés ãnacũ mujãã caĩroanucũũ majũ puame roque bairoa átiyami.

⁴⁶ Yu puame Moisés ãnacũ cũ cawoatujũgoyecũtascu yu ãniña. Bairi cũ yaye quetire caroaro cariarpe mujãã catũgoata, yu yaye queti cũãrẽ mujãã tũgousabujiorã.

⁴⁷ Cabũgoroã cũ yaye cũ cawoatucũrĩqũẽrẽ cariarpe mujãã catũgousaepata, nejojãñurõ ãnirĩ mujããrẽ yu caĩrĩjẽ roquere mujãã tũgousaena," na ãwĩ Jesũs judio majã quetiuparãrẽ.

6

Jesús da de comer a cinco mil hombres

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Tipau bero Jesũs tunucoãmĩ Galilea yeparũre tunu. Topũre ãcũ, Galilea macããra utabucũrapu pẽñawĩ. Mai, tira puame ape wãme Tiberias wãmecũtiya.

² Bairo bairi to macããna camasã cũ camasĩrĩjẽ mena Jesũs cariyecũnarẽ cũ canetõrõ ãñawã. Bairo cũ caãti ãñorĩjẽrẽ ãñarã, cũ berore usawã capããrã camasã.

³ Bairi jãã, Jesũs cũ cabuerã cũã, ape nũgõãpu pẽña etarã yua, ãtãũpu jãã wãmũcoãpũ. Wãmũã, jãã etanumũcoãpũ.

⁴ Tipau caãno judio majã na ya bose rũmu Pascua cawãmecati rũmu caãniparo cõñarõ baiwu.

⁵ Bairo Jesũs camasã capããrã cũ bero na caũsaro ãñau, atore bairo qũĩwĩ Felipere:

—¿Noopũ ugariquere marĩ wapatirãti, ãnoã nipetiro camasãrẽ marĩ canupeere?

⁶ Mai, Jesũs puame merẽ dope bairo cũ caãtipecere masĩmicũã, tore bairo cũ jẽniñawĩ Felipere, "¿Dope bairo yure cũ yuati?" i.

⁷ Bairo cũ caĩrõ tũgou, atore bairo qũĩwĩ Felipe Jesure:

—¡Ago, tame! docientos denario moneda tiiri mena pããrẽ na marĩ cawapatinumiatããrẽ, nipetiro camasãrẽ petoaca caãnie etatuaetibujioro —qũĩwĩ Felipe.

⁸ Bairo cũ caĩrõ tũgou, apei jãã mena macããcũ Andrés, Simõn Pedro bai puame, atore bairo qũĩwĩ Jesure:

⁹—Atore ñĩami cawĩmãũ jĩcãũ. Cũ puame jĩcã wãmo cãnacã rupaa cebada mena na caãtaje pããrẽ cũgoyami. Bairi tunu wai puãgarããcã cũgoyami. Atie ugariqueaca, ãnoã camasã capããrã na caãnoi, na etatuaetimajũcõãbujioro —qũĩwĩ Andrés.

¹⁰ Bairo cũ caĩrõ tũgori, atore bairo qũĩwĩ Jesũs:

—Nipetiro camasãrẽ na rui rotiya.

Mai, to na caruiparo puame caroaro cataa cuto ãmu. Bairo bairi etanumu peticoama taa buĩpu nipetirã, jĩcã wãmo cãnacã mil majũ camasã.

¹¹ Bairo na caruĩro ãñau, Jesũs puame pan rupaare nerĩ, Diore, "Jãã mena mu ñujãñũña," qũĩ jẽniwĩ. Bairo qũĩ jẽni yaparori bero, yeparũ caruirãrẽ tie pããrẽ jãã batorotiwĩ. Torea bairo ãmi wai cããrẽ. Bairo átiri bero, camasã na caugagaro cãrõ ugawã.

¹² Bairo na caugatuaro bero, atore bairo jãã ãwĩ Jesũs, jãã, cũ cabuerãrẽ:

—Na caugarugarije jeneñoña, yasire ãrã —jãã ãwĩ Jesũs.

¹³ Bairo cũ caĩrõ tũgori, cũ carotirore bairo jãã apũ. Jĩcã wãmo cãrõ pan rupaa caãnimiatajere jãã jeneño jirowu puãa wãmo peti rũpore puãa pẽnirõ cãnacã piiri majũ.

¹⁴ Bairi to macããna camasã, bairo Jesũs pan, wai mena cũ caãti ãñoatajere ãñarĩ, atore bairo ãmeo ãwã na majũ:

—Toroquere, ãni Jesũs, "Jĩcãũ profeta Dios cũ cajorau majũ ati yeparũre atĩgumi," marĩ ñicũjãã ãnana na caĩquetibujũ jũgoyetiricu ãcãmĩ. Cariapeã cũã ãnibauyami —ãmeo ãwã na majũ.

¹⁵ Bairo ãmeo ãrã yua, bũtioro ti yepa Quetiupau rey cũ jõõgarã cũ neãgamiwã Jesure. Cũ puame bairo cũ na caãtigarijere boecu, ãtãũ buĩpu wãmũcõãmĩ yua, jĩcãũã ãnigu.

Jesús camina sobre el agua

(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶ Cabero canaiocũmuatĩpau jãã, Jesũs cũ cabuerã puame utabucũrapu jãã roããpũ.

¹⁷ Bairo cūmuapu etajãã, ti utabucurare jãã pẽña jũgoapu, Capernaum macãpu etarãgarã. Tocãrõã merẽ naitĩã peticoãpu. Jesũs puame jãã tũpu etaemi mai.

¹⁸ Bairo jãã capẽña atĩpu, wĩno butiuro papu jũgoapu. Bairo oco turi paca majũ jabewu.

¹⁹ Bairo bairo yoaropu jĩcã wãmo cãnacã kilómetro majũ jãã caatusátĩpu, Jesũs puame jãã tũpu acã, oco buĩpu peacoamĩ. Bairo cã caató ñĩnarã, butiuro jãã uwicoãpu.

²⁰ Bairo jãã cauwiro ñĩnu, atore bairo jãã ì jowĩ Jesũs:

—ÿYu yarã, Jesua yu ãniña, yu uwieticõãña! —jãã ìwĩ.

²¹ Bairo cũ caĩrõ tũgorã, cūmuapu cũ caetajãrõ jãã bowu. Bairo cũ caetajãrõ bero, jicoquei ape nũgõã tũpu jãã etacoãpu yua.

La gente busca a Jesús

²² Ti rãmu busuri rãmu caãno, camasã utabucura ape nũgõãpu catuaricarã puame jĩcãã caãnia cūmuu mena jãã capeñaatajere masĩnuã. Tunu bairoa Jesũs jãã mena cũ caãpẽriataje cããrẽ masĩcõãñupã.

²³ Tipuã beroaca aperã Tiberias macããna etayuparã na cūmuu mena, Jesure cũ macãrã. Bairo, Jesũs Diore, “Jãã mena mu ñujãñuña,” cũ caĩ jẽniĩcãrõ bero, capããrã camasã na capan ugaricaropu etayuparã.

²⁴ Bairo na capan ugaricapauapu etari bero, Jesũs bairo jãã cũ cabuerã cããrẽ jãã bócaetiri, na cūmuupu etajãñuparã tunu. Bairo etajãã yua, jããtu Capernaupu atĩ acoasũpa Jesure macãránã.

Jesús, el pan de la vida

²⁵ Bairo bairo jãã tũpu pẽñaeta yua, atore bairo qũĩ jẽniñawã Jesure:

—Jãã Quetiupu, ¿dope bairo bairo mu peñaetaatĩ utabucura atĩ nũgõãpu? —qũĩ jẽniñawã.

²⁶ Bairo na caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo na ìwĩ Jesũs:

—Caripea mujãã ñiña: Yu caátijẽñorĩquẽ puamerẽ, “¿Dope bairo ñgaro to ñĩati?” ì tũgoñarã mee yure mujãã macãrã atũpa. Pan, mujãã caugayapĩrique jũgori roque yure mujãã macãrã atũpa.

²⁷ Mujãã caugapee jeto meerẽ macãña. Ati yepa macããjẽ ugarique yoaro mee peticoaya. Mujããrẽ yu cajogarije yeri capetieti pũna puame roquere butiuro macãña. Tie puame ñiña capetietie majũ. Torecuna, yu jowĩ yu Pacu Dios, “Caĩcõãninucũpeere camasãrẽ na mu jogu,” ì —na ìwĩ Jesũs.

²⁸ Bairo cũ caĩrõ tũgorã, atore bairo qũĩ jẽniñawã Jesure:

—¿Dope bairo jãã átĩbujocuti, Dios cũ caátipeere cũ carotirore bairo átĩpeyogarã?

²⁹ Bairo na caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo na ì nemowĩ Jesũs:

—Dios mujããrẽ cũ caátĩrotirije atore bairo ñiña: Yu, cũ cajoricu, yu yaye quetire cariape mujãã catũgousaro boyami —na ìwĩ Jesũs.

³⁰ Bairo cũ caĩrõ tũgorã, atore bairo qũĩ jẽniñanemowã Jesure:

—¿Ñe ñnie átĩjẽñorĩquẽrẽ jãã mu átĩ ñĩouati, mu yaye quetire cariape jãã catũgousaparore bairo ì? ¿Dope bairije jããrẽ mu átĩ ñĩouati?

³¹ Marĩ ñicũjãã ãnana desierto cayucumanopu ãna, ugarique manã cawãmecutiere uganucũñañupã. Dios yaye quetibujurica tutipu cãã torea bairo quetibujuya: “Dios puame umũrecóo macããjẽ ugarique pan ñnierẽ na jonucũñupĩ,” ñiña ti tutipu —qũiwã Jesure to macããna.

³² Bairo na caĩrõ, atore bairo na ìwĩ Jesũs:

—Caripea mujããrẽ ñiña: Moĩsẽ ãnacũ ugarique umũrecóo macããjẽrẽ marĩ ñicũjãã ãnanarẽ na joesupi. Yu Pacu puame roque na joyupi. Cãã ñiñami umũrecóo macããjẽ ugariquere bairije caroa majũrẽ cajocõãninucũ.

³³ Yu, umũrecóopu caãnacũ atĩ yepapu Dios cũ cajoricu yu ãniña. Pan, Dios cũ cajorijere bairo yu ãniña atĩ umũrecóo macããna camasãrẽ. Yeri capetieti pũnarẽ cajoãcũ yu ãniña —na ìwĩ Jesũs.

³⁴ Bairo cũ caĩrõ tũgorã, bairo qũiwã Jesure:

—Jãã Quetiupu, tie pan ñnierẽ jãã jonucũña —qũiwã.

³⁵ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ñemowĩ Jesũs tunu:

—Yua, yu ãniña ugarique pããrẽ bairo caãcũ cacaticõãninucũrĩquẽrẽ cajoãcũ. Bairo ni ñcũ yutu caatĩgau puame ñi rãmu ñno auatãmuoetĩgumi. Tunu bairo ni ñcũ yu yaye quetire catũgousau ñi rãmu ñno ñeme jipietĩgumi. Yure catũgousarã puamerẽ ñe ñnie na rusaetigarõ na caãniuseanipee caroa yeri cutaje, ñgu ñiña.

³⁶ Mujãã puame roque yu caátĩnierẽ ññamĩrãcũã, yu mena mujãã tũgoñatutuaetiya. Tierea merẽ mujããrẽ yu quetibuju yaparomiña. Mujãã puame mujãã tũgogaetiya.

³⁷ Nipetiro yutu caatĩparãrẽ mai yu Pacu puame na yeripu yutu na atũtũgoñao joroque na ásupi. Bairo cũ caátana yutu na caetaro, ñi rãmu ñno na boeticõã yu baietĩgu.

³⁸ Yua, umurecõõru caatácu ati yeparu etari, yu caboro mee, yu Pacu, yure cajoricu, cū caátirotiquirere áti acú yu baiwu.

³⁹ Yu Pacu, yure cajoricu, yu cū caátiroticūrĩqũẽ atore bairo niña: Yu yarã nipetiro cū cacũricãrãrẽ yu canetõrõ boyami. Bairo bairi ati umurecõõ capetiro caãno, cariaricarã na caãnimiatacũãrẽ, narẽ yu cacatiõro boyami.

⁴⁰ Yu, Dios Macũ, atore bairo yu caãto boyami yu Pacu: Nipetiro camasã yu caátianierẽ ñnarĩ bero, yu yaye quetire cariape catũgõsarã na cacaticõãninucũrõ átirotiyami. Bairo bairi ati umurecõõ capetiro caãno, cariacõatana na caãnimiatacũãrẽ, narẽ yu catiogũ tunu —na ï quetibũjwĩ Jesús cãtu caãnarẽ.

⁴¹⁻⁴² Bairo cū caĩrõ tũgorã, judío majã quetiuparã ruame cū busupai jũgoyuparã. Jesús, “Umurecõõ macããcũ ugarique pan majũrẽ bairo caãcũ yu ãniña,” cū caĩrĩjẽ jũgori, atore bairo ãmeo ï busupai cõteyuparã na majũ:

—¿Ñia, Jesús, José macũ mee cū ãniñati? Cũ pacu, cū paco marĩ camasĩrã jeto niñama. Torecu, ¿nopẽi, “Umurecõõru caãnacũ yu rui apú ati yeparure,” qũĩñati?

⁴³ Bairo na caĩrĩjẽrẽ tũgomasĩrĩ, atore bairo na ïwĩ Jesús:

—Yu busupaeticõãña.

⁴⁴ Ni jĩcãũ ùcũ yu atĩmasiẽtĩñami, yu Pacu yure cajoricu ruame cū yeripu yutu cū caatĩtũgoñapeere cū cajoeticõãta. Baiõra, cū cajoata, yu yau ãnigumi. Bairo caãcũ ãniĩrĩ ati umurecõõ capetiro caãno, cariacõatacu cū caãnimiatacũãrẽ, cū yu catiogũ tunu.

⁴⁵ Dios yu titũpũ tore bairo ï woatu quetibũjũ cũñañupã profeta majã ãnana: “Dios nipetiro camasãrẽ na masĩõgumi cū yaye quetire.” Bairo nipetiro yu Pacu cū caquetibũjurijere cariape catũgõsarã ruame yutu etagarãma, yu yaye quetire tũgõsagarã.

⁴⁶ “Ni jĩcãũ ùcũ yu Pacu Diore caĩñarĩcũ maniñami. Jĩcãũ yu ãniña cãrẽ caĩñarĩcũ cū mena caãnacũ ati yeparu caetaricu.

⁴⁷ Cariape mujããrẽ ñiña: Yu mena catũgoñatutuarã yasietigarãma. Na ruame caticõã ninucũgarãma tocãnacã rũma.

⁴⁸ Yua, yu ãniña umurecõõ macããcũ, ugarique pan majũrẽ bairo caãcũ. Bairo bairi yeri capetieti pũnarẽ cajou yu ãniña yu yarãrẽ.

⁴⁹ Mujãã ñicũjãã roque desierto cayucũmanõru ãna, ugarique manã cawãmecutiere ugayupa. Tere ugamirãcũã, baiyasi peticoásũparã.

⁵⁰ Yu ruame, ape wãme ugarique umurecõõ macããjẽ ruamerẽ mujããrẽ quetibũjũ ñiña. Tere caũgarã caticõã ninucũgarãma tocãnacã rũma.

⁵¹ Yua, yu ãniña atie ugarique pan umurecõõru caruiatãjere bairo caãcũ. Tie pããrẽ caũgarã caticõã ninucũgarãma. Tie ugarique pan ùnie ruame yu rupaũre bairo niña. Bairo bairi ati umurecõõ macããna na cacaticõãninucũparõre bairo ï, yu rupaũ mena roro yu baiõu. Ati umurecõõ macããna yu yaye quetire caborã roro na caãtaje wapa jũgori popiye na cabaiparo ùnorẽã, yu ruame roque popiye yu baiõu na carõrije wapa jũgori, ïgu ñiña.”

⁵² Bairo cū caĩrõ tũgorã, judío majã quetiuparã ruame atore bairo ãmeo ïwã na majũ:

—¿Dopẽi ãni, cū rupaũre marĩ cū ugarõtibũjlocuti?

⁵³ Bairo na caĩrõ tũgori, atore bairo na ïwĩ Jesús:

—Cariapea mujãã ñiña: Yu, Camasã jũgõcu, yu rupaũre mujãã caũgaeticõãta, tunu baiõra yu riire mujãã caetieticõãta, cacaticõãninucũparã mee mujãã tuagarã.

⁵⁴ Ni ùcũ yu rupaũre caũgaũ, bairi yu riĩ cũãrẽ caetii ruame caũpetietõru áperĩgumi. Bairo bairi ati umurecõõ capetiro caãno, cariacõatacu cū caãnimiatacũãrẽ, cū yu caticõãõgu tunu.

⁵⁵ Yu rupaũ ruame ugarique majũrẽ bairo niña. Yu riĩ cũã etiriqũe majũrẽ bairo niña. Tie ugarique ati yera macããjẽ netõjãñurõ caãnimajũrĩjẽ niña.

⁵⁶ Bairi ni ùcũ yu rupaũre caũgaũ, bairi yu riĩ cũãrẽ caetii yu mena macããcũ niñami. Yu cãã cū mena yu ãnicõãgu. Jĩcãrõrẽ bairo cayericũna jãã ãniña.

⁵⁷ Yu Pacu, yure cajoricu ruame, cacaticõãninucũ niñami. Cū catutuarije jũgori yu ãniña. Torea bairo yu rupaũre caũgarã cũã yu catutuarije jũgori caticõã ninucũgarãma tocãnacã rũma.

⁵⁸ Bairo bairi umurecõõ macããjẽ ugarique caruiatãje majũrẽ mujããrẽ yu quetibũjũya. Atie ugarique manã, mujãã ñicũjãã na caũganucũrĩqũerẽ bairo baietiyã. Tie manãrẽ ugamirãcũã, baiyasi peticoásũpa. Pan umurecõõ macããjẽ caruiatãjere caũgarã roque caticõã ninucũgarãma —na ï quetibũjwĩ Jesús cãtu caãnarẽ.

⁵⁹ Mai, tere na quetibũjwĩ Jesús Capernaum macãru judío majã neñarĩ na caũbueri wiipu.

Palabras de vida eterna

⁶⁰ Jesure causarã ruame bairo cū caquetibũjurijere tũgorã, atore bairo ãmeo ïwã na majũ: —Atie cū caquetibũjurije masiriyõjãñuña. Noa tere tũgo ãmewiyõenama —ãmeo ïwã.

⁶¹ Bairo Jesús puame cū camasĩrĩjẽrẽ cū na cabũsupairijere tũgoñarĩ yua, atore bairo na ĩwĩ:

—¿Bairo yu caĩquetibujurije mena mujãã asiao joroque ñĩfiati?

⁶² Bairo tie yu yaye quetire mujãã catũgojesoeticõata, yu, Camasã Jũgocu, yu caatãtoru yu catunuwãmuátó ĩñajorã, ¿dope bairo mujãã tũgoñabujiorãti?

⁶³ Dios Yeri Espĩritu Santo jeto yeri capetieti pũnarẽ cajomasĩniñami. Camasã roque rupau tutuarã nimirãcũã, na majũã na yeripu jomasĩtĩñama na cacaticõãninucũpeere. Baiřua, merẽ mujããrẽ yu quetibujũaru dope bairo yeri capetieti pũnarẽ mujãã cacũgopeere.

⁶⁴ Bairo mujããrẽ yu caquetibujumiatacũãrẽ, mujãã mena macããna jĩcããrã mai yu yaye quetire cariape tũgoetiyama —na ĩwĩ Jesús cũrẽ catũgousarãrẽ.

Mai, cañijũgoripaurũa merẽ masĩcõãñupĩ Jesús cū yaye quetire catũgousaetiparãrẽ. Cũrẽ cabũsujãbuitipau cũãrẽ cū masĩjũgoyeticõãñupĩ.

⁶⁵ Torecu, atore bairo na ĩnemowĩ Jesús tunu:

—Merũ mujããrẽ yu caĩata wãmerẽã bairo mujããrẽ ñinemofia tunu: Ni jĩcãũ ũcũ yu yau ãnimasĩtĩñami, yu Pacu puame cū yeripu yutu cū caatĩgatũgoñaapeere cū cajooeticõata —na ĩwĩ Jesús.

⁶⁶ Tipau bero capããrã camasã cũrẽ causamiatana puame cū aweyocoatĩ, cū usajãnacõãwã yua.

⁶⁷ Bairo na caátó ĩñau, Jesús puame, jãã, cū cabuerãrẽ atore bairo jãã ĩ jẽniñawĩ:

—¿Mujãã cũã yure mujãã aweyocoagayati? —jãã ĩjẽniñawĩ Jesús jãã, cū cabuerã puğa wãmo petĩ ruřore puğa pẽnirõ cãrõ caãnarẽ.

⁶⁸ Bairo cū caĩrõ, jicoqueĩ atore bairo qũĩwĩ Simón Pedro puame:

—Jãã Quetiupau, ¿noa puamerẽ jãã tũgousabujiocati? Mu jeto jĩcããã mu ãniña caroa yeri pũna caticõãninucũrĩquẽ macããjẽrẽ caquetibuju. Ni apeĩ jãã catũgoñatutuaũ macũmi.

⁶⁹ Merẽ mu yaye quetibujuriquere cariape jãã tũgoya. Bairo bairi, “Jãã Quetiupau Jesús, Carou, Dios cū Cajoricu majũ niñami,” cariape mure jãã ĩ tũgoñaña —qũĩwĩ Simón Pedro Jesure.

⁷⁰ Bairo cū caĩrõ tũgori, atore bairo jãã ĩwĩ Jesús:

—Mujãã yu cabuerã puğa wãmo petĩ ruřore puğa pẽnirõ cãrõ majũ yu cabesericarã mujãã ãniña. Bairo tocãnacãũ yu cabesericarã mujãã caãnimiatacũãrẽ, jĩcãũ mujãã mena macããcũ wãtĩ quetiupau Satanás cū carotĩ majũ niñami —jãã ĩwĩ Jesús.

⁷¹ Bairo ĩ, Judas Iscariote, Simón macũrẽ qũĩgu ĩwĩ Jesús. Judas puame jãã mena macããcũ puğa wãmo petĩ ruřore puğa pẽnirõ cãnacãũ mena macããcũ nimicãã, cabero Jesure cū bũsujãbuiti rocacõãwĩ.

7

Los hermanos de Jesús no creían en él

¹ Tipau bero Galilea yeparu baiñesẽãwĩ Jesús. Judea yeparuẽ ágaemi. Mai, toru caãna judio majã quetiuparã puame Jesure cū pajĩagarã cū macãrã baiãñuparã.

² Bairo bairi toru cū caãno, judio majã bose rũmurĩ mena macã rũmu jĩcã rũmu Enramadas cawãmecuti bose rũmu majũ cõña ató baiwu.

³ Bairo ti rũmu cacõñaató ĩñarã, Jesús bairã puame atore bairo qũĩwã na jũgocure:

—Atoru tuaeticõãña. Ácũja Judea yeparuẽ. To macããna murẽ catũgousarã cũã mu caatĩ ĩñorĩjẽrẽ na ĩñaáto.

⁴ Ni jĩcãũ ũcũ camasã cũrẽ na camasĩrõ cū cabooata, cayasioropu ápeimi cū caátimasĩrĩjẽrẽ. Baujaro roque átinucũũmi. Bairo bairi ati umurecõo macããna nipetiro murẽ na masĩáto ĩ, mu cũã baujaro átĩ ĩñoja mu caatĩ jẽñomasĩrĩjẽrẽ —qũĩ boyeti epewã Jesure cū bairã puame.

⁵ Mai, na, cū bairã majũ nimirãcũã, “Dios cū cajoricu niñami marĩ yau Jesús,” ĩ tũgoñamasĩẽma Jesure.

⁶ Torecu, atore bairo na ĩwĩ Jesús:

—Noo yu cabori rũmu torure yu ãmasĩtĩña. Yu Pacu yure Judea yeparu yu caápã rũmu cū cacũrĩcã rũmu etaetiya mai. Mujãã roque noo mujãã cabori rũmu torure mujãã ãmasĩña.

⁷ Ati umurecõo macããna Diore catũgousaena di rũmu ũno mujããrẽ ĩñateetiya. Yu puame roquere ñĩñatejãñuñama, “Carorije caaticõãna mujãã ãniña,” cariape na yu caĩrĩjẽ jũgori.

⁸ Mujãã jeto bose rũmurẽ ĩñarãjã. Yu Pacu yure cū cacũrĩcã rũmu etaetiya mai. Torecu, yu ãmasĩtĩña —na ĩwĩ Jesús cū bairãrẽ.

⁹ Bairo na ĩ yaparori bero, narẽ cū caĩrĩcãrõrẽã bairo Galilea yeparu tuacõãwĩ mai.

Jesús en la fiesta de las Enramadas

¹⁰ Bairi cū bairã Jerusalén macãpu bose rũmurẽ na caĩñarã átato bero roque, cū cũã bose rũmu ĩñau ácũ baiwĩ. Baiřua, camasã capããrã cũrẽ na caĩñajoropu ápewĩ. Bairi yasioro camasã cũrẽ na caĩñaetopu ãmi.

11 Bairo ti bose rŭmu caŕno, judío majã quetiuparã Jesure macãrã:

—¿Jõ cañiatacu ate? ¿Noopu cŭ ãnicatĩ? —ãmeo ïñuparã na majũ.

12 Mai, topu caña camasã patoaca puame, Jesús cŭ caatĩnierẽ ïñarĩ, atore bairo ãmeo ï busuyupa na majũ: “Caroú niñami. Cŭ cabuerije cariape niña,” qũñuparã jĩcããrã. Aperã puame, “Caroú mee niñami. Cŭ cabuerije jŭgori camasãre na tŭgoña mawijiao joroque ãcu átiyami,” ïñuparã.

13 Bairãpuã, nipetiro camasã, judío majã quetiuparãre na uwirã, na catŭgojoropu Jesure na catŭgoñarĩjẽre na busu ïñoema, marĩ tutirema, ïrã.

14 Bairo bairi Jesús puame Jerusalén macãpu etari bero, na cabose rŭmu qũeno recomacã cutipaure Dios ya wii templo wiire jããetawĩ. Bairo jããetari yua, to macããna camasãre na quetibuju jŭgoãmi.

15 Bairo cŭ caquetibujurijere tŭgorã, jĩcããrã judío majã quetiuparã puame cŭ tŭgo acũacoama:

—Ãnia, cabueetacu nimicũã, ¿dopẽĩ tocãrõ capee wãme majũ cŭ masĩñati? —ãmeo ïwã na majũ.

16 Bairo na caĩrõ tŭgou, atore bairo na ïwĩ Jesús:

—Yu cabuerije yu yaye mee niña. Yu Pacu yure cajoricu yaye macããjẽ puame roque niña.

17 Ni ũcũ Dios cŭ caboro caátigau puame yu cabuerijere tŭgori bero, “Cariapea niña. Dios cŭ carotiro mena quetibujuyami Jesús,” o “Cũ majũã cŭ caboro mena busuyami,” ñi besemasĩgumi.

18 Ni jĩcãũ ũcũ cŭ majũã cŭ caboro mena cabusunucũ puame, camasã, “Caãnimajũãre bairo niñami,” cŭ na ïãto ï, na quetibujuyami. Apei, “Nipetiro camasã cŭre cajoricure na ïroãto,” caĩ puame roque cariape quetibuju átiyami. Bairo caĩ ãniri di rŭmu ũno ïtoecure.

19 “Apeyera tunu Moisés ãnacũ, ¿Dios cŭ caroticũriqũerẽ mujãã ñicũjãã ãnana mena mee cŭ cũñuparĩ? Na mena cũñupĩ. Bairo tiere cŭ cacũmiatacũãrẽ, ni ũcũ mujãã mena macããcũ, Moisés ãnacũ cŭ carotiriquere catŭgousau mácãmi. Bairo bairi mujããre ñiña: ¿Nopẽĩrã yure mujãã pajĩãgayati?” na ïwĩ Jesús judío majã quetiuparãre.

20 Bairo cŭ caĩrõ tŭgorã, atore bairo qũĩwã to caña Jesure:

—¿Noa murẽ na pajĩãgayati? ¿Cawãtĩ yeri pũnacucu mu ãcũ! —qũĩwã.

21 Bairo na caĩrõ tŭgou, bairo na ïwĩ Jesús:

—Mujãã nipetirã mujãã cayerijãrĩ rŭmu caño cariaricure cŭ yu canetõrõ mujãã ïña acũacoapu. Bairo caĩña acuaricarã ãniri, yu mujãã pajĩãgaya, ti rŭmurẽ jĩcã wãmea yu caátaje caãnimiatacũãrẽ.

22 Mujãã cŭã paariquere bairo mujãã átinucũña ati rŭmu ũnorẽ. Moisés ãnacũ mujãã pũnaa rupau macããjẽrẽ yiseta rotiriquere mujããrẽ átirotiyupi. (Mai, Moisés ãnacũ tiere cŭ caroticũriqũẽ jŭgoyepua, aperã mujãã ñicũjãã puame roque tiere átiŭgoasũpa.) Bairo bairi mujãã puame tie na caátirocũriqũerẽ tŭgousarã, mujãã pũnaa na cabuiatato bero, torea bairo na mujãã átinucũña yerijãrĩcã rŭmu caãnimiatacũãrẽ.

23 Bairo bairi Moisés ãnacũ cŭ caroticũriqũerẽ cõñarĩcãrõrẽ bairo átigarã, mujãã pũnaa rupau macããjẽrẽ yisetariquere mujãã átirotinucũña, yerijãrĩcã rŭmu caãnimiatacũãrẽ. Bairo átirotinucũmirãcũã, yerijãrĩcã rŭmu caño jĩcããrẽ cŭ yu cariape netõrõ ïñamirãcũã, ¿dopẽĩrã yu paarique macããjẽrẽ mujãã ïñateyati?

24 Yu catŭgoñarĩjẽre camasiẽna ãniri, yu caatĩnierẽ tocãrõã yu busupajãnaña. Ni jĩcãũ ũcũrẽ cŭ caatĩnierẽ mujãã caĩñabesegaata, caroaro cariape tŭgoñarĩ qũĩñabeseya.

Jesús habla de su origen

25 Bairo Jerusalén macãpu Jesús camasãre na cŭ caquetibujuripau caño to macããna jĩcããrã atore bairo ãmeo ïwã na majũ Jesure ïñarĩ:

—¿Ãnia, na capajĩãrocaganucũ mee cŭ ãniñati?

26 Nipetiro camasã na catŭgojoropu na quetibuju ãniñami. Bairo nipetiro na caĩñarõpu cŭ caquetibujumiatacũãrẽ, ¿ñerẽ ãna, “Jãna ácũja,” cŭ na ïetĩñati marĩ quetiuparã? Toroquere, “Ãni, Mesías, Dios cŭ cajoricua ãcũmi,” ¿cũrẽ na ï tŭgoñaroyati?

27 Bairãpuã, nipetiro camasã, “Mesias, Dios cŭ cajorau ati yepapu cŭ caetaro, ni jĩcãũ ũcũ noopu cŭ caatĩatajere masĩtĩgumi,” marĩ ï tŭgoñamasĩña. ãni, Jesús roquere, “To macããcũ niñami,” cŭ marĩ ï masĩcõãña. Dios cŭ cajoricu majũ cŭ caãmata roque, “To macããcũ niñami,” cŭ marĩ ï masĩtĩbujiorã —ãmeo ïwã to macããna, tŭgoñamawijiarã.

28 Bairo na caãmeo ïrõ tŭgou, Jesús puame Dios ya wii templo wiiyu cabueñiatacu atore bairo na ïwĩ busurique tutuaro mena:

—“Cũ jãã masĩña Jesure. Cũ cañni macã cũãrẽ jãã masĩña,” yu mujãã ïmiña. ¿Bairo ïmirãcũã, yure cajoricure cŭ mujãã masĩtĩña! Yu caboro mee yu apũ ati yepapure. Apei cŭ cajoricu yu ãniña. Bairi tocãnacũpuã camasã cŭ mena na catŭgoñatutuapeere boya.

²⁹ Bairo yu puame cū cajoricu añirī, caroaro cū yu masīña —na ĩwī Jesús to macāāna quetiuparārē.

³⁰ Bairo cū caĩrō tūgori, cū mena asiajāñuwā. Bairo asiari, jicoquei cū ñegamiwā. Bairo cū ñegamirācūā, Dios cū cacūrīcāpau caetaeto jūgori cū ñemasīēma mai.

³¹ Bairīpua, aperā capāārā camasā qūiroawā Jesure. Atore bairo cū caátīnierē āmeo ĩwā na majū:

—Mesías, Dios cū cabesericu, ati yepapu acú, ¿āni, Jesús, cū caátī ĩñorījē netōrō cū átimasīati? Bairo ápeimi. Torena, cūā añiñami Mesías —āmeo ĩwā na majū.

Los fariseos intentan arrestar a Jesús

³² Mai, fariseo majā puame camasā Jesure na caĩroarije quetire tūgoypua. Bairo tūgori, jicoquei Jesure cū ñegamiñupā. Bairo bairi na, aperā sacerdote majā quetiuparā mena templo wiire cacoterā soldauare na joyupa Jesús tūpu, “Cū na ñeáto,” ĩrā.

³³ Bairo na caetaro ĩñau, atore bairo na ĩwī Jesús to macāāna camasārē:

—Mujāā mena tocānacā rūmu yu ānicōāmerīnucūgu. Cabero yure cajoricu tūpu yu ácoagu tunu.

³⁴ Yure mujāā macāmigarā. Bairo yu macāmīrācūā, yu caátīpauppure caetamasīēna añirī, yu mujāā bócaetigarā.

³⁵ Bairo cū caĩrō tūgorā, judío majā quetiuparā puame atore bairo āmeo ĩ jēniñawā na majū:

—¿Nooru cū ágabauyati āni, “Yu mujāā bócaetigarā,” caĩā? ¿Marī yarā judío majā ape yepa macāāna tūpu caábatricarārē na cū quetibuju ñesēāgabauyati? o, ¿ape yepa macāāna cūārē cū quetibuju ñesēāgabauyati?

³⁶ ¿Dope bairo ĩgu, “Yu caānipauppure mujāā ámasīētigarā. Bairo yu macāmīrācūā, yu mujāā bócaetigarā,” marīrēā qūñiñati? —āmeo ĩ jēniñawā na majū.

Ríos de agua viva

³⁷ Bairo bose rūmurī caānitusari rūmu caānimajūrī rūmu caāno, Jesús puame wāmunucāwī. Bairo wāmunucārī busurique tutuaro mena atore bairo na ĩ quetibujawī to macāānarē:

—Cañemejipirā, yu tūpu oco etirasā.

³⁸ Bairo yutu mujāā caetiro, mujāā yeri pūnapure ria oco ũmayurore bairo cacationijere nigaro. Torena bairo ĩ quetibujaya Dios yaye busurica tutipū cūārē —na ĩ quetibujawī Jesús.

³⁹ Mai, Jesure catīgousarā na yeri pūnapure ria oco ũmayurore bairo cabairijere quetibuju, “Espíritu Santore na yeri pūnapure cabairijere,” ĩ quetibujugu ĩwī Jesús. “Ñe ũnie rusaricaro mano cūgogarāma Espiritu Santo cū camasīrjērē,” ĩ quetibujugu ĩwī. Mai, Espiritu Santo puame camasā yeripure ñajāāetaemi, Jesús amurecōoru cū cawāmuáperó jūgori.

División entre la gente

⁴⁰ Bairo cū caĩrō tūgorā, na mena macāāna jīcāārā atore bairo āmeo ĩwā na majū:

—Cariape cūā profeta Dios cū cajopau marī ñicūjāā na caĩquetibuju jūgoyetiricu majū niñami —āmeo ĩwā na majū.

⁴¹ Atore bairo āmeo ĩwā aperā cūā:

—Ānia, Jesús, Mesías, Dios cū cabesericu majū niñami —āmeo ĩwā na majū.

Bairo na caĩrō tūgomīrācūā, atore bairo ĩwā aperā tunu:

—Cū mee niñami. Dios cū cabesericu majū cū caāmata, Galilea yepa macāācū āmerībujouami.

⁴² Dios yaye quetibujurica tutipū atore bairo marī ĩ quetibujaya: “Mesías, Dios cū cabesericu puame, quetiupau rey David ānacū pārāmi nigumi. Bairo caācū añirī, David ānacū cū caāna macā, Belén cawāmecuti macā macāācū ānigumi,” ĩ quetibujaya Dios yaye cū caquetibujucūrīqūē —āmeo ĩwā na majū.

⁴³ Bairo camasā Jesús cū caátīnierē tūgoñarī, jīcārōrē bairo yericupewa. Bairi na majū ricaati jeto āmeo tūgoñarīqūē ricawaticōāma.

⁴⁴ Na mena macāāna jīcāārā preso jorica wiipu cū neágamiwā. Bairo átigamīrācūā, cū neāmasīēma.

Las autoridades no creían en Jesús

⁴⁵ Bairo bairi soldaua Dios ya wii coteri majā puame tunucoásuparā fariseo majā, bairi sacerdote majā quetiuparā tūpu. Bairo topu na caetaro ĩñarā, atore bairo na ĩñuparā sacerdote majā quetiuparā narē:

—¿Nopērā Jesure cū mujāā ñeapériati? —na ĩñuparā.

⁴⁶ Soldaua puame atore bairo na ĩ yuyuparā sacerdotēa quetiuparārē:

—jīcāū, cūrē bairo caĩquetibujure di rūmu ũno jāā tūgoetimajūcōānucūwā! —na ĩñuparā.

⁴⁷ Bairo na caĩrō tūgorā, fariseo majā puame atore bairo na ĩñuparā tunu:

—¿Bairi mujāā cūā ato cūrē caītoecorārē bairo tuarā mujāā baiyati?

⁴⁸ Ni jicãũ ùcũ marĩ mena macããcũ quetiupau, o fariseo majõcu cãrẽ catõgousau macãmi!

⁴⁹ Bairo cõrẽ marĩ catõgousaetiatacããrẽ, ati macã macããna, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ camasĩena roque, cũ tãgousarã átiyama. Torena, moena Dios popiye cũ caátiparã majũ tuayama —na Ìnuparã fariseo majã ñerotirã na cajomiatana soldauare.

⁵⁰ Bairo na caĩrõ tũgori, Nicodemo, ñamipũ Jesure caĩñaũ etaricu, jicãũ fariseo majã mena macããcũ puame atore bairo na Ìnupũ:

⁵¹ —Marĩ ñicũjãã na caroticũrĩqũerẽ tũgori, atore bairo marĩrẽ caátipee niña: Ni ùcũ camasocũ roro cũ caátajere caroaro Ìnaetimirãcũã, cũ majũ cũ caquetibujetoa, cũ marĩ popiye átimasĩetibujiorã. Cũ caquetibujero bero, rorije cũ caátajere masĩrĩ bero roque, cariape cũ marĩ popiye átimasibujiorã —na Ìnupũ Nicodemo, cũ mena macããna fariseo majãrẽ.

⁵² Bairo cũ caĩrõ tũgorã, atore bairo qũĩñuparã tunu:

—¿Mu cãã Galilea yepa macããcũ mu ãniñati? Dios yaye quetibujerica tutipũ buenemoña. Ni jicãũ ùcũ profeta majõcu caãnipau Galilea yepai caacũ manigayupi —qũĩ tutiyparã Nicodemorẽ.

⁵³ Bairo bairi cabero camasã Jerusalén macãpũ bõse rãmpũ caetaatana puame na ya wiiripũ tunu peticoámã.

8

La mujer adúltera

¹ Jesús puame roque Jerusalẽpu tuari, Olivo cawãmecuti burõpũ ámi.

² Bairo cabusuri rãmpũ caãno Dios ya wii templo wii ámi Jesús tunu. Bairo to macããna camasã Jesure qũĩñari, cũ tũpũ neñapowã, cũ caquetibujurijere tãgogarã. Bairo na cabairo Ìñaũ, Jesús puame topu ruiri na quetibujũ jũgowĩ.

³ Bairo narẽ cũ caquetibujũãnipaure, Moisés ãnacũ cũ caquetibujucũrĩqũerẽ cajũgobueri majã, bairi fariseo majã cãã Jesús tũpũ etawã. Jicãõ carõmio cõ manapũ mee caãcũ mena roro caátiatocore nipetiro camasã na caĩñajorõpũ cõ ne etawã.

⁴ Bairo cõ ne eta yua, atore bairo qũĩwã Jesure:

—Jãã Quetiupau, atio carõmio cõ manapũ mee caãcũ mena roro caãcore jãã bócaetaapũ.

⁵ Marĩ ñicũ Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩcã tutipũ, cõrẽ bairo caãnarẽ ùtã rupaa mena wẽẽjãre rotiyupi. ¿Muete, dope bairo miñati? —qũĩ jẽniñauparã fariseo majã Jesure.

⁶ Tore bairo qũĩ jẽniñawã Jesure, roro cũ busuato, Ìrã. Na quetiuparãrẽ cũ caĩrĩjẽrẽ busujãbuitigarã Ìwã. Bairo na caĩrõ tũgori, Jesús puame mubianumuáti yua, cũ wãmojũã mena yepapũ woawĩ.

⁷ Bairo cãrẽ na cajẽniña jãnaeto tũgori, camubiatacu wãmpũ nucãrĩ, atore bairo na Ìwĩ Jesús: —Mujãã mena macããcũ jicãni ùno carorije caátinaetacu cũ caãmata, ùtããrẽ nerĩ, cõrẽ cũ wẽẽ jũgoáto —na Ìwĩ.

⁸ Bairo Ì yaparo, yepapũ mubia numuáti tunu, cũ wãmojũã mena woatunemowĩ.

⁹ Bairo cũ caĩrĩjẽrẽ tũgori fariseo majã puame witipectõámã, jicããrĩ jeto yua. Mai, cabutoa puame witiájugowã. Na bero aperã cãã witiámã. Bairi Jesús puame jicããã carõmio mena tuacõãwĩ.

¹⁰ Bairo cabero wãmunucãrĩ, carõmio jicãõã cõ caãno Ìñaũ, atore bairo cõ Ìwĩ:

—¿Murẽ cabusujãatana noo na áyati? ¿Ni jicãũ ùcũ, “Mu carorije wapa mu buicutiyya,” caĩ ùcũ cũ maati yua? —cõ Ìwĩ Jesús carõmiorẽ.

¹¹ Bairo cũ caĩrõ tũgo:

—Ni jicãũ ùcũ maniñami —qũĩwõ.

Bairo cõ caĩrõ, Jesús puame atore bairo cõ Ìwĩ tunu:

—Yu cãã, “Mu buicutiyya,” mu ñiecu. Tunu ácoja. Carorijere átinemoeticõãña yua —cõ Ìwĩ Jesús carõmiorẽ.

Jesús, la luz del mundo

¹² Cabero tunu Jesús camasãrẽ na quetibujunemogu, atore bairo na Ì cõña quetibujuwĩ: —Ati umurecõ macããnarẽ cajĩñawoure bairo caãcũ yu ãniña. Bairi ni ùcũ yure catõgousau puame caroaro cariape tũgoñamasĩgumi. Tie cũ yu camasõjorije jũgori yeri capetieti pũnarẽ cãgogumi —na Ìwĩ Jesús.

¹³ Bairo cũ caĩrõ tũgorã, atore bairo qũĩwã fariseo majã Jesure:

—Mu majũã mu caátianipeere quetibujũ mu átiya. Apeĩ murẽ cajuñnemou macãmi. Bairi mu caquetibujurije wapa maa —qũĩwã Jesure.

¹⁴ Bairo na caĩrõ tũgori yua, atore bairo na Ìwĩ Jesús fariseo majãrẽ:

—Yu majũã yu caátianinucũrĩjẽrẽ yu caquetibujumiatacããrẽ, yu caĩquetibujurije caãnimajũrĩjẽ majũ nicõãña. Yu caãnatõrẽ, bairi tunu yu caápãropũ cããrẽ yu masĩña. Mujãã puame roque, “Topũ caatãcu niñami,” o “Topũ caápãu niñami,” yu mujãã Ì masĩetĩña.

¹⁵ Ati umurecío macãña na caññabesenucúrõrê bairo mujãã ññabeseya mujãã cãã. Yu puame roque ni jïcãũ ùcũ cã caátianie jùgori ñññabeseetiya.

¹⁶ Bairo yu caápata roque, cariapea mujããrê ñññabesebujion. Yu majũã yu caboro ñññabese masiẽtña. Yu Pacu yure cajoricu mena roque ñññabese masiẽña.

¹⁷ Mujããrê carotirije, atore bairo niña: Apei jïcãũ cã caátajere pugarã camasã na caññariqũerê quetibujurã, na pugarãpua caroaro jïcãrõ tũni na caññetibujuru netõata, na caquetibujurije cariape niña, ñ quetibujuya.

¹⁸ Bairo bairi yua, jïcãũ yu ãniña, “Yu caátianierê cariapea niña,” caññetibujuru. Yu Pacu yure cajoricu cãã torea bairo jïcãrõ tũni quetibujuyami. Bairi jãã yaye quetire mujãã catũgousaro ñuña —na ñwĩ Jesũs judío majã quetiuparãrê.

¹⁹ Bairo cã cañrõ tũgorã, atore bairo qũĩ jẽniñanemowã Jesure tunu:

—¿Toroquere, noorpũ mu pacu cã ãnicũtĩ?

Bairo cãrê na cajẽniñarõ tũgo, atore bairo na ñ yuwĩ Jesũs:

—Yure mujãã masiẽtña. Bairi yu Pacu roquere nemorõ mujãã masiẽna. Yure mujãã camasiãta, yu Pacu cããrê mujãã masibujiorã.

²⁰ Mai Jesũs, bairo atiere na quetibujuru, Dios ya wii templo wiipũ ãmi. Camasã dinero jorã na cajããrĩ patari tũpũ nucũwĩ. Topũ cã caãno, judío majã quetiuparã dope bairo roro cã átimasẽma. Dios cãrê cã cacũricã rũmũ caetaetoi, cã ñemasẽma mai.

“A donde yo voy, ustedes no pueden ir”

²¹ Atope bairo na ñnemowĩ Jesũs judío majã quetiuparãrê:

—Caápã yu ãniña. Bairo yu caátõ bero, yu mujãã macãgarã. Bairo macãmĩracũã, yu mujãã bócaetigarã. Yu caátĩpũpũre mujãã ãmasiẽtña. Bairo bairi carorije mujãã caátianinucũrjẽ mena mujãã baiyasicoagarã —na ñwĩ Jesũs.

²² Bairo cã cañrõ tũgorã, judío majã quetiuparã puame atore bairo ãmeo ñ jẽniñawã na majũ:

—“Yu caátõpũre mujãã ãmasiẽna,” cã caĩata, ¿cũ majũã pajĩayasiyu qũĩñati? —ñwã na majũ.

²³ Bairo na caãmeoĩrõ tũgori, atore bairo na ñ nemowĩ Jesũs:

—Mujãã, ati umurecío macãña mujãã ãniña. Yu puame roque jõbuiyu macããcũ yu ãniña. Ati yepa macããcũ mee yu ãniña.

²⁴ Bairi merê cajũgoye torea bairo mujããrê yu quetibujuraru: “Roro mujãã caátie wapa jùgori mujãã baiyasigarã,” mujãã ñiapũ. “Mesias, Dios macũ majũã ññami,” yu mujãã ñ tũgoñaẽtña. Torenã, roro mujãã caátinucũrjẽ mena mujãã baiyasigarã —na ñwĩ Jesũs judío majã quetiuparãrê.

²⁵ Bairo cã cañrõ tũgorã, atore bairo qũĩ jẽniñanemowã Jesure:

—¿Mua, ni ùcũ majũ mu ãniñati?

Bairo na cajẽniñarõ tũgo, Jesũs puame atore bairo na ñwĩ:

—Caãnijũgoripũpũna mujããrê merê yu caãnierê yu quetibujuru jũgomiwã.

²⁶ Apreyera tunu capee majũ niña mujããrê yu caquetibujurarije. Roro mujãã caátie jùgori mujããrê popiye yu caátipee cãã niña. Yure cajoricu puame cariape caquetibujuru ññami. Bairo bairi cã caquetibujuriquere catũgoricu ãniri mujãã ati yepa macããnarê cariapea mujãã yu quetibujurinetõã —na ñwĩ Jesũs judío majã quetiuparãrê.

²⁷ Bairo narê cã caññetibujuro, na puame cã tũgomasiẽma. Cã pacure na ñ quetibujuru ñmiwĩ Jesũs.

²⁸ Bairi atore bairo na ñnemowĩ Jesũs:

—Yu, Camasã jũgocure, jõbui yucũpãirũ yure mujãã capapuaturotiropũ, Mesias, Dios macũ majũ yu caãnierê mujãã ññamasigarã yua. Yua, yu Pacu yure cã caquetibujuricarõ cãrõã mujãã camasãrê yu quetibujurunucũña.

²⁹ Yu Pacu yure cajoricu puame yu mena nicõãñami. Yu caátianierê ññarĩ catũgoñauseani ãcũ ãniri di rũmũ ñno yu aweyoetiyami —na ñwĩ Jesũs.

³⁰ Bairo Jesũs cã caquetibujurijere tũgorã, to macãña capããrã camasã qũĩroã jũgowã Jesure.

Los hijos de Dios y los esclavos del pecado

³¹ Cabero atore bairo ñwĩ Jesũs judío majã cãrê catũgousajũgorã puamerê:

—Yu caquetibujurijere caroaro cariape mujãã catũgousa ãmata, yu yarã, yu cabueri majã majũ, mujãã tuagarã.

³² Tunu bairoa cariape macããjẽ quetibujuriquere mujãã masigarã. Bairo tiere caroaro cariape mujãã camasiãta, ni ùcũrê carotiecorãrê bairo mujãã baietigarã.

³³ Bairo cã cañrõ tũgori, atore bairo qũĩwã Jesure:

—¿Nopẽ, “Ni ùcũrê carotiecorãrê bairo mujãã baietigarã,” jãã miñati? Jãã, Abraham ãnacũ pãrãmerã caññibuipearã majũ jãã ãniña. Ni ùcũ cã carotirijere caáticotenucũrĩcãrã mee jãã ãniña —qũĩwã Jesure.

³⁴ Jesús atore bairo na Ìnemowī tunu:

—Cariape mujãärê ñiña: Nipetirã carorije caána roro na caátinucūrjêrê jãnamasïetĩñama. Bairi carorijere caátirotiococõãninucūrã majũ tuayama.

³⁵ Jicãũ ùcũ aperãrê paacoteri majõcũ cũ caãmata, cũ ya wii macããna mena macããcũ ãmericõã ninucũñami. Cũ, quetiupaũ macã ñame roque cũ ya wii macããna mena macããcũ majũ nicõã nigumi.

³⁶ Torecũ, yũ, Dios macũ ãnirĩ carorije mujãã caátinucūrjêrê carotiire mujãã netõbojau acũ yũ arũ. Bairo mujãärê yũ canetõbojaro bero, carorije macããjêrê cajãnaricãrã majũ mujãã tuacõãgarã yua.

³⁷ Merê yũ masĩña Abraham ãnacũ pãrãmerã majũ mujãã caãnierê. Cũ pãrãmerã nimirãcũã, yũ caquetibujurijere cabaibotiorã ãnirĩ yure mujãã pajĩãga coteãninucũña.

³⁸ Yũ Pacũ yure cũ caquetibujurorijeriquerea mujãã yũ quetibujunucũña. Mujãã ñame roque mujãã pacũ cũ carotirijere catãgorã ãnirĩ cũ caãtore bairo mujãã átinucũña.

³⁹ Na ñame atore bairo qũiwã:

—jãã ñicũ ãnacũ majũ ñiñami Abraham!

Bairo na caĩrõ, atore bairo na Ìwĩ Jesús tunu:

—Abraham ãnacũ pãrãmerã majũ mujãã caãmata, cũ caátianinucũñaricãrõrêã bairo mujãã átiãnibujorã.

⁴⁰ Yũ Pacũ cũ caquetibujurije cariape caãnierê yũ caquetibujumiatacũãrê, yũ mujãã pajĩãgaya. jAbraham ãnacũ ñame tore bairo caãpei ãñupĩ!

⁴¹ Mujãã pacũ cũ caátinucūrõrê bairo mujãã átiya mujãã cũã —na Ìwĩ Jesús.

Bairo cũ caĩrõ tãgori, atore bairo qũiwã:

—Jãã pacua noo caboro átiaperi na capũnaa cutana mee jãã ñiña. jããrã, jãã pacũ Dios jicãũã ñiñami!

⁴² Jesús na Ìnemowī tunu:

—Cariapea, “Dios, jãã pacua ñiñami,” mujãã caãta, yũ cũãrê mujãã maibujorã. Yua, Dios tũpũ caãnacũ yũ arũ. Yũ mujãã yũ caboro jũgori yũ arêwũ. Dios ñame roque yure yũ jowĩ.

⁴³ Bairi, ¿nopẽĩrã yũ caquetibujurijere mujãã tũgousagaetiya? Atope bairo ñiña: Yũ caquetibujurijere catãgogaena ãnirĩ tiere mujãã tũgonucũbũgogaetiya.

⁴⁴ Mujãã pacũ wãtĩ ñiñami. Cũ yarã mujãã ãniña. Bairi cũ caborije ñamerê mujãã átiãnucũña. Caãnijũgoripaũpũ cañuecũ camasãrê capajĩãrê ãnijũgoyupi. Cariape caãpei majũ ñiñami. Jicã wãme ùnoacã cariape quetibujuetinucũñami. Caĩtopai majũ ñiñami. Bairo caĩtopai ãnirĩ caĩtopairã pacũ ñiñami.

⁴⁵ Torena mujãã, cũ mena macããna ãnirĩ cariape macããjê yũ caquetibujurije ñamerê cariape mujãã tũgoetiya.

⁴⁶ ¿Bairi ñi ñame mujãã mena macããcũ, “Ati wãme carorijere caátacu majũ ñiñami,” cariape yure qũĩ masĩñati? Cariape yũ caquetibujurije to ãnimiatacũãrê, ¿nopẽĩrã yure mujãã tũgousaetiya?

⁴⁷ Dios yarã caãna caroaro tũgousayama Dios yaye quetire. Mujãã, Dios yarã mee ãnirĩ yũ caquetibujurijere mujãã tũgousagaetiya —na Ìwĩ Jesús.

Cristo existe desde antes de Abraham

⁴⁸ Bairo cũ caĩrõ tãgori, atore bairo qũiwã judío majã:

—Samaría yepa macããcũ mu ãcũ. Tore bairo Ìrã, cawãtĩ cãgou cariapea mure jãã Ìña —qũĩ tutiwã Jesure.

⁴⁹ Bairo na caĩtutiro tũgo, atore bairo na Ìwĩ Jesús:

—Cawãtĩ cãgou mee yũ ãniña. Yũ Pacũ roquere cũ ñucũbũgou yũ átiya. Mujãã ñame roque yũ caãtiere Ìnarã, “Carorijere caãcũ ñiñami,” yũ mujãã Ìnucũña.

⁵⁰ Caroaro yũ caátinucūrjêrê ácũ, “Caãnimajũũ ñiñami,” camasã yure na Ìãto Ì mee yũ baiya. Jicãũ ñame yure camasã na caĩroapeere cũ caboro jũgori roque yũ baiya. Bairi camasã yure caĩroaena ñamerê popiye na baio joroque na átiãgumi.

⁵¹ Cariapea mujãã ñiña: Yũ caquetibujurijere catãgousarã baiyasietigarãma —na Ìwĩ Jesús.

⁵² Bairo cũ caĩrõ tãgori, atore bairo qũiwã judío majã:

—“Yũ caquetibujurijere catãgousarã baiyasietigarãma,” mu caĩrjêrê tãgori, cariapea, “Cawãtĩ cãgou majũã ñiñami,” mure jãã Ì masĩña. Cajũgoye macããna profeta majã ãnana nipetirã baiyasi peticoasupa. Abraham ãnacũ cãã baiyasicasupa. Mu ñame, ¿dopẽĩ, “Yũ yaye quetire catãgousau baiyasietigumi,” miñati?

⁵³ ¿Mu ñame jãã ñicũ Abraham ãnacũ netõrõ caãcũ majũ mu ãniñati? Profeta majã ãnana cãã baiyasi peticoasupa. Bairo mu caĩbusata, ¿“Noa netõrõ caãcũ yũ ãniña,” Ì tũgoñau miñati?

⁵⁴ Bairo na caĩrõ, atore bairo na Ìwĩ Jesús:

—Yu majũã, “Caroaro caácu yu añiña,” yu caíata, yu caquetibujuriye wapa manibujioro. “Dios jãã pacu niñami,” mujãã cañucũmii ruame yu caátiere ññajesonucũñami.

⁵⁵ Mujãã ruame cãrẽ mujãã masĩetĩmajũcõãña. Yu roque cãrẽ yu masĩña. Cãrẽ masĩmicũã, “Cãrẽ yu masĩetĩña,” yu caíata, mujããrẽ bairoa caĩtoriquepai majũ yu añibujioro. Cariapea, “Cãrẽ yu masĩña,” mujããrẽ yu caíata, ñuña. Bairi cã carotirijere yu átĩnucũña.

⁵⁶ Mujãã ñicũ Abraham ãnacũ ati yeparu yu caátĩpa rũmarẽ queti tãgori, useanijũgoye cutiyayupi.

⁵⁷ Bairo cã caĩrõ tãgori, atore bairo qũĩwã judío majã tunu:

—¿Cincuenta cũmarĩ majũ cãgoetimicũã, “Abraham ãnacũrẽ cã ñiñawã,” caĩrẽ bairo miñati?

⁵⁸ Bairo na caĩrõ, atore bairo na Ìwĩ Jesũs tunu:

—Cariape mujããrẽ ñiña: Abraham ãnacũ cã cabuiaparo jũgoyepua merẽ yu añijũgowu.

⁵⁹ Bairo cã caĩrõ tãgori, ãta rupaa mena cãrẽ wẽjĩãgamiwã. Cũ ruame ti wii, Dios ya wiipu caãniatacu na watoapu “Cũ jãã,” i masiã mano na witiweyocoãmĩ yua.

9

Jesús da la vista a un hombre que nació ciego

¹ Jesús, jĩcãpaure netõácũ, jĩcãũ cacaapee ññacũ cabuiaricure qũĩñajowĩ.

² Bairo cãrẽ etari bero, jãã, cã cabuerã ruame atore bairo cã jãã Ì jẽniñawã:

—Jããrẽ cabuei, ¿dopẽĩ caapee ññacũ, ãni caãmu cã buiyayupari? ¿Cũ pacua roro na caátaje jũgori caapee ññacũ cã buiyayupari? o ¿cũ majũ cã carorije wapa tore bairo cã buiyayupari? —cũ jãã Ì jẽniñawã.

³ Bairo cã jãã caĩjẽniñarõ tãgori, atore bairo jãã Ì yuwĩ:

—Cũ majũ cã carorije wapa jũgori mee tore bairo buiyayupi. Tunu bairoa cã pacua na carorije wapa jũgori mee tore bairo caapee ññacũ buiyayupi. Bairo ruame baiyupa: Dios nocãrõ cã catuuarijere cã jũgori camasãrẽ na áti ññogu, tore bairo cã buiao joroque ásupi.

⁴ Bairi marĩ ruame ãmea yu Pacu yu cã caquetibujorotijoriquere tãmurĩ marĩ quetibuju yaparogarã camasãrẽ. Ñami caãnorẽ camasã paaetĩnucũñama. Umureco roquere paañucũñama. Bairi cabero ati yutea canetõrõ beropu roquere dope bairo quetibuju masiã manigarõ Dios yaye quetire.

⁵ Bairi yu ruame ati yeparu ãcũ, mujãã ati yepa macããnarẽ, cajĩñawojũgoure bairo caãcũ yu añiña. Caroaro cabusurijere bairo caãnie caroa quetire mujãã quetibuju acũ yu apũ —jãã Ì quetibujawĩ.

⁶ Bairo jããrẽ Ì quetibuju yaparori bero yua, yeparu ucoo eyocũwĩ. Bairo eyocũrĩ, paawĩtõwĩ ñerĩ mena cã ucoore. Bairo átiri, cacaapee ññacũrẽ cã caapeeru cã warepajĩñowĩ.

⁷ Cũ caapeere cã warepajĩñori bero, atore bairo qũĩwĩ:

—Silõ cawãmecuti oco operu mu caapeere wacoseija —qũĩ jowĩ Jesũs cacaapee ññacũrẽ. (Mai, Silõẽ Ìgaro ñña: “Jĩcãũrẽ cajooecorica oco ope,” Ìgaro ñña.)

Bairo Jesús cã caĩrõ tãgo, cacaapee ññacũ ruame ti oco operu cosei acoãmĩ. Bairo cã caapeere topu coserĩ bero, tunu acũ, caroaro ññamasĩcoasupi yua.

⁸ Bairo cã caĩñamasĩrõ ññarã, cã caãnipautu macããna, aperã limosna cã cajẽniruinucũrõ caĩñarĩcãrã cãã atore bairo ãmeo Ì jẽniñawã:

—¿Ñnia, átãwãtu calimosna jẽni ruinucũatacu mee cã ãniñati mujããrã? —ãmeo Ìwã.

⁹ Jĩcããrã bairo ãmeo Ìwã:

—Cãã niñami. Apei mee niñami.

Aperã ruame atore bairo ãmeo Ìwã:

—Cãrẽ bairo baumicũã, cã mee niñami. Apei niñami.

Bairo na caĩmiatacũãrẽ, cã majũ cãã bairo na Ìwĩ:

—Cũ majũã yu añiña. ¡Tame! —na Ìwĩ.

¹⁰ Bairo ãmeo Ìrĩ bero yua, cãrẽ jẽniñawã:

—Ãmerã, ¿ñe ñnie jũgori mu caapee ññamasĩcoayati?

¹¹ Cũ ruame bairo na caĩjẽniñarõ, bairo na Ìwĩ:

—Jĩcãũ Jesũs cawãmecũcũ ruame atore bairo yu átiroyaãmĩ. Cũ ucoore yeparu eyocũrĩ, paawĩtõõ átiri, tie mena yu caapeere ware pajĩñoroyaãmĩ. Bairo yu átiri bero, “Silõẽ cawãmecuti oco operu mu caapeere wacoseija,” ñijowĩ. Bairo cã caĩrõ tãgori, cã caãtirotirore bairo yu apũ. Bairo yu cã caãtirotirore bero yua, ññamasĩña —na Ì quetibujawĩ.

¹² Bairo cã caĩrõ tãgori, na ruame cã jẽniñawã tunu:

—Cã, murẽ cacatioatacu, ¿nooru cã ãnicuti? —qũĩwã.

Cũ ruame bairo na caĩrõ, atore bairo na Ìwĩ:

—Ûba, ¿noo ãcũ ãcũmi rita? Yu masĩetĩña —na Ì quetibujawĩ.

Los fariseos interrogan al ciego que fue sanado

13-14 Mai, Jesús, cacaapee ññaecūrē cū ucoo mena ñerīrē paawītōrī cū cacatiorica rūmū pñame, judío majā na cayerijārī rūmū āmū. Baiṛi fariseo majā tṛpū cū neámá cacaapee ññamasīētīmiatacure.

15 Bairo fariseo majātu cū na cane etaro, fariseo majā pñame bairo qūī jēniñuparā: “¿Dope bairo yua caroaro miñamasīcoati?” Cū pñame bairo na ī quetibujuyupū:

—Jīcāū, Jesús cawāmesucu, cū ucoore ñerī mena pawītōrī yū pajīñowī yū caapeere. Bairo cū caāto bero, yū pñame yū caapeere yū wacosewū. To bero ññamasīcōāña yua —na ī quetibujuyupū.

16 Bairo cū caīquetibujuro tūgori, jīcāārā fariseo majā atore bairo āmeo ññuparā:

—Ānirē cacatioatacu, Dios yaū mee ācāmi. Dios yaū mee ānirīna, marī cayerijārī rūmūrē nūcūbygoetiupī.

Aperā pñame bairo āmeo ññuparā:

—¿Dope bairo carorijere caátipai nimicūā, caroa Dios yaye macāājērē cū átī ññobujocuti? —āmeo ññuparā.

Bairo īrā, na pñame jīcārōrē bairo tūgoñarī busuesuparā.

17 Bairo āmeo īrī bero, cacaapee ññaetimirīcūrē cū jēniñanemoñuparā tunu:

—Murē miñamasīō joroque caātiatacure, ¿ñamū majū ācāmi, cū mi tūgoñañati?

Bairo na caīrō, cū pñame bairo na ññupū:

—Yura, Dios yaū profeta majū niami —na ī quetibujuyupū.

18 Bairo cū caīquetibujumiatacūārē, judío majā quetiuparā pñame cariape cū tūgoesuparā cacaapee ññaecū cajūgoye cū caānjērē. Tunu bairoa Jesús cūrē qūññamasīō joroque cū caātiataje cūārē cariape tūgogaesuparā. Baiṛi yua cū pacuare na piijoyupa.

19 Na piijori, atore bairo na ī jēniñañuparā:

—Āña, ¿mujāā macū majūā cū āñiñati? ¿Cariape majūā cacaapee ññamasīēcū cū buiari mujāā macū? ¿Dopēī āmerē yua caroaro cū caapee ññamasījāññati?

20 Bairo cū caīrō, cū pacua pñame bairo na ī yuyuparā judío majā quetiuparārē:

—Jāā macū majūā niñami. Cūā, cacaapee ññamasīēcū buiawī.

21 Cū, jāā macūā cū caānimiatacūārē, dope bairo cū cacaapee ññamasīatajere jāā masīētīña. Baiṛi tunu cūrē cū caapee ññao joroque caātiatacu cūārē jāā masīētīmajūcōāña. ¡Mujāā majū cūrē cū jēniñañijate! Merē cū majū cabūtītūgoña masicoacupū niñami. Torecu, cū majūā cū cabaiatajere cariape mujāā quetibuju masīñami —na ī quetibujuyuparā cū pacua judío majā quetiuparārē.

22 Cū pacua pñame tore bairo na ī quetibujuyuparā judío majā quetiuparārē, na uwimirā. Mai, na, judío majā quetiuparā pñame jīcārō tūgoñarīqūē cutiri, “Ni jīcāū ūcū, ‘Jesús, Mesías niñami,’ cariape caī ūcūrē ññuberica wiipua cū marī wiyogarā,” āmeo ññuparā. Bairo na caātigarijere tūgoña uwiri, tore bairo na ññuparā cū pacua.

23 Bairo tiere masīrī, capacua pñame, “Mujāā majū cūrē cū jēniñañijate. Merē cū majū cabūtītūgoña masicoacupū niñami,” na ññuparā judío majā quetiuparārē.

24 Baiṛi judío majā quetiuparā pñame cacaapee ññaetimiatacure, cū piijori bairo qūññuparā tunu:

—Cariape Dios mena jāārē quetibujuya. Cū, murē cacatioatacu carorije caācu cū caānierē jāā masīña.

25 Bairo na caīrō tūgori, cū pñame na ññupū:

—¡Ūba! “Carorije caācu ācāmi,” o “Caroa caācu ācāmi,” cū ñi masīētīña. Ati wāme jetore yū masīña: Caāñijūgorore mai cacaapee ññaecū yū ānimiwā. Cabaimirīcū āmerē yua ññamasīcōāña. Tie roquere yū masīña —na ññupū, judío majā quetiuparārē.

26 Bairo cū caīrō, judío majā quetiuparā pñame atore bairo qūī jēniñanemoñuparā tunu:

—¿Dope bairo majū mū cū áticioati? ¿Dope bairo átiri miñamasīō joroque mū cū átiami?

27 Bairo na caījēniñarījērē tūgo, bairo na ññupū:

—Merē cariape mujāā yū quetibujuyupū. Bairo yū caīquetibujumiatacūārē, cariape yū mujāā tūgogaetiya. ¿Dopēīrā pñani cārō yū caquetibujuro mujāā boyati? ¿Mujāā cūā cūrē cū tūgousagarā, tore bairo mujāā ññati?

28 Bairo cū caīrō yua, na pñame roro qūī tutiri, bairo qūññuparā:

—Mūa, cū ūcūrē cū tūgousaya. Jāā, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē catūgousarā jāā ānicōā nigarā.

29 Jāā masīña: Moisés ānacūrē Dios cū quetibuju roticūñupī. Apei, murē cacatioatacu pñamerē jāā masīētīmajūcōāña. “Noo atīatacūmi,” cū jāā ī masīētīña.

30 Bairo cū na caīrō, cacaapee ññaetimirīcū pñame bairo na ī yuyupū:

—¡Ago tame! “ ‘Noo atīatacūmi,’ cū jāā ī masīētīña,” ¿mujāā ññati? Mujāā pñame cū mujāā caīmasīēto ūno, yū pñamea cū yū masīña yure caapee ññao joroque caātiatacure.

³¹ Merē cariape marī masīña: Dios, carorije caaticōāninucūrārē cū yaye, cū camasīrjērē na ātirotietyami. Cūrē caīroarā, cū caborore bairo caāna jetore cū yaye cū camasīrjērē na ātirotinucūñami.

³² Bairo ni ūcū ati yepa macāācū camasocū ñnamasīēcū cabuiaricare cū caapee ñnamasīō joroque cū ātimasīēcūmi.

³³ Dios cū cajou ānirī, Dios cū camasīrjē mena yu catiowī. Cū mee cū caāmata, yare yu catioetibujioatacūmi —na ññupū.

³⁴ Bairo cū caīrō, atore bairo qūi tutiyuparā:

—Busueticōāña. Mu puame mu carorije wapa cacaapee ñnaecū mu buiayupa. Bairo carorije caātipai ānirī jāārē mu rotimasīētīna —qūi tutiyuparā.

Bairo qūi tutiri yua, ti wii ñubuerica wiire cū acuwiyō jocōāñuparā.

Ciegos espirituales

³⁵ Bairo cacaapee ñnaecūrē cū tutiri cū na caacuwiyoatajere queti tūgori bero, cū bócaetari, atore bairo qūi jēniñawī Jesús:

—¿Cariapea, “Mesías, Dios cū cajou majū niñami,” mi tūgoñañati?

³⁶ Cū puame bairo qūi yuwī:

—Yu Quetiupau, ¿ñnamū ūcūrē cū miñati? Yu cūā cūrē cū yu tūgousagamiña.

³⁷ Jesús puame bairo cū caīrō, bairo qūiwī:

—Mu mena cabusua, cūā yu āniña. Cūrēā miñaña merē —qūiwī Jesús.

³⁸ Bairo Jesús cū caīrō, cacaapee ñnaetimirīcū puame atore bairo qūiwī r̄popaturi mena etanumuri:

—Yu Quetiupau, cariape mu tūgori mu ñiroaya —qūiwī.

³⁹ Tie bero, bairo qūinewowī Jesús tunu:

—Ati yepapure caroa cariape macāājērē āti acū yu apú. Ati yepa macāāna cacaapee ñnaenarē bairo caānarē caroa macāājērē na tūgousaāto ī puame, yu apú. Tunu bairoa aperā, “Dios yaye macāājērē camasīrā ānirī cacaapee ñnamasīrārē bairo jāā āniña,” caītonucūrā cañnamasīēna majūrē bairo na tuao joroque ī, yu apú.

⁴⁰ Bairo Jesús cū caīquetibujurijere tūgori, jīcāārā fariseo majā atore qūiwā:

—Jāā cūārē, “Cañnaenarē bairo catūgomasiēna majū mujāā āniña,” jāā ĩgu miñati?

⁴¹ Bairo na caīrō, Jesús puame atore bairo na ĩwī:

—Cacaapee ñnaenarē bairo mujāā cūā Dios yaye macāājērē camasiēna mujāā roro mujāā caātie wapa cabuicuperā mujāā ānibujiorā. “Jāā, camasīrā majū jāā āniña,” caīrā nimirācūā, jīcārō tūni mujāā āpericōā ninucūña. Tie jūgori cabuicuna majū mujāā tuaya yua —na ī quetibujuwī Jesús fariseo majārē.

10

El pastor y sus ovejas

¹ Bairo na ĩyaparori bero, atore bairo na ĩquetibujunewowī Jesús: “Cariape mujāārē ñiña: Ni ūcū camasocū nurīcārā oveja na cajāānucūrī joperu jāāēcūā, aperopu sawāmnetōjāāū cañuecū, jerutiri majōcu niñami.

² Apei, ēñotaricare jāārīcā jope majūpu cajāāū puame roque nurīcārā ovejare cacotei majū niñami.

³ Bairo jopetu cū caetaro, ti jopere cacotei puame cū cū capāājōrō bero, cū canurā oveja cūā cū busuriquere tūgomasiēcōāñama. Tunu bairoa cū canurā ovejare na wāmerī jeto na piwiyo jomasīñami, na jānirō macāpu.

⁴ Bairo na piwiyojo yaparori, na neñorī, na jūgoyecuti āmasīñami. Bairo cū caāto, na, oveja nurīcārā puame caroaro qūñnamasīrī cū usanucūñama. Bairo tunu cū capiirijere tūgori, caroaro cū pitietinucūñama, na upare cañnamasīrā ānirī.

⁵ Bairāpuā, apei na camasiēcū puamerē cū usaetinucūñama. Cū cabusurijere catūgojeyena ānirī, cū uwiri aperopu cū aweyocōānucūñama. Bairo noa ūna na camasiēnarē nurīcārā oveja na usaetinucūñama,” na ĩ quetibujuwī Jesús fariseo majārē.

⁶ Jesús atore bairo fariseo majārē na cū caīquetibujumiātacāārē, na puame, “Atore bairo puame ĩgu ĩcūmi,” cariape ĩ tūgomasiēna.

Jesús, el buen pastor

⁷ Bairo na ĩ quetibuju yaparori bero, Jesús puame atore bairo na ĩ quetibujunewowī fariseo majārē tunu: “Cariape majū mujāārē ñiña: Yu puame oveja na cajāārī jopere bairo majū yu āniña.

⁸ Aperā, yu jūgoye caquetibujurā etajūgoricarā puame carorā cañuena, cayajapairārē bairo majū āñupā. Bairi yu yarā oveja nurīcārārē bairo caāna cūā narē na ĩroetiri na tūgousaesupa.

⁹ Yna, oveja na cajããrĩ jope majũrẽ bairo caãcũ yu ãniña. Bairi yure caĩroau ruame yu jũgori cã carorije wapare canetõecoricõru niñami. Jicãũ oveja jããti, o witiãti bero cataa bõcaugamasĩrẽ bairo tuayami yua caroa yericutaje mena.

¹⁰ “Yajari majõcu, yajau acũ jeto atinucũñami. Tunu bairoa pajĩareĩ acũ jeto atinucũñami. Yu ruame roque mujããrẽ yeri capetietipeere nocãrõ majũ paio mujãã cacũgopeere jou acũ yu apã.

¹¹ Yu ruame roque oveja nurĩcãrãrẽ caroaro caĩnarĩcãnuõõ cotemasĩrẽ bairo yu ãniña. Bairi ni jicãũ ãcũ oveja coteri majõcu caĩnu, cã canurã ovejare mairĩ popiye tãmuomasĩñami.

¹² Apeĩ, ovejare cã yarã meerẽ cacoteĩ ãnirĩ, paawapatarique jettore bonucũñami. Bairo cabõu ãnirĩ, yai ovejare caugau cã caatõ ãnarĩ, na aweyocoayami, ovejare cacoteecu ãnirĩ. Bairo cã caawayoro bero, yai ruame na ñeacubato recõãñami, na ugaũ yua.

¹³ Cã, ovejare caawayõu ruame na ovejare camaiecũ ãnirĩ, tunu bairo wapatarique jettore cabonucũũ ãnirĩ na aweyocoayami.

¹⁴⁻¹⁵ “Yu ruame roque oveja nurĩcãrãrẽ caroaro caĩnarĩcãnuõõ cotemasĩrẽ bairo yu ãniña. Bairi yu Pacu Dios yu masĩñami yu paariquere. Yu cãã yu Pacu Dios yure cã camasĩrõrẽ bairo yu masĩña cã caãnajẽ cutiere. Toreã bairo yu yarã ovejare bairo caãna cããrẽ na ñiñaricanuõõ cotenucũña. Bairo yu cacoterã, nurĩcãrã oveja na upaure caroaro na caĩñamasĩrõrẽ bairo ñiñamasĩcõã ninucũñama. Bairi yu ruame yu yarã ovejare bairo caãnarẽ netõgu, popiye yu tãmuomasĩña.

¹⁶ Bairi tunu aperõpu cããrẽ ovejare bairo caãna, yu ya jãnirõ mee caãna mai, capããrã niñama. Bairi na cããrẽ na yu neñomasĩña. Bairo na neño yaparori, jicãrõ tũni ãnio joroque na yu qũẽnoũ. Bairo na yu caqũẽnorõ, jicãrõ tũni ãnigarãma. Bairo yu caneñojoatana yua jicã proã macããnarẽ bairo jeto tuagarãma. Yu narẽ cacoteĩ cãã jicãũã yu ãnigu. Bairo na, yu yarã ovejare bairo caãna ruame caroaro mena yu tãgõusagarãma.

¹⁷ “Yu ruame camasãrẽ na carorije wapa jũgori yu riacoagu, na netõgu. Bairo cariacõacu nimicãã, yu majũ rupaũ to catio joroque yu baigu. Bairi yu Pacu ñiñamai jãñunucũñami.

¹⁸ Bairi ni ãcũ ruame cabũgorõa yu pajĩãroca masĩetĩñami. Yu cabaimasĩpee atore bairo niña: Camasãrẽ na netõgu, yu cabori rũmu caãno na carorije wapa jũgori yu riacoagu. Bairo cariacõacu nimicãã, yu majũ rupaũ to catio joroque yu baigu. Tore bairo yu Pacu yu bairotijowĩ,” na ã quetibujuwĩ Jesũ fariseo majã cãrẽ catũgorã etarãrẽ.

¹⁹ Bairo Jesũ cã caĩquetibujurijere tũgori yua, ãmeo busurique ricawaticõama tunu judío majã.

²⁰ Bairo bairã, na mena macããna capããrã atore bairo ãmeo ãwã:

—¿Dopẽĩrã wãti yeri pũna cacũgoũ, camecãrẽ cã mujãã tũgopeo usayati?

²¹ Aperã ruame bairo ãmeo ãwã:

—Ni jicãũ ãcũ cã yeripu wãti yeri pũna cacũgoũ tore bairo ã quetibuju masĩetĩñami. Mujããrã, ¿wãti yeri pũna cacũgoũ cãã cacaapee ãñacãrẽ caapee ãñao joroque cã átimasĩcuti? —bairo ãmeo ã busuwã fariseo majã na majũ.

Los judíos rechazan a Jesús

²² Mai, ti watoare pue yutea ãmu. Ti yutea caãno Jerusalen macãpure Dios ya wii templo wiire na cabose rũmu átipeo jũgorica rũmu caetaro, na cabose rũmu qũẽnopeori yutea ãmu.

²³ Bairo na cabose rũmu qũẽnorõ, Jesũ ruame templo wiitu Pórtico de Salomón na caĩrĩ arua tupũ ãñesẽãwĩ.

²⁴ Bairo tipau cã caãñesẽãrõ, judío majã ruame cã jotoanucãrĩ bairo qũĩ jẽniñawã:

—¿Nocãrõ yõarõpu jããrẽ, “Dios cã cajõu yu ãniña,” jãã mitoãcũãti? Bairi Dios cã cajõu, Mesias mu caãmata, jicoqueĩ cariapea cã mu caãnierẽ jãã quetibujucõãña —qũĩ jẽniñawã Jesure judío majã quetiuparã.

²⁵ Bairo na caĩrõ, Jesũ ruame bairo na ã yuwĩ:

—Merẽ mujããrẽ yu quetibujunucũña. Mujãã ruame cariape yu mujãã tũgogaetiya. Merẽ nipetirije yu Pacu cã caãtirotirije mena Mesias yu caãnierẽ mujãã yu átĩ ñõnucũña.

²⁶ Bairo yu caãti ñõrõjẽrẽ ñnamajucõãmirãcãã, cariape mujãã tũgoetinucũña. Yu cacoterã yu yarã oveja mena macããna mee ãnirĩ yu mujãã tũgogaetiya.

²⁷ Yu yarã ovejare bairo caãna yu cabusurijere yu tũgomasicõãñama. Bairo yu cãã narẽ na yu masĩjãñuñã. Bairi na ruame cãã caroaro yu tũgõusanucũñama.

²⁸ Bairo cariape yu mena catũgõusarãrẽ yu mena caãnarẽ caticõãnajẽrẽ na yu jonucũña. Na ruame ati yepa na caãno ãno, jicãũ na mena macããcũ yasietigumi. Ñamu jicãũ ãcũ na yasio joroque yu jiya átibojaetigumi.

²⁹ Yu Pacu ruame roque yu yarã caãniparãrẽ yu jowĩ. Cũ, yu Pacu ruame nipetiro netõrõ catutuau majũ niñami. Bairo ni ãcũ ruame na yasio joroque yu jiya átibojaetigumi yua.

³⁰ Torena, yu Pacu Dios mena jicãrõrẽ bairo jãã ãnajẽ caticõãña —na ã yuwĩ Jesũ.

³¹ Bairo cã caĩquetibujuro tũgorã, judío majã ruame útã rupaã jeri cã wẽjãgamiwã.

³² Bairo na cajeripana, Jesús puame bairo na iŵi:

—Yu Pacu Dios cū catutuarije mena capee majū caroa wāmerē mujāā cañajoro yu áti iñonucūna. Bairo capee caroa wāmerē mujāā yu caáti iñomiatacūārē, ¿di wāme jūgori yu mujāā útā wējīāgayati? —na i jēniñawī Jesús.

³³ Bairo cū cañjēniñarō, judío majā puame bairo qūi yuwā:

—Bairāpua, caroa wāme mu caátie wapa jūgori mee murē útā mena jāā wējīāgaya. Roro cabūgoro Diore nūcūbūgoesua, mu cañbusupairije jūgori roque, murē jāā pajīārocagaya. Mua, cabūgoro macācū, ati yepa macāāna camasārē bairo caācū mu āniña. Bairo caācū nimicāā, mu majūā, “Dios yu āniña,” cañrē bairo mi busunucūna —qūiwā Jesure.

³⁴ Bairo na cañrō tūgo, Jesús puame judío majārē atore bairo na iŵi:

—Dios ya tutipū mujāārē carotirije puame bairo iña: “ ‘Mujāā cūā Diore bairo caāna mujāā āniña,’ mujāā iñiña,” i quetibujū woatuyupa.

³⁵ Bairi, “Dios ya tutipū na cawoatucūriqūē, bairo iñcōārō iña,” marī i masiētīña. Tiere merē cariape marī masiña. Bairi Dios puame cū yaye quetire cū caquetibujū rotijoricarārē, “Mujāā cūā Dios yarārē bairo caāna mujāā āniña,” na i busuyupi.

³⁶ Dios puame roque yu beseri, ati yepapū yu jowī. Bairo Dios cū cajoricu yu caānimiatacūārē, ¿dopēirā yure, “Diore cabaibotioure bairo majū niñami,” yu mujāā iñucūñati? “Dios macū yu āniña,” yu cañrjērē tūgori, ¿dopēirā tore bairo yu mujāā iñucūñati?

³⁷ Yu Pacu cū carotiri wāmerē bairo mee mujāārē yu caáti iñoato, cariapea yure catūgousaetiparā mujāā āniña.

³⁸ Bairāpua, Dios jūgori caroa wāmerē yu caápata roque, yure iñroaetimirācūā, caroaro tūgousaya Dios yaye macāājērē yu caáti iñorjērē. Bairo yu caátie caññarā ānirī yu Pacu yupure cū cañnierē caroaro jīcārō tūni catūgousaparā mujāā āniña. Bairi tunu yu cūā yu Pacu cū caānajē cutiere bairo ya caānajē cutiere catūgousaparā mujāā āniña —na iŵi Jesús judío majārē.

³⁹ Bairo Jesús cū cañquetibujurijere tūgorā, judío majā puame preso jorica wiipū cū neágamiwā tunu. Bairo Jesure judío majā preso jorica wiipū na caneágamiatacūārē, Jesús puame camasā capāārā watoa cū jāā iā macūā, aporo puame na rutiweyocoāmi.

⁴⁰ Tie bero, Jesús puame yua, Rio Jordán cawāmecutiya ape nūgōāpū jāā jūgo tunucōā pēñāmi tunu. Bairo pēña ácū yua, Juan cawāmecucu cajūgoyperu camasārē oco mena cū cabautiza ānatōpū jāā jūgo tuacōāwī Jesús.

⁴¹ Bairo to jāā catuaro, capāārā majū camasā jāā iñnarā etawā. Bairo etari, na puame atore bairo āmeo iñbusuwā:

—Cariape majū iñupī Juan Jesús cū cabairijere, Dios cū camasāñjē mena caroare átijēño iñoetimicūā. Āni, Jesús cū cabaipee nipetirijere cariapea i quetibujuyupi Juan —āmeo iñbusuwā na majū.

⁴² Tipāure capāārā majūpua camasā Jesure cū tūgousa jūgowā.

11

Muerte de Lázaro

¹ Jīcāū āñupī riayewai Lázaro cawāmecucu. Cū puame Betania cawāmecuti macā macācūā āni. Ti macāpū macācō María, aporo cū yao Marta cūā āmo.

² Mai, cō, María, Lázaro yao puame marī Quetiupau Jesure cajutiñurjē mena cū raporire capiopeorico āmo. Bairo piopeori bero, cō poañapō mena cū raporire capaareboporico āmo.

³ Bairi Lázaro yarā rōmirī puame atore bairo qūi quetijoyupa Jesure:

—Jāā Quetiupau, mu bapa Lázaro riajāñuñami —i joyupa Jesure.

⁴ Bairo cū na cañquetijoatajere tūgori, Jesús puame atore bairo jāā iŵi:

—Atie Lázaro cū cariape cutiānie cū riayasimajūcoao joroque caátiee mee niña. Dios cū catutuarije camasārē yu caáti iñope roque nigarō. Tunu bairoa yu, Dios macū yu caátitutuānie cūārē na iñao joroque yu átiyu, Lázaro cū cariarije jūgori —jāā iŵi Jesús.

⁵ Mai, Jesús puame Martare, Mariare, bairi Lázaro cūārē camai majū āni.

⁶ Bairo Lázaro cū cariarijere tūgomicūā, tunu puga rūmu cārō tipāure jāā jūgotuacōāwī mai.

⁷ Cabero atore bairo jāā iŵi Jesús, jāā, cū cabuerārē:

—Jito tunu Judea yepapū.

⁸ Bairo cū cañrō, jāā cū cabuerā puame atore bairo cū jāā iŵi:

—Jāārē cabuei, yoápēriya ti yepa macāāna murē útā rupaa mena na cawēpajīābujioata rūmu. Bairo to macāāna murē na caátaje caānimiatacūārē, ¿mu ágayati ti yepapū tunu?

⁹ Bairo jāā cañrō, Jesús puame jāā iŵi:

—Merē marī masīña: Jīcā umureco, puga wāmo peti rapore puga pēnirō cānacā hora majū cāgonucūña. Bairi umurecore marī caāñesēata, pūgataricaro mano caroaro marī añesēācōāña, muipū umureco macāācū cū cabusuro jūgori.

¹⁰ Bairāpua, ñamirē marī caāñesēata, pūgatarique nibujioro muipū umureco macāācū cū cabusuwoeto jūgori.

¹¹ Bairo jāā ī quetibujū yaparo, atore bairo jāā ĩnemowī tunu:

—Marī bapa Lázaro puame cānii baiimi. Bairo cū cacānimitacūārē, cū wācōū águ yu átiya.

¹² Bairo cū caírō tūgorā, jāā cū cabuerā puame bairo cū jāā ĩwū:

—Jāā Quetiupau, ¿cacānirē bairo cū cabaiata, cū cacatinemopee āno to baicati?

¹³ Mai, Jesús puame Lázaro cū cabaiyasicotiare ĩgu, tore bairo jāā ĩmiwī. Bairo cū caĩmiatācūārē, jāā cū cabuerā puame, “‘Catirā marī cawūgoa cānirījē mena cānii baiimi Lázaro,’ marī ĩgu ĩcūmi Jesús,” jāā ĩ tūgoñacōāwū.

¹⁴ Bairo jāā catūgomasiētōi, Jesús puame atore bairo cariape jāā ĩ quetibujūwī:

—“Lázaro merē riacoayami,” ĩgu ñiña.

¹⁵ Bairi Lázaro tūpū yu caāmeritaje mena yu tūgoña useaniña. Mujāā puame tore bairo áti ĩñoricārōpū mujāā tūgoñanucūña. Bairi Lázaro cariaatacu tūpū marī ĩñarárō —jāā ĩwī Jesús.

¹⁶ Bairo Jesús, jāā cū caírō tūgo, Tomás, apeyera Gemelo na caĩ wāmetinucū puame atore bairo jāā ĩwī:

—Jito, marī cūā cū mena marī cariayasiro ñurō.

Jesús, la resurrección y la vida

¹⁷ Bairo topū etarā, jāā wiroñawū: Merē Lázaro ānacūrē baparcānacā rāmu netōñupā cū rupaui ānajērē ũtā operū na cacūrocaatato bero yua.

¹⁸ Mai, Betania puame Jerusalén macā tuaca itia kilómetro cārō majū etaricaro āmu.

¹⁹ Capāārāpua judío majā mena macāāna Martare, bairo Maríajāārē na ĩñarásupa, na yau cū cariaro jūgori na tūgoña yapapuaeticōāto ĩrā.

²⁰ Bairo Jesús ti macāpū cū caetaatō tūgori, Marta puame jāā bocāo asūpo. Cō yao María puame wīipua tuacōāñupō.

²¹ Bairo Marta puame jāā bocári, atore bairo qūiwō Jesure:

—Yu Quetiupau, jāātu mu caāmata, yu yau baiyasietibujioatacūmi.

²² Baiopua, yu masīña: Nipetirije mu cajēnirījērē mu jogūmi Dios. Ānepū cūārē mu cajēnirōrē bairo átimasīñami Dios —qūiwō Jesure.

²³ Bairo cō caírō, Jesús puame cō ĩwī:

—Mu yau catitunucoagūmi tunu —cō ĩwī Jesús.

²⁴ Bairo Jesús cō cū caírō, Marta puame atore bairo qūiwō tunu:

—Yu masīña merē tiere. Nipetiro cariaricārā nemo na cacatitunurī rāmu, catūsari rāmu caānopū cū cūā catitunugūmi —qūiwō Jesure.

²⁵ Bairo cō caírō tūgo, Jesús puame bairo cō ĩwī Martare tunu:

—Yu, yu āniña cariayasiaricārē cacatijūgo. Bairi nipetiro yure catūgoñsarā ati yerapure cariacono nimirācūā, caticōā ninucūgarāma.

²⁶ Tocānacāpua mai, cacatiāna, yure catūgoñsarā cariacono nimirācūā, caticōā nigarāma. ¿Cariape mu tūgoyati atore bairo mu yu caĩquetibujurijere? —cō ĩwī Jesús Martare.

²⁷ Bairo Jesús cō cū caírō tūgo, Marta puame atore bairo qūi yuwō:

—Yu Quetiupau, murē cariape majū yu tūgoñsaya. Muā, mu āniña Mesías, Dios macū. Dios cū cajoñ majū mu āniña. Muā, ati yerapū caatīpau na caĩwoatujūgoyeticūrīcū majū mu āniña —qūiwō Marta Jesure.

Jesús llora junto al sepulcro de Lázaro

²⁸ Atoe bairo Jesure qūi busū yaparori bero yua, cō baio Maríare cō piijori yasioroaca cō ĩ quetibujūyupo:

—Marīrē cabuei atoa niñami. Bairi murē yu piijorotiami.

²⁹ Bairo Marta cō caírō tūgo, jicoquei wāmunucā Jesure qūiñao aticoasupo.

³⁰ Mai, Jesús puame macā tūnipū jāā jūgoānicōāwī. Ti macāpūre jāā jāāetaepū mai. Marta jāārē cō cabocāetapapua jāā ānicōāwū.

³¹ Bairo Marta cō cō caírō, tāmuri wāmunucārī na wiire witi aticoasupo María, Jesutū acó. Bairo tāmuri cō cawitiáto ĩñarā, judío majā cō ya wīipū cōjāārē na tūgoña yapapuaeticōāto ĩrā, caĩñarātana puame cō usacoásuparā. “María cō yau masā operū otio acó baiomo,” ĩ tūgoñarī cō usacoásuparā.

³² Bairo María ati, Jesús cū caānopū etari, Jesús rapori tūpū cō raporaturi mena etanumuo etawō. Bairo etari, María qūiwō Jesure:

—Yu Quetiupau, jāātu mu caāmata, yu yau baiyasietibujioatacūmi.

³³ Bairo María, judío majā cō mena caatātana cūā na caotiro ĩnarī, Jesús puame cū yeripū butioro na tūgoñamairī yapapujāñuwī.

³⁴ Bairo tūgoña yapapuari, bairo na ī jēniñawī:

—¿Noorū Lázaro rupañi ānajērē mājāā rocarī?

Bairo qūiwā na puame:

—Jāā Quetiupau, marī ĩñaátō ti masā operu.

³⁵ Bairo na caīrō, Jesús puame butiōro otiwī.

³⁶ Bairo Jesús butiōro cū caotiro ĩñarā, judío majā puame bairo na majū āmeo ĩwā:

—Īñañijate. ¡Nocārō butiōro majū cū cū maimiñuparī Lázaro ānacūrē Jesús!

³⁷ Bairo na caīrō, judío majā mena macāāna jīcāārā na majū bairo āmeo ĩwā:

—Āni Jesús, cacaapee ĩñaetacu cāārē cacatiocōārīcū nīmīcāā, ¿dopēī jīcā wāme ũno Lázaro ānacūrē cū juátinemo masīētībujoyuparī? —āmeo ĩwā jīcāārā judío majā.

Resurrección de Lázaro

³⁸ Tunu Jesús puame bairo na caāmeo ĩtoye, cū yerīpu butiōro tūgoñarī, Lázaro ānacū masā opetuaacarū āmī. Mai, Lázaro ānacū masā ope puame ūtā operu āmu. Bairi tunu ūtā tii mena ti ope biarīcaro cāgowu.

³⁹ Bairo ĩwī yua Jesús puame:

—Masā ope ūtā tii biarīcatiire newoya.

Bairo Jesús cū caīrō tūgo, Marta, Lázaro cabaiyasiatacu ānacū yao puame atore bairo qūiwō Jesure:

—Yū Quetiupau, merē baparīcānacā rūmu majū netōcoaya. Toreto, merē roro majū ānijusocoato.

⁴⁰ Bairo cārē cō caīrō tūgo, Jesús puame atore bairo cō ĩwī Martare:

—Merē mu yū quetībujuparū: “Cariape yū mu catūgousaata, Dios caroa camasārē cū caāti ĩñorījērē miñago,” mu ñiapū —cō ĩwī.

⁴¹ Bairo Jesús Martare cō cū caī yaparoro, Lázaro ānacū masa ope ūtā tii biarīcatiire pāwocōāwā yua. Bairo na capāworo ĩñarī, Jesús puame umurecōorū ĩñamugōjori, atore bairo Diopure qūī jēniwī:

—Caacu, yū mena mu ñujāñuña. Tocānacāni yū cajēñirō yū mu tūgocōāña.

⁴² Yū masīña merē: tocānacāni yū mu tūgonucūña. Bairi tunu ānoa camasā caāna jūgori bairo ñiña: “Cariapea ānia niñami Dios cū cajou majū,” na ĩáto ī, bairo mu ñiña —qūiwī Jesús cū Pacu Diopure.

⁴³ Bairo Diopure qūī jēni yaparori bero, Jesús puame busurīque tutuaro mena atore bairo ĩwī:

—¡Lázaro, witiásā topure!

⁴⁴ Bairo Jesús cū caīrō, cariayasirīcu puame ti masā operure witicoamī. Cū wāmorī cū rupori cūā juti mena na cadurharīcu witiāmī. Tunu bairoa cū rupo cūārē juti asero mena paumarīcū witiāmī. Bairo cū cawitiatō, Jesús, bairo na ĩwī:

—Cū ōwāña, cū caāmasīparore bairo ĩrā —na ĩwī Jesús.

Conspiración para arrestar a Jesús

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Bairo Jesús cū caātiere ĩnarī, capāārā judío majā Marīajāārē cabapacutirātana, Jesús cū caāti ĩñootajere cañīaatana cū tūgousajūgowā.

⁴⁶ Bairo na catūgousamiatacāārē, aperā jīcāārā puame fariseo majārē na ĩñarásūpa. Bairo na ĩñarátī yua, nipetirīje Jesús cū caātiatajere na quetībujuyupa.

⁴⁷ Bairo na caīquetībujurījere tūgori, fariseo majā sacerdotē majā quetiuparā cūā nipetirā neñañuparā Junta Suprema na caīrōru. Topu neñarī, atore bairo ĩñuparā:

—¿Dope bairo cū mena marī ānaati? Cū, caūmu capee majū caroa áti ĩñorīqūērē na áti ĩñou átiyami camasārē.

⁴⁸ Cārē, bairoa marī caátīroticōāmata, capāārā camasā cū jetro cū tūgopaje usagarāma. Bairi tunu Roma macāāna carotirā marī tūpu atīri, marī ñubuerica wīi templo wiire átiyasio rocacōāgarāma. Tunu bairoa marī nipetiro ati yepa caāna cūārē marī pajāre peyocogaarāma —āmeo ī busuyuparā na caneñarōru.

⁴⁹ Mai, na mena macāācū jīcāū Caifás cawāmecacu ti cūmarē sacerdotē majā quetiupau caācū puame bairo na ĩñupū:

—Mujāā, catūgoñarīqūē mána majū mujāā āniña.

⁵⁰ Bairoa tunu mujāā atore bairo mujāā ī tūgoñaētīñati: “Nipetiro marī camasārē aperā na capajīā repeyoparo ũnorēā, jīcāū caūmu jeto cū cariaro roque ñubujoro,” ¿mujāā ī tūgoñaetimajūcōāñati?

⁵¹ Mai, Caifás puame atore bairo cū caīyaparoata, cū majūā cū catūgoñarō mee bairo ĩñupū. Ti cūmarē sacerdotē majā quetiupau cū caānoi, Dios puame, “Bairo ĩña,” ĩrīqūērē cū catūgoñarīqūē joro jūgori bairo ĩñupū. Jesús, judío majā na carorīje wapare netōgu, ti yepa macāānarē na cū cariabojapeere ĩgu, bairo ĩñupū.

⁵² Bairo tunu Jesús judío majá na carorije wapa jeto meerē cū canetōbojapeere bairo iñupū. Nipetiro aperā ati yepa macāña caábataricā Dios yarā cū pūnaa caāniparā cūārē na cū canetōpeere ĩḡu iñupū Caifás sacerdote majá quetiupau.

⁵³ Bairo Junta Suprema na caĩrōpu na canehabusuri rŭmua, Jesure cū na capajārocapeere āmeo busupēni weyocōñuparā fariseo majá bairo sacerdote majá quetiuparā mena.

⁵⁴ Bairo yua, Jesús puame cū na capajāgarijere masĩrī, baujaro judío majá quetiuparā na caānopure āniñesēāēmi yua. Bairo Jesús Judea yepa caānmiatacū jāā cū cabuerā mena jīcāpu desierto tuaca macā, Efraín cawāmecati macāpu jāā jūgoetawī. Bairo ti macāpu jāā cū cabuerā mena etari, ti macāpu jāā jūgoānicōāwī Jesús.

⁵⁵ Bairo Jesús ti macāpu jāā cū cajūgoāno, merē petoaca rusawu judío majá bose rŭmu Pascua caetaparo. Bairo ti rŭmu caetaparo jūgoye nipetiro judío majá Jerusalén macāpu jeto ámá. Caroarā nigarā Dios cū caĩñajoro, na caātinucūrōrē bairo átigarā ásuparā.

⁵⁶ Bairo bairā, judío majá quetiuparā puame Jesure cū macā ñesēāñuparā, cū ñerī cū preso jogarā. Bairo cū macā ñesēārī, tocānacāupurea templo wiipu na jēniñamacā ñesēāñuparā. Atore bairo iñuparā:

—¿Dope mujāā ĩ tōgoñañati? ¿Jesús cūā ati bose rŭmurē cū etauatī, o cū etaecuati ato? —na ĩ jēniñañuparā.

⁵⁷ Mai, judío majá aperā sacerdote majá quetiuparā cūā ni jīcāū ũcū Jesure cū cae-tarije quetire cū catūgoata, “jicoquei cariape cū quetibujáto,” ĩ rotū cūñuparā, bairo na caĩquetibujuro Jesure cū ñe masīgarā yua.

12

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

¹ Jīcā wāmo peti jīcā pēnirō cānacā rŭmu Pascua bose rŭmu caetaparo jūgoye, Jesús Betania macāpu jāā jūgoámī. Ti macāpu cariyasiricure cū cacatioricu Lázaro tŭpu jāā jūgoámī.

² Topu, cū cacatioricu Lázarojāā ya wiipu jāā jūgo ugarique ugawā, Jesure butioro qūĩroarā. Mai, Marta puame jāārē ugarique batoo ámo. Lázaro puamea jāā menarē mesapu ugariui ámi.

³ Bairo jāā caugaruiro, María puame nardo caroa cajutiñurjē cawapa pacarije paioo trescientos gramos majūrē jeamó. Bairo jeatiri, Jesús rŭporire piopeowō. Bairo áti yaparo, cō poañarō mena pare bopowō. Bairo cō caáto, nipetiro ti wii pupeapu jutiñu bijapeticoapu yua.

⁴ Bairo Jesure cō caátiere ĩña, Judas Iscariote, jāā mena macācācū, Jesure cabero cabusujābuitirocapau puame bairo ĩwī:

—¿Dopēĩō tie cawapa pacarijere trescientos denario moneda tiiri majū nuniwapatari, cabopacarārē na cō juápeyupari? —ĩwī Judas jāā mena macācācū puame.

⁶ Mai, Judas puame cabopacarārē caĩñamai ũcū meena, tore bairo ĩ busuwī. Cajeruti jeyanucūrī majōcu āniri bairo ĩwī. Mai, cū, Judas puame jāā yaye dinero cajñārī poare caĩñaricāñugōbojau āmi. Bairo caācu nimicāā, ti poa macāājēwē jericawuri cū majū cū caborijere cawapatinucū āniri, tore bairo ĩwī.

⁷ Bairo Judas cū caĩrō, Jesús puame qūĩwī:

—Patowācōrō cō ĩ busupajūgoeticōāña. Atio carōmio puame yu rupaari caānipeere caroaro átijūgoyeticūō átiyamo tie cajutiñurjē mena.

⁸ Cabopacarā roquere tocānacāña na mujāā ĩñacōā ninucūgarā, mujāā watoa na caāno. Yu puame roque tocānacāña mujāā mena yu āmerĭḡu —qūĩwī Jesús Judare yua.

Conspiración contra Lázaro

⁹ Capāārā judío majá mena macāña masĩñupā Betania macāpu Jesús jāā cū cajūgoānierē. Torena, butioro Jesure caĩñagarā āniri, ti macāpu jāā ĩñarā etawā. Bairo Jesús jeto meerē caĩñagarā āniri etawā. Lázaro cariyasiricu ānacārē Jesús cū cacatioricu cūārē ĩñagarā, topu etawā.

¹⁰⁻¹¹ Mai, sacerdote majá quetiuparā puame, “Cū, cariaricure Jesús cū cacatio ĩñorīqūērē caĩñaricārā āniri capāārā judío majá marīrē ricawatiri, Jesús puamerē cū tūgoasarā átiyama,” āmeo iñuparā. Bairo ĩri yua, Lázaro cūārē cū pajīā rocacōāgayuparā.

Jesús entra en Jerusalén

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Mai, ti watoa caāno, capāārā camasā Jerusalēpu ásupa, Pascua bose rŭmu netōrana. Bairo ti rŭmu busuri rŭmu caāno merē masĩñupā Jesús ti macārē cū caetapeere.

¹³ Bairo cū caetapeere camasīrā āniri yua, peepū ũnie carupaño querire pajure jeri, Jesure cū bocāwā. Bairo cū bocārāna, atore bairo ĩ basa awajabusu useanipeowā:

—¡Nocãrõ to ñumajũcõãñati! ¡Nocãrõ cañuu majũrẽ Dios cõ catutuarije mena marĩ cõ cajoure cõ marĩ basapeoto! ¡Nocarõ cañuu Israel macãana Quetiupau Rey majũrẽ cõ marĩ basapeoto!

¹⁴ Jesús pũame burrore bocãetari cõ buipũ pesari ámi Jerusalẽpũ. Mai, Dios ya tutipũ cõãrẽ torea bairo cõ cabaipere ï quetibũjũyupa:

¹⁵ “Tũgoña uwieticõãña mujãã Siõn macã macãana. Ññañijate.

Mujãã Quetiupau Rey burro buipũ pesari atiyami,” ï quetibũjũ woatuyupa Dios ya tutipũ.

¹⁶ Mai, cañijũgoro jãã, cõ cabuerã, jãã tũgomasiẽpũ tore bairo ï quetibũjuriquere. Cabero, Jesús riari bero umãrecõõpũ cõ cawãmuátõ beropũ roque, nipetirije Jesús cõ cabaipere na cawoatujũgoyetiriquere jãã masĩwã. “Jesús cõ cabaipere ï quetibũjũrã bairo ï woatuyupa,” jãã ï tũgoñamasĩwã.

¹⁷ Mai, Jesús Lázarore masã operũ caãcũrẽ cõ cacatioro caññaricãrã pũame tie nipetiro na caññaricũrẽ na quetibũjũ netõrã áma camasãrẽ.

¹⁸ Bairi nipetiro camasã Jesure cõ bócarásupa. Jesús, ti wãme catorique caroare cõ caátĩ ññorĩqũerẽ na caquetibũjũro jũgori cõ bócarásupa.

¹⁹ Aperã fariseo majã pũame atore bairo ãmeo ññuparã:

—Merẽ mujãã masĩña: Tore bairo na caññjẽrẽ marĩ caẽñotaeticõãta, dope marĩ áti masĩtẽgarã. Ññañijate. ¡Nipetiro camasã cõ jetore tũgousarã átiyama! —ãmeo ññuparã fariseo majã.

Unos griegos buscan a Jesús

²⁰ Jerusalẽpũ cabose rãmũ netõrátana mena macãana cõã ãñupã jicããrã griego majã. Bairi na cõã ti bõse rãmũ caño Diore cañroaratãna ãñupã.

²¹ Bairi na pũame Jesure caññagarã ãñirĩ, Felipe tũpũ etawã. Mai, Felipe pũame Galilea yepa jicã macã Betsaida macããcũ ámi. Bairi na pũame butioro atore bairo Felipere qũĩwã:

—Jesure butioro cõ jãã ññagaya.

²² Bairo cõ na cañõ tũgo, Felipe, Andrés pũamerẽ cõ quetibũjũamĩ. Bairi na pũgarãpũ Jesure cõ quetibũjũra etawã.

²³ Bairo cõ na cañquetibũjũro tũgo, Jesús pũame atore bairo jãã ñwĩ:

—Merẽ petoaca cõñacoatĩya yũ, Camasã jũgocũre yũ na capajãrocaro bero caññimiatacũãrẽ yũ cacatitunu wãmuãpáro umãrecõõ buipũ nocãrõ caroaro cañnopũ.

²⁴ Cariape majũ mujãã yũ quetibũjũya: Trigo apea ñnorẽ ñerĩ pupearũ marĩ caotero bero, tie oterique boaweri caputieticõãta, bairica majũ rĩca jomasĩtẽgaro. Bairopũ, ñerĩ pupearũ marĩ caotero bero, tie oterique boaweri caputiata roquere, caroa capee majũ ricacutinucũña.

²⁵ Bairi tunu Diore caboena ãñirĩ, ati yepa macããjẽ jetore butioro mujãã caugaripea ññacõãñinucũta, cayasiparãrẽ bairo mujãã tuagarã. Bairi ati yepa macããjẽ carorijere mujãã caboeticõãta roque, Dios mena caññicõãñinucũparã mujãã ãñigarã.

²⁶ Bairi noo caborã yũ caquetibũjũrijere catũgousagarã na tũgopaje usaãto yũ yayere, yũ paabojari majãrẽ bairo na caññigaata. Tore bairo na caãpata, na cõã yũ cañnopũre ãñigarãma. Bairi yũ caquetibũjũrore bairo tũgousari caroaro caãticõãnarẽ yũ Pacũ Dios pũame na ññamairĩ caroare na jogumi —jãã ï quetibũjũwĩ Jesús.

Jesús anuncia su muerte

²⁷ Bairo jãã ï quetibũjũ yaparo, bairo jãã ñwĩ Jesús: “¡ãmea butioro majũ yũ yeripũ yũ tũgoña yapapuaya! ¿Bairi, nopẽ bairo Diore cõ ñi jẽnicuti? ‘Caacu popiye yũ baio joroque cabaipere to baeticõãto,’ cõ ñi jẽnietigu. Bairo Diore cõ ñi jẽnietigu, ¡torecuna popiye yũ catãmuorĩjẽ jũgori ati yepa macããna na carorije wapare netõũ acũ yũ apũ!” jãã ñwĩ Jesús.

²⁸ ï yaparo, atore bairo qũĩ jẽniwĩ Diopũre: “Caacu, ãmerẽ mu catutuarije pũamerẽ camasãrẽ na ññoña,” qũĩ jẽniwĩ Jesús.

Bairo cõ cañjẽnirõ, umãrecõõpũ atore bairo ï busuocajowũ: “Merẽ yũ catutuarije caroa áti ññorĩqũerẽ camasãrẽ na yũ áti ññonucũña. Bairi tunu yũ catutuarije caroa mena camasãrẽ na yũ áti ññonemogu tunu,” ï busuocajowũ jõbuiũ.

²⁹ Camasã, cãtu catũgoãna pũame bairo caĩbusuocajorijere tũgori, bairo ñwã:

—Bũpore bairo ocajopũ.

Aperã camasã jicããrã bairo ñwã:

—Diotũ macããcũ ángel Jesús mena busuroyaami —ñwã.

³⁰ Bairo na cañõ tũgo, Jesús pũame bairo na ñwĩ:

—Yũ yaye macããjẽ rotie meerẽ bairo ï busuami Dios. Mujãã yaye macããjẽ rotie majũ roquere bairo ï busuami.

³¹ Bairi tunu merẽ ãmea ñña Dios ati yepa macããna nipetiro camasãrẽ cõ caññabeseri rãmũ. Bairi wãñĩ ati yepa quetiupau cõãrẽ ãmea Dios cõ rocacõãgumi yua.

³² Bairi tunu yucɔpãĩpu yu papuaturi yu na canemũgõnũcõrõ jũgori, ati yepa macããna capããrã na carorije wapare netõrĩ, yu yarã jeto na ãnio joroque na yu átigu —jãã ĩ quetibũjuwĩ Jesús.

³³ Bairo Jesús cũ caĩrĩjẽrẽ cũ tũgomasĩata, bairo yucɔpãĩpu cũ na capapuaro cũ carĩapeere quetibũjuũ ĩmiwĩ.

³⁴ Camasã pũame bairo cũ caĩquetibũjurijere tũgorã, atore bairo qũĩwã Jesure:

—Dios ya tutipũ na cawoaturiquere camasã jãã na caquetibũjuro atore bairo jeto jãã tũgonucũña: Mesias Dios cũ cajou tocãnacã rũmu cacaticõãninucũũ nigumi. ¿Nopẽ mu pũame, “Dios cũ cajou Camasã Jũgocũ pũame yucɔpãĩpu yu na capapuaroaro yu riacoagu,” miñati? ¿Bairi ni pũame cũ ãnicũti cũ, camasã Jũgocũre bairo caãcũ? —qũĩ jẽniñawã camasã Jesure.

³⁵ Bairo camasã cũ na caĩrõ tũgo, Jesús pũame atore bairo na ĩwĩ:

—Mujãã mena mai ati yeparũ ãcũ, yua, yu ãniña ati yepa macããna canaitãrõpu caãnarẽ bairo caãnarẽ cajĩñawoũre bairo caãcu majũ. Vairũa, yoaro majũ mujãã mena yu ãmerĩgu. Bairi mujãã mena yu caãno mai, yu caquetibũjurijere caroaro yu tũgousaya, roto jãã tãmwore, ĩrã. Bairi merẽ mujãã masĩña: Camasã ñami canaitãrõpu jĩñawoena ãnã, “Cariape jãã ãnã,” ĩ masĩetĩñama.

³⁶ Bairi yu, cajĩñawoũre bairo caãcũ, mujãã mena mai yu caãno ĩnarĩ, caroaro majũ yu tũgousaya. Canaitãrõpu caãnarẽ bairo mujãã caãmerĩparore bairo ĩrã, caroaro cariape yu caquetibũjurijere yu tũgousaya —na ĩwĩ Jesús camasãrẽ.

Bairo na ĩ quetibũju yaparo, aperopũ na rutiweyocoãmĩ Jesús yua.

Por qué los judíos no creían en Jesús

³⁷ Bairi Jesús pũame nocãrõ caroa Dios yaye átĩ ĩñorĩqũerẽ na caĩnarõ, na cũ caãti ĩñomiatãcũãrẽ, judío majã pũame, “Cariape caroare marĩ átĩ ĩñou átiyami,” qũĩ tũgousaema Jesure.

³⁸ Bairi profeta Isaías ãnacũ Dios ya tutipũ cũ cawoquetibũjucũrĩcãrõrẽ bairo bai etawu yua. Mai, profeta Isaías ãnacũ pũame Dios ya tutipũ atore bairo ĩ woatujũgoyeticũñupĩ:

“Dios, jãã Quetiupau, jãã caquetibũjurijere, noa ãna tiere tũgousaetiayama.

Bairi tunu mu yaye caroa átĩ ĩñorĩqũerẽ ĩñamajũcõãmĩrãcũã, cariape jãã tũgousaetiayama,” ĩ woatuyupĩ.

³⁹ Bairi camasã profeta Isaías ãnacũ cũ caĩwoaquetibũjuricarore bairo Jesús cũ caquetibũjurijere cũ tũgousagaema. Tunu profeta Isaías ãnacũ apepaupu cũãrẽ atore bairo ĩ woatu quetibũjucũñãñupĩ:

⁴⁰ “Cacaapee cũgorã nimirãcũã, di rũmu ãno caroa Dios cũ caãti ĩñorĩjẽrẽ na ĩñamasĩetĩõ joroque na átiguami.

Ati poa macããna na yeripũ catũgoñamasĩgaetoi, cacaapee cũgorã nimirãcũã, cũ caãtiere na ĩñamasĩetĩõ joroque na átiguami.

Tunu bairoa caãmoo cũgorã nimirãcũã, cũ yaye quetire na tũgomasĩetĩõ joroque na átiguami. Na yeripũre tũgoñamasĩetĩñama na cũ caquetibũjugamĩrĩjẽrẽ.

Bairi, ‘Jãã mu netõwã,’ ĩetĩnucũñama Diore,” ĩ quetibũjuyupĩ Isaías ãnacũ.

⁴¹ Mai, Isaías ãnacũ pũame tore bairo cũ caĩwoaturijere merẽ ĩñãñupĩ Dios cũ catutuarijere mena ati yeparũ Jesús cũ cabaipeere. Bairo Jesús cũ cabaipeere caĩñarĩcũ ãnĩrĩ tore bairo quetibũjuyupĩ.

⁴² Bairo Jesure cũ na catũgousaetimiatãcũãrẽ, capããrãpu judío majã mena macããna cũ caquetibũjurijere tũgousawã. Bairi tunu jĩcããrã judío majã quetiuparã caãnimajũrã cũã Jesús cũ caquetibũjurijere cũ tũgousawã. Bairo Jesure cũ tũgousamĩrãcũã, fariseo majãrẽ uwĩrĩ, baujaro, “Jesure catũgousarã jãã ãniña,” ĩema. “Bairo marĩ caĩata, sinagoga ñubuerica wiĩripũ marĩ caãno fariseo majã marĩ acuwiyorema,” ĩrã, baujaro Jesure cũ na catũgousarijere bai ĩñogaema.

⁴³ Mai, na pũame Dios butioro na cũ caĩñajesopee ãnorẽã, butioro camasã pũame narẽ na caĩroaro bowã. Bairi Jesús pũamerẽ baujaro tũgousagaema.

Las palabras de Jesús juzgarán a la gente

⁴⁴ Bairo jãã ĩ quetibũju yaparo, Jesús pũame busurique tutuaro mena atore bairo ĩwĩ: “Ni jĩcãũ ũcũ yu caquetibũjurijere catũgousau pũame, yu jeto merẽ tũgousau átiyami. Yũre cajoricu yu Pacu Dios cũãrẽ cũ tũgousau átiyami.

⁴⁵ Bairi tunu ni jĩcãũ ũcũ yure caĩñanucũbũgou yu jeto meerẽ ĩñanucũbũgou átiyami. Bairi yũre cajoricu yu Pacu Dios cũãrẽ caĩñanucũbũgoure bairo ãcu baiyami.

⁴⁶ Yua, yu ãniña camasãrẽ canaitãrõpu caãnarẽ cajĩñawoũre bairo caãtiatãcu ati yeparũre. Bairi yu caquetibũjurijere catũgousarã pũame canaitãrõpu caãnarẽ bairo roro átĩãmerĩgarãma.

⁴⁷ Bairi yu caquetibũjurijere tũgocõãmĩrãcũã, yu caquetibũjurore bairo caãperãrẽ popiye na baio joroque na átĩacũ mee yu apã. Bairi tunu ati yepa macããna camasãrẽ yu majũã na

átirei acá mee yu baiwu. Na carorije wapa roquere ati yepa macãana camasãre na netõu ácu yu baiwu.

⁴⁸ Bairo yure boetiri, yu caquetibujirijere catãgousagaenarê carepau merê nicõãñami. Bairi atie mujãã yu caquetibujirijere na catãgousagaetie wapa jũgori popiye na baio joroque na átigumi camasãre Dios, cã caññabeseri rãmu catusari rãmu caãno yua.

⁴⁹ Yu ruame yu majũã yu catũgoñarjẽ mena mee busuri mujãã yu quetibujinucũña. Yu Pacu Dios yure ati yeparu cajoricu ruame roque yu caĩpeere, yu caátipee cããrẽ yu átiroticũwĩ.

⁵⁰ Bairi yu masĩña baiũa yu Pacu Dios yu cã caátiroticũrĩqũerê: Camasã yeri capetietiere na cacãgomasĩparore bairo Ì, tore bairo yu quetibujũ rotijowĩ. Bairi yu caĩrjẽ ruame yu majũã yu caĩrjẽ mee niña. Yu Pacu cã caĩquetibujũrotijoricarore bairo jeto roque cariape ñi quetibujinucũña,” jãã Ì quetibujũwĩ Jesús.

13

Jesús lava los pies de sus discípulos

¹ Judío majã bose rãmu Pascua caetaparo, jĩcã rũma rusawu merê. Cũ pacu cã cacũrĩcã rãmu caetaro, jããrẽ pitiri cã pacu Dios tũpu átĩ cã caãniãpere masĩcõãwĩ merê Jesús. Bairi ati yepa macããna marĩ cã yarãrẽ marĩ maimajũcõãwĩ Jesús. Bairo jeto marĩ maicõã ninucũgumi tocãnacã rũma.

²⁻⁴ Bairi merê Judas, Simón Iscariote macãrê cã yeripu wãtĩ cã jãcõã bauwĩ, Jesure cã cabusujãbuitirocamasĩparore bairo Ì. Bairi Jesús ruame masĩcõãwĩ, Dios cã carotijoricu ãnirĩ. Tunu bairoa Dios tũpu cã catunuãpree cããrê masĩcõãwĩ Jesús. Bairi cã pacu Dios ruame nipetirije rotimasĩrĩqũerê cã joyupi Jesure. Bairi jãã jĩcãrõ mesapu caũgaruimiatacu, Jesús ruame wãmunucãwĩ. Bairo wãmunucãrĩ, cã jutiro cabui macããtõrê tuwe cũcõãwĩ. Bairo átĩ yaparo, jutĩ aserore neátiri, tore cã isitawẽpu nejiyatuwĩ Jesús.

⁵ Bairo átĩ yaparo, ocore jotu barapu waapiojãwĩ. Bairo átiri, jãã, cã cabuerã ruaporire cosejũgowĩ Jesús. Bairo cose yaparori bero, jutĩ asero cã isitawẽpu cã carajũãtuatato mena jãã ruaporire parebopowĩ Jesús.

⁶ Simón Pedro ruame cã ruaporire Jesús cã, cã cacosegaro, bairo qũĩwĩ:

—Yu Quetiupau, ¿yu cããrê yu ruaporire mu coseiãtĩ?

⁷ Bairo Simón Pedro cã caĩrõ tũgo, Jesús ruame bairo qũĩwĩ:

—Ãmeacã bairo mu yu caátigarijere mu tũgoña masĩtẽña mai. Caberopu tiere mu tũgoña masĩgu yua —qũĩwĩ.

⁸ Pedro ruame bairo Jesús cã caĩrõ tũgo, bairo qũĩwĩ:

—¡Yu, yu ruaporire mu yu cose rotietimajũcõãgu!

Bairo cã caĩrõ, Jesús ruame bairo qũĩwĩ Pedrorẽ:

—Bairo mu yu cacoseeticõãta, mu, yu yarã mena macããcũrê bairo mu ãmerĩgu.

⁹ Jesús bairo cã caĩrõ tũgo, bairo qũĩwĩ Simón Pedro ruame:

—Yu Quetiupau, toroque yu ruaporĩ jetore coseeticõãña. ¡Bairi yu wãmorĩ, yu ruoã cããrê yu cosepeyocõãña yua! —qũĩwĩ Pedro Jesure.

¹⁰ Bairo cã caĩmiatacããrê, Jesús ruame bairo qũĩnemowĩ tunu:

—Ãmeacã merê caroaro caũgeri usacosere yaparoatana marĩ caãmata, nairõãcã usanemoa maninucũña, merê caroaro nipetiro rupau caũgueri mána ãnirĩ. Bairi marĩ ruaporĩ jetore marĩ cacosenemopee niña. Bairãpua, carorije cawapa mána, caũgueri mánarê bairo caãna mujãã ãniña. Bairo cabairã nimirãcãã, bairãpua nipetiro tocãnacãũpua bairo mujãã ãmerĩña —qũĩwĩ.

¹¹ Mai, “Bairãpua, nipetiro tocãnacãũpua caũgueri mánarê bairo mee mujãã ãniña,” jãã cã caĩata, cãrê cabusujãbuitirocapaure cã masĩrĩ, bairo jãã Ìwĩ Jesús.

¹² Bairo jãã, cã cabuerã ruaporire cose yaparo, cabuĩmacããtõ jutiro cã cawecũatatore nejãñawĩ tunu Jesús. Bairo átĩ yaparo, mesapu ruiwĩ jãã mena. Bairo etanumurĩ bero, atore bairo jãã Ì jẽniñawĩ Jesús:

—¿Mujãã masĩñati dope Ìgu mujãã ruaporire yu coseupari?

¹³ Mujãã ruame yure, jããrê Cabuei, jãã Quetiupau, yu mujãã Ì piinucũña. Bairo yure Ì piirã, cariapea Ìrã yu mujãã Ìnucũña. Cãã yu ãniña baiũa.

¹⁴ Bairi yu ruame jããrê Cabuei, jãã Quetiupau, mujãã caĩpiinucũũ ruame, mujãã ruaporire yu cose yaparoã merê. Bairi mujãã cãã torea bairo mujãã majũ mujãã ruaporire caãmeo coseparã mujãã ãniña tocãnacãũpuea.

¹⁵ Bairi mujããrê ati wãmerê mujãã yu átĩ Ìñoña, mujãã cãã tore bairo mujãã caãmeo átĩnucũparore bairo Ì yua.

¹⁶ Cariape mujãã ñi quetibujũya: Ni jĩcãũ ùcũ cã quetiupaure capaabojarĩ majõcu cã quetiupau netõrõ ãmerĩñami. Bairoa tunu ni jĩcãũ ùcũ cajoocõcu ruame cãrê cajoricu netõrõ ãmerĩñami.

¹⁷ Bairo yu caiquetibujarijere tũgousari caroaro mujãã caátĩ ãmata, caroaro useanirĩquẽ mena mujãã ãnimasĩgarã.

¹⁸ “Bairua, mujãã nipetirãrẽ, ‘Bairo mujãã baigarã,’ ĩ busu mee mujãã ñĩña. Yu ruame roque merẽ yu masĩña yu cabesericarã mujãã caãnierẽ. Bairi Dios ya tutipũ na caĩwoatuquetibujũ jũgoyeticũrĩcãrõrẽ bairo baigaro. Atore bairo ĩ woatu quetibujuyupa: ‘Yu mena caũgarui nimicũã, yure cateei yu wapacu majũ tuagumi,’ ĩ woatuyupa.

¹⁹ Bairi merẽ mujããrẽ cariape mujãã quetibujũ weyojũgoyeticũã ñĩña. Bairi mujãã yu caquetibujurore bairo cabairo ñĩnarã yua, ‘Dios cã cajoricu majũ ñĩñami,’ yu mujãã ĩgarã yua.

²⁰ Cariape mujããrẽ ñi quetibujuyua: Ni jĩcãũ ũcũ yu caquetibujurotjowure catũgousau ũcũ ruame yure catũgousaure bairo ñĩñami. Bairi tunu ni jĩcãũ ũcũ yu caquetibujarijere catũgousau ruame yure cajoricu cããrẽ catũgousaure bairo ñĩñami,” jãã ĩ quetibujuwĩ Jesũs, jãã, cã cabuerãrẽ yua.

Jesũs anuncia que Judas lo traicionarã

(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ Bairo jãã ĩ quetibujũ yaparo, Jesũs ruame butiuro tũgoñarĩquẽ pairi cariapea jãã quetibujucõãwĩ cã cabaipere. Atore bairo jãã ĩwĩ:

—Cariape majũ mujããrẽ ñi quetibujuyua: Mujãã mena macããcũ jĩcãũ roro yure ĩ busujãbuitirocagumi.

²² Bairo Jesũs jãã cã caĩrõ tũgori, jãã cã cabuerã ruame jãã majũ tocãnacãũrua, jãã ãmeo ñĩña maniapũ. “Cũrẽ ĩ ĩmi Jesũs,” jãã ĩ masĩẽpũ.

²³ Mai, yu ruame Jesũs butiuro cã caĩñamai majũ yu ãmũ. Bairi yu mena Jesũs ruame cã cabusunemopee ãmũ, jãã caũgaruiãnitoye mai, cã cabaipere.

²⁴ Bairi Pedro ruame yure ñĩnarĩquẽ mena yasioroa yu quetibujũ jowĩ: “Noa na caátipeere tore bairo quĩñati,” quĩ jẽniñãto ĩ, tore bairo ãmi Pedro.

²⁵ Bairo cã caátimasĩõrĩjẽrẽ ñĩnarĩ, yu ruame cãtu jãñurĩ etanucãrĩ atore bairo cã ñi jẽniñawũ Jesure:

—Yu Quetiupau, ¿ni majũ cã ãniñati?

²⁶ Jesũs ruame bairo cã yu caĩjẽniñarõ, atore bairo ñiwĩ:

—Pan yosenerĩ yu canuni ruame cã majũ nigumi.

Bairo jãã ĩ quetibujũ yaparo, Jesũs tocãrõã yua cã pããrẽ yosenuñijowĩ Judas Simõn Iscariote macãrẽ.

²⁷ Bairo pããrẽ cã caĩrõ bero, Judas yeripũ wãtĩ merẽ nicõãñupĩ. Bairo cã cabairo ñĩña, tocãrõã Jesũs ruame bairo quĩwĩ yua:

—Bairo mu caátigarijere tãmurĩã átĩcõãña.

²⁸ Bairo Jesũs cã caĩrõ, jãã cã cabuerã mesapũ caũgaruiatana, jĩcãũ ũcũ ruamena, “Bairo Jesũs ĩgu ñĩñami,” jãã ĩ tũgoña masĩẽpũ, tiere tũgorã.

²⁹ Mai, Judas ruame jãã yaye dinero cajãñarĩ poare caĩñarĩcãñũgõbojari majõcu ãmi. Bairi atore bairo jĩcããrã jãã mena macããna ĩ tũgoñacõãwã: “‘Bose rãmu macããjẽ rotie mu wapati ápã,’ quĩũgu ĩatacumĩ, o ‘Apeye ũnie wapatiri cabopacarãrẽ na nunijã,’ ĩgu ĩatacumĩ,” jãã ĩ tũgoñacõãwũ jãã ruame.

³⁰ Mai, Judas ruame Jesũs pããrẽ cã, cã cayosenuñirõ beroaca, jicoquei witicoãmĩ merẽ yua. Bairo cã cawitiãtipau merẽ ñamipũ ãmũ.

El nuevo mandamiento

³¹ Judas cã cawitiãtato bero, Jesũs ruame bairo jãã ĩwĩ yua:

—Ãmea Dios macũ yu caãnierẽ, yu, Camasã Jũgocu, yu átĩ ĩnogu. Bairi Dios ruame yu jũgori nocãrõ cã catuturiyũ caroare átĩ ĩnogumi camasãrẽ.

³² Yu, Camasã Jũgocu nocãrõ yu catuturijere yu caátĩ ĩnoata, yu Pacu Dios cãã jãã catutũãnierẽ ĩnogumi. Tãmurĩã tore bairo átĩ ĩnogumi Dios cã camasĩrĩjẽrẽ.

³³ Yu yarã, yu pũnaarẽ bairo caãna yoaro mujãã mena yu tuaetigũ ati yeparure. Bairo mujãã yu caaweyoro bero, mujãã ruame butiuro yu mujãã macãmigarã. Bairi mujãã ñinemoña tunu, judio majãrẽ na yu caĩquetibujuatatorea bairo ñi quetibujugũ: Yure mujãã macãmigarã. Bairo yu macãmirãcũã, yu caátĩpaurũre caetamasĩena ãnirĩ, yu mujãã bõcaetigarã.

³⁴ Bairi atie cawãma wãmerẽ mujãã yu átiroti cũña: Mujãã majũ tocãnacãũrua mujãã ãmeo maicõã ninucũwã. Bairi yu, mujããrẽ yu camairõrẽã bairo mujãã cãã tocãnacãũrupurea ãmeo maicõãña.

³⁵ Bairi tocãnacãũrupurea mujãã caãmeomairõ ñĩnarã, nipetiro camasã mujããrẽ, “Na roque Jesũs cã cabuerã majũ ñĩñama,” mujãã ĩ ĩñagarãma —jãã ĩwĩ Jesũs, jãã, cã cabuerãrẽ.

Jesũs anuncia que Pedro lo negarã

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Bairo Jesús cū caīquetibujuro bero, Simón Pedro atore bairo qūī jēniñawī:

—Yñ Quetiurau, ¿noorpu águ, tore bairo mi quetibujuyati jáārē?

Jesús puame atore bairo qūī yu wī:

—Mna, noo yu caátórpure yu mu usamasīētígu mai. Caberoru roque yu tɔpu mu ámasígu.

³⁷ Bairo cū caīrō tūgo, Pedro puame atore bairo qūīwī:

—Yñ Quetiurau, ¿dopēī ámerē mai mu yu usamasīētíbujiocuti? ¡Cotericaró mano mu cariaraporo ūnorēā, yu puame roque yu riamasīña! —qūīwī Pedro Jesure.

³⁸ Bairo Pedro cū caīrō, Jesús puame bairo qūīwī:

—¿Cariapea cotericaró mano yu jūgori mu riagayati? Bairi murē cariapea ñiña: Ábocu cū capiiparo jūgoye, itiani majū, “Cū yu masīētíña Jesure,” yu mitogu.

14

Jesús, el camino al Padre

¹ “Yu yarā, tūgoñariqūē paieticōāña. Dios mena tūgoñatutuari yu mena cūārē tūgoñatutuacōāña.

² Yu Pacu cū caāno umurecópore ānapauri capee majū ñiña. Yu Pacu tɔpu ānimasīrīqūē caāmerīcōāta, ‘Mujāā caāniparapure mujāā yu qūēnojūgoyetibojau áya,’ mujāā ñietibujoricu.

³ Bairi mai, yu puame mujāā caāniparapau roto mujāā qūēnobojau ácu yu baiya. Bairo qūēno yaparori bero roque, mujāārē yu nei atígu, yu mena mujāā caānimasīparore bairo ī. Bairo yu caató, mujāā cūā yu caānipara mujāā ānigarā.

⁴ Merē mujāā etamasīña yu jūgori yu caátíparapure.”

⁵ Bairo jāā cū caīrō tūgo, Tomás puame Jesure bairo qūīwī:

—Jāā Quetiurau, jāā masīētíña. ¿Noopure águ bairo miñati? ¿Dope bairo jāā masīrāti mu caápáwāpore?

⁶ Jesús puame bairo cū caīrō, atore bairo qūīwī:

—Yna, yu āniña, maa átawārē bairo caācū. Yna, yu āniña cariape caācu. Caticōānio joroque caācu yu āniña camasārē. Yu jūgori mena jeto mujāā etamasīgarā yu Pacu cū caānopure.

⁷ Yure mujāā camasīata, yu Pacu cūārē cū mujāā masicōāgarā. Merē āmea yu mujāā masīña. Bairo yure camasīrā ānirī, yu Pacu cū caátíānie cūārē caīñacōānarē bairo mujāā āniña.

⁸ Bairo Jesús jāā cū caīrō tūgo, Felipe puame Jesure bairo qūīwī:

—Yñ Quetiurau, mu Pacure jāā īñoña. Bairo jāā mu caīñoata, jāārēā tocārōā ñucōāña yua.

⁹ Bairo cū caīrō, Jesús puame atore bairo qūīwī:

—¡Ago tame Felipe! Nocārō yoaro mujāā mena yu caānimitacūārē mai, ¿yu mu masīētīrecoayati? Yure caīñanucū, yu Pacu cūārē caīñacōānucūārē bairo ācū baiyami merē. ¿Dopēī, ‘Mu Pacure jāā īñoña,’ yu miñati?

¹⁰ ¿Cariape yu Pacu mena yu caānierē, bairi yu Pacu cūā yu mena cū caānierē mujāā masīētíñati? Bairi atore bairo mujāā yu caīquetibujurije yu majūā yu catūgoñarō mee bairo ñiña. Yu Pacu, yu mena caācū mena roque cū carotiro mena bairo caroaro cū paariquere yu átíāninucūña.

¹¹ Mujāā cūā cariape masīña yu Pacu mena yu caānierē. Bairi yu Pacu cūā yu mena cū caānierē masīña. Bairo baiena cūā, jīrīāpura mujāā yu caāti īñonucūrjērē īñarī, mujāā cūā cariapea masīña.

¹² Bairo muna mee mujāārē ñiña: Yu caquetibujurijere cariape catūgousau ānirī yu caátie ūnierē cū cūā átimasīgumi. Yu roque yu Pacu tɔpu yu caācoato jūgori, cū puame jīrīā netōjāñurō caroaro majū átimasīgumi.

¹³ Bairi yu wāme mena īrī nipetirije mujāā cajēnirō, mujāā caīrōrēā bairo mujāā yu átibojagu. “Yu Pacu Dios yu jūgori yu Pacu cū catutuarijere na īñāto na cūā,” ī bairo mujāārē yu āti īñogu.

¹⁴ Bairi yu wāme mena īrī tocānacā wāme mujāā cajēnirō cārō mujāā cajēnirōrēā bairo mujāā yu átibojanucūgu yua —jāā ī quetibujawī Jesús, jāā, cū cabuerārē.

Jesús promete enviar el Espíritu Santo

¹⁵ Bairo jāā ī quetibuju yaparori bero, bairo jāā ī quetibujawī tunu Jesús: “Yure mujāā camaiata, yu carotīcūrjē cūārē torea bairo caroaro mujāā átīcōā ninucūgarā yua.

¹⁶⁻¹⁷ Yu puame yu Pacupure mujāā yu jēnibojagu, apeī mujāārē cajūgoānitutuara, Espiritu Santo cariape majū caācūrē, tocānacāni mujāā mena cū caāninucūparore bairo ī. Ati yepa macāāna roque, cū, Espiritu Santore na yeripū cū cūgoetinucūñama. Bairo cū cūgoetiri, cū caátie, cū catutuarije cūārē īñajesoesetinucūñama. Bairi mujāā puame roque cū mujāā masījāñuña, cū puame mujāā mena tocānacāni mujāāpore cū caāno jūgori. Bairi tocānacānia mujāā mena, mujāāpore ānicōā ninucūgumi yua.

¹⁸ “Bairua, mujāā yu aweyocóápérigu. Yu atígu tunu, mujāā mena tocānacā rūmua ānicōā ninucūgu.

¹⁹ Merē petoaca r̄saya ati yepa macããna camasã yure na caññajãnaparo yua. Mujãã puame roque tocãnacã r̄mua yu mujãã masicõã ninucũgarã mujãã mena yu caãnicõãninucũr̄jêrê. Yu puame caãnicõãninucũ yu ãniña. Bairi torea bairo mujãã cãã mujãã ãnicõã ninucũgarã.

²⁰ Mujããrê Espiritu Santo cã caetari r̄m̄ caãno yua, mujãã masigarã yu Pacu mena yu caãnierê. Bairi mujãã cãã yu mena ãna, yu cãã bairi mujãã mena yu caãnie cããrê mujãã masigarã yua.

²¹ Yu caroticũr̄jêrê tũgousari, yu caroticũr̄jêrê bairo caãticõãninucũ puame cariapea yu maicõãninucũ átigumi yua. Bairi yure camaicõãcũrê yu Pacu cãã cã maicõã ninucũgumi. Yu cãã cã yu maicõã ninucũgu. Bairi cã ñiñogu yu camasãr̄jêrê yua," jãã ï quetibuj̄wĩ Jesús cã cabuerãrê yua.

²² Apei Judas sawãmes̄c̄cu, Judas Iscariote mee caãcũ puame atore bairo Jesure qũĩ j̄eniñawĩ:

—Yu Quetiupau, ¿dopẽĩ jãã jetore mu camasãr̄jêrê jãã miñocati? ¿Dopẽĩ ati yepa macããna camasã cããrê na miñocuatĩ? —qũĩ j̄eniñawĩ.

²³ Jesús puame bairo Judas cã cañj̄eniñarõ, atore bairo qũĩ yuwĩ:

—Yure camai, yu busurique cããrê catũgousa niñami. Bairi yu Pacu cãã cã maijãñugumi. Bairi yua yu Pacu mena pugarãpua cã mena jãã ãnicõã ninucũgarã tocãnacã r̄mua yua.

²⁴ Yure camaiecũ puame roque yu busurique cããrê catũgousaeca niñami. Tunu bairoa yu cañquetibuj̄urije yu majũã yu catũgoñarõã, yu caĩbusurije mee niña. Yu Pacu Dios yure cajoricu cã caĩbusu quetibuj̄urotirije majũ roque niña.

²⁵ "Bairi mujãã mena ãcũ mai, nipetirije atiere mujãã ñi quetibuj̄uya.

²⁶ Bairi Espiritu Santo mujããrê cajũgoãnitutuapau, yu Pacu yu jũgori mujããrê cã cajorau puame nipetirije mujãã masĩogumi. Bairi tunu atie mujãã yu caquetibuj̄urije nipetirijere tũgoña masĩpetio joroque mujãã átigumi yua.

²⁷ "Bairi yu puame yu ãcoagu. Bairo ãcũ, mujããrê yu joya j̄icãrõ tũni tũgoña yeri jãña ãnajêrê. Tie j̄icãrõ tũni tũgoña yeri jãñar̄iqũe caãnicõãnie yu yaye majũrê mujãã yu joya yua. Ati umurecõ macããna camasã na cajonucũrõrê bairo mee mujãã yu joya. Torena, tũgoña yapapuaeticõãña. Uwitũgoñaeticõãña.

²⁸ Merê yu mujãã tũgoaru. 'Yu ãya,' mujãã yu caĩr̄jêrê. Bairi tunu, 'Mujãã mena yu ãni atigu,' yu caĩr̄jêrê cããrê mujãã tũgoaru. Yure camaitũgoñamajũcõãrã mujãã caãmata, 'Yu Pacu tũpu yu ãya,' yu caĩr̄jêrê tũgori butiõro mujãã useanibuj̄ioatana. Yu Pacu Dios puame yu netõrõ caãnimajũũ niñami.

²⁹ Torecu, cariape majũ mujããrê ñi quetibuj̄u jũgoyetiweyocõãña merê. Bairo yu caĩr̄jêrê bairo cabaiõpu, 'Cariape majũ jãã ï quetibuj̄uyupi,' mujãã ï masigarã yua.

³⁰ "Tocãrõã yua, mujãã mena caepe yu busuetigu. Merê atigu baiyami ati yepa macããnarê carotimasĩr̄i majõcu. Cã puame bairo rotimasĩmicãã, yure nopê caãtj̄iãtimasiẽcũ niñami.

³¹ Bairoa cabaipee niña baiõpua, ati yepa macããna nipetiro camasã yu Pacu Diore cã yu camair̄jêrê na camasĩparore bairo yua. Tunu bairoa masigarãma yu Pacu Dios yure carotj̄oricu yu cã carotirorea bairo yu caãtie cããrê," jãã ïwĩ Jesús.

Bairo ï yaparori bero: "Wãm̄nucãña. Jito, tãmurĩ marĩ átõca merê," jãã ïwĩ Jesús, jãã, cã cabuerãrê yua.

15

La vid verdadera

¹ Bairo jãã ï yaparori bero, Jesús bairo jãã ñemowĩ tunu: "Yu puame usewu caãnimajũr̄i wure bairo caãcũ yu ãniña. Bairi yu Pacu Dios puame cause otericu majũrê bairo caãcũ niñami.

² Bairi usewu j̄icã r̄pu carica manicõãta, ti r̄p̄ure pajure recõãmasiñami yu Pacu. Caroaro ti r̄pu carica c̄pata, carorije ñnierê jee rerĩ, caroaro ññanunje masiñami, caepe to carica cutinemoparore bairo yua.

³ Bairi mujãã puame torea bairo yu caãtiroticũr̄iqũerê tũgousari caroarã majũ catuarã mujãã ãniña.

⁴ Bairi yure tũgousa jãnaeticõãña. Yu cãã, mujããrê mairĩ, mujãã yu capitietorea bairo mujãã cãã yure yu tũgousajãnaeticõãña. Bairi merê mujãã masiña: J̄icã r̄pu usewu r̄pu carupa majũpu to caãmericõãta, rica jomasietĩña. Carupa majũpua caãni r̄pu ãnirĩ rica cutimasĩnucũña. Torea bairo mujãã cãã caroa wãmerê mujãã átianimasĩena, yure tũgousari j̄icãrõrê bairo yu mena mujãã caãmericõãta.

⁵ "Bairi yu puame usewu carupawu majũrê bairo caãcũ yu ãniña. Mujãã puame tiwu usewu r̄p̄ure bairo caãna mujãã ãniña. Bairi ni j̄icãũ ùcũ yure catũgousacõãcũ, yu cãã cã mena cã yeri yu caãmata, j̄icãrõ tũni caroa macããjêrê átianimasĩñami nocãrõ paio majũ yua. Yu, yu camanicõãta, nopê bairo caroa macããjêrê mujãã átimasĩena.

⁶ Yure tũgousari yu carotirore bairo caátiamerã na caãmata, rocaecocõãgarãma. Bairo rocaecori yua, peeroru joe ecogarãma, carorije cajĩnirĩjẽ usewu rupure jeri peeroru na cajoererore bairo yua.

⁷ “Bairo yure tũgousari yu carotirore bairo jeto botoricaro mano caátiana mujãã caãmata, noo mujãã caborijere yu jeniña. Bairo mujãã cajenirõ, noo mujãã caborijere mujãã yu jomasĩa.

⁸ Cariapea yu cabuerã majũ caãna nocãrõ paio caroa macããjẽrẽ átiãnimasiñama. Bairo na caátianimasĩrĩjẽ jũgori yu Pacu puame netõjãñurõ camasãrẽ caĩroecuõ cañuũ majũ tuagumi.

⁹ Torecu, butiro mujããrẽ ñiñamaiña, yu Pacu yure cã camairõrẽã bairo. Bairo yu camairã ãnirĩ jĩcãrõrẽ bairo yu mena ãnicõã ninucũña tocãnacã rũmua.

¹⁰ Yu caroticũrĩjẽrẽ caroaro tũgousari, yu carotirore bairo jeto mujãã caátĩ amata, yu camairã, yu yarã majũ mujãã tuagarã. Yu cãã yu Pacu yu cã carotirore bairo ácu, cã camai majũ yu caãnorẽã bairo mujãã cãã yu camairã majũ mujãã tuagarã.

¹¹ “Atore bairo mujãã ñi quetibũya, caroaro yu mena mujãã causeanimasiñarore bairo ĩ. Tunu bairoa mujãã causeani coterije caroaro jĩcãrõ tũni to caãniĩjãtiparore bairo ĩ, tore bairo ñi quetibũya.

¹² Bairi atore bairo mujããrẽ yu átiroticũña: Mujããrẽ yu camainucũrõrẽã bairo mujãã cãã tocãnacãũrua ãmeo maiña.

¹³ Nocãrõ cã yarãrẽ camaimajũũ cã caãmata, cã majũ rupau mena cããrẽ popiye tãmuorĩ cã jũgori riamasiñami.

¹⁴ Bairi mujããrẽ yu caroticũrĩjẽrẽ jĩcãrõ tũni mujãã caátimasĩata, yu yarã, yu baparã majũ mujãã ãniña.

¹⁵ Bairi ãmerẽ yua yu paabojari majãrẽ bairo mujãã ñiñaetĩña. Mai, capaabojari majõcu puame cã quetiupau nipetirije cã caátianinucũrĩjẽrẽ masĩetĩñami. Bairi ãmerẽ ‘yu baparã’ mujãã ñiña, nipetirije yu Pacu yu cã caquetibũjurotiriquere mujãã yu camasiõrõ jũgori yua.

¹⁶ Mujãã, yure bori yu mujãã beserũ. Yu puame roque mujããrẽ mairĩ mujãã yu besewũ. Bairo mujããrẽ beseri caroa quetire mujãã yu quetibũju rotijoya capããrã camasãrẽ, yu yarã na ãnicõã ninucũõ joroque mujãã caátiparore bairo ĩ. Tore bairo mujãã caátianimasĩata, yu wãme mena ĩrĩ nipetirije mujãã cajenirĩjẽrẽ mujãã jogumi yu Pacu.

¹⁷ Bairi atiere mujãã yu átiroticũña: Nipetiro tocãnacãũrua ãmeo maiña,” ĩ quetibũjwĩ Jesús, jãã, cã cabuerãrẽ yua.

El mundo odia a Jesús y a los suyos

¹⁸ ĩ quetibũju yaparo, atore bairo jãã ĩnemowĩ tunu: “Ati ãmurecõo macããna, mujãã, yu yarãrẽ na caĩñateata, merẽ yure caĩñatejũgoricarã ñiñama. Tere mujãã camasiõrõ yu boya.

¹⁹ Mujãã cãã ati yepa macããna cariapea mujãã caãmata, na, camasã cãã mujãã maibujiorãma, na yarãrẽ na camairõrẽã bairo. Yu puame roque mujããrẽ ati yepa macããna mena macããnarẽ mujãã yu besewũ. Bairi mujããrẽ ati yepa macããna puame butiro mujãã teyama, merẽ ati yepa macããna mee mujãã caãno jũgori yua.

²⁰ Cajũgoye atore bairo mujãã yu caquetibũjuatajere tũgoñanemoñijate: Ni jĩcãũ ũcũ paabojari majõcu cã quetiupau netõjãñurõ ãmerĩñami. Yure roro yu áti usanucũwã, yu pajĩãgarã. Bairi mujãã cããrẽ torea bairo roro mujãã átigarãma. Tunu bairoa yu yaye quetire na catũgousaata, mujãã cããrẽ mujãã tũgousagarãma mujãã caquetibũjurijere.

²¹ Bairãrua, aperã camasã mujããrẽ roro jeto átinucũgarãma, yu caquetibũjurijere tũgousari camasãrẽ na mujãã caquetibũjunetõrĩjẽ jũgori. Bairo mujããrẽ caátinucũã puame yu Pacu Dios yure ati yepau cajoricure camasiẽna ãnirĩ bairo mujãã átinucũgarãma.

²² “Ati yepa macããna nipetiro camasã na carorije wapare na yu caquetibũjumasĩõũ ápericõãta, yure na catũgousaetie wapa, wapa cũgoetibujiorãma. ãmerẽ yua narẽ yu caquetibũjuro bero, ‘Carorije cawapa mãna jãã ãniña,’ ĩ netõmasĩetĩñama.

²³ Bairi tunu jĩcãũ ũcũ yure caĩñateĩ puame yu Pacu Dios cããrẽ caĩñateire bairo ácu baiyami.

²⁴ Ati yepa macããna camasãrẽ caroa wãme áti ĩñorĩquẽrẽ na yu caátĩ ĩñõũ ápericõãta, yu caátiere na caĩroaetie wapa, wapa cũgoetibujiorãma. Bairo na yu caátĩ ĩñorĩjẽrẽ ĩñamirãcũã, ñiñagaetiayama. Bairo bairã, yu Pacu Dios cããrẽ caĩñaterãrẽ bairo ãna baiyama.

²⁵ Atore bairo cabaipeere Dios yu tutipũ ĩ woatujũgoyeticũñañupã: ‘Ñe apeye ũnie jũgori cabuicũpeirena qũĩña tejãñugarãma,’ ĩ woatu quetibũjuyupa.

²⁶ “Bairi mujããrẽ cajũgoãnitutuapau Espĩritu Santo cariape caãcũ majũrẽ yu Pacu jũgori mujãã yu cajorau puame, yu, cariape yu caãnierẽ mujãã masĩõgumi.

²⁷ Mujãã puame merẽ yu mena cajũgoripũrua yu mujãã masĩõã ninucũwã. Bairo mujãã cãã yure camasiãrẽ ãnirĩ cariapea na masĩõ joroque na mujãã átigarã camasãrẽ yu caátianierẽ.

16

¹ “Atore bairo mujãã ñi quetibũya, yu mena mujãã catũgoñatutucõãniparore bairo ĩ.

² Mujäärē roro ñubuerica wiiripu caānarē mujää acuwiyoregarāma ati yepa macāāna camasā. Tunu bairo átiri, mujää pajjārecōāgarāma. Bairo noa ūna mujäärē capajjāregarā pñame, ‘Dios cū carotiro mena āna marī átiya,’ í tūgoñamigarāma.

³ Tore bairo átiagarāma, yure bairi yu Pacu cūārē camasiēna majū ānirī.

⁴ Atore bairo mujäärē ñi quetibujucūña, camasā roro mujäärē na caáto ññarī, yu caíquetibujuriquere cabero mujää catūgoñamasiparore bairo í,” tore bairo í quetibujuwī Jesús, jää, cū cabuerārē.

Lo que hace el Espíritu Santo

Í quetibuju yaparo, atore bairo jää í nemowī tunu: “Atie mujäärē yu caquetibujurijere caāñijūgoripañu mujää yu quetibujerpu, mujää mena caācū ānirī mai.

⁵ Bairi āme roquere yu Pacu yure cajoricu tñpu águ majū yu baiya. Bairo yu caāgamiatacūārē, ñi ūcū mujää mena macāācū, ‘¿Nooru mu ácúati?’ yure caíñeniñagau manimajūcōññami.

⁶ Bairo írcārō ūnorēā, mujää pñame yu cabaipeere mujäärē yu caquetibujurije jūgori butiuro mujää tūgoñarīqūē paicōñña yua.

⁷ Bairi mujäärē atore bairo cariape majū mujää ñiña: Mujäärē yu caaweyocoato ñiña. Mujäärē yu caaweyoeticōāta, mujäärē cajūgoñitutupañu cū yu joetibujou. Mujäärē yu caaweyocoápata roque, yu majūā cū yu jogu Espiritu Santore.

⁸ Cū, Espiritu Santo acūpu, ati yepa macāāna nipetiro camasārē, caroaro majū na masiōgumi carorije macāājē na caátinucūrijēre. Cariape macāājē cūārē na masiōgumi. Bairi Dios cū caññabesemasirjē cūārē na masiōgumi yua.

⁹ Bairi Espiritu Santo pñame camasārē na masiōgumi yure na catūgoñsaetie wapa jūgori na cayasipeere.

¹⁰ Bairi tunu cariape yu Pacutu yu ácoagu. Yu mujää ññaetigarā yua. Bairo yu Pacu tñpu yu caátie mena jūgori mujää masiōgumi Espiritu Santo pñame caroaro cariape caācū yu caāñierē yua.

¹¹ Tunu bairoa ati yepa macāānarē carotimasī wātī popiye cū baio joroque Dios cū caátiepe cūārē mujää masiōgumi.

¹² “Bairna, capee majū mujäärē yu quetibujugamicpu. Mai, āmerē mujää pñame jicoquei caroaro yu mujää tūgoññati masiētibujiorā.

¹³ Bairi Espiritu Santo mujäätu acūpu, mujää masipeyo joroque mujää átigumi cariape macāājē majū masirīqūerē yua. Cū pñame cariape macāājē majūrē mujää quetibujugumi. Bairna, cū majū cū caborore bairo mujää quetibujuetigumi. Dios yaye macāājē cū catūgorijere mujää quetibujugumi. Bairi tunu nipetirije caberopu cabaipee cūārē mujää quetibuju masiōgumi yua Dios Yeri Espiritu Santo pñame.

¹⁴ Cū pñame caroaro majū yu ñucūbugori ñiroagumi. Cū, Espiritu Santo pñame yu yaye yu camasirjē macāājēre camasī ānirī, tiere mujää quetibuju masiōgumi. Bairo yu yayere camasī ānirī, yu cūārē butiuro ñiroagumi.

¹⁵ Bairi nipetirije yu Pacu caroa cū caátianie yu yaye jeto āno baiya. Bairi, ‘Espiritu Santo pñame tie yu yaye yu camasirjē macāājēre mujäärē masiō joroque mujää átigumi,’ ññapū.

¹⁶ “Bairi āme bero cayoápeora yu mujää ññaetigarā. Bairo ññaetimirācūā, cabero jāñurīpu roque yu mujää ññanemogarā tunu,” í quetibujuwī Jesús, jää, cū cabuerārē.

La tristeza se cambiará en alegría

¹⁷ Bairije Jesús jää cū caíquetibujurijere tūgori, jää pñame jää majū atore bairije jää āmeo í jēñiñawā:

—¿Dope bairo ígu, tore bairije marī qūí quetibujuyati? ¿Dopēí, “Cabero jāñurī yu mujää ññaetigarā yua,” marī ímicūā, “Tunu cabero jāñurīpu yu mujää ññanemogarā,” marī qūññati? ¿Nopē ígu, “Yu Pacu tñpu yu águ,” marī qūí quetibujuyati?

¹⁸ ¿Dope bairo í quetibujugu, “Āme bero cayoápeora,” qūññati? Bairi, “Tie í quetibujugu ññami,” marī í tūgomasiētīmajūcōññā —jää āmeo íwā.

¹⁹ Jesús pñame bairo jää caāmeo írō, cūrē jää caíñeniñagarijere masiōcōññupī. Bairi atore bairo jää íwī:

—Mujäärē bairo ññapū: “Āme bero cayoápeora yu mujää ññaetigarā yua. Bairi tunu cabero jāñurīpu roque yu mujää ññanemogarā tunu.” ¿Atie mujää yu caññatjereca mujää āmeo jēñiñacōā ñññati?

²⁰ Cariape majū atore bairo mujää ñi quetibujuya: Mujää otigarā. Bairo bairā, butiuro mujää tūgoña yapapuagarā. Bairo mujää cabaimiatacūārē, ati yepa macāāna pñame useanigarāma. Bairo mujää catūgoñayapapuaatato bero, useani tūgoñarīqūē pñame mujää āniwasoa etagaro yua.

²¹ Jicãõ carõmio bairirupau caãcõ cõ macû cû cabuiagaro, bũtioro wisio tũgoñañamo. Tunu bairoa cõ macû cû cabuiaro bero roque, wisio tũgoñaẽtũñamo yua. Bairo cõ macû jicãũ ati yeparu cû cabuiaro jũgori, cawisiomiataco yua cõ macãrẽ ñnarĩ bũtioro tũgoña useanicõãñamo.

²² Jicãõ carõmio cõ cabairoero bairo mujãã cãã ãmeacãrẽ bũtioro roro popiye majũ tãmuorĩ mujãã yaparuaya. Cabero tunu mujãã tũre etaupu, mujãã ñiñagu tunu. Bairo yu cabairopu ñiñarã, bũtioro mujãã yeripu mujãã tũgoña useanigarã. Bairo mujãã causeanirĩjẽrẽ ni jicãũ ùcũ mujãã useani jãnao joroque mujãã átimasĩetĩgumi.

²³ Cariapea mujããrẽ ñiña: “Mujãã mena yu caãmerĩ rãmu caãnorẽ yua, mujãã caborijere yure mujãã jẽnietigarã. Yu Pacupu roquere cû mujãã jẽnimasĩgarã. Bairo cû jẽnirã, mujãã caborijere yu wãme mena ñrĩ cû mujãã cajẽnirõ, nipetirijere mujãã jomajũcõãgumi yua.

²⁴ Mai, mujãã mena yu caãno, jicãni ùno yu wãme mena ñrĩ, mujãã jẽnietinucũña. Bairo ãmea mujãã jẽnigarã. Bairo mujãã cajẽniata, Dios puame mujãã jogumi mujãã caborijere, jicãrõ tũni mujãã causeanirĩjẽ to caãnijĩatiparore ñrã,” ñ quetibũjuwĩ Jesũs, jãã, cû cabuerãrẽ.

Jesucristo, vencedor del mundo

²⁵ Ñ quetibũju yaparo, atore bairo jãã ñ nemowĩ tunu. “Bairi atore bairo mujãã yu caĩquetibũjunucũrĩjẽrẽ ñcõñarĩ mena jeto mujãã yu quetibũjunucũña: Bairi ãme ato jũgoyere tocãrõã ñcõñarĩ, mujãã yu quetibũjuetigu. Cariapea yua caroaro majũ yu Pacu yaye caroare mujãã yu quetibũju masĩõpeycõõãgu, ñ cõñarĩcãrõ mano yua.

²⁶⁻²⁷ Mujãã mena yu caãmerĩ rũmurẽ yua mujãã puame yu wãme mena ñrĩ, yu Pacure cû mujãã jẽninucũgarã. Yu puame yu Pacure mujãã yu cajẽnibojacõãninucũpee jeto nigaro ñ mee, bairo mujãã ñiña. Yu Pacu puame mujãã maiñami, yu caãrẽ mujãã camairõ jũgori. Tunu bairoa cariape Dios cû cajoricu yu caãnierẽ masĩrĩ caroaro yu mujãã catũgousarije jũgori mujãã maiñami. Torena, mujãã puame roque mujãã majũã cû mujãã jẽninucũgarã yua.

²⁸ Yu puame yu Pacu cû carotimasĩrĩpau caãnacũ yu apũ ati yeparupe, mujãã camasã mena ãni acũ. Bairo caatãcu ãnirĩ, tunu mujãã ati yepa macããna camasãrẽ aweyo águ yu baiya yu caatãtorua tunu. Bairi yu caatãto, yu Pacu tũpua yu tunuágu tunu,” jãã ñwĩ Jesũs, jãã, cû cabuerãrẽ.

²⁹ Bairo cû caĩrõ tũgorã, atore bairo cû jãã ñwã:

— ãme roque caroaro cariape majũ jãã ñ quetibũjuya yua. Apeye ùnie cããrẽ ñ cõñanucũrĩ mee, caroaro majũ jãã mu quetibũjuya.

³⁰ ãmerẽ yua caroaro majũ jãã mu caquetibũjumasĩõrõ tũgorã, ni jicãũ ùcũ mu jẽniñanemo nucũrĩcãrõ mano jicãrõ tũni majũ murẽ jãã tũgousa masĩña. Bairi tiere jãã mu caquetibũjuro tũgorã, cariape majũ murẽ jãã masĩña Dios cû carotimasĩrĩpau caãnacũ mu caatãje cããrẽ —cũ jãã ñwã Jesure.

³¹ Bairo jãã, cû cabuerã, cû jãã caĩrõ tũgori, atore bairo jãã ñwĩ Jesũs:

— ¿ãmerẽ yua caroaro majũ ñe ùnie rusaricaro mano cariape yu mujãã tũgousacõãñati?

³² Mujãã puame yu mujãã caaweyoparo merẽ etaro baiya. Bairo yure aweyorã, tocãnacãũpua noo mujãã caboropu mujãã ábatacoagarã. Bairo mujãã cabairo, yu puame roque jicãũã yu tuagu. Jicãũã yu ãmerĩña baiypua. Yu Pacu Dios puame yu mena ãniñami.

³³ Bairi atore bairo nipetirijere mujãã ñi quetibũjuya, yu mena cããrẽ jicãrõ tũni caroaro mujãã catũgoña yerĩjãñacõãninucũparore bairo ñ yua. Mujããrẽ ati yepa macããna popiye mujãã baio joroque mujãã átiepenucũgarãma. Mujãã puame bairo mujãã na caãtĩniatacããrẽ, tũgoñatutiacõãña. Merẽ yu roque ati ñmurecõo macããjẽ carorijere yu botionetõñucõãwũ —jãã ñ quetibũjuwĩ Jesũs.

17

Jesús ora por sus discípulos

¹ Bairo jãã ñ quetibũju yaparori bero, ñmurecõõpu ññamũgõjori, atore bairo cû pacu Diore quĩ jẽniwĩ: “Saacu, merẽ tocãrõã yu mu cacõrĩcã yũtea etaro baiya. Bairi yu, mu macãrẽ nocãrõ mu caãtitutuãnierẽ yu upocũña. Bairo mu caãto, yu, mu macũ cãã nocãrõ mu caãtitutuãnierẽ nipetiro camasãrẽ na yu áti ñlogu.

² Bairi mu macãrẽ nipetirã ati yepa macããna camasã netõrõ rotimasĩrĩquẽ cããrẽ yu mu jowu. Bairo mu caãto yua, caticõãninucũrĩquẽrẽ nipetiro yu mu cajoricarãrẽ na yu cajomasĩparore bairo ñ, tiere yu mu jowu.

³ Caticõãnjãrẽ masĩrĩquẽ puame mu, jicãũã Dios cariape majũ mu caãnierẽ, yu, Jesucristo mu cajoricu cããrẽ camasã na camasĩpee ñiña.

⁴ “Ati yeparupe ãcũ merẽ mu catutuarijere mena mu carotirore bairo yu áti yaparobojaya. Ati yepa macããna camasãrẽ na yu masĩõpeycõãña mu caãtitutuãnierẽ merẽ yua.

⁵ Bairi Саасу, мурē ñiña tunu: Му саññajorору nocārō му саатитuarije mena уу átimasāō joroque уу ása tunu, му mena jicārō уу cacāgoriquere bairo ati умәресóо саññипаро жүгоуерпа.

⁶ “Camasā ati yepa macāānarē na beseri, уу му cacūricārārē merē na уу masīō peyocōāña му, уу Pacu Dios, му саāñajē cutiere. Na пуame му cabesericarā му yarā саāna ñiñama. Bairo саāna āñirī, му carotiro mena му yaye quetire му уу саquetibужојаро, caroaro majū уу тūgousayama.

⁷ Bairi āmerē nipetirije уу му cajonucūrijērē, ‘Dios cū cajorije majū ñiña,’ ī masīpeyocōāñama merē yua.

⁸ Cariape majū уу му саquetibужотирijere na уу quetibужунucūña. Na пуame caroaro majū уу тūgousayama. Bairi masīñama муtu му carotimasīrpañ саānacū ati yepapu уу му cajorique cūārē.

⁹ “Caroaro na ānio joroque na му саātīparore bairo ī, мурē na уу jēnipeobojaya, му yarā уу му cacūricārā na саānoi. Ati yepa macāāna camasārē му yaye quetire catūgousagaenarē na уу jēnibojatīnucūña.

¹⁰ Nipetirā уу yarā yure catūgousarā пуame му yarā ñiñama. Bairi nipetirā му yarā саāna сūā уу yarā ñiñama. Bairi na сūā уу саātītutuāñierē camasārē na āti īñogarāma.

¹¹ “Уу пуame tocārōā му тpу уу āñiāgu. Tocārōā ati yepare уу āmerīgu yua. Уу cabuerā roque ati yepa tuagarāma, bairo муtu уу саānitoye. Саасу, nocārō саññи āñirī, му catutuarije mena na coteya, му catutuarije mena na уу cacote nucūricārōrēā bairo. Na сūā jicārō tāni marī саānorēā bairo na саāñimasīparore bairo ī, caroaro na īñacoteya.

¹² Ati yepa ācū, уу му cacūricārārē caroaro majū na уу қūēno āñinucūwū, му catutuarije mena му carotijoricarorea bairo yua. Bairo na қūēno ācū, ñi ūcārē сū yasio joroque уу āpewa. Bairua, му ya tutipū profeta majā ānana na sawoatu жүgoyeticūricārōrē bairo cabaipau jeto yasigumi.

¹³ “Bairi му тpу āgu уу baiya. Mai, bairo na mena ati yepapu ācūna, atore bairo na ñiña, na сūā butiro ñe ūnie rusaeto na useaniāto, na mena ācū butiro уу causeañirōrēā bairo.

¹⁴ Уу, му саquetibужотирijere na уу quetibужунucūña. Tunu apeyera ati yepa macāācū mee уу саānoi, na пуame сūā ati yepa macāāna meerē bairo саāna ñiñama. Bairi ati yepa macāāna camasā пуame na jūnuoñe īñajāñunucūñama.

¹⁵ “Му тpу tāmurī na jejoya,’ ī mee ñiña. ‘Caroaro majū na қūēnoña,’ ī пуame roque bairo ñiña. ‘Carorije wāti na ātirotiremi, na īñaricanugōña ī,’ bairo му ñiña.

¹⁶ Na сūā ati yepa macāācū mee уу саānorēā bairo ati yepa macāāna mee ñiñama.

¹⁷ Bairo му саquetibужирijere му majūā na upoya, му yaye cariape majū саānorēā bairo na саātīāñimasīparore bairo ī. Му yaye cariape macāājē majū ñiña.

¹⁸ Ati yepapu yure му саquetibужотирijoricarorea bairo уу сūā ānoa уу yarārē na уу bueroti joya camasārē.

¹⁹ Му caborore bairo тūgousari carōū āñigu, na carorije wapa na уу riabojagu. Bairo na уу cariabojaro, na пуame сūā caroarā majū tuagarāma cariapea yua.

²⁰ “Ānoa жүgori jeto mee мурē na уу jēnibojaya. Nipetiro camasā cabero na саquetibужојо catūgousaparā сūārē na уу jēnibojaya.

²¹ Caroaro na ānio joroque ī, мурē na уу jēnibojaya. Marī mena jicārōrēā bairo caroaro na ānicōāto na сūā. Саасу, му, уу mena му саānorēā bairo, bairi tunu уу сūā му mena уу саānorēā bairo na сūā jicārōrēā bairo na āmarō. Bairo na саāno īñarā, ati yepa macāāna camasā пуame, ‘Cariape majūā Jesús, Dios cū cajoricu ñiñami,’ ī masīgarāma.

²² Bairi му carotimasīrijērē уу му cajoricarorea bairo уу сūā rotimasīrijērē na уу joya, jicārōrēā bairo na тūgoña yeri jāña āmarō ī. Bairo bairā, jicārō marī саānorēā bairo na сūā na āmarō.

²³ Уу, na mena уу āñiña. Му пуamea уу mena му āñiña. Bairo саāna marī саānoi, jicārō tāni саāna majū na tuo joroque na marī ātigarā. Bairo na marī саāto, ati yepa macāāna camasā пуame na īñarā, ‘Cariape majūā Jesús, Dios cū cajoricu ñiñami,’ ī masīgarāma. ‘Cū саquetibужирijere catūgousarārē na maiñami Dios, сū macūrē сū camairōrēā bairo,’ ī masīgarāma.

²⁴ “Саасу, ati умәресóо саññипаро жүгоуерпа му camairīcū уу āñiña. Bairi му пуame уу yarā саññипарārē уу му бesebojayupa. Bairi na сūā уу саāniāto му тpу na саānorē уу boya. Уу саātītutuāñie уу му cajorijere na саññaparore bairo ī, topu na саānorē уу boya.

²⁵ Саасу, carōū cariape саācu majū му āñiña. Ati yepa macāāna camasā пуame му masīētīnucūñama. Уу пуame roque bairo му na camasīētīmiatacūārē, му уу masījāñunucūña. Bairi ānoa уу mena саāna сūā, ‘Cariape majūā Jesús, Dios cū cajoricu ñiñami,’ ī masīñama.

²⁶ Уу пуame му саātīāñierē caroaro na masīō joroque na уу ātinucūña. Bairua, bairo jeto мурē na masīcōā ninucūō joroque na уу āticōā ninucūgu, yure му camai āñinucūrijērē bairo

na caãrê to baiáto ĩ. Yu majũ cãã na mena yu caãniparore bairo ĩ, murẽ na masĩcõã ninucũõ joroque na yu áticõã ninucũgũ,” qũĩ jẽniwĩ Jesũs cũ pacũ Diore.

18

Arrestan a Jesũs

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ Atoŕe bairo cũ pacũ Diore qũĩ jẽniyaparo, Jesũs jũgoacoámĩ ríama Cedrõn cawãmecutiya ape nugõãpu. Mai, topũ Olivo wese ãmu. Ti wesepũ, jáã, cũ cabuerãrê jáã jũgoetacoámĩ Jesũs.

² Mai, Judas, Jesure cabusũjãbuitirocaũ cãã ti wesere camasĩ ãmi. Jesũs puame jáã mena topũ capee majũ jáã jũgoneñanucũwĩ.

³ Bairo merê ti wesere camasĩ ãnĩrĩ topũ soldaua mena na jũgoetawĩ. Soldaua bairi jĩcããrã templo wii coteri majã mena etawĩ. Mai, na puame sacerdote majã quetiuparã bairi fariseo majã cãã na cajoatana ãma. Na puame cabesu cãgocõãtana etawã. Bairo bairã, na cajĩñaworije mena etawã.

⁴ Mai, Jesũs puame nipetirije masĩpȳocõãwĩ cãrê na caátipeere. Bairi atore bairo na ĩ jẽniñawĩ cãrê cañerĩ majãrê:

—¿Noarê macãrã mujãã átiyati?

⁵ Bairo cũ cajĩñañarõ, na puame bairo qũĩ yuwã:

—Jesũs, Nazaret macã macããcãrê jáã macãña.

Tiere tũgori, bairo na ĩwĩ Jesũs:

—Yua, yu ãniña Jesũs, Nazaret macã macããcũ —na ĩwĩ.

Mai, Judas, Jesure cabusũjãbuitirocaũ cãã toa na mena ãmi.

⁶ Bairi Jesũs, “Yua, cãã yu ãniña,” na cũ caĩrĩpaua, dutunu peewẽcoámã yeparu.

⁷ Bairo na cabairo, Jesũs puame atore bairo na ĩ jẽniñanemowĩ tunu:

—¿Noarê macãrã mujãã átiyati?

Bairo cũ caĩjẽniñarõ, atore bairo qũĩ yunemowã tunu:

—Jesũs, Nazaret macã macããcãrê jáã macãña.

⁸ Jesũs puame bairo na caĩrõ, bairo na ĩnemowĩ tunu:

—Merê, “Cãã yu ãniña,” mujãã ñimĩña. Bairi yure mujãã camacãata, ãnoa yu baparãrê na árotiya.

⁹ Mai, atie atore bairo cũ caĩrĩjê puame Jesũs atore bairo cũ caĩjũgoyetirique etaro baiwu: “Caacu, yu mũ cajoricarãrê ñi ũcũ cũ yasio joroque yu ápewũ.”

¹⁰ Bairo cabairi nimarõã yua, Simõn Pedro puame jarericapãĩ nerocajori, Malco cawãmecucure cariape nugõã cũ ãmorõrê patañocõã jowĩ. Cũ, Malco puame sacerdote majã quetiupau sumo sacerdote paabojari majõcu ãmi.

¹¹ Bairo cũ caáto ĩñarĩ, bairo qũĩwĩ Jesũs Pedroro:

—Tĩpãĩ jarericapãĩrê tãmurĩ qũẽno cũcõãña. Yu Pacũ puame yure popiye yu catãmuopeere yu cũwĩ. Bairi popiye netrõ yu tãmuomasĩgu, yu Pacũ cũ caboro jũgori yua.

Jesũs ante Anás

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹² Soldaua quetiupau comandante mena bairi jĩcããrã judío majã templo wii cacotebojari majã mena Jesure cũ ñe, cũ jiyari cũ neámã.

¹³ Bairo átiri, Anás ya wii puame Jesure cũ neájũgowã. Anás puame Caifás mañicũ ãmi. Caifás puame ti cũmarê sacerdote majã quetiupau ãmi sumo sacerdote majũ.

¹⁴ Mai, ãni, Caifás puame Junta Suprema na canebabusũropũ, “Nipetiro marĩ camasãrê aperã na capajĩãrepeyoparo ũnorẽã, jĩcãũã caũmu jeto cũ cariaro roque ñubujoro,” narê caĩbusaricũ ãmi.

Pedro niega conocer a Jesũs

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵ Bairo cũ na cañeátõ, Simõn Pedro mena Jesure cũ jáã usawũ. Mai, yu puame sumo sacerdotere camasĩ yu ãmu. Bairi Jesũs mena ti wii macã yeparũ yu jáãcoápu.

¹⁶ Simõn Pedro puame jopetũ macãpuã tuacõãwĩ. Bairi yu puame sumo sacerdote cũ camasĩ ãnĩrĩ jopetũ cacoterĩ majõcore átĩ, cõ yu busuwũ. Bairo yu caĩrõ, Pedro cããrê cũ jáãrotiwõ.

¹⁷ Bairi jopetũ cacoterĩ majõco puame atore bairo Pedroro qũĩ jẽniñawõ:

—¿Mũa, Jesũs cũ cabuerã mena macããcũ mee mũ ãnicõãẽtĩmĩñati?

Bairo cõ caĩrõ, Pedro puame atore bairo cõ ĩ yuwĩ:

—Cũ mee yu ãniña.

¹⁸ Mai, ti ñamirê butiõro yusawũ. Bairo cabairo, sacerdote majã quetiupau paabojari majã, bairi templo wiire cacoterĩ majã mena peero riowã. Bairo átiri, ti peero tũpũ jũmawã. Bairi Pedro cãã na menapũ peero jũmaũ ãmi.

*El sumo sacerdote interroga a Jesús**(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)*

¹⁹ Sacerdote majã quetiupau sumo sacerdote majũ Jesure cã jëniña jügoyupã cã cabuerãẽ dope cã caãtiere, bairi dope bairo cã cabuerije cããrẽ.

²⁰ Bairo cã caãjëniñarõ, Jesús puame bairo qũĩñupã:

—Yũ quetibujũ ãninucũña nipetiro ati yepa macããna camasã na caãnotaripũ. Bairi tocãnacãni camasãrẽ na yũ jügobuenucũña ñubuerica wiipũ, bairi Dios ya wii templo wiipũ judío majã na canenarõpũ cããrẽ. Bairi yasioropũ caãrẽ bairo ñietinucũña.

²¹ ¿Dopẽi yure mũ jëniñañati? Yũ cajügobuero yure catãgonucũrã puame roquere na jëniñaña. Na puame dise ñnie na yũ caquetibujũnucũrjërẽ mũ quetibujũgarãma, merẽ yũ cabuerijere camasãrã ãnirĩ.

²² Bairo Jesús cã caãrõ tãgori, templo wii coteri majõcũ puame Jesure jicãni majũ cã wasopana pari, atore bairo qũĩñupã:

—¿Atore bairije dopẽi sacerdote majã quetiupau cã mi yuyati?

²³ Bairo cãrẽ cã caãto, Jesús puame bairo qũĩñupã:

—Bairo cã yũ caãrjẽ mena cãrẽ rorije majũ cã yũ caãta, cariaepa roro yũ caãgarijere yũ quetibujũ masiõña. Bairo cã yũ caãrjẽ mena cariaepa cã yũ caãmiatacããrẽ, ¿dopẽi yũ mũ wasopana payati? —ĩñupã Jesús soldaure.

²⁴ Anãs puame yua Jesure cã jiyari, cã neãrotiyupũ Caifãs sacerdote majã quetiupau tũpũ.

*Pedro niega otra vez a Jesús**(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)*

²⁵ Bairo Jesure cã na caãto, Pedro puame peero tũpũna jũmacõãmi mai. Bairi atore bairo qũĩ jëniñawã:

—¿Mũ cãã, ãni Jesús cã cabuerã mena macããcã mee mũ ãnicõãëtĩmiñati?

Pedro puame Jesure qũĩton, atore bairo iãwĩ:

—Cã mee yũ ãniña.

²⁶ Tunu Pedro, cã caãmorõ pataatacu yũ sacerdote majã quetiupau paabojari majã mena macããcã puame Pedrore atore bairo qũĩ jëniñawã:

—¿Olivo wesepũ Jesús mena mũ caãno yũ caãñaatacũna mũ ãnicõãëtĩmiñati?

²⁷ Pedro puame bairo cã caãrõ, tunu itocõãwĩ. Bairo Pedro cã caãtori nimarõã, ãbocũ piiwĩ merẽ yua.

*Jesús ante Pilato**(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)*

²⁸ Caifãs ya wii Jesure cã cane etamiatana quetiupau Roma macããcũtu puame cã neámã. Bairo Jesure cã neánã, romano majã majũ quetiupau cã carotibojau gobernador majũ ya wiipũ cã ne etowã. Bairo Jesure cã na caãto, merẽ busuñumũgõcoarã. Bairi judío majã Jesure cañeatana puame romano majõcũ ya wiire jããgaema. Aperã romano majã ñna mena caãñaigaena ãnirĩ bairo baiwã. Bairo na cabaieticõãta, “Dios cã caãñajoropũ, jãã, carorije wapaacũna jãã tuabujiorã,” irã, bairo baiwã. Bairi tunu ti wiire na cajããpata, na Pascua bose rãmũ na caũganucũrjërẽ ugamasiëtĩbujioricãrãma.

²⁹ Bairo judío majã na cabairo ñnarĩ, Pilato puame na jëniñau witiãmĩ. Atope bairo na iãwĩ:

—¿Mũjãã, ãnirẽ ñie ñnie jũgori yure cã busujãranã mujãã baiyati?

³⁰ Bairo cã caãrõ, atore bairo qũĩwã judío majã quetiuparã:

—Ñni, cañũu cã caãmata, mutu ãnirẽ cã jãã neãpëribujioatana —qũĩ yuwã.

³¹ Bairo cã na cañyuro, Pilato puame na iãwĩ tunu:

—Ñnirẽ cã neánãja. Mũjãã majũ mũjãã caãtirotinucũrõrẽã bairo cã ãsa.

Bairo na cã caãrõ, na puame bairo qũĩwã:

—Jãã, judío majã camasãrẽ jicãũ ùcũ cããrẽ jãã carotiro mena cã riao joroque jãã átimasietĩña.

³² Bairi Jesús cã majũã, “Roro yũ átiri yũ pajãrocagarãma,” cã caãjũgoyeticũrjicãrõrẽã bairo baiwũ.

³³ Pilato puame cã ya wiipũna jããcoãmĩ tunu. Bairo cã ya wiipũ jããetari, Jesure cã piijõjori, atore bairo qũĩ jëniñañupã:

—¿Mũã, judío majã Quetiupau Rey majũ mũ ãniñati?

³⁴ Bairo cã caãrõ, Jesús puame bairo qũĩñupã Pilatore:

—¿Bairo yũ mũ caãjëniñarjërẽ mũ majũã yũ masirĩ, bairo miñati, o aperã puame yure mũ na caquetibujuro jũgori bairije yũ mi jëniñañati?

³⁵ Bairo Jesús cã caãrõ, Pilato atore bairo qũĩñupã:

—¿Toroque yũ cãã judío majõcũ yũ ãniñati? Cã mee yũ ãniña. Mũ ya yepa macããna, sacerdote majã quetiuparã puame yũtu mũ neatiri yũ nuniama mure. ¿Bairi ñerẽ na mũ átibuicitiati?

³⁶ Jesús puame Pilato bairo cã caãjëniñarõ, atore bairo qũĩñupã:

—Ati yepa macãana quetiuparã na carotimasĩnucũrõrê bairo mee carotimasĩ yu ãniña. Ati yepa macãana quetiuparãrê bairo yu caroti ãninucũata, yure caãmeoqũê ãnotabojarã yu cãgobujioatacu, judío majã yu na cañemasĩetĩparore bairo ĩ. Yu carotimasĩrõ ati yepa mee niña.

³⁷ Bairo Jesús cã caĩrõ, Pilato atore bairo qũĩ jẽniñañupã:

—¿Bairi toroque Quetiupau Rey majũ mu ãniñati?

Bairo cã caĩrõ, Jesús puame atore bairo qũĩ yuyupu:

—Merê mu caĩrõrêã bairo cãã Quetiupau Rey majũ yu ãniña. Bairi caroa cariape macããjẽ majũrê ati yepa macããna camasãrê na quetibujũ acã, ati yeparũ yu buiaũ apã. Bairi nipetiro camasã caroa cariape macããjẽrê catũgogarã puame yu caquetibujũriyere caroaro tãgousanucũñama.

³⁸ Pilato qũĩñupã Jesure:

—¿Ñe ãnie to ãniñati caroa cariape macããjẽ mu caĩrjẽ? —qũĩñupã.

Jesús es sentenciado a muerte

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Pilato Jesure bairo qũĩ jẽniñaapeyo yaparori bero, witiásũpi tunu. Bairo witiitari atore bairo judío majãrê na ĩwĩ tunu:

—Ãnirê di wãme ãno rorije cã caátibuicutajere yu bócaetimajũcõãña.

³⁹ Mujãã puame presopũ caãcũrê Pascua bose rũmu caãno jicãũ cũ yu cawiyoro mujãã bonucũña. ¿Bairi judío majã Quetiupau Rey majũrê cũ yu cawiyoro mujãã boyati?

⁴⁰ Bairo Pilato na cã caljẽniñarõ, na puame nipetirã bairo ĩ awajawã:

—¿Cãrã cã wiyueticõãña! ¡Barrabás puame roquere cã wiyoya!

Mai, Barrabás puame preso jorica wipũ caãcũ ãni, camasãrê na cã capajĩãrĩqũê wapa jãgori.

19

¹ Camasã bairo na cañawajaro tũgo, Pilato puame Jesure na baperotiwĩ cã ãmua soldauare.

² Bairo soldaua puame Jesure cã baperi bero, pota juarica beto mena cũ ruõoare peowã. Tunu bairo cã átiri, apero cũ jutiro jããwã cajũãrõ quetiupau rey cã cajãñanucũrõ ãno majũrê.

³ Bairo Jesure cã átiri, cãtuaca etanucãrĩ, atore bairije qũĩ boyetierewã:

—¿cũ ãnicõã ninucũãto ãni judío majã Quetiupau Rey tocãnacã rũmu!

Bairo Jesure qũĩrĩ, cã panucũwã cã riapere.

⁴ Pilato puame bairo na caãto, witiatĩri, atore bairo na ĩnemowĩ tunu:

—Caroaro tũgoñapeoñijate. Yu puamerã ãni di wãme ãno rorije cã caátibuicutaje mani-majũcõãña. Bairi cũ yu piuwiyoyora mujãã cañnarõ.

⁵ Bairo Pilato cã caĩrõ, Jesús puame witiãmĩ, pota juarica beto mena cũ ruõoare na capeoatacu. Bairi apero jutiro cajũãrõ na cajãátacu witietawĩ. Bairo cã cawitietaro, atore bairo na ĩwĩ Pilato:

—¿Roro mujãã caátigau majũ, ãnia niñami!

⁶ Bairo Jesús cã cawitietaro ĩnarã, sacerdote majã quetiuparã, bairi templo ñubuerica wii cacotebojari majã mena atore bairo ĩ awajajũgowã:

—¿Yucupãĩru cã papuaturotiya! ¿Yucupãĩru cã papuaturotiya!

Bairo na cañawajaro, Pilato puame atore bairo na ĩwĩ:

—Mujãã majũ cã neátĩ, yucupãĩru cã papuaturocarajã. Yu puame di wãme ãno rorije cã caátibuicutaje cũ yu bócaetimajũcõãña —na ĩwĩ.

⁷ Bairo Pilato na cã caĩrõ, judío majã atore bairo qũĩ yuwã:

—Jãã puame jicã wãme bairo caátitotiri wãme jãã cãgoya. Bairo tiere tãgoñarĩ cã cayasiro jãã boya, cã majũã, “Dios macã yu ãniña,” cã cañtorije wapa jãgori.

⁸ Alore bairo na caĩrõ tũgori, Pilato puame tunu butiro jãñurĩ uwitũgoñañupã.

⁹ Bairo bairi Pilato Jesure cã piijãátĩ, atore bairo qũĩ jẽniña bapoyupu tunu:

—¿Mua, noo macããcũ majũ mu ãniñati?

Bairo Pilato cã caĩ jẽniñamiatacũãrê, Jesús puame cã yueticõãñupã.

¹⁰ Bairo Jesús cã cayeto ĩña, atore bairo qũĩñupã:

—¿Nopẽĩ yu mu yuetiyati? ¿Mu yu capuaturocarotimasĩrjẽrê, bairi tunu mu yu cawiyorotimasĩrjẽ cããrê mu masĩetĩñati?

¹¹ Bairo Pilato cã caĩrõ tũgo, Jesús puame atore bairo qũĩñupã:

—Dios, rotimasĩrĩqũerê mu cã cajoeticõãta, mu rotimasĩetĩbujioũ. Bairi yure cabusujãbuitirocaatacu puame mu carorije wapa netõjãñurõ buicutiyami.

¹² Bairo cabairi nimarõã, Pilato puame Jesure cã wiyogu tũgoña macãpeyomiñupã. Bairo baimicã, nopẽ bairo majũ átimasĩesupu. Bairo Pilato cã cabairo ĩnarã, judío majã puame atore bairo qũiwã:

—jNi ūcū cū caboroa cū majũã rey quetiupau majũ cañnigatũgoñau puame emperador wapaçũ majũ ãcũ baiyami! jBairi cū ūcũ caãcũ Jesure cū mũ cawiyoroticõãta, mũ caã emperador quetiupauãre cateire bairo mũ tuabujioũ!

¹³ Atore bairo cū na caĩrjêrê tũgo, Pilato puame Jesure cū piiwiya árotiwĩ ũtã mena na cawerica yerapu. Ti yepa yũ yaye hebreo mena Gabata wãmecutiya. Bairo cū áttrotiri, Pilato puame camasãrê na cũ cajẽniñabesenucũrõpũ ruiwĩ.

¹⁴ Merê ti rãmurê pasaribota nicorapu. Merê ti rãmũ bõse rãmũ Pascua jũgoye macãã rãmũ ãno baiwũ yua. Pilato judio majãrê bairo na ĩwĩ tunu:

—jÑia niñami mujãã Quetiupau Rey majũ!

¹⁵ Bairo Pilato na cũ caĩrõ, judio majã puame atore bairo ĩ awajawã:

—jCũ riaáto! jCũ riaáto! jYucupãĩpũ cũ papuaturotiya!

Bairo cū na caĩrõ tũgo, Pilato puame bairo na ĩwĩ:

—¿Dopẽĩ mujãã Quetiupau Reyre yucupãĩpũ cũ yũ papuatu rotibujioçuti?

Bairo Pilato na cũ caĩrõ, sacerdote majã quetiuparã puame atore bairo qũĩwã:

—jãã quetiupau majũ, emperador jicãũã jãã cũgoya! jBairi cū netõrõ quetiupau caãcũ apei maniñami!

¹⁶ Bairi yua, tocãrõã Pilato puame Jesure na nunirocãõãwĩ, yucupãĩpũ cū na capapuatur-ocamasiparore bairo ĩ. Na puame Jesure cū necoãmã yua.

Jesús es crucificado

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Bairo cū neánã yua, Jesure yucupãĩrê cū pũsarotiri, cū neámã Calavera cawãmecutorũ. (Calavera ĩrõ, Gólgota, o “rũpoa coro” ĩgaro ĩña yũ yaye hebreo mena.)

¹⁸ Torũ cū ne etari yua, yucupãĩpũ cũ papuatuwã. Cũ mena jicãrõ aperã cããrê yucupãĩĩpũ na papuatuwã. Jicãũ caãcõ nũgõã puamerê, apei cariape nũgõã puamerê na papuatuwã yucupãĩpũ jeto yua.

¹⁹ Bairo cū na capapuaturõ bero, Pilato puame yucupãĩpũ atore bairo ĩ woaturiquere Jesús rũpoa buipũ papuatu rotioyupi: ÑNI, JESÚS NAZARET MACÃÃCË JUDÍO MAJÃ QUETIUPAU REY MAJÚ NIÑAMI.

²⁰ Bairo na cawoatuatajere capããrũpu judio majã ĩñawã yucupãĩpũ woaturique caĩbusũtusarijere. Mai, Jesure yucupãĩpũ na capapuaturicapan puame macãũnaca jãĩũrĩ ãmũ. Bairi capããrã camasã ĩñarã etawã. Tunu bairo Jesús rũpoa bui na caĩwoatuataje cãã ato cãnacã busũrica risero mena na cawoaturique ãmũ: Hebreo yaye busũrique mena, latin yaye busũrique mena, griego yaye busũrique mena cããrê woaturique ãmũ.

²¹ Tore bairo woaturique caãno jũgori, sacerdote majã quetiuparã judio majã puame atore bairo qũĩũparã Pilatore:

—“Ñni, judio majã Quetiupau Rey majũ niñami,” ĩ woatueticõãña. Atore bairo puame ĩ woatuya cū rũpoa buire: “Ñni niñami, ‘Yua, judio majã Quetiupau Rey majũ yũ ãniña,’ cū majũã caĩbusũ niñami,” ĩ woatuya —qũĩũparã Pilatore.

²² Bairo na caĩrjêrê tũgori, Pilato puame atore na ĩ yuyupu:

—Yũ cawoaturotiataje merê woaturiquea tuacõãrõ baiya. Dopẽĩ yũ wasoa masĩetĩña tunu.

²³ Cabero yua, soldaua Jesure yucupãĩpũ cũ papuaturi bero, Jesús jutiro bui macããtõ ãnatõrê ãmeo wobatowã. Baparcãnacã seero majũ wobatori ãmeo nuniwã jicãrõ jeto yua. Cũ jutiwũ cããrê newã soldaua majã. Mai, ti jutiwũ puame jicãpãĩ jutipãĩrẽã na caeruiátawũ ãmũ.

²⁴ Bairi soldaua puame atore bairo ãmeo ĩwã tocãnacãũpũ:

—Ati jutirora marĩ wobatoeticõãto. Bairo puame marĩ átiroa: Número mena cõñarĩ marĩ ãmeo wẽnunito. Bairo átiri, marĩ masĩgarã Jesús jutirore canepaure yua —ãmeo ĩwã soldaua.

Mai, atore bairo Dios ya tutipũ Jesús jutirore na caãtipeere na caĩwoaturiquere bai etaro baiwũ. Atore bairo ĩña: “Yũ jutirore ãmeo wobatogarãma. Bairi tunu yũ jutiwũ cããrê número mena cõñarĩ ãmeo wẽnunirĩ masĩgarãma yũ jutiwũre canepaure,” ĩ woatuyupa Dios ya tutipũ soldaua majã bairo Jesús jutirore na caãmeo átipeere yua.

²⁵ Bairo Jesure yucupãĩpũ cū na capapuaturũcõátatotu ĩñarã etawã María Jesús paco, apei cū nũgõ María Cleofas nũmo, bairi María Magdalena yua.

²⁶ Bairi Jesús puame cū pacore ĩñarĩ, bairi yũ, Jesús cū cabuei, cū camai majũ cããrê ĩñarĩ, atore bairo cõ ĩwĩ:

—Caaco, cãã, mũ macũ majũrê bairo caãcũ mũ mena tuayami.

²⁷ Bairi yũ cããrê atore bairo ñiwĩ tunu:

—Cõã, mũ paco majũrê bairo caãcõ mũ mena tuayamo.

Atore bairo Jesús yũre cū caĩrõ tũgo, yũ puame yũ ya wĩĩpũ cõ yũ jũgo ãniacoãpũ yua.

*Muerte de Jesús**(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)*

²⁸ Bairo atore bairo i yaparo, merē Jesús masīri cū pacu Dios cū caátiroticūriqūērē áti yaparopeyori, bairo Dios ya tutipū na caīwoatujūgoyeticūricārōrē bairo to baiáto i, atore bairo iwi Jesús:

—¡Yu ñeme jipijāñucupū!

²⁹ Mai, na puame jicārūaca use ocoru carorije capiyarijere cūgoyupa. Bairo Jesús, “Yu ñeme jipijāñucupū,” cū caīrō tūgo, tie use oco carorije capiyarije mena carupajitia mena hisopo na caīricu rūpū mena jiyaturi use ocoru carorije capiyarije mena yose nerī, Jesús riseropū ñumugō etowā tie carorijere, “Cū etiáto,” ĩrā yua.

³⁰ Bairo cūrē na caáto, Jesús puame tie use oco carorije capiyarijere etiwī. Bairo tie use oco carorijere eti yaparori, atore bairo iwi Jesús:

—Caacu, yu mu caátiroticūriqūērē merē nipetiro jicārō tūni yu átiyaparopeticōāña.

Bairo i yaparo, cū rūpoare rocayo riacoámī Jesús yua.

Un soldado abre con su lanza el costado de Jesús

³¹ Ti rāmu puame bairo Jesure cū na capajīārī rāmu Pascua bose rāmu jūgoye macāā rāmu āmu. Bairo judío majā na rupaari ānajē yucpārīrūa ape rāmu na cayerijārī rāmārē catusaro boema. Mai, ti rāmu puame judío majā na cayerijārī rāmu caānimajūrī rāmārē bairo caāni rāmu āmu. Bairo ti rāmu jūgoyepūa Pilato na capapuatatanarē, tāmuri na riáto ĩrā, na ñicāārīrē cū capapererotiro boyuparā. Bairo átiri na rupaari ānajē cūrē na cū cajereruio rotiro boyuparā.

³² Bairo na caīrō jūgori yua, Pilato puame cū yarā soldauare na joyupi, na capapuatatanarē na ñicāārīrē na capaperarore bairo i. Na puame yua caānijūgou ape Jesute ape nugōā na capapuatatacu cūrē na ñicāārīrē paperecōāwā.

³³ Bairo átiāna, Jesús cūrē cū ñicāārīrē papegarā na caīnarō, merē cariacoatacupū āmi. Bairo cū ñicāārīrē papereema.

³⁴ Bairo na caāperimiatacūrē, jicāū na mena macāācū soldau puame cū āpōā besuro mena cū waru majū cū jareoñawī. Bairo cū caáto, rií, oco cāā witiwū cū cajareori opere yua.

³⁵ Mai, atie yu caquetibujerijere yu majūpūa ñiñawū. Bairo yu caīnarīqūērē cariapea mujāā quetibujū yu átiya, mujāā tie tūgori Jesucristore caroaro mujāā catūgousaparore bairo i yua.

³⁶ Dios ya tutipū bairo na caátipeere na caīwoatujūgoyeticūricārōrēā bairo baietawū. Bairo i woatuyupa ti tutipūre mai: “Cū ōwārō jicā ōwārō ūno papebojaecoetigarō,” i woatuyupa.

³⁷ Apero cūrē atore bairo i woatujūgoyeticūñupā: “Jicāū na cajareoricure camasā qūñagarāma,” ĩñupā tie cūrē.

*Jesús es sepultado**(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)*

³⁸ Tie bero José cawāmesucu Arimatea macāācū puame cū jēniñupī Jesús rupaari ānajērē. Mai, José puame Jesure catūgousau āmi. Baipūa, baujaro mee catūgousanucūā āmi, judío majā quetiuparārē cauwi ānirī. Bairo cū cajēnirō, Pilato puame cū yari, cū rupaari ānajērē cū neárotiyupū Josére yua. Bairo cū caátirotiro yua, José puame Jesús rupaari ānajērē necoásūpi.

³⁹ Apei jo caānacū, jicāni ñamipū Jesure cabusupēnietaricu Nicodemo cūā cū ĩñau ásupi. Bairo ĩñau ácū, treinta kilos cārō majū caroa cajetiñurjē mirra, áloe mena asuriquere jeasūpi, Jesús rupaari ānajērē cū waregū.

⁴⁰ Bairo José Nicodemo mena Jesús rupaari ānajērē nerī, jutii wēērī mena cū dūruayuparā. Bairo cū dūrnagarā jūgoye, cajetiñurjē Nicodemo cū cajeatīatare mena wareyuparā cū rupaari ānajērē. Mai, judío majā, na ñicūjāā ānanarē bairo cariarārē na caātinucūri wāme āmu. Bairo tore bairo cū ásuparā.

⁴¹ Mai, Jesure yucpārīpū na capapuaturocaricaro puame jicā wese tūpū āmu. Ti wesepure āmu jicā ope ūtā ope mai jicāū camasocu rupaari ānajērē na cacūñaeiti ope.

⁴² Ti operu Jesús rupaari ānajērē cūñupā. Catuacā āmu ti ūtā ope puame mai. Bairo toa cū cūcōāñupā Joséjāā yua. Tunu bairoa ti ñamicā caāno merē judío majā na cayerijāpa rāmu nijūgoro baiwū yua. Bairo tāmuriā ti ūtā operu cūñupā Jesús rupaari ānajērē.

20*La resurrección de Jesús**(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)*

¹ Cabero ape semana caānijūgori rāmu cabusuato ĩña, canañīā jāñuōrūa María Magdalena puame Jesús masā operu ĩñao ásupo. Bairo topū etao, ūtā tii masā ope biarica tii aperopū caāno ĩñañupō.

² Bairo cabairo ñña, jáātu puame atu tunuasúpo. Jáã puame ato cānacāũ jáã āmu: yu, Jesús cū cabuei, cū camai majū, Simón Pedro mena jáã āmu. Jáātu etao, atore bairo jáã ĩ quetibujuwō:

—¡Marí Quetiupau rupaui ānajērē aperorū necoaura! ¡Noorū cū cūatanama ĩ masīa maniña! —jáã ĩ quetibujuwō.

³ Bairo jáã cō caiquetibujuro tūgo, puagarāpu Simón Pedro mena Jesús masā operū jáã ññarápá.

⁴ Bairo ññaráná, puagarāpu aturī jáã ápá. Bairo aturī áná, yu puame Simón Pedro netōjāñurō yu atawu. Bairo Simón Pedro jūgoye Jesús masā ope ānatōru yu etacoárpá.

⁵ Mai, etau, ti masā opere murī jāñurī ññajō jowu. Juti wēērī jeto baucññawū. Yu jāárpewu ti masā opere bai puá.

⁶ Yu berore ti masā operū yu caāno, yu ēmetawī Simón Pedro. Cū puame ti masā operū ññacōā jáámí. Bairo cū cūā ññawī juti wēērīrē.

⁷ Ape juti asero Jesús ruopare na cañmamiatato, apeye juti wēērī mena jīcārōā āmewū. Ricaatipū tupetutia cūrīcārō cūñawū.

⁸ Yu, Simón Pedro jūgoye caetaatacu cūā ti masā ope pupearū yu jāācoárpá yua. Bairo nipetirije cabaiatajere ññarī, cariape majū “Caticoaupi Jesús,” ññi tūgoñamasīwū yua.

⁹ Mai, jáã puame jáã masētīcōā recōāwū Dios ya tutipū, “Mesiare cū na carajīārocaro bero catigūmi tunu,” na cañwoatujūgoyeticūrīqūērē.

¹⁰ Bairo Jesús masā operū caññaratātana jáã tunucoárpá jáã ya wīupū yua.

Jesús se aparece a María Magdalena

(Mr 16.9-11)

¹¹ María Magdalena puame Jesús masā ope tupa oticōā tuaámo. Bairo otiona, Jesús masā ope ānatōru murī ññajō joyupo.

¹² Bairo áco, ññañupō puagarā ángelea majārē caroa juti botirije cajññaatana Jesús rupaui ānajērē na cacūata operū na caruiro. Na, ángelea majā puame Jesús rupaui ānajērē na cacūatapuare ruiyuparā. Jīcāũ Jesús ruoā cañniatapuare, apei cū ruori cañniatapuare ruiyuparā.

¹³ Na, ángelea majā puame torū ruirā, María Magdalenarē atore bairo cō ĩ jēññañuparā:

—Mua, ¿nopēĩō mu otiyati?

Bairo cō na cañjēññarō tūgo, María Magdalena puame atore bairo na ññupō:

—Yu Quetiupau rupaui ānajērē aperorū cū necuupa. “Noorū cū neatanama rita,” ññi masētīña. Bairo yu yarapujāññu —na ññupō ángelea majārē.

¹⁴ Bairo ángelea majārē na ĩ yaparo, ámejorenucā ññagona, Jesure qūññañupō yua. Bairo qūññamioçūā, María Magdalena puame, “Jesua ññami,” ĩ masēsupo.

¹⁵ Bairo cō cabairo ñña, atore bairo cō ññupā Jesús puame:

—Mua, ¿nopēĩō mu otiyati? ¿Ñamurē macāō mu baiyati?

Mai, cō puame, “Oterica wesere cacotei ācāmi,” ĩ tūgoñarī atore bairo qūññupō:

—Mu, Jesús rupaui ānajērē aperorū mu cacūata, yu quetibujuro. Bairo mu caquetibujuro, yu puame cū rupaui ānajērē macāō ágo ñña —qūññupō.

¹⁶ Bairo cārē cō cañrō tūgo, Jesús puame atore bairo cō ññupā:

—¡María!

Bairo Jesús cō cū cañrō tūgo, María Magdalena puame ámejorenucārī, bairo qūññupō Jesure hebreo majā busurique mena:

—¡Rabuní! (Mai, ati wāme, “Yure cabuei,” ĩgaro ñña yu yaye hebreo majā mena.)

¹⁷ Jesús puame María Magdalenarē bairo cō ññupā:

—Yu pññacticōāña. Yu Pacu tupa yu wāmuáperiarū mai. Bairo yu yarā yu bairārē bairo caānarē atore bairo ññi quetibujubojoa: “Yu Pacu Dios tupa wāmucoágu yu baiya mai. Cū, yu Pacu Dios puame mujāā Pacu majū ññami. Cūā ññami yu Pacu Dios majū. Mujāā cārē, mujāā Pacu Dios majū ññami,” cō ĩ quetibujuro rotioyupu Jesús María Magdalenarē.

¹⁸ María puame bairo Jesús cō cū caiquetibujuro rotioyoro tūgo, jicoquei jáã cū cabuerā cañninucātana tupa quetibujuro aticoasupo. Bairo jáã tupa etao, María Magdalena Jesure cō caññaatajere, bairo cū caquetibujurotiataje cārē jáã quetibujuwō yua.

Jesús se aparece a los discípulos

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Ti semana caññijūgori rūmu María Magdalena Jesure cō caññaata rūmu merē naiocoato baiwu. Bairo jáã, Jesús cū cabuerā cañnimiatana puame caroaro jáã cañni wii joperire biari jáã neñawū. Jáã, Jesús cū cabuerā cañnimiatana puame judío majā quetiuparārē uwirā, bairo jáã cañni wii joperire biari jáã neñawū. Bairo jáã caneñarō, Jesús puame jáã recomacā majū buia nucāetawī. Bairo jáã tupa buianucā etau, atore bairo jáã ĩ jēññiwī:

—¡Caroa yerī cutaje mujāārē cū joáto Dios! —jáã ĩ jēññiwī Jesús.

²⁰ Bairo jáārē ī jēni yaparori, cū wāmorīrē na capapua cāmitiátajere jáā īñowī. Tunu bairoa cū warure na cajareo cāmitiáta ope cāārē jáā īñowī. Bairo cacatiatacū cū caānorē īñarī yua, jáā puame butiuro jáā tūgoña useaniwū.

²¹ Bairo jáārē īñorī bero, tunu bairo jáā ī jēninemowī Jesús:

—¡Caroa yeri cutaje mujāārē cū joáto Dios! Yū Pacu puame mujāātū ati yepapu yu jowī. Bairi yu cūā mujāārē ati yepa macāāna camasā watoapu mujāā yu joya, caroa quetire camasārē na mujāā caquetibujumasīparore bairo ī.

²² Bairo jáā īrī bero, jáā buire putibatori, atore bairo jáā īwī:

—Espiritu Santore mujāā yu joya āmerē. Cūrē cū bocáñeña yua mujāā mena caānipaure.

²³ Tunu bairoa ni jīcāū ūcūrē roro cū caátiere cū mujāā camasiriyobojata, carorije cawapa cūgoecare bairo tuagumi. Bairi tunu ni ūcūrē cū carorije wapare cū mujāā camasiriyo bojaeticōāta, carorije cawapa cūgoña tuacōāgumi —jáā īwī Jesús.

Tomás ve al Señor resucitado

²⁴ Mai, jáā, puga wāmo peti rapore puga pēnirō caānacāū Jesús cū cabuerā mena macāācū jīcāū, Tomás cawāmecucu apreyera “Gemelo” na caīpiinucū puame jáā mena āmewī Jesús cū cabuaeta jūgoripaure.

²⁵ Bairi cabero, jáā, Jesús cū cabuerā puame jáā mena merē cū caāno yua, atore bairo cū jáā ī quetibujumiwū Tomárē:

—Marī Quetiupau Jesure cū jáā īñaapū.

Bairo cū jáā caīquetibujumiatacūārē, atore bairo jáā ī yucōāwī:

—Jesús wāmorīrē na capapua cāmitiátajere īñarī, yu wāmojūā mena ti opere yu capāñaeiticōāta, cariape mujāā yu tūgoetigu. Tunu bairoa cū waru na cajareoáta opere yu wāmo mena yu capāñaeiticōāta, cariape mujāā yu tūgoetimajūcōāgu —jáā ī yucōāwī Tomás.

²⁶ Cabero, jīcā wāmo peti itia pēnirō cānacā rāmu canetōrō bero, tunu jáā, Jesús cū cabuericará jáā neñawū tunu jáā yu wii pupeapu. Bairo ti watoa jáā caneñarīpaure Tomás cūā āmi yua jáā menarē. Caroaro ti wii jopeerire jáā biatupeyocōāwū. Bairo jáā caātimitiatacūārē, Jesús puame jáā tūpu jáā buiaetawī. Bairo jáā watoapu etari, atore bairo jáā jēniwī:

—¡Caroa yeri cutaje mujāārē cū joáto Dios! —jáā ī jēniwī Jesús.

²⁷ Bairo jáā ī jēnirī bero, Jesús Tomárē atore bairo qūwī:

—Īñaña yu wāmorīrē na capapua cāmitiátaje cāmiirē. Bairo īñarī, mu wāmojūā mena űjūoñaña ti cāmiirē. Tunu bairoa mu wāmo mena yu waru na jareoáta cāmirōrē pāñau asā. Cariape catūgoecu majū āmericōāña. ¡Cariapea tūgoya mu cūā!

²⁸ Bairo Jesús cū cū caīrō, atore bairo Tomás puame qūñ nūcūbugocōāwī yua:

—¡Yū Quetiupau, yu netōrō caācū Dios majū mu āniña! —qūwī.

²⁹ Bairo cū caīrō tūgo, atore bairo qūwī Jesús Tomárē:

—¿Āmerē yure īñarīpu cariapea yu mu tūgousayati? ¡Useanirī na āmarō noa ūna īñaetimirācūā cariape catūgousanucūrā!

El porqué de este libro

³⁰ Baiřua, Jesús capepe majū caroa Dios yaye mena cū caāti Īñomasīrījērē jáā áti Īñonucūwī. Tie nipetirījere ati tutipure yu woatu quetibujūpeyoetiya.

³¹ Bairo woatu peyoeticūā, atie mujāārē yu caquetibujūwoaturijere mujāā yu quetibujūcūña, tiere īñarī cariapea Jesús Dios macū, Dios cū cajou Mesías cū caānierē mujāā camasīparore bairo ī. Bairo cūrē cariape tūgousari, mujāā puame yeri capetietie cū cajorije majūrē mujāā cūgogarā yua.

21

Jesús se aparece a siete de sus discípulos

¹ Cabero Jesús, jáā, cū cabuerārē jáā baujaetawī tunu Tiberias utabucra cawāmecutira tānīpu. Atoře bairo baiwu:

² Topure caāna ato cānacāū jáā āmu: Simón Pedro, Tomás cawāmecucu apreyera Gemelo na caīpiinucū, Natanael, Galilea yepa Caná cawāmecuti macā macāācū cūā āmi. Jáā, Zebedo pūnaa cūā pūgarāřpa jáā āmu. Bairi tunu jáā mena macāāna pūgarā aperā cūā āma.

³ Bairo topu jáā caāno, Simón Pedro puame atore bairo jáā īwī:

—Wai wei ácu yu baiya —jáā īwī.

Bairo jáā cū caīrō, jáā cūā bairo cū jáā īwū:

—Jáā cūā mu mena jáā wai werágārā —cū jáā īwū.

Bairo qūirī yua, cūmuapu ájāārī jáā acoápú, wai weráná. Bairo wai werāmirācūā, ti űnamirē jáā wai pajjāēřpū.

⁴ Bairo jāā cabaiāno, cabusuñumugōatīpañ, Jesús puame ti utabucara tūnīpu bauetawī. Bairo cū cabauetaro, jāā cū cabuerā puame, “Cūā, Jesús niñami,” jāā ī masīēpū, qūñnamīrācūā yua.

⁵ Bairi Jesús puame atore bairo jāā ī jēniñawī:

—Yū yarā, ¿mujāā wai pajīāētīñati? —jāā ī jēniñawī.

Bairo cū caijēniñarō, bairo cū jāā īwū:

—Jāā pajīāetiapu.

⁶ Jesús puame tiere tūgori, bairo jāā īwī:

—Bapire cariape nūgōā puame wēroca ñuajoya. Bairo ána, capāārā mujāā wai pajīāgarā —jāā īwī.

Bairo cū caīrō, cū carotirore bairo jāā ápu. Bairi yua, bairo jāā caáto, dope bairo bapire jāā áti tūgāmugōpāmno jomasīēpū, capāārā majū bapire wai na cajāārō jūgori yua.

⁷ Mai, yu, butioro Jesús cū camainucū puame wai capāārā na cajāārō īñarī, Pedrore atore bairo cū ñiwū:

—¡Marī Quetiupaua niñamima! —cū ñiwū.

Bairo yu caīrō tūgo, Pedro puame jicoquei jāā Quetiupau Jesure qūñnamasīrī, uwaro cū jutirore jāña, riapu rocañuarī baacoámī, Jesús tūpu ácú.

⁸ Jāā, cū cabuerā puame bapire wai jiraricu majū jāā tūgā pāāpu cūmua capairica mena paputiro tūnīpu. Mai, jāā puame jōpu mee, paputiro wijaro cien metros cārō jāñurīā caānoi bapire jāā tūgāpāāpu, wai capāārā majū na cajāārō īñarī.

⁹ Bairi yua, jāā puame paputiro pu maa etanucārā, peero riorica peerore jāā īñawū. Bairi ti peeropu wai jīcāū pūñocōrīcū cūārē jāā īñawū. Pan cūā āmu ti peero ture.

¹⁰ Paputiro tūnīpu jāā camaa nūcārō īña, Jesús puame atore bairo jāā īwī:

—Jīcāārā ūna āmeacā mujāā cawai pajīāetarārē na jeasá ato puame —jāā īwī.

¹¹ Bairo Jesús jāā cū caīrō tūgo, Simón Pedro puame cūmuapu etajāā, bapire tūgāatī, paputiro pu wai capāārā na cajāārīcūrē tūgāmojowī. Mai, capacarā jeto ciento cincuenta y tres majū wai capāārā ti bapire jāñupā. Bairo ti bapire capāārā majū wai na cajāāmiatacūārē, tii bapī puame woepu.

¹² Jesús puame bairo Pedro waire, bapī mena paputiro pu na cū caweemocū yaparoro īña, atore bairo jāā īwī:

—Tiaya. Uga wācārasá mai mujāā cūā —jāā īwī Jesús.

Jāā puame merē, “Marī Quetiupau Jesua niñami,” jāā ī masīcōāwū. Bairi bairo jāā cū caīrō, jāā puame jīcāū ūcū puamena, “¿Ñamu majū mu āniñati?” cū jāā ī jēniñapū Jesure.

¹³ Bairi yua, Jesús puame pāārē nerī, jāā batojowī. Wai cūārē torea bairo jāā batojowī.

¹⁴ Āme mena merē itiani majū Jesús, jāā, cū cabuerā caānimiatanarē, cūrē na capajīārocaro bero cacatitunuatacū jāā tūpūre buiaeta īñou baiwī Jesús.

Jesús habla con Simón Pedro

¹⁵ Bairo jāā caugawācā yaparoro bero, Jesús puame Simón Pedrore atore bairo qūñ jēniñawī:

—Simón, Juan macū, mūrē ñiña: ¿Ānoa mu baparā netōjāñurō yu mu maiñati?

Bairo Jesús cū caīrō tūgo, Simón Pedro puame atore bairo qūñ yawī:

—Yū Quetiupau, mu yu maimajūcōāña. Merē mu masīña mu yu camairjērē.

Bairo Pedro cū caīrō, Jesús puame bairo qūñwī:

—Baiupa, toroque yu caquetibujūcūrjērē cariape catūgousarārē caroaro na coteri na jūgoāña.

¹⁶ Bairo Jesús Pedrore qūñ quetibuju yaparo, bairo qūñ jēniñanemowī tunu:

—Simón, Juan macū, mūrē ñiña: ¿Mua, cariapea yu mu maiñati?

Bairo Jesús cū caijēniñarō, atore bairo qūñwī Pedro:

—Yū Quetiupau, mu yu maimajūcōāña. Merē mu masīña mu yu camairjērē.

Bairo Pedro cū caīrō, Jesús puame bairo qūñwī:

—Baiupa, toroque yu caquetibujūcūrjērē cariape catūgousarārē caroaro na coteri na jūgoāña.

¹⁷ Bairi yua āme mena merē itiani majū atore bairo qūñ jēniñanemowī Pedrore:

—Simón, Juan macū, mūrē ñiña: ¿Mua, yu mu maiñati?

Bairo Jesús itiani majū cū cū caijēniñarō jūgori, tūgoñarīqūē pairique mena atore bairo qūñ yawī Pedro Jesure:

—Yū Quetiupau, nipetirije yu mu masīña. Mu masīña merē mu yu camairjērē cūārē.

Bairo Pedro cū caīrō, Jesús puame bairo qūñwī:

—Baiupa, toroque yu caquetibujūcūrjērē cariape catūgousarārē caroaro na coteri na jūgoāña.

¹⁸ Cariape ma ñiña: Cawāmau ācā, ma caborore jutiro jāñarī, noo ma caboropa ma āñesēānucūñupā. Ma cabucaro yua, aperā camasā puame ma wāmorirē ñumgōrī, ma juti jāñarī, ma caāgaetopa ma neārocagarāma yua —qūwī Jesús Pedrore.

¹⁹ Mai, bairije Pedrore Jesús cū caīquetibūjata, Pedro cū cariapa wāmerē ī quetibūja masīōgu īwī Jesús. Bairo Pedro cū cabairiapee jāgori camasā Dios cū catutuarijere na cū cañōpeere ī quetibūja īwī Jesús. Bairo ī quetibūja yaparo, bairo qūwī Jesús tunu Pedrore:

—īNipetirije yu caātiāninucūrōrē bairo caroaro áticōā ninucūña! —qūī cūwī Jesús Pedrore yua.

El discípulo a quien Jesús quería mucho

²⁰ Cabero Jesús cū caīquetibūjuro bero, Pedro puame āmejore īñau yua, yu majūrē ñiñacōāwī, yu, butiro Jesús cū camairē. Mai, yu puame Jesús mena jīcārō jāā caugarui tusari watoa Jesús cātuaca ruiiri, atore bairo cū caījēñiñarīcūā yu āniña: “Yu Quetiupau, ¿ni majū murē, bairo qūī busjā buitirocauati?” cū caījēñiñarīcūā yu āniña.

²¹ Bairo yu āmejore īñarī, atore bairo Jesure qūī jēñiñawī Pedro:

—Yu Quetiupau, ānira, ¿dope bairo cū to bairoatī? —qūī jēñiñawī Jesús.

²² Bairo Pedro cū caījēñiñarō, bairo qūwī Jesús:

—Cū cabaiyasicoapata cūārē, o ati yeparu tunu yu caetaro cū cacaticōāmata cūārē, ma camasīpee mee niña. Ma, tiere tūgoñarī mee, nipetirije yu caātiāninucūrōrē bairo caroaro áticōā ninucūña —qūwī Jesús Pedrore.

²³ Atore bairo Pedro Jesure cū caījēñiñarō, Jesús cū caīquetibūjataje queti etacoasupa Jesús yarā ñubueri majāpure: “Juan riaetigūmi. Caticōā nigūmi,” īrīqūē queti. Baiɸua, Jesús puame yure, “Riaetigūmi,” ī mee bairo qūī quetibūjāwī Pedrore. Atore bairo jeto īwī: “Cū cabaiyasicoapata cūārē, o ati yeparu tunu yu caetaro cū cacaticōāmata cūārē, ma camasīpee mee niña.” Tie jetore īwī.

²⁴ Yu, Jesús cū cabuei, cū cabuerique yu caññarīqūērē caquetibūju, ati tutire cawoaua yu āniña. Bairi atie yu caquetibūjuwoaturije caroa cariape macāājē queti niña.

²⁵ Apeye capee majū Jesús cū caátaje nimiña. Bairi nipetirije Jesús cū caātiñajērē marī cawoatupeyocōāta, ti tutiri puame atī umurecōore bijapetiro cārō nicoabujoro.

Tocārōā ñiña.

LOS HECHOS de los Apóstoles

La promesa del Espíritu Santo

¹⁻² Ma, Teófilo, nocārō caānimajūūrē merē m̄ yu quetibuj̄u woajojūgowu. Jesucristo ati yeparu ācū, cū caātijūgoriquere, bairi cū cabuerique nipetirije cūārē umarecōo cū cawāmuātí rūmuru cū cabaijānarīqūērē m̄ yu quetibuj̄u woajowu. Amerē m̄ yu quetibuj̄unemoña tunu ati carta mena: Umarecōoru cū cawāmuāpáro jūgoye, cū yarā apóstolea majā cū cabesericarā na caātipeere na quetibuj̄ucūñupī, Espíritu Santo cū camasīrjē jūgori.

³ Mai, riari bero Jesús p̄ame cū yarā apóstolea majā watoaru ati rupan mena na buia etayupi. Yoaro narē na buia añupī cuarenta rūmuri majū, “Cacatii niñami,” na caīmasīparore bairo ī. Bairo buia ācū, Dios cū carotimasīrīpau macāājērē na quetibuj̄u añupī.

⁴ Mai, cajūgoyeru cū cabuerā mena ācū, “Jerusalén macārē mujāā witiweyopa mai,” na ī cūñupī. Atore bairo na īñupī:

—Yu Pacu mujāārē cū caījūgoyticūrīcārōrēā bairo átigumi. Merē tiere mujāārē yu quetibuj̄uwu. Torena, mujāā cotegarā mai.

⁵ Juan ānacū p̄ame mujāārē oco mena bautizawī. Āme berore yu Pacu p̄ame roque Espíritu Santo mena mujāā bautizagumi. Cū Yeri majūrē mujāārē jogumi —na īcūñupī Jesús.

Jesús asciende al cielo

⁶ Ape rāmu Jesús mena āna, cū jēniñañuparā:

—Jāā Quetiupau, ¿nocārōru Israel yepa marī ya yepare marī ñicājāā na carotijūgoricarore bairo m̄ rotimasījūgonati? ¿Nocārōru Roma macāana, ati yepare caēmarīcārārē na macureiati? ¿Āmea m̄ ācūati? —qūī jēniñañuparā.

⁷ Bairo na caīrō tūgo, atore bairo na īñupā:

—Tiere yu Pacu jeto átimasīñami. Bairi cū jeto ti rāmu cūārē masīñami. Mujāā tiere mujāā camasīpee mee niña.

⁸ Bairi Dios p̄ame ti rūmurē mujāārē masīōētīmicāā, quetibuj̄u masīrīqūērē mujāārē jogumi. Espíritu Santo mujāā yeripu cū caetaro jūgori, yu yaye busuriquere mujāā quetibuj̄u masīgarā. Bairi Jerusalén macā macāānarē na mujāā quetibuj̄u jūgogarā. Cabero Judea yepa macāāna nipetiro caānarē, cabero Samaria yepa macāānarē, cabero ati umarecōo nocārō cayoaroru macāāna cūārē na mujāā quetibuj̄ugarā yu yaye busurique quetire —na ī quetibuj̄uyuru Jesús cū cabuerārē.

⁹ Bairo narē quetibuj̄u yaparori bero, cū cabuerā na caīñatoyea, Dios p̄ame umarecōoru Jesure cū newāmuo jocōāñupū. Bairo cū caato, buseriwo p̄ame cū tocoásuparo. Bairi yua, tocārōā qūñña jānacōāñuparā Jesure. Tunu qūññanemoesuparā.

¹⁰ Bairo cūrē na caīñamugōnucūrō, caūmua pugarā jutii cabotirijere cajāñaatana natu buiaetanucāñuparā.

¹¹ Na p̄ame atore bairo na īñuparā:

—Mujāā, Galilea yepa macāāna, ¿nopērā jōbui umarecōo p̄amerē mujāā īñamugōcōāñucūñati? Cū, Jesús, mujāā watoa caāniatacu umarecōoru caácú ati yeparu átigumi tunu. Amerē cū caátó mujāā caīñajoreea bairo átigumi tunu —na ī quetibuj̄uyuparā.

Se escoge a Matías para reemplazar a Judas

¹² Bairi apóstolea majā Olivo cawāmecuti buorpu caānimiatana tunucoásuparā Jerusalēpu. Olivo buorpu átato, yoaesuparo Jerusalén macā. Judío majā na cayerijārī rāmu ūno cūārē na cañesēamasīrō añuparō.

¹³ Bairo ti macārē etarā yua, na cacāniñī wiipū cabui macā arua p̄amerē wāmuātījāañuparā. Na p̄ame ato cānacū añuparā: Pedro, Juan, Santiago, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Santiago Alfeo macā, bairi Simón, Celotea mena macāācū, bairi Judas, Santiago macā añuparā.

¹⁴ Na p̄ame nipetiro tocānacānia neñanucūñuparā Jesús yarā mena. Cū bairā, cū paco María, bairi aperā carōmia mena neñanucūñuparā, ñubuenefarā.

¹⁵ Bairi jīcā rāmu na cañubueāno, Pedro p̄ame na watoaru wāmunucāñupū. Cañubuenefarā p̄ame ciento veinte majū añuparā. Narē yua, atore bairo na īñupū Pedro:

¹⁶ “Yu yarā tūgopeoya yu caīñjērē: David ānacū Espíritu Santo jūgori Judas cū cabaipeere cū caquetibuj̄uwoatuyaricarorea bairo baigaro. Judas ānacū p̄ame Jesure cañeparārē cajūgoricu āmi.

¹⁷ Marī mena macāācū ānimiwī. Marī mena capaapau ānimiwī cū cūā.

¹⁸ Bairo marí mena macãacũ cañibujopau nimicãã, Jesure cũ caĩbuitiocique wapa mena, jĩcã yepa wapatiyupu. Cabero ti yepa ãcũ, Judas puame cũ majũã pajĩyasicosupĩ. Bairo cũ cabaiyasiro, cũ paaro puame wooyasicoasuparo. Cũ utamijĩ wẽẽrĩ ãnajẽ witiyuparo.

¹⁹ Bairo roro cũ cabairijere tũgori, Jerusalén macããna ti yepare Acéldama wãmetiyuparã. ‘Acéldama’ ĩgaro, ‘Riĩ Yepa’ ĩgaro ĩna na yaye busurique mena.

²⁰ David ãnacũ Salmos tutĩpu cũ caquetibujucũrĩqũẽ atore bairo ĩna Judas cũ cabaipeere: ‘Cũ ya wii macããna na ábatacoápáro.

Ni jĩcãũ ũcũ cũ tuaeticõãto ti wiire.’

Tunu bairoa apewẽpu atore bairo ĩ cũnemoĩupĩ:

‘Apei cũ jãwasoãto cũ capaa ãnimiatajere,’ ĩ cũĩupĩ David ãnacũ.

²¹ “Ato marĩ mena caãna marĩ Quetiupau Jesús ati yeparũ cũ caãno cabapacutana niñama.

²² Juan ãnacũ Jesure cũ cabautizaro beropũ bapacuti ãna, umurecõopu Jesús cũ cawãmãtĩ rãmupũ cabapacuti jãnarĩcãã nicõãñama. Bairi na mena macãacũ jĩcãũ ũcũ jããrẽ bairo caquetibujupau cũ cajããrõ ñuña. Judas wasoaye caãnipau majũrẽ marĩ boya. Cũ cũã quetibujugumi marĩ Quetiupau cariacooatacu nimicãã tunu cũ cacatirijere,” na ĩĩupũ Pedro to macããnarẽ.

²³ Bairo cũ caĩrõ tũgo, puãarã na mena macããnarẽ na bootũgoñaĩuparã. José Justo, ape wãme Barsabás cawãmecucure boyuparã. Apei Matías cawãmecucu cããrẽ boyuparã.

²⁴ Bairo na puãarãrẽ na beseri yua, atore bairo Diore qũĩ jẽniĩuparã: “Jãã Quetiupau, mũ roque nipetiro camasãrẽ na yerĩpu na catũgoñarĩjẽrẽ camasã mũ ãniña. Bairo caacũ ãnirĩ jããrẽ mũ masĩowã. Ni mũ caboure cũ mũ besewa.

²⁵ Judas ãnacũ puame roro cũ caãtie jũgori roro popiye bairicaropu ásupi. Bairi cũ paarique cũ capitimiatajere apei cũ paawasoãto,” qũĩ jẽniĩuparã Diore.

²⁶ Bairo qũĩ jẽniyparori bero, ũtãrupaacarẽ ãmeo wẽẽ nuniĩuparã. Bairo átiri masĩĩuparã Judare cawasoapau. Matĩare cũ beseyupi Dios. Bairi yua, Matías puame puga wãmo peti rupoje jĩcã pẽnirõ cãnacũ catuaricarã apóstolea majã mena macãacũ jĩcãũ cañinemojũgon ãĩupũ.

2

La venida del Espíritu Santo

¹ Cabero Pentecostés bose rãmu caetaro, nipetiro Jesucristore catũgousarã jĩcãpaua ñubuerã neñarã baiyuparã.

² Bairo na cañubueãno, caãno tusaroa paio busuocajoyuparo umurecõopu caatie. Wĩno paio cabusuricarore bairo busuocajoyuparo. Ti wii, na caãni wii nipetiropu busuetauyuparo.

³ Bairo cabairo yua, peero caãwãmurĩcã wẽẽrĩrẽ bairo cabaurije tocãnacũ rupo buĩpũrea bauetayuparo.

⁴ Bairi to macããna nipetirore na yerĩpu na jããĩupũ Espĩritu Santo puame. Bairi ñe ũnie rusaesuparo na camasĩetẽ. Bairo caãna ãnirĩ, aperã yaye busuriquere busujũgoyuparã. Espĩritu Santo narẽ cũ camasĩõrĩjẽ jũgori bairo busuyuparã.

⁵ Mai, ti rãmurĩrẽ ãĩuparã Jerusalẽpũre judío majã ati umurecõo nipetiropu macããna caatiatana. Jerusalẽpu ñubuerã baiyuparã.

⁶ Bairo cabusucajorore tũgori yua, neñaetayuparã apóstolea majã na caãni wiipu. Neñaetarã yua, tocãnacũpũna na yaye na cabusurijere tũgoyuparã. Bairi, dope bairo ĩ tũgoña masĩesuparã.

⁷ Bairo tũgoña macããrĩ yua, atore bairo ãmeo ĩĩuparã:

—¿Ānoa nipetiro cabusurã, Galilea yepa macããna mee na ãniñati?

⁸ Bairo cabairã nimirãcũã, ¿ñe jũgori marĩ yaye busuriquere carooaro na busumasĩñati?

⁹ Marĩ mena caãna jĩcããrã, Partia macããna niñama. Aperã Media yepa macããna, aperã Elam macããna, aperã Mesopotamia macããna, aperã Judea yepa macããna, aperã Capadocia yepa macããna, aperã Ponto yepa macããna, aperã Asia yepa macããna niñama.

¹⁰ Aperã Egipto, Frigia, bairi Panfilia na caĩrĩ yepaapu macããna niñama. Aperã Africa yepa macããna, Cirene macã jũgoye macããna niñama. Tunu bairoa Roma cawãmecuti macãĩ caatiatana niñama.

¹¹ Jĩcããrã na mena macããna judío majã pũnaa na caãnoi, judío majãrẽ bairo na marĩ ĩñaña. Aperã na mena macããna judío majã pũnaa ãmerĩmirãcũã, marĩrẽ bairo Diore na caĩroarije jũgori judío majãrẽ bairo na marĩ ĩñaña na cããrẽ. Tunu bairoa marĩ mena macããna jĩcããrã, Creta yucũpoa macããna niñama. Aperã Arabia yepa macããna niñama. ¡Bairo ati yepa nipetiropu caatiatana nimirãcũã, tocãnacũpũna marĩ tũgoya marĩ yaye busurique mena Dios cũ catuarijie mena cũ caãtiere! —ãmeo ĩ busuyuparã na majũ camasã puame.

¹² Bairo tũgoña macãari yua, nopẽ bairo ï tũgoñamasĩesuparã. Bairi atore bairo ãmeo ï jẽniñañuparã na majũ:

—¿Nopẽ bairo marĩrẽ ïgu qũĩcuti Dios? —ĩñuparã.

¹³ Bairo na caĩmiatacũarẽ, aperã jĩcãarã, “¡Cũmurã baiyama!” na ï boyetiyparã apóstolea majãrẽ.

Discurso de Pedro

¹⁴ Bairo na caĩrõ tũgo, Pedro, aperã cũ mena macãana puga wãmo peti rapore jĩcã pẽnirõ cãnacãũ apóstolea majã mena wãmuncãñupũ. Pedro puame busurique tutuaro mena atore bairo na ïñupũ camasã caĩñarã etaatanarẽ: “Mujãã, Judea yepa macãana, mujãã ati macã Jerusalén macãana cãã tũgopeoya mujããrẽ yũ caĩpeere.

¹⁵ ãnoa yũ mena macãana cũmuetiñama. Mujãã narẽ mujãã caĩtũgoñarõrẽ bairo mee niñama. Ni ùcũ ñamirõcãcã muĩpũ cã caasitutuatiptau caãnorẽ cũmucũmi.

¹⁶ Bairo mee baiya. Profeta Joel ãnacũ jãã cabaipeere quetibujũ jũgoyeticũñupĩ cã ya tutipũ. Atope bairo ï woatuyayupi:

¹⁷ ‘Atope bairo yũ quetibujũwĩ Dios: Ati umũrecóo caãñitusari rãmurĩ caãno nipetiro camasãrẽ na yũ jogũ Espĩritu Santo, yũ Yeri majũrẽ.

Bairo yũ caãto, mujãã pũnaa caũmua, mujãã pũnaa rõmirĩ cãã, yũ yaye busuriquere quetibujũ netõõgarãma aperã camasãrẽ.

Tunu bairoa cawãmarã yũ yaye macããjẽ cabau ïñorjĩrẽ ïñagarãma.

Tunu cabũtoa cããrẽ na yũ quetibujũgu na caqũẽgueropũ.

¹⁸ Bairi ti rãmũ caãnorẽ yũ carotirã caũmua, carõmia cããrẽ na yũ jogũ Espĩritu Santo, yũ Yeri majũrẽ.

Bairo yũ caãto, yũ yaye busuriquere quetibujũnetõõgarãma aperã camasãrẽ.

¹⁹ Jõ umũrecóopũ ricaati cabairije baugaro.

Ati yeparũ cãã ricaati cabairije baugaro.

Rĩire bairije, peerore bairije, peero buserire bairije cabaurije cãã bau ïñogaro.

²⁰ Bairo cabairo, muĩpũ umũreco macããcũ naitĩãcoagumi.

Ñami macããcũ puame rĩĩ cuire bairo jũãã baigumi.

Bairo baigaro ati yeparũ yũ caetaparo jũgoye.

Ti rãmũ puame caãnimajũrĩ rãmũ nigaro.

²¹ Bairi nipetiro camasã, “Yũ Quetiupũ yũ netõõña,” cajjẽnirã puame netõõõgarãma, ñiwĩ Dios.’

Ï quetibujũyupi Joel ãnacũ cã ya tutipũ,” na ïñupũ Pedro, to caneñarã etaatanarẽ.

²² Ï quetibujũ yaparo, na ï quetibujũnemoñupũ tunu: “Yũ yarã, Israel yepa macãana tũgopeoya yũ caĩrjĩrẽ: Jesũs, Nazaret macã macããcũ Dios cã cabeserica majũ ãmi. Merẽ mujãã caroaro mujãã masĩña cã caãtajere. Capee átjẽño ïñowĩ. Caroaro, camasãã manierẽ átjẽño ïñowĩ. Dios cã camasãrjĩrẽ jũgori cã catutuarijere marĩ átĩ ïñowĩ.

²³ Bairo caroaro cã caãtmiatacũarẽ, mujãã puame cã mujãã boepũ. Tirũmũpũ ati umũrecóore Dios cã caqũẽnoparo jũgoyepũ, merẽ cã macãrẽ roro mujãã caãtipeere masiyerijãñupĩ. Bairi mujãã puame cã mujãã ñerotiwũ. Cã cariarore borã, roro caãnarẽ yucapãipũ cã mujãã papuaturotiwũ.

²⁴ Bairo cãrẽ mujãã caãtmiatacũarẽ, Dios puame cã catiopyupi. Cariaricarã ãnana na caãnorũ caãnimiatacure cã witio joroque cã ásupi Dios.

²⁵ Quetiuparũ rey David ãnacũ, Jesũs cã cabaipeere quetibujũ woatucũñupĩ atore bairo:

‘Dios, yũ Quetiupũ, yũ mena ãnicõã ninucũñami.

Yũtũrẽ cariarpe nugõãrẽ ãninucũñami, ñe ùnierẽ yũ cauwiẽtiparore bairo ï.

²⁶ Bairi butiõro yũ useaniña. Ñe ùnie rusaetiya yũ yeripure.

Tunu bairoa Diore yũ basapeoya. Bairi yũ tũgoñarĩqũẽ paetiya.

²⁷ Yũ yeri pũnarẽ cariaricarã ãnana na caãnorũ mũ joroacãtũgu.

Mũ carotire camai ãnirĩ yũ rupũ ãnatõrẽ to boao joroque mũ áperigu.

²⁸ Cariacoatacu yũ caãnimiatacũarẽ, yũ mũ catiogũ tunu.

Bairi mũ tũpũ yũ caãno, useanio joroque yũ mũ átũgu.’

Ï quetibujũyupi David ãnacũ Jesũs cã caĩpeere,” na ïñupũ Pedro, to caneñarã etaatanarẽ.

²⁹ Ï quetibujũ yaparo, na ïnemoñupũ tunu: “Yũ yarã, marĩ ñicũ David ãnacũ riacoásupi. Bairo cã cariaro ïña, cã yaarocacõãñupã. Nipetiro tiere marĩ masĩña. Marĩ nipetiro marĩ ïñanucũña cã ãnacũrẽ na cayaayarica ope útã opere.

³⁰ David ãnacũ puame profeta majõcu ãniñañupĩ. Bairi cã puame masĩcõãñupĩ: ‘Dios caãnorẽ bairo yure cã caĩrĩcãrõrẽã bairo yũ pãrãmerã mena macããcũ jĩcãũ nigumi Cristo. Yure bairo Israel macããnarẽ na rotimasĩgumi,’ ï masĩcõãñupĩ David.

³¹ Bairi David ãnacũ puame ape rãmũpũ cabaipeere camasãrẽ bairo majũ Jesucristo cariacoaatacu nimicãã tunu cã cacatipeere quetibujũ jũgoyetiayupi. Bairo ïñupĩ: ‘Yũ yeri

pūnarē cariaricarā ānana na caānoru mu jorocaetigu. Tunu yu rupaū ānatōrē to boao joroque mu āperigu, i quetibujuyupi David, Jesucristo cū cabaiepere.

³² Bairi cārēā catioyupi Dios. Jāā nipetirā Jesure caīnarīcārā jāā āniña cū cacatiriquere.

³³ Bairi āmerē yua, Diotu cariape nūgōāru carui ācūmi, cārē rotibojagu. Tunu bairoa Dios cārē cū caīrīcārōrēā bairo Espiritu Santo cū caātiepere rotimasīnami. Mujāā nipetirije mujāā catūgoataje, mujāā caīñaataje cūā Jesucristo cū caāto jūgori baiaru.

³⁴ Marī nīcū ānacū David rupaari ānajērē neāpēyupi Dios umarecōpore. Tunu bairoa David ānacāna atore bairo i woatuyupi:

‘Dios pūame yu Quetiupaure atore bairo qūñupū: “Ato ruiya cariape nūgōā pūame mai.

³⁵ Mu pesua caānanarē na yu canetōñucārō beroru, mu pūame na mu rotimasīgu,” qūñupū,’ i quetibujuyupi David ānacū.

³⁶ “Bairi ati yepa, Israel yepa macāāna nipetiro cariape atiere na masiāto: Cū, Jesús yucapāru mujāā caparuato rocarotiricure Dios pūame nipetiro Quetiupaure bairo cū cūñupū. Tunu bairoa nipetiro comasārē netōōgu, marītu cū cajoricure bairo cū cūñupū,” na i quetibujuyupu Pedro to caneñarā etaatanarē.

³⁷ Bairo cū caīrō tūgori, butioro tūgoña macāñuparā. Bairo tūgoña macāārā yua, atore bairo na i jēniñañuparā Pedrojāārē:

–Jāā yarā, çñerē jāā caāto to boyati āmerē?

³⁸ Pedro pūame na iñupū:

–Jesucristo yarā ānigarā, mujāā caāno cārō Dios mena busuqūēnoña roro mujāā caātiere. Roro mujāā catūgoñarījērē jānarī, caroa pūamerē tūgoñajūgoya. Bairi tunu mujāā nipetiro mujāā cabautiza rotiroti ñuña. Roro mujāā caātiere Dios pūame cū camasiriyomasiparore bairo irā, bairo mujāā caāto ñuña. Bairo mujāā caāto, Espiritu Santore mujāā jogami Dios.

³⁹ Torea bairo marī i quetibujuyupi cūñupū: “Yu yeri pūnarē na yu jogu nipetiro yare catūgousarārē,” marī i quetibujuyupi cūñupū. Bairi mujāā, mujāā pūnaa cūārē, noo aperopu macāāna cūārē na jogami Dios, Espiritu Santore, cūrē mujāā nipetiro mujāā catūgousaata –na iñupū Pedro.

⁴⁰ Tore bairo jeto na quetibujuyunemoñupū Pedro:

–Bairo mujāā caāto ñuña: Ati yepa macāāna jīcāārā cayasiparā niñama na carorije wapa. jNarē bairo mujāā cūā baeticōāña! Dios mena busuqūēnoña –na iñupū Pedro camasārē.

⁴¹ Bairi yua, nipetiro tie quetire catūgousajūgorā pūame bautiza rotiyuparā. Ti rāmūrē catūgousari majā mena macāāna, itia mil majū āninemoñuparā tunu.

⁴² Cabero na, catūgousajūgori majā pūame caroaro tūgousayuparā apóstolea majā na caquetibujurijere. Tunu bairoa caroaro nipetiro jīcā majārē bairo ānimasijūgoyuparā. Bairo āna, nipetiro neñarī, Diore cū jēninucūñuparā. Tunu bairoa Jesús cū caugatusarica rāmūrē tūgoñarī, pāārē uganucūñuparā nipetiro.

La vida de los primeros cristianos

⁴³ Nipetiro to caāna camasā pūame apóstolea majā na caātiere iñarī, tūgocōā maniásuparā. Capee na caātijēnoñarījērē na caāti iñorījērē iñarī, tūgocōā maniásuparā.

⁴⁴ Tunu bairoa nipetiro catūgousajūgori majā caroaro jīcārōrē bairo āñuparā. Bairi na mena macāāna cabopacarā na caāmata, na cabopacarijere na nuniñuparā.

⁴⁵ Bairi na yaye majū na cacūgorije caāno cārōrē nuniñuparā, wapa jegarā. Bairo āti yaparori, tie dinerore āmeo ricawoyuparā, narē carusari wāmerē na cawapatiparo ñurō.

⁴⁶ Tunu bairoa tocānacā rāmua templo wiipū neñanucūñuparā. Na ya wiiripū cūārē Jesús cū caugatusarica rāmūrē tūgoñarī pāārē uganucūñuparā. Useanirīqūē mena jīcā majārē bairo jīcārō mena ugariquere uganucūñuparā.

⁴⁷ Tunu bairoa Diore basapeonucūñuparā. Bairo na caātiāno iñarī, to macāāna camasā nipetiro na iroayuparā. Bairi tocānacā rāmua, catūgousari majā menarē capāārā āninemo nucūñuparā. Marī Quetiupaure pūame cū canetōñarē cū yarā majū na ānio joroque na ātinemo nutuásupu.

3

Un cojo es sanado

¹ Jīcā rāmū Pedro, Juan mena templo wiipū ásúparā. Tres de la tarde caāno camasā na cañubueri hora majū āñuparō.

² Mai, to templo wii jope tūpu āninucūñupū jīcāū cawīmau ācūpāna caāmasīetacu. Cū yarā pūame Caroa jope cawāmecuti jope tūpu cū cūnucūñuparā, camasā caetari majārē dinero limosnarē na cū cajēnimasiparore bairo irā.

³ Bairi yua, caāmasīēcū, Pedro, Juajāā na cajāāetaro iñarī, dinerore na jēnimiñupū.

⁴ Bairo cū cajēnirō, Pedrojāā qūñañuparā. Qūñā yua, atore bairo qūñupū Pedro pūame: –Yu yau, tūgopeoya –qūñupū.

⁵ Bairo cū caīrō tūgo, Pedrore qūīñāñupā, “Dinero yu nunigu ácamī,” í tūgoñarī.

⁶ Bairo cū caītūgoñamiatacūārē, atore bairo qūīnemoñupū Pedro puame:

—Yua, plata, oro moneda tiirire yu cūgoetiya. Bairo cūgoetimidcā, Jesucristo yare cū camasiōrījē jūgori murē yu juátigu. Jesucristo, Nazaret macācū cū catutuarije mena murē ñiña: Wāmunucārī ájūgoya —qūīñupū Pedro caamasīcūrē.

⁷ Bairo í yaparori, cū wāmo cariaepe nugōā mena cū tūgāwāmuoñupū. Bairo cū caáto, caāmasīcū rupori puame, cū āñadobepe cūā tutuacoásuparo.

⁸ Bairo cabairo yua, caāmasīētīmiatacu puame patiwāmunucācoásupū. Bairo patiwāmunucārī, āmasījūgoypu yua. Bairo Pedrojāā mena useanirī templo wiire jāāñupū. Diore basapeori paticōā ñesēāñupū.

⁹ To macāāna puame nipetirā cū caāmasīrījērē, cū cabasapeorije cūārē ññāñupārā.

¹⁰ Bairo qūīñarī yua, bwtiōro tūgocōā maniásupārā. Mai, cū masīcōāñupārā. “Cūā ñiñami Caroa Jope cawāmecuti jope tūpu cadinero jēniruinucūmiatacu,” í masīcōāñupārā.

Discurso de Pedro en el Pórtico de Salomón

¹¹ Cacatiatacu puame Juan, Pedrore pitigaetiri, na mena nicōā ñesēāñupū. Bairo ti wii macāāna cū cabairijere tūgori na tūpu atuásupārā Portal de Salomón na caīrōpu, qūīñagarā. Topū āñupārā mai Pedrojāā.

¹² Pedro puame bairo na caetaro ñña, atore bairo na ññupū: “Yu yarā, Israel yepa macāāna, ¿nopēirā, ‘Pedrojāā na camasiōrījē jūgori, o Diore na caīroamasīrījē jūgori caāmasīcūrē cū catioupa,’ caīrārē bairo mujāā tūgoñañati?”

¹³ Jāā majū, jāā camasiōrījē jūgori mee jāā átiapu. Marī ñicūjāā, Abraham, Isaac, Jacojāā ānana na caīroajūgoricu Dios puame cū macū Jesure cañimajūūrē bairo caācū cū cūñupī. Bairo cū caātimiatacūārē, mujāā puame cū ñerī, ati yepa macāāna carotimasirī majā tūpu cū mujāā neápū. Bairo mujāā caáto, Pilato puame cū wiyogamiwī. Mujāā puame cū cawiyogarijere mujāā boepu.

¹⁴ Jesús, ñe ūnie carorije caápei cū caānimiatacūārē, cūrē cū cawiyoro mujāā boepu. Roro caācu puamerē cū cawiyorore mujāā bowu.

¹⁵ Bairo átiri, yeri capetietiere cajomasirē cū mujāā pajīārocacōā rotiwu. Bairo roro cūrē mujāā caātirocamiatacūārē, Dios puame cū cariacoamiatacūre cū catiopyu. Jāā, cū jāā ññawū tunu cū cacatiriquere.

¹⁶ Cū camasiōrījē mena cū wāmeina jāā caīrījē jūgori, āni caāmasīētīmiatacure cū catio joroque cū jāā átiapu. Jesús mena jāā tūgoñatutuaya. Bairo cū mena tūgoñatutuari, āni mujāā camasirē cū catipeticoao joroque cū jāā átiapu. Mujāā ññaña merē tiere,” na í quetibujuyupu Pedro to canañarā etarārē.

¹⁷ Í quetibuju yaparo, na í nemoñupū tunu: “Yu yarā, merē yu masīña mujāā catūgoñamawijariquere. ‘Dios macūrē cū pajīārā marī átiya,’ mujāā, mujāā quetiupārā cāā, mujāā í tūgoñamasīesupa. Bairo í tūgoñamasīētīrī, cū mujāā pajīārocacōā rotiwu.

¹⁸ Tirāmūpūre profeta majā Dios cū caquetibujunetōōrotiricarā jūgori quetibuju jūgoyticūñupī, cū macū, cū cajou ati yepapu popiye cū cabaipere. Mujāā puame popiye cū baio joroque mujāā caátaje jūgori, Dios cū caījūgoyticūrīcārōrēā bairo baietawu.

¹⁹ Bairo Dios mena busūqūēnoña roro mujāā caátiere. Roro mujāā catūgoñarījērē jānarī caroa puamerē tūgoñajūgoya. Dios mena tūgoñatutuajūgoya, roro mujāā caátiere cū camasiriyoparore bairo írā. Bairo mujāā caápata, marī Quetiupau puame caroa yericatajere mujāā jogumi.

²⁰ Tunu caānijūgoripau puina mujāārē cū cajogaricare cū jogumi Dios, Jesús Mesías majūrē.

²¹ Baiřua, ati yepapūre apérigumi mai. Ūmurecōopu nicōā āñigumi cū pacu Dios, tirāmūpū profeta majā cañurārē cū caīrīcārōrēā bairo cabaipetiparo jūgoye.

²² Atore bairo na í quetibuju cūñupī Moisés ānacū marī ñicūjāā ānana: ‘Marī Quetiupau Dios puame mujāā ture yu jowī. Torea bairo apeire mujāā jogumi profeta majōcure. Mujāā mena macācū jīcāñ caāñipau nigumi cū cūā. Cū, mujāārē cū caquetibujupeere caroaro tūgopeoya.

²³ Torecu, ni jīcāñ ūcū cū, profeta majōcure catūgousagaecu puame yasicogumi. Dios yarā, Israel ya poa macāāna cawāmecuna mena āmerīgumi,’ í quetibuju cūñupī Moisés ānacū.

²⁴ “Nipetiro profeta majā cūā āme rāmu cabaipere quetibuju jūgoyticūñupū. Samuel cawāmecucupū quetibuju jūgoanā, āme macāānapu quetibuju tuetayupa.

²⁵ Nipetiro Dios camasārē caroaro cū caátigarije, profeta majā jūgori cū caicūrīqūē marī yaye caāñipee āñupā. Tunu bairoa marīrē caroaro átiyu, Dios puame marī ñicūjāā ānana mena cawāna wāme camasārē cū caátipeere quetibuju cūñupī. Atore bairo icūñupī Dios Abraham ānacūrē: ‘Mu pārāmerā jūgori ati yepa macāāna nipetiro caroaro āñigarāma,’ qūñupī Abraham ānacūrē.

²⁶ Bairi cū macārē cū catiori bero, marī judío majā marī tare cū jojúgoyupi. Caroaro marī caānorē bori, marī nipetiro roro marī caátiere marī cajānaparore bairo ī, marī judío majātare cū jojúgoyupi Jesure,” na ī quetibujuyupu Pedro to caneñarā etarārē.

4

Pedro y Juan ante las autoridades

¹ Bairo Pedro, Juajāā camasārē na caīānitoyea, sacerdote majā, bairi Dios ya wiire coteri majā quetiupau, bairi saduceo majā cūa etayuparā.

² Na puame Pedro, Juajāā mena asiajāñuñuparā. Camasārē na caquetibujuro boesuparā. Tunu bairoa, “Camasā cariacootana nimirācūa tunu catiyama Jesure bairo,” na caīquetibujuro boesuparā.

³ Bairi yua, Pedro, Juajāārē ñerī, preso jorica wiipu na cūcōañuñuparā, merē ñamicā caānoi.

⁴ Bairo narē na cacūmiatacūārē, na caquetibujurijere catūgoatana to macāāna puame na caīatajere cariape tūgoyparā. Bairi Jesure catūgoasari majā caūma jetoa merē jīcā wāmo cañacā mil majū añuñuparā.

⁵ Ti rāmu, busuri rāmu Jerusalén macāpūre quetiuparā judío majā, bairi cabūtoa camasīrī majā, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā cūa neñañuparā.

⁶ Na mena sacerdote majā quetiupau, Anás cūa añupū. Bairi Caifás, Juan, Alejandro, nipetiro sacerdote majā quetiuparā yarā cūa na mena añuñuparā.

⁷ Bairo na caneñarā bero, Pedro, Juajāārē na neati rotuyuparā. Bairo narē na cane etaro yua, na recomacā na nucōrī atore bairo na ī jēniñañuparā:

—¿Noa na carotiro mena, o noa na camasīrījē jūgori caāmasīētīmiatacure cū mujāā catioāti?

⁸ Bairo na caīrō tūgo, Pedro puame ñe ūnie rusaricaro mano Espīritu Santo cū camasīōrījē jūgori atore bairo na īñupū:

—Mujāā, ato macāāna quetiuparā, mujāā cabūtoa camasīrī majā cūa, tūgopeoya mujāārē yu caīpeere:

⁹ “¿Noa na carotiro mena cariayecacure cū ñuo joroque cū mujāā átati?” jāā mujāā ī jēniñaña.

¹⁰ Bairi cariape mujāārē jāā īña, ati yepa, Israel yepa macāāna nipetiro na camasīparore bairo īrā: Jesucristo, Nazaret macāācū cū camasīrījē jūgori, āni mujāā watoa caācūrē cū catio joroque cū jāā átati. Cūrēā yucapāipu cū mujāā papuaturoca rotiwu. Bairo cūrē roro mujāā caātimitacūārē, Dios puame cariacooamīrīcūrē cū catioyupi.

¹¹ Mujāā, ūtā mena cawii qūēnorī majārē bairo mujāā āniña. Jesús puame mujāā caīñarō mujāā caātīmasīētī ūtarē bairo niñami. Bairo mujāā, cūrē mujāā caboetimitacūārē, ti wii mujāā caqūēnorī wii macāācū ūtāā caānimajūrīcārē bairo cū cūñupī Dios.

¹² Bairi ni ūcū apei ati ūmurecōo macāācū camasārē na netōdōmasīcūmi. Apei roro marī cabairijere canetōōpaure cū cūēsupī Dios —na ī quetibujuyupu Pedro quetiuparārē.

¹³ Bairo to macāāna quetiuparā Pedro, Juajāā camasīrārē bairo tūgoñatutuari na caquetibujurijere tūgorā, tūgocōā maniasuparā. Merē, “Cabūgoro macāāna, cabueetana niñama Pedro, apei Juan,” ī tūgoña masīñuparā. Tocārōā yua, “Jesús mena caānana niñama,” na ī tūgoña bócayparā.

¹⁴ Apeyera tunu caāmasīētīmiatacure na cacatioatacu cūa na watoapu nucūñupū. Bairi dope bairo narē cabuicatiere ī masīēsuparā.

¹⁵ Bairi Pedro, Juarē macāpu na witiārotuyuparā mai, narē na cabusurotipeere āmeo busugarā na majū.

¹⁶ Ato bairo īñuparā:

—Pedro, Juajāārē ¿nopē marī ānaati? Ati macā macāāna nipetiro masīñama na caāti īñootajere. Bairi marī puame, “Caāmasīēcūrē cū catioetiupa,” marī ī masīētīña.

¹⁷ Bairo tiere ī masīētīmirācūā, tutuaro mena, “Tocārōā jānaña mujāā cabuerijere,” na marī īgarā. Bairo marī caīrō bero yua, Jesús ānacū cū caīquetibujucūrīqūērē quetibuju jānagarāma —āmeo īñuparā na majū.

¹⁸ Bairo īrī bero, na piijoyuparā tunu Pedrojāārē. Na piijori yua, atore bairo na īñuparā:

—Jīcā wāmeacā ūno Jesús ānacū cū caquetibujucūrīqūērē pugani quetibujueticōāña. Camasārē tiere na bueticōāña —na īñuparā Pedrojāārē quetiuparā.

¹⁹ Bairo na caīmiatacūārē, atore bairo na īñupū Pedro:

—Mujāā caīrījērē jāā cayuata, Dios cū carotirijere canetōōrārē bairo jāā baibujiorā, Dios cū caīñajoro. Bairi, ¿Dios yaye netōjāñurō, mujāā yayere jāā catūgoasaro mujāā boyati?

²⁰ Jāā puame jāā caīñarīqūē, jāā catūgorique cūrē camasārē jāā quetibuju jānamasīētīña —na īñuparā Pedrojāā.

²¹ Bairo na caīrō tūgo, quetiuparā puame tutuaro mena na quetibujunemoñuparā tunu. Nemo dope bairo na ī masīētīrī yua, na wiyocōañuñuparā. Mai, ti macā macāāna nipetiro

camasã puame Diore basapeorã baiyuparã, caãmasĩētĩmiatacure cū cacatioataje jūgori. Bairi quetiuparã puame Pedrojããrẽ popiye na baio joroque na átĩmasĩesuparã.

²² Mai, to macããcū caroa wãme jūgori na cacatioricu puame cuarenta cãmarĩ netõrõ cūgoyupũ.

Los creyentes piden confianza y valor

²³ Bairi Pedro, Juan na cawiyootana añirĩ na yarã na caãnopũ ásúparã. Topũ etarã yua, nipetirije sacerdote majã, bairi cabutoa camasĩrĩ majã narẽ na caĩatajere na quetibũyuparã.

²⁴ Bairo na caĩquetibũro tũgo, nipetiro jĩcãrõ Diore atore bairo ĩ jẽniñuparã: “Jãã Quetiupũ, mũa atĩ umũrecoó, atĩ yepa, ria capairiya cããrẽ, nipetirije caãnierẽ caqũenoricũ mũa añiña.

²⁵ Mũa, tirũmũpũre Espĩritu Santo jūgori David, mũa caroti ãnacãrẽ atore bairo cū mũa quetibũju jūgoyeticũrotiyayupa murẽ na caãtipeere:

‘¿Nopẽĩrã camasã na asiajãñũfati Dios cã cajou mena?

¿Nopẽĩrã, “¡Cũ marĩ netõncãcõãgarã!” na ĩ tũgoñãfati?’

²⁶ ‘Atĩ yepa macããna quetiuparã ãmeo qũẽgarã, na umũarẽ, “¡Qũẽnojūgoyetiya!” na ĩrã baiyama.

Bairi quetiuparã atĩ yepa macããna neñapori, Dios mena ãmeo qũẽgarã coterã baiyama.

Tunu bairoa cū macã Cristo, atĩ yepa cū cajopũ cããrẽ ãmeo qũẽgarã coterã baiyama,’ mĩ quetibũju jūgoyeticũrotiyayupa Davire.

²⁷ “Bairi mũa caĩricãrõrẽã bairo Poncio Pilato, bairi Herodes mena, Jerusalén macããna israelita, bairi ape yepa macããna mena neñarĩ, Jesús, mũa cajoricũ, Mesías majũrẽ roro cū ãma. Cũrẽã mũa puame caãnimajũũ cū ãnio joroque cū mũa ãpũ.

²⁸ Bairo cū na caãto, mũa macũ cū cabaipere nipetirijere mũa caquetibũju jūgoyeticũñãricãrõrẽã bairo baipecticoapũ.

²⁹ Bairi jãã Quetiupũ ãmerẽ tutuaro mena, ‘Jãñaña,’ jããrẽ na caĩatajere tũgoya. Bairo tũgori yua, jãã, mũa carotirã puamerẽ, jãã mũa jogũ tũgoñatutuariquere. Bairo mũa caãto, mũa yaye busuriquere uwiricarõ mano caroaro jãã quetibũju masĩgarã.

³⁰ Tunu bairoa mũa camasiõjorije mena cariyecũnarẽ jãã catio masĩgarã. Apeye átĩ ĩñoricũẽ cããrẽ jãã átĩ ĩñomasĩgarã, mũa macũ carou majũ cū camasĩrjẽ jūgori,” qũĩ jẽniñuparã Pedrojãã Diore.

³¹ Bairo na cajẽniyaparoro yua, na caneñarĩ arua puame butiroo yuguyuparo. Bairo cayugũ ãno, Espĩritu Santo puame na yerĩ pũnapũ ñajããetayupũ. Torena, ñe unie rusaricarõ mano cūgoyuparã Espĩritu Santo cū camasĩrjẽrẽ. Tũgoñatutuari, Dios yaye quetibũjuriquere quetibũju masicõãñuparã yua.

Todas las cosas eran de todos

³² Tunu apeyera, to macããna catũgousari majã jĩcã majãrẽ bairo tũgoñãñuparã. Bairi nĩ jĩcãũ ũcũ na mena macããcũ cū yaye cū cacũgorijere maiesupũ. Caroaro ãmeo juãtĩnemoñuparã na majũ.

³³ Apóstolea majã puame tũgoñatutuari, marĩ Quetiupũ Jesús cariacoatacũ nimicãã nemo cū cacatiriquere camasãrẽ na quetibũyuparã. Bairo na caquetibũjũro, Dios puame caroare na jonucũñupũ.

³⁴ Tunu nĩ jĩcãũ ũcũ Jesús yarã mena macããcũ cabopacũ mañupũ. Nipetiro catũgousarã caweseeri, o wiiri cacũgorã tiere nunirĩ dinerore jeyuparã.

³⁵ Bairo tiere jeri apóstolea majãrẽ na nuniñuparã. Na puame tie dinerore camasã nipetirore na ricawoyuparã, narẽ carũsari wãmerẽ na cawapatiparo ñurõ.

³⁶ Torena bairo ásupũ levita mena macããcũ jĩcãũ José cawãmescũcũ cãã. Cũ puame Chipre yucũ roapũ cabuiaricũ ãñupũ. Cũrẽã apóstolea majã puame Bernabé qũĩ wãmetiyuparã. Bernabé ĩgaro ĩña, “Tũgoña yerĩ ñuo joroque caãcũ”.

³⁷ Bairi Bernabé puame cã wesere nunirĩ dinerore jeyupũ. Bairo tiere jeri, apóstolea majãrẽ tiere na nuniñupũ, camasã cabopacarãrẽ na na ricawoãto ĩ.

5

El pecado de Ananías y Safira

¹ Apei na mena macããcũ puame ñuesupũ. Bairo ásupũ: Ananías, bairi cū ñumo Safira mena na wesere nunirĩ dinerore jeyuparã.

² Tiere jeyaparo yua, Ananías puame cū ñumo mena jĩcãrõrẽ bairo tũgoñarĩ dinero carecomacã mena tuayuparã. Apeye catuarijere na nuniñuparã apóstolea majãrẽ, “Nipetiroa mujããrẽ tie dinerore jãã nuniña,” ĩrã.

³ Pedro puame na caĩtorijere masicõãrĩ atore bairo qũĩñupũ Ananiarẽ:

—Ananías, ¿dopēī Satanás m̄ cū carotirore bairo m̄ átiati? Espírītu Santore q̄ūtoare bairo m̄ átiupa, bairo carecomacā m̄ wese wapare m̄ cajoata.

⁴ ¿M̄ ya wese mee to āniati, m̄ canuniata wese? Tunu bairoa ti wesere m̄ canunirō bero, ¿ti wese wapa m̄ yaye dinero mee to āniati? Bairi carecomacā jāārē m̄ cajoata, űubujioatato. Cariapea quetibujipeere m̄ p̄ame, “Nipetiro mujāārē jāā joya,” mitoapu. Jāā meerē. Dios p̄ame roquere mitoapu —q̄ūñupū Pedro Ananīārē.

⁵ Bairo cū cañrjērē t̄go, jicoquei riañacoasupu Ananías ānacū yua. Bairi nipetiro Ananías cū cabairijere t̄gorā, butioro uwiyuparā.

⁶ Bairo Ananías cū cariaro bero, cawāmarā atiri, cū rupau ānatōrē űmarī cū yara acoásuparā.

⁷ Itia horas bero cū ānacū n̄mo p̄ame ti wiire jāāetayupo. Masīesupo cō manapu ānacū cū cabaiatajere.

⁸ Bairo cō caetaro ĩña, atore bairo cō ĩ jēñiñañupū Pedro:

—¿Jāārē mujāā cañrīcārō cārōā ti wesere mujāā nuniati?

Bairo cū cañjēñiñarō t̄go, atore bairo q̄ūñupō Ananías ānacū n̄mo Pedrose:

—Tocārōā jāā wapa jeapu —q̄ūtoyupo cō cūā.

⁹ Bairo cō cañrō t̄go, atore bairo cō ĩñupū Pedro:

—¿Nopēīō m̄ manapu mena jīcārōrē bairo t̄goñari Dios Yeri majūrē mujāā ĩtoati, bairo āna? ĩñajōñijate. Jōā atiyama m̄ manapu ānacārē cayarātána. Āmea m̄ cūārē m̄ yara āgarāma.

¹⁰ Bairo cū cañrō t̄go, Safira cūā riañacoasupo Pedrotua yua. Bairo cawāmarā p̄ame ti aruapu jāāetarā, merē cariaatacorure cō ĩñañuparā. Bairo cō ĩña yua, cō ānacō cūārē yara acoásuparā cō manapu ānacū t̄pu.

¹¹ Bairi camasā nipetiro Ananías bairi Safira na cabairijere t̄gorā, butioro uwiyuparā Dios yarā, bairi aperā cūā.

Muchos milagros y señales

¹² Ti r̄marī caño, apóstolea majā p̄ame camasā watoare capee Dios cū camasīrjē mena caroare áti ĩñoñuparā. Nipetiro camasā neñanucūñuparā Pórtico de Salomón cawāmecot̄pu.

¹³ Aperā ricaati cat̄goñarā na mena neñagaesuparā. Bairo baimirācūā, cariape cat̄gousari majārē na ĩroyuparā.

¹⁴ Bairo bairā, Jesucristo yaye quetire cat̄gousari majā menarē capāārā āninemo nucūñuparā cañm̄ua, carōmia cūā.

¹⁵ Bairi cariayecunarē na cacūñarō mena Pedro cū caátīw̄apu na cūñuparā. Pedro narē cū capāñaeñicōāta, “Cū canetōátie wātīācā űno na etagaro,” ĩrā, na cūñuparā.

¹⁶ Tunu Jerusalén macā t̄ni macāāna na yarā cariayecunarē, bairi aperā wātī yeri p̄na mena capaj̄gorā cūārē na jeasuparā. Nipetiro na űna caticoasuparā yua.

Los apóstoles son perseguidos

¹⁷ Bairi sumo sacerdote, saduceo majā jīcārā cū mena, Pedrojāā na caátiere t̄gorā, na ĩñatutijññuparā.

¹⁸ Bairo na ĩñatutiri yua, na ñerotiri, preso jorica wiipu na cūerrotiyuparā apóstolea majā p̄amerē.

¹⁹ Bairo narē top̄u na cacūmiatacūārē, marī Quetiupau cū cajon ángel p̄ame ñamip̄u etari, preso jorica wii jopere pāācōññupū. Pāārī, atore bairo na ĩñupū Pedrojāārē:

²⁰ “Tunu ánaja templo wiipu. Top̄u ānirī, ati yepa macāāna nipetiro ti wiire cañubuerā etarārē na quetibujya cawāma yeri na cacūgopeere,” na ĩñupū ángel.

²¹ Bairi cabusuri r̄m̄u caño, na cū cañatatorea bairo ñamirōcācā templo wiire jāāetayuparā. Bairi to macāānarē na quetibuju j̄goyuparā yua.

Bairo na caquetibujyāno, sumo sacerdote bairi cū mena macāāna mena neñarotiyuparā, nipetiro israelita majā cabutoa camasīrī majārē, Junta Suprema macāājērē āmeo busugarā. Bairo neñari bero yua, apóstolea majārē preso jorica wiipu cañarē na neatrotiyuparā.

²² Bairo na caneatrotijoatána p̄ame preso jorica wiipu etarā, Pedrojāārē na bócaesuparā. Na bócaetiri yua, tunucoásuparā Junta Suprema macāāna t̄p̄ua tunu.

²³ Atoe bairo na ĩeta ásúparā:

—Preso jorica wiire caroaro biaricaro cañnimitacūārē, tunu bairoa ti wii coteri majā caroaro na cañnacotemiatacūārē, ti wiire jāāetarā, jāā bócaetiapu Pedrojāārē. Ni jīcāū űcū maniami ti wiipure —na ĩ quetibujyuparā.

²⁴ Bairo na cañrō t̄go, sumo sacerdote, bairi templo wii policia majā quetiupau, bairi sacerdote majā cañnimajūrā cūā t̄goñacōā maníasuparā. “¡Ago tame! Bairo na caátie, ¿nocārōpu na jānarāati?” ĩ t̄goñañuparā.

²⁵ Bairo na cañt̄goña āno, jīcāū nat̄u etari atore bairo na ĩñupū:

—Preso jorica wiipu mujāā cacūmiatana p̄ame templo wiipu camasārē na quetibujurā átiamā tunu —na ĩ quetibujyuparā.

²⁶ Bairo cū caīrō tūgo, ti wii coteri majā quetiupau cū ūmua mena Pedrojāārē macārā áná acoásúparā. Bairo na bócamirācūā, roro na átimaslēsúparā. Camasā Pedrojāā na caīrjērē catūgorā etaatánarē uwijāñuñuparā, “Marīrē ūtā rupaa mena wērēēma,” ĩrā.

²⁷ Baiřārpa, Pedrojāārē na neásúparā Junta Suprema macāāna tupa. Bairo na caetaro ĩña, sumo sacerdote puame atore bairo na ĩñupū:

—Tutuario mena, “Cū ānacū cū cabairiquere camasārē na quetibujunemo eticōāña,” mujāārē jāā ĩwū. Bairo jāā caĩmiatacūārē, tiere mujāā tūgoetimajūcōāña. Jerusalén macā macāāna nipetirore na quetibujurā mujāā átiya. Tunu bairoa nemojāñurō roro, cū ānacū cū cariarique jūgori jāārē cabuicunarē bairo jāā busujārā mujāā átiya —na ĩñupū sumo sacerdote Pedrojāārē.

²⁹ Bairo cū caīrō tūgo, Pedro aperā cū baparā apóstolea majā atore bairo quĩñuparā:

—Dios jāārē cū caátirotirije puame, camasā jāārē na caátirotirije netōjāñurō caānimajūrjē niña.

³⁰ Dios, marī ñicūjāā na caĩroaricu puame Jesús yucupāĩpu mujāā capapuaturocarotiricure tunu cū catiopyūpi.

³¹ Bairo cū catori bero, umurecōoru cū neámí. Cū neátí yua, cariape nūgōāpu cū ruirotiyupí. Bairo cū átiri, marí, Israel yepa macāānarē, Marí jūgocure bairo cū cūñupí. Tunu bairoa cūā, Marí Carorije Wapare Canetōū cū cūñupí, marí nipetiro roro marí caátiere jānacōārí, tunu Dios cū carotirore bairo marí caátiparore bairo ĩ. Bairo marí caápara, marí carorije wapare masiriyogumí.

³² Jāā tiere catūgoricarā ānirīna jāā quetibujuya. Espiritu Santo cūā bairoa tiere masiōñami. Cūā niñami Dios cū carotirijere catūgousarārē cū cajoricu —na ĩñuparā Pedrojāā.

³³ Bairo na caīrō tūgo, tutuario majū asiayuparā. Pedrojāārē na pajāā recōāgamiñuparā.

³⁴ Mai, Junta Suprema mena macāācū āñupū jīcāū Gamaliel cawāmecucu. Cū puame fariseo majā yau, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobuei āñupū. Tunu bairoa nipetiro camasā quĩroanucūñuparā Gamaliere. Bairo cū yarā Pedrojāārē na capajāregarijere ĩñarí wāmunacāñupū, na ĩ quetibujugu. Mai, na quetibujugu jūgoye, macāpu apóstolea majārē na witi árotiyupu.

³⁵ Bairo na cawitiatato bero, atore bairo na ĩñupū cū ūna aperā caānimajūrārē:

—Yu yarā Israel yepa macāāna, caroaro tūgoñaña ānoarē mujāā caátipeere. Roro na mujāā átiere.

³⁶ Mujāā masiña: Tirūmupure āñupū Teudas cawāmecucu ānacū. Cū puame, “Yua, caānimajūū yu āniña,” ĩ tūgoñañupū. Bairo cū caĩtūgoñarō jūgori cuator cientos majū camasā cū caīrjērē cū tūgousayuparā. Bairo cū cabaimiatacūārē, cū pajāārocacōāñuparā. Cūrē catūgousamirīcārā puame cū cayasiro bero yua, ábatapeticoasuparā.

³⁷ Cabero tunu camasārē cōñarí na wāmerīrē na cawoaturi rāmurí caāno āñupí tunu apeí Judas, Galilea yepa macāācū. Cū cūā cūgoypu cūrē catūgousari majārē. Bairo cū cabaimiatacūārē, cū cūārē cū pajāārocacōāñuparā. Cūrē catūgousamirīcārā cūā cū cayasiro bero ábatapeticoasuparā.

³⁸ Bairi mujāārē atore bairo ñiña: Ānoa Pedrojāārē roro na ápericōāña. Na pitiya. Atie camasārē na caquetibujunetōrjē na majūā na catūgoñarjē caāmata, camasā puame yoaro mee jānacōāgarāma tiere.

³⁹ Bairopua, na caquetibujurije cariapea Dios cū camasiōrjē majū caāmata, tiere mujāā ěñotamaslētīgarā. Bairi tūgoñaña ānoarē mujāā caátipeere. Dios pesuare bairo mujāā tuare —na ĩñupū Gamaliel.

Bairo cū caīrjērē tūgo, cū caīrōrē bairo boyuparā.

⁴⁰ Bairi apóstolea majārē na piijorotiyuparā tunu. Na caetaro ĩña yua, na baperotiri bero, “Pugani Jesús cū cabairiquere camasārē quetibujeticōāña,” na ĩ yaparori bero yua, na piticōāñuparā.

⁴¹ Bairo na caīrō bero yua, apóstolea majā puame caānimajūrā watoa caānimiatana useanirīqūē mena witicóasúparā. “Jesucristo yarā marí caāno jūgori popiye marí cūā marí cabaipeere cūñupí Dios,” ĩ tūgoñarí useanirīqūē mena witicóasúparā.

⁴² Bairi tocānacā rāmuca apóstolea majā caroa queti Jesús Mesías cū caānierē camasārē na quetibujunucūñuparā. Templo wiipu, bairi camasā ya wiirpu cūārē quetibujañesēñucūñuparā.

6

Se nombra a siete ayudantes

¹ Ti yutea caānorē Jesucristo yaye quetire catūgousarā puame capāārā āninemonucūñuparā. Na mena macāāna griego yayere cabusurā useanirō ānimaslēsúparā hebreo yaye cabusurā mena. Atore bairo na ĩ busupaiyuparā: “Marí yarā griego cawapearā rōmirē tocānacā

rãmua jïcãrõ tãni na batoetiyama narë carusarijere. Na yarã hebreo cawapearã rõmirĩ jetore netõjãñurõ na maiñama,” i busupaiyuparã.

² Bairo na caĩbusupairo tũgo yua, puğa wãmo peti ruõpore puğa pẽnirõ cañnacãũ apõstolea majã puame Jesucristo yarã nipetirãrë na neñorĩ atore bairo na iñuparã:

–Jãã, camasãrë carusarijere cabatorã jãã caãmata, Dios yaye quetire jãã quetibujũ masiõtũbujorã. Tore bairo jãã caãpata, ñuetibujoro.

³ Bairi jãã yarã, majãã majũã majãã watoa cañnarë jïcã wãmo peti puğa pẽnirõ cãnacãũ majũ caũmuarë na beseya. Marĩ nipetiro marĩ caĩroarãrë, bairi camasirã, ñe ùnie Espiritu Santo cã camasiõtõrjẽ carusaena ùnarë na beseya. Bairo mujãã cabesero bero, na marĩ cũgarã tie paariquere.

⁴ Jãã puame Diore jãã jënicõã ninucũgarã. Tunu bairoa cã yaye quetire jãã quetibujũcõã ninucũgarã –na iñuparã apõstolea majã.

⁵ Bairo na caĩrõ tũgo, nipetiro jïcãrõrë bairo tũgoñarĩ, Esteban cawãmecucure beseyuparã. Esteban puame Jesucristo mena butiro tũgoñatutuayupu. Tunu bairoa Espiritu Santo cã camasiõtõrjẽ carusaecu majũ ãñupũ. Cũ berore beseyuparã Felipe, Prõcoro, Nicanor, Timõn, Parmenas, Nicolás. Nicolás puame Antioquã yepa macããcũ ãñupũ. Jesucristo yaye quetire cã catũgõusaparo jũgoye, ricaatĩ cañubuemirĩcũ tunu judio majãrë bairo Diore caĩroajũgoricu ãñupũ.

⁶ Bairo na bese yaparori bero, apõstolea tuõõ na jeásuparã. Na caetaro iña yua, apõstolea majã puame na wãmorĩ mena na ruõpari buire ñigãpeori, Diopure na jëniõboayuparã na capaapeere.

⁷ Bairi yua, nipetiroõõ Dios yaye quetire tũgõpeticoasuparã. Jerusalén cũãrë Jesús yarã capããrã majũ ãñinemoñuparã. Na mena macããna sacerdote majã cũã capããrã Jesucristo mena tũgoñatutua jũgoyuparã.

Arrestan a Esteban

⁸ Mai, ãñupũ Esteban cawãmecucu jïcãũ Jesucristo yarã mena macããcũ. Cũ puame Dios cã camasiõtõrjẽ mena tutuajãñuñupũ. Bairi camasã watoa capee caroare áti iñõñupũ.

⁹ Bairo cã caãtiãno, judio majã jïcããrã cã boesuparã. Jïcããrã Esclavos Libertados cawãmecuti wii, ñubuerica wii macããna, bairi jïcããrã Cirene macã macããna, Alejandria macã macããna, Cilicia yepa macããna, bairi Asia yepa macããna cũã cã boesuparã. Bairo cã boetiri yua, cãtu etarĩ, cã mena busupuparã, cã busunetõgarã.

¹⁰ Bairo cã busunetõgamirãcũã, cã busunetõmasiẽsuparã, Esteban puame Espiritu Santo cã camasiõtõrjẽ mena na cã quetibujuro jũgori.

¹¹ Nopë bairo cã busunetõmasiõtõrĩ yua, aperãrë yasioro dinerore na joyuparã, Estebãrë atore bairo cabũgoroa na i busujããto quetiuparãpũre irã: “Ñni Esteban, ‘Marĩ ñicũ Moisés ãnacũ cã carotiriquere ñuẽtiña, iñami. Dios cũãrë roro quĩbusuyami.’”

¹² Bairo na caĩjocarije jũgori, Esteban mena na asiao joroque ásuparã. Bairi ti yepa macããna, cabũtoa camasirã, bairi Moisés ãnacũ cã caroticiũrĩquẽrë cajũgobuerã cũã Esteban mena asijãñuñuparã. Asiarã yua, Estebãtu atuátĩ, cã ñee, cã neásuparã Junta Suprema macããna tuõõ.

¹³ Bairo tuõõ etarã, aperã cajocarã cabusupairãrë na macãñuparã. Atore bairo i jocayuparã Esteban cã cabairijere:

–Ñni, Dios ya wii caãnimajũrĩ wiire roro majũ i busunucũñami. Moisés ãnacũ cã caroticiũrĩquẽ cũãrë bairoa roro majũ i busunucũñami.

¹⁴ Atore bairo cã caĩrjẽrë jãã tũgoõõ: “Jesús Nazaret macã macããcũ ãnacũ templo wiire rocacõãgumi. Tunu bairoa marĩ caãtiãñipeere Moisés ãnacũ cã caroticiũrĩquẽrë wasoacõõgumi,” iñami Esteban –jocaraana iñuparã.

¹⁵ Bairo caãnimajũrã quetiuparã, to macããna nipetirã caruirã Estebãrë na caĩñajoata, cã riapë puame ángel riapëre bairo bauyuparo.

7

Defensa de Esteban

¹ Bairi sumo sacerdote puame atore bairo quĩ jëniñanemoñupũ Estebãrë: “¿Mũrë na caĩbusujãrjẽ cariape to ãñiñati?”

² Bairo cã caĩrõ tũgo, Esteban puame atore bairo iñupũ: “Yũ yarã, yũ jũgocujããrë bairo caãna, bairi yũ puacare bairo caãna cũã tũgopeoya mai yũ caĩpeere: Marĩ Pacũ Dios catutuaũ majũ, marĩ ñicũ ãnacũ Abrahãrë cã buiayupu Mesopotamia cã caãnopũ, Harãn yeparu cã caãniãpãro jũgoye.

³ Atore bairo quĩñãñupũ Dios Abrahãrë: ‘Mũ caãni yepa, bairi mũ yarã cũãrë na aweyocõãcãja mũrë yũ cayepa iñõparõõõ.’”

⁴ Bairo Dios cū cū caīrō bero, Abraham Caldeapū caāniatacu Harāpū āniásupū. Cabero cū pacu ānacū riacoásupū. Bairo cū cariaro bero, Dios pūame cū jūgoásupū āme marī caāni yeparū Abrahārē tunu.

⁵ Mai, ti yepare cū nuniesupū Dios Abrahārē. Petoaca ūno cūārē cū joetimajūcōāñupū cū caāniparore. Bairo cū joeticicā, Abraham ānacū cū cayasiro beropū cū pārāmerārūre na joyupū. Abraham ti yūtearūre capūnaa mácū cū caānmiatacūārē, narūre jogyayupū na caāniparore.

⁶ Bairi tunu Dios qūñupū Abrahārē: 'Mū pārāmerā caāniparā aperopū macāānarē bairo ānigarāma ti yeparūre. Ti yepa ape yeparū na caāno jūgori, roro ti yepa macāāna ūmūarē bairo ānigarāma. Roro majū na paarotiri na qūē epegarāma cuatro cientos cūmarī majū,' qūñupū Dios.

⁷ Tunu qūñupū Dios: 'Yua, ti yepa macāānarē, mū pārāmerārē roro carotiri majārē popiye na bairo joroque na yū átigu. Bairo yū caāto bero, roro na caāta na pūame tore witiiri yua, ati yeparū ānigarāma. Yure ūroagarāma tunu,' qūñupū Dios.

⁸ Bairi tunu cawāma wāme Abrahārē cū caátipeere cū caījūgoyeticūricārō bero, caūmūarē na rupāu macāājērē yisetariquere cū ātiroticūñupū Dios Abrahārē. Bairo cū caīricū āniri cū macū jīcā wāmo peti itia pēnirō cānacā rāmūri cū cacūgoro, cū rupāu macāātōrē yisetaupū Abraham. Torena bairo āsupū Isaac cūā cū macū Jacob cawāmecūre. Cabero Jacob cūā torea bairo āsupū cū pūnaa caūmūarē. Na āñuparā pūga wāmo peti rūpore pūga pēnirō cānacā poari Israel yepa macāāna caānijūgoricarā.

⁹ "Marī űicū Jacob ānacū pūnaa pūame, na bai Joséré qūñūatuyuparā. Bairo qūñūatuyuparā, Egipto yeparū cañesēārā ānarē cū nunirocācōāñuparā, topū cū yasiāto, űrā. Bairo cū ātiri, dinero jeyuparā cū wapa. Vairūa, ti yeparū cū caāno, José mena ānicōāñupū Dios.

¹⁰ Topū popiye cū cabaimiatacūārē, cū juāticōā ninucūñupū Dios Joséré. Masīriqūērē cū joyupū. Tunu bairoa ti yepa Egipto quetiupāu faraōn na caī Joséré qūñūajeso joroque āsupū. Bairo cū caātoi, quetiupāu rey pūame cū roca macāācū gubernador majū cū cūñupū Joséré. Bairo cū caāto, Egipto yepa, bairi quetiupāu rey ya wii cūārē carotimasī majū āñupū José.

¹¹ "Cabero Egipto yepare bairi Canaān yepa cūārē ana riarique āñuparō. Tie caāno nipetiro camasā popiye baiyuparā. Marī űicūjāā ānana cūārē na caugapee peticoasuparo.

¹² Bairi Jacob ānacū, 'Egipto yepare trigo pan qūēnorīqūē cūgoyupū mai,' na caiquetibūjūro tūgo, cū pūnaa, marī űicūjāā ānana majūrē na ārotiyayupū, tie ūgariquere na wapatirāpáro ű. Tiwatoai Egiptore ājūgoyayuparā marī űicūjāā ānana.

¹³ Cabero tunu Egiptore na caātí watoai, José pūame cū jūgocujāārē cū cabairijere na quetibūjuyupū. Bairo cū caīquetibūjuroi, faraōn pūame masīñupū José ya poa macāānarē yua.

¹⁴ Cabero José pūame cū pacu Jacob, bairi cū yarā nipetiro setenta y cinco majū caānarē na piatīrotiyupū.

¹⁵ Bairi yua, Egipto yeparū āniacoásupū Jacob. Topū riacoásupū. Marī űicūjāā ānana cūā topū riacoásuparā.

¹⁶ Bairi Jacob cū cariaro bero, cū rupāu ānajērē neásuparā Siquem cawāmecuti macāpū. Topū etari, cū yayuparā masa ope ūtā opepū. Mai, Abraham ānacū pūame Siquem macāpū ācā, nocānacā dinero tiiri ūno majū mena Hamor pūnaarē ti masa ope wapatiyayupū.

¹⁷ "Abraham pārāmerārē Dios cū caātigajūgoricarorea bairo caetaripāu, marī űicūjāā Israel yepa caāniparā pūame capāārā masabūyuparā, Egipto yeparū āna.

¹⁸ Bairi ti yūtea caāno, Egipto yepare apei quetiupāu rey jāāñupū Joséré camasīēcū.

¹⁹ Cū, rey ānacū pūame marī űicūjāā ānanarē roro na űoererotiyayupū. Tunu bairoa roro majū na paarotiri na qūē eperotiyayupū. Bairo ātiri tutuaro mena na pūnaa cawāmabuiarārē rerotiyayupū, na masabūeticōāto ű.

²⁰ "Ti yūteai buiyayupū Moisés ānacū pūame. Dios pūame cū cawīmauacārē būtiuro qūñūajesoyupū. Bairo cū cabuiaro bero, cū pacua caūpūācārē cū cūgoyuparā na ya wiipūre itiarā muipūa cārō mai.

²¹ Itiarā muipūa bero yua, 'Cū pajīārema Egipto macāāna,' űrā, riarū cū pojoyuparā capacua Moisés ānacū rocure. Faraōn macō pūame na carocaatacūre riarū capasaure neñāñupō. Bairo cū nerī bero, cū būtiyupo cō macū majūrē bairo yua.

²² Bairo na caātibūtioricū āniri Moisés ānacū pūame egipcio majā na cabuerije caāno cārōrē masī būtiyupū. Cūā yua, būtiācāpū, caūmū caītutuau majū āñupū. Tunu bairoa dise caāno cārō ātimasī peyocōāñupū.

²³ "Bairi yua, cabero cūarenta cūmarī majū cūgon, israelita majā cū ya poa macāāna majūrē na űñau ājūgoyupū.

²⁴ Topū cū caetaro yua, jīcāu Egipto macāācū cū yau israelitare cū caāmeoqūērō űñarī, Moisés ānacū pūame cū āmebojayupū. Bairo cū āmebojau yua, Egipto macāācūrē cū pajīārocācōāñupū, űe wapa manoa cū yau israelitare cū caqūērō jūgori.

²⁵ Mai, Moisés ānacū puame atore bairo ī tūgoñañupū: “Marī israelita majārē Moisés jūgori marī netōōgumi Dios,” ī masicōārāma yū yarā; ī tūgoñañañupū Moisés ānacū. Bairo cū catūgoñamiatacūārē, na puame bairo mee cū tūgoñañañuparā.

²⁶ Cabusuri rāmu caāno tunu na etayupu Moisés puğarā israelita majā caāmeoqūērārē. ‘Āmeo qūēēna, caroaro na āmarō,’ ī, atore bairo na īñupū: ‘Mujāā jīcā majā mujāā āniña. ĶNoēīrā jīcā majāāna puğa nuğōā mujāā āmeo qūēñati?’

²⁷ “Bairo cū caīrjērē tūgori, cū bapare caqūēī puame atuatīri Moiserē cū tunerocajoyupu. Bairo cū tunerocajori atore bairo qūīñupū Moiserē: ‘ĶNoa murē jāārē caroti, caīñabeseire bairo jāā watoare mu cū cūati?’

²⁸ ĶYure pajīārocaguāto miñati, ñamicā egipcio yure mu capajīārocaatatore bairo ātigu?’

²⁹ Bairo cū caīrjērē tūgo, Madiān yeparu ruticoāsūpu Moisés puame. Topū ānicoteyupu ape majōcure bairo. Bairi tunu namo bōcari puğarā pūnaa cusupu Moisés.

³⁰ “Cuarenta cāmarī bero, camasā mano desierto pu ūtāū Sinai cawāmecutiitu cū caāno, jīcāū āngel cū buiaetayupu yucu caūrīcu watoaru.

³¹ Moisés puame tiere īñarī īña acuaacoasupu. Bairo īña acūamicūā, caroaro īñanemogu tii caūrōtuaca āsūpu. Bairo catuacā ācāna yua, tūgoyupu marī Quetiupu cū cabusurijere. Atoe bairo ī ocajoyupu:

³² ‘Yua, yū āniña mu ñicūjāā ānana Dios caānacū majū. Yua, Abraham, Isaac bairi Jacob Dios caānacū yū āniña,’ ī ocajoyupu Dios. Tiere tūgori, Moisés puame butiro nanañupū. Uwiri īñacānamesupu yua ti peerore.

³³ “Bairi tunu qūīñupū marī Quetiupu: ‘Mu canucūrīraua yū caāñipau niña. Bairi nu cūbūgorique mena mu ruo jutire weya.

³⁴ Tunu, caroaro majū ñiñajonucūña yū yarā Israel macāāna bopacooro na cabairijere. “Butiro majū popiye marī netōña, atore āna,” na caīrjērē yū tūgonucūña. Tiere tūgori āmerē narē netōōgu yū ruiatīpu. Bairi tiaya. Murē ārotigu yū ātiya Egiptoru, yū yarā israelita majārē na mu canetōōbojaparore bairo ī,’ qūīñupū Dios Moisés ānacū.

³⁵ “Israelita majā puame cūrē na caboetato bero caānimiatacūārē, Dios puame cū boyupu. ‘ĶNoa murē jāārē caroti, caīñabeseire bairo jāā watoare mu cū cūati?’ na caīrīcārō bero caānimiatacūārē, Dios puame Moiserē narē canetōōpu, tunu bairoa na cajūgoraure bairo cū cūñupū, āngel jūgori yucu caūrīraupu cū caāno.

³⁶ Cū, Moisenā na witiō joroque na āsūpu marī ñicūjāā ānana Egiptoru popiye cabaimīcārārē. Cūā, tunu capee caroare āti īñōñupū cuarenta cūmarī majū ria capairiya Mar Rojo, bairi tunu desierto cayucūmanoru ācū.

³⁷ “Cūā, atore bairo na īñupū israelita majārē: ‘Dios puame mujāā mena macāacūrē, jīcāū yure bairo caācū ūcū profeta cū ānio joroque ātigumi,’ na īñupū.

³⁸ Tunu Moisenā Israel poa macāāna mena āñupū desierto cayucūmanopure. Tunu bairoa āngel mena busayayupu ūtāū Sinai cawāmecutiipu. Tunu bairoa marī ñicūjāā ānanarē na quetibūju netōōñañupū tie āngel cūrē cū caīrjērē caroa quetire. Marī cāā tie cū caquetibūjunetōōrīqūērēā marī cūgoya āme cūārē.

³⁹ “Bairo marī ñicūjāā ānana puame tiere cacāgorā nimirācūā, yūgaetiayuparā. Bairo tiere boetiri tunucoagayuparā tunu Egipto yeparu.

⁴⁰ Bairo Moisés ātāupu cū caānitoye yua, atore bairo qūīñuparā Moisés bai Aarōn cawāmecūre: ‘Moisés jāārē Egipto yepare cajūgowitiricu dope bairo cū cabairijere jāā masētīña. Bairi wericārā jāā caīroaparārē na qūēnobojaya. Na nigarāma marī jūgūēā, marīrē cajūgoānarē bairo caāñiparā,’ qūīñuparā.

⁴¹ Bairi yua na caīroaru wecūre bairo cabauure cū weqūēnoñuparā. Bairo cū qūēnorī bero yua, waiūtoare na pajīāñuparā, cū wericūre basapeogarā. Tunu bairoa bose rāmu qūēnoñuparā, cū, wecūre bairo cabauu na majūā na caātiatacūre qūīroagarā.

⁴² Bairi Dios puame na aweyocoātī yua, ūmārecōo macāāna ñocōārē na cabasapeorore ēñotaesupu. Bairoa quetibūju profeta majā na caīwoatuyarique cūā:

‘Israelita majā, Ķmujāā cuarenta cūmarīrē desierto cayucūmanopure āna, waiūtoare pajīārī, caroaro cariape yū mujāā Ķroari?’

⁴³ Bairo mee mujāā āpu. Wericu Molōc ya wii ñubuerica wiiaca mena mujāā āñesēānucūwū. Bairi tunu ñocō ūmārecōo macāācū Refān cawāmecūcūre mujāā Ķroawu.

Mujāā majūā mujāā caqūēnorīcārārē na mujāā Ķroawu. Bairi mujāārē yū wējogu ape yeparu, Babilonia jūgoye jāñurīpu,’ ī quetibūju woatuyayupa profeta majā marī ñicūjāā ānana na cabairiquere.

⁴⁴ “Na, desierto cayucūmanoru āna, cūgoyuparā Dios ya wii, waiūtoa aseri mena qūēnorīcā wiire. Dios puame Moiserē, ‘Mu caīñāata wiireā bairo mu āpa,’ cū caīrīcārō bero cū caāta wiire cūgoyayuparā.

⁴⁵ Marī ñicūjāā ānana cūā ti wiire cūgousayuparā, na pacua na cariaro bero. Bairi Josué ānacū mena macāāna cūā ti wiire neāñañuparā ati yepa macāāna caāñijūgoricarārē Dios cū

camasĩrjē mena narē na careri watoare. Bairi ape tuti, ape tuti macāna beropu David ānacū cū caāni watoa majū ti wiire cūgōjānañāñuparā.

⁴⁶ Rey David puame Dios cū caññajoro carou cañu āñupū. Jacob ānacū pārāmerā Diore na cañroapa wii, wii majūrē qūēnogamiñupū.

⁴⁷ Bairo cū caqūēnogamiatacūārē, cū macū Salomón roque qūēnoñāñupī ñubuerica wii templo Dios ya wii majūrē.

⁴⁸ “Dios nocārō catutuau majū camasā, ‘Dios ya wii nigaro,’ ĩrī na caqūēnorīcā wiire cū caāmerĩmiatacūārē, ti wiire qūēnoñāñupū Salomón. Profeta majōcu cū cawoatuyarique cūā bairo ĩña:

⁴⁹ ‘ “Ati amurecōoru ānirī yu rotijonucūña nipetiropure.

Mujāā ya yepa roque yu caññajoata, ōcārōcā bauya.

Bairi, ¿di wii ūno yu mujāā qūēnobojarāati?” ĩñami marī Quetiupau.

“¿Dipau to ānoati toroque yu cayerijāpapau?

⁵⁰ Yu jetoa ritaa yu qūēnowū atie nipetirijere,” ĩñami Dios,’

ĩ wootuyayupi profeta majōcu,” na ĩñupū Esteban.

⁵¹ ĩ yaparo, atore bairo na ĩnemoñupū tunu: “Mujāā Dios cū caĩrjērē mujāā botiomajūcōāña. Mujāā yeripu Diore camasīgaenarē bairo majū mujāā āniña. Mujāā āmoo ope cūā tūgomasiētīña Dios yaye quetire. Tunu bairoa Espiritu Santo cū camasīōgarijere mujāā átigaetiya. Mujāā ñicujāā ānanarēā bairo mujāā ānicōāña mai mujāā cūā.

⁵² ¿Ni majū profeta majōcure mujāā ñicujāā ānana roro átiri na na pajjāreesupari? Tocānacāūrēā popiye na baio joroque ásupa. Mujāā ñicujāāna Cañu majū cū caatĩpeere caquetibujārē na pajjāreyupa. Cañu carou majū merē etamiwī. Cūrē tunu mujāāna cū busujābuitiri, cū mujāā pajjārocarotiwu.

⁵³ Marī ñicujāā roque āngelea majā jūgori na caatĩnipeere Dios cū roticūrīqūērē tūgoyupa. Bairo mujāā puame marī ñicujāā na caĩrjērē catūgōjūgoatana nimirācūā, tiere caroaro mujāā tūgousaetiya,” na ĩñupū Esteban cabutoa camasĩrī majārē.

Muerte de Esteban

⁵⁴ Bairo cū caĩrjērē tūgori yua, netōjāñurō cū asiayuparā. Opi bacarupoturica tūnipu asiayuparā Esteban mena.

⁵⁵ Bairo cūrē na caasiamiatacūārē, Esteban puame ñe ūnie rūsaricaro mano Espiritu Santo mena tūgōñatutuari amurecōoru ĩñamugōjoyupu. Bairo ĩñamugōjou yua, ĩñabocáyupu Dios catutuau majū cū caasiyabaurore. Tunu bairoa Jesús cūārē qūññabocáyupu Dios yapau cariarpe ñugōā puame caññanucūrē.

⁵⁶ Bairo ĩnarī yua, atore bairo na ĩñupū:

—ĩñamugōjoñijate! Umurecōo pāñnucārīcārōrē bairo ñiñaña. Camasā jūgocu Dios yapau cariarpe ñugōā puame canucū cūārē ñiñaña —na ĩñupū.

⁵⁷ Bairo cū caĩmiatacūārē, na puame na āmoo operire bocabiācōāñuparā, cū caĩrjērē tūgogaena. Bairo tūgogaetiri yua, tutuaro awajari, cū jetoere nipetiro Junta Suprema macāna cūrē cateerā atuāti, cū ñeñuparā.

⁵⁸ Bairo cū ñerī yua, ti macā ēñotaricaro jūgoyepu cū neásuparā. Topu ūtā rupaa mena cū wēē, cū wēē cū átijāñā rocacōāñuparā yua Esteban ānacūrē. Mai, Estebārē capajjārā puame na jutii cabui macāñjērē Saulo cawāmecucare cū coterotiyuparā.

⁵⁹ Esteban puame cūrē ūtā rupaa mena na cawēētoye, atore bairo ĩ jēniñupū Diore: “Yu Quetiupau Jesús yu yerire bocāñeña,” ĩñupū.

⁶⁰ Bairo ĩrī bero, rupopaturu mena etanumurī busarique tutuaro mena atore bairo ĩñupū: “Yu Quetiupau, roro na caātiere na mu wapa boepa. Na mu masiriyobojawa,” qūññupū Diore.

Bairo ĩ yaparo, riacoásupu Esteban ānacū yua.

8

¹ Saulo cūā toa ĩñañupū Estebārē na capajjārō. “Ñujāñuña bairo na caáto Estebārē,” ĩ tūgōñāñupū.

Saulo persigue a la iglesia

Ti rāmūina Jesús yaye quetire catūgousari majā Jerusalén macāna nipetirārē roro popiye na baio joroque ásuparā narē cateeri majā. Bairi nipetiro ábatapeticoasuparā Judea yepa, bairi Samaria yepa tūnirīpu. Apóstolea majā jeto Jerusalēpu tuayuparā.

² Aperā cañurā cañmua jicārā Esteban rupanī āñajērē yayuparā. Butiogo cū ānacūrē otiyuparā.

³ Mai, Saulo cūā roro popiye Jesucristore catūgousari majārē na baio joroque ácu ásupu. Wiiri caāno cārōrē jāārī, tutuaro mena carōmia, cañmua cūārē ñerī na jeárotiyupu preso jorica wiipu.

Anuncio del evangelio en Samaria

⁴ Bair̄p̄na, aperā Jerusalērē cawitiweyoatana p̄ame caroa queti Jesucristo camasārē cū canetōd̄riq̄ñē quetire quetibujñesēāñuparā noo na caátō cānac̄ap̄p̄na.

⁵ Na mena macāācū jīcāū Felipe cawāmes̄c̄u p̄ame Samaria yepa macāā macā, caānimajūrī macārē ās̄up̄. Top̄u etari yua, Jesucristo cū cabairique caroa quetire quetibujñesēāñup̄.

⁶ Nipetiro camasā to macāāna Felipetu neñarī cū caīrjērē caroaro tūgopeoyuparā, caroa wāmerē Felipe na cū caátī ñnorō caññarā ānirī.

⁷ Capāārā wātī yeri p̄na cacāgorārē catioyup̄ Felipe. Bairo cū caátō, wātī yeri p̄na p̄ame camasārē witiáná, awajari witiánucūñuparā. Capāārā carupaurī b̄n̄rā, aperā caāmas̄l̄ena cūārē catioyup̄ Felipe, top̄u ācū.

⁸ Tie cū caátī ñnorjērē ñnarī, butiuro useaññuparā ti macā macāāna yua.

⁹ Ti macārē āñup̄ jīcāū Simón cawāmes̄c̄u cajūgoyep̄re cūmurē bairo caátī ñnorīcū. Cū, Simón p̄ame Samaria yepa macāāna camasārē, “Yua, caānimajūū yu āñña,” na ñtoeyup̄.

¹⁰ Tie cū caquetibujñerije cawāmarā, cabutoap̄u cūā nipetiro caroaro majū cū tūgousayuparā. Bairo cū tūgousari, atore bairo ñnucūñuparā camasā: “Ānia, Dios cū camasirjērē cacāgou majūā ācūmi,” ĩ tūgoññuparā.

¹¹ Cū caīrjērē cariape tūgoyparā ape wāme mena yoaro cū caátito ñnorjē jūgori.

¹² Bairo carē catūgomiricārā yua, Felipe caroa quetire cū caquetibujñero tūgori, cū p̄amerē caroaro tūgousayuparā. Dios cū carotimasirīp̄na, bairi tunu Jesucristo cū cabairiquere cū caquetibujñero jūgori carōmia, caūmua cūā bautiza rotiyuparā.

¹³ Simón cajūgoyep̄u camasārē cañtomiricū cūā Felipe caroa queti, cū caquetibujñerije tūgousayup̄. Cū cūā bautiza rotiyup̄. Bairo bautiza rotiri bero, Felipe mena āñesēāñup̄. Felipe caroa wāmerē cū caátī ñnorjērē ñnarī, tūgoññacōā maniásup̄ Simón cūā.

¹⁴ Bairi yua, Felipe mena macāāna apóstolea majā Jerusalēp̄u caāna, “Samaria yepa macāāna Dios yaye quetire boyama,” na caīrjērē tūgori, Pedro, apei Juan mena na joyuparā Samaria yepa macāāna t̄up̄.

¹⁵ Top̄u etarā, ñubueri majā catūgousarārē Diop̄ure na jēnibojayuparā, Espiritu Santo, Dios, cū Yeri majūrē na cū joátō, ĩrā.

¹⁶ Mai, narē Espiritu Santo na jāāēs̄up̄. Marī Quetiup̄u Jesús wāme mena bautizarique jetore ās̄uparā mai to Samaria yepa macāāna catūgousari majārē.

¹⁷ Bairi Pedro, apei Juan mena r̄p̄oa buire na wāmo mena ñigāpeoyuparā. Bairo na caátop̄u, Espiritu Santo, Dios Yeri majū na jāāñup̄u yua.

¹⁸ Simón p̄ame apóstolea majā camasā r̄p̄oa bui na cañgāpeorua, Espiritu Santo cū caatōre ñnarī, apóstolea majārē dinero nunigayup̄u.

¹⁹ Bairo nunigari, atore bairo na ññup̄:

—Yu cūārē yu joya tie masirjūrē. Yu cūā ni jīcāū ūcūrē yu wāmo mena yu cañgāpeorua, Espiritu Santo cū jāátō mujāā caátorea bairo ĩ, yu boya —na ññup̄ Simón apóstolea majārē.

²⁰ Bairo cū caīrō tūgo, atore bairo q̄ññup̄ Pedro p̄ame:

—M̄na, dinero mena m̄u wapatiga tūgoñña Dios cū catutuarijere. Roro m̄u tūgoñña. Bairi, j̄mu dinero m̄u mena to yasiátō!

²¹ Dios cū caññajoro m̄u catūgoññarjē cariape mee ñña. Bairi jīcā wāmeacā ūno Dios yerire m̄u ñemas̄l̄t̄ña m̄ua.

²² Roro m̄u catūgoññarjērē jāña. Tunu bairoa Diore butiuro cū jēñña, carorije m̄u catūgoññarjērē cū camasiriyobojaparore bairo ĩ.

²³ M̄u yeri ññēt̄ña. Caroaro cariape m̄u tūgoññēt̄ña m̄ua —q̄ññup̄ Pedro Simorē.

²⁴ Bairo cū caīrō tūgo, atore bairo na ññup̄ Simón Pedrojāārē:

—Diop̄ure yu mujāā jēnibojawa, ȳre mujāā caīrōrē bairo to baeticōātō, ĩrā —na ññup̄ yua.

²⁵ Cabero to macāānarē marī Quetiup̄u Jesús cū caátaje na caññarq̄ñērē, bairi tunu Dios yaye quetire na quetibujñero, tunucoásuparā apóstolea majā Jerusalēp̄u. Top̄u áná, capepe macāārē ññe Samaria yepap̄u quetibujñuyuparā caroa quetire.

Felipe y el funcionario etiope

²⁶ Cabero āngel marī Quetiup̄u cū cajou p̄ame atore bairo q̄ññup̄ Felipere: “Ácūja ape ñugōā warua jope macāā wāā Jerusalem caátī wāā, Gaza macā caetari wāāp̄u.” Ti wāā p̄ame desierto cayuc̄manop̄u āñuparō.

²⁷ Bairo āngel cū caīrjērē tūgo, ti wāāp̄u acoásup̄u Felipe. Bairo ti wāāp̄u eta yua, jīcāū Etiopía yepa macāācārē bocáyup̄u. Cū p̄ame ti yepa macāācū caānimajūū āñup̄. Bairo caācū ānirī, ti yepa macāāna quetiup̄ao yaye dinerore caññasau āñup̄. Ti rām̄ñrē Jerusalēp̄u Diore caññuepeou ātacu āñup̄.

²⁸ Bairi Jerusalēp̄u caññiatacu cū ya yepap̄u tunuácū baiyup̄u. Bairo ácū yua, cū ya cat̄aricacap̄u ruirī, profeta Isaiás ānacū cū cawoatuc̄rīq̄ñērē bueásup̄u.

²⁹ Bairo cū buenutuátó, atore bairo qũĩñupũ Espiritu Santo puame Felipere: “Tia caaturicaacatu puame ácúja.”

³⁰ Bairo Felipe puame caaturicaacatu ácú, tũgoyupu Etiopía macããcũ Isaías tutire cū cabuero. Bairo tũgori, atore bairo qũĩñupũ Etiopía macããcũ puame:

—¿Mũ cabuerijere mũ tũgomasĩñati?

³¹ Bairo cū caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Etiopía macããcũ puame:

—Yũ tũgomasĩñati yare caquetibũ cū camano jũgori —qũĩñupũ.

Í yaparo yua, Felipere cū caaturicacaru wãmu ájããrotiri bero, cũtu cū ruirotiyupu.

³² Etiopía macããcũ cū cabueataje puame atore bairo ñuparõ, Jesucristo cū cabaipere profeta Isaías ãnacũ cū caquetibũwoaturique:

“Oveja nuricũ camasã cũ pajãgarã, cū na caneátatore bairo caũmu cũãrẽ cū pajãgarã cū neãgarãma.

Tunu bairoa cordero poa mena jutii qũẽnogarã, cū poare na cajuaro, busuetiyami.

Torea bairo caũmu cãã busuetigumi, roro cū na caátimiatacũãrẽ.

³³ Cũ, caũmu carõu cū caãnorẽ bairo cū rori, cū boyeti epegarãma.

Ñe wapa mee roro cū átigarãma.

Ati yeparu, cū camasãcuti ãnie to manio joroque cū átigarãma cū caãni yãtea macããna puame.

Bairi nĩ jĩcãũ ùcũ, roro cũrẽ na caátaje wapare cõñapeyomasĩẽcũmi,”

Í quetibũyua Dios ya tuti, Etiopía macããcũ cū cabueataje.

³⁴ Etiopía macããcũ puame atore bairo qũĩñupũ Felipere:

—Noarẽ í quetibũyũ bairo qũĩ quetibũ woatuyupari profeta majõcu: ¿Cũ majũã cū cabaipere qũĩñati? ¿O apei ùcũ puame cū cabaipereata qũĩñati? Yũ quetibũyua tiere. Yũ masĩgaya yũ cũã —qũĩñupũ.

³⁵ Bairo cū caĩjẽniñarõ, Felipe puame cū quetibũyupu nipetiro. Etiopía macããcũ cū cabuejũgoatapani quetibũyũ ácú, caroa queti Jesús yaye cũãrẽ nipetirijere cū quetibũyupu Felipe.

³⁶ Cabero jãñurĩ ria caãnipaure na caetaro, atore bairo qũĩñupũ Etiopía macããcũ Felipere:

—Ato niña oco. Bairi, ¿yare mũ bautizagaetiyati?

³⁷ Bairo cū caĩrõ, Felipe puame atore bairo qũĩñupũ:

—Cariape mũ catũgoñatutarije nipetirije mena mũ catũgõusaata, mũrẽ yũ cabautizaro ñũña.

Bairo cū caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ:

—“Cariape Jesucristo, Dios macũ majũ niñami,” ñi tũgoñãña —qũĩñupũ Etiopía macããcũ Felipere.

³⁸ Bairi yua, caaturicare tuarotiyupu. Bairo tuarotiri yua, puãgarãrua ruinucãrĩ riaru ásuparã. Toru Felipe puame oco mena cū bautizayupu Etiopía macããcũrẽ yua.

³⁹ Bairi yua, riaru caãniatana na camaátó bero, marĩ Quetiuparu yeri, Espiritu Santo puame Felipere cū necoásupu areroru. Etiopía macããcũ puame qũĩñanemoesupu Felipere yua. Bairo qũĩñanemoeticũã, useanirĩqũẽ mena ájũgo ásupu tunu, cū ya yeparu ácú.

⁴⁰ Cabero Felipe puame Azoto cawãmecuti macãru ãñupũ. Toru ácú, tocãnacã macããrẽ quetibũyũ netõñupũ. Cesarepu caroa quetire quetibũyũ etayupu.

9

Conversión de Saulo

(Hch 22.6-16; 26.12-18)

¹ Mai, Saulo puame Jesucristo yarã catũgõusari majãrẽ na asiajãnaesupu. Nipetiro na ñnarẽ pajãregayupu. Bairi Saulo puame sumo sacerdote tũru ásupu.

² Damasco macããjẽ “Narẽ ñeña,” irĩqũẽ paperare qũẽnorotiasupu sumo sacerdotere. Ñubuerica wiiri macããna caroa quetire catũgõusarã, carõmia, caũma caãnarẽ Jerusalẽru na preso jogu toru cū caápáro jũgoye, bairo cū átirotiyupu Saulo sacerdote majã quetiuparu. Tiere bõca yua, acoásupu ti macãru.

³ Bairo cū caátó, Damasco macãrẽ cū caetagaru majũ caãnoa, caasiyarije majũ cū asiyayayuparo.

⁴ Bairo cabairo, Saulo puame ñacoasupu yeparu. Yeparu ácũ, atore bairo caĩocajorijere tũgoyupu: “Saulo, Saulo, ¿nopẽi yare mũ pesucatiyati?” Í ocajoyuparo.

⁵ Saulo puame, “Quetiuparu, ¿ñamũ ùcũ mũ ãniñati?” Í jẽniñañupũ. Bairo cū caĩrõ, cabusurijere puame atore bairo qũĩnemoñuparõ: “Yua, Jesús Nazaret macããcũ yũ ãniña. Roro yũ átigu, mũ caũsaya yũ ãniña.

⁶ Wãmũñucãrĩ mũ caátĩ macãru ácúja. Toru mũ caátipeere mũ quetibũjugarãma.”

⁷ Cũ bapará cū mena caaná puame masamanirõcũã, cabusurijere catũgoatana ãnirĩ acuanetõcoasuparã.

⁸ Cabero Saulo puame yua, yepa cañiatacu wãmuncãñupũ. Bairo wãmucãrĩ cã caññagamiatacũarẽ, cã caapee puame ññapãesuparõ. Bairo cã caññamasĩetõ yua, cã baparã puame Damasco macãpu cã necoásuparã.

⁹ Ti macãpu etari bero, itia rãmũ majũ ññamasĩecũã, tunu bairoa ugaecu, etiecu, ãnicõãñupũ.

¹⁰ Mai, ti macãpu ãñupũ catũgousari majõcu Ananías cawãmecucu. Cũrẽ marĩ Quetiupau puame qũẽguericarore bairopu buiaetari, atore bairo qũĩñupũ: “¡Ananías!” qũĩ jẽniñañupũ. Bairo cã cañjẽniñaarõ, Ananías puame, “Atoa yu ãniña yu Quetiupau,” qũĩñupũ.

¹¹ Atope bairo qũĩnemoñupũ marĩ Quetiupau puame tunu: “Wãmuncãrĩ ácãja átawã Cariape cawãmecutiwã puame. To ácã, Judas ya wii macããnarẽ, ‘¿Noopu cã ãniñati Saulo cawãmecucu Tarso macããcũ jicãu?’ na mi jẽniñagu. Cũ, Saulo puame yu jẽni baiyami mai.

¹² Merẽ qũẽguericarore bairopu cã tupu mu caápere cã ñiñoapu Saulore. Mu, Ananías cawãmecucu jãati, cã rupo bui ñigãpeo mu caátipeere ññaami, Saulo tunu cã caññamasiparore bairo i. Bairo cã mu caátipeere merẽ ññaami.”

¹³ Bairo cã cañrjẽrẽ tãgori, Ananías puame atore bairo qũĩñupũ Jesure: “Capee majũ Saulo roro cã caátie quetire yu tãgonucũña. Roro majũ carori wãmerẽ átiocajonucũñami murẽ catũgousari majã Jerusalén macããnarẽ.

¹⁴ Ámerẽ atũpi tunu atore. Sacerdote majã quetiuparãrẽ ñerotirica papera pũrõrẽ qũẽnorotiri atũpi, ato macããna nipetiro murẽ catũgousarãrẽ preso jorica wiipu na jeãgu,” qũĩñupũ marĩ Quetiupau Ananías.

¹⁵ Bairo cã cañrõ, marĩ Quetiupau puame atore bairo qũĩnemoñupũ Ananiarẽ: “Ácãja cã tupu. Cũ, Saulo yu cabeseatacu ñiñami. Cũã, yu yaye quetire quetibujugumi nipetiropu macããnarẽ. Na quetiuparã reyes majã, aperã israelita majã cããrẽ caquetibujupau ñiñami cã, Saulo.

¹⁶ Yu yaye quetire cã caquetibujoro jãgori popiye baigumi. Yu majũ tie cã cabaipere cã yu quetibujugu Saulore,” qũĩñupũ Jesús Ananiarẽ.

¹⁷ Bairo cã cañrõ bero, Ananías puame ásupu Judas ya wii, Saulo cã cañni wiipu. Ti wii cã cañni wiipu jããetari bero yua, Saulo rupo bui cã wãmorĩ mena ñigãpeori atore bairo qũĩñupũ:

—Saulo, yu yanre bairo caãcũ, marĩ Quetiupau Jesús maapu mu caátõ murẽ cabuiatacu puame mu tupu yu joami, tunu caññamasĩetĩmiatacu miñamasĩõ joroque i. Tunu bairoa ñe ñnie Espiritu Santo cã camasĩõrjẽ carusaecu cã ãnio joroque i, mu tupu yu joami —qũĩñupũ Ananías Saulore.

¹⁸ Bairo cã cañrõ, jicoquei ññamasĩcoasupu tunu. Wai nutãrẽ bairije cã caapeeru cañniataje caññaweyorore bairo caroro jicoquei ññamasĩcoasupu tunu. Bairo cã caññamasĩrõ bero yua, cã bautizayupu Ananías.

¹⁹ Cabero ugaypu yua ugariquere. Bairo ugari beropu tutuayupu tunu itia rãmũ caũgaetiatacu ãniñi. Bairi yua, Damasco macããna Jesucristo yaye quetire catũgousari majã mena nocãnacã rãmũ ñno ãninemõñupũ.

Saulo predica en Damasco

²⁰ Cabero Jesús Dios macã cã cañnierẽ quetibujũ jũgoypu Saulo ñubuerica wiiri macããnarẽ.

²¹ Bairi nipetiro cã cañrjẽrẽ catũgorã puame tãgocõã maniatĩ, atore bairo ãmeo ññuparã na majũ:

—Ñni, Jerusalẽpu ãcũ, Jesure catũgousarãrẽ roro caátacua ñiñamijã. Ati macã macããna Jesure catũgousarã cããrẽ ñei acã baiupu, Jerusalẽpu sacerdotẽ majã quetiuparãrẽ popiye narẽ na áparo i —ãmeo ññuparã na majũ Saulore.

²² Bairo na cañmiatacũarẽ, Saulo puame netõjãñurõ tãgoñatutuari camasãrẽ na quetibujuyupu Jesucristo Mesías cã cañnierẽ. Bairo cã caquetibujugoi, judío majã Damasco macããna puame dope bairo qũĩnetõmasĩesuparã.

Saulo escapa de los judíos

²³ Capee rãmurĩ canetõrõ bero, judío majã puame jicãrõrẽ bairo tãgoñarĩ, Saulore cã pajĩãgamĩñuparã.

²⁴ Bairo cã pajĩãgamirĩ yua, umureco, ñami cããrẽ ti macã eñotaricaro macããjẽ jopeeripu cã cotenucũñuparã. Saulo puame bairo na caátigarijere masĩcõãñupũ.

²⁵ Tiere tãgori yua, Jesucristore catũgousarã puame pii capairiwupu cã ájããrotiri, ti macã eñotaricaro jũgoyperu cã rulo joyuparã ñamipu caãno. Bairo na caãto, rutiyupu Saulo ti macã macããna judío majã cãrẽ capajĩãgarãrẽ.

Saulo en Jerusalén

²⁶ Cabero Jerusalẽpu etau, ti macã macããna Jesucristore catũgousarã mena ãnigamiñupũ. Ti macã macããna puame roque cã uwijãñũñuparã mai. “Jesucristo yau yu ãniña,” cã cañrjẽrẽ cariape tãgoesuparã.

²⁷ Bairo na cabaimiatacũārē, Bernabé ɾame apóstolea majā tɾɾɾ cū jũgoásúrɾ Saulore. Bairo natũ cū jũgoetari, Saulo cū cabairique na quetibũjuyurɾ. Atore bairo na ñũpũ: “Ñni, Saulo, marĩ Quetiupaure qũññañũpĩ, maapɾ ácú. Tunu bairoa cū mena bũsuyupi. Bairi tunu Damascopɾ ácú, Jesús cū cabairijere tũgoñatutuarique mena quetibũjuyupi,” na ñũpũ Bernabé apóstolea majārē.

²⁸ Bairo cū caĩquetibũjuro jũgori na mena ãnimasĩñupũ Saulo yua. Bairi Jerusalén macā macããnarē marĩ Quetiupaɾ cū caãnierē tũgoñatutuarique mena na quetibũjuncũñupũ.

²⁹ Judío majā griego yayerē cabũsurā cabũsarique netõrā mena cũārē bũsupẽniñupũ. Bairo cū cabũsupẽniamiatacũārē, na ɾame cū caĩrjjerē tũgogaesuparā. Bairi cū pajĩaga tũgoñañuparā.

³⁰ Bairo na caátigarijere tũgori, Dios yarā Saulo mena macããna ɾame cū jũgoásúparā Cesarea macãɾɾ. Topɾ etarā, cū árotiyuparā cū ya macā Tarsopɾ.

³¹ Cabero Jesure caĩroarā Judea yepa caãna, bairi Galilea yepa caãna, bairi Samaria yepa macããna cũã caroarõ jicãrõ tũni ãnimasĩñuparā. Dios cũ carotirore bairo jeto caroarõ átícõã ninucũñuparā. Tunu bairoa, nũcũbugorique mena Diore ñroayuparā. Bairo qũñroari, Espiritu Santo cū camasiõrjjerē jũgori capããrā Jesucristore catũgousarā ãninemoncũñuparā.

Curación de Eneas

³² Pedro ɾame catũgousari majārē caññañesẽãũ ãnirĩ, Lida macā macããna cũārē ñña ácú baiyurɾ.

³³ Topɾ etan, Eneas sawãmecũcũ jicã wãmo peti itia pẽnirõ cãnacã cũmarĩ majũ cũgourɾna caãmasĩẽcũ, camapɾ casũñarē qũññañupũ.

³⁴ Bairo qũññarĩ, atore bairo qũññupũ:

—Eneas, Jesucristo mu cariyecuti ãnierē mu netõõgumi. Bairi, wãmunucãrĩ mu casũñarõrē qũẽnoña.

Bairo cū caĩrõ tũgo, Eneas ɾame jicoquei wãmunucãcoásúpu.

³⁵ Nipetiro Lida macā macããna, aperã Sarón macā macããna cũã ññañuparā catiri cū sawãmunucãrjjerē. Bairo cū cabairo, caññaatana ɾame marĩ Quetiupaure cū tũgousajũgoyuparā.

Resurrección de Dorcas

³⁶ Ti yutea caãno ãñupõ jicãõ carõmio Jesucristore catũgousari majõco, Tabita sawãmecũco, Jope sawãmecuti macãɾɾ. Griego yaye menarē Dorcas wãmecũsupo. Cõ, Dorcas ɾame caroarõ átícõã ninucũñupõ. Cabopacarārē na juãtinucũñupõ.

³⁷ Ti yutea macãã rũmũrĩ caãnoa riaye bocayuro cõ ɾame. Bairo riaye bocari yua, riacoásúpu. Bairo cõ cariaro bero yua, cõ rupañrĩ ãnarjjerē cose yaparori, ti wii bui macã aruapɾ cõ cũñuparā.

³⁸ Jope na caĩrĩ macã ɾame Lida na caĩrĩ macã tɾɾɾ ãñuparõ. Pedro ɾame mai Lida macãɾɾ ãñupũ. Bairi Jesucristore catũgousari majā topɾ Pedro cū caãnierē tũgori yua, na mena macããna ɾugarā ãmũarē na joyuparā Pedro tɾɾɾ. “‘Ato Joperɾ tãmũrĩ cũ áparo, miama’ cū mũjãã ñgarã,” na i joyuparā.

³⁹ Bairo na caĩjoatana na caĩrjjerē tũgo, Pedro ɾame na mena acoásúpu Joperɾ. Cabero yua, topɾ cū caetaro, cõ ãnacõ rupañrĩre na casũata aruapɾ cū jũgoásúparā Pedrorre. To na caetaro, sawapearā rõmirĩ ɾame cõ ãnacõrē ññarĩ, butiõro cõ otĩamejoreyuparā. Tunu bairoa jutiirori, apeye jutiipãrĩ catiorɾ mai Dorcas cõ caqũẽnoñarĩqũerē Pedrorre qũññorĩ otiyuparā.

⁴⁰ Bairo na caátimiatacũārē, Pedro ɾame nipetirore na witi árotiyurɾ macãɾɾ. Bairo átiri bero, cū ɾopaturĩ mena etanumũrĩ jeniñupũ Diorũge. Jeni yaparori bero yua, Dorcas ãnacõ ɾamerē ññarĩ, atore bairo cõ ññupũ Pedro:

—¡Tabita, wãcãña!

Bairo cū caĩrõã, cõ ãnacõ ɾame ññapãñupõ. Ññapãrĩ yua, Pedrorre qũññabocari wãmunumũñupõ cama buipɾ.

⁴¹ Bairo cõ cabairo, Pedro ɾame cõ wãmopɾ ñerĩ cõ tũgãwãmũoñupũ. Cabero yua, catũgousari majā, aperã sawapearā rõmirĩ cũārē na piijõjoyurɾ Pedro tunu. Pedro ɾame catio caãcõpãrē na ññoñupũ Dorcare yua.

⁴² Tie Pedro Jesucristo cū camasiñjjerē jũgori cū cacatiatajere nipetiro Jope macã macããna tũgoyuparā. Tiere tũgori, capããrā tũgousayuparā marĩ Quetiupaure to macããna.

⁴³ Pedro ɾame yua, capee rũmũrĩ ãñupũ ti macãpũge. Waibutoa aserire cabopori majõcu Simón sawãmecũcũ ya wĩpɾ tuayurɾ Pedro.

¹ Cesarea macãpũre ãñũpũ jĩcãũ Cornelio cawãmecũcũ. Romano yau, pajĩarĩ majã pœa Italiano cawãmecũti pœa quetiupau capitãñ ãñũpũ.

² Cũ pũame caũmũ caũũũ ãñũpũ. Cũ pũnaa, bairi cã nũmo mena jĩcãrõ Diore qũĩroarã cã basapeonucũñũparã. Tunu bairoa paio dinerore na jõnucũñũpũ judío majãrẽ, na juácũ. Bairi tocãnacãnia Diore cã jẽninucũñũpũ.

³ Bairi yua, jĩcã rãmũ tres de la tarde caãno ñubueãcũ cã caátõ, qũẽguericarore bairo apeire qũĩñañũpũ:

Caroaro majũ qũĩñañũpũ ángel, Dios cã cajõn cã tũpũ cã caetarore. Cũtu etari yua, ángel pũame atore bairo qũĩñũpũ: “¡Cornelio!”

⁴ Bairo cã cajjẽniãrõ, Cornelio pũame qũĩñacõã maniásupũ. Bairo qũĩñarĩ yua, uwimicãũ, atore bairo qũĩ jẽniñañũpũ Cornelio: “Yu Quetiupau, ¿ñerẽ yu caátore mũ boyati?” Atore bairo qũĩñũpũ ángel pũame tunu: “Dios cãrẽ mũ cajjẽniãrjẽrẽ tãgoyami. Tunu bairoa cabopacarãrẽ mũ cajuãtiere ññajesoyami.

⁵ Bairi mũ mena macããna jĩcããrã ñnarẽ na árotiya. Na pũame Simón, cãũ, tunu Pedro cawãmecũcũ, Jõpe macãpũ caãcũrẽ na piirápáro.

⁶ Cũ, Pedro pũame, apeĩ Simón cawãmecũcũ waibutoa aserire cabopori majõcũ ria capairiya tãni caãcũ ya wĩĩpũ niñami,” qũĩñũpũ ángel Cornelio.

⁷ Cũrẽ cabusũ ãniátacũ ángel cã caátõ bero, cã ãmua pũgarã, apeĩ jĩcãũ soldau caũũũ canucũbũgõũ, petiro cã caĩroau mena, na piijoyupũ Cornelio.

⁸ Bairo na piijori, nipetirije cã caĩñaatajere na quetibũju yaparori bero, na joyupũ yua Jõpe macãpũ.

⁹ Cabusuri rãmũ pasaribota majũ caãno ti macã tãni maapũ na caãnutuátõ, Pedro pũame wii buipũ wãmũ ásũpũ, Diore jẽniácũ.

¹⁰ Bairo jẽniácũ, Pedro pũame queyari ugagamiñũpũ. Bairi cã caũgapeere na caqũẽnotoye, qũẽguericarore bairo apeye ñnerẽ ññañũpũ:

¹¹ Cũ caĩñaajoata, ãmũrecõõ pããñucãcoasuparo. Bairo capããrõ yua, jutii asero capairi aserore bairo cabauri asero ruiasũparo. Ti asero pũame bapariãnacãpau jiyarica asero rocayoa ruiasũparo Pedro tũpũ.

¹² Ti aseropũ yosayuparã nipetiro waibutoa caãna cãrõ yepa macããna. Bairi nipetiro ãña ñna, aperã cawurã cãũ nipetiro ãñũparã ti asero buipũre.

¹³ Pedro pũame yua, atore bairo tũgoyupũ: “Pedro, wãmũñucãña. Waibutoare pajĩarĩ ugaya,” caĩbũuocajorijere.

¹⁴ Bairo caĩrõ tũgo, Pedro pũame atore bairo ññũpũ: “Yu Quetiupau, yu ugaetigu. Ánoa moena jãã, judío majã, jãã caũgaena niñama.”

¹⁵ Bairo cã caĩrõ bero, atore bairo busurique qũĩnemoñũparõ tunu: “Caroarã Dios cã caãticũrĩcãrãrẽ, ‘Moena niñama,’ ñetĩcõãña.”

¹⁶ Itiani majũ ti aserore cã átĩ ññoñũpũ. Bairo cã caĩñorõ bero yua, wãmũcoásũparo ti asero tunu ãmũrecõõpũ.

¹⁷ Pedro pũame ti asero cawãmuátõ bero, butiro tũgoñañũpũ. “¿Dõpe bairo ñgarõ to baiupari yu caĩñaataje?” I tũgoñañũpũ. Bairo cã caĩtũgoñaãno, Cornelio cã cajoatana pũame Simón waibutoa aserire caqũẽnorĩ majõcũ ya wiire jẽniña macãñũparã. Bairo bairi cã ya wii jõpe tũpũ etayuparã.

¹⁸ Bairo etarã yua, busurique tutuaro mena, “¿Ati wii Simón Pedro cã caãni wii to ãniñati?” I jẽniñañũparã.

¹⁹ Pedro mai, cã caĩñaatajere cã catũgoña ãninucũrõ, Espiritu Santo pũame atore bairo qũĩñũpũ: “Caũmua itiarã murẽ macãrã átiyama.

²⁰ Wãmũñucãrĩ ruiácũja na tũpũ. Yua, na yu joapũ. Bairi caroaro mena na mũ bocãgu,” qũĩñũpũ Espiritu Santo Pedrorẽ.

²¹ Bairo cã caĩrõ tũgo, Pedro pũame ruiátĩ, na eta, atore bairo na ññũpũ caũmũarẽ:

–Yua, yu ãniña mũjãã camacãũ. ¿Dõpe bairo átiranã mũjãã baiati?

²² Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñũparã:

–Cornelio cawãmecũcũ soldaua quetiupau capitãñ jãã joami. Cornelio pũame cariape caãcũ niñami. Diore caĩroanucũũ niñami. Mũ yarã judío majã cãũ Cornelio qũĩroari cã bonucũñama. Bairi ángel pũame atore bairo qũĩñũpũ Cornelio: “Pedrorẽ cã piijorotiya. Mũ ya wĩĩpũ cã apáro. Bairo cã caetaro, cã caquetibũjupeere tũgopeoya,” qũĩñũpũ ángel Cornelio –qũĩñũparã cã cajoricarã Pedrorẽ.

²³ Bairo na caĩrõ tũgo, Pedro pũame cã caãni wiire na jããrotiyupũ. Ti ñamirẽ cã mena tuayuparã. Cabusuri rãmũ caãno acoásũpũ Pedro na mena yua. Cã mena bapacũti ásũparã jĩcããrã Jõpe macã macããna Jesucristore catũgõsarã cãũ.

²⁴ Ti rãmũ busuri rãmũ etayuparã Cesarea macãpũ. Cornelio pũame jĩcããrã cã yarã mena, bairi aperã cã baparã majũ, cã capijõatana mena na coteyuparã Pedrojããrẽ.

²⁵ Pedro ti wii cã caetaro tãgo, Cornelio pũame cã bocãu witiásũpũ joperũ. Bairo qũĩĩnarĩ yua, rũpopatari mena etanumurĩ qũĩroayũpũ Cornelio Pedrorẽ.

²⁶ Bairo cã caáto ñña, cã tũgãwãtũũorĩ, atore bairo qũĩĩnrũ Pedro:

—Yũ cãã, murẽã bairo caãcũ yũ ãniña. Bairi wãtũũũcãĩa.

²⁷ Bairo qũĩĩrĩ, jãásũpũ Pedro Cornelio mena. Ti wii pupeapũ etau, na etayũpũ Pedro aperã capããrã camasã caetayuatãnarẽ.

²⁸ Topũ na etari, atore bairo na ñũpũ Pedro:

—Jãã, judío majãrẽ, “Aperã mena bapacũpericõãña. Na wiiripũ ãñesẽãtĩcõãña,” jãã ñũcũũĩnama jããrẽ cajũgoũũbueri majã. Merẽ mujãã masĩrã tiere. Bairo jãã, judío majã, jãã cabaimiatãcããrẽ, Dios pũame atore bairo ñi quetibũjuami: “Caroarã Dios cã caátĩcũĩrĩcããrẽ, ‘Moena ñiñama,’ ñetĩcõãña nipetirore,” ñiami.

²⁹ Bairi judío majõcũ nimicũã, jicoquei yũre mujãã capiijoatajere tãgori yũ atĩapũ. Bairi, ¿dope caátĩpau ñrã, yũre mujãã piijoati? Yũ masĩgaya tiere —na ñũpũ Pedro.

³⁰ Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩĩnrũ Pedro Cornelio Pedrorẽ:

—Bapãricãnacã rãmũ netõña ato yũ wii ãcũ, ati hora ñnoa ugarique betiri Diore yũ caũũbueãniatato bero. Bairo yũ cajẽniãno yua, caãno tũsarõa jĩcãũ caũmũ asiyarije cajutii jãããatãcũ yũ tũpũ buiaetaami.

³¹ Bairo buiaetari yua, atore bairo yũ quetibũjuami: “Cornelio, Dios, cãrẽ mũ cajẽniĩrĩjẽrẽ tũgoyami. Tunu bairoa cabopacarãrẽ mũ cãjuãtiere ñĩajesoyami.

³² Bairi mũ mena macããna jĩcããrãrẽ na piirotijõya Simón Pedro Jope cawãmecuti macãpũ caãcãrẽ. Cã, Simón Pedro pũame, apei Simón waibũtoa aserire caquẽnorĩ majõcũ capairiya ria tũniũpũ caãcũ yũ wiirũ ñiñami,” ñi quetibũjuami cã pũame.

³³ Bairo yũre caũmũ cã caĩrĩjẽrẽ tũgo, jicoquei murẽ yũ macãrotiõapũ. Bairi mũ pũame carõaro mena jãã tũpũre mũ atĩupa. ãmerã yua, nipetiro Dios cã caĩñãjorõre marĩ ãniña. Bairi atõpũ nipetiro neñarĩ murẽ jãã cõteapũ, marĩ Quetiupau murẽ cã caĩrotirijere tũgõgarã —qũĩĩnrũ Cornelio Pedrorẽ.

Discurso de Pedro en casa de Cornelio

³⁴ Bairo Cornelio cã caĩrĩjẽrẽ tũgo, atore bairo na ñi jũgõyũpũ Pedro:

—ãmerẽ yũ tũgoña masĩña yua. Marĩ tocãnacãũpũrea judío majã, bairi judío majã caãmerã cããrẽ marĩ mai ñiñãmi Dios.

³⁵ Dios uẽanirĩqũẽ mena ñiñãmi tocãnacã poa macããna camasã cãrẽ carõaro caĩroarãrẽ, carõa macããjẽrẽ caátĩãnarẽ.

³⁶ Mai, Dios pũame Israel poa macããnarẽ na quetibũjuyupi, Jesucristo jũgori carõa macããjẽ quetire tãgori carõaro na ãnimasĩõ joroque ñ. “Cũ, Jesucristo camasã nipetiro Quetiupau nigũmi,” ñcũĩnrũ Dios.

³⁷ Mujãã, merẽ mujãã masĩrã judío majã jãã caãni yepapũ cabairiquere. Juan camasãrẽ quetibũjuri cã cabautizarõ berõpũ Jesús pũame carõa quetire quetibũju jũgowĩ Galilea yepapũ.

³⁸ Dios pũame cã, Jesús Nazaret macããcãrẽ catutuaũ, ñe ñnie Espĩritu Santo cã masĩõrĩjẽ carũsaecu majũ cã ãsupi. Merẽ mujãã masĩrã tiere. Bairi Jesús pũame carõa wãmerẽ átĩñesẽãwĩ. Tunu bairoa wãtĩ cã camasĩrĩjẽ jũgori camasã roro cabairãrẽ na catiõwĩ Jesús. Dios cã camasĩrĩjẽ jũgori tore bairo átĩmasĩwĩ Jesús.

³⁹ “Bairi jãã nipetirije Jesús Jerusalén, bairi Judea yepapũ cã caátãjere caĩñãrĩcããrã jãã ãniña. Bairo cã cabueñesẽãrõ bero yua, cã pajĩãrocawã. Yũcũpãipũ cã papuaturocawã, cã, Jesure yua.

⁴⁰ Bairo cã na caãtĩrocãmiatãcããrẽ, Dios pũame itia rãmũ bero tunu cã catiõyupi. Bairo cã cacatiõro bero, Jesús pũame jãã tũpũ buiaetawĩ tunu.

⁴¹ Baiũna, nipetiro camasãrẽ na buia ñiõemi. Jãã jettore buiaetawĩ, Dios, ‘Yũ macã cã caquetibũjurijere caquetibũjunetõparã,’ cã caĩweyoricãrã jettore. Bairo Jesús tunu cã cacatiõro bero, cã mena uga, etĩ, jãã ãpũ. Cãrẽ caĩñãrĩcããrã jãã ãniña.

⁴² Cã, Jesua, jãã quetibũju rotijõwĩ camasãrẽ, cã pacũ Dios pũame ãme cacatirã, aperã cariaricarã cããrẽ caĩñãbesei majũ cã cãcũrĩjẽrẽ na masĩãto ñ.

⁴³ Merẽ nipetiro profeta majã ãnana Jesús cã cãbaipeere quetibũju cũñãũpã. Bairi Jesure noa ñna cariape catũgõũsari majã pũame Jesús jũgori ñe ñnie carõrije cacũgõenarẽ bairo na catuapeere quetibũju cũñãũpã profeta majã ãnana,” na ñũpũ Pedro Corneliojããrẽ.

Los no judíos reciben el Espĩritu Santo

⁴⁴ Mai, Pedro narẽ cã cabũũrecomãcãcũtoa, Espĩritu Santo pũame, Pedro cã caĩrĩjẽrẽ catũgõrã nipetirore na etayũpũ.

⁴⁵ Bairi yua, judío majãrẽ bairo caãna catũgõũsari majã Pedro mena caatĩatana pũame tũgõcõã maniãsuparã, Espĩritu Santo aperã judío majã caãmerã cããrẽ cã cajããmasĩrĩjẽrẽ ñnarĩ yua.

⁴⁶ Bairo Espiritu Santo na cū cajããrõ yua, na puame apeye busuriquere na cabusuro tãgoyuparã. Tunu bairoa Diore qũĩroari, cū na cabasapeorije cūãrẽ tãgoyuparã.

⁴⁷ Bairi yua, Pedro puame atore bairo cū mena macããnarẽ na ñũpũ:

—Dios, Espiritu Santo, cū Yeri majũrẽ na joyami ãnoa cūãrẽ, marĩ judío majãrẽ cū cajoricaroea bairo. Bairi, “Na bautizaeticõã rotiya ãnoarẽ,” marĩ i masietĩña Espiritu Santore na cacũgoro jũgori —na ñũpũ cū baparãrẽ Pedro.

⁴⁸ Bairi yua, na bautiza rotiyupũ Jesucristo wãme mena. Bairo na caãto bero yua, Pedrore cū tuarotiyuparã Corneliojãã puame nocãnacã rãmu ñno na ture.

11

Informe de Pedro a la iglesia de Jerusalén

¹ Cabero apóstolea majã, aperã catãgousari majã Judea yepa macããna queti tãgoyuparã judío majã caãmerã cūã Dios yaye quetire na catãgousarijere.

² Tiere caqueti tãgoatana ãniri yua, Pedro Jerusalem cū caetaro, jĩcããrã judío majã catãgousari majã puame cū busupaicoteyuparã.

³ Bairi atore bairo qũĩũuparã Pedrore:

—¿Dopẽĩ judío majã mee na caãniamiatacũãrẽ, na bapacuti, na mena uga, mu áti ñesẽãati? —qũĩũuparã.

⁴ Bairo na caĩrõ tãgo, Pedro puame nipetirije cajũgoyepũ cū cabaiñesẽãriqũerẽ na quetibũjuyupũ. Atoe bairo na ñũpũ:

⁵ —Yũ puame Jope cawãmecuti macãpũ yũ ãmu. Bairo topũ ãcũ, yũ caũbuetoeye, qũẽguericarore bairo apeye ñnierẽ ñiñawã. Bairo yũ caĩnarõ, capairi asero jutii aserore bairo cabauri asero ruiarũ. Ti asero puame baparcãnacãpau jiyarica asero amũrecõorũ rocaoaruipũ yũ tũpũ.

⁶ Yũ puame ti aserore, “¿Ñe ñie to ãniñati?” Ñĩ, ti aserore caroaro ñiñabesewũ. Bairo yũ caĩnarõ, ti aseropũ yosawã waibũtoa ati yepa macããna. Bairi waibũtoa cauwarã, bairi ãña ñna, bairi aperã cawũrã cãã ãma ti asero buipũre.

⁷ Bairo yũ caĩñaãno, busurique atore bairo caĩrĩjẽrẽ yũ tãgowũ: “Pedro, wãmũncãña. Waibũtoare pajĩarĩ ugayã,” caĩbusuocajorijere yũ tãgowũ.

⁸ Bairo caĩrõ tãgori, atore bairo ñiwũ: “Yũ Quetiupau, yũ ugaetigu. Di rãmu ñno ãnoa, moena jãã judío majã jãã caugaenarẽ yũ ugañaetĩña.”

⁹ Bairo yũ caĩrõ bero, busurique amũrecõorũ cabusucõajorije atore bairo ñinemowũ tunu: “Caroarã Dios cū caaticũricãrãrẽ, ‘Moena niñama,’ ñetĩcõãña.”

¹⁰ Itiani majũ ti aserore yũ áti ñowĩ. Bairo yũ cū caĩñorõ bero yua, wãmũcoápi ti asero tunu amũrecõorũ.

¹¹ Bairi ti asero cawãmũatõ beroa, Cesarea macãpũ yũre na camacãrotjjoatana itiarã caũmua jãã caãni wiipure etayupa.

¹² Bairi Espiritu Santo puame, “Na, judío majã mee na caãnoi na mena bapacutigaeticũã, ácũja na mena,” ñiwĩ. Bairo cū caĩrõ na mena yũ ápũ. Yũ mena ámã ãnoa marĩ yarã jĩcã wãmo peti jĩcã pẽnirõ cãnacãũ topũre. Jãã nipetiro capiũoatcu yũ wiire jãã jããwũ.

¹³ Topũ jãã caetaro, cū wii ãcũ, cū caĩñaatajere jãã quetibũjũwĩ. Atoe bairo jãã ñ quetibũjũwĩ cū puame: “Jĩcãũ ãngel yũtu buiaetanũcãri, atore bairo ñiwĩ: ‘Mu mena macããna jĩcããrãrẽ na pirotijoya Simõn Pedro Jope cawãmecuti macãpũ caãcũrẽ.’”

¹⁴ Cũ, Pedro puame, mu, mu yũ wii macããna mena mu canetõpẽere mu quetibũjũgũmi, ñiwĩ caũmu, ñi quetibũjũwĩ to Cesarea macããcũ puame.

¹⁵ Bairo cū caĩquetibũjũro bero, yũ puame to caneñarãrẽ na yũ quetibũjũ jũgowũ caroa quetire. Bairo narẽ yũ caquetibũjũtoyea, Espiritu Santo puame na etawĩ marĩ judío majãrẽ cū caetajũgoricarorea bairo.

¹⁶ Bairo Espiritu Santo cū cabairijere ñnarĩ yua, marĩ Quetiupau atore bairo cū caĩrĩqũerẽ yũ tãgoñabocãwu: “Juan ãnacũ puame mujããrẽ oco mena bautizawĩ. Bairo oco mena cū cabautizarique caãniamiatacũãrẽ, yũ pacu puame ãme berore mujããrẽ Espiritu Santo mena bautizagũmi. Cũ Yeri majũrẽ mujãã jogũmi,” cū caĩrĩqũerẽ yũ tãgoñabocãwu.

¹⁷ Torecu, judío majã na caãmerĩmiatacũãrẽ, na jowĩ Dios Espiritu Santo, cū Yeri majũrẽ. Marĩ judío majã Jesucristo marĩ Quetiupau catãgousarãrẽ cū cajoricarorea bairo na jowĩ na cããrẽ. Bairo na cū caãtibojarore ñnarĩ, “Dope bairo na mena yũ bapacũperigu,” ñimasĩepũ. Dios yũ cū carotirore yũ baibotiomasiẽpũ —na ñ quetibũjũyupũ Pedro to Jerusalem macããna catãgousari majãrẽ.

¹⁸ Bairo cū caĩrĩjẽrẽ tãgori, Jerusalem macããna catãgousari majã puame Pedrore nemojãñurõ cū busupaimasiẽsuparã. Bairo busupaimasiẽtĩrĩ yua, atore bairo Diore qũĩ basapeoyuparã:

—¡Na, judío majá na caãmerĩmiatacũãrê, roro na caátajere jãnarĩ, tunu cã yaye quetire na catũgousaparo ãno baiya, na cãã yeri capetietopũ na ãnio joroque ãrã! —quĩ basapeoyuparã Diore.

La iglesia de Antioquía

¹⁹ Esteban ãnacũrê na capajĩarocarõ bero, Jesús busuriquere catũgousari majãrê roro popiye na baio joroque na ásuparã. Bairo na caáto jũgori, jĩcããrã Fenicia yepapũ rutiásuparã. Aperã Chipre yucũ poapũ rutiásuparã. Aperã Atioquía macãpũ ásuparã. Bairo caábataricarã topũ ãna, judío majã jetore carõa quetire na quetibũjuyuparã. Aperã judío majã caãmerã pũamerê na quetibũjesuparã.

²⁰ Bairo judío majã caãmerãrê na caquetibũjũetimiatacũãrê, jĩcããrã catũgousari majã, Chipre, bairi Cirene macããrĩpũ caatĩatana pũame Antioquía macãrê etarã, carõa quetire na quetibũjuyuparã judío majã caãmerã cããrê, Jesús, marĩ Quetiupau cã cabairiquere.

²¹ Na, caquetibũjũri majã pũame marĩ Quetiupau cã catutuarije mena quetibũjuyuparã. Bairi capããrã camasã tirũmũpũ macããjê na caĩroariquere jãnarĩ, marĩ Quetiupau pũamerê quĩroajũgoyuparã.

²² Jerusalén macã macããna ñubueri majã pũame tie quetire tũgori, Bernabé cawãmecucũre quĩñarotijoyuparã Antioquía macãpũ.

²³ Bairo na cajoatacũ ti macãpũ etaũ, Bernabé pũame Dios narê caroaro cã caátiere ñnarĩ bũtiorõ ẽseaniñupũ. Bairi atore bairo na ã quetibũjũnemõñupũ Bernabé: “Nĩpetiro carõa yericãtaje mena marĩ Quetiupau cã caborore bairo ása,” na ññupũ Bernabé, Antioquía macããna catũgousari majãrê.

²⁴ Bernabé pũame mai, caũmũ cañũũ ãñũpũ, ñe ãnie Espĩritu Santo cã camasĩrĩjêrê carũsaecũ. Tunu bairoaro caroaro Dios mena catũgõñatutuaũ majũ ãñũpũ. Bairi cã caĩrĩjêrê tũgori, capããrã camasã marĩ Quetiupau tũgõsayuparã.

²⁵ Cabero yua, Bernabé pũame Tarso macãpũ acoásũpũ, Saulore cã macãũ ácũ.

²⁶ Bairo topũ cã etari bero, Saulore cã jũgoasũpũ tunu Antioquía macãpũ. Bairo Antioquĩapũ etari, to macããna catũgousari majã mena jĩcã cũma majũ caroaro ãñũparã. To ãna, Bernabéjãã capããrã majũ camasãrê na bueãñũparã carõa quetire. Antioquía macãĩ Jesucristore catũgousari majãrê cristianos na ã wãmetijũgoyuparã.

²⁷ Ti yũteapũre profeta majã jĩcããrã Jerusalén macãĩ ásuparã Atioquía macãpũ.

²⁸ Bairi, etari bero, na mena macããcũ jĩcãũ, Agabo cawãmecucũ wãmũnucãrĩ Espĩritu Santo cã camasĩõrĩjê jũgori atore bairo na ññupũ Atioquía macããnarê: “Ati yepa nĩpetiropũre auariarique etagaro,” na ã quetibũjũyupũ Agabo. Tie cã caĩquetibũjũrique baiyuparo yua, emperador romano Claudio cawãmecucũ quetiupau cã caãni yũtea majũ.

²⁹ Bairo Agabo cã caĩrĩjêrê tũgori Antioquía macããna catũgousari majã pũame na cacũgoriye mena Judea yepa macããna catũgousari majãrê na caborore bairo na juátigayuparã. Na cajuátimasĩrõ cãrõ, na cacũgoriye na jogayuparã Judea yepa macããna catũgousari majãrê.

³⁰ Bairi na caĩrõrê bairo ásuparã yua. Bernabé, apei Saulojãã mena joyuparã dinero na caneñoatajere. “Judea yepa ñubueri majãrê cajũgobuerã cabũtoa pũame, cabopacarãrê na batoáto tie dinerore,” ãrã, na joyuparã.

12

Muerte de Santiago y encarcelamiento de Pedro

¹ Ti yũteare quetiupau Herodes pũame jĩcããrã catũgousari majãrê roro popiye na baio joroque na átijũgoyupũ.

² Bairi Santiago cawãmecucũ, Juan jũgocũre jarericapãĩ mena cã pajure rocarotiyupũ Herodes.

³ Bairo cã caátirotirijere ñnarĩ, judío majã Jesure catũgõsaena pũame ẽseaniñũparã. Bairo na causeanirõĩ, Pedro cããrê ñerotiyupũ Herodes, judío majã nemojãñũrõ ẽseanigarãma, ã. Cã, Herodes pũame pããrê cawauarije asuena na caugari bose rũmũ Pascua caãno bairo na átirotiyupũ Pedrojããrê.

⁴ Bairo Pedrorẽ cã ñerĩ bero, preso jorica wiipũ cã jorotiyupũ yua Herodes. Bairo topũ cã jori yua, soldaua bapariçãnacã poa majũ, jĩcã poare bapariçãnacãũ jeto caãna soldauare na ñnacote rotiyupũ Herodes. Mai, Herodes pũame atore bairo ã tũgoñañũpũ: “Pascua bose rũmũ canetõrõ beropũ camasã na cañnarõ Pedro cã caátiere yũ besegu,” ã tũgoñañũpũ.

⁵ Bairi Pedro preso jorica wiipũ caroaro ñnacotericũ ãñũpũ. Topũ Pedro cã caãnitoye, ñubueri majã pũame tũgoñatutuarique mena cã jẽnibõja ãñũparã Diopure.

Dios libra de la cárcel a Pedro

⁶ Camasã nĩpetiro na cañnarõ, Pedro cã caátiere Herodes cã caĩñabesepa rũmũ caetapa ñamirê Pedro pũame pũgarã soldaua watoapũ cãnicũñañũpũ. Cã wãmorĩ pũga pũgõãpũna

soldaua wāmorīpu cadena mena jiyaturicu cūñañupū. Tunu bairoa ti wii jope cāārē aperā soldaua İñacoteri majā āñuparā.

⁷ Bairo yua, caāno tusaroa marī Quetiupautu macāācū āngel puame buiaetayupu. Bairo cū cabuiaetaro, ti arua preso jorica arua puame busujiracoasuparo. Āngel yua, Pedro cū cacānicūñarōpu cū pāñawācōñupū. Bairo cū ātiwacōōrī, atore bairo quññupū: “İwāmunucāña merē!” Bairo āngel cū caīrjē mena cadena Pedro wāmorīpu jiyaturique caānimiataje puame wetiñacoasuparo.

⁸ Tunu quñnemoñupū āngel Pedrose: “Mu jutirore jāñaña, mu rapo jutii cāārē pea āsa,” quññupū. Bairo cū caīrō, Pedro cūā cū caīrōrē bairo āsupu. Quñnemoñupū tunu āngel: “Mu jutiro cabui macāātōrē jāña ātiri yu bero usaya,” quññupū.

⁹ Bairo āngel cū caīrō tūgo, cū bero usawitiāsūpu Pedro. “İCariape to baimicuti? o İāngel mee cū caātie to ānicuti, quēguericarore bairo İñau yu baicuti?” İ tūgoñañupū Pedro.

¹⁰ Bairo cū caītūgoñamiatacūārē, cacoteri majā soldaua caānjūgorārē na netōñuparā. Narē netōā, aperā soldaua cacoterā cūārē na netōñuparā tunu. Bairo yua witieta, jope, āpōā mena na caqtūñoricā jope na caetaro, ti jope puame to majūā pāācoasuparo. Bairo capārō, witočoāsūparā preso jorica wiire yua. Bairo witiāti bero, yoajāñurō cū jūgoa yasıweyocoāsūpu āngel puame yua.

¹¹ Tocārōpu Pedro tūgoñamasīñupū āngel cūrē cū caātiere. Bairo tūgoñamasīrī yua, atore bairo İñupū: “Āmerē yu masīña yua, cariape yu Quetiupau cātu macāācū āngel majūrē cū netōōrotijoupi, yure Herodes roro cū caātibujiopeere. Tunu bairoa judío majā yure roro na caātigarijere na āperio joroque İ, cūjoupi cātu macāācū āngel majūrē,” İ tūgoñamasīñupū Pedro.

¹² Bairo İ tūgoñamasīrī bero, acoāsūpu Pedro, Juan apeyera Marcos cawāmecucu paco Maria ya wiīpu. Ti wiīpu capārā camasā neñarī Diopre cū jēñibojarā āsuparā Pedrose.

¹³ Ti wii etajūgorica joperu etari piyupu Pedro. Bairo cū capiirijere tūgori, Rode cawāmecucu puame, “İNoa ūna na ānicuti?” İō İñao āsūpu.

¹⁴ Bairopua, jōpūā Pedro busuriquere tūgomasīrī, butiro majū useaniñupō. Bairo causeanio āñirī yua, Pedrose cū pāājōrī mee, Diore cajēñianatu puamerē atūcōājāāsūpu, na quetibujio ácō. Topu na etari, “İPedro joperu niñami!” na İñupō.

¹⁵ Bairo cō caīrō, cañubuerā puame bairo cō boca İñuparā:

—İBairi İcō miña! İmecūō miña —cō İñuparā.

Bairo na cañmiatacūārē, cō puame, “İBairicōō mee mājāārē ñiña! İCūā niroyaami!” na İmiñupō.

Bairo cō cañmiatacūārē, atore bairo İnemoñuparā na puame tunu:

—Pedro mee ācūmi. İCū wātī puame ācūmi! —İñuparā.

¹⁶ Bairo na caññitoye, joperu piñemocōñupū Pedro puame mai. Bairo cū capiñanoi yua, cū pāājōñuparā Pedrose. Cū pāājōrī, quñña acūacoasuparā Pedrose, María ya wii caññiatana puame yua.

¹⁷ Pedro puame cū wāmorīrē ñumgōōrī na busujānarotiyupu. Bairo na İ jānaorī, āngel preso jorica wiīpu caāārē cū cū cawiyotaje nipetirijere na quetibujuyupu. Tiere na quetibujuyuparo, atore bairo na İnemoñupū Pedro tunu:

—Atie yu cabaiataje nipetirijere cū mājāā quetibujuywa Santiagore. Tunu bairoa na mājāā İwā marī yarā catāgousarā cūārē —na İñupū Pedro yua, ti ñamirē María wiīpu caneñaátanarē.

Bairo na İ yaparori bero, witi acoāsūpu aperaçpu Pedro.

¹⁸ Ti ñami cabusuri rūmurē mawijioroa na baicōññuparō yua İñacoteri majā soldauere. Bairi, “İDope cū baiupari Pedro!” āmeo İñuparā soldaua puame na majū. Bairo İrī, butiuro tūgoñariquē paiyuparā.

¹⁹ Pedro cū camanierē queti tūgo, Herodes puame Pedrose na macāārotimiñupū tunu. Na, soldaua puame cū bócaesuparā. Torecu, Herodes puame caññacotemasīēna na caānoi, Pedrose cacotemiatarē na pajjāre rotiyupu yua. Bairo ātiroteri bero, Judea yepare witiiri, Cesarea macāpu āñiāsūpu.

La muerte de Herodes

²⁰ Mai, Herodes puame Tiro, bairi Sidón macāā macāāna mena asiajāññupū. Bairo asiari, cū ya yepa macāājē ugariquere na jorotiesupu. Bairi na puame cū mena āmeo busuquēnogarā, jīcārōrē bairo tūgoñarī, “Cātu marī busurároa,” İ tūgoñañuparā. Bairi Blasto cawāmecucu, Herodes roca carotimasī caānimajūūrē, “Jāārē mu jubusubojagu,” quññuparā.

²¹ Bairo na caññatacu cū cabusuroi, Herodes puame, “Ja, ti rūmu majū na mena yu busugu,” quññupū. Bairi ti rūmu caetaro İña, jutii caññabeseri majā na cajāñarijē ūnierē jāñarī, quetiuparā na caruiropu ruiyupu. Bairo rui yaparo yua, Tiro, Sidón macāāna caetaátanarē na busujūgooyupu.

²² Bairo cū cabusurijere tūgori, camasā puame awajari atore bairo İñuparā: “İĀni, marīrē cariape caquetibujuy, marī ūcū camasocu mee, jūgūē ūcū ācūmi!” quññuparā Herodere.

²³ Bairo na cū cañño, tocārōã yua, ángel marí Quetiupautu macããcū ñame Herodere cū riañao joroque ásuru, “Dios jicãã niñami marí caïroapu,” cū cañtēre wapa. Cabero yua, cūrē becoa ugarocacōãñuparã.

²⁴ Bairo cabaimiatacããrē, nipetiropu Dios yaye quetire tãgopeticoasuparã Jesucristore catãgousari majã na caquetibujunetōrō jũgori.

²⁵ Bernabé, bairi Saulo narē na caãtirotiyoatajere áti yaparori bero, Jerusalén cañniatana tunucoásuparã Antioquiãpu tunu. Na mena Juan, apeyera Marcos cawãmecucure cū piiásuparã.

13

Bernabé y Saulo comienzan su trabajo misionero

¹ Antioquiã macããna ñubueri majã menarē ãñuparã profeta majã, aperã cajũgobueri majã cãã. Ato cãnacãñ ãñuparã na ñame: Bernabé, bairi Simón, ape wãmerã Cañii, bairi Lucio Cirene macããcū, bairi Manaén, Herodes Galilea yepa quetiupau mena cabutiricu, bairi ape Saulo ãñuparã topure.

² Bairi yua, to macããna ñame jicã rãmu ugarique betiri marí Quetiupau na cajñerō, Espiritu Santo ñame atore bairo na ñupũ: “Bernabé, bairi Saulo mena aperãrē caquetibujuparã na yu boya. Bairi na árotiya narē, na yu caãtirotirijere na átio joroque ñrã,” na ñupũ Espiritu Santo canañarãrē.

³ Bairo cū cañrō, ugarique betiri Diore jēni yaparori bero, na wãmorĩrē Bernabé ape Saulo ñuroa bui ñigãpeori, “Caroare cū joátu majããrē Dios,” na i joyuparã yua.

Los apóstoles en Chipre

⁴ Bairo Espiritu Santo cū cañjoatana Bernabé, ape Saulojãã ñame Seleucia cawãmecuti macã ñamerē ásuparã. Ti macã etari bero, cūmua mena ásuparã Chipre yucu poapu.

⁵ Topu Salamina cawãmecuti macãrē etarã, judío majã na cañubueri wiiripu Dios yaye caroa quetire quetibuju jũgoyuparã Saulojãã camasãrē. Mai, Juan cãã na mena ásupu, narē cañatiri majõcure bairo.

⁶ Ti yucu poa macããnarē quetibuju ãmejore peyocōãñuparã. Bairo quetibuju ãmejore peyori bero, Pafos cawãmecuti macãrē etayuparã. Ti macãpu judío majõcu cūmu carorijere camasã “Barjesús” griego yaye mena Elimas cawãmecucure cū etayuparã. Mai, cū ñame cañtopai ãñupũ. “Yua, Dios cū caquetibujurotiro jũgori majãã yu quetibujuya,” na ñoyupu cū ñame camasãrē.

⁷ Barjesús ñame to macããcū quetiupau Sergio Paulo cawãmecucu mena ãñupũ. Cū, quetiupau ñame cañmu caroaro catãgoñamasã ãñupũ. Bairi Bernabé ape Saulo menarē cãtu na piijorotiyupu, na caquetibujuriye Dios yaye caroa quetire tãgogu.

⁸ Bairo cū catãgogaro, Elimas, carorijere camasã ñame, Quetiupau Sergio tie quetire tãgousaremi ñ, busu ñnotagamiñupũ.

⁹ Bairo cū catãgoñarjē masĩrĩ, Saulo ape wãmerã Pablo cawãmecucu ñame Espiritu Santo cū camasãrjē carusaecu añirĩ Elimarē caroaro qũñacōãñupũ.

¹⁰ Bairo qũñarĩ yua, atore bairo qũñupũ Pablo:

—jmu, cañtopai, cañuecũ, wãtĩ macãrē bairo caãcũ, caroa macããjē nipetirijere capesucucu majũ mu ãñiña! ¿Dopẽĩ Dios cariape cū caquetibujuriye ricaati mu átigayati?

¹¹ Bairi ãmerē popiye mu baio joroque mu átigami jãã Quetiupau Dios. Mu caapee ññacũ, jicã yãtea mai, muipũ cū cabusurijere to ññacũ joroque mu átigami —qũñupũ Pablo Elimarē.

Bairo Pablo cū cañrjē mena jicoquei Elimas ñame canañãrõpu nucũrē bairo baicoapupu. Bairi yua, jicãũ ñcũ cūrē wãmo mena catãgããpãure macãñupũ, caapee caññacũ añirĩ.

¹² Bairo Elimas cū cabairijere ñarĩ quetiupau Sergio Paulo ñame tãgousajũgoyupu. Marĩ Quetiupau cū cabairique quetire Pablojãã na caquetibujuro ñgani cãrō tãgocõã maniasupu Sergio Paulo.

Pablo y Bernabé en Antioquiã de Pisidia

¹³ Cabero Pablo, cū bapa mena Pafos macãĩ ásuparã cūmua mena Perge cawãmecuti macãpu. Ti macã Perge ñame Panfilia yepapu ãñuparõ. Topu na caátu, Juan ñame na tunuwoyocõásupu Jerusalén macãpu tunu.

¹⁴ Topu etari bero, Pisidia yepa macãã macã Antioquiãpu etayuparã. Ti macã ãna, yerijãrãcã rãmu caãno to macã wĩ ñubuerica wĩpu jãátiruiyuparã.

¹⁵ Ñubuerica wĩ quetiuparã ñame Moisés ãnacũ camasã na caãtipeere cū caquetibujuwocũrĩqũerē, bairi profeta majã ãnana na caquetibujuwocũñarãcã tutirire bue yaparori bero, atore bairo na ñuparã Pablojããrē:

—Jää yarārē bairo caāna, tūgoña yeri ñuricā wāme ũnierē marī mena caneñarārē na mujää cabusugaata, ñña āmea —na ññuparā.

¹⁶ Bairo na cañrjērē tūgo, Pablo pñame wāmñucā, cū wāmorirē ñumugōrī camasārē na busujānaroti yaparori, atore bairo na ñ jūgoyupñ:

—Mujää israelita majā, bairi mujää ape yepaa macāāna Diore cañroari majā cāā tūgopeoya mujäärē yñ cañpeere.

¹⁷ Marī Israel poa macāāna Quetiupau Dios pñame marī ñicujää ānanarē cū yarā caññiparārē na ññabeseyayupi. Bairo na ññabeseri, capāārā na masabuo joroque na ásupi, ape majā na caāni yepa Egítopñ na caāno mai. Cabero Dios pñame cū camasñrjē mena ti yepare na witió joroque ásupi tunu.

¹⁸ Bairo na átiri bero, cuarenta cūmarñ majū desierto cayucñmanopñ na caāno, dope bairo na cabairijere ñacācōāññupū Dios.

¹⁹ Cabero Canaān yepare na caetaro, ti yepa macāā poari jicā wāmo peti puga pñerñ cānacā poa majūrē na pajjāre rotiyupñ, ti yepare marī ñicujää ānanarē na jogu.

²⁰ Atoze bairo na caātññie cuatrocientos cincuenta cūmarñ majū yoaño aññuparā.

“Cabero narē carotirā cajūgoāñiparā caudillos majūrē na cūñupñ Dios. Na, narē carotirā pñame profeta ānacū Samuel cū caāni rñmñpñ na jūgoāni jānaññupā marī ñicujää ānanarē.

²¹ To bero yua, marī ñicujää ānana pñame na quetiupau caññipau rey ũcārē boyayupa. Bairo na caboroi, Dios pñame Cis macū, Saúl cawāmecucñre cuarenta cūmarñ majū na quetiupau reyre bairo cū cūññupñ. Cū, Saúl pñame Benjamín ya poa macāācū majū aññupñ.

²² Cabero tunu Dios quetiupau caññimiricū, Saulore cū wiyoyupi. Bairo cū wiyori bero, David cawāmecucñ pñamerē quetiupau reyre bairo cū cūñupñ tunu. Mai, atore bairo David cū cabairijere ññupñ Dios: ‘Āni David, Isai macū jicā cāñmñ caññu ññami. Cū mena yñ useanio joroque baiyami. Tunu bairoa yñ caātirotirije nipetirijere yñ cañrōrē bairo caātigau ññami,’ ññupñ Dios Davire.

²³ “Cū, David ānacū majū pārāmerā mena macāācū jicāñ āmi Jesús. Cū, Jesurea Dios cū joyupi, Israel poa macāānarē na netōdgu. Tirñmñpñ cū cañjūgoyeticñrñcārōrēā bairo átigu cārē joyupi.

²⁴ Bairo Dios cū cajogaricñ Jesús cū caatñparo jūgoye, Juan Bautista pñame nipetiro Israel poa macāānarē quetibññuyupi caroa quetire. Bairo na ñ quetibññuyupi: ‘Dios mena tūgoña qñēnoña roro mujää caātññajērē. Tere tūgoña qñēnorñ, Dios cū carotirore bairo pñame āsa. Tunu bairoa bautiza rotiya,’ na ñ quetibññuyupi Israel macāānarē.

²⁵ Cabero Juan pñame, cārē na capajjāparo cacōñarō, atore bairo ññupñ: ‘Yñre mujää cañtūgoñarōrē bairo yñ baietiya. Yñ, Mesías mujää cacotei mee yñ āñña. Cabero caetapau ñigñmi Mesías. Yñ netōrō caññimajūñ ñigñmi.’

²⁶ “Yñ yararē bairo caāna Abraham ānacū pārāmerā, bairi mujää ape yepaa macāāna Diore cañroari majā cūā atore bairo mujäärē ññña: Atie caroa queti Dios camasārē na carorije wapare cū canetōdñqñē mujää yaye rotie ññña mujää cāārē.

²⁷ Bairo cabaimiatacāārē, Jerusalen macāāna, bairi na quetiuparā cūā Jesús, Dios macū, cū caññierē masñēsupa. Tunu bairoa yerijārīcā rñmñ caāno ññubuerica wñpñ neñarñ, profeta majā ānana na caquetibññu woatucññarñqñērē buemirācāā, tūgomasñēsupa na cabuerijere. Bairi na majūā Jesure na capajjārñ rñmñ, tirñmñpñ profeta na cañjūgoyeticñrñcārōrēā bairo to baio joroque ásupa.

²⁸ Dise ññie Jesús roro cū caátie camanimiatacāārē, Pilato cū capajjārocarotirore boyupa.

²⁹ Bairi yua, nipetirije Jesús cū cabaipeere na caquetibññu woatucññarñqñē cabaipeetro bero, yucñpññpñ na capapuaturocaatacñre cū ruiori, ātā operñ cū jōcññupā.

³⁰ Bairo na caātacñ cū caññimiatacāārē, Dios pñame tunu cū catioyupi.

³¹ Bairo cū cacatoriño bero, Galileapñ Jerusalen macāñ Jesure cabapacutiñēsēārñcārārē capee rñmñññ na buia ññoññupñ. Na, cū cabuia ññorñcārā pñame āmerē cū, Jesús, cū cabairique quetire quetibññu ññēsēññama camasārē.

³²⁻³³ “Bairi jāā cūā mujäärē atie caroa quetire quetibññurā jāā ātiya. Tirñmñpñ marī ñicujää ānanarē, ‘Bairo yñ átigu,’ cū cañjūgoyeticññarñqñērē cū cañrñcārōrēā bairo marī, na pārāmerārē, ātibojayaparowñ Dios. Cū cañrñcārōrēā bairo Dios cū macūrē cū catioyupi tunu. Salmo pñrō caññijūgori pñrō bero macā pñrō cañquetibññarorea bairo ásupi. Atoze bairo ññupñ Dios ti pñrōpñre: ‘Mñ, yñ macū majū mñ āñña. Ati rñmñ carotimasñ mñ yñ cñña,’ qñññupñ Dios cū macūrē.

³⁴ Bairi merē Dios cajūgoye majñpñna Jesús rupaurñ āñajē caboatipeere quetibññu jūgoyeticññupñ. Atoze bairo ññemoññupñ tunu cū ya tutipñ: ‘Davire caroaro cariape cū yñ cañquetibññarñcarorea bairo yñ átigu,’ qñññupñ Dios.

³⁵ Bairi tunu aperopñ atore bairo ñ quetibññu cññupñ: ‘Mñ, Dios, mñ caroti nocārō caññu rupaurñ ānatōrē to boatío joroque mñ átigu.’

³⁶ “Mai, David catiupɔ Dios cū cabori wāme cārō ásupi cū cañni yute macããna mena. Dios cūrē cū cañricārōrēã bairo ásupi David. Cabero David ánacú pɔame riacoásúpi. Bairo cū cariaro bero, cū ñicujãã ãnana rupauri tɔpu cū yaayayuparã. Bairo na caáto bero, cū rupauri ãnajē boacoayayuparo.

³⁷ Dios cū cacatioricɔ Jesús rupauri ãnajē pɔame roque boaesupa.

³⁸⁻³⁹ “Bairi yu yarārē bairo caãna, atore bairo masiña mujãã cãã: Jesucristo jūgori carorije marĩ caãtiere camasiriyobojaecoricarã marĩ ãniña, cū yaye quetire marĩ catūgousaata. Cū, Jesús jūgori nipetiro catūgousari majã carorije camánarē bairo tuayama. Nipetirã Moisés ãnacú cū caroticūrĩqūē jūgori canetōmasiēna cūã carorije camánarē bairo tuayama, cū yaye na catūgousaata.

⁴⁰ Bairi maijūgoya profeta majã ãnana atore bairo, na cañrĩqūērē bairo mujãã tãmɔore:

⁴¹ “Mujãã, yu yaye quetire caboena tūgopeoya mai mujããrē yu cañquetibujurijere: Mujãã cacatiri rúmūrē caroa wāmerē yu átigu.

Bairi tie yu caãtiere apei mujããrē caroaro cū caquetibujumiatacūãrē, cariape cū mujãã tūgoetigarã.

Bairo mujãã catūgogaetaje wapa mujãã yasicoagarã,

ĩ quetibujɔ cūñupĩ Dios profeta majã ãnanarē mujãã cabaipeere,” na ĩ quetibujuyupɔ Pablo to macããnarē.

⁴² Bairo ĩ quetibujuri bero, Pablo cū baparã mena ñubuerica wiipɔ cañniatana na cawitiátó, atore bairo na ĩñuparã judío majã caãmerã pɔame: “Ape rãmu yerijãrĩcã rãmu caãno cūãrē atie mujãã caquetibujuataje ũnierē jãã mujãã quetibujuwã tunu,” na ĩñuparã.

⁴³ Ñubuerica wiipɔ neñarĩ bero yua, capããrã judío majã, aperã judío majã mee caãna catūgousarã pɔame Bernabé, Pabljãã mena usayuparã. Bairo na causaro, Pabljãã pɔame atore bairo na ĩ quetibujunemoñuparã: “Mujããrē Dios camai ãnirĩ cū yaye quetire mujãã tūgousao joroque átiyami. Bairi caroaro ãña, Dios cū caboroero bairo,” na ĩñuparã.

⁴⁴ Ape semana yapa macãã rãmu yerijãrĩcã rãmu caetaro, capããrã ti macã macããna neñañuparã, marĩ Quetiupau yaye quetire Pabljãã na caquetibujurijere tūgogarã.

⁴⁵ Bairo capããrã majũ na caneñarō ĩñari, judío majã pɔame na pesu cusuparã Pabljããrē. Bairo na pesu cutiri, atore bairo ĩñuparã: “Cariape mee ñiña atie na caquetibujurije. Ricaati quetibujuyama ãnoa Pabljãã,” roro na ĩñuparã judío majã pɔame.

⁴⁶ Bairo na cañrĩjē tūgo, Pablo Bernabéjãã pɔame tūgoñatutuarique mena atore bairo na ĩñuparã:

—Jãã pɔame mujãã judío majãrē atie Dios yaye quetire jãã quetibujɔ jūgogamiapɔ. Bairo jãã caquetibujɔ jūgogamiatacūãrē, tiere mujãã boetiya. Yeri capetietopɔ caãgaenarē bairo mujãã baiya. Torena, apero macããna judío majã caãmerã pɔamerē jãã quetibujurãgarã.

⁴⁷ Bairi atore bairo marĩ Quetiupau jãã ĩ jowĩ:

‘Ati yepapɔre cabusurijere bairo mujãã yu cūña camasã na caññajoro.

Bairo yu caátoi, camasãrē yu canetōōrĩqūērē na mujãã quetibujugarã nocãrō cayoaropɔ macããna cūãrē tie quetire,’

jãã ĩ jowĩ marĩ Quetiupau —na ĩñuparã Pabljãã judío majãrē.

⁴⁸ Bairo Pabljãã na cañrĩjērē tūgori, judío majã caãmerã pɔame useaniñuparã. Bairo useanirĩ atore bairo ãmeo ĩñuparã na majũ: “Marĩ Quetiupau yaye quetire Pabljãã na caquetibujurije ñujãñuña,” ãmeo ĩñuparã. Bairi Dios cū caññajoro, nipetiro yeri capetietiere cacūgoparã pɔame cariape tūgousayuparã.

⁴⁹ Bairi Pisidia yepa nipetiropɔ quetibujuyuparã Pabljãã marĩ Quetiupau yaye quetire.

⁵⁰ Bairo na caátoi, judío majã Pabljããrē cateerã pɔame carōmia, cañurã, cadineropairã rōmirĩrē na busujãñuparã. Tunu torea bairo na ĩñuparã ti macã macããna caãnimajũrã ũna cūãrē. Bairo na ĩ busujãrĩ bero, Pablo, Bernabéjããrē roro popiye na baio joroque na ásuparã, ti yepare na wiyogarã.

⁵¹ Bairo na caátoi, Pabljãã pɔame ti macã Antioquiare witigarã jūgoye, na rupo juti macããjē ñerĩrē paareyuparã. “Mujãã, Jesús yaye quetire cateeri majã pɔame mujãã buicutiya,” cañrãrē bairo ásuparã Pabljãã. Bairo átiri bero, Iconio cawãmecuti macãpu acoásúparã yua.

⁵² Bairo na caaweyomiatacūãrē, ti macã macããna catūgousajūgoatana pɔame caroaro useanirō ãñuparã. Tunu bairoa ñe ũnie rusaricaró mano Espiritu Santo cū camasĩōrĩjē mena ãnimasĩñuparã.

¹ Cabero Pablo, Bernabéjãã Iconio macãpũ ãna, jĩcãrõ jããñuparã judío majã na cañubueri wiipũ. Bairo ti wiipũ jããrĩ camasãrẽ na quetibũjuyuparã Pabljãã. Bairo caroaro na caquetibũjuroi, judío majã, bairi aperã judío majã caãmerã cãã capããrã cariape tũgojũgoyuparã.

² Bairo na catũgoñamiatacũãrẽ, aperã judío majã catũgousaena pũame judío majã caãmerãrẽ na busujãñuparã. Bairo na na caĩbusujãrõ jũgori roro marĩ yarã Pabljããrẽ na tũgoñao joroque na ásupũ.

³ Bairi apóstolea majã to macããnarẽ quetibũjũ nemogarã Iconiopũ yoaro ãñuparã. Ti macãpũ ãna, marĩ Quetiupãũ mena tũgoñatutuari, caroaro cariape na quetibũjuyuparã. Marĩ Quetiupãũ pũame, “Cariapea yũ yaye queti camasãrẽ yũ camãĩrĩjẽrẽ quetibũjuyama,” ĩ, cã catutuarĩje mena Pabljãã caroa wãmerẽ camasãrẽ na áti ĩño joroque ásupũ.

⁴ Bairo cã caátimiatacũãrẽ, ti macã macããna pũame jĩcãrõ ãmeñuparã. Jĩcããrã judío majã, Jesucristore catũgousaenarẽ bairo tũgoñãñuparã. Aperã apóstolea majãrẽ bairo tũgoñãñuparã.

⁵ Bairi yua, catũgogaena judío majã, aperã judío majã caãmerã cãã ti macã macããna carotimasĩrĩ majã mena jĩcãrõrẽ bairo tũgoñarĩ, apóstolea majãrẽ popiye na baio joroque na átigayuparã. “Ëtã rupaa mena na marĩ wẽgarã,” ãmeo ĩ tũgoñãñuparã na majũ.

⁶⁻⁷ Bairo na caátigamiatacũãrẽ, Pablo, bairi Bernabéjãã tiere queti tũgori, Listra, bairi Derbe macããrẽ Licaonia yepãũ ruticoásuparã. Bairo rutiátĩ bero, ti yepa tãni quetibũjũ ñesẽãñuparã caroa quetire.

Apedrean a Pablo en Listra

⁸ Listra macãpũ ãñupũ mai jĩcãũ caũmũ caámasĩęcũ. Bai jicoquei cabuiaricũ ãñupã. Cã pũame Pablo cã caquetibũjũ ãno, cũtu ruiyupũ.

⁹⁻¹⁰ Cã cãã Pablo cã caĩrĩjẽrẽ caroaro tũgousayupũ. Bairi Pablo pũame qũĩñarĩ, “Yũ cããrẽ yũ netõdmasĩñami Jesús,” cã caĩtũgoñarĩjẽrẽ masĩrĩ, atore bairo qũĩñupũ busurique tutuaro mena:

—jWãmũnucãña!

Bairo cã caĩrõ, caámasĩęcĩmiatacu pũame patiwãmũnucãrĩ ãmasĩjũgoyupũ.

¹¹ Bairo Pablo cã caátimasĩrĩjẽrẽ ĩñarĩ, ti macã macããna pũame Licaonia yepa macããna yayeĩ busurique tutuaro mena atore bairo ĩñuparã:

—jãnoa, jũgũẽã ãmurecõopũĩ ati yepãũ caruiatĩatana niñama! —ĩñuparã.

¹² Bairo na ĩrĩ, Bernabẽre na jũgũẽ Zeus cawãmecucu ya wãmei cã wãmetiyuparã. Tunu bairoa Pablo caquetibũjũjũgou cã caãnoi, na jũgũẽ Hermes cawãmecucu ya wãmei cã wãmetiyuparã.

¹³ Mai, ti macã etajũgoricaropũ ãñuparõ na jũgũẽ Zeure na cañubueri wii. Ti wii macããcũ sacerdote pũame bairo Pablo Bernabéjãã na caátiere tũgori, wecuare, bairi oó mena na jeásuparã. Bairo cã, ti macã macããna mena apóstolea majãrẽ na ĩroagarã, wecuare pajĩãrĩ, na riire joemũgõjogayuparã.

¹⁴ Bairo Bernabé, Pabljããrẽ na caátigarijere tũgori, na jutiire tũgowooyuparã, “Bairo mujãã caátigarijere ñũẽtĩña,” ĩrã. Áti yaparo yua, camasã watoapũ atuátĩ, atore bairo qũĩ awajayuparã:

¹⁵ —jDopẽĩrã bairo mujãã átiyati? Jãã, mujããrẽã bairo cabairã jãã ãniña. Jũgũẽã mee jãã ãniña. Torena, jãã atĩapũ, tie mujãã ya wãme mujãã caĩroarije cawapa manierẽ mujãã cajãnaparore bairo ĩrã. Tiere jãnarĩ yua, Dios cacatimajũũrẽ mujãã caĩroarore jãã boya. Dios pũame ásupi ati ãmurecõo, ati yepa, ria capairiya. Bairi nipetiro tiepũ macããna cããrẽ na ásupi.

¹⁶ Tirãmũpũre camasã na ya wãme ricaati na caĩroarijere eñotaesupi Dios. Noo na cabori wãmerẽ ĩroayupa.

¹⁷ Bairo na caátiere eñotaemimicãã, cã caãnajẽ cutiere nipetiro camasãrẽ na ĩñoñupĩ. Cã, nipetirore caroaro na ácu, caocarije joyupi. Tunu bairoa oterique cãã to ricacũtio joroque ásupi. Bairo cã caátie jũgori, camasã cãã na riaetio joroque ásupi. Tunu bairoa useanirõ na ãnio joroque na ásupi Dios —na ĩ quetibũjuyupũ Pablo.

¹⁸ Bairo atie nipetirije narẽ Pablo cã caĩquetibũjũmiatacũãrẽ, butiuro majũ wecuare pajĩãrĩ na riire joemũgõjogayuparã, Pabljããrẽ ĩroagarã. Dope bairo na caátigarijere jicoquei, “Tiere ápericõãña,” na ĩ jãnaocõãñuparã. Masĩã mano átigamiñuparã.

¹⁹ Cabero judío majã Antioquia macããna, aperã Iconio macããna mena Listrapũ etayuparã. Bairo na pũame etarã yua, Listra macããna Pabljãã mena ricaati na tũgoñao joroque ásuparã. Bairo na caátioi, Pablõre ãtã rupaa mena wẽẽjãñuparã. Bairo cã áti yaparori, “Merẽ riacoayami,” ĩ tũgoñarĩ ti macã tãnipũ cã rupãũrire rocacõãñuparã.

²⁰ Bairo na caátimiatacũãrẽ, cabero Jesucristore catũgousari majã Pablõtũ na caneñaetaro, Pablo pũame catitunurĩ wãmũnucãcoásupũ. Bairo wãmũnucãrĩ yua, ti macãpũã ásupũ tunu. Ti rãmũ busuri rãmũ caãno Bernabé mena Derbe cawãmecucĩ macãpũ ásuparã.

²¹ Topu etarā, caroa quetire na quetibujuyuparā. Bairo na caquetibujuroi, capāārā camasā tūgousayuparā ti macā macāāna. Cabero tunucoásuparā Lистра, Iconio, bairi Antioquía na caatijūgoatatopua tunu.

²² Ti macāā macāāna Jesure catūgousari majārē yeri ñajāāō joroque na ásuparā. Tunu bairoa, “Jesucristo mena tūgoñatutuacōāña,” na ñuparā Pablojāā. Tunu bairoa, “Dios cū carotimasīrīpau caágarā marī caānoi, popiye marī baio joroque marī átigarāma camasā,” na ñuparā.

²³ Bairo i yaparori bero yua, ñubueri majā tocānacā roapurea jīcāārā na mena macāāna cabutoa camasīrī majārē na besecūñuparā Pablojāā. Besecū yaparori bero, ugarique betiri Diore jēni yaparori, “Marī Quetiupau, mujāā cañroaatacu puame mujāārē qūññausaáto,” na i tusayuparā ti yepa macāāna ñubueri majārē.

Pablo y Bernabé vuelven a Antioquía de Siria

²⁴ Bairi Pisidia yepare netōátī bero, Panfilia cawāmecuti yepapu etayuparā.

²⁵ Ti yepapu āna, Perge cawāmecuti macā macāānarē Jesús yaye quetire na quetibuju jūgoyparā. Cabero Atalia macā macāāna cūārē na quetibujuyuparā.

²⁶ Bairo to macāānarē na quetibuju yaparori bero, cūmua mena acoásuparā Siria yepa macāā macā Atioquíaru. Ti macāpūi Jesure catūgousari majā puame, “Mujāārē mairī, Dios caroaro cū coteáto,” na cañpaarotijoricarā mena torea bairo átipeyoetayuparā yua.

²⁷ Bairo Antioquíaru etari bero, ñubueri majā puame neñañuparā. Bairo na caneñarō yua, nipetirije Dios cū camasīrījē jūgori na caátiatajere na quetibuju peyocōāñuparā. Tunu bairoa marī Quetiupau judío majā caāmerā cūārē cū yaye quetire na tūgousao joroque cū caátiataje cūārē na quetibujuyuparā.

²⁸ Bairo na quetibuju yaparori bero, Pablo, Bernabé mena Jesure catūgousari majā mena yoaro añuparā ti macārē.

15

La reunión en Jerusalén

¹ Ti yutea macāāna jīcāārā Judea yepai Antioquíaru caatána puame atore bairo na i quetibujuyuparā ti macā macāāna judío majā caāmerā catūgousari majārē: “Mujāā, Moisés ānacū cū caátijūgocūrīqūē caāmurē na rupau macāājē yisetarique mujāā caāpericōāta, mujāā netōōmasiēna,” na ñuparā.

² Bairo na cañrōi, na mena Pablo, Bernabéjāā puame tutuaro mena yoaro āmeobusu añuparā tiere. Bairo āmeo ĩbusu āñijāñuri bero, to macāāna puame Pablo Bernabé, bairi aperā jīcāārārē na beseyuparā, “Jerusalén macāpua apóstolea majā, bairi aperā ñubueri majā mena macāāna cabutoa mena na busuqūēnorā ápāro tie marī cañrjērē ti macāpua,” ĩrā.

³ Bairo Pablojāā, Antioquía macā macāāna ñubueri majā na cañjoatana puame Fenicia, bairi Samaria yepaare netōáná, ti yepaa macāānarē ape yepa macāāna judío majā caāmerā tirāmpu na cañroariquere jānarī, Dios puamerē na catūgousa jūgoatajere na quetibuju ásuparā. Bairo na cañquetibujurijere tūgori nipetiro catūgousari majā tūgoña useaññuparā.

⁴ Bairo Pablo, Bernabéjāā Jerusalēpu na caetaro, ñubueri majā to macāāna, aperā apóstolea majā, aperā cabutoa camasīrā cūā caroaro mena na bocáyuparā Pablojāārē. Bairo topu etari narē nipetirije na quetibujuyuparā Dios cū camasīrījē jūgori na caátiatajere.

⁵ Bairo na caquetibujuro, jīcāārā fariseo majā catūgousaricarā puame wāmunucārī atore bairo na ñuparā:

—Judío majā caāmerā cūā Jesucristore catūgousari majā cūā na rupau macāājērē na cayisetarotiro boya. Tunu bairoa Moisés ānacū cū carotīcūrīqūē cūārē na caáto ñuña — ñuparā.

⁶ Bairo na cañrō tūgo, apóstolea majā, cabutoa camasīrī majā mena neñapori busuyuparā, judío majā caāmerā na caátimasīpeere busuqūēnogarā.

⁷ Bairi tutuaro mena yoaro āmeo busu āñijāñuri bero, Pedro puame wāmunucārī, atore bairo na ñupā:

—Yu yarā, mujāā masīrā tirāmpure mujāā watoa macāācūrē Dios yure cū cabeseriquere. Judío majā caāmerārē caroa queti, narē yu canetōōrīqūērē na cū quetibujúato i, yu beseyupi Dios. Cū yaye quetire na cūā na catūgousaparore boyupi.

⁸ Cū puame nipetiro camasā na yeripu na catūgoñarjērē masīpeyocōāñami. Bairo camasīpeyou ānirī, judío majā caāmerā na yerire na cawasoaro jūgori cū yarā majū na ānio joroque ásupi na cūārē. Cū Yeri, Espiritu Santo narē cū cajoro ñnarī tore bairo marī masīña cū yarā na caānierē.

⁹ Dios marīrē cū camairōrēā bairo na cūārē jīcārō tūni na maiñami. Jesucristo mena na catūgoñatutuario jūgori na yeri na catūgoñarjē carorijere coseyupi.

¹⁰ Bairi, ¿dopēirā Dios na cū caátibojapeere caēñotarārē bairo mujāā īñati? Marī űicājāā ānana Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē átipeyo masīēsupa. Marī cūā torea bairo marī átipeyo masīētīña. Bairi, ¿dopēirā tiere na caátigarore mujāā boyati?

¹¹ Atope bairo roque cariape marī catūgoñarjē niña: Caroa wāme marī caátie jūgori mee, marī Quetiupau Jesucristo marī mairī jīcā nūgōā cū caátigarije jūgori pūame marī netōōwi. Tunu bairoa marirē cū canetōōricārōrēā bairo judío majā caāmerā cāārē na netōōñupī —na īñupū Pedro.

¹² Bairo cū caīquetibujū yaparoro, to macāāna nipetiro busuesuparā. Na pūame caroaro tūgoyuparā Pablo, Bernabéjāā judío majā caāmerā watoapu āna, Dios cū camasīōrjē jūgori caroaro na caāti īñoatajere.

¹³ Tiere na caquetibujuro bero, Santiago pūame atore bairo na īñupū:

—Yū yarā, tūgopeoya mai mujāārē yū caquetibujupeere:

¹⁴ Āmeacā Simón marī quetibujū yaparoyami Dios judío majā caāmerārē caroaro cū caátijūgoriquere. Bairo átiri yua, na mena macāāna jīcāārē na beseyupi cū ya poa macāāna caāniparārē.

¹⁵ Tiere profeta majā ānana na caīquetibujū woatucūjūgoyaricarorea bairo baiya āmerē. Atope bairo īcūñupā mai tiere:

¹⁶ ‘Caberopū yū tunugu, David ya wii caboñarīcā wiire qūēnonemogu tunu.

Bairo yū caátiyaparoro bero, caroa wii nīgaro tunu.

¹⁷⁻¹⁸ Bairo yū átigu, aperā judío majā caāmerā cūā tocānacā poa macāāna,

yū cabesejūgoyeticūrīcārā, yū yarā na caānipeere na caboparore bairo ī,

ī quetibujuyupi marī Quetiupau ti rāmupūina.

¹⁹ “Bairo bairo atore bairo űi tūgoñāña: Judío majā caāmerā tirūmupū na caīroariquere jānarī Dios pūamerē na catūgousaata, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē na marī tūgousaroti masīētīña.

²⁰ Bairo pūame na marī caīquetibujūwoatujoro űiña: ‘Camasā na caweericarārē īroari waibutoa riire na cajoemugōjorije carusarije űnierē űgaeticōāña mujāā. Tunu bairoa carōmia, o caāmua mena roro átipeeticōāña. Tunu bairoa waibutoa wāmua wāī pajīārīcārā űna riire űgaeticōāña. Na riī cūārē etieticōāña.’ Ato cānacā wāme na marī átirotiroa narē.

²¹ Tirūmupua tocānacā macāārē judío majā marī caneñarī rūmu caāno jīcāū marī mena macāācū Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē caquetibujuri majōcu ānucūñami. Bairi judío majā caāmerā cūā masīrāma ati wāmerē,” na īñupū Santiago.

La carta a los no judíos

²² Bairo cū caīrō tūgo, apōstolea majā, cabutoa camasīrā, bairi nipetiro to macāāna Jesure caīroari poa macāāna pūame cū caīrōrē bairo átigayuparā. Bairi na mena macāāna jīcāārē na beseyuparā Pablo, Bernabéjāā mena cabapacutiápārārē. Bairi Judas, ape wāmerā Barsabās cawāmecucure cū beseyuparā. Silas cūārē cū boyuparā. Na pugarāpua catūgousari majā watoare caānimajūrā āñuparā.

²³ Na mena atore bairo na caīwoatuata pūrōrē joyuparā:

“Jāā apōstolea majā, bairi cabutoa camasīrī majā Jesucristo jūgori mujāā yarārē bairo caāna, mujāārē jāā űurotjōya. Mujāā, judío majā caāmerā Atioquīa macā macāāna, bairi Siria yepa macāāna, bairi Cilicia yepa macāāna cūārē mujāārē jāā űurotjōya.

²⁴ Jāā tūgowū jīcāārā āto macāāna mujāā tūpu na caquetibujūmawjioñesēārīqūērē. Jāā pūame na jāā joepū mujāā tūpūre. Na majū na catūgoñarō mujāā rupau macāājē yīsetariquere mujāā átirotiga űesēāñupā.

²⁵ “Bairi āmerē jīcārōrē bairo tūgoñapetiri bero, jāārē bairo jāā caāto cañurō tūgoñarī, jāā watoa macāāna jīcāārē na jāā beseapu Bernabé, Pabljōjāā, jāā camairī majā majū mena mujāā tūpu caīñarápārārē.

²⁶ Na, Bernabé, Pabljōjāā pūame Jesucristo yayere na caquetibujūñesēārō jūgori aperā tiere catūgogaena pūame na pajīābujoyupa.

²⁷ Bairi jāā cabeseatana Judas, Silas na majūpua mujāārē quetibujugarāma nipetirije mujāārē jāā caīquetibujugarijere.

²⁸ “Jāārē Espīritu Santo cū camasīōrjē jūgori capee majū mujāārē jāā átirotigatīya. Ato cānacā wāmea mujāārē jāā átirotigarā:

²⁹ Camasā na caweericarārē īroari waibutoa riire na cajoemugōjorije carusarije űnierē űgaeticōāña. Tunu bairoa waibutoa wāmua wāī pajīārīcārā riire űgaeticōāña. Na riī cūārē etieticōāña. Tunu bairoa carōmia, o caāmua mena roro átipeeticōāña. Atie mujāārē jāā caījōrijere bairo mujāā caāpata, caroaro cariape mujāā átīānigarā. Na űuāto nipetiro,” ī woatuyuparā.

³⁰ Bairo i woa yaparori bero, na tunuo joyuparā Pabljōāē Antioquíarᵰ tunu. Topᵰ Pabljōā etarā yua, ti macā macāna Jesure caīroari poa macānarē neñori bero, ti cartare na nuniñuparā.

³¹ Bairi Jesure catāgousarā ᵰame ti carta mena cañquetibujᵰ cū cañjēē tūgori butiuro useaniñuparā. Tāgoña yeri ñuo joroque na ásuparā marī yarā ti carta jūgori yua.

³² Tunu bairoa Judas, Silajā cāā Dios cū yaye cū caquetibujarijere camasārē caquetibujenetōmasīrā āniri to macāna Jesure catāgousarāē capee na quetibujnemofiñuparā. Bairo na quetibujnemori yua, tūgoña yeri ñunemo joroque na ásuparā. Caroa yericana na tutua joroque na ásuparā.

³³ Na mena yoajñurō añuparā topᵰe. Cabero to macāna Jesucristore catāgousari majā ᵰame, “Caroa yericatajere mājā cū joāto marī pacᵰ Dios,” narē na cañro bero, tunucoásuparā cartare na caneárotijoricarā tᵰᵰ.

³⁴ Silas ᵰame Antioquíarᵰ tuagayurᵰ.

³⁵ Pablo bairi Bernabé cāā topᵰ tuayuparā. Bairi aperā Jesure catāgousarā capāārā mena to macānarē marī Quetiuparᵰ yaye quetire na quetibujuyuparā.

Pablo comienza su segundo viaje misionero

³⁶ Cayoato bero, Pablo ᵰame atore bairo qññurᵰ cū bapa Bernabé:

–Tocānacā macāārē marī Quetiuparᵰ yaye quetire marī caquetibujaricagorᵰ marī ññesēārā ároa tunu, “¿dope bairo marī yarā Jesucristore catāgousari majā na baiyati?” ĩrā.

³⁷ Bairo cū cañro tūgo, Bernabé ᵰame, “Jañ,” ĩrī bero, Juan ape wāmerā Marcos cawāmecucare cū neágayurᵰ na mena.

³⁸ Pablo ᵰame bairo boesurᵰ. Mai, cajūgoye Panfliarᵰ na caāno, Marcos ᵰame na tunu weyocoásurᵰ, Pablo, Bernabéjā mena jᵰaanemogaetiri. Bairi na mena ti rāmurē cū caátó boesurᵰ Pablo.

³⁹ Bairo butiuro cū caboetoi yua, ᵰagarāᵰa jīcā yerire bairo catāgoñetimajūcōārā āniri āmeo ricawaticoasuparā yua. Bernabé ᵰame Marcos mena cūmaui acoásurᵰ Chipre yucᵰorarᵰ.

⁴⁰ Pablo ᵰame Silare cū beseyurᵰ. Bairi, “Marī Quetiuparᵰ mājāārē mairī qññaricanūgōátó,” Jesucristore catāgousari majā cū na cañro bero, Silas mena acoásurᵰ.

⁴¹ Bairo áná, Siria, bairi Cilicia yepaare netōáná, to macāna Jesucristore catāgousari majārē useanirō na tuao joroque na átiasuparā.

16

Timoteo acompaña a Pablo y a Silas

¹ Bairi Derbe, Listra cawāmecuti macāᵰure etayurᵰ Pablo. Topᵰ etari bero, jīcāu to macācū Jesucristore catāgousarᵰ Timoteo cawāmecucare cū bocáyurᵰ. Timoteo paco ᵰame judío majā yao, Jesucristore catāgousao añurō. Cū pacᵰ ᵰame griego majā yañ añurᵰ.

² Timoteo, bairi Iconio macāā macāna Jesucristore catāgousari majā, “Caññ, caroú niñami,” na cañ āninucññurᵰ Timoteo.

³ Bairi Pablo ᵰame cū, Timoteore cū bapaboyurᵰ. Mai, Timoteore cū neágn jūgoye, cū rupañ macāātōrē cū yisetarotiyurᵰ, ti yepa macāna judío majā, “Jāā ya wāmerē ñcūñgoetiyama,” na cañtūgoñetiparore bairo ĩ. Mai, nipetiro ti yepa macāna, Timoteo griego majā yañ macū cū cañnierē masjññuñuparā.

⁴ Tocānacā macāā na caquetibujñesēārōᵰ marī yarā Jesucristore catāgousari majārē quetibujnetōñuparā apóstolea majā, bairi cabutoa camasīrī majā Jerusalēᵰ Jesucristore caīroari poa macāna na cañrotijoriqere.

⁵ Bairo na caquetibujuroi, ti yepaa macāna Jesucristore caīroari poa macāna cū mena tocānacā rāmua tūgoñanemofiñuparā. Torena, Jesucristore catāgousarā mena capāārā āninemonucññuparā.

La visión que Pablo tuvo de un hombre de Macedonia

⁶ Cabero Pabljōā Asia yeparᵰ Jesús yaye quetire na caquetibujñesēārā áparo jūgoye, Espiritu Santo ᵰame na eñotayurᵰ. Bairo cū caēñotaroi, Frigia, bairi Galacia yepaare tēñotásuparā.

⁷ Bairo tēñotanetóati bero yua, Misia yepa jūgoyerᵰ etayuparā. Tipañi áná, Bitinia yepare na cajāāgamiatacāārē, Espiritu Santo, Jesucristo cū cajon ᵰame na eñotayurᵰ tunu.

⁸ Bairo cū caēñotaroi, Misia yepare cariapea netóati, Troas cawāmecuti macāᵰe etayuparā. Troas ᵰame ria capairiya tūñurᵰ añuparō.

⁹ Bairi Pablo ti macāᵰu ācū, jīcā ñami qññerucarore bairo jīcāñ Macedonia macācū atore bairo caññucññurᵰ qññañurᵰ: “Tiaya ato Macedoniarᵰ. Jāārē juátinemoi asá,” cabopacare bairo qñññurᵰ.

¹⁰ Cabero cū caññaatajere jāā cū caquetibujuro yua, topu ágarā, jāā yayere jāā qūēñowā. (Mai, yu, ati tutire cawoatun cūā na mena yu ápú.) “Macedonia macāānarē caroa quetire jāā caquetibujñesēārō cariapea bou baiimi Dios,” jāā ī tūgoñawā.

Pablo y Silas en Filipos

¹¹ Bairo ī tūgoñarī yua, Troas macāī cūmua mena cariapea jāā acoápú Samotracia yucuroapu. Cabusuri rūmu Neápolis macāpu jāā etawa.

¹² Ti macāī jāā acoápú Filipos cawāmecuti macāpu. Ti macā puame romanoa majā na cañni macā āmu. Macedonia yepa macāā, cañnimajūrī macā āmu ti macā. Topu yoajāñurō jāā āmu.

¹³ Jīcā rūmu marī cayerijārī rūmu caāno, ti macā jūgoye ria tūnipu jāā ápú. “Topu Judío majā na cañubueripau āno,” ī tūgoñarī, topu jāā ápú. To etari bero, jāā ruiwu. Ruirī yua, carōmia topu caneñaetaātanarē Jesús yaye caroa quetire na jāā quetibujūwu.

¹⁴ Mai, na mena macāācō jīcāō Lidia cawāmecuco, Tiatira macā macāācō āmo. Caroa jutii cajūmerijērē nunirī cawapatari majōco āmo. Diore caīroao āmo. Bairo Pablo narē cū caquetibujuro, marī Quetiupau puame Pablo cū caquetibujurijere dope bairo cō catāgopeorije to rusaetio joroque ásupi.

¹⁵ Bairo cō, cō yarā nipetiro cūārē na jāā bautizawu. Bairo jāā cabautizaátaco yua, atore bairo jāā īwō Lidia:

—Yure, “Cariapea Jesucristore catūgousao niñamo,” mujāā cañata, yu ya wiipu ānirasá ati macā mujāā caāno ūno.

Bairo cō caīrō tūgorī, “Aperopu jāā ágarā,” cō jāā ī masīēpu.

¹⁶ Jīcā rūmu jāā cañubuenucūrōpu ánā, jāā bocáetawu jīcāō cawāmao wātī yeri pūna cacūgo majūrē. Cō puame wātī jūgori ape rūmu cabaipeere caquetibujumasīō āmo. Bairo cō camasīrōī, cō quetiuparā puame paio wapatanucūñupā.

¹⁷ Bairo cawāmao, wātī yeri pūna cacūgo yua, Pablo, bairo jāā cūārē jāā bero usajūgowō. Bairo jāārē usari yua, atore bairo ī awajawō:

—¡Ánoa, Dios, jōbui macāācū cū carotirore bairo caāna niñama. Bairo mujāārē Dios camasārē cū canetōdgarijere quetibujurána baiyama! —ī awajawō.

¹⁸ Bairo jeto ī awaja āninucūñupō capee rūmarī. Bairo Pablo puame tiere jutiri āmejorenucā yua, cō puamerē iñarī atore bairo qūīwī cōpure caācū wātīrē:

—Jesucristo cū camasīrījē mena murē ñiña: Cōrē tocārōā witiáacāja.

Bairo cū caīrō, jicoquei cō witicoásūpi wātī.

¹⁹ Bairo cū caāto iñarī, cō quetiuparā puame asiajāñuwā Pablo mena, “Tocārōā nemo marī yao jūgori marī wapatanasiētigarā,” īrā. Bairo asiari yua, Pablo, Silas mena na ñerī quetiuparā ti macārē carotirā tūpu na neámá ti macā na caneñanucūrō plaza, cañnimajūrīrapu.

²⁰ Bairo na tūpu na neátī yua, ti macā macāāna quetiuparā jueces caññabeserārē atore bairo na īwā:

—Ánoa judío majā ato macāānarē roro patowācōñesēārā baiyama.

²¹ Marī romanoa majārē na caquetibujugarije puamerē marīrē carotieticōāpārō niña. Bairo na cabuerijere marī quetibuju rotimasīētīña —īwā.

²² Bairo na caīrō tūgo, camasā catūgorā etaātana cūā Pabljāā mena asiacoama. Bairo na cūā na caasiaroi, quetiuparā jueces puame Pablo Silas yaye jutiiire tuwee rotiri bero, na bape rotiwā yucu mena.

²³ Butiuro na bape yaparori bero, preso jorica wiipu na jowā. Topu na jori yua, ti wiire caññacotei puamerē, “Dope bairo narē rutimasīā mano caroarō majū na iñacoterotiya ānoarē,” qūīrī cū coterotiwā.

²⁴ Bairo na caātirotirijere tūgori bero, caññacotei puame preso jorica wii capupea catusari aruapu na cūñupū. Topu puğa yucu watoapu na ruporige ñujorotiri, na jiyarupo cūñupū.

²⁵ Ti ñami recomacā caetaro, Pablo, Silas, Diore cū ñubue basapeoyuparā. Bairo na cañubue basapeoāno, aperā, narē bairo preso joricarā cūā na caññārē tūgoyparā.

²⁶ Tīpaua yua caāno tūsaroa tutuaro yepa puame yuguuyuparo. Tutuaro majū cayuguiroi, ti wii macāājē na cacūjūgorica ūtāpārī cūā yuguiri nucapū ásuparo. Bairo cayuguiripaua ti wii jopeeri puame pāñnucāpeticoasuparo. Tunu bairoa ti wii macāāna preso joricarārē na cajiyamiataje cadena āpōā wēērī cūā piti wēcoasuparo.

²⁷ Bairo yua, ti wiire caññacotei puame wācārī bero, ti wii jopeeri pāññicārōpu caāno iñañupū. Bairo iñā acuari, “Ti wii macāāna preso joricarā rutipeticoatanama,” ī tūgoñañupū. Bairo ī tūgoñarī yua, cū jarericapārē neñupū, cū majūā pajīāyasigu.

²⁸ Bairo cū caātigarō iñarī yua, atore bairo qūī awajajoypu Pablo puame:

—Mu majū roro ápericōāña. Jāā ānipeticōāña atopu. Jāā rutietiya —qūññupū.

²⁹ Bairo cū caīrō tūgo, “Jīñaworiquere neasá,” cūtu macāācūrē īrī, Pabljāā na caāni aruapu atūjāásupu. Atu jāātī yua, uwirique mena nanarī Pablo, Silatu rupopaturi mena etanumuu etayupu.

³⁰ Cabero narē na wiyojori bero, atore bairo na ĩ jēniñañupū:

—¿Dope bairo yu ácuati, Dios yure cū netóáto, ĩ?

³¹ Pablojāā p̄ame atore bairo q̄iñuparā:

—Jesucristo mena cariape m̄u catūgoñatutuata, m̄u, m̄u yarā cūā mujāā netōmasīgarā.

³² Bairo q̄iñ yaparori bero, marī Quetiup̄u yaye quetire na quetib̄uju nemoñuparā Pablojāā preso jorica wiire caññacoteatacū cū ya wii macāāna cūārē.

³³ Ti ñami ti hora majūā caāno preso jorica wiire caññacoteatacū yua, Pablo, Silajāā cāmiirē na coseyup̄u. Cabero cū, cū yarā cūārē nipetiro na bautizayuparā.

³⁴ Bairo narē na cabautizaro bero, preso jorica wiire caññacoteatacū p̄ame cū ya wiip̄u na jūgoásup̄u. Top̄u ūgariquere na nuñup̄u Pablojāārē. Bairi yua cū, cū yarā cūā butioro ūseaniñuparā, Dios yaye quetire na catūgoñsaatato bero jūgori.

³⁵ Cabusuri r̄um̄u caāno, quetiuparā jueces na ūm̄ua jicāārē preso jorica wiire caññacoteatacū t̄up̄u na joyuparā, “Pablo, Silare na wiyoyo rotíáto,” ĩrā.

³⁶ Bairo na cañjoatana na caññjērē t̄ugo, ti wiire caññacoteatacū p̄ame atore bairo q̄iñup̄u Pablore:

—Quetiuparā caññabeserā mujāārē yu wiyorotijoupa. Bairi caroaro mena mujāā ámasīña merē.

³⁷ Bairo cū cañrō t̄ugomicūā, atore bairo na ĩñup̄u Pablo quetiuparā caññabeserā na cajoatanarē:

—Ati macā macāāna caññabeserā roro jāā caátiere bócañaēññama. Roro jāā ápew̄u. Bairo bócaetimirācūā, camasā nipetiro na caññajoro jāārē baperotiana. Tunu bairoa preso jorica wiip̄u jāā cūrotiana. Jāā cūā romanoa majā jāā caññimiatacūārē, roro majū jāā átiana. Bairo jāārē caátiatana nimirācūā, āmerē yasioro jāārē wiyogayama. Yasioro jāā ápérā. Na majūp̄ua atiri jāārē na wiyora apáro —na ĩñup̄u Pablo.

³⁸ Bairo cū cañrō t̄ugo, na quetiuparā juecere na quetib̄ujarásuparā soldaua p̄ame. Bairo Pablojāā romanoa majā na caññierē na caquetib̄ujaro t̄ugori bero, quetiuparā caññabeserā p̄ame roro narē na caátiatajere t̄ugoñarīq̄ñē paijāññuparā.

³⁹ Bairo t̄ugoñarīq̄ñē pairi yua, acoásuparā Pablo Silas t̄up̄u, “Roro mujāārē jāā caátiatajere mujāā masiriyowa,” na ĩránā. Bairo na t̄up̄u eta, ti wiire na wiyocōñuparā. Bairo na wiyori bero yua, aperop̄u na caátó boyuparā.

⁴⁰ Bairo na cawiyoro bero, acoásuparā Lidia ya wiip̄u. Top̄u marī yarā Jesure catūgoñsarārē ūseaniñō na tuao joroque na ásuparā. Bairo na áti yaparoro bero, ti macā caññiatana aperop̄u acoásuparā.

17

El alboroto en Tesalónica

¹ Bairo ána yua, Pablo, Silajāā Anfípolis bairi Apolonia cawāmecuti macāārē netóána, Tesalónica macāp̄u etayuparā. Ti macāp̄u judío majā ñubuerica wii cūgoyuparā.

² Bairi Pablo judío majā na cayerijārī r̄um̄u caetaro ĩnarī, ti r̄um̄u ūnorē cū caátinucūrōrē bairo átiyu, ti macā ñubuerica wii sinagogare ásup̄u. Top̄u etari yua, to macāñarē Dios ya tuti mena na ĩña quetib̄ujuyup̄u, na b̄us̄unetōgu. Bairo jeto áti āñup̄u Pablo itia semana majū yerijārīcā r̄um̄urī caāno.

³ Ti r̄um̄urē atore bairo na ĩ quetib̄ujuyup̄u Pablo:

—Dios yaye cū caquetib̄ujurica tuti atore bairo ĩña: ‘Mesías, Dios cū cajorap̄u p̄ame ati yerap̄u ácā, riacoagumi. Bairo cū cariacoamiatacūārē, cū catiocōāgumi Dios tunu,’ ĩ quetib̄ujuya Dios ya tuti. Cūā, Jesús niñami Dios yaye quetib̄ujurica tutip̄u profeta majā na cawoatujūgoyecutacu, mujāārē yu caquetib̄uju —na ĩñup̄u Pablo.

⁴ Bairo cū cañrō t̄ugo, judío majā jicāārā cariape t̄ugoyuparā. Na p̄ame Pablo, Silas mena bapacuti jūgoyuparā. Griego majā Diore cañroarā cūā capāārā na yaye quetire cariape t̄ugoyuparā. Tunu bairoa carōmia caññimajūrā cūā capāārā cariape t̄ugoyuparā.

⁵ Bairo na cabairijere ĩnarī judío majā, Pablojāā na caquetib̄ujurijere cariape catūgoena p̄ame na ĩñatuyuparā. Bairo na ĩñatutiri yua, ñe ūnie caāperā maarīp̄u caññarē na neñoñuparā, nipetirop̄u roro na caawajabato ñesēaparore bairo ĩrā. Bairo ána, Jasón ya wiip̄ure roro átirā etayuparā, Pablo Silajāārē macāārā. Na ñerī camasārē roro na átirotigayuparā.

⁶ Bairo na bócaetiri, Jasón bairi aperā marī yarā Jesucristore catūgoñsari majā p̄amerē ñe, na weeri na neásuparā ti macā macāāna quetiuparā t̄up̄u. Top̄u etari, atore bairo na ĩ awajayuparā:

—¡Aperop̄u macāāna caatúatana p̄ame noo nipetiro na caññesārōp̄ure royetuñesēārā átiyama! Bairi ati macāp̄u cūārē merē etayama.

⁷ Jasón puame cū ya wiip̄ na etarotiup̄. Na nipetiro, “Apei quetiup̄ rey niñami Jesús,” na całata, įmarī quetiup̄ emperador romano cū caroticūrīqūērē baibotiorā baiyama! —na iñup̄arā ti macā caāna na quetiup̄arērē.

⁸ Bairo na caīrījērē tūgori, aperā camasā, bairi ti macā macāāna quetiup̄arā cūā įicārōrē bairo tūgoñarīqūēcūti masīēsup̄arā.

⁹ Bairo baimirācūā, Jasōjāā ya dinerore na mena na wapa cūrotiup̄arā. Bairo āti yaparori bero, na piticōāñup̄arā, ti macā macāāna quetiup̄arā Jasōjāārē.

Pablo y Silas en Berea

¹⁰ Ti ñamicā canaiorīp̄arā ti macā macāāna marī yarā Jesucristore catūgousari majā puame Pablo, Silajāārē ti macārē na witirotiup̄arā. “Tāmuri Berea macāp̄ ánāja,” na iñup̄arā. Cabero ti macāp̄ eta yua, judío majā na cañubueri wiip̄ ásúparā.

¹¹ Na roque Tesalónica macāāna judío majā netōjāñurō Jesús yaye queti Pablo cū caquetibujurije catūgogari majā añup̄arā. Bairo caāna āniri, Pablo cū caīquetibujurijere caroaro tūgousayup̄arā. Bairo tūgousari yua, tocānacā rūmua Dios ya tutire iñabuenucūñup̄arā, “¿Cariapea marīrē cū quetiubujumiñati?” ĩrā.

¹² Bairo iñabueri yua, na mena macāāna capāārā cariape tūgoyup̄arā. Griego majā cūā capāārā cariape tūgoyup̄arā carōmia caānimajūrā, aperā caēmua cūā.

¹³ Bairo Pablojāā Berea cāārē Dios yaye quetire na caquetibujaro tūgori, judío majā Tesalónica macāāna puame Bereap̄ acoásúparā. Top̄ etari, to macāānarē Pablojāā na cabairijere busujāñup̄arā, rogo na caławajabatoñesēāparore bairo ĩrā.

¹⁴ Bairo na caátigaro iñarī, marī yarā Jesucristore catūgousari majā puame ti macārē Pablōre cū witirotiup̄arā. “Tāmuri ria capairiya tūnip̄ ácúja. Timoteo, Silajāā puame jāā mena tuagarāma,” qūñup̄arā.

¹⁵ Bairo na caįoatacu mena cabapacutiátána puame cū cūñup̄arā Atenas cawāmecuti macāp̄. Top̄ cū cūyaparori bero, tunucoásúparā na ya macā Bereap̄ tunu. Na mena atore bairo ĩ quetijoyup̄ Pablo: “Silas, Timoteo mena tāmuri ator̄ na apāro,” na ĩjoyup̄.

Pablo en Atenas

¹⁶ Mai, Pablo Atenas macāp̄ Timoteo, bairi Silajāārē na cote ācū, ti macā macāāna wericarā jeto na cajūgūēā cūgoro iñarī, tūgoñarīqūē pajīñūñup̄.

¹⁷ Baiři ĩubuerica wīi sinagogap̄ judío majā aperā judío majā caāmerā Diore caīroarā mena busunucūñup̄, na busunetōgu. Tunu bairoa camasā na caneñaporipau plazap̄ caneñarā cāārē tocānacā rūmua busunucūñup̄ Pablo.

¹⁸ Bairo cū cabusāñitoye, epicúreos yaye bueri majā, aperā estoicos yaye bueri majā cūā cū mena busujūgoyup̄arā, cū busunetōgu. Atore bairo qūñup̄arā Pablōre įicāārā:

—Āni, cabusuriquepai, ¿ñee ũnierē ĩgu qūñiñati?

Aperā atore bairo qūñup̄arā:

—Ape yepaa macāāna jūgūēārē marī catūgousarore bou baiimi.

Pablo puame Jesús yaye caroa quetire, tunu cū cacatirique cūārē na quetiubujū baiyup̄.

¹⁹ Baiři cū caīrō tūgo, neñarī na cabusunucūrō, Areópago na caīrōp̄ cū neásúparā. Bairo top̄ cū na cane etaro, atore bairo qūñiñup̄arā:

—¿Atie cawāma wāme m̄ caquetibujurijere, jāā m̄ quetiubujugatiyati?

²⁰ M̄ caquetibujurije ũnierē jāā tūgoñāētīña. Bairi tiere jāā masīgaya m̄ caquetibujurijere —qūñup̄arā.

²¹ Mai, Atenas macā macāāna nipetiro, bairi to macāāna ape yepap̄ caatána cūā butiōro tūgogayup̄arā apeye cawāma quetire. Tiere tūgori bero, tie jetore āmeo busupēninucūñup̄arā na majū.

²² Baiři Pablo puame Areópagop̄ ācū, na watoap̄ wāmunucārī atore bairo na iñup̄:

“Mujāā, Atenas macāāna, capāārā mujāā jūgūēā mujāā cawericarārē iñarī, ‘Na jūgūēārē butiōro catūgoñarī majā ñiñama,’ ñi tūgoñāña.

²³ Mujāā cañubuerip̄arīp̄ ñiñañesēāp̄. Įicā altar mesa rocap̄ atore bairo ĩ woaturiquere ñiñaar̄p̄: ‘Dios, marī camasīēcūrē marī caīroaripau niña.’ Bairo cū masīētimirācūā, mujāā caīroare mujāā quetiubujū acū ya ātiap̄.

²⁴ “Cūā, Dios ati umrecóo macāājē nipetirijere caqūēñorīcū, ati umrecóore, ati yepa cāārē Quetiup̄ niñami. Templos, ‘Dios ya wii nigaro,’ camasā ĩrī na caqūēñorīcā wiirire āmerīnucūñami.

²⁵ Ne ũnie cū caānipeere cūrē marī caátibojapee cū rusaetiya Diore. Cū puame roque niñami marī camasārē marī cacatiānierē cajou. Tunu bairoa marī cayerijoānie, wīno cūārē, apeye nipetirije cū jetoa marīrē cajou niñami.

²⁶ “Bairi įicā cūm̄ jūgori nipetiro camasā poari ati yepa nipetirop̄ na masābatanucāō joroque āsupi. Tunu bairoa tocānacā poare na caānipa yūtearire cūñup̄.

²⁷ Bairo ásupi Dios, tocānacāpua camasā cū na camasīparore bairo ī. Bairi cūrē cabocōāninucūrā pume cū masīgarāma. Dope bairo mee niña Diore masīrīqūē.

²⁸ Cū, Dios cū cajuátoī jūgori marī catiya. Marī paamasīña. Marī ānajē catiya. Mujāā ya poa macāāna poesiare cawoaturī majā cūā torea bairo īñupā: ‘Marīā, Dios pārāmerārē bairo caāna marī āniña, īñupā.

²⁹ ‘Bairi Dios pārāmerārē bairo caāna ānirī camasā na catūgoñarījē jūgori, oro, plata, o ūtā mena camasārē bairo cabaurārē na caqūēnorīcārārē marī caīroaro ñuētīña.

³⁰ Tirāmupure camasā roro na caátiere boetimicūā, popiye na baio joroque ápeyupi, cū yaye queti nipetirijere na camasīetoī. Āme pume roque na camasīrōī, tocānacāā camasā nipetiro na caānopu roro na caátiere na jānarotiyupi.

³¹ Tunu bairoa jīcā rāmū ati yepa macāāna nipetirore cū caññabesepa rāmūrē cūñupī Dios. Bairi caūmu caroaro cariape caññabesepa cūārē cū cūñupī. Cū, caūmu cariacoaatacū cū caānimiatacūārē, tunu cū catioyupi Dios. Bairo cū cū cacatioro jūgori nipetiro camasā pume cū, caññabesepa cū caānierē masīcōāñama,” na ī quetibujuyupū Pablo to macāānarē.

³² Bairo to macāāna, ‘Cariacoatana nimirācūā, tunu catiyama camasā,” Pablo cū caīrō tūgori, jīcāārā na mena macāāna cū boyetiyuparā. Aperā pume atore bairo qūñuparā:

—Cabero ūno cū yaye quetire marī tūgonemorōā tunu —qūñuparā.

³³ Bairo na caīrō bero, Pablo pume na aweyocoásūpu.

³⁴ Bairo na cū caaweyocoamiatacūārē, jīcāārā na mena macāāna cū bero usari, cū yaye quetire cariape tūgousayuparā. Jīcāū na mena macāācū Dionisio wāmecusupu. Cū pume Areópogopu caneñaporā mena macāācū āñupū. Apeo Dāmaris cawāmecuco cūā cariape tūgoyupo Pablo cū caīrījērē. Aperā cūā cariape cū caīrījērē tūgousajūgoyuparā.

18

Pablo en Corinto

¹ Cabero Pablo Atenapu quetibujū ānirī bero, ti macā caāniatacū acoásūpu Corinto cawāmecuti macāpu.

² Topu etari yua, jīcāū, Ponto yepa macāācū caānimirīcū judío majōcu Aquila cawāmecucare cū bocāetayupu. Mai, cajūgoyepu Aquila, cū numo Priscila mena Italiapu caānimiatana Corintopu etayuparā. Quetiupau emperador Claudio, ‘Nipetiro judío majā ati macā Romarē caāna na witiápáro,” na cū caīrījērē tūgori, Corintopu etayuparā. Tiere tūgori Pablo pume na īñāñesēāū ásupu.

³ Aquilajāā cūā Pablo cū caátore bairo paarique cūgoyuparā. Caesebutirije jutii paca aseri wii mena aperā ñesēāránā na caneátie ocojurique aseri ūnierē qūēnorīqūē paarique cūgoyuparā. Tiere capaārā na caānoi, na mena paagu na mena tuayupu Pablo.

⁴ Bairo tuari yua, tocānacā rāmū judío majā na cayerijārī rāmū caāno, ñubuerica wii sinagogapu ānucūñupū. Topu na quetibujūnucūñupū Jesús, Mesias cū caānierē judío majā, judío majā caāmerā cūā na camasīparore bairo ī.

⁵ Bairi Macedoniapu caāniatana, Timoteo Silas mena Corintopu na caetaro bero, Pablo pume judío majārē caroa quetire na quetibujū ñesēārīqūē jeto átīāñupū, Jesús Mesias cū caānierē.

⁶ Bairo judío majārē cū caquetibujūmiatacūārē, na pume cū busucānamuñuparā. Roro qūñuparā. Bairo roro cū na caīrōī, Pablo pume cū jutii macāājē ñerīrē pabatoreyupu na caññajoro, ‘Roro yu mujāā átiya,’ ī. Bairo áti yaparo yua, atore bairo na īñupū:

—Mujāā catīgocāñere bui popiye mujāā baigarā. Yu yaye wapa mee, mujāā yaye wapa pume roque nigaro. Torecu, ati rāmū judío majā caāmerā pamerē yu quetibujū jūgoū āgu yua —na īñupū Pablo judío majārē.

⁷ Bairo na īrī bero, ñubuerica wiire witi acoásūpu Pablo. Jīcāū caūmu Ticio Justo cawāmecucu, Diore caīroau ya wiipū ásupu. Cū ya wii pume ñubuerica wii sinagogatūaca āñuparō.

⁸ Topu cū caāno, Crispo ñubuerica wii sinagoga quetiupau jīcāū cū yarā nipetiro mena marī Quetiupau yaye quetire tūgousajūgoyuparā. Aperā Corinto macāāna cūā capāārā Jesús yaye quetire tūgori, cariape tūgojūgoyuparā. Bairo cariape na catūgoro jūgori, na bautiza rotiyuparā.

⁹⁻¹⁰ Jīcā ñami qūēguericarore bairo Pablo cū caāno, marī Quetiupau yaye quetire atore bairo tūgoyupu: ‘Yu, mū mena yu ānicōāña. Bairi ni jīcāū ūcū murē ricaati caátimasī manīgumi. Tunu bairoa ati macāpūre capāārā yure caīroarā niñama. Bairi tūgoña uwieticōāña. Yu yaye quetire quetibujūcōā āninucūña. Murē yu caátirotiriquere jānaeticōāña,” qūñupū marī Quetiupau Pablō.

¹¹ Bairo marī Quetiupau cū caīrōī, Pablo pume jīcā cūma ape cūma recomacā majū āñupū ti macā Corintopure. Topu ācū yua, to macāānarē na quetibujū āñupū Dios yaye quetire.

¹² Tiwatoare Galión ti yepa Acaya quetiupau gobernador cū caño, judío majā puame jīcārōrē bairo tūgoñarīqūē cutiri Pablore boesuparā. Bairo cū boetiri yua, cū ñee, cū neásuparā quetiupau gobernador tupa.

¹³ Cū tupa Pablore cū ne etari yua, atore bairo qūñuparā:

—Ñia, Pablo ricaati camasārē na quetibuju ñesēāu baiyami ati macāpure. Jāā ñicū Moisés ānacū Diore jāā cañraopeere cū caroticūrīcārōrē bairo mee quetibujuyami —qūñuparā judío majā Galiorē.

¹⁴ Pablo puame bairo na cañrō na yugu cū caátipaua, Galión puame atore bairo na ī jūgoyupu:

—Roro cū caátato bero caāmata roquere, mujāā judío majā ānirē mujāā cabusupairijere yu tūgoña besebujion.

¹⁵ Bairāpua, mujāā cabusupairije, mujāā judío majārē rotirique űnie cañoi, mujāā majūā tiere busuqūēnoña āni mena. Bairi yu puame tie űnierē yu tūgoña besegetiya —na ĩñupū Galión judío majārē.

¹⁶ Bairo ī yaporori bero, cū űmua soldauare judío majārē na wiyojorotiyupu.

¹⁷ Bairi to caña nipetirā puame Sóstenes cawāmecucu, ñubuerica wii sinagoga quetiupau jīcārē ñerī, tipaua cū bapeyuparā, Galión cū cañajoro. Galión puamerē dope bairo cū baesuparo bairo na caátie.

Pablo vuelve a Antioquía y comienza su tercer viaje misionero

¹⁸ Pablo puame mai capee rūmūrī tuayupu Corintopure. Cabero marī yarā Jesure catūgousarārē na átaje uwiri bero, cūmuai Siria yepapu acoásupu tunu, cū bapa Aquila, Priscila mena. Mai, Cencrea macāpu ācū, cū poare juarerotiyupu. “Diore cū yu cañjūgoyetiricarore bairo yu āti yaparoya,” ĩgu, bairo ásupu.

¹⁹ Efeso macāpu etari bero, cū bapa Aquila, Priscilajāārē toru na cūñupū. Bairo na cūrī bero, ñubuerica wii sinagoga, ti macā macāāna judío majā na caneñanucūrī wiipu ásupu, na quetibuju ácú.

²⁰ Ti wii macāāna puame cū cañrījērē tūgori yua, butiuro yoajāñurō tore cū catuarore boyuparā. Bairo cū catuarore cū na cabomiatacūārē, Pablo puame na mena yoaro tuagaesupu.

²¹ Bairo tuagaetiri, atore bairo na ī átaje uwiyupu Pablo: “Dios cū cabooota, ape rūmu mujāārē ñiñañesēāu atigu tunu. Jerusalēpu yu netōgu bose rūmu cañnira rūmūrē mai,” na ĩñupū.

Bairo na ĩrī bero, cūmua mena Efeso macā cañniatacu acoásupu Pablo.

²² Cabero Cesareapu maa etari bero, Jerusalēpu acoásupu, Jesure cañroari poa macāānarē na jēniácú. Na jēni yaporori bero, Antioquía macāpu tunucoásupu yua.

²³ Topure jīcā yutea ānirī bero, tunu ānemoñupū Galacia, bairi Frigia yepaare tocānacā macāā cū cañesēārīcārōpu. To macāāna Jesure catūgousari majā nipetirore na tūgoña yeri ñuo joroque na átiasupu Pablo.

Apolos predica en Efeso

²⁴ Ti yutea caño jīcāu judío majōcu Apolos cawāmecucu Efeso macārē etayupu. Apolos puame Alejandría macā macāācū āñupū. Caroaro cariape caquetibujumasī majū āñupū. Tunu bairoa Dios ya tuti macāājē cūārē caroaro masiñupū.

²⁵ Mai, cajūgoyepu aperā marī Quetiupau yaye quetire cū quetibujuyuparā. Bairo tiere tūgousari bero, Apolos puame aperārē cū camasirō cārō na quetibujuyupu. Juan camasārē bautiza ācū, cū cabuerique jetore catūgoricu nimicūā, Jesús cū cañnierē caroaro quetibujuyupu.

²⁶ Bairi uwiricaro mano ñubuerica wiipu na cū caquetibujuāno, Aquila bairi Priscilajāā puame cū tūgoyuparā. Cū cañrījērē tūgori bero, cū neásuparā na cañni wiipu. Toru Dios yaye cū camasīpee carusarijere cū quetibujunemoñuparā.

²⁷ Cabero Acaya yepapu Apolos quetibuju ñesēāu āgu cū cabairo ĩñarī, marī yarā Jesucristore catūgousari majā puame cū juásuparā. Cūrē to macāāna catūgousari majā caroaro mena cū na bocaato ĩrā, papera pūrō cartare cū woabojajoyuparā. Bairi Acaya yepapu etari bero, Apolos butiuro na juátinemoñupū to macāāna, Dios cū caññamairījē jūgori cū canetōrīcārārē.

²⁸ Tunu bairoa nipetiro na caññojoropu, judío majārē na quetibuju netōncāñupū. Dios ya tutire buejūgori bero, Jesús Mesías cū cañnierē na quetibujuyupu. Bairo na cū cañquetibujarōi, “Cūā, Mesías mee ācūmi,” qūī netōmasiēsuparā.

¹ Apolos, Corintopu cū cañitoye, Pablo puame átā yuca capairi yepare netóátí, Efesopu etayupu. Topu etari, capāārā Jesure catūgousari majārē na bocáyupu.

² Narē, atore bairo na í jēniñañupū:

—¿Dios yaye quetire mujāā catūgousajūgori rāmurē Espiritu Santore mujāā cūgōjūgori?

Bairo cū cañjēniñarō, atore bairo qūññuparā:

—Jāā cūgōjūgopu. Espiritu Santo cū cañnierē di rāmu ūno jāā tūgoñāēpū.

³ Bairo na cañrō tūgo, atore bairo na í jēniñanemoñupū tunu Pablo:

—Toroque, ¿noa yaye bueriquere tūgousari bero mujāā bautiza rotiri?

Na puame atore bairo qūññuparā:

—Juan cū cabuerijere jāā catūgousaro bero, jāā bautizawī —qūññuparā.

⁴ Pablo puame na ññupū tunu:

—Bairoa ásupi Juan ānacū baipua. Camasā roro na caátiere tūgoña yapapuari na catūgoñawasoaro bero, na bautizayupi. Tunu bairoa, “Yu bero macāācū yaye queti cūārē tūgousaya,” na ññupī. Jesure ñgu bairo ññupī Juan ānacū —na í quetibujuyupu Pablo Efeso macāānarē.

⁵ Bairo cū cañrō tūgo, marī Quetiupau ya wāme mena bautiza rotiyuparā.

⁶ Cabero Pablo na rupoari buipū cū wāmo mena cū cañigāpeoro yua, Espiritu Santo napure ruietayupu. Bairo cū caetaro, apreye busarique busujūgoyuparā. Bairo busari, Dios narē cū camasiñijērē quetibujunetōñuparā.

⁷ Na, caquetibujurā caūmua puga wāmo peti rupoare pūga pēñirō cānacāū majū aññuparā.

⁸ Bairi Pablo puame tí macāpu ācū, itiarā muipua majū ñubuerica wii sinagogapure ānucūñupū. Topure uwiricarō mano, caroa quetire na quetibujunucūñupū: Dios cū carotimasāñirpau macāājē quetire na catūgousaparore bairo í, na busunucūñupū.

⁹ Bairo cū cabusumiatacūārē, jicāārā na mena macāāna cū cañijērē cariape tūgoesuparā. Cayugaena majū aññuparā. Bairo caāna āñirī, camasā na catūgoro, Dios yaye cawāma quetire roro í busupaiyuparā. Bairo roro na cabusupairo ññarī, Pablo puame na piticōaññupū. Na pitiri yua, Jesucristore catūgousari majā mena Tirano cawāmecucu buerica wiipū na jūgoásupu. Topu na quetibujunucūñupū tocānacā rāmu.

¹⁰ Bairo jeto átianinucūñupū Pablo puga cūma majū. Bairi nipetiro Asia yepa macāāna judío majā, judío majā caāmerā cūā tūgopeticoasuparā marī Quetiupau yaye quetire.

¹¹ Tiwatoare Dios puame camasārē Pablo jūgori capee caroa wāmerē na átí ññoñupū.

¹² Bairi Pablo cū majū cū caāpériamiatacūārē, aperiā camasā na jutii cabuimacāātō ūno, o jutii asero ūno mena Pablōre na capāñarotirijere jecoanucūñuparā cariayecuna tūpu. Bairo na caāto, cariayecuna puame tiere pāñarī caticoanucūñuparā. Wātīā yeri pūna cacūgori majā cūārē na witicōanucūñuparā wātīā, bairo na caāto.

¹³ Tiwatoare aperiā judío majā wātīā yeri pūna cacūgori majārē wātīārē cawiyōñesēārī majā aññuparā. Na puame Jesús cū camasiñijē mena tore bairo átigarā, atore bairo ññuparā wātīā yeri pūnarē: “¡Pablo cū caquetibuju, Jesús wāme mena mujāārē, ‘Witi ánāja,’ jāā ñña!”

¹⁴ Tore bairo átianinucūñuparā Esceva cawāmecucu judío majōcu pūnaa jicā wāmo peti puga pēñirō cānacāū majū caāna. Na pasu, Esceva puame, sacerdotē majā quetiupau jicāñ aññupū.

¹⁵ Bairo na caátīāno, jicā rāmu jicāñ wātī yeri pūna puame atore bairo na ññupū: “Yua, Jesure yu masīña. Pablo cūārē yu masīña. Mujāā roquere yu masīñētīña. ¿Ñamarā ūna mujāā āññatī?” na ññupū wātī.

¹⁶ Bairo na cū caññipaua, caūmu wātī yeri pūna cacūgoñ puame napure patirocapeayupu. Bairo patirocapeari yua, tutuaro mena jicā nūgōā na qūñetōñucācōaññupū. Bairo roro majū narē cū caátie jūgori, tí wiire rutiwiticoasuparā caūmua, jutii mána, cāmii cūgori yua.

¹⁷ Bairi nipetiro Efeso macā macāāna, judío majā, judío majā caāmerā cūā tiere tūgoyuparā. Bairo tūgori yua, butioro tūgoña uwiyuparā. Torena, marī Quetiupau ya wāmerē netōjāñurō nūcābūgorique mena tūgoñarīquē cusuparā.

¹⁸ Tunu bairoa Jesucristo yayere cariape catūgōricarā capāārā roro na caátaje nipetirijere yapapuari capāārā camasā na caññajoro quetibujurā etanucūñuparā.

¹⁹ Tunu bairoa cūmua na camasiñijē ūnierē caātana cūā capāārā ricaati na bueri catutirire nipetiro camasā na caññajoro joerecōaññuparā. Tí tutiri wapa, paio cincuenta mil plata tiiri majū wapacūsuparo.

²⁰ Bairi marī Quetiupau yaye queti puame nipetiropu etapeticoasuparo. Bairo caetapetiro yua, tiere catūgousari majārē cū camasiñijērē na ññoñupū Dios.

²¹ Cabero Pablo puame cū yeripū atore bairo í tūgoñañupū: “Macedonia yepa bairi Acaya yepa cūārē āñesēā yaparori bero, Jerusalén macāpu yu ácoagu. Topu āñirī bero, Roma macāpu cūārē ññañesēāñ āgu,” í tūgoñañupū.

²² Bairo í tūgoñarī, cū mena cajupaarā, Timoteo bairi Erasto cawāmecunarē cū jūgoye na árotiyupu Macedonia yepapu. Mai, cū puame yoajāñurō tuausayupu Asia yepapure.

El alboroto en Efeso

²³ Ti yuteapu caāno Efeso macāpūre butiuro risetiña añuparō Jesús yaye cawāma quetire capāārā na catūgousaro jūgori.

²⁴ Demetrio cawāmecucu pūame ti macā macāāna nipetiropu roro na awaja ñesēāo joroque na ásupu. Mai, Demetrio pūame caasiyarije plata mena capaari majōcu añupū. Tie plata mena na jūgūēō Artemisa cawāmecucore na cañubueri wii templo macāājē ūnierē caqūēnou añupū. Bairo caqūēnou añirī, cū, cū paabojari majā cūā tiere camasārē nunirī, pairo majū wapatanucūñuparā.

²⁵ Bairi Demetrio pūame cū ūmuarē na neño, aperā cū paariquere bairo capaari majā cāārē neño, atore bairo na ĩñupū: “Mujāā, yu paariquere bairo capaariquēcuna, mujāā masiña: Marī paarique jūgori caroaro wapatari marī ānicōāña. Tie camanicōāta, marī ānimasīētībujiorā.

²⁶ Bairo cabaimiatacūārē, āmerē cū, Pablo, cū caīrjērē mujāā tūgonucūña. Cū pūame, ‘jūgūēārē bairo cabaurā camasā na caweericarā, jūgūēā mee niñama,’ ĩ quetibūju ñesēānucūñami. Bairo ĩrī, capāārā camasārē cariape na tūgoñao joroque átiyami. Ati macā Efeso macā jeto meerē bairo átiyami. Asia yepa nipetiro jāñurīpu etaro baiya cū caīrjē.

²⁷ Bairo cū caáto, ñuētīña marīrē. Bairo cū caquetibūjunemoata, marī paarique yasi-coabujoro. Tunu bairo, marī jūgūēō caānimajūō Artemisa cūānimajūō Artemisa cūārē ĩroa manibujoro, ati yepa Asia, bairi ati ūmrecōo nipetiropu marī caīroao pūamerē,” na ĩñupū Demetrio cū paariquere bairo capaari majārē.

²⁸ Bairo cū caīrō tūgo, butiuro asiari, atore bairo ĩ awaja jūgoyuparā: “¡Artemisare marī, Efeso macāāna, cō marī caīroarije to petieticōāto!”

²⁹ Aperā cūā tiere tūgori, Efeso macā nipetiropu mawijioroa awajacōā ñesēāñuparā. Bairo na cabaiāno, na mena macāāna jīcāārā pūame Gayo bairi Aristarco menarē na patirocapeayuparā. Mai, Gayo, Aristarcojāā Macedoniapu macāāna, Pablo baparā majū añuparā. Bairo narē patirocapeari bero, wēpūrō mena na tūgā ásuparā ti macā macāāna na caneñanucūrō, teatropu.

³⁰ Bairo na caáto tūgori, na caneñarōpu ágamiñupū Pablo cūā, na mena busugu. Bairo cū caāgamiatacūārē, ti macā macāāna Jesure catūgousari majā pūame cū joesuparā, carē pajīārema, ĩrā.

³¹ Aperā Asia yepa macāāna quetiuparā, Pablōre caīroarā cūā, “Topu, camasā watoapu cū ápericōāto,” ĩ quetijoyuparā.

³² Bairo cū cabaiāno, to macāāna na caneñarōpu āna, jīcāārā na mena macāāna jīcā wāmerē ĩ awajanucūñuparā. Aperā cūā ape wāmerē ĩ awajanucūñuparā. Camecārārē bairo baiyuparā. Bairi caneñarā nipetiro jāñurīpua, “¿Dopēĩrā marīrē atopu na neñoupari?” ĩ tūgoña masīēsuparā.

³³ Bairo na cabaiāno, jīcāārā na mena macāāna na cabairijere cū quetibūjuyuparā Alejandro cawāmecucure. Bairo cū quetibūjuri bero, cū tuneroca nucōñuparā camasā na caññajoro, camasā to cañnarē na cū quetibūju masiōāto cabairijere, ĩrā. Bairi Alejandro pūame cū wāmorīrē ñumagōrī na busujāna rotiyupū. “Judío majā mee buicutiyama tie ati macāā macāāna na cabaimecūrjērē,” na ĩgu ĩmiñupū.

³⁴ Bairo cū caīgarije watoa, to macāāna neñarī majā pūame, “Cū cūā judío majōcua niñami,” na caīrjērē tūgoyuparā. Bairo tūgori yua, puga hora majū, “¡Artemisare marī, Efeso macāāna, cō marī caīroarije to petieticōāto!” ĩ awaja añuparā.

³⁵ Cabero jīcāu ti macā macāācū quetiupau pūame caawajari majārē na jānarotiri bero, atore bairo na ĩñupū: “Yu yarā, ati macā Efeso macāāna tūgopeoya yu caīrjērē: Ati ūmrecōo macāāna nipetiro masiñama marī jūgūēō Artemisa caānimajūō yu wii templore marī cacotenucūrjērē. Cōrē bairo cabauo werico ūmrecōopu cañaatáco cūārē marī cacotenucūrjērē masiñama.

³⁶⁻³⁷ Ni jīcāu ūcū, ‘Tore bairo mee niña,’ caī mácūmi. Bairi tocārōā tie mujāā caīmecūrjērē jāñaña. Ánoa mujāā cañeatatana pūame marī cañubueri wii templo macāājē jīcā wāme ūnorē jerutiesupa. Tunu marī jūgūēō cūārē roro cō ĩ busupaiesupa. Bairi caroaro tūgoñajūgoyetiya mujāā caáparo jūgoye, roro mujāā caáperiparore bairo.

³⁸ Bairi Demetrio, aperā carē bairo capaariquēcuna cūā, noa ūnarē, ‘Roro caāna niñama,’ na caīasiaata, marī quetiuparā jueces tūpu tiere na quetibūjūrā ápáro. Topu na caápara, juez pūame na caīrjērē na busuqūēnobojagumi.

³⁹ Bairo bairoa, ape wāme mujāā caīgarije caāmata, ati macā macāāna quetiuparā na caneñaporipau ūnopu tiere na mujāā caquetibūjuro ñuña.

⁴⁰ Ati rāmu marī caātiere jicoquei marī cajānaeticōāta, tiere ĩnarī, ‘Efeso macāāna nipe-tiropu mawijioroa caawajacōā ñesēāpairā niñama,’ marī ĩ busujābujiorāma aperā. Bairi, ‘¿dope bairo bairi, bairo mujāā baijūgori?’ marīrē na cañjēñiñaaata, marī pūame dope bairo

na marī ymasīētībujorā. Ñe jūgori marī cabairique caāno cārōrē marī ī masīēna,” na īñupū ti macā macāācū quetiupau jīcāu topure canēñarīcārārē.

⁴¹ Bairo ī yaparori bero yua, na ábatacoarotiyupu.

20

Viaje de Pablo a Macedonia y Grecia

¹ Bairo risetiña capetiatato bero, ti macā macāāna Jesure catūgousari majārē na piijoyupu Pablo jīcā wāme ūnorē na quetībujū tusagu. Na quetībujū yaparo yua, na átaje uwiri bero, Macedonia yeparu acoásupu.

² To Macedonia netōácú, tocānacāpau macāāna marī yarā Jesure catūgousari majārē na cū cañrjē jūgori na tūgoña yerī űuo joroque na ásupu. Bairo na átinetoáti bero, Grecia yeparu etayupu.

³ Topure itiarā muipna āñupū to macāāna mena. Siriapu cūmua mena tunuágu cabaimi- atacu queti tūgoypu judío majā cūrē na capajīāga tūgoñarjērē. Bairo na caátigaroi, cū caátijūgoricarō Macedonia yepa, maapna ágatūgoñañupū tunu Pablo.

⁴ Yua, bairo cū caītūgoñaatatorea bairo topu ásupu. Cū mena bapacuti ásuparā Sópater, Berea macā macāācū, Pirro macū. Tunu aperā Aristarco, Segundojāā Tesalónica macā macāāna, bairi apeī Gayo, Derbe macāācū, bairi Timoteo, bairi aperā Tíquico, Trófimojāā Asia yepa macāāna cūā Pablo mena bapacuti ásuparā.

⁵ Na, marī yarā puame jāā jūgoye amā. Bairi yua, Troas macāpu jāā coteyupa.

⁶ Jāā puame, Pascua, pāārē cawauarije asuena na caugari bose rūmu bero, Filipos macāpu caāñimiatana cūmua mena jāā acoápú. Bairo aná, jīcā wāmo cānacā rūmu bero, Troas macāpu jāā etawu. Topure jāā āmu jīcā wāmo peti puca pēñirō cānacā rūmurī majū.

Visita de Pablo a Troas

⁷ Ape semana cajāājūgori rūmu caāno, marī Quetiupau cū cariariquere tūgoñanemorī pāārē pebatogarā jāā neñawū. Bairo jāā cabairo, Pablo puame marī yarā, Jesure catūgousari majārē quetībujūami. Cabusuri rūmu caāno águ baiwī Pablo. Bairi ti ñamirē yoaro, ñami recomacāpu quetībujū ānicōā recoawī mai.

⁸ Mai, jāā canēñarī arua puame jōbui puca arua buipū āmu. Tunu bairoa ti aruarure capee jīñaworique, na cajīñawoataje āmu.

⁹ Bairo Pablo jāārē cū caquetībujūāno, jīcāu cawāmau Eutico cawāmecucu ventana jorepu tūgo ruiwī. Nocārō yoaro majū Pablo cū caquetībujūroī, cawāmau puame wūgoa tāmūocoabauwī. Bairo wūgoa tāmūorī yua, toa cāninumuātī, puca arua buipū ñascoa ruiāmī yeparu. Bairo cū cañaátō, ti aruaru caāñiatana cū tupu ruiátī yua, cariaataacupure cū tūgā wāmno ropowā.

¹⁰ Pablo cūā ruiátī, cū buipū etanucārī, cū rupau ānatōrē newāmūowī. Bairo cū átiri, atore bairo na īwī cū yarārē:

—Tūgoñarīqūē paieticōāña; caticōāñami.

¹¹ Pablo cūrē cū cacatiroo bero, jāā wāmūcoápú tunu ti aruaru. Topu jāā caetaro, Pablo puame pāārē carecomacā pebatorī, jāā jūgogawī. Bairo átiri bero, jāā quetībujūnemowī tunu. Cabusuripau pu quetībujūñawī. Bairo quetībujū yaparo, acoámī yua Pablo.

¹² Caāmū cawāmau cañapajīātacu puamerē cacatipure cū neásupa cū ya wiipu. Bairo cū cacatiroo īñarī, to macāāna puame caroa yericuti nemomajūcōāñupā.

Viaje desde Troas a Mileto

¹³ Jāā puame jāā caāmeoātatore bairo Pablo jūgoye jāā ápú cūmua mena Aso macāpu, topu Pablore cū cotegarā. Pablo puame cū caágatatore bairo maapu ásupi.

¹⁴ Bairi Asopu jāā caāmeo bocáro bero, cūmua mena jāā, nipetirā jāā ápú Mitilene macāpu.

¹⁵ Mitilene caāñiatana cabusuri rūmu caāno Quío cawāmecuti macā tupu jāā netōápú. Bairo Quío macārē netōáná, ape rūmu cabusuri rūmu jāā etawu Samos cawāmecuti petaru. Bairi tunu jīcā rūmu bero majū jāā etawu Mileto cawāmecuti macāpu.

¹⁶ Pablo puame Jerusalén macāpu Pentecostés bose rūmurē netōgu patowācājāñuwī. Torecu, Asia yeparure yoaro tuagaemi. Tunu ti yepa macāā macā Efeso cūrē maagaemi.

Discurso de Pablo a los ancianos de Efeso

¹⁷ Bairi Mileto macāpu jāā caāno, na piijorotiwī Jesure catūgousari poa mena macāāna cabutoare.

¹⁸ Bairo cū cañjoatana na caetaro, atore bairo na īwī: “Mujāā caroaro majū mujāā masīña mujāā mena yu caátīñajērē. Asia yeparu yu caetajūgorica rūmurū caroaro mujāā mena cabaiñacū, āmerū cūrē bairoa yu baicōā āñiña mai mujāā menarē.

¹⁹ Yua, mujāā watoare marī Quetiupau cū carotirore bairo caátimajōcu āñirī di rūmu ūno, ‘Caāñimajūārē bairo ñiñaña,’ caī ūcārē bairo yu baiñesēāērē. Tunu camasā Dios yaye caroa

quetire na caátigousaetoi, tũgoña yapapuari yu otinucũwũ. Tunu bairoa judío majã roro yure na caátigarije jũgori popiye yu bai ãninucũña.

²⁰ Bairo popiye baimicãã, caroaro mujãã canetõparore bairo ï, mujããrẽ yu quetibujucõã ãninucũwũ tiere. Bairi noo mujãã canefnarõ ãnopu, o mujãã ya wiiripu cããrẽ tiere yu quetibujũñesẽãjãnaepũ.

²¹ Bairi yua, judío majã, judío majã caãmerã cããrẽ, 'Tũgoña qũenorĩ, caroaro ãña Dios mena,' na ñi quetibujũnucũmiwũ. Marĩ Quetiupau Jesũs mena na caátigõnatutuarore yu bonucũmiwũ.

²² "Bairi ãmerẽ yua, Espĩritu Santo yure cũ carotirije jũgori Jerusalẽpu águ yu baiya. Topu etau dope bairo yu cabaipere masĩtĩmicãã, topu yu ágya.

²³ Ati wãme jetore yu masĩña Espĩritu Santo yu cũ camasĩõrĩjẽ jũgori: Noo yu caquetibujũñesẽãrõpu cãrõ preso jorica wiirpu yu cũgarãma. Capee wãme popiye bairiquere yu átigarãma.

²⁴ Bairo roro yure na caátigamiatacããrẽ, yu tũgoñarĩqũẽ paietiya baiyua. Eperã caaturi majã atu netõgarã na cawẽpũrĩjẽ mena butiõro áyama. Tore bairo yu cãã yu cawẽpũrĩjẽ mena caroaro yu átigu yu caãni rãmu cãrõ. Camasãrẽ Dios cũ camairĩjẽ caroa quetire marĩ Quetiupau Jesũs yu cũ caquetibujuroticũrĩqũerẽ yu átipeyogaya.

²⁵ "Apeyera tunu caãnorẽ bairo mujããrẽ ñiña: Mujããtu ãcãpũ, Dios cũ carotimasĩrĩpau macããjẽrẽ yu quetibujũwu. Mujãã tiere yu caquetibujuricarã pugani yu mujãã ññanemoetigarã tunu.

²⁶ Bairi atore bairo mujããrẽ Igu ñiña: Yu buicũperigu Dios cũ carotimasĩrĩpau ni jĩcãũ ãcũ mujãã mena macããcũ topu cũ caãpericõãta.

²⁷ Nipetirije mujãã caátipee Dios cũ caborijere jĩcã wãme ãno rusaeto mujãã yu quetibujũwu.

²⁸ Bairo yu caĩrĩcãã ãnirĩ Efeso macããna Jesure caĩroari poa macããnarẽ caroaro na jũgoãtiãña. Jesucristo cũ carĩi rericaro jũgori peerõpu roro cabaibujoparãrẽ cũ canetõõrĩcããrẽ caroaro na jũgoãtiãña. Espĩritu Santo puame mujããrẽ ti poa macããna Dios yarãrẽ carũpoare bairo caãna, pastorea mujãã cũñũpũ. Bairi caroaro na coteya.

²⁹ Yu caátõ bero, aperã caĩtori majã, macãnucũ yaia cauwarãrẽ bairo caãna mujããtu etari roro mujãã átigarãma, Jesucristore caĩroari poa macããna cũ yayerẽ na cajãnaparore bairo ãrã.

³⁰ Jĩcããrã mujãã mena macããna cãã ricaati quetibujugarãma na cabuerije puamerẽ Jesucristo yarã na caátigousaparore bairo ãrã.

³¹ Bairi nipetirije mujãã caátigõnarĩjẽ mena tũgoñamasĩcõã ãña. Itia cãma majũ ñami, ãmureco cããrẽ mujãã nipetiro tocãnacããrẽ mujãã yu quetibujũwu. Mujãã cabaipere butiõro tũgoña yapapuari, yu otinucũwũ. Tiere masĩritieticõãña.

³² "Bairi yu bairãrẽ bairo caãna, ãmerẽ mujããrẽ ñiña: Marĩ pacu Dios caroaro mujããrẽ qũĩñacoteãto. Tunu bairoa cũ yaye marĩrẽ cũ camairĩjẽ queti cããrẽ mujãã ãroa ãninucũgarã tocãnacã rũmu. Dios puame caátimasĩ ãnirĩ marĩ yeripu cũ mena marĩ tũgoñatutuanemo joroque átimasĩñami. Tunu bairoa cũ yarã caroarãrẽ na cũ caĩjũgoyeticũrĩcãrõrẽã bairo nipetirijere átimasĩñami.

³³ Di rãmu ãno aperãrẽ jutii, dinero ãnie cããrẽ yu majũ yaye caãnipere na yu jẽni patowãcõẽpũ.

³⁴ Caroaro majũ merẽ mujãã masĩña mujãã mena ãcũ, yu caátĩãnajẽrẽ. Yu majũ yu capaarije wapa mena nipetirije yu, yu mena macããna cãã jãã caborije ãnierẽ jãã bõcawu.

³⁵ Bairo yu caátĩãnajẽrẽ ññacõrĩ, caroaro paarique cutajere, bairi cabopacarãrẽ caroaro marĩ cajuãtĩmasĩpree cããrẽ mujãã masĩwũ. Atore bairo marĩ Quetiupau cũ caĩrĩqũerẽ tũgoñarĩ bairo yu ápu: 'Aperã mu cabopacarijere na cajoata, useanirĩ mu ãniña.' Yu puame aperãrẽ, na cabopacarijere mu cajoata roque, Dios puame netõjãñurõ useani tũgoñarĩqũerẽ mu jogumi," na ï quetibujũwĩ Pablo cabũtoa camasĩrã Efeso macããnarẽ.

³⁶ Bairo na ï yaparo yua, rũropaturi mena etanumurĩ na, nipetirã mena Diore na jũgojẽniwĩ Pablo.

³⁷ Bairo cũ cajũgojẽni yaparoro bero, nipetiro to macããna tũgoña yapapuarique mena cũ ãpũ, cũ pabario átiri otiwã.

³⁸ "Ati yepare marĩ cacatiri yũteare mujãã pugani yu mujãã ññanemoetigarã," Pablo na cũ caĩtajere tũgoñarĩ, butiõro yapapuawã. Cabero cũ caátõ, peta cũmuapu cũ bapacutitusarãmã yua.

¹ Marī yarā Jesure catūgousari majārē na átáje uwiri bero, cūmua mena jāā acoápu Cos yucuroaru. Cabusuri rāmu caāno Rodas yucuroaru jāā ápu. Ti yucuroai áná, Pátara macāpu jāā etawu.

² Bairi Pátara macāpu āna, cūmua capairica Fenicia yeparu caátiare jāā etawu. Tiare etari yua, tia mena jāā ápu tunu.

³ Bairo áná, Chipe yucuroare jāā ĩñajowu. Caācō nūgōā macāā nūgōā ruame ti yucuroare jāā netōápu, Siria yeparu áná. Ti cūmua macāāna apeye ũnierē Tiro macāpu na cacūgaro jūgori ti macā petapu jāā rocatuetau.

⁴ Bairo ti macāā petapu rocatuetau yua, to macāāna Jesure catūgousari majārē jāā bocāwu. Narē bocári bero, na mena jāā tuawu ĩcā wāmo peti puḡa pēnirō cānacā rūmurī majū. Na ruame, Espiritu Santo cū camasīōrjē jūgori, “Mna, ápericōāña Jerusalēru. Roro mu átirema,” qūiwā Pablore.

⁵ Bairo na caīmiatacūārē, ĩcā wāmo peti puḡa pēnirō cānacā rūmurī canetōrō jāā ápu tunu. Bairo jāā caátó, na nipetiro na nūmoa, na pūnaa mena ti macā tūniru jāā bapacuti tūsarámá. Bairo topu jāā na cabapacuti átó, peta paputiropu ruropoturi mena etanumurī Diore jāā jēniwū.

⁶ Jēni yaparori bero, na átáje uwiri, cūmua caparicaaru jāā ájāācoaru. Jāārē caīña usaratātana ruame tunucoámá na wiiripu.

⁷ Ria capairiyare jāā caāñesēājānaparo jūgoye, ti macā Tiroi áná, Tolemaida cawāmecuti macāpu jāā etawu. Ti macāpu aperā marī yarā Jesure catūgousari majārē na jāā bocāwu. Na mena topu ĩcā rāmu jāā tuawu.

⁸ Ape rāmu cabusuri rāmu caāno, ti macāi áná, Cesarea macāpu jāā etawu yua. Ti macāpu etari bero, Felipe Dios yaye quetire caquetibujñesēārī majōcu ya wiiru jāā tuawu cū mena. Felipe ruame apóstolea majārē cajuāti majā ĩcā wāmo peti puḡa pēnirō cānacāu majū caāna mena macāācū ĩcāū āmi.

⁹ Cū pūnaa bapariānacārā rōmirī cawāmojiyaena cawāmarā āna. Na, rōmirī ruame Espiritu Santo cū camasīōrjē jūgori Dios yaye quetire caquetibujmasīrā āna.

¹⁰ Capee rūmurī Felipe ya wiire jāā caāno, ĩcāu Judea yeparu caāniatacu, Agabo cawāmecucu etawī jāā ture. Agabo cūā Espiritu Santo cū camasīōrjē jūgori Dios yaye quetire caquetibujmasī āmi.

¹¹ Bairo jāātu etari bero, Pablo yawē cinturón wērē nerī, cū majūā cū wāmorī, cū ruropori cūārē jiyatucōñawī. Bairo átiri bero, atore bairo jāā ĩwī:

—Espiritu Santo ruame atore bairo marī camasīō boyami: Judío majā Jerusalén macāāna atiwē upaure cū jiyari, cū jogarāma aperopu macāānarē, roro cū na caátiparore bairo ĩrā —jāā ĩ quetibujawī Agabo.

¹² Bairo cū caīrō tūgo, jāā, Cesarea macāāna cūā, “Bairi Jerusalēpu mu áperigu,” butiuro cū jāā ĩniwū Pablore.

¹³ Bairo jāā caīmiatacūārē, atore bairo jāā ĩwī Pablo:

—¿Dopērā tūgoña yapapuari yure mujāā otiyati? Bairo tūgoñarā, yu cūā yu yapapuanemo joroque mujāā átiya. Yua, Jerusalēpu Jesucristo yayere yu caquetibujarije jūgori yure na cajiyaapeere yu uwietiya. Tunu bairoa yure na capajāapeere yu uwietiya —jāā ĩwī Pablo.

¹⁴ Bairi jāā ruame dope bairo qūinetōmasīētīrī, atore bairo jāā ĩwī:

—Toroque, Dios cū caborore bairo cū baiáto.

¹⁵ Bairo ĩ yaparori bero yua, jāā yaye apeye ũnierē jāā qūēnowū. Tiare qūēno yaparo, jāā acoápu Jerusalén macāpu yua.

¹⁶ Bairo jāā caátó, ĩcāārā Cesarea macā macāāna marī yarā Jesucristore catūgousari majā jāārē bapacuti āmá. Na ruame jāā jūgoámá ĩcāu Chipe yucuroaru caānimirīcū, Mnasón cawāmecucu ya wiiru. Mnasón ruame tirāmurū Diore catūgousajūgoricu āmi. Cūā, Jerusalēpu jāā caāno, “Yu ya wii mujāā tuagarā,” jāārē caipau āmi.

Pablo visita a Santiago

¹⁷ Jerusalēpu jāā caetaro, marī yarā Jesucristo catūgousari majā useanirīqūē mena jāā bocāwā.

¹⁸ Ti rāmu cabusuri rāmu caāno, jāā mena ámi Pablo cūā Santiago ya wiiru. Topu nipetiro, cabutoa camasīrī majā cūā āñupā.

¹⁹ Pablo ruame na jēni yaparori bero, judío majā caāmerā watoa cū caāno Dios cū camasīrjē jūgori Pablo cū caátaje caāno cārōrē na quetibujawī.

²⁰ Bairo cū caīrō tūgori bero, Diore cū basapeowā. Basapeo yaparori, atore bairo qūiwā Pablore:

—Jāā yau, tūgopeoya mai jāā caīrjērē: Jāā mena macāāna capāārā miles majū Jesure catūgousarā niñama. Na nipetiro Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē butiuro marī caáticōā ninucūrōrē boyama.

²¹ Atore bairo m̄ caátaje quetire t̄goyupa: “Marī yarā judío majā ape yeparu caānarē Moisés ānacū cū caroticūrīq̄ūrē na ĩroarotietiyami Pablo. Na pūnaa cūārē na rupau macāājērē yisetarotietiyami. Marī judío majā marī caátinucūrōrē bairo ātirotietiyami,” na m̄ caīrīq̄ūrē quetire t̄goyupa.

²² Bairo m̄rē na cabus̄pairoi, ḡdope bairo p̄ame marī caáto to űuñati? Yoaro mee t̄gogarāma ati macāp̄u m̄ caānierē.

²³ Bairo p̄ame m̄ caáto űubujoro: Jāā watoare niñama baparıcānacāū caūmua Diore na caīrīcārōrē bairo caátıyaparoparā.

²⁴ Toreca, na mena áćıja templo, Dios ya wiipu. Topu judío majā caroarā ānigarā Dios cū caīñajoro na caátinucūrōrē bairo m̄, m̄ mena caáná cūā, mujāā átigarā. Tunu sacerdote majā mujāārē na caátıbojarıjere m̄ majū na m̄ wapatıbojaga. Bairo m̄ caáto j̄gorı na poare juarerotırı bero, “Merē Diore marī caīrīcārōrē bairo marī ātı yaparoya,” ĩ masıgarāma yua. Bairo narē m̄ caátıbojarore ĩnarı, camasā p̄ame, “Pablo cū caátıjere na cabus̄pairıje carıape mee niña. Cū cūā rıta, Moisés ānacū cū caroticūrīq̄ūrē ĩroayami,” ĩ masıgarāma.

²⁵ Apeyera tunu judío majā caāmerā Jesure caıroarā na caátıpeere, merē atore bairo na jāā quetıbujowu: “Camasā na caweericarārē ĩroarı, waıbıtoa riire na cajoemuḡorıje carusarıje űnierē ugaeticōāña. Tunu bairoa waıbıtoa wāma wāı pajıārıcārı riire ugaeticōāña. Na riı cāārē etıeticōāña. Tunu bairoa carōmia, o caūmua mena roro ātıepeeticōāña,” na jāā ĩ quetıbujowu —q̄ıwā Santiagojāā Pablöre.

Arrestan a Pablo en el templo

²⁶ Bairo cū na caıatato bero, cabusuri r̄mu caāno, Pablo p̄ame na caıatatore bairo caūmua baparıcānacāūrē na j̄goāmı templo wiipu. Topu eta, judío majā caroarā ānigarā Dios cū caīñajoro na caátinucūrōrē bairo amá. Bairo ātı yaparori bero, ti wıı macāāna sacerdote majārē na quetıbujawı Pablo Diore na caīrīcārōrē bairo na caátıyaparopa r̄mu caetaparore. Tunu na caāno cārōp̄na ovejare Diop̄re cū na capajıājorotıpa r̄murē na quetıbujawı Pablo sacerdote majārē.

²⁷ Bairo ti r̄murı jıcā wāmo petı puga p̄enırō cānacā r̄mu caetaparo j̄goye, aperā judío majā Asia yeparu caatıatana p̄ame Pablo templo wiipu cū caāno q̄ıñañupā. Bairo q̄ıñarı yua, na mena macāānarē roro na awaja mecūō joroque na āma. Bairo ātıri yua, nıpetıro cū patırocapeawā.

²⁸ Bairo cū patırocapearı, atore bairo ĩ awajawā: “jāā yarā ĩsraelıta majā, ānırē jāā juñeña! Cūā niñami nıpetıropu macāāna camasārē ricaatı jeto caquetıbujıñesēānucū. Moisés ānacū cū caroticūrīq̄ūrē roro majū ĩbus̄nucūñami. Atı wıı Dios ya wıı cūārē bairo roro majū ĩ bus̄pınucūñami. Bairı āmerē tunu nemojāñurō roro ātıga, grıego majārē na j̄goatıupi atı wiıp̄re. Bairo cū caátoı, atı yepa caānimajūrı yepare royetuyami,” q̄ıñtuti awajawā.

²⁹ Maı, caj̄ogoyepu Efeso macāācū judío majā ya caāmeı Trófımo cawāmec̄ucu Pablo mena cū caāno q̄ıñañupā ti macāp̄u. Bairo caıñarıcārā ānırı, “Grıego majā mena atıupi templo wiıp̄re Pablo,” q̄ı t̄gogñawā, m̄nana.

³⁰ Bairı ti macā macāāna nıpetırā roro awaja mecūcōā āma. Bairo awaja mecūrı, c̄tu atıetarı, cū ñewā. Cū ñee yua, templo wıı macāp̄u cū weámá. Bairo cū ātıri, ti wıı jopeerıre jıcoqueı bıarotıwā.

³¹ Pablöre cū na capajıāgarıpaua, “Jerusalén macā macāāna nıpetıro roro awaja mecūcōāma,” ĩr̄ıq̄ūrē quetire t̄goyupi romano yaı pajıārı majā poa quetıupau p̄ame.

³² Bairo tiere t̄gorı, cū āmua soldaua, aperā quetıuparārē na neñorı, na mena atıa asıpi caawajarı majā t̄pu. Bairo romano yaı pajıārı majā poa quetıupau cū soldaua mena cū caetaro ĩnarı, Pablöre cañerı majā p̄ame cū pajānawā.

³³ Soldaua quetıupau p̄ame Pablo t̄pu eta, cū āmua soldauare na ñerotırı, cū jıya rotıwı Pablöre p̄gawē āpōā wēērı mena. Bairo cū na caáto bero, atore bairo camasārē na ĩ jēñıñawı: “¿Ānia, ñamu majōcu cū āñıñati? ¿Ñe űnie carorıjere cū ātıati?” na ĩ jēñıñawı.

³⁴ Bairo cū caıjēñıñarō t̄go, jıcāārā na mena macāāna jıcā wāmerē ĩ awajawā. Aperā cūā ape wāmerē ĩ awajawā. Bairı quetıupau p̄ame dope bairo na cabajıgoatıjere t̄gobōca masıēmi. Bairo t̄gobōca masıētırı yua, cū āmuarē na neārotıwı Pablöre cuartel na caāni wiipu.

³⁵ Bairo Pablöre caneáná soldaua na ya wıı jopeere wāmuatatore etarı yua, Pablöre cū pusawā, camasā butıoro cūrē roro na caátıgarıje j̄gorı.

³⁶ Nıpetıro Pablöre na caneáto caıñausarā p̄ame, “ıcū riácuátoı!” butıoro ĩ awajawā.

Pablo se defiende delante de la gente

³⁷ Bairı na ya wiıpu Pablöre na cactıgarıpaua, atore bairo q̄ıwı Pablo romano yaı pajıārı majā poa quetıupaure grıego yaye mena:

—¿M̄ mena petoaca ya cabusuro m̄ boetıyati?

Bairo cū caīrō tūgo, atore bairo qūīwī quetiupau puame:

—¿Griego yayerē mu busumasīñati?

³⁸ Toroquere, ¿egipcio majōcū tirūmupare camasārē neñorī gobiernorē rocaḡu, cū ūmua soldaure cajūgopajīārīcū mee mu āniñati? ¿Mu mee baparicānacā mil majū pajīārī majā mena desierto cayucamanopu na mu jūgoñesēārī? —qūī jēniñañupū quetiupau Pablōre.

³⁹ Bairo cū caījēniñarō, atore bairo qūīñupū Pablō:
—Cū mee yu āniña. Yu, judío majā yau, Cilicia yepa caānimajūrī macā Tarsopu macāācū yu āniña. Bairi mai yure ānoa camasā mena yu busurotiya —qūīñupū Pablō.

⁴⁰ Bairo cū caīrō tūgo, soldaua quetiupau puame cū busurotiyupū. Toreca, Pablō puame ti jopere wāmuátatore etanucārī, cū wāmorīrē ñumugōrī na busujānarotiypu. Bairo cū caáto na cabusujānarō ñña, atore bairo na ññupū hebreo yaye mena Pablō:

22

¹ “Yu yarā, yu jūgocnare bairo caāna, yu pasnare bairo caāna cūā tūgoreoya yu cabairijere mujāārē yu caīpeere.”

² Bairo narē hebreo yaye mena cū cabusuro jūgori, netōjāñurō jīrīā busujānañuparā. Bairi Pablō puame atore bairo na ī quetibujunemoñupū tunu:

³ “Yu cūā judío majā yau yu āniña. Cilicia yepa macāā macā Tarsopu cabuiaricū yu āniña. Topu cabuiaricū nimicūā, ato Jerusalén macāpu na cabutoricū yu āniña. Yure cabuericū Gamaliel āmi camasī majū. Marī ñicūjāā ānanarē Moisés cū caátiroticūrīcā wāme cārō jīcārō tānia yu buewa. Yu catūgoñarījē nipetirije mena Dios marīrē cū caroticūrīqūērē yu catūgoñamasīrō cārō yu ātinucūwū, mujāā nipetirā āme ati rūmūrīrē majāā caātīānorē bairo.

⁴ Mai, cajūgoyerupe cawāma quetire catūgousari majārē popiye na baio joroque na yu āpu. Narē yu ātipajīāregawu. Bairi narē ñee, preso jorica wiipu na yu jorewu noo caūmua, o carōmia caānarē.

⁵ Sacerdote majā quetiupau, bairi nipetirā cabutoa camasīrī majā cūā torea bairo masīñama yu caátajere. Nana, ‘Narē ñeña,’ ĩrīcā cartare qūēnorī, Damasco macāpu yu jowā, marī yarā judío majā tpu. Bairo yure na cajoro, topu yu āpū Jesucristore catūgousari majārē macāū ācū. Narē ñee atīri, ato Jerusalén macāpu roro na ātigu, bairo yu bomiwā.

Pablo cuenta su conversión

(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶ “Bairo yu caborije caānimiatacūārē, Damasco caātīwāpu yu caáto caānoa, ti macārē yu caetagarō majū, pasaribota caāno, caasiyarije majū ūmurecōopu caatīe yutu asiya etawu.

⁷ Bairo yutu caasiyataro yu, yepapu yu ñacūmucopu. Bairo yepapu ācū, atore bairo yure jīcāū cū caībusuocajorore yu tūgowu: ‘Saulo, Saulo, ¿dopēī yure mu pesucatiyati?’

⁸ Yu puame, ‘Quetiupau, ¿ñamu ūcū mu ānicuti?’ cū ñi jēniñawū. Bairo yu caīrō, atore bairo ññemowī tunu: ‘Yu, Jesús Nazaret macāācū yu āniña. Roro yu ātigu, mu causana yu āniña,’ ñiwī.

⁹ Yu mena caáná puame tie caasiyarijere ĩñarī, acuanetōcoama. Bairo caasiyarijere ĩñamirācūā, yure caī cū cabusuocajorijere tūgoesupa.

¹⁰ Tunu atore bairo cū ñi jēniñanemowū: ‘Yu Quetiupau, ¿ñerē yu caátiere mu boyati?’ Bairo yu caīrō, atore bairo ñiwī: ‘Wāmunucārī, mu caatī macā Damascopu ācūjā. Topu mu quetibujugarāma mu caátipee nipetirijere,’ ñiroyawī Jesús.

¹¹ Caasiyabatorijere yu caīñacānamuátato jūgori, yu puame ñiñamasīrēpū. Torena, yu mena macāāna Damascopu ānā, wāmo mena yu tūgā amā.

¹² “Ti macāpu āñupī jīcāū caūmu Ananías cawāmecucu. Cū puame butiōro Diore caīroacu āmi. Tunu bairoa Moisés ānacū cū caroticūrīqūē cūārē catūgousari āmi. Bairi, Damasco macāāna judío majā tocānacūā, ‘Caroū niñami Ananías,’ na caīnucūū āmi.

¹³ Bairi Ananías puame ti macāpu yu caetaatato bero, ñiñau etawī. Bairo etari, atore bairo ñiwī: ‘Saulo, yu yure bairo caācū, caīñamasīrēñimiatacu, ĩñamasīña tunu.’ Bairo cū caīrō, jicoquei ñiñamasīcopu tunu.

¹⁴ Cabero atore bairo ññemowī: ‘Dios, marī ñicūjāā ānana na caīroaricu puame mu beseyupi, Dios cū caátipeere mu camasīparore bairo ī. Tunu bairoa cariape caācure ĩñarī, tunu cū caīrījē cūārē mu catūgousaparore bairo ī, mu beseyupi Dios.

¹⁵ Bairi mu puame cū cabesei āñirī, tocānacū camasā noo na caānopu, mu caīñarīqūē, mu catūgorique cūārē caquetibujūñesēāpaua mu ānigu.

¹⁶ Bairi āmerē jicoquei bautiza rotiya marī Quetiupau ya wāmerē ĩrī, roro mu caátajere Dios cū camasīrīparore bairo ī, ñi quetibujawī Ananías.

Pablo cuenta cómo fue enviado a los no judíos

¹⁷ “Tie cabaiátato bero, yu, Damascopu caānimiatacu, yu tunuapū ati macā Jerusalēpu. Atopu etari bero, ati wii templo wiipu ñubueācū, qūēguericarore bairo Jesure cū ñiñawū.

¹⁸ Atore bairo ñiwí Jesús: ‘Ati macã macãna yu caatiãnierê na mu caquetibujugarijere tãgousagaetigarãma. Bairi jicoquei ati macã Jerusalêrê witiweyo ácúja.’

¹⁹ Bairo cã caĩrõ tãgo, atore bairo cã ñiwã: ‘Yu Quetiupau, aperorõ macããnarê yu quetibuju uwijãñuã. Na pũame, natu ãcũ yu caátajere masĩrãma. Nipetiroõ na cañubueri wiiri sinagogare etari, murê catãgousarãrê preso jorica wiipũ na yu cũrerotiũ. Tunu na yu baperotiũ.’

²⁰ Tunu bairoa mu yaye quetire caquetibuju Estebãrê na capajãrocaripare yu cãã yu ãmu. ‘Ñujãñuã bairo na caato,’ ñi tãgoñawũ yu cãã. Yuã, cãrê capajãrã jutii cabui macããjêrê yu coteãmũ, cã ñiwã Jesure.

²¹ Bairo yu caĩrõ tãgomicãã, atore bairo ñinemowĩ tunu: ‘Ácúja. Apero cayoarõ macããnarê caquetibujupãmurê jogũ yu átiya, ñinemowĩ Jesús.’

Pablo en manos del comandante

²² Tipau narê cã caquetibujuro bero, tocãrõã Pablo cã caĩrĩjêrê tãgojãnañuparã judío majã. Bairo tãgojãnarĩ, atore bairo i awajajũgoyuparã tunu: “¡Áni, cã cacatinemorõrê jãã boetiya! ¡cã pajĩyasio rocaratiya!” i awajayuparã.

²³ Bairo awajacõãniĩ, na jutii cabui macããjêrê tuweri jeeyaye iñoñuparã. Tunu bairoa ñerĩ mena jõbuipũ wẽẽmugõ joyuparã. Bwtiorã asiarã bairo ásuparã.

²⁴ Bairo na cabairo iñarĩ, quetiupau comandante pũame soldaua ya wiipũ Pablõre na cũrotiyupũ. Topũ cã ãmũarê na baperotigayupũ Pablõre. Pablo pũame dope bairo roro cãrê na cañjũgoatajere, “Yũre cariape tiere cã quetibujuaato,” i, cã baperotigayupũ soldaua quetiupau.

²⁵ Bairo Pablõre cã jiyari bero, cã na cabapẽparo jũgoye Pablo pũame comandante rocajãñurĩ caroti capitã, topũ caãcãrê atore bairo qũĩ jẽniñañupã:

—Yuã, romano majõcu yu ãniña. Bairi, roro yu caátajere bocãñaẽtĩmirãcãã, ¿yũre mu baperoti masĩñati?

²⁶ Bairo cã caĩrõ tãgo, capitã pũame ásupũ cã quetiupau comandante tũpũ. Cã tũpũ etari, atore bairo qũĩñupũ:

—Jãã mu cabaperotiatacu, romano majõcu niñami. Bairi caroaro tãgoñajũgoyetiya cãrê mu caãtipeere.

²⁷ Bairo cã caĩrõ tãgo, quetiupau comandante pũame Pablo tũpũ ásupũ. Cã tũpũ etari yua, atore bairo qũĩ jẽniñañupã:

—¿Cariapẽ, romano majõcu mu ãniñati?

Bairo cã caĩrõ, Pablo pũame qũĩñupũ:

—Cã majũã yu ãniña.

²⁸ Bairo cã caĩrõ tãgo, bairo qũĩñupũ comandante tunu:

—Yuã, romano majõcu ãniñũ, pairo majũ dinero mena na yu wapatirewũ.

Pablo pũame atore bairo qũĩñupũ:

—Yu roque romano majõcũre bairo cabuiaricũ yu ãniña.

²⁹ Bairo Pablo na cã caĩrõ, uwiri cãrê cabapẽgamiatana pũame witicoásuparã. Quetiupau comandante cãã, “Romano majõcu yu ãniña,” Pablo cã caĩrõ tãgori, Pablõre roro cadena mena cã cajiyarotiatajere tãgoña uwijãñuñupũ.

Pablo ante la Junta Suprema de los judíos

³⁰ Ti rãmu busuri rãmu caãno, quetiupau comandante pũame, dope bairo judío majã cãrê na caĩbusupai jũgoatajere cariapẽ masĩgu, Pablõre na cajiyaaatajẽ ãpõã cadena wẽẽrĩrê na õwãrotiyupũ cã ãmũarê. Cũ õwãroti yaparori bero, sacerdote majã quetiuparã, bairi nipetiro Junta Suprema macããnarê na ñeñarotiyupũ. Na canẽñapetiro yua, Pablo preso jorica wiipũ caãniatacure wiyori bero, natu cã neásupũ, nipetiro cãrê na caññajoropũ.

23

¹ Bairi Pablo pũame Junta Suprema macããnarê na iñapeori, atore bairo na iñupũ:

—Yu jũgõcũarẽ bairo caãna, yu cacatiri rãmu cãrõ Dios cã caññajorõ nipetirije cã cabori wãmerê yu átinucũña. Bairo yu caatiãnierê tãgoñarĩ, tãgoñarĩqũẽ pairi mee yu ãnicõãña —na iñupũ.

² Bairo cã caĩrõ tãgo, Ananías, sacerdote majã quetiupau pũame Pablõta caãnarê Pablo riserore na parotiyupũ.

³ Pablo pũame atore bairo qũĩñupũ:

—¡Caĩtopai mu ãniña! Mu roquere popiye mu baio joroque mu átigami Dios. Yu caátajere tãgori, “¿Moisês ãnacũ cã caroticũrĩqũẽrê bairo cã átiãnimiñati?” ñi besegamicãã, mu pũame roque cã caroticũrĩqũẽrê catãgõsaecũre bairo mu átiya, bairo yu riserore mu caparotiata.

⁴ Bairo cã caĩrõ tãgori, to caãna pũame qũĩñuparã Pablõre:

—Roro cã mitutiya sumo sacerdote, Dios cã caquetibujanetõrotiricure.

⁵ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ñũpũ:

—Yũ yarã, yũ masĩetĩapũ ãni sumo sacerdote cũ cañierẽ. Masĩrũa, bairo cũ ñietibujioatacu. Dios yaye busurica tutipũ caãrẽ atore bairo ñña: “Mũjãã ya macã macããcũ quetiuparũe roro qũĩetĩcõãña,” ñña —na ñũpũ.

⁶ Mai, to macããna Junta Suprema macããna jĩcããrã fariseo majã ãñũparã. Aperã saduceo majã ãñũparã. Bairo pũga poa macããna na cañierẽ ññamasĩrĩ, busurique tutuaro mena atore bairo na ñũpũ Pablo:

—Yũ yarã, yũ cũã fariseo poa macããcũã yũ ãñiña. Yũ rasũjãã cũã ti poa macããna ññĩama. Camasã cariacooatana tunu na cacatirijere cariape yũ tũgoya yũ cũã. Bairo tiere cariape yũ catũgoro jũgori, ññĩabeserã átiyama ati rũmũrẽ —na ñũpũ Pablo.

⁷ Bairo Pablo cũ caĩrõ, jicoquei fariseo majã, aperã saduceo majã mena ãmeo busurique netũgayũparã na majũ. Bairo na caãmeo ñrõĩ yua, jĩcãrõrẽ bairo tũgoñamasĩsũparã canẽñamiatana pũame.

⁸ Mai, saduceo poa macããna pũame, “Cariacoatana tunu catimasĩetĩñama camasã,” caĩrĩ majã ãñũparã. Tunu bairoa, “Ángelea majã, bairo wãtĩ yeri pũna cũã mánama,” caĩtũgoñarĩ majã ãñũparã. Bairo na caĩtũgoñamiatacũãrẽ, fariseo poa macããna pũame, tie nipetiri wãmerẽ cariape catũgori majã ãñũparã.

⁹ Torena, nipetiro to macããna ñ awaja mecũcõãñũparã, ãmeo busunetũgorã. Bairo na caawajamecũrõĩ yua, jĩcããrã Moisés ãnacũ cũ carotĩcũriqũerẽ cajũgobueri majã, fariseo poa macããna wãmunucãrĩ, atore bairo qũĩñũparã:

—Ñña, ñe ñnie buicũperiyami, jãã catũgoñaata. Ángel, o apei Diotu macããcũ ñcũ cũ caĩrĩjẽrẽ tũgoricũmi —qũĩñũparã.

¹⁰ Bairo butiuro na caãmeowajãnoĩ, quetiupau comandante pũame, “Pablora cũ pajĩãrema,” ñ tũgoña uwiyũpũ. Bairi cũtu na joyũpũ cũ ãmũarẽ, camasã watoapũ Pablo caãcũrẽ cũ wiyori, cuartel, soldaua ya wiĩpũ na neápãro tunu ñ.

¹¹ Ape rãmũ ñami caãno, marĩ Quetiupau pũame Pablora buiaetari, atore bairo qũĩñũpũ: “Pablo, ato Jerusalén macãpũ yũ yaye quetire mũ caquetibũjũnucũatatorea bairo Roma macãpũ cũãrẽ mũ caquetibũjũro yũ boya. Torecũ, yũ mena tũgoñatutuaya,” qũĩñũpũ marĩ Quetiupau Pablora.

Planes para matar a Pablo

¹² Cabusuri rãmũ caãno jĩcããrã judío majã, “Pablora cũ marĩ pajĩãrococõãgarã,” jĩcãrõrẽ bairo tũgoñarĩ ãmeo ñ busũyũparã. Tunu bairoa, “Pablora marĩ capajĩãparo jũgoye ugaeti, etieti marĩ átigarã. Cãrẽ marĩ capajĩãetĩcõãta, marĩ pũamerẽ cũ pajĩãreãto Dios,” ñũparã.

¹³ Bairo caãmeo ñrã, caũmũa cuarenta netõrõ ãñũparã.

¹⁴ Bairi na pũame ásũparã sacerdote majã quetiuparã, bairo judío majã cabutoa camasĩrĩ majã tũpũ. Na tũpũ etari, bairo na ñũparã:

—Atore bairo jãã ãmeo ñãpũ: “Pablora cũ marĩ capajĩãparo jũgoye marĩ ugaetigarã. Marĩ caĩrõrẽ bairo marĩ caãpericõãta, marĩ pũamerẽ cũ pajĩãreãto Dios,” jãã ñãpũ.

¹⁵ Bairi ãmerẽ mũjãã, aperã mũjããrẽ bairo caãna Junta Suprema macããna mena atore bairo mũjãã ãpa: Quetiupau comandantere cũ quetijoya, ñamirõcã Pablo mena cũ apãro ñrã. “¿Dope bairo Pablora camasã na caĩbusũpaijũgoriquere cariape caroaro mena jãã camasĩparore bairo ñrã, jããtu cũ mũ neapã tunu?” cũ mũjãã ñtojowa —na ñrotiyũparã caũmũa.

¹⁶ Bairo na caãtigamiatacũãrẽ, Pablo pãmocũ pũame tũgoyũpũ roro cũrẽ na caãtigarijere. Tiere tũgori yua, soldaua ya wii cuarterũ acoásũpũ, cũ mecãpũrẽ tiere quetibũjũ ãcũ.

¹⁷ Topũ etari, cũ mecãpũ Pablora cũ quetibũjũyũpũ tiere. Bairo tiere tũgo, Pablo pũame jĩcãũ capitãjãã mena macããcũrẽ cũ piijori, atore bairo qũĩñũpũ:

—Ñni, caũmũ quetiupau comandante mena jĩcã wãme busũgaupũ. Bairi cũtu cũ neácũja.

¹⁸ Bairo cũ caĩrõĩ, capitãn pũame caũmũrẽ cũ neásũpũ quetiupau comandante tũpũ. Bairo qũĩñũpũ:

—Pablo marĩ preso jorica wiĩpũ caãcũ yũ piijori, ãñirẽ mũ tũpũ yũ neatĩ rotiyami. Cũ pũame mũ mena jĩcã wãme busũgaupũ.

¹⁹ Bairo cũ caĩrõ tũgo, quetiupau comandante pũame caũmũrẽ wãmo mena cũ tũgãátĩ, camasã na catũgoetopũ atore bairo qũĩ jẽniñañũpũ:

—¿Ñe ñnie quetire yũ quetibũjũgũ mũ baiati? —qũĩ jẽniñañũpũ.

²⁰ Caũmũ pũame bairo qũĩñũpũ:

—Judío majã jĩcãrõrẽ bairo tũgoñarĩ, bairo mũ caãto boyama: Ñamirõcã Junta Suprema tũpũ Pablora mũ cajũgoátõ boyama. Bairo bori, “Dope bairo Pablora camasã na caĩbusũpaijũgoriquere cariape caroaro mena jãã camasĩparore bairo ñrã, jããtu cũ mũ neapã,” mitojogarãma.

²¹ Na pũame caũmũa cuarenta netõrõ majũ yasioro Junta Suprema macããna tũpũ Pablo cũ caetaparore cotegarãma. “Pablora cũ marĩ capajĩãparo jũgoye, etieti, ugaeti, marĩ baigarã.

Marī caīrōrē bairo marī caápericōāta, marī puamerē cū pajīāreáto Dios,” na caāmeoīrjērē yu tūgoápu. Bairo āmerē Pablore cū yucōā āna baiyama, cū pajīāgarā. Mū puame narē, “Jan, cū yu neāgu Pablore mujāā tpu,” na mū caīpee jetore coterā baiyama. Bairo mū puame cariape na tūgoeticōāña —qūīñupū Pablo pāmocū quetiupau comandantere.

²² Bairo cū caīquetibujurijere tūgo, comandante puame, “Aperārē na mū quetibujepa yu mū caīrjērē,” qūīñupū. Bairo qūīrī bero, cū tunuárotiyupū cū, caāmurē.

Envían a Pablo ante Félix el gobernador

²³ Cabero quetiupau comandante puame cū rocajāñurī carotimasīrā capitájāā puagarārē na piijori atore bairo na īñupū: “Marī āmua soldauare na qūēnoyurotiya. Āme űami nueve de la noche caāno Cesarea macāpu Pablore na caneátō yu boya. Bairo cū mena caáparārē doscientos majū rupo mena caáparā, bairo setenta majū caballoa bui capesarā, bairo doscientos majū āpōā besuro cacūgorā, na mujāā qūēnoyuwā āme űami Pablo mena caáparārē,” na īñupū comandante cū āmua capitájāārē.

²⁴ Bairo na īrī bero, caballoa, Pablo cū capesaáparā cūārē na qūēnoyurotiyupū. Tunu bairoa, “Aperā dope bairo Pablore cū áti pajīāmasīā mano caroaro mena Félix quetiupau gobernador tpu cū mujāā neápá,” na ī quetibujuyupū capitájāārē comandante.

²⁵ Na ī quetibujū yaparori, atore bairo ī woarica pūrōrē na mena joyupu:

²⁶ “Yu, Claudio Lisias, mū, Félix nocārō carotimasīrē ati carta mena murē yu quetibujujopa mai. Mū yu űurotiya.

²⁷ Judío majā puame āni Pablore űerī, cū pajīāgamiñupū. Bairo na caátigamiatacūārē, aperā, ‘Romano majōcu niñami,’ na caīrjērē tūgorī, yu puame yu āmua mena cū yu wiyou etawū.

²⁸ Cabero dope bairo cūrē na caībusupajjūgoatajere masīgu, judío majā Junta Suprema macāāna tpu cū yu neápá.

²⁹ Topū cū yu cane etaro, judío majā puame na majū na carotirique jetore cū busuwā. Bairo cūrē pajīārīqūē űnierpa mamū. Tunu bairo preso jorica wiipū cūrē jāā cacūpee űnie cūā mamū. űe jūgori bairo jāā átimasīrēpū cūrē.

³⁰ Bairo āmerē yu queti tūgoapu judío majā Pablore tunu na capajīāga ānierē. Bairo tūgorī, cū yu joya mū tpu. Tunu bairoa cū caátiere cabusupairārē, ‘Mujāā majūā Félix tpu áti, mujāā caīgarijere cū catūgoro, busuqūēnorájá,’ na űiña. Tocārōā űiñā.”

³¹ Bairo cū āmua soldaua puame comandante cū caīatatorea bairo ti űami caāno, cū neásúparā Pablore Antípatris macāpu.

³² Bairo caátána yua, ti űami cabusuetaro īña, soldaua rupori mena caáná puame tunucoásúparā na ya wīi cuartel wiipū. Caballoa bui pesari caáná jeto netōásúparā, Pablo mena Cesarea macā āná.

³³ Cesarea macāpu etari bero, ti cartare quetiupau gobernadore cū nuniñuparā. Pablo cūārē cūtu cū cūñuparā.

³⁴ Ti cartare quetiupau gobernador puame īña yaparori bero, “¿Noo macāācū mū āniñati?” qūī jēniñañupū Pablore. Pablo puame, “Cilicia yepa macāācū yu āniñā,” qūīñupū.

³⁵ Bairo cū caīrō tūgo, atore bairo qūīnemoñupū tunu Pablore:

—Murē cabusujārī majā na caetaropū, mū cabairijere yu tūgogu mai —qūīñupū.

Bairo ī yaparori bero yua, caroaro cū āmuarē na īñaricanugōrotiyupū Pablore, quetiupau Herodes ya wiipū cū caānorē.

24

Defensa de Pablo ante Félix

¹ Jicā wāmo cānacā rūmurī canetōrō bero, Ananías, sacerdote majā quetiupau etayupu Cesareapure. Jicāārā judío majā cabūtoa camasīrā, bairo Tértulo cawāmecucu cajubusujāpau cūā na mena etayupu. Etari bero yua, quetiupau gobernadore qūīñarā ásuparā, Pablo cū caátajere busujāgarā.

² Bairo na caetaro, quetiupau Félix puame piijoyupu Pablore. Pablo cū caetaro īña, Tértulo puame atore bairo ī busujā jūgooyupu Félipure Pablore:

—Mū, jāā quetiupau gobernador mū carotimasīrjē jūgori caroaro jāā ānimasīña. Tunu bairoa ati yepa macāānarē camasī ānirī, caroa wāmerē na mū jūgo átiāniñā.

³ Bairo mū caátōi, jāā, nipetiropu macāāna cūā, “űujāñuñami marī quetiupau marī mena,” jāā īña, mū nocārō carotimasī majūrē.

⁴ Yoaro murē yu patawācō ānigaetiya. Bairo murē jāā caīgarijere caroaro mena jāā mū catūgoeoporore jāā boya bairāpu yaoro meeaca űno.

⁵ Āni, Pablo cawāmecucu jāā judío majā nipetirore butiuro quetibuju patowācōmawijio ñesēānucūñami. Bairo cū caato jūgori, jīcārōrē bairo tūgoñarī jāā ānimasētīña. Tunu bairoa 'nazarenos' na caīrī poa ricaati catūgoñarārē cajūgoātiācū ñīñami.

⁶ Tunu bairoa templo wiire roro majū ĩroaemi, ape majārē ti wiipu cū caneāgarīje jūgori. Bairo cū caātigarijere ĩñarī, cū jāā ñewū Pablore. Bairo cū ñerī bero, jāā judío majā jāā caātinucūrōrē bairo cūrē jāā ĩña besegamiwū.

⁷ Bairo jāā caātigamiatacūārē, quetiupau comandante Lisias puame jāā tūpu etari, tutuaro mena Pablore jāā ēmawī.

⁸ Bairo jāārē ēmarī bero, "Mujāā majūpu Félix tūpu átī, mujāā caīgarīje cū catūgoro busuqūēnorájá," jāā ĩwī. Mu majūpu cū jēñīñajite, atie nipetirīje cūrē jāā caībusujārījērē carīape bairo cabairījere masīgu — qūñūpū Tértulo, quetiupau Félix cawāmecucure.

⁹ Tértulo mena macāāna judío majā cūā nipetirā, "Cariape majū ĩñami Tértulo Pablo roro cū cabairījere," ĩñuparā.

¹⁰ Bairo na caīrō, quetiupau gobernador puame cū wāmo mena ñupuari Pablore cū busuwiyorotiyupu. Bairo cū caīrotiro, Pablo puame atore bairo qūñūpū:

—Mu, ati macā macāāna na caātiere caīñabesenucū mu āñīña capee cūmarī majū. Bairi useanirīqūē mena yu cabairīquere mu yu quetibujugu.

¹¹ Puğa wāmo peti rapore puğa pēñirō cānacā rāmārī netōcoaya merē Jerusalēpu Diore yu caīubuei etaatato bero. Tiere mu camasīgaata, na jēñīñajite aperārē.

¹² Bairo Jerusalēpu ācū, ni jīcāū ūcū apei mena yu cabusunetōgaro ĩñaecūmi. Tunu ni jīcāū ūcū aperārē na awaja mecūō joroque na yu caātajere ĩñaecūmi. Noo ūno templopū, o sinagoga ñubuerica wiirīpu, o ti macārē apeararīpu bairo yu caātiñesēārījērē ni jīcāū ūcū ĩñaecūmi.

¹³ Torena, ānoa Jerusalēpu caatīatana, yure caībusupairā puame, "Cariape ati wāme jūgori buicutiyami," mī quetibuju masētīñama.

¹⁴ Atie yu catūgoñarījērē murē yu quetibujuroa: Yu ñicājāā Diore na catūgousarīcarore bairo yu cūā cū yu tūgousaya. Bairo cū tūgousari yua, Dios ya tutīpu Moisés ānacū cū caroticūrīqūē nipetirīje, bairi profeta majā na caīquetibujucūrīqūē cūārē carīape yu tūgoya. Bairi Jesús caroa wāme cū caātīānrotīrīcarore bairo yu ātīānīnucūña. Tiera yure caībusupairā puame, "Cariape mee ñīña cū caīrījē," ĩ busupainucūñama.

¹⁵ Tunu yu cūā ānoarēā bairo, "Marīā camasā, caroarā caāna, carorīje caāna cūārē marī catiogūmi tunu Dios marī carīaro bero, marī ĩñabeseğu," ñi tūgoñaña.

¹⁶ Bairo caītūgoñau ānirī, yu cayeritutuaro cārō caroare yu ātīānīmasīnucūña, Dios cū caīñajorore, camasā mena cūārē.

¹⁷ "Bairo cabaiānirī, ape yerapu capee cūmarī cabaiñesēātacu, ati macā yu ya macāpu yu tunuetawu, cabopacarārē dīnero limosnarē na numīgu. Tunu bairoa Diore ñubueri, waībcu riire templo wiipu joemugōjogu, yu ya macāpu yu etawu.

¹⁸ Bairo Jerusalēpu ācū, judío majā caroarā ānigarā Dios cū caīñajoro na caātīrotīnucūrōrē bairo yu cūā yu āpu. Bairo ātī yaparorī bero yua, templo wiipu yu āpū, yu caātigariquere ātīacū. Bairi templopure jīcāūā, aperā caawajamecūrā na camano yu caāno, judío majā Asia yerapu caatīatana puame yu bocāetawā.

¹⁹ Topu yure caetarīcarā na majūā yure atopu na cabusujārō ñīña, 'Bairo cū caātaje jūgori buicutiyami Pablo,' na caītūgoñaa mai.

²⁰ Bairo na caapéricōāta, ānoa caatīatana puame Junta Supremapu yu caāno, dise ūnie rorīje yu caātaje wapare cabōcarīcarā na caāmata, tiere mu na quetibujuāto. Tiera masīētīrī, mu quetibuju masīēnama.

²¹ Atie jettore Junta Suprema macāāna watoa ācū, busurīque tutuaro mena na ñiwū: 'Camasā carīacoatana tunu na cacatīrījere carīape yu tūgoya. Bairo tiere carīape yu catūgoro jūgori, ñīñabeserā mujāā atīya atī rāmūrē,' na ñiwū," qūñūpū Pablo quetiupau gobernador Félire.

²² Bairo tiere cū caīrō tūgo, quetiupau Félix puame Jesús caroa wāme cū caātīrotīrīquere caquetī tūgorīcū ānirī, tiere piticōāñūpū mai. Bairo pitirī, atore bairo na ĩñupū:

—Cabero soldaua quetiupau comandante Lisias cū caetaropu, yu masīnemogu tunu tie mujāā cabusupairījere.

²³ Bairo na ĩ yaparo yua, cū āmu capītārē bairo qūñūpū: "Pablore cū marī wiyotīgarā mai. Preso jorica wiipu ñimicāā, noo cū caboro ñesēāmasīgūmi. Tunu bairoa cū baparā cū na cajuātīnemogaata, na ēñotaeticōāña," qūñūpū. Cabero āsūpu Félix ape macāpu.

²⁴ Nocānacā rāmu bero mea etayupu Félix tunu cū nūmo Drusila cawāmecuco, judío majā yao mena. Bairo etarī bero, cū āmurē cū piijorotiyupu Pablore. Pablo cūtu etarī, Jesucristo mena marī catūgoñatuarījere cū caquetibujuro tūgoyupu Félix.

²⁵ Pablo atore bairo qūī quetibujuyupu Félire:

—Dios, marîrê caroa jetore átirotiyami. Marî majû roro marî caátigarijere marî catûgoñanetômasîrôrê boyami Dios. Ape rûmu camasâ nipetiro na caátajere cû caññabeseri rûmu etaro baiya —qûi quetibûjuyuru.

Bairo cû caîrô tûgoacñari, atore bairo qûiñupû Félix ñame:

—Tocârôa yu tûgogu. Ácûja. Ape rûmu ñe ñnie yu caátipee camano mu yu piijogu tunu mu cabuerijere tûgonemogu —qûiñupû Pablora.

²⁶ Apeyera tunu gobernador Félix ñame Pablo cûrê dinero cû cajorore bootûgoñañupû cûrê cû cawiopee wapa. Bairo bootûgoñari yua, nairô cû piijori cû mena busñucûñupû.

²⁷ Pablo cû cû cawapatieto jeto ñuga cûma majû netôcoasuparo. Bairi cabero yua, Félix ñame quetiupau cû cañnierê witicôañupû. Apei Porcio Festo cawâmesucu ñame cû wasoaye quetiupau jâañupû tunu. Mai, Félix cû cawitiparo jûgoye, judío majâ cûrê caroaro mena na caññaparore bairo î, Pablora cû wiyorotiesupu.

25

Pablo delante de Festo

¹ Itia rûmu quetiupau gobernadore bairo cû cajââtato bero, Festo ñame Cesarea macâpu cañniatacu Jerusalêpu acoásupû.

² Topu cû caetaro, sacerdote majâ quetiuparâ, aperâ judío majâ cañnimajûrâ cûâ rupatutia tunu Pablo cû cabairijere cû busujârâ ásuparâ Festore.

³ Bairi Pablora Jerusalêpu cû caneatí rotijobojarore boyuparâ. “Ati macâpu Pablo cû cañnorê jââ boya,” Festore qûimîracûâ, “Maapu cû caató cû marî pajîarocacôârô Pablora,” î tûgoñañuparâ.

⁴ Bairo na cabomiatacûârê, Festo ñame na yuesupu. Bairi Pablo, Cesarea macâ preso jorica wiipu cû cañnierê, tunu nocânacâ rûmu mea topu cû catunuágarijere na quetibûjuyarorori bero, atore bairo na ñnemoñupû tunu:

⁵ —Bairi majââ quetiuparâ yu mena na ápáro Cesareapu. Topu yu catûgoro cûrê na busujâato, Pablo roro cû caátaje caâmata —na ññupû Festo judío majârê.

⁶ Bairo î yaparori bero, nocârô jîcâ wâmo peti itia pênirô, o ñuga wâmo cânacâ rûmurî cârô ñnirî bero, tunucoásupû Festo Cesareapu. Cû caetari rûmu busuri rûmu caño, camasârê ññabesei cû caruinucûrôpu ruii cû pirotijoyupu Pablora.

⁷ Bairo Pablo cûtu cû caetaro, judío majâ Jerusalêpu caatiatana ñame Pablotu etari, capee rorije majûrê cû busujâñuparâ. Bairo na caibusujârîjê to cañnimiatacûârê, nipetirije na caññîjê cariape mee ññuparâ.

⁸ Pablo ñame atore bairo qûi quetibûjuyuru cû cabairiquere cû cûâ:

—Yua, marî judío majâ marî carotirique jîcâ wâme ñnorê yu baibotioepu. Dios yu wii templo cûârê roro ñi busupaietinuçwâ. Quetiupau emperador romano cû caroticûrîqûê cûârê jîcâ wâme ñno yu baibotioepu —qûiñupû Pablo Festore.

⁹ Festo ñame judío majâ cûrê caroaro mena na caññaparore bairo î, atore bairo qûi jêñiñupû Pablora:

—¿Jerusalén macâpu mu ágaetiyati? Topu mu caño, mu caátajere ññabese yu ñame yua —qûi jêñiñupû.

¹⁰ Bairo cû cajjêñiñarô, atore bairo qûiñupû Pablo:

—Ato romano majâ na caññabesenucûrôpu yu ñniña. Atopua ññabesegarâ, ññabese rotiya. Merê mu masiña caroaro yu yarâ judío majâ na carotiriquere yu cabaibotioetiere.

¹¹ Baipua, roro majû yu caátaje caâmata, tie jûgori yure na capajîarocagaata, na yu êñotaetigu. Tunu bairoa yure na cabusujârîjê cariape caamericôata, ni jîcâ ñcû judío majâ tûpu yu preso cûrotimasîécûmi. Torecu, quetiupau emperador yu caátajere cû caññabesero roquere yu boya —qûiñupû Pablo Festore.

¹² Bairo cû caîrô tûgo, Festo ñame cû rocajâñurî carotimasîrârê na jêñiñañupû Pablora cû caipeere. Na jêñiñaña yaparori bero, atore bairo na ññupû caneññaatanarê:

—“Emperador romano yu cabairijere cû caññabesero roquere yu boya,” cû caîrô jûgori emperador tûpu ágûmi Pablo —na ññupû.

Pablo ante el rey Agripa

¹³ Nocânacâ rûmu bero mee caño quetiupau rey Agripa, cû ñumo Berenice mena etayuparâ Cesareapu Festore cû jêñirâ etarâ.

¹⁴ Topu capee rûmurî na cañnoi, Festo ñame cû quetibûjuyuru Agripa, Pablo cû cabairijere. Ato bairo qûiñupû:

—Atore preso jorica wiipu niñami jîcâ Félix cû capreso jocûrîcâ.

¹⁵ Bairi Jerusalêpu yu caño, sacerdote majâ quetiuparâ, judío majâ cabutoa camasîrî majâ mena yutu etari, preso joricare yu capajîarotibojarore bowâ.

¹⁶ Bairo na cabomiatacäärē, atore bairo na ñiwū: “Jāā romano majā bairo jāā átaje cutiaya: Jicāū ūcūrē cū jāā pajāmāsītīña, cūrē cabusujārā pñame cū catūgoro cū cabairijere na cabusujāētīcōāta. Bairo na caāpericōāta, dope bairo cū caātajere quetibujū masīētīñami,” na ñiwū.

¹⁷ Bairo ato Cesarepu na caetaro ñña, jicoquei yowori mee cabusuri rñmū caāno, camasārē ññabesei yū caruīnucūrōpu ruiiri bero, cū yū piijorotiwū cū, Pablöre.

¹⁸ Bairo cū caetaro, cūrē cabusujārā atātana pñame, “‘Capee atore bairi wāme majū roro caācū ññami Pablo,’ ññagarāma,” yū caītūgoñaatatore bairo qūñ busujāēma.

¹⁹ Na ya wāme, na cañroarije ūnie macāājē jetore busuwā. Na pñame, jicāū Jesús cawāmesucure, “Riacoami,” na cañmiatacäärē, Pablo pñame, “Tunu cāā, catiri ānicōāñami,” na ñiwū.

²⁰ Yū pñame, atie ūnierē, “¿Dope bairo yū ācuati?” ĩ tūgoñarī, atore bairo cū ñiwū Pablöre: “Mñā, ¿Jerusalēpu mñ āgaetiyyati? ¿Topu mñ ya wāme mñ cañroarije ūnierē na ññabeserotigu?” cū ñiwū.

²¹ Bairo cū yū cañmiatacäärē, bairo boemi. Cū caātajere nocārō carotimasī marī quetiupau emperador pñame cū caññabesero roquere bowī. Bairo cū caboroi, ato preso jorica wiipū cū yū tuarotiwū mai, cūrē yū cajomasīpa rñmū caetaparo jūgoye —qūññupū Festo Agripare.

²² Bairo cū cañrō tūgo, atore bairo qūññupū Agripa:

—Yū cāā, cū, Pablo cū cañrjērē yū tūgogamicapū.

Bairo cū cañrō, Festo pñame qūññupū:

—Ñamirōcāā cū mñ tūgogu.

²³ Torena, cabusuri rñmū caāno, Agripa, cū nūmo Berenice mena nocārō caroaro nūcūbūgo masīriqūē mena, “Quetiuparā jāā āñiña,” ĩrā, jāāñuparā na canefñanucūrī aruapū. Na bero jāāñuparā soldaua quetiuparā, bairi ti macā macāāna caānimajūrā cāā. Bairo na caetaro ñña, Festo pñame cū ūmñarē na piiatī rotijoyupū Pablöre.

²⁴ Bairo Pablo cū caetaro, atore bairo na ññupū Festo canefñarārē:

—Mñ, Quetiupau Rey Agripa, mujāā ato jāā mena canefñarī majā cūrē, āni Pablo cū cabairiquere mujāā yū quetibujūpa mai: Judío majā nipetiro, Jerusalén macāāna Cesarea macāāna cūā yutu etari, āni cū caātajere busupainucūñama. Bairo cū busupainucūrī yua, awajarique mena “¿cū pajārōtiya!” nairō ññucūñama.

²⁵ Bairo na cañmiatacäärē, yū pñame roro cū caātiere yū bōcañāētīña. Bairi cū cayasimasīrō maniña. Baiřna, cū caātajere nocārō carotimasī marī quetiupau emperador cū caññabeserore cū caboroi: “Toroque cū emperador tūpū cū yū jogu,” ñi tūgoñaarū.

²⁶ Bairo cū jogatūgoñamicāā, cariape āni dope bairo cū cabaijūgoriquere masīētīrī, marī quetiupau emperadore yū quetibujū woajomasīētīña mai. Bairi cū yū piiatīrotijoapū, mñ, Quetiupau Rey Agripa, mujāā aperā cāā, cū cabairijere mujāā cajēñiñaparore bairo ĩ. Bairo cū mujāā cajēñiñarjērē tūgo yaparori bero, jicā wāme ūno yū pñame emperadore yū quetibujū woajomasīgu yua.

²⁷ Baiřna, cañeire bairo yū baiujou tie ūnie quetire woajoecua, marī quetiupau emperador tūpū preso joricure yū cajoata —na ññupū Festo to macāāna canefñatānarē.

26

Pablo presenta su caso ante el rey Agripa

¹ Bairo cū cañrō bero, atore bairo qūññupū Agripa Pablöre:

—Mñ majū quetibujūya mñ cabairijere.

Bairo cū cañrō, Pablo pñame cū wāmorē ññugōrī atore bairo qūññupū Agripare:

² “Yū useanjāñña āmerē yū cabairijere mñ nocārō carotimasī, mñ cabusurotiro jūgori. Bairo mñ cabusurotiroi, yū pñame judío majā yure na cabusujārjērē nipetirijere mñ yū quetibujū masīgu.

³ Mñ, nocārō carotimasī, judío majā marī caātiānierē mñ masījāñña. Tunu bairoa marī ya wāme marī caāmeo busuri que netōnucūrjērē cūrē mñ masījāñña. Bairo cabai mñ caānoi, caroaro mena yū caquetibujurijere mñ catūgoro yū boya.

La vida de Pablo antes de su conversión

⁴ “Judío majā nipetiro masīrāma cawāmau ācūpūā na watoare ācū yū caātiānijūgoatajere. Yū ya yepapū ācū, bairi Jerusalén macāpū cūrē ācū, yū caātiānjērē masīrāma.

⁵ Tunu bairoa fariseo ya poa macāācū yū caānie cūrē masīrāma. ‘Torea bairo ññami,’ mūrē ĩ quetibujū masīrāma, na mñ cajēñiñata. Fariseo poa macāāna pñame judío majā tocānacā poa macāāna netōññurō Dios yaye quetire jāā tūgousanucūña.

⁶ Marī ñicūjāā ānanarē Dios cū caijūgoyeticūrīqūrē cariape yū catūgorije wapa āmerē ññiña beserotirā ātiyama yū pesua.

⁷ Marí yarã Israel yepa macãana puğa wãmo peti ruore puğa pëniřõ cãnacã poari majũ caãna puame Dios cũ caũgoyeticũricãrõrẽ bairo cũ caãtiyeere coterã átiyama. Bairo coteri yua, umarecõo, ñami cããrẽ, cãrẽ caĩroarã puame cũ ñubuecõã ãninucũñama. Tiera yu cãã yu cacoterije wapa yu pesua puame ãmerẽ yu busujãrã átiyama.

⁸ Mujãã, yu caĩrĩjẽrẽ catãgorã, ¿dopẽirã camasã cariacoatanarẽ tunu Dios cũ cacatiorijere cariape mujãã tãgoetiyati?

Pablo cuenta cómo perseguía a los cristianos

⁹ “Yu cãã caũgoyepure, ‘Jesús Nazaret macããcũ yaye quetire catãgousarãrẽ capee roro majũ na yu átiyu,’ ñi tãgoñawã.

¹⁰ Bairo ì tãgoñarĩ, tore bairo yu ápu Jerusalén macãpu. ‘Narẽ ñeña,’ sacerdote majã quetiuparã na caĩwoarica pũrõ, papera pũrõrẽ cãgori, preso jorica wiipu na yu jowu Jesucristore catãgousarãrẽ. Tunu na ñnarẽ aperã, na capajãrero ñnarĩ, ‘Ñujãñuña bairo na caãto,’ ñi tãgoñanucũwã.

¹¹ Naiřõ popiye na bairo joroque na yu ápu, Jesús mena na catãgoñatutuajãnaparore bairo ì. Ñubuerica wiiri caãno cãrõ caãnarẽ, bairo na yu ápu. Butiuro majũ na ñnarẽ yu pesucupu. Bairo narẽ butiuro capesucucu ãniri, ape macããripu cããrẽ yu ápu, to macããnarẽ popiye na átiacũ.

Pablo cuenta otra vez su conversión

(Hch 9.1-19; 22.6-16)

¹² “Torecu, popiye na bairo joroque átiyu, jicã rãmu Damasco macãpu yu ápu. Bairo sacerdote majã quetiuparã, ‘Narẽ ñeña,’ na caĩwoarica pũrõ mena na cañerõtjoricu yu ãmu.

¹³ Bairo na cañerõtjoricu ãniri Damasco caãtiwã yu caãto caãnoa, pasaribota caãno jõbui macããjẽ caasiyarije ñnierẽ ñiñawã. Bairo tiere yu caĩñarõ, wiipu netõrõ caasiyarije puame yu, yu mena caãná tũpu asiya etawu.

¹⁴ Bairo caasiyaretaro, jãã nipetiro yepapu jãã ñacoapu. Bairo yepapu jãã caãno, atore bairo jicãũ yure cũ caĩbusuocajorore yu tãgowu hebreo yaye mena: ‘Saulo, Saulo, ¿dopẽi yure mu pesucutiyati? Wecu cũ caãgaetie jãgori cũ upau puame ãpõã yucu mena cãrẽ cũ catuapuaatato bero cũ majũã royetunemoñami. Torea bairo mu cãã mu majũã mu royetuya mu caãtiyeere yu caborore bairo mu caãperie jãgori.’

¹⁵ “Yu puame, ‘Quetiupau, ¿ñamu ñcũ mu ãniñati?’ cũ ñi jëniñawã. Bairo yu caĩrõ, atore bairo ñinowõ tunu: ‘Yuã, Jesús Nazaret macããcũ yu ãniña. Roro yu átiyu, mu causaua yu ãniña.

¹⁶ Wãmũncãri mu caãti macãpu ácũja. Yure caũnacũ mu ãnigu. Tunu bairo ãme yu mu caĩñarjẽ, tunu yu mu caĩñanemopee cããrẽ caquetibujupu mu ãnigu. Bairi ãmerẽ murẽ yu buiaeta ñiña.

¹⁷ Judío majã, judío majã caãmerã cããrẽ na yu netõõgu. Bairi murẽ natu jou yu átiya ãmerẽ.

¹⁸ Camasã puame caaapee biarãrẽ bairo caãna niñama. Butiuro canaitãrõpu caãñesãrãrẽ bairo caãna niñama. Bairo caãna nimirãcãã, caaapee pããrãrẽ bairo, tunu cabusuropu caãñesãrãrẽ bairo caãna nigarãma mu caquetibujurijere na catãgousaro jãgori. Wãti, na quetiupare bairo cũ caãninemorõ yu boetiya. Dios yaye queti puame roquere na catãgousarore yu boya. Tunu bairoa yu mena na catãgoñatutuarore yu boya. Bairo na catãgoñatuturo, roro na caãtajere na yu masiriyobojagu. Dios yarã caroarã mena na cãã na ãnio joroque yu átiyu. Bairi murẽ natu yu quetibuju rotijoya,’ ñi quetibujuwĩ Jesús.

Pablo obedece a la visión

¹⁹ “Bairi quetiupau rey Agripa murẽ ñinemoña: Umarecõõpu caãcũ yure cabuiaetaricu yure cũ caãtirotiore bairo yu ápu. Cãrẽ yu botioepu.

²⁰ Bairi atie, cũ yaye quetire Damasco macããnarẽ yu quetibuju jãgowu. Cabero Jerusalén macããna, bairi nipetiro Judea yepa macããna, judío majã, judío majã caãmerã cããrẽ atore bairo na ñi quetibujuwu: ‘Dios mena tãgoña qũenoña roro mujãã caãtiãnajẽrẽ. Tierã tãgoña qũenorĩ, Dios cũ carotiore bairo puame ása. Bairo caroaro ãnajẽ puamerẽ mujãã caãto ñnarã, camasã puame, ‘Bairi na yerire merẽ wasoa yaparoupa,’ ì masĩgarãma,’ na ñi quetibujuwu.

²¹ Atiere yu caquetibujurije wapa, judío majã puame templo wiipu yu caãno, ñerĩ yu pajjãgamiwã.

²² Bairo yu na caãtigamiatacããrẽ, Dios puame yu juãticõã ninucũñami. Bairo yu cũ caãtoi, nipetiro camasã quetiuparã, cabogoro macããna cããrẽ yu quetibujucõã ãninucũña ati rãmurĩ cããrẽ mai. Profeta majã, bairi Moisés ãnacũ cãã, cabaipeere na caquetibujucũriqũerẽ bairo jeto na yu quetibujunucũña camasãrẽ. Di rãmu ñno ricaati wãmerẽ na yu quetibujuetiya.

²³ Atore bairo marĩrẽ ì quetibuju jãgoyeticũñañupã Moisejãã: ‘Popiye bairi bero, ricoagumi Mesías, Dios cũ cajou. Cãã nigumi cariacoatacu nimicãã tunu cacatijãgopau. Tunu bairoa marĩ Israel poa macããna, ape poari caãna cããrẽ caroa queti, na canetõpeere

na quetibujugami Mesías, i quetibuju jügoyticüñañupã Moisejãã, i quetibujuyuru Pablo Agripare.

Pablo trata de convencer a Agripa de que se haga cristiano

²⁴ Bairo Agripare cü cabairiquere cü caiquetibujuripaça, Festo puame atore bairo qũĩñupũ Pablore busurique tutuaro mena:

—¡Pablo mi mecücõña! Butiuro tiere mu cabuerije jügori camecãrẽ bairo ácu mu baiya.

²⁵ Bairo cü cañimatacããrẽ, atore bairo qũĩñupũ Pablo:

—Nocãrõ cañimajũũ Festo, cariape murẽ ñiña: Mecũ mee yu baiya. Yu cabuerije cariape ñiña. Bairi tiere cariape catũgoña puame cabero, “Cariape caquetibujurije ñiña,” i masĩbujioami.

²⁶ Ñia ñiñami quetiupau rey Agripa tie yu caiquetibujurijere caroaro camasĩ cãã. Bairo caãcũ cü caãnoi, uwiricarõ mano tiere cü yu quetibujuya. Yu caquetibujurije puame cayasiro ñnopũ cabairique mee ñiña. Nipetiro camasã judío majã na cañãrõ baiyura. Bairi quetiupau rey Agripa cãã tiere masijãñuñami —quũĩñupũ Pablo Festore.

²⁷ Qũĩ yaparo yua, atore bairo qũĩñupũ Pablo quetiupau rey Agripare:

—Nocãrõ cañimajũũ Rey Agripa, çprofeta majã marĩrẽ na caijügoyticürĩqũrẽ cariape mu tũgoyati? “Cariape tiere tũgoyami,” ñi tũgoñaña.

²⁸ Bairo cü caĩrõ, bairo qũĩñupũ Agripa Pablore:

—Ato cãrõã mu caquetibujurijeaca mena Jesure caĩroau, çcristiano yu ñio joroque yu mu átigayati?

²⁹ Pablo puame atore bairo qũĩñemoñupũ tunu:

—Capee busurique mena, o petoaca yu cabusurije to ñanimatacããrẽ, mu, nocãrõ cañimajũũ, bairo ato macããna nipetiro ñme yu caĩrĩjẽrẽ catũgorã cãã yure bairo Cristore catũgousarã mujãã cañierẽ yu boya. Apõãwẽ cadena mena popiye yure bairo jiyaricarã mujãã caãno roquere yu boetiya —quũĩñupũ Pablo Agripare.

³⁰ Bairo cü caĩrõ tũgo, quetiupau rey Agripa wãmuncãñupũ. Tunu bairoa quetiupau gobernador Festo, bairo Berenice mena, nipetiro to caruirã cãã wãmuncãñuparã.

³¹ Bairo wãmuncãĩ bero yua, ape arnarũ acoásũparã, Pablo cü cabairijere ñmeo busurãna. Topu atore bairo ñmeo ññuparã na majũ:

—Cũ, Pablo, ñee ñnie buicuperiyami. Bairi cü cayasimasĩrõ maniña. Tunu bairoa preso jorica wiipũ cü cañiñee cãã maniña —ñmeo ññuparã.

³² Bairo ñmeo i yaparori bero, bairo qũĩñupũ Agripa Festore:

—“Emperador romano yu cabairijere cü caññabesero roquere yu boya,” ç cañetĩcõãta, mu majũã cü mu wiyomasĩbujio —quũĩñupũ.

27

Pablo enviado a Roma

¹ Pablore Italia yeparu na cajogatũgoñarĩcãrõrẽã bairo caetaro, Pablo, aperã preso jorica wii caãna cããrẽ na nuniwã jĩcãũ quetiupau capitãn, Julio sawãmesçurẽ, “Topu narẽ cü neapãro,” ĩrã. Julio puame soldaua quetiupau emperador ñmua mena macããcũ jĩcãũ ñmi.

² Torena, Adramitio macãrẽ etari, cãmua capairica, Asia yepa macããĩrũ caágarica mena ájããrĩ, jãã acoárpũ. Jãã mena ámi Aristarco cãã. Cũ puame Macedonia yeparu Tesalónica macã macããcũ ñmi.

³ Bairo ána, cabusuri rãmu caãno Sidón macã petapu jãã etawu. Topu jãã caetaro, Julio puame caroaro nucũbugorique mena cü ámi Pablore. Cũ bapa to macããnarẽ na ññañesãã rotiwĩ Pablore, cü na cajuátinemoarore bairo ĩ.

⁴ Cabero ti macãpu cañiatana cãmua mena jãã árpũ tunu. Chipre yucũroa etarã, caãcõ nũgõã puame jãã netõmasĩrũ, wĩno jãã riape capapuro jügori. Torena, cariape nũgõã puame jãã netõárpũ.

⁵ Bairo ti yucũpoare netõánã, Cilicia, bairo Panfilia sawãmecuti yepaa tãpu, ria capairiyare jãã pẽñanetõárpũ. Bairo pẽñanetõ ána yua, Mira sawãmecuti macã Licia yepa macãã macãpũre jãã etawu.

⁶ Bairo topu jãã caetaro bero, soldaua quetiupau capitãn puame cãmua caparica Alejandro macãĩ caatiataca, Italia yeparu caátiare bócaetawĩ. Tiare bócaetari yua, tia mena jãã árotiwĩ.

⁷ Bairo cü cajoatana ána yua, wĩno jãã riape capapuro jügori, capee rãmũrĩ majũ jãã yowowu. Bairo yowomirãcãã, butiuro popiye petiri beropu jãã etawu Gnido sawãmecuti macã riaperu. Bairo wĩno jãã riape mai capapucõã ñnirecoaro jügori, Creta yucũpoaru Salmón sawãmecuti petatu caãcõ nũgõã puame jãã netõárpũ.

⁸ Ti yucũpoa tãñipũ netõánã yua, dopẽĩ ñena majũ popiye bero, Caroa Petaari sawãmecuti petare jãã etawu. Ti peta puame Lasea macã tãpu ñmu.

⁹ Yoaro jáa cabaitutuátói, meré puebcu cõñarõ majũ baiwu. Wĩno butiuro capapuparo jũgoye ãmu. Bairoi yua, uwíomajũcõãwũ, jáa canetõápata. Bairo cabairo ñnarĩ, atore bairo na ñmĩwĩ Pablo:

¹⁰ – Mujãã, ati cũmuarẽ cajũgori majã, marĩ canetõápata, uwíojãñuã. Bairo carorore marĩ caápata, atia cũmu, bairoi marĩ cajeátie cãã yasicoaogaro. Marĩ cãã marĩ yasicoabujiorã – na ñmĩwĩ Pablo.

¹¹ Bairo cũ caĩmiatacũãrẽ, soldaua quetiupau capitán puame Pablo cũ caĩrĩjẽrẽ cariape tũgoemĩ. Ti cũmu upau, bairoi cũtu macããcũ capitããã na caĩrĩjẽ puamerẽ cariape tũgowĩ.

¹² Apeyera tunu ti peta, Caroa Petaari puame, puebcure to netõápata, ñuẽpã. Bairoi tia caãná nipetiro jãñũrĩpuã ti petare tuagaema. “Fenice macãã petaru roque puebcure marĩ canetõata, ñubujioro. Topũ marĩ ároa,” iwã. Mai, Fenice peta cãã Creta yucũroaruã caãnimiatãcũãrẽ, wĩno, muĩpu cũ cawãmuatĩ ñũgõã cawaruã jope caatie, tunu ape ñũgõã cawaruã jope caatie cãã tutuaro mena ti petare papuetoesuparo.

La tempestad en el mar

¹³ Bairo jĩrĩãcã wĩno ape ñũgõã warua jopei caatiere ñnarã, “Marĩ ánemogarã tunu,” jáã ñ tũgoñawũ. Bairoi ñ tũgoñarĩ yua, ti petaru caãnimiatana jáã acoápũ catũni Creta yucũroatuaca.

¹⁴ Bairo cabero yua, caãno tusarõa ape wãme wĩno catutuarije majũ muĩpu cũ cawãmu atõ cawaruã jope caatie puame jáã papuetajũgowũ.

¹⁵ Bairo tutuaro capapuroi, jáã cũmuarẽ papu ãmejoreo jojũgowũ. Bairoi cũmu puame wĩno caatõ riarpe caãmasĩetõĩ, “Toroque wĩno caatõ puame to ácõãto,” jáã iwũ.

¹⁶ Tore bairo ánã yua, jĩcã yucũroa Cauda cawãmecuti poaacapure jáã netõápũ, butiuro wĩno capapuroaeti ñũgõã puame. Bairoi ti poare netõátĩ yua, popiye mena cũmuã õcããcã, jáã berore jáã catũgãrĩcãrẽ jáã nejããwũ capairica cũmuapu.

¹⁷ Bairo tiare nejããrĩ bero, yutawẽerĩ capaca mena ti cũmuã capairicãre tũgã ãmejoreori jiyatuwã usuro, “Wĩno papupeere,” irã. Cabero, “Sirte cawãmecuti paputirõpu marĩ rocaware,” ñ uwĩri yua, jutiĩ aserĩ wĩno cañerĩjẽ tia buĩpu na cayoriquere õwãruiwã. Bairo na caatõ, wĩno puame noo caborõpu cũmuarẽ papujowũ.

¹⁸ Cabusuri rãmu caãno mai netõjãñũrõ tutuaro wĩno capapurecoaro ñnarĩ, ti cũmuã na cajeátie apeyere riarpu reñuarugowã, “Ti cũmuã to wãmu paátõ,” irã.

¹⁹ Itia rãmu caatõ, wĩno cajãnaetore ñnamirĩ yua, na majũã ti cũmuã macããjẽ majũ cũãrẽ riarpu reñuawã.

²⁰ Capee rãmurĩ majũ muĩpu ãmureco macããcũ, ñocõã cũãrẽ jáã ñnaerpũ. Tunu bairoa wĩno butiuro papunucũwũ. Bairoi cabairoi, “Dope bairoi marĩ bai netõmasĩena. Atoa marĩ yasicoagarã,” jáã ñ tũgoñawũ.

²¹ Capee rãmurĩ ugari mee jáã ápũ. Bairoi cabairo ñna, Pablo puame jáã nipetiro watoaru wãmunũcãrĩ atore bairoi jáã iwĩ:

– Yũ yarã, “Creta yucũroaru marĩ tuarõa,” mujããrẽ yũ caĩquetibujuyãtajere cariape mujãã catũgoata, atore bairoi roro majũ marĩ tãmuoetibujioatana.

²² Bairoi cariape yure catũgoetiatana nimirãcãã, yaparuaeticõãña. Marĩ mena macããcũ jĩcãũ ñcũ yasietigami. Ati cũmuã jeto yasigarõ.

²³ ãme ñamirẽ yũ buiaetaami ángel, Dios cũ cajõu, cũ yau cũ carotiricu yũ caãnoĩ.

²⁴ Cũ, ángel puame atore bairoi ñiami: “Mu, Pablo, quetiupau emperador romano yure mu cabairiquere caquetibujũpau mu ñniña. Bairoi uwieticõãña. Mu jũgori, mu, nipetiro ati cũmuã macããna cũãrẽ mujãã cayasibujiopeere eñotabojagami Dios,” ñi quetibujũami ángel.

²⁵ Torena, yũ yarã tũgoña yaparuaeticõãña. Yũ puame, Dios mena yũ tũgoñatuyaya. Bairoi, “Yure ángel cũ caĩquetibujũatatore bairoi cariape baigarõ,” ñi tũgoñaña.

²⁶ Bairoi marĩ cayasietimiatacũãrẽ, wĩno puame marĩ papurocapeogaro jĩcã yucũroaru – jáã ñ quetibujũwĩ Pablo.

²⁷ Creta yucũroaru caãniatana ánã, pũga semana bero ria capariya Adriático cawãmecutiyaie jáã etawũ. Wĩno puame noo caboro jĩcã ñũgõã puame, ape ñũgõã puame caatie jáã papujõnucũwũ. Bairoi jããrẽ wĩno caatiãno, ti cũmuã macããna marineros puame ñami recomacã caãno, “Marĩã yepa tũpu etarã marĩ baibauya,” ñ tũgoña masĩcõãwã.

²⁸ Bairoi tũgoñamasĩcõãrĩ yua, jĩcãwẽ, yutawẽ mena riarpu ruiojo cõñawã, “¿Nocãrõ to ñcũãñãti?” irã. Bairoi na caaticõñarõ, treinta y seis metros majũ ñcũãrõ ãmu. Cabero cajũgoye jãñũrĩ tore bairoi ãma tunu. To puame veintisiete metros majũ ñcũãrõ ãmu.

²⁹ Bairoi, “Ëtã rupaapure marĩ rocaware,” irã, ãpõãpãrĩ anclas canucũrĩjẽ bapariãnacãpãrĩ majũrẽ ti cũmuã waturicaro causaro puame reñuajori jiyatuwã. Bairoi tie canucũrõ jũgori jĩcãpaua capasaro ñno, Diore, “Tãmurĩ to busuátõ,” quĩ jẽniwã.

³⁰ Ti cũmuã macããna paabõjarĩ majã marineros puame, “Cũmuã õcããcã mena marĩ ruticoãroa,” ãmeo ññupã. Bairoi caãmeo ñatana ñnirĩ yua, “Ãpõãpãrĩ anclas canucũrĩjẽrẽ cajũgoro puame reñuajori jiyatunemogarã jáã átiya,” ñtõri, cũmuã õcããcãrẽ ruiojõgamuwã.

³¹ Bairo na caátigarijere ññarĩ, Pablo puame quetiupau capitán, cū ãmua soldaua cūārē atore bairo na ñwĩ:

—Ñnoa ati cūmuapu na catuaeticōāta, dope bairo mujāā bai netōmasĩētĩgarā.

³² Bairo Pablo cū caĩrō tũgo, soldaua puame ti cūmuacārē jiyari cawēēĩrē pajureri weneroca ñuajowā riaru.

³³ Cabusuripau yua, Pablo puame jĩcā wāme ũgarique ũnierē nipetiro jāā caugaro bori, atore bairo jāā ñwĩ:

—Merē puga semana etaya mujāā cauganucūrōrē bairo mujāā caugaeto jeto. “¿Dope bairo marĩ bairāati?” ĩrĩquē jetore tũgoñarĩ, yoaro mujāā ũgaetiya.

³⁴ Bairi jĩcā wāme ũgarique ũnierē mujāārē tutuaro mena yu ũgarotiya. Mujāā caugaro boya, mujāā cacatigaata. Cariape mujāārē ñiña: Ni jĩcā ũcū marĩ mena macāācū yasietigumi. Mujāā poawē jĩcāwēācā ũno yasietigaro —jāā ñwĩ Pablo.

³⁵ Bairo ĩ yaparo yua, pan rupaare nerĩ, nipetiro na caĩñajoro Diore, “Mu ñujāñuña jāā mena,” ĩ jēniwĩ. Jēni yaparori, pāārē carecomacā tiare peenerĩ ũgawĩ.

³⁶ Bairo cū caugaro ññarĩ, nipetiro tũgoña tutuanemorĩ na cāā ũgawĩ.

³⁷ Jāā, ti cūmuapu caāna doscientos setenta y seis majũ jāā ãmu nipetiro.

³⁸ Noo na caboro cārō ũgari bero yua, ti cūmua macāājē trigo poarire riaru reñuajo poyocōāwā ti cūmua butiuro canucārō jũgori, ati cūmua to wāmu paáto, ĩrā.

Se hunde el barco

³⁹ Cabusuripau caāno yua, ti cūmuarē paari majā marineros puame yucuroare ññarĩ, “Tame, ¿noo ũnoru marĩ etayati?” ĩwā. Bairo ti yucuroare masĩētĩmirācāā, carupa aruaru paputiro yepare ññajowā. Ti paputiore ññarĩ yua, “Toru ati cūmuarē marĩ cawatupāāmasĩata, ti paputiropu marĩ maamasĩgarā,” āmeo ĩwā.

⁴⁰ Bairo ĩrĩ yua, canucūrĩpāĩrĩ, āpōāpāĩrĩ anclare na cajiyaata wēēĩrē toa pajure rucōāwā. Bairo āti yaparori bero, capaca tia cūmuarē waaturoricapāĩrē na cajiyaapromiatajere ōwāwā tunu. Tiere ōwā yaparo, ti cūmua ĩquēā puame macāā asero, jutii aserore tũgāũgōyowā. Bairo na caáto, cūmua puame paputiro riareru pāājũgowu.

⁴¹ Bairo átó yua, ti cūmua puame caũcāēto, paputiro buipũ rocapaeoaru. Toru rocapeari, cajũgoro puame dope bairo ātitũgāwũjo masĩā mano, ũsuro majũ ãmu. Bairo cabairoi, ti cūmuarē waturicatuwa puamerē ocoturi jabe peerecōājũgowu yua.

⁴² Bairo cabairoi ññarĩ, soldaua puame preso caānarē na pajĩāgamiwā, jĩcāu roca ñuāti cū barutieticōāto, ĩrā.

⁴³ Bairo na caátigamiatacūārē, na quetiupau capitán puame, Pablora canetōōgan ānirĩ, bairo na ātirotiemi. Atope bairo puame bai rotiwĩ: “Nipetiro cajũgoye cabaamasĩrā rocañua āti, baa ánāja catũnipu,” jāā ĩwĩ.

⁴⁴ Aperā cabaamasĩēna puamerē yucupāĩrĩ, o apeye ti cūmua cawatiatapāĩrĩ mena na pasa pāārotiwĩ. Tore bairo ātiri nipetiro catũnipu jāā netō etapeticōāwũ, jĩcāu ũcū yasiricaro mano.

28

Pablo en la isla de Malta

¹ Jāā nipetiro catũnipu jāā capāāetapetiro, ti yucuroa macāāna puame, “Ati yucuroa Malta cawāmecuti poa ñiña,” jāā ĩ quetibujuwā.

² To macāāna camasā ñujāñuwā jāā mena. Oco caocaro butiuro cayusaro jũgori peero, pairi peero jāā riobojawā. Riori bero, jāā pijowā, jāā jũmarotirā.

³ Mai, Pablo puame pee caboporiere cajeatacu ānirĩ, ti peeropu wetĩwĩ. Bairo cū cawetĩā ānipaua, āña peeru caāniatacu caasirijere uwiri cawiti ācū, Pablo wāmpu cū bacarocayoa etawĩ. Topua tusacōāwĩ.

⁴ Ti yucuroa macāāna puame, āña Pablo wāmpua cū tusarore ññarĩ, atore bairo āmeo ĩwā na majũ: “Āni camasā pajĩāreri majōcu ācūmi. Bairi ria capairiyare canetōatacu nimicāā, roro cū caátaje wapa riacoagumi. Marĩ jũgũēō cariape caācō cū cacatiro boecomo,” āmeo ĩwā.

⁵ Bairo na caĩmiatacūārē, Pablo puame āñarē wēēeroa tĩwĩ peeropu. Bairo ātiri bero, dope bairo baiemi Pablo.

⁶ Nipetiro to macāāna puame, “Jicoquei cū bipicoagaro,” ĩmiwā. “Cabipieticōāta, masĩā mano caāno tusaroa ñarocacūmu riacoagumi,” ĩ tũgoñamiwā. Yoaro bairo cū cabaipeere ĩñacoteñamirĩ yua, ricaati tũgoñawā tunu: “Āni, caūmu mee, jũgũē ũcū nibauyami,” ĩwā.

⁷ To jāā caānotuaca āmu Públío cawāmecucu, ti yucuroa macāācū caānimajũ ũ yepa. Cū, Públío puame caroaro mena jāā bocawĩ. Bairi itia rāmu majũ jāā juátinemowĩ, cū ya wiipu jāā caāno.

⁸ Tiwatoare Públio pacu bugoye, rií yopotaje mena riau yosawí. Bairo cū cabairo, Pablo puame qũĩñau ámi. Cū tũpu eta, Diore jēnirĩ bero, cariaue cū ģũpoapu cū wāmorirē űĩgāpeowĩ. Bairo cū caátoa, caticoami cariauecutimiatacu puame yua.

⁹ Bairo Pablo cū caátiere tũgorā, ti yucũpoa macāna aperā cariauecuna cūā cū tũpu etawā, na riayerē cū netōōrotirā etarā. Bairo na caetaro, Dios cū camasiōrĩjē mena na, nipetirore na catiowĩ Pablo.

¹⁰ Bairo Pablo na cū caátoi, capee wāmerĩ jāā átirowā. Cabero ti yucũpoa caāniatana cūmua capairicapu tunu jāā caájāārĩ rũmu caetaro ánā, jāā cacũgopee caāno cārōrē jāā nuniwā.

Pablo llega a Roma

¹¹ Bairi itiarā muirpu majũ ti yucũpoare ānirĩ bero, cūmua ocaācā jāñurirē jāā ájāāwũ. Ti cūmua puame Alejandría macāi caatiatata, ti yucũpoapu puebucue canetōátaca āmu. Tia puame, caiqũēapu aperā camasā jũgũēā Cāstor, bairi Polux cawāmecuna na cabaurijei wāmecuti tusawũ.

¹² Tia mena ánā yua, Siracusa petapu jāā etawũ. Topu etari, itia rũmu majũ jāā tuawũ. ¹³ Siracusapu caānimiatana catāniaca jāñurĩ jāā ápu tunu. Bairo ánā yua, Regio macāpu jāā etawũ. Cabusuri rũmu caāno, wĩno ape nũgōā warua jopei caatie jāā etawũ. Tie watoa ánā, cabusuri rũmu caetaro, jāā etawũ Puteoli cawāmecuti macārē.

¹⁴ Ti macāpu etarā, jāā bocāetawu jicāārā marĩ yarā Jesure catũgousari majārē. Na puame, “Jicā semana jāā mena mujāā tuagarā,” jāā iwā. Bairo bairi beropu jāā etawũ Roma macāpuere yua.

¹⁵ Mai, marĩ yarā Roma macāna puame merē tũgoyupa jāā cabairijere. Bairo tie quetire catũgoatana jicāārā maapu, Foro de Apio cawāmecutopu jāā bocāwu. Aperā Tres Tabernas cawāmecutopu jāā bocāwu. Bairo jāārē na cabocáro ĩnarĩ, Pablo puame, “Jāā mena mu űũjāñuña,” qũĩ jēniwĩ Diore. Tũgoña yeri tutuanemo joroque cū āma.

¹⁶ Bairi Roma macāpu jāā caetaro bero yua, to macāna quetiuparā puame Pablore noo cū caboripaupu cū āniritiwā. Bairāpu, jicāu soldaure qũĩñaricanũgō rotiwā.

Pablo en Roma

¹⁷ Itia rũmu Roma macāpu jāā caetaatato bero, Pablo puame ti macā macāna caānimajũrārē na piijowĩ. Cabero cū tũpu na caneñapetietaro bero ĩña, atore bairo na ĩwĩ:

—Yu yarā tũgoya: Marĩ yarā judío majārē jicā wāmeacā ũno roro na yu ápewu. Tunu bairoa marĩ űicũjāā ānana na caātiānajārē bairo marĩ caátinucũrĩjē cūārē jicā wāmeacā ũno yu busupaieru. Bairo yu caāperimiatacūārē, judío majā Jerusalén macāna yure ñerĩ, yu jowā romano majārē.

¹⁸ Romano majā puame yu cabairijere jēniña yaparori bero, “Pablo ñe ũnie buicuperiyami. Bairi cū cayasiasirō maniña,” ĩrĩ, yu wiyogamiwā.

¹⁹ Bairo yure na cawiyogamiatacūārē, Jerusalén macāna judío majā puame bairo na caáto boema. Bairo na caboeto ĩnarĩ yua, “Emperador romano yu cabairijere cū caññabesero roquere yu boya,” na ñiwũ. Yu ya poa macāna na caátiere yu cabusujāgarie camanimiatacūārē, bairo na ñiwũ.

²⁰ Bairi yua, āmerē mujāārē yu piijoapu, mujāārē ĩña, mujāā mena busugu. Marĩ israelita majārē Dios cū caijũgoyeticũrĩqũērē cariaue yu catũgousarije wapa ati wēerĩ cōmee wēerĩ cadena mena jiyaricu yu āniña —na ĩwĩ Pablo Roma macāna judío majā caānimajũrārē.

²¹ Bairo cū caĩrō tũgo, bairo qũĩwā:

—Jicā carta papera ũnorē judea yepa macāna judío majā mu cabairijere jāā quetibũju joñāētĩñama. Tunu bairoa marĩ yarā judío majā ti yeparu caatiatana cūā mu cabairijere jicā wāme ũno busupaietinucũñama.

²² Bairāpu, atore bairo jāā tũgonucũña: “Camasā nipetiropu macāna busupairā átiyama cawāma poare, ricaati catũgoñari majārē,” ĩrĩqũē jetore jāā tũgonucũña. Bairi dope bairo mu caĩtũgoñarĩjērē jāā mu caquetibũjuro jāā tũgogaya —qũĩwā Pablore.

²³ Bairo qũĩ yaparo yua, jicā rũmu Pablo na cū cabusupa rũmurē besewā. Cabero ti rũmu caetaro, capāārā camasā Pablo cū caāni wii tũpu ñeñāetawā. Bairo na caneñāetaro bero, Pablo puame Dios cū carotimasĩrĩpaure, cabusuripau caāno narē cabuejũgoatacu ñamicā caānopu na buejānawĩ. Moisés ānacū cū caroticũrĩqũērē bairi tunu profeta majā ānana na cawoatucũrĩqũē cūārē na ĩña quetibũjuwĩ, Jesucristo, Mesías cū caānierē cariaue na catũgousaparore bairo ĩ.

²⁴ Bairo cū caquetibũjuro, jicāārā tiere cariaue tũgowā. Aperā cariaue tũgoema.

²⁵ Bairo jicārōrē bairo cariaue catũgoena ānirĩ Pablo tũpu caneñamiatana ti wiiri witiũgoámá. Pablo puame atore bairo na ĩnewowĩ:

—Espiritu Santo mujāā űicũjāā ānanaerē cū caĩrĩqũē cariauea āñupā. Atope bairo na ĩñupĩ profeta Isaías jũgori:

²⁶ ‘Ati yepa macānanarē atore bairo na ĩ quetibũju ñesēũjā:

Ati yepa macããna y_u yaye quetire tãgomirãcãã, di rãmu ñno tiere tãgomasĩetĩñama.

Tunu bairoa cacaapee cãgorã nimirãcãã, di rãmu ñno y_u caãtiere ĩñamasĩetĩñama.

²⁷ Ati macã macããna na yeripu catãgoñamasĩgaetoi, cacaapee cãgorã nimirãcãã, y_u caãtiere ĩñamasĩetĩñama.

Tunu bairoa caãmoo cãgorã nimirãcãã, y_u yaye quetire tãgomasĩetĩñama.

Na yeripure tãgoñamasĩetĩñama na y_u caquetibujugamirĩjẽrẽ.

Bairi, “Jãã m_u netõõwã,” ñietinucũñama, qũĩ rotiyupi Espĩritu Santo mujãã ñicũjãã ãnanarẽ Isaiãã ãnacũrẽ.

²⁸ Bairi mujãã judío majã, mujãã catãgogaetie bui, ati rãmu judío majã caãmerã pũamerẽ y_u quetibujugõagũ camasãrẽ Jesucristo jãgori Dios cã canetõõgarijere. Na pũame roque tãgousagarãma —na ĩwĩ Pablo.

²⁹ Bairo cã caĩrĩjẽrẽ tũgo, Roma macããna judío majã na majũ jĩcãrõrẽ bairo tãgoetiri, ãmeo busurique netõrĩ ti wiire witiãmã.

³⁰ Pablo pũame pũga cãma majũ ãmi, aperã dinero bori cã na cawasocũrĩcã wiire. Ti wiipu ãcã, nipetiro cãrẽ caĩñarã etanucũrãrẽ useanirĩqũẽ mena na bocãnucũwĩ.

³¹ Ti macãpũ ãcã, uwiricarõ mano cã catãgoñatutuarije mena camasãrẽ na quetibujũ ãninucũwĩ Dios cã carotimasĩrĩpũre. Tunu bairoa aperã ãñotaricarõ mano marĩ Quetiupũ Jesucristo cã caãnierẽ na bueãninucũwĩ Pablo.

Tocãrõã niña atie queti y_u cawoaturije.

Carta de San Pablo a los ROMANOS

Saludo

¹ Yu, Pablo cawāmecucu Jesucristore capaabojari majōcu yu āniña ati cartare cawoajou. Yu beseri, yu piijowī Dios, cū yau apóstol yu caānipeere bou. Cū yaye queti camasārē cū canetōōrīqūē quetire yu quetibūju rotijowī Dios.

² Merē baiṛna, cū caquetibūjurotitorā cū yarā profeta majā ānana mena jūgori quetibūjucūñāñupī camasārē cū ya tutipū atie caroa quetire.

³ Atie yu caquetibūjupēe ṛhame marī Pacu Dios macā Jesucristo marī Quetiupau yaye queti, caroa queti niña. Mai, cū ṛhame ati yeparṛe buiaū, ati rupau catiri buiayupi rey David ānacā pārāmīrē bairo.

⁴ Cabero cū cariacomiatacūārē, Dios ṛhame cū camasīrjē jūgori cū catiopyu Jesure. Baiṛi marī camasā ṛhame tiere iñārī, “Jesús, Dios macū catutuau majū ñe ūnie carusaecu niñami,” marī caīmasīparore bairo ī, cū catiopyu. Tunu bairoa, “Cū cūā Dios cū caānajē cutie nipetirijere cacūgon majū niñami,” marī caīmasīparore bairo ī, cū catiopyu Dios Jesure.

⁵ Dios ṛhame Jesucristo jūgori yu besewī. Cū yau apóstol paarique, caroa macāājē paarique majūrē yu cūwī. Bairo yu quetibūju rotijowī ati umurecōo macāāna nipetiroṛu cū yaye nocārō caroa quetire tūgousari, cū carotirore bairo na caātīparore bairo ī.

⁶⁻⁷ Baiṛi mujāā, Roma macā macāāna cūārē Jesucristo yarā mujāā ānio joroque mujāā ásupi Dios, tie caroa quetire mujāā catūgousaro jūgori. Būtiro mujāā maiñami. Cū ya poa cū cabeserica poa macāāna mujāā ānio joroque mujāā ásupi. Baiṛi mujāārē ñiña: Marī Pacu Dios, baiṛi marī Quetiupau Jesucristo mena caroare mujāārē na jonemoáto. Tunu bairoa caroa yericutaje cūārē na jonemoáto, ñiña.

Pablo quiere visitar Roma

⁸ Caānijūgoro atiere mujāārē yu quetibūjūgoya mai: Nipetiroṛu macāāna useanirīqūē mena tūgonucūñama Jesucristo mena caroaro mujāā catūgoñatutuānierē. Bairo tocānacāṛṛna mujāā cabaiānierē tūgori, yu ṛhame, “Jāā Pacu, mū ñujāñuñā jāā mena,” ñinucūña Diopure. Jesucristo jūgori bairo ñi jēninucūña.

⁹ Nipetiriye yu catutuariye mena Dios cū carotirore bairo yu átinucūña, cū macū yaye caroa quetire quetibūju. Baiṛi Dios ṛhame masīñami tocānacānia cūrē mujāā yu cajēnibojanucūñirjērē.

¹⁰ Apeye cūārē atore bairo cū ñi jēninucūña: “Mū caborije caāmata, yure Roma macāṛu yu mū árotigu. Murē catūgousarārē na ñiñagaya,” cū ñi jēninucūña tocānacānia.

¹¹ Yoaro mujāā tṛpu yu ágatūgoña āninucūmiña. Mujāā, to macāānarē nemojāñurō Jesucristo mena catūgoñatutuarā mujāā caānipeere bou, mujāārē yu quetibūjunemogaya. Baiṛi mujāā tṛpu yu ágatūgoñanucūmiña būtiro.

¹² Bairo mujāārē ĩḡu ñiña: Yu, mujāā cūā, ṛḡa ṛḡōāṛna Jesucristo mena marī tūgoñatutuaya. Bairo marī catūgoñatutuarijere caroaro yerijōrō marī caāmeoquetibūjuparore bairo ī, mujāā tṛpu yu áganucūmiña būtiro.

¹³ Yu baiṛārē bairo caāna, atiere mujāā camasīrō yu boya: Ape yepaa macāāna judío majā caāmerārē na yu caquetibūjuro tūgori bero, jīcāārā cū tūgousanucūñama Jesure. Torea bairo mujāātu macāāna cūā na catūgousaparore bairo ī, mujāā tṛpu yu áganucūmiña. Bairo áganucūmicūā, mujāā tṛpu yu ámasīñiña mai.

¹⁴ Tocānacāṛṛṛna camasārē beserico mano caroaro mena yu quetibūju rotiwī Dios: Marī yaye cabusarā, aperā marī yayerē cabusena, bueri majā camasīrā, aperā camasīēna cūārē nipetirore yu quetibūju rotijowī.

¹⁵ Baiṛi mujāā ya macā macāāna Jesucristore catūgousaenarē cū yaye quetire būtiro na yu quetibūjūganucūña.

El poder del evangelio

¹⁶ Noa ūna camasā tie caroa quetire na catūgousaata, na netōōgumi Dios peeropu na caábujiopeere. Baiṛi tie caroa quetire di rāmu ūno yu quetibūjuboboetiya. Caānijūgoro tie caroa quetire nipetiro judío majārē na quetibūjūgoyupa Jesujāā. Baiṛi āmerē yua judío majā caāmerā cūārē quetibūjurā jāā átiya.

¹⁷ Atie queti bairo marī masiōña: “Jesucristo mena na catūgoñatutuari wāme mena jeto jūgori carorije cawapa cūgoenarē bairo na iñāñami Dios,” marī ī masiña. Torea bairo na iñāñami cū mena catūgousajūgorārē. Atiere torea bairo ī quetibūju woatuyayupa tirāmṛare: “Cañuarē, cū mena catūgoñatutuau cū caānie jūgori, ‘Ñe ūnie carorije cawapa cūgoecu niñami,’ qūī iñagumi Dios,” ī woatuyupa Dios ya tutipū.

La culpa de la humanidad

¹⁸ Bairo bairo baiya: Marí Pacu Dios umurecóoru caacū ati yepa macāāna cañuena, cariape caātiāmerāē roro popiye na tām̄uo joroque na átimasñami. Na puame roro na caátie mena aperārē caroa cariape quetire na tågousaetio joroque na átiyama aperā camasārē.

¹⁹ Bairo na caátimiatacūārē, Dios puame nipetiro camasārē cū caātiānierē na camasārō boyami. Merē cū camasārjērē na iñoñupī. Na, cañuena cūārē tiere na iñoñupī.

²⁰ Caāñijūgoripaupua nipetiro camasā iñajūgoasúpa ati yepa, ati umurecóo, caño cārō Dios cū caqñenorīcūqñērē. Tiere cañarā majū ānirī Diore iñāetimirācūā, “Ati umurecóore caqñenorīcū Dios niñami. Cū catutuarije petietiya,” na cañpe niña. Bairi, “¿Dios, cū ānicuti? Yura macūmi, i tūgoñarī murē jāā iroepu,” Diore na cañpe mee niña.

²¹ Bairo iñicārō mano merē caroaro majū cū caānierē masññama. Bairo cū masñmirācūā, “Āniñami Dios ati umurecóore caqñenorīcū,” qñū nucūbugoetinuññama. Diore qñūroaetiyama. Tunu bairoa tocānacā rām̄u camasārē na cū caññaricanugōmiatācūārē, “Jāā mena mu ñujāññuña,” qñū basapeogaetinuññama Diore. Nemojāññurō cañuena ānirī ricaati majū tūgoñarīqñē jetore tūgoñanucūññama. Torena, caroa macāājē cariape quetire tūgomasiētññama.

²² “Jāā, camasārī majū jāā āniñña,” cañrā nimirācūā, catūgomasiēna majū niññama.

²³ Bairo caāna ānirī Dios tocānacā rām̄ua caññicōāninucūññērē qñūroaetiyama. Bairo qñūroaetiri yua, yucū, atā ūnie mena camasā bauriquere bairo cabaurārē na qñēnonucūññama. Camasā cayasiparā na caānimiatācūārē, na bauriquere bairo cabaurārē na iroanucūññama. Tunu macāñucū macāāna minia, āña, aperā waibutoa bauriquere bairo cabaurā cūārē na qñēnorī na iroanucūññama.

²⁴ Bairo cūrē na cañroaetie wapa Dios cūā na piticōāññami. Na caboro carorije nipetirije na caātigarijere na áparo ī, na piticōāññami. Bairo na cū capitiro yua, na puame netōjāññurō roro caboborije ūnierē āmeo átinucūññama.

²⁵ Cariape macāājē quetibujuriquere tūgosaricarō ūnorēā, ricaati roro iñtorique majūrē tūgosanucūññama. Tunu Diore qñūroaricarō ūnorēā, ati umurecóo macāāna cū caqñenorīcārā bauriquere bairo cabaurārē na iroanucūññama. Bairo na cañroamiatācūārē, Dios roque nipetirijere caátacu cū caānoi tocānacā rām̄ua cū marí cabasapeocōā ninucūrō ññuñña. Bairoa to baiáto.

²⁶ Bairo cūrē na cañroaetie wapa Dios cūā na piticōāññami, na rupañ caborore bairo carorije nipetirije na caātigarije caboborijere na áparo ī. Bairo na pitiri yua, carōmia, caām̄ua mena na caāmeo átiparo ūnorēā, ricaati na majū carōmia puğarāpua roro āmeo átiepenucūññama.

²⁷ Caām̄ua cūā na majū roro āmeo átinucūññama. Roro átaje caboborije ūnie majūrē átinucūññama. Carōmia mena na caāmeo átiparo ūnorēā, na majū caām̄ua puğarāpua roro āmeo átiepenucūññama. Bairo roro āna yua, na majū na rupañre rorije riaye to baio joroque átinucūññama.

²⁸ Nipetirije cū caátajere iññamirācūā, Diore qñūroagaetiyama. Bairo cū na cañroagaetie wapa, Dios cūā na piticōāññami. “Na caboro roro ricaati na catūgoñarjē mena na tūgoñña āmarō,” ī, na piticōāññami. Bairo cū caáto, na puame nemojāññurō roro átinucūññama.

²⁹ Nipetiri wāme carorijere caātinētōmajūcōārā niññama. Bairo caāna ānirī bopaca iññarīcārō mano roro átinganucūññama camasārē. Tunu carōmia mena roro átiepēpainucūññama. Tunu bairoa apeye ūnierē cacāgorā nimirācūā, netōjāññurō cūgonemoganucūññama. Nipetirije carori wāmerē átinucūññama. Aperā yayere iññaugaripeanucūññama. Āmeo pajjāganucūññama. Roro āmeo tutinuññama. Camasārē na iñtoepēpainucūññama. Aperā cūā roro busupainucūññama.

³⁰ Aperā cūārē roro na átiğarā, na caāperimiatācūārē, roro na busujāññucūññama. Diore cateerā majū niññama. Aperārē na tūgoñña yapapua joroque na átinucūññama. “Jāā roque caāñimajūrā jāā āniñña aperā netōrō,” inucūññama. Na majū na catūgoñarjē mena roro na caātipeere tūgoññabócari roro átinucūññama. Na pacua cūārē na baibotinuññama.

³¹ Cariape tūgogetimajūcōāññama. “Bairo jāā átiğarā,” na cañrjē cūārē na cañrōrē bairo áperinuññama. Ni jicāñ ūcūrē cū maiētññama. Tunu apeyera roro aperā na na cañrjērē tūgori, na masiriyobojagaetinuññama. Aperā cūārē na bopaca iññagaetinuññama.

³² Bairo cabaiānarē cabero na recōāgumi Dios peeropu. Tiere ati yepap̄u Dios cū cañcūrīqñērē masñmirācūā, na puame carorijere áticōā ninucūññama. Bairo caāna ānirī aperā narē iññacōrī roro na caātiere iññarā, “Marí caátorea bairo na cūā roro átiyama,” ī useaninuññama.

2

Dios juzga conforme a la verdad

¹ Bairo noo caāna muñjāā mena macāāna puame, “Ānoa carorā cañuena niññama,” na caññata, camasā na caātiere caññabeserārē bairo bainucūññama. Muñjāā cūā narēā bairo roro caātīpairā

mujãã ãniña. Bairi mujãã puame aperãrê, “Mujãã yaye wapa mujãã buicutiya,” na mujãã caãlata, mujãã cãã narêã bairo cabuicuna mujãã tuacõãña.

² Atore bairo marĩ ĩ masĩña: “Dios puame roro caãnarê, ‘Na yaye wapa popiye na baio joroque na yu átigu,’ cariapea cã caĩcũricãrõrêã bairo átímajũcõãgumi,” marĩ ĩ masĩña.

³ Mujãã, “Ãnoa roro caãna niñama,” camasãrê caĩbeserã nimirãcãã, mujãã cãã narêã bairo roro mujãã átínucũña. Bairi, “Jãã caãtiere ĩñabeseecumi Dios,” mujãã ĩ masĩtĩña. Mujãã cããrê mujãã caãtiere ĩñabesemajũcõãgumi Dios.

⁴ Baiɾua mai, mujããrê caĩñamai ãnirĩ jicoquei mujããrê ĩñabeseetigumi. Roro mujãã caãtiãnierê tũgoña yapapuari mujãã catũgoñawasoarore bori caroaro yerijõrõ cotei átiyami Dios. Mujãã puame roque ricaati tũgoñarĩ, “Marĩ caãtiãnie, ñurõ Dios cã caĩñajoro. Bairi ñe ũnie cawapa cãgoena marĩ ãna,” mujãã ĩ tũgoñanucũña.

⁵ Catũgomasiẽna mujãã ãniña. Dios puame caroaro yerijõrõ roro mujãã caãtiere mujãã catũgoñawasoapeere cã cacotemiatacããrê, mujãã puame yapapuari roro mujãã caãtiere mujãã tũgoña wasoagaetiya. Bairo caãna mujãã caãnoi, mujãã yaye wapa pairo ãninemorõ baiya. Bairi cabero Dios cã caĩñabeseri rũmu caetaro, cã caĩricãrõrêã bairo cariapea netõjãñurõ popiye mujãã baio joroque mujãã átigumi.

⁶ Ti rũmu caãno Dios puame camasã tocãnacãũpũrea na caãtawãmerĩ caãno cãrõrê ĩñacõñarĩ na ĩñabesegumi.

⁷ Camasã jĩcããrã caroaro átĩcõã ninucũñama. Caroaro caroa macããjẽrê átĩãniãnucũñama. Dios cã caĩñajesorije ũnierê átĩãninucũñama. Tocãnacã rũmua Dios mena ãnijãnagaetinucũñama. Na ũna roquere yeri capetietie majũrê na jogumi Dios.

⁸ Aperã roque na caãtore bairo áperĩnucũñama. Na ũna Diore baibotiori cã yaye cariape macããjẽrê quetire catũgõsagaena roquere tutuaro mena popiye na baio joroque na átigumi. Carorije macããjẽrê na caborije jũgori tutuaro mena popiye na baio joroque na átigumi.

⁹ Nipetiro roro caãtipairã roro popiye tãmuogarãma. Caãnijũgoro judĩo majã cañuena tore bairo tãmuojũgogarãma. Na bero judĩo majã caãmerã cãã cañuena popiye tãmuogarãma.

¹⁰ Aperã caroa macããjẽrê caãtiãninucũrã roquere caroaro na átigumi Dios. Nipetiro camasã na catũgoro, “Caroaro majũ mujãã ápu,” na igumi. Tunu caroa yericutajere na jogumi. Caãnijũgoro tore bairo na átigumi judĩo majã cañurãrê. Na bero judĩo majã caãmerã cañurã cããrê bairoa na átigumi.

¹¹ Bairi judĩo majã, aperã judĩo majã caãmerã cããrê na ĩñaricawoetiyami Dios. Jĩcãrõ tãni caroaro cariape na ĩñãñami nipetiro camasãrê.

¹² Judĩo majã caãmerã, Moĩsés ãnacũ cã caroticũrĩqũerê masĩtĩñama. Bairo tiere masĩtĩmirãcãã, tocãnacãũpũra yasicoagarãma, roro na caãtie jũgori. Judĩo majã roque cã caroticũrĩqũerê masĩñama. Bairo masĩmirãcãã, tiere na cabaibotiorije wapa yasicoagarãma na cãã.

¹³ “Moĩsés ãnacũ cã caroticũrĩqũerê na catũgorije jũgori, ñe ũnie carorije wapa cacãgoena niñama,” na ĩ, ĩñãñami Dios camasãrê. Cã caroticũrĩqũerê tũgori bero caroaro caãna roquere, “Ñe ũnie carorije wapa cacãgoena niñama,” na ĩ, ĩñãñami.

¹⁴ Judĩo majã caãmerã Moĩsés ãnacũ cã caroticũrĩqũerê masĩtĩmirãcãã, na majũ caroa macããjẽrê na caãpata, Dios cã carotirore bairo ãna átiyama. Bairo na caãpata, na yerĩpu tie carotirore bairo caãtĩmasĩrã tuayama.

¹⁵ Bairi caroaro na caãtiãnie mena cariape na caãnierê marĩ masĩõ joroque átiyama. Moĩsés ãnacũ cã caroticũrĩqũerê camasĩrãrê bairo niñama. Bairi cariape na caãpericõãta, na majũ na yerĩpu, “Marĩ buicutiya,” ĩ masĩñama. Tunu bairoa caroa macããjẽrê na caãtiãtato bero caãmata roque, “Cabuímana marĩ ãniña,” ĩ masĩnucũñama.

¹⁶ Atie Dios yaye queti yu caquetĩbũjãrõre bairo baicoagaro: Dios cã macũ Jesure cã caĩñabeserotiri rũmu caetaro nipetiro roro na catũgoñarĩjẽrê, yasiorõpu na caãtaje cããrê ĩñabesegumi Dios.

Los judíos y la ley de Moisés

¹⁷ Mujãã, judĩo majã atore bairo mujãã ĩrĩqũê catinucũña: “Jãã judĩo majã jãã ãniña. Bairi Dios puame caroaro jãã átigumi, Moĩsés ãnacũ cã caroticũrĩqũerê camasĩrã jãã caãnoi,” mujãã ĩ tũgoña wẽpãnucũña. Tunu bairoa aperãrê na mujãã ĩnucũña: “Jãã, jãã ãniña Dios yarã cã cabesericarã majũ,” mujãã ĩ wẽpãnucũña.

¹⁸ Bairo caĩwẽpãrã ãnirĩ atore bairo mujãã ĩnemonucũña: “Jãã, Dios cã caborije ũnie jãã caãtipere jãã masĩñũña. Tunu bairoa Moĩsés ãnacũ cã caroticũrĩqũerê jãã camasĩrõ jũgori caroa macããjẽrê jetoer jãã ĩñabesemasĩña,” mujãã ĩnucũña.

¹⁹ Tunu cacaapee ĩñaenarê bairo caãnarê cajũgomasiãrãrê bairo, Dios yaye quetire camasiẽnarê, “Jãã quetĩbũju masĩña,” mujãã ĩnucũña. Tunu bairoa canaitĩãrõpu caãnarê cajĩñaworãrê bairo, roro caãnarê, “Caroaro na jãã átĩrotimasĩña,” mujãã ĩnucũña.

²⁰ Tunu, “Jãã p̄ame Dios yaye quetire camasĩnarê tie quetire jãã quetibuj̄u masĩña. Tunu bairo catũgoñatutuawep̄ũena cããrê caroaro na átĩãnio joroque jãã átimasĩña.” mujãã ñnucũña. “Jãã, merê jãã cãgoya Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũê cariape quetibuj̄urique majũrê. Tie jũgori tore bairo jãã átimasĩña,” mujãã ñ tũgoñanucũmiña.

²¹ Bairo, “Aperãrê caquetibuj̄umasĩrĩ majã jãã ãniña,” caĩrã nimirãcũã, ¿nopẽĩrã mujãã majũ yeri roro mujãã caãtie p̄amerê mujãã quetibuj̄ugaetiyati? “Yajaeticõãña,” caĩquetibuj̄urã nimirãcũã, ¿nopẽĩrã mujãã cãã mujãã yajapainucũñati?

²² Tunu aperãrê, “Apei n̄mo mena roro átiepeeticõãña,” caĩquetibuj̄urã nimirãcũã, ¿nopẽĩrã tore bairo mujãã cãã apei n̄mo mena mujãã átiepenucũñati? Tunu camasã na cawericarãrê, “Na ñroeticõãña,” caĩquetibuj̄urã nimirãcũã, ¿nopẽĩrã na caĩroari wii macããjẽrê mujãã yajanucũñati?

²³ Tunu, “Jãã, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũêrê camasĩrã majũ jãã ãniña aperã netõrõ,” caĩrã nimirãcũã, tiere cabaihotiorãrê bairo mujãã tuaya, tie quetire tũgousaena. Tie jũgori aperã p̄ame Diore cũ na boyetiepo joroque ãna mujãã átia.

²⁴ Toreã bairo cariape ñ quetibuj̄uyupa Dios ya tutip̄u cããrê: “Mujãã, judío majã Dios cũ caroticũrĩqũêrê mujãã cabaihotioñorĩjê jũgori, aperã judío majã caãmerã p̄ame Diore roro cũ na busap̄aio joroque mujãã átia,” ñ quetibuj̄uyupa.

²⁵ Bairop̄ua, judío majã na caãnierê átĩ ññorã rupau macããjẽrê yisetarique ñujãñũña, ni ñcũ Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũêrê catũgousau cũ caãmata. Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũêrê catũgousaecũ cũ caãmata roque, cũ rupau macããtõrê cayisetarotiricu nimicũã, cayisetaa macããrẽã bairo tuacõãñami cũ catũgousaetie jũgori.

²⁶ Bairop̄ua, apei cũ rupau macããtõrê cayisetaa macũ nimicũã, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũêrê bairo caroaro cũ caãtie jũgori, cũ rupau macããtõrê cayisetarotiricure bairo tuayami Dios cũ caĩñajoro.

²⁷ Bairo judío yau caãmei cũ rupau cayisetarotiecu nimicũã, Dios cũ carotirore bairo caãcu p̄ame qũĩñabesegumi apei cũ rupau cayisetarotiricu nimicũã, tunu bairoa Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũêrê cãgomicũã, tiere catũgousaecũ p̄amerê.

²⁸ Judío majãrê bairo ãnajê cutaje p̄ame bui macããjê átĩãnajê mee niña. Marĩ rupau macããjê yisetarotirique cãã bui marĩ rupau macããjê átaje jeto mee niña.

²⁹ Cariape judío majãrê bairo majũ ãnajê cutaje p̄ame marĩ yeri marĩ pupearũ ãnajê cutaje niña. Tunu bairoa marĩ rupau yisetarotirique mena átĩãnajê cutaje cãã rotirique woaturique mee niña. Marĩ yerip̄u macããjê Espĩritu Santo jũgori marĩ catũgoñawasoarique niña cariape judío majã majũ ãnajê cutaje. Tore bairo cũ yerip̄u catũgoñawasoaricu roquere, “Ñe ñnie carorije wapa cacãgoecu niñami,” qũĩ ññami Dios, aperã camasã tore bairo cũ na caĩ ññaetiatacũãrê.

3

¹ Mujãã p̄ame bairo yu caĩquetibuj̄urijere tũgorã, “¿Toroque judío majãrê bairo marĩ caãnajê cutie to wapa manicuti?” mujãã ñrã. “¿Marĩ rupau macããjê yisetarotirique cãã to wapa manicuti?” mujãã ñrã.

² Yu p̄ame, “Judío majã marĩ caãnajê cutie wapacutimajũcõãña,” ñiña capee marĩ cabairique jũgori. Bairi caãnijũgoro marĩ judío majãrê cũ yaye quetire marĩ cũjũgoyupi Dios.

³ Aperã jĩcããrã judío majã Diore na catũgousaetimiatacũãrê, cũ caĩjũgoyeticũrĩqũê cariape nicõãña. Bairi cũ caĩquetibuj̄ucũrĩcãrõrẽã bairo átĩcõãmasĩñami Dios.

⁴ Nipetirije cũ caãtigariquere cariapea átĩcõãgumi cũ caĩricãrõrẽã bairo. Nipetiro camasã caĩtopairã na caãniatacũãrê, cũ p̄ame cariapea cũ caĩricãrõrê bairo átimasĩñami. Dios ya tutip̄u cãã atore bairo quetibuj̄uya:

“Mua, Dios, tocãnacã rãmu caroaro cariape caquetibuj̄u mu ãniña.

Bairi ni jĩcãũ ñcũ camasocu caãnorê bairo mure cabusujãũ macãmi,” ñ quetibuj̄uya.

⁵ Mai, ¿dope bairo ñicuti? ¿Aperã camasã na caĩtũgoñarõrê bairo ñicuti? Atore bairo ñbujiorãma: “Rorije marĩ caãti ññoata, Dios caroaro cariape cũ caãnajê cutiere nipetiro camasã na masĩõ joroque ãna marĩ átia. Bairi carorije marĩ caãtie ñujãñũña. Tore bairo, ‘Caroã macããjê niña,’ marĩ caĩmiatacũãrê, ¿nopẽĩ roro marĩ caãtie wapa marĩ qũĩñabesecuti Dios?’ ñ tũgoñabujiorãma jĩcããrã camasã.

⁶ ¡Bairo mee niña! Bairo na caĩtũgoñarĩjê caãnorê bairo caãmata, ni ñcũ jĩcãũrê qũĩñabese masĩtĩbujoiomi Dios.

⁷ Apeyera, aperã atore bairo ñmemorãma: “Marĩ caĩtorije mena Dios cariape cũ caĩrĩjẽrê marĩ átĩ ññogarã. Bairi camasã cãrê, ‘Cañuu majũ cariape cũ caĩricãrõrẽã bairo caãcu niñami,’ ñbujiorãma. Bairo na caĩmiatacũãrê, ¿dopẽĩ Dios p̄ame marĩrê, ‘Mujãã caĩjũgoricarore bairo mujãã átiyaparoetiya,’ marĩ qũĩcuti? Bairo cũ caĩata, cariape ñtĩñami Dios,” ñbujiorãma camasã. Tame, bairop̄ua bairo na caĩrĩjê wapa maniña.

⁸ Bairo Irã yua, atore bairo Ìmecānucūrāma: “¿NopēIrã carorije macāājērē marī āpericiti? Caroa macāājē pñame to átio joroque Irã, carorije macāājē marī caáto ñuñia,” Ìmecānucūrāma. Na pñame, “Pablo cūā torea bairo buenucūñami,” ñi busupaiyama. Camasā yure na catūgousaro boetiri, tore bairo ñi busupainucūñama. Bairo na cañbusupairije wapa Dios pñame roro popiye na baio joroque na átigumi.

Todos somos culpables

⁹ ¿Tame, dope to baímiñati? Marī, judío majā, ¿aperā netōjāñurō caroarā cañurā majū marī āñiñati? ¡Marī baietiya tame yura! Bairi marī, judío majā, aperā judío majā caāmerā nipetiro camasā rorije caāna jeto marī āñiña. Torea bairo yu cāā yu quetibujunucūña.

¹⁰ Tirāmupū cāārē atore bairo ī woatuyupa Dios ya tutipū:
“¡Ni jīcāū ūcū camasocū cañūū caroaro cariape caácu mácūmi!

¹¹ Ni jīcāū ūcū caroaro catūgomasi mácūmi.
Ni jīcāū ūcū Diore bori carē camacāū mácūmi.

¹² Nipetiro camasā Dios yaye caroa quetire jānarī ricaati quetibujurique pñamerē tūgousarā átiyama.

Caroa wāme ūnierē besemasīētīrī tūgoñamawijiacooyama.

Bairi, ñi jīcāū ūcū camasocū cañūū cariape caácu mácūmi!

¹³ Na busurica, masa ope cayaamani opere bairo ñiña.

Ti ope cañnirijē cañniwitirorea bairo roro na cabusurije witinucūña. Itopaijāñuñama.

Tunu bairoa āña nima capūñirōrē bairo, pūñirō na risero mena busunucūñama.

¹⁴ Roro na cairijē jūgori aperārē na tūgoña yapapua joroque átinucūñama.

¹⁵ Yoaro mee asiari noa ūna na caboñarē jicoquei na pajāñenucūñama.

¹⁶ Noo na caátópū aperārē roro na tūgoña royetuao joroque na átinucūñama.

Tūgoñarīqūē paio joroque na átinucūñama.

¹⁷ Jīcā majārē bairo yerijōrō ānimasīētīñama.

¹⁸ Petoaca ūno Diore cū masīgaetimajūcōñama.

Na cū caññabesepee cāārē di rāmu ūno tūgoñagaetiyama,”

ī quetibujuyupa Dios ya tutipū.

¹⁹⁻²⁰ Atope bairo marī masīña: Dios pñame Moisés ānacū jūgori cū caroticūrīqūērē marī judío majārē marī cūñupī. Tiere cū cacūmiatācūārē, tiere marī caátipeyomasīētē jūgori marī buicatiya. Bairi nipetiro judío majā, judío majā caāmerā cāā, “Cabuicuna marī āñiña. Dios popiye cū caátiparā marī āñiña,” marī cañmasīparore bairo ī, marī cūñupī Dios Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē. Bairi ni jīcāū ūcūrē Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē caátipeyogamiñcūrē, “Tie mu catūgousarije jūgori mu ya netōōgu,” di rāmu ūno ĩētīgumi Dios.

La salvación es por medio de la fe

²¹⁻²² Ámerē yua, Dios pñame ñe ūnie cawapa mánarē bairo marī ānio joroque cū caátaje quetire marī ĩñoñami. Mai, tie queti pñame cawāma queti mee ñiña. Tirāmupua Moisés ānacūrē, bairi profeta majā cāārē na quetibujū jūgoyeticūñupī. Bairo na cawoatucūrīcā tutiripure cabuerā āñiri atore bairo marī masīña: Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē marī catūgousaro jūgori mee, Jesucristo mena marī catūgoñatutuarije jūgori roque ñe ūnie cawapa mánarē bairo marī tuao joroque marī átiyami Dios. Nipetiro camasārē jīcārō tāni torea bairo na netōōgumi cū mena na catūgoñatutuarije jūgori.

²³ Bairi marīā camasā nipetiro roro caāna jeto marī āñiña. Ni jīcāū ūcū Dios cū caborore bairo caátietapeti mácūmi.

²⁴ Bairo caāna marī cañnimitācūārē, Dios pñame camasārē camai āñiri cū macū Jesucristo cū cariarique jūgori, ñe ūnie cawapa mánarē bairo marī tuao joroque marī ásupi. Ni jīcārē wapa jēñirīcārō mano tore bairo marī átibojayupi.

²⁵ “Yu macū yucupāipū cū cariarije jūgori camasā na carorije wapare na yu masiriy-obojaqu,” ĩ tūgoñañupī Dios. Bairi marī pñame tiere masīrī, Jesucristo mena marī catūgoñatutuata, caroaro marī emuetamasīgarā yua marī cū canetōōrīqūērē. Bairo átiri marī masīōñami, Dios cañūū cariape caácu cū caāñajē cutiere. Bairi tunu tirāmupū macāāna roro na caátiere ĩñamicūā, cariapea yerijōrō catūgoñañ āñiri, roro popiye na baio joroque na ápeyupi.

²⁶ Torea bairo āme cāārē cañūū cariape cū caāñajē cutiere marī masīōcōā ñiñami. Tore bairo cū caāñajē cutiere marī ĩñonemocōā ninucūñami, Jesucristore catūgousarārē ñe ūnie cawapa mánarē bairo na ānio joroque cū caáticōāñinucūrījē jūgori.

²⁷ Bairi marī pñame marī majū caroaro marī caátīānie jūgori, “Dios cū caññajoro cañurā marī āñiña,” marī cañbotomasīpee maniña. Moisés ānacū cū caátiroticūrīqūē marī caátie jūgori mee caroarā marī āñiña. Jesucristo mena marī catūgoñatutuarije jūgori roque Dios pñame, “Cañurā mājāā āñiña,” marī ĩ masīñami.

²⁸ Bairi yua, atore bairo marí i yaparoetaya: “Ni jicãũ ùcũ Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũerẽ cã caãtiyogamirĩjẽ jũgori mee, Jesucristo mena cã catũgoñatutuarije jũgori mena roque, ñe ùnie cawapa mácãrẽ bairo qũĩñagumi Dios,” marí i masĩña.

²⁹ Bairi Dios pũame, ¿judío majã quetiupau jeto cã ãniñati? ¿Aperã judío majã caãmerã nipetiro ati umãrecóo macããna quetiupau mee mujããrã cã ãnicuti? ¿Yura, ati umãrecóo macããna cããrẽ nipetiro quetiupau majũ niñami!

³⁰ Jicãũã niñami camasã quetiupau. Apei maniñami. Cã, jicãũã niñami, ñe ùnie carorije wapa mánarẽ bairo marí ãnio joroque caátimasã, Jesucristo mena marí catũgoñatutuario jũgori. Tore bairo átinucũñami Dios na rupaurẽ cayisetarotiricarã judío majã, o cayisetarotiena judío majã caãmerã cãã na caãnierẽ ññapeoricarõ mano jicãrõ ñña.

³¹ Bairi yua, ¿Jesucristo mena marí catũgoñatutuarije jũgori, Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũẽ, wapa manorẽ bairo to tuao joroque marí áticuti? ¿Baietiya bairopua! Jesucristo mena marí catũgoñatutuario jũgori tie Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũẽ caroaro cariape tiere marí átinemomasĩõ joroque marí átiya.

4

El ejemplo de Abraham

¹ ãmerẽ mujããrẽ yu quetibujupa Abraham ãnacũ cã cabairiquere: Mujãã camasĩrõrẽã bairo cã pũame marí judío majã yau caãnijũgoricũ ãñupi.

² Cariapea Abraham ãnacũ caroaro cã caátĩãnie jũgori Dios pũame, “Ñe ùnie cawapa mácãrẽ bairo mũrẽ ñiñaña,” cã caĩrĩqũẽ caãmata, Abraham ãnacũ pũame, “Yu majũ caroaro yu caátĩãnie jũgori yu netõwũ,” i botiomasiñajoricumi. Bairpua, Dios cã caĩñajoro tore bairo i botiomasiñetĩmicũã, tore bairo i botiobujioricumi aperã camasãrẽ.

³ Atore bairo pũame i quetibujupua Dios ya tutipũ Abraham cã cabairiquere: “Abraham ãnacũ pũame Dios cã caĩrĩjẽrẽ caãnorẽ bairo cariape tũgoyupi. Bairo cã cabairijere ññarĩ bero, Dios pũame, ‘Ñe ùnie cawapa mácãrẽ bairo cã ñiñaña,’ ññupi,” i quetibujupua.

⁴ Ìcõñarĩ mujããrẽ yu quetibujupa mai: Jicãũ ùcũ apeye ùnierẽ cã capaãta, bairoa wapa mano apeye ùnierẽ cã jorã mee átinucũñama. Cã capaarije wapa majũ cã wapatirã átiyama.

⁵ Bairpua, Dios pũame paari majãrẽ na cawapatirore bairo mee átinucũñami camasãrẽ. Caroaro na caátie jũgori mee, cã mena na catũgoñatutuarije jũgori, ñe ùnie cawapa cãgoenarẽ bairo na ññanucũñami. Tore bairo na netõõnucũñami Dios, camasã na majũ na caátie mena na canetõmasiñetĩmiatacããrẽ.

⁶ Tirũmapu macããcũ David cãã yu caĩrõrẽã bairo ññupi: “Dios camasã na caátie ññarĩ mee, cã mena na catũgoñatutuarijere ññarĩ, ‘Cañurã ñe ùnie carorije cawapa cãgoena niñama,’ na ññucũñami Dios. Tore bairo cã caĩrã pũame bũtioro useaninucũñama,” ññupi David ãnacũ cãã.

⁷ Atore bairo i woatuyupi Dios ya tutipũ:

“Noa ùna roro na caátie Dios cã camasiriyobojaricarã useanirĩ ññama.

⁸ Tunu bairo, ñi ùcãrẽ, ‘Mu carorije wapa yu jẽñietigu,’ cã caĩ pũame cãã useanirĩ niñami!” i woatuyupi.

⁹ David ãnacũ cã cawoatucũrĩqũẽ pũame, ¿marí judío majã jettore marí cã caĩquetibuju jũgoyeticũrĩqũẽ to ãniñati? ¿Aperã judío majã caãmerã cããrẽ na cã caĩquetibuju jũgoyeticũrĩqũẽ mee mujããrã to ãniñati? Yura, nipetiorpua catũgoñatutuarã, David cã caĩquetibujucũrĩqũẽrẽã bairo useanigarãma. Merẽ torea bairo mujããrẽ jãã quetibujupua. Dios pũame Abraham, cã mena cã catũgoñatutuario ññarĩ, “Cañuu, ñe ùnie cawapa cãgoecũre bairo mũrẽ ñiñaña,” qũĩñupi.

¹⁰ ¿Diwatoapu Dios, “Cañuu niñami,” cã qũĩñuparĩ Abrahãrẽ? ¿Cã rupau macããtõrẽ cayisetaricũ cã caãno, o cayisetamãcũ cã caãnopua, tore bairo cã qũĩñuparĩ? Bairo cã caãtirotiparo jũgoyepua tore bairo qũĩñupi Dios.

¹¹ Bairi Abraham, Dios cã cã caĩrĩjẽrẽ caãnorẽ bairo cariape cã catũgoro beropu, cã rupaurẽ cã yiseyupa. Tore bairo átirotiyupi Abraham, Dios mena cã catũgoñatutuarije jũgori cãrẽ ñe ùnie cawapa cãgoecũre bairo cã cã cacũrĩjẽrẽ cã camasĩparore bairo i. Tore bairo cabairicũ ãnirĩ Abraham ãnacũ pũame nipetiro na rupau cayiserotiena nimirãcãã, Dios mena catũgoñatutuarã cããrẽ na ñicũ caãnijũgoricũ ãñupi. Bairi Dios cãã torea bairo cariape cañurã ñe ùnie cawapa mánarẽ bairo na ññañami na rupau cayiserotiena cããrẽ.

¹² Tunu bairoa marí judío majã marí rupaurẽ cayisetarotiricarã, Abraham ãnacũ cã rupaurẽ cayisetamãcũrupua Dios mena cã catũgoñatutujũgoricarore bairo Dios mena catũgoñatutuarã majũ ñicũ cãã ãcã baiyami.

La promesa se cumple por medio de la fe

¹³ Mai, Dios pũame atore bairo qũĩñupi Abrahãrẽ: “Mu, bairi mu pãrãmerã cããrẽ ati yepare mujãã yu jogu mujãã caãnipa yepa,” qũĩ jũgoyupi, Abraham pũame caãnorẽ bairo cariape

Dios mena cū catūgoñatutuario jūgori. Cū caroticūrīqūērē caroaro cū caátie jūgori mee, cū mena cū catūgoñatutuarie jūgori roque tore bairo qūññupī Dios. Bairi, “Ñe ūnie cawapa cūgoecure bairo caācū mū āniña,” qūññupī Dios yua.

¹⁴ Dios puame, “Mujāārē yū juātinemogu,” cū caīcūrīqūērē, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē caāna jetore cū cacūrīqūē caāmata, Dios mena marī catūgoñatutuarie puame wapa manibujoro. Tunu bairoa Abrahārē, “Caroare mū yū jogu,” cū caīrīqūē cūā wapa mani yaparo etabujoricaro.

¹⁵ Bairi nipetiro camasā Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē caátipeyogamirā puame popiye na bairo joroque Dios cū caátiparā niñama. Bairorua, tie roticūrīqūē camanicōāta, tiere cabaibotorā cūā manibujorāma.

¹⁶ Bairi Abraham jūgori nipetiro cū pārāmerā caāniparārē Dios cū caīcūrīqūē caroaro caānicōānipeere Irā, Dios mena camasā na catūgoñatutuacōāno boya. Bairo Igu űiña: Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē caátipeyogamirā jeto meerē, nipetiro Abrahārē bairo Dios mena catūgoñatutuarārē caroare na jogumi Dios, na cū caīcūrīcārōrēā bairo. Bairo bairi Abraham ānacū puame yua, marī nipetiro Dios mena catūgoñatutuarā űicū caānacū majū nijūgoyupi.

¹⁷ Dios ya tutipū cūārē atore bairo ī quetibujū woatuyupa: “Āmerē, murē nipetiro camasā poari űicārē bairo caācū majū mū ānio joroque mū yū ātiya,” ī quetibujuyupa. Tiere caī puame niñami marī Quetiupau Dios, Abraham ānacū caroaro cariape cū catūgousaricu. Cūā niñami Dios cariacoatana na caānimitacūārē na yeri catio joroque caācu. Tunu bairo apeye camānaje to caānimitacūārē, nipetirije caānierē caátijēñoricū niñami.

¹⁸ Mai, Abraham puame cabucu ānirī cū capūnaacuti yutea to capeticōāmiatacūārē, Dios cūrē cū caīrīqūērē tūgoñatutua jānaesupi. Dios Abrahārē, “Mū pārāmerā caāniparā, capāārā nigarāma,” cū cū caīrīqūērē caānorē bairo cariape tiere cū catūgoñatutuarique jūgori nipetiro camasā poari űicārē bairo caācū majū ānijūgoyupi.

¹⁹ Cabucu cien cūmarī majū merē cacūguu nimicāā, Abraham puame di rāmu ūno Dios mena tūgoñatutua jānaesupi. Puğarāpu cū nūmo mena cabutoa ānirī na cayasipee cūārē masīñupī Abraham. Bairi puğarāpu cabutoa ānirī na capūnaa cutipee cūā mañupā.

²⁰ Dios cūrē cū caīcūrīqūērē puğani cārō, “Tore bairo āpeimi Dios,” ī tūgoñaesupi. Bairo ī tūgoñaeñirī yua, nemojāñurō roque Dios cūrē cū caīcūrīqūē mena tūgoñatutuanemoñupī. Diore cū basapeoyupi Abraham.

²¹ “Dios yure cū caīrīcārōrēā bairo ātimasīpeycōāñami,” caroaro ñe ūnie rusaeto ī tūgoñatutuacōāñupī.

²² Tore bairo cū catūgoñatutuario ĩñarī, Dios puame Abrahārē, “Cañuu ñe ūnie cawapa cūgoecure bairo cū űiñaña,” ĩñupī.

²³ Atie Dios, “Cañuu, ñe ūnie cawapa cūgoecure bairo mū űiñaña,” cū mena cū catūgoñatutuario jūgori cū caīcūrīqūērē Abraham ānacū jetore ī quetibujū cūesupa Dios ya tutipare.

²⁴ Marī cūārē cū caīpeere tore bairo ī quetibujū woatucñupā. Bairi marī cūārē, “Cañurā, ñe ūnie cawapa cūgoenarē bairo mujāārē űiñaña,” marī ī masīñami Dios, cū macū marī Quetiupau Jesucristo cariacoatacu cū caānimitacūārē cū cacatioricu mena marī catūgoñatutuario jūgori.

²⁵ Cūā, marī carorije wapa jūgori yucupāipu riayupi. Bairo cariacoatacu nimicāā, tunu catiyupi, marī carorije wapa jūgori roro popiye marī cabaibujiopeere netōdgu.

5

Libres de culpa

¹ Bairi marī puame marī carorije wapare cū canetōbojaricarā ānirī yua, jīcārōrē bairo Dios mena yerijōrō marī āniña. Tore bairo marī tuaya yua, marī Quetiupau Jesucristo yucupāipu cū cariarique jūgori.

² Jesucristo mena marī catūgoñatutuario jūgori Dios puame cū mena nocārō caroaro majū marī caānaje cutiānipeere marī cūñupī. Bairi tore bairo caroaro cariape marī ānicōā ninucūgarā. Bairi Dios cū caānaje cutie macāājērē marī cūā jīcā wāme ūno cacūgoparā ānirī marī useanicōā niña.

³ Apeyera tunu popiye baimirācūā, marī useaniña. Bairo popiye marī cabairo jūgori nemojāñurō Dios mena marī tūgoñatutuagarā.

⁴ Bairo marī catūgoñatutuario, Dios puame, “Mujāā, caroaro mujāā āpu,” marī Iğumi. Tiere masīri yua, marīrē caroaro cū caátipeere tūgoñarī, paio marī useanicōā nigarā.

⁵ Bairo caroaro marīrē cū caátipeere marī catūgoña useaninucūrījē puame marī usearitio joroque marī āperiya. Bairi merē Dios puame marī yeripu marīrē cū camaicōāninucūrījērē ñe ūnie rusaeto marī masīō joroque ātiyami, cū yeri Espiritu Santo marī cū cajoricu jūgori.

⁶ Mai, marĩ puame roro marĩ caátie jũgori marĩ majũã tie wapare marĩ netõmasĩẽpã. Bairo marĩ canetõmasĩẽto iĩnarĩ, Dios cũ caĩñabesejũgoyeticũricã rãmu caetaro, Jesucristo puame roque marĩ carorije wapare netõõgu riayupi.

⁷ Ni jĩcãũ ùcũ marĩ mena macããcũ, apeĩ cũ yare qũĩĩnamairĩ, “Mũrẽ na capajĩãparo ùnorẽã, yure na pajĩãto,” caĩmasĩ macũmi. Baiɓua, cũ yau caĩuu majũ cũ caãmata, tore bairo i masũbioumi.

⁸ Dios puame roque nocãrõ majũ marĩ cũ caĩñamairĩjẽrẽ marĩ masĩõũupĩ. Jesucristo marĩ cũ canetõõriqũẽ jũgori. Marĩã, roro caátipairã marĩ cañniamiatacũãrẽ, cũ puame yucũpãĩpu riacoãsupĩ, marĩ carorije wapare netõõgu.

⁹ Baiɓi marĩ puame marĩ carorije wapare cũ canetõõbojaricarã ãnirĩ ãme roquere yua atore bairo nemojãñurõ marĩ i masĩña: “Dios camasãrẽ cũ caĩñabeseri rãmu caãno popiye cũ caátiparã mee marĩ ãniña,” marĩ i masĩña, Jesucristo marĩ netõõgu yucũpãĩpu cũ cariarique jũgori.

¹⁰ Cajũgoyepure mai, Diore caboena ãnirĩ cũ wapanarẽ bairo marĩ ãmu. Bairo caãna marĩ cañniamiatacũãrẽ, marĩ mairĩ cũ mena jĩcãrõrẽ bairo marĩ ãnio joroque marĩ ásupi, cũ macũ cũ cariarique jũgori. Bairo cũ caátana ãnirĩ ãme roquere nemojãñurõ atore bairo marĩ i masĩnemoña: “Jesucristo cariaacoatacũ nimicũã tunu cũ cacatirique jũgori, cũ canetõõparã majũ marĩ ãniña,” marĩ i masĩña yua.

¹¹ Atie cũãrẽ marĩ i masĩña: Dios mena marĩ ãseaniña, marĩ Quetiupau Jesucristo jũgori. Dios puame cũ macũrẽ yucũpãĩpu cũ cariarotirique jũgori jĩcãrõrẽ bairo cũ mena yeri jõrõ marĩ ãnio joroque ásupi.

Adãny Cristo

¹² Jĩcãũ caũmu ati yepa cañnijũgoricu Adãn cawãmecucu jũgori carorije átaje nijũgoyupa ati yeparũge. Bairo carorije átaje cañnijũgoro bero yua camasã yasiijũgoyupa. Baiɓi nipetiro camasã carorije caãna ãnirĩ cayasiparã marĩ ãniña.

¹³ Mai, camasã Moĩsẽs ãnacũ cũ caroticũriqũẽrẽ na cacũgoparo jũgoyepua merẽ carorije macããjẽrẽ áticoããjũgoyupa ati yepapure. Bairo camasã roro na caátĩniamiatacũãrẽ, Moĩsẽs ãnacũ cũ caroticũriqũẽrẽ na cacũgoeto jũgori, cũ cacũriqũẽrẽ cabaibotiorãrẽ bairo na iĩãesupĩ Dios.

¹⁴ Bairo cabaimiatacũãrẽ, Adãn ãnacũ cũ cañnijũgori rũmũpũi nijũgoatõ Moĩsẽs ãnacũ cũ caãni yuteapu nituetayupa roro caãna na cayasirije. Baiɓãpua, Dios Adãrẽ, “Ti yucu rĩcare ugaeticõãña,” cũ caĩcũriqũẽrẽ bairo cañnierẽ na cabaibotiorije jũgori mee yasiyupa camasã. Adãn ãnacũ carorijere caátijũgoricu majũ ãũupĩ. Jesús puame roque caroa macããjẽrẽ ati yepapu cajeatijũgoricu majũ ãũupĩ.

¹⁵ Bairopua, Adãn roro cũ caátaje mena quetibũju cõñamasĩã mano caroa Dios camasãrẽ cũ caátibojarique menarẽ. Bairo cabaimiatacũãrẽ, jĩcãũ caũmu roro cũ caátijũgorique jũgori camasã capããrã yasiyupa. Apei jĩcãũ caũmu Jesucristo jũgori wapa jẽnirĩcãrõ mano Dios camasãrẽ cũ caátibojarique paio netõrõ cañurijẽ nijũgoyupa. Nocãrõ camasã capããrãrẽ caroaro cũ caátipee nijũgoyupa.

¹⁶ Bairo cabaimiatacũãrẽ, jĩcãũ caũmu roro cũ caátaje mena quetibũju cõñamasĩã mano caroa Dios camasãrẽ cũ caátibojarique menarẽ. Bairo cabaimiatacũãrẽ, Adãn jĩcãũ caũmu cañnijũgoricu jĩcã wãmea Diore roro cũ cabaibotiorique jũgori nipetiro camasã carorije cawapa cũgorã jeto tuayama. Bairo na catuamiatacũãrẽ, camasãrẽ na iĩñamairĩ ñe ùnie cawapa cũgoenarẽ bairo na iĩñãmi Dios nipetiro cũ mena catũgoñatutuari majãrẽ, capee wãme majũ cũrẽ cabaibotioricarã na cañniamiatacũãrẽ.

¹⁷ Mai, jĩcãũ caũmu roro cũ caáticũjũgorique jũgori nipetiro camasã mena ãnicõãũupã baiyasirique. Bairo caãna ãnirĩ nemojãñurõ atore bairo marĩ i masĩña: “Dios nipetiro camasãrẽ nocãrõ paio na iĩnamairĩ wapa jẽnirĩcãrõ mano, ‘Caroarã ñe ùnie cabuicũperãrẽ bairo mujãã ñiñaña,’ cũ caĩricãrã puame ãmũrecõõpu caroaro majũ ãnicõã ninucũgarãma Jesucristo jĩcãũ jũgori,” marĩ i masĩña.

¹⁸ Baiɓi Adãn roro cũ caátaje jũgori nipetiro camasã cabuicũnarẽ bairo na tuo joroque ásupi. Jesucristo puame roque caroaro cariapẽ ácu, cũ cariarique mena nipetiro cabuimãnarẽ bairo tuamasĩcõã ninucũñama.

¹⁹ Bairo iũu ñiña: Jĩcãũ caũmu Diore cũ cabaibotiorique jũgori capããrã camasãrẽ rorije caãnarẽ bairo na iĩñãmi Dios. Apei puame roque Diore cũ catũgõãrique jũgori capããrã camasãrẽ caroarã ñe ùnie cawapa mãnarẽ bairo na iĩñãmi Dios.

²⁰ Apeyera tunu Moĩsẽs ãnacũ mena cũũupĩ Dios cũ caroticũriqũẽrẽ, nipetiro camasã tocãnacã wãme roro na caátiere na camasĩparore bairo i. Bairo tie cũ cacũriqũẽrẽ masĩmirãcũã, nemojãñurõ carorije macããjẽrẽ átinemoũupã. Bairo camasã na cabaimiatacũãrẽ, Dios puame nemojãñurõ na iĩñainemocõã jũgoyecusupi.

²¹ Roro marí caátie wapa jùgori maríã nipetiro camasã cabaiyasiparã jeto marí ãniña. Bairo cabaiyasiparã marí cañnimaacũãrê, Dios puame caroaro marí cã caátie jùgori caroarã ñe ùnie cawapa cãgoenarê bairo marí ãnio joroque ásupi. Bairo átiri yua, yeri pũna capetietie cũãrê marí joyupi marí Quetiupau Jesucristo jùgori.

6

Muertos respecto al pecado pero vivos en Cristo

¹ Bairi yua, yu cañatajere tũgori bero, ¿dope marí caáto to ñucuti? “Dios puame nemojãñurõ marí qũñamaiáto,” Irã, ¿nemojãñurõ carorije macããjêrê marí átinemocõãcuti?

² Tore bairo marí áperigarã. Merê maríã, roro átiãñajêrê cajãnamajũcõãrĩcãrã marí ãniña. Bairo caãna ãnirĩ, ¿dope bairo tunu carorije macããjêrê marí átiãñinemobujicuti?

³ ¿Atore bairo mujãã masĩtẽñĩnati? Mujãã masĩrã. Mujãã puame Jesucristo yarã ãnigarã na mujãã cabautiza rotirica rũmu caãno atore bairo mujãã tuayupa: Jesucristo yucupãĩpu cariaricũre bairo caãna mujãã tuayupa, Dios cã caññajoro.

⁴ Bairi mujããrê na cabautizari rũmu Jesucristo mena cayaecoricarãrê bairo baimirãcũã, tunu cã mena Dios cã cacatioricarãrê bairo mujãã baiyupa. Bairo cã mena cacatiricarãrê bairo caãna ãnirĩ caroarã cawãma yericana mujãã tuayupa yua. Tore bairo marí ásupi cã macãrê Dios nocãrõ caroaro cã caátimasĩrĩjê jùgori.

⁵ Jesucristo mena marí cañnicõãmata, cariapea cariaricũpu nimicãã, tunu cã cacatiricarorea bairo marí cãã cacatinemoparã marí ãnigarã.

⁶ Bairi, bairo marí masĩña: Maríã, cajũgoyepũre roro marí caátĩãnimirĩqũerê Jesucristo cã cariaricũ jùgori yucupãĩpu papuaturericarore bairo baiyupa Dios cã caññajoro. Dios puame ati rupau mena roro camasã na caátĩãnigarije to yasio joroque ĩ, bairo ásupi Jesús. Bairi ãmerê roro átiãñajêrê caẽñotamasĩenarê bairo marí baietiya.

⁷ Nĩ jĩcãũ ùcũ baiyasiri bero, cã rupau roro caátigamirĩqũerê átinemoẽtĩñami.

⁸ Bairi, bairo marí ĩ tũgoñacõã ñiña: Jesucristo mena cariaricarãrê bairo caãna ãnirĩ, cã caátore bairo marí átigarã. Cariaricũ nimicãã catitunurĩ ı̣mũrecõõpu cã caátãtore bairo marí cãã riamirãcũã tunu catitunurĩ ı̣mũrecõõpu marí ágarã.

⁹ Tunu atore bairo marí masĩnemoña: Jesucristo riari bero catitunurĩ ı̣mũrecõõpu ãcũ pugani cãrõ tunu rianemoetigumi. Di rũmu ùno riarique cã emũetaeto.

¹⁰ Jĩcãnia rianãnañupĩ, marí carorije wapare netõõgu. ãmerê yua, catiri bero Dios mena caroaro ãnicõã ninucũñami.

¹¹ Bairi ãmerê yua, mujãã puame tirãmũpu roro mujãã caátĩãñajêrê cacũmajũcõãrĩcãrãrê bairo tũgoñaña. Cariacoatana ãnana carorijere na caátimasĩetõrêã bairo mujãã cãã tiere tũgousanemoeticoãña. Jesucristo mena caãna ãnirĩ, mujãã caátĩãnipeere Dios cã caborore bairo jeto átiãnicõãña.

¹² Bairo bairi yua, mujãã puame ati rupau butiuro roro mujãã caátiganucũrĩjêrê mujãã majũrê átiãñitirotiẽcõãña. Roro marí rupau caátiganucũrĩjêrê tũgoñaenarê bairo tiere tũgoñanetõcõãña.

¹³ Marí caññarĩjê, marí cabũsurije nipetirije marí rupau macããjê mena roro marí áperigarã. Bairo roro átajere átato ùnorêã, Dios cã caborore bairo caroa macããjê puamerê marí átiãñigarã. Riacoati tunu cacatiricarãrê bairo caroa macããjêrê marí áticõã ninucũgarã.

¹⁴ Bairi yua, ãmerê roro átiãñajê mujãã catũgoñarĩjê mujãã netõnucãetĩgaro. ãmerê yua, Moisés ãnacũ cã carotĩcũrĩqũerê carotiecocõãna mee mujãã ãniña. Dios puame roque mujããrê mairĩ, caroaro mujãã rotiyami mujãã yeripu. Bairo cã mena mujãã caãnoi, carorije átaje mujããrê emũetaetiya.

Un ejemplo tomado de la esclavitud

¹⁵ Bairi yua, yu cañatajere tũgori bero, ¿dope marí caáto to ñucuti? ¿Moisés ãnacũ cã carotĩcũrĩqũerê carotiecocõãna mee, Dios yayere caĩroarã ãnirĩ carorije macããjêrê marí átinemocõãnicuti? Tore bairo marí áperigarã.

¹⁶ Caroaro mujãã masĩña merê atiere: Mujãã puame apeĩ cã carotirore bairo mujãã caáticõãmata, cãrê capaabojacoteri majã majũ jããrã mujãã baiya. Cãã, mujãã quetiupaure bairo tuau baiyami. Tore bairo carori wãmerê mujãã caáticõãmata, tie carorijere caátirotiẽcocotenucũrã majũ mujãã tuaya. Dios cã carotirore bairo marí caáticõãmata roque, cãrê capaacoterãrê bairo marí ãnigarã. Bairo cã carotirore bairo ãna carorijere átato mano marí ãnigarã.

¹⁷⁻¹⁸ Mai, mujãã puame cajũgoyepũre carorijere áticõã ninucũrã tiere caẽñotamasĩena majũrê bairo mujãã baiyupa. Cabaimirĩcãrã ãmerê yua aperã Jesucristo yaye quetire mujãã na caquetibũjuro tũgori, mujãã yeripu tiere mujãã tũgousajũgoyupa. Bairi Jesucristo jùgori roro átajere caẽñotamasĩrã ãnirĩ caroa macããjê majũrê mujãã átiãnicõã jũgoyupa. Bairo mujãã caãñajê cutiere tũgoñarĩ, yu puame Diore, “Mu ñujãñũña,” cã ñinucũña.

¹⁹ (Bairr̄pua mai, catūgoñatutuawēpūēna mujāā cañnoi, camasā na cabairijere ĩcōñarī mujāā yu quetibujuya.) Mujāā puame cajūgoyepure mujāā cañnarījē, mujāā cabusurije nipetirije mujāā rupau macāājē mena roro ātiāñajērē mujāā ātiāñupā. Bairo roro ātajere ātato ūnorēā, āme roque Dios cū caborore bairo caroa macāājē puamerē ātiāñā. “Cū mena caānimajūcōārā ānirī nemojāñurō cū caborore bairo marī ātigarā,” ĩ tūgoñarī caroaro āticōā ninucūñā.

²⁰ Mai mujāā, cajūgoyepure roro caāticōāna ānirī tie carorijere caāticotenucūrā majū mujāā āñupā. Bairo caāna ānirī ñe ūnie caroa macāājērē mujāā ātiga tūgoñamasīesupa.

²¹ ¿Cajūgoyepure roro mujāā caātiāñajē mena ñe ūnie caroare mujāā bōcari? Mujāā bōcaesupa. Tere tūgoñamasīrī yua, āmerē mujāā bobotūgoñāñā. Roro mujāā caātaje wapa peero yasiricaropu roro mujāā baibujioyupa.

²² Bairo baibujiomirācūā, āmerē yua roro mujāā caātiganucūrījērē ēñotamasīrī, Dios cū caātirotire bairo caroa macāājē puamerē mujāā ātijūgoyupa. Tie roque wapacūtiya mujāārē. Bairi nemojāñurō cū caborore bairo mujāā caāpata, cū caātiānirotirijere caāna majū mujāā tuaya. Bairo mujāā caāticōāninucūata yua, yeri capetietī pūnarē mujāā jogumi Dios.

²³ Bairi roro camasā caātipairā na yaye wapa peeropu caāpārā niñama. Dios marīrē cū cajorije puame roque yeri capetietie niña. Jesucristo marī quetiupau jūgori wapa jēnirīcārō mano tere marī joyamī.

7

Un ejemplo tomado del matrimonio

¹ Yu yarā, yu bairārē bairo caāna, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē mujāā masīña. Tie puame atī yepapu mai marī cacatiāno, marīrē tutuaro rotirore bairo marī ātiya. Marī cariaro bero roque, tere carotiecoena marī tuacōāñā yua.

² Mai, ĩcōñarī mujāā yu quetibujupa: ĩcāō ūcō camanapucuro, cawāmojiyarico cō caāmata, Moisés ānacū cū caroticūrīqūē caīquetibujaro jūgori cō manapure cō capitiro maniña. Cō manapu cū cariaro bero roquere yua, na cawāmojiyamirīqūē peticoaya. Bairi yua, Moisés ānacū, “Mu manapure cū pitieticōāñā,” cū caīroticūrīqūērē carotiecocōācō mee tuayamo.

³ Bairi tunu cō manapu cū cacatimiatacūārē, apeī caāmū mena cō caāmata, roro āco ātiyamo. Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cabaibotiore bairo baiyamo. Bairo caācō nimiocūā, cō manapu cū cariacopata roque, Moisés ānacū, “Mu manapure cū pitieticōāñā,” cū caīroticūrīqūērē carotiecocōācō mee tuayamo. Bairi apeī caāmū mena wāmojiyari cō caāmata, carorije āco mee ātiyamo.

⁴ Yu yarā, yu bairārē bairo caāna torea bairo mujāā cūā Jesucristo cū cariarique jūgori āmerē yua Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē carotiecocōāna mee mujāā āniña. Bairi ĩcāō cō manapu cū cariaro bero apeire camanapucuro bairo catuarā ānirī, apeī yarā majū mujāā tuaya yua. Bairi mujāā āmerē Jesucristo cariacoamirīcū tunu cacatiricu yarā majū roque mujāā āniña. Bairo caāna ānirī caroa ātaje tocānacā wāmerē mujāā ātiāñigarā.

⁵ Cajūgoyepure mai marī cajesorije ūnie carorijere marī ĩñaugaripeanucūwū. Bairo caññaugaripearā ānirī Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē tūgori bero tie roticūrīqūērē marī baiobotiojūgowu. Bairo tere cabaibotiorā ānirī nemojāñurō tutuaro carorijere marī āpu. Bairo carorijere āna yua, peeropu cayasiránā majūrē bairo marī baimiwū.

⁶ Cajūgoyepure Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē carotiecorā majū marī ānimiwū. Āme roquere yua, Jesucristo mena ānirī tie rotiriquere carotiecorā mee marī āniña. Bairo caāna ānirī Dios cū caborore bairo caroa macāājē puamerē marī ātiāñijūgomasiña, Dios, Espiritu Santore marī yeripu cū cajoro jūgori. Bairo Moisés ānacū cū cawoatoriquere marī catūgousaro jūgori mee, cawāma yeri marī cacūgoro jūgori roque Dios cū caborore bairo marī ātiānimasiña.

El pecado que está en mí.

⁷ Bairi Moisés ānacū cū caātiroticūrīqūē, “Carorije niña,” ¿marī ĩrāati? Bairo marī ĩētigarā. Tie rotiriquere camanicōāta, “Yua, carorije caācu yu āniña,” marī tocānacārupua marī ĩ tūgoñā masīētibujioricārā. Mai, ĩcā wāme roticūrīqūē macāājērē yu quetibujupa: “Aperā yayere ĩñaugaripeaeticōāñā,” ĩ quetibujuya. Tie roticūrīqūē camanicōāta, “ĩñaugaripearique, carorije niña,” marī ĩ masīētibujioricārā.

⁸ Bairi Moisés ānacū cū caroticūrīqūē caāno jūgori yua, marī rupapuru rorije marī caātigarije caānie puame tocānacā wāme roro ātajere nemojāñurō marī ātinemo joroque baiyupa. Tie roticūrīqūē camanicōāta roque, carorije puame camanierē bairo tuabujioro.

⁹ Mai, roticūrīqūērē masīēcūpū yu caāna yuteare cacatimajūrē bairo yu ānimiwū. Cabero tie roticūrīqūērē yu camasirō bero yu rupapuru rorije yu caātigarije caānie puame āninemoñupā.

¹⁰ Bairo caátiecou ãnirĩ peeropu yu cayasipeere merẽ yu masĩwũ. Bairi tie rotirique jũgori camasãrẽ Dios mena caroaro na catuabujioparo ãnorẽã, yu ruamerẽ carorije wapa cacãgoure bairo yu tuo joroque yu áru.

¹¹ Yu majũ yu tũgoña mawijiyupa. “Moisẽs ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ yu átipeyocõãgu,” ĩ tũgoñamicũã, yu rupaũ rorije yu caátigarije caãnie jũgori tiere yu átipeyomasĩerũ. Bairo átipeyomasĩerĩ, carorije cawapacũy peeropu cayasipaũre bairo yu tuamiũrupã.

¹² Bairi atore bairo marĩ ĩ yaparoya Moisẽs ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ: Tie caũurĩjẽ majũ niña bairopua. Tocãnacã wãme roticũrĩqũẽ caroaro cariape quetibujarique caũurĩjẽ niña.

¹³ Toroquere Moisẽs ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽ caũurĩjẽ nimirõcũã, çnorẽĩrõ tie jũgori marĩrẽ carorije cabuicũnarẽ bairo marĩ tuo joroque to ásupari? Tie jũgori mee tore bairo marĩ baiwu. Marĩ carorije jũgori carorije wapacũnarẽ bairo marĩ tuo joroque marĩ áru. Bairo bairi tie rotirique caroa macããjẽrẽ masĩrĩ bero yua, roro marĩ rupaũre caátiganucũrĩjẽ ruamerẽ, “Tie carorije átaje majũ niña,” marĩ ĩ tũgoñamasĩjũgowu. Bairo ĩ tũgoñamasĩrĩ, peeropu cayasicobujiorãrẽ bairo marĩ caãnajẽ cutie cũãrẽ marĩ masĩwũ.

¹⁴ Bairi atore bairo marĩ masĩña: Moisẽs ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽ ruame Dios cãrẽ cũ caquetibujucũrĩqũẽ majũ niña. Bairi caũurĩjẽ majũ niña. Yu rupaũru rorije yu caátigarije cacãgou ãnirĩ yu ruame roque carorije macããjẽrẽ caáticõãninucũã yu ãniña.

¹⁵ Yua, yu caátigarije caroa ãnierẽ yu áperinucũña. Apeye carorije caátiamanipee ãnie ruame roquere yu átinucũña. Bairo yu caátinucũrĩjẽrẽ dope bairo ñi masĩtiña. çDopẽĩrõ tore bairo yu átibaucuti?

¹⁶ Yu caátigaetie ruamerẽ ácu, atore bairo yu masĩña: “Moisẽs ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽ caũurĩjẽ niña,” ñi masĩña.

¹⁷ Bairi ãmerẽ yu majũ tie carorijere yu áperiya. Yu yeri yu catũgoñarĩjẽru carorije macããjẽ átaje nicõãña. Tie ruame roro yu átiãninucũõ joroque yu átiya.

¹⁸ Bairi caroa macããjẽrẽ átigamicũã, yu átijãtietiya. Bairo átijãtietiri atore bairo ñi masĩña: Yu rupaũ mena roro yu caátigarijere yu caápata, petoaca ãno caroa macããjẽ manimajucõãña.

¹⁹ Yua, yu caátigarije caroa ãnierẽ yu áperiya. Apeye yu caátigaetie ruame roquere yu átinucũña.

²⁰ Yu caátigaetie ruamerẽ ácu, atore bairo yu masĩña: Yu majũ tie carorijere yu áperiya. Yu yeri yu catũgoñarĩjẽru carorije macããjẽ átaje nicõãña. Tie ruame roro yu átiãninucũõ joroque átiya.

²¹ Atore bairo jeto yu baicõã ninucũña: Caroa macããjẽrẽ átiganucũmicũã, rorije átaje ruame jetore yu áticõã ninucũña. Carorije ruame yu ãnijũgoyecutĩnucũña.

²² Yu majũrua, Dios cũ caroticũrĩqũerẽ yu bomajucõãmiña.

²³ Bairi atiere yu masĩña: Yu catũgoñarĩjẽ mena caroa macããjẽrẽ yu átigamiña. Bairo yu caátigamiatacũãrẽ, yũpũre niña caroaro yu caátigatũgoñarĩjẽrẽ eñotarore bairo yure caátinucũrĩjẽ. Bairi yu majũ rupaũ mena carorijere tutuaro yu átiganucũña. Bairo yũpũre caãno jũgori carorijere yu átijãnamasĩetĩña.

²⁴ Bairo carorije macããjẽrẽ caáticõãninucũã ãnirĩ, ¡butiõro roro yu tũgoñarĩqũẽ paiya! Peero caũpetietõru caápãu yu ãniña. ¡Tame, roro majũ yu tãmuõcũru! Bairi, çni ãcũ majũ carorije yu rupaũru cacãgou yu caãnie wapare yu cũ netõõbujocuti?

²⁵ Dios ruame Jesucristo mena yu catũgoñatutaro jũgori, yu carorije wapare yu netõõgumi. Bairo cũ caátipeere tũgoñarĩ, “Mu ñujãñũña,” cũ ñinucũña. Bairi atore bairo ñi yaparoya yu cabairijere: Dios cũ caroticũrĩqũerẽ, cũ cabororea bairo yu caátipee niña. Baimicũã, yua, ati rupaũ caãcũ ãnirĩ roro átaje yũpũre caãno jũgori carorije yu caátipee cũã ãno bairopua.

8

La vida conforme al Espíritu de Dios

¹ Bairi Dios ruame noa ãna Jesucristo mena caãnarẽ, “Muãã buicutiya,” di rãmu ãno na ĩreetigumi.

² Jesucristo jũgori Espĩritu Santo cawãma yeri catiriquere cajou ruame roro marĩ caátaje wapare cabuicũperãrẽ bairo marĩ ãnio joroque marĩ ásupi. Tunu bairoa peeropu marĩ cayasirãbujiopee cũãrẽ marĩ netõõũrupĩ.

³ Marĩã, rorije caátĩãninucũrã marĩ caãno jũgori, Moisẽs ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ marĩ caátipeyomasĩpee maũrupã. Tie roticũrĩqũẽ jũgori marĩ carorije wapare marĩ canetõmasĩetĩmiatacũãrẽ, Dios ruame roque marĩ carorije wapare netõõgu, cũ macãrẽ ati yepãru cũ joyupi. Cũ macã ruame marĩ roro caátipairã marĩ carupaũcutorea bairo ati rupaũ cacãgou ãũrupĩ. Ti rupaũ mena riari marĩ carorije wapa caãnierẽ merẽ reepeyocõãũrupĩ.

⁴ Tore bairo marĩ ásupi Dios, cũ camasĩõrĩjẽ jũgori marĩ ruame cũ carotiõre bairo marĩ caátipeyomasĩparore bairo ĩ. Bairi marĩã, ãmerẽ yua ati rupaũ mena roro marĩ

caátiganucūrōrē bairo marī átiāmerīgarā. Espírítu Santo cū caátírotírore bairo jeto roque caátíānīparā majū marī ānīña.

⁵ Tocānacāpūna camasā ati rupau mena roro caátinucūrā pūame, ti rupau roro na caátie jetore átiāniganucūñama. Aperā, Espírítu Santo cū carotírore bairo caátinucūrā roque, cū caborije cañurījē pūamerē átiāniganucūñama.

⁶ Noa ūna ati rupau mena roro caátíānīnucūrā pūame tore bairo na caáticōānīnucūata, peero yasírīcaropū ágarāma. Aperā, Espírítu Santo cū caborije cañurījē ūnie pūamerē caátíānīnucūrā roque tocānacā rāmua Dios mena yerijōrō ānicōā nīnucūgarāma.

⁷ Noa ūna ati rupau mena roro caátíānīnucūrā pūame Dios cū carotírore bairo átiānīnucūgarā. Bairo Dios pesuare bairo caāna majū tuayama.

⁸ Bairo tore bairo ati rupau mena roro caátíānīnucūrā pūame di rāmū ūno Dios cū caññajesorije ūnierē áperimajūcōāñāma cū caññajoro.

⁹ Mujāā roque āmerē, na rupau caborore bairo caátíānīnucūrā na caátíānīnucūrōrē bairo mujāā átiāmerīña. Espírítu Santo cū camasīōrījē jūgori roque cū caátírotírore bairo jeto mujāā átiānīnucūña. Tore bairo mujāā átiānīnucūgarā, caānorē bairo Espírítu Santo Dios Yeri majū mujāā yeripū cū caāmata. Tunu bairoa Jesucristo cū cajou Espírítu Santo majūrē ni ūcū cū yeripū cacāgoecu pūame Jesucristo yau mee niñami.

¹⁰ Ati rupau, roro marī caátinucūrī rupau pūame caboapa rupau niña. Bairo caboapa rupau caānīmatācūārē, Jesucristo marīpūre cū caāmata, Dios pūame cañurā ñe ūnie cawapa mānarē bairo marī ānio joroque átiyami. Bairo marī rupau caboamiatācūārē, marī yeri pūame ūmārecōopū caticōā nīnucūgaro.

¹¹ Dios Yeri Espírítu Santo, Jesucristo carīarīcūpūre tunu cū catío joroque caátacu pūame marīpūre cū caāmata, marī rupau cayasiro bero tunu ti rupaure catío joroque átiyami. Espírítu Santo marīpūre cū caānoi, cū camasīrījē mena tore bairo marī átiyami.

¹² Bairo yu yarā, yu bairārē bairo caāna, marī yeripū Espírítu Santo cū caāno jūgori ati rupau mena roro marī caátiganucūrījērē áperírotiya. Espírítu Santo cū carotírore bairo pūame roque átirotiya.

¹³ Ati rupau mena roro mujāā caátiganucūata, peeropū mujāā yasigarā. Baimirācūā, tie carorijere Espírítu Santo cū camasīōrījē jūgori mujāā caátíānaata roque, mujāā caticōā nīnucūgarā.

¹⁴ Nīpetiro Espírítu Santo cū camasīōrījē jūgori cū carotírore bairo caátīasarā pūame Dios pūnaa majū niñama.

¹⁵ Dios, Espírítu Santore marī cū cajoroī, paacoteri majā na quetiupūre cauwirā na cabairore bairo marī baietiya. Dios pūame marīrē cū pūnaa marī ānio joroque átiyami. Cū, Espírítu Santo marī cū cajūgomasīōrījē jūgori marī Pacū Diore, “Caacu,” carīape cū marī ĩ masīña.

¹⁶ Espírítu Santo pūame marī yeri marī catūgoñarījēpū, “Dios pūnaa majū marī ānīña,” marī ĩ tūgoñao joroque átiyami.

¹⁷ Bairo cū pūnaa caāna ānīrī Dios, cū pūnaarē, “Caroare mujāā yu jogu,” nīpetiro cū caññācōrōrē bairo marī cūgopeyogarā. Jesucristo jūgori tiere marī cūyogarā. Jesucristo cū carotírore bairo marī caátie jūgori marīrē roro na caāpata, cū mena ūmārecōopū caroaro caānopū caroaro marī ānicōā nīnucūgarā.

La gloria que ha de venir

¹⁸ Ati yerapū āna, roro popiye marī cabainucūrījē mena quetibūpū cōñamasīā mano ūmārecōo caroaro caānopū caroare Dios marī cū cajoree menarē. Bairo ati yerapū roro popiye baimirācūā, cabero caroaro majū marī ānicōā nīnucūgarā Jesucristo mena yua.

¹⁹ Nīpetirije ati ūmārecōo macāājē Dios cū caqūēnorīqūē pūame camasā pajūtrīcaro mano areye ūnierē na cacoterore bairo coterō baiya. “Ānoa yu pūnaa niñama,” Dios cū caīpa rāmū caetaparore coterō baiya.

²⁰⁻²¹ Caānījūgoropū Dios cū caqūēnorīqūē nīpetirije caroa cañurījē ānījūgoyupa. Cabero ati yepa macāājē roye tuapeticoasupa. Ati yepa to majūā roye tuaesupa. Adán cū cabai-botīorijere ĩnarī, Dios pūame roque nīpetirije to roye tuoao joroque ásupi. Bairo nīpetirije ati yepa macāājē cayasīpee majū tuayupa. Bairo cayasīpee caānīmatācūārē, caberopū Dios pūame tiere caroaro wasoagūmi tunu. Bairo ti rāmū caetaro cū pūnaarē cawāma rupau cū cawasoaparorea bairo ati ūmārecōo macāājē cū caqūēnorīqūē cūārē cawāma jeto wasoacōāgūmi. Bairo cū caāto, tīrāmūpū cū caátījūgorīcarore bairo caroaro nīgaro tunu. Pūgani roye tuaetigarō yua.

²² Bairo atore bairo marī masīña: Ati ūmārecōo macāājē nīpetirije Dios cū caqūēnorīqūē pūame, jīcāō carōmio pūnaa cutigo popiye cō canetōrōrē bairo tie cūā roro popiye netōrō baiya.

²³ Tie ati umarecío macããjê jeto mee roro popiye netõrõ baiya. Marí cãã torea bairo popiye marí bainucũña. Bairo caña nimirãcãã, merê caãnijũgoro Espíritu Santore Dios cã cajoricarã majũ marí ãniña. Popiye netõrõ marí ãnicoteya mai ape rupau, rorije cacãgoeti rupau, marí, cã pũnaarê cã caĩricãrõrêã bairo Dios cã cawasoaparo jũgoye.

²⁴ Jesucristo mena marí catũgoñatutuario jũgori marí netõõñupĩ Dios. Bairi caberopu marí rupau, cã cawasoapeere caãnorê bairo cariape marí tũgoñatutucoteya. Ni jĩcãũ ùcũ dise ùnie cã cacoteriquere merê cã caĩñaata, tiere cotenemoetiyami. Marí caĩñarĩqũẽpu caãmata, dope bairo merê ññarĩqũẽpure cotemasĩã mano.

²⁵ Bairi marí caĩñaetiere mai cacoterã ãnirĩ tiere pajutiricaró mano marí cacotetũgoñarõ ñuña.

²⁶ Marí puame Diore caroaro cariape caãnorê bairo cã marí jẽnimasĩ peyoetinucũña. Bairo cajẽnipeyomasĩena marí caãnoi, Espíritu Santo puame marí juátinemonucũñami. Bairi marí caátĩanipeere marí jẽnibojayami cã yaye busarique mena. Tie busarique puame camasã busarique mena cabusujẽñomasĩã manie niña.

²⁷ Dios puame roque marí yeri marí catũgoñarĩjêrê caĩñabesemasĩ ãnirĩ Espíritu Santo marí cã cajẽnibojarijere cariape tũgomasĩñami. Dios cã caborore bairo Espíritu Santo puame, marí, cã yarãrê marí jẽnibojanucũñami.

Más que victoriosos

²⁸ Atore bairo marí masĩña: Nipetiri wãme caroa, o popiye marí cabainucũpeere marí cũñupĩ Dios, marí, cãrê camairã cã caborore bairo caroaro marí caátĩanimasĩparore bairo ì. Tore bairo marí cũñupĩ Dios marí, cã cabesericarã, cã cabojũgoricarorea bairo catũgousarãrê.

²⁹ Dios merê caãnijũgoripau, marĩrê ññabeseri, “Ánoa caãniparã yu pũnaa majũ nigarãma,” ìcũcõãñupĩ. Cã macã cã caãnierê bairo marí caãnierê bou, bairo ìcõã jũgoyupi. Bairi tunu cã macãrê, nipetiro cã mena catũgoñatutuarã jũgocure bairo cã caãnierê bou, bairo ì jũgoyeticũcõãñupĩ Dios.

³⁰ Caãnijũgoripau, merê cã yarã cã caãnirotiricarã marí caãnoi, cã pũnaa caãniparãrê marí beseypu. Bairo cã cabesericarã marí caãnoi, “Ñe ùnie cabuimãna, cañurã niñama,” marí ì ññañami. Bairo cã caĩñarã marí caãnoi, caroaro majũ cã caãnajê cutie macããjêrê marí cãã jĩcã wãme ùnorê marí cũgoo joroque ásupi.

³¹ Bairo tie caroa queti majũrê tũgoñarĩ, atore bairo marí tũgoña masĩnemoña: Dios cã caĩñamaicoterã marí caãnoi, noa ùna aperã marĩrê caĩñaterã nimirãcãã, roro marí átiyaparoetiyama.

³² Dios cã macã caãnimajũrê cã riaroti joyupi ati yepapure, marí nipetiro marí carorije wapare netõõgu. Marí mairĩ, “Cã yu joetigu yu macãrê,” ìsupĩ. Bairo caátacu majũ ãnirĩ nipetirije caroaro marí caãnajê cutipee cããrê marí jomajũcõãgumi.

³³ Dios roque, “Ánoa ñe ùnie cawapa cãgoena niñama,” marí, cã cabesericarãrê marí ì masĩñami. Bairi ni jĩcãũ ùcũ, “Ánoa, cañuena niñama,” marí ì busujãmasĩcũmi.

³⁴ Mai, atore bairo niña: Jesucristo puame yucupãĩpu marí carorije wapare netõõbojagu riayupi. Bairo riacoamicãã, tunu nemo catiyupi Dios cã camasĩrĩjê jũgori. Bairo catiri bero ãmerê yua, cã pacu cã carotimasĩrĩpau cariape nũgõãpu ruirĩ, marí yaye caãnipeere jẽnibojau átiyami cã pacu Diore. Bairi ni jĩcãũ ùcũ, “Ánoarê na yaye wapa popiye na baio joroque na átirotiya,” marí, Dios cã cabesericarãrê marí ì busujãmasĩcũmi.

³⁵ Jesucristo marĩrê cã camairĩjêrê ni jĩcãũ ùcũ ãñotamasĩcũmi. Tunu bairoa popiye marí cabairije, o marí causeariti tũgoñarĩjê, o aperã Jesucristo yarã marí caãnie jũgori roro marĩrê na caátie to caãnimiatacũãrê, Jesucristo puame marĩrê maicõã ninucũñami. Tunu bairi marí caũariarije, marí cajutii bopacarije, o cauwiorije watoa marí caãnie, o aperã marĩrê na capajĩãgarije caãnimiatacũãrê, Jesucristo puame marí maicõã ninucũñami.

³⁶ Dios yaye quetire woarica tutipu cãã atore bairo ñña cã yarãrê: “Dios, mu yarã jãã caãno jũgori tocãnacã rũmua jããrê pajĩãrĩcãrõ uwioro jãã átinucũñama. Ovejare pajĩãgarã, narê pajĩãrĩcãrõna na cajeãnárê bairo jãã cããrê roro jãã átinucũñama,” ì quetibaju woatuyupa Dios ya tũpu.

³⁷ Bairo roro netõrõ marí cabairije caãnimiatacũãrê, marí puame Jesucristo marĩrê camai cã cajuatie jũgori roro marí cabainucũrĩjêrê netõnucãrĩ jõpuame tiere tũgoñaenarê bairo marí tũgoñanetõcõãgarã.

³⁸ Bairi ñe ùnie rusaeto atore bairo ñi tũgoñatutucõãña: Dise apeye ùnie Dios marĩrê cã camairĩjêrê marí ãñotamasĩtĩña. Marí cabaiyasiata, o marí cacaticõãmata cããrê, dise ùnie marí ãñotamasĩtĩña. Bairi tunu ángelea majã, wãtĩ yeri pũna quetiuparã cãã marĩrê Dios cã camairĩjêrê marí ãñotamasĩtĩñama. Tunu apeye ãme caãnie, caberopu caãnipee cãã marí ãñotamasĩtĩña.

³⁹ Bairi tunu jǒbui ʘmʘrecóoru macããjê, caũcããrǒru macããjê, nipetirije Dios cǘ caqũenoriqũê, marĩrê Dios cǘ camairĩjêrê marĩ êñotamasĩtĩña. Marĩ Quetiupau Jesucristo yarã marĩ caãnoi, jdi rǘmũ ũno marĩ maijãnaetinuçũgumi Dios!

9

Dios ha escogido a Israel

¹ Yũ, Jesucristore catũgousau ʘnirĩ mujããrê cariape yũ quetibujuya. Mujãã ñitoetiya. Tunu bairoa Espĩritu Santo yũre cariape cǘ caquetibujuro jũgori cariape mujããrê ñiña.

²⁻³ Yũ yarã, yũ ya poa macããna judío majã Jesucristore na catũgousaetiere ñĩnarĩ roro yũ tũgoñarĩqũê paicõã ninucũcũpu. Yũ yeri yũ catũgoñarĩjêpu roro capũnirǒrê bairo yũ tũgoñanucũcũpu. Bairo tũgoñarĩ yua, yũ yarã Jesucristore na catũgousapeere boũ, Jesucristo cǘ camano, peero caepetiotopu yũ ágatũgoñaña, bairo na yũ cabaibojaro ñĩnarĩ roro na caátie wapare netǒbujiorãma ĩ.

⁴ Na, yũ yarã judío majã pũame Jesucristore tũgousaetimirãcũã, Israel ʘnacũ pãrãmerã, Israel ya poa macããna majũ ñiñama. Bairi narê Dios pũame cǘ pũnaarê bairo caãniparã majũ na beseyupi. Bairo na beseri bero yua, nocãrǒ cǘ catutuarije cǘ caasiyarije mena natu ʘñupĩ. Bairo na mena ʘcũ, caroa wãme cǘ na caátipeere na átirotiyupi. Tunu bairoa Moisés ʘnacũ cǘ caroticũriqũê cawãmecutie cããrê na cũñupĩ. Tunu bairoa cũrê na cañubuepee, caroaro na cǘ caátipee cããrê na joyupi.

⁵ Na cũã judío majã jãã ñicũjãã ʘnana pãrãmerã, jãã ya poa macããna majũ ñiñama. Tunu apeyera camasã ya wãme marĩ catũgoñarǒ pũamata, Jesucristo cũã judío majã yaũre bairo buiaiyupi ati yeparũre. Cũã, ñiñami ati yepa macããjê caãnie nipetirije Quetiupau. Bairi cũrê marĩ cabasapeopee ñiña. Bairoa to baiãto.

⁶ Dios, Israel ya poa macããnarê caroaro na cǘ caátigariquere na átipeyoecu mee baiyami. Bairo pũame roque ñiña: Diore na catũgousaetie jũgori nipetiro judío majã Israel pãrãmerã nimirãcũã, na mena macããna aperã apei pãrãmerãrê bairo caãna tuayama Dios cǘ cañĩajoro.

⁷ Bairi judío majã nipetiro Abraham ʘnacũ pãrãmerã caãna nimirãcũã, cariape cǘ pãrãmerã majũ nipetiyama Dios cǘ cañĩajoro. Bairi bairo qũĩñupĩ Abrahãrê Dios: "Pugarã mũ capũnaa cutimiatacããrê, mũ macũ Isaac jũgori capããrã nigarãma mũ pãrãmerã caãniparã," qũĩñupĩ.

⁸ Bairo ĩgaro ñiña: Nipetiro Abraham ya poa macããna cabuianucũrã Dios pũnaa majũ mee ñiñama. Dios Abrahãrê, "Caroaro mũ yũ átiyu," cǘ caĩriqũêrê catũgousarã roque Dios pũnaa ñiñama. Na ũna roque, Abraham ʘnacũ pãrãmerã majũ tuayama Dios cǘ cañĩajoro.

⁹ Mai, atore bairo ʘñupã Dios caroaro cǘ cǘ caátipee Abrahãrê: "Ati yutea ũno caãno ape cãmarê yũ caetaro, merê Sara mũ numo ĩĩcãũ macã catigomo," qũĩ quetibujũ jũgoyeticũñupĩ Dios Abrahãrê, cǘ macũ cǘ cabuiapee macããjêrê.

¹⁰ Atie yũ caĩquetibujurije jeto mee ñiña. Apeye atore bairo ĩcõñanemorĩqũê roque cariape majũ ñiña: Abraham macũ Isaac, butiri bero, numo cusupi Rebecare. Bairi cǒ pũnaa ĩcãnia pugarã cabularicarã Isaac ĩcãũ pũnaa ʘñupã.

¹¹⁻¹³ Mai, na cabuiaparo jũgoye, caroa, o carorije macããjêrê na caátiparo jũgoyepua merê Dios ĩcããrê cǘ besecũcãñupĩ. Alore bairo cǒ ĩñupĩ Rebecare: "Cajũgocu caãnipau pũame cǘ baire capaacoteire bairo nigumi," cǒ ĩñupĩ. Tie cǒ cǘ caĩjũgoyetirique pũame cǘ ya tutipu caĩrǒrêã bairo cariape ñiña: "Jacore mairĩ cǘ yũ besewu. Apei Esau pũamerê cǘ ñiñatewu," ĩ quetibujuya. Tore bairo cǘ caátajere masĩrĩ, atore bairo cariape marĩ ĩ masiña: "Dios, cǘ caboro, cǘ caátigajũgoyetiricarore bairo camasãrê na besemasĩñami cǘ caborãrê. Dope bairo caroaro na caátie ñiñajesori mee na beseyami," marĩ ĩ masiña.

¹⁴ Tiere masĩrĩ yua, "Toroquere, cariape caácu mee ñiñami Dios bairo cǘ caápata," ¿marĩ ĩrãati? ¡Tore bairo marĩ ĩ masiña bairãpua!

¹⁵ Alore bairo pũame qũĩñupĩ Dios Moiserere: "Yũ camai jetore cǘ ñiñamaigu," qũĩñupĩ.

¹⁶ Bairi atore bairo marĩ masiña: Dios, cǘ majũ cǘ caboro marĩ camasãrê marĩ bopaca ĩñamasĩñami. Cǘ marĩ camairotiro jũgori mee marĩ mainucũñami. Tunu bairoa caroaro marĩ caátie jũgori mee marĩ maiñami.

¹⁷ Tore bairo cǘ majũ cǘ caboro bairo átiri, atore bairo qũĩñupĩ Dios quetiupau rey Egipto macããcũrê Moisés ʘnacũ cǘ caãna yuteapure: "Yũ catutuarijere mũ mena ĩñogu, murê quetiupare bairo mũ yũ jǒwã. Nipetiro camasã, catutua yũ caãnierê na camasĩparore bairo ĩ, tore bairo mũ yũ ʘpu," qũĩñupĩ Dios.

¹⁸ Bairi Dios camasã noo cǘ caborãrê na ĩñamaĩñami. Tunu aperã na yeripu catũgousagaena pũamerê nemojãñurǒ catũgousagaena majũ na ʘnio joroque na átimasĩñami.

¹⁹ Bairo yũ caĩrĩjêrê tũgorã, atore bairo mujãã ĩbujiorã: "Dios, cǘ majũ cǘ caboro caãno jũgori marĩ camasã marĩ caátianipee caẽnotamasĩã manie cǘ caáticũjũgoyetiata, ¿dope

bairo Dios cū majūā tunu, ‘Cabuicuna mujāā āniña,’ cariape marī qūī masībujiocuti? Ī masiētibujoumi Dios,” mujāā ĩ tūgoñabujiorā.

²⁰ Atore bairo ñi quetibujuya mujāārē: Mujāā camasā cabugoro macāāna nimirācūā, ¿netōōrō caānimajūū Diore cū mujāā tutiyati? Rīi jotu caqūēnorīcūrē, “¿Dopēī tore bairiru yu mu weeri?” tiru caīmasīparorea bairo mujāā cūā ĩrā mujāā ĩña Diore, tore bairo mujāā caīata.

²¹ Rīi jotu caqūēnorī majōcu puame rīi mena noo cū cabori jotuñ ūnierē qūēnomasīñami. Tie rīi mena jīcāru jotu caroaru majū qūēñomasīñami. Tie menaina tunu aperu cabugoro caāniru majū qūēnomasīñami.

²² Torea bairo marī camasā cū caqūēnorīcārārē cū caboro marī átimasīñami Dios. Baiṛua, cū puame roro caānarē cū caññabeseri rūmu caetaparo jūgoye roro na caātīnierē caroaro yerijōrō mena nucācōā coteāninucūñami. Ti rūmu caetaro roque popiye na baio joroque cañuenarē cū caātipēe mena cū catutuarije, nocārō cū caātimasīñījērē marī nipetiro camasārē marī āti ĩñocōñagumi.

²³ Tunu bairoa marī cū caññamairā puamerē nocārō caroaro majū cū caānierē marī camasīrō boyupi. Bairi cajūgoyepua, yure bairo caroarā cañurā na āmarō ĩ, marī besecūjūgoyupi.

²⁴ Bairo marī besei yua, judío majā jīcāārārē, aperā judío majā caāmerā cūārē marī beseyupi.

²⁵ Dios yaye quetire woarica tutipu cūārē tirāmupu macāācū Oseas cawāmecucu puame atore bairo ĩ woatujūgoyeticūñañupī judío majā caāmerārē na cū caātipēere:

“Yu yarā na caāmerīmiatacūārē, yu yarārē bairo na ñiñagu.

Tunu yu camaetimirīcārārē, yu camairārē bairo na ñiñagu,” ĩ woatuyupi Oseas Dios cū cañīqūērē.

²⁶ Tunu apewēpu bairo ĩnemoña:

“ ‘Mujāā yu yarā mee mujāā āniña,’ Dios na cū cañīcā yepapua tunu,

‘Dios cacaticōāninucū pūnaa niñama,’ ĩecogarāma,” ĩ woatuyupi Oseas, Dios judío majā caāmerārē cū caātipēere.

²⁷⁻²⁸ Jāā yarā judío majā Israel ya poa macāāna na cabaīpee puamerā atore bairo ĩ quetibujū woatujūgoyeticūñañupī Isaiás: “Dios puame yoaro mee na ĩñabesegumi ati yepa macāāna nipetirore. Cū cañjūgoyeticūrīcārōrēā bairo cariape ātigumi. Bairi Israel pārāmerā, ria capairiya paputiro macāājē paare bairo capāārā nimirācūā, capāārā mee netōjātigarāma roro na caātaje wapare,” na ĩ woatujūgoyetyupi Isaiás ānacū.

²⁹ Cū, Isaiāna tunu apewēpu atore bairo ĩnemoñupī mai cajūgoyepure:

“Dios ñe ūnie carusaecu catutuamajūū puame marī mairī jīcāārē ūnarē cū carugaeticōāta, marī judío majā marī manubujiorā.

Sodoma, bairi Gomorra macāā macāānarē cū caātatore bairo marī judío majā cūārē marī repeyocōābujioricumī merē,” ĩ woatuyupi Isaiás ānacū.

Los judíos y el evangelio

³⁰ Toroquere, ¿dope bairo marī ĩcuti? Bairo puame niña: Judío majā caāmerā Dios mena caroaro na caānipeere macāēsupa. Tere macāētīmirācūā, Jesucristo mena na catūgoñatutuarije jūgori tere masījūgoyupa. Jesucristore na catūgoñasaroī, Dios puame, “Caroarā, ñe ūnie rorije cawapa cūgoena niñama,” ĩrī na ĩñanucūñami.

³¹ Marī yarā israelita majā puame roque Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē na catūgoñasaro jūgori Dios mena caroaro ānigamiñupā. Bairo ānigamirācūā, tie rotiriquere caroaro ātipeyoesupa. Bairi Dios mena caroaro ānimasīēsupa.

³² ¿Dopēīrā Dios mena caroaro na ānimasīēsupari? Bairo puame niña: Jesucristo mena na catūgoñatutuarije mena mee, Dios mena caroaro ānigamiñupā. Na majū na catūgoñatutuarije mena puame roque tore bairo ānigamiñupā. Bairo Dios cū cajoricu Jesucristo mena catūgoñatutuagaena ānirī Dios tūpu āpérigarāma. Bairi ūtāāpu carocawanucūrārē bairo tuayama yua.

³³ Tore bairo cariape ĩ woatuyupa Dios ya tutipu:

“Yu puame Sión cawāmecuti burupu jīcā ūtāārē cūārē bairo jīcā cū yu cūña.

Bairi ni ūcū cārē cū caboeticōāta, tiare carocawaure bairo popiye cū baio joroque cū yu ātigu. Tunu ni ūcū cārē cariape catūgoñasū puame roque di rūmu ūno,

‘Cabugoro majū cū yu boyupa,’ ĩ tūgoña yapapuaetigumi,” ĩ quetibujuya Dios ya tutipu cūārē.

10

¹ Bairi yu bairārē bairo caāna, yu puame, yu yarā Israel ya poa macāāna na canetōjātīpeere butiuro yu boya. Bairo bori yua, butiuro Diopure na yu jēñibojanucūña.

² Na puame Dios cū caborore bairo caroaro ātiganucūmiñama. Bairo ātiga ānīnucūmirācūā, na majū na ya wāme ūnierē ātiri, cū caborore bairo ātījātītinucūñama.

³ Bairi, “Dios puame Jesucristo mena marí catúgoñatutuaro jūgori, ‘Ñe ũnie carorije cawapa cūgoena niñama,’ marí i masiñami,” i tūgoñamasietinucūñama. Bairo tūgoñamasietiri yua, na majū na caátituarije mena ñe ũnie cawapa mánarē bairo añiganucūmiñama.

⁴ Jesucristo ati yepapu etari, marí nipetiro camasā cū mena catúgoñatutuarārē, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē carotiecocōāna meerē bairo caāna marí ānio joroque āsupi, ñe ũnie carorije cawapa cūgoenarē bairo marí caānimasiparore bairo i, Dios cū caññajoro.

⁵ Atore bairo i woatuyupi Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē na catūgousarije jūgori canetōparārē: “Ni jicāñ ũcū roticūrīqūērē nipetirijere caátipeyomasí puame Dios mena ānicōā ninucūgumi,” i woatuyupi.

⁶ Baiṛna, apeyerā Jesucristo mena marí catúgoñatutuarije jūgori marí canetōpee puamerē tūgoñarī, apewēpu Moisés ānacū cū cawoatucūrīqūērē marí tūgoroa mai. Atore bairo i woatuyupi: “¿Ni ũcū ũmārecóoru cū wāmuácuati?” i woatuyupi. Bairo ĩḡu ĩñupī: “Jesucristo marí cū netōparáro ĩrā, ¿ni ũcūrē ũmārecóoru cū wāmuárotiri, cū marí piiruiojoroticuti?” ĩḡu ĩñupī Moisés.

⁷ Apewēpu tunu i woatunemoñupī: “¿Ni ũcū cañcūārī ope cariaricarā na caānoru cū ruiácuati?” Bairo ĩḡu ĩñupī: “Jesucristo marí cū netōparáro ĩrā, ¿ni ũcūrē ti operu cū ruiárotiri cū marí piiwāmuojoroticuti?” ĩḡu ĩñupī Moisés.

⁸ Bairopna, marí cajopee mee niña. Merē Moisés ānacū cū cawoaturicarore bairo niña: “Merē mujāā masiña Dios yaye quetire. Bairo mujāā yeripu tie queti caāno jūgorina, tiere mujāā busunucūñā,” i woatuyupi. Bairi ni ũcūrē marí cajopee mee niña. Tie quetibujarique Jesucristo mena tūgoñatutuarique macāñjē quetirea camasārē jāā quetibujunucūñā.

⁹ Tie quetibujarique atore bairo i quetibujaya cariape marí cabusarije mena: “Jesús marí Quetiupau niñami,” ĩrī bero tunu, “Jesús cū cariacoamiatacūārē tunu cū catiopyupi Dios,” marí yeripu marí cañtūgoñata, Dios puame roro marí caátaje wapare marí netōḡgumi.

¹⁰ Baiṛi marí yeripu Jesucristo mena tūgoñatutuari, tunu cū yarā marí caānierē aperārē na marí caquetibujata, Dios puame, “Caroarā, ñe ũnie carorije cawapa cūgoena niñama,” marí i ĩñagumi. Bairo marí caápata, marí netōjñātigarā roro marí caátaje wapare.

¹¹ Torea bairo i quetibujaya Dios ya tutipu cūrē: “Ni ũcū cū mena cariape catúgoñatutuan puame di rāma ũno, ‘Cabūgoro majū cū yu boyupa,’ i tūgoña yapapuaetigumi,” i quetibujaya.

¹² Baiṛi Dios puame judío majā, judío majā caāmerā cūrē na ĩñaricawoetiyami. Jicārō tūni caroaro cariape na ĩñañami Dios camasārē. Cū, marí Quetiupau, nipetiro Quetiupau jicāñā niñami. Bairi cūrē cajēñirārē tocānacā wāme caroare netōjñāñurō na jomajūcōāgumi.

¹³ Dios ya tutipu atore bairo i woatuyupa: “Tocānacāpuā camasā roro na caátaje wapare Dios cū canetōrō borā, marí Quetiupau wāmerē ĩrī cū na cajēniata, na netōḡgumi,” i woatuyupa.

¹⁴ Dios yaye quetire caānorē bairo cariape camasā na catūgousaeticōāta, marí Quetiupare cū jēñimasienama. Bairo Jesucristo yaye quetire na catūgoeticōāta, cū yaye queti cūrē caānorē bairo cariape tūgousamasienama. Tunu bairoa narē caquetibujarā na camanicōāta, tie Jesucristo yaye quetire dope bairo tūgomasiēnama.

¹⁵ Tunu bairoa Dios tocānacāpuā caquetibujarā cū cajoeticōāta, cū yaye quetire camasārē caquetibujaparā manibujiorāma. Baiṛna na joyupi. Dios yaye woarica tutipu cūrē na caetarijere atore bairo ĩña: “Aperā marīrē, yeri ñajāāō joroque caátie caroa quetire na caquetibujarāetaro ĩñarī butioro marí ũseaniña,” i woatuyupa.

¹⁶ Atie caroa quetire capāārā tūgomirācūā, tocānacāpuā Israel ya poa macāāna tūgousapetietiyama. Isaías ānacū cū cañwoaturicarore bairo niñama: “Dios, jāā Quetiupau, jāā caquetibujarijere ¿noa ũna tiere na tūgousayati? Jicāārā ũnaacā jeto tūgousanucūñama,” i woatuyupi.

¹⁷ Baiṛi camasā caroa quetire na catūgousaro jūgori Jesucristo mena catúgoñatutuarā tuanucūñama. Tie caroa queti, Jesucristo yaye majū niña.

¹⁸ Yu puame atiere mujāā yu jēñiñapā mai: Israel ya poa macāāna tie quetire na tūgoesupari? Tūgoricarāma. Dios ya tutipu cūrē atore bairo i woatuyupa:

“Dios yaye quetire caquetibujari majā nipetiropu quetibujabatoyupa.

Bairi ati yepa nocārō cayooropu macāāna cūā tie quetire nipetiropu tūgoyupa,” i woatuyupa
Dios ya tutipu.

¹⁹ Tunu mujāā yu jēñiñanemopa: ¿Israel ya poa macāāna caroa quetire tūgomirācūā, tiere na tūgomasiēsupari? Tūgomasiñicārāma. Tiere quetibujunemogu, Moisés ānacū cū cañrīqūērē mujāā yu quetibujugu. Atore bairo i woatuyupi Moisés, Dios cū yarārē cū cañrīqūērē: “Yu yarā jeto meerē na yu maigu.

Tore bairo aperārē na yu camairō ĩñarī, mujāā, yu yarā puame na mujāā pesucutigarā. Na mena mujāā asiajñāñugarā,” ĩñupī.

²⁰ Caberopu tunu Isaías ānacū israelita majā caāmerārē ĩḡu, atore bairo ĩnemoñupī: “Noa ũna yare camacāētimirācārā puame merē āmerē yu masiñāñuñama.

Bairo yure camacacētāna puamerē yu camasiŕjĕrē na yu áti ĩñowū.”

²¹ Tunu apewēpu Isaiás puame israelita majārē ĩgu, atore bairo ĩ woatuyupi: “Tocānacā rūmu yu wāmorĭrē jewāmuorĭ na yu cotemiwū, yu yarā yutu na apáro ĩ. Na puame catūgousagaena, cabaibotorā ānirĭ yutu atīgaema,” ĩ woatuyupi Isaiás ānacū israelita majārē Dios cū caĩrĭqūērē.

11

El Israel escogido

¹ Bairi āmerē atore bairo mujāā yu jēniñaña: Bairo israelita majā cūrē cabaibotorā na caāno jūgori, “Yu ya poa macāāna mee mujāā āniña āmerē yua,” ŷna qūlati? Bairo na ĩ ĩñacūmi. Yu cūā, israelita majā yu judío majōcu yu āniña. Abraham ānacū pārāmi, bairi Benjamín ya poa macāācū pārāmi majū yu āniña.

² Caānijūgoripaupu merē Dios israelita majārē cū ya poa caāniparārē bairo na ĩñajūgooyupi. Bairi narē, “Yu yarā mee niñama yua,” na ĩ ĩñāētĭñami āme cūārē. Mujāā masĭrā profeta Elías ānacū yaye quetire. Cū puame Diore, “Israelita na carorije wapa buicitiyama,” na ĩ busujāñupĭ, Diore jēniācū. Tiere mujāā masĭrā. Atoze bairo ĩ quetibujuyupa Dios ya tutipu Elías cū caĩrĭqūē quetire:

³ “Yu Quetiupa, mu yarā profeta majā mu caquetibujujoricarārē na pajĭreema israelita majā puame. Na pajĭāeri, waibutoare peori joemugōjorica mesaari cūārē yasiorepey-ocōāma. Yu jetore yu pajĭāētĭñama. Bairi yu cūārē yu pajĭāgarā yu macāārā ātiyama,” qūñupĭ Elías Diore.

⁴ Bairo cū caĩrō tūgomicūā, Dios puame atore bairo qūñupĭ: “Jĭcāārā israelita majā yu boyama bairāpu. Baal cawāmecucu aperā jūgūērē rupopatuuri mena cū riape etanumurĭ caĩroetanarē merē jĭcā wāmo peti puġa pēnirō cānacā mil cārō majū, yu yarā caāniparārē na yu beseyparoya,” qūñupĭ Dios Eliare, ĩ woatuyupa Dios ya tutipu.

⁵ Bairi āme cūārē torea bairo judío majā jĭcāārā ũna tuacōāñama Diore catūgousari majā. Narē Dios puame na ĩñamairĭ na beseypu.

⁶ Bairi Dios marĭrē cū caĩñamairĭjē jūgori marĭ cū canetōđata, dope bairo marĭ netōmasĭēna caroaro marĭ caātiānie jūgori yua. Caroaro marĭ caātiānie jūgori marĭ canetōmasĭata, Dios marĭrē cū camairĭqūē puame cawapa manierē bairo tuabujoro.

⁷ Bairi, ŷdope bairo puame marĭ ĩrāati? Atoze bairo puame marĭ ĩ masĭgarā: Israelita majā puame caroaro Dios mena nigamirācūā, na majū na caborore bairo caātigarā ānirĭ nipetiro cū mena ānipetiesupa. Jĭcāārā cū cabesericarā roque cū caborore bairo caroaro ānimasĭñupā. Aperā cārē caboena roquere netōđjāñurō caāmoope mána, cū yaye quetire catūgoena majū na tuo joroque ásupi.

⁸ Torea bairo ĩña Dios ya tutipu cūārē: “Dios, cārē catūgousagaenarē na yeripu nemo-jāñurō cū yaye quetire catūgomasiēna majū na ānio joroque na ásupi. Bairi ati rūmurĭ cūārē catūgousaena majū nicōāñama israelita majā mai. Cacaapee cāgorā nimirācūā, caĩñaenarē bairo na tuo joroque ásupi. Tunu bairoa cū yaye quetire catūgorā nimirācūā, tiere catūgoena majūrē bairo na ásupi,” ĩ quetibujuyupa Dios ya tutipu cūā.

⁹ David ānacū cūā atore bairo qūñupĭ Diore: “Na, israelita majā na cabose rūmu qūēnorĭ rūmu caāno roro majū átinucūñama. Bairo roro na caātiere ĩnarĭ popiye na baio joroque na mu caāto ĩñña.

¹⁰ Cacaapee cāgorā nimirācūā, caĩñaenarē bairo na tuo joroque na ása.

Tunu bairoa popiye na rupau mena na tāmuo joroque na ása,” ĩñupĭ David cū ya tutipu Diore.

La salvación de los no judíos

¹¹ Bairi āmerē mujāā yu jēniñaña: Bairo judío majā Jesucristore na catūgousaeto jūgori, ŷnipetiro judío majā na yasipeticoásupari? ĩYasipetiesupa, bairāpu! Bairo puame baiyupa: Judío majā Diore baihotiori na catūgousagaetimiatacūārē, aperā judío majā caāmerā puame Diore tūgousari roro na cabairijere netōđjātiyupa. Dios puame na netōđñupĭ. Bairo na cū canetōđorō ĩnarā judío majā puame, “Narē bairo jāā cūārē Dios cū canetōđorō jāā boyu,” na ĩ tūgoñao joroque ásupi Dios.

¹² Bairo judío majā puame Diore na catūgousaetie jūgori aperā ati umurecōo macāāna judío majā caāmerā puamerē caroaro majū na baiyupa. Cabero judío majā tunu Jesucristore na catūgousaro bero caāmata roque, ĩnetōđjāñurō caroaro majū na bainemogaro ati umurecōo macāāna nipetirore!

¹³ Bairi mai, mujāā judío majā caāmerārē jĭcā wāme ũno mujāā yu quetibujuyaya: Mujāā, judío majā caāmerārē Dios yu cū caquetibujurotjoriquere masĭrĭ, yu paariquere caroaro cariape majū yu átipeyogaya.

¹⁴ Bairo mujāārē caroaro yu caquetibujuro, yu yarā yu ya poa macāāna majū puame caroaro mujāā caātiānierē na caĩñacōrō yu boyu. Bairo mujāā ĩñacōrĭ yua,

na cãã tũgomasĩbujiorãma Dios na cũ canetõõgarijere. Bairo tũgomasĩrĩ yua, jĩcããrã netõjãtĩbujiorãma na carorije wapare.

¹⁵ Judío majã Dios macãrẽ na catũgousaetoi, aperã ati umurecõo macããna judío majã caãmerã puamerẽ cũ mena jĩcã yericonarẽ bairo caãniparã majũ na ásupi. Cabero judío majã puame tunu Jesucristore na catũgousaro bero caãmata roque, netõõjãñurõ caroaro na bainemogaro. ¡Camasã cariaricarãpũrẽ catioricarãrẽ bairo caroaro majũ na bainemogaro yua!

¹⁶ Ī cõñarĩ quetĩbujaricaro puamata, atore bairo niña: Jĩcã pããrẽ, jĩcã cuiaca peenerĩ, “Dios yaye nigaro,” marĩ caiatato bero caãmata, carusarĩ cui cãã caroa cui Dios ya cui tuaya, cũ caĩñajoro. Bairo tunu yucu nucõõrẽ, “Dios yaye nucõõ nigaro,” marĩ caiatato bero caãmata, tii rũrũ cãã caroa Dios ya rũrũ majũ tuacõãna. Atoze bairo marĩ caicõñabueata, Abraham, jãã ñicũ ãnacũ cãã cañũ cũ caãmata, cũ pããmerã cãrẽ bairo Diore catũgousaparã cãã caroarã cañurã nigarãma, Dios cũ caĩñajoro.

¹⁷ Apeyera tunu judío majã puame yucu, olivo cawãmecutii rũrũ majũrẽ bairo niñama. Bairo na cabaimiatacũãrẽ, tie rũrũ jĩcã rũrũre pajure rericarore bairo jĩcããrãrẽ na reyupi Dios cãrẽ na catũgousaetie wapa. Mujãã, judío majã caãmerã puame macãñucũ macããcũ olivo rũrũre bairo mujãã ãniña. Bairo caãna mujãã caãnimiatãcũãrẽ, Jesucristo mena mujãã catũgousarije jũgori, pataaneatĩrĩ tunu olivou majũrũ tii rũrũre na capataaworicarorũ mujãã puamerẽ wasoatẽre bairo ásupi Dios. Bairo mujãã cãã ãmerẽ olivou majũ rũrũre bairo mujãã ãniña. Bairo caãna ãnirĩ mujãã cãã Dios yarã jĩcãũ pũnaa majũ mujãã ãniña ãmerẽ.

¹⁸ Bairo caãna ãnirĩ mujãã puame, “Judío majã olivou majũ rũrũre bairo caãna netõjãñurõ caãnimajũrã jãã ãniña,” ĩ tũgoñaeticõãña. Bairi atie puamerẽ tũgoña masiritieticõãña: Tii olivou rũrũ mee tii nucõõrẽ jũgocatiãniña. Tii nucõõ jũgori roque nipetirije tii rũrũ cããrẽ jũgocatiãniña. Bairi, “Judío majã netõjãñurõ Dios cũ camairã jãã ãniña,” ĩ tũgoñaeticõãña.

¹⁹ Bairo yu caĩquetĩbujumiatacũãrẽ, mujãã jĩcããrã atore bairo mujãã ĩ tũgoñabujiorã: “Olivo rũrũ cañueti rũrũre pajure reyupa, apeĩ rũrũ puamerẽ tunu wasoapuagarã. Torea bairo jãã judío majã caãmerã puamerẽ Dios cũ yarã jãã caãniparore bairo ĩ, judío majãrẽ na reyupi,” ĩ tũgoñarãma.

²⁰ Bairo mujãã caĩtũgoñarĩjẽ cariape caãnimiatãcũãrẽ, atiere tũgoñamasiritieticõãña: Dios mena na catũgoñatutuaetie jũgori israelita majãrẽ na reyupi Dios. Bairo na átomicã, mujãã puamerẽ cũ yarãrẽ bairo mujãã ĩñañami, cũ mena mujãã catũgoñatutuarije mena jeto jũgori. Cũ mena mujãã catũgoñatutuaeticõãta, mujãã cãã mujãã netõõtĩbujioricã. Bairi, “Caãnimajũrã jãã ãniña judío majã netõõrõ,” ĩ tũgoñaeticõãña. Dios puame roquere cũ tũgoña uwiya, “Jãã cããrẽ jãã reremi,” ĩrã.

²¹ Judío majã cãrẽ na catũgousaetie jũgori roro na caátaje wapare na masiriyobojaesupi Dios. Olivou majũ rũrũ caãnijũgorica rũrũre pajure rericarore bairo na reyupi. Bairi mujãã judío majã caãmerã cãã mujãã catũgousaeticõãta, torea bairo mujãã átigumi.

²² Bairi caroaro mujãã catũgoñamasĩrõ ñuña: Dios camasãrẽ caĩñamaimasĩ cañũ majũ niñami. Baimicãã, tunu cũ yaye quetie na cabaihotoata, tutuaro mena roro popiye na baio joroque caácu niñami. Judío majã cabaihotiorãrẽ tutuaro mena na ĩñabeseyupi. Bairo caátimasĩ nimicãã, mujãã judío majã caãmerã puamerẽ caroaro mujãã ásupi, mujãã catũgousaro jũgori. Bairi mujãã puame mujãã cũ caĩñamairõ jũgori caroaro cũ caborore bairo caátĩñiparã mujãã ãniña. Tore bairo mujãã caátĩñnacõãta, mujãã cããrẽ tutuaro mena popiye mujãã baio joroque mujãã átigumi. Olivou rũrũre pajure reire bairo mujãã regumi mujãã carorije wapa yua.

²³ Bairo cabairije caãnimiatãcũãrẽ, judío majã cariape na catũgousaetiẽre jãnarĩ cũ mena na catũgoñatutuañũgoata, cũ yarãrẽ bairo na ãnio joroque na átigumi tunu. Olivou rũrũ na capatarica rũrũre jeeri tunu na capuotenenomõrẽ bairo na átigumi tunu. Dise ãnie Dios cũ caátimasĩtẽtẽ maniña. Bairi toze bairo na átimasĩñami tunu cũ pũnaa majũ roquere.

²⁴ Olivou macãñucũ macããcũ rũrũre pataaneatĩrĩ apeĩ olivou majũrũ na capuotenenomasĩata, nemojãñurõ na capuotemasĩpẽe niña, tii macãã rũrũ majũ puame roquere. Tore bairo mujãã, judío majã caãmerãrẽ mujãã cũ caátimasĩata, judío majã cũ yarã caãnijũgomirĩcãã puame roquere nemojãñurõ cũ yarã na ãnio joroque na átinemomasĩñami Dios tunu!

La salvación final de los de Israel

²⁵ Yu yarã, yu bairãrẽ bairo caãna, Dios cũ caátigarique camasã mai na camasĩtãtãjẽrẽ mujãã yu quetĩbujupa, “Jãã jeto Dios yayere camasĩrã jãã ãniña,” mujãã caĩtũgoñaeĩparore bairo ĩ: Capããrã israelita majã Diore catũgousagaenarẽ bairo tuayama, aperã judío majã caãmerã nipetiro ati umurecõo macããna Dios cũ cabesericarã cãrẽ na catũgousapetiro ãno mai.

²⁶ To bero caño israelita majã catãgousaenarẽ bairo Dios cã caaticũrĩcãrã cãã cã tãgousa jãgogarãma tunu. Bairo tãgousa jãgori yua, nipetiro israelita majã cãrẽ caborã netõjãtipeticoagarãma na carorije wapare. Dios ya tutipũ cããrẽ atore bairo ã woatuyupa israelita majã na canetõpeere:

“Camasãrẽ canetõõpũ judío majõcu Siõn cawãmecuti macãpũ caacã etagumi.

Bairo etari, Jacob pãrãmerã roro na caãtaje wapare netõõgumi.

²⁷ Bairo na carorije wapare cã canetõõrõ bero caño, cariape cajãgoyerũ na cã caĩquetibujũ jãgoyeticũrĩcãrõrẽ bairo baigaro,”

Dios cã caĩrĩqũerẽ ã quetibujũ woatuyupa cã ya tutipũ.

²⁸ Jesucristo yaye caroa quetire catãgousaetimajõcõãrã ãnirĩ judío majã Dios pesuere bairo tuayama. Mujãã, judío majã caãmerã pũame Jesucristo yaye caroa quetire mujãã catãgousaparore bairo ã, tore bairo na tuo joroque átiyami Dios. Bairo áticicãã, ape watoara judío majãrẽ na maicõãñami mai. Caãnijãgoropũ na ñicũjããrẽ cabesejãgoricũ ãnirĩ na cããrẽ na maicõãñami.

²⁹ Bairi Dios cã caĩjãgoyeticũrĩcãrõrẽ bairo cariape átimasĩñami. Camasãrẽ caroare na jori bero, di rãmũ ãno tierẽ na ãmaẽtĩñami tunu.

³⁰ Mujãã, judío majã caãmerã cãã tirãmũpũre Diore cã mujãã baibotio ãninucũñupã. Ati yutea caño pũamerẽ tunu judío majã cãrẽ na cabaibotioro ñnarĩ, mujãã judío majã caãmerã pũamerẽ mujãã ññamaĩñami Dios.

³¹ Tore bairo mujãã, judío majã caãmerã mujãã cabairicarorea bairo ãmerẽ judío majã cãã Diore cã baibotioñucũñama. Torea bairo tuacoa ninucũñama mai ati rãmũrĩrẽ. Dios pũame mujãã ññamaĩgu, tore bairo na tuo joroque átiyami judío majãrẽ. Bairo ãmerẽ na áticicãã, mujããrẽ cã caĩñamaĩrõrẽã bairo caberopũ na cããrẽ na ññamaĩgumi tunu Dios.

³² Bairo ãgu ñña: Nipetiro camasã na cabaibotioro ñnarĩ jĩcãrõ tãni cabucĩnarẽ bairo na cũñupĩ Dios. Camasãrẽ tocãnacãpũrea jĩcãrõ tãni na ññamaĩgu, tore bairo na cũñupĩ.

³³ Bairi Dios, jnocãrõ majũ marĩ camasã carorã caãnarẽ marĩ qũĩñamaĩñati! Bãtioro marĩ ññamaĩmajõcõãñami. Nipetirijere masĩpoyocõãñami. Bairi ni jĩcãũ ãcũ, Dios cã catãgoñarĩjẽrẽ, cã caãtie cããrẽ masĩpoyetiyami.

³⁴ Dios ya tutipũ cããrẽ atore bairo ã quetibujũyupa: “Dios cã catãgoñarĩqũẽ cutiere ni jĩcãũ ãcũ masĩcãmi. Ni jĩcãũ ãcũ cãrẽ, ‘Atore bairo pũame mũ caãto ñña,’ qũĩ quetibujũpo masĩcãmi.

³⁵ Ni jĩcãũ ãcũ Diore netõnucãrõpũ apewe ãnierẽ cajoricũ ãnirĩ, ‘Yũ wapamoñami Dios,’ caĩmasĩ mãcãmi,” ã quetibujũ woatuyupa Dios ya tutipũ.

³⁶ Ati ãmũrecõo macããjẽ nipetirije cã caqũẽnorĩqũẽ jeto ñña. Cã catutuarije mena jãgori nipetirije ãnicõã ninucũmasĩña. Cã caboro jãgori cã yaye nicõã ninucũña. ¡Bairi cã jetorea basapeorique caroa majũ to ãnicõã ninucũãto! Bairoa to baiãto.

12

La vida consagrada a Dios

¹ Yũ yarã, yũ bairãrẽ bairo caña, Dios marĩrẽ caroaro ññamai ãninucũñami. Bairi mujããrẽ tutuaro mena atore bairo mujãã yũ átirotiya: Diore qũĩroarã camasã waibũcu riire altar mesapũ cũrĩ na cajoemũgõjoricarore bairo mujãã cãã Diore qũĩroarã mujãã rupapũ mena roro mujãã caãtiganucũrĩjẽrẽ cũcõãrĩ cã carotirore bairo jeto áticõã ninucũña. “Mũ yarã majũ jãã ãña,” cariape qũĩrĩ, caroa macããjẽrẽ áticõã ninucũña. Dios mujãã mena cã caũseaniparore bairo ãrã, tore bairo mujãã caãto ñña. Tore bairo átiri, Dios mena mujãã catãgoñatutuarijere cariape cã masĩõ joroque mujãã átiãgarã.

² Ati ãmũrecõo macããna cañuena na caãtiãninucũrõrẽ bairo átiãmerĩcõãña. Atore bairo pũame mujãã caãtipee ñña: Mujãã cacatiri rãmũ cãrõ nemojãñurõ mujãã catãgoñarĩjẽrẽ tãgoñawasoacõã ninucũña, caroaro cariape mujãã caãtiãnimasĩparore bairo ãrã. Bairo mujãã caãtiãmata, caroaro Dios cã caborore bairo mujãã caãtiãnipeere mujãã masĩgarã. Caroaro átajere, bairi Dios cã caĩñãjesorije ãnierẽ, bairi ñe ãnie carusaetie cariape macããjẽrẽ átajere cããrẽ mujãã átimasĩgarã.

³ Dios, yure mairĩ mujãã quetibujũrotijogu yũ besewĩ. Bairi mujãã nipetirore ñña: Ni ãcũ mujãã mena macããcũ cã caãtiãninucũmasĩrĩjẽ mena netõjãñurõ caãnimajũrẽ bairo cã majũã cã tãgoñaeãticõãto. Atore bairo pũame cã catãgoñarõ boya: “Jesucristo mena yũ catãgoñatutuario jãgori cã caãtiãnimasĩpeere yũ cã cajorica wãme cãrõ yũ caãtimasĩrõ jeto ñña,” qũĩ tãgoñããto.

⁴ Ìcõñarĩ mujãã yũ quetibujũpa mai: Marĩ rupapũ jĩcã rupapũa nimirõcãã, capee wãmecuti ricawatiya. Tie nipetirije jĩcãrõrẽ bairo ãmerĩña. Ricaati jeto ñña. Marĩ caapee mena marĩ ñña. Marĩ ãmoo operi mena marĩ tãgoya. Marĩ rãpori mena marĩ ãya.

⁵ Marí, Jesucristo mena catũgoñatutuarã cãã torea bairo marí ãniña. Capããrã nimirãcãã, cã mena macããna jicã rupãre bairo caãna marí ãniña. Marí nipetiro jicã rupau ãnituroricarore bairo marí ãniña.

⁶ Marí tocãnacãũpũrea ricaati wãme jeto cariape marí caãtimasĩpee ãnierẽ marí joyupi Dios. Noo cã cajogarijere marí joyupi. Bairi tiere caroaro marí átigarã. Dios yaye quetire marí caquetibũjumasĩpeere cã cajoricarã marí caãmata, marí catũgoñatutuario cãrõ tiere camasãrẽ na marí quetibũjugarã.

⁷ Camasãrẽ juãtinemomasĩrĩqũerẽ cã cajoricarã marí caãmata, caroaro mena na marí juãtinemogarã. Tunu bairo jũgobuemasĩrĩqũerẽ cã cajoricarã marí caãmata, camasãrẽ caroaro na marí buegarã.

⁸ Camasãrẽ yeri ñajãão joroque átimasĩrĩqũerẽ cã cajoricarã marí caãmata, caroaro mena na tũgoñao joroque na marí áticõã ninucũgarã. Tunu bairo camasãrẽ dinero, o apeye ãnierẽ jomasĩrĩqũerẽ cã cajoricarã marí caãmata, useanirĩqũẽ mena na marí cajoro ñuña. Camasãrẽ átijũgoãnimasĩrĩqũerẽ cã cajoricarã marí caãmata cããrẽ, caroaro tũgoñamasĩrĩ, nucũbugorique mena na marí caãtiãnjũgoãnimasĩrõ ñuña. Tunu bairoa camasãrẽ ñnamaimasĩrĩqũerẽ cã cajoricarã marí caãmata cããrẽ, useanirĩqũẽ mena na marí juãtinemogarã.

Deberes de la vida cristiana

⁹ Cariape ãmeo maiãña. Di rãmu ãno carorije macããjẽrẽ ñãboeticõãña. Caroa macããjẽ puamerẽ átiãnicõã ninucũña.

¹⁰ Jesucristore catũgousarã ãnirĩ jicãũ pũnaarẽ bairo ãmeo maiña. Mujãã caborore bairo mujãã caãtigaparo ãnorẽã, aperã na caborore bairo puame ása. Nucũbugorique mena ãmeo ññaña.

¹¹ Yeri tũgoñatutuarique mena Dios cã caborore bairo átijãtiãticõã ninucũña. Cateeyepairãrẽ bairo tũgoñãeticõãña.

¹² “Caroaro majũ marí átigumi Dios,” ñ tũgoña useanicõã ninucũña. Popiye tãmuomirãcãã, tũgoñaenarẽ bairo tiere tũgoñãnetõcõãña. Di rãmu ãno Diore cã jẽniããneticõãña.

¹³ Jesucristore catũgousarã na cabopacarijere mujãã cacũgorije mena na ricawoya. Tunu mujãã tũpu caetarãrẽ caroaro mena na qũẽnoña.

¹⁴ Mujããrẽ roro caãnarẽ, “Caroare mujãã cã joãto Dios,” na ñña. Caroaro na cabaipee puamerẽ Diore na jẽnibojaya. “Roro cã áparo mujããrẽ Dios,” na ñetĩcõãña.

¹⁵ Noa ñna causeanirã na caãmata, na jũ useaninemoña. Tunu noa ñna cayapapuarã na caãmata, na mena otiri na yeri tutuao joroque na átinemoña.

¹⁶ Jicã majãrẽ bairo useanirõ jicãrõ mena caroaro ãnajẽcusa. “Jãã, aperã netõrõ caãnimajũrã jãã ãniña,” ñ tũgoñãeticõãña. Tore bairo caãena ãnirĩ, cabũgoro macããna na caãnajẽ cutiere bairo ãnajẽcusa. “Aperã netõrõ camasãrã majũ jãã ãniña,” ñ tũgoñãeticõãña.

¹⁷ Noa ñna mujããrẽ roro na caãto, mujãã cãã roro na átiãmeeticõãña. Caroaro átiãnajẽcusa, noa ñna mujããrẽ na busupaietio joroque ñrã.

¹⁸ Noo mujãã caãtijãtiro cãrõ nipetiro camasã mena jicã majãrẽ bairo useanirõ jicãrõ mena caroaro ãnajẽcusa.

¹⁹ Yũ yarã, yũ bairãrẽ bairo caãna, yũ camairã, mujããrẽ ñña: Noa ñna mujããrẽ roro na caãto, mujãã majũ roro na áticãnamueticõãña. Dios puame roque mujããrẽ roro caãnarẽ na ñãabesegumi. Cũ yaye woaturica tutipũ cããrẽ atore bairo ñ woatuyupa: “ ‘Yũ roque camasãrẽ caãñãbesepau yũ ãniña. Roro na caãtajere cariape na ññãbesegu, ññũpĩ marí Quetiupau,’ ñ woatuyupa cã ya tutipũ cããrẽ.

²⁰ Aperopũ cããrẽ atore bairo ñ woatunemoñupã: “Mũ pesu, mũrẽ catutii, cã caãuariata, cã ugarique nuña. Cũ cañemejipiata, cã etirique joya. Bairo cãrẽ caroaro mũ caãpata, roro mũ cã caãtajere bobotũgoñagumi,” ñ woatuyupa.

²¹ Bairi aperã mujããrẽ roro na caãtimiatãcããrẽ, roro na átiãmeeticõãña. Caroa puamerẽ na átiãmeña. Bairo mujãã caãpata, roro mujãã caãmeo átibũjoiataje buipearo ãninemoeitigaro yua.

13

¹ Dios jeto rotimasĩrĩqũerẽ jomasĩñami camasãrẽ. Torena, ati yepa quetiuparã cãã Dios cã carotimasĩrĩjẽ jũgori ati yepa macããna camasãrẽ na rotimasĩnucũñama. Cũ cacũricãã majũ niñama. Bairi nipetiro na quetiuparã na caãtirotiore bairo jicãrõ tãni tũgousaya.

² Bairi ni jicãũ ãcũ ati yepa quetiuparãrẽ cabaibotioũ, Dios cã caãtiroticũrĩqũerẽ cabaibotiore bairo tuayami. Bairo roro cabaibotiorãrẽ popiye na baio joroque na átigumi Dios.

³ Ati yepa macããna quetiuparã, caroaro caãtiãna camasãrẽ roro caãtiparã mee niñama. Camasã roro caãtipairã roquere, uwitũgoñao joroque roro na átinucũñama na yaye wapa. Bairi quetiuparã mena tũgoña uwiricarõ mano mujãã caãnigaata, caroaro átiãnajẽ cutimasĩña.

Bairo caroaro mujãã caatiñnimasĩata, quetiuparã puame, “Caroaro mujãã atiñnimasĩña mujãã roque,” mujãã İgarãma.

⁴ Ånoa quetiuparã Dios cã cacũricãrã cã caborore bairo mujããrẽ cajuãtiparã majũrẽ na cũñupĩ. Tore bairo cã cacũricãrã na cañniamiatacũãrẽ, roro caãna mujãã caãmata, na mujãã uwigarã mujãã quetiuparãrẽ. Na puame cabuğoro majũã carotimasĩparã, Dios cã cacũricãrã mee niñama. Dios roro caãnarẽ na caññabeseparore bairo ĩ, quetiuparãrẽ bairo cã cacũricãrã niñama.

⁵ Bairi mujãã quetiuparã na caĩrĩjẽrẽ caroaro tũgopeorotiya, mujããrẽ popiye na áperio joroque ĩrã. Tunu bairo, “Dios, marĩ quetiuparã marĩ na carotiro boyami,” mujãã yeripũ ĩ tũgoñarĩ, mujãã quetiuparãrẽ caroaro tũgopeorotiya.

⁶ Dios cã caborore bairo capaacoteparã majũrẽ bairo cã cacũricãrã na caãno jũgori, impuestos gobierno yaye na cawapajẽnirĩjẽ ũnie cããrẽ na wapa joya.

⁷ Tocãnacãũpuã ati yepa macããna quetiuparãrẽ caroaro mujãã caãtipeere na caãtirotirore bairo na atĩbojaya. Ni ũcãrẽ apeye ũnierẽ cã mujãã cawapamoata, tie wapare cã wapa joya. Tunu bairo impuestos na cawapajẽnirĩjẽ ũnie cããrẽ na wapa joya. Nipetiro na ũnarẽ nacũbuğorique mena ĩñarĩ, caroaro na ĩroaya.

⁸ Aperãrẽ na wapamoeticõãña. Jicoquei na mujãã cawapamorĩjẽrẽ na wapatipeyocõãña. Åmeo mairĩqũẽ puame capetietie niña. Bairi åmeo maicõãninucũña. Ni ũcã aperãrẽ camaicõãninucũ puame Dios cã caãtiroticũrĩqũẽ nipetirijere caroaro cariape ácu átiyami.

⁹ Dios atore bairo átiroticũñupĩ: “Mujãã numoa caãmerã mena, o mujãã manapũã caãmerã mena roro átiepeeticõãña. Tunu camasãrẽ na pajĩãtĩcõãña. Tunu yajaeticõãña. Tunu aperã yaye cããrẽ ĩñaugoeiticõãña,” ĩ cũñupĩ Dios. Atie, bairi apeye roticũrĩqũẽ mena neñorĩ jĩcã risero mena atore bairo marĩ ĩ quetibũju masĩña: “Mujãã majũ rupauere mujãã camairõrẽã bairo aperã camasã cããrẽ na maĩña,” marĩ ĩ masĩña.

¹⁰ Camaimasĩrã puame aperãrẽ roro áperinucũñama. Bairi tore bairo narẽ na camaimasicõãmata, Dios cã caroticũrĩqũẽrẽ caãtipeyocõãrãrẽ bairo tuayama.

¹¹ Atie nipetirijere åme marĩ caãnierẽ catũgoñamasĩnemocõãnipee niña. Merẽ Dios marĩrẽ cã canetõõpa rãmu cõñarõ majũ baiya. Cajũgoyepũ Dios yaye quetire cariape marĩ catũgousajũgorica rãmu netõjãñurõ cõñarõ majũ baiya. Bairi åmea masacatĩri caãnijũgoyecũtiparã marĩ åniña. Cacãnirãrẽ bairo baietirotiya.

¹² Jesucristo cã caetapa rãmu cõñarõ majũ baiya. Ape rãmu cabusuatõre bairo merẽ ti rãmu etaro baiya. Bairi ati ũmurecõ macããna cañuena canaitĩãrõpu caãnarẽ bairo caãna roro na caãtiere bairo áperirotiya. Jĩcãũ soldau cã wapana mena åmeo qũẽgu, åpõã jutiore jãñarĩ, cã besu mena cã caãnorẽã bairo marĩ cãã wãtĩ marĩ wapacu roro marĩ cã caãtigarijere netõñucãcõãgarã, Jesucristo mena tũgoñatutua nemorotiya.

¹³ Bairi ũmureco macããnetipetiro majũ caãnarẽ bairo caãna ånirĩ caroa macããjẽ jeto caãtiparã marĩ åniña. Ati ũmurecõ macããna bose rãmu caãno eticũmurĩ na caawajañesẽãrõrẽ bairo cabaietiparã marĩ åniña. Tunu carõmia mena roro caãperiparã marĩ åniña. Carõmia cãã caũmuã mena roro caãperiparã niñama. Åmeo qũẽrĩqũẽ cããrẽ caãperiparã marĩ åniña. Tunu aperã yayere cañũgaripeaetiparã marĩ åniña.

¹⁴ Bairo puame marĩ átigarã: Soldau cã rupauere cã caqũẽnorõrẽ bairo marĩ cãã marĩ Quetiupau Jesucristo cã catutuarijere mena tutuaro marĩ yeri tũgoñatutugarã. Ati rupau mena roro marĩ caãtiganucũrõrẽ bairo marĩ atiãmerĩgarã yua.

14

No critiques a tu hermano

¹ Ni ũcã Jesucristo mena catũgoñatutua wẽpũẽcũ cã caãmata, caroaro cã bocari cã qũẽnoña ñubueri majã mena. Cũ ũcã mena busuri, tutuaro mena åmeo busurique netõeticõãña.

² Mai, ĩcõñarĩ mujãã yu quetibũjupa na ũna na cabairijere: Jĩcããrã, “Nipetiri wãme ugariquere jãã caugaro ñurõ,” ĩ tũgoñanucũñama. Bairo na cañtũgoñamiatacũãrẽ, aperã Jesucristo mena caroaro catũgoñatutua wẽpũẽna puame otẽ jeto ugarĩ åninucũñama. Waibutoa rii ũnierẽ ugaetinucũñama.

³ Bairi ni jĩcãũ ũcã nipetiri wãme ugariquere caugau cã caãmata, apeĩ jĩcã wãme ũnie caugaeinucũ puamerẽ cã qũĩñateeticõãto. Tunu bairo jĩcã wãme ũno ugariquere caugaecu puame cãã, apeĩ nipetiro ugariquere cauganucũãrẽ roro cã cã busupaicoteeticõãto. Merẽ cã cãã Dios cã cabesericũ niñami.

⁴ Bairo Diore capaacoteri majõcu cã caãnoi roro cã busupaicoteeticõãña. Caroaro cabaimasiata, o roro cabaiata cããrẽ, jĩcãũ cã quetiupau jeto tie cabairijere qũẽnomasĩñami. Bairi marĩ Quetiupau Jesucristo roque caroaro cã cabaipeere caãtimasĩ majũ niñami. Bairi nipetirijere caugamasĩ cããrẽ caroaro cã tuao joroque cã åtĩgumi cã caãtimasĩrĩjẽ jũgori.

⁵ Apeyere mujãã ñi cõñanemogu tunu: Jicããrã, ape rãmu netõjãñurõ cañnimajũri rãmu cõgonucũñama Diore na cañbuepa rãmurẽ. Apeã pũame, “Tocãnacã rãmua jicãrõ tãni Diore cañbuepee niña,” i tũgoñanucũñama. “Tore bairo marĩ caãto boyami Dios,” i tũgoñarĩ, tore bairo cariape caãtiparã mujãã ãniña, mujãã caĩtũgoñarõrẽã bairo yua.

⁶ Jicãã ùcũ jicã rãmurẽ, “Dios ya rãmua niña,” ñri Diore cũ caĩroacõãmata, caroaro ácu átiyami. Apei, “Tocãnacã rãmua jicãrõ tãni Diore cañbuepee niña,” i tũgoñarĩ Diore cũ caĩroacõãmata, caroaro ácu átiyami cũ cãã. Toreã bairo apei cãã, “Nipetiri wãme ugariquere ugarotiya,” ñri Diore cũ caĩroacõãmata, caroaro ácu átiyami. Bairo ugari, Diore, “Yu mena mu ñujãñuña,” qũñnucũñami. Apei, “Waibucũ riire ugaetirotiya,” i tũgoñarĩ Diore cũ caĩroacõãmata, cũ cãã caroaro ácu átiyami. Cũ caugarije otẽre ugari, Diore, “Yu mena mu ñujãñuña,” cũ yeripũ qũ jẽnimasĩcõãñami cũ cãã.

⁷⁻⁸ Jesucristo niñami marĩ Quetiupau. Bairi marĩ caborore bairo jeto caãtiãnimasĩparã mee marĩ ãniña. Marĩ cacatiri rãmua caãno, o marĩ cariaro bero cããrẽ marĩ Quetiupau cũ carotirore bairo caãtiparã marĩ ãniña.

⁹ Jesucristo pũame riacoamicãã tunu catiyupi, nipetiro camasã cacatirã, cariaricarã cããrẽ quetiupau majũ cũ caãnimasĩparore bairo i.

¹⁰ Bairi, ¿dopẽĩrã mujãã pũame apeã Jesucristore catũgousarãrẽ na mujãã busupaicotenucũñati? ¿Dopẽĩrã narẽ cabũgoro macããnarẽ bairo na mujãã ññanucũñati? Marĩ nipetiro Dios cũ caĩñabeseri rãmua caãno, marĩ caãtaje caãno cãrõrẽ marĩ ññabese ecogarã. Bairi marĩ yarã Jesucristore catũgousarãrẽ na ññabeserãrẽ bairo caĩtiparã marĩ ãniña.

¹¹ Dios yaye woaturica tutipũ cããrẽ Dios cũ caĩriqũẽrẽ atore bairo woatuyupa: “Yu, caãnicõãninucũ ãniri mujããrẽ cariape quetibujũ ñiña cabaipere: Nipetiro camasã ñiroagarãma.

Rõropatuuri mena etanumuri nipetiro, ‘Mu, Dios, cañuã catutuãũ majũ mu ãniña,’ ñi basapeogarãma,” i woatuyupa.

¹² Tie na cawoaturiquere tũgori bero, atore bairo marĩ masiña: Marĩ, tocãnacãpũrea ati yepapũ ãna, nipetirije marĩ caãtajere marĩ jẽniñagumi Dios. “¿Dopẽĩrã tore bairo mujãã áti?” marĩ i jẽniñagumi. Bairo cũ caĩjẽniñarõ, cũ marĩ caquetibujũpea niña.

No hasas tropezar a tu hermano

¹³ Bairo tiere tũgoñarĩ marĩ caãmeobusupainucũrĩjẽrẽ marĩ jãnarõã. Bairo pũame átirotiya: Mujãã yarã Jesucristore catũgousari majãrẽ, mujãã caãtiãnie mena roro na tũgoña yapapuaõ joroque na ápericõãña. Jesucristo mena na catũgoñatuarijere royetueticõãña.

¹⁴ Yu, marĩ Quetiupau Jesucristore catũgousau ãniri, ñe ùnie rusaeto atore bairo ñi tũgoñatutuacõãña: Nipetirije yu caugarije cañurĩjẽ jeto niña. Apei pũamerã apeye ùnie ugariquere, “Tie ugarique carorije niña,” cũ caĩtũgoñaata, tie cãrẽ carorije niña.

¹⁵ Bairi apeã na caũgaetinucũrĩjẽrẽ na caĩñajoro mujãã caũgaata, na pũame roro tũgoñabujiorãma. Bairo mujãã caãpata, narẽ mairã mee mujãã átiya. Jesucristo yucupãripũ riarĩ na cããrẽ na netõõbojayupi. ¡Bairi ugarique mujãã caũgaãninucũrĩjẽ jũgori Jesucristore na catũgoñatutuarije to yasio joroque na ápericõãña!

¹⁶ Mujãã caãtiãnimasĩrĩjẽ jũgori apeãrẽ tũgoña yapapuaõ joroque na mujãã caãpata, na caĩñajoro tore bairo átinemoeticõãña, mujãã caãtiere busupairema ñrã.

¹⁷ Marĩ, Dios cũ carotimasĩrĩpau macããna marĩ caãnoi, jicã wãme ùnie ugariquere uga, eti, marĩ caãtinucũrĩjẽ wapa maniña Dios cũ caĩñajoro. Atore bairo marĩ caãtie pũame caãnimajũrĩjẽ niña: Caroaro cariape átiãñajẽ, tunu bairo apeã mena caroaro yerijõrõ mena ãñajẽ, tunu useanio joroque ámeo átaje pũame roque caãnimajũrĩjẽ niña. Espiritu Santo cũ camasiõrĩjẽ jũgori tiere caãtiparã marĩ ãniña.

¹⁸ Ni ùcũ tore bairo átiãñajẽ cutiri Jesucristo cũ caborore bairo caãcu caroaro ácu átiyami Dios cũ caĩñajoro. Bairo caroaro cũ caãto ññarĩ camasã cãã, “Caroaro átiyami,” qũĩgarãma.

¹⁹ Bairi marĩ pũame nipetiri wãme yerijõrõ ãñajẽ cutaje macããjẽrẽ caãtiãninucũparã marĩ ãniña. Tiere caãna ãniri yua. Jesucristo mena tũgoñatutuanemo joroque marĩ ámeo átigarã.

²⁰ Bairi ugarique mujãã caũgaãninucũrĩjẽ jũgori Dios cũ caborore bairo na caãtiere na átiãñajoro joroque ápericõãña. Bairõpua, nipetirije ugarique cañurĩjẽ jeto niña. Apeã na caũgaetinucũrĩjẽrẽ na caĩñajoro marĩ caugarije jũgori Jesucristo mena na catũgoñatutuarijere na jãnaõ joroque átaje pũame roque cañuetie niña.

²¹ Apeã catũgoñatutuawẽpũẽnarẽ, “Marĩ caãtiãnie mena jũgori Jesucristore na tũgousajãnaõ joroque na marĩ átiere,” ñrã, atore bairo marĩ caãto ñuña: Marĩ yau carĩire caũgaecu cũ caãmata, marĩ cãã ugaetirotiya. Use ocore caetiecu cũ caãmata, marĩ cãã etietirotiya.

22 “Nipetiri wāme ugariquere caugamasīrā jāā āniña,” caītūgoñatutuarā na caāmata, na caātiānimasīrjērē Dios jetore cū na caquetibujuro űiña. ĩNi ĵicāū űcū cū caátie mena, “Dios cū caĩñajoro caroaro yu átiya,” caītūgoñamasī puame useanirī niñami!

23 Ni űcū cū caugapeere, “Atiere yu caugaro űuetō,” ĩ tūgoñamicā, tiere cū caugaata, tie wapa buicutiyami, cariaepe cū catūgoñatutuaetie jūgori. Nipetirije marī caátipeere, “Atie marī caátipee cañurjē niña Dios cū caĩñajoro,” caītūgoñatutuarā nimirācūā, ricaati marī caápata, carorije macāājērē ána marī átiya.

15

Agrada a tu prójimo, no a ti mismo

1 Marī, Jesucristo mena tutuaro catūgoñatutuawēpūrā marī caāmata, aperā catūgoñatutuawēpūēnarē na juána, marī majūā catūgoñatutuawēpūēnarē bairo tūgoñarīqūē cutirotiya. Marī majūā marī caátijesorije űnie jetore áperirotiya.

2 Marī nipetiro aperā caroaro na caānipee, na caĩñajesorije űnie puamerē caátiparā marī āniña, Jesucristo mena nemojāñurō na catūgoñatutuanemoparore bairo ĩrā.

3 Jesucristo cūā cū yaye caānipee jetore ápeyupi, ati yepapu ācū. Dios yaye woaturica tutipu cāārē cū cabairiquere atore bairo ĩ woatuyupa: “Murē roro caĩbujioatana yu puamerē roro ĩnucūñama,” ĩ woatuyupa Cristo cū pacure cū caĩrīqūērē.

4 Nipetirije tirāmuru Dios yaye queti na cawoaturiquere marī masīrotirā woatuyupa. Bairi popiye baimirācūā, tie caquetibujurore bairo caátimasīrā ānirī Jesucristo mena marī tūgoñatutuacōā ninucūgarā. Tunu bairoa tiere bueri bero caroaro yerijōrō marī ānimasīgarā. Tore bairo caāna ānirī Dios mena marī caānipee useanirīqūē mena marī cotegarā.

5 Bairo roro popiye marī cabaiata, Dios puame roque Jesucristo mena marī tūgoñatutuacōānio joroque marī átinucūñami. Tunu yerijōrō marī ānio joroque caācu niñami. Bairi mujāārē Jesucristo cū caātiānatōrē bairo, ĵicārōrē bairo caānajēcuna mujāā ānio joroque átigumi.

6 Bairo cū caāto jūgori, tocānacāpuna ĵicārōrē bairo tūgoñarī useanirō atore bairo mujāā átigarā: Dios, marī Quetiupau Jesucristo pacure ĵicārō mena, “Mu, cañuu mu āniña,” cū mujāā ĩ basapeogarā.

El evangelio es anunciado a los no judíos

7 Jesucristo mujāārē cū caátatorea bairo mujāā cūā mujāā mena macāānarē na ĩñamairī caroaro nēcūbugorice mena na ĩñaña. Bairo mujāā caāto ĩñarā, “Caroú cañuu niñami Dios,” ĩ ĩñagarāma camasā cūā.

8 Tunu atore bairo mujāā űi quetibujunemoña: Jesucristo puame jāā, judío majārē jāā juátigu asúpi ati yepapure. Tie Dios cū caátipeere jāā ıicūjāā ānanarē cū caljūgoyeticĩricārōrē bairo cañuu ānirī cū caátipeyorijere marī masīō joroque ĩ, asúpi Jesús ati yepapure.

9 Tunu bairoa mujāā, judío majā caāmerā cūā nocārō mujāā cū caĩñamairō jūgori Diore mujāā cabasapeoparore bairo ĩ, asúpi Jesús ati yepapu. Dios ya tutipu cūā Jesucristo cū pacure cū caĩbusuriquere atore bairo ĩ woatuyupa:

“Bairi judío majā caāmerā watoapu ācū, ĵnocārō cañuu majūrē mu yu basapeogu!
‘ĵNocārō Dios catutuaū majū niñami!’ ĩrī mu yaye basarique mena mu yu basapeogu,” ĩ woatuyupa Cristo cū caĩrīqūērē.

10 Tunu apepapurū Dios ya tutire na cawoaturique atore bairo ĩnemoña:

“ĵDios ya poa macāāna cū cabesericarā mena mujāā ape yepaa macāāna judío majā caāmerā cūā useanirī āñia!”

11 Tunu aperopu ĩ woatunemoñupā ti tutipare:

“Ape yepaa macāāna judío majā caāmerā nipetiro tocānacā poa masapoari macāāna cūā, ĵmarī Quetiupaure cū basapeoya!” ĩ woatuyupa.

12 Isaías cūā atore bairo ĩ woatuyupi:

“Isaí pārāmi ape tuti bero macāācū buiagumi. Cūrē Dios puame judío majā caāmerā quetiupaure bairo caācū cū cūgumi.

Bairi na puame, ‘Jāārē canetōōpau niñami,’ cū mena ĩ tūgoñatutuagarāma,” ĩ woatuyupi Isaías ānacā.

13 Bairi camasārē Jesucristo mena tūgoñatutua masīrīqūērē cajonucū Dios puame useanirīqūē, yerijōrō ānajē cutaje cūārē űe űnie rusaricaro mano mujāārē cū jonemoáto. Tunu bairoa Espiritu Santo cū camasīrjē jūgori nemojāñurō cū mena mujāā catūgoñatutuamasīpeere cū jonemoáto.

14 Yu yarā, yu bairārē bairo caāna, űe űnie rusaricaro mano mujāārē atore bairo űi tūgoñatutuacōāña: Caroaro űe űnie rusaeto caātiāna mujāā āniña. Tunu Jesucristo yayere caroaro majū camasīrā mujāā āniña. Bairo caāna ānirī mujāā majū mujāā āmeo quetibuju masīña caroaro mujāā caānajē cutipeere.

¹⁵ Mujãã, bairo caãtiãnimasiãrã mujãã caãnimiatacũãrẽ, ati tutipãre tutuaro mena yu quetibũju woajoya, mujãã catãgojũgorique jĩcã wãmerĩ mujãã caãnipee carusarijere mujãã camasiritietiparore bairo ĩ. Dios yure caroaro ácu, Jesucristo yaye quetire mujããrẽ quetibũju rotijou yu cũwĩ.

¹⁶ Bairi Jesucristore capaacoteire bairo yu cũwĩ, judío majã caãmerã caroaro na caãniparore bairo ĩ. Bairo Jesucristore capaacoteire bairo yu caãnie ruame atore bairo niãa: Dios, judío majã caãmerã cããrẽ na cã canetõõgarije macããjẽ quetibũjurique quetire na yu quetibũjunucũã. Bairo na quetibũjuri yua, sacerdote majã Diore cã useanio joroque ána waibũcu riire na cajoemũgõrĩcãrõrẽ bairo yu cãã Diore, “Ánoa, mu yarã niãama,” cã yu caĩquetibũjurije jũgori Dios ruame cã useanio joroque átiyu, na quetibũju yu átiya judío majã caãmerãrẽ. Bairo yu caãto, Espiritu Santo ruame narẽ Dios yarã na ánio joroque na átinucũãni.

¹⁷ Torecu, yu ruame Jesucristo mena catãgoñatutuau añirĩ Dios yure cã caquetibũjurotijocũrĩquẽrẽ tãgoñarĩ butiuro tie paarique mena yu useaniãa.

¹⁸ Judío majã caãmerã Jesucristo yaye quetire na tãgousao joroque ĩ, Jesucristo yu cã camasiõjorije mena yu caãtimasĩrĩ wãme jetore na yu quetibũjunucũã. Ape wãme ñno na yu quetibũjetinucũã. Bairi yu caquetibũjurije jũgori, tunu yu caãtiãni ñnomasiãrĩjẽ jũgori jĩcããrã na tãgousao joroque na yu átinucũã.

¹⁹ Tunu Espiritu Santo yu cã camasiõjorije mena yu caãtijẽño ñnomasiãrĩjẽ jũgori na tãgousao joroque na yu átinucũã. Tore bairo ácu, Jerusalén macã quetibũju jũgoacũ, Iliria cawãmecatorũ Jesucristo camasãrẽ cã canetõõrĩquẽ quetire caroaro jĩcãrõ tũni cariape na yu quetibũjetawu.

²⁰ Aperã na caquetibũju ñesẽãtĩnucũrõrũ macããnarẽ Jesucristo yaye quetire yu quetibũju ñesẽãganucũã. Aperã na caquetibũjuraropũ yu quetibũjubuipeo ñesẽãgaetinucũã.

²¹ Tore bairo yu caãtie ruame Dios yaye quetire woarica tutipũ na cawoatujũgoyeticũrĩcãrõrẽã bairo baiya. Mai, atore bairo ĩ quetibũju woatuyupa: “Aperã camasã cã yaye quetire camasiãtãna nimirãcãã, tiere quetibũjuecogarãma. Cũ yaye queti na catãgoetajere tãgomasĩjũgogarãma,” ĩ woatuyupa Dios ya tutipũ.

Pablo piensa ir a Roma

²² Yu caĩrõrẽ bairo ape macããrĩru macããnarẽ quetibũjuñesẽãnucũrĩ, mujãã tũru yu ámasiãtĩã mai. “Roma macãrũ yu águ,” nairõ ĩ tãgoñamicũã, yu ámasiãtĩã.

²³ Bairua, merẽ yu paariquere yu átiyaparoya ati yepaa macããna mena. Nocãrõ yoaro carpe cũmarĩ majũ mujããrẽ ñiãñesẽãũ áganucũmiãa.

²⁴ Bairi Espaãarũ ácu roque mujããrẽ ñiãñetõãgu. Bairo nocãrõ caroaro useanirõ mujããrẽ yu caĩnarõ bero, mujãã ruame roque yure mujãã cajuãto yu bootãgoñãa, Espaãarũ yu caãtĩ rãmu caãno.

²⁵ Baimicũã mai, Jerusalén macãrũ yu águ, to marĩ yarã Jesucristore catãgousari majãrẽ na juãti ácu.

²⁶ Jesucristore catãgousari majã Macedonia macããna, bairi Acaya yepa macããna cãã na majũã na caboro dinerore neñoñupã. Jerusalén macããna Jesucristore catãgousarã cabopacarãrẽ na jogarã, tiere neñoñupã. Torecu, tie dinerore Jerusalẽrũ na jeãbojagu yu átiya mai.

²⁷ Na majũã na caboro tie dinerore neñoñupã. Bairo na caãtaje ñujãñũã. Mai, cajũgoyepũre judío majã Jesucristore catãgousajũgoricarã cã yaye macããjẽ caroa quetire na quetibũju batojũgoyupa. Bairo caroaro na na caãtaje ãmeofe, na cãã na cacũgorije ñie mena na cajuãtinemopea niãa.

²⁸ Bairo tie dinerore Jerusalén macããnarẽ na nuni yaparori bero, Espaãarũ ácu mujããrẽ ñiãñetõãgu.

²⁹ Bairi ñe ñie rusaricaro mano atore bairo ñi tãgoñatutuacõããa: Mujãã tũru yu caetaro marĩ nipetipõrũperea caroa majũrẽ marĩ jomajũcõãgumi Jesucristo.

³⁰ Yu yarã, yu bairãrẽ bairo caãna, mujãã Jesucristore catãgousarã mujãã añiãa. Tunu Espiritu Santo cã camasiõjorije jũgori caãmeomaimasiãrã mujãã añiãa. Bairo caãna mujãã caãnoi, yure juãtinemorã, atore bairo mujãã caãto yu boya: Popiye baimicũã caroaro yu caãtiãnipeere Diopure yu jẽnibojaya.

³¹ Dios, Judea yepa macããna Jesucristore catãgousaena cañuena, roro yure na caãtipeere cã caẽñotaparore bairo ĩrã, Diopure butiuro yu mujãã jẽnibojawa. Tunu bairo Jesucristore catãgousarã Jerusalén macã macããnarẽ na cajuãtijorije na yu cajeãtiere ñnarĩ bero na useanio joroque ĩrã, Diopure yu jẽnibojaya.

³² Bairo Diore yu mujãã cajẽnibojaro jũgori useanirĩquẽ mena mujãã ñiãñau etagu, Dios cã cabooata. Bairo torũ mujããrẽ ñiãñesẽãũru roque yua, mujãã tũru yu tãgoña yerijãmasĩgu.

³³ Bairi marí Pacu Dios caroaro yerijörö ãnimasĩrĩqũerê cajou mujãã nipetiro mena cã ãnicõã ninucũãto. Bairo to baiãto.

16

Saludos personales

¹ Bairi ãmerê mujãã ñiña: Marí yao Febe cawãmecucore mujãã tũpu cõ caetaro, caroaro mena cõ mujãã bocãwa. Caroaro cõ mujãã cajuãto yu boya. Cõ cãã Cencrea macã macããna ñubueri majãrê butiuro cajuãtinucũõ ñiñamo.

² Jesucristo mena cõ cãã cõ catũgoñatutuario jũgori, mujãã cãã jĩcãrõrêã bairo Jesucristore catũgousarã ãnirĩ jĩcã majã ãmeo qũenoricãrõrê bairo cõ qũenoña. Bairi nipe-tirije cõ cabopacarijere cõ joya. Cõ puame capããrã ñubueri majãrê caroaro mena na juãtinucũũupõ. Yu majũ cããrê caroaro yu juãtinemonucũwõ.

³ Apeyera, Prisca bairi Aquila cawãmecuna na ñuãto. Na, pugarãpua yurea bairo Jesucristo yaye macããjêrê capaabojarã, cã carotirã, yu baparã ñiñama.

⁴ Na puame roro tãmuobujiowã, yure roro aperã yu na caãtibujiopeere ãñotamirã. Bairo caroaro yu na caãtajere tũgoñarĩ butiuro, “Yu mena ñumajũcõãwã,” na ñijoya. Yu jeto mee-tore bairo ñiña. Nipetiro ñubueri majã poari judío majã caãmerã cãã ñnucũñama.

⁵ Torea bairo tunu na ñuãto nipetiro marí yarã ñubueri majã Prisca, bairi Aquila ya wiipũ caneñanucũrã cãã. Bairi apeí, yu baire bairo caãcũ, yu camai Epeneto cawãmecucu cã ñuãto. Cũ puame Asia yepa macããcũ, aperã ti yepa macããna jũgoye Jesucristore catũgousajũgoricu majũ ãmi.

⁶ María cawãmecucu cãã cõ ñuãto. Cõ puame mujããrê butiuro caroaro mujãã caãnorê bori, mujãã juãtinucũñamo.

⁷ Aperã yu ya macã macããna Andrónico, apeí Junias cawãmecuna yu mena preso jorica wiipũ caãnana cãã na ñuãto. Mai, na puame apóstolea majã mena macããna na camairã majũ ñiñama. Bairi tunu yu jũgoye Jesucristore tũgousajũgoyupa.

⁸ Ampliato cawãmecucu cãã cõ ñuãto. Marí Quetiupaure catũgousau cã caãnoi, yu bapa, yu camai majũ ñiñami cã cãã.

⁹ Apei Urbano cãã cõ ñuãto. Cũ cãã jããrêã bairo Jesucristo yaye macããjêrê capaanucũũ majũ ñiñami. Apei yu camai Estaquis cãã cõ ñuãto.

¹⁰ Cũ ñuãto Apeles cawãmecucu cãã. Cũ puame Jesucristo mena cã catũgoñatutuarijere marí masĩõ joroque caroaro ãtiãninucũñami. Bairi aperã Aristóbulo ya wii macããna cãã na ñuãto.

¹¹ Apei yu ya macã macããcũ Herodiõn cãã cõ ñuãto. Bairi Narciso ya wii macããna Jesucristore cariape catũgousarã cãã na ñuãto.

¹² Marí Quetiupau yaye macããjêrê capaabojanucũrã rõmirĩ Trifena, apeo Trifosa cãã na ñuãto. Bairi apeo jãã baiore bairo caãcõ Pérsida cõ ñuãto. Cõ puame tutuaro mena marí Quetiupau yaye paarique macããjêrê paanucũñamo.

¹³ Rufo cãã cõ paco mena cõ ñuãto. Cũ puame Jesucristo mena catũgoñatutuau nipetiro to macããna na camasĩ majũ ñiñami. Cũ paco cãã cañuo, yu paco majũrê bairo caroaro yu caĩño ninucũñamo.

¹⁴ ãnoa cãã na ñuãto: Asíncrito, apeí Flegonte, apeí Hermes, apeí Patrobas, apeí Hermes, bairi aperã marí yarã na mena macããna ñubueri majã cãã na ñuãto.

¹⁵ Na ñuãto ãnoa cãã: Filólogo, apeo Julia, apeí Nereo, apeo cã baio cãã, apeo Olimpás cawãmecuco cãã cõ ñuãto. Bairi nipetiro Jesucristo mena catũgoñatutuarã marí yarãrê bairo caãna na mena caãna cãã na ñuãto.

¹⁶ Bairi mujããrê ñiña: Mujãã to macããna tocãnacãũpua nucũbũgorique mena ãmeo bocãri caroaro ãmeo jẽninucũña. Nipetiro ato macããna ñubueri majã Jesucristore catũgousari poari macããna mujããrê ñurotijoyama.

¹⁷ Yu yarã, yu bairãrê bairo caãna, tutuaro mena atore bairo mujããrê ñiña: Masacatiri ãña. Jesucristo mena jĩcãrõrê bairo mujãã tũgoñatutuamasĩetĩõ joroque caãna mena ãmerĩcõãña. Tunu roro mujããrê yapapuaõ joroque caãna mena ãmerĩcõãña. Na yaye queti puame mujããrê jãã caquetibũjuri que macããjê ãnie mee, ricaati quetibũjuri que ñiña. Torena, na mena ãmerĩcõãña.

¹⁸ Na puame marí Quetiupau Jesucristo cã caãtirotirijere caquetibũjuncũrã mee ñiñama. Na majũã roro na rupau caborore bairo na caãtie macããjêrê quetibũjurã ãtinucũñama. Tunu bairoa caroaro ñori, tũgoricarõ ñurõ carorije macããjêrê quetibũjuri, camasã cayeri tũgoñatutuãenarê roro na í quetibũju mawijionucũñama.

¹⁹ Mujãã puame roque caroaro Jesucristo yaye quetire mujãã tũgousaya. Camasã nipetiro cãã cãrê mujãã catũgousanucũrĩjêrê caroaro masĩñama. Bairi yu cãã mujãã mena yu useaniña. Tunu bairo caroa Espĩritu Santo mujããrê cã camasĩõjorije jũgori caroa macããjê jetore mujãã caãtiãno yu boya. Carorije macããjê roquere mujãã caãtiãno yu boetiya.

²⁰ Tore bairo mujãã caátimasĩrõ jũgori marĩ Pacu Dios yerijõrõ añajẽrẽ cajomasĩ pũame, wãtĩ mujããrẽ caĩtonucũrẽ yoaro mee cũ mujãã netõncãõ joroque átigumi. Mujãã rũpori mena apeye ùnierẽ pea aborericarore bairo cũ mujãã átio joroque átigumi Dios. Marĩ Quetiupau Jesucristo caroare mujãã cũ jonemoáto.

²¹ Mujããrẽ ñurotijoyami yũ bapa yũre cajũpaanucũũ Timoteo cawãmecũcũ cãã. Aperã yũ ya macã macããna, yũ mena caãna Lucio, Jasón, Sosípater cãã ñurotijoyama mujããrẽ.

²² Yũ, Tercio cãã, ati cartare Pablõre cawoabojau, marĩ Quetiupaure catũgõusau añirĩ mujãã yũ ñurotijoya.

²³ Gayo cãã mujãã ñurotijoyami. Yũ, Pablo pũame, cũ ya wiipũ yũ añinucũña. Atope ñipetiro ñubueri majã pũame ñubuerã etanucũñama. Apei Erasto cawãmecũcũ, ati macã macããna yaye dinerore caĩñacotebojari majõcũ cãã mujããrẽ ñurotijoyami. Torea bairo mujãã ñurotijoyami cũ bai Cuarto cawãmecũcũ cãã.

²⁴ Marĩ Quetiupau Jesucristo ñipetiro mujããrẽ caroare cũ jonemoáto. Bairoa to baiáto.

Alabanza final

²⁵ Marĩ Pacu Diore cũ marĩ cabasapeoro ñuña. Cũ pũame mujããrẽ cũ mena nemojãñurõ mujãã tũgoñatutuo joroque caácũ majũ niñami. Tore bairo mujããrẽ átimasĩñami Dios, cũ yaye caroa queti camasãrẽ cũ canetõrĩqũẽ quetire mujãã yũ caquetibũjunucũrĩjẽ jũgori yua. Tunu bairoa Jesucristo yaye quetire mujãã yũ caquetibũjunucũrĩjẽ jũgori tore bairo mujããrẽ yeri tutuarã mujãã átimasĩñami. Atie yũ caquetibũjunucũrĩjẽ pũame camasãrẽ cũ camasĩõetaje, ati yepa caãniparo jũgoyepua caãnajẽ niña.

²⁶ Cabaimiatacũãrẽ, ãme roque profeta majã na cawoatucũrĩqũẽ jũgori marĩ masĩõ joroque marĩ átiyami Dios. Cũ, caãnicõãñinucũũ, cũ caãtirotiore bairo marĩ átiãnio joroque ï, ãmerẽ tiere marĩ masĩõñami. Atie cũ caquetibũjũgarique mai camasãrẽ cũ camasĩõetajere ãme roque ñipetiro camasã poari ati umũrecõõ macããnarẽ na masĩõ joroque átiyami Dios. Bairo tiere na cũ camasĩõrõ jũgori yua, cariape tiere tũgori bero na catũgõusaparore bairo ï, na masĩõñami Dios.

²⁷ ¡Marĩ Pacu Dios, jĩcãũã caãcũ, ñe ùnie rusaeto camasĩ majũrẽ cũ marĩ basapeoto! “Cũ, Dios jetorea cũ caátimasĩrĩjẽ cũ catutuarije, tocãnacã rãmua to ãnicõã ãmarõ,” marĩ ï tũgoñatutuacõã ñinucũgarã, marĩ Quetiupau Jesucristo jũgori. Bairoa to baiáto.

Tocãrõã niña atie queti yũ cawoaturije.

Primera Carta de San Pablo a los CORINTIOS

Saludo

¹ Yú, Pablo cawámecucu, Dios cū cabesericu yu caānoi, yu piijowī, Jesucristo yu apóstol cū caquetibujurotijou yu caānipeere bou. Marī yu Sóstenes mena ati cartare mujããrê woajou yu átiya. Mujãã, jãã yarã Corinto macã macããna Diore catũgousari majã, Jesucristo jũgori Dios yarã caroarã caānarê mujãã yu woajoya ati cartare. Bairi tunu tocãnacãpau macããna Jesucristore caāroari poari mena macããna mujãã caānipeere bou, mujãã cããrê mujãã beseyupi. Bairi marī cããrê marī Quetiupau, na cããrê na Quetiupau majũ niñami, marī Quetiupau Jesucristo pũame yua.

³ Bairi caānijũgoro atore bairo mujããrê ñiña: Marī Pacu Dios, bairi marī Quetiupau Jesucristo mena caroare mujãã na jonemoáto. Tunu bairoa caroa yericutaje cããrê na jonemoáto, ñiña.

Bendiciones por medio de Cristo

⁴ Bairi tocãnacãna, “Dios, jãã mena mu ñujãñuña,” ñi jẽninucũña, Jesucristo jũgori Dios mujããrê caroaro majũ cū caátiere ñnarī.

⁵ Baipua Dios, Jesucristo mena jũgori nocãrõ majũ paio netõrõ cū caátibojarique cañurĩjẽrê mujãã joyupi. Bairo cū caáto jũgori cū yaye busurĩque cããrê nemojãñurõ mujãã quetibujũ masĩõ joroque ásupi Dios. Tunu bairoa cū yaye caroa quetire cariape masĩrĩqũê cããrê mujãã joyupi.

⁶ Bairi caānorê bairo cariape, “Ape yeri majũrê mujãã jogumi Dios,” mujãã yu caĩquetibujuricarorea bairo baimajũcõãña merê yua.

⁷ Tore bairo mujãã caāno jũgori yua, ñe ñnie rusaeto tocãnacã wãme caroa macããjẽ átiãni masĩrĩqũêrê mujãã cũgocõãña Jesucristo marī Quetiupau nemo ati yepapu cū cabauetaparo jũgoye.

⁸ Bairi Dios pũame tũgoñatutuariquere mujãã jocõã nigumi ti rãmu catusari rãmu caānoru. Bairo áticoa ninucũgumi Dios, marī Quetiupau Jesucristo ati yepapu cū catunuetari rãmurê, ni jĩcãũ ùcũ mujããrê, “Mujãã buicãtiya,” qũĩtĩcõãto ĩ.

⁹ Bairi Dios pũame roque caānorê bairo cariape cū caĩjũgoyetiricarorea bairo caacu niñami. Cũ, Dios pũame roque mujãã piijowī, cū macũ marī Quetiupau Jesucristo mena jĩcãrõrê bairo mujãã caānĩparore bairo ĩ.

Divisiones en la iglesia

¹⁰ Yú yarã, yu bairãrê bairo caāna, marī Quetiupau Jesucristo cū catutuarije mena mujããrê ñiña: Jĩcãrõrê bairo tũgoñanemori masaricawoena, caroaro ãnicõãña. Useanirõ ãña. Jĩcãrõrê bairo tũgoñarĩ, jĩcãrõ tãni ãmeo tũgoñãña mujãã yeripũ.

¹¹ Atiere mujãã ñiña, yu yarã yu bairãrê bairo caāna, capee wãme mujãã cabaibotionucũrĩjẽrê Cloé ya poa macããna jũgori caqueti tũgonucũ ãnirĩ.

¹² Atore bairo jĩcããrã mujãã mena macããna na caĩnucũrĩjẽrê ĩgu ñiña: “Jãã, Pablora catũgousarã jãã ãniña,” tunu aperã cãã: “Jãã, Apolos yarã jãã ãniña,” aperã cãã: “Jãã, Pedro yarã jãã ãniña,” aperã cãã: “Jãã roque Cristo yarã pũame majũ jãã ãniña,” ĩ busubotionucũñama. Jĩcã majãrê bairo mujãã busuetiya.

¹³ Jũpõrẽrã tore bairo mujãã ĩ busupainucũñati? Jĩcãã niñami Cristo. Ricawatiri caacũ mee niñami. ¿Yu, Pablo ato yucupãipũ mujãã yaye wapare netõgu yu riayupari? ¿O, yu wãme mena ĩrĩ mujãã na bautizayupari? Bairo ápeyupa, tame.

¹⁴ Yú roque ni jĩcãũ ùcãrê mujãã yu bautizaepũ baipua. Bairi Diopũre, “Yú mena mu ñujãñuña,” ñi jẽninucũña. Baipua, Crispo, apeĩ, Gayo cawámecuna roquere yua na yu bautizawũ.

¹⁵ Torecu, ni jĩcãũ ùcũ mujãã mena macããcũ, “Pablo wãme mena ĩrĩ, cabautizaecoricu yu ãniña,” ĩ masĩtĩñami.

¹⁶ Estéfanus ya poa macããna cããrê na yu bautiza royawu. Aperã noa ñnarê yu bautizaetroyawu.

¹⁷ Baipua, Jesucristo yure bautiza rotijoemi. Cũ yaye queti, camasãrê cū canetõrĩqũê queti roquere yu quetibujũ rotijowī. Ati amãrecõo macããjẽ tũgoñarĩqũê jũgori tutuaro camasinetõmajũcõãrê bairo yu cũemi baipua. Jesucristo yucupãipũ cū cariarique, wapa manorê bairo to tuaeticõãto ĩ, tore bairo yu cũwĩ Jesũs.

Cristo, poder y sabiduría de Dios

¹⁸ Cristo yucpāip̄ cū cariarique caroa quetire cariape mee cañierē bairo tūgoñanucūñama yasiricarop̄ caáparā p̄ame. Bairo cabaimiatacūārē, atie caroa queti Dios catutuañ yaye queti p̄ame marī cū yarārē cū canetōp̄ee majū niñā yua.

¹⁹ Torea bairo ī quetibuj̄uya tirāmup̄ Dios yaye busurica tutip̄ na cawoatucūriq̄ūē cūā: “Masīrī majārē camasiēnarē bairo na ānio joroque na yu ātigu. Tunu bairoa caroa catūgomasiērārē catūgomasiēnarē bairo na ānio joroque na yu ātigu,” ī woatuyupa.

²⁰ Bairi ati um̄recóo macāāj̄ērē camasiērī majā cañimiricārā p̄ame camasiēna cabūgoro macāānarē bairo tuagarāma. Apei, “Cajūgobuei yu āniña,” caī cūā torea bairo tuagumi. Torea bairo busunetomasīētīgumi ati um̄recóop̄ macāāj̄ērē masīrī butiōro cabusubotionucū cūā yua. ¡Dios p̄ame ati um̄recóo macāāj̄ē na camasiērīj̄ērē nemojāñurō na masīētio joroque na ātiyami!

²¹ Nipetirijere caátimasī niñami Dios. Bairi mai ati um̄recóo macāāna camasā na majūā na camasiērīj̄ē mena cūrē na camasiērō boesupi Dios. Bairo p̄ame boyupi: “Yu yaye quetire na catūgoñasaro jūgori na yu netōōgu,” ī cūjūgoyp̄. Bairo Dios cū caimiatacūārē, “Cabūgoro macāāj̄ē niña,” ī tūgoñanucūñama aperā Diore camasiēna p̄ame tie quetire.

²² Bairi judío majā cūā Dios yaye quetire cariape tūgogarā jūgoye, cū yaye macāāj̄ē ātijēño īñoriq̄ūērē butiōro bonucūñama. Bairi aperā griego majā p̄ame cūā ati yepa macāāj̄ē masīrīq̄ūē jetore butiōro tūgoñaganucūñama.

²³ Jāā p̄ame roque yucpāip̄ na capapaturicu Mesías yaye queti majūrē jāā quetibuj̄unucūñā camasārē. Bairi ānoa judío majā p̄ame tiere tūgoteejāñuñama. Aperā judío majā caāmerā p̄amerā cabūgoro macāāj̄ērē bairo tuanucūñā tie queti.

²⁴ Bairo na cabaimiatacūārē, aperā Dios cū capiiricārā, cū cabesericarā judío majā, aperā judío majā caāmerā p̄amerē Mesías, Dios macū catutuañ majū niñami. Tunu bairoa, “Dios yayere camasi majū niñami,” ī tūgoñamasīcōāñama.

²⁵ Ati um̄recóo macāāna, Dios tore bairi wāme ātimasīrī marī cū canetōriq̄ūērē cabūgoro macāāj̄ērē bairo tūgoñanucūñama. Bairo na caītūgoñarīj̄ē cariape mee niña. Ati um̄recóo macāāna na camasiērīj̄ē nipetiro netōjāñurō cañimajūrīj̄ē niña tie Dios cū caátimasīrīj̄ē p̄ame roque. Tunu bairoa Dios cū catutuarijere cañimajūrīj̄ē meerē bairo ati um̄recóo macāāna na cañniamiatacūārē, camasā na caátimasīrīj̄ē netōjāñurō catutuarijere niña.

²⁶ Yu yarā, merē mujāā tūgoñamasīrā. Ati um̄recóo macāāna na caññajoro, camasiēna mujāā cañniamiatacūārē, mujāā beseyupi Dios cū yarārē bairo yua. Bairi jīcāārācā jeto ninucūñama mujāā mena macāāna carotimasīrā. Tunu bairoa jīcāārācā jeto quetiuparā cañnipoa macāānarē bairo caāna cūā ninucūñama mujāā watoare. Bairo caāna mujāā cañniamiatacūārē, mujāā beseyupi Dios cū yarārē bairo yua.

²⁷ Bairi, “Camasiēna niñama,” camasā na caīrārē na cūñupī Dios cū yarā cañnīparārē. Ati yepap̄ macāāj̄ērē camasiērā p̄ame na camasiērīj̄ērē, “Wapa maa,” na ī tūgoñaboboāto ī, tore bairo ásupi Dios. Tunu bairoa tutuoro cabaibotiorā, “Jāā catutuarijere wapa maa,” na ī tūgoñaboboāto ī, ati um̄recóo macāāna catūgoñatutuaenarē na beseyupi Dios cū yarā ronarē.

²⁸ Dios p̄ame na beseyupi camasā aperā na caññaterārē. Tunu bairoa ati um̄recóo macāāj̄ērē caboenarē na beseyupi. Bairo p̄ame īgu niña: Dios na beseyupi ati yepap̄re ñe ūnie cawapa mánarē bairo camasā na caññarārē. “Cañnimajūrā jāā āniña,” ati yepap̄re caīrārē cabūgoro macāānarē bairo na ānio joroque ātigu, tore bairo ásupi Dios.

²⁹ Tore bairo Dios cū caāto yua, ni jīcāū ūcū, “Yuñ, yu majūā cañnimajūrē bairo caātījātimasī yu āniña,” ī tūgoña botiomasiētīñami Dios cū caññajoro.

³⁰ Dios p̄ame roque cū macū Jesucristo jūgori cū mena macāāna majū mujāā ásupi. Tunu bairoa Jesucristo jūgori caroa wāme marī camasiēp̄e cūārē marī joyupi. Cū, Cristo jūgori marī carorije wapare marī canetōp̄ee cūārē cūñupī Dios. Cū yarā caroarā, cū canetōōricārā majū marī cūñupī Dios.

³¹ Bairi Dios ya tutip̄ cūārē atore bairo ī woatuyupa: “Ni jīcāū ūcū cañnimajūrē bairo catūgoñau p̄ame, ‘Dios roque marī netōōrō cañnimajūū niñami,’ q̄ūī tūgoñamasīcōāto Dios cūārē,” ī quetibuj̄u woatuyupa.

2

El mensaje de Cristo crucificado

¹ Torecū yu yarā, Dios camasārē cū camasiōetaje āme roquere cū camasiōrīj̄ē queti cariape macāāj̄ērē mujāā quetibuj̄u etau, camasiñetōūrē bairo botiōro mujāārē yu quetibuj̄u ñesēāēp̄.

² Yu roque mujāā t̄up̄re ācū, Jesucristo yucpāip̄ cariaricu yaye queti jetore mujāā yu quetibuj̄uw̄. Ape wāme ricaati mujāārē yu quetibuj̄uēp̄, “Jesús yucpāip̄ na capapaturicure na masīāto,” ī.

³ Mujãã tũpũre etau, caquetibũjumasĩecũrẽ bairo yũ tũgoñawũ. Bairo catũgoñau añirĩ tũgoña uwiri yũ nananucũwũ, mujããrẽ quetibũjũgũ yua.

⁴ Bairi topũre mujããrẽ caroa quetire quetibũjũ ãcũ, caroaro masiriyoeto jeto mujãã yũ quetibũjũwũ. Nocãrõ ati yepa macããna na camasiõbotiorije ùnie mena masĩrĩ, mujããrẽ yũ quetibũjũerũ, “Camasiĩ majũ niñami Pablo,” yũ mujãã caĩetiparore bairo ĩ. Espĩritu Santo cũ camasiõrĩjẽ jũgori roque, “Pablo cariape quetibũjũyami,” mujãã ĩ tũgoñaõ joroque yũ ápũ. Tunu bairoa Dios cũ catutuarijere áti ĩñorĩ, tore bairo mujãã ĩõ joroque yũ ápũ.

⁵ Tore bairo yũ ápũ, Dios cũ caátimasĩrĩjẽ, cũ catutuarijere ĩñarĩ bero, cũ mena mujãã catũgoñatutuarore bairo ĩ. Camasã ati yepa macããna na camasiĩrĩjẽ macããjẽrẽ tũgori bero, Dios mena mujãã catũgoñatutuario roquere yũ boerũ.

Dios se da a conocer por medio de su Espĩritu

⁶ Tore bairo quetibũjũmirãcũã, aperiã merẽ Diore caroaro cariape catũgousaricarã na caãmata, pairo Dios cũ camasiõrĩjẽ mena jãã quetibũjũnucũña. Bairãpũa, ati ùmurecõõ macããna camasiĩrĩ majã, o quetiuparã camasiĩrã cayasiparã na camasiĩrĩ wãme ùnie mena mee jãã quetibũjũnucũña.

⁷ Dios yaye queti, camasãrẽ cũ camasiõetaje masĩrĩqũerẽ mujããrẽ jãã quetibũjũya. Marĩ camasiõtãjẽ, ati yepa caãniparo jũgoyerũa marĩrẽ caroaro majũ cũ canetõga jũgoyetirique macããjẽ queti roquere jãã quetibũjũnucũña.

⁸ Atie wãme quetibũjũriquere ati ùmurecõõ macããna quetiuparã cariape tũgoboca masĩesũpa. Tore bairo tiere cariape catũgomasiĩrã na caãmata, nocãrõ caroã caãcũ Jesucristore yucũpãipũ cũ papuuetibũjũioricarãma.

⁹ Torea bairo ĩ quetibũjũ woatuyupa Dios ya tutipũ caãrẽ:

“Dios pũame cãrẽ camairãrẽ caroa majũrẽ na cũgoyuyami.

Camasã na caĩñaetaje, na catũgoetaje, na catũgoñacoteetaje majũrẽ na qũenoyuyami,”

ĩ quetibũjũ woatuyupa ti tutipũre.

¹⁰ Tiera Dios ámerẽ yua marĩ masĩõ joroque átiyami cũ Yeri Espĩritu Santo jũgori. Espĩritu Santo pũame nipetiro wãme caĩñamasĩpeyou majũ niñami. Nocãrõ Dios cũ camasiõnetõnucãcõãrĩjẽrẽ, camasã na camasiõtĩtẽ cããrẽ camasiĩ majũ niñami Espĩritu Santo pũame.

¹¹ Ni jĩcãũ ùcũ, jĩcãũ camasocũ cũ yeripũ cũ catũgoñarĩjẽrẽ marĩ masĩõtĩña. Cũ, caãcũ jeto cũ yeri cũ catũgoñarĩjẽrẽ masĩ masĩñami. Torea bairo Dios yeri pũna Espĩritu Santo jeto masĩñami cũ yeripũ cũ caãtiãnimasiñucũrĩjẽ pũamerẽ.

¹² Bairi marĩ pũame roquere ati ùmurecõõ macããna yeri pũna ùnie meerẽ marĩ jowĩ Dios. Cũ Yeri Espĩritu Santo majũrẽ marĩ jowĩ. Cũ pũame nocãrõ cañũ añirĩ tore bairo cũ Yeri majũrẽ marĩ jowĩ, cũ yaye macããjẽrẽ marĩ camasiĩparore bairo ĩ.

¹³ Bairi jãã pũame Espĩritu Santo Dios Yeri majũ cũ camasiõrĩjẽ jũgori jãã quetibũjũnucũña. Jãã majũã jãã catũgoñarĩjẽ mena jãã camasiĩjũgoatãje meerẽ jãã quetibũjũnucũña. Bairi Espĩritu Santo yaye masĩrĩqũẽ macããjẽ mena camasã aperiã Espĩritu Santorea cayericanarẽ na jãã quetibũjũ netõnucũña.

¹⁴ Ni jĩcãũ ùcũ ati yepa macããcũ Espĩritu Santo cacũgoecũ pũame cũ camasiõgarijere boetĩnucũñami. Cabũgoro macããjẽrẽ bairo tũgocõãnucũñami Espĩritu Santo cũ caquetibũjũgarijere. Tunu bairoa tie quetire tũgomicũã, tiere tũgomasiĩ jĩãtietĩnucũñami. Espĩritu Santo jũgori Dios yaye macããjẽrẽ marĩ masĩña. Bairo Espĩritu Santore cacũgoena pũame roque cũ yayere tũgomasiĩ jĩãtietĩnucũñama.

¹⁵ Bairi apeĩ camasocũ, Espĩritu Santo Dios Yeri majũrẽ cacũgoũ tocãnacã wãme ati ùmurecõõ macããjẽ caroa wãmerẽ besemasĩñami. Bairi tunu noa ùna camasã Dios Yeri cacũgoena pũame qũñĩabese masĩñnama cũ caãtiãnierẽ.

¹⁶ Bairi torea bairo ĩ quetibũjũya Dios ya tutipũ caãrẽ: “Ni jĩcãũ ùcũ marĩ Quetiupau cũ yeripũ cũ catũgoñarĩjẽrẽ masĩecũmi. Tunu bairo ni ùcũ, Dios cũ caãtipereerẽ cũ quetibũjũpomasiĩecũmi,” ĩ quetibũjũ woatuyupa Dios ya tutipũ. Tore bairo cabaimajũcõãmiatacããrẽ, marĩ pũame Espĩritu Santo jũgori Cristo cũ catũgoñarõrẽã bairo catũgoñarã añirĩ Dios yaye macããjẽrẽ marĩ masĩcõãña.

3

Compañeros de trabajo al servicio de Dios

¹ Toroque yũ yarã, Espĩritu Santo cũ caãnijũgorãrẽ bairo caãnarẽ mujãã yũ quetibũjũ masĩerũ. Bairũa, ati ùmurecõõ macããna na catũgoñarĩjẽrẽ bairo catũgoñarĩqũecũna ya wãmei caãnarẽ mujãã yũ quetibũjũwũ. Bairi cawĩmarãcãrẽ quetibũjũre bairo masiriyoetoaca yũ quetibũjũwũ mujããrẽ Cristo yaye queti pũamerẽ yua.

² Baiɾua, camasiriyoeɩe wāme jetoɾe mujāā yu quetibujuwu. Cawīmau caɩpūārē ūpēcōārē joure majro yu āpu, mujāārē ugarique majūrē joricaro ūnorēā yua. Baiɾi mujāā puame Jesucristo yaye queti camasiriyorijere mujāā tūgopeyo masīētīña mai. ¡Mujāārē rusamajūcōāña mujāā catūgomasiɾeypee!

³ Baiɾi mai Dios yaye quetire mujāā tūgomasiɾe poyeɩtiya, ati umɾecōo macāāna na catūgoñanūrōrē bairo jeto mujāā catūgoñarjē jūgori. Baiɾi ati umɾecōopure mai āna, roro āmeo īñatee, āmeo īñaugo apeye ūnierē mujāā átīya. Ati umɾecōo macāāna na catūgoñarjē mena tūgoñarī na caátinucūrōrē bairo jeto caátitūgoñarā mujāā āniña mai.

⁴ Baiɾi aperā jīcāārā mujāā mena macāāna atore bairo īnucūñama: “Yua, Pablore catūgousau yu āniña,” tunu apei puame: “Yua, Apolore catūgousau yu āniña,” āmeo ībɩsarique netōnucūñama. Tore bairo mujāā caīata, ati umɾecōo macāāna ya wāme catūgoñarjē qūēcuna majū mujāā āniña mai.

⁵ Baiɾi yu, Apolos mena noa ūna mee jāā āniña. Dios yaye quetire caquetibujurā, cūrē cajuati majārē bairo caāna jāā āniña. Jāā, mujāārē jāā quetibujuwu marī Quetiupare carīapea mujāā catūgousapeere yua. Baiɾi jāā puagarāpu marī Quetiupau cū caátiroɩjorcarore bairo jeto jāā átīnucūña.

⁶ Yua, Jesucristo yaye quetire mujāā yu quetibujū jūgowu, otere otejūgoare bairo. To bero Apolos puame mujāā quetibujūnemoñurī, mujāā camasiritetiparore bairo ī, yu bero otere oco pioare bairo. Bairo cū caāto, Dios puame roque nemojāñurō cū mena mujāā tūgoñatutuaō joroque āsupi, tii otei cabutiwāmūátōre bairo yua.

⁷ Baiɾi yu ote jūgoare bairo caquetibujūjūgoricu, tunu apei yu bero, tii otei caputiricu to butiātō ī, caoco pioricere bairo caquetibujūnemoñicū mena cabūgoro macāānarē bairo jāā āniña. Dios puame roque caānimajūū niñami. Cū roque otei caputiwāmūátōre bairo nemojāñurō cū mena mujāā tūgoñatutuaō joroque caācu majū niñami.

⁸ Baiɾi caquetibujūjūgoricu, apei cū bero quetibujūnemoñicū mena jīcārō tānia nicōāñama. Bairo na caānimiatacūārē, Dios puame narē, caroare na jogumi na paariquere īñarī cū cajogaro jīcārō tānia.

⁹ Dios yaye quetire, yu, Apolos puagarāpu Diore caquetibujūbojarā jāā āniña. Baiɾi Apolos puame yu paarique bapa majū niñami. Mujāā puame yua, Dios yarā cū wese, cū caoteri wesere bairo caāna mujāā āniña. Tunu bairoa cū wii roto cū cawīi qūēnorōrē bairo mujāā āniña.

¹⁰ Yu puame, “Yu yaye quetire caquetibujū jūgoyecutipau niğumi,” Dios cū caīricū majū yu āniña. Bairo caācū ānirī wiire paariquere capaaājūgomasiɾē bairo caācū caānijūgorije ūtā ruapaare capeojūgoyecucīre bairo yu āniña. To beropare apei puame apeyere capeonemousaure bairo niñami. Cū puame yu berore quetibujūnemoñami Dios yaye quetire. Baiɾāpu, tocānacāpu camasārē quetibujūri majā caroaro carīape jeto na caquetibujūro ñiña.

¹¹ Baiɾi Jesucristo ūtāā na cacūjūgoricare bairo caācū yaye queti jetoɾe yu quetibujūnucūña. Baiɾi apei ricaati quetibujū buipeomasīētīñami. Jīcāā niñami Jesucristo ūtāā caānimajūricārē bairo caācū.

¹² Baiɾi camasā ūtāā caānimajūricārē wii qūēnorā, na cacūjūgorica buire tunu ape wāme ūtā oro, o ūtā plata, o ūtā nocārō caroa mena qūēnomasiñama. O tunu bairoa yucapāirī, apeye taa, o carupañorī ūnie mena ti wiire qūēnobujiorāma. Toreā bairo yua, ni jīcāū ūcū caroa wāme oro ūtārē bairo cabairijere quetibujūriquere quetibujūyami. Apei puame ricaati wāme, taa ūnierē bairo cabairijere quetibujūjioami camasārē.

¹³ Baiɾi Dios puame catusari rāmu caāno tocānacāpūrea na paariquere īñabesegumi yua. Ti rāmu caāno Dios puame peero mena atīgumi. Bairo etari yua, tocānacā wāme camasā na paariquere peero mena joecōña beseire bairo atīgumi.

¹⁴ Toreā bairo ni ūcū cū caquetibujūrije Dios yaye caāmata, caroa majūrē cū jogumi tie wapa yua.

¹⁵ Baiɾi tunu ricaati cū paarique Dios yaye mee caānie caāmata, cū paarique puame taa wiire peero caūrero bairo yasoagaro. Baiɾua, caquetibujūmiricū puame caticōāgumi, apei cū ya wii caārō, caaturitimasīricārē bairo yua.

¹⁶ Mujāā, templo Dios ya wiire bairo caāna mujāā āniña, Dios Yeri Espiritu Santo mujāā yeripū cū caāno jūgori. ¿Tiere mujāā tūgoña masīētīñati?

¹⁷ Ti wii, Dios ya wii puame caroa wii majū niña. Ti wiireā bairo caāna cū yarā majūā mujāā āniña mujāā cūā. Baiɾi ni jīcāū ūcū mujāā Dios ya wiire bairo caānarē ricaati cū caquetibujūroyetuata, Dios puame popiye cū baio joroque cū atīgumi.

¹⁸ Torecu, ni jīcāū ūcū mujāā mena macāācū cū majūā qūito āmerīcōāto. Ni jīcāū ūcū ati umɾecōo macāāna na camasīrjē ūnie jūgori aperā netōrō camasīmajūrē bairo cū catūgoñabotioata, tie cū camasīrjērē cū jānacōāto. Tere camasiēcū majūrē bairo cū āparo tunu. Tore bairo cū caāpata, carīapea masīrjē majūrē cū jogumi Dios.

¹⁹ Dios puame roquere ati umurecáo macããjê na camasĩrjê cabugoro macããjê, cawapa manie majũ niña. Tore bairo majũ i quetibujuya Dios ya tutipu na cawoatucũrĩquê cãã: “Dios, ati umurecáo macããjêrê camasĩrĩ majãrê, tie na camasĩrjê menaina na átímaawijioregumi,” i woatu cũñupã.

²⁰ Tunu ape wêẽpu i woatunemoñupã: “Ati umurecáo macããna masĩrĩ majã na catũgoñarjê mena na camasĩnie, cabugoro macããjê, cawapa manie niña, iñami marĩ Quetiupau Dios,” i woatuyupa Dios ya tutipu.

²¹ Bairi ni jĩcãũ ùcã, “Ati umurecáo macããjêrê camasĩrê, catũgoũsau majũ yu ãniña,” quĩ botioeticõãto. Bairopua, jãã nipetiro jãã caquetibujurije mujãã yaye rotie jetoa niña.

²² Bairi yu, Pablo, apei Apolos, apei Pedro, bairi ati umurecáo macããjê, marĩ cacatiãnie cãã nipetiro mujãã yaye jeto niña. Tunu bairoa riarique, ati rũmu caãnie, ape rũmu caatĩpee nipetirijere cũñupĩ Dios. Tie nipetirije mujãã yaye jeto niña.

²³ Bairi mujãã puame Cristo, jĩcãũ yarã mujãã ãniña. Cristo puame cãã Dios yau jetoa caãcũ niñami. Bairi, “Cũ yau puame yu ãniña,” camasã ùnarê caĩtĩparã mujãã ãniña.

4

El trabajo de los apóstoles

¹ Bairi jããrê, “Jesucristo cũ caátirotirijere caãna, cürê cajuáti majã niñama,” caĩparã mujãã ãniña. Dios yaye queti camasãrê cũ camasĩõetaje ãme roquere cũ camasĩõgariquere Diore caquetibujubojarã jãã ãniña.

² Tore bairo jĩcãũ paabojari majõcu cũ quetiupau cũ caátirotirorea bairo caroaro jĩcãrõ tãni caátipau niñami. Tore bairo cũ caãto, cũ quetiupau puame caroaro iñauseanigumi cũ paariquere yua.

³ Bairi yure, “Pablo caroaro quetibujuyami,” o “Roro quetibujuyami,” yu mujãã caĩtũgoñarjêrê butioro majũ yu tũgoñamacããtĩña. Bairi noa ùna jĩcããrã ati yepa macããna quetiuparã cãã niñabesemasĩtĩña. Yu majũ cãã tore bairo yu paariquere ñi besemasĩtĩña.

⁴ Bairopua, yu paariquere roro yu tũgoñacããtĩña. Tore bairo catũgoñacũ nimicãã, “Dios cũ caĩñajoro ñe ùnie cabui mácãrê bairo yu ãniña,” ñi masĩtĩña. Marĩ Quetiupau puame roque iñacõñarĩ niñabesegumi cũ caborore bairo yua.

⁵ Bairi mujãã puame roque ti yutea caetaeto cajũgoyea ñiñabeseticõãña. Marĩ Quetiupau puamerê cũ coteya. Cũ puame roque ati yepapure etari canatĩfãrõpu caãnarê bairo baujetao na caãtaje nipetirijere caroaro cabusurõpu na iñapetio joroque átigumi. Tocãnacãũpurea camasã na yeri na catũgoñarjêrê marĩ iñopoyocõãgumi. Bairo átiri bero yua, tocãnacãũpurea, “Caroaro mujãã ãpu,” na iğumi Dios cũ caĩparã cajesorãrê yua.

⁶ Yu yarã, mujãã yaye caãnipee caroaro mujãã canetõperee i, ati wãmerê mujãã yu quetibujuya. Bairi yu, Apolos mena jãã cabairijere icõñarĩ, mujããrê yu quetibujuya. Tie jãã cabairijere mujãã puame iñacõñarĩ, Dios yaye woaturique caĩquetibujuro netõjãñurõ ape wãme átibuipẽ amerĩcõãña. Ricaati wãme mujãã átĩamerĩgarã. Bairi mujãã puame, “Jããrê caquetibujũgõũ puame mujããrê caquetibujũgõũ netõõrõ camasĩnetõũ niñami,” mujãã i tũgoña botioetinuçũgarã.

⁷ Mujãã, aperã netõõrõ caãnimajũrã cañurã mee mujãã ãniña. Camasĩnetõõrã mee mujãã ãniña. Nipetirije mujãã cacũgorije mujãã camasĩrjê Dios mujããrê cũ cajorique jeto niña. Bairo Dios mujããrê cũ cajorique caãnimiatacũãrê, çnopẽĩrã mujãã majũ camasĩjũgoriquere bairo mujãã tũgoñañati? Bairo mujãã catũgoñarjê ñuẽtĩña.

⁸ Bairo caãna ãnirĩ atore bairo mujãã tũgoñanucũña: “Dios yaye nipetirijere jãã masĩña. Ñe ùnie jãã rusaetiya. Nipetirije jãã cabotũgoñarjêrê jãã çũgopeyocõãña. Pablojããrê na marĩ macããtĩña,” mujãã iñucũña topu jãã caãmerõ. Quetiuparã reyre bairo mujãã tũgoñanucũña merê. ¡Bairãpua, cariapea rey masĩrquẽrê bairo ñe ùnie rusaeto mujãã camasĩata, ñubujioro! ¡Jãã cãã mujãã camasĩrjêrê jãã tũgonemobujiorã, tame!

⁹ Bairo yu caĩrjê caãnimiatacũãrê, atore bairo ñi tũgoñaña: “Jãã, Jesús yaye quetire Dios çã caquetibujurõtjoricarã puamerê cabugoro macããna, catusaari majãrê bairo jãã cũñupĩ. ¿Dopẽĩ bairo roro çã cayasioreparãrê bairo jãã cũ cũñuparĩ?” ñi tũgoñaña. Bairi nipetiro ati yepa macããna, umurecáo macããna ángelea majã cãã popiye roro jãã cabairijere iñanucũrãma.

¹⁰ Jãã puame Cristo yaye quetire jãã caquetibujurije jũgori cabugoro macããna camasĩnarê bairo jãã tuaya camasã na caĩñajoro. Mujãã roque Cristo nocãrõ cañuu jũgori catũgoñamasĩrã majũrê bairo mujãã tuaya na caĩñajoro. Tunu bairoa jãã puame catũgoñatutuawẽpuẽna jãã caãnimiatacũãrê, mujãã puame catũgoñatutuarã majũ mujãã ãniña. Jããrê camasã jãã iñatejãñuñama. Mujãã puame roquere caroaro nucũbugoro mena mujãã iñanucũñama.

¹¹ Bairo ãmepũ cũãrẽ roro popiye jãã baiya. Roro jãã awa tãmnoocõã niña. Tunu bairoa oco etigarã, o juti cãgoena roro popiye jãã tãmnoocũña. Camasã cãã roro popiye jãã baio joroque jãã átiepenucũñama. Jãã caãni wii majũ cũãrẽ cacãgoena jãã ãniña.

¹² Bairo jãã juticoanucũña, popiye paamirã. Tunu apeyera camasã roro jãã na cañtutiata, “Caroare cã joãto Dios,” jãã í yucoanucũña. Dios yarã jãã caãnoi, roro popiye jãã átiepenucũñama. Tunu bairoa tiere nocãrõ mena jãã nucãcõãnucũña.

¹³ Roro majũ camasã jãã busupainucũñama. Bairo roro jãã na cañmiatacũãrẽ, caroa wãme mena na jãã yñnucũña. Ati umurecõo macããjẽ camasã na caboetiẽre na carerijere bairo jãã ññanucũñama aperiã camasã ati umurecõo macããna puame. Tore bairo cajũgoyerua jããrẽ cañepericarã ãmepũ cũãrẽ torea bairo jãã ñcõã ninucũñama mai.

¹⁴ Atie yu caquetibujũwoatujorijere ññarĩ, “Na bobotũgoñato,” í mee yu woajoya. Yu pũnaarẽ bairo caãna, yu camairã mujãã caãno jũgori beyoñre bairo mujãã ñi quetibujũ woajoya.

¹⁵ Bairo nocãrõ capããrã puğa wãmo petiro cãnacã mil cãrõ majũ Cristo yaye quetire cajũgobuerã na caãmata cũãrẽ, yu puame roque mujãã pacure bairo yu tuaya. Yuã, Cristo yaye quetire mujãã yu quetibujũjũgowu. Yu jũgori Jesucristo mena mujãã tũgoñatutajũgowu, caroa queti camasãrẽ Dios cã canetõõrĩqũẽ quetire yu caquetibujũro bero yua.

¹⁶ Bairo yu pũnaarẽ bairo mujãã caãno jũgori yua, yu caãtiãnorẽ bairo mujãã cãã yure ññacõrĩ caroaro mujãã caãtiãno yu boya.

¹⁷ Tore bairo bori, mujãã tũpu cũ yu joya Timoteore. Yu camai, Jesucristore caroaro cũ catũgousaro jũgori yu macãrẽ bairo caãcũrẽ cũ yu joya. Cũ puame Jesucristore cariare catũgousau ãnirĩ nipetirijere yu caquetibujũricarorea bairo mujãã quetibujũnemogumi. Noo yu caãtõpu ñubueri majãrẽ yu caquetibujũnucũrõrẽã bairo Timoteo cãã mujãã quetibujũnemogumi.

¹⁸ Mai, aperiã jĩcããrã mujãã mena macããna, “Merẽ caãnimajũrã marĩ ãniña. Pablo nemo marĩ quetibujũ apẽimi,” í tũgoñanucũñama.

¹⁹ Bairo marĩ Quetiupau cũ cabooata, tãmurĩã mujãã tũpu ñiñañesẽãu atĩgu tunu. Tore bairo mujããrẽ ññau etaupu roque, cariapea Dios cũ camasãõrĩjẽ jũgori caãtimasĩrãrẽ, o ricaati caĩbusupainucũrã cũãrẽ na ñiñabesegu.

²⁰ Dios cũ carotimasĩripau macããjẽ ati risero mena ãmeo busunetõõrĩqũẽ jeto mee niña. Dios cũ catutuarije jũgori jĩcãrõ tãni marĩ caãtiãnimasĩrĩjẽ majũ niña.

²¹ Bairo mujãã tũpu etau, ¿dope bairo yu caatõre mujãã boyati? ¿Roro popiye mujãã yu caatõre mujãã boyati? ¿O caroaro ññamairĩqũẽ mena mujãã yu cabocãrore mujãã boyati? Caroaro mena mujãã yu cabocãro ññua, yura.

5

Juicio sobre un caso de inmoralidad

¹ Jĩcãũ mujãã mena macããcũ carori wãme majũrẽ cũ caãtiere jãã queti tũgonucũña. “Cũ pacu ñumo, cũ muñorẽ roro átiepenucũñami,” jãã í quetibujũnucũñama. Ti wãme ñuetimajũcõãña. Aperiã Diore camasĩena cãã ti wãme ñnopurã áperimajũcõã nucũñama.

² ¿Tore bairo mujãã mena macããcũ roro caãcũ mena nimirãcãã, “Ñe ñnie carorije caãperã majũ jãã ãniña,” mujãã í tũgoña botionucũña! ¡Boori puari cayarapupeere torea bairo mujãã í tũgoñanucũña! Bairo mujãã mena macããcũ rorije caãtiãcũrẽ cũ wiyocõãña. Mujãã canefãrõpu cũ cãã cũ ãmerĩcõãto yua.

³ Mai, yu puame mujãã tũpu ãmerĩmicãã, yu catũgoñarĩjẽpu mujãã mena ãcũrẽ bairo yu ãnicõãña. Bairo mujãã tũpu yu yeri mena caãcũ ãnirĩ carorijere caãtiãnipaire Jesucristo cũ camasĩrĩjẽ mena cũ ñiñabesecõãña merẽ.

⁴ Diore ñubuerã mujãã canefãrõpu cũãrẽ mujãã tũpu yu ãnicõãnucũgu. Tunu bairoa Jesucristo cãã cũ catutuarije mena mujãã tũpu nicõãgumi.

⁵ Bairo topu nefãrã yua, carorije caãtipaire cũ wiyorocacõãña, wãti ati rupau cũ cacũgori rupare cũ cayasiorocaparore bairo ñrã. Baipua, cũ yeri puamerẽ netõõgumi Dios, marĩ Quetiupau Jesús nemo cũ catunetari rãmu caãno yua.

⁶ Bairo roro caãtipairã mena nimirãcãã, “Cañurã, carorije caãperã jãã ãniña,” mujãã cañtũgoñabotiorije ñuetĩña. Bairo merẽ, jĩcã wãme ñrĩqũerẽ ñrĩcãrõ puamata, mujãã masĩña: “Petoaca lewadurare marĩ cajããmiatacũãrẽ, pan qũenorĩcã buruare petiropu jesapeticoaya.” Tore a bairo paio bũtinucũña roro mujãã caãtipairije cãã.

⁷ Bairo tie roro mujãã caãtipairije mujããrẽ caroyeturiere tocãrõã jãnacõãña. Pascua bose rãmu caãno judío majã lewadurare asuena pan cawãma trigo weta burua mena na caqũenorõrẽã bairo mujãã cãã caroa wãmerẽ átiãnajẽ puamerẽ átiãni wasoajũgoya. Merẽ Jesucristo puame marĩ carorije wapare netõõgu, pajĩãecori riayupi. Cãrẽã, Pascua bose

rãmu macããcã oveja macãrẽ bairo Dios cã cũñupĩ. Bairi ãmerẽ yua mujãã pũame pan levadura caasua manierẽ bairo caãna mujãã ãniña, carorije cawapa mãna ãniri.

⁸ Bairi Pascua macããjẽ pan levadura caasua manie caugarãrẽ bairo carorije áperã ãnirotiya. Cariapea caroaro jeto átiãnirotiya ati yepa marĩ caãno ùno mai. Ricaati marĩ ãmerĩgarã.

⁹ Ape carta yu cawoarica cartapure mujããrẽ atore bairo ñi quetibũju woajowu: “Na rupau mena roro caátiepepairã mena bapa cãpericõãña,” ñi quetibũju woajomiwã.

¹⁰ Baiũa, ati umũrecõo macããna carorije caátipairã, apeye ùnierẽ cũgomirãcũã pajjãñurõ cabonemonucũrã, cayajapairã, aperã na cawericarãrẽ caĩroapairã ùnarẽ na ricawati wey-onetõmajucõãña ĩ mee, tore mujãã yu quetibũju woatujowu. Tore bairo nipitiro roro caátipairãrẽ mujãã cawiti weyomajũcoagata, ati umũrecõore mujãã aweyocoabujiorã.

¹¹ Bairo pũame mujããrẽ ĩgu ñiwũ: Caĩtopairã mena bapa cãpericõãña. Na pũame, “Jesucristore catũgousarã jãã ãniña,” ĩmirãcũã, carõmia mena roro átiepepainucũñama. Tunu bairoa capee apeye ùnie cũgomirãcũã, nemojãñurõ bonemonucũñama. Bairi tunu camasã na wericarã ùnarẽ ĩroyama. Na ùna roro yajapai, roro busupai, cũmupai bainucũñama. “Na ùna mena bapacutiri ugarique ùnie cũãrẽ ugaeticõãña,” ĩ quetibũjugu ñiwũ.

¹²⁻¹³ Bairi yu pũame Diore caĩroaenarẽ na ñiñabesemasĩtĩña. Cũ majũ Dios pũame na ĩñabesegumi, cũrẽ caĩroaena roro caátipairãrẽ. Mujãã roque mujãã mena macããna roro caãnarẽ mujãã majũã na mujãã caĩñabesero ñiña. Bairi cũ pacu nũmo, cũ mugõrẽ caátiepepaire mujãã watoare cũ wiyorocacõãña yua.

6

Pleitos ante jueces no creyentes

¹ Jicããrã mujãã mena macããna cañuetiere ãmeo átiri bero, ¿dopẽĩrã tiere busu quẽnogarã aperã Diore camasĩena quetiuparã jueces tũpu átĩ, mujãã busu quẽnogayati? ¿Dopẽĩrã Dios ya poa macããna ñubueri majã mena neñarĩ tiere mujãã busu quẽnoetiyati? Tore bairo roque boya.

² Dios ya poa macããna roque Jesucristo mena ati umũrecõo macããna roro na caátajere ĩñabesegarãma. ¿Tiere mujãã masĩtĩñati? Bairo ati umũrecõo macããnarẽ caĩñabesemasĩparã nimirãcũã, ¿dopẽĩrã ãmerẽ cabaimajũtĩẽãcã pũamerẽ mujãã ĩñabesemasĩtĩbujicuti?

³ Merẽ mujãã masĩrã: ãngele majã cũãrẽ catusari rũmu caetaro na marĩ ĩñabesegarã. ¡Bairo caátiparã majũ ãniri ati yepa marĩ caátĩanie roquere nemojãñurõ marĩ ĩñabesemasĩña!

⁴ Bairi ati umũrecõo macããjẽ roro ãmeo átajere mujãã caãmeoápara, ñubueri majã marĩ caátĩanierẽ camasĩenapũrẽ quetiuparã jueces roro mujãã caátiere na quẽnoroteticõãña. Narẽ na ĩñabese rotieticõãña.

⁵ Atore bairo mujãã ñi quetibũjuya, yu caĩrĩjẽrẽ tũgori mujãã catũgoñaboboparore bairo ĩ. Bairi mujãã menarẽ ñubueri majã jicããrã, roro mujãã caãmeoĩrĩjẽrẽ cabusuquẽnobojamasĩrã ãnama. ¡Tame, jicãũ ùcũ ãcũmi tie ùnie cabaimajũtĩẽãcãpũrã cabusuquẽnomasĩ mujãã menarẽ!

⁶ Bairi ãmerẽ yua, jicã majã nimirãcũã, mujãã majũ roro mujãã ãmeo átinucũña. Bairo átaje ñuẽtĩña. ¡Bairo mujãã caátie netõjãñurõ ñuetimajũcõãña quetiuparã jueces Diore camasĩena tũpu mujãã cabusujãrenucũrĩjẽ roque!

⁷ Tore bairo roro mujãã majũ ãmeo ãna, netõjãñurõ mujãã majũ royeturã mujãã átiya, tie wãmerẽ bairo mujãã caápara. ¿Dopẽĩrã roro ãmeo busujãrĩcãrõ ùnorẽã, tie roro mujãã caátiere mujãã nucãcõã ãmerĩñati? “Ñugaro, cayajapairã marĩ yayere na yajacoáto,” mujãã caĩata, ¿to ñueticuti?

⁸ Bairo ĩrĩcãrõ ùnorẽã, mujãã pũame roro mujãã átipainucũña. Bairo caãna ãniri yua, mujãã mena macããna ñubueri majã yayerea mujãã ãmeo yajanucũña.

⁹⁻¹⁰ Tore bairo roro caátipairã petoaca ùno cũãrẽ Dios cũ carotimasĩrĩpaure etaetigarãma. ¿Tiere mujãã masĩtĩñati? Bairi mujãã majũ roro ãmeo itoepeticõãña. Atore bairo carorijere caátipairã Dios cũ carotimasĩrĩpaure etaetigarãma: Roro carõmia mena caátiepepairã, aperã wericarãrẽ caĩroapairã, aperã na nũmoa caãmerãrẽ caátiepepairã, aperã caũmua carõmio mena átato ùnorẽã na majũ roro caátiepepairã, o carõmia cũã torea bairo caátiepepairã, aperã cayajapairã, aperã cũgomirãcũã apeye ùnierẽ pajjãñurõ cabonemopairã, aperã etiri cacũmupairã, aperã roro caĩbusupairã, aperã ĩtori caẽmapairã cũã Dios cũ carotimasĩrĩpaupu áperĩgarãma.

¹¹ Torea bairo jicããrã mujãã mena macããna roro caátipairã ninucũwã. Cabaimirĩcãrã ãmerẽ yua carorijere caãperã Dios yarã cañurãrẽ bairo caãna mujãã ãniña. Marĩ Quetiupau Jesucristo cũ camasĩrĩjẽ jũgori ñe ùnie cawapa cũgoenarẽ bairo mujãã tuaya. Tunu bairoa Espiritu Santo Dios Yeri jũgori tore bairo mujãã tuaya.

La santidad del cuerpo

¹² Apera jicäärã camasã atore bairo i tũgoñarãma: “Ñe ùnie yu eñotaetiya. Bairo noo yu caborije yu átimasña,” i tũgoñarãma. Bairopna, cariape tore bairo baimiña. Bairo cabaimiatacäärë, nipetiro marí caátijesorije jeto âmerrña. Bairo nipetiro yu caátigarije noo caborijere átimasñicãã, yu caátie puame yure rotirore bairo caãmnetõncũata roque, ñuëñña.

¹³ Tunu aperã jicäärã na rupa caborore bairo caátiganucũrã añirí atore bairo ñnucũñama: “Ugajãricã poa macããjẽ niña ugarique. Tunu bairoa ugajãricã poa cãã, ugarique cajãñarí poa niña,” i busnucũñama camasã. Bairo na cañrjẽ cariape niña bairopna. Bairo cabaimiatacäärë, Dios puame tie puãa wãmerpura to yasio joroque átigumi, marí paaro, ugarique cããrë. Bairo marí rupa cãã carõmia mena roro marí caátiepepa rupa mee niña. Marí rupa puame marí Quetiupa yu rupa cañnira rupa majũ niña. Bairo tunu marí Quetiupa puame marí rupa rogo caátirã majũ niñami.

¹⁴ Marí Quetiupa Jesucristore cariacoaatã cã cañnimaatacäärë, cã catitunuo joroque ásupi Dios. Torea bairo marí cãã cariacoaatana nimirãcãã, marí catitunuo joroque marí átigumi Dios nocãrõ cã camasñrjẽ jãgori.

¹⁵ Bairo marí rupa puame Jesucristo mena macãã rupa majũ niña. ¿Tiere mujãã masñetñati? Tore bairo marí rupa cañnimaatacäärë, ¿dopẽñrã mujãã puame carõmio caãmna mena roro caepewapatao mena mujãã rupa rogo mujãã átiepenucũñati? ¡Di rãma ùno tore bairo roro áperirotiya, tame!

¹⁶ Merë atiere mujãã masñrã: Ni jicãã ùcũ caãmna, carõmio caepewapatao mena roro cã caãpata, na puãarãpu jicã rupa rogo bairo roro caãna tuayama. Bairo torea bairo i quetibũjya Dios ya tutirã cããrë: “Na puãarãpu jicã rupa rogo bairo tuagarãma,” i quetibũjyo watuyupa.

¹⁷ Torea bairo ni jicãã ùcũ marí Quetiupa Jesucristore catũgõsau puame, cã mena macããcũ jicã rupa rogo bairo caãcũ, cã yerire cacũgõu majũ tuayami.

¹⁸ Bairo tocãrõã jãnacõãña roro carõmio mena mujãã caátiepepainucũrjẽrë. Bairopna, ape wãme jãñurã jicãã caãmna roro cã caãpata, cã rupa rogo royetumajũcõãã mee átiyami. Apei carõmia mena roro caátiepepai rogo cã rupa rogo royetu majũ átiyami.

¹⁹ Atoe bairo mujãã masñrã: Dios, Espiritu Santore mujãã joyupi. Bairo mujãã rupa puame Dios ya wii templo wiire bairo caãni rupa niña. Tie wiipure caãcũrë bairo Espiritu Santo puame mujããpura ninucũñami. Bairo mujãã majũã mujãã caboro carotiparã mee mujãã añiña.

²⁰ Dios yarã, cã macã yucupãrũ pajñãecori cã cariarique wapa jãgori cã cabesericarã majũ mujãã añiña. Bairo cã yarã caãna añirí, mujãã rupa mena caroaro cariape átiri, Diore caãroaparã rogo mujãã añiña.

7

Consejos sobre el matrimonio

¹ Âmerrë mujãã ya carta mena yure mujãã cajñeniñawoatujoriquere mujãã yu quetibũjyu. Bairopna, caãmna ati umurecõo macããcũ numo macãã cã caãnicõãta, ñumajũcõãbũjoro.

² Cabaimiatacäärë, camasã na majũ rupa mena roro na caátiepepairije jãgori tocãnacãrupna na numo majũ, o carõmio cãã cõ manaru majũ cacũgõparã niñama.

³ Bairo na puãarãpu, camanaru, canũmo cãã jicãrõ tũni na añimasñãto. Camanarũcuna, bairo canũmocuna ùna na caãmeoãtiãninucũrjẽrë na átiãmarõ.

⁴ Carõmio camanarũcũco cõ manaru, cõ mena cã caãnigaro, “Mu mena yu átigaetiya. Yu majũ yu rupa rogo yu rotimasña,” cãrë cõ i netõetĩcõãto. Tunu bairoa caãmna canũmocũcũ, cã numo, cã mena cõ caãnigaro, “Mu mena yu átigaetiya. Yu majũ yu rupa rogo yu rotimasña,” cõ quĩ netõetĩcõãto.

⁵ Bairo na puãarãpu na caãmeo átinucũrjẽrë cõ manaru cã caátigaro boeticõã, o cã cãã boeticõã na ãmeo baieticõãto. Jicãrõ tũni na ãmeo boãto. Baiãrupna, Diore jëñigarã, “Tocãrõ yoari yutea marí ãmeo áperigarã,” na caãtato bero caãmata rogo, tore bairo na ápericõãto. Na cacõricã yutea caetarõpu tunu ãmeo cãgõgarãma. Tore bairo na caãto ñũgaro. Na majũ na caátinucũrjẽrë tunu na caátinemoeticõãta, wãti puame roro na átio joroque átiñerã ñrã, tore bairo átiãgarãma.

⁶ Átie nipetirije yu cañrjẽrë mujãã átirotimajũ mee niña. “Tore bairo mujãã caãpata rogo, ñumajũcõãbũjoro,” i, tore bairo yu quetibũjyu.

⁷ Yu majũrupna, nipetiro yure bairo canũmo mãna jeto mujãã caãno yu bomiña. Bairopna, Dios tocãnacãrupna ricaati wãme, o ape wãme baiãñimasñrjẽrë cããrë marí joyupi, cã caborore bairo marí caátimasñarore bairo i.

⁸ Bairo cawãmarã, o cawapearã rõmirí cããrë atore bairo niña: Yurea bairo mujãã cãã numo cuperi, o manaru cuperi mujãã cabaiata, ñujãñuña, ñiña.

⁹ Bairãpua, tore bairo mujãã rupaure, nãmo borã mujãã canãcãjãtieticõãta, namocuti rotiya. O carõmia cũã camanapu borã, manapucuti rotiya. Namocuti, o carõmia cũã manapucutiri amata, ñujãñuña. Carõmiorẽ bomicũã, namo mácũ, o carõmio cũã manapu mácõã cõ caãmata roque, ñuẽtĩña.

¹⁰ Carõmia, o caũma cũã merẽ cawãmo jiyaricarã roquere atore bairo yu átirotiya. Mai, yu majũ mee tore bairo yu átirotiya. Marĩ Quetiupau roque tore bairo yu quetibujũ rotiyami: Carõmio, mu manapure cũ pitiri cũ aweyoeticõãña.

¹¹ Mai, dico ùcõ ape watoara cõ manapure capitirico cõ caãmata, nemo cõ manapu cupericõãto. Cabero cõ camanapu booata tunu, cõ manapu caãnijugomirĩcũ mena busuqũenorĩ, cũ mena cõ tuacõãto tunu. Torea bairo caũma cũã cũ numorẽ cũ rocaeticõãto.

¹² Ape wãmerã mujããrẽ ñinemofa yu majũ yu catãgoñarjẽ mena. Marĩ Quetiupau yu cũ caĩquetibujũ cũrotjorique macããjẽ mee niña bairopua: Ni jĩcãũ ùcũ Diore catãgousau namo, cõ ruame Diore catãgousaeco nimicõã, “Cũ mena caroaro yu ãnimasĩgo,” cõ caĩata, cõrẽ cũ pitieticõãto.

¹³ Tunu bairoa dico ùcõ carõmio Diore catãgousao manapu, cũ ruame Diore catãgousaecu nimicũã, “Cõ mena caroaro yu ãnigu,” cũ caĩmasĩata, cũrẽ cõ pitieticõãto.

¹⁴ Bairo carõmio Diore catãgousao mena jĩcãũ caũma cũ canũmo cãpata, Diore camasĩecũ cũ caãnimiatacũãrẽ, cũ namo jũgori cañuarẽ bairo qũĩñapeogumi Dios bairopua. Tunu bairoa caũma Diore catãgousau mena jĩcãũ carõmio cõ camanapu cãpata, Diore camasĩecõ cõ caãnimiatacũãrẽ, cõ manapu jũgori cañuorẽ bairo cõ ññapeogumi cõ cũãrẽ Dios bairopua. Tore bairo Dios cũ caĩñapeoeticõãta, na pũnaa ruame Diore camasĩena pũnaarẽ bairo buiajũgoyecuticõãbujiorãma. Bairo cabaipẽ caãnimiatacũãrẽ, camanapu, o canũmo Diore na camasĩrõ jũgori, ñe ùnie cawapa cũgoena pũnaa na caãniparore bairo jãñuri na ññapeogumi Dios bairopua.

¹⁵ Bairo cabaimiatacũãrẽ, Diore catãgousaecu camanapu, o catãgousaeco canũmo cũã butioro ãmeo pitiriquere na cabooata, na ãmeo piticõãto. Ati wãme ùnierẽ tore bairo na caãpata, camanapu Diore catãgousari majõcu, o canũmo Diore catãgousari majõco ñe ùnie wapa cũgoena tuacõãnama. Dios ruame roque caroaro yeri jõrõ mujãã caãnipẽere bojũgoyeticũñupĩ.

¹⁶ Baiiri, ¿dope bairo mujãã tũgoñañati? Mu, canũmo, mu manapu Diore catãgousaecure cũ mu carocaata, ¿dope bairo baiiri Dios tãpu cũ etao joroque mu átimasĩõati? Tunu bairoa, mu camanapu, mu namo Diore catãgousaecure cõ mu carocaata, ¿dope bairo baiiri Dios tãpu cõ etao joroque mu átimasĩati? Bairo mujãã ãmeo átimasĩena.

¹⁷ Tocãnacãũpũrea ricaati wãme jeto marĩ cabaiãnimasĩpẽe ùnierẽ Dios cũ cajoricaro jĩcãrõ tũnia átianimasĩña. Dios mujããrẽ cũ cabeseri rãmu mujãã caãnatõrẽã bairo ãnicõãña, mujãã carõmia manapũacsua, o caũma canũmoacsua cũã. Dope bairo cabairjẽ watoa caãnimiatacũãrẽ, caroaro ãnimasĩcõãña. Atie yu caĩrjẽ nipetirijere yu átirotinucũña tocãnacãpau macããna ñubueri majãrẽ.

¹⁸ Baiiri ni jĩcãũ ùcũ cũ rupau macããtõrẽ cayisetarotiricu cũ caãno Diore cũ cabese ecoata, tiere cũ bobotũgoñaeticõãto. Tunu bairoa cũ rupau macããtõrẽ cayisetarotiecare Dios cũ cabesericu cũ caãmata, cabero cũ yiseta rotieticõãto.

¹⁹ Yisetarotirique ùnie, o yisetarotietaje cũã caãnimajũrjẽ mee niña. Dios cũ caãtirotirijere tũgopeori marĩ caãtiãninucũrjẽ roque caãnimajũrjẽ niña.

²⁰ Caãnijũgoro Dios mujããrẽ cũ cabesejũgoripau dope bairo caãna mujãã caãnatõrẽã bairo tocãnacãũpũna átianicõãña.

²¹ Baiiri murẽ Dios, ùmu paabojari majõcare bairo mu caãno, cũ cabesericu mu caãmata, tũgoñarĩqũẽ paeticõãña. Bairopua, jĩcã rãmu caãno mu quetiupau ùmu mu caãnorẽ mu wiyobujõumi. Bairo mu quetiupau cũ caãpata, tãmurĩ mu witicoagu cãture yua.

²² Marĩ Quetiupare cũ catãgousajũgori rãmu caãno paabojari majõcu ãmurẽ bairo caãnacũ nimicũã, ãmerẽ ãmurẽ bairo mee tuayami. Camasocu caroaro caãcũ Dios yaye macããjẽrẽ caraabojau majũrẽ bairo niñami. Torea bairo ape caũma cũã Dios cãrẽ cũ cabeseri rãmu caãno paabojari majõcu mee caãnacũ nimicũã, ãmerẽ Dios yayere paabojari majõcare bairo niñami. Dios ãmurẽ bairo tuayami yua.

²³ Baiiri mujãã, Dios yarã, cũ macũ yucãpãiru pajĩãecori cũ cariarique nocãrõ paio wapa jũgori cũ cabesericarã majũ mujãã ãniña. Baiiri noa ùna ati ãmurecõo macããna camasãrẽ carotiepe ecorãrẽ bairo baieticõãña.

²⁴ Tore bairo cabairoi, yu yarã, tocãnacãũpũna Dios mujããrẽ cũ cabeseri rãmu caãno, mujãã caãna wãmerẽã bairo nicõãña ãme cũãrẽ Dios cũ caĩñajoro.

²⁵ Apeyera, cawãmarã carõmia, o caũma cũã, manapu mãna na caãnipẽere jĩcã wãme ùno marĩ Quetiupau mujãã cũ caãtirotirijere mujãã yu caquetibujũnetõpẽe maniña. Baiiri, “Ti wãmerẽ mujãã átigarã,” ñi masĩetĩña. Bairo i masĩetĩmicũã, yu majũ yu catãgoñarõ mujãã

yu quetibujugu bairua. Marí Quetiupau ñiñamairí, camasãrê canucãbugocopaure bairo cã cacũricã yu caãno jũgorí, yu caĩquetibujurijere nũcũbugorique mena mujãã tũgousagarã.

²⁶ Yu catũgoñaata ati yutea capee wãme cañuetie caãni yutea jũgori atore bairo boyu: Caãmu cawãmau nũmo mácũã cã caãno ñuña.

²⁷ O cã canũmo cupata, cã nũmorê cã pitieticõãto. O nũmo mácũ cã caãmata cũãrê, carõmiorê cã macãeticõãto.

²⁸ Tunu bairoa carõmiorê bócarí cã canũmo cupata, roro ána mee átiyami. Tunu bairoa jĩcãõ cawãmao carõmio cũã cõ camanaru cupata, roro áco mee átiyamo. Bairo na cabaimi-atacããrê, ati yeraru na caãno capee wãme na caãnierê tũgoñarĩqũe pairique nigaro. Tiere í, yu pũame aperã na canũmo cutiere yu boojãetĩnucũña.

²⁹ Yu yarã, atore bairo mujããrê ñgu ñiña: Ati yutea merê catusari yutea ñiña. Yoaro mee peticoagaro ati umũrecóo. Bairo capetiparo jũgoye caãnoi, caãmua canũmoacuna, o carõmia camanaruãcuna ãmeo cũgoenarẽã bairo ãnicõãrĩ Diore cã tũgousaya.

³⁰ Tunu bairoa ãmerê booripuari caãna useanirĩqũe mena na ãmarõ. Tie booripuarique capetipee ñiña. Aperã useanirĩqũe mena caboserũmu qũenoãninucũrã cũã cayapapuarãrê bairo na ãmarõ. Tie useanirĩ na caãnie capetipee ñiña. Aperã paio wapatiri cacũgorã cũã tiere cacũgoenarê bairo na ãmarõ. Tie na cawapaticũgorije cũã capetipee majũ ñiña.

³¹ Aperã ati umũrecóo macããjêrê ugaripeari tiere butiuro cabonucũrã cũã tiere na jãnacõãto. Merê ati umũrecóo petũgaro baiya. Nipetiro ati umũrecóo macããjê marí caĩñarjê cũã manigaroyu. Bairi Dios pũamerê na tũgousaãto.

³² Bairi yu roque nipetirije ati umũrecóo macããjêrê bori mujãã catũgoñarĩqũe pairijere yu netõõgamiña. Caãmũ nũmo mácũ caãcũ roque marí Quetiupau yaye macããjê jetore tũgoñanucũñami. Dios cã caborije cã caĩñajesorije ñnie nemojãñurõ átiãnimasĩnucũñami.

³³ Apei canũmocũcu cã nũmo mena caãcũ pũame roque ati umũrecóo macããjê jetore butiuro tũgoñanucũñami. Bairo caãcũ ãnirĩ cã nũmo cõ caĩñajesorije jetore átinucũñami.

³⁴ Capee wãme cã catũgoñamacããrjê ninucũña. Torea bairo carõmio camanaru mácõ, apeo ñi rãmu ñno camanaru mánaco cũã marí Quetiupau yaye macããjê jetore tũgoñanucũñama. Dios cã caborije cã caĩñajesorije ñnie nemojãñurõ átiãnimasĩnucũñama na ñna rõmirĩ pũame. “Dios yarã rõmirĩ marí ãnigarã,” ñrĩ bero, na yeri mena, na rupau mena cũã jĩcãrõ tãni Diore qũĩroanucũñama. Apeo carõmio camanaruãcũcu pũame ati umũrecóo macããjê jetore butiuro tũgoñanucũñamo. Tunu bairoa cõ manaru cã caĩñajesopee ñnie jetore átinucũñamo.

³⁵ Atope bairo mujãã yu quetibujujoyu, yu caĩrjêrê tũgori bero caroaro mujãã caãnimasĩpeere í. Tutuaro mena mujãã caborije mujãã caátigarijere í ññotau mee, tope bairo ñi quetibujuya. Dios mujãã caátianierê ññarí, qũĩñajeso joroque caroaro átiãña. Diore capaabojarãrê bairo nipetiro caroaro jĩcãrõ tãni átiãnimasĩña.

³⁶ Bairi ni jĩcãũ ñcũ caãmũ merê cabuticõácũ ãnirĩ cã nũmo roco caãnipao mena cawãmo jiyagaricu cã caãmata, cõ mena cã wãmojyaãto. Tunu bairoa, “Yu canũmocũto ñugaro,” cã caĩtũgoñamasĩata, cã nũmo cuparo. Tie nũmo cutaje roro átaje mee ñiña.

³⁷ Jĩcãũ apei caãmũ nũmo cutajere tũgoñaecũ nipetirije cã caboro cã caátigarijere tũgoñamasĩrĩ, “Yu nũmo boetigu,” cã yeri mena cã caĩtũgoñatutuatato bero caãmata, caroaro átiyami cã cũã bairua.

³⁸ Bairi ni jĩcãũ ñcũ cã nũmo roco caãnipao mena cã cawãmo jiyaata, ñuña. Bairo pũa, cã cawãmo jiyaeticõãta pũame roque, ñnetõmajũcõãña.

³⁹ Jĩcãõ carõmio cawãmo jiyarico, mai cõ manaru cã cacatiro, cõ manaru mena macããcõ majũ ñiñamo. Cõ manaru cã cariacopata roque, nemo apei caãmũ noo cõ cabore manaruãcuti masĩñamo tunu. Bairo pũa, cõ manaru caãnipau pũame Diore catũgousau cã caãno ñuña.

⁴⁰ Bairo cõ cabaimiatacããrê, “Netõjãñurõ caroaro nimasĩbujio, nemo cõ camanaru cupericoata roque,” ñi tũgoñaña. Atie ñiña yu majũ yu catũgoñarjê mena mujããrê yu ca-quetibujurije yu. Bairo pũa, yu masĩña yu cãã Dios Yeri Espĩritu Santo majũrê yu cacũgorijere. Bairi tope bairo yu quetibujuya.

8

Los alimentos consagrados a los ídolos

¹ ãmerê tunu ape wãme camasã na cawericarãrê ñubuepeogarã, ugariquere na ca-joemũgõjorije macããjêrê mujãã yu quetibujugu. Bairã pũa, nipetiro tie macããjêrê peeto mujãã masĩña. Tiere peeto masĩmirãcũã, netõjãñurõ camasĩbotiorãrê bairo mujãã tũgoñanucũña. Marí caãmeomairjê roque marí yeripũ marí ãmeo mainemo joroque marí átiya, aperã marí yarãrê nemojãñurõ marí cajuátimasĩparore bairo.

² Bairi ni jicāu ūcū jicā wāmerē masīētīmicā, “Tiere camasī yu āniña,” cū caīata, netōōrō masīēcū majūrē bairo caācū tuayami.

³ Torea bairo ni jicāu ūcū Diore masīrī cūrē cū camaiata, Dios puame cū yaure bairo quīñanucūñami.

⁴ Bairi merē marī masīña: Camasā ĩroagarā, na cawericu ūcū ati yepapure ñe ūnie wapa maami. Jicāā niñami Dios marī caīroapau. Bairi, na cawericarārē ĩroarā, waibutoa rii na cajoemugōjorije rusarijere marī caugaro dope bairo marī ápero.

⁵ Bairāpua, ati yepare, o ūmurecōo cāārē capāārā, jūgūēā na caīrā ānama. Na ūna jūgūēā, quetiuparā ūmurecōo majārē bairo caāna capāārā niñama.

⁶ Bairo jūgūēā capāārā na cañimiatacāārē, marī puamerē, jicāūā niñami Dios marī Pacu majū. Cū, marī Pacu Dios, nipetirije ati ūmurecōo macāājērē qūēnoñupī. Marī cūrē, cūā, marī qūēnoñupī, cū yarā marī cañiparore bairo ĩ. Tunu bairoa jicāūā niñami Jesucristo marī Quetiupau. Cū jūgori nipetiro ati ūmurecōo macāājē baiānimasīña. Cū jūgori marī cūā marī masacuti āniña.

⁷ Bairāpua, nipetiro atiere masīētīñama. Jicāārā camasā, aperā na cawericarā ūnarē caīroajeyanucūmirīcārā ānirī, na jūgūēārē ĩroarā na cajoemugōjorije ūnie waibutoa riire ūgari bero yua, “Roro majū marī ātiya,” ĩ tūgoñariqūē painucūñama cayeri tūgoñatutuawēpūēna puame.

⁸ “Tie rii macāājērē ūgari caroarā majū marī ānigarā, o tie rii macāājērē marī caugaepata, netōōrō carorā majū marī ānigarā,” ĩ tūgoña masīā mano. Mai, Dios puame waibutoa riire aperā na jūgūēārē ĩroarā na cajoemugōjorije macāājērē marī caugaro, o marī caugaeto jūgori mee marī besenucūñami.

⁹ Bairi mujāā puame majūgoya tore bairo mujāā caátimasīrījērē. Aperā Dios mena catūgoñatutuawēpūēnarē roro átajere na átio joroque ápericōāña.

¹⁰ Mujāā merē cayeritutuārā ānirī mujāā puame aperā na jūgūēārē ĩroarā na cajoerugarijere macāājērē na caroanurī wiipu mujāā caugaro, apei Diore caīroau cayeritutuāecu cūā mujāārē ĩnacōrī ūgabujioami. Cū yeripura, “Tie ūnierē caugaetipee niña,” ĩ tūgoñamicūā, ūgabujioami.

¹¹ Bairo mujāā puame caátimasīrā, cayeritutuārā nimirācūā, roro apei mujāā yau cayeritutuāecu cū yasio joroque mujāā ātiya. Jesucristo cūā cūrē netōōgu cū riabojayupi.

¹² Mujāā puame waibutoa riire caugamasīrā, roro aperā mujāā yarā cayeritutuāena na tūgoña yapapua joroque mujāā ātiya. Roro átajere Cristo cū caññajoro mujāā ātiāninucūña.

¹³ Tore bairo na jūgūēā yaye macāājērē waibutoa riire yu caugarijere jūgori roro yu yaure cū baio joroque yu caāpata, cariapea tie waibucu riire jicāni cūā yu caugañhoeto, ñuña. Bairo yu caugañhoepata, roro cū baio joroque cū yu áperibujioi ĩ, tore bairo boya.

9

Los derechos de un apóstol

¹ Jesús, cū yaye quetire yu quetibujū rotijowī camasārē. Bairi yu cūā aperā apóstolea majā Jesús cū caquetibujrotijoricarārēā bairo yu quetibujū masīña Jesucristo yaye quetire. Mai, yu cūā ñiñawū marī Quetiupau Jesucristore. Bairo caññaricū ānirī cū yaye macāājērē capaaure bairo mujāā yu quetibujūjūgowu marī Quetiupau yaye quetire. Tie yu caátajere tūgoñarī bero, apóstol yu caānierē mujāā masīrā.

² Bairo yu cabairijere masīmirācūā, mujāā mena macāāna jicāārā Jesucristo cū caquetibujrotijoricu apóstol meerē bairo ñiñanucūrāma. Mujāā roque Dios cū caquetibujrotijoricu apóstol majūrē bairo yure caññaparā mujāā āniña. Merē yu caquetibujriquerē tūgori bero, cariape marī Quetiupaure mujāā catūgousariquerē jūgori, “Pablo apóstol niñami,” cariape mujāā ĩ masīrā.

³ Bairi yu, apóstol yu caānierē cabusupainucūrārē atore bairo na ñi quetibujuya:

⁴ Yu cūā apóstol ānirī, yure ūgariquerē mujāā cajorijere ūga, o eti, nipetiro yu átimasīña. Yu cūā aperā apóstolea majā na cawapatanucūrōrē bairo yu wapatamasīña.

⁵ Tunu bairoa yu cūā jicāō Diore catūgousaore numo catiri yu mena cō yu neāmasīña, bairo yu cabooota. Tore bairo ātinucūñama aperā Jesucristo cū caquetibujrotijoricarā apóstolea majā cūā. O aperā, marī Quetiupau bairā cūā tore bairo ātinucūñama. Torea bairo Pedro cūā ātinucūñami.

⁶ Yu, Bernabé mena, ¿jāā jetore ñubueri majā na juátinemosasīētīñati? ¿Jāā jeto, jāā majū paari jāā caugapeere jāā wapatamasīñati? Tore bairo jāā cūrē na cajuátimasīpee āno.

⁷ Bairi ni ūcū majū soldaure bairo ācū, cū majū paa wapatari quetiupau gobiernorē paabojaecami. Tiere mujāā masīrā. Tunu bairoa ni ūcū majū usere oterimajōcu cū caāmata, cū caoterique cabutiro ĩñarī tiere caugaecu majū āmeimi. Cabutiro, tie usere ūgamasīñami. Tunu bairoa ni ūcū majū ovejare cacoteri majōcu na ūpēcōārē riperi bero, ¿tie cū cajerijere

cū etieticuti? Cū cāā tiere etimasīñami. Bairi yu cāā apóstol ānirī nipetirije aperā apóstolea majā na caátore bairo yu átimasīña.

⁸ Atie yu caquetibujurijere, “Camasā na camasīñjē jūgori bairo īñami Pablo,” ñi tūgoñaeicōāña. Atie yu caquetibujurorea bairo ī quetibujaya Dios, Moisés ānacūrē cū caātiroticūrīqūē cāā.

⁹ Atore bairo ī quetibujū woatuyupa Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē na cawoaturica tutipare: “Wecu trigo rupaare cawāīā āmejoreire cū risero jiya biaeticōāña. Cū caāti wēñjērē cū cāā cū ūgaáto,” ī woatuyupa ti tutipū. Mai, Dios pñame wecuare na īñamairī, tore bairo ī quetibujū woaturotiesupī.

¹⁰ Marī camasā roquere marī īñamairī tore bairo ī quetibujuyupi. Marī, cū yarā, caroaro marī caātiānimasīpeere ī jūgori, roticūrīqūērē marī woaturoticūñupī Dios. Bairi atore bairo marī masīña: Ni ūcū catrigo jeetuu, o apei catrigo wāīāñ cūā cabero tie cū paarique caāno, peeto cū cacāgopeere tūgoñarī tore bairo paanucūñami.

¹¹ Bairi jāā, mujāārē Jesucristo yaye quetire mujāā yeripū oterārē bairo tiere jāā quetibujūjūgowu. Bairo jāā caquetibujurique jūgori, ζtie wapa jāārē ūgarique ūnie mena jāā mujāā cajuátinemorō to ñueticuti? Ñurō.

¹² Aperā apóstolea majārē mujāā cajuátinucūrō ñujāñuña. Cabamiatacūārē, nemojāñurō jāā roquere mujāā juátimasīña, mujāārē jāā caquetibujūgorique jūgori yua.

Tore bairo caátimasīparā nimirācūā, mujāārē jāā pajūgoetinucūña. Jāā majū popiye petiri bero, jāā caugapee, o jāā cacāgopee ūnierē jāā bócanucūña. Jesucristo yaye caroa quetire caroaro mena jāā caquetibujurijere caroaro jīcārō tāni mujāā catūgousaparore bairo īrā, roro mujāārē jāā patowācōētīnucūña.

¹³ Merē atie cūārē mujāā masīrā: Noa ūna sacerdote majā templo wii macāājērē capaanucūrā na caāmata, ti wii macāājē na cajorijere ūgari paanucūñama. Bairo īgu ñiña: Noa ūna sacerdote majā altar mesapū waibūtoa rii camasā Diore na cajorijere cajoemūgōjobjoanucūrā, to waibūtoa na capajīātāna rii carusarijere ūgamasīnucūñama. Tiere mujāā masīrā.

¹⁴ Torea bairo átirotiyupi marī Quetiupau Jesucristo cāā: “Noa ūna caroa quetire caquetibujuri majā na caāmata, ñubueri majā na cacūgorijere ūgari quetibujugarāma camasārē,” Īcūñupī Jesús.

¹⁵ Tore bairo mujāārē ūgariquere cajēnimasībujopau nimicūā, mujāā ñubueri majārē tiere yu jēnietinucūña. Tunu bairoa dise ūnie yu cabopacarije, o dinerore yu mujāā cajoparore bairo ī mee, atore bairo mujāārē ñi quetibujū woatujoya. ¡Yu roque yu caboro yu ana riamasīña, Dios yu yaye macāājērē yu caquetibujū āno ūno mai, aperā roro yare na cabūsupaietiparore bairo ī, yua!

¹⁶ Mai, yu pñame Dios yaye camasārē cū canetōōrīqūē quetire yu caquetibujurije jūgori, caānimajūūrē bairo yu ānitūgoñaeitinucūña. Yu paarique tie niña. Jesucristo yu cū caquetibujūrotirique majū niña. ¡Bairo tiere yu caquetibujūeticōāta, bopacooro yu tāmuobujio!

¹⁷ Bairi yu caborore bairo caroaro jīcārō tāni camasārē yu caquetibujūata, merē marī Quetiupau tie wapa yu cū cajopee nicōāña. O yu caborore bairo mee caāmatacūārē, Dios pñame roque tie paariquere yu cūñupī. Bairi yu quetibujū jānamasīētīña Dios yaye quetire.

¹⁸ ¿Bairi ñerē yu wapatanucūñati? Yu pñame Dios yayerē quetibujū, caroaro yu tūgoña ūseaninucūña. Tiere cawapatañre bairo caroaro, mujāārē wapa jēnirīcārō mano yu quetibujūnucūña Dios camasārē cū netōōrīqūē quetire. Bairo īgu ñiña: Yu, Dios yayerē caquetibujū yu caānie jūgori, yu caquetibujurije wapare mujāā yu jēnietinucūña. “Yu paarique cawapa manie niña,” caīrē bairo mujāārē apeye ūnierē jēnimasīmicūā, mujāā yu jēni pajūgoetinucūña.

¹⁹ Tunu bairoa noa ūna na carotiepei mee yu āniña. Bairo caācū nimicūā, nipetiro ūmāgē bairo yu tuaya, Jesucristore capāārā ūnarua na catūgousaparore bairo ī.

²⁰ Bairi, yu yarā judío majā watoarū ācū, yu cūā na judío majā na caāñajē cūtiere bairo yu āninucūña. Na caāñajē cutore bairo ānirī Cristo yaye quetire yu caquetibujuro na tūgousao joroque ī, tore bairo yu bainucūña. Bairo pñame īgu ñiña: Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē carotiecorā majū na caānierē, carotiecorā majū na āmerīcōāto ī, yu cūā tiere carotiecoure bairo ānirī na yu quetibujūnucūña. Bairua, cariapera Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē carotiecoure bairo majū mee yu āniña.

²¹ Tunu apeyera, aperā Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē carotiecoenarē na quetibujūgu, na caāñajē cūtiere bairo ānirī na yu quetibujūnucūña. Bairua cariapera, yu pñame Dios cū caroticūrīqūērē caācu majū yu āninucūña. Bairo caācū ānirī Cristo cū caroticūrīqūērē carotiecoure bairo majū caācū yu āninucūña.

²² Tunu bairoa aperā Dios mena mai caroaro catūgoñatutuawēpñēna watoarū ācū, yu cūā narē bairo tūgoñarīqūē cutiri na yu quetibujūnucūña. Narē bairo yu cūā āñajē cutiri na yu caquetibujuro caroaro na tūgousao joroque ī, tore bairo yu bainucūña. Ape wāme ĩrīcārō

puamata, atore bairo Igu ñiña: Noo camasã na caãni wãme cãrõ nipetiro yu cãã caroaro mena ãnajẽ cuti cõñamasĩri na yu quetibujunucũña camasãrẽ Dios yaye quetire. Bairo ãnajẽ cutiri camasãrẽ yu caquetibujuro bero, noa ãna jĩcããrã Diore tũgousari na canetõmasĩrõ yu bonucũña.

²³ Tore bairo yu átinucũña, Dios yaye caroa quetire ñe ãnie mano caroaro mena na yu caquetibujumasĩparore bairo ĩ. Yu cãã tore bairo quetibujuri jĩcã wãme ãno Dios caroa cã cajorijere cãgogu, jĩcãrõ tãni caroaro mena yu átiãninucũña.

²⁴ ĩcõñarĩ mujãã yu quetibujupa mai. Mujãã masĩrã: Eperã aturi majã atu ãmuetagarã, nipetiro caeperã jĩcãrõ atunucũñama. Bairo nipetiro na caatũmiatacããrẽ, cayaparũ jĩcããã atu ãmuetanucũñami. Cũ jeto cã caatu ãmuetarije wapa ñemasĩnucũñami. Bairi mujãã cãã caaturãrẽã bairo caroaro jĩcãrõ tãni tũgousaya, Dios yayerẽ caroa cã jopeere mujãã caẽmuetamasĩparore bairo ĩrã.

²⁵ Tunu bairoa eperiquere caátimajã caãnigarã caroaro na rupãure maijũgonucũñama, na rupãũ to roye tuaeticõãto, ĩrã. Tore bairo caroaro átimasĩnucũñama eperi majã, na caatũmuetajũgorije wapa pesarica beto laurel na caĩricũ pũũ mena quẽnoricã beto ãnorẽ na cajopee caãnimitacããrẽ yua. Ti beto puame yoaro mee jĩnicoamasĩña. Marĩ roque ti beto ãno meerẽ marĩ macããña. Bairi di rãmũ ãno capetieti yerire marĩ Pacũ Dios cã cajopeere borã, tutuaro mena jĩcãrõ tãni caroaro marĩ átiãninucũña.

²⁶ Torecũ, yu cãã caroaro jĩcãrõ tãni Dios yu caátirotirore bairo caroaro yu átiãnimasĩnucũña. Yu caboroa, eperi majã mena caature bairo nimicãã, caatu cacaapee ñãecũrẽ bairo yu baietiya. Tunu bairoa caquẽbueire bairo nimicãã, cabugoroa caãmeo quẽmacããrẽ bairo yu ãmerĩnucũña. Torea bairo jĩcãrõ tãni Dios yaye macããjẽrẽ ãmuetagu, caroaro yu átiãninucũña.

²⁷ Torecũ, bairo puame roque yu átinucũña: Yu rupãũ mena butiro yu caátiganucũrĩjẽrẽ ãñotari, Dios yaye macããjẽrẽ jetore caroaro tutuaro mena yu átinucũña. Bairo yu caátĩnicõãmata, aperãrẽ yu caquetibujuyaparoro bero, Dios caroare yu cã cajopee puame yasietigaro.

10

Consejos contra la idolatría

¹ Bairi yu yarã, atiere masĩriteticõãña: Jãã ñicũjãã ãnana puame desierto cayucũmanopũ na caátõ, Dios puame oco buseri poa mena na maajũgoyupi. Tunu bairoa tore bairo Dios cã cajũgoátõ, nipetiro jãã ñicũjãã ãnana puame ria capairiya Caocojũãriya cawãmecutiyaere Dios cã catutuarije jũgori pẽña ásupa Moisés ãnacũ mena.

² Bairo oco poare usãaná ria capairiya cããrẽ pẽñarĩ bero yua, Moiserẽ catũgousarãrẽ bairo cawãmetuecoricarãrẽ bairo caãna tuayupa.

³ Tunu bairoa na nipetiro Dios cã cajorije manã ãmurecõo macããjẽrẽ ugarique cañurĩjẽrẽ ugayupa.

⁴ Tunu etirique cããrẽ Dios cã cajorije macããjẽrẽã etiyupa caroa macããjẽrẽ. Tie na caetirije oco puame caroa cañurĩjẽrẽ añupã. Jesucristo puame ãtãrẽ bairo caãcũ caroare caocojou ãnicõãñupĩ na mena desierto cayucũmanopure. Bairi cã cajorije macããjẽrẽ oco caroare etiyupa jãã ñicũjãã ãnana puame, Moisés ãnacũ jũgori yua.

⁵ Bairo cabaimiatacããrẽ, na nipetiro jãñurĩpua Dios na mena quĩñãjeso joroque áperimajũcõãñupã. Bairi cayucũmano desiertopũ na nipetiro ti tuti macããna riayasiyupa. Tie nipetirijere merẽ mujãã masĩrã.

⁶ Tore bairo jãã ñicũjãã ãnana marĩ bai ĩñojũgoyupa, marĩ cãã narẽ bairo ãmerẽ carorije macããjẽrẽ marĩ caĩñãugaripeaetiparore bairo ĩrã. Bairi narẽ bairo carorije macããjẽrẽ caboetiparã marĩ ãniña.

⁷ Torena, mujãã cãã jãã ñicũjãã ãnana jĩcããrã, ati yepa macããna jũgũẽãrẽ na caĩroaricarore bairo, na ãnarẽ na ĩroaeticõãña. Torea bairo ĩ quetibujuya Dios yaye woaturique cãã: “Na, camasã puame uga, eti, áti yaparori bero neñarĩ, na jũgũẽrẽ cã basapeo useañĩñupã noo na caboro yua,” ĩ quetibujũ woatuyupa.

⁸ Bairi mujãã cãã jãã ñicũjãã ãnana jĩcããrã carõmio mena roro na caátiepericarore bairo átiepeeticõãña. Bairo roro na caátie wapa jĩcã rãmũa veintitrẽs mil cãrõ majũ na yasio joroque ásupi Dios.

⁹ Bairi marĩ cãã, “Roro marĩ caátie wapare marĩ ĩñãbesecũmi Cristo,” caĩbusuetiparã marĩ ãniña. Tore bairo jãã ñicũjãã jĩcããrã Diore na caĩbusurije jũgori, ãña na na bacajãreõ joroque ásupi Dios.

¹⁰ Tunu bairoa yasioropũ Diore roro ĩ busueticõãña. Jãã ñicũjãã ãnana puame jĩcããrã yasioropũ roro ĩ busunucũñupã Diore. Tore bairo roro na caĩbusurije jũgori na riao joroque caãcũ ángel puame na pajãreyupi.

¹¹ Atie yu caquetibujarije nipetirije baiyupa jãã ñicujãã ãnanarẽ. Tie roro na cabairiquere ñlacõrĩ, roro marĩ cãã marĩ caátinemoetiparore bairo írã, tore bairo baiyupa. Bairi marĩ ati yutea catusari yutea macããna marĩ catũgoñamasĩparore bairo írã, tore bairo ì quetibuju woatucũñupã Dios ya tutipure.

¹² Bairi ni jĩcãũ ùcũ Dios cũ carotirore bairo jĩcãrõ tũni cũ caátĩanimasĩata, caroaro tũgoñamasĩrĩ cũ ãmarõ, wãtĩrẽ cũ caĩtoecoetiparore bairo ì.

¹³ Mai, mujãã puame wãtĩ roro mujãã átio joroque cũ caátinucũrĩjẽrẽ mujãã átieconucũña. Tie puame ati umurecõo caãna camasã Dios ya poa macããna na canucãmasĩjãtietie majũ mee niña. Bairi mujãã puame, “Dios roque, roro wãtĩ marĩ cũ caátiganucũrĩjẽrẽ marĩ ãñotabojagumi,” Dios mena ì tũgoñatutuacõãña. Cũ puame, nocãrõ roro popiye mujãã baio joroque caátie caãnimiatacũãrẽ, tore bairo mujãã tãmuo rotietigumi, cũ yarã mujãã caãnoi. Dios puame roque roro mujãã catãmuobujiopeere ãñotabojagumi. Bairo cũ caãto, roro caátiecoenarẽ bairo caroaro mujãã netõcoagarã yua.

¹⁴ Bairi yu yarã, yu camairã, ati yepa macããna jũgũẽãrẽ ñubuerique ùnie macããjẽrẽ tocãrõã jãnacõãña.

¹⁵ Mujãã, yu yarã, catũgoñamasĩrãrẽ bairo atiere atore bairo mujãã yu quetibujaya. Bairi mujãã majũã yu caĩquetibujarijere caroaro catũgobeseparã mujãã ãniña, roro átajere mujãã caátiecoetiparore bairo írã.

¹⁶ Di rãmu ùno ñubuerã Jesucristo cũ caátajere tũgoñarĩ use ocore etigarã jũgoye Diore cũ jẽnĩrĩ bero yua, “Jesucristo yucupãĩpu cũ carĩrerique jũgori cũ canetõrĩcãrã marĩ ãniña,” ì tũgoñarã marĩ átinucũña. Tunu bairoa pããrẽ batoori ugarã, “Capããrã nimirãcũã, jĩcã rupaure bairo Jesucristo cũ caĩroari poa macããna majũ marĩ ãniña,” ì tũgoñarã marĩ átinucũña.

¹⁷ Bairãpuã, capããrã marĩ ãniña Jesucristo mena macããna. Bairo capããrã nimirãcũã, nipetiro pan jĩcãrẽã marĩ Quetiupau rupaure bairo caãnierẽ marĩ uganucũña. Bairo cũ rupaure bairo caãnie pããrẽ caugarã ãnĩrĩ marĩ Quetiupau Jesucristo mena jĩcã rupaure bairo caãna marĩ tuaya yua.

¹⁸ Tũgoñañijate Israel ya poa macããna na cabairiquere: Noa ùna sacerdote majã waibũtoa Diore na cajorãrẽ cajoemugõ jobojuanucũrã puame, tie macããjẽ waibũtoa riire uganucũñama.

¹⁹ Mai, atie yu caĩrĩjẽ mena, “Aperã jũgũẽ ùcũ peeto ùno wapacũcumi,” ì mee tore bairo yu quetibujaya. Tunu bairoa, “Waibũcũ rii cabũgoro caãnie, netõjãñũrõ na jũgũẽãrẽ na cajoriye puame caroa majũ niña,” ì mee tore bairo mujãã yu quetibujaya.

²⁰ Bairo puame ìgu ñiña: Aperã, Diore camasĩena, na jũgũẽãrẽ ìroarã waibũtoa riire na cajoemugõjonucũata, wãtĩãrẽ na ìroarã átinucũñama. Diore ìroarã mee tore bairo átinucũñama. Bairi yu puame wãtĩã yarã caãnarẽ bairo caãna mena mujãã cabapacũtinemonucũrõ yu boetiya.

²¹ Tunu bairoa Jesucristo yucupãĩpu cũ cariaparo jũgoye cũ cabuerã mena use ocore cũ caetiriquere tũgoñarĩ marĩ cũã use ocore etiri bero, wãtĩãrẽ ìroarã na caetirije macããjẽrẽ marĩ caetiata, ñuẽtĩña. Tunu bairoa marĩ Quetiupau pããrẽ, cũ cabuerã mena cũ caugariquere tũgoñarĩ, marĩ cũã Cristo ya mesapu ugari bero, tunu wãtĩãrẽ ìroarã na caugarije macããjẽrẽ marĩ caugaata, ñuẽtĩña.

²² ¿Bairi mujãã puame marĩ Quetiupau mujããrẽ qũñĩateo joroque roro cũ mujãã baibotio-gayati? ¿Cũ netõrõ catutuarã majũ áto mujãã ãniñati? Mujãã baietiya. Bairi marĩ Quetiupau jetore cũ marĩ caĩroaro ñuña.

La libertad y el amor cristiano

²³ Aperã jĩcããrã camasã atore bairo ì tũgoñarãma: “Ñe ùnie, yu caátipeere ãñotaetiya. Bairi noo yu caboro yu átimasĩña,” ì tũgoñarãma. Cariapea tore bairo baiya. Bairopuã, nipetiro tore bairo marĩ caátijesorije jeto mee ãniña. Baipuã, nipetiro yu caátigarije noo caborijere yu caátimasĩpemocõãta, ñujãñuña. Cabaimiatacũãrẽ, tie nipetirijepuã yu caátinucũrĩjẽ nemo-jãñũrõ Dios mena yu tũgoñatutuanemo joroque átimasĩetĩña.

²⁴ Bairi marĩ majũ rupaã mena caroaro marĩ caãnipere macãẽtĩrotiya. Aperã marĩ yarã caroaro na caãnipere ùnie puame roquere caátiparã marĩ ãniña.

²⁵ Bairi tunu nipetiro waibũtoa rii na cawapatiri arua macããjẽ waibũtoa riire wapatiri mujãã caugaata, ñujãñuña. Bairãpuã, tie riire na jũgũẽãrẽ ìroarã na cajoerugaátaje caãnie macããjẽrẽ masĩgatũgoñaticõãña, mujãã catũgoñarĩjẽpu mujãã catũgoñayapapuaetiparore bairo írã.

²⁶ Mai, ati umurecõo, bairi nipetiro ati yepa caãnie cũã Dios cũ caqũẽnorĩqũẽ, cũ yaye jeto niña.

²⁷ Bairi ni ùcũ Diore catũgousaecu mujããrẽ cũ ya wiipu piijori cũ cajõgõugaro, mujãã cabooate, nipetiro waibũcũ rii mujãã cũ canurĩjẽrẽ ugacõãña. Bairãpuã, tie riire na jũgũẽãrẽ

Īroarā na cajoerugaátaje caānie macāājērē masīgatūgoñaeticōāña, mujāā catūgoñarījēpu mujāā catūgoñayapapuaetiparore bairo Īrā.

²⁸ Meerē tiere mujāā masīña. Bairi jīcāū ūcū mujāārē, “Atie waibucu rii na cajoemugōjorije macāājē carusarije niña,” cū caāta, toroque tie riire ūgaeticōāña. Mujāārē tiere caquetibujatacu cū catūgoñarījēpu roro cū tūgoña yapapuaetio roque Īrā, tiere ūgaeticōāña.

²⁹ “Mujāā puame tūgoña yapapuari tiere ūgaeticōāña,” Ī mee niña. Aperā tie waibucu rii joemugōjorije macāājērē caugaetinućūrā puame bairo mujāā caātiere Īnarī na catūgoñayapapuaetiparore bairo Ī, tore bairo yu quetibujaya.

Bairo yu caāmiatacūārē, jīcāū ūcū atore bairo ĩi jēniñabujioami: “¿Dopēī apei cū yeri cū catūgoñarījēpu cū caātimasīētē bui yu puame yu majū yu caātimasīrījērē yu átijñabujioati?”

³⁰ Tunu bairoa, “ ‘Dios, yu mena mu ĩujāñuña,’ Diore qūī jēnirī bero, tie ūgariquerē yu caugamiatacūārē, ¿dopēīrā tie waibucu riire yu caugaro ĩnarī, roro na busupainucūñati?” Ī jēniñabujioami.

³¹ Bairo cabaimiatacūārē, mujāārē atore bairo ĩgu niña: Waibutoa riire ūga, etiriquere eti, o apeye ūnie mujāā caātinucūrījē cūārē āsa, tore bairo mujāā caātie jūgori aperā cūā Diore cū na basapeo joroque mujāā caāto to cañuata.

³² Caroaro átīāñajēcusa. Noa ūna camasā aperā roro na átio joroque átijūgoeticōāña. Judío majā, aperā judío majā caāmerā ūna cūārē tore bairo átī ĩñoeticōāña. Aperā, marī yarā, Dios ya poa macāāna cañubueri majā cūārē tore bairo roro na átio joroque āpericōāña.

³³ Bairi yu cūā tocānacāni jāñuñīpua Dios cū caññajesoape ūnie tocānacā wāmerē yu átijūgonucūña. Yu majū caroaro yu caānipeere yu āperinućūña. Aperā roque caroaro na caānimasīpee ūnie puamerē jīcārō tūni na yu átī ĩñonucūña. Bairo yu caāto, na cūā roro na caātaje wapare netōrī, Dios tūpu na caetajīātīparore bairo Ī, tore bairo yu cūā yu ātinucūña.

11

¹ Bairi, yu, Cristo cū caātiere ĩñacōrī caroaro yu caātoea bairo mujāā cūā caroaro yu caātiere ĩñacōrī átīāñajērē átīānimasīña.

Las mujeres en el culto

² Mujāā puame yare tūgoñarī, mujāā yu caquetibujaricarore bairo caroaro jīcārō tūni caroa wāmerē mujāā átīcōā ninucūña. Tiere queti tūgori mujāā mena yu useaniña.

³ Mai, tie cūārē mujāā camasirō yu boya: Cristo puame marī caāmuarē caānijūgon, carūpoare bairo caācū niñami. Bairi tunu caāmu canuāmocucu puame carōmio, cū numorē caānijūgon, cō rūpoare bairo caācū niñami. Dios, Cristore caānijūgon, cū rūpoare bairo caācū cū caānorēā bairo caāmu cūā cū numorē caānijūgon niñami.

⁴ Bairi ni jīcāū ūcū caāmu Diore cū jēnigo, o Dios yaye macāājērē cū caquetibujaparo jūgoye, jutii asero, o apeye ūnie mena cū rūpoare peotori cū cajēniata, Cristo carē caānijūgon, cū rūpoare bairo caācārē cū nucūbūgoecu átīyami.

⁵ Tunu bairo jīcāō ūcō carōmio cūā Diore cū jēnigo, o Dios yaye macāājērē cō caquetibujaparo jūgoye cō rūpoare jutii, o apeye ūnie mena cō capeotoeticōāta, cōrē caānijūgon, cō manapūre cū nucūbūgoeco átīyami. Cō manapūre cabotio ānirī cō poare cajuapere reecōāricōrēā bairo baiyamo yua.

⁶ Bairi jīcāō ūcō carōmio cō rūpoare cō capeotogaeticōāta, jicoquei cō poare cō cajuare peyocōārotiro niña. Bairo ātirotimicūā, cō capoa tarotiataje, o cō capoa juarepeyorotiatajere cō cabobotūgoñaata, toroque cō rūpoare cō būgatoāto apeye ūnie mena yua.

⁷ Caāmu roque cū rūpoare cū būgatoeticōāto. Mai, caāmu puame, Dios bauriquere bairo cabau, Dios cū caqūēnojūgoricu majū niñami. Tunu bairoa Dios nocārō caroaro cū caānajē cutiere bairo cabau majū niñami, caāmu puame. Carōmio puame roque caāmu cū caānajē cutiere bairo cabau majū niñami.

⁸ Bairi merē atore bairo marī masīña: Mai, carōmio rupan mena nerī cū qūēnoesupī Dios caāmurē. Caānijūgoricu caāmu waru ōwārō macāātō mena nerī roque carōmiorē cō qūēñoñupī Dios carōmio caānijūgoricore.

⁹ Carōmio jūgori mee caāmurē cū qūēñoñupī Dios. Caāmu jūgori roque carōmio caāmu mena caānipaore cō qūēñoñupī Dios.

¹⁰ Bairo caāmu roca cō carotimasīrījē jūgori carōmio puame jutii asero ūno mena cō rūpoare būgatori caquetibujapao niñamo. Tunu bairoa āngele majā cō rūpoare būgatori cō caāno na caññajesoarore bairo ĩō, tore bairo cō caāto niña.

¹¹ Tore bairo caroca carotimasīō carōmio cō caāniatacūārē, ni jīcāū ūcū Cristo yau carōmio jūgori mee caroaro caātiānimasīnucūū mácūmi. Tunu bairo dico jīcāū ūcō Cristo yao caāmu jūgori mee caroaro caātiānimasīnucūō mácōmo. Na pugarāpua yeri ĩajāāō joroque na caāmeo ātipeere bojūgoyupi Dios.

¹² Merē cariape marī masīña: Carōmio caānijūgoricore caāmu rupau mena jūgori cō qūēnoñupī Dios. Bairo cabaimiatacūārē, cabero caāmu pūame tunu carōmio mena jūgori buiamasīñami. Na pugarāpua Dios cū caqūēnorīcārā majū niñama.

¹³ Bairi mujāā majūā tūgoña beseya mujāā caātipēe cañurījērē. Bairi, “Carōmio cō rupoare apeye ūnie mena peoteco Diore cō cajēnirō ñurō,” mujāā caīata, ñuētīña.

¹⁴ Merē, caāmu ma marī caānajē cūtiere camasīrā marī āniña. Bairi caāmu cū poare juareecu, paio butiori cū caāmata, boboojāñuña cārē, poa yowerije cū cacūgoro jūgori yua.

¹⁵ Bairo marī caāmu pūame marī cabaimiatacūārē, carōmio roque cō poare butiori cō caāno ñuña. Poa yowerije cūgori cō caānie cō jesoye majū āno baiya. Cō poa cayowerije pūame cō rupoare catorije cō jesoye majū Dios cū cacūrīqūē niña.

¹⁶ Bairo yu caīquetibujurijere tūgomicāā, ni jīcāū ūcū, “Bairo mee niña,” caībusubotioagaure atore bairo cū camasīrō yu boya: Jāā, caquetibujuri majā, bairi aperā, Dios ya poa macāāna ñubueri majā cūā ape wāme marī caātiānijūgoatajere marī masīētiña. Tie yu caquetibujurije jettore marī masīña.

Abusos en la Cena del Señor

¹⁷ Mai, ato jūgoye mujāārē yu cawoatujopeere tūgoñarī mujāā mena yu useanimasīētiña. Mujāā pūame neñarī ñubuerā, Dios mena nemojāñurō tūgoñatutuaō joroque mujāā caātiparo ūnorēā, cū mena mujāā caānie to royetuaō joroque roro mujāā ātinucūña.

¹⁸ Caānijūgoro atore bairo ñi quetibujunucūñama jīcārā mujāā mena macāāna: “Ñubuerā neñarā na majū jīcārō tūni tūgoñarī neñaetinucūñama. Na majū āmeo ricawatiri jīcārō ñubuemasīētinucūñama,” mujāā ĩnucūñama. Bairo yu na caīquetibujunucūrījērē baiṗua carīapea yu tūgoya.

¹⁹ Torea bairo mujāā baicōā ninucūgarā. Tore bairo mujāā cabairije cañuetie caānimiatācūārē, mujāā catūgoñaricawatirije jūgori yua, “¿Noa pūame Jesucristore catūgousarā majū na āniñati?” marī ĩ masīgarā.

²⁰ Bairo ricawatiri, caroaro caāmerā ānirī Jesucristo riagu jūgoye cū caugatasariquere tūgoñarī ugarā, roro majū ātigarā, mujāā neñanucūña. Marī Quetiṗau riagu jūgoye cū cabuerā mena cū caugatasaricarore bairo mee majū mujāā ātinucūña.

²¹ Mujāā pūame ugaricapa caetaro, tocānacāpua cajūgoyē ugariquere jeeri paio mujāā ugaṗjūgoye cūtinucūña. Bairo cajūgoyē mujāā caugaweyoroī, aperā pūame bocāqueya cotenucūñama. Tunu bairoa cūmurī tūnīṗu aperā mujāā mena macāāna cūā use ocore etinucūñama.

²² Bairi mujāārē ñiña: ¿Dopēirā mujāā ya wiirīṗua ugariquere uga, o use ocore eti, mujāā áperiyati, tore bairo ātigamirācūā? Tunu bairoa, ¿dopēirā Dios ya poa macāāna ñubueri majārē na mujāā ñucūbugoetinucūñati? Tunu bairoa aperā, apeye ūnie cacūgoena cūā roro boboooro na majū na tūgoñaō joroque mujāā ātiya. Bairi, ¿ne ūnie pūamerē mujāā ñicuti? “¡Ñujāñuña! Caroaro majū mujāā ātiya,” ¿ñicuti? Tore bairo roro mujāā caātiere ĩñarī, ¿dopēī, “Ñujāñuña,” ñibujiocuti? ¡Tore bairo ñiecū, tame!

La Cena del Señor

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

²³ Mai, yu pūame marī Quetiṗau yure cū caquetibujuricarorea bairo mujāārē atore bairo yu quetibujuwu: Marī Quetiṗau Jesure cū cabusajābuitiri ñamia caāno, cū pūame cū cabuerā mena neñarī cū wātoruṗ pāārē neñupū.

²⁴ Bairo ne yaparo Diore cū jēnirī bero carecomacā pebatori cū cabuerārē na nunirī, atore bairo na ĩñupū: “Atie pan yu rupau niña. Mujāārē yu carīabojaririje macāājē niña. Bairi mujāā cūā cabero atore bairo yu caātajere tūgoñarī pāārē mujāā bato uganucūgarā.”

²⁵ Tunu bairoa āsupu Jesús: Pāārē uga yaparori bero, cū wātoruṗ copa etirica bapare nerī atore bairo na ĩñupū cū cabuerārē, “Atiru macāājē use oco pūame yu rīi niña. Camasārē netōḡu yu riacoagu. Bairo yu carīapee jūgori cawāma wāme camasārē Dios cū caātibojacūrījē niña. Bairi di rāmu ūno mujāā caetiri rāmu cārō use ocore etirā, yu caātajere tūgoñarī mujāā ātinucūgarā,” ĩñupū Jesús.

²⁶ Bairi mujāā pūame Jesucristo cū caātajere tūgoñarī pāārē uga, bairi use oco cūārē mujāā caetinucūrō cānacānia Jesucristo marī cū carīabojariquere masīrī āti ĩñorā mujāā ātinucūña. Tore bairo āticōā ninucūña mai marī Quetiṗau ati yeparu cū caātiparo jūgoye.

Cómo se debe tomar la Cena del Señor

²⁷ Bairi caroaro ása. Ni jīcāū ūcū marī Quetiṗau cū caātatore bairo pāārē uga, o use oco cūārē eti, ātīmīcūā, ñucūbugorique mano cū caāpata, roro ácu ātiyami. Marī Quetiṗau cū rupau mena roro popiye bairi yucupāīṗu cū carīariquere ñucūbugoecure bairo ácu ātiyami. Bairi tore bairo cū caāpata, roro cū caātie wapa paio nīgaro.

²⁸ Bairo cabairo jūgori tocānacāpūna na yeripū catūgoñabeseparā niñama, marī Quetiupau yaye macāājē pan, bairi use oco cāārē na caetiparo jūgoye mai.

²⁹ Bairi mujāā yeripū caroaro tūgoñajūgoyetiena, Jesucristo yaye macāājērē ūga, o eti, mujāā caápara, roro popiye mujāā cabaípee wapare macāārā nucūbugoricaro mano eti, ūga mujāā átinucūgarā.

³⁰ Tie jūgori mujāā mena macāāna capāārā riaye painucūñama. Tunu aperā catutuaena cāā ninucūñama. Tunu bairo tie jūgori aperā jīcāārā mujāā mena macāāna baireyupa. ¿Tiere mujāā masīētīñati?

³¹ Bairi marī majūā marī yeripū marī catūgoñarījē mena roro marī caátinucūrījērē caroaro marī rupaare marī catūgoñabesepycōāta roque, marī Quetiupau pūame marī yaye wapa, roro popiye marī baio joroque áperibujioami.

³² Baiṛna, marī Quetiupau pūame roro popiye marī tāmno joroque cū caápara, caroaro marī caānipeere marī beyoa, tore bairo marī átinucūñami. Bairo marī cū caáto jūgori marī pūame ati ūmārecóo macāāna roro popiye cayasiparā mena roro marī catāmnoetiparore bairo ī, tore bairo marī átinucūñami.

³³ Bairo cabairo, ūy yarā ūy camairā, di rāmū ūno neñapori Jesucristo riagu jūgoye cū caugariquere tūgoñarī mujāā caugari rāmū caāno tocānacāpūpūrea āmeo yuri, jīcārō ūganucūñā.

³⁴ Bairi ni jīcāū ūcū mujāā mena macāācū bātioro majū queyari mujāā caīrōrē bairo cū caboeticōāta, cū ya wīpna cū ūgacōāto ūgariquere. Mai, Dios pūame neñapori mujāā cauganucūrījērē cū canucūbugoetie jūgori roro popiye cū baio joroque cū caáperiparore bairo ī, cū ya wīpna cū ūgacōāto. Baiṛna, apeye ūy caīquetibujūgarijere mujāārē iñan ácuru, caroaro mujāā ūy quetibujū qūēnonemogu.

12

Los dones espirituales

¹ Ūy yarā, Espiritu Santo jūgori marī joyupi Dios tocānacā wāme, caroa wāme marī caátīñimasīpeere. Tie macāājērē mujāā camasīrō ūy boya.

² Merē atiere mujāā masīrā: Mai, Jesucristo yaye quetire catūgousarā mujāā caānīparo jūgoye roro wericarā jūgūēārē caiteocorā majū mujāā animiwū. Cacaapee iñana wericarā ūna cabusuenarē na mujāā iroanucūwū.

³ Bairi atiere mujāā camasīrō ūy boya: Ni jīcāū ūcū, “Jesure roro cū baiáto!” caḅusuetipau niñami, Dios Yeri Espiritu Santo jūgori cabusunucū cū caāmata. Tunu bairo ni jīcāū ūcū, “Jesús ūy Quetiupau jīcāū niñami!” ī masīētīñami Espiritu Santo cū catutuarije jūgori cū yeripū cū cabusueticōāta.

⁴ Bairi Dios yarā capāārā na caānīmiatacūārē, tocānacāpūpūrea ricaati jeto masīrīqūē caroa wāme na caátipeere jonucūñami Espiritu Santo. Bairo capāārārē ricaati jeto caroa wāme na caátipeere cajonucū pūame jīcāū niñami Espiritu Santo.

⁵ Tunu bairoa capee wāmerī camasārē na marī caátiroamasīrījē ninucūñā. Tie bairo marī caátimasīnucūrījē pūame jīcāū marī Quetiupau cū caátirocūrījē niñā.

⁶ Tunu bairoa capee wāmerī cū catutuarijere marī caāti iñopeere marī jonucūñami Dios. Bairo tocānacāpūpūrea ricaati marī jomicāā, Dios jīcāū marī caátipee tocānacā wāmerī marī quetibujūnucūñami.

⁷ Dios pūame cū yarā caāna tocānacāpūpūrea cū Yeri Espiritu Santore jonucūñami, cū jūgori nipetiro aperārē caroaro marī caátīñimasīparore bairo ī.

⁸ Marī jīcāārārē cū, Espiritu Santo jūgori Dios pūame masīrīqūē mena cū yaye quetire marī quetibujū joroque átinucūñami. Tunu bairoa aperārē Espiritu Santo jūgori nocārō camasīpetirārē bairo majū na quetibujū joroque átinucūñami.

⁹ Jīcāārā Espiritu Santo jīcāū jūgori catūgoñatutuarā ninucūñama. Tunu bairoa aperā Espiritu Santo jūgori caroa wāme na caátipee Dios cū cajorijere uparī camasā cariarārē na catiomasīnucūñama.

¹⁰ Aperā jīcāārā Dios yaye macāājē átījēño iñomasīrīqūērē upanucūñama. Aperā Dios na cū caquetibujūrotirijere tūgori bero, caroa quetire quetibujūnetōnucūñama camasārē. Aperārē Dios pūame wātī yaye macāājērē, o Espiritu Santo yaye macāājē quetibujūriquere caroaro na catūgobesecōñamasīpeere na jonucūñami. Aperārē, apeye busūrique catūgomasīā manierē na busūmasīō joroque átinucūñami Dios. Tunu bairoa aperārē tie apeye busūrique caīrījē catūgoa manierē na quetibujū āmewiyo joroque átinucūñami Dios.

¹¹ Tie nipetiri wāme caroa marī caátipeere Espiritu Santo jīcāū jūgori tore bairo capee wāme marī átimasīñā. Cū, Espiritu Santo pūame caroa wāme camasārē na caátipeere cū cajogari majā tocānacāpūpūrea na jonucūñami.

Todos pertenecemos a un solo cuerpo

¹² Merē mujāā masīña marī rupau cabairijere: Marī rupau puame jīcā rupau nimirōcūā, capee wāme cutiricawatiya. Tore bairo Jesucristo ya poa macāāna cūā jīcā rupau bairo caāna marī āniña.

¹³ Tore bairo noo caāna cārō judío majā, judío majā caāmerā, aperā āmua rotiepericarā, o caroarō caānicōārā cūā jīcāū rupau caānīparārē bairo Espīritu Santo jūgori cabautiza ecoricarā majū marī āniña. Tunu bairoa cū ya Espīritu Santo jīcārēā nipetiro cacāgorā marī āniña.

¹⁴ Mai, marī rupau puame jīcā rupau nimirācūā, capee wāme cutiricawatiya.

¹⁵ Bairi icōñarī mujāā yu quetibujapa: Marī ruo, cabusumasīrī ruo caāmata, atore bairo ĩbujoro: “Yu, wāmo mee ānirī, rupau macāā ruo mee yu āniña,” ĩ busubujoro. Bairo cañri ruo ānirī rupau macāā ruo ānīñacoa baietibujoro.

¹⁶ Tunu bairoa marī āmorō cabusumasīrī āmorō caāmata, atore bairo ĩbujoro: “Yu, caapee mee ānirī rupau macā āmorē mee yu āniña,” ĩ busubujoro. Bairo cañri āmorō ānirī rupau macāā āmorō ānīñacoa baietibujoro.

¹⁷ Bairi tunu marī rupau petiro capea jeto caāmata, ĩdope bairo marī tūgomāsībujocutī? Tunu bairoa marī rupau petiro, āmo ope jeto caāmata, ĩdope bairo apeye ũnie cajúsurijere marī wñimasībujocutī?

¹⁸ Bairo cabairoi, Dios puame marī rupau qūēnojūgo, ti rupau macāājē nipetirije mena marī caátimasīpee, cū cabororea bairo jīcārō tūni marī qūēnoñupī.

¹⁹ Bairi marī rupau macāātō jīcārō ũno jetore bairo marī rupau caāmata, rupau ānījīāti petietibujoro.

²⁰ Bairo marī rupau macāājē caátimasīrījē capee cawāme cutiricawatimiatacūārē, caria-pera marī rupau puame jīcā rupau āno baiya.

²¹ Bairo jīcā rupau caāno jūgori caapea puame cabusurica caāmata, wāmorē atore bairo ĩ masīētībujoro: “Mu yu boetiya,” ĩ masīētō. Tunu bairoa marī ruo puame ruopore: “Mujāā yu boetiya,” ĩ masīētō.

²² Bairo puame marī bainucūña: Marī rupau macāājē caátituaetiēre bairo marī caññanucūrījē puamerē netōjāñurō marī bomāsīnucūña.

²³ Bairi tunu marī rupau macāājē cabūgoro macāājērē bairo marī caññanucūrījē puamerē netōjāñurō caroarō majūgori marī cūgonucūña. Tunu bairo marī rupau macāājē bauro caāmerīē puamerē caroarō marī jutii jāñatonucūña.

²⁴ Tore bairo ātimirācūā, bauro caānie marī rupau macāājē puamerē marī jutii jāñatoetinucūña. Dios puame jīcārō tūni caroarō āticūñupī marī rupau macāājērē. Bairi marī rupau macāājē, cabūgoro macāājē marī camājūgoetiē puame caroarō to caānimasīpeere boypu Dios.

²⁵ Marī rupau jīcā rupau caāno jūgori nipetiro marī rupau macāājē mena jīcārō tūni marī capaamasīparore bairo ĩ, ricaati wāmerī jeto marī rupau macāājērē cūñupī Dios.

²⁶ Bairi jīcārō ũno marī rupau macāātō cariaye tuata, caroarō jīcārō tūni marī ānimasīētīña, apeye marī rupau macāājē carūsarije menarē. O tunu bairoa jīcārō ũno marī rupau macāātō cariaye tuatore caātījēno ĩñoparārē na cūñupī. O aperā cariarārē cacatiōri majā cūārē na cūñupī. Aperā camasārē caroarō cajuāti majā cūārē na cūñupī. O aperā ĩbueri majā quetiuparā caānīparā, o aperā apeye busurique catūgomāsīā manierē cabusumasīparā cūārē na cūñupī Dios.

²⁷ Baipua, atore bairo mujāārē ĩ quetibuju masīōgu ñiña: Mujāā nipetiro Jesucristo yarā, cū rupau bairo caāna majū mujāā āniña. Bairo cū rupau bairo caāna ānirī mujāā tocānacāupua cū rupau macāājē tocānacā wāme caāniricawatirorea bairo caāna majū mujāā āniña.

²⁸ Bairi Dios puame atore bairo cū ya poa macāāna ĩbueri majā menarē na cūñupī: Caānijūgoro, cū caquetibujurotījorā apōstolea majārē na cūñupī. Na berore profeta majārē na cūñupī. Na, profeta majā berore jūgoñubueri majārē na cūñupī Dios. Na berore aperā cū yaye macāājē caroare caātījēno ĩñoparārē na cūñupī. O aperā cariarārē cacatiōri majā cūārē na cūñupī. Aperā camasārē caroarō cajuāti majā cūārē na cūñupī. O aperā ĩbueri majā quetiuparā caānīparā, o aperā apeye busurique catūgomāsīā manierē cabusumasīparā cūārē na cūñupī Dios.

²⁹ Bairāpua, tocānacāupua apōstolea majā ānimasīētīñama. Tunu tocānacāupua profeta majā āmerīnucūñama. Tunu bairoa tocānacāupua cajúgoñubueri majā ānimasīētīñama. Tunu tocānacāupua Dios yaye macāājē caroare caātījēno ĩñomasīrā āmerīnucūña.

³⁰ Tunu bairoa tocānacāupua Dios cū catutuarijere upari, cariarārē na cātiomasīētīnucūñama. Tunu bairoa apeyera nipetiro camasā apeye busuriquere busuetīnucūñama. Tunu apeyera jīcārā jeto apeye busurique macāājērē tūgomāsīrī bero cañrījērē camasārē na quetibuju āmewiyomasīōnucūñama.

³¹ Bairi mujāā puame caroa wāme mujāā caātiēpeere Espīritu Santo cū cajogarije macāājē netōjāñurō caroarō juātīmasīrīqūērē bootūgoñarī caroarō ātiña.

El amor

Mai, yu puame mujããrê netôjãñurô caroaro mujãã caátimasipeere mujãã yu quetibujunemogu:

13

¹ Yu puame aperã camasã busuriquere, o ángelea majã busurique cããrê Dios yu cã cajorije jãgori cabusumasã majũ nimicũã, camasãrê camaiecũ yu caãmata, dope bairo caãpei majũ yu ãniña. Apõã tii ùnorê roro capaaratowãcõãrê bairo caãtiãcũ yu ãnibujiou.

² Tunu bairoa Dios yu cã caquetibujurijere camasãrê caquetibujunetõmasã yu ãnibujiou. O tunu bairoa nipetiro Dios cã caãtipee camasã na camasãtãrê cããrê camasãpeyou yu ãnibujiou. O apeyera tunu tocãnacã wãme ñe rusaricaró mano caroaro camasãpeti majũ yu ãnibujiou. Bairo caãcũ nimicũã, camasãrê camaiecũ yu caãmata, dope bairo caãpei majũ yu ãniña. Tunu bairoa nocãrõ netõdõrõ tãgoñatutuariquere cacãgou ãnirã ùtãũ ùnorê aperopu caãrotimasã majũ nimicũã, peeto ùno camasãrê yu camaieticõãta, cabãgoro macããcũrê bairo majũ yu ãniña.

³ Tunu bairoa nipetiro yu cacãgorijere cabopacãrãrê na yu batopeyocõãbujiou. Bairo na batomicũã, narê caãñamaiecũrê bairo yu catãgoñaata, bairo áticũũ yu átibujiou. O aperãrê maietimicũã, narê yu cariajojaata, wapa mano cabãgoroa riaũ yu baibujiou.

⁴ Mai, bairi ãmeo mairĩquẽ puame atore bairo ãnajẽ cutaje niña: Roro aperã marĩ na caãtimitacããrê, na caãrĩjẽrê, o na caãtiere marĩ nucãcõãmasiña. Tunu bairoa camasã mena caroaro átiãnajẽ niña. Tunu aperã na cacãgorije cããrê narê marĩ camaiata, marĩ ñãugomasãtãrẽniña. Tunu aperã netõjãñurõ, marĩ majũã tãgoñarã aperãrê baibotiori marĩ caãmata, camasãrê camaiena marĩ ãniña.

⁵ Camasãrê caãñamai puame camasãrê roro boborije ï busuetinucũñami. Tunu bairoa jãcãũã apeye ùnierê cabotãgoñaurê bairo baietinucũñami. ãmeo mairĩquẽ puame ãmeo asiariquere mee niña. Tunu bairoa ãmeo mairĩquẽ puame yoaro marĩrê roro caãtaca mena asiãnajẽ mee niña.

⁶ Bairi aperã camasã carorije macããjẽrê na caãto ñnarã useani tãgoñatutinucũñama camasã caãmeomaimasãrã puame. Caroaro cariape na caãtiãnie puamerê ññajesori tãgoña useaninucũñama.

⁷ Bairi ni jãcãũ ùcũ camasãrê camaimasã cã caãmata, nipetiro popiye baimicũã, caroaro tãgoñanetõrã, caroaro maimasãcõã ninucũñami. Tunu bairoa aperã roro na caãtimitacããrê, narê ñnamairã na cãã caroaro na caãnipeere masãrã na mena cariape tãgoñatutuacõãñami. "Caberopu caroaro átigarãma," na ï tãgoñarã na maicõã ninucũñami. Bairo caroaro na caãnipeere bori, cã cãã caroaro jãcãrõ tãni tie nipetiri wãme Dios cã cajorijere átiãninucũñami.

⁸ Bairi ãmeo mairĩquẽ ði rãmu ùno capetietipee majũ niña. Jãcã rãmu caãno camasã ape rãmu cabaiepeere caquetibujumirĩcãrã quetibuju jãnacõagarãma. Tunu bairoa apeye busurique cããrê busãñanacoagarãma. Dios yaye quetire camasã na cabuenucũrĩjẽ cãã cabero manigaro, merê jãcãrõ tãni nipetiro marĩ camasãpetiro jãgori yua.

⁹ ãme ati yũteare Dios yaye macããjẽrê marĩ masãpeyoetiya. Torena, cã yaye queti cããrê jãcãrõ tãni marĩ quetibuju peyomasãtãrẽniña. Marĩ camasãpeyojãtãpe marĩ rusamajũcõãña mai.

¹⁰ Bairi ãme ati yũtea caãno peeto masãrã marĩ caquetibujũãninucũmirĩjẽ peticoagaro, Jesucristo tunu etari nipetiro jãcãrõ tãni caãnierê marĩ cã camasãõrã rãmu caãno yua.

¹¹ Ìcõñarã mujãã yu quetibujupa: Mai, yu puame cawĩmauca ãcũpã, cawĩmau ya wãme busu, tãgoña, o tãgoña besemasã yu baãñinucũwũ. Bairo cabairicu nimicũã, ãmerê cabucu niãcã, nipetiro cawĩmau yu caãnajẽ cutajere yu cãpeyocõãwũ.

¹² Torea bairo ãmerê mai Dios yaye macããjẽ nipetirijere marĩ masãpeyoetiya. Ëñoorõ caroaro cabauetopu ñnarãrê bairo caroaro marĩ masãpeyoetiya mai. Bairo ãmerê baimirãcãã, jãcã rãmu caãno nipetiro, caãnorê bairo jãcãrõ tãni cariape marĩ ññamasãpeyocõãgarã. Mai, ati rãmu caãno nipetirore marĩ masãpeyoetiya. Ape rãmu caãno roque Dios marĩ yerire jãcãrõ tãni cã camasãpeyoreea bairo marĩ cãã tocãnacã wãme Dios yaye macããjẽrê marĩ masãpeyocõãgarã jãcãrõ tãni yua.

¹³ Bairopua, itia wãme niña tocãnacã rãmua caãnicõãninucũpee: Jesucristo mena tãgoñatutuarique, bairi Dios marĩ cã cajopeere marĩ cacoteãninucũrĩjẽ, bairi marĩ caãmeomairĩjẽ cãã yua. Bairo itia wãme caãnimajũrĩjẽ caãnimiatacããrê, jãcã wãmea niña netõjãñurõ caãnimajũrĩjẽ: ãmeo mairĩquẽ jeto.

14*El hablar en lenguas*

¹ Bairi mujãã puame tocãnacã rãmua ãmeo maicõã ninucũña. Bairo caroaro caãmeomaimasãrã ãnirã yua, caroa wãme mujãã caãtipee Espiritu Santo jãgori Dios cã cajorijere caroa wãmerê bootãgoñarã butioro Diore cã jẽniña. Ati wãmerê Diore mujãã

cajēniata roque, ñumajücōãña: Dios mujãã cū caquetibujurijere tãgori bero, Dios yaye quetire camasãrē mujãã caquetibujunetõpeere mujãã cajēniata roque, ñuña.

² Mai, ni jïcãũ ùcũ apeye busuriquere cabusumasĩnucũũ puame, camasã mena busu mee, Dios mena jeto busu átĩnucũñami. Bairi ni jïcãũ ùcũ camasõcũ apeye busurique mena cū cabusurijere tũgomasĩtĩnucũñami. Espĩritu Santo cū camasĩõrõ jũgori tore bairo busunucũñami. Bairi ni ùcũ tie busurique mena cū caĩgarijere tũgomasĩtĩñami.

³ Apei Dios yaye macããjērē tũgori bero, camasã ñubueri majãrē caquetibujunetõnucũũ roque, na yeripũ cariape na tũgõsao joroque átĩmasĩnucũñami. Tunu bairo caroaro na tũgõsanemo joroque jïcãrõ tãni na juátĩnemomasĩnucũñami.

⁴ Apeye busuriquere cabusumasĩnucũũ puame cū majũ yeri mena Diore nemojãñurõ cū masĩõ joroque açu átĩyami. Apei, Dios yaye macããjērē tũgori bero, camasãrē caquetibujunetõnucũũ puame roque nemojãñurõ Diore na masĩõ na átĩmasĩnucũñami Dios yarã ñubueri majãrē.

⁵ Baiũa, yũ puame mujãã nipetiro apeye busuriquere mujãã cabusuro bomicãã, netõjãñurõ Dios yaye macããjērē tũgori bero, camasãrē caquetibujunetõrã ùna mujãã caãnie roquere yũ bojããña. Apeye busuriquere busumasĩrĩquẽ netõjãñurõ ñuña Dios yaye quetire caquetibujunetõũ añajē puame roque. Bairopua, ñunetõbujoro, apeye busurique caĩquetibujurijere tũgoãmewiyori bero, ñubueri majãrē na yeripũ caroaro na tũgõsanemo joroque marĩ caátĩmasiata.

⁶ Bairi yũ yarã, apeye busurique mujãã catũgoetie mena busumasĩrĩ mujãã tũpũ yũ caquetibujunẽsẽãta, dope bairo mujããrē yũ áperibujioũ. Dios jããrē cū caquetibujurotirijere mujãã catũgorije mena busuri mujããrē yũ caquetibujuaata roque, ñujãñuña. Tunu bairo cariape macããjē jãã camasĩrĩjērē yũ caquetibujuaata, ñujãñuña. Tunu bairoa Dios yaye macããjē quetire tũgori bero mujããrē yũ caquetibujunetõrĩjē, o caroaro mujãã caátĩnipeere yũ caquetibujunucũrĩjē roque, ñumajücõãña.

⁷ Tunu apeyera merē mujãã masĩña basurique macããjē cabairijere: Tõrõã, o paricarõ arpa ùno ricaati wãme jeto cabusurique cũgoeticõãta, tie wãmerē marĩ wãmeti masĩtĩbujiorã.

⁸ Tunu bairoa camasã na wapanarē na capajããrãtĩpaure, putiricarõ trompetare cū caputimiatacũãrē, baujaro wãmecuto cabusueticõãta, ni jïcãũ ùcũ cū wapanarē pajĩãũ ámasĩtĩcũmi.

⁹ Torea bairo baiya, mujããrē apeye busurique mena mujãã caãmeoquetibujuaata. Mujãã cabusurije mujãã catũgomasĩrĩjē mena mujãã caãmeoquetibujuaata roque, nipetirije mujãã caĩrĩjērē caroaro mujãã tũgopeyo masĩcõãña. ¡Tore bairo mujãã catũgorije busurique mena mujããrē na caquetibujueticõãta, cabũgoro busurecõãrã átĩbujiorãma!

¹⁰ Merē marĩ masĩña. Ati umũrecõore capããrã ñiñama masapoari ricaati wãme jeto cabusunucũrã. Bairo capee busurique caãniatacũãrē, tocãnacã wãme busurique tiere cabusurã tũgomasĩrĩquẽ ñiña.

¹¹ Bairo jïcãũ cū ya poa macããjē busurique mena yure cū cabusuro, yũ catũgomasĩtĩcõãta, yũ puamerē apeye busuri majã ya poa macããcãrē bairo ñiñami. Tunu bairoa yure cabusũ ùcũ puame, yũ cabusurijere cū catũgomasĩtĩcõãta, cū cããrē apeye busuri majã ya poa macããcãrē bairo cū ñiñabujioũ.

¹² Mujãã puame roque caroa wãme mujãã caátĩpee Espĩritu Santo cū cajogarije macããjērē butiorõ cajēninucũrã mujãã ãniña. Bairo caãna ãnirĩ marĩ yarã Diore caĩroari poa macããnarē cajuátĩnemopee ùnie puame roquere netõõrõ bootũgoñanucũña, marĩ Quetiupau mena na catũgoñatutuanemoparore bairo ĩrã.

¹³ Yũ caĩquetibujurore bairo cabairo jũgori ni jïcãũ apeye busuriquere cabusumasĩnucũũ cū caãmata, tie cū cabusurijere cū catũgoãmewiyomasĩpee cũãrē cū jēniãto Diore.

¹⁴ Ni ùcũ Diore jēni, apeye busurique mena cū cajēniata, cū yeripũ Espĩritu Santo cū caãno jũgori jēni átĩyami. Bairo cũ, Espĩritu Santo mena jēnomicũã, cū cajēnirĩjē caĩrĩjērē tũgomasĩtĩñami cū majũ rupau puame.

¹⁵ Bairi, ¿dope bairo cū átĩjēnibujioctĩ? Bairo puame cū áparo: Espĩritu Santo cū catu-tuarije mena apeye busuriquei jēnomicũã, cū cajēnirĩjē cũãrē tũgoãmewiyomasĩrĩ cū jēniãto. Tunu Espĩritu Santo cū catuuarije mena apeye busuriquei basamicũã, cū cabasarije cũãrē tũgoãmewiyomasĩrĩ Diore cū basapeoãto.

¹⁶ Bairo Espĩritu Santo mena jeto Diore cū cajēnibasapeoata, ni ùcũ apei tũgomasĩtĩcũmi, tiere catũgojeyatĩnucũũ ãnirĩ. Bairo catũgoecũ ãnirĩ cũ cãã Diore mujãã cabasapeo-ro, mujãã jubasapeo nemomasĩtĩcũmi. Tunu bairoa, “Dios, jãã mena mu ñujãñuña,” ĩ jēnimasĩtĩcũmi, mujãã cajēnirĩjērē cū catũgoeticõãta.

¹⁷ Diore mujãã cabasapeorije cañumajücõãmiatacũãrē, aperã catũgorã puamerē nemo-jãñurõ na yeripũ Diore na tũgõsao joroque mujãã átĩmasĩtĩña, tore bairo apeye busurique mena jeto Diore mujãã cabasapeoata yua.

¹⁸ Yu puame apeye busuriquere mujãã netõjãñurõ yu busumasĩña. Bairo cabusumasĩ ãnĩrĩ batũro Diore, “Yu mena mu ñujãñũña,” cũ ñi basapeonucũña.

¹⁹ Bairo busumasĩmicũã, ñubueri majãrẽ quetibũju ãcũ puame, jĩcã wãmo cãnacã risero ñnoa yu quetibũjuganucũña, caroaro na catũgomasĩparore bairo ĩ. Capee risero puga wãmo petiro cãnacã mil cãrõ majũ apeye busuriquere yu cabusuata, yu caĩrĩjẽrẽ tũgopeyomasĩetĩbujiorãma.

²⁰ Torena, yu yarã, cawĩmarã na catũgomasĩjĩãtiettore bairo baieticõãña. Cabũtoa tũgoñarĩcãrõrẽ bairo tũgoñarĩqũẽ cutiri caroaro tũgomasĩpeyocõãña yu caquetibũjurijere. Carorijere cawĩmarã na catũgousamasĩetõrẽã bairo mujãã cãã carorije macããjẽ puame roquere apercõãña.

²¹ Mai, Dios cũ caroticũrĩqũẽrẽ na cawoaturica tutipũ cũãrẽ atore bairo ĩ, quetibũju woatuyupa: “‘Ape yepaa macããnarẽ yu puame na yu quetibũju rotijogu apeye busurique mena yu ya poa macããna camasãrẽ. Bairo aperã jũgori yu caquetibũjumiatacũãrẽ, tie apeye busuriquere catũgoena ãnĩrĩ nemojãñurõ yu yaye quetire tũgousaetigarãma,’ ĩñupĩ marĩ Quetiupau,” ĩ woatuyupa.

²² Bairi apeye busurique puame, aperã Diore camasĩenarẽ na yeripũ cũ na tũgoñamasacatio joroque átajere bairo ãno baiya. Merẽ Diore camasĩrĩcãrãrẽ nemojãñurõ Dios mena na tũgoñanemo joroque átajere bairo mee ñiña. Bairo cabaimiatacũãrẽ, Dios yaye macããjẽrẽ tũgori bero camasãrẽ quetibũju netõrĩqũẽ puame roque, ñubueri majãrẽ nemojãñurõ Diore na masĩnemo joroque átajere bairo ãno baiya. Diore camasĩgaena puamerẽ tore bairo átimasĩã maa marĩ caquetibũjurije ñnie mena.

²³ Bairi ni ùcũ Diore camasĩcũ ñubueri majã ñubuerica wĩipũ neñaporĩ nipetiro apeye busurique jeto na cabusuata, na caĩrĩjẽrẽ tũgomasĩcũmĩ. O bairo catũgouetaũ ùcũ cũã cũ caãmata, tiere tũgori, “Camecũãrẽ bairo busuyama,” ĩ tũgoñabujioumi.

²⁴ Nipetiro mujãã Dios cũ caquetibũjuritirijere cũ yaye quetire camasãrẽ na mujãã caquetibũjunetõata roque, ni ùcũ Diore camasĩcũ, o bairo catũgouetaũ ùcũ cũã, mujãã caĩrĩjẽrẽ caroaro tũgopeobujioumi. Bairo mujãã caquetibũjurijere tũgori yua, roro cũ caátinucũrĩjẽrẽ tũgoñarĩ, cũ majũ yeripũ caroa wãme átajere tũgoña besejũgogumi, Diore camasĩcũ puame yua.

²⁵ Bairo mujãã caquetibũjurijere tũgori bero yua, nocãrõ roro majũ cũ caátinucũrĩjẽrẽ jãnarĩ caroa puamerẽ átijũgogumi. Bairo átiri yua, cũ rupopatuuri mena etanumurĩ Diore cũ basapeogumi. Mujãã cũãrẽ, “Dios yarã ñiñama. Bairi cũ yaye macããjẽrẽ cariape quetibũjarã átiyama,” ĩ tũgoñamasĩgumi cũ yeripũ yua.

Hãganlo todo decentemente y con orden

²⁶ Yu yarã, atore bairo mujããrẽ ĩgu ñiña: Mujãã cañbueneñanucũrĩpaure, jĩcããrã salmos basarique mena Diore na basapeoãto. Aperã Dios yaye quetire na quetibũjuãto camasãrẽ. O aperã Dios cũ camasĩõrõ jũgori na camasĩrĩjẽ cũãrẽ na quetibũjunetõãto cañubueri majãrẽ. Tunu bairoa aperã cũã apeye busuriquere na busuãto. O aperãrẽ tie apeye busuriquere tũgoãmewiyori, tie caĩgarijere na quetibũjuãto Espĩritu Santo jũgori. Bairo tie nipetirije tocãnacãũpua mujãã caátĩãninucũrĩjẽ puame mujãã yeripũ Dios yaye quetire nemojãñurõ tocãnacã rũmua mujãã masĩnemo joroque to caãto ñiña.

²⁷ Bairi apeye busuriquere cabusumasĩrã na caãmata, pũgarã, o itiarã cãrõã na busũnucũãto mujãã caneñarõpũre. Tunu bairoa jĩcãũ bero jeto ãmeo wasoari na busuãto tie apeye busuriquere. Bairo apeye busurique mena na cabusuro bero, jĩcãũ ùcũ tie caĩgarijere cũ quetibũju masĩõãto to caãna ñubueri majãrẽ.

²⁸ Bairo jĩcããrã apeye busuriquere na cabusumasĩmiatacũãrẽ, jĩcãũ ùcũ tie caĩgarijere caquetibũjũãmewiyomasĩ cũ camanicõãta, apeye busuriquere cabusurã nipetiro na caneñarõpũ na busueticõãto. Na majũ riape, na yeri mena tũgoñarĩ Dios cũ caĩñajoropũ na busuãto tie apeye busuriquere.

²⁹ Tunu tore bairo aperã Dios na cũ caquetibũjuritirijere camasãrẽ caquetibũjunetõnucũrã cãã pũgarã, o itiarã cãrõã na quetibũjuãto. Aperã na mena macããna narẽ bairo caquetibũjumasĩrã na caãmata, caroaro nucũbugoriquere mena na tũgobeseãto na caquetibũjurijere, “¿Cariape na ĩñati?” ĩrã.

³⁰ Bairo cabaimiatacũãrẽ, tipau caãno Dios puame apei cũ bapa catũgoruire Espĩritu Santo jũgori cũ cũ caquetibũjurotiata, caquetibũju jũgomiataca puame cũ quetibũju jãnacõãto. Bairo cũ cajãnarõ, cũ puame Dios cũ cũ caquetibũjurotiatajere quetibũju masĩgumi to catũgori majãrẽ yua.

³¹ Tore bairo na caátimasĩãta, tocãnacãũpua jĩcãũ bero ãmeo wasoari jeto Dios na cũ caquetibũjuritirijere na quetibũjugarãma camasã cañubueri majãrẽ. Bairo na caátimasĩrõ yua, na, catũgori majã puame nemojãñurõ Dios yayere masĩjũgogarãma. Tunu bairoa yeri ñajãrĩqũẽ mena tũgobasagarãma na caquetibũjurijere.

³² Bairi ni ūcā Dios yaye macāājērē camasārē caquetibujunetōnucūū apei puame, aperā cū baparā na caquetibujuro ūno, caroaro tūgoñatutuarique mena caññacotepau niñami. Bairo cū caāpata, caroaro cū caā quetibuju masīgumi, cārē quetibujuricarō caetaro ññarī yua.

³³ Mai, Dios puame roro mawijioro, o nūcūbugorique mano marī caātie ūnierē ññajesoetinucūñami. Caroaro yerijōrō jīcārō tūni átīñajē puamerē ññajesonucūñami.

Dios ya poa macāana na caātiāninucūrōrē bairo āna, atore bairo mujāā caāto ññuñā:

³⁴ Carōmia mujāā caññubuenañarīpaure neñarā busuena na tūgoāto mujāā caquetibujurijere. Na busurotieticōāña mujāā caneñarōpure nipetiro na catūgorore. Na manapūā na cabairotirore bairo jīcārō tūni na mena na tūgocōāmarō. Tore bairo carōmia na cabaiñnipeere roticūñupī Dios cū ya tutipū cūārē.

³⁵ Bairi carōmia puame jīcā wāme ūno na camasīnemogaata, na manapūārē na na jēniñāāto na wiipū etarā na cajēniñagarijere. Carōmio ūcō neñarī ññubuericaropū petiro na catūgoro cō cajēniñāata, jesoetiya.

³⁶ Bairi merē atiere camasīparā mujāā āniña: Mujāā mee Dios yaye quetire mujāā masijūgoyupa. Tunu bairoa mujāā jeto mee tie Dios yaye quetire mujāā tūgousajūgoyupa.

³⁷ Bairo cabairo jūgori ni jīcā ūcā, “Dios cū caquetibujurotijoju yu āniña,” caī, o “Espiritu Santo cū camasīōrījē jūgori carīape caññabesemasī yu āniña,” caī cūā cū caāmata, “Marī Quetiupau cū carotirijere quetibuju átīyami Pablo,” ī tūgoñamasīcōāñami.

³⁸ Bairo yu caquetibujurijore cū catūgogaeticōāta, ññubueri majā puame cū cūārē nemojāñurō cū na ĩroaeticōāto.

³⁹ Bairo cabairo jūgori yu yarā, yu camairā, mujāā puame Dios yaye quetire quetibujumasīriqūērē netōjāñurō Diore cū jēniña. Tunu bairoa apeye busuriquere cabusarā cūārē na busujāna rotieticōāña.

⁴⁰ Bairāpuā, tocānacā wāmerē āna, caroaro nūcūbugorique mena jīcārō tūni qūēñorīcārōrē bairo átīnutu ánāja.

15

La resurrección de Cristo

¹ Bairi āmerē yu yarā, Dios yaye queti camasārē cū canetōōrīqūē, mujāārē yu caquetibujuriquere mujāā yu quetibujunemopa mai. Tie mujāārē yu caquetibujuriquere tūgori bero, tie quetire mujāā tūgousajūgowu. Tie quetire āmerē caroaro mujāā tūgousacōā ninucūña.

² Tunu bairoa tie Dios yaye quetire tūgousari bero, mujāā cūā Dios cū canetōōrīcārā majū mujāā āniña, tie caīrōrē bairo jīcārō tūni mujāā caāticōāmata yua. Tore bairo jīcārō tūni tie queti caīrōrē bairo mujāā caātiāmerīcōāta, cabūgoroa caāñijūgoripaure tie quetire mujāā tūgousabujoricarā.

³ Caāñijūgoro mai, yu puame Jesucristo yu cū caquetibujuriquere mujāā yu quetibuju masīō jūgowu. “Jesucristo puame marī carorije wapare netōōgu, marī riabojayupi,” mujāā ñi quetibujuwu. Atore bairo ñña profeta majā na cawoatujūgoyeticūrīqūē cūā Dios ya tutipure:

⁴ Cū rupaurī ānajērē yaroca na caāto, itia rūmu bero carīacoatacū nimicūā, caticosupi. Torea bairo ñña Dios ya tutipū cūārē.

⁵ Bairo catiri bero, Pedrōre cū buiaeta jūgoyupi Jesús. Cabero cū cabuerā pūga wāmo peti rūpore pūga pēñirō cānacā cūānarē na buiaetayupi.

⁶ Cabero aperā capāārā marī yarā quinientos netōōrō majūrē na buia ññoñupī Jesús. Na, Jesús cū cabuia ññoñicārā nipetiro jāññurīpuā caticōāñama mai. Bairāpuā, na mena macāāna jīcārā bairecōāsūpa.

⁷ To bero Santiagore cū buiaeta ññoñupī Jesús. Cabero nipetiro cū caquetibujurotitoricarā apóstolea majārē na buia ññoñupī Jesús.

⁸ To bero caāñitusaro majū yu cūārē yu buiaeta ññowī Jesús. Bairo catusaropū cū cabuia ññoñicā āñirī jīcā cawīmau cū cabuiapa rūmu canetōōrō beropū cabuiaricū bairo caberopū Jesure catūgousaricū yu āniña.

⁹ Bairi yu puame aperā apóstolea majā roca macāācū majūrē bairo yu tuaya. Tunu bairoa apóstol nimicūā, apóstol mee, cabūgoro macāācūrē bairo yu tuaya, roro popiye na baio joroque Dios ya poa macāānarē yu caātaje jūgori.

¹⁰ Bairo roro caātacū yu caāñimiatacūārē, Dios puame ññamairī, Jesús cū carotire bairo majū yu cūwī. Bairo yu cū caññamairīqūē puame cabūgoro mee āñupā. Bairi, bairo puame yu átīnucūña: Aperā apóstolea majā netōjāñurō Dios yaye yu cū carotiriquere yu paanucūña. Bairuā, yu majū mee tore bairo yu átīnucūña. Dios puame roque nocārō yure caññamai āñirī butioro yu juátīnucūñami.

¹¹ Baiɾua, “Yu ɾuame na netōrō yu quetibujaya, o na ɾuame yu netōrō butioro quetibujarāma,” ñi masiētīña. Tie caānimajūrjē mee niña. “Jāā caquetibujrjje, Dios yaye queti jīcā wāmerēā mujāā tūgousajūgoyupa,” mujāā ñi masiēcōāña. Tie roque caānimajūrjē niña.

La resurrección de los muertos

¹² Mai, jāā ɾuame, “Jesucristo cariacoatacu nimicāā, catitunucoasupi,” mujāārē jāā ī quetibujwɾu. Bairo jāā caiquetibujurijere cariape mujāā tūgousajūgowu. Bairo jāā caiquetibujurijere cariape tūgomirācūā, ¿dopēirā jīcāārā mujāā mena macāāna ɾuame, “Cariaricā nemo catitunu masiētīñama,” na ī busanucūñati?

¹³ Bairo cariaricā na cacatitunumasīētīcōāta, toroque Jesucristo cūā na capajīārocaricaro bero catitunuetacumi.

¹⁴ Bairo Jesucristo cū cacatitunuetimiatacūārē, tie quetire jāā caquetibujunucūrjē cūā wapa mano. Tunu bairo jāā caquetibujero bero, cū mena mujāā catūgoñatutuarije cūā cawapa manierē bairo tuabujorā.

¹⁵ Tore bairo cabaiata, jāā tie quetire caquetibujuri majā ɾuame cabūgoro macāājērē Dios cū caquetibujerotijorārē bairo jāā tuabujorā. Caiṭorārē bairo, “Dios ɾuame Cristore cū catiōyupi,” jāā ī quetibujubujorā. Cariape cariaricā na cacatitununemoeticōāta, Dios cū catioetibujoricumi Jesucristo cūārē.

¹⁶ Bairo cariaricā na cacatitunumasīētīcōāta, toroque Jesucristo cūā na capajīārocaricaro bero catitunuetacumi.

¹⁷ Bairo Cristo cū cacatitunueticōāta, cū mena mujāā catūgoñatutuarije wapa manijūcōāña. Mai, rorije caātipairā, carorije cawapacūnarē bairo mujāā tuacōāña.

¹⁸ Tore bairo mujāā cūā mujāā cabaiata, aperā Cristore tūgousari cariaricā cūā canetōecoena, cayasirā majūrē bairo tuayama.

¹⁹ Jesucristo mena marī caānajē cutie ati yeparu marī caāno ūno jeto to cañuata, aperā netōrō cabopacarā majū marī tuabujorā.

²⁰ Cariape majū niña: Cristo cariacoatacu cū caānimiatacūārē, tunu cū cacatitununemo joroque ásupi Dios. Cū, Cristo ɾuame caānijūgou, Dios macū cariacoamirīcū nimicāā, cacaticōājūgoricu majū niñami.

²¹ Mai, jīcāū caūmu jūgori ati yeparu marī cariyasipee etajūgoyupa. Torea bairo jīcāū caūmu jūgori cariacoatana nimirācūā, tunu marī cacatipee cūā ānijūgoyupa ati yeparu.

²² Bairo Adán rorije cū caātaje jūgori nipetiro cariaparā jeto marī āniña. Torea bairo tunu Cristo jūgori nipetiro cūrē catūgousarā yeri capetietiere cacāgoparā majū marī āniña.

²³ Bairārɾua, cōñarīcārōrē bairo tocānacāɾɾua marī catinemogarā tunu. Bairi Jesucristo merē cariacoatacu nimicāā, catijūgoyupi. Cabero Cristo yarā cūā ati yeparu nemo cū catunuetari rāmu caāno nipetiro marī catipeticoagarā.

²⁴ Bairo marī cabairo bero yua, ati yepa capetipa rāmu etagarō. Ti rāmu caāno Cristo ɾuame quetiuparā ati yepa macāāna carotimasīrā, aperā cabauena catutuarā cū wapana cūārē na netōnucāpeticōāgumi. Bairo na netōnucāpetiri bero, cū carotimasīrāɾuare cū pacu Diore cū jogumi yua.

²⁵ Mai, Cristo ɾuame cū pacuare cū cajoparo jūgoye cū carotiri yutea caāno cū wapanarē bairo caāna cū pesua nipetirore na netōnucāpeticōāgumi.

²⁶ Catusaripau majū marī pesuare bairo caānie riarique cūārē netōnucācōāgumi Cristo. Bairi baiyasirique manigarō yua.

²⁷ Dios ɾuame cū macū Cristo nipetiro caānierē cū rotimasīō joroque cū ásupi. Baiɾua, cū pacu Diore cū rotimasīētīñami Cristo. Cū pacu ɾuame roque cū macū Cristo nipetirore cū rotimasīō joroque cū caāto jūgori, cū rotimasīētīñami cū pacuare.

²⁸ Cristo nipetiro cū wapana cū pesuare cū canetōnucārō bero majū, cū pacu Dios mena, Dios cū carotimasīrōrē bairo ɾugarārɾua átijūgogarāma. Bairo cū pacu Dios cū caāto, cū macū Cristo cūā cū carotirore bairo átijūgogumi yua. Cū, Dios ɾuame roque nipetirore carotimasījūgoricu ānirī nipetiro majūrē rotimasīgumi.

²⁹ Apeyera tunu, “Cariaricā tunu catienama,” ī tūgoñamirācūā, ¿dopēirā aperā ɾuame cariaricā ānana yaye rotie caānipeere na bautiza rotibojanucūñati? Cariaricā na cacatinemoeticōāta, dopēirā cabūgoro na jūgori bautiza rotimasīā mano.

³⁰ Toroque, ¿dopēirā jāā ɾuame tocānacā rāmu cauwioro watoapu ānarē bairo jāā uwi tūgoña āninucūñati?

³¹ Bairi yu yarā, yu ɾuame tocānacā rāmu riariquere yu uwitūgoña āninucūña, yure aperā na caññatero jūgori. Marī Quetiupau Jesucristore mujāā cūā mujāā catūgousarijere ñnarī caroaro cariape nocārō yu catūgoñauseanirōrēā bairo cariape niña yu capoye petirije cūā yua.

³² Bũtioro popiye yu tãmuonucũña Efeso macããna, macãñucũ yaia cauwiorãrẽ bairo caãnarẽ na quetibũju ãcũ. Bairo popiye tãmuomicũã, ñe ùnierẽ caãpeire bairo yu tuacõãbujioy, yu yaye queti cabũgoro macããjẽ to caãmata. Cariapea cariaricarã tunu na cacatinemoeticõãta, toroqye jicããrã Ìrĩqũrẽ na cañucũrõrẽ bairo marĩ baibujiorã: “¡Yoaro mee, ñamirõcã ùnoa cariaçoaparã ãnirĩ, marĩ caboro uga, eti, marĩ áticoãñirõã mai!”

³³ Bairi mujãã pũame aperãrẽ Ìtoecoeticõãña. Jicãũ cũ cañrĩcãrõ pũamata: “Carorã camasã mena marĩ cabapacũpata, caroaro marĩ caãtiãninucũmirĩqũrẽ marĩ masiriticoaya.”

³⁴ Bairi mujãã pũame caroaro átiãña. Carorije macããjẽrẽ átiãmerĩcõãña. Jicããrã mujãã mena macããna Diore camasĩena majũ niñama. Atore bairo mujããrẽ yu quetibũjuya, yu cañrĩjẽrẽ tũgori mujãã catũgoñaboboparore bairo Ì.

Cómo resucitarán los muertos

³⁵ Bairo yu cañquetibũjuriyere tũgori, jicãũ ùcũ atore bairo Ì tũgoñabujioymi: ¿Dope bairo camasã riacoamirãcũã, tunu na caticuti? ¿Dope bairi rupau pũame na rupau caticuti? Ì tũgoñabujioymi.

³⁶ ¡Tore bairo cañjẽniñau, catũgoñamasĩecũ majũ niñami! Merẽ mujãã masĩña oterique cabairijere: Mujãã wesepũ ote apecã ùnorẽ mujãã caoteata, putigaro jũgoye boa wecoaya. Tia caboawero beropũ carupau otei pũame puti wãmuãya yua.

³⁷ Mai, carupau cañnirau meerẽ marĩ otenucũña. Ote apea, trigo apea ùno, o apeye caãnie ote ape rupau caruparupau pũame roquere marĩ otenucũña.

³⁸ Bairo marĩ caotero bero, Dios pũame roque cũ caborore bairo to puti wãuão joroque átimasĩñami. Bairi yua, Dios pũame tocãnacã wãme ote apea caãni wãmerẽã bairo, ti wãme jeto to puti wãmuão joroque átimasĩñami.

³⁹ Nipetiro oterique, o apeye ùnie caãnie jicãrõrẽ bairo cabaurique cutie maniña. Jicããrã, marĩã camasã marĩ ãniña. Aperã waibutoa niñama. Aperã cawurã niñama na cũã. Aperã wai cũã ape rupau cũgoyama.

⁴⁰ Torea bairo ati yeparure ape rupau marĩ cũgoya. Ape rupau cũgoyama umũrecõopũ macããna cũã. Caroa rupau majũ cũgoyama. Ati yeparu caãna cũã caroa rupau marĩ cũgoya. Bairo caroa rupau cũgomirãcũã, ape wãme, ape wãme marĩ ãnimasĩña pugatua macããnarua.

⁴¹ Muipũ umũreco macããcũ, apei muipũ ñami macããcũ cũã ricaati jeto asiyarique cutinucũñama. Tunu bairoa ricaati asiyanucũñama ñocõã cũã. Na cũã jicã majãrẽ bairo nimirãcũã, jicããrã ricaati wãme jeto asiyajonucũñama.

⁴² Torea bairo baiya cariaricarã tunu nemo na cacatirije cũã. Marĩ cariaro bero, na cayari rupau pũame caboari rupau majũ niña. Nemo cacatitunurĩ rupau pũame roque caboetipa rupau majũ niña.

⁴³ ãme mai marĩ cacũgori rupau yoaro mee cayasipa rupau niña. Nemo cacatitunupa rupau roque netõõrõ caroa rupau majũ nigaro. Marĩ cariaro bero, na cayari rupau pũame catutuaeti rupaurẽ bairo niña. Nemo cacatipa rupau roque catutuari rupaure bairo nigaro.

⁴⁴ Marĩ cariaro bero na cayari rupau pũame ati yepa macããjẽrẽ bairo caãni rupau niña. Nemo cacatipa rupau pũame caroa rupau cariaetipa rupau majũ niña. Ati yeparure caãni rupau caãnorẽã bairo cariaetipa rupau cũã niña umũrecõopure.

⁴⁵ Atore bairo Ì quetibũjuya Dios ya tutipũ cũãrẽ: “Caũmu cañnijũgoricu, Adãrẽ ati umũrecõo macããjẽrẽ bairo yeri cutajere cajocoricu majũ cũ cũñupĩ Dios.” Bairo cũ cabaimiatacũãrẽ, apei catusau Adãrẽ bairo caãcũ, Cristo pũame, umũrecõo macããjẽ yeri, yeri catiriquere cajou majũ niñami.

⁴⁶ Tore bairo cabaimiatacũãrẽ, umũrecõo macãã rupau pũamerẽ marĩ cũgojũgoetiya. Ati yepa macãã rupau roquere marĩ cũgojũgoya mai. Caberopũ umũrecõo macãã rupaurẽ marĩ cũgojũgogarã yua.

⁴⁷ Caũmu cañnijũgoricu ati yepa macããjẽ ñerĩ mena cũ caũñenojũgoricu ati yepa macããcũ ãñupĩ. Cabero caũmu caetaricu Cristo pũame roque jõbũ umũrecõo macããcũ niñami.

⁴⁸ Bairi ati yeparu mai ãna, marĩ cacũgori rupau pũame cañnijũgoricu, caũmu, ñerĩ mena caũñenoecoricure bairo carupaucuna niñama camasã. Aperã umũrecõopũ cañnirãrã pũame Cristo umũrecõopũ caatãcũ cũ cacũgori rupaure bairo, umũrecõo macãã rupau majũ cacũgoparã nigarãma.

⁴⁹ Jicãũ caũmu, ñerĩ mena caũñenoecoricure bairo ãmerẽ marĩ cabaurique cutorea bairo cabero Jesucristo umũrecõo macããcũ cũ cabaurique cutiere bairo marĩ baurique cutigarã yua.

⁵⁰ Yu yarã, atore bairo mujããrẽ Ì quetibũjugu ñiña: Camasã ati yepa macããna rii cuti, õwãã cuti na cabairi rupau mena Dios cũ carotimasĩñrupure etamasĩetĩñama. Tunu bairoa caboariye ùnie, umũrecõo macããjẽrẽ caboetie mena ãnimasĩetĩña.

⁵¹ Mai, cajūgoyepure camasā na camasētājērē mujāā yu quetibujū masiōpa: Bairāpua, nipetiro marī riapeticoáperigarā. Tocānacāpua ape rupau roquere marī wasoapeticoagarā.

⁵² Bibi iña pāārīcārōrē bairo jicoquei yua marī rupau wasoapeticoagarā. Putiricaro trompeta catasareore putirique caocajoro majū tore bairo marī baiPETICOAGARĀ. Bairo putiricaro trompeta caocajoro yua, nipetiro Dios yarā cariamirīcārā catibuiapeticoagarāma. Bairo catitunurī bero, pūgani rianemoetigarāma yua. Bairo na cabairo, marī ti watoare caātiāna cūā ape rupau marī wasoacoagarā.

⁵³ Ati rupau marī caānjē cutie caboari rupau rocarī yua, cawāma rupau pūamerē marī cūgōjūgogarā. Marī rupau ati yepapure cariamasirī rupau nimirōcāā, cawāma rupau cariaeti rupau majū wasoacoagarō.

⁵⁴ Bairo ati rupau marī caānjē cutie, marī rupau ati yepapure cariarī rupau pūame, caboaei rupau, o cariaeti rupau cawasoaro bero yua, Dios ya tutipū na cawoaturicaroore bairo baiPETI etaro majū baigaro. Mai, atore bairo iña ti tutipure: “Baiyasiriquere Dios netōncā peyocōāgumi. Marī carianucūrījē āninemoetigarō yua.

⁵⁵ ¿Dope to baiyupari yua baiyasirique catutuarijere bairo caānimirīqūē? ¿Noopu catoangre bairo capūnirījē caānimirīqūē to ānīfati?” ĩ woatuyupa Dios ya tutipure.

⁵⁶ Carorije ati yepa macāājē pūame marī riayasio joroque caātie majū niña. Tie pūame manigaro. Tunu bairoa tirāmupū macāājē roticūrīqūē carorijere marī masiō joroque caātie, marīrē iñabesore bairo caātie cūā manigaro yua.

⁵⁷ Dios pūame roque riariquere marī netōncāō joroque marī ātigumi marī Quetiupau Jesucristo jūgori. ĩBairi nocārō majū Diore cū marī cabasapeoro ñunetōmajūcōāña!

⁵⁸ Bairo cabairo jūgori yu yarā, caroaro jīcārō tūni tocānacā rūmua āticōā ninucūña. Marī Quetiupau yaye macāājē paariquere nemojāñurō jōpūame ātijūgonutu ánāja. Merē mujāā masiña marī Quetiupau cū cañījajoro cū yaye macāājērē marī caāpata, cabūgoroā āna mee marī ātiya.

16

La colecta para los hermanos

¹ Apeyera, marī yarā, marīrē bairo Jesucristo mena catūgōñatutuari majārē mujāā cadinero neñobojapeere mujāā yu quetibujupa: Bairi Galacia yepa macāāna ñubueri majā poari dinero neñorā na caātiepeere yu caātiroticūrīcārōrē bairo mujāā cūā mujāā āpa.

² Yerijārīcā rūmū caāno mujāā mena macāāna jīcāū jeto cū jericawoāto, cū cawapataātajere iñacōñari yua. Bairo cū dinerore jericawori bero, cū qūēnocū yucoteāto. Bairo mujāā caātimasīata, yu pūame etari, dinerore mujāā neñorotiricaro mano caroaro yu jemasībujion.

³ Bairo yu pūame mujāā tūpū etau, Jerusalēpū tie mujāā caneñootaje dinerore na yu jeārotigū mujāā cabeseatana, mujāā cajogārārē yua. Na pūame marī yarā catāgousari majārē tie dinerore na jeābojagarāma. Bairi cartaari cūārē na mena yu woajogu marī yarārē.

⁴ Yu cūā Jerusalēpū yu caāpēe cañuata, na mena jīcārō jāā āgarā.

Planes de viaje de Pablo

⁵ Yu caāti yūtea caāno Macedonia yepa macāānarē na ñiña netōājūgogu. Bairo topū etari bero netōácúpu roque, mujāā Corinto macāānarē ñiñau etagu.

⁶ Bairo mujāā ture etari yoaro jīcā yūtea ũno yu ānibujion. O ape watoa yu cabaiata, mujāā tūpua pūere yu netōōbujion. Bairo yu cabaiata, mujāā pūame noo mujāā cajuātie mena yure mujāā juātijogārā, cabero noo yu caātōpu tunu yu caātō yua.

⁷ Bairua, yoaro mee mujāārē iñanetōrīqūē jeto yu ātigaeitiya. Yoaro jīcā yūtea cārō mujāā mena yu tuagatūgoñāna, marī Quetiupau cū caboata.

⁸ Mai, Efeso macāpua yu tuacōāgu Pentecostés bōse rūmū caetaparo jūgoye.

⁹ Bairo ti rūmū caetaparo jūgoye marī Quetiupau yaye quetire caroaro majū camasārē yu caquetibujūmasīpēe nigaro ti yūteare. Yu paarique yasietigarō. Capāārā niñama atopure marī Quetiupau yaye butiōro catāgousagarā. Bairo na cabaimiatacūārē, capāārā niñama aperā, yu pesuare bairo caāna, yu caquetibujurijere caboena cūā.

¹⁰ Apeyera, mujāā tūpū Timoteo cū caetaata, caroaro mujāā mena cū tūgoña ũseanio joroque iñā, caroaro jāñurīpua cū mujāā bocāwa. Cū cūā yūrea bairo marī Quetiupau yaye macāājērē paanucūñami.

¹¹ Bairi ni jīcāū ũcū mujāā mena macāācū cū boeticōā cū baieticōāto. Atoore bairo pūame cū mujāā āpa: Caroaro ũseanirīqūē mena yerijōrōā cū juātīnemo joya, noo cū caātōpū cū caātōre. Bairo mujāā caāto, yure iñau ātigumi atopure yua. Yu pūame cūrē cū coteācū yu ātiya aperā marī yarā catāgousari majā mena.

¹² Apei, marí yu Apolos ruamerã butiuro marí yarã mena mujããrẽ cã ñiñañesẽã rotijomiwũ. Bairo yu caãrotimiatacããrẽ, ãmeacã majũrã mujãã ture ágaetiyami. Bai ruã, ape watoa cã caãgari rãmu yoaro meea mujãã tu ru atígumi.

Saludos finales

¹³ Bairi yu yarã, caroaro tũgoña masacatiri ãña. Caroaro jĩcãrõ tãni tocãnacã rãmuã Jesucristo mena tũgoñatutuacõã ninucũña. Yeri tutuarique mena tocãnacã rãmuã caroã wãme jeto áticõã ninucũña.

¹⁴ Bairo nipetirije mujãã caãtinucũrĩjẽrẽ mujãã caãpata, caroaro ãmeo mairĩqũẽ mena átiãninucũña.

¹⁵ Yu yarã, merẽ mujãã masiña Estéfanã ya poã, Acaya yepã macããna cajũgoye tũgõsajũgõwã Jesucristo yaye quetire. Na ruame ãmerẽ marĩrẽ bairo catũgõsarã marí yarãrẽ na juãtinemo ãninucũñama.

¹⁶ Bairi mujãã cãã na ãna na carotirore bairo caroaro átiãña. O aperã to caãna, jãã capaãrore bairo caãna, cajuãtinucũrã na caĩrõrẽ bairo jĩcãrõ tãni mujãã caãto yu boya.

¹⁷ Marí yarã Estéfanã, Fortunato, apeĩ Acaico yu tu ru na caetaro iñarĩ na mena yu useaniña, mujãã ruame yu mena mujãã caãmerĩmiatacããrẽ.

¹⁸ Na ruame mujãã yure yeri ñuo joroque mujãã caãtinucũrõrẽã bairo na cãã yu tũgoña useanio joroque yu átiyama, yu tu ru etari yua. Na ãna camasã tore bairo caãtinucũrãrẽ caroaro na caĩroanucũparã mujãã ãniña.

¹⁹ Ñubueri majã poari Asia yepã macããna mujããrẽ ñurotijoyama. Aquila, cã ñumo Prisca bairi aperã cã ya wi ru cañubuenãñanucũrã cãã marí Quetiupãu mena butiuro mujãã ñurotijoyama.

²⁰ Ato macããna marí yarã ñubueri majã cãã nipetiro mujãã ñurotijoyama. Bairi mujãã cãã mujãã mena macããnarẽ caroaro ñucũbugoriquẽ mena ãmeo bocãri tocãnacãũruã ãmeo jẽninucũña.

²¹ Yu, Pablo, yu majũruã atie catãsarijere mujãã yu ñuroti woatujoya.

²² Bairi ni ãcũ Jesucristore camaiecũ cã caãmata, roro popiye Dios cã caãtipãu cã tuacõãto. ¡Marí Quetiupãu, tãmurĩ cã apãro!

²³ Marí Quetiupãu Jesucristo nipetiro mujããrẽ caroare cã jonemoãto.

²⁴ Nipetiro mujãã Jesucristo yarã mujãã cãã mujãã caãno jũgori butiuro mujãã yu maiña. Tocãrõã ñiña atie queti yu cawoaturije.

Segunda Carta de San Pablo a los CORINTIOS

Saludo

¹ Yú, Pablo cawāmeссн, Dios yure cū caboro jūgori Jesucristo yau apóstol cū caquetibujerotjōu majū yu āniña. Bairi marī yau, Timoteo mena mujāā űubueri majā Dios ya poa macāāna Corinto macā macāānarē mujāā woajōu yu ātiya. Tunu bairoa aperā Dios ya poa macāāna Acaya yepa nipetiropu macāāna cūārē woajōu yu ātiya.

² Bairi tunu marī Pacu Dios, marī Quetiupau Jesucristo mena caroare mujāā na jonemoáto. Caroaro yerijōrō ānimasīrīqūē cūārē mujāā na jonemoáto.

Sufrimientos de Pablo

³ Diore cū marī basapeoto, marī Quetiupau Jesucristo Pacu majūrē. Cūā, marī Pacu marīrē caññamai majū niñami. Cū, Dios puame tocānacānia roro popiye marī catūgoñayapapauaro, marī yeri űuo joroque caátinucūñi niñami.

⁴ Cū puame nipetiro roro popiye marī catāmuonucūrō, marī juátinemonucūñami. Bairo marī cū caátiere masīrī, marī cūā roro popiye cabairārē na marī juátinemonomasīgarā. Marīrē cū cajuátinemonomasīrō jīcārō tūnia marī cūā aperārē na marī juátinemonogarā.

⁵ Jesucristo yarā ānirī popiye cū cabairicarorea bairo popiye marī bainucūñia. Bairo nocārō popiye marī catāmuorō cārōā marī catūgoñatutuapee cūārē marī jonucūñami.

⁶ Bairi jāā cūā popiye jāā tāmūonucūñia. Caroaro netōmasīrī Jesucristo mena mujāā catūgoñatutuapeere borā, jāā puame roro popiye jāā tāmūonucūñia. Bairo popiye jāā cabaimiatacūārē, jāā juátinemonucūñami Dios, jāā cūā mujāārē jāā cajuátinemonomasīpare bairo ī. Bairo jāārē īñacōrī yua, mujāā puame tūgoñaenarē bairo tutuaro mena mujāā nacānetōmasīcōāgarā popiye jāārēā bairo mujāā catāmuonucūrījērē yua.

⁷ Bairi mujāā mena caroaro cariape jāā tūgoñatutuacōāñia. Cariape merē jāā tūgoñamasīña: Mujāā cūā jāārēā bairo popiye peeto űno cabairā ānirī, jāārēā bairo caroaro tūgoñatutuarique cūārē cacūgoparā majū mujāā āniña Dios cū cajorije majūrē yua.

⁸ Yú yarā, nocārō popiye Asia yepapu āna, jāā catāmuorīqūērē mujāārē jāā quetibujunemoñia tunu. Nocārō popiye netōōrō majū catāmuorā ānirī, merē jāā nacāñīātieticoabujioyu. Cayasicoaparārē bairo jāā tūgoñawū, ti yepapu āna.

⁹ Capajīāecoyasīrārē bairo majū jāā tūgoñawū. Bairi, “Marī majū rupau mena marī catūgoñarō jūgori marī netōmasīña,” ī tūgoñamasīrī yua, Dios mena jeto jāā tūgoñatutuajūgowu. Cū roque camasā cariacoana na caññimiatacūārē, tunu na catinemo joroque caācu cū caānoi, cū mena jeto cariape jāā tūgoñatutuajūgowu.

¹⁰ Dios puame roque roro jāā catāmuorījērē jāā netōōwī. Bairi cū puame nocārō roro jāā cayasibujiopeere jāā netōōgumi. Caroaro cariape jāā tūgoñatutuacōāñia jāārē Dios cū canetōōcōānipeere.

¹¹ Tore bairo roro jāā catāmuorījērē jāā netōōcōā nigumi, Diopure jāā mujāā cajēnibojaata. Bairi marī nipetiropu jīcārō Diore cū marī basapeogarā, nocārō caroaro jāā cū caátibojarijere īñarī. Capāārā aperā cūā tore bairo cū basapeogarāma.

Por qué no fue Pablo a Corinto

¹² Bairāpu, jīcā wāme jūgori jāā useaniña: Jāā catūgoñaata, caroaro jīcārō tūni ati amrecoopure jāā ātiāniña. Mujāā watoopure āna, tore bairo majū jāā ātiāninucūwū. Tiere tūgoñarī jāā useaninucūñia. Tore bairo jāā caātiānie puame jāā majū jāā camasīrījē jūgori mee, Dios caññu ānirī tore bairo jāā ātiānimasīō joroque ātiyami.

¹³ Jāā cartaaripure ricaati wāme bueri mujāā tūgomawijiao joroque jāā woajoetinucūñia. Bairi cariape jīcārō tūni mujāā catūgomasīrō yu boya jāā caātiāninucūrījērē.

¹⁴ Merē bairāpu peeto mujāā tūgomasīña jāā caātiāninucūrījērē. Nemojāñurō mujāā camasinemorō boya. Bairi marī Quetiupau Jesús ati yepapu cū catunuatī rūmu caāno, caroaro jīcārō tūni jāārē masīpetiri bero jāā mena mujāā useanigarā. Jāā cūā mujāā mena caroaro jīcārō tūni jāā useanigarā, mujāā caātiānajē cūārē īñarī yua.

¹⁵ Tore bairo mai tiere masītūgoñarī, caānijūgoro mujāārē űiñau āgatūgoñamiwū. Tore bairo mujāārē yu caññauápata, pugani cārō mujāārē űiñañesēānemobujio.

¹⁶ Mai, caānijūgoro, Macedonia yepapu ácu, mujāā űiñanetōájūgoga tūgoñamiwū. Tore bero, topu caatācu tunuácu mujāā űiñanetō ānemogamiwū tunu. Bairo yu cabaiata, mujāā puame Judea yepapu yu caátó, yu mujāā juátinemo jobujioricarā. Tore bairo yu catūgoñamiatacūārē, cariape yu baimasīrēpā.

¹⁷ Bairi mujããrã, ¿yu caátipeere caroaro cariape tãgoñaecũã, tore bairo ñiñuparí? ¿Mujããrẽ İton, “Yu águ,” o “Yu áperigu,” puğani cãrõ ñinemopecuti? Tore bairoa jĩcã riseroa İrãana, jãã İnemopeoetinuçũña.

¹⁸ Dios cãã caroaro cariape masĩñami tiere. “Mujããrẽ jãã İnarãgarã,” o “Jãã áperigarã,” jĩcã riseroa İrãana, jãã İnemoetinuçũña. Tiere Dios cãã masĩñami.

¹⁹ Yu, Timoteo, bairi Silvano mena, Jesucristo Dios macũ yaye quetire jãã quetibujunucũña. Cũ yaye queti puame cariape ñiña. Jĩcã risero İmicũã, ricaati İriquẽ mee ñiña. Torea bairo jãã cãã jĩcã riseroa jãã busunucũña.

²⁰ Jesucristo puame Dios cũ caıquetibujujũgoyeticũriquẽ nipetirijere caátipeyow majũ ñiñami. Bairo caãcũ cũ caãnoi, Diore cũ marĩ cabasapeoripau caãno, “Bairo to baiãto,” marĩ İnucũña.

²¹ Cãã ñiñami Dios mujããrẽ, bairi jãã cããrẽ cabesericu, Jesucristo yarã marĩ caãnimasiparore bairo İ. Tunu bairoa jããrẽ cũ yaye quetire cajũgoquetibujuparã majũ jãã cũwĩ.

²² Bairi cũ yarã cawãmecuna marĩ ãnio joroque marĩ ásupi. Espĩritu Santore marĩ yeripu cũ joyupi Dios, “Nipetirije cũ cajũgoyeticũricãrõrẽ bairo átipecocãgumi,” marĩ caĩmasiparore bairo İ.

²³ Baiřua, yu caãgatũgoñarĩcãrõrẽ bairo Corinto macãpu áperiri, jĩcã riseroa İmicũã, ricaati İ mee yu baiya. Mujãã, caroaro mujãã caãnipeere bori mujãã tũpũre yu ápewũ. Tiere Dios cãã cariape masĩñami.

²⁴ Bairi tutuaro mena mujãã caátipeere mujãã átirotigarã mee, tore bairo jãã quetibujunucũña. Merẽ bairãřua Dios mena caroaro catũgoñatutuarã mujãã ãniña. Caroaro marĩ nipetiro useanirĩquẽ mena nemojãñurõ Diore marĩ camasiparore bairo, mujããrẽ juãtinemorã bairo jãã quetibujuya.

2

¹ Bairi yu puame tunu, “Roro na yaparupao joroque na yu átibujow,” İ, mujããrẽ ñiñañesẽãnetow ápewũ. “Atopũa yu tuacõãgu mai,” ñi tũgoñawũ.

² Bairi mujãã yaparupao joroque mujãã yu caĩñarĩjẽ jũgori yu caápara, ¿noa mena yu tũgoña useanibujiocuti? Mujãã roque yu tũgoña useanio joroque caãna majũ mujãã ãniña. Bairi roro mujãã yaparupao joroque yu átinemogaepu.

³ Bairi merẽ mujããrẽ cajũgoye jĩcã carta mujãã yu woaquetibujũ jũgoyetijowũ. Mujãã tũpu yu caãno, yu yaparupao joroque mujãã caãperiparore bairo İ, yu woaquetibujũ jũgoyetijowũ. Yu useanio joroque mujãã caãto bootũgoñarĩ tore bairo yu ápu. Bairi cariapea yu masĩña mujãã mena yu causeaninuçũriřerẽ. Jicãrõrẽã bairo nicõãña.

⁴ Baiřua mujããrẽ yu sawoajori řũmu caãno yu caıwoajopeere tũgoñarĩ roro majũ yaparupari yu otinucũwũ. Bairo cabaimiatacããrẽ, mujãã tũgoña yaparupao joroque İ mee, mujããrẽ yu woaquetibujujowũ. Mujããrẽ nocãrõ yu caĩñamairĩřerẽ na masĩato İ roque, tore bairo mujãã yu quetibujũ woajowũ.

Perdõn para el que habia ofendido a Pablo

⁵ Bairi ni ũcũ yũre yu yaparupao joroque caãcu puame, yu jeto meerẽ tore bairo ácumi. Baiřua mujãã cããrẽ peeto ũno mujãã yaparupao joroque ásupi. Netõnucãrõ majũ İgaecu “peeto ũno” mujããrẽ ñi quetibujuya.

⁶ Tore bairo roro marĩ baiõ joroque caãcũre tutuaro merẽ capããrãřua mujãã mena macããna mena cãrẽ mujãã cabeyoriquẽ merẽ ñujãñũña. Tunu mujãã caãtinemopee maniña.

⁷ Bairi yua, ámerẽ cãrẽ roro cũ mujãã caãtajere masiritiri cũ mujãã cajuãto ñũña. Roro netõrõ yaparupari cũ ãnimasĩetĩõ joroque ápericõãña.

⁸ Bairi tunu mujããrẽ ñinemoña: Caãñijũgoro cãrẽ mujãã camairĩcãrõrẽ bairoa ãme cããrẽ cũ mainemoña.

⁹ Bairi cajũgoyepu ati wãme yu caquetibujurijere mujãã yu quetibujũ woajõgõgowũ. Cariapea, “Yu caãtirotirijere na átimasĩgamiñati,” İ masĩgu, tiere mujãã yu woatujowũ.

¹⁰ Ni ũcãrẽ roro mujãã caãtajere mujãã camasiritibojaata, yu cãã tiere cũ yu masiritibojagu. Bairi roro cũ caãtaje caãmata, cũ yu masiriyobojagu, nocãrõ mujããrẽ camai ãnirĩ Cristo cũ caĩñajoro yua.

¹¹ Bairo marĩ caãmeo átimasĩlata, wãtĩ puame marĩ rocatu masĩetĩgumi. Bairãřua roro camasãrẽ cũ caãtitomasĩnuçũriřerẽ caroaro majũ merẽ marĩ masĩjãñũña.

Intranquilidad de Pablo en Troas

¹² Troas macãpu Cristo yaye quetire yu caquetibujuetaro, to macããna capããrã marĩ Quetiupau yaye quetire tũgõgamiwã.

¹³ Bairo na catügomiatacûârê, yu puame caroaro yerijôrô yu ânimasîêpû marî yau Titore yu cabocâetaeto jûgori yua. Bairi to macâânarê átáje uwiri bero, ato Macedoniapû yu atîcoarpû yua.

Victoriosos en Cristo

¹⁴ Jîcâû pajîârî majâ quetiupau cû capajîâtunuetari bose rûmu caetaro, cû ûmuarê cû capûnaa nucârotirote bairo marî cû canetôricârâ cûârê Jesucristo mena marî nefarotiyami Dios. Tunu bairoa cajutiñurîjê werea ûnie na cabusemugôjoro nipetiropû cabusejesapeti-coatore bairo nipetiropare cû yaye quetire quetibujabatou âtiyami Dios marî caque-tibujunetôrijê jûgori. Tere tûgoñarî, “Dios, jáâ mena mu ñujâñuña,” jáâ ñnucûña.

¹⁵ Bairi marî Jesucristo yarâ âna, Dios puame cû useanio joroque âna, marî âtiya. Werea incienso cajutiñurîjê Jesucristo cû pacure cû cabusemugô jorijere bairo caâna marî âniña. Bairo caroaro cariape marî yeri marî caâninucûrijê nipetiro camasâ ññajesa peti-coanucûñama. Bairi canetôparâ, cayasiparâ cûâ nipetiro jîcârôâ ññajesa peticoanucûñama caroaro marî yeri mena marî caâtiânierê.

¹⁶ Cayasiparâ puamerâ, marî puame carorije capûnirîjê cabusejorore bairo na marî âniña. Marî ûna cû yaye quetire catûgousarâ cû canetôparâ puamerâ, marî puame caroa cajutiñurîjê cabusejorore bairo na marî âniña. Bairi ni jîcâû ûcû cû majûâ cû camasîrîjê mena Dios yayerê quetibujû masîecûmi. Dios cû camasîrîjê jûgori roque quetibujû masîñami.

¹⁷ Bairâpua capâârâ aperâ Dios yaye quetire quetibujuganucûñama, tie mena pairo wapatagarâ. Jáâ puamea narê bairo jáâ âperinucûña. Jesucristo yarâ, Dios cû cajoricarâ ânirî, cû caññajoro caroaro cariape nucûbugorique mena jáâ quetibujunucûña.

3

El mensaje del nuevo pacto

¹ Mujâârê tunu atore bairo jáâ caquetibujwata, “Jââ majûâ jáâ caâtiere ññarî, jáâ mujââ cabasapeopee boya,” ñrâ mee jáâ ñña. Tunu bairoa mujââ puame jáârê masîmirâcûâ, “¿Tie na cabuerije ñujâñuña,” aperâ mujââ na caîwoabojajûgoyetirica pûrôrê mujââ bootûgoñañati? ¿O ti pûrô ûnorê mujâârê jáâ cajêninucûrôrê mujââ boyati? Tore bairo jêninucûñama aperâ mujââtu caquetibujñesêârî majâ.

² Mujââ puame roque ti pûrô ûnorê bairo caâna majû mujââ âniña. Bairi noa ûna camasâ, mujâârê jáâ caquetibujurije jûgori mujââ yeripû tûgoñawasoari caroaro cariape mujââ caâtiânierê ññarî, “Pablojââ na cabuerije ñujâñuña,” na caîpee niña.

³ Bairo jáâ caquetibujuro jûgori Jesucristo puame mujââ yeri wasoao joroque mujââ âsupi. Camasâ apeye ûnie buipû na cawoaturo ûnorê bairo jûgori mee, Espîritu Santo cacati majû cû camasîrîjê jûgori mujââ yeri wasoao joroque mujââ âsupi. Apeye âtâ ûnie bui mee, camasâ cû yarâ yeripure woatuere bairo mujââ wasoayupi.

⁴ Bairi Dios mena jáâ catûgoñatutuarije jûgori tore bairo cariape mujâârê jáâ ñmasîña, Jesucristo yarâ ânirî.

⁵ Jáâ majû jáâ camasîrîjê jûgori mee, Dios jáârê cû camasîjorije jûgori roque tore bairo caroaro jáâ âtiâñajê cutimasîña.

⁶ Dios puame roque masîrîqûêrê jowî, camasârê cawâma wâme cû caâtibojacûrîqûêrê jáâ caquetibujumasîparore bairo î. Cû caâtibojacûrîqûê puame bui macââjê paperapû woaturiquere bairo mee niña. Espîritu Santo jûgori marî pupearû yeri tûgoñawasoarique majû niña. Moisés ânacû cû caroticûrîqûêrê na cawoatucûrîqûê ûnie marî yasio joroque caâtipee majû niña. Espîritu Santo, Dios Yeri puame roque marî caâticôâ ninucûô joroque caâca majû niñami.

⁷⁻⁸ Tie roticûrîqûê âtââpû Dios cû cawoaturique puame nocârô tutuaro caasiyabatorije mena etajûgoyupa. Bairi israelita majâ puame tie Moisés ânacû cû caneatô, cû riapêre peeto ûno cûârê ññacânamu masîesupa. Bairo tutuaro mena caasiyabatomiatacûârê, jîcâ rûmu caâno, caasiyabatorije capetipee âñupâ. Bairo tie Moisés ânacû cû caroticûrîqûê camasâ na yasio joroque caâtipee puame caasiyarije mena caetarique caâmata, ñnocârô tutuaro netôrô to etaetibujocuti camasârê cawâma wâme Dios cû caâtibojacûrîqûê! Espîritu Santo marî yeripû cû caânie puame roque netôjâñurô caroa niña.

⁹ Bairo ñgu ñiña: Jîcâ wâme roticûrîqûê caasiyarije mena caetarique caâmata, ñnocârô tutuaro netôrô to etaetibujocuti Dios yaye queti, camasârê, “Carorije wapa mânarê bairo mujââ ñiñaña,” cû caîrîqûê queti puame!

¹⁰ Bairi Jesucristo yaye cawâma queti mena cajûgoyepû Moisés ânacû cû caroticûrîqûêrê marî caññacôñnaata, caânimajûrîjêrê bairo mee tuacôâña yua. Bairi Jesucristo yaye queti puame ñnetômajucôâña.

¹¹ Tore bairo caasiyabatorije capetipee yoaro jâñurô caâñajê caâmata, nemojâñurô caroa majû niña capetietie Jesucristo yaye queti puame roque.

¹² “Di rãmu ùno Jesucristo yaye queti capetietie niña,” Ì tãgoñarĩ, uwiricaro mano camasãrẽ tiere na jãã quetibujunucũña.

¹³ Moisés ãnacũ cũ caátatore bairo jãã, jãã áperinucũña. Cũ ãnacũ puame, “Israelita majã yu riapẽ caasiyarije capetiro Ìnãrema,” Ì, cũ riapẽre juti asero mena buãatonucũñañupũ. Cũ ãnacũrẽ bairo yasiori jãã quetibujuetinucũña camasãrẽ.

¹⁴ Bairãpuã, ti yutea macããna israelita majã tiere tãgopuoesusupa. Ìme cããrẽ torea bairo na pãrãmerã cãã tãgopuoetinucũñama Dios na cũ caquetibujugamirĩjẽrẽ. Na camasĩpeere juti asero caẽnotarore bairo na ãnotatonucũña. Bairo ãnimirãcãã, Jesucristo mena na catãgoñatutuata roque, tie Dios yaye caroa quetire tãgomasĩjãtigarãma.

¹⁵ Ìmepũ cããrẽ Moisés ãnacũ cũ cawoaturica tutirire buerã, tãgopuujãtietinucũñama. Caroaro na catãgomasĩbujiopeere mai, juti aserore bairo na ãnotacãã ninucũña na catãgoñarĩjẽpũre.

¹⁶ Bairo cabaimiatãcããrẽ, ni jĩcãũ ùcũ roro cũ caátinucũrĩjẽrẽ pitiri Dios puamerẽ cũ catãgousajãgoata, jutirore bairo caẽnotarije peticoagaro yua. Bairo cabairo, caroaro tãgomasĩ jãgogami yua Dios yaye quetire.

¹⁷ Marĩ Quetiupau cũ caátie, bairĩ Espĩritu Santo cũ caátie cãã jĩcããrõrẽã bairo niña. Bairi noo ùno Espĩritu Santo cũ caãmata, ñe ùnie mano caroaro cariape átĩãnimasĩñama camasã.

¹⁸ Bairo cabairo jãgori yua marĩ nipetiro Jesucristo yarã caãna puame juti asero ùno mena cabuãtoecorãrẽ bairo mee marĩ ãniña. Dios yaye quetire caroaro cariape merẽ marĩ masĩña. Tunu bairoa ãnoorõrẽ muĩpu cũ caasirocaturore bairo marĩ cãã caroaro marĩ caátĩãnie, marĩ Quetiupau yaye nocãrõ caroa macããjẽrẽ marĩ átĩ Ìnonucũña camasãrẽ. Marĩ Quetiupau, cũ Yeri Espĩritu Santo jãgori marĩ wasoanutuao joroque marĩ átĩnucũñami marĩ yeri marĩ catãgoñarĩjẽrẽ. Bairo cũ caãto jãgori yua, tocãnacã rãmua nemojãñurõ cãrẽ bairo caãnjãcuna marĩ ãnimonutuanucũña.

4

¹ Dios puame jããrẽ caĩñamai ãnirĩ cũ yaye caroa quetire jãã quetibujunetõrotijowĩ camasãrẽ. Bairo cũ caãtirotiricarã ãnirĩ jãã puame tiere paajutiricaro mano caroaro jãã quetibujunucũña.

² Bairi tunu caũuena yasioropũ rorije na caátie ùnie caboborijere jãã boetinucũña. Ìtorique mena Dios yaye quetire jãã quetibujuetinucũña. Diore caĩñapeocorã ãnirĩ tie queti cããrẽ wasoaricaro mano caroaro cariape jãã quetibujunucũña. Tore bairo cariape macããjẽrẽ jãã caquetibujurijere jããrẽ camasĩrã tiere caroaro masĩcõãñama.

³ ¿Bairi jãã caquetibujurijere noa na tãgopuoetinucũñati? Cayasiparã jeto tiere tãgopuoetinucũñama Jesucristo camasãrẽ cũ canetõrĩjẽ quetire.

⁴ Cariape na catãgogaetie bui, ati yepa macããcũ quetiupau wãtĩ puame caroaro na catãgomasĩbujiopeere catãgomasĩenarẽ bairo na átĩẽnotayami. Bairi caĩñapãmasĩena muĩpu cũ caasibatorijere na caĩñacãnamumasĩẽtĩnucũrõrẽã bairo na cãã Jesucristo yaye nocãrõ caroa quetire di rãmũ ùno tãgomasĩẽtĩnucũñama. Nocãrõ carou, Dios catutuau cũ caãnjãẽ cutiere bairo caãnjãcucu yaye quetire na tãgomasĩẽtĩõ joroque átĩnucũñami wãtĩ.

⁵ Jãã puame, jãã majũã jãã caãtiere na Ìroãto Ìrã mee, mujããrẽ jãã quetibujunetõnucũña. Jesucristo marĩ Quetiupau jĩcããã cũ caãnierẽ quetibujurã jãã átĩnucũña. Bairi jãã puame mujããrẽ capaabojarã, cajuãti majãrẽ bairo jãã ãninucũña, Jesucristore jãã caĩñamaijẽrẽ jãgori yua.

⁶ Dios puame cawãmapapũre ati yepa naitĩãrõ caãnimirãcããrõrẽ to busuo joroque ásupi. Cãã niñami ãme cããrẽ marĩ yeri canaitĩãrõpu caãnierẽ bairo marĩ caãnjãẽ cutiere cabusoropũ to ãnio joroque caãcu majũ. Tore bairo átĩnucũñami Dios, cũ macũ Jesucristo nocãrõ caũuu caroaro cũ caãtiere Ìnarĩ bero, Dios cũ caãnjãẽ cutiere marĩ camasĩparore bairo Ì Jesucristo jãgori.

El vivir por la fe

⁷ Bairi atie Dios nocãrõ cũ catutuarijere jãã camasĩnucũrĩjẽ puame, cawapacutie netõjãñurõ jããrẽ cañurijẽ niña. Bairo tiere masĩrĩ aperã camasãrẽ na jãã quetibujunetõnucũña. Bairo caquetibujurã nimirãcãã, ati rupau puamerã catutuãenarẽ bairo caãna jãã ãniña, rĩruu cawatiyasiparure bairo yua. Bairo jãã cabaiãnierẽ Ìnarĩ nipetiro camasã. “Na catutuarije jãgori mee, Dios cũ catutuarije jãgori roque tere bairo quetibuju masĩñama,” jãã Ì masĩnucũñama.

⁸ Ati yepapũre ãna, roro popiye jãã bainucũña. Bairo cabairã nimirãcãã, “¿dope bairo marĩ bairãti?” di rãmũ ùno jãã Ì tãgoñatĩnucũña. Tunu bairoa roro popiye jãã cabairije mena tãgoña yapapuanimirãcãã, di rãmũ jãã quetibuju jãnaetinucũña.

⁹ Roro popiye jãã tãmuo joroque jãã átiopenucũñama. Bairo roro na caána jãã caãnimiatacũãrê, Dios puame di rũmu ũno jãã aweyoetinucũñami. Jããrê capajãmasãrã nimirãcũã, jãã yeri puamerê dope átiyasiomasãtũñama.

¹⁰ Bairo noo jãã caãnucũrĩpaũ cãrõ jãã cãã Jesucristo roro na cũ caáticogaricarorea bairo roro cayasicoaparãrê jãã ãnicotenucũña jãã wapana jũgori. Bairo Jesucristo cũ cabairiquere bairo jãã cãã roro popiye tãmuomirãcũã, caroaro cũ caãnajê cutie macããjê cããrê jãã áti ñomasãnucũña camasãrê.

¹¹ Tunu bairoa jãã nipetiro, tocãnacã rũmua capajããecaparãrê bairo jeto jãã ãninucũña, Jesucristo yarã ãnirĩ. Bairo cabairã nimirãcũã, caroaro Jesucristo cũ catutuarĩjere camasãrê caátĩ ñõparã jãã ãniña ati rupaũ cayasipa rupaũ mena.

¹² Tore bairo jãã puame Jesucristo yaye quetire quetibujurã, roro jãã tãmunucũña. Bairo jãã cabaimiatacũãrê, jãã caquetibujurjere jũgori mujãã puame yeri capetietiere cacãgoparã majũ mujãã ãniña.

¹³ Bairo Dios jããrê cũ cacotemasãnucũrĩjêrê tũgoñatutuari uwiricaro mano jãã quetibujunucũña cũ yaye quetire. Torea bairo ĩ woatuyupa Dios ya tutipũ cããrê: “Dios mena tũgoñatutuari cũ yaye quetire uwiricaro mano camasãrê na yũ quetibujunucũña,” ĩ woatuyupi.

¹⁴ Bairo cariape merê marĩ masiña: Dios puame, Jesucristo cũ cariacoamiatacũãrê cũ catitunuo joroque cũ caátatorea bairo jãã cããrê jãã catiogũmi. Bairo jãã catori bero mujãã jĩcãrõã marĩ neãgũmi cũ caãno umũrecõõpũ yua.

¹⁵ Nipetiro popiye jãã catãmuorĩjê bainucũña, caroaro mujãã canetõmasĩpeere ĩrõ. Bairo mujãã mena macããna aperã nemojãñurõ Cristore catũgousarã na caãninemoata, nemojãñurõ Dios cããrê cũ na cabasapeopee cãã nigaro, nocãrõ marĩ mena cañũ cũ caãno jũgori.

¹⁶ Bairo popiye baimirãcũã, jãã puame cayeritutaenarê bairo jãã tũgoña yapapuaetinucũña. Ati rupaũ mena tocãnacã rũmua cabucua jũgoyecua nimirãcũã, jãã yeri jãã catũgoñarĩjê puame nemojãñurõ jõpuame cawãma yeri majũ cacãgorã jãã ãnijũgoyecutinucũña.

¹⁷ Bairopua atie, ati yeparũ ãna roro popiye jãã catãmunucũrĩjê capetipee niña. Bairo ñe mee niña jããrê. Bairo popiye baimirãcũã, cabero netõjãñurõ caroa capetietipeere cacãgoparã majũ jãã ãniña.

¹⁸ Bairo cabairo jũgori butioro majũ ati yepa macããjê caãnierê jãã ĩroaetinucũña. Bairo ãme marĩ cañĩaetinucũrĩjê umũrecõõ macããjê Dios marĩ cũ cajoree puamerê jãã ĩroanucũña. Ati yepa macããjê capetipee majũ niña. Umũrecõõpũ macããjê roque tocãnacã rũmua caãnicõãninucũpẽe majũ niña.

5

¹ Bairo marĩ rupaũ puame ati yepa macãã wiire bairo niña. Ti wii caboarorea bairo caboara rupaũ majũ niña. Bairo marĩ rupaũ caboamiatacũãrê, Dios puame roque caroa rupaũ majũ marĩ qũẽnopũmi umũrecõõpũ. Ti rupaũ puame di rãmu ũno caboaei rupaũ, capetieti rupaũ majũ nigaro. Camasã na caãta rupaũ mee nigaro. Tere merê caroaro marĩ masĩcõãña.

² Bairo marĩ puame ati rupaũ mena ãna, marĩ jutinucũña. ¡Tame! Merê ãmea umũrecõõ macãã rupaũ marĩ ya rupaũ caãnipa rupaũpũ roquere marĩ ãnicõãgamiña.

³ Ti rupaũ cawãma rupaũ cũgo wasoari cawãma jutii cajãñawasoarãrê bairo marĩ ãnigarã. Bairo carupaũ mãnarê bairo marĩ ãmerĩgarã yua umũrecõõpũre.

⁴ Bairo ati yeparũ ãna mai, marĩ yeri jĩnijãnucũña, roro cayapapuanucũãrê ãnirĩ. Marĩ puame marĩ rupaũre cajutiwe ecorãrê bairo marĩ ãnigaetiya. Torea bairo Dios marĩrê cawãma rupaũ cũ cajããwasoaro roquere marĩ boya. Bairo Dios marĩ cũ caãto ati rupaũ cayasimiatacũãrê, cawãma rupaũ puame ãnijũgogaro yua.

⁵ Dios puame roque tore bairo marĩ cabaimasĩpeere marĩ qũẽnuyobojau átiyami umũrecõõpũre. Cũã, marĩ jowĩ cũ Yeri Espiritu Santo cããrê, cawãma rupaũ mena marĩ cacaticõãnipeere marĩ cacãgomasĩparore bairo ĩ yua.

⁶ Bairo marĩ puame Dios mena marĩ tũgoñatutuacõãniña. Ati rupaũ marĩ caãnijũgori rupaũ mena ãna, marĩ Quetiupaũ tũpũ caãmerãrê bairo caãna marĩ ãniña.

⁷ ãmerê mai, cũ marĩ ĩñaetinucũña. Bairo cũrê caññaena nimirãcũã, cũ mena marĩ tũgoñatutuacõãña.

⁸ Ati rupaũre marĩ pitigacũpũ, jicoquei marĩ Quetiupaũ tũpũ marĩ caãniparore bairo ĩrã.

⁹ Bairo tocãnacãni jãñurĩpua marĩ Quetiupaũ marĩrê cũ cañũauseanipeere marĩ bonucũña. Tore bairo marĩ boya, ati rupaũ marĩ cacãgori rũmua caãno, o cũtũ umũrecõõpũ marĩ caãmatacũãrê yua.

¹⁰ Marí nipetiro Jesucristo cū caĩñabeseri rāmua caāno, ati yepapū āna tocānacā wāme marí caátajere, cārē caĩñabese ecoparā majū marí āniña. Ti rāmua caāno ati rupapū mena āna, caroa wāme, o rori wāme marí caāta wāme cārō ĩñacōñarí, tie wapa marí wapa jogumi.

El mensaje de la paz

¹¹ Bairi, “Marí Quetiupāre nipetiro camasā cū na canucūbugoro boya,” ĩ tūgoñarí, camasārē Cristo yaye quetire na masīō joroque jāā átijīātiganucūña. Tore bairo caroaro cariape jāā catūgoñanucūrjērē Dios cūā masīcōñami. Bairi mujāā cūā tiere mujāā camasīrō ñña.

¹² Mujāārē tunu atore bairo jāā caquetibujuata, “Jāā majūā jāā caátiere ĩñarí mujāā cabasapeopee boya,” ĩrārē bairo mee jāā ĩña. Bairo puame mujāā caátore borā jāā ĩña: jāā caātiānierē caroaro masīcōñarí, “Cariape quetibujuyama Pablojāā,” aperā ricaati caquetibujurārē na mujāā caĩquetibujumasīpee ũnierē borā jāā ĩña. Tore bairo átimasīētīmīrā, ricaati caquetibujurā puame, “Cañurā niñama,” ĩnucūñama, camasārē na rupapū bui macāājē jetore caĩñarā nimirācūā. Camasā na yeri na catūgoñaríjēpure masīētīmīrācūā, tore bairo ĩ busunucūñama.

¹³ Na ũna jāārē, “Mecūrā baiyama,” jāā na caĩmiatacūārē, jāā puame Dios yaye macāājērē āna jāā átīya. Ape watoara caroaro cariape jāā caátiere mujāā caĩñaata, caroaro mujāā caātiānimasīpeere āna jāā átīnucūña.

¹⁴ Jesucristo butīoro marīrē cū camairjērē tūgoñarí popiye baimīrācūā, cū caborore bairo jāā átīānajē catīnucūña. Jesucristo jīcāūā marí nipetiro popiye marí cabaijubjoriquere marí riabojayupi. Bairi cū mena cariaricarārē bairo marí tuaya. Bairo cū cariabojariquere cariape jāā camasījūgoricapapūina yua, tocānacā rāmua cū carotirore bairo jeto jāā átīnucūña.

¹⁵ Marí carorije wapare netōgu, marí riabojayupi Jesús. Bairo tiere tūgoñarí marí majūā marí caboooro caáperiparā marí āniña. Marí Quetiupapū marí carorije wapare riabojari bero cacatitunurīcū cū carotirore bairo jeto caátiparā marí āniña.

¹⁶ Bairi jāā puame ati ũmurecōo macāāna, aperā camasārē bui macāājē na rupapūre na caĩñabeserore bairo jāā áperīnucūña. Mai, cajūgoyepure torea bairo yu tūgoñarīqūē catīmīwā. “Jesucristo, cabūgoro macāācū ācāmi,” ñi tūgoñanucūmīwā yu cāā. Amerē yua, bairo mee yu tūgoñāña.

¹⁷ Bairi ni jīcāū ũcū Jesucristore catūgousajūgon ape yeri cacūgopū niñami. Roro cū caátīnucūrīqūērē caátīñanarīcāpū niñami. Bairo roro cajūgoyepū cū caātiānajērē pitiri bero, caroa macāājē jeto caātiānīnucū majū tuayami yua.

¹⁸ Ate nipetirije Dios marí cū cajuátie, marí cū caátibojarije niña. Cū puame jīcā yeri pūnarē bairo cū mena marí ānio joroque marí ásupi Jesucristo marí Quetiupapū jūgori. Tunu bairo nipetiro camasā cū mena jīcā yeri pūnaacunarē bairo na ānio joroque ĩ, cū yaye quetire jāā quetibujunetōrotiwī.

¹⁹ Bairo puame ĩgu ñña: Dios puame ati ũmurecōo macāāna nipetirore Jesucristo mena na catūgoñatutuo jūgori cū mena jīcā yeri pūnaacunarē bairo na ānio joroque ácu baiyami. Camasā roro na caátīnucūrjērē na netōbojagumi Dios, Jesús mena na catūgoñatutuata. Tie caroa quetire camasā na camasīparore bairo ĩ, jāā quetibujunetōrotiwī.

²⁰ Bairi Jesucristo yaye quetire cabuerā, cū cacūrīcārā majū jāā āniña. Mujāārē Dios cū majūā cū caátīrotirijere, jāā jūgori mujāārē tore bairo átīrotiyami: Dios mena busuqūēnoña. Cū mena jīcā yericunarē bairo ānajēcusa.

²¹ Cristo carorije caápei cū caānimīatacūārē, marí carorije wapa cū rīao joroque ásupi Dios. Bairo cū ásupi cū macūrē, carorije wapa mánarē bairo marí cū caĩñaparore bairo ĩ.

6

¹ Bairi yua, jāā puame Dios yaye paariquere cajuátīnemorārē bairo caāna ānīrī mujāārē jāā ĩña: Dios nocārō cañūā ānīrī mujāā cū cajuátīānierē ĩñateeticōñā.

² Torea bairo ĩcūñupī Dios cū ya tutīpū cūārē:

“Yoaro mee yure mū cajēnīrījērē mū yu tūgobojagu.

Bairo mū tūgobojari yua, camasārē yu canetōrī rāmūrē mū yu juátīnemoḡa,” ĩ quetibujuyupi cū ya tutīpure.

Bairi āmea āno baiya Diore marí catūgousamasīpa rāmua majū. ĩĀmea Dios marí carorije wapare cū canetōrī rāmua majū āno baiya!

³ Bairi jāā puame noa ũnarē jīcāni ũno roro jāā átī ĩñoetīnucūña. Jāā paarique cawapa manie, cabūgoro macāājērē bairo to tuaeticōāto ĩrā, roro aperārē jāā átī ĩñoetīnucūña.

⁴ Bairo puame roque jāā átīnucūña: Nipetiro dise ũnie jāā caāti wāme cārō Dios paabojari majā jāā caānierē jāā átī ĩñoānīnucūña. Popiye tāmuomīrācūā, tūgoñāenarē bairo tiere

caroaro mena jáã núcãcõãñucũña. Tunu bairoa jáãrê carusarijere, jáãrê roro na caátigarije cããrê caroaro mena jáã tũgoñanetõcõãñucũña.

⁵ Tunu apeyera roro jáã na cabape eperije, roro preso jorica wiiripu jáã na cacũeperije cããrê jáã núcãnetõcõãñucũña. Jáãrê roro átigarã, aperã neñari na caawajatuti epenucũrĩjê, apeye tutuaro jáã capaanucũrĩjê, popiye ñamii cããrê jáã cawũgoa tãmuonucũrĩjê, jáã caaũatãmuonucũrĩjê, tie nipetirijere jáã núcãnetõcõãñucũña. Tore bairo caroaro jáã canucãmasĩrĩjê jũgori Diore paabojari majã jáã caãnierê jáã ññonucũña.

⁶ Torea bairo caroarã jáã yeri jáã caãnajê cutie, cariape macããjê queti caroaro jáã catũgomasĩrĩjê cããrê camasãrê jáã áti ññoñinucũña. Tunu bairoa patowãcãrĩcãrõ mano caroaro yeri jõrõ caãna ãniri camasãrê caroaro na jáã juãtinemonucũña. Tunu bairo Espĩritu Santo jáã mena cã caãno jũgori caroaro cariape ñtoricarõ mano camasãrê jáã camairĩjê jũgori nipetiro camasã masĩñama Dios yarã paabojari majã jáã caãnierê.

⁷ Tunu bairoa jáã caquetibũjurije cariape macããjê quetire, Dios cã catutuarije jáã mena caãno jũgori nipetiro camasã masĩñama Dios yarã paabojari majã jáã caãnierê. Bairi jáã puame cariape ãnimasĩri yua, wãtĩrê jáã canetõnucãpeere, o jáã camasatoye cãtipee cããrê jáã cũgonucũña. Tie, cariape ãnimasĩrĩqũê puame jáã besure bairo caãnie majũ ñña. Tie jũgori di rãmu ñno jáã wapana roro jáãrê na caátigaro jáã ññotamasĩnucũña.

⁸ Bairi camasã puame ape rãmurê jáã ñronucũñama. Ape rãmu caãnorê butiõro jáã ññatenucũñama. Ape rãmu caãno caroaro busunucũñama jáã caãtiãnierê. Ape watoare roro busũpainucũñama jáã caãtiãnierê. Ape rãmurê caĩtopairãrê bairo jáã ññanucũñama, caroaro cariape jáã caquetibũjumiatãcããrê.

⁹ Tunu bairoa caroaro jáãrê camasĩrã nimirãcãã, ape majã na camasĩena ñnarê bairo jáã ññanucũñama. Cariacoanarê bairo tũgoñamirãcãã, jáã masacuti ãñijũgonucũña. Apeyera popiye jáã baio joroque átmirãcãã, jáã pajĩãreetinucũñama bairãpuã.

¹⁰ Tunu bairoa yapapuarãrê bairo baumirãcãã, tocãnacã rãmuã jáã useanicõã ninucũña. Tunu apeyera cabopacarãrê bairo nimirãcãã, jáã caquetibũjurije jũgori capããrã camasãrê cabopacaenarê bairo na ãnio joroque na jáã átinucũña. Tunu ñe ñnie cacũgoenarê bairo baumirãcãã, nipetiro jáã cũgocõãña jáãrê carusarijere.

¹¹ Yũ yarã Corinto macããna, cariape ñtoricarõ mano jĩcãrõ tũni jáã cabairijere mujããrê jáã quetibũjuyã. Jáã camasã cutiãnie nipetirijere mujãã masiõ joroque jáã quetibũjuyã.

¹² Jáã puame mujãã mena ricaati wãme jáã tũgoñarĩqũê cũperinucũña. Mujãã puame roque jáãrê roro ricaati tũgoñarĩqũê ñnie mena jáã mujãã ñña ãninucũña mujãã yeripu mena.

¹³ Bairi mujããrê atore bairo yũ átirotiya, jĩcãã capacu cã pũnaarê beyõũ, cã caãtirotiõre bairo yua: Yũ mena caroaro tũgoñarĩqũêcusa. Ricaati wãme yũre tũgoña macããtĩcõãña. Yũ, mujãã mena caroaro yũ catũgõãuseanirõrê bairo mujãã cãã caroaro tũgoñarĩqũêcusa yũ menarê.

Somos templo del Dios viviente

¹⁴ Jesucristo yaye quetire catũgousaena mena ãñijesoeticõãña. Dope bairo caroa, carorije mena jĩcãrõ ãnimasĩtĩña. Tunu bairo cabusuriye cãã busumirõcãã, canaitãrĩjê mena jĩcãrõ ãmerĩnucũña.

¹⁵ Torea bairo Jesucristo wãti mena jĩcãrõ tũnia na caãmeo useanipee maniña. Bairi apei Jesucristore catũgousãũ cãã apei catũgousaecu mena caroaro jĩcãrõ ãnimasĩtĩñama.

¹⁶ Tunu bairoa apeyera ñe ñnie jũgori Dios ya wii ñbuerica wii puame aperã na jũgũẽãrê na cañubuerije macããjê mena jĩcãrõ ãñijesomasĩtĩña. Marĩã, Dios, cacati majũ ya wiire bairo caãna majũ marĩ ãniña. Cũ majũ cãã atore bairo ññupĩ marĩ mena cã caãnipeere:

“Na mena ãcã, na watoarũ yũ ãñiñesẽãgu ti yeparãre.

Yũã, na pacũ Dios majũ yũ ãnigu.

Bairi na puame yũ ya poã macããna majũ nigarãma jĩcã macãrê bairo yua,’ ññupĩ Dios.

¹⁷ Tunu apeyera bairi atore bairo ñnemoñami marĩ Quetiupãũ: ‘Carorã watoare ãmerĩcõãña. Na watoare tocãrõã witiweyocõãña.

Tunu bairoa carorije ñnie cañuetie cããrê peeto ñno ápericõãña.

Bairo mujãã caãto roque yua, yũ yarã majũ mujãã yũ átigu.

¹⁸ Bairo mujãã átiri, yũ puame mujãã pacũ majũ yũ ãnigu.

Mujãã puame yũ pũnaã caũmuã, carõmia cãã, yũ pũnaã majũ mujãã ãnigarã yua,’

ĩ quetibũjuyami marĩ Quetiupãũ nocãrõ catutuãũ majũ yua,’ ñ woatuyupa Dios cã caĩrĩqũẽrê cã ya titupu.

7

¹ Bairi yũ yarã, yũ camairã, atie mujããrê yũ caquetibũjurije puame tirũmũpuã Dios caroaro marĩ cã caátiga jũgoyeticũrĩqũê majũ ñña. Tore bairo cabairo jũgori marĩ puame, roro marĩ baio joroque caãtiere caãtiecoeticõã ninucũparã marĩ ãniña. Marĩ yerire caroaro ãgueri

manorē bairo cacūgoparā marī āniña. Marī rupau cūārē torea bairo cacūgoparā marī āniña. Diore cū tūgousari, ñe ūnie wapa māna caroarā majū cū cañajoro cañiparā marī āniña.

La conversión de los corintios

² Jāā mena asiaeticōāña. ¡Mujāā yeripu jāārē bootūgoñaña! Jāā puame noa ūna mena roro na jāā āmerīnucūwū. Tunu bairoa noa ūnarē roro jāā āperīnucūwū. Tunu bairoa ni jīcāū ūcū mujāā mena macāācūrē jāā ītoñesēāēpū.

³ Atiere yu caībusuata, mujāārē roro busupaicotei mee ñiña. Merē bairina mujāārē cajūgoyepu ñi quetibujuwū. Mujāā, yu mena jīcā yerīcunarē bairo caāna mujāā āniña. Catiāna, jīcā poa marī āniña. Marī cariaro beropu cūārē, jīcā poa marī ānigarā.

⁴ Bairi caroaro cariape mena mujāā yu quetibujuya, mujāārē caroaro camasī ānirī. Tunu bairoa caroaro mujāā caātiānierē masīrī butiuro majū yu tūgoña useaniña mujāā mena yua. Popiye yu cabairije watoa to ānimiatacūārē, yu yeri ñiña. Bairo caroaro yeri ñurī yua, mujāā mena pairo yu tūgoña useaniña.

⁵ Ato Macedonia yerapu jāā caetarīcaro beropuina mai, di rūmu jāā yeri jāētīmajūcōāña. Popiye jāā cabainucūrījē tocānacāpūna nicōā cotenucūña jāārē. Tie jūgori roro tāmūonucūrī yua, butiuro jāā yeri uwitūgoñarīqūē mena jāā āninucūwū.

⁶ Tore bairo jāā cabaimiatacūārē, aperā cayapapuarārē na tūgoñatutuawērūō joroque caācu, Dios puame jāā tūgoñawērūō joroque jāā āmi marī yau Tito cū caetarije jūgori yua.

⁷ Bairāpua cū caetarije jūgori jeto meerē īñarī, jāā yeri tūgoñawērūōwū. Cū cūā caroaro mujāā caātiānierē īñarī, nocārō mujāā mena cū catūgoñauseanirījērē īñarī, jāā cūā jāā yeri tūgoña useanīwū. Bairi cū puame jāārē butiuro mujāā cañīnagarīje queti cūārē jāā quetibujuwī Tito. Tunu bairoa roro popiye mujāā jūgori yu cabairijere tūgori, butiuro mujāā catūgoña yapapuarīje cūārē jāā quetibujuwī. Tie nipetirīje quetire tūgori roque yua, nemojāñurō yu tūgoña useaninucūña.

⁸ Cajūgoyepu mujāā yu cawoajorica carta jūgori mujāā yapapua joroque mujāā yu āpu mai. Bairo mujāā baio joroque ātīmīcūā, yu puame āmerē yu yapapuaetīnucūña. Bairua, cajūgoyepu ti cartare yu cawoaturī rūmurē butiuro yu tūgoña yapapuawū. Bairopua, yoaroaca mee mujāā yapapua joroque āsupa yu carta puame yua.

⁹ Bairi āmerē yu tūgoña useanījāñuña. Ti carta mujāārē yapapua joroque caātaje meerē yu useaniña bairua. Yu cawoajoriquere tūgori yua, mujāā carorijere yapapua tūgoñarī, Dios puamerē cū mujāā catūgousarīquere masīrī, butiuro yu useaniña. Bairo cūrē cū tūgousari yua, popiye bai yapapua mirācūā, cū caborore bairo jeto mujāā ātiāninucūña. Bairo mujāā caātiānierē īñarī, “Narē roro marī āpeyupa,” jāā ī tūgoña useaninucūña yua.

¹⁰ Jīcāū caāmūrē roro popiye cū tāmūo joroque ātīmasīñami Dios, roro cū caātinucūrījērē cū capitimasīparore bairo ī. Bairo cū cayeri wasoata, qūñña jesoyami Dios. Bairo roro cū caātiere cū capitiro īñarī yua, Dios cū netōgami roro cū cababujiopeere. Yasīricaropu āpērigami. Bairi dope bairo puame ī yapapua masīā mano yua. Cabaimiatacūārē, ni ūcū roro popiye cū yaye wapa baiyapapua micūā, Dios mena cū cabusūqūēnoeticōāta, yaisicoagami.

¹¹ Roro popiye mujāā tāmūo joroque mujāā cū caātinucūrījērē mujāā canucānetōcōā nucūrījērē īñarī useaninucūñami mujāā mena Dios. ¡Popiye mujāā catūgoñayapapuaoro bero ape yeri mujāā tūgoña joroque caātajere tūgoñāñijate! Bairi mujāā yu caquetibujūwoajoriquere bueri bero, tie caīrōrē bairo nucūbugorīque mena mujāā tūgoyupa. Tunu bairoa yu cūārē nucūbugorīque mena caroaro yu mujāā tūgoñotayupa aperā yure roro na caībujiopeere yua. Bairi yua roro mujāā caātinucūrījē mena tūgoña yapapuarī yoaro mee tiere mujāā cūñupā carorijere. Bairo roro mujāā caātinucūrījē mena tūgoña uwirī, yu puame mujāā mena yu caāno mujāā bootūgoñañupā. Bairo tūgoña uwirī, roro caācu mujāā mena macāācū cūārē mujāā cabeyogaetīmirīcūrē yua tutuaro mena cū mujāā beyoyupa. Tore bairo mujāā caātipetimasīrījē jūgori yua, “Carorijere caboena ñīnama,” mujāā ī īnagarāma aperā camasā.

¹² Bairo mujāārē woajou, roro caātacure, bairi cū pacu roro caātiecorīcu jeto meerē tūgoñarī yu woajowu. Mujāā cūārē tūgoñarī tore bairo yu quetibuju woajowu. Dios cū cañīnajoropu jāārē caroaro mujāā catūgousarījere mujāā masīō joroque ī, ti cartare mujāā yu woajowu.

¹³ Atie jāārē mujāā camaitūgoñarījērē queti tūgori bero, jāā yeri tūgoñatutuacōāña.

Bairāpua tie jūgori jeto meerē tūgori jāā yeri tūgoñatutuaya. Tito cūā, caroaro mena cū mujāā cabocāriquere cū causeanirījērē īñarī, jāā cūā butiuro jāā yeri tūgoña useaniña. Bairi mujāā puame Titore cū yeri ñuo joroque cū mujāā āsupa tunu.

¹⁴ Merē Tito mujāā tūpu cū caāpāro jūgoyepua, “Caroaro mu bocāgarāma Corīnto macāāna,” cū ñi quetibuju jūgoyetīwū. Bairi cū yu caīrīcārōrēā bairo caroaro mena cū mujāā bocāyupa Titore. Yu puame cariape jeto tocānacānia ñi busunucūña. Di rūmu ūno mujāārē caītonre

bairo ñietinucũña. Bairi mujãã cabairijere Titore yu caĩquetibujericarea bairo cariape baiyupa.

¹⁵ Tunu bairoa cã puame, cã mujãã caátajere tũgoñarĩ, mujããrẽ tũgoñamajãñunucũñami, nocãrõ nucãbugorique mena cã bocári, cã caĩrĩjẽrẽ mujãã catũgousarique jũgori.

¹⁶ ¡Bairi caroaro mujãã caátĩjũgocõãnipeere tũgoñarĩ, butiuro bairo yu useaniña!

8

Generosidad en las ofrendas

¹ Bairi ãmerẽ apeyera, yu yarã mujããrẽ jãã quetibujugaya nocãrõ Dios cã camairĩjẽ jũgori ñubueri majã Macedonia macããna caroaro na caatiãnierẽ.

² Na puame roro popiye majũ wãtĩ na cã caátieco rotimiatacããrẽ, caroaro useanirĩqũẽ mena tũgousacõã ninucũñama. Tunu bairoa cabopacarã majũrẽ bairo nimirãcũã, cabopacaenarẽ bairo paio jĩcãrõ tũni Diore na cajorijere jonucũñama. Aperãrẽ na cacũgorije mena na juãtinemonucũñama.

³ Yu cãã tore bairo na caãtiere ñiñanucũwũ. Na cacũgoro cãrõ na cacũgorijere na jomasĩnucũñama aperã cabopacarãrẽ. Ape watoara na cacũgoro netõjãñurõ na jonucũñama cabopacarãrẽ. Na caboro, na caãtimasĩrõ tore bairo átinucũñama aperãrẽ. Bairi tiere yu masĩjãñuña.

⁴ Bairo caãtimasĩrã ãnirĩ jãã cããrẽ butiuro tie dinerore na cajuãtie macããjẽrẽ jãã cañebojaro bomiwã. Dios ya poa macããna Jerusalén macããnarẽ juãtigarã, butiuro tiere jãã cañebojaro bomiwã.

⁵ Na puame jãã catũgoñarõ netõjãñurõ caroaro juãtinemomasĩwã. Caãnijũgoro na majũ yerire cã jorãrẽ bairo caroaro marĩ Quetiupaure cã tũgousa ãñupã. To bero jãã cããrẽ na cacũgorije mena jãã juãtinemowã Dios cã caãtirotiore bairo caroaro jĩcãrõ tũni yua.

⁶ Bairi mujããtũ cããrẽ tie mujãã caroaro mena mujãã caneñorĩjẽ macããjẽrẽ butiuro cã jãã jerotijoya tunu Titore. Merẽ cajũgoyeyũ mujãã watoare tie ñnie mujãã caneñorĩjẽrẽ jejũgoyupi.

⁷ Mujãã roque nipetirijere netõjãñurõ aperã netõrõ caãtimasĩrã mujãã ãniña. Bairo caãna ãnirĩ aperã netõjãñurõ Jesucristo mena mujãã tũgoñatutuaya. Tunu aperã netõrõ camasĩrã ãnirĩ, aperã netõjãñurõ Dios yaye quetire mujãã quetibujunucũña. Tunu bairoa cotericarõ mano jĩcãrõ tũni caroa wãmerẽ mujãã átinucũña. Jãã cããrẽ aperã netõjãñurõ jãã mujãã mainucũña. Bairo nipetirije caãtiãnimasĩrã ãnirĩ, netõjãñurõ Jerusalén macããna cabopacarãrẽ cajuãtinemoparã majũ mujãã ãniña.

⁸ Baipua mujããrẽ rotificarore bairo majũ, ĩ mee ñiña. Aperã, cabopacarãrẽ na cajuãtimasĩrõ cãrõ, na cajuãti ĩñonucũrĩjẽrẽ mujãã quetibujugu ñiña. Tiere masĩrĩ, mujãã cãã cariapea aperãrẽ mujãã camairĩjẽrẽ mujãã áti ĩñomasĩgarã aperã camasãrẽ.

⁹ Marĩ Quetiupaũ Jesucristo nocãrõ cañũ ãnirĩ marĩ camasãrẽ cã cabopaca ñnarĩjẽrẽ mujãã masĩña. Cã puame nipetiro upaũ nimicũã, ati yeparũre ãcũ, cabopacaenarẽ bairo ãninucũñupĩ, mujããrẽ netõgnũ. Nipetirije marĩ cacũgoparore bairo ĩ, bairo baiyupi.

¹⁰ Yu puame caroaro mujãã caatiãnipeere boũ, atore bairo mujããrẽ yu quetibujuya. Ji camarũrẽ, “Cabopacarãrẽ na marĩ juãtiroa,” ĩrĩqũẽ jeto meerẽ mujãã ápu. Yoaro cotericarõ mano caroaro jĩcãrõrẽ bairo tie dinerore mujãã jeneñoñupã.

¹¹ Bairo mujãã caãtimasĩrõ cãrõ caãna ãnirĩ mujãã caãtigajũgoricarorea bairo caroaro jĩcãrõ tũni átiyaparocõãña. Caãnijũgoripaure caroaro useanirĩqũẽ mena mujãã caãtijũgomasĩrcãrõrẽã bairo átiyaparoaya.

¹² Bairi ñi jĩcãũ ũcũ cariapea cajogaũ cã caãmata, cã cajomasĩrõ cãrõ cã joãto. Tore bairo cã caãtimasĩrĩjẽrẽ Dios cariapea ĩñajesoyami. Bairi Dios puame cacũgoenarẽ ĩñamicũã, netõjãñurõ jẽnietinucũñami camasãrẽ. Na cajomasĩrõ cãrõ jeto jẽninucũñami apeye ñnie na cajopeere.

¹³ Mujãã puame cabopacarã Jerusalén macããnarẽ netõjãñurõ juãtimirã, cabopacanetõrãrẽ bairo mujãã tuo joroque, ĩ mee ñiña.

¹⁴ Jĩcãrõrẽ bairo ãnajẽcusa ĩ, tore bairo ñi quetibujuya. ãmerẽ mujãã cacũgorije ñnie mena na mujãã juãtimasĩña. Cabero na cãã na cacũgorije ñnie mena mujããrẽ juãtibujorãma. Tore bairo mujãã caãmeo ápata, ñe ñnie rusaeto jĩcãrõ tũni mujãã cũgogarã mujããrẽ carusarijere.

¹⁵ Torea bairo ĩ quetibujuya Dios yaye na cawoaturica titupu cããrẽ: “Jĩcãũ capee cacũgou nimicũã, netõjãñurõ cũgoetigami. Apei petoaca cacũgou cããrẽ ñe cã rusaetĩgaro, petoaca cã cacũgomiatãcããrẽ,” ĩ woatuyupa.

Tito y sus compañeros

¹⁶ Caroaro mujãã caãnipeere boũ, butiuro yu catũgoñanucũrõrẽã bairo Tito cãã cã tũgoñao joroque cã ásupi Dios. Bairo tiere tũgoñarĩ, yu puame, “Yu mena mu ñũjãñuña,” cã ñinucũña Diopre.

¹⁷ Bai ri cañijügoro Titore mujãã tɔpɔ yɔ caárotiro, caroaro mena yɔwĩ. Caroaro mujãã cañipeere buti oro cabotügoñau añiri ãmerê yua cü majüã cü caboro mujãã ññau ýyami.

¹⁸ Tito mena apeire mujãã tɔpɔ cü yɔ joya. Cü puame marĩ yaure bai ro caãcã, marĩrêã bai ro catügousau niñami. Cürê nipetiro ñubueri majã caroaro cü busɔnucüñama, Jesucristo camasãrê cü canetõrĩqũê quetire cü cüã cü caquetibujunetõnucürjê jügori.

¹⁹ Apeyera cürê, ñubueri majã cü besewã jáãrê cabapacũñesêãpaure. Bai ro dinero mujãã caneñorĩqũêrê jáã cajeátõ, cü cüã jáã mena bapacutiágumi. Bai ro tie dinero neñorĩqũêrê jeátĩ, marĩ yarã Jerusalén macãñarê jáã cabatorije jügori marĩ Quetiupaure camasã cü na basapeo joroque ána jáã átigarã. Tunu bai roa jáã bai ro dinerore jorã, camasãrê tutuaro marĩ caãmeo juátigarijere na masĩõ joroque ána jáã átigarã.

²⁰ Jáã puame pai ro dinerore neñorĩ, jáã cajeátiere ññarĩ, buti oro mujãã cabusupai ro jáã boetiya. Bai ri capããrã mena tie neñorĩqũêrê jáã jeágaya.

²¹ Bai ri tunu caroaro jicãrõ tãni jeto jáã átimasĩnucüña. Bairãpua marĩ Quetiupaure cü caññajorê jeto meerê tore bai ro jáã átinucüña. Camasã cüã caroaro na caññaparore bai ro ñrã, tore bai ro jicãrõ tãni jáã átinucüña.

²² Na, yɔ cajorã menarê apeĩ cüãrê cü yɔ jonemoña marĩ yaure bai ro caãcürê. Cü puame cañuɔ majü niñami. Nipetiri wãme camasãrê cotericarõ mano cü cajuátigarijere jáã áti ññonucüñami. Áme roquere yua, caroaro mujãã caátĩãnie mena tügenatutuari netõjãñurõ mujãã juátinemogayami.

²³ Bai ri aperã ñna mujããrê, “¿Noa cü añiñati Tito?” na cañjẽniñaata, atore bai ro na mujãã ñwã: “Tito, Pablo bapa, cü mena capaari majõcu ññiñami. Jáãrê cajuátinemou majü niñami,” na mujãã ñ quetibujawa. Tunu bai roa marĩ yarã Tito mena caãnarê na cajẽniñatacããrê, atore bai ro na mujãã ñwã: “Ánoa aperã puamea, ñubueri majã na cajoricarã niñama. Na cüã marĩrêã bai ro Cristore cañroari majã niñama,” na mujãã ñ quetibujawa.

²⁴ Bai ri mujãã puame narê caroaro nũcũbugorique mena na bocãya. Na ñroaya. Bai ro na mujãã cañroarije quetire tügenã, nipetiro ñubueri majã puari macããna puame cariapea masĩgarãma mujãã, Corinto macããna, caroaro mujãã caátĩãnierê jáã caquetibujajügoriquere.

9

La colecta para los hermanos

¹ Marĩ yarã, marĩrê bai ro Dios mena catügenatutuarãrê juátaje macããjê puamerã, capee mujãã yɔ caquetibujawoatujopee mee niña bai ropua.

² Merê caroaro mujãã, Acaya yepa macããna, mujãã majüã aperãrê jicãrõ tãni mujãã cajuátimasĩrjêrê yɔ masĩñañuña. Bai ri torea bai ro cariape caroaro mujãã cajuátiere na yɔ quetibujunucüña ato Macedonia yepa macããna cüãrê. Ji cãmapua mujãã puame cotericarõ mano aperãrê mujãã juátigawa. Bai ro mujãã caátimasĩrjêrê tügeni, nipetiro jãñurĩpua ato Macedonia yepa macããna cüã mujãã caátorea bai ro aperãrê juátinemogayama.

³ Tore bai ro mujããrê ñ quetibujumicãã, marĩ yarãrê mujãã tɔpɔ yɔ joya, mujãã cabairijere cariape yɔ caĩmiatacããrê ricaati to cabaietiparore bai ro ñ yua. Yɔ cañrõrêã bai ro cariape aperãrê na mujãã juátiganucüña mujãã caátimasĩrõ cãrõ. Tiere ato macããna na masiãto ñ, na yɔ joya marĩ yarãrê. Bai ro ñgu ñiña: Caroaro jicoquei mujãã cajopeede mujãã qũenoyuwa, ñgu ñiña.

⁴ Ape watoara ato Macedonia yepa macããna mena ácú, mujãã cajopeede qũenoyuena mujãã cacotero mujãã yɔ eta tãmuoguetiya. Tore bai ro mujãã cabaieticõãta, bobooro jáã puame jáã tãmuobujiorã, “Caroaro juátimasĩñama Corinto macããna,” mujãã mena jáã cañtügenatutuamiatacããrê, tore bai ro jicãrõ tãni mujãã caãpericõãta yua. Tunu bai roa mujãã cüã bobooro mujãã netõbujiorã, tore jicãrõ tãni mujãã cajopeede neñorĩ mujãã cacoteeticõãta, ato Macedonia yepa macããna na caññarõ yua.

⁵ Tore bai ro cabaipeede tügenamasĩrĩ, “Marĩ yarã aperãrê na tɔpɔ cajopeede ñno,” ñrĩ caññijügoro mujãã tɔpɔ caññañesêãparãrê na yɔ jøjügyetiya. Tunu bai roa na puame topu etarã, mujãã caneñorĩopee carusaata, mujãã juneñorotibojagarãma, mujãã caátigajügoricarorea bai ro yua. Tore bai ro mujãã majüã mujãã caneñomasĩrjêrê jügori yua, caroaro cabopacarãrê na mujãã cajuátimasĩrjêrê mujãã áti ññogarã. Tore bai ro mujãã majüã mujãã cajogarijere mujãã cajogaeticõãta, aperã buti oro na cañpajügoro jügoripu cajori majãrê bai ro mujãã tuabujiorã.

⁶ Cariape tügenañijate atie ñrĩqũêrê: “Petoaca otere caotei petoaca rica jeyami; apeĩ pai ro otere caotei pai ro rica jeyami.”

⁷ Bai ri mujãã yeripu mujãã cajopeede tügenapetiri bero, mujãã cajomasĩrõ cãrõ jicãrõ tãni joya. Jogaetimirãcãã, mujãã yeripu roro tügenarĩ mujãã cajoata, ññetĩña. Dios puame caroaro yeri ññurĩqũê mena marĩ cajogarijere marĩ cajoro caroaro ññauseaninucüñami.

⁸ Cū puame tocānacā wāmerpa caroare pairo majū mujāā jomasīñami. Bairo cū cajoata, mujāā puame ñe ūnie rusaricarō mano caroaro mujāā ānimasīgarā. Tunu bairoa tie mujāārē cū cajorije carusarije ūnie mena tocānacā wāme caroaro átajere mujāā átimasīgarā camasā cabopacarā mena.

⁹ Atore bairo Dios ya tutipū cūārē ī woatuyupa:

“Ni ūcū, cañuu ānirī cabopacarārē caroaro mena na joyami narē carusarijere.

Bairo caroaro na cū caātiānie di rūmu ūno petietigarō.

Tocānacā rūmua nicōā ninucūgarō,” ī quetibujuya Dios ya tutipure.

¹⁰ Dios puame, ote, marī caote ugapeere cūñupī. Tunu bairoa ugarique cūārē nipetirijere marī jonucūñami. Cū puame roque mujāā jogumi nipetirije mujāā caotepeere. Tunu bairoa cūā, tie mujāā caoterije to putio joroque ātigumi. Bairo Dios cū caato yua, mujāā puame pairo mujāā cūgogarā. Tie mena caroaro jicārō tūni cabopacarārē na mujāā juátinemo masīgarā.

¹¹ Bairo Dios mujāā cū caato jūgori, tocānacā wāme ñe ūnie rusaricarō mano mujāā cūgogarā Dios cū cajorijere. Tie mena aperā cabopacarārē caroaro jicārō tūni na mujāā juátimasīgarā yua. Tunu bairoa mujāā majū neñorī cabopacarārē mujāā cajorijere jāā cajeato īñarā, na, marī yarā puame Diore butiōro cū basapeogarāma. “Jāā mena mu ñumajūcōāña,” qūīgarāma Diore.

¹² Mai, tie marī yarārē mujāā caneñojorije jāā cajeátie puame, narē carusarijere jāā cajeátie jeto mee ñiña. Caroaro na mujāā caátie jūgori Dios cūārē, “Jāā mena mu ñumajūcōāña,” na ībasapeo joroque āna mujāā ātiya.

¹³ Bairo mujāā caato, na puame butiōro cū basapeogarāma. Tore bairo na, cabopacarārē na mujāā cajuátieere īñarī, masīgarāma caria caroa queti Cristo yayere mujāā catūgousarijere yua. Bairi na cūā Diore qūīroagarāma, nocārō caroaro narē na mujāā cajuátie jūgori. Tunu bairoa nipetiro aperā cabopacarā cūārē na mujāā cajuátieere īñarī, butiōro Diore qūīroagarāma.

¹⁴ Tunu apeyera na puame caroaro tūgoñamairīqūē mena butiōro Diopure mujāā jēniboja nucūgarāma. Dios nocārō cañuu ānirī narē mujāā jūgori caroaro na cū caátieere īñarī, na puame butiōro Diore cū basapeo nucūgarāma.

¹⁵ Dios marī mena ñumajūcōāñami. Nocārō cañuu ānirī cū macūrē marī joyupi. ¡Tiere tūgoñarī ati risero mena dope bairo puame pairo netōjāñurō ī basapeo masīā maa!

10

La autoridad de Pablo como apóstol

¹ Yu, Pablo, Cristo caroaro mena cū cabeyorije, caroaro cū caññamairījē mena mujāārē yu quetibujuya. Bairāpua, jicārā yure īnucūñama: “Ato marī watoapu āñesēāu, marī uwire bairo tutuaro mena mee marī quetibujunucūñami. Bairo tutuaro mena mee quetibujumicūā, yoropu ācū puame, tutuaro netōrō marī quetibujū woajonucūñami,” ñi busunucūñama.

² Bairi mujāārē ñiña: To mujāā tūpu yu caññau etari rūmu caāno, yure tore bairo roro cañbusujārārē tutuaro mena na yu quetibujuo joroque yu na āpericōāto. ¡Yu tutimasīña, tame! Na puame jāā busupairā, “Na majū na catūgoñarījē mena jūgori na caātiānierē quetibujunucūñama,” jāā ī busujānucūñama. Jāārē na cabusupai jānaeticōāta, cotericarō mano tutuaro mena na yu tutigu.

³ Bairāpua, camasā ati rupañ cacūgorā marī cañnierē marī masīña. Bairo marī cabaimi-atacāārē, jāā puame ati ūmurecōo macāāna camasārē bairo jāā ātiāñajē cuperiya.

⁴ Jāā catutuānie ati ūmurecōo macāājē ūnie mee ñiña. Dios cū catutuarije mena jūgori roque carorije quetibujuriquere quetibujunetōñucōo joroque jāā átimasīnucūña. Torea bairo roro na cabusupainucūñarījē cūārē jāā quetibujupomasīña.

⁵ Bairi jāā puame Dios cū catutuarije jūgori tocānacā wāme ricaati aperā na cabue ēñotarije, Jesucristore na boetio joroque caátieere jāā, cariapee jāā quetibujupomasīña camasārē. Bairo jāā caátimasīñarījē mena camasā na majū na catūgoñarījēere caroa wāme puame tūgoñawasoari, Cristo cū caborore bairo na ātiānio joroque na jāā átimasīña. Bairo jāā caátimasīrō yua, na puame cū, Cristore cū tūgousagarāma.

⁶ Bairi jāā puame cotericarō mano nipetiro Cristore cabaibotiorārē popiye na bairo joroque na jāā átimasīgarā. Mujāā puame Jesucristore caroaro mujāā catūgousapetiro beropu, tore bairo na jāā popiye peyoñanagarā.

⁷ Mujāā puame yu cabaurije bui macāājē jetore mujāā īñapeonucūña. Yu yeri yu catūgoñatutuarije puame roquere mujāā masīñinucūña. Bairi ni jicāu ūcū cariapea, “Jesu-cristo yau yu āñiña,” cañnucū cū caāmata, jāā, Jesucristo yarā jāā caānie cūārē cū camasīpee ñiña.

⁸ Yn puame jáã carotimasĩrĩjẽ buipeoropu jáãrẽ mujãã caĩroapeere quetibujumicũã, tie mena yu tũgoĩaboboetiya. Marĩ Quetiupau puame roque tore bairo jáã carotimasĩpeere jáã jowĩ. Jesucristo mena mujãã yeripu nemojãñurõ cã mujãã catũgoĩatutua nutuaparore bairo ĩ, tore bairo jáã roticũwĩ. Mujããrẽ jáã yapapuo reo joroque ĩ mee, tore jáã quetibujum roticũwĩ marĩ Quetiupau.

⁹ Bairi yu puame yu cawoaquetibujorije mena, “Corinto macã macããna na tũgoĩa uwiãto,” ĩ mee, tore bairo ñi quetibujum woajoya.

¹⁰ Aperã ĩcããrã yu cawoajorijere ĩñarĩ, bairo ĩnucũñama: “Tutuaro mena marĩrẽ quetibujum woatujomicũã, cã majũ etau puame, tutuaro mena ni ũcãrẽ quetibujum masĩtĩñami. Tunu bairo caroarõ caĩape caquetibujumeci niñami,” ñi busupainucũñama.

¹¹ Tore bairo jáãrẽ roro caĩbusupairã atore bairo na camasĩrõ yu boya: Yoaropu ãnirĩ tutuaro yu caĩquetibujurorea bairo mujãã watoa ãcã cãã, yu caãtie mena tutuaro mujãã yu quetibujum masĩña. Tiera na camasĩrõ yu boya.

¹² Bairi jáã puame jáã majũã jáã cabairijere ĩñacõñarĩ, o aperã na majũã na caãnierẽ caroarõ na cabusubotiorije mena na caĩrõrẽ bairo caĩbusetiparã jáã ãniña. Na, aperã puame catũgoĩamasiẽna niñama, tore bairo cabusurã. Na puame na majũã na caãtie mena busurã, o aperã na caãtie mena ĩcõñarã, roro catũgoĩamasiẽna majũ ãna ĩñama.

¹³ Bairi jáã puame roque tie ũnierẽ caãperiparã jáã ãniña. Tiera jáã átirotietiyami Dios. Cã puame ĩcãrõ tũni jáã caãtamasĩpeere cõñarĩcãrõrẽ bairo jáã átiobacũnucũñami. Bairi Dios puame roque mujãã Corinto macããna tupu jáã quetibujumẽsẽãõ joroque jáã ámi.

¹⁴ Bairi jáã puame mujããrẽ Cristo yaye caroa quetire caquetibujumũgoricarã majũ jáã ãniña. Bairi mujããrẽ quetibujum ãna, jáãrẽ Dios cã caquetibujumroticũrĩcãrõ netõjãñurõ ãna mee jáã átiya.

¹⁵ Bairi jáã puame aperã mujãã watoapu na caquetibujuriquere ĩñarĩ, “Jãã roque tiera jáã quetibujumwu,” jáã ĩtĩnucũña. Jesucristo mena nemojãñurõ mujãã catũgoĩatutuaapeere borã, nemojãñurõ mujããrẽ jáã quetibujumgaya. Bairo bori, Dios jáãrẽ cã caquetibujumroticũrĩcãrõrẽ bairo ĩcãrõ tũnia quetibujurã jáã átiya.

¹⁶ Bairo mujããrẽ quetibujumyaparori bero, mujãã jũgoye nocãrõ cayoaropu macããna cããrẽ caroa quetire quetibujumẽsẽãgarã jáã átiya. Bairãpuã aperã caquetibujuri majã na caquetibujumẽsẽãrĩcã macãrĩpu jáã quetibujurãpérigarã. “Aperã na capaariquere êmarã mujãã átiya,’ jáãrẽ ĩ busupairema,” ĩrã, to ũnopu jáã ãnucũgaya.

¹⁷ Tore bairo Dios yaye cãã ĩ quetibujumya: “Ni ĩcãũ ũcã, ‘Caroarõ majũ yu paamasĩña,’ cã majũã cã caãtamasĩrĩjẽ mena caĩnucũũ cã caãmata, ‘Dios nocãrõ caroarõ cã camasĩrĩjẽ jũgori roque, caroarõ yu paamasĩña,’ cã caĩpree puame roque ñuña,” ĩ quetibujumya Dios yaye busurique.

¹⁸ Bairi ni ĩcãũ ũcũ cã majũã cã paariquere cã caĩñajesoro netõjãñurõ wapacũtiya cã paariquere Dios cã caĩñajesorije puame roque.

11

Pablo y los falsos apóstoles

¹ Bairi roro masacatiecure bairo yu caĩbusunucũrĩjẽrẽ mujãã canucãcõãmasĩrõ yu boya! Dise wãme ũnie yu caquetibujurije caãmata cããrẽ, tiera nucãnetõcõãña.

² Mujããrẽ roro tũgoĩau mee yu baiya. Dios mujããrẽ ĩñamairĩ yu cã caquetibujumrotirique jũgori mujããrẽ quetibujum yu átiya. Dios mujããrẽ cã caĩñamairõrẽã bairo yu cãã butiorõ mujããrẽ yu maiña. Bairo mujããrẽ mairĩ yu puame ĩcããã, Jesucristo jetore cã mujãã catũgousaro yu boya. Bairo bori, mujããrẽ ñe ũnie cawapa cũgoena cañurã majũ cã caĩñajoro mujãã baio joroque yu átigaya, caroarã ñe ũnie cawapa cũgoena majũ Jesucristo tupure mujãã caetamasĩparore bairo ĩ.

³ Bairpuã, aperã mujããrẽ na caĩtopee ũnierẽ yu tũgoĩa uwijãñuña. Wãtĩ, cã caĩtopairije mena Evare cã caĩtoricarorea bairo mujãã cãã aperãrẽ mujãã caĩtoecopee ũnierẽ yu tũgoĩa uwijãñuña. Bairo mujããrẽ na caĩtoata yua, mujãã puame Jesucristore caboenarẽ bairo caroarõ nucãbũgorique mena ĩcãrõ tũni cã mujãã ĩroaetibujorã.

⁴ Bairi noa ũna mujããrẽ jáã caquetibujumũgoricu Jesucristo yaye queti meerẽ caquetibujurã cããrẽ caroarõ mena na mujãã tũgousaganucũña. Tunu bairoa jáã caquetibujuricarõ bero, Espĩritu Santo majũrẽ mujãã yeripu cabocãñerĩcãrã nimirãcũã, apeĩ espĩritu ũcũ cããrẽ caroarõ cã mujãã ñeganucũña. Apeyera Dios yaye queti camasãrẽ cã canetõrĩqũẽ quetire catũgousajũgoricarã nimirãcũã, ricaati quetibujuriquere caquetibujurã cããrẽ na mujãã tũgousaganucũña.

⁵ Bairpuã, mujãã catũgousanucũrã ũna caĩtopairã, jáã, apõstolea majã netõrõ caãnitũgoĩnarã roca majũ macããcãrẽ bairo yu tũgoĩaẽtĩña.

⁶ Yu puame yu cabusarije mena caroaro caquetibujajã ãmeomasĩecũ yu ãcũ. Bairo caãcũ nimicãã, Dios yaye macããjẽrẽ masĩrĩqũẽ puamerã yu masĩnetõmajũcõãña. Tie yu camasĩrĩjẽrẽ mujãã yu áti ññoãninucũña tocãnacãña mujãã tupure. Noo jãã caátie wãme cãrõ mujããrẽ tiere jãã caátie ññorõ mujãã ññanucũña.

⁷ Yu puame mujããrẽ caroa queti Dios camasãrẽ cã canetõrĩqũẽ queti majũrẽ mujãã yu quetibujũgowa. Bairo tiere quetibuju ãcũ, mujããrẽ yu wapa jẽnierũ. ¿Ricaati wãme mujããrẽ roro ácuato, tore bairo wapa jẽniecũ mujãã yu quetibujuyupari? Yu puame bopacooro yu baiwu, mujãã puame caroaro majũ mujãã caãnimasĩpeere bou.

⁸ Ape poari caãna ñubueri majã yure dinero jowã, mujããrẽ yu cajuátimasĩparore bairo ñrã. Baihua bairo yure na cadinero jorique jũgori narẽ dinero emaurẽ bairo yu ápu.

⁹ Mujãã watoapu yu caquetibujũñesẽãrĩ watoare, yure carusarije caãnimiatacũãrẽ, di rãmu ñno jĩcãũ ùcãrẽ jũnurõ yu jẽni patowãcõẽpũ. Marĩ yarã Macedonia yepa macããna puame roque yure carusarijere yu jowã. Bairi mujããrẽ jũnuu yu cajẽni patowãcõẽpeere yu nucãcõãwũ. Baihua bairo jeto yu nucãmasĩcõã ninucũgu.

¹⁰ Cristo nocãrõ caroaro cariape caquetibuju cã caãnierẽ camasĩ ãnirĩ cũrẽã bairo yu cãã cariape mujããrẽ ñiña: Di rãmu ñno mujãã Acaya yepa macããnarẽ yu dinero jẽnipatowãcõẽcũ. Tiera tũgoñarĩ butioro yu yeri ñiña.

¹¹ ¿Dopẽĩ bairo mujããrẽ ñi busucuti? ¿Mujããrẽ caĩñamaiecũ ãnirĩ tore bairo ñi busucuti? Bairo mee ñiña. ¿Dios cãã caroaro masĩñami nocãrõ mujããrẽ yu caĩñamainucũrĩjẽrẽ!

¹² Mujããrẽ yu cabuerije wapare jẽniecũ, yu caquetibujũgoricarorea bairo wapa jẽniecũ yu quetibujũcõã ninucũgu. Aperã mujããrẽ na caquetibujũrije wapa, wapa jẽnirĩ caquetibujũñesẽãnucũrã, “Pablore bairo jãã cãã jãã paanucũña,” na caĩmasĩẽtĩparore bairo ñ, di rãmu ñno mujãã yu wapa jẽnietigu.

¹³ Na puame roque caĩtopairã, apõstolea majã mee ñiñama, “Apõstolea majã majũ jãã ãniña,” caĩrã nimirãcũã. Bairo caĩrã nimirãcũã, na rupau bui jeto Jesucristo yarã apõstolea majãrẽ bairo bautonucũñama.

¹⁴ Bairo na caátimasĩnucũrĩjẽrẽ ññarĩ, baihua yu tũgoña acuetiya. Ape watoara wãtĩ cãã umurecõo macããcũ ángel bauriquere bairo bauriquecuti tomasĩnucũñami.

¹⁵ Tore bairo wãtĩ cãã cã cabaimasĩrõ jũgori, cã yarã caĩtopairã cãrẽ catũgousari majã puame cãã caroare caátie majãrẽ bairo baurique cuti tomasĩnucũñama. ¡Bairãhua, na ñna jĩcã rãmu caãno yasi acugarãma, roro na caãtipairije wapa jũgori yua!

Subfrimientos de Pablo como apõstol

¹⁶ Mujããrẽ yu caquetibujũgoricarore bairo mujããrẽ ññnemoña tunu: Ni jĩcãũ ùcũ yure, “Camecãrẽ bairo quetibujũyami Pablo,” yu qũĩ tũgoñaeticõãto. Bairo camecãrẽ bairo yure mujãã caĩtũgoñata, camecãrẽã bairo yu caquetibujũrijere yu tũgopeocõãña mai. Mujãã tupu caãna quetibujuri majã, na majũã na caátie mena netõnucãgarã, netõjãñurõ na caquetibujũnucũrõrẽã bairo peeto ñno yu cããrẽ yu quetibuju roticõãña.

¹⁷ Bairopua marĩ majũ marĩ caátie mena marĩ caãmeo netõnucãgarije caĩuetie ñiña. Camecãrãrẽ bairo quetibujurique ñiña. Marĩ Quetiupau cã caĩñajesorije ññie mee ñiña.

¹⁸ Bairo cabaimiatacũãrẽ, bairãhua capããrã ninucũñama na majũã na caátie mena netõnucãgarã caquetibujũpainucũrã. Bairi, ¡yu cãã tore bairo yu quetibujũgaya!

¹⁹ Mujãã puame catũgoñamasĩrãrẽ bairo tũgoñamirãcũã, ¡nopẽĩrã catũgoñamasĩena yaye queti puamerẽ caroaro mena mujãã tũgousanucũñati, tame!

²⁰ Tunu bairoa roro rotirique mena narẽ caroaro na mujãã cajuátinomepeere na cabomiatacũãrẽ, caroaro mena na mujãã tũgopeonucũña. Tunu bairoa mujããrẽ carotieperã, mujããrẽ caĩtori majã ñna cããrẽ na mujãã eñnotætinucũña. Tunu aperã mujããrẽ cabũgoro macããnarẽ bairo caĩñarerã, aperã mujããrẽ roro na cawasopana paepemiatacũãrẽ, caroaro mena na mujãã tũgopeonucũña.

²¹ Mujããrẽ yu caĩpeere bobotũgoñaamicũã, atore bairo mujãã ñiña: ¡jãã puame cayeritutu-aena majũrẽ bairo tie ññierẽ na caãtore bairo jãã átiãnajẽ cuperinucũña!

Bairi aperã na majũã na caátie mena caquetibujũnucũrã netõrõ na caquetibujũata, yu cãã netõjãñurõ mujãã yu quetibuju masĩña. Baihua camecãrẽ bairo yu caquetibujũrije cabaimiatacũãrẽ, atore bairo mujããrẽ yu quetibujũya:

²² Mujãã tupu caãna quetibujuri majã, “Jãã roque hebreo majã majũ jãã ãniña,” ñ botionucũñama na majũã na caquetibujũrije mena. Bairo na caĩata, yu cãã hebreo majã yaua yu ãniña. Tunu bairoa, “Israelita majã Dios cã cabesericarã jãã ãniña,” na caĩata, yu cãã israelita majã yau majũã yu ãniña. Tunu, “Abraham ãnacũ pãrãmerã majũ jãã ãniña,” na caĩata, yu cãã cã pãrãmi majũã yu ãniña.

²³ Tunu bairoa, “Cristore paabojari majã jãã ãniña,” na caĩatacũãrẽ, yu roque na netõjãñurõ cãrẽ capaabojari majõcu majũ yu ãniña. Baihua, atiere bairo yu caĩbusuata, camecãrẽ bairo ñiña. Yu puame roque na netõjãñurõ Dios yayere yu paanucũña. Na

netōjāñurō capee majū popiye preso jorica wipru yu jo epenucūñama. Tunu bairo na netōjāñurō capee majū yu bape econucūwū. Dios yaye macāājērē yu caquetibujuriye jūgori capee majū yu pajāi ecobujionucūwū.

²⁴ Jicā wāmo cānacāni majū judío majā quetiuparā yu ñewā. Bairo yu ñerī yua, treinta y nueve cānacāni majū yu bape epenucūwā, yure na cañenucūrō cānacāni.

²⁵ Itiani cānacāni majū yuca mena yu paepewā. Jicāni ūtā rupaa mena yu wējīā rocabu-jiowā. Tunu bairoa itiani cānacāni majū cūmua capairicapu āñesēāw, yu ruawū. Bairo jicāni yu caruari rāmu caāno yoaro, umareco, ñami cūārē yu baa pasawu rīa capairiya recomacā majūpape. Yu riacoabujiowa.

²⁶ Bairo aperoripu caānarē quetibuju ñesēāgu, roro majū yu tāmnonucūña. Bairo āñesēānucūwū, riyaa cauwiworpu cūārē yu ānucūwū. Tunu bairo uwioro cajerutiri majā na capairorpu yu netō ānucūwū. Yu yarā jicā yepa macāāna judío majā nimirācūā, yu wapānarē bairo caāna watoarpu yu āñesēānucūwū. Tunu bairo aperā ape yepa macāāna turīpu cūārē uwioro yu āñesēānucūwū. Tunu bairoa capaca macāāpu, camasā na camanoīīpu cūārē uwioro yu baiñesēāwū. Rīa capairiya cūārē uwioro yu baiñesēāwū. Tunu apeyera, “Jesucristo catāgousarā jāā āniña,” cabugoroa caītopairā watoa cūārē uwioro yu baiñesēānucūwū, aperoripu caānarē quetibujuñesēāgu.

²⁷ Capee majū popiye yu paanucūwū. Apeyera roro popiye yu tāmnonucūwū. Tunu capee majū yu wūgoa tāmnonucūwū yu paarique jūgori. Tunu bairoa capee majū etigu, o ugarique ugaḡu, popiye yu aua nucānucūwū. Ape watoara capee jutii cacāgoecu ānirī roro bopacooro yu yusayue tāmnonucūwū.

²⁸ Atie mujāārē yu caquetibujuriye, apeye mujāārē yu caquetibujuetiataje mena popiye majū tāmnonucūmicāā, tocānacā rūmua mujāā, o aperā Dios ya poari macāāna cūārē caroaro na caānipeere bou, butioro yu tūgoña patawacānucūña.

²⁹ Bairi ni jicāū ūcū mujāā mena macāācū Jesucristo yaḡe cū yaparua o joroque aperā cū na caāpata, yu cāā cū mena yu yaparua tūgoñanucūña. Tunu bairo ni ūcārē roro cū átio joroque aperā cū na caāpata, yu cūā butioro majū yu tūgoña asianucūña.

³⁰ Yu puame, “Aperā netōrō caquetibujumasī yu āniña,” ĩrīcārō ūnorēā, catutuaecu yu caānierē bairo mujāā yu quetibuju ĩlogu. Botiorique mena tutuaro yu quetibujugaetiya mujāārē.

³¹ Dios, marī Quetiupau Jesucristo pacu cūā masīmajūcōāñami caroaro cariape yu caquetibujunucūrījērē. Cārēā tocānacā rūmua cū marī cabasapeoro ñuñā.

³² Apeyera Damasco macāpu yu caāno quetiupau rey Aretare cajyroti gobernador puame yu ñerotimiñupī. Bairo yure cañegau ānirī, cū ūmua soldauare ti macā witirica joperu na coterotiyupi, yure na ñeo joroque ĩ.

³³ Bairo yure cū cañerotirijere tūgori yua, aperā marī yarā puame yu juāma. Ti macā ĩñotiarico jūgoyeru pii capairi pii mena yu jāārī, wii waru joperu yu pitiyo ruiōjowā. Tore bairo yu na caāto, yu rutimasīwū quetiupau gobernador yure cañegauere.

12

Visiones y revelaciones

¹ Ñe ūnie majū marī ātimasīētīña, marī majūā marī caātiere marī caībusuata. Bairo cabaimiatacāārē, yu puame marī Quetiupau qūēguericarore bairo yu cū caīñorīqūē, cū yaye macāājērē yu cū caātibuio ĩñorīqūē macāājērē cūārē mujāā yu quetibujugaya.

² Jicāū caūmurē ñiñawū caroaro majū Cristore jicārō tani catāgousacōāninucūārē. Cū puamerē itia umarecōo tuti buipru cū neámī Cristo. Merē puḡa wāmo peti ruḡore baparičanacā pēnirō cānacā cāma majū netōña cārē cū caneátato bero. Baiḡna caroaro majū yu masīētīña: Ati rupau menaa, o cū yeri jetore rita neácū baibauwī. Dios roque cariape cū caātajere masīñami.

³⁻⁴ Baiḡna caroaro majū yu masīña: Cārē Dios nocārō caroaro caāno cū tūpu cū neámī. (Ati rupau menaa o cū yeri jetore rita neácū baibauwī.) Topu etaács, cū puame busari cayasiorije, ni ūcārē Dios cū busarotietie ūnie busarique majūrē tūgoroyawī.

(Mai, Pablo puame versículos 2-4 apei cū cabairiquere ĩ quetibujumicāā, cabotioḡaecu ānirī cū majūā cū cabairiquere quetibujugu ĩcāmī.)

⁵ Bairo yu roque tore bairo camasī ānirī caroaro netōrō tie mena jūgori yu bailotio ĩñobujioya ni ūcū camasocure. Bairo masīmicāā, baiḡna yu majūā yu camasīrjē mena tore bairo yu áitotioḡaetiya. Tie ūnie meerē, yu majūā yu cayeri tūgoñatutuaetie roquere torea bairo mujāā yu caāti ĩñoata, ñucōābujio.

⁶ Bairo netōjāñurō yu majūā yu caātiere, o yu caīrjērē quetibujumicāā, camecārē bairo quetibuju mee yu baiya baiḡna. Cariapea quetibuju roque tore bairo ĩnucūmīña. Bairo caī

nimicãã, baiɾua buipearo ni jĩcãũ ũcũ tie yu caáperie, o yu caĩtĩtĩ jũgori yu cũ caĩroacotero yu boetiya. Caroaro yu caátĩninucũrĩjĩerẽ ññabeseri roque yu cũ caĩroaro ñũña.

⁷ Bairo marĩ Quetiɾua yaye macããjẽ nocãrõ caroare yu cũ caátibuio ññorĩqũẽ mena jũgori yu cabaibotioetiparore bairo ĩ, wãtĩ roro yu cũ caátiere ãñotaemi Dios. Tie jũgori popiye pota marĩ rupaure caãnorẽ bairo wãtĩ roro yure cũ caátiere ãñotaemi Dios. Tie jũgori popiye pota marĩ rupaure caãnorẽ bairo wãtĩ roro yure cũ caátie ninucũña.

⁸ Bairo roro popiye yu cabaĩãnierẽ yu cũ netõãto ĩ, itiani cãnacãni majũ Diore cũ yu jẽniniwã.

⁹ Bairo itiani yu cajẽniniatãcããrẽ, itianipua atore bairo ñi quetibujawĩ: “Mu caĩrõrẽ bairo yu áperigu. Yu yarã popiye baimirãcãã, narẽ yu mena na tũgoñatutuaõ joroque na yu caátie jũgori, nipetiro camasãrẽ yu catutuarijere nemojãñurõ na ññiomasĩña,” ñi quetibujawĩ. Bairi popiye yu catãmuorĩjĩerẽ tũgoñarĩ, tie mena yu tũgoña useanicõãña. Tie jũgori nipetiro camasãrẽ Cristo yu cũ catutuarijere jorijere na yu áti ññomasĩña.

¹⁰ Tunu bairoa atiere tũgoñarĩ yu useaniña: Catutuaecure bairo roro popiye yu cabairije, roro yure na caĩawajatutinucũrĩjẽ, yure carusarije cããrẽ tũgoñarĩ yu useaniña. Apeyera Jesucristore yu catãgousarije jũgori yure na capajĩãga ñesẽãnucũrĩjẽ, tunu Jesucristo jũgori popiye capee wãme yu cabainucũrĩjĩerẽ tũgoñarĩ yu useaniña. Bairo roro popiye catutuaecure bairo majũ tãmuonucũã puame roque nemojãñurõ Cristo jũgori catutuaure bairo majũ yu tũgoñanucũña.

Preocupación de Pablo por la iglesia de Corinto

¹¹ Yu majãã camecãrẽ bairo ñiẽtĩña. Mujãã roque camecãrẽ bairo ñio joroque yu mujãã ápu. Mujãã puame roque yu caátĩãnierẽ caroaro yure cabusuparã mujãã ãniniña. Bairo yure caroaro cabusuparã nimirãcãã, bairo mujãã áperinucũña. Cabugoro macããcãrẽ bairo caãcũ nimicãã, baiɾua na, mujãã catãgousanucũrã, jãã apõstolea majã netõrõ caãnitãgoñarã roca macããcãrẽ bairo yu ãnitãgoñaẽtĩña.

¹² Bairo popiye tãmuomicãã, mujãã tũpu ãcũ, nipetiri wãme nocãrõ Dios cũ catutuarije mena áti ññorĩqũẽrẽ mujãã yu áti ññoãninucũwã. Tore bairo caroaro yu caátimasĩrĩjẽ jũgori cariapea Jesucristo yu apõstol majũ yu caãnierẽ mujãã masĩõ joroque yu áti ññomiwã.

¹³ Baiɾua jĩcã wãme jeto aperã Jesucristore catãgousari majã poarire yu caátinucũrõrẽ bairo mujãã yu ápewu. Yure carusarije caãniniatãcããrẽ, di rũmu ñno patowãcõrõ mujããrẽ yu jẽnipatowãcõẽpã. Tore bairo mujããrẽ yu cajẽnietĩ to cañueticõãta, ñtiere yu mujãã masiriyobojawa!

¹⁴ Mujãã tũpu águ, merẽ qũẽnojũgoyeti ãcũ yu átiya. Atie yu caápeẽ mena itiani majũ merẽ mujãã tũpore ññiãñesẽãgu. Bairo ati watoare ácu cãã, mujãã apeye ñnierẽ cajẽnipatowãcõãrẽ bairo yu baietigu. Capacua puame na pũnaarẽ carusarijere na jomasĩnucũñama. Na pũnaa puame mee na pacuare carusarijere na jonucũñama. Bairi yu puame mujãã yu pũnaarẽ bairo mujãã caãnoi, ñise ñnie mujãã cacũgorijere mujãã yu jẽnipatowãcõẽtigu. Yure mujãã caĩroapee puame jetore yu boya.

¹⁵ Baiɾua, ñise yu cacũgorije caetatuaro cãrõ mujããrẽ yu juãtinemogu. Yu majũ rupau mena cããrẽ popiye yu tãmuomasĩña, mujãã puame caroaro mujãã caãnimasĩpeere bori. Bairo mujããrẽ netõjãñurõ yu camaimiatacããrẽ, mujãã puame nemojãñurõ yure camaiena majũ mujãã tuanucũña.

¹⁶ Bairo mujããrẽ di rũmu ñno apeye ñnierẽ yu cajẽnipato wãcõetimiatacããrẽ, jĩcããrã atore bairo ñnucũñama: “Pablo masĩrĩ, marĩrẽ ĩtou átiyami. Di rũmu ñno caãno marĩ camasĩeto yua, apeye ñnie marĩ cacũgorijere jemasĩgumi,” ñnucũñama.

¹⁷ Bairi, ¿mujãã tũpu yu cajoricarã mujããrẽ ĩtori apeye ñnie mujãã cacũgorijere mujãã na ãmarĩ? Ni jĩcãũ ũcũ mujããrẽ ĩtori mujãã yayerẽ ãmaesupi.

¹⁸ Yu puame Titore mujãã tũpu cũ yu jowu. Cũ mena apei marĩ yu Jesucristore catãgousau cããrẽ cũ yu jowu. Bairo mujããtu yu cajoricu Tito topu ãcũ, ¿mujããrẽ qũĩtori? Mujããrẽ jĩcãni ñno ĩtoetacumi. Jãã, cũ mena puãgarãpuã jĩcãrõ tãni jãã ãnajẽ cutiya. Jãã, puãgarãpuã jĩcã yerire bairo jãã yeri cutinucũña.

¹⁹ Ape watoara atore bairo puame mujãã tũgoñabujiorã: “Caroaro jããrẽ na nucũbugoãto ĩrã, tore bairo ĩrãma,” jããrẽ mujãã ĩ tũgoñarã. Bairo mee jãã baiya. Yu yarã, yu camairã, Dios cãã tore bairo bori, jãã caátigatũgoñarĩjĩerẽ masĩcõãñami. Dios mena nemojãñurõ mujãã catũgoñatutuaapee puame roquere bori, tore bairo mujããrẽ jãã quetibuju ãninucũña.

²⁰ Mujããrẽ yu caĩñañesẽããtĩ rũmu caãno, caroaro yu mujãã caãñiyuro yu boya. “Ape watoara ricaati niyubujiorãma,” ĩ tũgoñarĩ, yu tũgoña uwiya. Carorije macããjẽ mena mujãã caãno mujãã yu eta tãmuogaetiya. Atie ñnie carorije nibujioro mujãã watoare bairopua: ãmeo tutirique, ãmeo ñña ugorique, ãmeo asiarique, aperã netõrõ baitũgoñarĩqũẽ, roro ãmeo busupairique, causaropu busupairique, ãmeo botiorique, caroaro jĩcã yericutiri ãnimasĩetãjẽ

cūā nibujoro. Tere tūgoñarī yu puame yu tūgoña yapapuajāñuñu. Bairo mujāā caāmata, mujāā cūā bwtoro mujāā yapapuabujorā, mujāārē yu catutipeere tūgoñarī yua.

²¹ Tunu bairoa ati watoa mujāārē yu caññañesēāuātī rūmū caāno, roro mujāā caānie jūgori yu Quetiupau Dios puame mujāā mena yu tūgoñaboo joroque yu átibujioami. Nocārō yoaro carorije macāājērē mujāā caātiāninucūrījērē tūgoñarī, bwtoro yapapuari yu otio joroque yu átibujioami. Capāārā mujāā mena macāāna tocānacā wāme roro ati rupau mena átieperique ūnierē áti jānaetinucūñama. Tie nipetirijere tūgoñarī yu majūpua bwtoro yu tūgoña yapapuajāñuñu.

13

Advertencias y saludos finales

¹ Atie mujāā yu caññañesēāuāpēe mena merē itiani majū mujāā tūpure ñiña ñesēāágú. Dios ya tutipū bairo ī quetibujū woatuyupa: “Pugarā, o itiarā ūna, apei roro caátacure na cabusujārō ñuñu. Bairo na, itiarā ūnapua jīcārōrē bairo na cabusujāata, nipetiro catāgorā cūā na caīrōrē bairo átimasññama,” ī quetibujūya Dios ya tutipū.

² Bairi mujāā tūpū caāna carorijere caátanarē, o nipetiro to caāna cūārē āme ato mai cayoaropua ācū, jīcāni bero tunu mujāārē ññau etanemou yu caquetibujūricarorea bairo ñinemoña tunu: Ati watoa mujāārē tunu yu cañña ñesēānemou ápáta, roro caátipairārē yu bopaca ññaecū yua. Roro popiye na baio joroque na yu átiyu.

³ Mujāā puame mai yure caria Jesucristo yu cū cajuátiere masīgarā, jīcā wāme áticōña macāārā mujāā átiya. Jau, toroque mujāātū ācū, mujāārē yu áti ññogu cū catutuarijere. Cristo puame catutuaecure bairo mujāā watoare ācūrē bairo bainucūñami. Bairo cabai nimicūā, nocārō cū catutuarijere mujāā áti ññomajūcōānucūñami yu jūgori mujāā tūripure.

⁴ Bairāpua, cariapea marī masīña catutuaecurea bairo yucupāipū papuatuecori riari-quere. Bairo papuatuecori cariaricu nimicūā, Dios cū camasīrījē jūgori cacatiricu majū ññami. Jāā cūā bairāpua Jesucristorea bairo roro popiye jāā tāmuonucūña. Bairo popiye baimirācūā, Jesucristore capitena āniri jāā cūā cūrēā bairo jāā ānigarā Dios cū catutuarije jūgori, mujāārē juátinemojarā yua.

⁵ Bairi mujāā majūā caroaro mujāā caātiānierē tūgoña besemasīña. ¿Cariapea Jesucristo mena marī tūgoñatutuamiñati? Mujāā caītūgoñamasīparore bairo irā, caroaro tūgoña beseya mujāā caátie. ¿Mujāā yeripū Jesucristo cū caānierē mujāā tūgoñamasīētññati? Caītōpairārē bairo cabūgoro, “Jesucristo yarā jāā āñiña,” mujāā cañata roque, Jesucristo mujāā yeripū mácūmi.

⁶ Bairo ĩmicūā, bairopua yu puame mujāā mena yu tūgoñatutuacōāña. Bairi jāārē bairāpua cariapea Cristo yarā jāā caānierē mujāā masīcōārā.

⁷ Bairi jāā puame mujāārē Diopure jāā jēnibojanucūña, dise ūnie carorije macāājērē mujāā caāperipare bairo irā. “Na netōrō caroarā majū jāā āñiña,” ĩgarā mee, mujāārē tore bairo jāā átibojagarā. Caroa macāājē puame roque mujāā caātiānipare bairo irā, tore bairo jāā átiagarā. “Cabūgoro quetibujurā átiyama,” camasā jāā na cañmatacūārē, bairāpua tore bairo jāā átiagarā.

⁸ Jāā puame dopēirā cariape macāājērē ricaati puame jāā baibotomasīētññi. Cariape macāājē quetibujūrique caīrōrē bairo puame jeto roque jāā caátimasīnucūpēe ññi.

⁹ Bairi jāā puame jāārē caññaterā cayerituaenarē bairo jāā na cañmatacūārē, tūgoña ūseanirīqūē mena jāā ānicōānucūña. Mujāārē juátigarā, tie mena jāā puame popiye jāā catāmuonucūrījē jūgori nemojāñurō Dios mena mujāā catūgoñatutuaepere tūgoñarī jāā ūseaninucūña. Bairi tocāñacā rūmūa mujāārē Diopure jāā jēnibojanucūgarā, caroaro mujāā caātiānie ñe ūnie to carusaetipare bairo irā.

¹⁰ Bairi ati carta mena mujāā yu quetibujū woajoya, mujāā tūpū yu caññañesēāu āpáro jūgoye. Topū yu caetaparo jūgoye roro mujāā caātiānierē mujāā majūā qūñecōāña. Bairo mujāā caāpata, yu puame topū etau, tutuaro mena mujāā yu quetibujūjetigu. Marī Quetiupau puame roque tore bairo yu carotimasīpeere yu jowī. Jesucristo mena mujāā yeripū nemojāñurō cū mujāā catūgoñatutuanutuaparore bairo ī, tore bairo yu roticūwī. Mujāārē yu yapapu reo joroque ī mee, tore yu quetibujū roticūwī marī Quetiupau.

¹¹ Yu yarā, mujāārē yu sawoajo yaparoparo jūgoye atore bairo mujāā ñiña: Caroaro ūseanirīqūē mena āñajēcusa. Caroaro átiāñajē puamerē átiāñimasīña. Tocāncāpua caroaro yeri ñurō āmeo átiāñajēcusa. Tunu bairoa jīcā yericunarē bairo āñajēcusa. Marī Pacu Dios āmeo mairīqūērē, bairi jīcā yericutaje cūārē cajou mujāā mena cū āmarō.

¹² Tunu bairoa caroaro nūcūbūgorique mena āmeo bocāri āmeo jēñiña.

¹³ Marī yarā ato macāāna Jesucristore catūgōsarā nipetiro mujāārē ñuroti joyama.

¹⁴ Jesucristo marĩ Quetiupaꝝ caroare cã jonemoáto majãã nipetirore. Tunu bairo marĩ Pacꝝ Dios nocãrõ marĩrẽ camai, bairi cã Yeri Espíritu Santo cãã majãã mena cã ãnicãã ninucũáto.

Tocãrõã niña atie queti yꝝ cawoaturije.

Carta de San Pablo a los GÁLATAS

Saludo

¹ Yu, Pablo cawāmecucu, Jesucristo cū caquetibujurotjijou apóstol majū yu āniña. Camasā aperā ūna beseri na caquetibujurotjijoricu mee yu āniña. Jesucristo, cū pacu Dios mena roque na caquetibujurotjijoricu majū yu āniña. Mai, Dios puame cū macū Jesucristore cū catioyupi, cariacoaacu cū caānimitacūārē.

² Bairi marī yarā Jesucristore catūgousarā yu mena caāna mena, mujāā yu woajoya, mujāā Galacia yepa macāāna űubueri majārē.

³ Bairi mai, marī Pacu Dios, marī Quetiupau Jesucristo mena caroa yeri cutajere mujāā na jonemoato. Caroarō yeri jōrō ānajē cutaje cūārē mujāā na jonemoato.

⁴ Mai, Jesucristo puame yucapāipū uwiricaro mano riayupi marī carorije wapa. Tunu bairo roro ati umurecōo macāāna marī caātiānie wapare netōōgu riayupi. Tore bairo baiyupi, marī Pacu Dios, Jesucristo pacu cū caboro jūgori yua.

⁵ Bairi yu puame tiere masīrī, atore bairo űi basapeoya: “¡Nocārō caűuu cū āniñati marī Pacu Dios! Tocānacā rūmua caűuu nicōā ninucūgumi. Bairoa to baiāto,” űiña yua.

No hay otro mensaje de salvación

⁶ Āmerē butioro yu tūgoña yapapuaya, Diore catūgousaricarā nimirācūā, cūrē yoaro mee mujāā cajānarjē jūgori yua. Dios puame Jesucristo jūgori mujāārē maiwī. Bairo mujāārē cū camaimiatacūārē, cū yaye caroa queti camasārē cū canetōōrjē quetire jānarī, apeye queti puamerē mujāā tūgousaya. Tiere masīrī, butioro yu tūgoña yapapuaya.

⁷ Cariape majūrā, apeye quetibujurique camasā na canetōpee űnie maniña. Bairo cabaimiatacūārē, aperā jīcāārā mujāārē quetibuju mawijiorā ātiyama. Jesucristo yaye caroa quetire quetibuju mawijioyupuegarā ātinucūñama mujāārē.

⁸ Bairi ni jīcāū űcū Dios camasārē cū canetōōrjūē caroa queti űnie meerē cū caquetibujuaata, peero caūpetietopu cū āpāro. Yu űcū, o umurecōo macāācū āngel űcū cū caāmata cūārē, popiye cū baiāto, roro ricaati cū caquetibujurije jūgori yua.

⁹ Merē cajūgoyeru cūārē tore bairo mujāārē űi quetibujuwu. Bairi āmerē tunu mujāārē yu quetibujunemoña: Ni jīcāū űcū Dios camasārē cū canetōōrjūē caroa queti mujāā catūgōjūgorique űnie meerē mujāā cū caquetibujuaata, peero caūpetietopu cū āpāro.

¹⁰ Camasā, yu caquetibujurijere na űñajesoāto ī mee, tiere yu quetibujunucūña. Dios puame roque yu caātiere tūññajesoāto ī, mujāārē yu quetibujunucūña atie cū yaye quetire. Camasā ricaati caquetibujurā mena caroarō tuagu mee yu ātiāniña. ¡Narē tutuaro mena yu caquetibujueticōāta, Jesucristo cū caquetibujurotjijoricu mee yu ānibujou!

Cómo llegó Pablo a ser apóstol

¹¹ Yu yarā, atiere masīña mujāā cūā: Caroa queti camasārē Dios cū canetōōrjūē quetire mujāā yu quetibujunucūña. Ati umurecōo macāāna camasā na catūgoñarjē mena na caűquetibujurije űnie meerē yu quetibujunucūña.

¹² Ni jīcāū űcū camasocu yu quetibuju rotijoemi. Tunu bairoa ni űcū camasocu yu bueemi atie mujāā yu caquetibujurijere. Jesucristo puame roque cū majūpu yu masīwī nipetirije mujāā yu caquetibujurijere.

¹³ Bairāpu, mujāā tūgoricarā mai cajūgoyeru judío majā na carotirore bairo ācū yu caātajere. Tutuaro mena Dios ya poa macāānarē popiye na baiō joroque na yu ātiusanucūwū. Bairo ācu, Dios ya poa macāāna na petio joroque yu ātigamiwū.

¹⁴ Bai᱑na judío majā yayere yu capaa āniwatoare merē aperā yu yarā, yu tūni cabutoa caāna netōjāñurō camasi majū yu āmu. Mai, judío majā na carotirije puame netōjāñurō yu űicujāā ānana na caātiānajērē yu āticōā niganucūwū. Tie quetibujurique jeto caānicōāninucūrō yu bootūgoñanucūwū.

¹⁵ Bairo cabai yu caānimitacūārē, merē Dios puame yu cabuiaparo jūgoyeru yu besecōāñupī. Bairo yu beseri yu yua, nocārō yure camai ānirī, cū yu yu ānio joroque yu āni. Cū majū cū caborore bairo yu beseyupi.

¹⁶ Bairo yure camai ānirī yua, cū caborore bairo ācu, cū macū Jesucristore yu masīō joroque yu āni. Bairo cū macārē yu masīōrī yua, cū yaye caroa queti camasārē cū canetōōrjūē quetire yu quetibuju rotijowī judío majā caāmerārē. Bairo cabairipare ni jīcāū űcū camasocu mena jēñifarī yu masījūgoeru.

¹⁷ Tunu bairoa Jerusalêpu áti, yu jûgoye apóstolea majâ cañnijûgoricarâ cûârê na yu jêniñaepû yu cabairijere. Bairo átiri mee, jicoquei yoworicaro mano Arabia yeparu yu acoápu. Cabero Damasco macâpu yu tunuetawu tunu.

¹⁸ Yoaro itia cûma beropu roque yua, Jerusalén macâpu yu ápu. Bairo ti macâ etau, Pedrore cû yu masijûgowu. Cû mena yua puğa wâmo peti jicâ ruo petiro cānacâ rāmu majû yu tuawu.

¹⁹ Bairo topu ācū, noa ūna aperā apóstolea majārê na yu bocáepu. Santiago, marī Quetiupau bai jetore cū yu bocāwu.

²⁰ Bairi cariape Dios cū caññajoro mujāārê ñiña: Atie mujāā yu cawoajorije cabugoro macāājê mee ñiña. Cariape macāājê majū ñiña.

²¹ Tie bero yua, yu puame Siria, bairi Cilicia yepaapu yu acoápu.

²² Mai, bairāpu marī yarā Cristore catûgousari poari, Judea yepa macāana yu majūpūrā yu bocāema.

²³ Atore bairo na caiquetibujurije jetore tûgonucūñupā: “Marīrê roro capajāga usamiricū āmerê yua tûgoñatutuarique caroa quetire camasārê na quetibuju átiupu. Ji yuteapure mai marīrê cayasioregamiricū camasārê caroa quetire na quetibuju átiupu,” na caiquetibujunucūñijê jetore tûgonucūñupā.

²⁴ Bairo yu cabairijere tûgori, butiuro Diopure cū basapeonucūñupā.

2

Los otros apóstoles aceptan a Pablo

¹ Cabero puğa wâmo peti ruopore baparcānacā pēnirō cānacā cūma bero majūpu yu ápu tunu Bernabé mena Jerusalén macāpure. Bairo ácū, yu mena cū yu pii ápu marī yau Tito cūārê.

² Cabugoro mee yu ápu ti macāpure. Dios puame roque topu yu árotiwī. Bairo to Jerusalêpu ācū yua, cabutoa camasīrā na caīroarā mena Jesucristo yarā jesaye jāā neñawū. Bairo na mena neñari, na jāā quetibujuwu nipetirije judío majā caāmerārê jāā caquetibuju ñesēanucūñijêrê. Yu puame yu paarique yu caátaje, yu caátiane cūā to yasieticōāto ī, tore bairo nipetirije na yu quetibujuwu. “Mu paarique ñumajūcōāña,” na caīparore bairo ī, tore bairo na yu quetibujuwu.

³ Mai, Tito yu mena caátacu puame griego majā yau āmi. Bairo griego majā yau cū caānimiatacūārê, judío majā caūmuarê na caātinucūrōrê bairo cū ápewā. Dios yau nigu, cū rupau macāātō ūnorê yisetaecoemi cabutoa camasīrārê.

⁴ Jicāārā jāā yarā judío majā caītopairā puame yasioro atiri jāā caneñarōpu jāā mena neñañupā na cūā. Na puame to jāā cabusurijere catûgorutiri majārê bairo anā baiyupa. “Roro majū Jesucristo puame jetore cū tûgousarā átiyama Pablojāā,” ī busujāmasigarā, jāā caññijêrê tûgorutirana baiyupa. Bairo jāā ī busujārī yua, Moisés ānacū cū caātiroticūñijêrê caātiacorā majū tunu jāā tuo joroque átigarā baimiñupā.

⁵ Bairo jāārê na caātigamiatacūārê, jāā puame peeto ūno na caññijêrê jāā tûgousaepu. Caroa queti Dios camasārê cū canetōñijêrê quetire caroaro mujāā catûgousacōāno bootûgoñari, narê jāā rotiecoepu.

⁶ Bairāpu, cabutoa camasīrārê bairo caāna ape wāme yu caātinemopeere yu quetibuju masiōēma. Bairpu yu puame camasīrārê bairo na caānajê cutiere butiuro majū yu tûgoñaeñiña. Dios puame bui macāājê marī caātiānierê caññabesei mee ñiñami.

⁷ Bairo ape wāme yu caātinemopeere yu quetibuju masiētiri yua, cariapea Dios yu cū cabeseriquere tûgoñamasiwā. “Cariapea Dios, caroa queti camasārê cū canetōñijêrê quetire cū quetibuju rotijoyupi judío majā caāmerārê,” ī tûgoñacōāwā. “Judío majārê Dios, Pedrore cū caquetibuju roticūñijêrê bairo Pablo cūārê judío majā caāmerārê cū quetibuju roticūñijêrê Dios,” cariapea ñi tûgoñacōāwā yua.

⁸ Bairi cū, Dios, Pedrore judío majārê caquetibujupau apóstol majū cacūñicāna yu, Pablo cūārê judío majā caāmerārê caquetibujupau apóstol majū yu cūwī.

⁹ Bairo yu cabairo jûgori Santiago, Pedro, bairi Juan ñubueri majā quetiuparārê bairo caāna puame yu paariquere merê masiwā. Bairo masiri yua, “Dios puame caroaro cū quetibuju masiō joroque cū ásupi Pablore,” ī tûgoñawā. “Mu paarique ñumajūcōāña,” ñiwā yua. Bairo caññiñi, “Jicārōrēā bairo jāā paarique bapa mu āniña,” ñigarā yua, yu wāmo ñewā. Yu bapa Bernabé cūārê cū wāmo ñewā. Bairi yua jicā yericūna, atore bairo jāā āmeo ī tuawu: “Mujāā puame judío majā caāmerārê na mujāā quetibujugarā Dios yaye quetire. Jāā puamea judío majārê caquetibujuparā jāā ānigarā,” jāā āmeo ī tuawu yua.

¹⁰ Bairāpu, Pedrojāā atie jeto jāā caātipeere bowā: “Cabopacarārê caroaro majū na mujāā juāpa,” jāā icūwā. Merê yu puamea na, cabopacarārê caroaro mena na cajuātinemo āninucūñi yu āmu bairpu.

Pablo reprende a Pedro en Antioquía

¹¹ Pedro Antioquiari cū caátá watoare cū majūpūrea tutuaro cū yu tutirocajowu. Mai, cū pūame carorije marī yasio joroque caátie majūrē áca baiwī. Bairi tutuaro cū majūpūrea cū yu quetibujūwu.

¹² Mai, atore bairo baiwī cūrē tore bairo cū ñio joroque: Pedro pūame cañijūgoro judío majā caāmerā mena ūga ruiwī. Bairo cū caugaāno yua, judío majā aperā, Santiago cū cajoátana etawā. Bairo na caetaro ññari yua, Pedro pūame na wāmu weyocoámī judío majā caāmerārē. Na mena ūga ruinemoemi yua. Cū pūame, “Marī rupau macāātōrē marī cayiseeticōāta, marī netōmasīēna,” caīquetibujuri majā na caetaro uwiri yua, na mena ūganemoemi.

¹³ Aperā judío majā catūgousari majā cūā roro cū caátie cūrēā bairo átigawā. “Na rupau cayiseena mena marī caugaata, ñña,” caīrā nimirācāā, na caīrōrē bairo ápewā. Na teejāñuwā. Roro majū Pedro cū caátijūgorije jūgori yua, tame, Bernabēru cūā na caátorea bairo na átiusawī.

¹⁴ Bairo roro majū, caroa queti Dios camasārē cū canetōrīqūē queti caquetibujūrore bairo na caátijātiatore ññari yua, yu pūame atore bairo cū ñiwū, nipetiro canēñarā na catūgoro Pedrorē: “Mu, judío majā yu nimicāā, judío majā yu meerē bairo judío majā caāmerā watoaru mu ññaru. Mu pūame bairo cabai nimicāā, ¿Dopēī judío majā caāmerārē, judío majārē bairo na ñnio joroque bñtioro na mu átirotigayati?” cū ñi tutiwu.

Los judíos y los no judíos alcanzan la salvación por fe

¹⁵ Mai, jāā pūame jicoqueipua judío majārē bairo camasāwācārīcārā jāā ñña. Carorije caátīñipairā Diore camasīēna ūna caāna mee jāā ñña.

¹⁶ Bairo jāā cabaimiatacāārē, ni jīcāū ūcū Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cū caátie mena jūgori carorije cacūgoecure bairo tuamasīēññami. Jesucristo jettore marī catūgousarije jūgori roque, tore bairo marī tuamasīña. Merē tiere marī masīcōāña. Bairi marī, Jesucristore catūgousajūgoricarā majū ñña, cū mena marī catūgoñatutuarije jūgori marī carorije wapare marī cū canetōbojaparore bairo ĩrā yua. Moisés ānacū cū caroticūrīqūē carotirore bairo marī caátie jūgori mee marī netōmasīña. Merē atiere marī masīña: Ni jīcāū ūcū Moisés ānacū cū caroticūrīqūē carotirore bairo cū caátie jūgori ñe ūnie cawapa cūgoecure bairo Dios cū caññajoro tuamasīēññami.

¹⁷ Marī pūame, “Jesucristo mena marī catūgoñatutuarije mena jeto marī netōgarā,” marī ĩ tūgoñña. Bairo ĩ tūgoñamirācāā, cabero yua, “Marī ñicūjāā na caroticūrīqūē marī caáticōāñie jūgori roque marī netōgarā,” marī cañtūgoñabōcaata, “ Jesucristo pūame carorije marī átijūgou ātiyami, ĩgarā ato,” ¿marī ĩbujiocuti? ¡Baietiya! Jesucristo carorije marīrē caátijūgou mee ññami.

¹⁸ Torecu, yu pūame jīcā wāme dope caāperiere cūcōārī, apewe caroa macāājē pūamerē caáticōājūgoricu nimicāā, tunu tie yu caátijūgorique macāājē pūamerē yu caátinemoata, ññēñña. Tore bairo yu caāpata, yu yaye wapa paio cabuicucu majū yu tuabujio.

¹⁹ Mai, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē yu caátijātimasīēññē jūgori cayasicoatature bairo caācū yu ānimiwā. Āmerē yua, tiere catūgousajāñarīcū majū yu ñña. Bairo tūgousajāñari yua, Dios cū canetōpau, cū mena cacaticōāñinucūpau yu tuaya. Jesucristo pūame roque merē yu carorijere netōgu, yucupāipu yu riabojayupi. Bairi cū mena yucupāipu cariaricure bairo yu tuaya.

²⁰ Torecu, yu pūame yu majū rupau mena yu átiāmerīña āmerē yua. Jesucristo yūpūre cū caāno jūgori, cū caborore bairo jeto caátīñinucū majū yu tuaya yua. Bairo caācū āñirī āme ati rupau mena ati yeparūre yu caāno ūno mai, cū, Dios macū mena yu catūgoñatutuarije mena jeto yu ānicōāña. Cū pūame nocārō yūre camai āñirī, cū majūā yu carorije wapare netōgu, yucupāipu pajīāecori yu riabojayupi.

²¹ Bairi nocārō Dios cañu, yu mena caroaro cū caátie boeticōā yu baigaetiya. Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē tūgousari, tie carotirore bairo marī caátie jūgori marī carorije wapare canetōecoricarā marī caāmata, Jesucristo pūame cabūgoroa wapa mano yucupāipu riabujoricami.

3

La ley o la fe

¹ ¡Galata yepa macāāna, mujāā, catūgomasiēna majū mujāā ñña! ¿Noa mujāārē tore bairo roro majū mujāā tūgoñamawijiao joroque mujāā na áti? Mujāārē quetibuju ññēñārā, caroaro jīcārō tñni majū mujāā caññarōpua Jesucristo yucupāipu cū cariariquere mujāārē jāā quetibujuwājā ritaa.

² Bairi atie yu cajēññarījē jettore cariapea yu mujāā caquetibujuro yu boya: ¿Mujāā pūame Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē mujāā catūgousarije jūgori Espiritu Santo Dios Yeri majūrē

mujãã ñerĩ? Mujãã baiepu. Jesucristo yaye queti caroa queti jãã caquetibujeriquere tãgousari bero roque, Espiritu Santo Dios Yeri majürë mujãã cãgojãgowu.

³ Yu yarã, ðnocãrõ catãgomasĩena majũ mujãã ãñĩfati? Dios Yeri Espiritu Santore catãgousajãgoricarã majũ nimirãcũã, ðdopẽĩrã ãmerë mujãã majũã ati rupau mena mujãã caãtitutuarije mena Dios yaye macããjẽrë mujãã átiãni jãgogayati?

⁴ Nocãrõ capee caroa mujãã caãtimasjãgomirĩqũë yua cabugoro macããjẽ majũ ãñupã mujããrë. Yu puamerã, tocãrõ majũ cabugoro macããjẽ caãnipee mee ãñupã mujããrë, ðtame!

⁵ Dios roque cã Yeri Espiritu Santo majürë mujãã joyupi. Bairo mujããrë jori, caroa cã caãti ñnomasĩrĩjẽrë mujãã watoapure áti ññoñupĩ. Tore bairo cã caãpata, ðdopẽĩ tore bairo cã ásupari? “Moisës ãnacũ cã caroticũrĩqũë caĩrõrë bairo nipetirije na átipeyocãto,” ð mee, tore bairo ásupi. Caroa queti jãã caquetibujeriquere caroarõ mujãã catãgousaparore bairo ð, tore bairo átinucũñami Dios.

⁶ Abraham ãnacũ puame caroarõ Dios mena cã catãgoñatutuarije jãgori, ñe ñnie cawapa cãgoecure bairo qũñãñupĩ.

⁷ Bairo cabairo jãgori atiere mujããrë masĩrotiya: Cariapea Abraham ãnacũrë bairo Diore catãgousarã, cã pãrãmerãrë bairo caãna Dios mena jeto catãgoñatutuarã ninucũñama.

⁸ Merë baiyua Dios cajãgoyeyua judío majã caãmerã cããrë, cã mena na catãgoñatutuarije jãgori ñe ñnie cawapa cãgoenarë bairo cã caññapeere cã ya tutipũ quetibujũ cũweyocãñupĩ. Atore bairo caroa quetire qũ quetibujũ jãgoyeticũñãñupĩ Dios marĩ ñicã Abraham ãnacũrë: “Tocãnacãpũ masapoari macããnarë merë bairo yu mena na catãgoñatutuarije jãgori caroarã ñe ñnie cawapa cãgoena na ãnio joroque na yu átiyu,” qũ quetibujũ jãgoyetiypũ Dios Abrahãrë.

⁹ Bairi Jesucristo mena catãgoñatutuarã puame Abraham ãnacũrë Dios caroare cã cã cajoricarorea bairo na cãã caroare cã cajorã majũ niñama, Abraham ãnacũ Dios mena catãgoñatutuaricurea bairo yua.

¹⁰ Bairi noa ñna Moisës ãnacũ cã caroticũrĩqũë jetore tãgousari na carorije wapare na canetõgaata, cañuena carorije cawapa cãgorã majũ tuagarãma. Merë torea bairo ð quetibujuya Dios ya tutipũ na cawoatucũrĩqũë cãã: “Ni ñcã caroarõ mena Moisës ãnacũ cã caroticũrĩqũë caĩrõrë bairo jicã wãme rusaricarõ mano cã catãgousapetieticõãta, cañuecũ, carorije cawapa cãgou majũ tuagumi,” ð quetibujuyupa.

¹¹ Bairo cabairo, merë caroarõ majũ mujãã masĩrã: Ni jicãũ ñcã roticũrĩqũë caĩrõrë bairo cã caãtie jãgori ñe ñnie carorije wapa cãgoecu tuamasĩetĩñami. Atorea bairo ð quetibujuya Dios ya tutipũ cããrë: “Carorije cawapa cãgoecure bairo yu caññau puame yu mena cã catãgoñatutuarije jãgori nicõã ninucũgumi,” ð woatuyupa Dios ya tutipure.

¹² Moisës ãnacũ cã caãtiroticũrĩqũë puame tore bairo mee quetibujuya. Atore bairo puame roque ð quetibujuya tie, Dios ya tutipũ cããrë: “Ni jicãũ ñcã roticũrĩqũë carotirore bairo ñe ñnie rusaricarõ mano caãtiyeyõ netõmasĩgumi. Dios tũpũ ãnicõã ninucũgumi tocãnacã rãma. Tore bairo jicãrõ tãni cã caãtiyeyõcõãta, carorije wapa cacãgou majũ tuagumi Dios cã caññajoro.”

¹³ Cristo puame roque Moisës ãnacũ cã caroticũrĩqũë jãgori nocãrõ pairo marĩ carorije wapa marĩ cacãgomirĩqũërë marĩ netõbojayupi. Cã puame carorije caãpei nimicãã, carorije caãcure bairo yua roro majũ marĩ yaye wapa jãgori marĩ riabojayupi. Atore bairo ñña Dios ya tutipũ na cawoatucũrĩqũë cãã: “Ni jicãũ ñcã cañuecã majũ caãcũ yucãpãrĩpũ papuatuecori cã rĩaãto,” ð quetibujuya ð tutipũ.

¹⁴ Atore bairo baietayupa Dios, “Caroarõ majũ mu yu átiyu,” Abrahãrë cã cã caĩcũrĩqũërë judío majã caãmerã cãã Cristo jãgori jicãrõ na cacãgopetiparore bairo ð yua. Tunu bairoa cã mena marĩ catãgoñatutuarije jãgori Espiritu Santo Dios marĩrë cã cajogaricure nipetiro cã marĩ cãgomasĩña marĩ yeripũ yua.

La ley y la promesa

¹⁵ Yu yarã, ãmerë camasã ati umurecõo macããna na caãmeoãtie ñnie mena ðcõñarĩ, mujãã yu quetibujupa: Jicãũ caãmu, “Atore bairo marĩ ãmeo átiroa,” ð, cã wãmerë jicã pũrõ ñnopũ woatucõña peyocõñãmi, aperã, “Tore bairo mee ñña,” na caĩmasĩetiparore bairo ð yua. Tore bairo cã majũã cã caĩcũata, ni jicãũ cã caãtigarijere cã ãñotamasĩetĩñami. O tunu bairoa cã caãtiataje carusaata, “Atore bairo puame boya,” ðrĩ ape wãme ti pũrõpũre woabuipeo masĩetĩñama.

¹⁶ Bairi ãmerë yua marĩ masĩña: Dios puame Abraham ãnacũrë, “Caroarõ majũ mu yu átiyu. Cabero torea bairo yu átiyu mu pãrãmi caãnipau cããrë,” qũ cũñupĩ Dios. Mai, Dios ya tuti na cawoaturique puame, “capããrã mu pãrãmerã,” ð quetibujuetiya. Atore bairo puame jeto ñña: “Jicãũ mu pãrãmi cããrë caroarõ yu átiyu,” ð quetibujuya. Bairo “mu pãrãmi” cã caĩricã puame Jesucristo niñami. Cãrëã ðgu tore bairo ññupĩ Dios cã ya tutipure.

¹⁷ Atore bairo p̄ame mujãã Igu ñiña: Dios p̄ame Abrahãrê, “Cawãma wãme mu yu átigu,” qũĩ cũjũgoyupi. Bairo qũĩácũ, cũ catutuarijere cã áti ññoñupi, “Yu caĩrĩjêrê yu wasoacũ,” Igu yua. Bairo cũ caátaje jũgori, Moisés ãnacũ cũ caaticũrĩqũê cuatro cientos treinta cũmarĩ beropũ caãñijũgorique nimirõcãã, Dios, “Caroaro mu yu átigu,” cũ cũ caicũrĩqũêrê yasiomasĩtĩña. Tunu bairoa Dios cũ caĩjũgoyetiriquere cawapa manierê bairo to tuao joroque átimasĩtĩña.

¹⁸ Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũê jũgori Dios caroaro marĩ cũ caátipeere, cũ caátigarique to caãmata, cabũgoroa, “Caroaro mu yu átigu,” qũĩ cũbujoricũmi Dios Abrahãm ãnacãrê. Cariape majũrã Dios, “Mu yu jomajũcõãgu,” cũ cũ caĩrĩqũêrê ñe ñnie wapa jênirĩcãrõ mano cũ cajopeere ĩ, bairo ññupi.

¹⁹ “Toroque, ¿dopẽĩ cũ cũñuparĩ Dios cũ carotiriquere Moisés ãnacũ mena?” mujãã ĩ tũgoñabujorã. Yura, caberopũ tie rotiriquere cũñupĩ Dios, roro camasã na caátipainucũrĩjêrê na catũgoñabõca masacatiparore bairo ĩ. Tie roticũrĩqũê p̄ame Jesucristo Abrahãm ãnacũ pãrãmi ati yepa cũ caetari watoapu rotĩ ãnimasĩjãnañupã. Apeyera Dios p̄ame cũ majũ mee, cãtu macããna ãngelea majã jũgori roque roticũrĩqũêrê cũ joyupi Moisés ãnacãrê. Bairi Moisés ãnacũ p̄ame camasãrê na quetibũju netõõñupĩ yua tie roticũrĩqũêrê.

²⁰ Jicãũ cũ caátipeere cũ caicũrĩqũê caãmata, apeipu cũ cabũsunemobojaro boetiya. Toreã bairo Dios cũ majũpua cũ caátipeere quetibũjuyupi Abrahãrê. Aperãpãrê quetibũju netõrotijoesupi.

El propósito de la ley

²¹ Bairo bairi, ¿Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũê p̄ame Dios cũ caátipeere ricaati to ãnio joroque to átoati? ¡Bairo átimasĩtẽo! Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũê marĩ caticõã nio joroque to caátimasĩlata, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũêrê bairo jeto átiri carorije wapa cacũgoena marĩ tuabujoricarã.

²² Bairãpua, Dios ya tutipũ caĩrõ p̄amata, nipetiro carorije macããjêrê caátieconucũrã jeto marĩ ãniña. Bairo caãna nimirãcãã, Jesucristore noa ñna na catũgousaata, Dios caroaro cũ caátigariquere cacũgoparã majũ niñama.

²³ Mai, Jesucristo, marĩ catũgoñatuturapuã ati yepapu cũ caetaparo jũgoyere Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũê jũgori roro majũ carorije macããjêrê caátiecorã majũ marĩ tuamiwã. Tore bairo roro marĩ átiãninucũwũ, Jesucristo cũ majũpua marĩrê cũ caãnajê cãtiere marĩ cũ camasĩõparo jũgoye mai.

²⁴ Ape wãme ĩcõñarĩ ĩrĩcãrõ p̄amata, Moisés cũ caroticũrĩqũê p̄ame marĩrê cabuejũgou cũ caquetibũjũgororea bairo marĩ carorije wapare marĩ masĩõ joroque marĩ ãpu. Tore bairo marĩ baicõã ãmu, Jesucristo ati yepapu cũ caetaparo jũgoye mai. Bairo caãna marĩ caãnimiatacũãrê yua, ãmerê cũ mena marĩ catũgoñatutuarije jũgori ñe ñnie carorije cawapa mãnarê bairo marĩ tuao joroque marĩ ãmi.

²⁵ Bairi ãmerê yua, Jesucristo ati yepapu caatãcure cũ tũgousari, cũ mena catũgoñatuturã majũ marĩ ãniña. Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũêrê carotiecorã mee marĩ ãniña. Tie, marĩrê cabueire bairo carotijũgoro marĩ boetiya yua.

²⁶ Bairi ãmerê Jesucristo mena mujãã catũgoñatutuarije jũgori nipetiro Dios pũnaarê bairo caãna majũ mujãã ãniña.

²⁷ Tunu bairo Jesucristo wãme mena ĩrĩ, mujãã cabautiza rotirique jũgori cũ yarã cũ mena jĩcãrõrê bairo caãna majũ mujãã tuaya. Cãrêã bairo jĩcã rupau caãna majũ mujãã tuaya yua.

²⁸ Bairi ñe ñnie majũ mee niña judío majã yau marĩ caãnie, o griego yau marĩ caãnie cãã. Paabojari majõcu, o caroaro caãnicõãũ marĩ caãnie cãã, ñe mee niña. Caãmu, carõmio cãã jĩcãrõ tãnia cũ mena marĩ tũgoñatutumasĩña. Bairo yua Jesucristo mena jĩcãrõrê bairo tũgoñatutuarije nipetiro cũ yarã, cũ mena jĩcãrõ caãna majũ mujãã tuacõãña, mujãã cãã yua.

²⁹ Bairo Jesucristo yarã majũ mujãã caãmata, Abrahãm ãnacũ pãrãmerã caãna majũ mujãã tuaya. Bairo cũ pãrãmerãrê bairo caãna ãnirĩ Dios caroaro cãrê cũ caátipeere cũ caicũjũgoyetiriquere mujãã cãã cacũgorã majũ mujãã tuaya yua.

4

¹ Atore bairo p̄ame mujããrê ĩ quetibũjũgu ñiña: Jicãũ cawĩmau cũ pacu cũ cacũgomirĩqũêrê cacũgousapau, mai cawĩmau ãcũ, dope bairo átimasĩtĩñami. Cũ pacu paabojari majõcu cããrê dope bairo cũ botiomasĩtĩñami. Cũ pacu paabojari majõcu caãcũ p̄ame mai nipetirije cũ cacũgopeere caroaro ĩñaricanũgõcote masĩcõãñami. Bairo cũ paabojari majõcu cũ caĩñaricanũgõcotebojamiatacũãrê, cabũcu niãcũpu roque yua, cariape majũrã nipetiro cũ pacu yaye caãnajê upau majũ catuapau niñami.

² Mai, cawĩmau cũ caãno, cũ paabojari majã p̄ame caroaro cũ qũẽñonucũñama. Tunu bairoã dope bairo cũ caátigarije cããrê na p̄ame jeto cũ juãtinemonucũñama. Tore bairo jeto

cū juátiānincūñīma cū pacu cū cacūgoriguere cū cacūgomasīpa yutea, cū pacu cū caīcūrīcā yutea caetaparo jūgoye mai.

³ Bairo torea bairo baiwu marī cūārē. Mai, marī puame cawīmarārē bairo āna, ati umrecóo macāāna na carotituarijere carotiecorā majū marī āmu. Bairoa niña, tore bairo īcōña quetibujugaata.

⁴ Bairo caāna marī cañimiatacūārē, Dios puame cū cacōrīcā yutea caetaro, cū macū marīrē canetōpaure ati yeparu cū joyupi. Cū puame jīcāo carōmio jūgori buiyupi ati yeparure. Bairo buiari cū cūā Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē caátiecou majūrēā bairo caācū buiyupi.

⁵ Marī, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē carotiecorārē marī netōōgu, cū cūā tiere carotiecoure bairo ati yeparure etayupi. Bairo cū macū marī cū caátibojaro yua, cū pacu Dios puame cū pūnaarē bairo marī qūñīao joroque āsupi Jesús.

⁶ Tunu bairoa Dios pūnaa majū, merē marī caānierē marī masīō joroque ī, cū macū yau Espiritu Santore marī yerīpu marī jowī. Bairo cū, Espiritu Santo marīpure cū caāno jūgori, “jūā Pacu!” cū marī īnucūña Diore.

⁷ Bairo cabairo jūgori, āmerē yua marī puame Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē carotiecorā mee marī āniña. Dios pūnaa majū caāna roque marī āniña. Bairo cū pūnaa majū marī caānoi, Jesucristo jūgori nipetirije marī cū cajogarique cūārē cū caborore bairo marī jogami.

Pablo se preocupa por los creyentes

⁸ Mai, mujāā puame cajūgoyperure Diore camasīēna majū mujāā āñupā. Bairo Diore camasīēna ānirī, Dios mee caāna, jūgūēārē caīroarā majū mujāā āñupā. Na, jūgūēā puame cariape majūrā Dios ūna mee niñama.

⁹ Bairo cabairicarā nimirācūā, āme roquere yua Dios majūrē camasīrā mujāā āniña. O, “Dios puame jīcā nūgōā mujāārē īñamajūgori mujāā beseyupi,” Īgu niña ape watoara. Bairo Diore camasīrā nimirācūā, ¿dopērīrā roticūrīqūērē caātirotiecorā majū mujāā tuagayati tunu? Tie roticūrīqūē puame dope caāperie catutuaetiere bairo caānie niña. Bairi, ¿dopērīrā tiere mujāā tūgousagayati tunu?

¹⁰ Mai, mujāā puame atore bairo mujāā átinucūña: Di rāmu, o di muirpu ūno, o ti yutea, ti cūmarē caetaro īñarā, judío majārē bairo mujāā bose rāmu átipeonucūña. ¿Dopērīrā tore bairo mujāā átinucūñiati?

¹¹ ¡Bairo tiere tūgoñarī, yu puame mujāā cabairijere yu tūgoña uwijāñuñā! “Narē yu caquetibujurique cabūgoro majū āñupā. Yu paarique yasicoáto,” ĩi tūgoña uwiya.

¹² Yu yarā, bairi atore bairo mujāā yu átirotiya: Caroaro tūgomasīña mujāā yu cabairijere. Yu puame roticūrīqūērē carotiecoricu nimicūā, āmerē tiere caātirotiecou mee yu āniña. Torea bairo mujāā cūā caātirotiecoua majū mujāā āmu cajūgoyperure. Bairi yurea bairo caātirotiecoua āninemoña tunu. Bairāpu, cajūgoyperu mujāā mena yu caāno, caroaro yu mujāā qūēnowā.

¹³ Roro majū yu riawu, mujāā tūpure ācū. Bairo riamicūā, tie yu riaye jūgori tuari, caānijūgoro mujāārē caroa queti Dios camasārē cū canetōōrīqūē queti majūrē mujāā yu quetibujūgowu. Tiere merē mujāā masīña.

¹⁴ Bairo yoaro mujāā ture yu caria ānimiatacūārē, yure mujāā īñateepu. Tunu bairo yure cateena ānirī, caroaro jīcārō tūni yu caquetibujurijere yu mujāā tūgousawu. Umrecóo macāācū āngel majūrē catūgousarārē bairo caroaro majū yu caīrījērē mujāā tūgousawu. ¡Jesucristo cū majūpu mujāārē cū caquetibujurore bairo caroaro majū yu mujāā tūgousawu Jesucristo yaye quetire mujāā yu caquetibujurijere yua!

¹⁵ Bairo caroaro useanirīqūē mena mujāā catūgousamirīqūē mena, ¿dope āmerē mujāā baiyati yua? Apeyera, caroaro mujāā caátajere mujāā ĩibusupa: Marī caapeare nerī apeire marī cajomasīrījē to caāmata, mujāā puame cotericarō mano mujāā caapeere nerī, yure cajoparārē bairo majū mujāā baimiwā.

¹⁶ Bairo majū cabairicarā nimirācūā, āmerē, ¿dope mujāā baiyati? Yu puame cariape macāājērē mujāā yu caquetibujurije jūgori yua, mujāārā, ¿mujāā pesuare bairo yu tuayati?

¹⁷ Apeyera mujāātu caquetibujūñesēānucūrā caroa quetire quetibujurā mee átinucūñama. Roro mujāārē na caītogarijere bootūgoñarī, quetibujurā átinucūñama. Tunu bairoa jāā caquetibujurijere cūcōārī, na caquetibujurije carorije macāājē puamerē mujāā catūgousaro borā, tore bairo ī quetibujūnucūñama.

¹⁸ Bairopu, camasā aperārē caroaro marī cajuátinemogarije caroa cañurījē āno baiya. Roro camasārē na átigarije mena tūgoñarī na marī caīroarije roque cañuetie niña. Bairi mujāātu caāna mujāārē mairī, caroaro mujāā na caīroagaata, tocānacā rūmua tore bairo jeto mujāā na áparo. To mujāātu yu caāno jeto meerē tore bairo mujāā na ĩroa āmarō. Na puame yure boena, tore bairo bainucūñama.

¹⁹ Yu pūnaarē bairo caāna, yu camairā āmerā tunu ricaati roro mujāā catūgosarō jūgori butiōro yu tūgoña yapapuajāñuña mujāā mena. Jicāo carōmio pūnaa cutigo, butiōro cō cawisiorore bairo roro majū yu cūā mujāā mena yu tūgoña yapapuajāñuña. Baiṛna tore bairo jeto yu yapapuacōā ninucūgn Jesucristore caroaro jicārō tūni cū mujāā catūgosapetiro beropn. Tocārōpn roquere yua yu yerijāgn mujāā mena.

²⁰ Baiṛna, āmea mujāā tūpn yu ānicōāgamīña, apeye mujāārē yu caīquetibūjūgarijere mujāā quetibūjūgn. Tame, mujāā mena capee majū yu tūgoñacōāmiña baiṛna. Cayoaropn marī caānie jūgori dope ñinemomasīētīña.

El ejemplo de Agar y Sara

²¹ Mujāā, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cabonetōrā, “Tie mena jūgori marī netōmasīña,” caīrā cariape yure jicā wāme yu quetibūjūya: ¿Moisés ānacū cū caātiroticūrīqūē caīquetibūjūrijere mujāā tūgoetinucūñati? Mujāā tūgonucūrā tiere.

²² Mai, atore bairo quetibūjūya: Abraham ānacū cūgarā caāmuarē pūnaa cūsupi. Jicāu cū paacoteri majōco Agar cawāmecuco mena macū cūsupi. Apei puamerā cū nūmo Sara cawāmecuco, cū paacoteri majōco mee caācō mena macū cūsupi.

²³ Mai, Agar mena jūgori cū camacācūcū puame nipetiro ati yepa macāāna camasā na cabuiānucūrōrēā bairo buiayupi. Bairo cū cabuiāmiatacūārē, apei, cū nūmo majū mena cū camacācutacū puamea Dios Abrahārē, “Cabūcūpn nimicāā, mū macū cutīgn Sara mena,” cū cū caījūgoyeticūrīcārōrē bairo to baietao joroque ī buiayupi.

²⁴ Tie queti bui macāājērē bairo ī quetibūjūro mee īña. Atoṛe bairo niña: Na, puḡarā rōmia puame puḡa poa macāāna camasārē, “Tore bairo mujāā yu ātīgn,” Dios cū caījūgoyeticūrīcārōrē bairo caāna niñama. Agar puame Moisés ānacūrē Sinaī cawāmecuti ūtāūpn cū caāno, Dios cū cū caroticūrīqūērē cū cajoricarore bairo caācō niñamo. Bairi tie roticūrīqūērē caīroarā puame tiere carotiecoparā majū tuacōāñama.

²⁵ Ape wāme īrīcārō puamata, Agar puame Arabia yepa caāni ūtāū Sinaīre bairo caācō niñamo. Bairi Sinaī puame āme caāni macā Jerusalén macārē bairo niña yua. Bairi ti macā caāna cūā Moisés ānacū cū caātiroticūrīqūērē carotiecoparā majū tuacōāñama, paabojarico Agar cō catuaricarorea bairo yua.

²⁶ Marī puame roque jōbui ūmṛecōopn caāni macā cawāma Jerusalén macā macāāna caāniparā majū marī āniña. Bairo caāna ānirī Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē carotiecorā mee marī āniña.

²⁷ Atiere bairo ī quetibūjūgn, Isaías ānacū cūā atore bairo ī quetibūjū jūgoyeticūñañupī Dios ya tutīpn:

“Ūseanirī āña mū, carōmio capūnaa cutīmasīēcō.

Di rūmu ūno pūnaacutajere cawisioñaecō ūseanirī āña.

Bairo mū caānīmiatacūārē yua, āme roquere paabojari majōco cō capūnaacutato netōjāñurō, Dios cū camasīrjē jūgori, capūnaacuco mū ānicoago yua,”

ī quetibūjūcūñupī Isaías ānacū.

²⁸ Yu yarā, yu bairārē bairo caāna, mujāā puame Isaac ānacūrē bairo caāna mujāā āniña. Bairi mujāā cūā Dios cū caīcūjūgoyetīricarā Abraham, bairi Sara pūnaarē bairo caāna mujāā āniña.

²⁹ Mai, ti yūteapure ati yepa macāāna camasā na cabuiānucūrī wāmerē bairo cabuiaricū puame butiōro quīñateyupi, Espīritu Santo jūgori cabuiaricū Isaac puamerē. Bairi āme ati yūtea caāno cūārē butiōro īñatejāñuñama judío majā Jerusalén macāāna, Espīritu Santo jūgori Dios cū pūnaa na ānio joroque cū caātānarē.

³⁰ Bairi atore bairo puame ī quetibūjū woatuyupa Dios ya tutīpn cūārē: “Paabojari majōco cō macū mena apēropn cō acoāpáro. Cū, cō macū puame apeo macū mena cū pacū yaye caānjērē peeto ūno cacāgousapān mee niñami,” ī quetibūjū woatuyupa.

³¹ Bairo cabairo jūgori, yu yarā, paabojari majōco pūnaarē bairo caāna mee marī āniña. Sara, caroaro caānacō pūnaarē bairo roque caāna majū marī āniña.

5

Firmes en la libertad

¹ Mai, Jesucristo puame Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē carotiecorā majū marī caānīrīqūērē marī netōō joroque marī āmi. Bairo marī cū caātaje jūgori mujāā puame caroaro jeto ānajē cūticōā ninucūña tocānacā rāmua. Roro majū tunu caātirotiecorārē bairo tuanemoeticōāña.

² Yu Pablo, mujāā yu caīquetibūjūrijere caroaro jicārō tūni majū tūgopeoya: Judío majā na caātīnucūrī wāme, na rupañ macāājē yisetarique ūnierē mujāā cūā mujāā caātīāniganucūata, dope bairo Jesucristo mujāārē cū canetōrīqūē wapa maniña.

³ Mujããrê ñinemporã tunu: Ni jĩcãũ ùcũ mujãã mena macããcũ cũ rupau macããjê yisetarique ùnierê cũ caãtiãniganucũata, nipetirije Moisés ãnacũ cũ caãtiroticũrĩqũerê carotiecorũ majũ tuacõãgũmi.

⁴ Mujãã, roticũrĩqũerê mujãã caãtie jũgori canetõgatũgoãnanucũrã, Jesucristo puamerê cũ tũgousajãnarã mujãã átiya. Bairo caãna ãnirĩ, Dios mujããrê cũ camairĩjêrê, mujããrê cũ canetõõrĩqũê cũãrê caboena majũ tuarã mujãã baiya.

⁵ Jãã, tiere caãroaena puame Espĩritu Santo jũgori, bairi tunu Jesucristo mena jãã catũgoãnatutuacõãnie jũgori jãã carorije wapare canetõecoparã majũ jãã tuacõãña.

⁶ Bairi Jesucristo mena marĩ caãmata, yisetarotirique ùnie, o yisetarotietaje cũã caãnimajũrĩjê mee niña. Jesucristo mena marĩ catũgoãnatutuarije roque caãnimajũrĩjê niña. Bairo cũ mena marĩ catũgoãnatutuarije mena caroaro camasãrê na marĩ maimasĩgarã.

⁷ Mujãã, Galacia yepa macããna, caroaro majũ Jesucristore cũ mujãã tũgousa jũgomiwũ. ¿Noa mujããrê cariape quetire mujãã tũgousa jãnao joroque na áti?

⁸ Dios mee tore bairo mujãã jãnao joroque ásupi. Cũ puame mujããrê cabesericũ majũ roque niñami.

⁹ Bairi merê jĩcã wãme ĩrĩqũerê ĩricãrõ puamata, mujãã masĩña: “Petoaca levadurare marĩ cajããmiatacũãrê, pan qũẽnoricã buruare petiropũ jesapeticoaya.” Torea bairo roro ricaati quetibũjuriqũe jĩcã wãmeacãrê mujãã catũgousaata, cabero capee majũ mujãã tũgousagarã carorije macããjêrê.

¹⁰ Marĩ Quetiupau puame ricaati wãme, roro mujãã catũgoãña ãniamiatacũãrê, caroaro wãmerê mujãã átiãnio joroque mujãã átigumi tunu. Bairo mujãã cũ caãtiepeere tũgoãnarĩ, yũ puame cariapea marĩ Quetiupau mena yũ tũgoãña tutuacõãña. Bairũna, Dios, roro mujãã átiãnio joroque caãtiecorotinuacũãrê popiye na baio joroque na átigumi. Ni ùcũ cũ caãmata cũãrê, jĩcãrõ tũnia popiye na baio joroque na átigumi.

¹¹ Mai, apyera tunu yũ yarã, jĩcããrã ricaati caquetibũjuñesẽãnucũrã atore bairo ñi busũnucũñama: “Pablo cũã camasã judio majã caãmerãrê, ‘Mujãã cũã judio majã na caãtinucũrõrê bairo mujãã rupau macããjêrê yisetarotiya,’ na ĩ quetibũju átiyami,” ñi busũnucũñama. Bairo yũ cũã narê bairo yũ caãtirotirije caãmata, roro majũ yure teeri, popiye yũ baio joroque yũ áperibũjiorãma. Bairãpuã, popiye yũ baio joroque yũ átinucũñama, “Jesucristo yucũpãĩpu cũ cariarique jũgori mena jeto marĩ netõmasĩña,” yũ caĩquetibũjuriqũe jũgori.

¹² Bairo mujããrê roro pajũgoro mujãã rupau macããjêrê butiro cayisetarotiganucũrĩ majã, na puame roque na majũã na rupau macããjêrê na yisejure recõãto, ¡tame!

¹³ Mujãã, yũ bairãrê, yũ bairãrê bairo caãna, caroaro caãniparã, roticũrĩqũerê carotiecoeti-parã, cũ cabesericarã majũ mujãã ãniña. Bairi caroaro macããjê jettore caãtiniparã mujãã ãniña. Bairo roticũrĩqũerê carotiecoena cũ cacũricãrã nimirãcũã, “Marĩ caboro marĩ rupau mena carorijere marĩ átimasĩña,” di rãmu ùno ĩ tũgoãneticõãña. “Tie carorije macããjêrê na átiãmarõ,” ĩ mee, tore bairo mujãã cũñupĩ Dios. Caroaro puame roquere átiri, jĩcãrõ tũni mujãã caãmeomai ãnierê boũ, tore bairo mujãã cũñupĩ.

¹⁴ Bairi roticũrĩqũê puame atore bairo caãrĩjê mena neñojori jĩcã riseroa yua quetibũjuya: “Mujãã majũ rupaure mujãã camairõrêã bairo aperã camasã cũãrê na maiña.”

¹⁵ Bairo cũ cacũrĩqũê caãno jũgori, roro ãmeo ĩñateeticõãña. ãmeo asiari ãmeo tutiepeeticõãña. Masãcatiya. Jĩcã majãrê bairo mujãã caãnajê cutie to petio joroque mujãã átire.

Los deseos humanos y la vida por el Espíritu

¹⁶ Bairi mujããrê niña: Espĩritu Santo mujããrê cũ cajũgoãnorê bairo jĩcãrõ tũni caroaro átiãnicõãnucũña. Carorije mujãã rupau caborore bairo mujãã caãtiãniga nucũrĩjêrê átiãmericõãña.

¹⁷ Mai, carorije marĩ rupau caborore bairo marĩ caãtigatũgoãnanucũrĩjêrê puame Espĩritu Santore cateerãrê bairo átaje niña. Torecũ, Espĩritu Santo cũã, carorije macããjêrê marĩ rupau caborore bairo marĩ caãpata, ĩñajesoetiyami. Tiere caboecu niñami. Bairi atĩ rupaũpu carorije tũgoãnarĩqũê caãno jũgori pugatuapua caãmeoterãrê bairo marĩ ãnajê cuticõãña. Bairi mujãã puame carorijere mujãã átiãnijãnamasĩtẽtiña.

¹⁸ Bairãpuã Espĩritu Santo mujããrê cũ cajũgoãnigarijere mujãã caẽñotaeticõãta, caroaro mujãã átiãnimasĩgarã. Roticũrĩqũerê carotiecorãrê bairo mujãã baietigarã yua.

¹⁹ Carorijere na rupau mena na caãtigatũgoãnanucũrĩjêrê bairo roro caãtinucũrã na caãtie nipetirore caroaro marĩ masĩpeticõãña. Na puame atie ùnie carorijere átinucũñama: Roro carõmio mena átiepepairique, carorije macããjêrê átipairique, cawãmarã jeto ãna roro ãmeo átiãnajê cutaje cũãrê átiãninucũñama.

²⁰ Tunu bairoa camasã na caweecarãrê ĩroarique, wãtĩ yeri pũna jũgori rori wãme átimasĩrĩqũê cũãrê átiãninucũñama. Tunu bairoa ãmeo teerique, ãmeo ĩñapesucutaje cũãrê di rãmu ùno jãnagaetinucũñama. Caroaro jĩcãrõ tũni ãnimasĩgaetinucũñama. Tunu bairoa roro

majū caasiañurā ninucūñama. Jicā poa, ape poa macāña mena āmeo asiari roro majū āmeo tuninucūñama. Bairo āna, āmeo ricawatiri ricaati jeto āñajērē ātiganucūñama.

²¹ Tunu bairoa aperā na cacūgorijere batioro iñaugaripeanucūñama. Tunu bairoa eti cūmupainucūñama. Tunu bose rūmu qūēnorācāā, nucūbugorique mano ugapacari roro majū baimecānucūñama. Tore bairo ātaje capee wāme majū ātiāninucūñama. Bairi cajūgoyepu mujāārē yu caīquetibujuricareorea bairo āme cūārē mujāā ñinemoña tunu: Tore bairo roro caātīpairā petoaca ūno cūārē Dios cū carotimasīrīpaure etaetigarāma.

²² Mai, Espiritu Santo puame roque marī caāmeomairījērē, useanirīqūē mena yerijōrō āñajē cutaje cūārē cajou majū niñami. Tunu bairoa popiye baimirācāā, caroaro yerijōrō āñajē cutajere, camasārē caroaro juātinemorīqūērē, caroaro cariape camasā mena ātiāñajē cūārē cajou niñami.

²³ Tunu bairoa aperā camasārē baibotioena caroaro jicārō tūni āñajērē, marī rupau roro marī caātiga tūgoñanucūrījērē ēñotajīātimasīrīqūē cūārē marī jomasīñami Espiritu Santo. Bairo Espiritu Santo marī cū cajorije mena jicārō tūni marī caātīmata, ni ūcū, “Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē āperiyama,” marī ī masīētīñami.

²⁴ Bairi merē Jesucristo yarā caāna puame Jesucristo yuchpāipu cū cariarique jūgori roro ati rupau mena tocānacā wāme roro na caātiga tūgoñanucūrījērē canetōdecoricā majū niñama.

²⁵ Bairi Espiritu Santo marī mena cū caāmata, marī cū cajūgoānigarijere bairo jicārō tūni caātīcōā ninucūparā marī āniña.

²⁶ Bairo caāna ānirī, cabaihotiorārē bairo marī āmerīgarā. Tunu bairoa āmeo ricawatiri ricaati jeto āñajē cutajere marī ātiāmerīgarā. Tunu bairo aperā yayere iñaugaripeari na marī iñateetigarā.

6

Ayúdense unos a otros

¹ Yu yarā, yu bairārē bairo caāna, mujāārē ñiña: Ni jicāū ūcū mujāā mena macāācū carorije macāājērē cū caātīnucūata, tutuaro mena cariape cū quetibujuya. Mujāā puame Jesucristo mena catūgoñatutuarā majū ānirī caroaro cū juātinemoña, roro cū catāmuonemoetiparore bairo īrā. Bairāpua, caroaro cū tūgoñamairī, nucūbugorique mena cū mujāā beyogará. Bairo cū ūnarē na beyorā, tocānacāpua caroaro mujāā tūgoñamasacatiwa, roro wātīrē marī ītoecore, īrā.

² Bairi mujāā puame tocānacāpua āmeo juātinemorī, roro mujāā caātīninucūrījērē netōnucācōānucūña. Tore bairo āna, Cristo cū caātīroticūrīcārōrē bairo ātipeyorā mujāā ātigarā yua.

³ Tunu apeyera, ni jicāū ūcū cabūgoro macāācū nimicūā, “Yua, caānimajūū yu āniña. Na caquetibujurijere yu boetiya,” caībotiopi cū yaye wapa caānipeere cū majūā ītoū ātiyami.

⁴ Bairi mujāā puame roque tocānacāpua caroaro iñabesecōñaña mujāā majūā nipe-tiri wāme mujāā caātīninucūrījērē. Tore bairo caroaro mujāā majūā mujāā caātīere mujāā caīñabesemasīata, caroaro mujāā tūgoña useanigarā. Bairopua, tore bairo mujāā catūgoñauseanirījē puame Dios mena caroaro mujāā caātīānie to āmarō. Aperā na cabairijere iñacōñarī mujāā puame, “Aperā netōrō caroaro caātīāna jāā āniña,” īrī, mujāā causeanirījē roque cañuetie niña.

⁵ Ni jicāū ūcū Dios caroa cū caroticūrīqūērē caātīpeycōāninucūū maami. Bairi tocānacāpua marī majūā roro marī caātīninucūrījērē canetōnucācōāparā marī āniña.

⁶ Toreca, ni jicāū ūcū Dios yaye caroa queti aperā na caquetibujurijere catūgonucūū cū caāmata, cūrē cabuerā cūārē nipetiri wāme cū cacūgorije mena cū juātinemoāto. Ŋuberi majā nipetiro na juātinemoāto caquetibujuri majārē na yaye na cacūgorije mena.

⁷ Bairi apeyera, ni jicāū ūcū Diore roro cū caīboyeti epepee maniña. Bairi mujāā cūā mujāā majū rupauere ītoepeeticōāña. Atiere tūgoñañijate: Camasā jicā wāme otere na caoteata, cabero cabutiro carīcare jegarā otenucūñama.

⁸ Torea bairo ni jicāū ūcū cū rupau caborore bairo rorije caātījūgoricu, carori wāme cū caātīcōāmata, caberopu cūārē carorije jūgori cayasipau majū tuacōāgumi. Bairua, apeī puame roque Espiritu Santo cū caborore bairo caroa wāme caātīcōājūgoricu, cū caborore bairo jeto cū caātīcōāninucūata, cabero yeri capetietie majūrē cacūgopau tuacōāgumi yua.

⁹ Tore bairo cabairo jūgori, marī puame caroa macāājē ātiāñajērē caātīānijutietiparā marī āniña. Tore bairo jeto caroa macāājērē marī caātīcōāninucūata, ti yutea caetaro caroare marī cūgogará.

¹⁰ Bairi marī caātīmasīrō cārō nipetiro camasārē caroaro na marī juātigará. Tore bairo netōjāñurō marī caātīmasīpee niña marī yarā Dios mena catūgoñatutuanucūrā roquere.

Advertencias y saludos finales

¹¹ ¡Íñañijate mujãã cãã! Atie catusarijere capaca woarique mena yu majũpua mujãã woatujou yu átiya, caroaro mujãã catãgousaparore bairo ï.

¹² To caãna, caĩtopairã, mujããrẽ bũtioro mujãã rupaũ macããjẽrẽ cayiserotiganucũrã pũame na majũã caroaro tuagarã, tore bairo átirotiga nucũñama. Na yarã, na quetiuparã, Jesucristo yucũpãĩpũ cũ cariarique quetire na caquetibũjũata, “Roro popiye marĩ átirema,” írã jeto, tore bairo mujããrẽ átirotiganucũñama. Na quetiuparã narẽ na caĩroapeere borã, tore bairo jeto átirotiganucũñama.

¹³ Tore bairo caĩquetibũjarã, na rupaũ macããjẽrẽ cayisetarotiricarã caãna nimirãcũã, nipetirije Moissẽ ãnacũ cũ caroticũĩrĩqũerẽ átipeyoetinucũñama. Bairo caãperã nimirãcũã, mujãã pũamerẽ bũtioro mujãã rupaũ macããjẽrẽ mujãã yisetarotiganucũñama. Bairo mujããrẽ tutuaro mena mujãã rupaũre na caãtirotirique mena jũgori canetõnũcãmasĩrĩ majãrẽ bairo tũgoñanucũñama. Bairo rupaũpũ cãmicutaje na caãtirotirije cawapa manierẽ bairo caãnimiatacũãrẽ, tore bairo tũgoñanucũñama.

¹⁴ Bairo na cabaimiatacũãrẽ, yu pũame yu caãtie mena canetõnũcãmasĩ majũrẽ bairo yu ãnitũgoñaẽtĩña. “Jesucristo yucũpãĩpũ cũ cariarique queti roque caroa caãnimajũrĩjẽ niña,” írĩ bũtioro yu quetibũjunucũña. Yu pũame Jesucristo yucũpãĩpũ cũ cariarique jũgori ati umãrecóopũre roro yu caãtiere canetõrĩcũ yu ãniña. Bairi ati umãrecóo macããna na cabonetõnucũrĩjẽ cããrẽ yu átinemoẽtĩña yua. Tiere merẽ yu jãnacõãwũ.

¹⁵ Bairi marĩ rupaũ macããtõrẽ cayisericu, o cayise ecoetacu marĩ caãmata cũãrẽ, ñe ùnie wapa maniña. Dios cũ caborore bairo cawãma yeri tũgoñarĩqũẽ mena marĩ cabuanemorĩqũẽ roque cariapea caãnimajũrĩjẽ niña.

¹⁶ Bairi mujãã nipetiro yu caãtirotirijere catũgousarã caroaro yeri jõrõ ãnajẽcũsa. Marĩ Pacũ Dios caroaro cũ caĩñamaimasĩrĩjẽ mena ãnajẽcũsa. Tore bairo jeto ãnajẽcũsa mujãã nipetiro cariapea Dios ya poa macããna caãna, cũ caborore bairo yua.

¹⁷ Bairo atiere yu caquetibũjũro bero, ato jũgoyere ni jĩcãũ ùcũ roro popiye yu cũ bairique yeoticõãto. Bairi merẽ yu cabairijere masĩñama camasã. Roro popiye yu baio joroque yu na caãtaje jũgori capee majũ yu rupaũre yu cãmii cutiya. Tiere ññarĩ, camasã cariapea Jesucristo yaũ, cũ paabojari majõcũ yu caãnierẽ masĩñama.

¹⁸ Yu yarã, yu bairãrẽ bairo caãna, Jesucristo marĩ Quetiupãũ caroa yeri cutajere mujãã cũ jonemoãto, mujãã to Galacia yepa macããna nipetirore. Bairoa to baiãto.

Tocãrõã niña atie queti yu cawoaturije.

Carta de San Pablo a los EFESIOS

Saludo

¹ Yu, Pablo cawámecucu, Dios yure cū cabeserique Yūgori Jesucristo yaye quetire cū caquetibujurotjoricu, apóstol yu añiña ati cartare caquetibujuwuojou. Mujãã, Efeso macã macãana Dios yarã, bairi tunu Jesucristo mena catūgoñatutuarãrẽ mujãã yu quetibuju woajoya ati carta mena.

² Bairi cañijūgoro atore bairo mujããrẽ ñiña: Marĩ Pacu Dios, bairi marĩ Quetiupau Jesucristo mena caroare mujãã na jonemoáto. Tunu bairoa caroa yericutaje cūãrẽ na jonemoáto, ñiña.

Bendiciones espirituales en Cristo

³ Dios puame cañu carou majũ niñami. Marĩ Quetiupau Jesús pacu ñumajũcõãñami. Caroare marĩ jowĩ. Jesucristo yarã marĩ cañoi, umurecõo macããjẽ tocãnacã wãmerẽ marĩ jowĩ caroare.

⁴ Tirũmupu, ati umurecõore cū caátiparo jūgoyepua, merẽ marĩrẽ masĩ yerijãñupĩ Dios. Marĩ cañipeere merẽ masĩ yerijãñupĩ. Bairo masĩri yua, marĩ beseyupi. “Yu yarã majũ na ñnio joroque na yu átigu,” i tūgoñañupĩ Dios marĩ cabaĩpeere. Carorijẽ cawapa cūgoenarẽ bairo na ñmarõ i, marĩ cūjūgoyupi.

⁵ Bairo marĩrẽ mairĩ, caroaro marĩ cañipeere cūjūgoyupi. “Yu pũnaarẽ bairo na ñnio joroque na yu átigu,” i tūgoñajūgoyupi. “Yu macũ popiye cū cabaĩpee jūgori bairo na yu átigu, yu cabojūgoricarore bairo yua,” i tūgoña jūgoyeticūjūgoyupi.

⁶ Bairo bairi marĩ puame nocãrõ majũ caroaro marĩrẽ cū caátiere tūgoñarĩ yua, cū marĩ basapeoya. Cū macũ mena macãana marĩ ñnio joroque marĩ ásupi. Bairi cū marĩ basapeonucũña.

⁷ Bairo marĩrẽ bũtiuro mairĩ, cū macũ cū cariarique jūgori marĩ netdõñupĩ. Tie jūgori roro marĩ caátie wapare marĩ masiriyobojayupi.

⁸ Caroaro majũ marĩ iñoñupĩ Dios marĩrẽ cū camairĩjẽrẽ. Marĩ catūgoñarĩjẽ, bairi marĩ camasĩpee cūãrẽ nipetirijere marĩ joyupi.

⁹⁻¹⁰ Mai, atie tirũmupu macãana camasã na camasĩtãjẽrẽ ãme roquere marĩ masĩõ joroque átiyami. Caroaro cariape cū caátipeere marĩ masĩõñami. Atie niña cū caátipee: Jĩcã rũmu Dios cū cabeserica rũmu caetaro cū macũ Jesucristore carotimasĩpeticõãũrẽ bairo cū jogumi. Jesús puame nipetiro ati yepa macãana cūãrẽ, jõbui umurecõo macãana cūãrẽ, cacatirã nipetirore na rotimasĩpeti peyocõãgumi yua, Dios cū cabeserica rũmu caetaro. Bairoa niña cariape cū caátipee yua.

¹¹ Jãã, judío majã, Jesucristore cariape jãã catūgousaro jūgori caroare jãã jøjūgoyupi Dios. Cajūgoyepua bairo cū cacūgoparãrẽ bairo jãã cūjūgoyupi, cū yeripu cū catūgoñajūgoyeticarorea bairo.

¹² Bairi Dios puame cūrẽ jãã cabasapeorore boyupi. Jãã, Jesucristo mena catūgoñatutujūgoricarãrẽ nocãrõ caroaro majũ jããrẽ cū caátie jūgori cūrẽ jãã cabasapeorore boyupi Dios.

¹³ Jãã bero mujãã cūã mujãã tūgowu roro mujãã cabairijere cū canetõõrĩqũ quetire. Bairo tiere tūgori yua, Jesucristo mena mujãã tūgoña tutujūgowu mujãã cūã. Bairo mujãã cabairi, Dios puame cū yarã majũ mujãã ñnio joroque ásupi. Bairi, Espiritu Santo, cū Yeri majũrẽ joyupi mujãã yeripure, “iCũ yarã marĩ ñniña!” mujãã caĩmasĩpare bairo i. Cū caĩjūgoyeticũrĩcãrõrẽã bairo mujãã cūãrẽ ásupi.

¹⁴ Cū Yeri, Espiritu Santore marĩ yeripu ñajããõ joroque ásupi Dios, atore bairo marĩ caĩmasĩpare bairo i: “Caroaro marĩ qũẽnogumi Dios. Marĩ, cū yarãrẽ, marĩ netdõpeyocõãgumi cū caĩrĩcãrõrẽã bairo.” Tie nocãrõ caroaro majũ marĩrẽ cū canetõõpeere tūgoñarĩ yua, cū marĩ cabasapeoro boya.

Pablo pide a Dios que dé sabiduría a los creyentes

¹⁵⁻¹⁶ Bairo mujãã cabairijere yu tūgoya: “Efeso macãana puame Jesucristo mena tūgoñatutuanemoñama. Tunu bairi, marĩ yarã nipetirore na juátinemoñama,” ĩrĩqũrẽ yu tūgoya. Bairi Diopure, “Jãã mena mu ñujãñuña,” cū ñinucũña, caroaro mujãã caátĩnierẽ tūgori.

¹⁷ Ape wãmerã marĩ Quetiupau Jesucristo Pacu, nocãrõ carou majũrẽ atore bairo mujãã ñi jēnibojaya: “Masĩrĩqũ caroa majũrẽ Efeso macããnarẽ na jonemoña narẽ mu camasĩõgarijere. Bairi tunu mu caátĩnierẽ nemojãñurõ na camasĩõ ñuña,” ñi jēnibojaya mujããrẽ.

¹⁸ Tunu bairoa mujãã yeripu tũgoñamasĩrĩqũẽ Dios cũ cajoro bou, mujããrẽ yu jẽnibojanucũña Diopure, “Cũ cabesericarã ãnĩrĩ nocãrõ majũ caroaro ñe ùnie rusaeto Jesucristo cũ caãnorẽ bairo marĩ ãnimasĩña,” mujãã caĩtũgoñamasĩparore bairo ĩ. Tunu bairoa nocãrõ caroa majũ to ãnĩñati Dios cũ yarãrẽ caroaro cũ caátĩpee cããrẽ mujãã camasĩparore bairo ĩ, mujããrẽ yu jẽnibojanucũña Diopure.

¹⁹ Tunu bairoa nocãrõ majũ paio ñe ùnie rusaeto Dios cũ caátĩmasĩrĩjẽrẽ mujãã catũgoñamasĩparore bairo ĩ, mujããrẽ yu jẽnibojanucũña Diopure. Marĩ, Jesucristo yaye quetire catũgousari majã ãnĩrĩ, catũgoñatutuarã marĩ ãnĩña tie marĩpure cũ caátĩmasĩõjorije jũgori. Merẽ marĩ ĩñoñupĩ Dios nocãrõ paio cũ caátĩmasĩrĩjẽrẽ.

²⁰ Tie menaina jũgori cũ macũrẽ cũ catiopyupi. Bairo Jesucristore cũ catio yaparori bero, ãmũrecóopu cũ ruirotiyupi. Cãtu cariape nugõã carotĩmasĩruiricaropu cũ ruirotiyupi Dios nocãrõ paio cũ caátĩmasĩrĩjẽrẽ jũgori.

²¹ Bairi carotĩmasĩmajũãrẽ bairo cũ cũñupĩ Dios cũ macũ Jesucristore. Ati ãmũrecóo quetiuparã tocãnacãu netõrõ carotĩmasĩrẽ bairo cũ cũñupĩ Dios. Ati yutea macããna, ape yutea macããna cããrẽ nipetiro quetiuparã marĩ cawãmetĩrã netõrõ carotĩmasĩrẽ bairo cũ cũñupĩ Dios cũ macũrẽ.

²² Bairi yua, nipetirije ati ãmũrecóo caãnie caãno cãrõ carotĩmasĩ quetiupau majũrẽ bairo cũ cũñupĩ Dios Jesure. Tunu marĩ, Dios yarã, cũ caĩroari poa macããnarẽ cajũgoãcũrẽ bairo cũ cũñupĩ.

²³ Marĩ nipetiro Jesucristore caĩroarã, jĩcã poa macããna, jĩcã rupaure bairo caãna marĩ ãnĩña. Bairo marĩ caãnoi, Jesucristo puame marĩ ruapoare bairo caãcũ ñĩñami, caroaro cariape tũgoñarĩqũẽrẽ cajou ãnĩrĩ. Marĩ mena cũ caãnie jũgori marĩ ãnimasĩcõãña. Tunu bairoa cũ puame nipetirijepua nijesapeticoayami.

2

Salvos por el amor de Dios

¹ Mujãã, Efeso macããna, mujãã canetõparo jũgoye carorije jetore mujãã átĩãninucũñupã. Bairi rorije mujãã caátaje jũgori yeri capetietiere mujãã cũgoesupa. Cabaiyasiricarã ãnanarẽ bairo caãna mujãã ãñupã mai.

² Aperã ati yepa macããna Diore catũgousaenarẽ bairo mujãã átĩãninucũñupã. Tunu bairoa ati ãmũrecóo macããcũ wãtĩ carotĩmasĩ cũ carotirore bairo jeto mujãã átĩãninucũñupã. Wãtĩ puame, Dios yaye cũ carotirijere catũgogaenarẽ rorije na cajũgoãtirotiãcũ ñĩñami.

³ Tirũmũpure marĩã nipetiro bairo jeto marĩ átĩãninucũwũ. Marĩ caborore bairo jeto marĩ ápu. Roro marĩ catũgoñarĩjẽ mena bairo marĩ átĩnucũwũ. Bairo caátĩina ãnĩrĩ, aperã roro caãnarẽ Dios cũ caátatore bairo marĩ cũã roro majũ marĩ átĩecobujioyupa.

⁴⁻⁵ Marĩ carorije wapa jũgori yeri capetietiere marĩ cũgoepu. Cabaiyasiricarã ãnanarẽ bairo marĩ ãmu mai. Bairo marĩ cabairipau Dios puame, nocãrõ paio camaimasĩ ãnĩrĩ marĩ ĩñamawĩ. Bairo ĩñamairĩ yua, marĩ netõõwĩ. Jesucristo yarã marĩ caãnoi, cawãma yeri pũna capetietie majũrẽ marĩ jowĩ.

⁶ Tunu bairoa Dios puame Jesucristo yarã marĩ caãnoi, cũ cacatioricarãrẽ bairo caãna marĩ ãnio joroque ásupi. ãmũrecóopu Jesús mena caruirãrẽ bairo marĩ ãnio joroque marĩ ásupi Dios.

⁷ Bairi ape tuti macããna, ape tuti macããna nipetiropu, Jesucristo mena marĩ caãnie jũgori batioro marĩrẽ cũ camairĩjẽrẽ, bairi tunu nocãrõ caroaro marĩrẽ cũ caátie cããrẽ na camasĩparore bairo ĩ, bairo marĩ ásupi Dios.

⁸⁻⁹ Bairo marĩrẽ cũ camairĩjẽ jũgori marĩ netõõñupĩ, cũ mena catũgoñatutuarã marĩ caãnoi. Marĩ majũã caroa wãmerẽ marĩ caátie jũgori mee, Dios marĩrẽ mairĩ jĩcã nugõã cũ caátĩgarije jũgori roque marĩ netõõñupĩ. Bairi ni jĩcãũ ùcũ, “Yu majũã caroare átiri yu netõwũ,” caĩmasĩ maami.

¹⁰ Dios cũ caqũẽnorĩcãrã marĩ ãnĩña. Bairi Jesucristo yarã marĩ ãnio joroque marĩ ásupi, caroa wãmerẽ marĩ caátĩmasĩparore bairo ĩ. Tirũmũpuã bairo marĩ caátĩãnipeere bojũgoyupi.

La paz que tenemos por medio de Cristo

¹¹ Bairo bairi, Efeso macããna, mujãã caátĩãnajẽrẽ masiritieticõãña. Judío majã caãmerã mujãã caãnoi, judío majã puame mujããrẽ ĩroaema. Caũmũarẽ na rupau macããjẽrẽ cayisetarotiricarã puame mujããrẽ, “Dios yarã mee moena, na rupau macããjẽrẽ cayisetarotiena,” mujããrẽ ĩepewã.

¹² Tiwatoare Jesucristore cũ mujãã masĩẽpũ. Israel yepa macããna, Diore caĩroarã jĩcããrã ùna mena macããna mujãã ãmewũ. Dios yaye quetire mujãã tũgoepu. Tunu bairoa, “Camasãrẽ na yu netõõgu,” cũ caĩquetibujũgoyeticũrĩqũẽ cããrẽ mujãã masĩẽpũ. Bairo ati yepapu Diore masĩẽna caãna ãnĩrĩ, marĩrẽ canetõõpau cũ caetapeere mujãã masĩẽpũ.

¹³ Bairo tirūmupure nocārō majū Diore camasiētāna nimirācūā, āmerē yua, Jesucristo yarā ānirī cū mujāā masijāñuña. Jesucristo yucupāipū cū cariarique jūgori, cātu caānparā mujāā ānio joroque ásupi.

¹⁴ Apeyera tunu Jesús puame marī caāmeoterijere cajānaou niñami. Bairo caācū ānirī, jāā judío majā, mujāā judío majā caāmerā cūā jīcā majārē bairo marī ānio joroque marī ásupi. Marī caāmeoterijere marī jānao joroque ásupi.

¹⁵ Tunu bairoa yucupāipū cū cariarique jūgori, jāā, judío majā ñicūjāā ānana, jāārē na caroticūrīqūē jāārē dope bairo caátimasīētīērē bairo to ānio joroque ásupi. Bairo áti yaparori bero, judío majā, bairi judío majā caāmerā cūā jīcā majārē bairo marī ānio joroque marī ásupi cawāma poa majū, cū ya poa macāāna yua. Bairo ácu, jīcā yericunarē bairo marī ásupi.

¹⁶ Jesús puame yucupāipū cū cariarique jūgori judío majā, judío majā caāmerā cūā, roro marī caāmeoterijere marī jānao joroque marī ásupi. Tunu bairoa Dios mena caroaro marī ānio joroque ásupi. Bairo ácu, judío majā, judío majā caāmerā cūā jīcāū pūnaarē bairo caāna, marī ānio joroque ásupi.

¹⁷ Jesucristo puame Dios mena jīcā yericunarē bairo marī caānimasīpeere quetibuju acú asūpi ati yepapure. Mujāā, judío majā caāmerā, nocārō Diore camasiēnarē, bairi jāā, judío majā Diore camasiējogoricarā cāārē Dios mena jīcā yericunarē bairo marī caānimasīpeere quetibuju acú asūpi.

¹⁸ Bairi Jesucristo marīrē cū cajuátinemorīqūē jūgori, puğa poapua marī Pacu Diore jīcārō cū mena marī busumasīña. Espírītu Santore marīrē Jesús cū cajoricu jīcāū jūgori Dios mena marī busumasīña.

¹⁹ Bairo bairi yua, mujāā, judío majā caāmerā, ape yepa macāāna nimirācūā, Dios ya yepa macāānarē bairo mujāā tuaya Dios cū cañajoro. Bairi judío majārē Dios caroaro cū caátorea bairo mujāā cūā caroaro cū caátiparā majū mujāā āniña. Cū yarā, cū caīroari poa mena macāāna mujāā āniña āme roquere yua.

²⁰ Wii qūēnogarā, caānijūgoro yepapū cūnucūñama camasā ūtā rupaa capaca rupaare. Mai, ti wii caānitupapau caroa majūrē cūjūgonucūñama. Tia puame cōñajūgorica niña, ti wii caroaro cariape qūēnogarā. Cabero ape rupaa, ape rupaa peowāmuānucūñama, ti wiire qūēno yaparogarā yua. Jāā, apóstolea majā, bairi profeta majā cūā mujāārē caroa quetire caquetibujarā ānirī, ti wiipure na cacūjūgoriquere bairo caāna jāā āniña. Jesucristo puame, marīrē caroaro cariape caquetibuju ānirī, ti wiire na cacōñajūgorica majūrē bairo caācū niñami. Mujāā puame, cūrē catūgousarā menarē caāninemonucūrā ānirī yua, ti wii na capeowāmuātajere bairo caāna mujāā āniña.

²¹⁻²² Tunu bairoa wii qūēnorī majōcu puame ti wii ūtā rupaare caroaro mena peowāmuāti, caroa wii templo wiire bairo qūēnoñami. Tore bairo Jesucristo puame cūā ape poa, ape poa, tocānacā poa macāānarē jīcā poa macāānarē bairo na ānio joroque átiyami, cūrē catūgousari majā, cū ya poa macāānarē. Bairi mujāā cūā Jesucristo yarā mujāā caānie jūgori templo wiire ūtā rupaare jīcārō tūni na capeowāmuātore bairo caāna mujāā āniña. Tunu bairoa Dios, templo wiipū cū caānorēā bairo Espírītu Santo cūā marī watoapū nicōāñami.

3

Pablo encargado de llevar el evangelio a los no judíos

¹ Bairo bairi yu, Pablo, mujāā, judío majā caāmerārē Jesucristo yu cū cajuátinemorotiro jūgori, preso jorica wiipū yu āniña āmerē.

² Tunu bairoa merē atore bairo mujāā camasīrō ñuña: Mujāārē camai ānirī, Dios puame mujāārē yu juátinemo roticūwī.

³ Cū puame tirūmupure camasārē cū caátipee nipetirijere na masīōesupi. Ati rūmūrī roquere tiere yu masīō joroque āni, judío majā caāmerā cāārē cū canetōōpeere. Tiere merē petoaca mujāā yu quetibuju woajowu.

⁴ Atiere yu caquetijori pūrōrē bueri, mujāā masīgarā atie, Dios yure cū camasīōrīqūērē.

⁵ Tirūmupure ni jīcāū ūcūrē atie cū caátipeere na masīōesupi Dios ape tuti caānanarē. Ati rūmūrī roquere, jāā, cū cabesericarā apóstolea majārē, bairi profeta majā cūrē jāā masīōñupī Dios atiere cū Yeri, Espírītu Santo jūgori.

⁶ Atie niña camasā na camasīētājē āme roque Dios cū camasīōgarije: Āmerē judío majā jeto mee cūgogarāma Dios cū pūnaarē caroare cū cajopeere. Judío majā caāmerā cūā bairo jīcārō tūnia cūgogarāma, caroa queti Jesucristo na cū canetōōbojariquere na catūgousaro jūgori. Na cūā cū ya poa macāāna niñama. Bairi, “Caroaro na yu átigu Jesucristore catūgousarārē,” Dios cū caljūgoyeticūrīcārōrē bairo jīcārō tūnia na cūrē caroaro na átigumi.

⁷ Yu, carōu cañuecū caānacū yu caānimiatacūrē, yure maiirī, cū yaye quetire yu masīōwī Dios. Masīō yua, tie caroa quetire cū caquetibujubojapauere bairo yu cūwī. Nocārō majū paio cū caátimasīrjē jūgori bairo yu āni.

⁸ Yua, nipetiro Dios ya poa macããna netõjãñurõ cabugoro macããcũ yu ãniña. Bairo yu caãnimiatacũãrẽ, caroaro yu ãmi Dios. Caroa queti, nocãrõ cacõñapetimasĩã manie cã yarãrẽ cã cajuãtinemorĩjẽrẽ mujãã ãna judío majã caãmerãrẽ yu quetibujurotjowĩ.

⁹ Tunu bairoa tie camasãrẽ cã caãtipeere tirãmupure na masĩõsupi Dios. ãme roquere cã, nipetirije caqũẽnorĩcũ ãnirĩ, cã caãtipeere nipetiro camasãrẽ yu quetibujurotjowĩ.

¹⁰ Bairi Dios cã catũgoña jũgoyeticarorea bairo baietacoaya yua, nipetiro ati umrecõopure carotimasĩãrã bũtioro majũ marĩ ãnarẽ cã camairĩjẽrẽ na masĩãto ĩ. Bairi ati rãmũrĩrẽ na puame, marĩ, Jesucristore caĩroari poa macããna jĩcã yericãnarẽ bairo marĩ caãnierẽ ãnarĩ, "Dise ãnie cã caãtimasĩetĩẽ cã rusaetiya," imasicõãrãma umrecõo macããna.

¹¹ Caãnijũgoripapũna capetietipee cã caãtipeere cã caãtiga jũgoricarore bairo átiyaparoyupi merẽ ati rãmũrĩrẽ marĩ Quetiupau Jesucristo cã caãtaje jũgori.

¹² Bairo Jesucristo yarã ãnirĩ, cã mena tũgoña tutuari, uwiricarõ mano Diore cã marĩ jẽnimasiña.

¹³ Torecu, nucãbugoriquẽ mena mujããrẽ ãniña: Mujãã, judío majã caãmerã, caroaro mujãã canetõpeere mujãã yu caquetibujurije jũgori roro popiye yu baiya. Bairo yu cabaimiatacũãrẽ, mujããrẽ yu caquetibujurije jũgori caroa macããjẽ mujããrẽ to etao roque yu átiya. Bairi tũgoña yapapueticõãña.

El amor de Cristo

¹⁴ Bairo marĩrẽ caroaro Dios cã caãtajere tũgoñarĩ, rãpopatuuri mena etanumurĩ cã ñiroaya marĩ Pacu majũrẽ.

¹⁵ Dios yarã nipetiro ati yepa macããna, umrecõo macããna cãã cã yarã majũ marĩ caãnoi, "yu pũnaa" marĩ ĩ wãmetiyami Dios.

¹⁶ Dise ãnie cã caãtimasĩetĩẽ cã rusaetiya. Bairo cã cabairoi, atore bairo mujãã ñi jẽnibojanucũña marĩ Pacupure: "Efeso macããnarẽ ñe ãnie rusaeto tũgoñatutuamasĩrĩqũẽrẽ Espĩritu Santo jũgori na joya.

¹⁷ Tunu bairoa Jesucristo mena na catũgoñatutuarije jũgori na yeripũ cã ãnicõã ãninucũãto Jesús," mujãã ñi jẽnibojanucũña Diopure. Bairo cã caãto, mujãã puame di rãmũ ãno ricaati wãmerẽ mujãã tũgoñaetigarã. Bairi camasãrẽ nocãrõ majũ pairo na mujãã maimasigarã.

¹⁸ Tunu bairoa mujãã, bairi nipetiro Jesucristore catũgõsari majã cãã, mujãã masĩgarã nocãrõ ñe ãnie rusaeto Jesucristo cã camairĩjẽrẽ.

¹⁹ Tie camasãrẽ cã camairĩjẽrẽ nipetiro masĩpeoetimirãcãã, tiere mujãã camasinemonucũrõrẽ yu boyã. Bairo mujãã cabaiaa, Dios marĩrẽ cã carotirore bairo nemojãñurõ ñe ãnie rusaeto mujãã átiãninucũgarã.

²⁰ Dios nocãrõ majũ caãtimasĩ puame cãrẽ marĩ cajẽnirĩ wãme, o marĩrẽ cã caãtipeere marĩ catũgoñarõ netõjãñurõ cã puame roque caãtimasĩ ñiñami. Tie cã caãtimasĩrĩjẽ marĩpũre caãno jũgori ãmerẽ marĩ tutuao jorome átiyami. Bairi cã marĩ cabasapeoro ñuña.

²¹ ĩAti rãmũ macããna, bairi ape tuti macããna, bairi tocãnacã tuti bero caãniparã nipetiro Jesure caĩroari poa macããna Diore cã na cabasapeoro ñuña! Bairoa to baiãto.

4

Unidos por el Espĩritu

¹ Bairi, yu, marĩ Quetiupau yaye quetire yu caquetibujurije jũgori presopũ caãcũ ãnirĩ nucãbugoriquẽ mena atore bairo mujããrẽ ñiña: Mujãã cãã Dios cã cabesericarã mujãã ãniña. Bairi nipetiro cã cabesericarãrẽ na cã caãnirotiricarore bairo mujãã cãã ãnajẽcusa.

² "Aperã netõrõ caãnimajũrã jãã ãniña," ĩ tũgoñaeticõãña. Nucãbugoriquẽ mena ãmeo ñiña. Aperã mujããrẽ roro na caãtimiatacũãrẽ, na ãmeeticõãña. Narẽ mujãã camairĩjẽ jũgori tũgoenarẽ bairo roro na caãtiere tũgoña netõcõãña.

³ Espĩritu Santo cã camasĩrĩjẽ jũgori jĩcãrõrẽ bairo yericutiri, jĩcã majãrẽ bairo átiãña.

⁴ Dios cã caãñajorore marĩ cã pũnaa jĩcã majãrẽ bairo marĩ ãniña. Tunu jĩcãã ñiñami Espĩritu Santo Dios yeri pũna marĩ mena caãcã. Tunu bairoa marĩrẽ Dios cã caãtipee jĩcã wãmerẽã marĩ coteya.

⁵ Tunu marĩ Quetiupau jĩcãã ñiñami. Tunu jĩcãrõ tũnia Jesús mena marĩ tũgoñatutuaya. Tunu jĩcã wãmea marĩ cabautizarotiri wãme cãã ñiña.

⁶ Tunu marĩ nipetiro Pacu jĩcãã ñiñami. Cãã, nipetiro netõrõ rotimasĩñami. Marĩ nipetiro mena caãcã ñiñami. Tunu bairoa nipetiro pũ caãcũ ñiñami.

⁷ Jĩcã majã marĩ caãnimiatacũãrẽ, marĩ, tocãnacãpũrea ape wãmerẽ, ape wãmerẽ marĩ caãtimasĩpeere marĩ joyupi Jesucristo cã cajogari wãme ãnierẽ.

⁸ Tore bairo quetibujũya Dios ya tuti cãã:

"Cũ wapanarẽ na netõ yaparori bero, umrecõopũ wãmuãsũpi.

Bairo wãmuãetari yua, ati yepa macããna caroa wãme na caãtimasĩpeere na joyupi," ĩ quetibujũya Dios ya tutipũ.

⁹ ¿Dope bairo ĩgaro, “Եմըեհօօրս wāmúásúpi,” to ĩñati? “Mai, ati yeparս ruiatıjügoyupi, cü cawāmúáparօ jügye,” ĩgaro ĩña.

¹⁰ Bairo ati yepa carúetarıcıս քառե ւմըեհօօ buıjǎñurıբ caetarıcıս majü niñami. Bairo caäcü añırı nipetıroբ carotıması niñami.

¹¹ Cü niñami marı caátımasıpeere cajou. Bairo caäcü añırı jıcāārā marı mena macāānarē apóstolea majā marı ānio joroque āmi. Apherā marı mena macāāna profeta majā, apherā Jesús jügorı camasārē Dios cü canetörıqüērē caquetıbujarı majā, apherā pastores, apherā bueri majā marı ānio joroque āmi.

¹² Tore bairo marı āmi, cü yarārē, marı mena macāānarē marı cajuátınemomasıpare bairo ĩ. Bairo marı caäto jügorı, Jesucristore caıroarı poa macāāna քառե nipetıro nemojāñurօ átitutua ānımasıgarāma.

¹³ Bairo caátıtutuanımasırā yua, marı nipetıro jıcārօrē bairo Dios mena marı tügenatutuagarā. Tunu cü macü Jesucristo cüārē jıcārօrē bairo cü marı masıgarā. Bairo marı cabaiāno bero, ñe ünıe marıře քսաetıgarօ caroaro marı caátıānıpee. Jesucristo caroaro cü caátıānıerē bairo marı cüā caroaro marı átiānıgarā.

¹⁴ Bairı marı քառե yua, cawımarā jıcoqueı jıcā wāmerē na catügomawıjıarօre bairo marı baietıgarā. Bairo cabaiena añırı, apherā caıtorı majā di wāme ünıo cawāma wāme buerıquere caroaro mena na caquetıbujımiatacāārē, na caıřjērē carıape marı tügenıgarā.

¹⁵ Bairo քառե marı caátıānıpee boya: Cariape macāājē quetıre caroaro mena marı caāmeo quetıbujıro boya. Bairo āmeo quetıbujırá, Jesucristo, marı jügoս carօú cü caānorē bairo marı cüā marı bainutuágarā.

¹⁶ Jesucristo marı jügoս cü caānoı, jıcāü rupaռe bairo caāna marı āniña. Cü, caümü rupaռ macāājē cü caapee, cü āmoօ, cü wāmoorı, cü rıporı, cü cacatıānıe nipetırıje jıcārօ tani to caraapeticōāta, caümü քառե caroaro átiānımasıñami. Tore bairo marıā Jesucristore caıroarı poa macāāna cüā tocānacāü marı caátımasıpeere Jesucristo marıře cü cajorıquere jıcārօ tani marı caápata, marı nipetıro caroaro marı átiānımasıgarā. Nemojāñurօ marı āmeo juátınemogarā.

La nueva vida en Cristo

¹⁷ Bairı Jesús mujāārē քս cü caırotıro jügorı, atore bairo mujāā caátıānıpeere mujāārē քս átirotıya: Atı ւմըեհօօ macāāna Diore camasıēna na caátıānınućırօrē bairo mujāā cüā mujāā caátınućırıjērē jānacōāña. Diore camasıēna քառե, na mujāā na catügenarı wāme mena caátımasıā manıe ünıerē átiānınućıñama.

¹⁸ Tunu bairoa cayerı mána, carıape catügenamasıēnarē bairo niñama. Bairo caāna añırı, cawāma yerıcutaje Dios cü cajogamıřjērē boetıyama.

¹⁹ Bairo carorıje jetore caátıcōānınućırā añırı, tiere átiıeyamajüćōāñama. Bairo caátııeyamajüćōāna añırı, tocānacā wāme carorıje átiıerıque ünıerē, tügenamasırı mee tiere átinućıñama.

²⁰ Mujāā քառե roque narē bairo átiānıgarā mee, Jesucristo yaye quetıre mujāā tügenajügyoyupa.

²¹⁻²² Caānorē bairo cü caátıānıerē mujāā catügenoata, tunu bairoa carıape quetıre mujāārē cü camasıōata, tirümıբս mujāā rupaռ mena roro mujāā caátıānınućırıqüērē bairo átiānıneuoeticōāña. Roro mujāā caátıānınućırıqüē jügorı mujāā majüā mujāā roye tu-amıñupa.

²³ Bairo roro mujāā caátıānınućırıqüērē jānarı yua, cawāma wāme caroaro átiānıjē քառerē mujāā yerıբս tügenajügyoya.

²⁴ Jıcāü cawāmaռ cabıսս jutiırore ćırı, cawāmarօ քառե cü cajāñawasoarօre bairo mujāā cüā roro mujāā caátıānıgarıje jānırı, cawāma wāme caroaro átiānıjē քառerē tügenajügyoya. Tıere mujāā tügenamasıō joroque ásupı Dios. Ni jıcāü üćü Dios cü cayerı wasoarıcarօ jügorı caroaro átiānıjē քառerē catügenaması caroaro carıape añıgımi. Roro átiıeıııgımi.

²⁵ Apeyera tunu tocārօā ĩtoıānacōāña. Marı nipetıro jıcā poa macāānarē bairo marı āniña. Bairı caroaro carıape jeto marı caāmeobıսro boya.

²⁶ Tunu bairoa di rümı ünıo caāno jıcā wāme jügorı roro mujāā caasıata, tunu roro buııpearօ asianemoeticōāña. Jıcoqueı tiere tügenaqüēnoña. Rupa rümı asia āmerıćōāña tie mena.

²⁷ Wātı քառե cü cabıսսjārıjērē mujāā tügenısarıe.

²⁸ Tunu apeyera ñiña: Cajerutırı majօսս tocārօā, cü jerutıjānacōāto. Cü ünıa tiere jānarı, carօa wāme paarıquere na paáto, apherā cabopacarārē jıcā wāme ünıo na cajuátınemomasıpare bairo ĩrā.

²⁹ Tunu bairoa carorıjıje busıeticōāña. Carօa jetore busınućıña. Mujāā caıřjērē catügenorā քառե na catügenatutuanıneııee ünıe jetore busıya. Na cayerı jāñanıneııee ünıe jetore busıya.

³⁰ Dios Yeri Espiritu Santore cū yapapuaō joroque ápericōãña. Marĩ yeripũ cū caãnie jũgori “Dios yarã marĩ ãniña,” marĩ ãmasiña. Tunu bairo marĩ yeripũ cū caãnie jũgori, “Dios yarãrẽ cū canetõõpeyori rãmũ caetaro, marĩ cūã marĩ netõgarã,” marĩ ãmasiña.

³¹ Tunu tocãnacã wãme carorije mujãã catũgoñarĩjẽrẽ jãnacõãña: Roro asiarique, asianetõcoãtaje, pesucutaje, awaja tutirique, roro ãbusũpairique, tie ãnie nipetirije carorije mujãã catũgoñarĩjẽrẽ jãnacõãña.

³² Caroarõ ãnajẽcusa. Tunu bairoa ãmeo ãñamaña. Jesucristo yarã mujãã caãno jũgori, Dios puame roro mujãã caãtajere masiriyobojayupi. Bairi tore bairo mujãã cūã ãmeo masiriyobojaya roro mujãã caãmeoãtiere.

5

Cómo deben vivir los hijos de Dios

¹ Mujãã, Dios pũnaa, cū camairã ãnirĩ caroarõ cū caãtiãnierẽ ãnacõrĩ caroarõ ãnajẽcusa.

² Jesucristo marĩrẽ cū camairõrẽ bairo ãmeo mairĩ caroarõ átiãnajẽcusa. Cū puame marĩrẽ mairĩ, pajĩãecoyupi. Bairo pajĩãecori yua, Dios cū caĩñajoro camasã altar buipũ werea cajutiũurĩjẽ mena Diore na cajoemũgõjutiũuorijere bairo baiyupa marĩrẽ netõõgũ cū caãtaje puame.

³ Mujãã, Dios cū caĩroari poa macããna majũ ãnirĩ camasã roro na rupa mena na caãmeoãtieperije ãnierẽ jĩcã wãmeacã ãno ápericõãña. Tunu apeye carorije ãñaugaripearique ãnie cũãrẽ mujãã caãpata, ãuẽtiña.

⁴ Tunu roro marĩ cabusũata, ãuẽtiña. Bairi dise ãnie roro ati rupau caborore bairo áraje ãnierẽ busũpẽni epeeticõãña. Catũgoñarĩqũẽ mánarẽ bairo carorije cabũgoro macããjẽ cũãrẽ busũpẽni epeeticõãña. Diore basapeorique ãnie puame roquere átiãninucũña.

⁵ Merẽ mujãã masĩrã roro caãtipairã na cabaipere: Noa ãna roro caãmeo átieperiquepairã, o caãperipee ãnierẽ caãtipairã, o apeye ãnierẽ caĩñaugaripeapairã, Jesucristo, Dios mena cū carotimasĩrĩpaure etamasĩtĩgarãma. Apeye ãnierẽ ãñaugaripearique puame camasã na caweericarãrẽ ãroarique mena macããjẽ jĩcã wãme niña.

⁶ Aperã na majũ na catũgoñamasĩrĩjẽ mena carori wãmerẽ na caquetĩbũjũata, tiere tũgopeoeticõãña. Na ãtoecoeticõãña. Tie ãnie carorijere na caãto jũgori, nocãrõ paioropiye netõrõ na baio joroque Dios cū caãtipere atĩya. Diore cabaibotorã nipetiro na ãna popiye netõrõ baigarãma.

⁷ Tunu tore bairo caãtiãnarẽ na barapũpericõãña.

⁸ Mujããrẽ Dios cū canetõõparo jũgoye, caroarõ mujãã átiãnimasiẽsupa. Canaitĩãrõpu caãnarẽ bairo mujãã ãñurã. Bairo caãnana mujãã caãniãtiãcũãrẽ, ãmerẽ yua marĩ Quetiupau yaye caroa quetire catũgõusarã ãnirĩ caroarõ cabusurõpu caãnarẽ bairo caãna mujãã ãniña. Bairo caãna ãnirĩ, cū yaye caroa queti puamerẽ mujãã catũgõuscõãninucũrõ boya.

⁹ Cū yaye caroa quetire catũgõusarã puame tocãnacã wãme caroare átiyama. Aperãrẽ caroarõ nucãbũgomasiñama. Cariãpe átajere átiyama. Di rãmũ ãno ãtoetiyama.

¹⁰ Torecũ, marĩ Quetiupau cū caĩñãjesorije ãnierẽ marĩ caãtiãnimasiãrõ ãñũña.

¹¹ Tunu aperã canaitĩãrõpu caãnarẽ bairo caãna dope bairo caãtimasiã manierẽ na caãtie ãnie macããjẽrẽ marĩ caãpero boya. Ricaati catũgoñarãrẽ na marĩ cabeyoro boya, caroa quetire na tũgoñamasĩjũgoãto ãrã.

¹² Canaitĩãrõpu caãnarẽ bairo caãna cayasiorõpu roro na caãtiere marĩ caquetĩbũjũcõãnaata, caboborije majũrẽ marĩ ãbujiorã.

¹³ Bairãpuã, bairo na caãtiere ãñabeseri yua, “Dios cū carotirije mee niña bairo na caãtie,” marĩ ãmasiña, Dios yaye caroa quetire marĩ cabuerije jũgori.

¹⁴ Cabusurije puame nipetirije marĩ ãñamasĩõ joroque átiya. Torea bairo Dios yaye caroa quetire marĩ cabuerije jũgori nipetiro camasã na caãtiãnierẽ marĩ ãñabesemasĩña. Bairi atore bairo ãña Dios ya tutipũ cũãrẽ:

“Mujãã, cacãnirãrẽ bairo caãna, wãcãña.

Mujãã, cariacõatanarẽ bairo caãna nimirãcũã, tunu cacatirãrẽ bairo tũgoya.

Bairo mujãã catũgoro, Cristo puame cū yaye caroa quetire mujãã masĩõ joroque átigami,” ã quetĩbũjũya Dios ya tutipũ.

¹⁵ Bairi caroarõ tũgoñaña mujãã caãtiãnipeere. Catũgomasiãnarẽ bairo ãmerĩcõãña. Catũgomasiãrã na caãnorẽ bairo puame roque átiãña.

¹⁶ Ati rãmũrĩrẽ camasã roro átinucũñama. Bairi mujãã puame tocãnacãnia caroare áticõã ninucũña. Caroare átiãnaeticõãña.

¹⁷ Catũgomasiãnarẽ bairo ãmerĩcõãña. Marĩ Quetiupau, marĩ caãtipere cū caborijere masiña. Tiere masĩrã yua, bairo jeto ása.

¹⁸ Tunu bairoa eticūmueticōāña. Caeticūmpai p̄ame cū majūā royetuanemou baiyami. Mujāārē ñe ūnie rusaeto Esp̄ritu Santo cū camasīrījē p̄ame roquere boya.

¹⁹ Tunu bairoa Dios caroaro cū caátiere mujāā majū āmeo quetibujaya. Salmos, himnos cawāmecatī tuti macāājē, bairi tunu Esp̄ritu Santo jūgori basarique cūārē useanirīqūē mena basapeoaya. Mujāā camasīrō cārō marī Quetiup̄aure cū basapeoaya.

²⁰ Tocānacānia marī Pac̄u Diore, “iM̄u ñujāñuña jāā mena!” qūñña, nipetiri wāme mujāārē cū caátiere tūgoñarī. Marī Quetiup̄aure Jesucristo wāme mena, cū camasīrījē mena bairo qūñcōā ninucūña.

La vida familiar del cristiano

²¹ Mujāā nipetiro Jesucristore cañroarā mujāā āñiña. Bairi n̄cūb̄ugoriq̄ue mena āmeo ññaña mujāā majū. Āmeo baibotioeticōāña.

²² Mujāā, carōmia, camanap̄ācuna cūā, marī Quetiup̄aure yaye quetire marī catūgousarore bairo mujāā manap̄ā na cañrījē cūārē tūgousaya.

²³ Jesucristo p̄ame cūrē cañroari poa macāāna Jūgocū majū ññami. Torea bairo mujāā tocānacāñā canūmoacuna, mujāā nūmoarē cajūgocūare bairo cajūgoāna mujāā āñiña. Apeyera tunu Jesucristo p̄ame marī, cūrē cañroari poa macāāna, cū rupaure bairo cañnarē Canetōōp̄aure ññami.

²⁴ Marī, Jesucristore cañroari poa macāāna āñirī cū yaye quetire marī cabaibotioata, ññētīña. Torea bairo marī mena macāāna rōmirī na manap̄ārē jīcā wāmeacā ūno na cabaibotioata, ññētīña.

²⁵ Jesucristo p̄ame marī, cūrē cañroari poa macāānarē marī mairī, marī netōōgū riayupi. Torea bairo mujāā cūā canūmoacuna butiōro na maiña mujāā nūmoarē.

²⁶ Dios cū caññajoro carorije cacūgoenarē bairo marī cañniparore bairo ī, riayupi Jesús. Oco mena ūgeri coserericarore bairo roro marī caátiere marī coserebojayupi, cū yaye quetire marī catūgousaro jūgori.

²⁷ Bairi caroaro jutiro caŋgeri manorē bairo marī yeri cūārē carorije manorē bairo cosecōāñupī. Marī, cūrē cañroari poa macāāna tunu cū caetanemopa r̄um̄u caetaro ñe ūnie caroa macāājē rusaeto marī cañniparore bairo ī, bairo marī āsupi.

²⁸ Bairi mujāā canūmoacuna mujāā nūmoarē na maiña. Mujāā rupaure mujāā camairōrēā bairo mujāā nūmoa cūārē na maiña. Caroaro na juátinemoña. Ni jīcāū ūcū cū nūmorē cajuátinemoū p̄ame, cū rupaure caroaro camaijūgoare bairo ññami.

²⁹⁻³⁰ Noa ūna na rupaure cateerā maniñama. Na rupaure camaijūgorā jeto ññama. Jesucristo cūā marirē, cū rupaure bairo cañnarē marī maiñami, cū yarā marī cañno jūgori.

³¹ Atore bairo marī ī cūñupī Dios: “Jīcāū cañm̄u carōmio mena cū cawāmojiyaata, cū pacua ture witigūmi. Ape wīp̄u āñigūmi cū nūmo mena. Bairo na cañno, jīcāūrē bairo na ññāgu. Jīcā rupaure bairo nigarāma,” marī ī cūñupī Dios.

³² Atie queti caññimajūrījē, tirūmp̄aure na camasētājē āme r̄um̄urī roquere marī camasīrījē ñña. Jesucristo, bairi marī, cūrē cañroari poa macāāna jīcā rupaure bairo marī cañnierē īgu ñña, bairo yu calata.

³³ Torecū, atore bairo mujāā caátipeere yu boya: Mujāā, canūmoacuna tocānacāñā, mujāā rupaure mujāā camairōrēā bairo mujāā nūmoa cūārē na maiña. Tunu bairoa mujāā, carōmia, camanap̄ācuna cūā tocānacāñā mujāā manap̄ārē na n̄cūb̄ugoya.

6

¹ Mujāā, na p̄naa cūā, marī Quetiup̄aure yaye quetire catūgousarā āñirī, mujāā pacua na cañrījērē tūgousaya. Bairo átaje caroa cariape macāājē ñña.

²⁻³ Dios, “Caroa wāme m̄u yu átigu,” cū cajūgoyeticūrīqūē mena macāājē Moisés ānacū cū caroticūrīqūē jīcā wāme atore bairo ñña: “Mujāā pacuare na n̄cūb̄ugoya. Bairo mujāā caāpata, mujāā useanigarā. Bairo caāna āñirī, atī yepapure yoaro mujāā ānigarā,” ñña.

⁴ Tunu mujāā, capacua, mujāā p̄naarē caasiapairā na ānio joroque na ápericōāña. Caroaro mena roque na beyoaya. Marī Quetiup̄aure ĩroriique cūārē na quetibujaya caroaro mena.

⁵ Mujāā, paabojari majā cūā, mujāā quetiuparā ati yepa macāāna na cañrījērē tūgousaya. N̄cūb̄ugoriq̄ue mena na carotirijere āsa. Jesucristo yaye quetire mujāā catūgousarore bairo na cūārē jīcārō t̄ania, ape wāme tūgoñarīcārō mano na tūgousaya.

⁶ Paabojari majā jīcārā caroaro paayama, na quetiuparā na caññajoro, jāā mena na useaniāto, ĩrā. Bairo caroaro paamirācūā, cabero na caññāeto p̄amerē p̄aetiayama. Na ūnarē bairo baieticōāña. Mujāā p̄ame roque Jesucristore capaabojari majā āñirī, Dios mujāā caátipeere cū caborore bairo ĩtorique manō āsa.

⁷ “Camasā ūm̄ua marī cañno jūgori mee, Jesucristo ūm̄ua marī cañno jūgori p̄ame roque, caroaro marī paagarā,” ī tūgoñarī, paaya caroa paariq̄ue ūñierē.

⁸ Merē mujāā masiña atiere: Marī tocānacāpua paabojari majā, o paabojari majā caāmerā cūa caroaro marī caátaje cārō jūgori caroare marī jogūmi marī Quetiupau puame.

⁹ Mujāā, paabojari majā quetiuparā cūa, mujāā ūmarē caroaro na nūcūbugoya. Narē roro na tuti epeeticōāña mujāā ūmarē. Mujāā caānierē mujāā masiritiepa. Mujāā cūa narē bairo ūmurecōoru mujāā Quetiupau cāgoya. Cū roque nipetiro camasārē jīcārō tania marī iñapeoyami.

Las armas espirituales del cristiano

¹⁰ Bairi yu yarā, yu bairārē bairo caāna, caānitusari wāme atiere mujāārē yu quetibuju woajoya: Marī Quetiupau cū camasiōrījē mena yeri pūna tutuarā āña.

¹¹ Dios cū camasiōrījē nipetirije mujāārē cū cajorije mena wātī mujāārē cū caītorijere ēñotaya. Jīcāū soldau pajāīrīcārōpu ācū, cū rupaure maijūgon, ruṗoa peorica coro, bairi āpōā jutiro cūārē jāñañami. Torea bairo Dios cū camasiōrīqūē jūgori wātī roro cū caīrījē, roro cū caātigarije cūārē mujāā ēñotamasīgarā.

¹² Marīā, caroaro ānigarā, āmeo qūērārē bairo marī ātiya. Bairāpua, camasā mena mee āmeo qūērā marī āniya. Wātī yeri pūna quetiuparā mena āmeo qūērārē bairo āna marī baiya. Wātī yeri pūna puame cabuena nimirācūā, ati ūmurecōoru nicōāñama, catutuarā. Na camasiōrījē mena camasā carorārē roro majū na caātipeere rotinucūñama.

¹³ Bairi mujāā puame Dios cū camasiōrījē nipetirije mujāārē cū cajorije mena tūgoñatutaya. Bairo tūgoñatutuari, wātī mujāārē cū caībusujārī rūmu ūnorē cū caīrījē tūgoenarē bairo mujāā tūgoñanetōcōāgarā. Bairo tūgoñanetōcōārī yua, Jesucristo yaye quetire cajānaenarē bairo mujāā ānicōā nigarā.

¹⁴ Jīcāū soldau cū wapana mena cū caāmeoqūēparo jūgoye āpōā asero mena jāñañami. Caānjūgoro ti asero mena carupawērē jiyayami. Bairo jīya yaparori bero, cū yerire ēñotagu, ape jutiro āpōā jutirore cū cotiapu jāñaēñotayami. Mujāā, cūrē bairo caroaro netōgarā, Dios yaye caroa quetire mujāā yeripu mujāā catūgoñacōāno boya. Tunu bairoa caroaro netōgarā, carorije cawapamoenarē bairo mujāā ānicōā ninucūgarā Dios cū caīñajoro.

¹⁵ Tunu soldau cū caāmeoqūēlāpāro jūgoye ruṗo jutī peayami. Torea bairo mujāā cūa Dios yaye quetire mujāā caquetibujūñesēāparo jūgoye tiere caroaro masījūgoyecusa, caroa yerīcatajecūna na ānio joroque na mujāā caātīparore bairo īrā.

¹⁶ Tunu soldau cū wāmoa tiire cāgoyami. Cū wapana, “Yeru mena na cawērījē caūrījē yūpūre caetaro yū ūrē,” ī, bairo ātiyami. Torea bairo mujāā cūa Jesucristo mena mujāā catūgoñatutuario boya, wātī mujāārē roro cū caātīgamirījērē mujāā caēñotamasīparore bairo īrā. Atie caānimajūrījē niña.

¹⁷ Tunu soldau cū ruṗoa buire pesayami āpōā coro. Tunu bairoa ñosērīcāpārē cāgoyami, cū wapanarē na netōñacōāgu. Torea bairo mujāā cūa Dios mujāārē cū canetōōrījērē tūgoñacōā ninucūña, wātī marī wapacu roro cū caātīrotīgamirījērē netōñacōōāgarā. Tunu bairoa Dios yaye quetire Espiritu Santo cū camasiōrījē mena uwiricarō mano camasārē na quetibujūya, wātī roro cū caātīgarijere netōñacōōāgarā.

¹⁸ Apeyera tunu Diore cū jēnijānaeticōāña. Espiritu Santo cū camasiōrījē jūgori Diore cū jēnicōā ninucūña tocānacā rūmua. Cawūgoapairārē bairo baieticōāña. Espiritu Santo marī yeripu cū caīrījērē caroaro tūgoya. Tunu bairoa, “Marīrē yuecūmi,” iēna, Dios yarā nipetirore na jēnibojaya Diopure.

¹⁹ Tunu yu cūārē Diopure yu mujāā jēnibojawa camasārē yu caquetibuju masīpeere. Tunu uwiricarō mano Dios yaye quetī tirūmūpūre na camasīpeyoetaje nipetiro camasārē cū canetōōgarijere caroaro yu caquetibujūparore bairo īrā, yu mujāā jēnibojawa.

²⁰ Atie quetire yu quetibujū rotijowī Dios. Bairo Dios yu cū caquetibujūrotijomiatacūārē, tie quetī wapa ato preso jorica wiipu yu cūrocacōāwā. Bairo atopu nimicāā, uwiricarō mano ato macāānarē Dios yaye quetire na yu caquetibujūparore bairo īrā, yu mujāā jēnibojawa.

Saludos finales

²¹ Apeyera, marī yan, Tīquico, marī camairē mujāā tūpu cū yu joya. Cū puame marī Quetiupau cū caroticūrīqūērē yure cajupaāninucūñ niñami. Mujāā tūpu etaū, mujāārē quetibujūgūmi yu cabairijere nipetirijere. Āme ati rūmūyī yu caātīe cūārē quetibujūgūmi.

²² Torecu, mujāā tūpu cū yu joya, jāā cabairijere mujāārē cū caquetibujūparore bairo ī. Bairo cū caquetibujūro, mujāā puame mujāā tūgoña yerijāñagarā tunu.

²³ Yu yarā, marī pacu Dios, marī Quetiupau Jesucristo mena caroa yeri pūnacutajere cū jonemoāto mujāārē. Āmeo mairīqūērē, bairi tūgoñatutuarique cūārē cū jonemoāto.

²⁴ Noa ūna marī Quetiupau Jesucristore cū na camaijūgoricarore bairo camaitūgoñacōāninucūrārē caroare na cū jonemoāto.

Tocārēā niña atie quetī yu cawoaturije.

Carta de San Pablo a los FILIPENSES

Saludo

¹ Yu, Pablo cawāmecuci, bairi Timoteo menarē, Jesucristore capaobojari majā ānirī mujāā Filipo cawāmecuti macā macāānarē ati carta mena mujāārē quetibuju woajorā jāā ātiya. Mujāā nipetiro, Dios yarā, Jesucristo yaye quetire catāgousarā, mujāārē cajūgouñubueri majā obisproa, bairi mujāā diáconoa cūārē quetibuju woajorā jāā ātiya ati carta mena.

² Bairi mujāārē jāā īña: Marī Pacu Dios, bairi marī Quetiupau Jesucristo mena mujāārē caroare na jonemoáto. Tunu bairoa caroa yericutaje cūārē na jonemoáto.

Oración de Pablo por los creyentes

³ Mujāā, Filipo macāāna, mujāārē yu catūgoñarō cānacānia, “Dios, yu mena mu ñujāñuña,” ñinucūña.

⁴ Bairo mujāā caānierē Diore cū jēninucūñā, tocānacānia ūseanirīqūē mena jeto cū yu jēninucūñā.

⁵ Mujāā puame Jesucristo mena mujāā catūgousajūgoripauṛua cū yaye caroa quetire yu caquetibujuro yu mujāā juātinemowū. Bairi āme cūārē bairoa mujāā juāticōā ninucūñā yu caparijere.

⁶ Bairi atore bairo mujāārē ñi tūgoñaña: Dios puame mujāā yeri tūgoñawasoariquere mujāā joyupi, carorije mujāā caātaje jānarī, caroa cū cacūriqūē puamerē mujāā caātimasīparore bairo ī. Tore bairo jeto caroa wāmerē mujāā ātiāninemonutuaa joroque mujāā ātigumi, Jesucristo nemo cū catunuetari rāmupā.

⁷ Mujāārē yu mainucūñā. Tunu bairo caroarō mena yu mujāā juātinucūñā. Bairo yu mujāā cajuātinemorijē jūgorī yu puame, noo, ato preso jorica wiipū ācū, o quetiuparā watoapū ācū, “Atie Jesucristo camasārē cū canetōōriqūē queti caitorique mee niña,” na ñi quetibuju masīonucūñā nipetiro camasārē. Bairi mujāā nipetiro mena caroarō yu catūgoñarījē ñuñā.

⁸ Jesucristo mujāārē cū camairōrē bairoa yu cūā mujāārē yu majāñuñā. Batioro mujāārē yu cañnagarijere masīñami Dios cūā.

⁹⁻¹⁰ Bairi tunu atore bairo Diore cū ñi jēninucūñā mujāā caānierē: “Filipo macāānarē nemojāñurō na caāmeomaitūgoñapeere na joya. Tunu bairoa caroa wāme na caātipee majūrē na cabesemasīparore bairo ī, capee caroarō cariape tūgoñarīqūērē, bairi tunu caroarō ānimasīrīqūē cūārē na joya,” ñi jēninucūñā Diopare. Bairo baiāna, carorije āperā, caroarō majū mujāā ānimasīgarā. Bairi ni jīcāñū cū Jesucristo nemo cū catunuetari rāmū caāno mujāā caātajere basupaietigumi yua.

¹¹ Mujāā, Jesucristo cū camasīōjorije jūgori, tocānacā wāme caroa cū caātirotirijere caānarē bairo mujāā nigarā. Bairo caroarō mujāā caātajere tūgoñarī, nipetiro camasā puame Diore cū basapeogarāma.

Para mí la vida es Cristo

¹² Apeyera tunu, yu yarā, yu bairārē bairo caāna, atiere mujāā camasīrō yu boya: Ato preso jorica wiipū roro yu cabaimiatacūārē, Jesucristo camasārē cū canetōōriqūē caroa quetire caroarō tūgorā ātiyama.

¹³ Bairi ato nipetiro quetiupau ya wii macāāna, bairi aperā cūā yu cabairijere masīñama. Bairo masīrī, “Jesús yaye quetire cū catūgousarije jūgori ato preso jorica wiipū na cacūrocaricu ñiñami Pablo,” ĩnucūñāma.

¹⁴ Tunu bairoa marī yarā nipetiro jāñurīpua preso jorica wiipū yu caānierē tūgorā, netōjāñurō Jesucristo mena tūgoñatutuayama. Bairi uwiricarō mano quetibujarā ātiyama Dios yaye quetire.

¹⁵ Bairo quetibujumirācūā, jīcāārā na mena macāāna yu meerē, na puame roquere camasā na catūgousaro borā, Jesucristo yaye quetire quetibujunucūñāma. Aperā yure na canetōga tūgoñarījē majū jūgori, Jesucristo yaye quetire quetibujunucūñāma. Aperā roque caroa puamerē tūgoñarī quetibujunucūñāma camasārē.

¹⁶ Naa, yure na camairījē jūgori Jesucristo yaye quetire quetibujunucūñāma. Ato bairo ī masīñama: “Caroa queti Jesucristo camasārē cū canetōōpeere Pablo na cū caquetibujumasīōparore bairo ī, to preso jorica wiipū cū caānie boñmi Dios,” ĩnucūñāma caroa puamerē catūgoñarī majā.

¹⁷ Yure canetōgatūgoñarī majā roque na majū na caātipee jetore borā, caroarō cariape quetibujuetiyama. Bairo cabairā ānirī, “Netōjāñurō popiye cū tāmuáto,” ĩrārē bairo yu ātiyama ato preso jorica wiipū yu caāno.

¹⁸ Bairopua, yure ñe wapa maa yure na caítũgoñarĩjê. Yure borã, o yure boena, Jesucristo yaye quetire quetibũjunetõrã átiyama bairãpua. Bairo na caáto, yu tũgoña useanijãñuña.

Tunu bairoa butiuro jãñũrĩ yu useaninemogu.

¹⁹ Mujãã puame yure Diopure mujãã cajênibojarijere yu masiña. Tunu bairoa Jesucristo Yeri puame yu juátiyami. “Bairi atie nipetirije roro yu cabairijere yu netõcõãgu,” ñi tũgoñamasiña.

²⁰ Dios yure cã cajuáatinemopeere butiuro yu boya, di rãmũ ñno yu capaarije mena yu caya-papuaetiparore bairo ñ. Nipetiro camasãrê tũgoñatutuarique mena na yu caquetibũjuãnipee roque boya. Bairi yure na cawiyorotiata, o yure na capajĩãrocarotiata cããrê, ñe wapa maa. Jesucristo mena yu catũgoñatutuacõãninucũrĩjêrê camasã nemojãñurõ na caĩñacõrĩjê roque butiuro wapacũtiya.

²¹ Atore bairo ñi tũgoñaña: Yu cacatiri rãmũ cãrõ Jesucristo cã carotirore bairo yu áticõã ninucũgu. Bairopua, yure na capajĩãrocarotiata roque, netõjãñurõ ñubujoro. Tocãrõã yua, Jesucristo mena yu ãnicõãni águ.

²² Bairopua, mai ati yeparure yu caãnicõã ãmata, yu capaarije Jesucristo yure cã carotĩcũrĩquêrê netõjãñurõ yu átimasĩbujioa. Bairi, “¿Dope bairo rita yu caátĩnipee to ñunetõrõati?” ñi masiñetĩña.

²³ Puga wãme tũgoñarĩ ñi masiñetĩña, “¿Dise ñnie yu cabaipêe to ñunetõrõati?” Ape wãmerã yu riacoagacũpũ, jĩcoquei Jesucristo mena yu caãniparore bairo ñ. Bairo yu cabairo roque ñunetõbujoro.

²⁴ Bairopua, ape wãmerã yu caticõãnigacũpũ, mujããrê yu cajuáatinemoparore bairo ñ.

²⁵ Tore bairo yu cabairijere boyami Dios. Bairi atore bairo cariape ñi tũgoñaña: Mujããrê yu cajuáaticõãnipee niña mai. Bairo mujãã mena yu caãnoi yua, mujãã puame netõjãñurõ Jesucristo cã carotirijere mujãã áticõã ninucũgarã. Tunu bairoa cã mena tũgoñatutuari netõjãñurõ mujãã useanigarã.

²⁶ Bairi cabero yure na cawiyoro, mujãã watoa yu caãno, Jesucristo caroaro yure cã canetõõrĩjêrê ññarã, mujãã useanigarã.

²⁷ Atore bairo mujããrê yu caĩrĩjê caãnimajũrĩjê niña: Caroaro ãnajêcusa, Jesucristo yaye caroaro cã caquetibũjucũrĩcã wãmerê bairoa. Bairi mujãã tũpũ yu caetaata, o yu caápéricõãta cããrê, atore bairi wãme mujãã caãnierê yu queti tũgogaya: “Filipo macããna puame Jesucristo yaye queti camasãrê cã canetõõrĩjêrê jãnaena, jicã yericũnarê bairo caroaro cariape cã carotirore bairo áticõã ninucũũparã tocãnacã rãmua.

²⁸ Tunu bairoa na pesua narê roro na caátigamirĩjêrê uwietiparã,” tore bairo mujãã na caĩrĩjêrê yu queti tũgogaya. Mujãã pesua puame bairo mujãã cauwietiere ñnarĩ, “Marĩ yasicoagarã,” ñi tũgoñagarãma. Bairo na caítũgoñamiatacũãrê, mujãã puame, “Dios marĩ netõõgumi,” mujãã ñi tũgoñamasĩgarã, mujãã cauwietitũgoñarĩjê jũgori.

²⁹ Mujãã caãnajê cutipeere cũñupĩ Dios, cã macũ mena mujãã catũgoñatutuaparore bairo ñ. Bairopua, tie jeto mee mujãã cũñupĩ. Cã yarã mujãã caãnoi, Jesucristore bairo popiye mujãã cabaipêe cããrê cũñupĩ. Tie roque caãnimajũrĩjê niña.

³⁰ Yu, bairi mujãã cãã, popiye baimirãcũã, camasãrê marĩ caquetibũjunetõõrĩjêrê marĩ jãnaetĩña. Tirãmũpũre tutuaro mena yu caátore mujãã ññawũ. ãme cããrê torea bairo yu caáticõãninucũrĩjêrê mujãã queti tũgorã.

2

La humillación y la grandeza de Cristo

¹ Jesucristo puame caroaro mujãã juátinemoñami, mujãã yeri caroaro to cañajããparore bairo ñ. Tunu mujããrê tũgoñamañami, caroa yericutajere mujãã cacũgoparore bairo ñ. Tunu Espĩritu Santo mujãã mena nicõãñami. Bairi mujãã majũ mujãã ãmeo maimasiña. Cabopacará cããrê mujãã ññamasiña.

² Bairo mujãã cabairoi, atore bairo mujãã caãnierê yu boya: Caroaro ãmeo maicõãninucũña. Tunu jicã yericũnarê bairo jicãrõrê bairo mairĩ, bairi jicãrõrê bairo tũgoñarĩ, jicãrõrê bairo ãnajêcusa.

³ Tunu bairoa aperã na caátiere na netõga tũgoñaeticõãña. Tunu na ññatuti tũgoñaeticõãña. “Marĩ jeto marĩ masĩbotioya,” ñena, paaya Jesucristo mujããrê cã carotĩcũrĩquêrê. Mujãã tocãnacãũpũ, nipetiro camasãrê na ñroaya. Bairo na ñroari, di rãmũ ñno, “Marĩ majũ aperã netõrõ caãnimajũrã marĩ ãñiña,” ñi tũgoñaeticõãña.

⁴ Ni jicãũ ñcũ mujãã mena macããcũ cã yaye caroaro cã caãnipee jetore cã bootũgoñaeticõãto. Aperã yaye caãnipee ñnie cããrê cã tũgoñato.

⁵ Jesucristo caroaro cã catũgoñarĩcãrõrêã bairo mujãã cãã tũgoñaña.

⁶ Bairo puame tũgoñañupĩ Jesús:

Dios macũ majũ nimicũã, ñmũrecõopũ cã carotimasĩrĩjêrê bairo ápeyupĩ.

⁷ Bairo Dios cū caānierē jānacōārī yua, ati yeparure marīrē bairo rupaꝓcutiri buiaetayupi. Cabero butiáꝓ, paabojari majōcure bairo átiāninucūñupi.

⁸ Marīrē bairo rupaꝓcutiri, cū majūā cabuꝓoro macāācūrē bairo baiyupi.

Bairo cū paꝓ Dios cū carotirore bairo cabai ānirī pajīāecori riayupi.

Camasā na caññajoro bobooro roro majū yucꝓāīꝓu papuatuecori riayupi.

⁹ Bairo cū cabairique jūgori tocānacāū buīꝓu netōrō caānimajūū cū cūñupī Dios.

Camasā tocānacā wāme na caāmeōīroarique netōjāñurō caroa cū wāmetiyupi Dios.

¹⁰ Bairo cū wāmerē tūgorā, nipetiro caāna, Diotū macāāna, bairi ati tuti macāāna cāā,

bairi ati yepa roca macāāna cāā nipetiro ꝓꝓopatuuri mena etanumuri Jesure qūīroagarāma.

¹¹ Bairo tunu ati umꝓecōo nipetiro caāna, “Jesucristo, Quetiꝓuꝓu, caānimajūū niñami!” ĩri qūīroagarāma.

Bairo qūīroari, cū paꝓ Dios cūārē qūīroagarāma.

Los cristianos son como luces en el mundo

¹² Apeyera tunu yu bairārē bairo caāna, yu camairā mujāārē ñiña: Mujāā tꝓꝓu yu caāno, yu yaye quetibujariqueꝓe caroaro mujāā tūꝓousawu. Bairi āmerē cayoꝓorꝓu mujāārē yu caāniweyomiatacūārē, yu caññajore mujāā tūꝓousagarā. Netōjāñurō mujāā catūꝓousaro yu boya. Mujāā, Dios cū canetōōīcārā ānirī, mujāārē cū caroticūrīqūērē ꝓucābuꝓorique mena tūꝓoña jānaeticōāña.

¹³ Dios ꝓuame mujāā yerīꝓu caroaro mujāā catūꝓoñapeere mujāā joyami. Bairo jori yua, mujāā juātinemogumi, nipetiro caroaro mujāā caātiꝓeere mujāā caātiꝓeꝓorore bairo ĩ.

¹⁴ Bairi nipetirije mujāā capaarique cutiere useanirīqūē mena āsa. Āmeo busꝓꝓairicaro mano, jīcāū yericanarē bairo paaya.

¹⁵ Tore bairo mujāā capaarique cutiere yu boya, noa ūna aperā jīcā wāme ūno mujāā capaarijere na cabusꝓꝓaīetiparore bairo ĩrā. Dios ꝓūnaa carorije caāꝓerārē bairo ānajēcusa. Bairi ati yepa macāāna carorā watoꝓu nimirācāā, mujāā roque caroaro ānajēcusa. Toreꝓu, ati yepa macāāna canaīñārōꝓu caānarē bairo caāna watoa nimirācāā, mujāā ꝓuame ñocōā na cabusuworore bairo mujāā caāno ñiña.

¹⁶ Bairo āna, Dios yaye quetire mujāā caāticōānajērē na quetibujū masīōña camasīēnarē. Bairo mujāā caquetibujūmasīōata, Jesucristo ati yepaꝓu nemo cū catunuetari rūꝓu caetaro, caroaro yu tūꝓoña yerijāñagu, “Muna mee Filipo macāānarē na yu quetibujūñesēñupā,” ĩri tūꝓoñagu.

¹⁷ Tunu Jesucristo yaye yu caquetibujurije jūgori yure na capajīāꝓa rūꝓu etaro baiya. Bairo cabaimiatacūārē, Dios yaye queti mujāārē yu caquetibujariqueꝓe tūꝓoñarī, yu useaniña. Mujāā ꝓuame tiere tūꝓousari, Jesucristo mena mujāā tūꝓoñatutuaya. Bairo mujāā cabairijere ĩñarī, Dios ꝓuame mujāārē ĩñajesoyami. Bairi marī nipetiro marī useaniña, tiere tūꝓoñarī.

¹⁸ Bairi yure bairo mujāā cāā useanicōāña.

Timoteo y Epafrodito

¹⁹ Apeyera tunu marī Quetiꝓuꝓu Jesucristo cū caborore bairo yoaro mee mujāā tꝓꝓu cū yu jꝓꝓ Timoteore, mujāā caātiānie quetire tūꝓouseanigu.

²⁰ Timoteo ꝓuame yure bairo tūꝓoñanucūñami. Ni jīcāū ūcū cūrē bairo caācū mujāārē camaitūꝓoñanucūñu maami.

²¹ Aperā nipetiro na yaye caāniꝓee jetore bonucūñama. Marī caātiere Jesucristo cū carotirijere borā mee baiyama.

²² Merē Timoteore cū mujāā masījāñiña caroaro cū caātiānierē. Dios yaye quetire caroaro yure cū caꝓꝓquetibujūnemorījē cūārē mujāā masījāñiña. Yu macūrē bairo caācū ānirī yu juātinemoñami Timoteo.

²³ Bairi ato ꝓresꝓꝓ caācū yure na caātiꝓeere masīꝓu, mujāātū cū yu jꝓꝓ.

²⁴ Bairo āmeacā cū jꝓꝓamicāā, Dios cū caborore bairo yu cūā jicoꝓuei mujāā tꝓꝓu yu atūga ñitūꝓoñaña.

²⁵ Torea bairo marī yu Epafrodito cūārē mujāā tꝓꝓu cū yu catunuoꝓoro ñiña. Cū ꝓuame camasārē yu juꝓꝓquetibujūnemonucūñami. Tunu yure bairo ꝓꝓiꝓe baiyami. Bairi yu mujāā cabapacūtirotiꝓꝓicure āmerē mujāā tꝓꝓu cū tunuoꝓꝓu yu ātiya.

²⁶ Epafrodito ꝓuame butiꝓoro mujāā nipetirore ĩñagayami. Tūꝓoñarīqūē pajīāñiñami, cū cariariqueꝓe mujāā caqueti tūꝓoro.

²⁷ Cariaꝓea mujāā tūꝓocarā. Riājāñuwi Epafrodito. Bairo riari, riayasicoabuꝓiꝓwi. Bairo cū cabaimiatacūārē, marī Paꝓu Dios ꝓuame qūñimairī cū catiꝓwi. Yu cūārē ñiñamairī, roro cū cabairijere ĩñarī nemojāñurō cū tūꝓoña yapꝓuaeticōāto ĩ, cū catiꝓwi Dios Epafrodite.

²⁸ Bairi yoaro mee ꝓatowācārō mena cū yu tunuoꝓꝓu, cū mujāā caññauseani tūꝓoñatutuꝓarore bairo ĩ. Bairo yu caāꝓata, yu cūā yu tūꝓoñarīqūē ꝓaīetigu.

29-30 Yn mujãã juquetibujumasietĩña, cayoaropu caãna ãnirĩ. Baiɓua, yare mujãã cajuatinemorotijoricu puame caroaro yu juatinemoñami. Cũ caã Jesucristo yaye quetire camasãrẽ yu juquetibujunucũñami. Bairo yu juquetibujuri yua, cauwiorije watoa ãnirĩ riacoabujowĩ. Torena, mujãã tɓɓu cũ caetaro, useanirĩquẽ mena cũ mujãã jẽnibocãgarã, marĩrẽ bairo marĩ Quetiupau yau cũ caãnoi. Tunu bairoa nipetiro cũ, Epafroditore bairo caãnarẽ na İroaya.

3

Lo verdaderamente valioso

1 Yn yarã, yu bairãrẽ bairo caãna, ãmerẽ mujããrẽ yu quetibujutusaɓu: ¡Jesucristo mena useanirĩ ãnicõãña! Bairo mujããrẽ yu caİwoaãtajere tunu ãmerẽ yu caİwoatunemorõ yare ricaati baiɓatowãcõetĩña. Tunu tore bairo yu caãto mujããrẽ ñumajũcõãña.

2 Bairi ricaati caquetibujurãrẽ na tũgoñamasĩrĩ ãña. Na İna, roro caãna ãnirĩ, camasã na rupaũ macããjẽrẽ na yisetarotinucũñama, “Dios yarã marĩ ãnirõã,” ĩ tũgoñamirã.

3 Na puame na rupaũ macããjẽrẽ cayiseticarã na caãnimiatacũãrẽ, cũ yarãrẽ bairo na İñaetĩñami Dios. Marĩ puame roquere cũ yarãrẽ bairo marĩ İñañami, cũ mena marĩ catũgoñatutuarije jũgori. Bairo ãna, Espiritu Santo cũ camasĩorĩjẽ jũgori Diore cũ marĩ İroaya. Tunu, “Jesucristo yarã marĩ ãniña,” useanirĩquẽ mena marĩ ĩ tũgoñãña. Ape wãme, bui marĩ rupaũ macããjẽ jũgori marĩrẽ dope bairo átimasã maa.

4 Baiɓua, ni jĩcãũ ũcũ, “¡Baietiya! ¡Átimasĩjãñuña marĩ rupaũ macããjẽrẽ yisetarique!” cũ caİata, yu puame, “Tocãnacãu netõrõ Dios yau yu ãniña,” ñi masĩbujou, nipetiro netõrõ tie ũnierẽ caãtacu ãnirĩ. Tocãnacã wãme jãã ñicũjãã na caroticũrĩquẽrẽ yu átiɓeyocõãwũ. ¡Tũgoñijate!

5 Jĩcã wãmo peti itia pẽnirõ cãnacã rũmũrĩ yu cabuiaricaro bero, yu rupaũ macããtõrẽ yisetayupa, jãã, judio majã, jãã caãtinucũrĩ wãmerẽ bairo. Bairi Israel majã yau ãnirĩ, Benjamĩn ãnacũ yu poa pãrãmipũ yu buiayupa. Bairi hebreo yaye busu, judio majã yau majũ yu ãniña. Yu pasu yarã, judio majã jeto ãma. Bairo tunu butiãcũɓu, Moissẽs ãnacũ cũ caroticũrĩquẽrẽ caİroari majõcu ãnirĩ, fariseo majã mena macããcũ yu ãmu.

6 Bairo caãcũ majũ ãnirĩ, Jesucristo yaye cũ caquetibujucũrĩquẽrẽ catũgousari majã puamerẽ popiye na baio joroque na yu ápu. Tunu bairoa ni jĩcãũ ũcũ, Moissẽs ãnacũ cũ caroticũrĩquẽrẽ di wãme ũnorẽ, “Jĩcãrõ tũni áperiyami,” ñi masĩemi.

7 Bairo tirãmupare yu caãnajẽ cutajere, “Caãnimajũrĩjẽ niña,” caİtũgoñãñarĩcũ nimicũã, ãmerẽ yua, “Tie ñe wapa maa,” ñi tũgoñãña. Jesucristo yau puame ãnigu, tore bairo yu caãnajẽ cutajere yu jãnacõãwũ.

8 Bairi yu Quetiupau Jesucristore yu camasĩrĩjẽ tocãnacã wãme netõrõ caãnimajũrĩjẽ niña. Jesucristo yau puame ãnigu, yu caãnajẽ cutijũgorique nipetirijere yu jãnapeticõãwũ. “Tie ñe wapa maa,” ñi tũgoñãña yu caãnajẽ cutijũgoriquere.

9 Nipetirijere yu jãnapeticõãwũ, cũ yau majũ ãnimasĩgu. Bairo Jesucristo mena yu catũgoñatutuarije jũgori, carorije wapa cacũgoecure bairo ñiñañami Dios, Moissẽs ãnacũ cũ caroticũrĩquẽrẽ caroaro yu caãtie jũgori mee. Bairi ape wãme camasã netõgarã na caãtigamirĩquẽ puame yure wapa maa.

10 Atie puame niña caãnimajũrĩjẽ: Jesucristore cũ yu masĩgamajũcõãña butiõro. Jesucristo cariacoatacu cũ caãnimiatacããrẽ, Dios cũ catiotutua masĩñupĩ. Tie tutuarique majũrẽã yu cũã yu yeripũ yu bomajũcõãña. Tunu yu cũã ñi tũgoñamasĩgaya: “Jesucristo mena popiye marĩ baiɓarã. Cũ mena marĩ baiyasigarã, ĩ quetibujurique dope bairo İgaro to İñati,” netõjãñurõ ñi tũgoñamasĩgaya.

11 Bairo bairi yua, Dios cũ yarã cariacoatanarẽ tunu na cũ cacatiopa rãmũ caetaro tũgoñarĩ, yu cũãrẽ cũ cacatioparore yu coteya.

La lucha por llegar a la meta

12 Bairo cotemicũã, “Ãmerẽ yu caãtie Dios cũ caborijere ñe ũnie rusaeto yu átiɓeyocõãwũ,” mujããrẽ ñietĩña. Baiɓua, tiere jĩcãrõ tũni átiɓeyogu yu baiya. Mai, caãñijũgoriparuũ Jesús puame yu netõõwĩ, yure cũ caãtiroticũrĩquẽrẽ bairo yu caãtiɓeyoparore bairo ĩ.

13 Yn yarã, “Yu majũã ñe ũnie caroaro yu caãtie rusaeto,” ñietĩña. Bairo puame ñi tũgoñãña: Tirãmupare yu caãnajẽ cutajere yu majũã yu masiritiya. Pũgani cãrõ tiere yu tũgoñanemoetigu yua. Caroaro yu caãtiɓee puame roquere yu tũgoñajũgoyeticõã ninucũña.

14 Bairi caatueperi majõcu premiorẽ ñegu, butiõro wẽpãrõ mena cũ caãtore bairo yu cũã butiõro yu átiya Dios yaye yure cũ caãtiroticũrĩquẽrẽ. Bairo yu caãto yua, Jesucristo jũgori yu cawapatapee Dios yure cũ cajogarijere yu jogumi.

15 Marĩ nipetiro Jesucristo yaye quetire caroaro catũgousarã yu caĩrõrẽ bairo marĩ catũgoñarõ boya. Ni jĩcãũ ũcũ mujãã mena macããcũ ricaati cũ catũgoñãata, Dios puame caroare cũ masĩõgumi.

¹⁶ Bairo p̄ame ñuña marir̄e: Jesucristo yaye cū caquetibujuc̄ur̄iq̄ũe marir̄ catūgousajūgoricare bairo marir̄ caaticōāno boya.

¹⁷ Yu yarā, yu bairārē bairo caāna, yu caātianierē bairo ānajēcusa mujāā cūā. Tunu noa ūna mujāārē jāā caātiroticūriq̄ũerē bairo caāna cūārē na ñnacōr̄i caroaro ānajēcusa.

¹⁸ Aperā p̄ame roque caroaro āmeriñama. Na cabairijere jicāni mee, capee majū mujāā yu quetibujumiwā. Amerē tunu tie na caātianierē tūgoña yapapuari, caapee oco umayurique mena mujāārē ñinemoña tunu: Naa, bairo baiāna, "Jesucristo yuc̄ur̄p̄ar̄ cū cariarique dope bairo átimasīā maa," cañr̄arē bairo baicōā niñama.

¹⁹ Na p̄ame na caātianijesorije jetore butiuro tūgoñañama. Tunu bairoa roro na caatiere bobotūgoñaapeera, tiere átibotioāniñama. Ati yepa macāājē jetore butiuro tūgoñañama. Bairo caaticōāna ānir̄i yua, cabero yasiricaropu āgarāma.

²⁰ Marir̄ p̄ame roque um̄arecōopu caāniparā marir̄ āniña. Tunu bairoa marir̄e canetōū, Jesucristo, um̄arecōopu caāniataca nemo cū catunuetarore caroaro cū marir̄ ānicotegarā.

²¹ Bairo etau yua, marir̄ rupau, cañueti rupauare wasoagumi, cū rupau caroa rupauare bairo marir̄ cacūgoparore bairo ī. Ati um̄arecōo macāājē nipetirijere carotimasī ānir̄i bairo marir̄ átigumi.

4

Alégrense siempre en el Señor

¹ Tore bairo cabaiānio, yu bairārē bairo caāna, yu camairā, butiuro majū yu caññagarā, atore bairo mujāārē ñiña: Useanio joroque yu mujāā átiya. Jesucristo mena mujāā caānicōānierē tūgoñar̄i, "Yu paarique yasietigarō," ñi tūgoñatutuajāñiña. Bairi, bairo jeto áticōānajēcusa: "Jesucristore cū tūgousajānaeticōāña," ñiña.

² Apeyera tunu mujāā mena macāāna rōmir̄i Evodia, bairi Síntique cūārē ñiña: Mujāā, p̄garār̄pua marir̄ Quetiupau yarā rōmir̄i ānir̄i jicā yeri pūnacunarē bairo tūgoñar̄iq̄ũecusa.

³ Mu cūā, yu bapa, yu mena caroaro caquetibujuricu, bairo mu caātipee yu boya: Evodia, bairi Síntique cūārē na juása. Caroa ānajē p̄amerē na quetibujuya. Na p̄ame popiye baimirācūā, camasārē yu juquetibujunemonucūwā Dios na cū canetōōr̄ijē quetiere. Clemente mena, bairi aperā yere cajuātinemorā mena cūā camasārē yu juquetibujunemonucūwā. Na cūā Dios mena cacatiāniparārē woaturica tutip̄u merē sawoatuecoricarā niñama.

⁴ Bairi tocānacā rūmua, "Marir̄ Quetiupau yau yu āniña," ī tūgoña useanicōāña. Mujāārē ñinemoña: ¡Useanicōāña!

⁵ Tunu bairoa caroaro n̄ucūbūgorique mena ānajēcusa, "Cañurā niñama," aperārē na mujāā cafeconucūparore bairo, Irā. Marir̄ Quetiupau p̄ame yoaro mee atigumi ati yepapure.

⁶ Bairi ati um̄arecōo cabaip̄ee jicā wāme ūnoacārē tūgoñar̄iq̄ũe paipatowācāeticōāña. Dios p̄amerē cū jēniña nipetirije ati um̄arecōo cabaip̄eere. Tunu jēni yaparorā, "Dios, jāā mena mu ñujāñiña," q̄ũñiña.

⁷ Bairo mujāā caātiamata, Dios p̄ame caroa yeri pūna cutajere mujāā jogumi. Tie cū cajorije p̄amerē ni jicāū ūcū tūgomasir̄i peyoetigumi, netōjāñurō caroa majū caānoi. Bairi mujāā, caroa yeri pūna cacūgorā ānir̄i mujāā tūgoñatutuacōā ninucūgarā. Jesucristo yarā ānir̄i bairoa mujāā baicōā ninucūgarā.

Piensen en todo lo que es bueno

⁸ Bairi yu bairārē bairo caāna atore bairo mujāārē ñitusagu: Nipetirije cariape caānierē, bairi tunu nipetirije marir̄ canucūbūgorije ūnie cūārē cariape tūgoñaña. Nipetirije cariape marir̄ caātie cūārē tūgoñaña. Tunu jicā wāmeacā ūno roro tūgoña asueticōāña. Tunu nipetirije āmeo matūgoñar̄iq̄ũe, bairi tunu, "Cañur̄ijē ñiña," nipetirije camasā na cañtūgoñar̄ijē cūārē tūgoñaña. Tunu nipetirije nocārō caroa ūnie, bairi tunu caroa mujāārē Dios cū caatiere cū mujāā catūgoñabasapeopee cūārē tūgoñaña.

⁹ Bairi mujāārē yu caquetibujuc̄ur̄iq̄ũerē bairo áticōāña. Mujāā, yu cañr̄iq̄ũerē catūgoricarā ānir̄i, bairi yu caātajere caññar̄icārā ānir̄i bairo ása. Bairo mujāā caātiano, Dios, caroa yeri pūna cutajere cajou p̄ame mujāā mena ānicōā nigumi.

Ofrendas de los filipenses para Pablo

¹⁰ Apeyera tunu nemorō yere mujāā catūgoñar̄ōi yu useanijāñiña. Yu cabopacarijere masir̄i yu mujāā juātigayupa. Bap̄ua, "Yu mujāā masiriticoasupa," ī mee ñiña. "Yu mujāā cajuātibujiopee p̄ame manatō," ī p̄ame roque ñiña.

¹¹ Tunu bopacari mujāārē jēnir̄ē bairo ī mee ñiña. Noo yu cacūgorijeaca mena tocārōā yu useanimasiña.

¹² Jicā rūmu bopacau majū yu āmu. Ape rūmu paio netōrō yu cūgowu. Bairi noo cabairije watoa yu ānicōā masiña. Queyari ūgarique cūgoecu cūā, o paio ūgarique cūgou cūā yu ānicōā masiña.

¹³ Noo tocānacā wāme cabairo ун нүсāсōā нимасīña, Jesucristo уәре тūgoñatutuarique cū cajoroi.

¹⁴ Bairo ун cabaiānimasīmiatacūārē, мұјāā рһame ун cacūgoetipaure ун мұјāā жуāрн. Bairo мұјāā caāto ñujāñuña.

¹⁵ Мұјāā ya уәра Macedoniарн саāniatacун cawitiro bero, Dios camasārē cū canetōōrījē quetire ун caquetibujñesēājūgoripaурн, мұјāā, Filipo macāāna jeto ун мұјāā жуāрн. Мұјāā, Jesucristo yaye quetire ун caquetibujūriquere tūgoñseanirā, ун мұјāā joyupa уәре carūsarijere.

¹⁶ Tunu bairo Tesalónica macārн ун саāno, jīcāni mee ун мұјāā jonemoñupā tunu уәре carūsarijere.

¹⁷ “Уәре мұјāā cajorijere caññajoure bairo ун āniña,” ĩ mee ñiña. “Dios marīrē cū caññabeseri rāmн caetaro мұјāārē caroare cū cajopee netōjāñurō to āmarō, уәре мұјāā cajorije jūgori,” ĩgu ñiña.

¹⁸ Merē ун мұјāā cajoriquere ун cūgopeyocōāñā. Bairi ун caborije netōrō ун cūgoya. Erafrodito mena уәре мұјāā cajorique mena ун caborije netōrō ун cūgoya āmerē yua. Уәре мұјāā cajorique рһame werea ūnie caroa cajñtiñurjē mena Diore altar mesарн на cajoemūgōjorijere bairo baiya.

¹⁹ Bairi Jesucristo yarā мұјāā саānoi, marī расн Dios рһame nipetirije мұјāārē carūsarijere jogumi paio majū, paio cacūgon āniri.

²⁰ Bairi atore bairo ñiña: ¡To peteticōāto marī Расн Diore cū marī cabasapeorije! Bairoa to baiāto.

Saludos finales

²¹ Bairi ун ñurotijoya мұјāā nipetiro Dios yarā, Jesucristo yaye quetire catūgonсарārē. Tunu bairoa marī yarā ун mena саāna cūā мұјāā ñurotijoyama.

²² Torea bairo nipetiro ato macāāna Dios yarā, bairi quetiupарн emperador romano paabojari majā cūā мұјāā ñurotijoyama.

²³ Marī Quetiupарн Jesucristo мұјāā nipetirore caroare cū jonemoāto.

Tocārōā niña atie queti ун cawoaturije.

Carta de San Pablo a los COLOSENSES

Saludo

¹⁻² Ун, Pablo cawāmecуcи, Dios yare cū cabeserique jūgori cū caquetibujarotijorica, apóstol yu āniña ati cartare caquetibujawoajou. Marī yau, Timoteo mena mujāā, Colosas macā macāāna Jesucristo yaye quetire catūgousacōāninucūrā, Dios cū caīroari poa mena macāānarē mujāā yu quetibujū woajoya ati carta mena. Bairi caānijūgoro atore bairo mujāārē űiña: Marī Pacу Dios mujāārē caroare cū jonemoāto. Tunu bairoa caroa yericūtaje cūārē cū jonemoāto, űiña.

La oración de Pablo por los creyentes

³ Tocānacā rūmу Dios, marī Quetiupaу Jesucristo Pacure jēnirā, mujāā caātiānierē tūgoñarī, “Jāā mena mu űujāñuña,” jāā ĩ jēninucūñā.

⁴ Mai, jāā tūgoapu caroaro mujāā caātiānierē. Jesucristo mena mujāā catūgoñatutuarijere, bairi nipetiro Dios cū caīroari poa macāānarē na mujāā camairijē cūārē jāā tūgoapu.

⁵ Mujāā puame caroa cariape queti, Dios camasārē cū canetōōgarijere cariape tūgorā, Dios cū caīrīcārōrēā bairo mujāārē umurecōou caroaro cū caātipee mujāā cotejūgoyupa. Bairo coteāna, Dios cū caīroari poa macāānarē na mujāā juātinemoñupā.

⁶ Atie caroa queti mujāā catūgorique puamerē nipetiropure tūgorā ātiyama camasā aperā cūā. Bairo tūgorā yua, jīcāārā tūgousarā ātiyama. Na, catūgousari majā puame caroaro ānimasīrā baiyama tie queti jūgori. Dios camasārē cū camairijērē tūgori, “Cariape queti űiña,” mujāā caītūgoñarī rūmу bero, caroaro mujāā caānimasīrōrē bairo na cūā caroaro ānimasīrā baiyama.

⁷ Marī yau, marī camai, Epaфра cawāmecуcи puame tie quetire mujāārē quetibujū jūgoyupi. Cū roque carōū jāā mena capaanucū ānirī Jesucristo cū caroticūrīqūērē bairo ātinucūñami. Mujāā cūārē cajuātinemonucū űiñami.

⁸ Bairo caācū ānirī yua, cū puame jāātu etari bero, jāā quetibujuwī mujāā cabairijere. Espīritu Santo cū camasīōrijē jūgori mujāā caāmeomairijērē jāā quetibujuwī.

⁹ Bairi caroaro mujāā caātiānierē jāā catūgojūgorica rūmу bero Diopure jāā jēnibojāñāētīñā, mujāā caātipee Dios cū caborijere mujāārē caroaro cū camasīōparore bairo irā. Tunu bairoa Espīritu Santo cū camasīōrijē tocānacā wāme mujāārē cū cajoparore bairo irā, jāā jēnibojanucūñā Diopure.

¹⁰ Bairo mujāā puame cū camasīōrijē cūgori yua, marī Quetiupaу yarārē bairo caroaro mujāā ātimasiñigarā. Bairo āna, mujāā caātie cū caññajesorije űnie jettore mujāā āticōā ninucūgarā. Caroa ātaje tocānacā wāmerē mujāā ātigarā. Tunu bairoa Diore cū mujāā masīnemogarā.

¹¹ Apeyera tunu mujāārē jāā jēnibojaya Diopure, cū camasīrijē űie űnie carusaetie mena mujāārē cayeritutuarārē bairo cū āparo irā. Bairo mujāā puame tūgoñatutuari yua, dope bairo ricaati mujāārē cabaibujiopeere caroaro mena mujāā űucācōāgarā.

¹² Tunu bairi marī Pacure, “Му űujāñuña jāā mena,” ыseanirīqūē mena cū mujāā ĩgarā. Cū puame mujāā yerire wasoari bero cū carotimasīrīpaу caroaro cabusuropу cajāāmasīparā majū mujāā ānio joroque mujāā ātiyami. Bairo jeto nipetiro marī, cū ya poa macāānarē marī ātinucūñami.

¹³ Wātī cū carotirore bairo caāna cū mena canaitīārōpu caānarē bairo marī caānimiatācūārē, cū cawiyoricārārē bairo marī ānio joroque marī āsupi Dios. Bairo marīrē netōōrī yua, cū macū cū camai, cū carotimasīrīpaу macāānarē bairo marī ānio joroque marī āsupi.

¹⁴ Cū macū cū cariarique jūgori marī netōōñupī. Roro marī caātajere marī masiriyobojayupi.

La paz con Dios por medio de la muerte de Cristo

¹⁵ Dios marī caññaecū cū caānimiatācūārē, cū macū Jesucristo cū caātajere tūgoñarī, cū marī masīmasīñā Dios cū caāñajē cūtiere. Na, pugarāpu jīcārō tūni űiñama. Jesús puame nipetirijere Dios cū caqūēñorīqūē upau űiñami.

¹⁶ Jesús jūgori qūēñoñupī Dios ati umurecōo macāājē nipetirijere. Ati yepa macāāna, jōbui macāāna cūā, cabauena, cabaurā cūā nipetirore na qūēñoñupī. Bairi jōbui macāāna carotimasīrā cūārē na qūēñoñupī. Jesucristo jūgori nipetiro caānarē na qūēñoñupī Dios, cūrē na caīroaparore bairo ĩ.

¹⁷ Nipetirije ati yepa macããjêrê cû caqũenoparo jũgoyepua Jesucristo merê ãñupĩ. Tunu bairoa cû camasĩrjê jũgori ati umũrecóo macããjê ricaati baietiya. Jicãrô tãni ãñijũgoyecatuya cû caátimasĩrjê jũgori.

¹⁸ Marĩ nipetiro Jesucristore caĩroarã, jicã rupaure bairo, jicã poa macããna marĩ ãniña. Jesucristo puame marĩ ruoaire bairo niñami, marĩ Quetiupau majũ. Cû, nipetiro netôrô caãnimajũũ cû caãno, marĩ, cû caĩroari poa macããnarê cû camasĩrjê jũgori caroa tũgoñarĩqũerê marĩ jomasĩñami. Cariacoatacu nimicãã cacatijũgoricu majũrê cû cũñupĩ Dios, nipetiro jũgocu cû caãniparore bairo ĩ.

¹⁹ Dios, bairo tũgoñañupĩ: “Yu macũ cãã yurea bairo cû ãnajê cuparo. Nipetirije cû cãã yu caãnierê bairo cû ãmarô,” ĩ tũgoñañupĩ.

²⁰ Jesús jũgori ati umũrecóo macããna nipetiro, jõbui macããna, ati yepa macããna cũã cãrê roro na caĩñaterijere na jãnao joroque átigayupi. Jicãũ yeri pũnarê bairo cû mena na ãnio joroque na átigayupi, Jesús yucupãĩpu cû cariarique jũgori.

²¹ Mujãã, cajũgoyepure Dios yarã mee, cû pesuare bairo caãna mujãã ãñupã. Roro mujãã caátaje jũgori, tunu mujãã yerĩpu roro mujãã catũgoñarjê jũgori cãrê cateerãrê bairo mujãã ãñupã Dios cû caĩñajoro.

²² Bairo mujãã cabaimiatacããrê, Dios puame cû macũ popiye cû cabaiariquere jũgori mujãã qũenoñupĩ. Bairi ãmerê caroaro cû mena mujãã ãniña. Cû yarã majũ, cãtu caápãrã carorije cawapamoenãrê bairo mujãã tuao joroque mujãã ásupi.

²³ Carorije cawapamoenãrê bairo mujãã tuagarã, Jesucristo mena caroaro mujãã catũgoñatutuacõãmata. Tunu bairoa caroa quetire mujãã catũgoriquere mujãã cajãnaeticõãta, torea bairo mujãã tuagarã. Atie quetire nipetiropure tũgorã átiyama camasã aperiã cãã. Yu, Pablo cawãmecucu cãã atie quetirea caquetibujãri majõcu yu ãniña.

Pablo encargado de servir a la iglesia

²⁴ Bairo mujããrê caquetibujãñinucũ ãnirĩ popiye yu baiya. Yu useaniña baiyua. Jesucristo yarã cû rupaure bairo caãnarê popiye cû cabaibojaricarorea bairo yu cãã popiye mujããrê yu baijojaya, nemojãñurô cû yaye quetire mujãã camasĩparore bairo ĩ.

²⁵ Dios puame mujãã cû caĩroari poa macããnarê cajũpau majũ yu cũwĩ. Bairo yu cũrĩ yua, cû yaye quetire caroaro cariape mujããrê yu quetibujã peyorotiwĩ.

²⁶ Caãnijũgoripapure mai, capee tutiri bero macããna camasãrê na masĩõesupi Dios, cû caátipeere. Tiera ati rãmũrĩ roquere marĩ, cû yarãrê marĩ masĩõwĩ.

²⁷ Atore bairo niña Dios cû catũgoñajũgoyetirique: Tirãmupure camasã na camasĩetãjêrê cû yarã ati yutea macããna roquere na masĩõgayami. Atie niña caroaro cariape ãme cû camasĩõgarije: Jesucristo puame judío majã jeto mee, judío majã caãmerã mena cũãrê ãnicõã nigumi. Bairo cû yarã ãnirĩ Dios caroaro majũ cû caãnierê bairo caãna na ãnio joroque na átigumi judío majã caãmerã cũãrê.

²⁸ Bairi jãã quetibujãñinucũna Jesucristo yaye quetire nipetiro camasãrê. Na jãã beyoya. Na jãã quetibujãya nipetirijere jãã camasĩrô cãrô, Jesucristo yarã puame carorije wapa mánarê bairo cãtu na caetaparore bairo ĩrã.

²⁹ Bairo carorije wapa mãna cãtu na caetapeere boũ, nipetirije yu catutuarije, Jesucristo yure cû cajorije mena yu pañinucũña.

2

¹ Toreca, atore bairo mujãã camasĩrô yu boya: Yua, mujãã caátianipeere butioro yu tũgoñaña. Bairo tũgoñarĩ yua, caroaro mujãã caátianipeere yu juátinemoña. Laodicea macã macããna, bairi nipetiro yure caĩñaetana cũãrê caroaro na caátianipeere yu juátinemoña.

² Na yerĩpu tũgoñatutuariquere Dios cû cajoparore bairo ĩ, na yu juátinemoña. Jicã poa, jicã yericanãrê bairo na ãmeo maiãto ĩ, na yu juátinemoña. Tunu bairoa Dios yaye quetire ñe ùnie rusaeto na tũgomasiãto ĩ, na yu juátinemoña. Bairo masĩrã yua, tirãmupure camasã na camasĩetãjê ati yutea roque Dios cû camasĩõgarijere masĩpeycõãgarãma, Jesucristo na mena cû caãnícõãnierê.

³ Nipetirije Dios yaye macããjê masĩrĩqũê caroa majũrê marĩ masĩmasĩña Jesucristo jũgori.

⁴ Tiera mujãã yu quetibujãya, apei, ni jicãũ ùcũ cû caĩtorijere mujãã tũgore ĩ. Cû yaye queti puame jicãrô tãnia baumirõcũã, ĩtorique macããjê niña.

⁵ Bairo yu puame mujãã mena ãmerĩmicãã, mujãã watoa ãcũrê bairo mujããrê butioro yu tũgoñanucũña. Tunu bairoa jicãrô tãni mujãã caátianierê, bairi Jesucristo yaye quetire mujãã cajãnaetiere tũgori yu useaniña.

La nueva vida en Cristo

⁶ Bairi marĩ Quetiupau Jesucristore cû mujãã caĩroajũgoricarorea bairo ãme cũãrê cû mujãã caĩroacõãno ñuña. Bairo ãna, Jesucristo mena jicãrô ãnicõã ninucũña.

⁷ Di rāmu ūno cū aweyoeticōāña. Jesucristo yaye quetire tūgoñarī cū mena tūgoñatutanemocōā ninucūña tocānacā rūmua. Tunu bairoa, “Mu ñujāñuña jāā mena,” Diore mujāā caīrō ñuña.

⁸ Caroaro tūgoña masacatiya aperā mujāārē caquetibujārārē, carorije jāā tūgousare, ĩrā. Na pūame, “Jāā yaye queti cariape niña,” caīrā nimirācūā, camasārē ĩmawijorā ātiyama. Na yaye queti Jesucristo buerique mee niña. Na majū na catūgoñarĭjē tirūmupū macāāna ya wāme ātajere quetibujārā ātiyama camasārē. Tunu bairoa ati ũmurecōo macāāna cabauena na carotimasīrĭjērē quetibujārā ātiyama. Bairi na tūgousaeticōāña.

⁹ Nipetirije Dios cū caātiānie Jesucristo menapū āniña. Bairi apeye quetibujārĭque wapa maa.

¹⁰ Mujāā cūā Jesupūrea mujāā āniña. Bairo cū mena mujāā caānoi, Dios pūame caroaro majū cū caānierē bairo caroarā ñe ūnie carusaena mujāā ānio joroque mujāā āsupi. Jesucristo pūame ati ũmurecōo cabauena nipetirore na rotimasīñami.

¹¹ Tunu bairoa Jesucristo mena mujāā caānoi, mujāā rupūre cayiserotiena nimirācūā, cayiserotiricarārē bairo mujāā āniña. Bairāpūa, judío majā na caātirotirĭjere bairo mujāā baietiya. Dios pūame Jesucristo mena mujāā caānie jūgori, mujāā yeri tūgoñarĭqūērē wasoayupi, roro ātajere mujāā cabojānaparore bairo ĩ. Torena, Dios yarārē bairo mujāā tuaya cū caññajoro yua.

¹² Dios cū camasīrĭjē jūgori, Jesucristo cariacoataca nimirācūā, cārē cū cacatioriquere cariape mujāā tūgoyupa. Bairo catūgorā ānirī mujāārē na cabautizari rūmū atore bairo mujāā baiyupa: Jesucristo, yepapū cayaecoricū mena cayaecoricarārē bairo baimirācūā, tunu cū mena Dios cū cacatoricarārē bairo mujāā baiyupa.

¹³ Mujāā, cajūgoyepūre roro mujāā caātajē jūgori, bairo tunu Diore camasīēnarē bairo mujāā caānoi, ĩcāū caūmū cabaiyasiricū ānacū cañurĭjērē cū caātimasīētatorea bairo mujāā cūā caroare mujāā ātimasīēsupa. Bairo mujāā cabaimiatacūārē, Dios Jesucristore cū cacatoricarore bairo mujāā cūārē cawāma yeri cutajere mujāā joyupi. Jesucristo yarā ānirī roro mujāā caātajē nipetirĭjere masiriyoboyupi.

¹⁴ Dios cū caroticūrĭqūē marī caāperie wapa popiye marī catāmūopee paio āniniūpā. Bairo marīā, carorije wapa pairā marī caānimitacūārē, Dios roro marĭrē cū caātibujotoajere āpeyupi. Jesucristo yucpārĭpū cū cariarique jūgori marī netōōwī.

¹⁵ Bairo tunu cū cariarique jūgori ũmurecōo macāāna, wātīā catutuamirĭcārārē na netōnacōcōāñupī. ĩcāū pajĭārī majā quetiupū cū wapanarē cū capajĭātunuetari bose rūmū cū wapanarē cū bero boboo ũsaricarore bairo na ātirotyupi. Torena bairo na āsupi Dios wātīārē. Na boboo joroque āsupi. Nipetiro na caññajoro rotimasīrĭqūērē cacūgoenarē bairo na ānio joroque na āsupi yua.

Busquen las cosas del cielo

¹⁶ Aperā atore bairo mujāārē ĩrāma: “Jāā, judío majā, eti, ũga, jāā caātirotinucūrĭjērē mujāā tūgonucūbugoetiya. Tunu bairoa jāā bose rūmūrī macāājē, muipū apei cū cabuari rūmū macāājē, bairo jāā cayerĭjārī rūmū macāājē cūārē mujāā tūgonucūbugoetiya. Bairo nucūbugoetiri, roro mujāā ātiya,” mujāārē ĩrāma. Bairo na cañmīatacūārē, na tūgousaeticōāña.

¹⁷ Tie ūnie nipetiro mujāārē na carotigamirĭjē pūame Jesucristo ati yepapū cū caetaparo jūgoye macāājē judío majārē Dios cū caīroticūrĭqūē niña. Bairopūa, merē Jesús cū caetaro bero, tie dope ātimasīā maa marĭrē yua.

¹⁸ Aperā atore bairo mujāārē ĩnemorāma: “Jāā, cānietimirācūā, qūēguericarore bairo jāā ĩñanucūña Dios cū caññorĭjērē. Bairo tiere caññarā ānirī caroaro jāā masīña, aperā netōō. Bairi jāārē bairo āsa mujāā cūā. Dios tūpū ágarā, ángelea majārē mujāā cajēninucūbugoro ñuña,” mujāārē ĩrāma. Bairo caīrā nimirācūā, bairo ĩcōārā ĩñama. Dios mee, camasā na catūgoñarĭjērē bairo tūgoñanucūñama. Bairo tūgoñarī, “Caānimajūrārē bairo jāārē ĩñaña,” caññajārārē bairo bainucūñama.

¹⁹ Na pūame marī jūgocū, Jesucristo yarā mee niñama. Marī pūame roque cū ya poa macāāna marī āniña. Cūā niñami marī rūpoare bairo caācū, marĭrē nipetirĭjere camasīōū, catutuarijere cajou. Tie jūgori Dios cū caborore bairo jōpūame caroaro marī ānajē cutinemogarā.

²⁰ Jesucristo yucpārĭpū cū cariaro, mujāā cūā, cariaricarā ānanarē bairo mujāā baiyupa Dios cū caññajoro. Bairo cabairā ānirī, āmerē ati ũmurecōo macāāna cabauenarē carotiecocōāna mee mujāā āniña. Bairo caāna nimirācūā, ¿dopērĭā ati yepa macāāna cacatirārē bairo na mujāā tūgousayati mai, mujāārē na carotigarijere?

²¹ Atore bairo rotiriquere mujāā tūgousaya: “Atie ūnierē pāñaeeticōāña. Atie ūnierē ũgaeticōāña. Atie ūnie cūārē ñeeticōāña,” na cañrotirĭjē ūnierē mujāā tūgousaya.

²² Bairo mujāā catūgousamiatacūārē, tie ūnie nipetirĭjē mujāārē na carotigamirĭjē mujāārē ātimasīā maa. Dios mee, camasā na catūgoñarĭjē mena na carotirĭjē niña.

²³ Mujããrê na carotigamirijê puame camasiriyorije niña. Tiere catûgousarã puame, “Aperã netõrõ caänimajürã jáã äniña.” I tûgoñañama. Tunu tore bairo äna, na rupaurire popiye bairo joroque ätiyama. Bairi tie ünie rotirique cariape quetire bairo baibauya marîrê. Bairo baimirõcãã, marî rupaupu rorije marî caätigarije caänierê êñotamasêtîña tie ünie mujããrê na carotigamirijê puame.

3

¹ Jesucristo cariacoatacu nimicãã Dios cûrê cû cacatioro jûgori mujãã cãã cariacoatana nimirãcãã tunu cacatirãrê bairo mujãã baiyupa Dios cû caññajoro. Bairo cabairã äñirî, ati umurecõo macããjê rotirique mee, Jesucristo jõbui Diota cariape nûgõã carui yaye queti puame roquere tûgousaya.

² Jõbui umurecõo macããjê caroa jetore tûgoñaña, ati yepa macããjê carorijere tûgoñaena.

³ Ämerê mujãã Jesucristo, Dios mena macããcû mena mujãã äñanjê cutiya. Bairi jicãã cawãmau cabaiyasiricu änacû ati yepa macããjê rotirique cû catûgousaetorea bairo mujãã cãã tiere tûgousaeticõãña.

⁴ Bairi mujãã cacatiri rûmurî cãrõ Jesucristo cû carotirore bairo mujãã äticõã ninucûgarã. Bairo äticõã ninucûrã yua, ati yepapu nemo cû cabaujaetari rûmu caetaro mujãã cãã cûrê bairo cû mena cû caasiyabatorije mena mujãã änicõãgarã.

La vida antigua y la vida nueva

⁵ Bairi jãnacõãña ati yepa macããjê roro mujãã caätigarijere. Aperã rõmirîrê na ñee epeeticõãña mujãã nûmoa caãmerãrê. Mujãã, carõmia cãã, mujãã manapuã caãmerãrê na ñee epeeticõãña. Mujãã nipetiro, dise ünie carorijere ämeo ätiepeeticõãña. Aperãrê, mujãã catûgoñarîjêpu narê roro rupau mena ätieperiquere ätiga tûgoñaeticõãña. Tunu bairoa aperã na cacûgorijere ügoeticõãña. Apeye ünierê ugorã, Dios meerê Iroarê mujãã baigarã.

⁶ Tie ünierê caätinucûrãrê butioro popiye na bairo joroque na ätigmî Dios.

⁷ Cajûgoyepure mujãã cãã tie ünie carorijere mujãã äsupa.

⁸ Ämerê yua, Jesucristo yarã äñirî nipetirije roro mujãã caätiere jãnacõãña: Ämeo asiarique, bairo roro ämeo awajatutirique, bairo roro ämeo ññatutirique, bairo roro ämeo busupairique, bairo roro ämeo Irîqûê cûãrê jãnacõãña.

⁹ Cajûgoyepu roro mujãã caätiga nucûñamirîqûêrê cajãnacõãñicãã äñirî ämerê yua ämeo ñtoepeeticõãña.

¹⁰ Jicãã cawãmau cabucu jutirore cûrî, cawãmarõ puame cû cajãñawasoarore bairo mujãã cãã roro mujãã caätîñigarijere jãnarî, cawãma wãme caroaro ätiãñanjê puamerê mujãã tûgoñajûgoyupa. Dios mujããrê caqûënorîcû puame tunu mujããrê qûënonemoñami, cûrê bairo äñanjê cutajere mujãã cacûgoparore bairo î. Bairo nemojãñurõ cûrê bairo äñanjê cutiri yua, ñe ünie rusaeto cû mujãã masîgarã.

¹¹ Bairi ämerê yua, nipetirore Jesucristo cû caññajoro ññaricaworrique maniña. Noa ñna judío majã, judío majã caãmerã cãã, na rupaü macããjêrê cayisetarotiricarã, cayiserotiena cãã, aperopu macããna cãã, posa ñna cãã, paacoteri majã cãã, na majûã capaarique cûgorã cãã jicãrõrêã bairo niñama. Jesucristo cû caññajoro ññaricaworrique maniña. Tie nipetiro marî caãñanjê cutie ñe wapa maa. Jesucristo cû caãñanjê cutie roque caänimajürîjê niña. Tunu bairoa cãã, marî nipetiro mena nicõãñami.

¹² Dios puame mujããrê maiñami. Mujãã beseypu, cû yarã mujãã caäniparore bairo î. Jicãã cawãmau cabucu jutirore cûrî, cawãmarõ puame cû cajãñawasoarore bairo mujãã cãã roro mujãã caätîñigarijere jãnarî, cawãma wãme caroaro ätiãñanjê cutaje puamerê ätiãñanjêcusa. Cabopacarãrê caroaro cariape na ññamaiña. Na juätinemoña. Tunu bairoa, “Aperã netõrõ caänimajürã jáã äniña.” I tûgoñaeticõãña. Tunu bairoa aperãrê caroaro nûcûbugorrique mena na ññaña. Tunu aperã mujããrê roro na caätimiatacûãrê, tûgoenarê bairo roro na caätiere tûgoña netõcõãña.

¹³ Jicoquei ämeo asiaeticõãña. Aperã na caätie mujãã cajesoetiere na masiriyoya. Jesucristo merê mujãã yaye wapare masiriyoyupi. Bairi mujãã cãã aperãrê cû caätatorea bairo na masiriyobojaya.

¹⁴ Tunu bairoa mujãã caãmeomairõ ñuña. Tie puame roque nipetirije caroaro mujãã caätie caänimajürîjê niña. Tore bairo ämeo mairã, tocãnacã wãme caroa caänierê mujãã ätimasîgarã.

¹⁵ Jicã poa macããna, jicã rupaure bairo caãna mujãã cûñupi Dios. Bairi caroa yericutaje Jesucristo mujããrê cû cajorrique jûgori, tûgoña beseya jicã majãrê bairo mujãã caätipeere. Diore, “Jãã mena mu ñjãñuña,” qûñnucûña.

¹⁶ Tunu apeyera Jesucristo yaye quetire mujãã yeri pûnapu tûgoñanucûña. Jesucristo cû camasiõrîjê nipetirije mena ämeo quetibujaya. Bairi tunu yerijõrõ mena ämeo busuya. Tunu bairoa Dios caroaro mujããrê cû caätiere useanirîqûê mena tûgoñarî, butioro cû basapeoya cû yaye basarique mena.

¹⁷ Bairi mujãã, Jesucristo yarã ãnirĩ nipetirijere mujãã caátie, bairi mujãã caĩrĩjẽ cããrẽ caroaro átiãnjecusa. Tunu bairoa Jesucristo marĩrẽ caroaro cã caátiere tãgoñarĩ, marĩ Pacu Diore cã basapeoya.

Deberes sociales del cristiano

¹⁸ Mujãã, carõmia, mujãã manapũã na caĩrĩjẽrẽ nucãbugoriqee mena na tãgousaya. Marĩ Quetiupaurẽ caĩroarã ãnirĩ bairo mujãã caáto ñuña.

¹⁹ Mujãã, caãmua cãã, mujãã numoarẽ na maiña. Caroaro mena na quetibujuya. Tutuaro mena mujãã caĩrĩjẽ ñuẽtĩña.

²⁰ Mujãã, na pũnaa cãã, caroaro mujãã caátipee cããrẽ ññauseanigumi Dios. Bairi mujãã pacua na caĩrĩjẽ nipetirijere tãgousaya.

²¹ Tunu mujãã, capacua, mujãã pũnaarẽ caasiapairã na baio joroque na ápericõãña. Caroaro mena roque na quetibujuya. Roro majũ na mujãã caĩata, na puame na usearitio joroque na mujãã átibujiorã.

²² Mujãã, paabojari majã cãã, mujãã quetiuparã ati yepa macããna na caĩrĩjẽ nipetirijere tãgousaya. Paabojari majã jĩcããrã caroaro paayama na quetiuparã na caĩñajoro, jãã mena na useaniáto, ñrã. Bairo caroaro paamirãcãã, cabero na caĩñaeto puamerẽ paaetiayama. Narẽ bairo baeticõãña. Mujãã puame roque marĩ Quetiupau yaye quetire ñroari tocãnacã rãmu jĩcãrõ tũnia ape wãme tãgoñarĩcãrõ mano na tãgousaya.

²³ "Camasã ãmua jãã caãno jãgori mee, Jesucristo ãmua jãã caãno jãgori puame caroaro jãã paagarã," ñ tãgoñarĩ paaya mujãã cawapatarije ñnierẽ.

²⁴ Merẽ mujãã masiña atiere: Caroaro mujãã caátaje jãgori caroare mujãã jogumi Dios. Mujãã puame Jesucristo, mujãã Quetiupau majũ, cã caroticũrĩqũerẽ mujãã átinucũña. Bairi caroare mujãã jogumi mujãã yaye caãnipee cã caqũenocũrĩjẽrẽ.

²⁵ Rorije caãna roquere roro na caátaje jãgori popiye na baio joroque na átigumi Dios. Cã puame nipetiro camasã, paabojari majã, o na majũ capaariquecuna cããrẽ jĩcãrõ tũnia ññapeoyami.

4

¹ Mujãã, paabojari majã quetiuparã cãã, mujããrẽ capaacoterãrẽ caroaro na nucãbugoya. Na capaawapatarijere jĩcãrõ tũni na wapatiya. Mujãã cabaipere mujãã masiritiepa. Mujãã cãã, narẽã bairo ñmurecõõpu mujãã Quetiupau cãgoya. Cã puame mujããrẽ jẽniñabesegumi ati yeparu ãna, dope bairo na mujãã caátĩñierẽ.

² Apeyera tunu Diore cã jẽniñanaeticõãña. Tocãnacã rãmua jĩcãrõ tũni ape wãme tãgoñarĩcãrõ mano cã jẽniña. Diore, "Mu ñujãñuña jãã mena," qũĩ jẽniña.

³ Tunu bairoa jãã cããrẽ jãã mujãã jẽnibojawa Diopure, eñotaricarõ mano caroaro cã yaye quetire camasãrẽ jãã caquetibujunẽeãmasĩparore bairo ñrã. Tirãmupure na camasĩpeyoetaje nipetiro camasãrẽ Jesucristo cã canetõõgarijere jãã caquetibujumasĩparore bairo ñrã, jãã mujãã jẽnibojawa. Tere yu caquetibujunẽeãrĩqũẽ jãgori, ato preso jorica wiĩpu yu cãrocacõãwã.

⁴ Bairi caroaro cariape mawijiaricarõ mano camasãrẽ na yu caquetibujuparore bairo ñrã, Diopure yu mujãã jẽnibojawa.

⁵ Tunu apeyera, aperã Jesucristore caĩroaena mena cããrẽ caroaro ãnajecusa. Ati rãmurĩrẽ na quetibujuya Dios yaye quetire. Na quetibuju jãnaeticõãña, yasirema, ñrã.

⁶ Na mena busurã, caroaro tãgoroaricarõ ñurõ na busuya. Useanirĩqũẽ mena busuya. Bairi ni jĩcãũ ñcũ mujããrẽ cã cajẽniñarõ, caroaro cã mujãã yumasĩgarã.

Saludos finales

⁷ Marĩ yau, Tĩquico, marĩ camairẽ, mujãã tũpu cã yu joya. Cã puame marĩ Quetiupau cã caroticũrĩqũerẽ cajupãñinucũ ñiñami. Mujãã tũpu etau, mujããrẽ quetibujugumi yu cabairije nipetirijere.

⁸ Bairi mujãã tũpu cã yu joya, jãã cabairijere mujããrẽ cã caquetibujuparore bairo ñ. Bairo cã caquetibujuro, mujãã puame mujãã tãgouseani yerijãgarã tunu.

⁹ Cã mena Onésimo cawãmecucu mujãã ya macã macãcũ cãã águmi. Onésimo puame jãã baire bairo caãcũ, jãã camai, Jesucristo yaye quetire tãgousacõã ninucũñami. Na, pugarãpua mujããrẽ quetibujugarãma ato queti cabairije nipetirijere.

¹⁰ Apeĩ, Aristarco cãã mujããrẽ ñurotjioyami. Cã cãã yu mena preso jorica wiĩpu ruiyami. Marco, Bernabé tẽnu cãã, mujããrẽ ñurotjioyami. Merẽ mujãã tãgoypa cãrẽ mujãã caátipee yu caborijere. Bairi mujãã tũpu cã caetaro, caroaro cã mujãã bocãwa.

¹¹ Apeĩ tunu, Jesús Justo puga wãme cawãmecucu cãã mujãã ñurotjioyami. Jesucristore caĩroari majã, judío majã mena macããna, na jeto yu juquetibujunucũñama Dios cã caroti-masĩrĩpau macããjẽrẽ. Na cãjãto jãgori, yu yeripu batioro yu tãgoñatutuaya.

¹² Apei Epafraſas cawāmecuca cū Jesucristo yaye cū cacūrīqūērē capaacotei, mujāā ya macā macāācū űurotījoyami. Cū p̄ame Diore jāā cajēnirō, cū cūā mujāā cabairijere mujāā jēnibojanucūñami, “Jesucristo yaye quetire jānaetiri, Dios cū caborore bairo na átīcōā āmarō,” ĩ.

¹³ Cariapea yu quetibujaya. Būtīoro mujāārē cū cajēnibojaro ñiñanucūña. Aperā Laodicea macāāna, bairi Hierápolis macāāna cūārē na jēnibojanucūñami.

¹⁴ Apei Lucas, marī camai, ucotiri majōcu, mujāārē űurotījoyami. Demas cūā űurotījoyami.

¹⁵ Na űuáto marī yarā Jesucristore caīroarā Laodicea macā macāāna. Ninfa cawāmecuco cūā cō űuáto. Bairi tunu nipetiro Diore caīroarā, cō ya wiip̄u caneñanucūrā cūā na űuáto.

¹⁶ Ati cartare bue yaparori bero, Laodicea macā macāāna Jesucristore caīroari poa macāāna cūārē na mujāā jowa, “Ati cartare to macāāna cūā ti cartare na bueáto,” ĩrā. Mujāā cūā, Laodicea macā macāānarē yu cajorica cartare bueya, mujāārē na cajoro.

¹⁷ Arquipo cawāmecucure atore bairo cū mujāā ĩwā: “Marī Quetiupau mūrē cū carotīcūrīqūērē caroaro mena paayaparoya,” cū mujāā ĩwā.

¹⁸ Mujāārē űuroti t̄asau, yu, Pablo, atie cañitusari wērīrē yu majūpua yu woatujoya. Tūgoñaña tunu preso jorica wiip̄u yu cañierē. Ñe űnie r̄usaeto caroare cū joáto mujāārē marī Pacu Dios.

Tocārōā niña atie queti yu cawoaturije.

Primera Carta de San Pablo a los TESALONICENSES

Saludo

¹ Yn, Pablo cawāmecucu, Silvano, bairi Timoteo menarē mujāā yn woajoya ati cartare mujāā ñubueri majā, jāā bairārē bairo caāna Tesalónica macā macāānarē. Tunu bairoa mujāā, marī Pacu Dios, bairi marī Quetiupau Jesucristo mena jīcārōrē bairo caātiānarē mujāā woajou yn ātiya. Bairi marī Pacu Dios nipetiro mujāārē caroare cū jonemoāto. Tunu bairoa yerijōrō ānajē cūārē mujāā cū jonemoāto.

El ejemplo de fe que daban los de Tesalónica

² Bairi tunu tocānacānia, “Dios, jāā mena mū ñujāñuña,” jāā ĩnucūña, caroaro mujāā caātiānie quetire tūgori. Bairo tūgori, batiōro Diopare mujāārē jāā jēnibojanucūña.

³ Jīcā rūmū rusaricaro mano tocānacānia marī Pacu Dios cū caññajoropu mujāārē jāā tūgoñanucūña, cū mena caroaro tūgoñatutuari jīcārō tūni mujāā caātiānie jūgori. Tunu bairoa caroaro āmeo mairīqūē mena camasārē na mujāā juātiāninucūña. Tunu marī Quetiupau Jesucristo marī cū canetōōpeere tūgoñarī roro popiye tāmūonucūmirācūā, caroaro jīcārō tūni cū yaye quetire mujāā tūgousacōā ninucūña.

⁴ Yn yarā, Dios mujāārē ĩnamaiñami. Bairo mujāārē ĩnamairī, mujāā cūārē mujāā beseypūi, cū yarā mujāā caāniparore bairo ĩ. Tiere jāā cūā merē caroaro jāā masīña.

⁵ Mai, jāā pūame mujāārē Dios yaye caroa queti camasārē cū canetōōrīqūē quetire jāā quetibujūwu. Bairo mujāārē tie quetire quetibujūrā, jāā risero mena jeto mee jāā quetibujūwu. Espiritu Santo cū catutuariye mena cūārē āti ĩñorī mujāārē jāā quetibujūwu. Tunu bairoa jāā caquetibujūriye macāājē queti, “Caroa queti cariape macāājē niña,” mujāā caīparore bairo ĩrā, caroaro cariape jīcārō tūni mujāārē jāā quetibujū masīōwū. Bairo mujāā tūpu quetibujū āna, caroaro nūcūbūgorique mena jāā ātiāmu, caroaro mujāā caātiānipeere bori. Tiere merē caroaro mujāā masīrā.

⁶ Bairi mujāā pūame cūā jāā caātiānajērē ĩñacōrī caroaro mujāā ātiāninucūña. Tunu torea bairo marī Quetiupau cūārē ĩñacōrī caroaro jīcārō tūni mujāā ātiāninucūña. Bairi tunu Espiritu Santo mujāā yeripu useanirīqūē mena mujāā tūgousao joroque cū caāto jūgori popiye tāmūomirācūā, caroaro mujāā tūgousawu Dios yaye caroa quetire.

⁷ Tore bairo mujāā caātiānierē nipetiro Macedonia, bairi Acaya yepaa macāāna catūgousari majā cūā mujāārē na ĩñacōō joroque caroaro mujāā ātiāmu.

⁸ Mujāā caquetibujūro jūgori marī Quetiupau yaye queti nipetiropu jesapetiro baiya. Macedonia, bairi Acaya yepaa jeto meerē etaro baiya. Tocānacāpauña etajesapetiro baiya Dios yaye queti yua. Tunu bairoa nipetiropu macāāna camasā Dios mena mujāā catūgoñatutuānie cūārē masīñama. Bairi jāā pūame dise ũnie caroaro mujāā caātiānierē aperā camasārē jāā quetibujūnemoetinucūña, nipetiro mujāā caātiānierē na camasīrō jūgori yua.

⁹ Na pūame roque jāārē quetibujūnucūñama mujāārē jāā caññarāetaro caroaro jāārē mujāā caātajere. Tunu bairoa wericarā mujāā caīroanucūrārē jānarī, cacati cariape caācū Dios pūamerē mujāā catūgousajūgoriquere jāā quetibujūnucūñama. Bairo cūrē tūgousari bero yua, cū caborore bairo jeto ātiri cū jettore cū mujāā caātiānijūgorotinucūrījē cūārē jāā quetibujūnucūñama.

¹⁰ Tunu bairoa Dios macū Jesús umurecōopu caātācu tunu ati yepapu cū catunuatipeere nocārō caroaro mena mujāā cacoterije cūārē jāā quetibujūnucūñama. Cū, Jesucristorea cariacoaatacū cū caññimiatacūārē, cū catioyupi Dios tunu. Bairi Jesús pūame roque roro popiye netōrō marī catāmūobujiopeere marī netōmasīō joroque āsupi.

2

El trabajo de Pablo en Tesalónica

¹ Yn yarā, mujāā majūrpa merē mujāā masīña atiere: Mujāārē jāā caññañesēārīqūē cabūgoro majūā āmewū.

² Bairo cabaimiatacūārē, Filipino macāāna jāā ĩroaetiri tutuaro mena roro jāā ātiepewā. Tiere merē mujāā masīña. Bairo jāārē roro na caātiepemiatacūārē, Dios pūame jāārē cū cajuāto jūgori cū yaye queti camasārē cū canetōōrīqūērē mujāārē jāā quetibujūwu. Tunu bairoa popiye tāmūomirācūā, Dios cū cajuāto jūgori tūgoñatutuariye mena mujāārē jāā quetibujūwu Dios yaye quetire.

³ Mai, jāā pūame Dios yaye quetire cabūgoro quetibujūnucūrā mee jāā āpu. Tunu bairoa roro jāā caātigariye jūgori noa ũna camasārē ĩtorā mee tore bairo jāā quetibujūwu.

⁴ Bairo puame roque ami Dios: Jããrê ñnamairĩ jãã bese yaparori bero, cū yaye queti camasãrê cū canetõrĩqũe quetire jãã quetibũju rotijowĩ camasãrê. Bairi jãã puame tie quetire mujããrê jãã quetibũjunucũña. Bairo jãã caquetibũjurijere camasã na ññajesoáto ñrã mee, tore bairo jãã quetibũjunucũña. Dios, jãã yeri nipetirore caññabesemasĩ puame roque qũññajeso joroque ñrã, tore bairo jãã quetibũjunucũña.

⁵ Merê mujãã masĩrã: Di rãmu ñno daqueoriaca mujããrê jãã busuery. Tunu bairoa jãã cadinero wapatapeere tũgoñarĩ mujããrê jãã quetibũjery. Dios cãã torea bairo cariape masĩñami.

⁶ Tunu bairoa di rãmu ñno aperã camasã jããrê caroaro netõrõ jãã na caátiroapee ñnierê jãã macãepũ. Mujãã cããrê tore bairo jãã mujãã caátipeere jãã macãepũ.

⁷ Jãã puame Jesucristo cū cajoricarã apõtõlea majã ñnirĩ, tore bairo mujããrê tutuaro mena caátirotimasĩparã majũ nimirãcãã, tore bairo jãã átiroterpu. Cawĩmarã na cabairore bairo puame roque mujãã watoare jãã baiñesããwũ. Jĩcãõ carõmio cõ pũnaarê cabutio caroaro cõ pũnaarê na ññanũñjeri na qũñnonucũñamo.

⁸ Torea bairo jãã cãã mujããrê butiõro caññamairã ñnirĩ Dios yaye quetire caroaro mujããrê jãã quetibũjywũ. ¡O ape watoara nocãrõ majũ mujããrê mairĩ, mujããrê cariabojagarãrê bairo majũ jãã ñni tũgoñanucũwũ!

⁹ Yu yarã, mujãã masĩrã: Popiye tãmuomirãcãã, jããrê carusarijere bõcagarã, tutuaro mena jãã paanucũwũ. Tocãnacã rãmu, ñami, umyrecõo jãã paanucũwũ. Topu Dios yaye caroa quetire quetibũju ñna, ni jĩcãũ ñcũ mujãã mena macããcũrê apeye ñnierê cū jẽni patowãcõgaena, tore bairo butiõro jãã paãninucũwũ.

¹⁰ Merê tiere mujãã cãã mujãã ññawũ. Torea bairo Dios cãã ñ masĩñami caroaro jĩcãrõ tãni jãã caátĩñajẽrê camasã ñnirĩ. Tunu bairoa mujãã ñubueri majã mena ññatutiricaro mano caroaro cariape jãã átĩñinucũwũ.

¹¹⁻¹² Tunu bairoa mujãã masĩña: Mujãã yeripu Dios mena mujãã tũgoñanemomasĩõ joroque ñrã, caroaro tocãnacããpũrea mujããrê jãã juátinemonucũwũ. Capacy cū pũnaarê caroaro na daqueori cū cabeyomasĩrõrẽã bairo caroaro cariape mujããrê jãã juátinemonucũwũ. Tunu bairoa Dios yarã caroaro jĩcãrõ tãni na caátĩñinucũrõrê bairo caroaro mujããrê jãã átĩñinucũwũ. Tore bairo mujããrê jãã átiroticũwũ mujãã, Dios cū cabesericarã, cū carotimasĩrĩpũru nocãrõ cū catutuarijere caññaparã majũ mujãã caãnoi.

¹³ Bairi butiõro Diõpũre mujããrê jãã jẽnibojanucũña. “Mu ññajũña jãã mena,” cū jãã ñ jẽninucũña tocãnacã rãmu. Mujãã puame mai Dios yaye caroa quetire jãã caquetibũjuro tũgõri, caroaro jĩcãrõ tãni mujãã tũgõsawu. “Camasã yaye queti mee, Dios yaye queti majũ roque niña,” ñrĩ cariape mujãã tũgõsajũgowu. Bairi cariapea Dios yaye queti majũã niña tie mujããrê jãã caquetibũjunucũrĩjẽ. Bairo mujãã tiere catũgõsaricarã puamerê tie caroa queti jũgõri caroaro ññajẽcũna majũ mujãã tuao joroque mujãã átĩya.

¹⁴ Yu yarã, tiere mujãã caĩroaro jũgõri mujãã cãã roro popiye mujãã tãmuo joroque mujãã áma mujãã ya yepa macããna. Mujãã cabairicãrorea bairo roro popiye tãmuowã Dios ya poa macããna Jesús yarã Judea yeparu caãna cãã. Na cããrê na ya yepa macããna judío majã roro na átĩepewã.

¹⁵ Na, judío majãna niñama marĩ Quetiupau Jesure capajĩãrĩcãã. Torea bairo na pajĩãrenucũñupã profeta majã ñnana cããrê. Bairo caátana ñnirĩ jãã cããrê jãã acurewiyõjowã. Bairo caãna ñnirĩ nipetiro camasã marĩ ñnarê boetinucũñama.

¹⁶ Jãã puame, judío majã caãmerã cãã na canetõmasĩpeere borã, Dios yaye quetire jãã caquetibũjugamiatacããrê, jãã quetibũju rotietinucũñama. Tore bairo na caátirotiẽtĩẽ jũgõri nocãrõ paio niña na yaye wapa puame. Bairi ñme majũ tie wapa roro popiye na tãmuo joroque cū caátipa rãmu cõñarõ majũ baiya yua.

Pablo desea visitar otra vez a los de Tesalónica

¹⁷ Yu yarã, mujããrê jĩcã yutea cãrõ jãã caãweyoricaro bero, mujããrê ññatimirãcãã, tocãnacãnia jãã yeripu jãã tũgoña ñninucũña. Bairo mujããrê tũgoñarĩ butiõro jãã ññarãganucũña tunu.

¹⁸ Bairi mujãã tũre jãã ágatũgoñaña bairãpua. Baipua, yu, Pablo puame, “Capee majũ mujããrê niña ñesẽãñucũgu,” mujãã ñimiwũ. Bairo yu caátigamiatacããrê, wãtĩ puame tore bairo yu átĩmasĩẽtĩõ joroque yu átĩnucũñami.

¹⁹ Bairi, ¿noa puame mena tũgoña useanirĩ cariape jãã tũgoñatutuabujocutĩ? ¿Noa mena jũgõri jãã yeripu jĩcãrõ tãni jãã catũgoña useanirĩjẽ to ñnipetibujocutĩ? ¡Mujãã mena roque tore bairo jãã baimasĩña, marĩ Quetiupau Jesucristo nemo ati yeparu cū catunuatĩ rãmu caãno yua!

²⁰ Mujãã, mujãã ñniña jĩcãrõ tãni jãã yeripu jãã tũgoña useanio joroque caãna majũ.

3

¹ Bairo nacã jãtietimiácú yua, “Jicãã ato Atenas macãpna yu tuacõãgu,” ñiwú yu baparãrê.

² Bairo iri yua, marí yua Timoteore mujãã tũpũ cũ yu jowũ. Cũ puame Jesucristo yaye caroa queti macããjêrê Dios cũ caquetibujurotirore bairo jãã mena cajuquetibujunemonucũũ majũ ñĩnami. Bairi mujããrê qũĩnaũ áparo í, cũ yu jowũ mujãã tũpũ. Tunu bairoa mujããrê nemojãñurõ Dios mena mujãã tũgoñatutuanemo joroque cũ áparo í, cũ yu jowũ. Dios mena mujãã catũgoñatutuaríje mena nemojãñurõ mujãã yerí ñunemo joroque cũ áparo í, mujããtu cũ yu jowũ.

³ Bairo mujããrê juácure bairo cũ caato yua, ni ucũ mujãã mena macããcũ popiye baimicãã, cũ cayapapuaetiparore bairo írã, cürê mujããrê jãã ñnarotijowũ. Merê mujãã masĩña ati popiye marí catãmunucũrĩjêrê.

⁴ Tunu apeyera, mai mujãã mena ãnapũ roro popiye tãmuorĩ mujãã cayapapuaepeere mujããrê jãã quetibujuwũ. Bairo mujããrê jãã caíquetibujuricarorea bairo, cabero roro mujãã tãmuoñupã. Merê tiere mujãã masĩña.

⁵ Bairo cabairijere nacãetimiácú, dope bairo cariapea Dios mena mujãã catũgoñatutuãnierê masĩgu, cũ yu jẽniñarotijowũ Timoteore. Mai, yu puame, “Wãtĩ narê caroríje macããjê puamerê na átinemo joroque átibujouami,” í tũgoña uwirí, cũ yu jowũ. Tunu bairoa jicãrõ tãni caroarõ mujãã caátĩamerícõãta, jãã paarique cabugoro macããjêrê bairo tuabujoro í tũgoñarí, cũ yu jowũ mujãã tũpũre.

⁶ Bairo mujããtu Tesalónicaru yu cajoricu Timoteo ãmerê atopũ tunuetayami tunu. Bairo mujãã tũpũ caetaatacu caroa majũ jãã queti jeatũpi: Caroarõ jicãrõ tãni Dios mena tũgoñatutuari, caroarõ mujãã caãmeomai ãninucũrĩjê quetire jãã quetibujũ etaami. Masiritiricarõ mano caroarõ mena jãã mujãã catũgoñacõãnie cããrê jãã quetibujũetaami. Bairo jããrê camasiritiena ãnirí nocãrõ butiõro, mujããrê jãã cãã jãã caĩñagarorea bairo mujãã cãã butiõro jããrê mujãã caĩñaganucũrĩjêrê jãã quetibujũami Timoteo.

⁷ Bairo cabairo jũgorí, yu yarã, nocãrõ popiye cabairã ãnirí yapapuarique watoa nimirãcũã, caroarõ jicãrõ tãni mujãã caátĩãnierê queti tũgorí jãã yerí ñutũgoñaña ãmerê.

⁸ Bairo marí Quetiupau mena tũgoñatutua jãnaetiri caroarõ mujãã caátie quetire tũgorã, yerí catinemorãrê bairo jãã tũgoñaña yua.

⁹ Bairi, ¿dope bairo puame, “Jãã mena mu ñumajũcõãña,” netõjãñurõ mujãã jũgorí Diore jãã caípee to ãnibujocuti? Tunu bairoa caroarõ mujãã caátĩãnierê nocãrõ jãã useani tũgoñaõ joroque jãã mujãã caátie ñnarí, ¿dope bairo puame netõjãñurõ Diore jãã cajẽnipee to ãnibujocuti? Tore bairo íjãti masĩã mano.

¹⁰ Bairi jãã puame umurecõo, ñami Diore patowãcõrãrê bairo tocãnacã rãmuã cũ jãã jẽninucũña, mujãã tũpũ jãã majũpna mujããrê cũ caĩñarotiparore bairo írã. Tunu bairoa jicãrõ tãni ñe ñnie rusaricarõ mano Dios mena mujãã catũgoñatutuaepeere quetibujũ masĩõgarã, tore bairo cũ jãã í jẽni ãninucũña.

¹¹ Bairi marí Pacu Dios cãã marí Quetiupau Jesucristo mena mujããrê jãã caĩñarãpãrore bairo í, cũ cajuátinemorõ roque jãã boya.

¹² Tunu apeyera marí Quetiupau puame nemojãñurõ mujãã yeripũ cürê masĩnemorí tocãnacãpũna, mujãã ãmeo maimasiõ joroque cũ áparo. Mujããrê jãã camainucũrõrêã bairo mujãã cãã aperã nipetirore na mujãã maimasiõ joroque cũ áparo.

¹³ Tunu bairoa caroarõ jicãrõ tãni mujãã yeripũ mujãã tũgoñatutuaõ joroque cũ áparo. Caroarã ñe ñnie cawapa cũgoena Dios cũ caĩñajoro mujãã ãnio joroque cũ áparo marí Pacu Dios, marí Quetiupau Jesucristo nipetiro cũ yarã ángelea mena ati yepapũ cũ tunuatí rãmurê yua. Bairoa to baiãto.

4

La vida que agrada a Dios

¹ Yu yarã, apeyera marí Quetiupau Jesucristo cũ carotiro jũgorí atore bairo mujããrê jãã átirotiya: Marí Pacu Dios cũ caĩñajesoríje ñnierê mujããrê jãã caíquetibujuricarorea bairo jicãrõ tãni caroarõ áticõã ninucũña. Merê torea bairo mujãã átiãniña bairãpna.

² Merê mujãã masĩña marí Quetiupau Jesucristo cũ carotimasĩrĩjê jũgorí mujããrê jãã caátirocũrĩqũêrê.

³ Caroarã, cũ cajericaworicarãrê bairo caãna, cũ yarã ñe ñnie caroríje áperã mujãã caãno boyami Dios. Ati rupau mena roro átiaperique ñnierê áperã, caroarõ mujãã caãno boyami.

⁴ Bairi canumocucu, cũ numo majũ mena jeto nacũbugorique mena, ñe ñnie wapacutato mano, caroa wãme cũ caátĩãnimasĩrõ ñuña.

⁵ Diore camasĩena na rupau caborore bairo, roro átaje mena na caátinucũrõrê bairo ápericõãña.

⁶ Tunu bairoa ni jīcāū ūcū apei nūmo ūcōrē ītori, roro cū átiepeeticōāto. Tore bairo caátipairē tutuaro mena roro na bairo joroque átiyami marī Quetiupau. Tie nipetirijere merē mujāārē jāā quetibujū yaparowu.

⁷ Mai, Dios puame, “Roro caátiana majū na āmarō,” ī mee, marī beseyupi. Cū yarā, cū caricaworicarā caroarā marī caāno puamerē boū, marī beseyupi.

⁸ Bairi ni ūcū atie jāā caátirotirijere cū caboeticōāta, camasocū ūcūrē cū baibotioū mee baiyami. Dios, mujāārē Espiritu Santore cajoricū majū puame roquere cū baibotioū átiyami.

⁹ Apeye, űbueri majā mena āmeo mairīqūē macāājē puamerā capee mujāā yū caquetibujūwoatujopee mee niña. Merē Dios puame tocānacāūpuā mujāā āmeo maimasiō joroque mujāā ásupi.

¹⁰ Merē torea bairo nipetiro marī yarā űbueri majā Macedonia yepa macāānarē caroaro na mujāā mai āninucūña. Bairi jāā yarā, nemojāñurō mujāā caāmeomaimasiōrjē to āninemonutuao joroque mujāā caāto roque jāā bomajūcōāña.

¹¹ Caroaro yeri jōrō jāñurīpuā ānicōā ninucūña. Aperā turipū patowācō űesēāeticōāña. Mujāā majūā mujāā yaye paarique mujāā cacāgorijere caroaro jīcārō tūni paacōā ninucūña mujāārē jāā caquetibujū cūrīcārōrēā bairo yua.

¹² Tore bairo mujāā caátianimasīata, aperā caroaro nūcūbūgorique mena mujāā īñagarāma. Tunu bairoa dise ūnierē cabopacaena majū mujāā tuagarā, caroaro jīcārō tūni mujāā capaa ānimasīata yua.

El regreso del Señor

¹³ Yū yarā, tūgopeoya: Cariacoatana Jesucristo yarā na cabairije macāājē cūārē mujāā camasiōr jāā boyā. Tiere mujāā camasiēpata, aperā Diore catūgoūsaenarē bairo Jesucristo cū catunuatīpee mena mujāā tūgoñatutuacoteetibujiorā. Bairi tiere mujāā camasiōr jāā boyā.

¹⁴ Merē cariape Jesū riacooamicāā, tunu cū cacatiriquere marī masīña. Bairo cariape camasiōr marī caāmata, “Jesure cū cacatoricarorea bairo, cūrē tūgousari cariaricarā cūārē na catiōgūmi Dios,” marī ī masīmajūcōāña.

¹⁵ Bairi mujāārē atore bairo jāā quetibujūya marī Quetiupau cū caquetibujūrotiro jūgori: Marī Quetiupau nemo cū catunuatī rāmārē mai marī, cacatiocōāna puame, cariaricarā jūgoye marī jeāecoetigarā.

¹⁶ Mai, cajūgoye jīcāū caroti ya riserore marī tūgogarā. Jīcāū arcāngel cū cabusūrijere marī tūgogarā. Tunu bairoa Dios yaro putiricaro trompeta cūārē marī tūgogarā. Bairi marī Quetiupau cūā cū majūpuā ūmurecōopū ruiatūgūmi. Bairo cū caruiatō yua, Jesucristore tūgousari cariaricarā puame catitunujūgogarāma.

¹⁷ Bairo na cacatinemorō beropū marī ti yuteare cacatiāna puame na jīcārō marī jeāecogārā oco poari watoapū yua. Bairo oco poapū ánā, marī Quetiupaure jōbūipū cū marī bocāgarā. Bairo marī Quetiupaure cū bocāetari, cū mena tocānacā rāmūa marī ānicōā ninucūgarā.

¹⁸ Bairi mujāā puame atie jāā caquetibujūrijere tūgori tocānacāūpuā āmeo yeri űuo joroque āmeo ātinemoña.

5

¹ Yū yarā, marī Quetiupau cū catunuatīpee puamerā, “Ti yūtea, o cū muipū majū atūgūmi,” mujāā yū caīwoatujopee mee niña.

² Merē caroaro majū mujāā masīña: Marī Quetiupau puame, “Ti rāmū etagūmi,” caīmasīā mani rāmū majū tunu etagūmi. Jīcāū yajari majōcū űami camasiā mano cū cayajau etarore bairo camasiā mano etagūmi ati yepapure.

³ “Caroaro yerijōrō merē marī ānicōāña. űe ūnie maniña,” camasā na caīāno, caāno tūsaroa, na cayasīpa rāmū na etagarō. Carōmio bairi rupau caācō, pūnaa cutigo, caāno tūsaroa cō cawisiojūgorore bairo na etagarō. Cō puame cō capūnaa cutipeere dope bairo rutimasīētīñamo. Toreā bairo dope bairo rutimasīētīgarāma na cayasīpee narē caetarijere.

⁴ Yū yarā, mujāā puame canaitīārōpū caānarē bairo mujāā baietiya. Bairi mujāārē, marī Quetiupau cū catunuetari rāmū puame yajari majōcure eta acūoricarore bairo mujāā camasiēto mujāā eta acūoetigarō.

⁵ Nipetiro mujāā caroa macāājērē caāna ānirī cabusuro macāāna ūmureco macāānarē bairo caāna mujāā āniña. Carorije macāājērē caátipairā, űami canaitīārō macāānarē bairo caāna mee marī āniña.

⁶ Bairi aperā na cabainucūrōrē bairo masacatiēna cabaicoteetiparā marī āniña. Cacānirārē bairo baiēna, masacatiri caroaro caátianicoteeparā marī āniña marī Quetiupaure.

⁷ Camasā cacānirā űamirē cāninucūñama. Aperā caeticūmupainucūrā cūā űamirēā eticūmunucūñama.

⁸ Marí p̄ame roque cabusuro, umareco macããnarê bairo caãna ãnirí tocãnacãnia caroa macããjê jetore caãtiãnicotencũparã marí ãniña ti rũmũ caetaparo jũgoye. Dios mena marí catũgoñatutuarije, marí caãmeomaimasĩrĩjê jũgori wãtĩrê marí êñĩotagarã. Soldau ãpõã jutiro mena cũ rupañre jãñatori cũ caãnorẽã bairo marí cãã Dios marí cũ canetõõpeere caroaro marí átiãnicotegarã.

⁹ Mai, marí, cãrê catũgousarã p̄ame, “Roro popiye cabaiparã nigarãma,” ĩrĩ cũ cabesericarã mee marí ãniña. Marí Quetiupau Jesucristo jũgori cũ canetõĩãtiparã majũ roque marí ãnijũgoyupa.

¹⁰ Bairi Jesucristo p̄ame marí yaye wapa jũgori yucupãĩpũ riayupi. Cacatirã, o caricoana nimirãcãã, cũ, Jesucristo cũ cacatinemorĩcãrõrẽã bairo marí cãã cũ jĩcãrõ marí cacatiãnipeere boũ, marí riabojayupi.

¹¹ Bairi mujãã cãã tocãnacãũp̄na ãmeo yeri ñuo joroque, yeri tutuarã ãmeo átinemoña. ãmerê tore mujãã caãmeo átiãninucũrõrẽã bairo ãmeo áticõã ninucũña.

Pablo aconseja a los hermanos

¹² Yũ yarã, apeyera atore bairo mujããrê jãã átirotiya: Mujãã watoa capaãna, marí Quetiupau cũ caborore bairo mujããrê caquetibũju jũgonucũrãrê ñucãbũgorique mena na ĩñaña.

¹³ Bairo mujããrê caroaro na cajuãtinemorõ jũgori, na ĩroari bũtiro na maiña. Tocãnacãũp̄na ãmeo asiaricaro mano caroaro yeri ñurã ãnicõã ninucũña.

¹⁴ Tunu bairoa, yũ yarã, atie cããrê mujããrê jãã átirotiya: Capaãgaena, cateeyepairãrê tutuaro mena na quetibũjuya. Aperã yapapuarãrê bairo caãna cããrê yeri ñuo joroque na ása. Tunu bairoa cayeri tũgoñatutuawẽpũena ùna cããrê caroaro na juãtinemoña. Nipetiro camasãrê pajutiricaro mano caroaro jĩcãrõ tãni na quetibũjuya.

¹⁵ Tunu apeyera tũgomasĩña: Ni ùcũ roro mujããrê cũ caãpata, mujãã p̄ame cãã roro cũ átiãmeticõãña. Atoare bairo p̄ame ása: Tocãnacãni jãñurĩp̄na caroa macããjê p̄amerê na átiãmeña. Mujãã majũ cãã tore bairo átiri, nipetiro camasã cããrê caroa wãme jetore na átiãninucũña.

¹⁶ Tocãnacã rũmũ ùseanirõ caroaro áticõã ninucũña marí Quetiupau cũ caĩñajoro.

¹⁷ Di rũmũ rũsaricaro mano tocãnacãnia Diore cũ jẽnicõã ninucũña.

¹⁸ “Dios, jãã mena mũ ñujãñũña,” qũĩ jẽninucũña, nipetiro mujãã caãtiãnierê ĩñarĩ yua. Jesucristore catũgousarã ãnirĩ tore bairo mujãã caãtiãnipeere boyami Dios.

¹⁹ Mujãã yeripũ Espĩritu Santo jũgori caroa wãme mujãã caãtinucũrĩjẽrê to yasio joroque ãmeo ápericõãña.

²⁰ Tunu bairoa Dios na cũ camasĩõrõ jũgori caquetibũjanucũrã yaye quetire tũgoteeticõãña.

²¹ Bairãp̄na, tũgoñamasĩrĩ caroaro tũgoña beseya na caquetibũjurijere. Caroa wãme na caquetibũjurije p̄amerê átiãña.

²² Tocãnacã wãme carorije macããjẽrê jãnarĩ tunu átinemoeticõãña.

²³ Torecũ, marí Pacũ Dios marí yeri ñuo joroque caãcũ p̄ame caroarã ñe ùnie wapa cũgoena mujãã ãnio joroque cũ áparo. Mujãã rupaũ, mujãã yeri, mujãã camasacũtiãnie nipetirore caroarã ùguerĩ mánarê bairo mujãã cũ áparo Dios, marí Quetiupau Jesucristo cũ tunuatĩparo jũgoye.

²⁴ Mujããrê cabesericũ cañũũ majũ ñĩnami. Bairi nipetiro atiere cũ caĩrĩcãrõrẽã bairo átimajũcõãgumi.

Saludos y bendición final

²⁵ Yũ yarã, jãã cããrê Diopure jãã mujãã jẽnibojanucũwã.

²⁶ Marí yarã nipetiro catũgousari majãrê caroaro ñucãbũgorique mena na bocãri tocãnacãũp̄na ãmeo jẽninucũña.

²⁷ Bairi marí Quetiupau cũ carotiro mena nipetiro marí yarã ñubueri majãrê mujãã yũ jũgobue rotijoyã ati carta mena yũ caquetibũjuwoatujorijere.

²⁸ Marí Quetiupau Jesucristo caroare mujãã cũ jonemoãto mujãã nipetirore.

Tocãrõã ñiña atie queti yũ cawoaturije.

Segunda Carta de San Pablo a los TESALONICENSES

Saludo

¹ Ун, Pablo sawāмесын, Silvano, bairi Timoteo menarē mujāā ун woajoya tunu ati cartare mujāā ñubueri majā, jāā bairārē bairo caāna Tesalónica macā macāānarē. Tunu bairoa mujāā, marī Пасн Dios, bairi marī Quetiupau Jesucristo mena jīcārōrē bairo caānarē mujāā quetibujū woajou ун átiya.

² Caānijūgoro atore bairo mujāārē ñiña: Marī Пасн Dios, bairi marī Quetiupau Jesucristo mena mujāārē caroare na jonemoáto. Tunu bairoa caroa yericutaje cāārē na jonemoáto.

Dios juzgará a los pecadores cuando Cristo vuelva

³ Ун yarā, ун bairārē bairo caāna, jīrājāñurō Dios mena mujāā tūgoña tutuanemonucūña. Tunu bairoa tocānacāpau mujāā caāmeomairījē cūā jīrājāñurī to āninemo joroque mujāā átiya. Bairi jāā pñame tiere tūgoñarī, “Му ñujāñuña jāā mena,” Diore jāā ñnucūña, tore bairo cajēninucūpee jāārē cañurō caāno jūgori.

⁴ Bairi tocānacāpau macāāna ñubueri majā tare etarā, caroaro mujāā caātiānierē jāā quetibujūnucūña. Atope bairo jāā ñnucūña nipetirore: “Marī yarā Tesalónica macā macāāna batoro popiye baimirācūā, ‘Ñugaro. Tūgoñaenarē bairo marī tūgoñanetōōcōāgarā,’ ñnucūñama. Bairo irī, Jesucristo yaye quetire jānaena cū mena tūgoñatutuacōā ñnucūñama,” jāā ī quetibujūnucūña nipetirore.

⁵⁻⁶ Bairo roro popiye baimirācūā, canucārā ānirī Dios cū carotimasīrīpau caápárā majū mujāā āniña. Dios pñame, “Yutu na caatō ñuña,” ññami. Mujāārē roro caāna roquere popiye na baio joroque na átigumi Dios. Bairi noa ũna tiere catūgoñarā, “Cariape átiyami Dios,” ī masññama.

⁷ Dios pñame popiye mujāā cabairijere mujāā yerijāāō joroque mujāā átigumi. Jāā cūārē bairoa jāā átigumi, marī Quetiupau ati yeparu nemo cū catunuetari rāmu caāno. Cū yarā āngelea catutuarā mena умреcōpui peero cañwāmñījē ũnie watoapu cū caati rāmñrē tore bairo marī átigumi.

⁸ Ti rāmñrē Diore camasīēnarē popiye na baio joroque na átigu átigumi marī Quetiupau Jesucristo. Camasā na carorije wapare cū canetōōrīqūē macāājē caroa quetire caboenaerē popiye na baio joroque na átigu átigumi.

⁹ Na pñame marī Quetiupau mena manigarāma. Bairi cū catutuarijere, cū caasiyabatorije cūārē di rāmu ũno ññaitigarāma. Apero nocārō cayoaropu cū carerā ānirī popiye baigarāma tocānacā rāmna.

¹⁰ Jesús nemo cū catunuetari rāmu cū yarā qūñroagarāma. Nipetiro cū yaye quetire catūgousarā cū basapeogarāma. Mujāā, Tesalónica macāāna, merē mujāā cūā cū yaye quetire mujāārē jāā caquetibujūro bero, tiere mujāā tūgousawu. Bairi mujāā cūā cū mujāā basapeogarā ti rāmu caāno.

¹¹ Bairo mujāā caātiparore bairo irā, tocānacānia mujāārē Diopñre jāā jēnibojanucūña. Atope bairo jāā ñnucūña: “Tesalónica macā macāāna, му cabesericarā majū na caānoi, caroaro átiāñajērē na joya. Tenu му cajuátimasīrījē jūgori nipetiro caroaro na caātigarijere na átimasī āmarō. Jesucristo mena catūgoñatutuarā ānirī cū carotirore bairo na átimasīpemocā āmarō,” jāā ī jēnibojanucūña marī Пасн Diore.

¹² Tore bairo mujāā, Tesalónica macā macāāna, caroaro mujāā caātope ññarā, camasā nipetiro marī Quetiupau Jesucristore qūñroagarāma. Jesucristo pñame cū pacu, Dios mena mujāārē ññamaññami. Bairi cū pacu cū cañjūgoyeticñrīcārōrēā bairo mujāā cūārē mujāā ñroagñmi Jesús.

2

Aclaraciones sobre el regreso del Señor

¹ Apeyera tunu ун yarā, ун bairārē bairo caāna, mujāārē ун quetibujūnemoñña. Marī Quetiupau Jesucristo nemo cū catunuetapa rāmu, marīrē nei acū cū cabaipeere, cū mena marī caneñapa rāmñrē mujāā ун quetibujūnemoñña:

² Mujāā catūgoña āñinucūrōrēā bairo tūgoñacōā ñnucūña. Ape wāmerē tūgoñamawijiaeticōāña. “Merē etaya Jesús cū catunuetari rāmu,” aperā ricaati na cañquetibujūrijere caānorē bairo tūgoeticōāña. Bairi aperā, “Espíritu Santo cū camasīōñjē jūgori jāā ñña,” o “Aperā camasīrā na caquetibujūrije jūgori jāā ñña,” o “Carta mena na caquetibujūro jūgori jāā ñña,” na cañata, caānorē bairo na tūgoeticōāña. Jīcārā, “Pablojāā bairo woatu quetibujūjoupa,” cañrā ñmirācūā, cañtopairā ñññama.

³ Petoaca queti mena tūgomawijjaeticōāña. Bairo puame baigaro: Marī Quetiupau nemo cū caetapa rūmu jūgoye, capāārā majū Diore cabaibotiori majā nigarāma. Bairo na cabairipaua na mena macāācū jīcāū rorije caātipai cañuecū majū buiaetagumi, cabero peero caāpetietopu caāpāu puame.

⁴ Cū puame Diore caññatei ānirī Dios yaye macāājē nipetirije caroa tūgoñarīqūērē boetigumi. Diore marī cañrorije ūnie cūārē boetigumi. Templo Dios ya wiiṗu cūārē trono quetiupau ruiricaropu jāānumugumi, “Diore bairo caācū yu āniña,” caī ānirī. Tunu bairoa camasārē, “Dios niñami,” na iō joroque na baitogumi.

⁵ Merē mujāā mena ācū, atorea bairo mujāārē yu quetibujuwu. Tiera mujāā masīrā.

⁶ Mujāā puame merē mujāā masīña rorije caātipai tāmuri cū caapériere. “Dios cū caācūricā rūmu caetaparo jūgoye etabuia masīētīñami,” mujāā ī masīña.

⁷ Bairo tāmuri cū caapérimitacūārē, merē roro camasārē cū caātipēe cōñarō majū baiya. Bairi cārē caēñotaū cū capitiwiyoparo jeto rusaya cū cabuiaetaparo jūgoye.

⁸ Bairo cū capitiwiyoro bero buiaetagumi rorije caātipai puame. Bairo cū cabuiaetamiatācūārē, marī Quetiupau Jesús puame cū camasīrījē jūgori cū pajīārocacōāgumi. Tunu bairoa nemo cū caetari rūmu caāno cū caasiyarije jūgori cū yasio roccacōāgumi.

⁹ Mai, Jesús cārē cū capajīāparo jūgoye, capee camasārē itori ātījēñō iñogumi rorije caācu puame. Wātīā quetiupau, Satanās cū camasīrījē jūgori capee ātījēñō iñogumi cariape mee macāājērē.

¹⁰ Bairi capee wāme na itomasīgumi peeropu caāpārārē. Na puame cariape quetibujuriquere caboena ānirī, tunu Jesucristo camasā na carorije wapare cū canetōōrīqūē cūārē caboena ānirī peeropu caāpārā majū nigarāma.

¹¹ Bairi Dios puame ricaati na catūgousarije jūgori wātī narē cū cañtorijere na ēñotabojetigumi.

¹² Bairo na cabairoi, “Peeropu na yu jogu,” na īgumi Dios, nipetiro cariape quetibujuriquere catūgogaenarē, carorije jetore caātijesorā na caāno jūgori.

Escogidos para ser salvados

¹³ Cabaimiatacūārē, jāā puame tocānacānia marī Pacu Diore, “Mu ñujāñuña jāā mena,” caīparā jāā āniña, jāā yarārē bairo caāna Jesucristo cū camairā mujāā caāno jūgori. Dios puame mujāārē besejūgoyupi caānijūgoripauṗua, cū yarā cū canetōōparā mujāā caāniparore bairo ī. Tunu bairo cū yaye queti caānorē bairo cariape quetibujuriquere mujāā catūgousaro jūgori, cū Yeri Espiritu Santo puame cañurā Dios mena jīcārō caāniparā mujāā ānio joroque mujāā ātiyami.

¹⁴ Dios camasā na carorije wapare cū canetōōrīqūē macāājē mujāārē jāā caquetibujuriquere mena jūgori mujāārē piire bairo mujāā āsupi, cū canetōōrīcārā mujāā caānijīātiparore bairo ī. Marī Quetiupau Jesucristo mena jīcārōrē bairo nocārō caroaro caānopu mujāā caānimasīparore bairo ī, tie jūgori piire bairo mujāā āsupi mujāā cūārē.

¹⁵ Bairi yu yarā, yu bairārē bairo caāna, Dios yaye quetire tūgoña jānaeticōāña. Caroaro ātiānājē ūnie jetore āticōāña. Mujāātu āna, mujāārē jāā caquetibujuriquere masiritieticōāña. Tunu bairoa mujāārē jāā cawoatuquetibujuriquere cūārē masiritieticōāña.

¹⁶ Bairi yua, marī Quetiupau Jesucristo, marī Pacu Dios cūā marīrē iñamairī marī besejūpi. Bairo marī beseri popiye cabairicarā marī caāno jūgori caroa yericutaje capetietiere marī joyupi. Nipetiri wāme caroaro marī cū caātigariquere caānorē bairo caroaro marī cacotemasīpēe cūārē marī joyupi.

¹⁷ Tore bairo mujāā joyupi, yeri tutuaro mena mujāā ānimasīō joroque ī. Tunu bairo caroaro ātiānājē jetore mujāā ātiānimasīō joroque ī, mujāā joyupi. Bairo caāna ānirī mujāā cabusarije tocānacā wāme caroa jetore mujāā ī masīgarā. Mujāā caātie cūā caroa jeto nigaro.

3

Oren por nosotros

¹ Yu yarā, yu bairārē bairo caāna, catūsari wāme mujāārē ñiña: Jāā cūārē Diopure jāā mujāā cajēnibojaro jāā boya. Tāmuri marī Quetiupau yaye queti nipetiroṗu cajesanūcāpetiparore bairo īrā, jāārē mujāā jēnibojagarā. Tunu bairoa nipetiro camasā tiera tūgorā, na cañroaparore bairo īrā mujāā jēnibojagarā. Mujāā, Jesucristo yaye quetire mujāā cañroajūgoricarorea bairo na cūā na cañroapeere jāā boya.

² Tunu ati yepapū rorije caāna, bairi ricaati catūgoñanucūrā cūā niñama. Na ūna Dios mena tūgoñatutuaetiyama. Bairi na ūna jāārē roro na caātigaro, Dios cū caēñotaparore bairo īrā, jāārē mujāā jēnibojagarā Diopure.

³ Marī Quetiupau puame cariape caācu niñami. Bairi mujāā juātigumi cū yaye quetire mujāā catūgoñajānaetiparore bairo ī. Roro wātī jūgori mujāā cabainucūrījē cūārē mujāā ēñotabojagumi.

⁴ Bairi mujãã, Jesucristore catũgousarã ãnirĩ, “Marĩ caãtirotiricarore bairo átinucũñama. Bairo jeto áticõã ninucũgarãma tocãnacã rãmũa,” jãã ĩ tũgoñatutucõãña mujãã caãtiãnierẽ.

⁵ Bairi marĩ Quetiupau pũame, Dios mujããrẽ cũ camainucũrõrẽã bairo mujãã cãã mujãã ãmeo maimasiõ joroque cũ áparo. Tunu bairoa popiye cabairã mujãã caãnimitacũãrẽ, Jesucristo cũ canucãmasĩrĩcãrõrẽã bairo mujãã cãã tũgoñanarẽ bairo tiere mujãã tũgoñanetõmasiõ joroque cũ áparo.

El deber de trabajar

⁶ Yu yarã, yu bairãrẽ bairo caãna, marĩ Quetiupau Jesucristo cũ catutuarije mena atore bairo jãã átirotiya mujããrẽ: Ni ũcũ capaagaecu menarẽ bapacũpericõãña. “Dios yu yu ãniña,” caĩ cã caãnimitacũãrẽ, jãã caquetibujucũrĩqũẽrẽ cũ catũgousagaeticõãta, cũ mena ãmerĩcõãña.

⁷ Mujãã mena ãna, jãã caátajere caĩnarĩcãrã ãnirĩ merẽ mujãã masiña caroaro paari mujãã caãtiãnipere. Mujãã mena ãna, paaena jãã ãmewũ.

⁸ Ni jĩcãũ ũcũrẽ ugariquere wapatiena, jãã ugaepu. Wapatiri jeto jãã uganucũwũ. Ni ũcũ mujãã mena macããcãrẽ patowãcõgaena, ñamii, umũrecõo jãã paawu.

⁹ Jãã cabuerije wapa mujãã yaye ugariquere cajẽnimasiãparã nimirãcãã, mujããrẽ jãã jẽnipato wãcõepũ. Caroaro jãã paaĩñowũ, jãã caãtiere mujãã caĩñacõparore bairo ĩrã.

¹⁰ Mujãã mena ãna, atore bairo mujããrẽ jãã ĩ quetibujucũwũ: “Ni jĩcãũ ũcũ capaagaecu ugarique cããrẽ cũ ugaeticõãto,” jãã ĩ cũwũ.

¹¹ Bairo jãã caĩrĩqũẽ caãnimitacũãrẽ, mujããtu caatĩatana atore bairo jãã ĩnucũñama: “Tesalónica macããna jĩcããrã paaena ãnucũñama. Ñerẽ caãperã ãnirĩ aperã turipu patowãcõ ñesẽãnucũñama,” jãã ĩ quetibujucũñama.

¹² Bairi marĩ Quetiupau Jesucristo cũ carotimasĩrĩjẽ mena atore bairo na ũna capaagaenarẽ jãã ĩña: Caroaro paaya mujãã cãã, mujãã cabopacarijere mujãã cawapata ãnimasĩparore bairo ĩrã.

¹³ Yu yarã, yu bairãrẽ bairo caãna, caroaro mujãã caãtiãnierẽ átijutiri jãnaeticõãña.

¹⁴ Ni jĩcãũ ũcũ ati carta mena mujããrẽ jãã caquetibujurijere cũ catũgousaeticõãta, roro cũ caãtiere ĩñaposeroya. Cũ mena bapacũpericõãña, roro cũ cabairijere tũgoñabobori cũ yeri cũ catũgoñawasoaparore bairo joroque ĩrã.

¹⁵ Bairãpua, mujãã pesure bairo qũĩnaeticõãña. Mujãã baire bairo caãcũ cũ caãnoi, caroaro mena cũ beyoya.

Bendición final

¹⁶ Marĩ Quetiupau caroa yeri cutajere cajoãninucũ pũame tocãnacã rãmũa noo mujãã caãno cãrõrẽ caroa yericutaje, tocãnacã wãmerẽ cũ jonemoãto. Mujãã nipetiro mena cũ ãmarõ marĩ Quetiupau Jesús.

¹⁷ Yu, Pablo, atie yu caĩurotijorijere yu majũpua woatujon yu átiya. Atore bairo jeto yu átinucũña nipetirije camasãrẽ yu caquetibujucũwoajonucũrĩ cartaarire.

¹⁸ Marĩ Quetiupau Jesucristo caroare cũ jonemoãto mujãã nipetirore.

Tocãrõã niña atie queti yu cawoaturije.

Primera Carta de San Pablo a TIMOTEO

Saludo

¹ Yu, Pablo, Jesucristo yau, apóstol majū yu āniña. Dios marī carorije wapare canetōrīcū pñame marī Quetiupau Jesucristo mena cū yaye quetire cū caquetibujurotījoricu yu āniña. Bairi marī pñame Jesucristo mena cariapea catūgoñatutuarā marī ānicōā ninucūña cabero marī cū caātipee jūgori.

² Timoteo, murē ati cartare mu quetibujū woajon yu ātiya. Mu pñame yu macūrē bairo caācū mu āniña, yu caquetibujuriquere tūgousari bero yurea bairo Jesucristo mena mu catūgoñatutuarīe jūgori. Bairi marī Pacu Dios, marī Quetiupau Jesucristo mena caroare mu cū jonemoāto. Caroaro āmeo maimasīrīqūē cūārē mu cū jonemoāto. Tunu bairoa caroaro yerijōrō ānajē cutaje cūārē cū jonemoāto murē.

Advertencia contra enseñanzas falsas

³ Mai, Macedonia yepapu yu caápáro jūgoye, Efeso macāpu murē yu tuarotiwu. Bairo murē topu tuarotiri, atore bairo mu űiwū: “Yu yau, Timoteo, ato Efesopua mu tuawa mai. To Efeso macāna jīcāārā ricaati caquetibujunucūrārē caroaro na mu beyowa,” mu űicūwā.

⁴ “Tunu bairoa apeye quetibujurīque, na űicūjāā ānana na caātiānajē na cajānagaetie cūārē na quetibujunemoeticōāto tocārōā,” űiwū. “Tiere na catūgousaetiparore bairo ī, na mu quetibujūwa ricaati cabueri majārē,” mu űiwū. Tie quetibujurīque pñame āmeo busurīque netōrīcārōrē bairo jeto caātie ninucūña. Tie űnie buerīque cañuetie űiña. Bairi tie pñame tūgoñatutuarīque mena nemojāñurō Dios marī cū caātigajūgorīquere tūgousa masiā manio joroque caātie űiña.

⁵ Mai, yu pñame atore bairo bori, tore bairo mu yu quetibujū roticūwū to Efeso macāānarē: “Ti macā macāna tocānacāpua caroaro yeri űurīqūē Dios cū cajorije mena na āmeo maiāto. Caroa wāme na tūgoñarīqūē cūparo. Tunu bairoa cariapea jīcārō tūni itoricaro mano Dios mena na tūgoñatutuāto,” űi tūgoñajūgowu.

⁶ Bairo yu caīquetibujumiatacūārē, jīcāārā to macāna tūgomawijiacoyama. Bairo tūgomawijiarī yua, űerē ātiri mee tie jetore āmeo busurīque netōcōā ninucūñama.

⁷ Tunu bairoa Dios camasārē cū caātiroticūrīqūērē cajūgobueri majā majū űiganucūñama, na majūā na caātirotirījere catūgojīatiēna nimirācūā yua. Tunu bairoa, “jīcārō tūni majū buerā jāā ātiya,” caārā nimirācūā, na cabuerīe cūārē tūgomasiētīnucūñama.

⁸ Bairāpua marī masiña: Moisés ānacū cū caātiroticūrīqūē caroa cañurījē āno baiya, tie carotigajūgoricarore bairo jīcārō tūni marī caāpata.

⁹ Bairi tocānacā wāme roticūrīqūē caātiānierē marī tūgoñanemoto. Caroaro camasā caātiāni majārē popiye na tāmno joroque na āperiya. Carorā roquere torea bairo ātīmasiña. Ati wāme rorīe caāna roquere popiye na tāmno joroque na ātiya roticūrīqūē: Roro caasiapairā, roro cabaihotopairā, cañuena, carorīe macāājērē caāna, Diore boetiri Dios yaye buerīquere canūcūbūgoena, na pacu, na paco cūārē capajīārepairā, aperā capajīārī majā űnarē popiye na baijo joroque caātie űiña.

¹⁰ Tunu bairoa roro na rupau macāājē mena caūmua o carōmia cūā caātiepairā, caūmua carōmio mena ātato űnorēā, na majūā roro caāna, carōmia cūā torea bairo na rupau mena roro caātiepairā, aperā camasārē cajerutinucūrā, caītopairā, aperā, “Caānorē bairo Dios mena jāā űiña,” munana Dios cū caīñajoro caārā, na, nipetirore popiye na baijo joroque na ātīmasiña Moisés ānacū cū carotīcūrīqūē pñame. Bairo pñame roque īgu űiña: Nīpetiro camasā cañurījē Dios yaye quetibujurīque macāājē nipetirījere caboena popiye na baijo joroque ī cūñupī Dios tie roticūrīqūērē marī űicūjāā ānana mena. Roro na caātiānierē na masiāto ī, tiere cūñupī Dios.

¹¹ Yu yau, atie caroa cañurījē buerīque pñame Dios yaye macāājē queti camasārē cū canetōrīqūē queti majū űiña. Bairi Dios pñame nocārō cañuu majū āñirī tie cū yaye quetire yu quetibujū rotījowī nipetiro camasārē.

Gratitud por la misericordia de Dios

¹² Marī Quetiupau, Jesucristo pñame nocārō tūgoñatutuarīquere yu jowī, cū carotirore bairo yu ātio joroque ī. Bairo yu ātiri, cū yaye quetire yu quetibujū roticūwī. Bairo tiere tūgoñarī yu pñame buetiro, “Yu mena mu űumajūcōāña,” cū űi basapeonucūña yua.

¹³ Tūgoñijate mai, cajūgoyepure Jesucristo yaye macāājērē roro űi boyetiepenucūwū. Bairo roro ī boyetieperi yua, cū yaye quetire catūgousarā cūārē roro popiye na baijo joroque na yu ātiepenucūwū. Bairo caācu yu caānimiatācūārē, Dios pñame buetiro űiñamañupī. Mai,

yū puame Jesucristore camasiēcū majū yū āma. Toreca, roro yū caátaje cūārē, “Carorije āno,” űi masiēpū mai.

¹⁴ Bairo nocārō majū yūre caĩñamai ānirī, nocārō paio cū yaye macāājē caroare yū jowī. Bairo yū jori, cū mena jicārō tāni tūgoñatutuamasīrīqūē cūārē yū jowī. Tunu bairoa Jesucristo jūgori Diore nocārō marī camaimasiñucūrījē cūārē yū jowī.

¹⁵ Apeyera atie Jesucristo yaye queti yū caquetibūjūpee caānorē bairo cariape niña. Tere nipetiro camasā atī űmrecōo macāāna na camasiēpe niña: Jesucristo puame atī űmrecōopure asūpi, nipetiro roro na caátie wapa cabuicunarē na netōū acū. Mai, yū roque roro majū, carorije yū caátaje jūgori cawapacacu majū yū ānimiwū aperā netōjāñurō.

¹⁶ Tore bairo roro majū carorije cawapacacu yū caāno jūgori, Dios puame butiuro űñamaimūpī. Tore bairo űñamaimūpī Dios, cū macū Jesucristo puame nipetirije camasā mena cū caátigarijere yū mena jūgori cū caāti ĩñomasīparore bairo ĩ. Toreca, yū puame yua, aperā carorije caátipairā cūā yū cabairijere masīrī, Jesucristore tūgoñasari yeri capetietie na cacūgojātiipeere ĩ, tore bairo yū āmi Dios.

¹⁷ Bairi yū yau Timoteo, qūiroari cū marī basapeoto Diore: ¡Bairi marī Quetiupau Rey majūrē cū catutuarije tocānacā rūmua to ānicōā ninucūāto! To petieticōāto marī Quetiupau caānicōāninucūū yaye. ¡Di rūmu űno cariaecu, caĩñabōcamácū, jicāūā Dios caācū tocānacā rūmua cū ānicōā ninucūāto! Bairoa to baiāto.

¹⁸⁻¹⁹ Timoteo, yū yau, yū macūrē bairo caācū, atiere mū yū átiroticūña. Tere caroaro tūgopeoya: Caroaro tūgoñatutuarique mena camasārē na jūgoātiāña. Caroa macāājērē tūgoñarīqūēcusa. Tirūmupū macāāna marī yarā Dios cū camasiōrō jūgori, mū, caroaro mū caátipeere na cajūgoyeticūrīcārōrē bairo caroaro jeto áticōāña. Jesucristo mena tocānacā rūmua tūgoñatutuacōā ninucūña. Aperā jicāārā Jesucristo cū carotirore bairo jicārō tāni átimasīētīrī, cū mena na catūgoñatutuarijere jānacōāñupā.

²⁰ Tore bairo tāmoñupā Himeneo, apei Alejandro mena. Roro Diore na cabotiorije jūgori tore bairo baiyupa. Bairi narē yū puame na masacatiāto ĩ, “Mai, wātī narē roro cū caátigaro cārō roro na cū áticōāmarō,” űi cūwū. Tocārōā yua, Diore roro qūī boyetiepetigarāma.

2

Instrucciones sobre la oración

¹ Yū yau, apeyera atore bairo mū yū átirotiya űubueri majā mena: Mujāā puame nipetiro atī űmrecōo macāāna cabopacarārē Diopure na jēnibojanucūña. Butiuro Diore cū jēniña, nipetiro atī űmrecōo macāānarē cū caĩñamainemoparore bairo ĩrā. Bairo cū mujāā cajēnirījērē caroaro mujāā cū cayubojarije jūgori tocānacā rūmua, “Jāā mena mū űumajūcōāña,” qūī basapeonucūña.

² Marī caāni yepa quetiuparā cūārē Diopure butiuro na jēnibojarotiya. Tunu bairoa caroaro marī caānipeere carotimasīrā cūārē butiuro Diopure na jēnibojaya. Bairo Diopure marī cajēnibojata, űe űnie mano useanirō yerijōrō marī ānicōāgarā marī Quetiuparā mena yua. Bairo caroaro marī caāmata, Dios cūārē cū nucūbugori cū caborore bairo jeto tocānacā wāmerē marī átīānimasīgarā.

³ Tore bairo marī caātiānie űujāñuña. Bairo marī caātiānierē Dios marīrē canetōpau cūā caroaro ĩñajeso jāñuñami.

⁴ Dios puame nipetiro atī űmrecōo macāāna na carorije wapare na canetōpetiro boyami. Bairo bori, nipetiro cariape macāājē cū yaye quetibūjūriquerē marī camasiōrō boyami.

⁵ Merē marī masīña: Jicāūā niñami Dios. Tunu bairoa caāmu jicāūā niñami nipetiro atī űmrecōo macāānarē Dios mena caroaro na ānimasīō joroque caācu. Cūā, Jesucristo wāmecutiayami.

⁶ Mai, Jesucristo puame ēñotaricarō mano cū majūā yucapāipū papuatuecori riayupi, marī carorije wapare nipetiro marī netōmasīō joroque ĩ. Bairi tie quetire āmerē yua, cū caquetibūjūgarica yūtea caetaro marī masīōū átiyami.

⁷ Cū puame yure cū yaye quetire caquetibūjūbojan, cū yau apōstol majū yū cūwī. Bairo yū cūrī yua, cū yaye queti tūgoñatutuarique macāājē, cariape quetire yū quetibūjū rotijowī nipetiro judío majā caāmerārē. Atie mujāā yū caĩrījē cariape niña. Dios cū majūpna yū quetibūjū roticūwī. Mujāārē űitoetiya tie mena.

⁸ Bairi yū yau, nipetiro caāmu űubueri majā Diopure na jēniāto noo na caānirapū cārō. Caroarā na yeripū ānirī Dios cū caĩñajoro na wāmorī mena űumugōrī cū na basapeoāto. Tunu bairoa na majū āmeo asiari, roro āmeo busurique netōpairique mano Diore na basapeoāto.

⁹ Tunu apeyera carōmia cūā caroaro nucūbugorique mena na jutī jāñāāto. Caroaro nucūbugoroa, baibotioricarō mano na ānajē cuparo. Carōmia na rupare wāmagarā, netōnucārō majū na wāmagaticōāto. Na poa cūārē netōnucārī wāme majū na

wɨgapeoticōāto. Oro, o perla wēērī ūnie mena na busa epeeticōāto. Jutii cawapapaca ūnie cūārē netōrō na jāñagaeticōāto carōmia.

¹⁰ Caroaro carōmia na cajñāriqūē cutie jūgori nipetiro camasā narē na camasīparo ūnorēā, caroaro na caātīānie jūgori p̄ame roque, “Dios yarā rōmirī cañurā niñama,” camasā na na caī īñapee p̄ame niña.

¹¹ Tunu bairoa carōmia busūcaro mano caroaro n̄cūbugorique mena na tūgoāto űubueri majā quetiuparā na caquetibujurijere. Na busurotieticōāña mujāā caneñarōp̄ure carōmiarē.

¹² Carōmia p̄ame nipetiro camasā na caneñarōp̄u na cūā na caquetibujūgoro yu boetiya. Tunu bairoa caūm̄ua netōrō carōmia na cabairo yu boetiya. Bus̄uecoa, na caquetibujūro carōmio cō catūgocōāno yu boya mujāā caneñanucūrōp̄ure.

¹³ Merē marī masīña caānijūgorop̄u cabairiquere: Dios caānijūgoro caūmerē cū qūēnojūgoyupi Adān marī űicū ānacūrē. Carōmio meerē qūēnojūgoyupi. Adārē qūēnorī berop̄u roque, carōmio Evare cō qūēnoñupī Dios.

¹⁴ Tunu bairoa Adān mee roro ītoecojuūgoyupi wātīrē. Carōmio, Eva roque wātīrē roro ītoecori carorije macāājērē tām̄uo jūgoyupo.

¹⁵ Bairo cō caītoecoro bero, roro popiye catām̄uor̄pao Dios cū cacūrīcō nimiocā, nipe-tirije carōmio cō caātipee Dios cū cacūrīqūērē cō caātipeyoata, roro cō caātaje wapare netōmasīgomo. Tunu bairoa caroaro n̄cūbugoro Dios mena tūgoñatutuari, caroaro āmeo mairī camasārē cō cajuātinemoata, cō netōgumi Dios. Caroarā, ñe ūnie na rupāp̄u carorije wapa cūgoena na caānimasiata, na netōgumi Dios carōmiarē.

3

Cómo deben ser los dirigentes

¹ Timoteo, apeyera nī jīcāū ūcū caūm̄u, “Ñubueri majārē cajūgobuei majū yu ānigaya,” cariape cū yerip̄u cū caītūgoñaata, űujāñiña. Tie tūgoñariqūē yu caquetibujūrorea bairo cariape niña. Caroa paarique niña.

² Bairāp̄ua, caroarā camasā cañurā jīcārō tūni caāna jetore, na ūna jūgobueri majārē na marī boya. Tocānacāp̄ura jīcāo jeto canūmocunārē na marī boya. Tunu bairoa caroaro āñajē cutajere masīri majā, n̄cūbugoricarā ūnarē na marī boya. Apero macāāna etari majā cūārē coterico mano caroaro mena na bocāri na ya wīip̄u caqūēnomasīrā ūnarē na marī boya. Tunu bairoa űubueri majā cūārē caroaro uwiricaro mano caquetibujū āmoqūē masīrcārārē na marī boya.

³ Caeticūmupairā, caāmeoqūēpairā ūnarē na marī boetiya. Caroarā cañurā, can̄cūbujarā, dinero cūārē b̄utioro majū caīroaena ūnarē na marī boya.

⁴ Tunu bairoa na n̄mo, na pūnaa jīcā wīi macāānarē caroaro cajūgoāni īñanunje masīrārē marī boya. Bairo cajūgoānimasīrā āniri na pūnaa cūārē caroaro beyori carorije īēna, n̄cūbugori majā, masīyujurā cajūgoāna ūnarē na marī boya.

⁵ Na n̄mo, na pūnaa jīcā wīi macāānarē caroaro na cajūgo ānimasiētīcōāta, ¿dope bairo caroaro jīcārō tūni Dios ya poa macāānarē na qūēnomasībujicuti? Na ūna caroaro qūēnomasīēnama. Bairi na ūnarē marī boetiya.

⁶ Torec̄u yu yaū, Timoteo, űubueri majā quetiup̄u caānip̄u ūcū p̄ame Jesucristore cawāma tūgousajūgou ūcū mee cū āmarō. Yoaro merē Jesucristore camasīnetōrīcū ūcūrē beserotiya. Jesucristore cawāma tūgojūgou cū caāmata, ape watoara roro tūgoñariqūē wasoarī, Diore cabaibotiōure bairo tuabujūomi. Tore bairo roro tūgoñariqūē wasoarī, wātī cūā roro cawapa cūgore bairo tuajūgoyupi.

⁷ Bairi űubueri majārē cajūgobuenucūp̄u p̄ame űubueri majā, bairi űubueri majā mee cūā na can̄cūbugou ūcūrē marī boya. Bairo űubueri majā mee cūā na caīroaena na caāmata, nipetiro camasā na bus̄up̄ai cotebujiorāma. Bairo na bus̄up̄ai coteri yua, wātī cū carotiro jūgori rori wāme na ītoepebujiorāma Dios yayere caboena p̄ame.

Cómo deben ser los diáconos

⁸ Torea bairo caroarārē na marī boya űubueri majārē cajuāti majā diáconoa cūārē. Camasā cañurā, aperā camasā na can̄cūbugorā, rorije caībus̄uena ūnarē marī boya. Eticūmu pairique ūnierē caboena, roro camasārē átiri cawapata painucūrā ūna cūārē na marī boetiya.

⁹ Cariape macāājē Dios āmerē marī cū camasīōrījērē caroaro catūgousarā, ricaati roro catūgoñariqūē c̄uperārē na marī boya. Tie cariape macāājē quetirena marī cūā marī tūgousanucūña.

¹⁰ Bairāp̄ua, űubueri majārē cajuāti majārē bairo na cajāāparo jūgoye, jīcā wāmerē na átīcōñarotiya, na capaamasīrījērē na īñagarā. Cabero yua, caroaro ñe ūnie rusaeto jīcārō tūni na caātījātīmasiata, tocārōā űubueri majārē cajuāti majā diáconorē bairo na jōña.

¹¹ Torea bairo na nūmoa cūā caroaro na caānajēcutō űiña. Camasā na canucūbugorā carorije ocayojaye busupairique űnie māna na āmarō na nūmoa cūā. Tunu bairoa nūcūbugorā nipetiro na cabusuri wāmerēā bairo jīcārō tāni caāna űna rōmirī na āmarō.

¹² Jīcāū diācono caānigau puame jīcāōā cū canumocuto űiña. Cū nūmo, cū pūnaa jīcā wii macāāna cūārē caroaro cajūgoāni űnanunuje masī űcū űiñami diācono cajāāpau puame.

¹³ Bairo noa űna űbueri majārē cajuatī majā diāconoa caroaro camasā mena capaamasīrā puame nipetiro camasārē na űroaecomasiñama. Bairo caroaro camasā na na caīroaro jūgori diāconoa cūā tūgoña uwiricaro mano nemojāñurō Jesucristo yaye queti, cū mena tūgoñatutuariquere na quetibūju masīgarāma.

La verdad revelada de nuestra religión

¹⁴ Yū yau, Timoteo, bairoa tāmuriā murē űiñau āgu. Bairo atiere cajūgoye mū yū quetibūju woajoya.

¹⁵ Ape watoara tāmuriā mū tūpūre yū caetatimaepata, merē nipetiro Dios ya poa macāāna caroaro na caātiānimasīpee űnierē mū camasīparore bairo ī, mū yū quetibūju woajoya. Bairo mū puame merē tiere camasī ānirī űbueri majā quetiuparā caāniparārē mū majūā na mū besemasīgu. Merē mū masīña: Dios caānicōāninucūū ya poa macāāna cū yaye cariape macāājē quetire űroari nemojāñurō camasārē caquetibūjunetōcōā ninucūrā majū űiñama.

¹⁶ Cariape merē puāni cārō tūgoñarīcārō mano atore bairo marī masīña. Camasā na camasīētājē Dios yaye buerique nocārō caānimajūrījē űiña:

Jesucristo ati yeparūre etau, marīrē bairo ati rupau mena űājāwasoari etayupi.

Bairo ati rupau nimicāā, Espīritu Santo mena cayericacu ānirī űe űnie cawapa cūgoecu majū tuayupi Dios cū caīñajoro.

Bairo cū caāno tunu űmurecōo macāāna Dios cū caqūēnorīcārā āngelea majārē cajuātiēcoricu majū āñupī.

Bairo tie quetire catūgousaricarā tocānacā camasā poari na quetibūjuyupa tie quetire.

Tie quetire tūgori nipetiropu ati űmurecōo macāāna jīcārā cariape tūgousayupa camasā.

Tunu bairoa Jesucristore Dios puame cū neāsūpi cū ya pau nocārō caroaro caānopu tunu.

Merē atiere cariape marī masīña. Cabūgoro macāājē quetibūjurique mee űiña.

4

Los que se apartarán de la fe

¹ Timoteo, apevera atore bairo cariapea marī masīñami Espīritu Santo. Ati űmurecōo caānitusari yūtea caāno jīcārā camasā tocārōā Jesucristore cū tūgousajānarī cū mena tūgoñatutua jānagarāma. Caītopairā, wātī yeri pūna jūgori ricaati na caquetibūjurije mena caquetibūjurā puamerē na tūgousajūgogarāma.

² Camasā puame na, catūgomasiēna, caītopairārē na tūgousagarāma. Na űnarē na catūgoñarījēpu nicōāña roro na caātiānigarije. Bairo di rāma űno carorijere jutiricaro mano űtoagarāma camasārē caītopairi majā yua.

³ Na, caītopairā puame wāmo jiyarotietinucūñama camasārē. Tunu bairoa űgarique cūārē jīcā wāmerī űgarotietinucūñama. Dios yarā, cariape quetire camasīrā nipetiri wāme űgarique na caūgapee cū cacūrīqūērē űgarā, “Jāā mena mū űujāñiña,” űrī na caūgamasīrījē caānimiatacūārē, tore bairo ī quetibūjunucūñama caītopairā.

⁴ Nipetiri wāme űgarique Dios cū cacūrīqūē caroa jeto űiña. Bairo nipetirije űgariquere teena, “Dios, jāā mena mū űujāñiña,” űrī marī caūgaata, űujāñiña.

⁵ Dios cū caīquetibūjucūrīcārōrēā bairo marī caūgapee űgariquere marī cajēnipeorije jūgori caroa cañurījē majū tuacōāña.

Un buen siervo de Jesucristo

⁶ Atie nipetirije mū yū caquetibūjurijere caroaro jīcārō tāni to macāānarē na mū caquetibūjuata, caroaro cariape Jesucristo cū carotirore bairo caācu majū mū tuagu. Tunu bairoa caroa macāājē quetire jānaecūā, nemojāñurō Dios mena tūgoñatutuanemorīqūērē mū caātiānimasī jūgoata, caroaro cariape Jesucristo cū carotirore caācu majū mū tuagu.

⁷ Mū roque Timoteo quetibūjurique carorije catūgomasiā manie macāājērē tūgopeoeticōāña. Tocānacā rāmua Dios cū caborore bairo mū caātiānipee caāno cārōrē ātinemojūgoyecuti ānajē jetore ātiāninucūña.

⁸ Marī rupaure qūēnorā, tocānacā rāmua maijūgorique mena marī caqūēnoāninucūrījē űujāñiña. Caroarā marī rupau mena catīñurā nigarā, tocānacā rāmua usawācārīqūē cañurījē űiña bairopua. Bairo tie cañurījē caānimiatacūārē, tie netōjāñurō cañurījē űiña tocānacā rāmua Dios cū caborore bairo ātiānajē caāno cārō ātinemo jūgoyecuticōānajē roque. Nipetiro marī rupaure űujāñiña tore bairo ātaje. Ati űmurecōore marī cacatiāno űno marī juātoore bairo űujāñiña tore bairo ātaje. Tunu bairoa ati rupaure marī cariaro beropu cūārē caroaro

Dios cū caborore bairo marī caátaje jūgori cañurā ñe ũnie cawapa cūgoena marī tuo joroque átiya.

⁹ Atie yu caquetibujurije cañonrē bairo cariape Jesucristo yaye queti majū niña. Tere nipetiro camasā ati umurecōo macāāna caroaro cariape na catūgousapee niña.

¹⁰ Tore bairo cariape nipetiro na catūgousaparore bairo írā, tutuaro paari popiye marī tāmñonucūña. Marī puame tocānacā rāmua cañnicōā ninucū Dios mena marī catūgoñatutuacōñipeere marī cūgojūgowu. Cū puame nipetiro ati umurecōo macāānarē canetōpau majū niñami. Tore bairo netōjāñurō cū canetōmasīpee niña marī cū mena catūgoñatutuanucūrā roquere.

¹¹ Atie nipetirijere na átirotiri, caroaro na mu quetibujūwa Timoteo to macāāna camasārē.

¹² Yu yau, cawāmau mu āniña mai. Bairo cawāmau mu caānie jūgori camasā murē na ññateetio joroque caroaro átiāñajē cusa. Atore bairo puame caātiānipau mu āniña: Caroa wāme mu caātiere na caññacōmasīparore bairo caroa wāmea busūriqecusa. Caroaro nucūbugoroa átiāñajēcusa. Caroaro camasārē na mairī, na juátinemoña. Dios mena tūgoñatutuari ñe ũnie wapa cūgoecu caroaro camasārē mu caquetibujurore bairo caroaro mu yeri mena átiāñajēcusa. Bairo mu caātiāmata, murē busūpairicarō ũnorēā, caroaro mu caātiānierē ññacōrī na cūā caroaro átiāñajē cutigarāma mu mena yua.

¹³ Bairi yu yau, Timoteo, to mu caānoru yu caetaparo jūgoye tocānacā rāmua neñanucūrī Dios yaye woaturique macāājērē na quetibujucōā ninucūña ñubueri majārē. Marī yarā to macāāna catūgousari majā nemojāñurō Dios yaye macāājērē na masīnemo joroque tocānacā rāmua cariape na quetibujucōā ninucūña.

¹⁴ Caroa wāme mu caátimasīpee Dios mu cū cajoriqere átiāni jānaeticōāña camasā mena. Mai, ñubueri majā quetiuparā cabūtoa camasīrī majā puame Dios cū camasiōrjē jūgori di wāme caroaro camasā mena mu caātiānipeere mu uparotirā, na wāmorī mena mu rupoa buire ñigāpeowā. Tere mu puame masiriticūētīcōāña.

¹⁵ Bairi mu puame atie nipetirije yu caquetibujurijere caroaro nipetiro mu catūgojītiro cārō tūgopeoya. Tore bairo caroaro jicārō tūni mu caātiānimasiāta, “Timoteo roque caroaro jicārō tūni Dios yaye macāājērē nemojāñurō átiānjūgoyami,” írī miñagarāma nipetiro camasā.

¹⁶ Caroaro tūgoñamasīña mu caātiānierē. Aperārē mu caquetibujurije cūārē caroaro tūgoñamasīrī na quetibujūya. Nipetiro tocānacā wāme mu caātiānierē jicārō tūni átīcōā ninucūña. Tore bairo caroaro mu caātiānimasiāta, mu majū cūā mu carorije wapare mu netōmasīcōāgu. Mu cabuerijere catūgousari majā cūā murēā bairo netōmasījītigarāma.

5

Cómo portarse con los creyentes

¹ Apeyera, Timoteo, cabucu camasīrī majōcu cūārē tutuaro mena cū quetibujuetīcōāña. Caroaro nucūbugorique mena puame roque, mu pacure bairo cū beyoya. Cawāmarā cūārē mu bairārē bairo caroaro na ññaña.

² Cabutoa rōmirī cūārē mu pacore mu canucūbugoparorea bairo nucūbugorique mena na ññaña. Cawāmarā carōmia cūārē roro tūgoñarīqūē mano mu bairārē bairo caroaro nucūbugorique mena na ññaña.

³ Tunu apeyera cawapearā rōmirīrē noa ũna narē cajuána na camanicōāta, mu roque na juátinemoña ñubueri majā mena.

⁴ Apeo cawapeao capūnaacuco, o capārāmerācuso ninucūñamo. Cō ũcō puamerē cō pūnaa, o cō pāramerā roque caññijūgoro cōrē na cajuátimasīpee niña. Na, cawīmarā na caāno, na pacua narē caroaro na cabutoriquere merē masīñama. Torena, na cūā jicāu pūnaa na pacua mena na caátipeere caátiparā ũna ānirī caroaro na na juátinemoáto na pacoa cawapearā rōmirīrē. Tere bairo na pacua narē mairī, na na cajuátatorea bairo na cūā na na cajuáto ñujāñuña na pacoare. Tere Dios cūā ññajesojāñuñami.

⁵ Baiopua jicāo cariapea camanapu mácō cawapeao jicāo majūā catuao puame Dios mena jeto tūgoñatutuariquere macānucūñamo. Bairo Dios jettore tūgoñamacārī yua, umureco, ñami butioro cū jēni āninucūñamo.

⁶ Aperā cawapearā rōmirī puame caroaro átiāmerīnucūñama. Na rupau caborore bairo butioro carorije macāājērē ugaripeapai nucūñama. Na ũna cayerī mánarē bairo Diore camasiēna niñama. Na ũna rōmirīrē dopēirā na juátia mano.

⁷ Atie yu caátirotirije nipetirijere na quetibujūya to macāāna mu yarā ñubueri majārē. Tore bairo caroaro na mu quetibujūwa to macāāna ñubueri majā caāna na caátimasīpeere na caātiāniparore bairo i, tocānacā rāmua yua.

⁸ Noa ũna na yarārē na cajuátipeere caátigaena cañuena niñama. Bairo caāna ānirī, netōjāñurō na paco, o na ñicō ũcōrē na cajuátigaeticōāta roque, Dios mena tūgoñatutuariquere

caboenarē bairo majū tuacōāñama. Bairi Diore camasīēna netōjāñurō cañuena majū caāna niñama na ūna.

⁹ Apeyera cawapearā rōmirī wāmerē m̄ cawoaturi pūrōpure cabutoa rōmirī majū jetore na woatuya. Sesenta cūmarī bui jeto cacāmarī cūgorārē na woatuya. Tunu bairoa jīcāā camanap̄ cutimirīcārārē na woatuya ñubueri majārē cajuātinemoparā cawapearā rōmirīrē.

¹⁰ Ati wāme ūnie caroare cō caātie jūgori camasā na camasiō ūcōrē cō woatuya: Caroaro cō pūnaarē cabutomasīrīcō, aperā etari majā cūārē caroaro cañroarico, o tūgousari majārē nacūbugori na raporire cacoserico, cabopacarā cūārē caroaro cajuātinemorico ūcōrē cō borotiya ñubueri majārē cajuātipaore. Tore bairo nipetiri wāme caroa macāājērē caātimasīpetigaricarā ūnarē na m̄ woatua ti pūrōpure.

¹¹ Bairi aperā cawapearā rōmirī carocajāñuri cacāma cūgorārē na m̄ woatuepa ti pūrō cawapearā wāme catusari pūrōpure. Na ūna puame na rupa caborore bairo ātigari, Cristore cū tūgousa jānacōānucūñama. Bairo Jesucristore tūgousajānari yua, manap̄ bonemonucūñama tunu.

¹² Bairo na camanap̄ borije jūgori, “Jāā cūā, jāā cañrōrē bairo jāā juātigarā ñubueri majārē,” na cañcūriqūērē bairo na caāperie wapa pairo cawapa cūgorā tuabujiorāma.

¹³ Tunu bairoa aperā ya wiirire tocānacā wiip̄a jāārī, boyetiepe ñesēānucūñama. Bairo wiiri jetore caññañesēārē āniri yua, cateeyepairā capaagaena rōmirī tuanucūñama. Paaetaje jeto meerē bainucūñama. Ape wiip̄ āti, roro busupainucūñama. Bairo busupairi yua, roro tocānacā wāme busuriquere ricaati jeto quetibujunucūñama. Camasā marī cabusuetie cabugoro macāājē ūnierē butiuro ocayoja ñesēānucūñama carōmia cawapearā cawāmarā rōmirī caāna. Na ūnarē boetirotiya ñubueri majārē cajuātiparārē.

¹⁴ Torena, cawāmarā rōmirī cawapearā caāna yoaro mee na manap̄ cuparo. Bairo manap̄ cutiri yua, na pūnaa cuparo. Na pūnaa pacoa na āmarō. Aperā na pesua roro na caātiere iñarī, roro na na busupaio joroque carorije macāājē jetore na ātiāmerīcōāto.

¹⁵ ¡Tame! Merē jīcāārā cawapearā rōmirī Jesucristore cū aweyorārē bairo cū yaye quetire tūgousagaeti yama. Wāti cū caborore bairo jeto ātiāninucūñama. Tere tūgoñari yu yapapua jāñña.

¹⁶ Bairi apeyera jīcā wii macāācō, Diore catūgousao caācō cō ya wiire cawapearā rōmirī na caāmata, narē cō cajuātinemopee majū niñā. Ñubueri majā puame popiye na na cajuāperiparore bairo iō, cō majūā cō ya wii caāna cawapearā rōmirīrē cō qūēnoāto. Bairo cō caātimasīata yua, ñubueri majā puame cawapearā rōmirī cariapea noa ūna narē cajuāna cacūgoena jetore na juātimasīgarāma.

¹⁷ Timoteo, apeyera, to macāāna ñubueri majā na quetiuparā cabutoa caroaro jīcārō tūni cajūgoānimasīrārē butiuro na na iroāto. Tore bairo netōjāñurō na iroāto Dios yaye macāājē jetore quetibujuri cabueāninucūñi majā roquere. Ñubueri majā caroaro jīcārō tūni na na wapatiāto na quetiuparā quetibujuri majārē na capaarije wapa.

¹⁸ Torena bairo i quetibujuya Dios ya tutip̄ na cawoaturique cāā: “Wecu trigore cawāñāmejoreire cū risero jiyabiaeticōāña. Cū caātiwērījērē cū cūā cū ūgāto,” i woatuyupa ti tutip̄. Tunu bairoa aperop̄ atore bairo i woatuyupa: “Ni ūcū paari majōca caācū cū capaarije wapa wapatamasīñami,” i quetibujuy woatuyupa. Torena, tore bairo caroaro na wapatiāto na caquetibujurije wapa na quetiuparārē ñubueri majā nipetiro.

¹⁹ Timoteo, apeyera, cabutoa camasīrī majārē jīcāū ūcū roro cū caibusujāata, caānorē bairo cū tūgoeticōāña. Pūgarā, o itiarā ūna roro na caātajere cañnarīcārā āniri caānorē bairo jīcārō tūni na caibusujāata roque, cariape na tūgoya.

²⁰ Aperā ñubueri majā mena macāāna jīcāārā carorije macāājērē caātiāninucūpairā puamerā tutuaro mena na m̄ quetibujuywa nipetiro ñubueri majā na catūgorop̄. Bairo narē m̄ caquetibujū iñorījērē tūgori, na cūā narē iñacōrī roro na caāperiparore bairo i, tore bairo na m̄ quetibujuywa.

²¹ Yū yañ, Timoteo, atiere m̄ yū ātirotiya, Dios, Jesucristo, bairi āngelea majā cañurā cū cabesericarā cūā na caññajoro: Atie yū caātiroticūrījē nipetirijere na ātiroticōā ninucūñā, ni ūcūrē iñabesericaro mano. Apei m̄ bapa ūcū majū caācū cūārē nipetiro jīcārō tūnia na ātiroticōā ninucūñā.

²² Caroaro camasā na caātiānierē m̄ camasīēpata, ni jīcāū ūcūrē cū rapoa ñigāpeoeticōāña Dios cū caññojoro m̄ wāmorī mena. Bairo m̄ caāpata, m̄ cūā carorije macāājē na caātiānierē bairo caācū m̄ tuabujion. Bairi nipetiro carorije macāājē ātiānajērē di rūmū āpeia nicōāña.

²³ Apeyera, Timoteo, m̄ puame paaro pūnirīqūē mena m̄ rianucūñā. Torecu, bairop̄ oco jetore m̄ etiepa. Ape watoara use oco cūārē peeto ūno, jīcānip̄ jeto m̄ etinucūwā, butiuro murē capaaro pūnietiparore bairo i.

²⁴ Apeyera tunu camasā jīcāārā roro na caātiere nipetiro marī iñānucūñā, marī Quetiupay roro popiye na cū caātiparo jūgoyep̄a mai. Aperā puamerā yasiorop̄ roro na caātie jūgori

marī īñaetinucūña. Catusari rām̄p̄m̄ roquere nipetiro camasā roro na caātiānajērē marī īñapeticōāgarā.

²⁵ Torea bairo camasā caroa macāājē na caātiāninucūñjē cūārē nipetiro caroaro marī īñapeticōānucūña. Bairōp̄m̄a jicā wāme caroaro na caátaje marī caīñajetaje caāmata, caberopu marī īñapeyocōāgarā.

6

¹ Apeyera tunu, noa ūna paacoteri majārē bairo caāna na quetiuparārē caroaro cariape nūcūbugorique mena na na īroáto. Bairo caroaro átianajērē na caátiamata, ni jicā ūcū marī Quetiupam̄ Dios ya wāmerē busupaietigumi. Tunu bairoa marī yaye, marī caquetibujuriye cūārē roro ī busupaietigumi.

² Bairi tunu noa ūna paabojari majā Jesucristore catūgousarā ūnarē caquetiuparā cūgorā narē na baibotioeticōāto. Narēā bairo na cūā Jesucristo yarā na caāno jūgori roque netōjāñurō nūcūbugorique mena na na capaabojapee niña.

La verdadera riqueza

Timoteo, atie yu caquetibujuriye nipetirijere na bueri, na m̄ quetibujūwa:

³ Ni jicā ūcū ricatī quetibujuriquere caquetibujūnucū cū caāmata, o caroa cañurjē marī Quetiupam̄ Jesucristo yaye quetire caboec̄a cū caāmata, cañuec̄ū niñami. Tunu bairoa Jesucristo yaye macāājē caroaro marī caātiānipee quetibujuriquere macāājē cūārē caboec̄a cū caāmata, cañuec̄ū niñami.

⁴ Cū ūcū m̄nana cabaibotioere bairo caācū ñe ūnierē camasīec̄ū majū niñami. Cū ūcū p̄ame Dios yaye quetire catūgomawijiam̄ ānirī cabūgoro macāājē dope caātiāmanie busuriquere quetibujugari āmeo busuriquere netōganucūñami. Bairo na cañrjē jūgori camasā jicāārā yua āmeo īñaugorique cutaje, āmeo īñaterique cutaje, roro āmeo tutirique cutaje, āmeo yeri ñuetaje mena tuanucūñama ñubueri majā watoare.

⁵ Catūgoñariqūē mána wātī cū caroyeturicarā tari cūārē torea bairo di rām̄ ūno roro āmeo qūērīqūē petietinucūña. Caroa cariape macāājē quetire camasīēna tore bairo roro átianinucūñama. Dios yaye macāājē queti mena wapatarique jetore camasīrā tore bairo roro átianinucūñama.

⁶ Bairop̄m̄a, Dios yaye macāājē masīñqūē cariapea ūm̄recóop̄m̄ marī cawapatapee majū niña. Tore bairo nocārō paio cūgogumi Dios cū cajorijere ni ūcū āme ati yepap̄m̄ ācū mai cū cacūgorije ūnie mena cayeriñucōāninucū.

⁷ Bairi merē marī masīña: Ati yepap̄m̄ marī cabuiari rām̄urē ñe ūnie marī jeetaep̄m̄. Bairi tunu ati yepap̄m̄ marī cariaweyori rām̄ caāno cūārē ñe ūnie marī jeapérigarā.

⁸ Ati yepap̄m̄ āna marī caugapee, marī cajāñapee cūā ānipeticōā cabaiata, ¿dopērā marī tūgoñariqūē paibujocuti? Tie marī cacūgorije mena merē causeanicōāniparā marī āniña.

⁹ Aperā p̄ame narē carusarijere cacūgopetirā nimirācūā, paio cacūgogari majā ānirī petoaca na cacūgorije mena tūgoña yapapuaññunucūñama. Bairo tūgoñamacārī yua, carorije átaje ati ūm̄recóo macāājērē tām̄onucūñama. Camasārē cateerije, na yasio joroque caátie macāājērē átinucūñama yua. Tie ūnie cañuetie cabuipacorije niña.

¹⁰ Bairi camasā butiuro dinerore na caugaripearije jūgori tocānacā wāme carorije macāājē átianajērē tām̄onucūñama. Jicāārā Diore catūgousarā cūā dinerore ūgaripeamirā yua, Jesucristo mena tūgoñatutua jānacōāñupā. Bairo jānarī yua, na majūā roro popiye tām̄onucūñama.

La buena lucha de la fe

¹¹ M̄ roque, Timoteo, Dios yau ānirī nipetiri wāme cadinero ūgaripeanucūrā na cabaiānajē cutiere bairo baieticōāña. Atore bairo p̄ame āñajēcusa: Cariape átianajē jetore átianā. Tunu Dios cū caborore bairo m̄ caátipee jetore átianajēcusa. Jesucristo mena tūgoñatutuacōāña. Caroaro camasārē na maiña. Roro popiye tām̄omicūā, m̄ paariquere jānaeticōāña. Aperā camasā cūārē di rām̄ ūno na baibotioeticōāña.

¹² Tutuaro āmeo qūērē bairo m̄ cūā m̄ catutuarije mena tocānacā rām̄a Jesucristo mena tūgoñatutuacōā ninucūña. Bairo cū mena m̄ catūgoñatutuajānaeticōāta, cū t̄p̄m̄ m̄ ānicōā ninucūgu. Bairi merē murē Dios yau m̄ ānio joroque ī, m̄ beseyupi. Bairo m̄ cū cabesero bero yua, m̄ p̄ame capāārā na cañajorop̄m̄, “Cariapea Jesucristo mena yu tūgoñatutua ninucūgu,” mi quetibujūwa.

¹³ Marī Pac̄a Dios nipetiro ati ūm̄recóo macāājē cacatiānajē cutiere to catiānio joroque caācū niñami. Bairi cū macū Jesucristo cūā Poncio Pilatore, Dios yaye macāājērē cariapea cū caquetibujuricu niñami. Bairi cū, Dios, Jesucristo mena cū cañajorop̄m̄ atiere m̄ yu ātirotiya:

¹⁴ Nipetirije Dios m̄ cū caátitiricarorea bairo wasoaricaro mano caroaro átianajēcusa. Bairo jicārō tāni m̄ caápata, ñe ūnie jūgori noa ūna murē busupaietigarāma. Tore bairo

caroaro jeto m̄ átíicōã ninucũgu marĩ Quetiupau Jesucristo nemo cã catunuetari rãm̄p̄u yua.

¹⁵ Dios p̄ame cã cacõrĩcã yutea caetaro, cã macũ Jesucristore cã joḡami tunu ati yepar̄p̄e. Cũ, jĩcãũ niñami Dios cañu, tore bairo caátimasĩ majũ. Quetiuparã reyes caãna Quetiupau Rey majũ niñami. Ati um̄recóo macããna quetiuparã netõrõ Quetiupau cañu majũ niñami.

¹⁶ Cũ p̄ame yeri capetietiere caãnijugorop̄a cacũgojũgoricũ jĩcãũ caãcũ niñami. Tunu bairoa nocãrõ majũ cã caasiyabatorije noa ùna camasã na caetaetie mena caãcũ niñami. Ni jĩcãũ ùcũ camasocũ cãrẽ qũññaecũmi. ¡Cãrẽ nipetiro camasã cã na ìroáto! ¡Cũ catutuãnie cãã to petieticõãto! Bairoa to baiáto.

¹⁷ Timoteo, ati um̄recóo macããjẽrẽ pairo cacũgorãrẽ atore bairo na mi quetibujwã: “Aperã netõrõ caãnimajũrã jãã ãniña,” ì tũgoña botioeticõãña. Tunu bairoa ati um̄recóo macããjẽ mujãã cacũgorije jetore tũgoñarĩ tũgoña useanieticõãña. Ati um̄recóo macããjẽ mujãã cacũgorije mena mujãã netõmasĩtĩgarã. Ati um̄recóo macããjẽrẽ tũgoñarĩcãrõ ùnorẽã, Dios p̄ame roquere cã tũgoñatutuaya mujãã cã canetõparore bairo ìrã yua. Cũ roque nocãrõ pairo nipetiro marĩrẽ carusarijere marĩ jomasĩñami. Bairo cã cajorije p̄ame cabũgoroa cã cajorije mee niña. Marĩ yaye caãnipee majũ nigaro.

¹⁸ Nipetiro caroa macããjẽ cããrẽ na m̄ átirotiwa. Capee apeye ùnierẽ cacũgori majã ãnirĩ capee wãme caroa macããjẽ átiãnajẽrẽ na átiãmarõ. Cotericaró mano na cacũgorijere maiena, cabopacarãrẽ na batori na juátinemoáto.

¹⁹ Bairo na caápata, um̄recóop̄u nemojãñurõ caroa macããjẽ majũrẽ cãgogarãma. Tunu bairoa ati yepar̄p̄ ãna mai, caroaro cariape átiãnicõã ninucũgarãma.

Encargo final a Timoteo

²⁰ Timoteo, m̄ roque caroaro tũgoñatutuarique mena cariape, Dios murẽ cã caátiroticũrĩcãrõrẽ bairo átíicõã ninucũña. Aperã cabũgoro macããjẽ dope caátĩãmanie busuriquere quetibujugari na caãmeo busuriquere netõnucũrĩjẽ ùnierẽ di rãm̄ ùno tũgopeoeticõãña. Tie ùnie na cabusuriquere netõrĩjẽ p̄ame, “Cariape marĩ camasĩpee niña,” na caĩbotiomiatacũãrẽ, cabũgoro macããjẽ quetibujurique niña.

²¹ Jĩcããrã tie ùnie quetibujuriquere caquetibujunucũrã p̄ame tocãrõã tũgomawijjari yua, Jesucristo mena cariape tũgoñatutua jãnacõãñama.

Marĩ Quetiupau caroa macããjẽrẽ mujãã cã jonemoáto mujãã nipetirore.

Tocãrõã niña atie queti yũ cawoaturije.

Segunda Carta de San Pablo a TIMOTEO

Saludo

¹ Yu, Pablo, Dios cū caboro jūgori Jesucristo cū caquetibujurotjoricu cū yau apóstol majū yu āniña. Jesucristo mena caroaro na caānicōāninucūpeere caānijūgoripaupua cū cabojūgoricarorea bairo nipetiro camasā atī umurecōo macāānarē yu quetibujūo joroque ī, yu jowī.

² Bairi yu yau, Timoteo, yu macārē bairo caācū mū caānoi, mū quetibujū woajou yu ātiya ati carta mena. Tunu bairoa marī Pacu Dios, marī Quetiupau Jesucristo mena caroare, bairi āmeo īnamairiqūē, yerijōrō ānajē cutaje cāārē cū jonemoāto murē.

Dar testimonio de Cristo

³ Yu puame Diore yu cajēnirō cārō, murē yu tūgoñanucūña. Bairo murē tūgoñarī yua, tocānacānia Diopure jēnibojari, “Yu mena mū űumajūcōāña,” cū űi jēninucūña. Cū, Diore, yu puame caroaro jīcārō tāni tūgoñarīqūē mena yu űicūjāā ānanarēā bairo tocānacānia cū yu jēninucūña.

⁴ Tunu bairoa, Timoteo, murē yu caāweyoro īñarī otirique mena butiuro mū cayapapuari-quere tocānacānia yu tūgoñanucūña. Bairo tiere tūgoñarī yua, tāmuriā murē űiñau āganucūña, mū mena caroaro useanirō tunu yu caāniparore bairo ī.

⁵ Merē caroaro ītoricarō mano cariape Jesucristo mena mū catūgoñatutuarijere yu masīña. Mū jūgoyere mai mū űicō Loida, mū paco Eunice cāā Jesucristo mena catūgoñatutuarā majū nijūgoyupa. Bairi yu puame narēā bairo cariapea Jesucristo mena mū catūgoñatutuarijere yu masīcōā ninucūña.

⁶ Bairi atore bairo murē yu ātirotiya: Mū ruṑoa bui yu wāmorīrē mū yu cañigāpeorica watoa caroa mū caātimasīpeere Dios cū cajoriquere nemojāñurō to butio joroque ātiānijūgoyecusa.

⁷ Mai, Dios puame cū Yeri Espīritu Santo marī tūgoña uwio joroque caācu meerē marī jowī. Cū Yeri Espīritu Santo nocārō catutuan majū roquere marī jowī. Āmeo mairīqūē, caroaro ātiānimasīrīqūērē cajou majūrē marī jowī Dios.

⁸ Torecu, Timoteo, marī Quetiupau yaye macāājērē na quetibujūboboeticōāña camasārē. Tunu bairoa cū yaye quetire yu caquetibujūbojarije jūgori ato presopu yu caānie cāārē tūgoñaboboeticōāña. Atore bairo puame roque āsa: Nocārō tūgoñatutuawēpārīqūē Dios mū cū cajorije mena tūgoñatutuari, camasārē cū canetōōrīqūē quetire mū caquetibujūrije jūgori popiye mū cabairijere cariapea tūgoñanetōcōāña.

⁹ Dios puame roque merē cū canetōricārā marī āniña. Bairo marī netōrī yua, cū yarā caroarā caāniparā majū marī beseyupi. Marī caroaro marī caātie jūgori mee, cū puame jīcā nūgōā caānijūgoripaupua cū cabojūgoricarō jūgori marī beseyupi. Tunu bairoa Jesucristo jūgori butiuro marī mairī, marī beseyupi. Merē ati umurecōo caānipoaro jūgoyepua marīrē camaijūgoricu űiñami Dios.

¹⁰ Bairi āmerē marīrē canetōpau Jesucristore marī tūpu cū cajorique jūgori cariapea marī cū camairījērē marī masīo joroque ātiyami Dios. Cū, Jesucristo puame marī cū yarā roro peeropu marī cayasibujiopeere marī netōñupī. Bairo ātiri yua, “Yu mena catūgoñatutuarā yu Pacu Dios mena űicōā ninucūgarāma tocānacā rūmua,” ī, caroa quetire marī quetibujūgu āsupi Jesús ati yepapure. Cariaricarārē bairo caāna marī caānimiatacūārē, caroaro cabusuropu caāna majū marī ānio joroque marī āsupi.

¹¹ Torecu, Dios puame roque atie nipetirije cū yaye quetire yu quetibujū roticūwī camasārē. Bairo camasārē yu quetibujū rotijori yua, cū yau apóstol majū yu cūwī.

¹² Tore bairo yare Jesucristo cū caquetibujuroticūrīqūē jūgori āmerē roro popiye ato preso jorica wīipū yu tāmuoña. Bairo roro popiye tāmuomicūā, tie mena yu tūgoñaboboetiya. Merē cariapea yu masīcōāña Jesucristo mena yu catūgoñatutua jūgoriquere. Jesucristo cariapea catutuan majū űiñami. Bairi cū yaye queti yare cū caquetibujuroticūrīqūē to ānicōā ninucūō joroque ātigūmi nemo ati yepapu cū catunuetari rūmupu. Tiere caānorē bairo cariape majūā yu masīcōāña.

¹³ Bairi mū puame caroa queti mū yu caquetibujūriquere bairo cariape āticōā ninucūña. Jesucristo mena tūgoñatutua. Jesucristo mena jīcārō marī caānimasīrījē jūgori marī caāmeomaiānie mena camasārē na maiāninucūña.

¹⁴ Tunu bairoa Espīritu Santo marīrē cajuátipau, cū cajoricu cū catutuarije mena caroa buerique macāājē Dios mū cū cajoriquere quetibujū āñijānaeticōāña. Tie quetire tūgousajānaeticōāña.

¹⁵ Tunu atie apeyera merê m̄ masiña: Nipetiro Asia yepa macãana yu mena atopu caatána marí yarâ yu tunuweyo peticoamá. Bairi na mena macãana Figelo, apeí Hermógenejãp̄ cãã yure tunuweyocoamá.

¹⁶ Apei Onesíforo roque capee majû yu yeri tãgoña useanio joroque ámi preso jorica wiip̄ yu cã cañãuetanucũrĩjê jũgori yua. Tunu bairoa preso jorica wiip̄ yu caãnie cããrê tãgoñaboborico mano yure iñau etanucũwĩ. Yu puame tiere tãgoñarĩ, “Marí Quetiupau butiuro cã ya poa macãana cããrê qũĩñamaiáto,” ñinucũña.

¹⁷ Tunu bairoa Onesíforo yu cabairijere tãgoñaboborico ñnorêã, Roma cã caetari rũm̄ caãno yoaro coteri mee, yerijãrĩcãrõ mano yure macãñesẽãñupĩ Romapure. Bairo yu macãmajũcõãrĩ yua, yu bõcarip̄ yu macãjãnawĩ.

¹⁸ Toreca, Jesucristo nemo ati yepap̄ cã catunuetari rũm̄ caãno, marí Quetiupau cãrê iñamairĩ caroa majû cã yaye macããjêrê cã cã joáto. Efesop̄ marí caãno, butiuro majû marí juátinewowĩ Onesíforo. Tiera caroaro merê m̄ masiña.

2

Un buen soldado de Jesucristo

¹ Bairi, Timoteo, yu macãrê bairo caãcũ, m̄ puame, m̄ caátĩnimasĩpee Jesucristo murê cã cajorique nipetirije mena tutuaro quetibuj̄u ñinucũña camasãrê.

² Toreca, m̄ puame capããrã na catũgorop̄ yu caquetibuj̄urique m̄ catũgoriquere noa ña aperiã caũm̄a caroaro caátĩãnarê na quetibuj̄unetõña. Bairo na m̄ caquetibuj̄unetõrõ, na puame cãã aperiãrê na quetibuj̄unutuagarãma tie quetire.

³ Jicãũ soldau popiye cã wapana jũgori tãm̄omicãã, cã cabairijere nacãnetõcõãñami. Torea bairo m̄ cãã Jesucristo yau soldau cañu ñnirĩ cã yaye queti jũgori popiye m̄ catãmunucũrĩjêrê nacãnetõcõãña.

⁴ Jicãũ soldau caãcũ cã quetiupau cã carotirore bairo jeto jicãrõ tãni átinucũñami. Bairo caãcũ ñnirĩ, aperiã soldaua caãmerã camasã mena ñnirĩ narê bairo átĩãmerĩnucũñami, cã quetiupau cã cañãjesoparore bairo ĩ. Tore bairo m̄ cãã Jesucristo yau soldaure bairo caãcũ ñnirĩ cã carotirore bairo jeto átĩãña, murê qũĩñãjeso joroque ĩ.

⁵ Torea bairo eperi majõcũ cãã, caroaro cã caeperije wapa cã na cajopeere ñemasĩtĩñami, caroaro eperique macããjê carotirore bairo jicãrõ tãni cã caátipeyõjĩãtieticõãta.

⁶ Tunu bairoa jicãũ cã wesere capaanucũũ, cã roque caãnijũgoro cã yaye cã caoterique cabũtiro rĩca jemasiñami.

⁷ Timoteo, atie murê ĩcõñarĩ, m̄ yu caquetibuj̄urijere caroaro tũgopeoya. Tie m̄ yu caquetibuj̄urijere marí Quetiupau roque caroaro m̄ tũgoãmewiyo masĩõ joroque m̄ átigumi.

⁸ Timoteo, atie Jesucristo cã cabairiquere masiritieticõãña: David ñnacũ pãrãmi majû marĩrêã bairo caãcũ ññupĩ Jesucristo. Bairo caãcũ nimicãã, Diore bairo cã caãnierê marí masĩõgu pajĩãecori bero cati tunucoasupi tunu. Yu puame tie camasãrê cã canetõrĩqũê quetirea yu quetibuj̄unucũña camasãrê.

⁹ Tie quetire camasãrê yu caquetibuj̄urijere jũgori roro popiye yu tãmunucũña. Tunu bairoa roro majû caátimajũcõãrĩcũrê bairo ato preso jorica wiipure ãpõãwê mena jiyarĩca yu ñniña. Bairo yu cabaimiatacããrê, Dios yaye caroa queti puamerê ñamũ ñcũ yasio masĩcũmi. Nipetirop̄ jesapeticoagaro.

¹⁰ Bairi yu puame, Dios yarã cã cabesericãã caroaro na caãnipeere ĩ, roro popiye yu tãmunucũña. Na cãã yu caquetibuj̄urijere tũgori bero yua, nocãrõ caroarop̄ netõjĩãtirĩ, yeri capetietiere Jesucristo jũgori na cacũgoparore bairo ĩ, butiuro yu quetibuj̄unucũña.

¹¹ Atie caãnorê bairo cariape niña:

Jesucristo mena tũgoñatutuari cã yaye quetire marí caquetibuj̄urijere jũgori marĩrê na capa-jĩãrocaata,

Jesucristo cã cacatitunurĩcãrõrêã bairo marí cãã marí catitunucoagarã, riamirãcãã yua.

¹² Ati um̄recõop̄ure popiye marí catãm̄oatacããrê, Jesucristo cã carotimasĩrĩp̄ure caãniparã majû marí ñnigarã.

Apeyera Jesucristore masĩmirãcãã, marí caĩtoata, cã cãã marĩrê masĩtẽtũgumi.

¹³ Cãrê boetiri, cã caborore bairo marí cabaiepatacããrê, cã roque tocãnacã rũm̄a cañu nicõã ninucũgumi.

Cã roque cariape caĩ majû ñnirĩ cã majũã ĩtomasiẽtĩñami.

Un trabajador aprobado

¹⁴ Timoteo, atiere na m̄ quetibuj̄unewowã. Bairo na quetibuj̄uneworĩ, atore bairo na m̄ átirotiwa Dios cã cañãjoro: Cabũgoro macããjê busurica risero macããjê ñnie mena tocãrõã na ñmeo busuriquere netõjĩãnacõãto. Tie ñnie ñmeo busuriquere netõrĩqũê cabũgoro macããjê

dope caatiãmanie majũ niõa. Tie na cabusurijere noa õna catãgori majã ruamerẽ roro na tãgomawijiao joroque caatie õnie majũ niõa.

¹⁵ Jicãã paabojari majõca nipetiro átijãtipetiri, cã quetiupãure cã caetarore bairo mu cãã nipetiro caroaro átijãtipetiya Dios cã cañãajoropu yua. Tore bairo caroaro áticõã ninucũña ñe õnie jũgori Dios mena mu catãgoñaboboetiparore bairo. Cã yaye caroa quetibũjuriquere jãcãrõ tãni quetibũjucõãña camasãrẽ.

¹⁶ Timoteo, mu roque aperã cabũgoro macããjẽ dope caatiãmanie busuriquere quetibũjugari na caãmeobusurique netõnucũrjẽ õnierẽ di rãmu õno tũgopeoticõãña. Tie õnierẽ cabusũpainucũrã nemojãñurõ Diore cã tũgousajãnarĩ, carorije macããjẽ ruamerẽ jõruame átijũgonutuayama.

¹⁷ Tunu bairo na yaye na cabuenucũrjẽ ruame riaye gangrena camasãrẽ carupau ugarijere bairo cañuetie majũ ninucũña. Tore bairo tãmuorã baiyama Himeneo, apei Filetojãã ruame yua.

¹⁸ Bairo na ruame cariape quetire tũgousajãnarĩ, ricaati tũgomawijiarã baiyama. Tore bairo tũgomawijiarĩ yua, “Merẽ Dios camasã cariaricarãrẽ cã cacatiobujiorica rãmu netõcoasupa,” i quetibũjanucũñama. Bairo na cañquetibũjurije mena yua jicããrã camasãrẽ Jesucristo mena na catãgoñatutuarijere na átımawijiorã átıyama.

¹⁹ Tore bairo na caãtımiatacũãrẽ, Dios ruame roque wii qũenorã, õtãpãĩ na cacũjũgomajũrĩpãĩrẽ bairo capetietipeere marĩ cũñupĩ. Bairi torea bairo cã ya tutipũ cariapea i woatuyupa: “Marĩ Quetiupau cã yarã cariapea caãnarẽ na masicõãñami.” Aperopũ cããrẽ bairo i woatuyupa: “Tocãnacãũrua, ‘Dios yarã jãã ãniõa,’ caĩrã carorije átaje macããjẽrẽ na jãnacõãto,” i woatuyupa ti tutipũ.

²⁰ Ape wãme ãrĩcãrõ ruamata, jicã wii capairi wiipũre oro, o plata mena na caqũenõrĩqũẽ jeto mee, jotũ niõa. Ape wãme, rĩi, bairi yuca mena na caqũenõrĩcãruri cãã ninucũña. Jicãru jotu bose rãmu macããru majũ niõa. Ape ruame cabũgoro macããru, tocãnacã rãmu na cacũgorĩru ninucũña.

²¹ Torea bairo marĩ cãã tocãnacã wãme carorije macããjẽrẽ marĩ caãpericõãta, oro, o plata joture bairo caãna majũ marĩ tuagarã. Tore bairo marĩ caãmata, marĩ Quetiupau caãnimajũrjẽ cã caãtigarijere caãtibojaparã majũ marĩ tuagarã.

²² Toreca, mu roque aperã cawãmarã roro na rupau caborore bairo na caatie õnierẽ di rãmu átiga tũgoñæticõãña. Atore bairo ruame asa: Caroaro cariape átianajẽ cusa. Jesucristo mena tũgoñatutuacõã ninucũña. Diore, bairi aperã camasã cããrẽ na maicõã ninucũña. Dios yarã caroarã ñe õnie na yeripũ carorije mãna caãna mena caroaro yerijõrõã nicõã ninucũña.

²³ Aperã cabũgoro macããjẽ dope caatiãmanie busuriquere quetibũjugari na caãmeobusurique netõnucũrjẽ õnierẽ di rãmu õno tũgopeoticõãña. Tie õnie ruame marĩ ãmeo teo joroque caatie niõa. Tere merẽ caroaro mu masiõa.

²⁴ Bairi marĩ Quetiupau cã carotirijere capaabojari majõca cã yau caãcã ruame aperã mena roro caãme busurique netõñesẽãpau õcũ mee niõami. Bairo ruame roque cã caãto ñiõa: Nipetiro mena caroaro caãtĩãnimasi niõami. Tunu bairoa camasãrẽ caroaro caquetibũju ãmoqũemasĩ niõami. Tunu bairoa camasãrẽ yerijõrõ Dios yaye quetire caquetibũjumasĩ ñiõami.

²⁵ Tunu bairoa aperã cabotiorã cããrẽ yeri ñurĩqũẽ mena cabeyomasĩ õcũ cã caãno ñiõa. Cã ruame, “Roro na caãtiere tũgoñawasoari, cariape quetire tũgori bero Dios ruamerẽ tũgousabujiorã,” i, tore bairo caroaro mena cã caquetibũjuro ñiõa.

²⁶ Tore bairo cã caquetibũjumasĩata yua, wãti roro na cã cañtorijere tũgoñamasacatigarãma. Bairo tũgoñamasacatiri yua, roro wãti narẽ cã caboro cã caãtĩãniganucũrjẽrẽ áticoetigarãma.

3

Cómo será la gente en los tiempos últimos

¹ Apeyera, Timoteo, ati umarecõ caãnitusari yutea caãnorẽ camasã Dios yarã popiye tãmuogarãma.

² Ti yutea caãnorẽ camasã cañuena nigarãma. Jicããrã na majũ na caborore bairo jeto átianiganucũgarãma. Tunu bairoa cadinero ugaripea pairã nigarãma. “Aperã netõrõ caãnimajũrã jãã ãniõa,” cañtũgoñarã nigarãma. “Jãã jeto camasĩmajũrã jãã ãniõa,” ãrãrẽ bairo catãgoñarĩqũecũna nigarãma. Diore cã baibotiori roro cabusũpairã nigarãma. Aperã na pacua cããrẽ cayuena, cabalbotiopairã nigarãma. Aperã, “Jãã mena mu ñũjãñiõa,” di rãmu õno cañena nigarãma. Bairo caãna ãnirĩ Dios yaye macããjẽ buerique cããrẽ di rãmu nucũbugoro ãñætigarãma.

³ Tunu bairoa di rãmu õno bopacooro cabopacarãrẽ catãgoñaena ninucũgarãma. Aperã roro caocayoja pairã nigarãma. Aperã cãã roro na rupau caborore bairo jeto na caãtiganucũrjẽrẽ catãgoña ãñotamasĩena nigarãma. Tunu bairoa aperã tũgoñamairĩcãrõ

mano tutuoro mena roro átinucũgarãma camasãrê. Na puame nipetiro caroa macããjêrê caboena majũ ninucũgarãma.

⁴ Tunu bairoa jĩcã majã nimirãcũã, roro busujã buitiregarãma aperã na yarã camasãrê. Roro majũ caasiapairã nigarãma. Nocãrõ paio roro na caátie mena nimirãcũã, “Caroa macããjêrê caãna majũ jãã ãniña,” i tũgoña botionucũgarãma. Dios yaye macããjêrê tũgousari bero, cũ mena tũgoñatutuarcaro ãnorêã, na majũ rupau caborore bairo na caátigarije puame jetore butiuro ugaripeari átiãniganucũgarãma.

⁵ Bairi tunu Dios yaye macããjêrê cabuerãrê bairo majũ baitogarãma, munana. Bairo Dios yaye cã catutuarije macããjêrê masĩmirãcũã, tiere caẽñotarãrê bairo jĩcãrõ tũni na yeri mena átiãnimasĩtĩnucũgarãma.

Na ãnarê, Timoteo, mũ roque na ãtoecoeticõãña.

⁶ Na ãna ninucũñama noo na caboro aperã ya wiiripu cajããñesẽãnucũrã. Bairo ape wiiripu jããñesẽãri yua, carõmia cayeri tũgoñatutuaena roro caátipairãrê na ãtoepenicũñama. Bairo ãtori yua, nipetiro carori je macããjêrê na mena roro átiepenicũñama, na rupau caborore bairo yua.

⁷ Bairi tunu na ãna di rãmu ãno rusaeto buenucũñama Dios yaye quetire. Bairo buemirãcũã, di rãmu ãno cariape macããjêrê tũgojãiti peyoetaetinuucũñama.

⁸ Camasĩri majã cũmua ãna Janes, apei Jambres cawãmecũna Moisés ãnacũrê cã boena, cã botiori, na camasĩrijêrê cã áti ãnoñupã. Narẽã bairo caĩtopairã cãã cariape macããjêrê Dios yaye quetire caboena niñama. Caũmua catũgoñarĩquẽ mãna catũgoñamasĩena niñama. Dios mena catũgoñatutujãnarĩcãrã majũ niñama.

⁹ Merê camasã aperã caroaro masĩcõãñama catũgoñamasĩena majũ na caãnierê. Tirãmũpu caãnana Janes, apei Jambrejãã, Moisés ãnacũrê caboetanarẽã bairo roro na cabairijere merê masĩcõãñama camasã. Bairi di rãmu ãno nemojãñurõ camasãrê na ãtonemonutua áperigarãma yua.

El último encargo de Pablo a Timoteo

¹⁰ Timoteo, mũ roque caroaro cariape yũ caátitirore bairo yũ cabuerijere mũ átiãninucũña. Yũrea bairo ati wãmerĩrê caroaro mũ átiãninucũña: Yũrea bairo caroaro mũ átajecutĩ ãnimasĩna. Yũrea bairo mũ cãã yũ caátĩãnipeere mũ tũgoñanucũña. Mũ cãã yũrea bairo Dios mena mũ tũgoñatutuaya. Camasã roro popiye mũ tãmuo joroque na caátimiatucããrê, caroaro yerijõrõ yũrea bairo mũ tũgoñanetõcõã ninucũña. Camasã aperã cããrê caroaro yũrea bairo na miñamaĩna. Tunu bairoa yũrea bairo popiye tãmuonucũmicũã, mũ yeri tũgoñatutujãñũña.

¹¹ Roro mũrê pajĩãgarã, o tocãnacã wãmerê roro popiye tãmuomicũã, mũ nucãnetõcõãnucũña. Yũ yau, merê caroaro mũ masĩna roro majũ Antioquía, Iconio, bairi Litra yũ catãmuorĩquẽrê. Roro majũ Jesucristo yaye queti jũgori yũ pajĩãgawã to macããna. Roro majũ popiye yũ tãmuowã. Bairo roro popiye yũ catãmuomiatacããrê, marĩ Quetiupau puame tie nipetirijere yũ juátnemowĩ.

¹² Bairãpuã, merê marĩ masĩna: Nipetiro Jesucristo cã caborore bairo caroaro caátĩãnigarã, tocãnacãũpuã roro popiye áti ecogarãma, aperã jũgori.

¹³ Aperã carorã caũuena, aperã caĩtopairã roque nemojãñurõ jõrũpuame carori je macããjêrê átinutuagarãma. Aperãrê roro na ãtoepemirãcũã, na cãã roro ãtoecogarãma na yaye wapa yua.

¹⁴ Timoteo, mũ puame roque tie ãnie ápeia, caroa wãme jetore tocãnacã rãmua áticõã ninucũña mũrê yũ cabuerique mena. Merê tie queti, “Caripe majũã niña tie quetibũjarique,” ãri caroaro mũ tũgousacõã ninucũña. Mũrê tie quetire cabuericarã cããrê cariapea mũ masĩna.

¹⁵ Tunu bairoa merê caroaro mũ masĩna cawĩmaucãã ãcãpũna, Dios yaye macããjêrê caroa quetire mũ camasĩjũgori que. Bairi mũ puame nemojãñurõ buescõã ninucũña. Bairo tie quetire nemojãñurõ bueri caroaro mũ caátĩãmata, Jesucristo mena mũ catũgoñatutuarije jũgori mũ netõmasĩgu.

¹⁶ Nipetiro Dios ya tuti macããjêrê woaturique Dios cã camasĩõrõ jũgori na cawoaturique niña. Bairi tie buerique marĩrê cajuãtiere bairo ãujãñũña. Aperãrê tiere bueata, ãujãñũña. Tie mena jũgori aperãrê beyogu, marĩ cabueata cããrê, ãujãñũña. Tie mena jũgori caroaro cariape na caãnimasĩpeere bori, narê marĩ cabueata, tie queti ãumajũcõãña.

¹⁷ Tore bairo marĩ cabueata yua, Dios yau caãcũ puame tocãnacã wãme caroa macããjêrê caátijãtĩmasĩpeyou majũ tuagumi.

4

¹ Jesucristo, catusari yũtea caãno quetiupau reyre bairo atĩgumi tunu, nipetiro ati yepa macããna camasã cariaricarã, cacatirã cããrê na ãñabesei acũ yua. Bairo caatĩpau, Jesucristo, bairi cã pacũ Dios mena cã caĩñajorõpu atore bairo butiuro mũrê yũ átirotiya.

² Caroa queti Dios yayere butiuro na quetibujuya camasārē. Tunu bairoa noa ūna caroaro catūgorā, o catūgogaena na caāmata cūārē, tocānacānia na mu quetibujunucūwā, tore bairo mu caquetibujuriye to cañuata yua. “Cariape quetibujuyami Timoteo,” na ī tūgo joroque caroaro na quetibujuya camasārē. Tunu bairoa tutuaro mena noa ūna cabotiorārē na mu caquetibujupree caāmata, tutuaro mena na mu quetibujuga. Nemojāñurō Dios yarā cū mena na tūgoñatutuao joroque na quetibujuri na juātinemoña. Caroaro yerijōrō tūgoñariqūē mena nūcūbugoroa na quetibujuya camasā to macāñanarē.

³ Jicā yutea etagaro tocārōā camasā caroa queti Dios yayere boetiri na catūgogaeti yutea. Noa ūna aperā, na rupañ caborore bairo jeto ricaati cabueri majā, camasā na catūgojesorije ūnie jetore cabuerā ruamerē na macāgarāma. Na rupañ caborore bairo na caātigarije macāājē, na catūgojesorijere cabuerā ruamerē na tūgousajūgogarāma.

⁴ Dios yaye macāājē ruamerē yua boetigarāma. Carorije quetibujuriye tocānacā wāme ruamerē tūgopegogarāma.

⁵ Bairo na ūna na cabaimiatacūārē, mu ruame roque caroaro majū caroa wāmerē átīcōā ninucūña. Roro popiye tāmūomicāā, nūcānetōcōā ninucūña. Dios yaye queti camasārē cū canetōōriqūē queti ruamerē tocānacā rāmua quetibujucōā ninucūña. Caroaro jicārō tūni átīpeyocōā ninucūña mu paarique macāājērē.

⁶ Yu ruame Jesucristo yaye yu caātīnie jūgori yu cayasipa rāmū merē cōñarō baiya. Merē Dios tupañ āniāgu, cū yu cariabojapee etaro baiya.

⁷ Jesucristo yu cū cabueroticūriqūērē merē nipetiro jicārō tūni yu átīyaparo peticōāña. Āmeo qūēirē bairo tutuaro caroaro jicārō tūni yu átīyaparoya. Tunu bairoa epei caatari majōcu jicārō tūni átiri, cū caatuyaparo etarore bairo yu caā Jesucristo mena jicārō tūni yu átīyaparo petietaya merē.

⁸ Bairi āmerē yua, yure Dios cū cajopee caānorēā bairo umurecōopure corona pesarica beto yu ānicotero bairo merē. Marī Quetiupau camasārē cañabesei cañu mu majū ti beto pesarica betore yu jogumi cū cacōricā rāmū caetaro. Yu jeto merē jogumi baiyua. Nipetiro cūrē mairiqūē mena ati yeparu cū catunuatōre caboocoteāna cūārē na jomajūcōāgumi.

Instrucciones personales

⁹ Yu yau, Timoteo, mu cabooata, dope bairo mu caatīmasīrō cārō átiri, yure miñau atīmajūcōāwā.

¹⁰ Demas ruame ati umurecōo macāājērē butiuro cabonetōū ānirī yu aweyocoāmī. Tesalónica macāpu acoāmī. Apei Crescente ruame roquere Galacia yeparu cū yu jowu. Apei Tito ruame cūārē Dalmacia yeparu cū yu jowu.

¹¹ Jicāñā, Lucas jeto yu mena niñami. Bairi Marcore cū mu macāwā. Cū roquere cū mu piipā ato mu caatī rāmū caāno. Ape watoara cū ruame yu juātibujioñmi ato yu capaāno yu paariquere.

¹² Apei marī yau Tíquico ruamerā Efeso macāpu cū yu jowu. Topu ācūmi.

¹³ Apeyera atopu acū, yu jutiro cayoaro, Troas macā yu cacūricārōrē yu mu neatībojawa. Carpo yu wiipu yu cūwū tore. Apeye yu papera tutiri cūārē mu jeatībojawa. Papera pergamino pūiri roquere mu cūērā. Mu jeatīmajūcōāwā.

¹⁴ Apeyera Alejandro āpōārē capaanucū ruame roro majū yu átīnucūñami. Yure caroaro nūcūbugoetiayami. Bairi marī Quetiupau ruame cū caātaje cārō qūñīnacōñarī qūñīabesegumi cū yaye wapa.

¹⁵ Bairi mu ruame cūrē cū uwiya. Roro mu tāmūo joroque mu átiremi. Cū ruame yua āmerē camasārē marī caquetibujunucūrijē Dios yaye caroa quetire caboecu majū catuaricu niñami.

¹⁶ Cañābeseri majā carotimasīrā ture yu cabusuqūēnou etari watoare jicāñ majūā yu āmu. Noa ūna yu jubusunemoema, quetiuparā carotimasīrātu yu caetajūgorore. Nipetiro yu mena caānimiatana yu aweyopeticoāmā. Tīe na cabairique jūgori marī yarārē Dios ruame popiye na baio joroque na cū āpericōāto.

¹⁷ Bairo marī yarā yure na cajuāperimiatacūārē, marī Quetiupau roque yu juātīmajūcōāwī. Yeri tūgoñatutuariye majūrē yu jowī. Bairo yeri tūgoñatutuariye yu cū cajoro jūgori cū yaye queti camasārē cū canetōōriqūē quetire caroaro na yu quetibuju masīō joroque yu āmi. Na, nipetiro judío majā caāmerā cū yaye quetire na yu caquetibujuro bero, tīe na tūgopeo joroque āmi Dios. Tore bairo átiri yu netōwī marī Quetiupau ruame, macānucū yaiare bairo cauwiōrā caāna quetiuparā roro yure na caātibujiopeere yua.

¹⁸ Bairi tunu ato jūgoye cūārē nipetiro roro yu catāmūopeere yu juātīnemocōā ninucūgumi Dios. Bairo yu netōrī yua, cū carotimasīrīpañ umurecōopu caānīpañ majū yu tuao joroque yu átīgumi. ¡Bairi cū jettorea cū caasiyarije caroa cū catutuānie to ānicōā ninucūāto tocānacā rāmua! Bairoa to baiāto.

Saludos y bendición final

¹⁹ Bairi apeyera marĩ yarã Prisca, Aquila, bairi Onesíforo ya poa macããna cããrẽ yu ñurotijoya.

²⁰ Apei Erasto sawãмесау рһаme Corinto macãру tuawĩ. Trófimo рһamerã Mileto macãру cariaure cã yu atíweyowu.

²¹ Timoteo, tãmurĩ jãñurõã mу apá. Tãmurĩã, pue caetaparo jãgoyea mу apá atopare. Murẽ ñurotijoyama marĩ yarã. Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, bairi marĩ yarã nipetiro ñubueri majã cãã mу ñurotijoyama.

²² Bairi yua, marĩ Quetiуру Jesucristo murẽ cã jчáticõã ninucũãmarõ. Bairi Dios cãã nocãrõ caroa cã yaye macããjêrẽ mуjãã nipetirore cã jonemoáto.

Tocãrõã niña atie queti yu sawoaturije.

Carta de San Pablo a TITO

Saludo

¹ Yu, Pablo cawāmecucu Diore paabojari majōcu ānirī Jesucristo camasārē cū caquetibujurotijoū apóstol majū yu āniña. Dios cū cabesericarā cū yarārē na quetibuju yu átiya cū yaye quetire, tie cariape macāājērē tūgori bero yua, cū mena caroaro na catūgoñatutuaparore bairo ī.

² Bairo tie mena tūgoñatutuari yua, yeri capetietie na cacūgopee cūārē cariapea tūgoñacotegarāma. Mai, Dios cariape caī pñame ati umarecōo caānparo jūgoyerna, “Yu pūnaa caānparārē yeri capetietiere na yu jōcu,” ī jūgoyeticūñañupī.

³ Bairi āmerē yua, cū ya yutea, cū caicōñaricā yutea caetaro iñarī, Dios marīrē canetōōū majū, cū yaye quetire marī masīōñami. Bairo tie quetire masīōrī, yu quetibuju rotijomajūcōāwī yua.

⁴ Mū, Tito, yu caquetibujurijere tūgori bero yurea bairo mū cūā Dios mena catūgoñatutuau, yu baire bairo caācūrē mū yu woajoya ati cartare. Bairi ñiña: Marī Pacu Dios, cū macū marī Quetīupau Jesucristo mena caroa yericūtaje, āmeo iñamairīqūē, yerijōrō ānajē cūtajere mū cū jonemoáto, ñiña.

El trabajo de Tito en Creta

⁵ Creta cawāmecutī poa yucuroaru mū yu cūwū. Bairo mū cūrī, paarique yu caátipee carūsarijere mū yu átipeyorotiwū. Tunu bairoa, “Ñubueri majā quetiuparā rona cabutoare na mū besewa tocānacā macāā macāānarē caquetibujuparārē,” mū ñicūwū.

⁶ Mai, na, cabutoa camasīrā pñame caroaro ñe ūnie roro na caátie jūgori aperā na cabusupaiena ūnarē na mū besegu. Tocānacāpñua jīcāō jeto canumocuna ūnarē na mū besegu. Bairi na pūnaa ūna cūā Jesucristore catūgousarā, ñe ūnie roro na caátie, o na caasiapairije jūgori na cabusujārā ūna mee na āmarō.

⁷ Bairi ñubueri majārē cajūgoñubuejūgoure bairo catuau pñame, na ñubueri majārē Dios cū carotirije cū yaye quetire caquetibuju majū niñami. Torecu, cū ūcū pñame caroaro átajere caācu, rorije caāpei ūcū cū caāno ñiña. Caroarā ūnarē na marī boya. Catūgomasiēna, uwarārē bairo caānarē na marī boetiya. Tunu bairo eticūmurī caāmeo qūēpairā ūna cūārē na marī boetiya. Tunu apeyera roro átiri cawapatarā ūna cūārē na marī boetiya. Bairi na ūnarē na mū beseetigu.

⁸ Bairo pñame caāna roque ñuñama: Tocānacānia aperā caetarārē caroaro mena na bocári na ya wiipu caqūēnorā ñuñama. Bairi na ūcū pñame caāmu caroa macāājērē caācu, nūcūbugoro mena caācū cañuñ niñami. Bairi Dios cū caññajoro, cū caborore bairo jeto caācu ñe ūnie roro caāpei nigumi.

⁹ Bairi tunu cariape macāājē jāā caquetibujuriquere cariape cū catūgousaro ñiña. Bairo cariape tiere tūgori yua, aperā ñubueri majārē na quetibuju useanionemogumi cariape quetibujurique mena. Tunu bairo aperā tiere catūgousagaena ricaati caquetibujurā cūā caroaro cariape cū caquetibujuro tūgori, “Caroaro cariape iñami. Cū marī tūgoroa,” ī tūgoñagarāma na yeripu. Na ūna roquere mū cabesero ñiña.

¹⁰ To mū caānopure capāārā niñama cabaibotiopairā. Na ūna pñame na rupañ macāājē yisetariquere, aperā cayiseta mánarē na cayiserotiro butiōro bonucūñama. Caroaro tūgoñarī mee roro apeye ūnierē busupainucūñama. Bairo busuri yua, aperā camasārē roro na itooperā átiyama.

¹¹ Na ūna cañtopairārē na caquetibujurotietipee niña camasārē. Pajūgoro ána átiyama tocānacāpñua camasā caānarē. Tunu bairoa na, camasārē na itōri, roro átiwapatarā átiyama. Na ūna caquetibujurārē boetirotiya.

¹² Mai, Creta yucuroa macāācū profeta majōcu atore bairo ī busuyupi, to mū caāno macāānarē: “Creta yucuroa macāāna cañtopairā niñama. Macānucū macāānarē bairo caugapacarā, cateeyepairā majū niñama,” cū caicūrīqūērē yu tūgowu.

¹³ Cariapea iñupī. Na cabainucūrījērē iñarīna, tore bairo cariape na ī, iñupī. Bairi to macāānarē tutuaro mena na quetibujuya. Dios yaye quetire nemojāñurō caroaro jīcāō tūni na catūgoñatutuamasīparore bairo ī.

¹⁴ Tunu bairoa, “Judío majā cariape macāājē quetire caboena na majū na catūgoñarījē mena na caquetibujurijere na caátirotinucūrījē ūnie cūārē camasā tūgousarema,” irā, tutuaro mena na ūnarē na quetibujuya.

¹⁵ Noa ūna caroa macāājē átaje jetore caátitūgoñarā na caāmata, nipetirije na caátie, cañurījē jeto ninucūña. Aperā caroa macāājērē catūgoñaena Diore catūgousagaena

puame roque nipetirije carori wāme jetore átiāninucūñama. Na ūna carorije na yeri na catūgoñarjēpu paio caāno jūgori carorije jetore átinucūñama.

¹⁶ Bairi tunu, “Diore camasīrā majū jāā āniña,” ĩmirācūā, roro na caátie jūgori Diore camasīēnarē bairo tuanucūñama. Cabaihotiopairā, aperā yaye na cacūgorije ūnierē caññagopairā majū niñama. Bairo caāna ānirī dise ūnie caroa macāājē ūnierē petoaca ūno caátijātiēna majū ninucūñama.

2

La sana enseñanza

¹ M̄u roque Tito, camasārē caroaro cariape na m̄u quetibujūḡu caroa macāājē Dios yaye quetire. Dios cū caborore bairo caroaro na m̄u quetibujūḡu.

² Bairi cabūtoa camasārē cajūgoñubueparā puame cūā caroaro caāna, marī caññanucūbugorārē bairo nigarāma. Bairo cariape caāna ānirī caroaro mena quetibujūgarāma camasārē. Tunu bairoa caroaro cariape roro átato mano Dios mena tūgoñatutuagarāma. Tunu bairoa Dios narē cū camairjēre masīrī caroaro tutuaro, popiye baimirācūā, tūgoñaenarē bairo tiere tūgoñanetōcōagarāma.

³ Torea bairo cabūtoa rōmirī cūā nucūbugorique mena na caānajēcutō yu boya. Roro caññapacoterā ānirī caeticūmupairārē bairo na caāno yu boetiya. Aperā camasā na caātiere na caññajesopee ūnierē na na caāti ĩñorō ñuñā.

⁴ Bairo caroa macāājēre caāti ĩñorā ānirī aperā cawāmarā rōmirī camanapūācunarē na manapūā, bairi na pūnaa cūārē na camaipee ūnierē na na quetibujūātō.

⁵ Tunu caroa macāājēre na caātiānimasīpeere na na quetibujūātō. Bairo na caāto, na puame ñe ūnie carorijere āperā nigarāma. Na wii macāājē, o na pūnaa cūārē caroaro na coteagarāma ñe ūnie rucarico mano. Camasā caññurā rōmirīre bairo caāna, na manapūā na caññjēre jīcārō tūni caroaro catūgousarā nigarāma.

⁶ Torea bairo cawāmarā canūmoa māna cūārē caroaro nucūbugorique mena na ānio joroque na quetibujūya.

⁷ M̄u majū cūā aperā camasā, nipetirije m̄u caātiere na caññajesopee ūnierē na áti ĩñoña. Tunu bairoa narē m̄u caquetibujūri rām̄u caāno, rorije ĩrcārō mano caroaro nucūbugorique mena na m̄u quetibujūwa.

⁸ Caroaro cariape carorije ĩ asurico mano na m̄u quetibujūḡu, aperā caññuena murē roro na caāperiparore bairo ĩ. Tunu bairoa caroaro cariape m̄u caquetibujūrijere tūgoñabobori, ni jīcāñ ūcū murē roro ĩ busugamicūā, carorije m̄u caññjēre bocaetiri roro mietigami. Bairi roro busupaietigarāma yua marī caquetibujūrije Dios yaye quetire.

⁹ Tunu torea bairo caroaro na m̄u quetibujūwa ūm̄ua paacoteri majārē: Na quetiuparā na caññrōre bairo caroaro na tūgousaāto. Camasā caroaro ānajē cutajere bairo caññurā na āmarō. Na quetiuparārē tūgousaetiri na caññjēre cabusucānamupairārē bairo na āmerīcōāto.

¹⁰ Tunu bairo aperā, na quetiuparā na cacūgorije ūnierē cayajapairā na āmerīcōāto. Caroaro nucūbugorique mena roque na ānimajūcōāto. Bairo na yeripu na caātiānimajūcōāta, nipetiro camasā puame narē ĩnarī, Dios marīre canetōōrīcū yaye quetire, “Caroa majū niña,” ĩ masīgarāma.

¹¹ Dios puame jīcā nūgōā marīre camaimasī ānirī marī ĩñamajūgoyupi. Bairo marī ĩñamairī nipetiro atī ūm̄urecōo macāānarē marī netōōgayupi cū macū jūgori.

¹² Tie marīre Dios cū caññamajūgorique puame roro marī caātiāninucūñjēre jānarī caroaro átiānajē cutaje niña. Tunu bairoa marī cabonucūrōre bairo roro marī caātiere jānarī caroaro nucūbugorique mena Dios cū caññajoro marī caāno ñuñā. Bairo átiāna yua, Dios cū caborore bairo cariape marī ānimasīgarā. Diore cariape cū marī tūgousagarā.

¹³ Dios yaye queti puame cū caññjogoyeticūrīcārōrēā bairo cū caátipa rām̄u caetaro, marīre canetōōū Jesucristo nocārō cū caasiyabatorije mena cū caátipa rām̄urē caroaro marī cotemasīō joroque marī átiya.

¹⁴ Cū, Jesucristo puame marī yaye wapa jūgori yucpāñpu papuatuecori riayupi. Nipetirije marī carorije wapa caānierē marī netōōpeyobojari, cū yarā caāniparā majū marī ānio joroque marī ásupi. Caroa macāājēre caātiānimasīgarā majū marī tuao joroque marī ásupi.

¹⁵ Atie yu caññquetibujūrijere na m̄u quetibujūḡu to macāāna ñubueri majārē. Caroaro rotimasīrīqūē mena tutuaro na m̄u quetibujūnemomasīōḡu to macāānarē, caroaro na camasīparore bairo ĩ. Ni jīcāñ ūcū murē cū baihotioeticōāto m̄u caquetibujūrije mena jūgori.

3

Deberes de los creyentes

¹ Tunu atore bairo na mi quetibujū masīōnemowā tūgousari majā ñubueri majārē: “Quetiupau, o quetiuparā carotimasīrā mujāā yu macā macāāna na caātirotinucūrōre bairo

cariape na tũgousaya. Bairo caroaro cariape tũgousari tocãnacã wãme caroa macããjêrê caátĩaniganucũrãrê bairo mujãã átiãnimasĩwã.

² Bairo caátĩanimasĩrã ãnirĩ yua aperã camasãrê roro na mujãã ĩ busupaiepa. Carorijere camasãrê caátĩãmpairãrê bairo ãmerĩcõãña. Carorije caĩena camasã caũurãrê bairo ãña. Aperã camasã nipetirore caroaro yeri ñurĩqũê mena, yerijõrõ ãmeo bapacũtimasĩña,” na mi quetibũjwa ñubueri majãrê.

³ Marĩ cãã, mai, cajũgoyepure catũgomasiẽna, Diore cabaiBOTIOPAIRã majũ marĩ ãmu. Camawijiyasirãrê bairo marĩ baiwu. Bairo caãna ãnirĩ yua, tocãnacã wãme roro marĩ rupau mena marĩ caátiganucũrĩjêrê caátiecorotirã, tiere caátĩãnagaena majũ marĩ ãnimiwã. Carorije macããjê jetore átiri aperã yayere marĩ ññaugaripeanucũmiwã. Tunu caasiapairã ãnirĩ aperã tocãnacãẽ mena marĩ ãmeo asiañña ãninuclũmiwã.

⁴ Bairo cabairã marĩ caãniamiatacããrê, Dios marĩrê canetõõũ puame caũuũ, caĩñamaimasĩ ãnirĩ ati yepa macããna camasãrê marĩ ññamairũpĩ.

⁵ Bairo ññamairĩ, marĩ cããrê marĩ netõõũpĩ marĩ carorije wapa jũgori roro marĩ cabaibujiopeere. Marĩ majũ caroaro marĩ caátiere ññajesori mee, Dios puame roque marĩrê ññamairĩ marĩ netõõũpĩ. Jesucristo yucupãĩpu cũ carĩurerique mena, marĩ carorije wapare coseire bairo cũ caãto tunu cabuanemorãrê bairo marĩ cabairoi marĩ netõõũpĩ. Bairo marĩ netõõĩrĩ yua, Espĩritu Santo cũ Yeri jũgori cawãma yeri marĩ wasoayupi.

⁶ Tunu bairoa Jesucristo marĩrê canetõõĩcã jũgori, nocãrõ netõõrõ cũ Yeri Espĩritu Santo cũ caátimasĩrĩjêrê marĩ joyupi.

⁷ Bairo marĩ átiri, cũ yarã carorije cawapa mãnarê bairo marĩ ásupi caũuũ majũ ãnirĩ. Tore bairo marĩ ásupi Dios, marĩ cãã yeri capetietie marĩ cũ cajorique marĩ cacoteãnierê marĩ cacũgomasiãparore bairo ĩ.

⁸ Atie, yũ caquetibũjuriye cariape niña. Torecũ tiere, tocãnacãnia ñubueri majãrê na mũ caquetibũjunucũrõ yũ boya. Bairo tocãnacãnia na mũ caquetibũjuro yua, Diore catũgousarã puame caroa macããjê átaje ñnie jetore átiãnimasĩgarãma. Atie mãrê yũ caĩquetibũjuriye caũurĩjê caroa macããjê quetibũjuriye, camasã caroaro na caátĩãnipee ñnie majũ niña.

⁹ Bairĩ cabũgoro macããjê ñnie jũgori ãmeo busurique netõõĩcõãña. Na ñicũjãã yaye macããjê na camasĩrĩjê ñnie jũgori ãmeo busurique netõõĩcõãña. Tunu bairoa Moissés ãnacũ cũ caroticũrĩqũê jũgori roro ãmeo tutiri busurique netõõĩcõãña. Tie dope bairo camasãrê caãperie, dope bairo cariape caátimasĩã manie ñnie niña.

¹⁰ Tunu bairi ni jicãũ ucũ Jesucristore catũgousari majãrê caroaro na ãnimasĩetĩõ joroque caátiricawou cũ caãmata, jicãni, o pugani cãrõ cũ beyoya. Bairo mũ cabeyomiatacããrê, mũ caĩrĩjêrê cũ cabotiocõãmata, cũ wiyocõãña ñubueri majã menarê.

¹¹ Merê tore bairo cũ átiri mũ masĩña roro cũ caátigarijere, cũ caborore bairo cũ caátiganucũrĩjêrê. Bairo cũ majũã roro cũ caátie jũgori roro popiye cũ tãmuo joroque cũ átigumi Dios.

Instrucciones personales

¹² Tito, yũ yũ, apeyera atore bairo mũ ñiña: Artemas o Tĩquicore mũ tũpu cũ yũ jogũ. Bairi mũ tũpu cũ caetaro bero yua tãmurĩã, dope bairo mũ caátimasĩrõ mena Nicópolis macãpu yũ mũ bocãũ atĩmajũgu. Yũ puame ti macãpu puere yũ netõgu, ñi tũgoña yaparoya. Bairi ti macã Nicópolisu yũ ãnigu ti yuteare.

¹³ Bairi apeyera camasãrê cajuĩ, Zenas, apeĩ Apolos cawãmecũnarê mũ cajuátimasĩrõ cãrõ na juátinemoña. Quetibũjuñesẽãrã na cacũgopee na cabopacariye cãrõ na juátinemoña, jicã wãme ñno na cañesẽãrõpu to rusaeticõãto ĩ.

¹⁴ Marĩ mena macããna cããrê caroa átaje, caroaro ãmeo juátinemosĩrĩqũêrê na mũ quetibũjwa. Bairo mũ caãto, na cãã aperãrê na cajuátiparã ñnarê na juátinemosĩgarãma. Marĩ quetiũpau caãnimajũrĩjê cũ caátigarijere caátibojaparã majũ tuagarãma. Tore bairo na mũ caãpata.

Saludos y bendición final

¹⁵ Nipetiro yũ mena ato caãna mãrê ñurotijoyama. Marĩrê bairo Jesucristore catũgousarã ãnirĩ marĩ yarãrê bairo caãna to macããna na ñuãto. Bairi caroare cũ jonemoãto marĩ Pacu Dios mujãã nipetirore.

Tocãrõã niña atie queti yũ cawoaturije.

Carta de San Pablo a FILEMÓN

Saludo

¹ Yu, Pablo cawāmecucu Jesucristo yaye quetire yu caquetibujarije jūgori preso jorica wiipu ācū, murē yu woajoya ati cartare. Marī yau Timoteo mena jīcārō, mu, Filemón cawāmecucu jāā woajoya. Mu cūā, jāā camai, jāā bapare bairo caācū ānirī camasārē na mu quetibujanicūña. Jāā cūārē caroaro jāā mu juátinemonucūña.

² Ŋbueri majā mu yu wiipu caneñanucūrā cūārē jāā woajoya. Torea bairo jāā woajoya marī yao Apia cawāmecuco cūārē. Marī bapa Arquipo popiye baimicāā, camasārē na quetibujanicūñami. Cū cūārē jāā woajoya. Mujāā, tocānacāupurea jāā woajoya āmerē.

³ Bairi marī Pacu Dios, marī Quetiupau Jesucristo mena caroare mujāā na jonemoáto. Nocārō caroaro mena yerijōrō ānajē cutajere mujāārē na jonemoáto.

El amor y la fe de Filemón

⁴ Tocānacānia murē tūgoñanucūrī yua, marī Pacu Diore, “Jāā mena mu ŋujāñuña jāā Pacu Dios,” ŋi jēninucūña.

⁵ Caroaro Jesucristore mairī, cū mena mu catūgoñatutuānie quetire tūgonucūrī bero, tore bairo ŋi jēninucūña Diopure. Torea bairo nipetiro Dios ya poa macāāna mena macāāna cūārē caroaro na miñamainucūña. Tie queti cūārē yu tūgonucūña. Tiera tūgori yu useaninucūña.

⁶ Bairi tunu Diore mu yu jēnibojaya: Jāārēā bairo mu cūā Dios mena catūgoñatutuau ānirī, nipetirije caroa yericutaje Jesucristo marirē cū cajorijere mu catūgomasipetiparore bairo Ī, yu jēnibojanicūña.

⁷ Bairi āmerē tunu, butiuro yu useaniña mu mena. Nemojāñurō yu useanio joroque yu mu átiya, Diore catūgosari majārē na mu camairijē jūgori. Yu baire bairo caācū, “Mu ŋujāñuña,” murē ŋiña. Mu jūgori Diore catūgosari majā na yeripu caroa yeri pūnacuna na ānio joroque na mu ásupa.

Pablo pide un favor para el esclavo Onésimo

⁸ Torecu āmerē, Jesucristo yau apóstol caācū ānirī tutuaro mena mu caátipeere mu yu átirotimasīña.

⁹⁻¹⁰ Bairo átirotimasīmicāā, caroaro mairiqūē mena roque murē atore bairo yu átirotiya: Yu, Pablo, merē cabucu camasī, āmerē Jesucristo yaye queti jūgori preso jorica wiipu ācū, murē ŋi jēniña Onésimorē caroaro cū mu caátipeere. Onésimo puame āmerē caroaro Dios yayere catūgosari majōcu, yu macūrē bairo caācū ŋiñami. Ato preso jorica wiipu ācū, yu caquetibujarijere tūgori bero, āmerē yua, Dios mena cū cūā tūgoñatutuayami.

¹¹ Cajūoyepure mai Onésimo puame mu āmu paacoteri majōcu, ŋe ŋnie caāpei ānirī, caroaro mu paabojaesupi. Cabairicu nimicāā, āmerē tore bairo mee ŋiñami yua. Ŋujāñuñami marī puarā menapurea.

¹² Torecu, mu tūpua cū tunuo jogu yu átiya tunu. Mu puame caroaro mena yure mu cabocānucūrōrēā bairo, cū cūārē caroaro cū mu bocāwa.

¹³ Bairua ato yu mena cū catuaro yu bomiña, yure cū juátinemoáto Ī. Mu, yure mu cajuátinemoñicārōrēā bairo mu camanoi, ato yu mena cū catuaro yu bomiña. Bairo cūrē yu bomiña mai, ato preso jorica wiipu Jesucristo yaye quetire yu caquetibujarije jūgori topu yu caāno ŋno.

¹⁴ Bairua, bairo bomicāā, cūrē yu tuarotimasīñiña, yu cañrōrē bairo mu caátigarijere camasīcū ānirī. Bairo ŋiña bairua, murē yu cañjēnirijē tutuaro mena to āmerīcōāto Ī. Mu majū, mu caboro cūrē yu mu sajoata roque, ŋubujoro bairopua.

¹⁵ Bairua, Onésimo jīcā yutea mu witiweyoricami. Cabairicu nimicāā, āmerē tocānacā rāmu mu tūpu āninucūgumi yua.

¹⁶ Āmerē mu carotieperi majōcure bairo mee cū mu cūgogu. Netōjāñurō cañuu, mu camai, mu baire bairo caācū nigumi. Yu puame butiuro cū yu maiña. Bairi mu puame roque nemojāñurō yu netōrō cū mu maigu. Jīcāā camasocure mairiqūē jeto meerē, marirēā bairo cū cūā marī Quetiupau yau cū caānoi, nemojāñurō cū mu maigu Onésimorē.

¹⁷ Bairo bairi, yu, mu, jīcārōrē bairo Jesucristo mena catūgoñatutuarā, jīcāū pūnaarē bairo caāna marī āniña. Tore bairo caāna marī caānoi, yu mu cabocānucūrōrēā bairo Onésimo cūārē caroaro mena cū mu bocāwa.

¹⁸ Bairi jīcāni ŋno murē rorije majū caātacu cū caāmata, o murē jīcā wāme ŋno cū cawapamoata, yure mu wapajēniwā. Yu majū, yu wapatiġu.

¹⁹ Yн, Pablo sawāмессн ун majūrнa ун wāmo mena atie quetire ун woatujoya. Cariape mūrē ñiña: Yнa, ун waratign, mūrē Onésimo cū sawaramoata. Bairнa, ун мн sawaramorñjērē мн camasīrō ун boya. ¡Jesucristo yaye quetire мн ун caquetibujrique jūgori cū mena мн cañie warape мн ун wara jēñētīña!

²⁰ Bairi Filemón, ун baire bairo caācū, tore bairo ун мн átibojawa, мн cūñ marī Quetiуpaн Jesucristore catūgousan āñirī. Yн yeri ñajāāō joroque ása, Jesucristo jūgori jīcā majā marī caānoi.

²¹ Bairo mūrē ñi woajoya, “Yн cañjērē cariapea унmasīñami Filemón. Bairi tore bairo átigumi,” cariapea ñiña. Tunu ун masīña: Mūrē ун cañjēñirō netōjāñurō мн roque мн átigu. Tiera ун masīña merē.

²² Apreyera tunu мн tурн ácú, ун cacānparore ун мн qūēnocūbojacotegu. Bairi tāmuriā ун witiгн. Dios рñame унre мñjāā cajēñibojarijere catūgon āñirī, preso jorica wiipн caāniatacн ун witiо joroque átigumi. Bairo witiри bero, мñjāā tурн ун atíгн tunu. Bairi caroaro ун мñjāā yuwa мн wiipн.

Saludos y bendición final

²³ Na ñuáto nipetiro to macāña. Bairi мñjāārē ñurotijoyami Epafras. Cū рñame ун bapa ñiñami ato preso jorica wiipнre. Cū cūñ Jesucristo yaye quetire cū caquetibujrije jūgori atopн ñiñami.

²⁴ Bairi Marcos, Aristarcojāā ñurotijoyama. Aperā Demas, Lucas, унre cajнpanemonucūrā cūñ ñurotijoyama.

²⁵ Marī Quetiуpaн Jesucristo nocārō caroare cū jonemoáto мñjāā nipetirore.

Tocārōñ ñiña atie queti ун sawoaturije.

Carta a los HEBREOS

Dios ha hablado por medio de su Hijo

¹ Tirũmũpũre marĩ ñicũjããrẽ Dios quetibũjũyayupi tocãnacã nia na cũ caĩmasĩrĩ wãmerẽ bairo. Profeta majã jãgori cũ yaye quetire na quetibũjũyayupi.

² Bairi ati yũtea catusari yũteapu cũãrẽ cũ macũ jãgori marĩ quetibũjũyayupi. Cũ macũ jãgori ati umũrecõo nipetirore qũẽnoũpĩ Dios. Bairi nipetiro cũ caãtajere cacãgoraũre bairo cũ cũũpĩ Dios cũ macũrẽ.

³ Dios macũ cũã, cũ pacũ cũ caasiyabatorije nipetirijere bairo jĩcãrõ tãnia niĩami. Cũ pacũ Dios cũ caãnorẽ bairo jĩcãrõ tãnia niĩami cũ macũ cũã. Bairi nipetirije ati umũrecõo macããjẽ baiĩnimasĩña cũ caãtirotimasĩrĩjẽ jãgori. Bairo caãcũ ãnĩrĩ, marĩ carorije wapare cose yaparori bero umũrecõoru ãsũpi, cũ pacũ Diotu cariape nũgõã carotimasĩruiricaroru ruiãcũ.

El Hijo de Dios es superior a los ángeles

⁴ Dios pũame cũ macũrẽ ángelea majã netõrõ caãnimajũũ cũ cũũpĩ. Na netõjãñũrõ caãnimajũrĩ wãmerẽ cacãgorũ cũ cũũpĩ Dios cũ macũrẽ.

⁵ Noa ùna aperãrẽ atore bairo iẽsupĩ Dios cũ ya tutipũ cũãrẽ:

“Mũ, yũ macũ majũ mũ ãniña.

Ati rãmũi yũ macũ mũ ãnijũgogu.”

Ángelea majã ùnarẽ na iẽsupĩ. Cũ macũ jetore bairo qũĩũpĩ. Bairi tunu noa ùna aperãrẽ atore bairo iẽsupĩ Dios:

“Cũ pacũa yũ ãniña yũa.

Cũã niĩami yũ macũ majũ,” na iẽsupĩ.

Cũ macũ jetore tore bairo qũĩũpĩ.

⁶ Apero cũ caquetibũjũgorũ cũ macũ jĩcãũ caãcũ ati yeparũ cũ caetarore atore bairo na iũpĩ: “Yũ yarã ángelea majã nipetiro qũĩroagarãma yũ macũrẽ.”

⁷ Ángelea majã pũamerẽ atore bairo caãna na cũũpĩ:

“Yũ yarã ángelea majã wĩnorẽ bairo na ãnio joroque na yũ átiya.

Tunu bairoa peero caũrõrẽ bairo na ãnio joroque na yũ átiya, yũre cajuãna pũamerẽ,” na iẽũũpĩ.

⁸ Cũ macũ pũame roquere bairo pũame qũĩũpĩ:

“Mũa, yũ macũ Dios, tocãnacã rãmũa carotimasĩ mũ ãninucũgu.

Cariape caroa wãme jeto carotimasĩ mũ ãnigu.

⁹ Caroa macããjẽ ùnie jetore caĩroaũ mũ ãniña.

Toresũ, carorije macããjẽ pũamerẽ miroaetiya.

Bairo caãcũ mũ caãnoi, yũ, mũ pacũ Dios pũame mũ yũ besewũ.

Tunu bairi aperã netõrõ caroa yericãtajere mũ yũ jowũ,” qũĩũpĩ.

¹⁰ Tunu apero cũ caquetibũjũgorũ bairo iũpĩ:

“Mũ, ati umũrecõo quetiupaũ, mũ camasĩrĩjẽ mena mũ qũẽnowũ ati yepa caãnijãgorĩpaũpũina.

Mũna, mũ qũẽnowũ ati umũrecõo cũãrẽ.

¹¹ Atie mũ caqũẽnorĩqũẽ nipetirije peticoagaro.

Ati umũrecõo pũame jutii camasã na cajãñarĩjẽ caboapetirorea bairo peticoagaro.

Cabaimiatacããrẽ, mũ pũame mũ petietigu.

Tocãnacã rãmũa mũ ãnicõã ninucũgu.

¹² ¡Camasã na jutii cabucure cũcõãrĩ apeye cawãmarẽ wasoaricarore bairoa nipetirije mũ wasoacõãgu ati umũrecõo macããjẽrẽ!

Mũ pũame mũ petietigu. Bairoa mũ ãnicõã ninucũgu” qũĩũpĩ Dios cũ macũrẽ.

¹³ Noa ùna ángelea majãrẽ atore bairo na iẽsupĩ Dios:

“Yũta cariape nũgõã pũame ruiya caãnimajũrõpũ.

Toru mũ caruũrõ, yũ pũame mũ resuare na yũ netõnũcãcõãũgu,” na iẽsupĩ Dios.

Cũ macũ jetore tore bairo qũĩũpĩ.

¹⁴ Ángelea majã pũame ati rupaũ caãna mee niĩama. Cabauena niĩama. Diore cajuãna caãna ãnĩrĩ cũ carotirijere caãticoteri majã niĩama. Bairi Dios yarã cũ canetõparãrẽ cajuãtinemonucũrã niĩama.

2

No hay que descuidar la salvación

¹ Bairo Jesús cañimajũ cū cañoi, cū yaye queti marĩ catãgojũgoriquere nemojãñurõ marĩ tũgousanemogarã, ape wãme marĩ tãmuore, ãrã.

² Tirũmupũa Dios ángelea majã jũgori quetibũjuyupi camasãrẽ cū yaye quetire. Na cañĩrĩquẽ cariape añupã. Bairi cū yaye quetire caboena, aperã roro caátimajã cããrẽ cariapea popiye na baiõ joroque na ásupi Dios.

³ Bairi Jesucristo marĩrẽ cū canetõõrĩquẽrẽ marĩ caboeticõãta, dope bairo marĩ ruti-masĩtĩña. Jesús puame tie quetire cañijũgoripũ quetibũjũgoyupi. Cabero aperã cãrẽ catãgoricarã puame marĩ quetibũjũnemoñupã tunu cū yaye quetire.

⁴ Bairi Dios cãã, “Cariapea niña yũ macũ yaye queti,” ã, marĩ áti ãñowĩ capee wãme cū camasĩrĩjẽrẽ. Tunu bairoa Espĩritu Santo jũgori marĩ joyupi nipetiri wãme marĩ camasĩpeere. Cũ cabori wãme caãnorẽ bairo marĩ joyupi tocãnacãrẽã.

Jesucristo, hecho como sus hermanos

⁵ Mujããrẽ yũ caquetibũjuatatore bairo ati umurecõo capetiro bero añigaro ape umurecõo tunu. Ángelea majã puame cãã yua, carotimasĩenarẽ bairo na cũgumi ti umurecõo caãno Dios.

⁶ Jĩcãpũ Dios ya tutipũ atore bairo ã quetibũjuyupi jĩcãũ:

“¿Nopẽĩ Dios jããrẽ tocãrõ majũ miñaposeroyati?

Cabũgoro macããna jãã cañimiatacũãrẽ, ¿nopẽĩ jããrẽ tocãrõ majũ mu tũgoñanucũñati?

⁷ Ati yutea caãno mai ángelea majã roca macããnarẽ bairo jããrẽ mu cũñupã.

Bairo jããrẽ cũmicãã, ãmerẽ yua, cañnimajũrã jãã ãnio joroque mu átiya.

⁸ Nipetirije uparãrẽ bairo jããrẽ mu cũñupã,” ã quetibũjuyupi jĩcãũ.

Bairo camasãrẽ nipetiro uparãrẽ bairo cũri yua, dise ãnie na netõnacãẽtĩña. Cabaimi-atacũãrẽ, camasã nipetiro rotipeyõjãti masĩtĩñami mai.

⁹ Jesús cããrẽ peti yutea cãrõã ángelea majã roca macããcũrẽ bairo cū cũñupĩ Dios. Cū puame camasãrẽ camainetõũ ãnirĩ, Jesucristo cū riao joroque ásupi. Butiõro popiye netõñupĩ, Jesús marĩ ãme caãnarẽ netõõgu. Bairo cū cabairĩque jũgori yua, Dios puame caroa tutuarĩque majũrẽ cū joyupi. Quetiupũ majũ cū jããõ joroque cū ásupi tunu.

¹⁰ Nipetiro ati umurecõo macããjẽ, Dios cū caátaje niña. Nipetirije ati umurecõo cañie baiñimasĩña Dios cū caátitomasĩrĩjẽ jũgori. Dios puame cū pũna caãna nipetiro cũtu caroaro caãnorũ na caãnorẽ boyupi. Bairi Jesucristo popiye cū catãmuorĩquẽ jũgori ñe ãnie carusaecu cariape camasãrẽ canetõõmasĩ majũ cū ásupi.

¹¹ Jesús marĩrẽ canetõõrĩcũ, bairi marĩ cū canetõõrĩcãrã cãã jĩcãrõ tãnia Dios pũnaa jeto marĩ ãniña. Bairi Jesús Dios macũ puame, “Yũ bairãrẽ bairo caãna niñama,” ã tũgoñaboboetiyami.

¹² Bairo ã tũgoñaboboetiri, atore bairo qũĩ quetibũjuyupi Jesús Diore:

“Mu caátĩãnierẽ na yũ quetibũjũgu yũ bairãrẽ bairo caãnarẽ.

Na cañubuenefarõpũ, ‘Catutuau, cañuu niñami Dios,’

na ñi quetibũjũgu.”

¹³ Apero cū caquetibũjũgorũ bairo qũĩñupĩ Jesús Diore:

“Yua, Dios mena yũ tũgoñatutuaya.”

Tunu aperorũ qũĩñupĩ:

“Atoa yũ ãniña mu pũnaa, yũ mu cajoricarã mena,”

qũĩñupĩ Jesús Diore.

¹⁴ Jĩcãũ pũnaa, jĩcãũ rupã na caãnorẽ bairo Jesús cãã ati rupã caãcũ etayupi. Bairi cū puame marĩrẽ bairo ati rupã mena cacãgõu riayupi, marĩrẽ cateeri majõcu wãtĩ, yasiriquere caátimajõcure cū netõõgu.

¹⁵ Marĩ camasã marĩ cayasipeere cauwirã marĩ ãnimĩñupã tocãnacã rũmu. Bairo marĩ cabaimiatacũãrẽ, Jesús puame marĩrẽ caroaro cū caátibõjarique jũgori di rũmu ãno marĩ uwinemõetigarã.

¹⁶ Cariapea, Jesús puame ángelea majãrẽ juátigu mee, marĩ Abraham pãrãmerã roquere marĩ juátigu, ati yepãpũ buia etayupi.

¹⁷ Jesucristo puame marĩ cū yarã rupaure bairo caãcũ añupĩ, marĩ sumo sacerdote caãcũrẽ bairo tuagu. Dios cū cañfajoro yua, Dios yayere caquetibũjũnetõũ cañuu, bopacooro camasãrẽ cañũu tuayupi, marĩ rupaure bairo caãcũ ãnirĩ. Bairo caãcũ ãnirĩ, cãã, camasã roro na caátie wapare netõõñupĩ, roro popiye cū catãmuorĩquẽ jũgori.

¹⁸ Bairo Jesús roro átiectori, wãtĩ cããrẽ roro cū caátitõriquirẽ yuesupi. Bairo cabairicũ ãnirĩ ãme cããrẽ Jesús juátimasjãñũñami wãtĩ camasãrẽ roro cū caátigari majãrẽ.

3

Jesús es superior a Moisés

¹ Bairo cabairoi, mujãã yu yarãrê bairo caãna, Dios yarã, cū ya poa macããna mena macããna, Dios cū cabesericarã cū yarã majũ, atore bairo mujããrê ñiña: Jesucristo puame apóstol majũ Dios cū caquetibujorotjoricu ñiñami. Marĩ sumo sacerdote majũ ñiñami. Cū jãgori caroaro cariape Dios mena marĩ tũgoñatutuamasĩña. Bairi cū jetorea cariape tũgoñanucũña.

² Marĩ ñicũ Moisés ãnacũ caroaro cariape átiyayupi Dios cãrẽ cū caátiroticũrĩqũerẽ marĩ ñicũjãã Israel macããnarẽ. Moisés cū cabairicarorea bairo Jesús cãã caroaro cariape ásupi Dios cãrẽ cū caátiroticũrĩqũerẽ, Jesús, Dios cū cabesericu majũ cãã.

³ Cū puame jicã wii caqũenorĩ majõcure bairo caãcũ ñiñami. Moisés puame ti wiire bairo caãcũ ñiñami. Jicã wii caqũenorĩcũ ti wii netõõrõ caãnimajũũ ñiñami. Bairo cabairoi, Jesús, Moisés netõõrõ caãnimajũũ ñiñami.

⁴ Tocãnacã wiipua, wiiri jicãũ jãgori caqũẽnoecorica wiiri ñiña. Bairo camasã, jicã wãme na caqũẽnomasĩmiatacũãrẽ, nipetirije Dios cū caátimasĩrjẽ jeto ñiña.

⁵ Moisés puame caroaro cariape átiyayupi Dios cū caátiroticũrĩqũerẽ. Cū puame Israel macããnarẽ Dios cū caquetibujogarijere na quetibujonetõõrupĩ. Jicã wiipũ caraabojau ùcãrẽ bairo caãcũ ãñupĩ Moisés ãnacũ.

⁶ Jesús puame roque Dios macũ majũ ãnirĩ, ti wii upũ cariape caãcũ ùcũ ñiñami. Marĩã, ti wii macããnarẽ bairo caãna marĩ ãniña, cū mena useanirĩ marĩ catũgoñatutuacõã ninucũata.

Reposo del pueblo de Dios

⁷ Torecu, Espĩritu Santo atore bairo iñupĩ Dios ya tutipure:

“Ãmerẽ Dios mujããrẽ cū caquetibujogarijere tũgorã, tiere cateerãrẽ bairo baieticõãña.

⁸ Mujãã ñicũjãã ãnana Diore cū baibotionucũwã.

Desierto cayucũmanopũ ãna Diore cū tũgogaetiri, butioro cū asiao joroque baiwã.

Bairi mujãã puame narẽ bairo baieticõãña.

Cayũgaenarẽ bairo baieticõãña.

⁹ Topũ mujãã ñicũjãã yu yayere tũgogaetiri, yu asiao joroque yu áma.

Narẽ yu camasĩrjẽ mena cuarenta cãmari majũ yu caátjẽño iñorjẽrẽ iñamirãcũã, yu baibotiocõã ninucũwã.

¹⁰ Torecu, ti tuti macããnarẽ na yu asiajãñuwã. Atoe bairo na ñiwũ:

‘Ricaati tũgoñarjẽ jetore mujãã yeri pũna mena mujãã tũgoñamawijia ñesẽãnucũña, yu yaye quetire boetiri.’

¹¹ Bairo asiari yua, atore bairo na ñiwũ: ‘Caãnorẽ bairo mujããrẽ ñiña:

Yu mena caroaro cayerijõrõpu di rũmu ùno mujãã etaetigarã topure,’ na ñiwũ,” iñupĩ Dios.

¹² Bairi yu yarã, tocãnacãũpũna majjũgoya mujãã yeri ape wãme roro mujãã catũgoñarjẽrẽ. Roro mujãã yeripua mujãã catũgoñaata, Dios caãnicõãninucũũrẽ cū jãnaweyorãrẽ bairo mujãã baigarã.

¹³ Bairo puame roque boya mujããrẽ: Tocãnacã rũmua jicãrõ tũgoñatutuao joroque ãmeo ása Dios mena. Bairo áticõã ninucũña mai mujãã cacatiri rũmu cãrõ, ni ùcũ mujãã mena macããcũ jicãũ wãtĩrẽ busujãecoremi Irã. Bairi wãtĩrẽ mujãã cabusujãecoata, Diore cayũgaenarẽ bairo mujãã tuagarã tunu.

¹⁴ Jesucristo mena mujãã catũgoñatutua jũgoricapapũna tũgoñatutuacõã ninucũña ati mũrecõõre mujãã caãni rũmu cãrõ. Bairo mujãã caátĩamata, Jesucristo mena mujãã ãnicõã ninucũgarã.

¹⁵ Bairi atore bairo ñiña Dios cū caquetibujoricaropũ:

“Ãmerẽ Dios mujããrẽ cū caquetibujogarijere tũgorã, tiere cateerãrẽ bairo baieticõãña.

Mujãã ñicũjãã Diore cabaibotionucũñarĩcãã ãnanarẽ bairo baieticõãña,”

ñiña ti tutipũ.

¹⁶ ¿Noa ùna na ãñuparĩ Dios busuriquere tũgori bero, tunu tiere catũgogaetana? Naa ãñupã marĩ ñicũ ãnacũ Moisés, Egipto yepapũ caãnarẽ cū cajewiyoricarã.

¹⁷ ¿Noa menarẽ Dios cuarenta cãmari majũ cū asia ãñuparĩ? Naa ãñupã na carorije wapa jãgori desierto cayucũmanopũ cayasiricarã.

¹⁸ Tunu, ¿noa ùnarẽ atore bairo qũĩñuparĩ Dios: “Caãnorẽ bairo mujããrẽ ñiña: Yu mena caroaro cayerijõrõpu di rũmu ùno mujãã etaetigarã topure,” na qũĩñuparĩ? Naa ãñupã Diore cabotioricarã.

¹⁹ Merẽ marĩ masĩña na cabairiquere. Diore na cabaibotiorique jãgori cū mena caroaro caãnopũ etamasĩesupã.

4

¹ Mai, Dios cū yapau yerijōrō caānopure marī cajāāmasīpeere cū caīcūrīqūē caāno ūnoa maijūgoya mujāā yeri ape wāme roro mujāā catūgoñarījērē. Baiṛua, ni jīcāū ūcū mujāā mena macāācū jāāetibujioumi, tiere cū camaijūgoeticōāta.

² Marī űicūjāā ānanarē Dios cū caquetibujūriquerē bairo marī cūā marī tūgowu cū yaye queti marīrē cū canetōōgariquerē. Na puame tie quetire catūgoricarā na caānimiatacūārē, tie narē wapa mañupā, na majū jīcārō tūni Dios yaye quetire na catūgousaetaje jūgori. Dios mena tūgoñatutuagaesupa.

³ Marī puame roque Dios yaye quetibujūriquerē cariape catūgoricarā ānirī marī jāāetagarā Dios yapau cayerijōrīpaṛu. Baiṛua, marī űicūjāārē na asiari, atore bairo na īñupī Dios:

“Caānorē bairo mujāārē űiña: Yu mena caroaro cayerijōrōṛu di rūmu ūno mujāā etaetigarā topure,” na īñupī.

Cabaimiatacūārē, Dios puame ati umurecōore cū caqūēñorīcārō beropua merē na cayerijāpapaure qūēnoyaparo peticōāmiñupī.

⁴ Jīcāpu Dios ya tutipū atore bairo ī quetibujūya ati umurecōore cū caātiyaparorica rūmu bero macāā rūmurē:

“Dios yerijāñupī cū paariquerē yaparori bero puḡaa pēnirō cānacā rūmu caāto majū.”

⁵ Tunu aperopu cūārē marī űicūjāārē na īñupā Dios ya tutipū:

“Di rūmu ūno mujāā etaetigarā yu yapau caroaro yerijōrō caānopure,”

na īñupī Dios.

⁶ Dios yaye quetire catūgōjūgomirīcārā Dios yapau caroaro cayerijōrōṛu jāāētigarāma, Diore na cabaibotiorique jūgori. Na bero Dios yaye quetire catūgoricarā puame roque jāārā baiyama.

⁷ Bairi Dios puame ape yutea cawāma yutea cūnemoñupī tunu camasā na canetōmasīpa yutea ūnorē. Marī űicūjāā ānana Diore cabaibotioyaticārā beropu David ape tuti bero macāācūpu tunu atore bairo ī woaquetibujūyayupi Dios ya tutipū mujāā yu caīquetibujūatajere:

“Āmerē Dios mujāārē cū caquetibujūgarijere tūgorā, tiere cateerārē bairo baieticōāña,”

īñupī David.

⁸ Josuē, Moisés berore marī űicūjāā israelita majārē cajūgoricu puame jīcāpua caroapau cayerijōrōṛu na cajūgoātācu cū caāmata, ape rūmu camasā na canetōmasīpa rūmu ūnorē quetibujū cūnemoētībujūoricumi Dios.

⁹ Bairi mai, Dios yapau caroaro cayerijōrīpaṛu cū ya poa macāāna na caānīparo nicōāña.

¹⁰ Dios cū paariquerē ātiyaparori bero, cū cayerijāricārōrēā bairo ni jīcāū ūcū Dios yapau caroaro cayerijōrīpaṛu caetau puame cū paariquerē jānarī cū cūā yerijūgumi.

¹¹ Torena, marī cūā tutuaro mena marī tūgoñatutuanemorotiya, topure etagarā, “Marī űicūjāā catūgousaetana na cabaiyaricarore bairo marī baire,” īrā.

¹² Dios busūrique puame marīrē cacatirā marī ānio joroque marī ātiya. űosēricapāi puḡa nuḡōā caoripāi marī yeripū caetarore bairo űiña Dios busūrique. Tipāi netōrō etamasīña Dios busūrique marī yeripū, marī catūgoñarījē nipetiro macāājēpu. Bairi tiere tūgorā yua, marī pupeapu marī catūgoñarījērē, “Caroa űiña,” o “Carorije űiña tie,” marī ī tūgoña besemasīña.

¹³ Marīā, Dios cū caātana marī āniña. Bairi ni jīcāū ūcū marī mena macāācū yasioropu cū caātiere ātimasīñīñami Dios cū cañajoro. Nipetirije marī caātiere masipeti majūcōāñami Dios, marīrē cañābesepau ānirī.

Jesús es el gran sumo sacerdote

¹⁴ Jesús, Dios macū puame marī sumo sacerdote majūrē bairo caācū etayupi umurecōopure. Bairi marī puame Jesucristo mena marī catūgoñatutuacōā ninucūrījērē āticōā ninucūrotiya.

¹⁵ Jesús, marī sumo sacerdote puame marī cayeri wēpūētīērē masīcōāñami. Bairi marīrē bopacooro majū marī īñanemomasīñami, merē cū cūā bopacooro bairique ūnierē marīrēā bairo catāmnoñarīcū ānirī. Bairo cabairicu nimicūā, cū puame jīcā ni ūno roro āpeyupi. Jīcā ni ūno wātī cū caīrījērē yuesupi.

¹⁶ Bairi uwiricarō mano Diore cū marī jēnigarā nocārō marīrē camaimajūūrē. Marī roro marī cabairijere cū cabopaca īñaparore bairo īrā, tūgoñatutuarique mena cū marī jēnigarā. Bairo marī caápata, marīrē juātinemogumi popiye marī cabairi rūmurē, nocārō cañu majū ānirī.

5

¹ Tocānacāūpua sumo sacerdote majā marī mena macāāna camasā na cabesericarā niñama, marīrē Diopure cajēnibojaparā na āmarō irā. Bairi na puame waibutoa riire joemugōjōbojanucūñama, camasā na carorije wapare Dios cū netdōāto irā.

² Bairi tunu sacerdote majōcu marīrē bairo camasocu ānirī Dios cū carotirije nipetirijere ātipeyomasīētīñami. Bairo cabai ānirī Dios yayere camasipeyoenarē, rorije caātimawijiarā cūārē bopacooro majū na iñamaimasiñami.

³ Torecu, cū cūā rorije cū caātie cacāgou ānirī cū yaye wapa, camasā yaye wapa cūārē waibutoa rii mena joemugōjo masīñami Diopure.

⁴ Jicāū cū majū cū caboro jūgori sacerdote majōcu jāāmasīētīñami. Dios, Aarōn ānacūrē cū cabesecūñarīcārōrēā bairo sacerdote majōcu cūā Dios cū cañābeserica ūcū niñami.

⁵ Jesús cūā cū majūā sumo sacerdote majōcure bairo jāāēsupī. Dios puame roque cū jōñupī. Atore bairo qūñupī cū macārē:

“Mū, yū macū majū mū āniña.

Ati rūmai yū macū mū ānijūgogu.”

⁶ Dios ya tuti apero cū caquetibujuropu atore bairo qūñupī cū macārē:

“Sacerdote majū, Melquisedec ūcū mū yū cūña.

Mū puame tocānacā rūmua camasārē cajēnibojau mū ānicōā ninucūgu,” qūñupī Dios cū macārē.

⁷ Mai, Jesucristo ati yepapu ācū, popiye baigu jūgoye otiri, tutuaro mena Diore qūi jēniñupī. Dios jeto cū netdōmasīñupī roro cū cabaipee ūnierē. Cū puame tūgoyupi Jesús cārē cū cajēnirījērē, Jesús caroaro catūgousau cū caāno jūgori. Cū juātinemoñupī.

⁸ Bairi Cristo, Dios macū nimicāā, roro popiye tāmnoñupī. Bairo roro cū catāmuorīqūē jūgori caroaro tūgonemo masīñupī Jesús, Dios cū pacu cū caātirotirijere.

⁹ Bairo popiye cū cabairique jūgori caroā majū ñe ūnie camācū baietari bero, nipetiro cārē catūgousari majārē yerijōrō ānicōā ninucūrīcāpupu caetaparā na ānio joroque na āsupi Jesús.

¹⁰ Torecu, Melquisedec sumo sacerdote majōcu Dios cū cacūrīcū ūcūrēā bairo cū cūñupī Dios, Jesús cūārē.

Peligro de renunciar a la fe

¹¹ Ati wāme quetibujuriquere capee wāme mujāā yū quetibujunemogamiña. Baimicāā, mujāā puame tāmuri mujāā catūgojēñomasīētō jūgori, tiere yū quetibujunemoētīña.

¹² Tirāmupu merē mujāā tūgojūgowa Jesucristo yaye quetire. Bairo tirāmupu catūgojūgoricarā ānirī tie quetire cajūgobueri majā mujāā ānibujiorā. Bairo caāniparā nimirācūā, mujāā puame cariape mujāā tūgojēñomasīētīñami mai. Dios yaye queti camasiriyoetie ūnieacā cūārē caroaro majū tunu mujāārē quetibujuricarore mujāā bonucūña. Ūgarique majūrē caugaena cawīmarā caūpūrāācā ūnarē bairo mujāā āniña mai. Dios mena mujāā tūgoñatutua nemomasīētīña.

¹³ Cawīmarā caūpūrāācā puame, “Atie caroa niña,” o “Atie carorije niña,” na caīmasīētōrēā bairo mujāā cūā caroa macāājērē mujāā tūgoña besemasīētīña mai.

¹⁴ Ūgariquere caugarāpu niñama cabotoa. Na puame caroaro tūgomasijāñuñama caroa wāme ūnierē. Bairi, “Atie caroa niña,” o “Atie carorije niña,” i tūgoña besemasīñama.

6

¹ Bairo cabairoi, cabatoare bairo nemorō Dios mena tūgoñatutuagarā, Jesucristo yaye queti camasiriyorijere marī buenemogarā. Marī cabuejūgorique cañurījē to caānimiatacūārē, nemojāñurō camasiriyorije to caānimiatacūārē, buenemorotiya. Marī cabuejūgorique bairo āmu: Roro marī caātiere yapapuari marī cayeri wasoariquere marī buewu. Roro marī caātiere marī cacūētīcōāta, caūpetietopu cayasirānārē bairo marī cabaibujoriquere marī buewu. Apeyera Dios mena tūgoñatutuarique cūārē marī buejūgowa.

² Apeyera bautizarique macāājē cūārē marī buewu. Tunu Diore catūgousari majārē na rupoā buire na wāmo mena ñigāpeori Diopure jēnibojarique cūārē marī buewu. Cariacoatana nimirācūā tunu na cacaticoatie cūārē marī buewu. Apeyera tunu Dios camasārē cū cañābeseri rūmu caetaro narē cū cañābesero bero na cabaicōāninucūpee cūārē marī buewu.

³ Tie nipetirije marī cabuejūgorique caānimajūrē to caānimiatacūārē, nemojāñurō camasiriyorije roquere buenemorotiya. Bairoa marī ātigarā, Dios cū cabooota.

⁴⁻⁶ Jicāū ūcū camasocu Dios yaye quetire cariape tūgoyupu. Dios cārē cū camairījērē tūgomasīrī useanirīqūē mena āñupū. Espīritu Santo cū camasīōnemorījē cūārē masīñupū. Bairi Dios yaye caroa queti cūārē useanirīqūē mena tūgoyupu. Dios cū carotimasīrīpau macāājē cū camasīrījē mena cū caātijēñorīqūē cūārē iñañupū. Cū ūcū caānacū puame tiere

catãgoricu nimicãã, Dios yaye caroa quetire cã cajãnamajũcõãta, pugani cãrõ tunu cã yerire Dios mena tũgoñawasoanemo masiã maa. Cũ ùna pũame Jesucristo Dios macãrẽ caboena ãnirĩ yucãpãirũ capapuatunicarãrẽ bairo ána átiyama, pugani cãrõ tunu nipetiro camasã na caññajoro. Jesure roro cã boyetieperãrẽ bairo átiyama.

⁷ Bairo cabairã pũame oco caocarije yeparũ cañarõ ti yepa pũame caũpũjõ yasiorore bairo caãna niñama. Ti yepa uparã ti yepare na caotero bero caroare carica joata, “Caroa yepa Dios cã cũrĩcã yepa niña,” i masiñama ti yepa uparã.

⁸ Carorije pota yucu ùnie jeto carica joata roque, ti yepa dope bairo átimasã maa. “Dios cã carocarica yepare bairo tuagarõ,” ïgarãma yua ti yepa uparã. Bairo i yaparori bero, ti yepare joerocacõãgarãma.

La esperanza que nos mantiene firmes

⁹ Bairo tutuaro mena mujããrẽ quetibujãmurãcũã, yu yarã, jãã masiñãñuña merẽ Dios cã canetõricãrõpũ caaná mujãã cañnierẽ.

¹⁰ Bairi Dios cañũũ majũ niñami. Masiritietiyami Dios mujãã cãrẽ caroaro mujãã camairĩjẽrẽ. Cãrẽ mujãã camairĩjẽ jũgori marĩ yarã Dios mena catũgoñatutuarãrẽ na mujãã juãtinemowũ. Mai, bairoa mujãã áticõã ninucũña ãme cããrẽ.

¹¹ Torena, mujããrẽ atore bairo jãã ñnemoña: Tocãnacãũpũa mujãã mena macããnarẽ bairo jeto na juãtinemoña ãseanirĩquẽ mena. Bairo átinucũña, Dios caroaro cã caãtibojapee nipetirijere mujãã cacũgopetimasiparore bairo ïrã.

¹² Mujãã, aperiã cateeyepairã na caãtiãnajẽ cutiere bairo mujãã caãtiãno jãã boetiya. Dios mena na catũgoñatutuarie jũgori popiye baimirãcũã, Dios cã caĩricãrõrẽã bairo cã canetõricãrã na cabairore bairo mujãã caãno jãã boyã.

¹³⁻¹⁴ Dios, marĩ ñicũ Abraham ãnacãrẽ caroaro cã caãti rũmurẽ cariape cã majũ ya wãme mena quũñupĩ, apei cã netõrõ caññabesei cã camano jũgori. Bairo quũñupĩ: “Caroa majũrẽ mu yu jogu. Mu pãrãmerã capããrã majũ na buo joroque yu átiyu.”

¹⁵ Bairo cã caĩrõ bero, Abraham pũame cã caĩricãrõrẽã bairo caetapa rũmurẽ caroaro mena coteyupi. Cabero Dios cã caicũjũgoyetiricarorea bairo cã baiyupa.

¹⁶ Camasã pũame, “Cariape majũ jãã ñña,” na caãta, na bui macããcũ ya wãme mena i busunucũñama. Bairo cã wãme mena na caĩbusuata, “Marĩ caĩricãrõrẽã bairo marĩ caãpericõãta, cãã, marĩrẽ popiye marĩ baio joroque cã áparo,” caĩrãrẽ bairo ñnucũñama. Bairo na caĩrõ bero caãnoi, dope bairo ape wãme i busunetõ masiã maa yua.

¹⁷ Torecu, Dios pũame wasoaricaro mano cariapea caroaro cã caãtibojapeere cãrẽ catũgõsarã na camasiãrõrẽ boyupi. Pugani cãrõ tũgoñanemorĩcãrõ mano tiere na camasiãrõ boyupi. Bairi cã caicũrĩquẽrẽ bairo caroaro cã caãtipeere cacũgoparãrẽ cã ya wãme majũ mena na i quetibujuyupi.

¹⁸ Bairo marĩrẽ, “Caroaro mujããrẽ yu átiyu,” bairi tunu cã wãme majũ mena ñrĩ, cã caĩquetibujurique jũgori marĩ pũame caãnorẽ bairo cariape marĩ tũgoñatutuagarã. Dios caĩtopai mee niñami. Cã caĩrĩquẽ dope bairo wasoamasã maniña. Bairi, “Marĩrẽ netõõgumi Dios cã caĩricãrõrẽ bairo,” marĩ i tũgoñatutuamasãña.

¹⁹⁻²⁰ “Cũmua capairicare ãpõãpãĩ canucũrĩpãĩ mena jũgori, ti cũmua aperopũ wũamasãtũña,” marĩ i masiña pugani cãrõ tũgoñarĩcãrõ mano. Toreã bairo Jesús mena marĩ catũgoñatutuarique mena jũgori, “Cũ mena ãseanirĩ marĩ ãnicõã ninucũgarã tocãnacã rũmua cã caĩricãrõrẽã bairo,” marĩ i masiña merẽ pugani cãrõ tũgoñarĩcãrõ mano. Apeyera tunu sumo sacerdote majõcu templo wĩipũ Dios mena busuãcũ, jutii asero yoo ññotarica aserore netõrĩ, Dios cã caãniparũpũ etanucũñupũ. Toreã bairo Jesús marĩ catũgoñatutuanemõjũgoricu caã cã cariarique jũgori ãmurecõo Dios cã caãniparũpũ etayupi. Marĩ jũgoye ájũgoyupi ãmurecõore, marĩ cã yarã caã cã tũpũ marĩ caãmasiparore bairo i. Bairo cã caãto jũgori, cã cũñupĩ Dios marĩ sumo sacerdote majõcure bairo caãnicõãninucũpũpũ majũ. Tirũpũpũ macããcũ Melquisedec cawãmecucũ ãnacãrẽ bairo cã cũñupĩ.

7

Jesús, sacerdote de la misma clase que Melquisedec

¹ Melquisedec cawãmecucũ pũame Salem cawãmecuti macã quetiupũ rey ãñupũ. Dios, nocãrõ catutuaũ jõbui ãmurecõo macããcũ yau sacerdote majũ ãñupũ. Bairi marĩ ñicũ Abraham ãnacũ, reyes quetiuparãrẽ cã capajãnetõñucãrõ bero, cã ya macãpũ cã catunuãtõ, Melquisedec pũame cã bocãetayupũ. Bairo cã bocãetari yua, “Caroare cã joãto murẽ Dios,” quĩ jẽnibojayupũ Abrahamãrẽ.

² Bairo cã caĩjẽnibojã yaparoro bero, Abraham pũame cã wapana ãnana na cacũgomirĩquẽrẽ pajãrĩ bero cã cajerique puga wãmo petiro cãnacã sero cañnierẽ jĩcã sero cãrõ cã joyupũ Melquisedere. Mai, Melquisedec wãme pũame bairo ïgaro ñña: “Quetiupũ rey cariape caãcu,” ïgaro ñña. Cũ ya macã Salem caã bairo ïgaro ñña: “Caroa yeri pũnacutaje

caāni macā,” ĩgaro ĩña. Bairi ti macā quetiupau puame cūā, “Quetiupau caroa yeri pūnacutaje caācu niñami,” ĩgaro ĩña.

³ Masīā maniña Melquisedec pacua ānanarē. Cū ĩnicūjāā ānana cūārē masīā maniña. Apeyera cū cabuiarique, bairi cū cabaiyasirique ũnierē na caquetibujuro cūārē tūgoa maniña. Dios macā Jesús cū cabairica wāmerēā bairo Melquisedec cūā sacerdote majōcu nicōā ninucūgūmi tocānacā rūmua.

⁴ Bairi āmerē caānimajūū Melquisedec cū caānierē tūgoñaña. Marī ĩnicū caānijūgoricu Abraham puame cū wapanarē na pajārī bero, na cacūgomirīqūē cū cajerique puğa wāmo petiro cānacā sero caānierē ĩcā sero cārō cū joyupu Melquisedere.

⁵ Moisés ānacū cū caquetibujūcūrīqūē jūgori sacerdote majā Levi ya poa macāāna puame puğa wāmo petiro cānacā sero caānierē ĩcā sero cārō jemasīnucūñama camasā na ya macā macāāna na cawapatarijere. Na yarā majū Abraham pārāmerā ĩcā majā na cūā na caānimiatacūārē, na jemasīñama na cawapatarije puğa wāmo petiro cānacā sero caānierē ĩcā sero cārō majūrē.

⁶ Melquisedec puame Levi ya poa macāācū āmerīmicūā, Abraham cū cacūgorije puğa wāmo petiro cānacā sero caānierē ĩcā sero cārō jeyupi. “Caroa wāmerē mū yu jogu,” Dios cū caīcūrīcū yaye puğa wāmo petiro cānacā sero caānierē ĩcā sero cārōē jeeri bero, “Caroare mū cū joāto Dios,” qūī cūñupī Melquisedec Abrahārē.

⁷ Nipetiro camasā atore bairo ĩ masīñama: “‘Caroare cū joāto mūrē Dios,’ caī puame, cū caī netōjāñurō caānimajūū niñami.”

⁸ Levi pārāmerā āme macāāna sacerdotē caāna puğa wāmo petiro cānacā sero caānierē ĩcā sero cārōē cajenucūrā puame camasā cayasiparā majū ninucūñama. “Melquisedec puame roque caānicōāninucūrē bairo caācū niñami,” ĩ quetibujūya Dios ya tutipu.

⁹⁻¹⁰ Ti rūmu Melquisedec Abrahārē cū cabocāetari rūmūrē, Abraham puame cū rupaupu cūgoyupi cū pārāmerā caāniparā nipetirore. Levi ya poa macāāna cūārē cūgoyupi, na cabuiatimiatacūārē mai. Bairi bairo marī ĩ masīña: Abraham cū yaye puğa wāmo petiro cānacā sero caānierē ĩcā sero cārō Melquisedere cū cajori rūmu caāno, Levi ya poa macāāna cūā cū jorārē bairo āsupa, Abraham cū cajoro jūgori.

¹¹ Sacerdote majā levita ya poa macāāna Aarōn pārāmerā caānana jūgori marī ĩnicūjāā Israel yepa macāāna puame ñejūgoyupa Dios yaye cū caātiroticūrīqūērē. Bairi sacerdote majā caānana Dios cū caroticūrīqūērē cabori majārē ñe ũnie caroa carūsaenarē bairo caāna na tuo joroque caāna na caāmata, Aarōn ũcū mee, ape majōcu Melquisedec ũcū sacerdote cū cajāārō bonemoetibujoricaro.

¹² Apei sacerdote majōcu cū cajāāwasoarorea bairo cabucu rotirique Moisés ānacū cū caroticūrīqūē cūārē cawāma wāme puame wasoanemorotiya.

¹³⁻¹⁴ Profeta majā na caīwoatujūgoyetiricu marī Quetiupau Jesús puame sacerdote majā ya poa macāācū mee āñupī. Aarōn ya poa macāācū mee, Judā ya poa macāācū roque āñupī. Tiera nipetiro camasā masīñama. Ni ĩcā ũcū sacerdote majōcu Aarōrē bairo caācū Judā ya poare mañupī. Moisés ānacū sacerdote majā Aarōrē bairo caāna na caāni wāmerē quetibujū, “Judā ya poa macāāna sacerdote majā caāniparā nigarāma,” ĩ quetibujuesupi.

¹⁵ Jesús, apei sacerdote Melquisedere bairo caācū cū cajāārīqūē jūgori, “Cabucu rotirique cawāma wāme mena wasoa yaparoya,” nemojāñurō caānorē bairo marī ĩ masīña.

¹⁶ Cabucu roticūrīqūē, “Ti poa macāāna sacerdote majā jāāmasīñama,” caīquetibujuro jūgori mee sacerdote jāāñupī Jesús. Caānicōācū cū caānie jūgori puame roque jāāñupī.

¹⁷ Atore bairo qūñupī Dios cūā Jesús cū caānicōānierē:

“Sacerdote majū Melquisedec ũcū mū yu cūña.

Mū puame tocānacā rūmua camasārē cajēnibojau mū ānicōā ninucūgu,” qūñupī Dios cū macārē.

¹⁸ Cabucu roticūrīqūērē camasocu ni ĩcā ũcū cū caātie jūgori netōmasīētīñami. Bairi tie cabucu roticūrīqūē puame marī jānaecoya yua.

¹⁹ Tie Moisés cū caroticūjūgorique puame dope bairo átimasīsēsupa camasā Dios tūpu caāgarārē. Āmerē yua, tie caānato ũnorēā, marī bōcaya cawāma wāme Dios cū cacūrīqūērē. Jesucristore marī catūgoñatutuarije jūgori caroaro cariape Diore marī bocaetamasīña marī yeripu yua.

²⁰ Tore bairo marī camasīrō boyupi Dios. Bairi cū ya wāme majū mena ĩrī, tiera marī masīōñupī. Aperā sacerdote majā puamerē ni ũcū wāme mena ĩrī na jōēsupa.

²¹ Cabaimiatacūārē, marī Quetiupau puamerē Dios cū ya wāme mena ĩrī, sacerdotere bairo cū jōñupī. Dios ya tutipu cūā atore bairo ĩ quetibujūya Jesure:

“Caānorē bairo cariape ĩñami marī Quetiupau Dios cū macārē, ape wāme tūgoñanemorīcārō mano:

‘Sacerdote majū caānicōāninucūpu mū yu cūña,’ qūñīñami Dios cū macārē,” ĩ quetibujūya Dios ya tutipu.

²² Bairo Dios cū caīricārōrē bairo Jesús puame sacerdote cū caānicōānipee jūgori cawāma wāme camasārē Dios cū caātiroticūrjē to tuo joroque ásupi Jesús, cabucu wāmerē jānarī yua. Bairo átiri, cañunetōrjē puame cabucu wāme Moisés cū cacūjūgoriquere wasoacūñupī.

²³ Aperā sacerdote majā Leví ya poa macāāna puame jīcāū na mena macāācū sacerdote cū cabaiyasiro bero, apei tunu wasoetanucūñupā. Bairi capāārā āñuparā sacerdote majā Leví ya poa macāāna.

²⁴ Jesús puame roque tocānacā rāmua caānicōāninucūpau niñami. Bairi ni jīcāū ūcū cūrē cawasoapau sacerdote majā ūcū ānicoteetiyami.

²⁵ Caroaro cariape Jesús jūgori Diore na yeripu cabocaetagarārē Jesús puame na netōomasīñami tocānacā rāmua. Caānicōāninucūpau caācū ānirī, cū yarārē Diopure na jēnibojamasīnucūñami.

²⁶ Tore bairo cabairoi yua, Jesús niñami marī sacerdote, marīrē cacoteāninucūū majū. Cūā, cañuu ñe ūnie carorije wapa cacūgoecu niñami. Bairi camasā roro na caátore bairo caāpei niñami. Dios puame carorije caāna na camanopu cū cūñupī cūtu ūmurecōo bui macā tutipu.

²⁷ Cūā, aperā sumo sacerdote majārē bairo mee niñami. Na puame waibutoare pajīārī bero cajūgoye mai, na carorije wapare regarā, waibutoa rii mena joemugōjonucūñama Diopure. Bairo átiri beropu yua, aperā camasārē tore bairo na átibojanucūñama. Tore bairo átinucūñama tocānacā rāmua sumo sacerdote majā. Jesús puame roque yucupāipu cū cariarique jūgori jīcānia roro popiye bairi riayupi, marī carorije wapare netōpeyo yaparoetagu. Pugani cārō marī cū caribojapee mañupā.

²⁸ Moisés cū caroticūrjīqūē puame sacerdote majā quetiuparā na ānio joroque ásupa, camasā ānirī carorije cawapa cūgorā na caānimitacūārē. Bairo na cabaiमितacūārē, Dios puame cū wāme majū mena īrī, cū macārē sumo sacerdote majōcure cū cūñupī, Moisés cū caātiroticūrjīqūē bero. Cū macārē Dios puame tocānacā rāmua cañuu caānicōāninucūpauere bairo cū cūñupī.

8

Jesús, mediador de un nuevo pacto

¹ Tocānacā wāme mujāārē jāā caquetibujurije caānimajūrjē puame atore bairo niña: Jesús marī sumo sacerdote ūmurecōopu Dios cū caruiro cariape nugōāpu ruiyami, carotimasiuricaropu.

² Jesús puame camasā na caqūēnorīcā wii templo wii meerē, sumo sacerdote majōcure bairo átiāniñami ūmurecōopure. Dios marī Quetiupau majū cū caqūēnorīcā wii puamerē tore bairo Diopure marī jēniboja āniñami.

³ Ati yeparu caāna tocānacāūpu sacerdote majā waibutoa riire camasārē cajoemugōjobjoparā na caīcūrīcārā ninucūñama. Bairi Jesús cūā torea bairo caācū ānirī cū majū rupau cū cariarique mena jūgori Diopure camasā yayere jonetōārē bairo caātiācū niñami.

⁴ Jesucristo puame ati yeparu cū catuaata, jīcāni ūno sacerdotere bairo āmerībujoricami. Merē ati yeparure niñama sacerdote majā Moisés ānacū cū caroticūrjīqūērē bairo Diopure camasā na cajorijere cajonetōbojari majā.

⁵ Moisés ānacārē santuariore cū caqūēnorotiparo jūgoye atore bairo qūñupī Dios: “Tūgoya mai: Ūtāūpu mu caāno mu yu caīñorīcārōrēā bairo mu qūñogū santuariore,” qūñupī Dios Moiserē. Bairo Dios Moiserē cū caīrīqūērē tūgori, atore bairo marī ī masīña: “Sacerdote majā na caātiāninucūrjē puame ūmurecōopu macāājē Dios yayere na caátiqueyocōñarjērē bairo niña,” marī ī masīña.

⁶ Na paarique ñumirōcūā, jōbui marī sumo sacerdote Jesús marīrē cū caátibojarije puame ñunetōña. Cawāma wāme Jesús camasārē cū caīricārōrē bairo Dios mena jīcā yeri pūnacunarē bairo na ānio joroque ásupi Jesús.

⁷ Moisés cū caroticūrjīqūē caroa wāme caānijūgorica wāme caroaro cariape caāmata, apeye cawāma wāmerē marī bonemoetibujiorā tunu.

⁸ Torecū, Dios puame ti yutea macāāna camasā na caātiānierē īñarī, “Caroaro jīcārō tūni átiāmerīñama,” īñupī. Atore bairo ī quetibujuya cū ya tuti cāā:

“Bairo īñami marī Quetiupau: ‘Ape yutea caāno etagarō Israel, bairi Judá ya poa macāāna nipetiro judío majārē cawāma wāme na yu caátibojapee.

⁹ Atie puame mujāā ñicūjāā Egipto yeparu caānarē na yu cajewiyori rāmū caāno na yu caquetibujucūjūgoriquere bairo mee nigarō.

Bairo na yu caquetibujucūrjīqūērē na cabaibotiorique jūgori na yu aweyocoápá, īñami marī Quetiupau.

¹⁰ ‘Ti yutea caāno Israel macāānarē cawāma wāme na yu caátibojapee atore bairo nigarō: Na yeri na catāgoñarjēpu yu caroticūpeere na tūgoñao joroque na yu átiyu.

Bairo yu caáto, yu caroticürjêrê borã, tiere caroaro cariape átigarãma.

Torecu yua, na pacu yu ânigu. Na puame yu ya poa macãana nigarãma.

¹¹ Bairo yu caáto jûgori, “Marî Quetiupau yayere mu yu quetibujura,”

ãmeo îtîgarãma, merê yure camasîrã jeto caãna ânîrî.

Cawîmarã, cabutoa nipetiro yure camasîrã jeto nigarãma ti yutea caãnorê.

¹² Na, roro na caátajere yu masiriyogu.

Pugani tunu tiere yu tûgoñanemoetigu, ïñami marî Quetiupau, ï quetibujura cû ya tutipu.

¹³ Cawãma wãme marîrê cû caátibojapeere cû caãata, tirûmuru marî ñicujããrê cû caquetibujucûjûgoriquere, “Jãnarîqûêrê bairo nicõãña,” ïgu ïcãmî. Bairi dise ùnie marîrê dope bairo caátimasîtêrê puame jicoquei petigaro baiya.

9

El santuario terrenal y el santuario celestial

¹ Bairi tunu marî ñicû ãnacû Moisere Dios cû caquetibujeroticürjêrê jûgori masîñupã camasã puame ñubuerã na caátinucãbugopeere, ati yepa macããto santuario macããjêrê.

² Dios ya wii waibutoa aseri mena na caqûënojûgorica wii puame atore bairo caãni wii ãñuparõ: Puga arua cacûgori wii majû ãñuparõ. Etajûgoricapau, Cañurîpau cawãmecutîpau ãñuparõ candelabro jîñaworica tutu. Tipaurea ãñuparõ tunu jîcã mesa pan caroa Dios yaye majû na caicürîqûê cãã.

³ Bairi jîcã jutii êñotarica bero macãã asero jûgoyeru ãñuparõ tunu Cañurîpau Majû Dios ya arua cawãmecutî arua.

⁴ Topure ãñuparõ oro mena na caqûënorîcã altar mesa incienso cajutîñurjêrê na cajoemûgõrî mesa majû. Tipaurea ãñuparõ tunu Dios ya pata rocapata cofrê del pacto cawãmecutî pata oro mena nipetiropu cabuire werica pata majû. Ti pata pupearu ãñuparõ jîcã jotu oro mena na caqûënorîcã jotu, ugarique Dios cû cajorique manã cawãmecutie mena. Tunu bairoa ti pata pupeapure ãñuparõ Aarõn ãnacû tuericu caãcããjããrîcû cãã. Apeyera Dios cû caroticürjêrê cû cawoaturicãpãñîrî ütãpãñîrî cãã ãñuparõ ti patapupeapure.

⁵ Ti pata bui puamerê ãñuparõ ángelea majãrê bairo caãna wericarã pugarã. Na puame toru na caãnie jûgori, “Dios cû caãno niña ato,” ïgarã baiyuparã. Na queruñuñî mena ãmeo ñucãnamurî ti pata buire nucûñuparã. Bairo cabaimiatacããrê, capee wãme yu quetibujunemoëtîña ti wãmerê.

⁶ Bairo ti wii macããjê tore bairo caroaro qûënorîcãrõ caãnoi, ti wii caãnijûgori aruare jããetanucûñuparã, na cañubuerije macããjêrê átigarã sacerdote majã.

⁷ Ti arua bero macãã arua puamerê sumo sacerdote jeto jããmasîñupã. Jîcãni jeto jããnucûñupã jîcã cãmarê. Ti aruare cû cajããñîrî rûmurê waibutoa riire jeãnucûñupã. Cû carorije wapa, bairi cû ya macã macããna tûgoñaena roro na caátie wapa cããrê Dios na cû masiriyobojãto ï, tiere jeãnucûñupã.

⁸ Atie nipetirijere tûgoñarî, atore bairo marî masîõñami Espiritu Santo puame: Mai, caãnijûgori arua puame ñubueriquere áta aruapu camasã na caãnitoye, ape arua, santuario arua puame mai pãjã masîã maa. Toree bairo cabucu wãme na cañubuerique caãnicõãmata mai, cariape Dios cû caãnipauere etamasîã mano.

⁹ Tie nipetirije marî catûgorije ati yepa macããjê santuario puame marî ati yutea macããna umurecõoru caãno santuario cããrê marî camasîparore bairo ï, cûñupî Dios. Bairo tie, ati yepa macããjê jûgori waibutoa riire joemugõrî santuariopu cañubuerã etarã caroaro yericutî petietaetiyama mai.

¹⁰ Tie ati yepa macããjê Moisés ãnacû cû caroticürjêrê puame marî caugapee, marî caetipee, marî wãmorî marî cacosepee wãme ùnie jettore átirotiyupa. Tie nipetirije caãtirotirijere Dios cû cawoaparo jûgoye mai marî rupauere majûgorique macããjê wãme niña. Marî yerire dope bairo átimasîtêtîña tie jûgori.

¹¹ Merê atimajucõãñupî Cristo marî sumo sacerdote Dios marîrê caroaro cû caátipeere cajou majû. Marî sumo sacerdote cû capaari wii santuario puame ati yepa macãã wii santuario netõjãñurõ caroaro caãnimajurî wii niña. Ati yepa macããna camasã na caqûënorîcã wii mee niña. Bairi ati yepa macãã wii mee, umurecõo macãã wii majû niña, ïgu ñiña.

¹² Jesucristo merê santuariopu jããñupî. Bairo jããñî, waibutoa chivoa, bairi becerroa rií mena mee, cû majû rií mena jûgori marî carorije wapare netõõgu jããñupî. Jîcãnia jããñupî, pugani cãrõ jããnemoesupi. Bairo cû cabairique jûgori yeri capetietiere cacãgorã marî tuao joroque ásupi.

¹³ Nurîcãrã toroa, bairi chivoa rií, tunu bairoa becerrare na cajoerije õwãrê oco mena asuri camasã buire sacerdote majõcu na cû cayayewêrõ bero, bui na rupauere caugueri coserãrê bairo jeto tuayama, Dios cû cañajoro.

¹⁴ Bairo atie cabaimiatacãrê, Jesucristo yaye rií puame roque waibutoa rií netõjãñurõ caänimajürjê niña! Espiritu Santo caänicõäninucũ cã camasĩrjê jũgori Jesucristo cã rupau majürêã Diopure cã joure bairo ásupi. Waibutoa riire na cajoemugõjonucũrjê netõjãñurõ cã caátie puame ñe ùnie rusaesupa. Cã cariarique jũgori caũpetietopu cayasiránárê bairo marĩ cabaiubujoriquere netõõñupĩ. Bairo marĩ netõõñupĩ Jesús Dios caänicõäninucũrê caroaro cã marĩ catũgousamasiparore bairo i.

¹⁵ Torecũ, Jesucristo puame yucupãĩpu cã cariarique jũgori Dios cã pacũ mena, bairi camasã mena cãrê jicã yericunarê bairo caroaro Dios mena marĩ ãnio joroque ásupi. Cawãma wãme mena, “Mujãã yu netõõbojagu,” cã caĩrĩcãrõrêã bairo ásupi. “Bairo yu caáto caänijũgorica wãme roticũrĩqũerê na cacũgorica yutea caãno roro na caátaje wapare yu masiriyobojagu. Bairo yu caáto bero, Dios cã caĩñabesericarã cã yarã caäniparã puame cã caĩjũgoyeticũrĩcãrõrêã bairo yeri capetietiere cacũgoparã majũ nigarãma,” Irê bairo marĩ ásupi.

¹⁶ Bairi, “Jicãũ cã caĩrĩqũe cawãma wãme caroaro tutuaro mena to ãmarõ,” marĩ caĩata, tie cawãma wãmerê cacũrĩcũ cã cariarije mena marĩ masiña. Cã cariaepata roque, tie cã caĩcũrĩqũerê bairo bai jũgoetibujoro.

¹⁷ Bairi jicãũ cã caĩcũrĩqũe cawãma wãme ùnie wapa maniña, mai tiere caĩcũrĩcũ cã cacaticõãmata. Cã cariaro beropu roquere wapa catibujoro.

¹⁸ Torecũ, Dios puame caänijũgorique Moisés ãnacãrê cã caátiroticũrĩqũe cãrê waibutoare pajãĩrĩqũe mena cũjũgoyupi.

¹⁹ Mai, nipetiro camasã Israel macããnarê na quetibujuyupi Moisés ãnacũ Dios narê cã caátiroticũrĩqũerê. Bairo na quetibujuri bero, waibutoa chivoa, bairi beceroa na capajãtãna riire jeeri, tiere oco mena asuyupi. Áti yaparo, yucũ hisopo cawãmecũtiĩ rapũ mena oveja poa jũõrĩqũerê ti rapũpũ jiyaturi, riire yosene átiri, Dios busarica tutire yayewẽñupĩ. Bairi to macããna camasã nipetiro cãrê na yayewẽñupĩ Moisés tie rií oco mena asuriquere.

²⁰ Bairo áti yaparo, atore bairo na iñupĩ: “Cawãma wãme mujãã camasãrê Dios cã caáticũrĩjê merê ãni jũgoya,” na iñupĩ.

²¹ Apeyera tunu Moisés puame nipetiro Dios ya wii santuario, bairi ñubuerique macããjê cãrê tie rií mena yayewẽñupĩ tie buire.

²² Moisés ãnacũ cã caátiroticũrĩqũe caĩquetibujuro puamata, rií jũgori mena jeto dise ùnie nipetiro jãñurĩpua caroa wãme ñumasĩ Dios cã caĩñajorore. Waibutoare na capajãtãcõãta, rorije na caátie wapare Dios cã camasiriyobojapee maniña.

El sacrificio de Cristo quita el pecado

²³ Bairo cabairoi, waibutoa rii joemugõrĩqũerê bonucũñupã. Camasã na caqũenorĩqũe umurecõopu caãnie macããjêrê caänicõñaqueyorjere, “Caroa wãme nimasĩña Dios cã caĩñajoro,” Igarã, bairo ásupi. Bairo na caätinucũmiatãcãrê, umurecõo macããjê puame ati yepapu camasã na caátie netõjãñurõ caänimajürjê caänimajürjê ñnierê boya.

²⁴ Torecũ, Cristo ati yepa macãã wii santuario wiire jããrĩcãrõ ùnoa, santuario umurecõo macãã wii puame roquere jããñupĩ. Áti yepa macãã wii camasã na caqũenorĩcã wii umurecõopu caãni wii macããjêrê bairo caänicõñaqueyori wiire jããesupĩ. Ti wii umurecõopu caãni wiire jããri yua, Diopure marĩ jẽnibojagu jããñupĩ.

²⁵ Jesucristo jicãnia jããñupĩ umurecõopu caãni wiire. Áti yepa macããcũ sumo sacerdote roque tocãnacã cãma waibutoa rií mena jejããnucũñami santuariopu. Tie rií cã yaye mee, waibutoa rií mena puame roque jee jããnucũñami.

²⁶ Tore bairo átaje caänipee caãmata, Cristo capee tocãnacã cãma riacõã ninucũbujoumi ati yepare Dios cã caqũenorõ beropuina. Bairopua, tore bairo átaje caänipee mee niña. Áti yutea catũsari yuteare Cristo puame cã majũ yucupãĩpu jicãnia riãjãnañupĩ, cã yarã caäniparã yaye wapare na netõõbojagu. Pũgani cãrõ cã carianemopee mee niña.

²⁷ Bairi marĩ camasã cãã jicãnia marĩ riagarã. Marĩ cabaiyasiro bero, Dios nipetiro marĩ caátajere marĩ iñabesegumi.

²⁸ Torea bairo Cristo cãã jicãnia yucupãĩpu riayupi, capããrã camasãrê na carorije wapare regu. Cabero bauetãgumi tunu. Rianemogu mee, cã yarã cãrê cacoterãrê na jeãgu buiaetãgumi tunu.

10

¹ Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũe puame Dios camasãrê caroare cã cajopee mee, tiere caänicõña queyõjõgorije niña. Bairo cabairoi, ni jicãũ ùcũ tocãnacã cãma waibutoa rií wãme jetore cã cajoemugõjorotirique jũgori ñe ùnie cawapa cãgoecure bairo caãcũ baimasĩtĩñami.

² Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũe caãnorê bairo camasã na carorije wapare carepeyomasĩata, pũgani cãrõ roro na caátajere tãgoñanemoetibujoricarãma. Pũgani cãrõ waibutoa rií cããrê joemugõjo rotietibujoricarãma.

³ Bairopua, atie waibutoa rii mena joemugōjorique p̄ame camasā na carorije wapare tocānacā cūma na catūgoñanemopeere bairo niña.

⁴ Merē marī masīña: Waibutoa toroa, bairi chivoa rii p̄ame camasā na carorije wapare jicānia na cosenetōomasīētīña.

⁵ Toreca, Jesucristo ati yeparu cū cabuiaetaparo jūgoye atore bairo qūñupī cū pacu Diore: “Mu p̄ame waibutoa riire camasā na cajoemugōjonucūrjērē miñajesoroaetiya.

Bairi jicā rupau yu mu jowu, camasā roro na caátie wapare yu majū na yu canetōōbojaparore bairo i.

⁶ Camasā roro na caátie wapare regarā, waibutoare pajjārī bero, na riire na cajoemugōjonucūrjērē miñajesoroaetiya.

⁷ Toreca mūrē niña: Atoa yu āniña mu ya tutip̄u na caīwoatujūgoyecutatorea bairoa, yure mu carotiricarore bairo átigu,” qūñupī Cristo cū pacure.

⁸ Moisés ānacū tore bairo cū caátitroticūrjērē caānie caānimiatacāārē, “Dios p̄ame, camasā roro na caátie regarā, waibutoare pajjārī bero, na riire na cajoemugōjonucūrjērē miñajeso roaetiya,” qūñupī Jesús Diore.

⁹ Cabero qūñemoñupī Jesús tunu: “Atoa yu āniña, yure mu carotiricarore bairo átigu.” Atoe bairo qūñu iñupī: “Tirūm̄p̄ure cabuca rotirique waibutoa riire joemugōjorique ūnierē jānarī bero, cawāma wāme camasārē caroaro mu caátibojapeere átigu yu baiya,” qūñu iñupī Jesús.

¹⁰ Jesús p̄ame cū pacu Dios cū carotirore bairo āsupi. Bairo ātiri, cū majūā jicānia yucp̄āip̄u riayupī. Pūgani cārō cū carianemorō boesupa camasā na canetōōpeere. Tore bairo Jesús cū caátie jūgori, cū yarā caroarā majū marī ānio joroque āsupi Dios.

¹¹ Nipetiro judío majā yarā sacerdote tocānacā rūmu waibutoa rii wāme jetore joemugōjonucūñama. Tie bairo na caátie di rūmu ūno camasā na carorije wapare jicānia canetōōmasīētīmiatacāārē, tore bairo ātinucūñama sacerdote majā.

¹² Jesucristo p̄ame roque camasā roro na caátie wapare netōōyaparo etagu, cū majūā jicānia yucp̄āip̄u riayupī. Pūgani cārō tunu cū carianemorō boesupa camasā na canetōōpeere. Āti yaparori bero, ūmurecōorp̄u āsupi, cū pacu Diota cariape nugōār̄u ruiacú.

¹³ Topu ruicotei ātiyami mai, cū pacu, Jesús pesuare cū canetōōncārō ūno.

¹⁴ Jesús cū majūā yucp̄āip̄u cū cariarique jūgori ñe ūnie cawapa mánarē bairo caāna na ānio joroque na āsupi Jesús Dios yarā caāniparārē. Na p̄ame tocānacā rāmua tore bairo jeto ānicōā ninucūgarāma.

¹⁵ Tie cariape caānoina, Espiritu Santo cāā atore bairo marī i quetibujuyami: “Atore bairo iñami Dios:

¹⁶ “Ti yutea caāno yu yarārē cawāma wāme na yu caátibojapee atore bairo nigaro:

Na yeri na catūgoñarjēr̄u yu caroticūpeere na tūgoñao joroque na yu átigu.

Bairo yu caáto, yu caroticūrjērē borā, tiere caroaro cariape ātigarāma.

¹⁷ Na, roro na caátajere masiriyori bero, pūgani tunu tiere yu tūgoñanemoetigu,’

iñami Dios,” marī i quetibujuyami Espiritu Santo.

¹⁸ Bairi roro marī caátajere netōōriqūē caroaro cariape majū caāmata, ape wāme waibutoa rii marī cajoemugōjorotirije ūnierē marī boetibujiorā.

Debemos acercarnos a Dios

¹⁹ Bairi yu yarā, Jesucristo yucp̄āip̄u cū cariarique jūgori āmerē Dios ya wii santuariore cajāāetarārē bairoa cūrē uwiricaro mano cū mena marī busumasīña.

²⁰⁻²¹ Dios ya wii templo wiip̄u jutii asero ēñotaricarō jūgoye Dios cū caāni aruap̄u sumo sacerdote cū cajāāetaro bero cajāāusarārē bairo marī āniña. Marī sumo sacerdote Jesucristo cū cariarique jūgori cū pacu Dios cū caānopu marī ājūgon ātiyami. Cū berore marī āusagarā marirē cacationucūparorp̄u. Jesús marī sacerdote catutuañu majū Dios ya wii ūmurecōo macā wii jope t̄up̄u marirē cotei ātiyami.

²² Bairo marirē cū cacoterōi, marī yeri marī catūgoñarjērē mena cū pacu Dios t̄up̄u marī etarōa. Nūcūbugorique mena itoricaro mano, bairi tunu tūgoñatutuarique mena uwiricaro mano Diota marī etarōa marī yerip̄u mena. Marī rupaure oco caroa caugueri manie mena cosewericarorea bairo roro marī caátajere care ecoricarā ānirī, Diota caetaparā majū marī āniña marī yerip̄u mena.

²³ “ ‘Mujjārē yu netōōgu,’ cū caīricārōrēā bairo marī netōōgumi,” caīrā ānirī tiere marī masiritieticōārōā pūgani tūgoñaricārō mano.

²⁴ Bairo p̄ame marī boya: Tocānacāp̄ua marī yarā aperārē na marī juātinemoto, āmeo mairiqūē caroa macāājērē na masīnemo joroque irā.

²⁵ Marī, Diore caīroarā marī cañubue neñanucūrōp̄ure aperā marī menarē neñatīnucūñama. Narē bairo marī baietiroa. Marī p̄ame roque jicārō tūgoñatutuaō joroque marī āmeo ātiroa. Bairoa nemojāñurō marī āmeo āticōā ninucūgarā mai, “Marī Quetiupau cū caetapa rām̄u cōñarō baiya,” caīrā ānirī.

²⁶ Cajūgoyepu marī Quetiupau Jesús quetibujuri que caroaro cariape ānajerē masīmirācūā, pūgani tunu roro marī caaticōāmata, marī carorije wapa netōōnemo masīā maa.

²⁷ Bairo roro marī caaticōāmata yua, uwirique mena Dios cū caīñabesepa rūmurē coterārē bairo marī tuabujiorā. Aperā cū pesua caāna tutuaro caārō, caūpetietopu cayasi-parārē bairo marī tuabujiorā.

²⁸ Apeyera tunu, ni jīcāū ūcū Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē caāpeire, pūgarā, o itiarā cūrē na cabūsjāata, īñamairīcārō mano cū pajīārocamasīñama judío majā.

²⁹ Caroaro tūgoñāña mai: Netōjāñurō popiye na bairo joroque na ātigūmi Dios cū macū Jesure caīñaterā roquere. “Cristo, Dios macū cū cariarique jūgori roro marī caātaje wapare netōōñupī,” marī ī masīña. Bairo noa ūna cū cariarique jūgori na carorije wapare canetōecoparā nimirācūā, cū riire, “Cabūgoro macāājē niña,” na caīata, na yaye wapa popiye tāmuogarāma. Tunu bairoa Espīritu Santo camasārē cajūācū cūārē roro na caīrījē jūgori popiye majū tāmuogarāma.

³⁰ Tunu atore bairo marī masīña marī Quetiupau Dios cū caīrīqūērē: “Yū roque caīñabesepu yū āniña. Yua, carorije caānarē popiye na bairo joroque yū ātigu,” īñupī. Tunu apero Dios cū caquetibujaropu atore bairo īñupī: “Marī Quetiupau Dios cū yarā na caātajere īñabesegūmi.”

³¹ jBairi Dios caānicōāninucū roro caānarē popiye na bairo joroque cū caātipee roque cauworije majū niña!

³² Mujāā puame roque mujāā caātiāni jūgoriquere tūgoñanemoña tunu. Tere masiritieticōāña. Jesucristo yaye cariape macāājē quetire mujāā catūgousaricaro bero, aperā roro majū mujāārē na caātaje to ānimiatacūārē, tūgoñanērē bairo tere mujāā tūgoñanetōcōāñupā.

³³ Jesucristo yarā mujāā caānoi, jīcāārā mujāā mena macāānarē nipetiro camasā na caīñajoro roro na ī epeyupa aperā camasā. Popiye na bairo joroque na āsupa. Aperā mujāā mena macāāna popiye cabairārē na īñarī butiuro bopacooro na īñāñupā.

³⁴ Preso jorica wii na cacūricarā cūārē na mujāā īñamaiñupā. Tunu bairoa mujāārē, mujāā yaye apeye ūnierē roro majū na caēmamiatacūārē, yerijōrō mena mujāā ānicōāñupā. Ūmurecōopu caānicōānie mujāā cacūgopee nocārō caroa caānimajūrījē puamerē tūgoñarī, bairo mujāā baiyupa.

³⁵ Torena, Jesucristo mena mujāā catūgoñatutuarijere jānaeticōāña. Tie jūgori caroaro majū mujāā cabaipee ānigarō.

³⁶ Jesucristo yarā āniri popiye mujāā bainemogarā. Bairo cabairā nimirācūā, roro mujāārē na caātiere tūgoñanērē bairo tūgoñanetōcōāña, Dios cū caborore bairo mujāā caātimasīcōāniparore bairo īrā. Bairo āna, cū caījūgoyeticūrīcārōrēā bairo tie caroare mujāā bocagarā.

³⁷ Bairo cabairo jūgori atore bairo īña Dios ya tutipū cūārē:

“Yaro mee majū ātigūmi caatīpau puame. Yowoetīgūmi.

³⁸ Ni jīcāū ūcū yū caīñajoro carorije cawapa macūrē bairo cū caānigaata, yū mena tūgoñatutuacōā ninucūgūmi.

Yū yayere cajānarīcū puamerē cū īñīñajesotiya,” ī quetibujūya Dios ya tutipū.

³⁹ Marī puame roque tere cajānarīcārē bairo marī baietiya. Bairi caūpetietopu caāpārārē bairo marī baietiya. Jesucristo mena marī catūgoñatutuarije jūgori, Dios cū canetōōrīcārārē bairo caāna marī āniña.

11

La fe

¹ Dios mena tūgoñatutuarique atore bairo niña: “Marīrē caroaro cū caātipee marī jogūmi cū caīrīcārōrē bairo,” cariape marī calcotemasīrījē niña. Caroaro marīrē cū caātipee mai īñāetimirācūā, pūgani tūgoñarīcārō mano cariape cū caīrījērē marī catūgoñarījē niña.

² Tirūmupū macāāna marī īñicājāā ānana Dios mena cariape na catūgoñatutuarique jūgori na īñajesoyupi Dios.

³ Marī puame Dios mena tūgoñatutuari, atore bairo marī ī masīña cū caātiījēñojūgoriquere: Ati yepa nipetiro macāājērē to baibuaetao joroque āsupi Dios cū cabūsurī risero mena. Bairi ati yepa macāājē nipetirije Dios cū caātaje marī caīñarījē puame tirūmupūre caīñamāñajērē marī īñāña.

⁴ Tirūmupū macāācū Abel ānacū puame Dios mena tūgoñatutuari, oveja waibūcure pajīārī bero, cū riire joemūgōjoyupi, Diore qūlroagu. Cū jūgocu Caīn netōjāñurō caroa wāmerē joemūgōjoyupi Abel. Bairo Abel cū caātie jūgori Dios puame carorije wapa cacūgoecure bairo qūīñāñupī. Cū cajoemūgōjorijere qūīñajesobojayupi Dios. Amerē yua, Abel cū camanīmiatacūārē, Dios mena cū catūgoñatutuarique atore bairo ī quetibujūguro īña: Marī cūā cūrē bairo Dios mena marī catūgoñatutuarije boya.

⁵ Apei, Enoc cawāmecacu cūā Dios mena cū catūgoñatutuarije jūgori cū neásúpi Dios cacatirea um̄recóoru, marí camasārē bairo cū cabaiyasietiparore bairo ī. Ni jīcāū ūcū cū bocaesupu, jicoquei Dios cārē cū caneátóí jūgori. Dios cū cabusuri tutipū atore bairo ī quetibujaya Enoc cū cabairiquere: Cū caneáecoparo jūgoye mai, cū mena cū catūgoñatutuarije īñajesoyupi Dios.

⁶ Ni jīcāū ūcū Dios mena cū catūgoñatutuaeticōāta, Diore qūñajeso joroque cū átimasīētīñami. Diotu caagarā puame cariapea atore bairo na caītūgoñarō ñuñā: Āniñami Dios. Tunu atore bairo na caītūgoñanemorō ñuñā: Caroare na jogami Dios cūrē caborārē.

⁷ Apei, Noé ānacū cūā Dios mena cū catūgoñatutuarije mena netōñupī. Mai, Dios puame cū quetibujayupi Noérē cañña manie cabaipeere. Tie cabaipeere īñatemicāā, caānorē bairo tūgori, cūmua capairicare qūēnoñupī, cū pūnaa mena cabaipeere netōgu. Tunu bairoa Dios mena cū catūgoñatutuarije jūgori camasā ati um̄recóo macāāna cū caāni yepa caāna Diore caīroaenarē, “Mujāā yasicoagarā,” na ī quetibujamīñupī Noé. Bairi yua, ati yepa caruaripaure netōōcoasupa Noéjāā Dios mena cū catūgoñatutuarije jūgori.

⁸ Apei, Abraham ānacū cūā Dios mena cū catūgoñatutuarije jūgori Dios cūrē, “Ape yeparu ácāja mu yarā mena,” cū caīrjērē tūgori, caroaro cariape cū tūgoyupi. Tiere tūgori bero, cū caátore masīētīmicāā, Dios cūrē cū cajopa yeparu ásupi Abraham.

⁹ Tunu bairoa etari bero, Dios mena cū catūgoñatutuarije jūgori ape yeparu macāācūrē bairo átiāñupī. Waitūtoa aseri mena qūēnoricā wiiri mena āniñesēāñupī. Cū macū Isaac, bairi cū pārāmi Jacob cūā torea bairo āniñesēāñupā cū berore. “Mujāārē ati yepare yu jogu,” na ī busuyupi Dios na cūrē.

¹⁰ Abraham puame Dios ya macā um̄recóoru caāni macā capetieti macārē ānigu, tore bairo baiñesēāñupī ati yeparure. Dios majū cū caqūēnoricā macārē etagu, tore bairo baicoteyupi Abraham.

¹¹ Tunu apeyera Abraham, “Yure cū caīricārōrēā bairo jīcā wāme rusaricaro mano yu átibojagumi Dios,” caānorē bairo cariapea ī tūgoñañupī. Bairo Dios mena cū catūgoñatutuarije jūgori, cū, cū numo cūā cabutoa, capūnaacuti masīēnapu na caānimitacāārē, jīcāū na macācutio joroque ásupi Dios cū camasīrjē mena.

¹² Bairo bairi Dios cū camasīrjē jūgori Abraham cabucu majūpu nimicāā, macācusupi. Bairo macācutiri bero, capāārā pārāmerā cusupi. Um̄recóo macāāna ñocōā, bairi paputiro macāājē paa rupare cōñajātia mano cārō majū pārāmerā cusupi Abraham.

¹³ Na, yu caīquetibujarā ānana Dios narē cū caīricārōrēā bairo cabaipeitirore īñaesupa ati yeparu mai na caāni rūmurē. Mai, na cariaparo jūgoye tie cabaipeere masījūgoyecusupa Dios mena catūgoñatutuari majā ānirī. Torena, ūseanirīqūē mena, “Ati yeparu caāna mee marī āniña,” ī tūgoñañupā.

¹⁴ Bairo caītūgoñarā ānirī, ape yepa na caānipa yepa majūrē camacā ñesēārārē bairo āñupā. Merē tiere caroaro marī masīña.

¹⁵ Na caānijūgorica yepare na caītūgoñaata, ti yepa na caānijūgorica yeparua tunuábujoricarāma.

¹⁶ Tunuápéyupa. Na puame netōjāñurō caroa yepa majūrē boyupa. “Um̄recóo macāā yepare cacoterārē bairo āñupā,” Īgu ñiña mujāārē. Bairi Dios, “Yu, na pacu Dios yu āniña,” na ī tūgoñaboboetiayami. Cū puame merē na caānipa macārē qūēnoricārōrē bairo átiyucōāñupī.

¹⁷⁻¹⁸ Apeyera tunu, Dios puame Abrahārē, “¿Cariapea yu mena cū tūgoñatutuyati?” Ī, cū macū Isaare walbucure pajjārī joemugōjoricarore bairo cū átirotiyupi. Abraham puame Dios mena cū catūgoñatutuarije jūgori, “Mu caátiroitirore bairo yu áperigu,” qūīēsupi Diore, cū macū jīcāūā cū caānimitacāārē. Tunu bairoa, “Mu macū Isaac jūgori mu pārāmerā cutigu,” cū, cū caīrīqūē tō ānimitacāārē, Dios cū caīrōrē bairo átibujoyupi Abraham.

¹⁹ Abraham Dios mena tūgoñatutuari yua, “Cū camasīrjē mena cabaiyasiricarā cūrē catiomasiñami Dios,” ī tūgoñañupī. Abraham cū macārē cū capajjāgaripawa Dios qūīñupī: “Cū pajjāētīcōāñā mu macūrē.” Bairo cū caátajere tūgoñarī atore bairo marī ī masīña: “Abraham cū macū cariacoatacu tunu cacatire bairo caācūrē cū cūgoyupi tunu,” marī ī masīña.

²⁰ Apei, Isaac ānacū cūā Dios mena cū catūgoñatutuarije jūgori cū pūnaa, Jacob cū jūgocu Esaū cūrē caroaro na cabaipeere Diopure na jēnibojajūgoyeticūñupī.

²¹ Isaac macū Jacob cūā Dios mena cū catūgoñatutuarije jūgori cū macū José pūnaa tocānacāūrēā caroare na jēnibojayupi Diopure. Cabucu ānirī yua, cū tuericu mena tuañerī, Diore qūīroayupi.

²² José cūā Dios mena tūgoñatutuari cū cabaiyasiparo jūgoye, atore bairo na īñupī israelita majārē: “Ape rūmu caāno ati yepa Egipto yepare mujāā witigarā. Bairo mujāā cawitiri rūmu caāno, yu rupaurī ānajē cūrē mujāā neágarā mujāā caāti yeparu,” na ī cūñupī José.

²³ Aperā Moisés ānacū pacua cūā Dios mena na catūgoñatutuarije jūgori Moisés cū cabuiaro bero itiarā muipua majū yasiori cū cūgoyupa, cawīmau caroāaca cū caānoi. Dios mena

catūgoñatutuarā ānirī Egipto macācācū rey, “Cawīmarā caūmuarē na pajīārecōāña,” cū caīrīqūē caānimiatacūārē, tiere uwiesupa. Cū caīrōrē bairo āpeyupa.

²⁴ Moisés cūā cabūcū ācūpū, Dios mena cū catūgoñatutuarije jūgori Egipto macācācū quetiupau faraón macō macārē bairo cū caānierē cūrē na caīrō boesupī.

²⁵ Bairo puame boyupi: Dios ya poa macāāna popiye na cabairorea bairo cū cūā na mena popiye baigayupi. Jīcā yutea cārō carorije macāājē faraón ya wii useanirīqūē mena na caātiānierē īñamicūā, tiere īñajegaesupi.

²⁶ Atore bairo ī tūgoñañupī Moisés: “Egipto macāāna na cacūgorije cawapacutie netōjāñurō caānimajūrjē niña Dios cū cajopau Mesías queti puame roque,” ī tūgoñatutuacōāñupī Moisés. Cū puame Dios caroaro cū caātībojapeere masīrī, caroaro mena tūgoñatutuacōāñupī.

²⁷ Cabero Moisés Egipto caāniatacu acoásupī. Ti yepa macācācū quetiupau rey cū mena cū caasiarijere tūgoecure bairo tiere tūgoñanetōcōāñupī. Dios mena catūgoñatutuaū ānirī cū caātipeere cariapea tūgoñajūgoyeticōā ninucūñupī. Dios cabauecure jīcā cū cū caāñamajūcōārōrē bairo tiere tūgoñājānaesupi.

²⁸ Mai, ti yepare cū cawitiparo jūgoye Moisés Dios mena catūgoñatutuaū ānirī bose rūmu qūēnoñupī jīcā īnami caāno. Ti īnami caāno, oveja waibutoare pajīārī bero na rīī mena wiiri jope buire na yayewērotiyupi Moisés israelita majārē. Bairo na ātirotiyupi, camasā na camacūcuti jūgorā caūmuarē capajīāū acū āngel cū jāāētīcōāto ī.

²⁹ Israelita majā cūā Dios mena tūgoñatutuari, Mar Rojo cawāmecuti riare netōásupa. Dios cū camasīrjē jūgori riare oco mano maarē bairo boporo cū caātiata wāāpu netōásupa tiya ria capairiyare. Na bero caánā, narē cañegari majā egipcio majā cūā ti wāā na caātīwārē na cajāāpetiro bero nipetiro ruapeticoásupa.

³⁰ Cabero israelita majā Jericō cawāmecuti macārē ēmagarā, ti macā ēñotaticaro usaropu basa āmejoreyuparā jīcā wāmo peti puga pēnirō cānacā rūmu majū. Bairo na caáto, Dios mena na catūgoñatutuarije jūgori, ti macā ēñotarique īnapeticoasuparo.

³¹ Bairo ti macā macācō Rahab cawāmecuco caūma mena caepewapatamirīcō Dios mena tūgoñatutuarije cacūgoo āñupō. Cō puame Israel ya poa macāāna cō ya macārē caāñarutiri majārē caroaro cō ya wiipu na qūēnoñupō, na pajīārema, īō. Bairo Dios mena catūgoñatutuaū ānirī aperā cō ya macā macāāna Diore cabaibotiorā mena yasiesupo.

³² ¿Ñerē īi quetibujunemocuti mujāārē? Dios mena catūgoñatutuari majā capāārā āñupā bairāpua. Bairo capāārā na caānoi, na nipetirore ya quetibujuyepomasīētīña mujāārē. Jīcāārā na mena macāāna āñupā: Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, David, Samuel bairi aperā profeta majā cūā āñupā.

³³ Bairo Dios mena tūgoñatutuari ape macā macāāna mena caāmeoqūērā cūā na ya yepare ēmamasīñupā. Aperā cūā caroaro cariape camasārē na rotimasīñupā. Aperā Dios narē caroaro cū caātipeere cacotejutiēna ānirī tiere cūgomajūcōāñupā. Aperā cūārē macānucū macāāna yaijūārā na na ūgaetio joroque ásupi Dios, cū mena na catūgoñatutuarije jūgori.

³⁴ Aperā cūā na wapana narē peero paio caūrōpu narē na cacūremiatacūārē, ūēsupā. Aperā cūā na wapana ñosērīcāpāi mena na capajīāgamiatacūārē, rutimasīñupā. Aperā cūā catutuaena caānimirīcārā, Dios mena na catūgoñatutuarije jūgori na wapana pajīārī majā poarire na pajīānetōmasīñupā.

³⁵ Aperā carōmia cūā na yarā cariyasicoatana na caānimiatacūārē, Dios cū camasīrjē jūgori tunu na catio joroque cū caānarē yarācusupa.

Aperā cūārē na pesua popiye na baio joroque na ātiepeyupa. “Diore mujāā catūgousarijere mujāā cajānaata, mujāārē jāā pajīāreetigarā,” na pesua na na caāmiatacūārē, narē na capa-jīāgaro ēñotaesupa. Dios mena catūgoñatutuarā ānirī bairo baiyupa. “Marī cariaro beropu tunu catiri roque, caroaro netōjāñurō marī ānājē catīgarā,” ī tūgoñarī tore bairo baiyupa.

³⁶ Aperā Diore caīroarā cūārē roro na ī boyetieperi na bape epenucūñupa. Āpōā wērī cadenas mena na jiyarī, bairi tunu preso jorica wiiripu na cūeri roro majū na ātiepeyupa.

³⁷ Aperā cūārē ūtā rupaa mena na pajīārenucūñupā. Aperā cūārē yiserīcapāi mena na rupauri recomacāārī na pajure batorenuclūñupā. Aperā cūārē ñosērīcāpāi mena na ñosē renucūñupā. Aperā cūā roro majū bopacooro baiyupa. Ñe ūnie cacūgoenarē bairo noo na caboropu āñesēāñupā. Waibutoa oveja, o cabra aserī mena jutī jāñarī roro na caātīpacōōrā baiñesēānucūñupā.

³⁸ Na puame, desierto cayucūmanopu, bairi ūtā yucupu, bairi ūtā opeepu āñiñesēānucūñupā. Bairo bopacooro baiñesēāmirācūā, Dios cū cañīajorore caroarā cañurā majū āñupā. Bairi ati yepapu macāāna watoare na caāno jesoesupa. Dios tupu na caāno roque űñupā.

³⁹ Bairo na cabaimiatacūārē, ni jīcāū ūcū na mena macāācū Dios narē caroaro cū caátigariquere cūgopetiesupi. Dios puame, “Yu mena cariapea tūgoñatutuayama,” i masīmicūā, narē cū caátigaricarore bairo na átipeoyesupi mai.

⁴⁰ Atoze bairo boyupi Dios: Ti yuteapu macāāna cū caijūgoyeticūriqūērē caroaro na catūgoñacoterore boyupi. Na puame, “Marī ape tuti macāāna cūrē caīroari majā mena jīcārōrē bairo Dios netōjāñurō caroare cū caátipeere na cūgopetimasīato,” i, caroaro na catūgoñacoterore boyupi.

12

Fijemos la mirada en Jesús

¹ Bairo marī jūgoye caānana capāārā Dios mena catūgoñatutua iñorīcārārē camasīrā ānirī nipetirije marīrē roro marī baio joroque caátiere, bairo roro camasā marī caátie macāājē, caroaro caānimasīrotietie ūnierē tocārōā marī jānacōāgarā. Tiera jānarī, Dios mena tūgoñatutuari, ati yepapu marī caāno ūno mai, cariapea tūgoñaenarē bairo tiere marī tūgoñanetōcōā ānigarā, marī caátore marī caetaparo jūgoye. Caaturī majōcu ñe ūnie cū wāmorē cūgoecu ācū caroaro mena atumasīñami, cū caatuēmuetarō bero cū cawapatapeere camasī ānirī. Torea bairo marī cūārē caroaro boya.

² Jesucristo jīcārēā cū marī catūgousaro ūña. Cū, Jesucristo jetoa marī catūgoñatutuari wāmerē cajou majū niñami. Bairo cū jūgori nipetiro cū mena catūgoñatutuarārē ñe ūnie carorije camāna, jīcārō tūni caroarā majū na ānio joroque caācu niñami. Jesús puame bopacooro netōrō baiyupi yucupāipu. Tipāipu riau, roro bopacooro cū cabapeere tūgoñabobori, tie cū carīapeere ēñotari, “To baieticōāto,” iēsupī Jesús. Cū puame cūrē popiye cū baio joroque na caāto bero, nocārō majū caroaro useanirīqūē mena yerijōrō cū caānipeere masīrī popiye cū cabairiquere netōmasīñupī. Bairo bairo bero, Dios carotimasī cū caruirotu cariape nūgōā puame ruiásūpi Jesús.

³ Mai, Jesús ati yepapu cū caāno, carorā cūrē popiye baio joroque caānarē roro na átīameesupi. Cariape cū caātiānierē caroaro marī tūgoñagarā. Bairo mujāā popiye baimirācūā, usearitieticōāña. Jutieticōāña mujāā caātiānie caroa macāājērē.

⁴ Carorijere caboenarē bairo āna, Jesucristo cū catāmuorīcārōrē bairo roro majūpārā mujāā tāmnoetimiña mai. Carorā cañuena mujāārē roro mujāā pajīareetiyama mai bairāpu.

⁵ ¿Dios, mujāā cū pūnaa majūrē bairo caānarē mujāā cū caībeyoriquere merē mujāā masiriticoati? Cū ya tutipu atore bairo i woaturotiyupi Dios:

“Macū, iñateeticōāña mu yu cabeyorijere.

Mūrē yu catutiri rāmu caāno tiere tūgori usearitieticōāña.

⁶ Yu, capacu ānirī yu camai iñarā yu pūnaarē cariape na yu beyomasīña.

Bairi tunu yu macūrē bairo caācūrē tutuaro mena cū yu quetibujū masīña, caroaro cū āparo i;

i quetibujuyupi.

⁷ Bairo mujāā puame Dios, mujāārē cū cabeyorijere tūgousaya. Bairo mujāā catūgousaata, cū pūnaa majūrē bairo mujāā ātigumi. Ni ūcū camacūcūcū camasī cū macūrē cū beyoeticoa baiecumi. Torecu, marī Pacu Dios cūā marī beyomasīñami.

⁸ Bairo mujāārē cū cabeyoeticōāta, cū pūnaa mee mujāā ānibujiorā. Capacu mánarē bairo caāna mujāā tuabujiorā.

⁹ Apeyera marī, cawīmarā marī caāno, marī pacua marī beyonucūwā. Tie na caībeyorijere necūbūgoro marī tūgonucūwā. Bairo cabairicarā caāna nimirācūā, ¿dopēirā marī Pacu Dios puamerē cū cabeyorijere marī tūgousaetiati? Cū puame roquere netōjāñurō necūbūgorique mena cū cañrījērē tūgousarotiya, caroa yeri pūna mena ānigarā.

¹⁰ Ati yepapure nocārō yoari yutea mea marī caānipeere marī pacua marī beyo āninucūñama. Na camasīrō cārō marī beyonucūñama. Bairo na caátimiatacūārē, netōjāñurō cariape beyomasīñami marī Pacu Dios roque, cūrē bairo caroarā marī caānīparore bairo i.

¹¹ Dise ūnie marīrē tutuaro mena na cabeyorije useanirō marī āperiya. Marī yapapuao joroque marī ātiya tipau jettore bairopua. Cabaimiatacūārē, caberopu tie na caībeyorijere cariape mena marī catūgousaata, caroaro cariape yerijōrō marī ānimasīgarā.

El peligro de rechazar la voz de Dios

¹²⁻¹³ Bairo cū ricaari, cū ñicāārī catutuaecu, Dios cū camasīrījē jūgori tunu cū catinemorōrēā bairo mujāā cūā Dios cū camasīrījē jūgori cū mena tūgoñatutuanemōña tunu. Caroaro cariape āticōā ninucūña. Ricaati ātiānajērē jānacōāña.

¹⁴ Nīpetiro camasā mena caroaro yerijōrō ānajēcusa. Tunu bairo carorije wapa mánarē bairo ānajēcusa. Carorije wapa cacūgorā puame marī Quetiupaure iñamasīētīgarāma. Caroa yeri pūna cacūgorā roque quīñagarāma.

¹⁵ Mujãã majũ tũgoñatutuaio joroque ãmeo ása, tocãnacãũpua mujãã mena macããna Dios tũpũ na caẽmuetamasĩparore bairo ìrã. Bairi ni jĩcãũ ùcũ mujãã mena macããcũ rorije caãticotei cã manicõato. Rorije caãcũ cã caãmata, rorije na átícotebujiõumi camasãrẽ.

¹⁶ Ni jĩcãũ ùcũ mujãã mena macããcũ roro cã rupaũ caborore bairo cã átiepeeticõãto. Tunu bairoa Dios yaye caroa wãmerẽ, “Cabũgoro macããjẽ niña,” caĩrãrẽ bairo baieticõãña. Esaũ ãnacũrẽ bairo baieticõãña mujãã. Cũ pũame cã pacũ cã camacũcutijũgoricũ ãnirĩ, cajũgocũre bairo cã cabaiãnipeere cãgoyupi. Bairo caãcũ nimicũã, tiere, “Cabũgoro macããjẽ niña,” caĩrẽ bairo baiiyupi. Jĩcã bapa ugarica bapa jũgori cajũgocũre bairo cã caãnierẽ wapatireyupi cã baire.

¹⁷ Merẽ mujãã masĩña tie bero cã cabairiquere. Dios Esaure caroare cã cajopeere cã pacũ cã caĩquetibũjuro butiuro tãgogamiñupĩ. Bairo cã cabomiatacããrẽ, cajũgocũ cã caãnierẽ cã baire cã cawapatirericaro jũgori cã ymasĩsũsupi cã pacũ. Tutuaro mena otimicũã, cajũgocũre bairo cã caãnimirĩqũerẽ tunu cãgomasiũsupi Esaũ.

¹⁸ Mujãã, marĩ ñicũjãã israelita majã ãnana na caĩñarĩcã wãme ùnierẽ mujãã ñnaesupa. Na pũame Moisés ùtãũpũ cã caãnitoye, ññañupã ùtãũ paio caũrõrẽ. Tie caũrĩjẽ buseri jũgori canaitĩarĩjẽrẽ ññañupã. Tunu bairoa wĩno cãã tutuaro capapurĩjere ññañupã.

¹⁹ Tunu bairoa marĩ ñicũjãã israelita majã ãnana na catũgorica wãme ùnie trompeta tutuaro cabũsũro cãrõ Dios cã cabũsũocajoriqũe cããrẽ mujãã tãgoesupa. Bairo mujãã cabaimiatacããrẽ, na pũame roque tie busuriqũe paio cauwiorijere tãgoyupa. Bairo uwiri, Dios narẽ yoaro cã cabũsũãnorẽ boesupa. Tocãrõã cã jãna rotiyupa Diore.

²⁰ Dios cã caroticũrĩqũerẽ dope átĩjãtietimirã, tore bairo ññupã Diore. Mai, atore bairo ññuparõ Dios narẽ cã caroticũrĩqũerẽ pũame: “Ni jĩcãũ ùcũ ati ùtãũrẽ capeañaurẽ ùtã rupaã, o ãpõã besuro mena cã pajĩãrocacõã rotiya. Ni ùcũ waibũcũ ùcũ cããrẽ tore bairo átirotiya,” ññuparõ.

²¹ Nocãrõ majũ ñña acuarique caãnoi, Moisés cã majũ cãã atore bairo ññupĩ: “Butiuro uwiri yũ nanacũpũ,” ññupĩ.

²² Mujãã roque narẽ bairo mujãã baietiya. Ëmũrecõõpũ caãni ùtãũ buipũ caãni macã Jerusalén cawãmecuti macã Dios cacaticõãninucũũ ya macãpũ caãniparã majũ mujãã ãniña. Aperã cãã nocãrõ capããrã majũ Diotũ macããna ángelea majã neñapori Diore cabasapeorã na caãnopũ caãniparã mujãã ãniña.

²³ Tunu bairo Dios pũnaarẽ bairo caãna, caãnijũgorã ãmũrecõõpũ Dios ya pũrõpũ cã yarã caãnarẽ cã cawoaturicarã na caneñarõpũ caãniparã mujãã ãniña. Dios camasã nipetĩgorũre caĩñabesei majũ tũpũ mujãã etagarã. Caroarã na ãnio joroque cã caátana tũpũ mujãã etagarã.

²⁴ Tunu bairo Jesutu mujãã etagarã, caroa wãme cawãma wãme marĩrẽ caãtĩbojacũrĩcũ tũpũ. Jesús pũame yucũpũrũ cã cariarique jũgori cã rii mena marĩ carorije wapare cosericarore bairo marĩ tuao joroque marĩ ásupi. Abel cã carii reriqũe pũame ãmeoqũẽ ãmerĩqũerẽ bairo átaje tuyupa. Bairi Abel ãnacũ cã carii reriqũe netõjãñurõ caãnimajũrĩjẽ ãñupã Jesús yaye rii pũame roque.

²⁵ Torecũ, Jesús marĩrẽ caquetibũjũre caroaro cã marĩ tãgõũsagarã. Moisés ati yepa macããcũ ãnacũ Dios yayere marĩ ñicũjãã ãnanarẽ cã caquetibũjunetõrĩjẽrẽ tãgogaesupa. Bairi dope bairo netõmasĩsũpa. Marĩ roque na netõjãñurõ bairã majũ marĩ netõmasĩsũna, ãmũrecõõpũ macããcũ marĩrẽ cã caquetibũjugarijere marĩ catãgõgaeticõãta.

²⁶ Tirãmũpũ jĩ yũteapũre Dios cã cabũsũro jũgori ati yepa tutuaro to yuguio joroque ásupi Dios, Moisés ãnacũ cã caãni yũteapũre. Bairi ãmerẽ tunu atore bairo ñnemoñami Dios: “Pũgani cãrõ tunu yũ cabũsũrije mena ati yepa to yuguio joroque yũ átigu. Ámerẽ ati yepa jeto meerẽ, ãmũrecõõpũ cãã to yuguio joroque yũ átigu,” ññami.

²⁷ Bairo cã caĩata, atore bairo ñgu ìcãmi Dios: Ati ãmũrecõõ macããjẽ nipetiro cã caátaje, yepa cayuguirije ùnie mena yasipeticoagaro. Bairo ati ãmũrecõõ macããjẽ nipetirije cã caátajere cã cayasiro bero yua, Dios marĩ Quetiupau cã caãno macããjẽ jeto tuagaro.

²⁸ Dios cã carotimasĩrĩpau, marĩrẽ cã cacũbojaripau jeto tuagaro. Bairo tiere tãgoñarĩ, Diore, “Mu ñujãñũña jãã mena,” marĩ caĩbasapeoro ñña. Torecũ, caroaro cariape átĩãñajẽ, cãrẽ ñroariqũe Dios cã caĩñajesori wãmerĩ majũrẽ marĩ caãtiãno ñña.

²⁹ Peero tutuaro mena caũrĩ peero apeye ùnierẽ caãrerorea bairo Dios cãã tutuaro mena marĩ carorije wapare caĩñabesemasĩ majũ ññami.

13

Cómo agradar a Dios

¹ Mujãã pũame jĩcãũ pũnaa na caãmeomairõrẽ bairo mujãã cãã ãmeo majããnaeticõãña.

² Tunu bairoa aperã camasã mujãã ya wii caĩñañesẽãrã cããrẽ caroaro mena na bocãri na qũẽnonucũña. ¡Tame, mujãã mena macããna jĩcããrã, ángelea majãrẽ camasiẽna nimirãcũã, caroaro na bocãri na qũẽnoñupã na wiiripũ!

³ Preso jorica wiipɔ caña cūārē na mujāā masiritiepa. Mujāā cūā preso jorica wiipɔ caña mena ānarē bairo tūgoñaña. Na juátinemoña. Roro caátiecoricarā cūārē na tūgoñaña. Ape rāmu mujāā cūā narē bairo mujāā tāmubujorā, ati yepapɔ mujāā cañi rāmu caño. Bairi na ñamairotiya.

⁴ Tunu apeyerā cawāmo jiyaricarārē nipetiro na mujāā cañnanucūbugoro ñña. Roro āmeo átiepeeticōña. Caroa wāme átaje jetore átiñaña. Dios puame ññabesegumi roro caāmeo átieperi majārē. Canumocana, canumo mána cūā roro na caátie jūgori popiye na bairo joroque na átigumi Dios.

⁵ Dinero pūrōrē cabonetōrārē bairo baíticōñaña. Āme ati yepapɔ āna, mujāā cacūgorije mena yeri ñucōñaña. Atore bairo Dios cū caírīcā wāmerē tūgoñaña: “Mujāā yu aweyoetigum. Mujāā yu juátinemonucūgu,” ññupí Dios.

⁶ Bairi yua, pūgani cārō tūgoñarīcārō mano atore bairo marí í masiña: “Marí Quetiupapɔ marí juátinemozumí.

Bairi ni jīcāū ūcū yure roro caátigauere yu uwietiya,” marí í masiña.

⁷ Bairi mujāārē cañubuejūgori majā, aperā Dios yaye quetire mujāārē caquetibujaricārā na cabairique cūārē caroaro tūgoñaña. Na puame popiye baimirācūā, Jesucristo mena tūgoñatutuacōññupā na cariarī rāmupɔ. Mujāā cūā Jesucristo mena na catūgoñatutuaricaroera bairo cū mena tūgoñatutuacōā āninucūña.

⁸ Jesucristo cañnjūgoripapɔ caroaro cariape caācū āñupí. Āme cūārē bairoa nicōā ninucūñami. Bairi cūā nicōā ninucūgumi tocānacā rāmua. Cū yeri cū catūgoñarījē wasoetiya.

⁹ Bairi mujāā nipetiro ape wāme quetibujarique ūnierē tūgousaeticōñaña. Dios cū camairījē mena yeri tutuarā marí ānio joroque caāto ñña. Ūgarique wāmerē besecōñarí na caugarotirore bairo marí caāto mee, marí yeri tūgoñatutuo joroque marí átiya. Tie caátitiririje dope átimasīā maniña, cañumiatacūārē.

¹⁰ Maríā, Jesucristo yucūpāipɔ cū cariarique jūgori ape wāme waibucɔ joemūgōjoriquere cacūgorārē bairo marí baiya. Nipetiro sacerdote majā tirāmupɔ macā santuariore capaacteri majā ūna puame roque jīcā wāme ūno cūgomasētīñama marí canetōricā wāmerē. Moisés ānacū cū caátitirocūñiqūērē na cabonetōrō jūgori, marí, Jesucristo ya poa macāna mena narē ānimasīā maa.

¹¹ Bairi sumo sacerdote jeto waibutoa riire santuariopɔ jeámasiñami, roro camasā na caátie wapare Dios cū camasiriyobojaparore bairo í. Waibutoa rupauri ānajē puamerē ti arua santuario camano, ti macā jūgoyepɔ tiere joenucūñupā.

¹² Torecu, Jesús cūā roro yucūpāipɔ cū cariarī rāmurē, macā camanopɔ riayupí, cū ya poa macāānarē cū rií jūgori carorije wapa mána caroarā Dios ya poa macāna majū na āmarō í.

¹³ Bairi cabucɔ wāme átajere jānarí marí cūā Jesús cū cabairicaroera bairo popiye baimirācūā, tiere tūgoñaenarē bairo marí catūgoñanetōrō ñña. Marí Quetiupapɔ Jesure roro popiye cū na caátatorea bairo marí cūārē aperā roro marí na caátieperijere marí ēñotaetigarā.

¹⁴ Maríā, ati yepapure jīcā macā tocānacā rāmua caānicōāninucūpā macārē marí cūgoetiya. Bairi ape macā Dios ya macā tocānacā rāmua caānicōāninucūpā macārē camacārānarē bairo caña marí āniña.

¹⁵ Bairi tocānacānia marí Pacu Diore, bairi Jesucristo cūārē basapeorotiya. Marí cabasapeorije waibutoa riire marí cajoemūgōjorije ūnie niña. Bairi marí risero mena, “Jāā Pacu, mu ñumajūcōñaña jāā mena,” cū marí caibasapeope niña.

¹⁶ Caroa wāme camasā mena átiñajērē masiritieticōñaña. Tunu bairoa aperā camasārē mujāā cacūgorije mena na cabopacarijere na juátinemonucūña. Tie waibucɔ riire joemūgōjorārē bairo mujāā caátie niña. Tie ūnie roquere ññajesoyami Dios.

¹⁷ Torena, mujāārē carotiri majārē caroaro mena na yuya. Caroaro mena na carotirijere ása. Na puame yerijārīcārō mano caroaro ññacotenucūñama mujāārē. “Marí paarique cūārē ññabesegumi Dios,” í tūgoñarí, tore bairo átinucūñama mujāārē carotiri majā puame. Bairi mujāārē carotiri majā na caññajesoparo ñurō caroaro mena na paabojanucūña. Mujāā capaarijere na ññajesotio joroque ápericōñaña. Bairo mujāā caápericōāta, ñe ūnierē caáperārē bairo mujāā tuabujorā.

¹⁸ Bairi apeyerā tunu, jāārē Diopure mujāā jēnibojagarā. Pūgani tūgoñarīcārō mano jāā masiña merē caroaro yerijōrō jāā catūgoñarīqūē cutiere. Nipetiropure caroaro cariape jāā caátīānimasīpeere jāā boya.

¹⁹ Bairi apeyerā Diopure yu mujāā cajēnibojanucūrō yu boya. Bairo yu mujāā cajēnibojaro, mujāā tɔpɔ yoaro mea tunu yu ānio joroque Dios cū áparo írā, yu mujāā jēnibojawa.

Bendición y saludos finales

²⁰ Dios puame caroaro yerijōrō caññajēcucɔ niñami. Tunu bairoa marí Quetiupapɔ Jesucristo cariacoaatɔ cū caññimiatacūārē, tunu cū catio joroque caátacɔ niñami. Maríre, oveja

coteri majõcare bairo caãcã, Jesús cõ cariarique jãgori cawãma wãme Dios cõ yarãrẽ cõ caátibojarique caãnicõãninucõpeere caãnorẽ bairo to tuao joroque caátacõ niñami Dios.

²¹ Bairo caátacõ pũame nipetiri wãme mujããrẽ jĩcãrõ tãni ñe ùnie wapa cacãgoenarẽ bairo caãna mujãã cõ áparo. Bairo cõ caáto, nipetiro cõ cabori wãme ùnie jetore caroaro mujãã átimasĩgarã. Bairi marĩrẽ cõ caátigari wãme cãrõ marĩ cõ áparo Jesucristo jãgori. Bairi atore bairo marĩ ñña: "Jesucristore marĩ cabasapeorije to petieticõãto. Bairoa to baiáto," marĩ ñña.

²² Yũ yarã mujããrẽ ñña: Atie queti petoaca mujããrẽ yũ caquetibũjũwoatujorijere caroaro yerijõrõ tãgopeoya.

²³ Bairi apeyera, atiere mujãã camasĩrõ yũ boya: Marĩ yũ Timoteo cãã merẽ preso jorica wiipũ caãnimitacõ witiyupi. Bairi ato yũ tãmurĩ cõ caetaata, cõ mena yũ atĩgũ mujããrẽ yũ caãñauátĩ rãmurẽ yua.

²⁴ Bairi nipetiro mujããrẽ cajũgoñubueri majã, aperã Dios ya poa macããna nipetiro cãã na ñuáto. Ati yepa Italia yepa macããna cãã mujããrẽ butioro ñurotijoyama.

²⁵ Mujãã nipetirore caroa macããjẽ, caroare cõ jonemoáto Dios.

Tocãrõã ñña atie yũ sawoaturije.

Carta de SANTIAGO

Saludo

¹ Yu, Santiago, marí Pacu, bairi marí Quetiupau Jesucristo mena na paabojari majõcu ãnirĩ, ati carta mena mujããrẽ woajou yu átiya. Mujãã, Israel yepa macããna, puga wãmo peti rupore puga pẽnirõ cãnacã poari majũ caãnimiricãrã, ãmerẽ nipetiropu caábataricãrẽ mujãã woajou yu átiya.

La sabiduría que viene de Dios

² Mujãã, yu bairãrẽ bairo caãna, yu yaye quetire tãgopeoya mai: Ape rãmu mujããrẽ roro tãmuorĩqũẽ caetaata, tie mena tũgoña yapapuaeticõãña. Tiere useanirĩqũẽ mena mujãã catũgoñarõ ñuña.

³ Noo ricaati mujããrẽ caetari rãmu caãno, “¡Ñugaro! ¡Dios mena tũgoñatutuari yua, marí nucãcõãgarã!” mujãã caĩata, nemojãñurõ mujãã tũgoñanetõomasĩgarã. Merẽ mujãã masĩña tiere.

⁴ Bairi tie tũgoñatutuariquere caroaro maijũgoya, mujããrẽ ñe ùnie to carusaetiparore bairo irã. Bairi nocãrõ majũ catũgoñanetõomasĩrã ãnirĩ, camasã cañurã ñe ùnie ãnimasĩrĩqũẽ carusaena majũ mujãã ãnigarã.

⁵ Bairi ni jĩcãũ ùcũ jĩcã wãmerẽ camasĩpeyoecu cũ caãmata, Diore cũ jẽnimasĩñami. Bairo cũ cajẽniata, cũ jogumi Dios cũ cajẽnirĩjẽrẽ. Camasã nipetiro nocãrõ na caboro cãrõ masĩrĩqũẽrẽ na jogumi, cũ na cajẽniata. “¿Nopẽirã tocãrõ majũ mujãã jẽnifiati?” Iẽtĩgumi Dios.

⁶ Bairãpua, “jããrẽ joecumi!” ĩ tũgoñaena, jẽniña. Dios mena tũgoñatutuari mujãã cajẽnirõ boya. Dios mena catũgoñatutuacu puame ria capairiya oco turire bairo niñami. Wĩno jũgori tiere aperopu, aperopu capapubatorerore bairo niñami.

⁷⁻⁸ Bairo caãcũ jĩcã rãmu jĩcã wãmerẽ boyami cãrẽ Dios cũ caátibojapeere. Ape rãmurẽ bairo boetiyami. Bairo jeto tũgoñanucũñami. Bairo catũgoña puame, “Yu caborore bairo jeto átĩgumi Dios,” ĩ masĩcũami.

⁹ Tunu apeyera ni ùcũ cabopacau nimicũã, Jesure caĩroau puame cũ useaniãto. Cũ roque Dios cũ caĩñajoro puamerẽ cabogoro macããcũ mee niñami.

¹⁰⁻¹¹ Cãpee cacũgou puame oó yoaro caãmerõrẽ bairo caãcũ niñami. Muipu butiuro cũ caasiro jũgori, oó yoaro mee jĩniyasicooaya. Torea bairo baigarãma na capaarije watoa cãpee apeye ùnierẽ cacũgorã puame. Na cũã yasicoagarãma. Bairi ni jĩcãũ ùcũ cãpee cacũgou Jesure caĩroau cũ caãmata, cũ useani tũgoñaãto. “Cãpee yu cacũgomiatacũãrẽ, Dios cũ caĩñajorore yu yaye caãnimajũrĩjẽ mee niña,” qũĩ useani tũgoñaãto.

Pruebas y tentaciones

¹² Useanirĩ niñami ni jĩcãũ ùcũ wãtĩ cãrẽ cũ caĩbusujãrĩjẽrẽ tũgomicũã, catũgoñanetõomasĩ majũ. Bairo caãcũ majũ cũ caãnoi, Dios puame cũ mena cũ catũgoñatutuarijere masĩmajũcõãñami. Bairo masĩrĩ yeri capetieti pũnarẽ cũ jogumi, cãrẽ camairãrẽ cũ caĩjũgoyeticũrĩcãrõrẽã bairo yua. Tie cũ cajoriye puame corona, caatueperi majõcu cũ canetõrĩjẽ wapa cũ cawapatari beto corona beto netõjãñurõ carõ majũ niña.

¹³ Tunu bairoa Dios puame carorije caápei niñami. Tunu ni ùcãrẽ carorijere caátiroti mee niñami. Bairi ni ùcũ rorije cũ catãmuorĩ rãmu caetaro, Diore roro qũĩ tũgoñaeticõãto. “Dios puame roro yure áti ññau ácumĩ, ¿dope bairo cũ ácuati ãni? ĩ,” qũĩ tũgoñaeticõãto.

¹⁴⁻¹⁵ Bairo puame roque niña, ni jĩcãũ ùcũ roro cũ catãmuoata: Caãñijũgoripauẽ cũ majũã cũ catũgoñarĩjẽ mena roro átĩguyami. Tie cũ catũgoñarĩjẽ caetapetiro yua, cũ caátĩgarijere átĩmasĩcõãñami. Bairo cũ caáticõãmata, Dios tãpu ámasĩtĩgumi. Cayasiricure bairo tuagumi yua.

¹⁶ Bairi mujãã, yu bairãrẽ bairo caãna, yu camairã, cariape tũgoñaña. “Dios puame roro marĩrẽ áti ññau ácumĩ,” caĩtũgoñarãrẽ bairo baieticõãña. Na majũã itorã átiyama, bairo na caĩtũgoñaata.

¹⁷ Ati yepa macããjẽ cañurĩjẽ nipetirije caãnie, Dios jõbui caãcũ marĩrẽ cũ cajorique majũ niña. Muipure, bairi ñocõã cããrẽ caqũẽnoricũ cũ cajorique majũ niña. Cũ puame tiere ape wãme átĩwasoetiyami. Cañuu majũ nicõã ninucũgumi tocãnacã rãmuã.

¹⁸ Torecu, cũ pũnaarẽ bairo marĩ ãnio joroque marĩ ãmi, cũ cabojũgoricarorea bairo. Cũ yaye quetire cariape caãnierẽ marĩ masĩõwĩ, yu pũnaa caãñijũgorã na ãmarõ, ĩ.

La verdadera religión

¹⁹ Bairi mujãã, yu bairãrẽ bairo caãna, yu camairã, tũgopeoya yu caĩrĩjẽrẽ: Mujãã tocãnacãpua caroaro tũgopeoya caroa queti na caquetibujãrijere. Cotericarõ mano

tågousaya. Busugarā jūgoye puame mujāā yeripū tūgoñaña mai. Jicoquei ī wiyোটicōāña. Tunu bairoa asiarique cūārē jicoquei asiaeticōāña.

²⁰ Dios puame caasiau cū caātiere īñajesoetiya. Bairi marī caasiaro boetiya.

²¹ Bairi nipetirije roro mujāā caātiere jānacōāña. Mujāā yeri pūnapu paio roro mujāā catūgoñarījē cūārē pugani tūgoñanemoeticōāña. Caroaro mena tūgousaya Dios yaye queti mujāā catūgousajūgoriquere. Tie quetire tūgousarā yua, roro mujāā cabairijere mujāā netōcōāgarā.

²² Bairi Dios yaye quetire tūgorique jeto boetiya. Tere tūgori bero cū caātirotirije cūārē marī caāto ñuña. Tore bairo mujāā caāpericōāta, mujāā majūā caītorārē bairo mujāā baibujiorā.

²³⁻²⁴ Dios yaye quetire tūgomicāā, cū caīrotirore bairo caāpei puame atore bairo niñami: Jicāū ūcū caāmu ēñoorōpu cū riapére caīñaurē bairo niñami. Bairo īñarī bero, āmejorenucā, tocārōā yoaro mee masiriticoacūmi cū riapé cū cabauatajere. Cūrē bairo niñami Dios yaye quetire tūgomicāā, cū carotirijere caāpei.

²⁵ Apei puame Dios yaye quetire tūgori bero, tere masiritietiyami. Bairo masiritietiri yua, Dios cariape cū carotiriquere ñe ūnie rusaetore bairo tūgoñanucūñami. Tie cū carotirique puame caroaro marī yeri cutio joroque marī ātiya. Bairi Dios cū carotiriquere caātiācū ānirī, tere jānaētīñami. Cū roque useanirīqūē mena cū caātiere ātimasīgumi.

²⁶ Tunu bairoa ni ūcū, “¡Diore camasī yu āniña!” caī nimicāā, noo cū caboro roro cū caīrījērē cū cajānamasīētīcōāta, cū majūā ītoū ātiyami. Bairo cū majūā caītoare bairo cū caāno jūgori yua, “¡Diore camasī yu āniña!” cū caīrījē puame wapa maa.

²⁷ Bairo ātaje puame ñuña: Roro cabairārē, camasā uparā mánarē, bairi cawapearā rōmirī cūārē caroaro na marī cajūātinemorō ñuña. Tunu bairoa ati yepa macāāna roro na caātoare bairo marī caāpero ñuña. Tore bairo marī caāpata, Diore camasīrā majū marī ānigarā, Dios cū caīñajoro.

2

Advertencia contra la discriminación

¹ Mujāā, yu bairārē bairo caāna, yu camairā atore bairo ñinemoña mujāārē tunu: Mujāā, marī Quetiupau nocārō caroúre caīroarā ānirī, nipetiro camasārē jicārōrē bairo na īñaña. Pairo cadinero cūgori majā, cacūgoena cūārē nucūbugoeticōā na baieticōāña. Jicārōrē bairo na īñaña.

² Ī cōnarī mujāārē yu quetibujupa mai: Jicā rūmu jicā poa macāāna na cañubuenēñarī rūmu caāno jicāū capee cacūgon jāāetayupu. Cū puame anillo oro betoori, bairi caroa jutii cūārē cajāñāatacu āñupā. Cū bero cabopacau, cabucu juti cajāñāatacu cūā jāāetayupu.

³ Bairo na cajāāetaro īña, atore bairo qūñuparā caroa jutii cajāñaurē: “Ato ruiya caroarauru,” qūñuparā. Apei cabopacau puamerē: “Mua noo mu caboro nucūña,” o “Toa yerapu ruicōāña,” qūñuparā.

⁴ Bairi mujāā cūā tore bairo mujāā caāpata, ñuētīña Dios cū caīñajoro. Mujāā, “Āni puame caānimajūū ācūmi,” Īrī, roro caāmeoīñabeserārē bairo mujāā baibujiorā, bairo mujāā caāpata. Roro catūgoñarīqūē cunarē bairo āna, tore bairo mujāā ātibujiorā.

⁵ Mujāā, yu bairārē bairo caāna, tūgopeoya atiere: Ati yepa macāāna cabopacarārē na beseyupi Dios, cū mena butiuro na, catūgoñatutuarā majū na ānio joroque ī. Tunu bairoa na cūā cū carotimasīrīpau caāna na caāniparore bairo ī, na beseyupi. Cū caījūgoyeticūrīcārōrēā bairo nipetiro camasā cū camairā cū tūpu na caāno bojūgoyupi.

⁶ Bairo Dios cabopacarārē cū cabomiatacāārē, mujāā puame narē na tūgoñaboboo joroque na mujāā ātinucūña. ¿Cadinero cūna puame mee mujāārē tutuaro na roti epeetinucūñati? ¿Na mee mujāārē ñerī quetiuparā caīñabeserā tūpu na ñeāpérinucūñati? Na ūna roque bairo mujāā ātiepenucūñama.

⁷ Nipetiro camasā, “¡Jesucristo yarā niñama!” mujāārē Īñama. Bairi mujāā puame cū wāme, caroa wāmerē cacūgorā nimirācūā, ¿nopēīrā Jesucristo wāmerē caīboyetiēpenucūrā puamerē na mujāā boyati?

⁸ Marī Quetiupau cū caroticūrīqūē caānimajūrījē atore bairo quetibujuya cū ya tutipu: “Mu mena macāācūrē cū maiña mu rupaure mu camairōrē bairo,” ĩ quetibujuya. Bairi mujāā puame tore bairo jeto mujāā caāpata, nipetiro camasā cabopacarārē, bairi cadinero cūārē jicārōrē bairo mairī, cariape caānarē bairo mujāā ānibujiorā.

⁹ Tore bairo nipetiro camasārē jicārō tāni na mujāā caīroaeticōāta, roro caāna mujāā ānibujiorā. Bairi carorije cawapa cūgorārē bairo mujāā tuabujiorā, Dios yaye cū caroticūrīcā wāmerē caāperā ānirī yua.

¹⁰ Toreca, ni jicāū ūcū Dios cū caroticūrīqūē capee wāmerē caroaro átipeyomicūā, baiṛua jicā wāmerē cū caāpericōāta, nipetirije Dios cū caroticūrīqūērē canetōōnacūārē bairo tuayami. Nipetirije carorije wapa cacūgoeure bairo tuayami yua.

¹¹ Dios puame atore bairo icūñupī: “Mujāā nūmoa caāmerārē na ñe epeeticōāña.” Tunu bairoa ape wēḗpu atore bairo icūñemoñupī: “Camasārē na pajīāreeticōāña,” icūñupī. Bairi ni ūcū aḗrā nūmoarē cañe epeetinucū nīmicāā, camasocure capajīārī majōcu cū caāmata, nipetirije Dios cū caroticūrīqūērē cabaibotioeure bairo qūñīnagumi Dios.

¹² Bairi mujāā, Dios cū caquetibujucūrīqūē jūgori caññabese eoparā ānirī, caroaro ānajēcusa. Caroa wāme busuya. Carorije iētīcōāña. Cū caroticūrīqūē puamerē marī caāpata, caroaro marī ānimasīgarā.

¹³ Bairi noa ūna aḗrārē bopacooro na na caññaeeticōāta, na cūārē bopacooro na ññaeitibujomi Dios, na caātajere ññacōñarī na cū caññabeseri rūmurē. Aḗrārē bopacooro caññarā puame roque caroaro netōgarāma ti rūmurē.

Hechos y no palabras

¹⁴ Mujāā, yu baiṛārē bairo caāna, ni jicāū ūcū, “Dios mena yu tūgoñatutuaya,” cañ nīmicāā, caroaro átajere cū caāpericōāta, cū caññjē wapa maniña. ¿Bairo cū caññjē jūgori caroaro cū netōuāti? Netōēcūmi.

¹⁵ Atoṛe bairo mujāārē ñi quetibujū cōñapā mai: Mujāā yau jicāū, o mujāā yao jicāō jutti manī, ūgarique manī cabairā nibujiorāma.

¹⁶ Bairi ni ūcū mujāā mena macācū narē bocāri atore bairo na ñbujioumi: “Caroaro āña. Tūgoñarīqūē paeticōāña. Ūgariquere, jutti cūārē tāmurī mujāā bōcagarā,” na ñbujioumi. Bairo ñmicāā, na cabopacarijere na joetibujioumi. Bairo cū caññjē wapa maniña.

¹⁷ Toreca bairo ni ūcū, “Dios mena yu tūgoñatutuaya,” cañ nīmicāā, aḗrārē bopacooro ññarī na cū cajuāpericōāta, cū caññjē wapa maniña.

¹⁸ Bairo yu caññō, jicāū mujāā mena macācū atore bairo ñbujioumi: “Jicāārā, ‘Dios mena marī catūgoñatuturo jeto ñña,’ i quetibujuyama. Aḗrā ñña: ‘Marī catūgoñatuturo jūgori mee, caroaro marī caāto roque ñña,’ i quetibujuyama,” ñbujioumi jicāū mujāā mena macācū. Bairo cū caññiatacūārē, atore bairo cū ūcārē ñña: Yu puame caroaro mū caātiere ññaeñīrī, “Dios mena catūgoñatutuan ācūmi,” mūrē ñi masīñña. Cariapea yu caātiere mū caññarījē jūgori roque, “Caññorē bairo Dios mena tūgoñatutuayami,” yu mī masīcōāña.

¹⁹ Tunu bairoa, “Dios jicāūā niñami marī cañroa. Aḗi maniñami,” mī masīñña. Bairo mū cañmasīrō ññmirōcāā, caroaro etaetiya. Wātī yerī pūna cāā, “Dios jicāūā niñami,” i masīcōāñama. Bairo ñrā, nanarī uwirāma.

²⁰ Bairi, “Dios mena yu tūgoñatutuaya,” cañ nīmicāā, caroaro átajere cū caāpericōāta, cū caññjē wapa maniña, Dios cū caññajoro. ¡Tame! ¡Mū puame catūgoñamasīcūrē bairo mū tūgoñaña! ¿Marī ñicūjāā na cabairiquere mū masīriticoati?

²¹ Marī ñicū ānacū, Abraham puame, cū macū Isaare cū pajīārī, cū rupañri ānajērē joemūgō jogamiñupū, Dios cūrē cū carotiroi. Bairo cū caātgarijere ññarī, Dios puame, “¡Bairo āpericōāña!” qūñrī, carorije wapa cacūgoeure bairo qūññañupū Dios Abrahārē.

²² Torena, Abraham cū caātajere tūgoñarī atore bairo mujāā i tūgoñamasīña Abrahārē: “Caroaro cū catūgoñarijere jūgori Dios mena cū catūgoñatutuarijere cū āti ññoñupī Abraham Diore. Tunu bairoa cū caātaje jūgori Dios mena cū catūgoñatutuarijere puame ñe ūñie rusaeto tuayupa Abrahārē,” mujāā i tūgoñamasīña.

²³ Toreca bairo i quetibujuyayupa Dios ya tutipū na caquetibujuwocūrīqūē: “Abraham Diore cū catūgoñatutuarijere jūgori carorije cawapa cūgoeure bairo qūññañupī.” Bairi, “Abraham, Dios bapa majū niñami,” qūññuparā nipetiro camasā cūrē.

²⁴ Bairo Abraham ānacū cū cabairiquere tūgoñamasīrī, atore bairo mujāā nipetiro mujāā i masīña: “Ni jicāū ūcū Dios mena cū catūgoñatutuarijere jeto meerē caroaro cū caātie cūārē ātirotiya, carorije wapare cacūgoeure bairo tuagu, Dios cū caññajoro,” mujāā i masīña.

²⁵ Tunu Abraham ānacūrē bairo baiyupo aḗo Rahab cañmua mena caepewapatamirīcō cāā. Cō puame cō ya macārē Josué cū caññarutiroitjoricārārē na yasio cūgoyupo cō ya wiipū, yu yarā narē na pajīārema, iō. Cabero maa cūārē na ññoñupō na carutitunūpāwārē. Bairo cō caātoṛe ññarī, Dios puame carorije cawapa cūgoeure bairo cō ññañupī.

²⁶ Bairo bai yua, marī rupañri marī yerī pūna camanicōāta, cariyasicoatanarē bairo marī āñña. Toreca bairo, “Dios mena marī tūgoñatutuaya,” caññ nimirācūā, caroaro átajere marī caāpericōāta, marī caññjē wapa maniña. Cariayasicoatanarē bairo marī āñña Dios cū caññajoro, caroa ūñierē caāḗrā marī caāmata yua.

3

¹ Mujãã, yu bairãrê bairo caãna, tãgopeoya mujããrê yu caquetibujurijere: Capããrã majũ na caãno boetiya mujããrê caquetibujuriparãrê. Merê mujãã masiãna: Jãã ùna quetibujuri majãrê netõjãñurõ jãã caátajere ìnacõñarĩ jãã ìñabesegumi Dios.

² Marĩ nipetiro jicã rãmurê roro marĩ átinucũña. Bairi ni jicãũ ùcũ jicã wãme ùno rorije caãcãcũ puame carouĩ majũ niñami. Bairo caãcũ ãnirĩ, roro cũ catãgoñarĩjêrê ãñotamasĩcõãñami.

³ Mujãã yu quetibujuri cõñapã mai: Marĩ caballore cũ riserõpu ãpõã betore tujããrĩ, ti beto mena jũgori cũ marĩ tũgãñe tunuonucõmasiãña. Caballo pai cũ caãnimiatacũãrê, ti betoaca mena jũgori cũ marĩ tũgãñe tunuonucõmasiãña.

⁴ Torea bairo niña cũmua capairiya riare capẽñarĩcã cãã. Ti cũmua pairi cũmua caãnimiatacũãrê, bairi tunu wĩno tutuaro capapu jogamiatacũãrê, ti cũmuarê cawatu puame noo cũ caborõpu watujo masiãñami õcãpãĩãcã, tiare watujoricapãĩãcã mena jũgori.

⁵ Torea bairo niña marĩ ñemerõ cãã. Õcãrõãcã nimirõcãã, capee busumasĩña. Peero cãã õcã peeroaca mena jĩnatujũgoata, cabero pairi peero ãmasiãña. Capee majũ ùureya.

⁶ Marĩ ñemerõ cãã peeroe bairo niña. Ati ãmurecõo macããjê carorijere ìmasiãña marĩ rupau macããtõ ñemerõ puame, õcãrõãcã nimirõcãã. Apeye, apeye capee busũya marĩ ñemerõ. Bairi marĩ yeri royetuanucũña, rorije to mena marĩ caĩrõĩ. Wãtĩ tore bairo cũ caĩrotiro jũgori rorije marĩ busuya. Bairi marĩ cabuiaro berõpu marĩ yerire royetujũgoatõ, marĩ cayasiõpu marĩ royetujũñaña marĩ ñemerõ.

⁷ Camasã puame nipetiro waibũtoare, minia cũãrê, pĩnoa cũãrê, ria capairiya macããna cũãrê na canubutoricarãrê bairo na ãnio joroque átiyama. Bairo átiyaparori yua, na caborore bairo na átirotimasĩñama.

⁸ Bairo narê na caátimasĩmiatacũãrê, ni jicãũ ùcũ marĩ ñemerõrê rotimasĩcẽcũmi. Marĩ ñemerõ carotimasĩã mano niña. ãña cũ cabacaro, cũ nima cũ cajorore bairo niña marĩ busurique carorije. Camasãrê popiye na baio joroque na marĩ átiya marĩ ñemerõ mena jũgori.

⁹ Marĩ ñemerõ mena Dios, marĩ Pacu majũrê cũ marĩ basapeoya. Ti ñemerõ menaina tunu aperãrê roro na marĩ busupaiya. Dios cũ cabaurijere bairo cabaurã caãna na caãnimiatacũãrê, roro na marĩ busupaiya.

¹⁰ Ti ñemerõ menaina Diore cũ marĩ basapeoya. Tunu ti ñemerõ menaina camasãrê, “Roro na baiãto,” marĩ ì busunucũña. Yu yarã, bairo marĩ caĩata, ñuẽtĩña. Bairo boetiya.

¹¹ ¿Oco cawitirĩ opere, oco caroa, oco carorije cãã jicãpãurea to witinucũñati? Bairo witietinucũña.

¹² Mujãã, yu bairãrê bairo caãna, tunu bairoa higuera yucu puame, ¿aceituna rĩcare to rĩca cutinucũñati? Tie meerê rĩca cutinucũña. Tunu bairoa usewu puame, ¿higos wãmerê to rĩca cutinucũñati? Tie meerê rĩca cutinucũña. Jicã wãmeena puga wãme rĩca cuperiya. Jicã wãme jeto rĩca cutinucũña. Torea bairo oco caocarije cawitirĩ ope oco opereã oco caocãetie cãã jicã opereã witimasĩetĩña. Bairi marĩ puame jicã rãmu caroaro busu, ape rãmu roro busu marĩ caĩata, ñuẽtĩña.

La verdadera sabiduría

¹³ Bairi ni jicãũ ùcũ mujãã mena macããcũ catũgoñamasĩ cũ caãmata, caroa ùnierê cũ caãto boya. “¡Yu jeto yu átinetõcõãgu!” ì tũgoñacẽ caroa ùnierê cũ caãto boya. Bairo cũ caãpata, nipetiro camasã caroaro cũ caãtiãnimasĩrĩjêrê masĩgarãma.

¹⁴ Apeĩ mujãã mena macããcũ cũ yeri pũnapu apeĩ cũ caãnierê roro cũ caĩñaugaripeata roque, ñuẽtĩña. Tunu, “¡Yu jeto yu masiãña yu caãtipeere!” cũ caĩata, ñuẽtĩña. Cũ puame, “¡Camasĩ yu ãniña!” caĩ nimicãã, bairo mee niñami.

¹⁵ Cũ camasĩrjê puame ati yepa macããna na catũgoñarĩjêrê bairo niña. Tere joetiyami Dios. Wãtĩ puame tie ùnie tũgoñarĩquẽrê na jonucũñami camasãrê.

¹⁶ Bairi noo ùno caãna, aperã na caãnierê roro caĩñaugaripeari majã na caãmata, o “¡jãã jeto jãã masiãña jãã caãtipeere!” caĩrĩ majã na caãmata, jicãrõrê bairo ãnimasĩetĩñama. Carorije tocãnacã wãmerê ãmeo átinucũñama na ùna na caãnorê.

¹⁷ Dios cũ camasĩõrĩjêrê cacãgorã puame nipetiro camasã watoare caroaro caãnarê bairo átiãniñama. Tunu bairoa roro ótajere ãmeo áperinucũñama. Camasãrê caroaro na ìroanucũñama. Aperã roro cabairãrê bopacooro na ìñañama. Bairi nipetiri wãme caroaro átinucũñama, caroaro cariape cabusurã ãnirĩ.

¹⁸ Bairi noa ùna caroaro ãnajêrê cajũgoãtiãnigarã puame cariape caroa macããjêrê quetibujuri masĩgarãma. Bairo na caquetibujurije puame oterique cabutirore bairo camasã yeripu butijũgoyecutigaro caroa macããjê. Camasã puame caroaro ãnimasĩgarãma na caquetibujurije jũgori yua.

¹ ¿Ñe jūgori roro mujāā āmeo tutiyati? Mujāā majū mujāā yeri pūnarū roro mujāā caátigatūgoñarjē jūgori roro mujāā āmeo tutiya.

² Apeye ūnierē mujāā bomiña. Bairo bomirā yua, aperā cacūgorārē na mujāā pajjāganucūña. Tunu bairoa aperā yayere ñarī mujāā űgaripeaya. Bairo butiōro ñnarigaripearī, roro mujāā átiya, tiere bomirā. Aperā cacūgorārē roro na mujāā tutinucūña. Tunu bairoa mujāā caborijere mujāā bócaetinuucūña, Diore mujāā cajēnietē wapa jūgori.

³ Diore mujāā jēniña bairāpua. Bairo jēnimirācūā, caroaro mujāā jēnietinuucūña. Mujāā rupau caátigarije jetore tūgoñarī, roro cū mujāā jēniña. Toreca, mujāā cajēnirjēre űuetiyami Dios.

⁴ Mujāā jicā rūmurē Diore cū boo, ape rūmurē cū boeti, mujāā cabaiata, jicāō cō manarū mena caānimasiēcōrē bairo mujāā āniña. “Noa ūna ati yepa macāājēre roro caūgaripea netōrā pñame Diore caññaterārē bairo niñama,” ¿mujāā ī tūgoñaētīñati? Ni jicā ūcū ati yepa macāājēre roro cū caugaripeanetōata, Diore caññateire bairo caācū nicōāgumi.

⁵ Torea bairo quetibūyua Dios yaye cū caquetibūjucūriqūē cāā: “Marī Pacū pñame Espiritu Santo marī yeripū cū cajoricure cū mainetōmajūcōāñami. Toreca, apeī yeri pñna roquere marī yeripū marī cacūgoro boetimajūcōāñami,” ī quetibūyua Dios yaye busūrique.

⁶ Bairi marīrē marī jūatigumi. Tunu cū yaye busūrique apeararū, atore bairo ī quetibūyua: “Jāā jeto jāā masīña jāā caátipeere, cañrārē na caátigarije na ēñotayami Dios. ‘Dios jeto masīñami,’ cañrā roquere caroaro mena na jūatinucūñami,” ī quetibūyua Dios busūrique.

⁷ Bairi Dios cū caborore bairo jeto ása. Wātī mujāārē cū cabusūjārjēre tūgoñsaeticōāñami. Bairi wātīrē, “Mū cañrōē bairo jāā áperigarā,” tutuaro mena cū mujāā cañata, tocārōā yua mujāā patowācō jānacōāgumi.

⁸ ¡Diore cū tūgoñaña, tame! Bairo mujāā catūgoñarō, cū cūā mujāā tūgoñagumi. Mujāā, carorije caāna ānirī roro mujāā caátinuucūrijēre jānacōāñami. Caroa jetore ása. Tunu bairoa mujāā, ricaati catūgoñarā roro mujāā catūgoñarjēre jānacōāñami. “Diore camairā nimirācūā, ati yepa macāājēre roro marī caugaripearo ñurō,” mujāā cañtūgoñarjēre jānacōāñami.

⁹ Roro mujāā caátiere tūgoñarī, tūgoña yapapuarotiya. Otiricaro cārō tūgoña yapapuaya. Boyetiricaro ūnorēā, otirotiya. űseanirīcārō ūnorēā, yapapuarotiya, roro mujāā caátiere tūgoñarī.

¹⁰ Bairo mujāā tocānacāpua marī Quetiupare, “Cañuecū űñ niña. Bairi bopacooro ññagū,” qūī busūqūēnoña. Bairo mujāā cañrō, marī Quetiuparū pñame mujāā netōōgumi. Cū caññajoro caānimajūrārē bairo mujāā ānio joroque mujāā átigumi.

No juzgar al hermano

¹¹ Mujāā, űñ bairārē bairo caāna, āmeo busūpaeticōāñami. Ni jicā ūcū cū űaure roro cū cabusūpaiata, o cū caátiere roro cū caññabeseata, Dios, “¡Ámeo maiña!” cū cañroticūriqūēre cabotiōre bairo baiyami. “¡Dios netōrō űñ masīña!” cañrē bairo niñami.

¹² Jicāā niñami cañurjē marī caátipeere caroticūricū. Cāā niñami marī caátianierē caroaro caññabesei. Cū jetoa camasārē na netōōmasīñami. Tunu bairoa cū jetoa camasārē na yasiomasīñami. Bairi mujāā pñame, ¿nopēirā, “Apei cū caátiere jāā majū jāā ññabese masīña,” mujāā ññati? Bairo mujāā cañrō ññētīña.

Inseguridad del día de mañana

¹³ Apeye mujāā űñ cañrjēre tūgoya tunu: Mujāā jicāārā atore bairo mujāā ñña: “Áme, o ññamirōcā ti macārū marī ágarā. Topū etarā, marī paawapatagarā jicā cūma majū,” Irārē bairo mujāā ññucūña.

¹⁴ Bairo cañrā nimirācūā, ni jicā ūcū ññamirōcā ūno cabaipeere mujāā masīētīña. Marī caānie, “¿dope to baimiñati?” mujāā ī tūgoñaētīña. ññamirōcācā oco buseri caānierē bairo mujāā āniña. Tie pñame ññamirōcācārē baumirōcāā, cabero manicoáyā tunu. Tie cabairore bairo mujāā cāā mujāā baiāninucūña.

¹⁵ Bairi atore bairo pñame roque mujāā cañtūgoñarō ññña: “Dios cū caboro, topū marī ágarā. Tunu bairoa cū caboro, marī caátigarije marī átimasīgarā,” mujāā cañtūgoñarō ññña.

¹⁶ Bairo cabaimiatacāārē, mujāā pñame: “Jāā majū jāā masīña jāā caátipeere,” mujāā cañnucūrijēre mujāā jānagaetiya. Tie ūnie ī tūgoñarīqūē ññētīña.

¹⁷ Bairi ni jicā ūcū caroa átajere masīmicāā, tiere cū caāpericōāta, roro ácu átiyami Dios cū caññajoro.

5

Advertencias a los ricos

¹ Mujāā, cadinore cūgonetōrī majā, tame, tūgoya űñ cañrjēre: ¡Popiye mujāā cabaipeere tūgoñarī yapapuarotiya! ¡Butiōro otiricaro cārō tūgoña yapapuaya!

² Capee ãme mujãã cacãgomirijẽ boayasisoagaro. Jutii caroa mujãã cãgomirijẽ cããrẽ moena butua ãgarerã átiyama.

³ Mujãã yaye dinero oro, plata ùnie cãã utawitiri boaro baiya. Tiere ñnarã, nipetiro camasã, “Dinerore camairã niñama,” mujããrẽ ñ masiñama. Bairo camairã mujãã caãnoi, jicoquei popiye mujãã baio joroque mujãã átigumi Dios. Mujãã puame pairo majũ mujãã ñequei netõcõãñupã ati rãmuri, caãnitusari rãmuri.

⁴ Tunu bairoa mujãã paabojari majãrẽ na mujãã wapatiesupa na cawapatamirijẽrẽ. Bairi Dios nocãrõ capããrã ángelea majãrẽ carotimasã puame mujããrẽ na cawapajẽnirijẽrẽ tãgoumi. “Jããrẽ wapa joetiyama jãã quetiuparã,” paabojari majã cã na cañirijẽrẽ tãgoumi.

⁵ Mujãã ati yeparu ãna, capee majũ mujãã cãgoya. Bairo cacãgorã ãniri, noo mujãã rupau caborore bairo jeto mujãã cajesorijere mujãã átiãninucũña. Mujãã, wecu nuricãrẽ na capajãparõ jãgoye, na canuu ucõrore bairo mujãã ãnajẽ cutiya. Wecure cã na capajãrã rãmũ caetarore bairo, mujãã cããrẽ petoaca rusaya Dios roro mujããrẽ cã caátipa rãmũ.

⁶ Tunu, aperã na cabuicãperimiatacããrẽ, mujãã puame, “Mujãã buicatiya,” na mujãã ñña. Ñ yaparori bero, narẽ mujãã pajãreotiya. Bairo mujãã caãto, na puame ãmemasãtẽññama.

La paciencia y la oración

⁷ Bairi mujãã puame roque yu bairãrẽ bairo caãna, popiye baimirãcãã, tãgoñaenarẽ bairo tãgoñanetõcõãña marĩ Quetiupau nemo cã catunuatipa rãmũ caetaparo jãgoye. Wese paari majõcũ cã cabairijere tãgoñaña mai: Cã puame cã wesere caocajãjãgopeere patowãcãcũ coteyami. Cabero yua, cã ote, cabũtiro ñnarĩ, tunu caocomanĩ rãmurẽ patowãcãcũ coteyami, tie caroa rĩca majũrẽ jegu.

⁸ Torea bairo mujãã cãã Jesús nemo cã catunuetaparore patowãcããna, cã coteya. Merẽ marĩ Quetiupau nemo cã caetapa rãmũ cõñarõ baiya. Bairi tãgoñatutuacõã ninucũña.

⁹ Mujãã, yu bairãrẽ bairo caãna, ãme popiye mujãã cabairijere ãmeo busãpaieticõãña, Dios puame roro mujãã cabusãpairijere ñnacõñarĩ mujããrẽ cã caññabeseetiparore bairo ñrã. Camasã na caãtajere caññabesei ati yeparu cã caetapa rãmũ cõñarõ majũ baiya.

¹⁰ Mujãã, yu bairãrẽ bairo caãna, yu camairã tãgoñaña mai profeta majã ãnana na cabairiquere: Na puame Dios busãriquere camasãrẽ na quetibũjunetõõñesãñupã. Popiye baimirãcãã, tãgoñaenarẽ bairo tãgoñanetõõcõãñupã. Narẽ bairo mujãã cãã popiye baimirãcãã, tãgoñanetõõcõãña roro mujãã catãmũorijẽrẽ.

¹¹ Bairi marĩ puame bairo na cabairiquere tãgorã, “Useeñirĩ ãñupã na ùna Dios mena catãgoñanetõmasĩrĩ majã,” marĩ ñ tãgoñaña. Merẽ mujãã tãgoyupa Job cawãmecũcũ ãnacũ cã cabairique cããrẽ. Cã cãã popiye baimicãã, tãgoñaecãrẽ bairo tãgoñanetõõcõãñupã. Tunu bairoa mujãã tãgoyupa Job popiye cã cabairicaro bero marĩ Quetiupau cãrẽ cã cajuãtinemorĩquẽrẽ. Marĩ Quetiupau puame nipetiro camasãrẽ bopacooro cañña majũ niñami. Torecũ nipetiro mujãã cããrẽ mujãã juãtinemogumi.

¹² Apeyera mujãã, yu bairãrẽ bairo caãnarẽ, mujãã yu quetibũjunemoña tunu caãnimajũrĩ wãmerẽ: “Dios mena jãã ñña,” ñ busãeticõãña. Tore bairo ape wãmerĩ cããrẽ ñ busãeticõãña. Bairi, “Cariape jãã ñña,” tocãrõã icõãña ãnãja. “Dios mena jãã ñña,” ñ busãneticõãña, “Roro mujãã ñña,” mujããrẽ Dios cã cañtãparore bairo ñrã.

¹³ Apeyera tunu: Ni jĩcãũ ùcũ mujãã mena macããcũ popiye bairi cã cayapapuata, Diore cã jẽniãto. Apei caroaro useãñirõ cã caãmata, Diore basariquere cã basapeoãto.

¹⁴ Tunu apeĩ cariaũ cã caãmata, ñubueri majãrẽ cajũgoãnarẽ na cã piiãto, “Diore yu na jẽnibojaãto,” ñ. Bairi na puame use aceituna mena cariaũre cã tuu yaparori bero, marĩ Quetiupau wãme mena ñrĩ cã na cajẽnibojaro boya, cã camasãrẽ mena cariaũre cã cacatiaparore bairo ñrã.

¹⁵ Bairi Dios mena tãgoñatutuari na cajẽniata, netõcõagaro cã riaye. Marĩ Quetiupau cã camasãrẽ jãgori cariaũre cã nimicãã, caticoagumi yua. Tunu bairo cã puame rorije caãtãcũ cã caãmata cããrẽ, roro cã caãtajere cã masiriyobojagumi Dios.

¹⁶ Bairi mujãã cãã roro mujãã caãtajere ãmeo quetibũjuya mujãã majũ. Bairo quetibũjuri yua, ãmeo jẽnibojaya Diore, mujãã riayere cã canetõõparore bairo ñrã. Bairi caãmu ñe ùnie carorije wapa cacãgoecu puame Diore butioro cã cajẽniata, cã cajẽnirijẽrẽ cã yueticõã cã baietigami Dios.

¹⁷ Tãgoñañijate profeta Elías ãnacũ cã caãtajere: Marĩrẽ bairo caãcũ cã caãnimiatãcããrẽ, Dios puame caroaro cã yũyũ butioro cãrẽ cã cajẽnirijẽrẽ. “To oco ocaeparo,” Elías cãrẽ cã cañjẽnirõ jãgori, oco joesupi Dios ati yepare itia cãma ape cãma recomacã cãrõ yoaro majũ.

¹⁸ Cabero, “To oco ocãto tunu,” cã cañjẽnirõ bero, oco joyupi tunu Dios. Bairi ati yepa tunu oterique putijãgoyuparo, Elías Diore cã cajẽnirõ jãgori.

¹⁹⁻²⁰ Apeyera tunu, mujãã, yu bairãrẽ bairo caãna, ni jĩcãũ ùcũ mujãã mena macããcũ Jesús busãriquere cajãnamiatãcũ puame apeĩ cã cabeyorije jãgori Jesure tunu cã cañroata,

netõgumi. Capee roro cũ caátiere netõgumi, apei cũ cabeyorije jũgori. Bairi cũ bara ruame cũ yeri pũna cayasicoabujioatajere cũ netõõ joroque cũ átibojagumi yua.

Tocãrõã niõa atie quieti yu cawoaturije.

Primera Carta de SAN PEDRO

Saludo

¹ Yu, Pedro cawāmeccu Jesucristo cū caquetibujorotijoricu apóstol yu añiña mujãärê cawojou. Ati carta mena mujãä yu woajoya mujãä ya yeparu mai caänimircārā caābataricarārē. Ato cānacā yepaa macāānarē mujãä yu woajoya: Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, ape yepa Bitinia yepa macāāna cūārē yu woajoya.

² Mujãä, marī Pacu Dios caänijugoripaupuina cū cabesejūgoricarā caāna, cū caätigajūgoyetiricarorea bairo cū caätiparā majūrē mujãä woajou yu ātiya. Tunu bairoa cū Yeri Espiritu Santo jūgori cañurā caroarā cūrē catūgousari majā mujãä ānio joroque āsupi. Tunu bairoa Jesucristo yucupāipn cū cariarique jūgori ñe cawapa cūgoena, caroarā mujãä ānio joroque āsupi.

Yu yarā, baiiri ñiña: Nocārō pairo caroare cū joāto mujãärē. Yeriñōrō ānajē cutaje ūnie cūārē mujãä cū jonemoāto marī Pacu Dios.

Una vida de esperanza

³ Marī Pacu Dios nocārō cañu, marī Quetiupau Jesucristo pacure cū marī basapeoto: “Nocārō marīrē cañamai āniri cū macū Jesucristo cariacoatacure tunu cū cacatioricarorea bairo marī cūārē cayasirācoabujiorārē marī netdōwī. Yeri cañurijē catiriquere marī jowī,” marī ī tūgoñamasī cotecōāña.

⁴ Tirūmpua cū cañjūgoyetirique, caroaro cū caātipere cacūgoparā majū mujãä āniña. Ūmurecō cū tpu caāniparā majū mujãä ānio joroque ātigumi. Topu caroaro mujãä cū caātipere puame nicōāña. Jicā wāmeacā ūno yasietimajūcōāgaro.

⁵ Marī Pacu Dios mena mujãä catūgoñatutuario jūgori nocārō catutuau, carotimasī āniri, cūā, mujãä īñaricanugōgumi, nipetiro mujãä cū canetdōbojapeere mujãä caēmuetamasīparore bairo ī. Baiiri ati ūmurecōo catussari rūmu caāno tiere mujãä masīōgumi caroaro mujãä cū caātipere. Baiiri ati ūmurecōo capetiro bero cū mena caāniparā majū mujãä āniña.

⁶ Bairo marī Pacu marī cū caātipere tūgoñarī ūseanirīqūē mena mujãä āniña ti rūmu caetaparo jūgoye ati yeparure. Bairāpuā yoari yutea mea ati yeparu mujãä caāno capee wāmeerī majū popiye mujãä baiānigarā. Bairopua, popiye mujãä cabairo ñiña ati yeparure.

⁷ Dios mena mujãä catūgoñatutuarije oro ūnierē bairo āno baiya. Peero butioro caūrō mena orore joeripu caroa majū orore jenucūñama camasā cawapacutie majūrē. Torea bairo mujãä cūā popiye roro tāmūomirācūā, Dios mena mujãä catūgoñatutuacōāninucūñijē roque oro netōñāñurō warpacutiya. Baiiri Jesucristo nemo cū catunuati rūmu caāno, cū mena mujãä catūgoñatutuacōāninucūñijē jūgori mujãä īñajesogumi Dios. “Ñujāñiña. Caroaro mujãä āpu,” mujãä īgumi. Bairo ī yua, caānimajūrārē bairo caāna mujãä ānio joroque mujãä ātigumi.

⁸ Apeyera, mujãä roque Jesucristore cañāetana nimirācūā, cūrē mairī cū yaye quetire cariape mujãä tūgousaya. Cū mena mujãä tūgoñatutuaya. Bairo cūrē cañāetana nimirācūā, āmerē cūrē tūgousari yua, nocārō netōrō majū ūseanirīqūē mena mujãä āniña. Tie cū mena mujãä caūseanirījē puame dope bairo ī quetibuju masīā maniña marī cabusuri risero mena.

⁹ Tocārō netōrō mujãä ūseaniña cayasicoabujioricarārē mujãä yerire cū canetdōōrō jūgori yua. Baiiri Dios mena mujãä catūgoñatutuarije jūgori mena jeto cū tare mujãä etamasigarā.

¹⁰ Merē tirūmpua masīrī majā profeta majārē na quetibujuyayupi Dios, cañu āniri caroa wāme camasā cū yarā caāniparārē cū caātipere. Mujãä cūārē tiere jou ātiyami yua āmerē. Bairo Dios na cū cañquetibujumiatacūārē, tirūmpure profeta majā caroaro masīpeyoesupa mai. Torena, tiere buemasīnemoñupā Dios marī cū canetdōpeere.

¹¹ Tunu apeyera Espiritu Santo cū camasiōrijē jūgori caroaro masīñupā profeta majā Jesucristo ati yepa roro popiye cū cabaipeere. Tunu bairoa cū cariaro bero nocārō caroaro camasā na caānipere cūārē na masīōñupī Espiritu Santo. Tie cū camasiōrijē tūgori yua, profeta majā puame tūgoñacōā maniasupa. Baiiri atore bairo āmeo īñupā: “¿Ñamu ūcū cū ānicuti camasārē canetdōpau? ¿Dope bairo ātiri na cū netdōūati camasārē?” Tunu baiiri, “¿Di yutea caāno marī qūī quetibujuyati Espiritu Santo?” āmeo ī jēniñanucūñāñupā profeta majā ānana puame, masīnemogarā.

¹² Baiupa Dios puame, “Marī yaye rotie jeto mee ñiña atie Espiritu Santo cū camasiōrijē. Ape yutea macāāna cūārē cū cañquetibujurije ñiña,” na ī tūgoñamasīō joroque ī āsupi. Baiiri āmerē mujãä cūā tiere mujãä masīña Dios cū canetdōñijē quetire. Tie caroa queti puame Espiritu Santo, ūmurecōopu caatācu, cū camasiōrijē jūgori cañquetibujuri majā mujãärē na cañquetibujuriquea ñiña. ¡Tie queti nocārō caroa majū caāno jūgori, ūmurecōo macāāna, āngelea majā majū cūā tiere masīnemogamajūcōānucūñama!

Dios nos llama a una vida santa

¹³ Bairi yu yarā, caroaro tūgoñamasīcoteaña. Caroa wāme Jesucristo cū caborore bairo jeto átiāna. Dios nocārō cañuu ānirī Jesucristo nemo cū cabuaetari rūmu caāno caroare marī cū cajopee jettore tūgoñanemocōā ninucūña.

¹⁴ Tunu bairoa Dios pūnaarē bairo caāna ānirī caroaro cū tūgopeoya. Tirūmupū marī Pacu Diore masiēna roro mujāā rupau caborore bairo jeto mujāā caátatore bairo átiāmericōāña.

¹⁵ Dios mujāārē cabesericū puame carou cañuu ñe ūnie carusaecu niñami. Bairi mujāā cūā cū pūnaa caāna ānirī cūrē bairo ñe ūnie cawapa mána majū caroarā ānajēcusa.

¹⁶ Yu yarā, Dios ya tutipū cūārē atore bairo iña: “Mujāā cūā caroarā āña. Yu, carou cañuu yu caānimajūcōārōrēā bairo mujāā cūā carorijere ápericōāña,” ĩ quetibujuya.

¹⁷ Apeyera tunu Dios cañābesemasī, camasā roro na caátaje wāme cārō nō jicāū ūcūrē iñaricaworicaro mano cañūau majūrē, “Dios jāā Pacu majū mu āniña,” mujāā cañata, caroaro cariape cū mujāā iroagarā. Cūrē qūiroacōā ninucūña tocānacā rūmua ati yeparū mujāā caāni rūmu cārō.

¹⁸ Mujāā roquere Dios merē mujāā netōmajūcōāñupī. Mujāā ñicūjāā ānana dope bairo canetōmasiā manierē mujāā na caátiroticūrīqūērē catūgousamirīcārārē mujāā netōmajūcōāñupī. Merē mujāā masiña mujāā carorije wapare Dios cū cawapatibojariquere. Apeye ūnie capetirije oro, apeye plata ūnie meeī mujāā canetōpee wapa āñupā.

¹⁹ Marī Quetiupau Jesucristo yucupāripū cū rií caānimajūrījērē cū carerique jūgori roque mujāā netōñupā. Jesucristo cū majū rupauina, cordero waibacu cañuu ñe ūnie camácūrē joemugōjoricarore bairo tuayupi. Cū jūgori mujāā netōñupā.

²⁰ Mai, Jesucristo puame ati yepa camanopua, “Camasārē canetōōpau nīgumi yu macū,” Dios cū cañjūgoyeticūrīcū āñupī. Bairi ati yutea catusari yutea caāno etari mujāā cūārē mujāā netōñupī Jesús, cū yarā mujāā caāniparore bairo yua.

²¹ Jesucristo jūgori cariape cū mujāā tūgousaya Diore. Jesucristo cariacoaacu cū caānimiatacūārē Dios puame tunu cū catiori, cariape mugōāpū cū ruirotiri carotimasi majū cū cūñupī. Bairi mujāā roque Dios mena mujāā tūgoñatutuaya. Cū, cū caátipee jettore cariape mujāā tūgousaya āmerē.

²² Bairi āmerē yu yarā, cariape macāājē quetire catūgousarā ānirī mujāā yeripū ñe ūnie carorije camána majū mujāā āniña. Bairi yua, nūcūbūgorique mena nemojāñurō mujāā āmeo maigarā marī yarārē. Tocānacāpūrea caroa yericutaje mujāā catūgoñawērūpūñē nipetirije mena mujāā āmeo maigarā.

²³ Āmerē caroa wāmerē catūgoñarī majā mujāā āniña. Dios mujāārē cawāma wāme yericutajere mujāā jopyi. Cawāma buiarārē bairo caāna mujāā āniña. Ati ūmurecōo macāāna camasā cayasiparā na cabuiri wāmerē bairo mee mujāā āniña. Dios yaye quetibujurique capetietie tocānacā rūmua caānipeere bairo caāna roque mujāā āniña.

²⁴ Torea bairo iña Dios ya tutipū cūā:

“Nipetiro camasā taare bairo niñama. Na camasā cutiānie, tie taa oóre bairo niña.

Būtiōro caasiro taa jīniyasicoaya. Torea bairo camasā cūā yasicoayama.

Caó cūā owaa yaparo, caasiro ñacoaya. Tore bairo niñama camasā.

²⁵ Tore bairo camasā na cabaimiatacūārē,

Dios yaye busurique roque tocānacā rūmua nicōā ninucūgaro,”

ĩ quetibujuya Dios ya tutipū.

Atie yu caquetibujurije niña caroa queti camasā na carorije wapare Dios cū canetōōrīqūē queti. Tere merē mujāārē yu quetibujuyū.

2

¹ Bairi yu yarā, nipetirije carori wāme mujāā caātiānierē tocārōā jānacōāña. Cañuenarē bairo mujāā caānie, apeye mujāā cañtopairije cūārē jānacōāña. Tunu bairoa mujāā roro mujāā cañbusupaicoterije cūārē jānacōāña. Tunu bairoa roro āmeo iñaugaripea pairique cūārē jānacōāña. Roro mujāā caāmeobusupairije ūnie cūārē tocārōā jānacōāña yua. Tie ūnierē ĩnemoeticōāña.

² Cawīmarā buiari bero na paco ūpēcōārē ūpūrī tutuarā na caátōrea bairo mujāā cūā Dios yaye quetire tūgousaya mujāā yeripū. Tie Dios yaye quetire mujāā catūgousaata, nemojāñurō yeri tutuarā mujāā ānigarā. Tore bairo cū mena mujāā catūgoñatutuaroi mujāā netōōgumi yua marī Pacu Dios.

³ Bairoa mujāā átibojagumi marī Pacu Dios, Jesús mena caāna ānirī cariapea, “Marī Quetiupau nocārō cañuu majū cū āniñati,” mujāā cañtūgoñamasīata.

Cristo, la piedra viva

⁴ Bairo marí Quetiupau Jesucristore nemojãñurõ cū tũgousacõã ninucũña. Cãã, Cristo niñami catiriquere cajou majũ, camasã wii qũenorã utãã na cacũjũgorica cañimajũrĩcãrẽ bairo caãcũ. Cãrẽ camasã batiuro cū teewã. Bairo cū na cateemiatacũãrẽ, Dios puame cū beseyupi. Dios cū macũrẽ mairĩ cañimajũũrẽ bairo caãcũ cū cũñupi.

⁵ Mujãã cãã cacatirã nimirãcũã, utã rupaare bairo mujãã ãniña ãmerẽ. Jesucristore catũgousarã menarẽ cañinemonucũãrẽ ãnirĩ Dios ya wiire utã rupaare na capeowãmuãtiere bairo mujãã ãniña. Tunu bairoa ti wii macããna sacerdotea majã cañũrãrẽ bairo caãna mujãã ãniña. Bairo caãna ãnirĩ, Espĩritu Santo jũgori caroa macããjẽ átaje Dios cū cañĩajesorijere átĩãña.

⁶ Bairo Dios ya tuti cãã atore bairo iña:

“Tũgoya mai: Siõn cawãmecuti buroupu utãã cañimajũrĩcã cawapacutia yu cabeserica majũrẽ cũã yu átiya.

Topu wii qũenogu yu átiya tia utãã mena yua. Tia utãã ñumajũcõãña.

Apeye utã rupaa netõrõ caroa cawapacutia majũ niña.

Cũã niñami Cristo yu cajopau. Bairi ni ùcũ camasocũ cũrẽ catũgousau yua, di rãmu ùno,

‘Cabugoro majũ Cristore cū yu boyupa,’ i tũgoña yapapuetigumi.”

i quetibũjuyã ti tutipũ.

⁷ Mujãã roque tia utããrẽ bairo caãcũ Jesucristore cū mujãã maimajũcõãña. Aperã roque Dios mena catũgoñatutuena ãnirĩ Jesucristore cū boetincũñama. Jesucristore na caboetimiatacũãrẽ, Jesús cañimajũũ cū cañĩpeere atore bairo i quetibũjuyayupa Dios ya tutipũ:

“Wii qũenorĩ majã jĩcã utãã na caboetimirĩcã ãmerẽ yua, ti wii macããcã cañimajũrĩcãrẽ bairo tuaya.”

⁸ Aperopu iñupã apeye cũãrẽ tunu:

“Jĩcã utãã cañimajũrĩcã mena rocawa yasigarãma camasã,”

i quetibũjuyupa Dios ya tutipũ camasã cañuena na cabaipeere.

Bairi camasã cū yaye quetire catũgousaena yasicogarãma. Dios na ùna cañuenaerẽ cū cañĩjũgoyeticũrĩcãrõrẽã bairo yasicogarãma.

⁹ Mujãã roque Dios ya poa macããna, cū cabesericarã jĩcã poa macããna mujãã ãniña. Marĩ Quetiupau reyre bairo caãcũ yarã paabojari majã sacerdotea majũ mujãã ãniña. Cū ya yepa macããna cañurã, cū mena cañĩparã majũ mujãã ãniña. Tore bairo mujããrẽ ásupi Dios, nocãrõ caroaro yu caãtiere na quetibũjusetõãto camasãrẽ i. Bairo mujããrẽ beseyupi. Canaĩtãrõpu caãna mujãã cañĩmiatacũãrẽ, cū yaye quetire mujãã catũgousarije jũgori ãmerẽ yua, nocãrõ caroaro cabusuropu cañnarẽ bairo mujãã ãnio joroque ásupi Dios.

¹⁰ Tunu bairoa tirũmũpũrẽ jĩcã poa macããna mujãã ãmewũ. Diore cū mujãã masĩẽpũ. Cū yarã mee mujãã ãmu. ãme roquere yua, cū yaye quetire tũgori cū mena mujãã tũgoñatutuaya. Cū ya poa macããna majũ mujãã ãniña. Cajũgoyepũre Dios bopacooro camasãrẽ cū cañĩnamairĩjẽrẽ mujãã masĩẽsupa. ãmerẽ yua, cū mena mujãã cañnie jũgori tiere mujãã masĩcõãña. Bairi Dios cū cañĩnamairã majũ mujãã ãniña.

Vivan para servir a Dios

¹¹ Yu bairãrẽ bairo caãna, yu camairã mujããrẽ ñiña: Ape mũnrecõopu cañĩparã nimirãcũã, mai atĩ yeparu ãna, roro mujãã rupau carotĩrore bairo átĩamerĩcõãña. Tie cañuete puame Dios mena marĩ cañnie to yasio joroque caãtie niña. Torena tiere jãnacõãña.

¹² Tunu apeyera Diore camasiẽna watoo ãna, caroaro átĩãña, “Jããrẽ busũjãrẽma,” i rã. Bairo caãna mujãã caãnoi, na puame cabero mujããrẽ roro busũjãẽtĩgarãma, caroaro mujãã caãtiere masĩrĩ yua. Bairo tiere masĩrã, “Nocãrõ catutuau cañuu niñami Dios,” i garãma, Cristo atĩ yeparu tunuetari, nipetiro camasãrẽ na cū cañĩabeseri rãmu caãno.

¹³⁻¹⁴ Marĩ Quetiupau Jesucristo mena caãna ãnirĩ, atĩ yepa macããna quetiuparã na carotĩrore bairo átĩãña. Na botioeticõãña. Emperador quetiupau ùcũ, bairi cū carotirã cū roca carotirã ùna cũãrẽ na carotĩrore bairo ása. Cū, quetiupau emperador puame aperã camasã cañuenaerẽ cū ãmuã cū roca macããnarẽ roro na átĩrotijonucũñami. Aperã caroaro átĩãnjãrẽ caãtiãnimasĩrã puamerẽ nucũbugorique mena na iñarotincũñami. Quetiupau carotĩ ãnirĩ tore bairo átĩnucũñami, atĩ yeparu ãcũ.

¹⁵ Caroa macããjẽ roquere mujãã caãto boyami marĩ Pacu Dios. Bairo caroa macããjẽrẽ mujãã caãtiãnorẽ iñarã yua, Diore camasiẽna, aperã catũgomasiẽna ùna cũã mujããrẽ roro i busupaetĩgarãma.

¹⁶ Dios, mujãã Quetiupau, jĩcãã niñami. Apei maniñami. Bairo apei cū camanimiatacũãrẽ, mujãã puame, “Jããrẽ carotĩ maniñami. Bairi jãã caboro jãã átĩmasĩña cañuete cũãrẽ,” i tũgoña mawijãeticõãña. Dios yarã paacoteri majãrẽ bairo caãna ãnirĩ caroaro átĩãnimasiñña mujãã cũã cū carotĩrore bairo.

¹⁷ Bairi nipetiro camasārē marī canucūbugopee cañnorē bairo na nucūbugoya. Marī yarā Diore cañroari majā mena āmeo maiña. Marī Pacu Dios cūārē nucūbugori qũiroaya. Ati yepa macācū quetiupau emperador cūārē cū nucūbugoya.

El ejemplo del sufrimiento de Cristo

¹⁸ Yu yarā, mujāā paacoteri majā cūā, mujāā quetiuparā na carotirore bairo nucūbugorique mena ása. Caroaro na átibojaya paarique mujāā na carotirijere. Mujāā quetiuparā tutuaro mena carotirā cañuena, aperā cañurā mujāārē cañroarā na caāmaticuārē, caroaro nucūbugorique mena na paabojaya. Na nucūbugoya.

¹⁹ Mujāā, roro mujāā caāperimiatacūārē, roro mujāā na caāpata, ñujāñuña bairopua. Dios cū carotirore bairo caáticōāna mujāā āniña bairāpua. Cū roque caroaro mujāā caātiere ññajesoyami.

²⁰ Mujāārē, mujāā quetiuparā, rorije mujāā caátie wapa na catutiata roque, dope bairo mujāā í masētībujorā. Yerijōrō mujāā quetiuparā mena mujāā ānimasētībujorā. Caroa wāmerē mujāā caátiatato bero caānimitatacūārē, roro popiye mujāā baio joroque mujāā na caāpata roque, popiye mujāā cabairijere mujāā nucānetōcōāgarā. Tūgoñenarē bairo tiere tūgoñanetōcōāña. Tie ñujāñuña marī Pacu Dios cū caññajoro.

²¹ Bairo mujāā caātiāno boyami Dios. Mujāā yaye wapa jūgorina Jesucristo cañuñ nimicūā, popiye tāmowī. Bairo popiye tāmowomicūā, cūrē roro caānarē na tuti āmeemi. Cūrē ññacōrī mujāā cūā cū cabairicarore bairo átiānimasīña.

²² Jesucristo puame jīcā wāme ũno rorije caāpei, ñe ũnie wapa cacūgoecu majū āmi. Ni jīcā ũcūrē qũitoñaeimi. Cariape quetibujawī.

²³ Tunu roro awajari cū na catutiro cūārē jīcāni ũno roro na í tuti canamuemi. Roro popiye cū baio joroque na caāto cūārē, roro na átiāmeemi. Atore bairo jeto í tūgoñawī: “Dios jeto roro caānarē cariape na ññabesemasīñami na yaye wapa,” í tūgoñawī Dios na cū caátipee jettore.

²⁴ Jesucristo cū majū rupauina yucpāñuñ cū cariarique jūgori marī carorije wapare netōōwī. Carorije marī caātiānierē marī cajānaparore bairo í, riacoámí Jesucristo yucpāñuñ. Caroaro cariape caāna marī ānio joroque marī āmi Jesús. Mujāā puame yeri catirā mujāā caāñipee jūgori Jesucristo puame cāmicutiri riawī.

²⁵ Yu yarā, nurīcārā oveja waibutoa na caboropu āñesēārī na camawijiayasirore bairo mujāā cūā mujāā caboro átiri, caūpetietopu cayasiráná mujāā ānimiñupā. Bairo caānana nimirācūā, āmerē yua, carorije mujāā caátajere jānarī Jesucristo yaye queti puamerē mujāā boya. Cū, Jesucristo roque oveja coteri majōcure bairo caācū ānirī caroaro majū mujāā ññacotemasīñami.

3

Cómo deben vivir los casados

¹⁻² Mujāā, carōmia camanapūācuna cūā, mujāā manapūā na carotirore bairo caroaro ása. Na ñroaya mujāā manapūārē. Caroaro cariape āñajēcusa, jīcāārā Diore cañroaena caroaro jīcārō tūni mujāā caātiere ññarī cū na catūgousaparore bairo irā. Noa ũna na caquetibujurije mee, caroaro mujāā caātiānierē ññacōrī roque na cūā tūgousajūgogarāma Jesucristore.

³⁻⁴ Mujāā, carōmia jīcāārā netōō nucājāñuñorōpu mujāā wāmaganucūña mujāā rupau bui macāājērē. Caroaro netōjāñuñorō mujāā wūgapeoganucūña. Tunu bairoa oro ũnie cūārapacutie mena mujāā wāmorīrē mujāā jāāganucūña. Caroa cawapapacarije ũnie jutii cūārē mujāā jāāganucūña. Tore bairo mujāā caāto ũnorēā, mujāā pupea mujāā yeripare qũeñoña. Maijūgoya mujāā yeri mujāā catūgoñarījē puame roquere. Dios yaye queti roque ati yepa macāājē cawapapaca netōjāñuñorō caroa capetietie cawapacutie majū ñña. Caroaro yerijōrō patowācāricārō mano ānimasīrīqūē ñña.

⁵ Torea bairo tirūmupū macāāna rōmirī ānana cūā jutii caroa na caboro ũnorēā, Dios cū caborore bairo jeto caroaro átiāniñañupā. Na yeripū caroarā wāmagoricarārē bairo āniñañupā. Dios mena tūgoñatutuayayupa. Na manapūārē na ñroari caroaro na mena ānimasīñañupā.

⁶ Tore bairo cabaiānimasīrīcō āñupō Sara cawāmecuco ānacō. Cō manapu Abraham ānacūrē caroaro qũiroayayupo. Cū carotirore bairo caroaro useanirīqūē mena cū yumasīñañupō. Cō quetiupare bairo qũññañupō Sara. Mujāā, āme caāna carōmia cō ānacō pārāmerārē bairo caāna majū mujāā āñigarā cō ānacōrē bairo mujāā caāpata. Bairo mujāā caāpata, mujāā manapūārē mujāā tūgoña uwietigarā, na mena caroaro caānimasīrā ānirī.

⁷ Mujāā, cañmua canūmoacuna mujāārē ññña: Mujāā ñmoarē na maiña. Na mena jīcā yericanarē bairo ānimasīña. Mujāā ñmoarē mujāā cajuátinemopeere na cabomasīrōrēā bairo caroaro na átiroya. Carōmia ānirī cayeritutuaena na caāno mee, jīcā yericuna mujāā caānoi pugarāpuea Dios cañuñ ānirī cū canetōrīqūē jūgori, tore bairo na juāsa mujāā

namoarê. Tore bairo âmeo átiânimasîña, ñe ûnie rusaeto jîcã yericnarê bairo pugarãpua Diore mujãã cajênimasîparore bairo îrã.

Los que sufren por hacer el bien

⁸ Bairi nipetiro mujãã tore bairo caroaro useanirô, jîcã majãrê bairo yericutiri átiâninucûña. Âmeo mai âninucûña jîcãû pûnaarê bairo mujãã majû. Âmeo juátinemoña mujãã majû. Caânimajûrãrê bairo baibotioeticôãña.

⁹ Bairi tunu roro mujããrê caânarê roroa mujãã cãã na átiãmeeticôãña. Mujããrê caawajaturã ûna cããrê na tuti âmeeticôãña. Mujããrê na caítutirorea bairo na î tuti tunuo peoeticôãña. Bairo puame îña: “Caroare cû joáto mujããrê Dios,” na î jêni bojaya mujããrê cateeri majã cããrê. Bairo mujãã caápata, caroare na jonemogumi Dios.

¹⁰ Tirãmupã cããrê torea bairo î quetibujayayupa profeta majã ânana: “Ni jîcãû ûcû camasocû caroaro useanirô mena cû caânigaata, carorije ûnierê cû busueticôãto. ‘Carori wãmerê ya busuetigu,’ î tãgoñaposeromasîrî cû âmarô.

Tunu bairoa cû risero mena cû caítopairije ûnie cããrê cûi busueticôãto.

¹¹ Cû ûcû carorije macããjêrê cûcôãrîna, caroa macããjê puamerê átiâninucûñami.

Caroaro átiânijugoyecuti masîñami, aperã cãã yeri jôrô ânajê cutajere na caátibocãmasîparore bairo î.

¹² Torecãna, marî Quetiupã cañurã caroarã jetore na îñasacotegumi.

Cãrê cû na cajênirîjê cããrê caroaro na tãgopeobojagumi Dios.

Aperã cañuena carorã roquere na asiajãñugumi.

Na pesure bairo caãcû tuagumi yua,” î quetibujayayupa profeta majã ânana Dios ya tutipu.

¹³ Caroa macããjê jetore tocãnacãnia mujãã caátianimasîata, çnoa ûna mujããrê roro na átibujocuti? Roro átimasîenama.

¹⁴ Bairãpua, caroaro cariape mujãã caátianimiatãcããrê, jîcããrã popiye mujãã baio joroque mujãã na caápata, yapapuaeticôãña. Useanirî ãña. Noa ûnarê na tãgoña uwieticôãña. Useanirîqûê mena ânimasîña.

¹⁵ Atoe bairo jeto ása: Nucãbugorique mena marî Quetiupãre bairo caãcû Jesucristo mena tãgoña tutuaya mujãã yeripu. Tunu apeyera caroaro tãgoña coteya. Mujããrê aperã Diore catãgousaena, “¿Ñe jãgori Jesucristo mena mujãã tãgoñatutuayati?” na cañjêniñarô, caroaro mujãã caquetibujumasîparore bairo îrã, caroaro tãgoñamasî coteya.

¹⁶ “Caânimajûrã Dios yarã jãã ãniña,” îena, nucãbugorique mena na quetibujaya. Caroaro átiãña, mujãã catãgoñamasacuti ãnie yerijôrô to ânimasîo joroque îrã. Mujãã, Jesucristore catãgousari majãrê, roro caibuspairã puame na majûã na cañrîjêrê na tãgoñaboboo joroque îrã, caroaro átiãña mujãã majû nipetiro camasã mena.

¹⁷ Carorije mujãã caátie jãgori roro mujãã catãmwoata, ñuña. Bairopua, netôjãñurô ñuña caroa macããjêrê caãna nimirãcãã, roro popiye mujãã cabaiaata. Popiye mujãã baio joroque aperã cañuena mujãã na caápata, ñujãñuña Dios puame bairo cû caboata.

¹⁸ Torecãna, Jesucristo cû majûã jîcãnia roro popiye bairi riawî, marî carorije wapare netôpoye yaparoetagu. Cû puame roque cañu carorije caãpei nimicãã, carorã yaye wapare netôõgu, roro popiye tãmowî. Mujãã cãã Dios yarã mujãã caâniparore bairo î, riawî. Marîrê bairo caãcû ati rupã cãgori riawî Jesús ati yepapure. Bairo riamicãã, Espiritu Santo Dios Yeri cacãgou ãnirî tunu catiwî.

¹⁹ Bairo Jesús, cû yeri pûna jeto ácû, preso joricaropã caânarê bairo caãna cariaricarã yeri tãpã ásupi. Topã etari na quetibujayupi Dios yaye quetie.

²⁰ Mai, na puame tirãmã macãã yutea Noé cû caãni yuteapã ãna, Diore cû tãgopeoetiri cû baibotioyayuparã. Noé ãnacû puame Dios cû caátipeere na quetibujayamiñupã. Na puame cû tãgoesuparã. Ti yuteapure Dios puame pajutiricaro mano caroaro na cotemiñupã, cûmua capairicare Noé cû caqûenotoye. Bairo caroaro na cotemicãã, jîcã wãmo peti itia pênirô cãnacãû ûnacã na netôõñañupã Dios ati yepare cû caruri rãmã caãno.

²¹ Mai, ti yuteapã oco caãnajê na caruarique puame atore bairo marî masîõñupã: “Oco mena marî cabautizarotiri rãmã caãno marî netôõwî Dios, cayasicoabujioatana marî caânimiatãcããrê. Torea bairo ãñupã tie oco tirãmupã Noé cû caãni yuteapure,” marî î masîña. Marî cabautizarotirije puame marî rupãre uguerî coserique ûnie mee niña. Dios marî Pacu majûrê yeri caroa marî catãgoñarîjêrê cû marî cajêninemorîjê ûnie niña. Bairi yua, marî netôõñupî Dios, Jesucristo cû macû cariacoaatacû cû caânimiatãcããrê tunu cû cacatiorique jãgori.

²² Marîrê canetôõrîcû Jesucristo puame amurecôo Dios tãpã ámî. Cãtu cariape nugôã, carotimasî cû caruiropã niñami âmerê. Bairi yua, nipetiro ángelea majã, aperã cacatirã seres majã cajãgoyepure mai carotimasîmirîcããrê cããrê carotimasî majû tuayami. Cû jeto âmerê na rotipeyomasîñami. Na cãã nipetiro cû cañrêrê bairo áticôãñama yua.

4

Servir según los dones recibidos de Dios

¹ Bairo mujãã cã Jesucristo cã majũ rupau mena popiye cã catãmuorĩqũerẽ tũgoñarĩ popiye mujãã cabaipeere mujãã ẽnoetaetigarã. “Popiye marĩ cabairo ñugaro,” mujãã ì tũgoñarã. Nì ùcã caroare átomicuã roro popiye cã catãmuoata, roro átajere canetõnucãricũ ãnirĩ carorijere cajãnaricũrẽ bairo tucocõãñami.

² Bairo caãcũ ãnirĩ yua, ati yepapũ cã caãni rũmurẽ Dios cã caborore bairo jeto átianimasĩñami. Ati yepa macããna na rupau caborore bairo jeto na caãtiãnorẽ bairo átianerĩñami yua cã ùcũ.

³ Nocãrõ yoaro jicã yutea cãrõ Diore camasiẽna na caãtiãnorẽ bairo mujãã cãã roro mujãã átiamũ. Carorije macããjẽ mujãã rupau cabori wãme ùnie jetore mujãã átianinucũwũ. Bose rãmu caãno nucũbugoricaro mano roro majũ mujãã awajañesẽãnucũwũ. Ti rãmu caãno cacũmuorijẽrẽ nocãrõ paio etinetõrĩ roro mujãã cãmunicũwũ. Tunu bairoa camasã na cawericarã ùna carorãrẽ na mujãã ìroanucũwũ.

⁴ ãme roquere tore bairo mujãã átianinemoẽtĩña. Roro netõrõ mujãã caãtiãnajerẽ mujãã áperiya. Bairo roro caãtiãnana nimirãcũã, ãmerẽ caroaro mujãã caãtiãnierẽ ìñarĩ, mujãã bapãrã caãnimirãcãrã puame roro mujããrẽ ì busunucũñama. Pugani cãrõ tũgoñanemonucũñama, carorã caãnimirãcãrã cañurãrẽ bairo mujãã cayeri wasoarjijere ìñarĩ yua.

⁵ Na, cañuena roquere marĩ Pacũ Dios cañĩabesegajũgoricũ majũ na ìñabesegumi. Cacatirã, cariaricarã nipetirore na ìñabesegumi na yaye wapare ti rãmu caetaro yua.

⁶ Torecãna, marĩ ñicãjãã cariaricarã ãnana cããrẽ merẽ caroa queti Dios cã canetõõrĩqũerẽ na quetibũjuyupi Jesũs, na cãã Espĩritu Santo Dios Yeri mena na ãmarõ, na yerire na yasieticõãto ì. Bairãpuã, na cãã nigarãma camasã nipetirore cã cañĩabeseri rãmu caãno cããrẽ. Na cãã jicãrõ tãnia ìñabese ecogarãma, camasã marĩrẽ bairo caãnana ãnirĩ.

⁷ Apeyera mujãã ñiña: Merẽ ati umãrecõo capetipa rãmu cõñarõ baiya. Torena, masacatirique mena caroaro ãnajẽcusa. Nucũbugorique mena tocãnacãnia Diore cã jẽnicoteãninucũña ti rãmu caetaparo jũgoye.

⁸ Tunu bairoa tocãnacãũpũrea mujãã caãmeomaiãnie to ãmarõ. Bairo caroaro mujãã caãmeomaiãnimasĩata, aperã yaye wapare na mujãã masiriyobojamasiũbujorã. Cañurjẽ macããjẽ puamerẽ tũgoñarĩ carorijere mujãã átianacõãgarã yua.

⁹ Tunu bairoa tocãnacãũpũrea caroaro mena na bocãya caetari majãrẽ. Na qũẽnoña mujãã ya wiiripũ nucũbugorique mena. Yasioroacapũ roro na ì busupaieticõãña caetari majãrẽ.

¹⁰ Nipetirijere caroa wãme cañurjẽ Dios cã cajoriquere caroaro cacãgomasĩrã ãnirĩ na juãtinemoña aperãrẽ. Marĩ Pacũ Dios tocãnacãũpũrea cã cajogoro cãrõ caroa wãme marĩ caãtiãnimasiẽpeere marĩ joyupi. Ti wãme Dios cã cajorica wãme jicãrõ tãnia aperãrẽ na juãtinemoña. Mujãã caãmeojuãtijãtiro cãrõ ãmeo juãtinemoña.

¹¹ Bairi ni jicãũ ùcũ mujãã mena macããcũ Dios yayere quetibũjuri majõcũ cã caãmata, caroaro cariae cã quetibũjuãto Dios yaye quetire. Apei, ãmeo juãtinemomasiĩrĩqũerẽ marĩ Pacũ Dios cã cajoricũ cã caãmata, cã cãã Dios cã catutuarije cã cajorije mena caroaro cã juãtinemoãto. Tore bairo jeto na átiamarõ nipetiro, Dios caroa wãme cã cajoricarã cãrõ. Tore bairo na átiamarõ nipetiro camasã Jesucristo jũgori Diore na cabasapeoparore bairo. Cã jicããrẽã basapeorique to ãmarõ. Cã carotimasĩrjẽ to petieticõãto. ãnicõã ninucũgaro. Bairoa to baiãto.

Sufrir como cristianos

¹² Yũ bairãrẽ bairo caãna, yũ camairã, tũgoña acueticõãña roro popiye mujãã cabaipeere. Aperã Diore camasiẽna roro majũ mujããrẽ na caãto ìñarã, “¡Agotã! ¿Nopẽrã tocãrõ roro popiye marĩ baio joroque marĩ na átiyati?” Ì tũgoña yapapuaeticõãña. Tie popiye bairiquere mujãã camasiẽtẽ ùnie majũrẽ bairo ìñaeiticõãña.

¹³ Bairo puame baiya: Jesucristo popiye cã catãmuorĩcãrõrẽã bairo mujãã cãã cã yarã ãnirĩ roro popiye mujãã baigarã. Cã, cã cabairicarore bairo cabairã ãnirĩ tũgoña useanuña. Tore bairo mujãã caãmata, netõjãñurõ paio nigaro useanirĩqũẽ tunu nemo cã catunuatĩ rãmu caãnorẽ. Cã mena useanirĩ mujãã ãnigarã yua ti rãmu caetaro.

¹⁴ Bairi tunu Jesucristo yarã mujãã caãno jũgori roro popiye cabairã useanirĩ ãña mujãã, aperã roro na caẽperi majã nimirãcũã. Useanirĩ ãña mujãã roro na caẽperã. Mujãã roque Espĩritu Santo, Dios nocãrõ catutuanũ Yeri majũrẽ cacãgorã mujãã ãniña. Tocãnacãnia mujãã mena ãnicõã ninucũñami Espĩritu Santo Dios Yeri majũ.

¹⁵ Apeyera tunu jicããrã Diore camasiẽna camasãrẽ na pajãñama. Aperã yajanucũñama. Apeye cããrẽ roro na caãmeoĩrõ na mena busunemonucũñama. Tore bairo na cabairoi, roro popiye na baio joroque na átiyama na quetiparã. Narẽ bairo ápericõãña mujãã roque.

¹⁶ Narē bairo caáperā mujãã mena macããna jicããrã na caãnimiatacããrē, Jesucristo yarã na caãnie jùgori roro popiye na cabaiata, tiere tũgoña boboeticõãña. Marí Pacu Dios roquere cã basapeoya, cã yarãrē bairo cawãmecuna ãnirí.

¹⁷ Merē ati rãmuríre etaro baiya marí cã yarãrē Dios cã caññabesejũgopa rũmu. Marí, cã ya poa macããna caññabesejũgomajũcõãũ ãnirí, ¿marí berore nocãrõ popiye na baio joroque na cã ácuati cãrē catũgousaena roquere yua? Roro popiye na baio joroque na átigumi Dios cã yaye quetire catũgousaetana roquere.

¹⁸ Caññu jicãũ Diore catũgousau ùcũ cã caãmata, dope iēcũ majũ popiyepãina netõjãtãmasiñami Dios cã caññajoro. Bairi roro caãna Diore cabalbotiorã roque dope átinetõjãtiēcõnama. Netõõrõpu yasimajũcõãgarãma.

¹⁹ Bairi Dios cã caborore bairo, roro popiye cabairi majã nimirãcãã, caroa macããjērē áticõãña. Tiere jãnaeticõãña. Nipetiro ati umurecõo macããjērē caátacu mena jetoa tũgoñatutucõãña. Cũ, jicãũã mujãã netõõgumi mujãã yerire. Mujããrē cã cañjũgoyeticũrĩcãrõrēã bairo átimajũcõãgumi.

5

Consejos para los creyentes

¹ Apeyera tunu yu quetibũjũnemogaya mujãã, ñubueri majã quetiuparã cabutoa camasiñi majãrē. Yu cãã mujããrēã bairo cabũcu camasiñi majõcu ñubueri majã quetiupau yu ãniña. Yua, Jesucristo popiye cã cabairiquere ñiñawã. Torecu, cã yaye quetire yu quetibũju masiña. Yu cãã mujãã, camasiñi majã cabutoarea bairo tunu Jesucristo ati yeparũ cã catuturarije mena cã caetaro ñiñagu. Jicãrõã nipetiro marí iñagarã ti rũmu caetarore.

² Dios yarã ñubueri majãrē caroaro na iñacoteya. Caroaro cariape na quetibũjuya mujãã, ñubueri majãrē. Mujãã narē caroaro cariape na mujãã quetibũju masiña. Caroaro átato jesoro Dios cã caborore bairo cariape na quetibũjuya. Rotimajũrĩcãrãrē bairo ápericõãña. Cabuerã mujãã caãnoi, pairo mujãã cawapatapee cããrē tũgoñaeticõãña. Caroaro yerijõrõ átiãña mujãã paarique ñubueriquere.

³ Tutuaro mena na mujãã quetibũjuepa camasãrē. “Jãã roque jãã rotimasãña ñubueri majãrē,” mujãã i tũgoñaepa. “Narē mairí roque caroaro mena na marí quetibũjugarã. Caroaro mena na marí átirotigarã ñubueriquere,” mujãã i tũgoñagarã. Bairo irí caroaro ãnajęcusa, bairo mujãã caátianierē ñubueri majã cãã iñacõrĩ caroaro na caátianiparore bairo irã.

⁴ Bairo narē caroaro mena mujãã cajũgoãnimasiata, marí Quetiupau Jesucristo mujãã mena useanigumi. Tunu ati yeparũ cã cabauetari rũmu caãno mujãã jogumi caroa yericutaje capetietie majũrē yua. Caroaro mujãã caátianajē wapa di rũmu ùno cariaetie majũrē mujãã jogumi marí Quetiupau.

⁵ Torea bairo átiãña mujãã, cawãmarã cãã. Cabutoa camasiñi majã na caátirotiore bairo caroaro átiaña. Nucũbugorique mena na caquetibũjurijere caroaro na tũgousaya. Tocãnacãũpna mujãã nipetiro ñubueri majã nucũbugorique mena caroaro ása cabutoa na caquetibũjurijere. “Jãã majũ cãã jãã rotimasãña,” i tũgoñaeticõãña. Torea bairo profeta majã cãã i quetibũjuyupa:

“Dios pũame ni ùcũ cañtũgoñabotiori majõcu cã caátigarije eñnotanucũñami.

Apei cañbotiogaecu, caroaro na cañrõrē bairo caátianimasí roquere caroaro cã juátimasãñami

Dios caññu ãnirí,”

i quetibũjuyupa profeta majã ãnana.

⁶ Bairi Diore cabalbotiorãrē bairo baieticõãña. “Dios netõrõ jãã masiña,” i tũgoñaeticõãña. “Dios jeto jicãũã masiñami,” i tũgoñacõãña cariapea. Bairo i tũgoñarí caroaro mujãã caãmata, Dios pũame cã caborica yutea caetaro rotimasãrĩqũē majũrē mujãã jogumi.

⁷ Tunu bairoa Dios mujããrē maimajũcõãñami. Caroaro mujãã iñapeoyami. Bairi nipetirije dise ùnie mujãã catũgoñamacããrĩjērē Diopure cã quetibũjũnetõõña. Cũ mena tũgoñatutuaya.

⁸ Caroaro tũgoñaqũẽnoña. Tũgoñamasiña. Wãti marí pesu merē yaijũãũ waibutoare ugagu cã cauwacotore bairo marí yasio joroque átigu cotei baiyami. Bairi masacatiri caroaro ãnajęcusa. Mujãã yasioremi wãti.

⁹ Dios mena mujãã catũgoñatutuãnierē jãnaeticõãña. Bairoa marí Quetiupau Jesucristo mena tũgoñatutucõãña. Wãti cã cabusujãrĩjērē jicã wãmeacã ùno tũgousaeticõãña. Tore bairo jeto popiye baiyama nipetiro ati umurecõõpore Diore catũgousari majã mujããrē bairo cabairã, mujãã yarã cãã. Merē tiere mujãã masiña.

¹⁰ Bairãpna, jicã yutea cãrõã roro mujãã tãmuogarã. Cabero yua, Dios pũame cañurã, cariape caãna majũ mujãã átigumi. Cariape catũgoñarã, catũgoñatutarã majũ mujãã átigumi. Cũ mena mujãã catũgoñatuturo jũgori, tunu bairoa mujããrē camaimajũũ ãnirí cã

caboricarorea bairo mujãã jogumi caroare. Jesucristo mena mujãã caãnie jãgori jãcãrõ tãnia tore bairo mujãã átigumi marĩ Pacu Dios.

¹¹ Cã jetorea cã carotimasĩrĩjẽ to ãmarõ. Tocãnacã rũmua to ãnicõã ãmarõ. Bairoa to baiãto.

Saludos finales

¹² Yu yarã, tocãrõã mujããrẽ ñi quetibuju woajoya. Atie petoaca ati carta mena mujãã yu caquetibujorijere marĩ yu Silvano yu woatubojayami. Cã pũame caũu Dios mena catũgoñatutuau niñami. Torecu, yu baire bairo caãcũ cũ ñiñanucũña Silvanorẽ. Bairi ati carta mena mujãã, yeri tũgoñatutuarã, mujãã ãnio joroque átigu, mujãã yu quetibuju woajoya. Apeye cããrẽ cariapea caãnorẽ bairo Dios mujããrẽ camai ãnirĩ caroa cũ cajoãnierẽ mujãã camasĩparore bairo ĩ, yu quetibuju woajoya. ¡Mujãã pũame tie queti mena tũgoñatutuacõãña!

¹³ Ati macã Babilonia cawãmecuti macã macããna, mujãã ñurotijoyama. Na cãã mujããrẽã bairo Dios cã cabeserica poa macããna niñama. Apei Marcos cawãmecucu yu macãrẽ bairo caãcũ cãã mujãã ñurotijoyami.

¹⁴ Tunu mujããrẽ ñinemoña: Caroaro mena ãmeo mairĩ ãmeo bocáya jãcã majãrẽ bairo.

Nipetiro mujãã Jesucristo yarãrẽ caroa yericutaje mujãã cũ jonemoãto marĩ Pacu Dios. Bairoa to baiãto.

Tocãrõã niña atie queti yu cawoaturije.

Segunda Carta de SAN PEDRO

Saludo

¹ Yu, Simón Pedro cawāmecucu, Jesucristore paabojari majōcu cū caquetibujerotijoricu apóstol majū yu āniña ati cartare mujāārē cawoajou. Jesucristo yarā majūrē mujāā yu woajoya. Mujāā cūā jāārēā bairo Jesucristo mena mujāā tūgoñatutuajūgoyupa. Marī Quetiupau Dios, bairi Jesucristo cariape caācu, marīrē canetōrīcū majū cūā, jīcārō tūnia marī joyupi cū mena marī catūgoñatutuapeere.

² Bairi mujāārē ñiña: Dios, marī Quetiupau Jesucristo mena na caquetibujucūrīqūērē mujāā camasīnemorō jūgori nocārō paio caroare mujāārē na jonemoáto. Caroa yericutaje cūārē mujāā na jonemoáto.

Cualidades del cristiano

³ Dios ñe ūnie carusaecu ānirī cū camasīrījē mena marī jowī nipetirije caroa macāājē marī caātiānipeere. Tunu bairoa cūrē marī camaimasīpee cūārē marī jowī marī Pacu Dios. Tore bairo marī jowī, nocārō paio cū macū marīrē cabesericu cū caātiānimasīrījērē, cū carotimasīrījē cūārē marī camasīparore bairo ī. “Yure bairo caroaro na átiānimasīáto,” ī caroare marī jowī.

⁴ Caroaro cū camasīrījē jūgori caroa wāme marī cū caátipee cū caījūgoyeticūrīqūērē marī masīōwī. Tie puame nocārō majū paio cū caátipee ñiña. Cawapapacarijere bairo caānie ñiña. Tie jūgori marī, ati umrecóo macāāna roro marī rupau caborore bairo caāna, tiere marī majūā caátījānimasīrā marī ānio joroque marī ásupi. Bairo marī caáto, Dios cū caānajē cutiere bairo marī ānio joroque marī ásupi.

⁵ Bairi caroaro tūgoñatutuanemoña marī Pacu Dios mena. Caroaro átiāña caroa macāājērē. Bairo caroaro átiāna, caroaro mujāā tūgousagarā cū yaye quetire.

⁶ Bairo caroaro tūgousarā yua, mujāā rupau macāājē carorije mujāā caátigarije ūnierē mujāā ēñotamasīgarā. Bairo roro caáperā ānirī, caroaro yerijōrō mujāā ānimasīgarā. Bairo caroaro yerijōrō āna yua, Diore caroaro mujāā maimasīgarā.

⁷ Bairo cū maimasīrī yua, mujāā yarārē na mujāā iñamaigarā. Na mujāā juātinemogarā. Bairo na mairā, nipetiro camasā cūārē na mujāā mainemomajūcōāgarā yua.

⁸ Tie nipetirije caroaro ānajē cutajere mujāā caátimasīpeyoata, cañurā majū mujāā ānigarā. Camasārē cajuāna majū mujāā ānigarā. Bairi marī Quetiupau Jesucristore cabugoro mee cū mujāā masīña. Cūrē mujāā camasīrījē wapacutimajūcōāña, nemojāñurō tiere mujāā caátimasīpeyoata.

⁹ Noa ūna aperā camasā tie caroaro ānajē cutajere na caápericōāta, camasīētīmajūcōārā nibujiorāma. Cacaapee mána cañmasīēnarē bairo tuabujiorāma. Tunu bairoa na carorije wapa caānimirīqūērē Jesucristo cū canetōbojarique cūārē masiritipeticōābujiorāma.

¹⁰ Bairi yu yarā, yu bairārē bairo caāna, nipetirije atiere caroaro ása. Jānaeticōāña. Jesucristo cū caborore bairo jeto caroaro ása. “Jesucristo yarā caānīparā Dios cū cabesericarā ānirī caroaro marī átiānigarā,” ī tūgoñaña. Tore bairo mujāā caātiānimasīata, di rūmu ūno mujāā yasietigarā. Wātī cūā mujāā yasio joroque mujāā áperigumi.

¹¹ Bairi tunu caroaro mujāā ānicōā nigarā. Umrecóopu mujāā caetari rūmu caāno marī Quetiupau Jesucristo marīrē canetōrīcū cū Pacu mena caroaro mujāā bocāgarāma. Topu marī Quetiupau cū carotimasīrīpau carpetietopu cū mena mujāā ānicōā ninucūgarā yua.

¹² Bairi mai, atie yu caquetibujurijere mujāā yu quetibujunemocōā ninucūgu, tiere mujāā camasīnemoparore bairo ī. Merē mujāārē, cariape macāājē quetire na caquetibujuricaro bero caānimiatacāārē, mujāā yu quetibujunemogu tunu. Tunu bairoa Jesucristo mena tūgoñatutuari caroaro cū caborore bairo mujāā caātiānimiatacāārē, yu quetibujunemocōā nīgu mai.

¹³ Tore bairo mujāārē yu quetibujun ānigu yu cacatiri rūmu ūno mai. Merē yu masīña bairna. Yua, mujāārē caquetibujunemopau ūcūā ānirī atiere mujāā yu quetibujuya.

¹⁴⁻¹⁵ Apeyera merē marī Quetiupau Jesucristo puame “Pedro, nocārō mea mu riacoga,” ñi quetibujun masīōwī. Torecu, yu puame yu beri caānopu cūārē atie yu caquetibujurijere mujāā masīnemocōā ninucūō joroque yu áticūña. Noo yu camasīrō cārō tiere yu quetibujucūña ati yepapne.

Los que vieron la grandeza de Cristo

¹⁶ Tunu apeyera, Jesucristo, marī Quetiupau, ati yepapu tunu cū caátipee, cū carotimasīrīpau macāājē cūārē caroa cariape macāājērē jāā quetibujuwu. Jāā majūā ī

tūgoñamacārī jāā caīquetibujūrique mee āmu. Jāā majūpna cūrē jāā īñawū. Nocārō cū carotimasīrjē, cū catutuarije cūrē jāā īñamajūcōāwū.

¹⁷ Jāā īñawū jīcā rāmū Dios, cū Pacū cūrē nucūbūgorique mena cū caībusurore. Atore bairo ī busuocajowū nocārō carotimasī Dios cū caīrjē busūrique: “Āni yū macū, yū camai, yū cabesericū majū īñāmi. Cū mena butiuro majū yū useañña,” ī busuocajowū Dios.

¹⁸ Jāā majūpna tie busūrique umarecōoru caatiere jāā tūgowū. Jāā pñame marī Quetiupau Jesucristo mena jāā āmu ti watoare ūtāū cañurīcūpū.

¹⁹ Masīrī majā profeta majā na caīquetibujū jūgoyeticūrīcārōrē bairo cariapea baiwī Jesucristo. Bairi mujāā roque tiere camasīmajūcōārā ānirī tiere caroaro cariape tūgoñanemoña. Tie caroa queti profeta majā na caquetibujūcūrīqūē pñame canaitīārōrē jīñaworiquere bairo niña. Tiere nemojāñurō mujāā cabuenemoata, mujāā camasīpeyoetiēre mujāā masīnemogarā. Bairi Jesucristo, busuri ñocōrē bairo caācū, cū catunuetari rāmū caāno tiere mujāā masī peticoagarā.

²⁰⁻²¹ Cajūgoye mai atiere caroaro tūgoña masīña: Dios ya tutipū ape rāmū cabaipeere na caquetibujūwoatucūrīqūē pñame jīcāū camasocū cū majūā cū caboro masīrī cū cawoatu quetibujūrique mee niña. Bairi profeta majā cūā na majū na camasīrjē mena na caborore bairo na caquetibujūrique mee niña. Na roque Dios cū caquetibujū rotijoricarā ānirī, Dios na cū caīrjērē Espīritu Santo cū camasīōrō jūgori quetibujū masīñupā Dios ya tutipū.

2

Los que enseñan mentiras (Jud 4-13)

¹ Bairo na caīmiatacāārē, āñupā Israel ya poa macāāna menarē profeta majā caītopairā, profeta majā Dios yarā mee caāna cūā. Na majūā na caborore bairo caīquetibujūri majā, caītopairi majā āñupā. Bairi āme cūrē ānigarāma na ūna mujāā watoare quetibujūri majā cariape caquetibujūena. Caītopairi majā nigarāma. “Caroa macāājērē jāā quetibujūya mujāārē,” ī quetibujūmirācāā, na catūgoñarjē cañuetiere mujāā quetibujūgarāma. Bairo quetibujūri yua, marī Quetiupau mujāārē canetōōrīcārē cū boetimajūcōāgarāma. Bairo cañuetiere na caquetibujūro jūgori Dios pñame yoaro mee na recōāgūmi. Na yasio joroque na ātīgūmi yua na yaye wapa.

² Na cayasiparo jūgoye capāārā majū mujāā mena macāānarē na ītoagarāma. Capāārā majū tūgousagarāma na yaye queti carorije macāājērē. Na cūā caītori majā na caātore bairo roro ātigarāma. Bairo na caāto īñarā yua, aperā cūā Dios yaye queti cariape macāājērē roro ī busuepegarāma.

³ Tunu apeyera nocārō dinerore cabonetōrā ānirī na caquetibujūrije mena mujāā quetibujūtori, mujāā yajagarāma mujāā cacūgorije ūnierē. Na caquetibujūrije mena mujāārē ītopegarāma caītopairi majā. Bairo na caītoānie jūgori na cayasipee na cotemajūcōāña. Tirūmūpūna merē, “Cañuenarē roro popiye na bairo joroque na yū ātīgū,” ī jūgoyeticūrīcōāñupī Dios. Na ūna cañuena netōētīmajūcōāgarāma.

⁴ Tūgopeoya mai: Dios tirūmūpūre āngelea majā cūrē cabaibotiorā, cūrē catūgousageñarē, “Ñugaro, mujāā yū reetīgū,” na īesupī. Bairo pñame na āsupi: Cañuena na caāno canaitīārōpū na recōāñupī. Caūcāārī ope pupeapū na jiyari na biajūcōāñupī mai cū caīñabeseri rāmū caetaparo jūgoye.

⁵ Tunu bairoa tirūmūpū macāāna cañuena na caāni yateapūre, “Mujāā mena yū ñugū,” īrī mee na rurepoyocōāñupī Dios, na cañuetie wapa. Na mena macāācū Noé cawāmecscū jetore cū netōōñupī cū mena macāāna jīcā wāmo peti pūga pēnirō cānacāū mena. Mai, Noé pñame cañū caroa macāājērē caquetibujū majū āniñañupī. Bairi cū jetore cū yarā mena cū netōōñañupī Dios.

⁶ Toreā bairo cañuenarē na reyupi Dios Sodoma, ape macā Gomorra cawāmecuti macāā macāāna ānana cūrē. Tī macāā cūrē umarecōo macāā peero mena joerecōāñupī. Ñe ūnie tuaricaro mano, ōwā jeto to tuao joroque āsupi Dios tī macāā macāānarē cū careri rāmūrē. Cabero tunu caānīparā cañuena na catūgoñamasīparore bairo ī, tore bairo ātī īñoñupī merē. Tiere tūgoñarī, “Cañuenarē popiye na bairo joroque na ātīgūmi Dios,” na ī tūgoñamasīāto ī, tore bairo āsupi.

⁷ Baipna, tī macāā macāācū Lot cawāmecscū jīcūrēā cū rocaesupi Dios. Mai, Lot pñame Sodoma, Gomorra macāā macāāna roro na caātīānierē īñarī butiuro tūgoña yapuanucūñupā.

⁸ Tī macāā macāāna roro umarecōo, bairi ñami na caātīānierē roro na cabusupaiānie cūrē tūgojūtirī butiuro tūgoñarīqūē painucūñupū. Caūmū cañū ānirī tocānacā rāmūna carorije na caātīānierē īñarī cū yeripū tūgoñarīqūē painucūñupū. Bopacooro baiyupū cañuena roro na caātīānierē īñarī. Bairi Dios pñame cū rocaesupu, Lot cawāmecscū carorā mena caānacūrē.

9 “Marí Quetiupau masĩmajũcõãñami cã caátipeere,” marí í masĩña. “Cũ mena marí caãnicõãmata, marí Quetiupau puame wãtí roro maríre cã caátigarijere ãñotamasĩñami, roro marí catãmoetiparore bairo í. Tunu cañuena roquere preso joricarore bairo na cãrĩ na cãgomasĩñami Dios, na cã careparo jũgoye,” marí í masĩña.

10 Popiye na bairo joroque na átigami Dios cañuetie na rupau macããjẽ ùnie jetore caátĩnarẽ. Marí Quetiupau cã carotimasĩrjẽrẽ caboena cããrẽ roro popiye na átigami. Na ùna cajeyurã catũgoñamasĩena niñama. Na caboro caátipairã majũ niñama. Bairo caãna ãnirĩ uwiricaro mano nocãrõ catutuarã cabauenarẽ roro na tutirenucũñama.

11 Ángelea majã roque caĩtopairã netõjãñurõ catutuarã carotimasĩrã nimirãcãã, narẽ roro na í busujãepeatinucũñama Diopure. Di rãmu ùno roro na í eperẽñaetinucũñama Ángelea majã roque.

12 Caĩtopairi majã puame waibutoare bairo catũgoñarĩqũe mãna niñama. Catũgoñamasĩena niñama. Waibutoa puame na catũgoñarjẽ mena mee tore bairã na caãnie jũgori tore bairo bainucũñama. Bairo buianucũñama cabero camasã narẽ ñerĩ na capajĩãreparore bairo írã. Toreã bairo caĩtopairã cããrẽ na regumi na carorije wapa Dios.

13 Popiye tãmuogarãma na cãã aperãrẽ roro na caátieperique wapa. Na rupau roro caborore bairo átĩana, “¡Useanirõ marí ãniña!” í tũgoñanucũñama, na caátipauaca jetore masĩmirãcãã. Jesucristo cã cariarica rãmurẽ tũgoñarĩ marí yarã mena mujãã cabose rãmu qũenorõ, na cãã mujãã mena bobooro, ñuetie majũ átajecuna mujãã caneñarõpu neñanucũñama. Tí rãmũ caãno yua, roro na caborore bairo átĩ, nucãbugorique mano useanirõ bainucũñama. Caroarã cañurãrẽ bairo na cãã na caĩtopairije mena caãna nimirãcãã, mujãã mena neñanucũñama.

14 Tunu bairoa dico ùcõ carõmiorẽ na caññaata, cõ mena roro átaje mena jeto tũgoñanucũñama. Carorije ùnierẽ caátijutiena, cajãnaena majũ niñama. Aperã cayeritutu-aena caroare caátiwẽpũena ùnarẽ na busujãrĩ narẽ roro na átiepenucũñama. Caroarõ majũ tie ùnierẽ átipeyomasĩmajũcõãnucũñama. Torena, carorã cañuena, Dios cã careparã majũ niñama, tame.

15 Cayasiricarãrẽ bairo ninucũñama. Jesucristo yaye queti cariape macããjẽrẽ tũgousagaetimajũcõãñama. Beor macũ Balaam cawãmecucu ãnacurẽ bairo niñama. Cũ ãnacũ puame roro átĩri wapatarique ùnierẽ butioro boyayupa.

16 Bairo cã cabairo yua, jĩcã rãmũ Dios puame cã tutiyupu. Balaarẽ, burro camasocure bairo cã busno joroque cã asupu Dios. “Roro mu átigaya. Tiere ápericõãña,” qũí tutiyupu burro Balaarẽ. Bairo qũí ãñotajãnaoñupũ roro cã caátigamiatajere. Pũgani ápeyupu yua.

17 Quetibujuri majã caĩtopairã oco opee caoco manierẽ bairo niñama. Oco poarire wĩno capapurere bairo niñama. Dios yaye caroare marí catũgogamiatacããrẽ, di rãmũ ùno marí quetibujuetiyama na ùna. Bairi nocãrõ canaitãrõ capetietopũ cayasiparã niñama.

18 Tunu apeyera, caĩtopairã netõjãñurõ botioro caĩã manie ùnierẽ í busunucũñama. Bairo caãna ãnirĩ roro na rupau caborore bairo átĩana, na busujãnucũñama Jesucristo yaye quetire catũgousajũgorãrẽ. Ati umurecõo macããna roro na caátinucũrjẽ ùnierẽ cajãnamiatanarẽ na busujãnucũñama. Mai cayeri tũgoñatutuaenarẽ roro na átiepenucũñama.

19 Na puame, “Mujããrẽ cariapea jãã ñña: Jããrẽ bairo mujãã caãmata, useanirõ mujãã ãnigarã. Mujãã caborore bairo mujãã átimasigarã,” na itonucũñama. Na majũã na yaye wapa cayasiparã nimirãcãã, tore bairo na í busujãnucũñama. Na roque carorije macããjẽrẽ caátirotiepe ecorã majũ niñama. Bairi ni jĩcãũ ùcã camasocu, carorijere caátijãnaecu tiere carotiepe ecore bairo catuau niñami.

20 Apeyera tunu jĩcããrã mujãã mena macããna marí Pacu Dios, cã macũ maríre canetõõrĩcũ yaye quetire tũgousayupa. Ati umurecõo macããjẽ carorijere ápeyupa. Bairo catũgousajũgoricarã nimirãcãã, carorije na caátajere tunu átinemoñupã. Bairo na caátaje jũgori, ãme roquere jõpuame roro baiyama. Ati umurecõo macããjẽ carorije caátijãnaena tiere jõpuame nemorõ carotiepe ecorãrẽ bairo majũ tuayama yua.

21 Jicoqueipua Jesucristo yaye queti caroarõ cariape macããjẽrẽ na catũgousaeto, ñumajũcõãbujioyupa. Jesucristo caroarõ cã caroticũrĩqũerẽ tũgousari bero tunu tiere na cajãnaata roque, ñuetĩña. ãme roquere netõjãñurõ popiye baigarãma.

22 Na ùna na cabairi wãme majũ atore bairo marí ñicũjãã ãnana na caĩrĩcãrõ puamata, baimajũcõãña: “Nurĩcũ yai meño cũrĩ bero, tiere ugayami tunu.” Tunu apeyera, “Yese cãã, marí cãcoseatucu nimirãcãã, netõjãñurõ uguerirapu yuguicũñanemoñami,” tore bairo niñama Dios yayere tũgousari bero tunu carorije macããjẽrẽ caátinemoajũcõãninucũrã.

3

¹ Yu bairārē bairo caāna, yu camairā, ati carta niña cabero macāa carta mujāā yu cawoajonemori carta majū. Caānjūgorica carta, bairi ati carta cāārē cariape mujāārē ni quetibūju woajoya, Dios yaye quetire mujāā camasiritietiparore bairo ī. Pūga cartapūrea yu quetibūju woajoya, tunu bairoa cariape mujāā catūgoñamasīparore bairo ī.

² Tūgoñamasīna tirūmuru macāāna cañurā camasirēt profeta majā na cañquetibūjuyariquere. Tunu bairoa marī Quetiupau, marīrē canetōōricū cū caroticūrīqūērē masiritieticōāña. Jāā, Jesucristo cū cabuericarā, apóstolea majā jāā caquetibūjunetōōrīqūē cāārē masiritieticōāña. Tiera tūgoñanemocōāña.

³ Bairārūa, atie cāārē mujāā tūgoña masīmajūcōāgarā. Catusari yutea caāno atūgarāma camasā cañtopairi majā majū. Na rupau caborore bairo carorije jeto caātiāni majā ūna nigarāma. Dios yaye quetire roro cañboyetieperā capāārā nigarāma.

⁴ Bairo cañeperi majā ānirī atore bairo ī jēniña epegarāma: “¿Dope cū baiyupari Cristo, ‘Yu tunuatūgu,’ cāmiricū? Marī nīcūjāā na caāni rūmu, ati ūmurecōo caānjūgoriparūpa caānatōrēā bairo nicōāña mai,” ī epegarāma.

⁵ Bairo cāirā ānirī Dios cū carotimasīrīpau ūmurecōo tirūmuru caānicōājūgoatajere masīētīñama. Marī Pacu Dios pūame cū carotimasīrījē mena ati ūmurecōore jēñoñupī, oco mena jūgorī. Tie oco mena jūgorī niña ati ūmurecōo āme cāārē.

⁶ Cū cabairotiricareora bairo ati ūmurecōo cāārē rurocācōāñupī Dios. Tie oco jūgorina ati yepare rurocācōāñupī.

⁷ Āme caāni ūmurecōo, ati yepa cūā Dios cū carotirore bairo cabaīpee cū cacūrīqūē niña. Ati ūmurecōo, ati yepa cūā ūpeticoagaro cū cabairotirore bairo yua. Peero mena yasigaro ati ūmurecōo, ati yepa mena yua. Dios camasārē cū caññabeseri rūmu caāno majū ti peero pūame ati yepa nipetiropūre joerepeticoagaro. Tī rūmu caāno Diore catūgousaetana cūā yasicoagarāma.

⁸ Bairi yu bairārē bairo caāna, yu camairā, atiere masiritieticōāña: Marī Quetiupau Jesucristo patowācāētīñami. Cūrā, jīcā rūmu pūame mil cāmarī netōbauya. Mil cāmarī majū jīcā rūmurē bairo etabauya.

⁹ Mai, marī Quetiupau pūame caroa wāme cū caātipeeere cū cañjūgoyeticūrīcārōrē ātiwēpūēcū mee baiyami. “¿Dopēī tāmuri cū tunuapēriyati Jesús?” ī busunucūñama jīcāārā camasā. Bairo na cañbusunucūmiatacāārē, bairo pūame roque boyami Dios: Mujāā nipetiro Jesucristore tūgousari bero cū yarā mujāā caānipeeere boyami. Bairi patowācāricārō mano caroaro īñajocōācū baiyami. Mujāā cotei ātiyami. Dios pūame ni jīcā ūcū cū cayasiore boetiayami. Nipetiro camasā na carorije wapare yapapuari cūrē na cajēnirō boyami. Bairo jēnirī bero yua, cū yarā majū na caānōrē boocotei baiyami.

¹⁰ Bairi tunu marī Quetiupau cū caatīpa rūmurē marī quetibūjuetiyami. “Tī rūmu majū yu etagu,” īētīñami. Bairi cayajari majōcu cū caetarore bairo marī camasīētī rūmu ūno majū etagumi ati yepapūre. Tī rūmu cū caetari rūmu pūame butiōro acūorije busugaro. Tocārōā yua ati ūmurecōo yasicoagaro. Ati yepa cūā ūpeticoagaro. Nocārō caāniēru cārō nipetirije ūpeticoagaro. Manigaro yua ati yepa.

¹¹ Tore bairo Dios ati ūmurecōore cū caātiyasiopeeere tūgoñarī mujāā pūame cū caquetibūjucūrīqūērē caroaro mujāā catūgousacōā ninucūrō boya. ¡Caroarā cañurā majū mujāā caānicotero boya, Dios cū carotirore bairo!

¹² Dios cū catunuetari rūmu caāno caroaro mujāā ānicoteyugarā. Bairi tunu cū carotirore bairo caroaro āsa, tāmuri nemo cū tunuatīo joroque īrā. Tī rūmu caāno ati ūmurecōo pūame āyasipeticoagaro. Nocārō caāniēru cārō nipetirije ūrepeticoagaro.

¹³ Torena, marī roque cawāma ūmurecōo, cawāma yepare coterā marī baiya. Marī Pacu pūame, “Tī ūmurecōore rocarī bero, ape ūmurecōo yu qūēnoqu tunu. Topu nigarāma yu yarā,” cū cañjūgoyeticūrīcārōrē bairo cū caātipeeere cayurā ānirī marī ūwietigarā tī rūmu caetaro. Cawāma ūmurecōo pūame cañurī ūmurecōo caroaro jeto āna ūmurecōo nigarō.

¹⁴ Bairi yu yarā, yu bairārē bairo caāna, yu camairā, marī Quetiupau cū catunuetaparo jūgoye caroaro caroa wāmerē marī āticōā ninucūgarā. Ōe ūnie wapa cacūgoena, cañurā, caroaro yerijōrō caānimasīrā majūrē marī etari cū ūseanio joroque caroaro marī ātiānigarā cū jūgoye mai.

¹⁵ Tūgopeoya: Marī Quetiupau patowācāricārō mano marī cū cacoteata, marī cū canetōpēerea cotei ātiyami. Nipetiro marī canetōpetirore bori cotei ātiyami. Ato yu caquetibūjurore bairoa mujāā quetibūju woajoyupi marī yau Pablo cawāmecūcu cūā. Marī Pacu Dios, cū camasīōrījē jūgori tore bairo ī quetibūju woajoyupi marī yau Pablo.

¹⁶ Tocānacā cartapūa tore bairo Pablo cūā mujāārē ī quetibūju woajonucūñami. Bairopūa, jīcā wāmerī cū caquetibūjurije masiriyo jāñunucūñā, bueata. Bairi aperā camasā catūgomasīēna, Dios mena catūgoñatutuajūgomasīēna pūame cariape tūgoetiayama. Bairo tūgomasīētīrī yua, Pablo yaye quetire quetibūju mawijiocōānucūñama. Tore bairo

átinucũñama nipetirije Dios yaye cū caquetibujucũrĩqũērē. Tie wapa popiye na baio joroque na átigumi marĩ Pacũ Dios.

¹⁷ Bairi yũ bairārē bairo caãna yũ camairã, merē atiere caroaro majũ mujãã masĩña yũ caquetibujurijere. Bairi caroaro tũgoñamasĩña. Maijũgoya mujãã yerire. Mujããpũ caĩtorã na caĩquetibujurijere mujãã tũgousare. Narē mujãã ĩtoecore carorã na caquetibujurijere. Diore catũgousarã nimirãcũã, yasirique macããjērē mujãã tũgousare.

¹⁸ Bairo puame roque ása: Marĩ Quetiupa, marĩrē canetõõrĩcũ Jesucristore jõjãñurõ nemorõ cũ camasĩnemopee niña mujããrē nipetiri wãme cũ camasã cõtĩãnierē. Tunu bairoa nemojãñurõ ãmeo mainemoña. Bairi yua, cūrē marĩ cabasapeorije petietigaro. ãme, ape rãmũ cũārē nicõã ninucũgaro. Bairoa to baiáto.

Tocãrõã niña atie queti yũ cawoaturije.

Primera Carta de SAN JUAN

La palabra de vida

¹ Atie mujäärē jāā caquetibujūwoatujopee marī Quetiupau Jesús yaye, caroa queti niña. Cū puame tirūmapua ati yepa caānīparo jūgoyepua merē caānijūgoatācu niñami. Jāā puame Jesucristo ati yepapu etari, cū caquetibujūriquere jāā tūgowu. Bairi tunu jāā majūpua jāā caapee mena cū jāā īñawū. Bairi cūrē jāā masjāñuña. Bairo cūrē camasārā ānirī, tie jāā catūgoriquere, bairi tunu jāā caññarīqūē cāārē mujāā quetibujū woatujorā jāā ātiya. Tie jāā caquetibujūjoriye puame atore bairo niña: Jesucristo, marī yeri marī cacatiānipeere cajomasī majū niñami. Tiera quetibujū woatujorā jāā ātiya.

² Cū puame ati yepapu buiaetayupi. Cūrē jāā īñawū. Cū yaye caroa queti cāārē jāā tūgowu. Tie quetire tūgori bero, merē aperā camasārē jāā quetibujūnetōōwū. Bairi mujāā cāārē jāā quetibujūya cū yaye queti, atie, yeri capetietie macāājērē. Mai, Jesús puame Dios cū pacu tūpu āñupī. Āmerē yua, ati yutea caānorē ati umurecōoru etawī.

³ Bairi tie jāā caññarīqūē, jāā catūgoriquere mujäärē jāā quetibujūjoya, jāā mena jīcārōrē bairo mujāā cū mujāā caānimasīparore bairo īrā. Marī Pacu Dios mena, bairi cū macū Jesucristo mena jāā caānorēā bairo mujāā cū na mena mujāā caānorē jāā boya.

⁴ Torena, mujäärē jāā ī quetibujū woajoya, Dios mena marī causeanirījē ñe ūnie rusaeto caānipetiparore bairo īrā.

Dios es luz

⁵ Atope bairo niña atie queti Jesucristo jāārē cū caquetibujūcūrīqūē. Tiera mujäärē quetibujūyu yu ātiya āmerē: Cabusurijere bairo caācū caññu niñami Dios. Bairo Dios canaitārōru caāmei ānirī carorije ūnie caāpei majū niñami.

⁶ Tunu apeyera, “Marī Pacu Dios yarā jāā āniña,” ĩmirācūā, canaitārōru caāna rorije caānarē bairo marī caātiāmata, caītopairārē bairo marī ānibujiorā. Marī caātiānie cūā cawapa manierē bairo tuabujioro.

⁷ Bairi marī cūā caroaro cabusurore bairo caācū Dios cū caānorēā bairo carorijere caāperā marī caāmata, Dios yarā jīcā majārē bairo caāna majū marī ānigarā. Caroaro marī āmeo ātiānimasīgarā. Cū macū Jesucristo rīi jūgori nipetiri wāme marī carorije wapare cū canetōōrīcārā marī ānigarā.

⁸ Tunu apeyera, “Yua, carorije wapa cacūgoecu caññu majū yu āniña,” marī caīata, marī majūā marī yerire marī ītoya. Bairo marī caīata, Dios yaye queti cariape macāājērē marī cūgoetiya marī yeripure.

⁹ Bairi roro marī caātajere Dios mena marī catūgoñaqūēñorō ñuña. Bairo cū mena tūgoñaqūēñorī bero, cūrē marī cajēñirō pūgani cārō tūgoñarīcārō mano atore bairo marī ī masīña: “Dios puame caroaro cariape marī ātigumi. Marī carorije wapare masiriyobojagumi. Tocānacā wāme carorije wapa marī cacūgorijere marī cosebojagumi Dios marī yeripure,” marī ī masīña.

¹⁰ Tunu bairoa, “Carorije wāme caātiānaena majū jāā āniña,” marī caīata cāārē, caītopaire bairo caācū cū ānio joroque marī ātibujiorā Diore. Bairo caāna ānirī Dios yaye quetire caboetinetōōmajūcōārārē bairo marī tuabujiorā yua.

2

Cristo, nuestro abogado

¹ Yu yarā, yu pūnaarē bairo caāna atie caroa quetire mujāā yu quetibujū woajoya, carorije āperā mujāā caānīparore bairo ī. Bairo yu caquetibujūrijere tūgomirācūā, jīcāārā roro na caāpata, Dios macū Jesús cariape caācu caññurē cū na jēniāto. Jesús puame marī Quetiupau Diopure marīrē caquetibujūnetōōbojau, cajuñī majū niñami.

² Cū puame riawī yucupāīru, marī carorije wapare netōōbojagu. Marī yaye wapa jeto meerē netōōbojamasīñami. Nipetiro ati yepa macāāna cūrē catūgousari majā cāārē na netōōbojamasīñami Jesús.

³ Dios cū caātiroticūrīqūērē tie caātirotirore bairo marī caāpata, pūgani tūgoñanemorīcārō mano merē marī masīgarā cū yarā marī caānierē.

⁴ Aperā jīcāārā, “Dios yarā majū jāā āniña,” ī busumirācūā, Dios cū caātiroticūrīqūērē jīcārō tūni na caāpericōāta, caītopairā majū niñama. Na yeripure caroa, cariape macāājē maniña.

⁵ Apei, ni jīcāū ūcū puame caroaro cariape Dios yaye busuriquere cū catūgousaata, ñe ūnie rusaricarō mano caroaro Diore camaimasī majū tuayami. Bairo marī caāpata, Dios mena jīcā majārē bairo marī ānigarā.

⁶ “Yua, Dios yau cū mena jīcā majōcare bairo caācū yu āniña,” caī puame Dios cū caborore bairo, marī Quetiupau Jesucristo cū caānimasīrcārōrēā bairo cū caāno űña.

El nuevo mandamiento

⁷ Yu yarā, yu bairārē bairo caāna, atie roticūrīqūē yu cawoatujorije ape wāme cawāma wāme mee niña. Caānijūgoripauṛṛua mujāā catūgojūgorique Dios yaye queti niña. Atie roticūrīqūē cabucu macāājē, merē mujāā catūgojūgorique queti niña. Apeye mee niña.

⁸ Cabaimiatacāārē tunu atie puame mujāārē yu cawoatujorije roticūrīqūē, cawāma wāmerē bairo niña. Bairi tie roticūrīqūē cariape macāājērē Jesucristorea bairo mujāā cūā tieie mujāā átimasīña, āmeo mairīqūē macāājērē. Bairo marī caāmeomairō, canaitīārōṛṛu caānarē bairo marī caānie manigaro. Dios yaye caroaro cabusumajūrījē caāno, cabusuroṛṛu caānarē bairo caāna majū marī ānigarā yua.

⁹ Bairi ni jīcāū űcū, “Yua, Dios yau cabusuroṛṛu caācū carorije caāpei yu āniña,” caī nimicāū, cū yaure roro cū caasiañateata, canaitīārōṛṛu mai caācūrē bairo tuacōāñami.

¹⁰ Apei puame caroaro mairīqūē mena cū yaure cañau roque, cabusuroṛṛu caācū Dios cū caborore bairo caācū niñami. Bairo caācū ānirī pugani cārō tunu carorije macāājērē ātinemogaetiyami.

¹¹ Apei, cū yaure cañateri majōcu roque canaitīārōṛṛu caāna, carorijere caāna na caātiere bairo carorijere caācū ānirī canaitīārōṛṛu caāniñesēāūrē bairo niñami. Bairo caācū ānirī caaapee ĩñacūrē bairo cū caātore masīēcū āñesēānucūñami rorije cū caātie jūgori yua.

¹² Yu pūnaarē bairo caāna, mujāārē yu woajoya atiere: Dios, cū macā Jesús yucapāṛṛu cū cariarique jūgori, mujāā carorije wapare cū camasiriyobojaricarā mujāā cūā mujāā caānoi, atiere mujāā yu woajoya.

¹³ Mujāā, cabutoa capacua, mujāārē yu woajoya atie quetire, tirūṛṛṛua ati yepa camanorua merē caānijūgoricure mujāā camasirīqūē jūgori. Mujāā cawāmarā cūārē mujāā yu woajoya, wātī cañuecū majūrē cū mujāā catūgopeoeto jūgori.

¹⁴ Mujāā, yu pūnaarē bairo caāna cūārē mujāā yu woajoya, Dios marī Pacu yarā, cūrē camasirā mujāā caānoi. Mujāā, capacua cabutoa cūārē mujāā yu woajoya atie quetire, tirūṛṛṛua ati yepa camanorua merē caānijūgoricure mujāā camasirīqūē jūgori. Mujāā, cawāmarā cūārē mujāā yu woajoya, yeri tutuarā caāna ānirī Dios yaye quetire mujāā yeripū caroaro Dios mena mujāā catūgoñatutuānie jūgori. Tunu bairoa wātī cañuecū majūrē cū mujāā catūgopeoeto jūgori mujāā yu woajoya.

¹⁵ Ati űmurecōo macāājērē cañāmainetōrārē bairo baieticōāñi. Ni jīcāū űcū mujāā mena macāācū ati űmurecōo macāājērē cū cañāmainetōata, Dios marī Pacu majūrē camaiecū niñami.

¹⁶ Nipetiri wāme ati űmurecōo macāājē camasā na cañaborije puame Dios cū cajorije mee niña. Ati űmurecōo macāājē majū roque niña. Ati wāmerē ati űmurecōo macāāna puame bonucūñama: Roro camasā na rupau caborore bairo na caātigarijere ātinucūñama. Apherā na cacūgorijere butōro bori tieie ĩñagonucūñama camasā. Apherā cūā ati űmurecōo macāājē bairo cawapacutiere bonetōnucūñama.

¹⁷ Bairi ati űmurecōo macāāna camasā ati űmurecōo macāājē capetirorea bairo cayasirārē bairo tuayama, roro na caātigarijere jūgori. Dios cū caborore bairo jeto caroaro cariape caātiācū puame roque tocānacā rūmua caānicōāninucūṛṛu majū tuayami.

La verdad y la mentira

¹⁸ Yu pūnaarē bairo caāna, ati yutea catusari yutea niña. Ati űmurecōo petigaro baiya. Bairo capetiparo jūgoye caānoi, jīcāū Jesucristore cateeri majōcu cū caātiere mujāā tūgoypua. Bairo jīcāū cū caātiere mujāā catūgomiatacāārē, āmerē capāārā majū niñama Jesucristore cateerā. Bairo na cabairoi, “Ati űmurecōo petigaro baiya,” marī ĩ masīña āmerē.

¹⁹ Jesucristore cateeri majā puame marī mena macāāna jīcāārā nimiñupā. Bairo baimirācūā, cariape majūrā marī yarā mee āñupā. Marī yarā marī bairo Dios mena macāāna na caāmata, marī mena ānibujorāma. Bairo na cabairo ĩñarī, atore bairo na marī ĩ masīña: “Marī mena caānana nimirācūā, marī mena macāāna jīcāū pūnaarē bairo caāna mee āñupā,” marī ĩ masīña yua.

²⁰ Marī Quetiupau Jesucristo, cū yeri, Espīritu Santo majūrē mujāā joyupi. Bairi nipetiro mujāā Espīritu Santo cū camasīōrījērē cacūgorā jeto mujāā āniña.

²¹ Dios yaye cariape macāājērē mujāā camasīeto jūgori mee mujāārē yu woajoya. Tiera mujāā camasīō jūgori roque mujāā yu quetibuju woajoya. Merē atore bairo mujāā ĩ masīña: “Caītōpairā na caīrījē mee niña atie queti. Dios cariape caācū yaye queti roque niña,” mujāā ĩ masīña.

²² Caītōpai puame atore bairo niñami: Jesucristo, Dios macū, Dios cū cajoricure, “Jesús, Mesías mee niñami,” ĩ busunucūñami. Bairo caibusunucū puame Jesucristore cateere bairo caācū niñami. Bairo cūrē cateei ānirī, Dios, Jesús pacu cūārē caboecure bairo tuayami.

²³ Ni jicāu ūcū Jesure caññatei cū caāmata, Jesús pacu Dios cūārē caññatei, cū mena macāacū mee niñami. Apei, “Cūā niñami Jesús marirē canetōōricū,” cariape Jesure caññanucū puame roque, cū pacu Dios yau, jicārōrē bairo caācū niñami.

²⁴ Torena, mujāā puame tirāmuru caroa queti Dios yaye mujāā catūgōjūgoriquere jānaeticōāña. Mujāā yeripu tiere tūgoñacōā ninucūña. Bairo Dios yaye queti mujāā catūgōjūgorique mujāā yeripu caānicōāninucūata, Dios, bairo cū macū Jesucristo mena jicārōrē bairo caāna mujāā ānigarā.

²⁵ Bairo, “Jesucristo, cū caicūricārōrēā bairo cariape marī jogami yeri capetietie majūrē,” marī i masiña yua.

²⁶ Aperā roro mujāārē cañtogari majā na caatiparo jūgoye mujāā quetibūju woajou yu ātiya, narē mujāā cañtoeocetiparore bairo i.

²⁷ Bairāpu, mujāā Jesucristo cū cajoricu Espiritu Santo Dios Yeri majūrē mujāā cūgoya mujāā yeripu. Espiritu Santo puame mujāā cū camasiōrō jūgori nipetiro caroa wāme macāājē jetore mujāā ātiānimasinucūña. Espiritu Santo cū cabuerije cariape macāājē niña. Cañtopairā na caquetibūjanucūrijērē bairo mee niña. Bairo Espiritu Santo mujāārē cū camasiōrō jūgori aperā mujāā na cabuepeere mujāā macāētīña. Torena, mujāā puame Jesucristo mena macāāna āniri Espiritu Santo mujāā cū cañquetibūjūricarore bairo jeto caroa macāājērē āticōā ninucūña.

²⁸ Tunu bairoa yu pūnaarē bairo caāna, Jesucristo mena jicāu pūnaarē bairo ānicōāña. Bairo marī caāmata, Jesucristo ati yepapu nemo cū caetarore tūgoñatutuarique mena, tūgoñaboboricarō mano cū marī cotegarā.

²⁹ Merē atore bairo mujāā masiña: “Jesucristo caroaro cariape caācu cañuu majū niñami. Tunu bairo nipetiro camasā caroa macāājē cañurjērē caāna, Dios yarā cū pūnaarē bairo caāna niñama,” mujāā i masiña.

3

Hijos de Dios

¹ Nocārō majū marī cū maiñati marī Pacu Dios. Bairo marirē camai āniri, “Yu pūnaa,” marī ĩnucūñami. Bairo i cū pūnaa majū marī āniña. Aperā ati amūrecōo macāāna camasā Dios pūnaa marī caānierē masiētīñama, Dios, marī Pacu cūārē camasiēna āniri.

² Yu yarā, yu bairārē bairo caāna yu camairā merē Dios yarā cū pūnaa majū marī āniña yua. Bairo ānimirācūā, cabero marī cabaipēe nipetirijere marī masipeoyetiya mai. Bairāpu, atore bairo marī masiña: Jesucristo ati yepapu nemo cū cabauetaro caāno, cū yarā cūrē bairo caāna majū marī ānigarā. Bairo Jesús ati yepapu cū caetaro, cū marī ĩnamajūcōāgarā, caānimajūrē bairo cū caāno yua.

³ Nipetiro atie cabaipēe mena catūgoñatutuacotei puame roque cū majūā cū carorije wapare coseire bairo ātiyami. Jesucristo ĩe ũnie camācū cañuu cū caānorēā bairo, cū cūā ĩe ũnie wapa mācū carōū tuayami yua.

⁴ Nipetiro carori wāmerē caāna Dios cū carotirijere cabalbotiorā niñama. Bairo carori wāme jetore ātiāninucūñama.

⁵ Merē caroaro mujāā masiña atiere: Marī carorije wapare netōō acū asūpi Jesucristo ati yepapure. Jesucristo puame ĩe ũnie carorijere caāpei majū niñami.

⁶ Bairo ni jicāu ūcū Jesucristo mena jicārōrē bairo caācū cū yaye quetire cariape catūgocōāninucū puame carorijere āperiyami. Aperā carorijere caāticōāninucūrā puame roque Jesucristore camasiēna majū niñama.

⁷ Yu pūnaarē bairo caāna ni jicāu ūcū mujāārē qūitoeticōāto. Ni jicāu ūcū caroaro cariape macāājē jetore caātiānimasī cū caāmata, cañuu carōū niñami Dios cū caññajoro. Marī Quetiupau Jesús cariape caācu cañuu cū caānorēā bairo cū cūā cariape caācu cañuu niñami.

⁸ Carori wāme jetore bairoa caāticōāninucū puame roque wātī yau cū carotirijere caācu majū niñami. Wātī roque ati amūrecōo caānijūgoripau puina carorijere caātiāgoricu majū niñami. Bai pu, merē asūpi Dios macū Jesucristo ati yepapure, wātī roro cū caātiere yasiorei acū.

⁹ Jicāu Dios yaye quetire catūgousau, cū macūrē bairo caācū puame cawāma yeri pūna Dios cū cajoriquere cūgoyami. Bairo cacūgou āniri carori wāmerē ātiāmerīnucūñami. Bairo Dios macū āniri carorije macāājērē ātigaetiayami.

¹⁰ Bairo yua, atore bairo marī i tūgoñamasīña: “Nipetiro carorije macāājērē caāti majā wātī cū carotirijere caāna cū pūnaarē bairo caāna niñama. Aperā caroa macāājērē caāna puame roque Dios yarā cū caññabesericarā, cū pūnaa majū niñama,” marī i tūgoñamasīña. Bairo ni jicāu ūcū caroa macāājērē caāpei cū yaure bairo caācūrē camaiecu Dios yau mee niñami.

¹¹ Atore bairo Jesús yaye quetire mujãã tũgojũgoyupa caãni jũgoripaũpua: “Tocãnacãũpua ãmeo maiña. ãmeo juãtinemoña Dios cũ caborore bairo mujãã majũ,” mujããrẽ i quetibũjuyupa.

¹² Apei Caĩn ãnacũrẽ bairo marĩ baieticõãrõã marĩã. Cũ, Caĩn ãnacũ puame cañuecũ wãtĩ yau majũ ãniñaũpĩ. Cũ bai Abel cawãmecucure cũ pajĩãrocacõãñaũpĩ. Bairi apei jĩcãũ atore bairo i jẽniñabujoumi: “¿Dopẽi cũ bai Abere cũ pajĩãũparĩ?” Atore bairo baiyupa: Caĩn cũ caãtaje caroriye ãñupã. Cũ bai cũ caãtaje puame caroa macããjẽ ãñupã. Bairi cũ pajĩãrocacõãñaũpĩ Caĩn Abere.

¹³ Yu yarã, yu bairãrẽ bairo caãna, tũgoñamani ápericõãña ati umurecõo macããna Diore camasiẽna mujããrẽ na caĩñaterijere.

¹⁴ Marĩ roque yasiricaropũ caãnibujoricarã nimirãcãã, tunu cacatirã majũ caãnarẽ bairo marĩ ãniña. Tore bairo marĩ masiña tocãnacãũpũrea marĩ yarãrẽ marĩ caãmeomairĩjẽ jũgori. Cũ yarãrẽ camaimasiẽcũ puame cayasiricure bairo caãcũ riaricaropũ caãpũre bairo niñami.

¹⁵ Tocãnacãũpua na yarã camasãrẽ cateeri majã puame pajĩãrĩ majã wapanarẽ bairo caãna niñama. Na ãna pajĩãrĩ majã yeri capetietiere na majũã cũgomasiẽñiñama. Merẽ tiere caroaro mujãã masiña.

¹⁶ Jesucristo marĩrẽ camainetõũ ãnirĩ yucupãipũ riayupi. Tie jũgori cariape merẽ marĩ masiña ãmeo mairĩqũẽ majũ macããjẽrẽ. Bairi Jesucristo marĩrẽ cũ caĩñamairĩcãrõrẽ bairo marĩ cãã marĩ yarã camasãrẽ ãmeo mairõtiya.

¹⁷ Capee cacũgori majõcũ, ñe ãnie carusaecũ puame cũ yau cabopacaũre iñamicãã, cãrẽ cajuãtinemoecũ, cũ yaure camaiecũ tuacõãñami. Dios cũ cajoriye ãmeo mairĩqũẽrẽ cũgoetiyami cũ yeri cũ catũgoñarĩjẽpũre.

¹⁸ Yu pũnarẽ bairo caãna, marĩ caãmeomairĩjẽ marĩ risero marĩ caĩbusurije jeto mee to ãmarõ. “Mujããrẽ jãã juãtigarã,” marĩ caãata, marĩ caĩbusurorea bairo marĩ caãtiyaparoro ñiña. Cariapea marĩ caĩbusurorea bairo marĩ caãtie to caãno ñiña.

Confianza delante de Dios

¹⁹ Tore bairo marĩ caãtiãmata, “Dios yarã cariape macããjẽrẽ caãna majũ marĩ ãnigarã,” marĩ i masiña. Bairi yua, puãani cãrõ tũgoñarĩcãrõ mano Dios marĩrẽ cũ canetõõpeere marĩ tũgoñaña, Dios cũ caĩñajoro.

²⁰ Tunu apeyera marĩ yeri marĩ catũgoñarĩjẽpũ, “Yua, yu caboro yu baiya,” marĩ yeri caĩbusurĩãrõ jũgori capee wãme marĩ catũgoñaata, Dios tiere masĩ peyocõãñami. Dios puame nocãrõ camasĩ ãnirĩ netõjãñurõ masiñami nipetiri wãme marĩ yeri catũgoñarĩjẽrẽ.

²¹ Yu yarã, yu bairãrẽ bairo caãna yu camairã caroriye macããjẽrẽ caãperã marĩ caãno bero caãmata, “Cabui mãna marĩ ãniña,” tũgoñatutuarique mena marĩ yeripũ marĩ i masiña Dios cũ caĩñajoro.

²² Marĩ puame cũ caroticũrĩqũẽrẽ marĩ tũgousaya. Tunu bairoa caroa macããjẽ Dios cũ caĩñajesorije jettore marĩ átinucũña. Bairi Dios puame nipetiri wãme cãrẽ marĩ cajẽnirĩ wãmerẽ marĩ jogumi.

²³ Mai, Dios cũ caroticũrĩqũẽ puame atore bairo ñã: “Dios macũ Jesucristore cũ tũgousaya. Tunu Jesucristo mujããrẽ cũ camairõticarore bairo mujãã cãã mujãã majũ ãmeo maiña,” i quetibũjuya tie cũ caroticũrĩqũẽ.

²⁴ Dios tore bairo cũ caãtiroticũrĩqũẽrẽ caãna Dios yarã niñama. Dios cãã na mena nicõãñami na yeripũ. Bairo cũ caãnoi, “Dios marĩ yeripũ niñami,” marĩ i masiña, cũ Yeri Espĩritu Santo marĩ cũ cajoricũ marĩ yeripũ cũ caãno jũgori.

4

El Espĩritu de Dios y el espĩritu del enemigo de Cristo

¹ Yu yarã, yu bairãrẽ bairo caãna, yu camairã, cariape tũgoeticõãña aperã, “Dios yarã jãã ãniña,” ãmirãcãã ricaati na caquetibũjuata. Espĩritu Santo na yeripũ na cacũgoeticõãta, na tũgousaeticõãña. “¿Cariape na quetibũjuyati?” ãrã, na caĩrĩjẽrẽ caroaro tũgobeseya. Ati umurecõore capããrã niñama caĩtopairã. “Dios yaye quetire jãã cãã jãã quetibũjuya,” ãmirãcãã, wãtĩ yaye macããjẽ puamerẽ quetibũjurã átiyama.

² Bairo na caĩquetibũjurijere caroaro mujãã catũgobesemasĩata, cariapea, “ãnoa Dios yaye meerẽ quetibũjuyama,” mujãã i masĩgarã. Bairi jĩcãũ ãcũ, “Cariapea Jesucristo marĩrẽã bairo ati rupau cacũgou ati yepapu etayupi,” caĩquetibũjumasĩ roque Espĩritu Santo Dios Yeri majũrẽ cacũgou niñami.

³ Tore bairo caĩquetibũjumasĩcũ puame Espĩritu Santo Dios Yeri majũrẽ cacũgoecũ niñami. Wãtĩ, Jesucristore cateeri majõcũ yeri majũrẽ cacũgou niñami. Merẽ tirãmpũ mujãã tũgoyupa Jesucristore cateerã ricaati yeri catũgoñarã na caetapeere. Bairi merẽ eta-majũcõãñama ati yepapure wãtĩ yarã caĩtopairĩ majã.

⁴ Yu pūnaarē bairo caāna, mujāā roque Dios yarā mujāā āniña. Caītopairā na caquetibujirijere mujāā tūgousaetiya. Na netōrō cayerituarā mujāā āniña. Mujāā roque, caītopairā ati ūmurecōo macāāna na yeripu na cacūgora netōjāñurō catutuau Espiritu Santo majūrē cacūgorā mujāā āniña.

⁵ Na pūame ati ūmurecōo macāāna niñama. Bairo caāna ānirī ati ūmurecōo macāājērē quetibujinucūñama. Na caīrjērē caroaro tūgousanucūñama camasā aperā ati ūmurecōo macāāna ūna, Dios yarā caāmerā ānirī.

⁶ Marī roque Dios yarā, cātū macāāna marī āniña. Bairi Diore camasī pūame marī caquetibujirijere caroaro tūgousanucūñami. Apei Diore camasīcū pūame marī caquetibujirijere tūgousagaetiya. Tore bairo na cabairijere iñarā, atore bairo marī ī masīña: “Ānoa caroa yeri cutaje Dios cū cajoriye cariape macāājērē quetibujuyama. Ānoa aperā pūame, caītopairā wātī yeri pūna cacūgorā niñama,” marī ī tūgoña besemasīña.

Dios es amor

⁷ Yu yarā, yu bairārē bairo caāna yu camairā āmeo mairīqūē cañurjē Dios cū cajoriye niña. Bairi tocānacāpua nipetiro caāmeomaiparā marī āniña marī yarārē. Nipetiro caāmeomaimasīrī majā Diore camasīrā cū pūnaarē bairo caāna niñama.

⁸ Dios, maimasīrīqūērē cajomasī cū caāno jūgori marī caāmeomaimasīrjē baimasīña. Bairi ni ūcū cū yaure camaimasīcū pūame Diore camasīcū niñami.

⁹ Merē marī masīña Dios marjērē cū camairjērē. Tere marī masīō joroque ī, ati yepapū cū joyupi, cū macū jīcāā caācūrē. Cū jūgori marī nipetiro Dios yarā yeri capetietiere marī cacūgoparore bairo ī, ati yepapū cū joyupi.

¹⁰ Tūgoya mai. Cariape mairīqūē caānimajūrjē ati wāmerē bairo niña: Marī pūame Diore cū marī camajūgoro mee, cū pūame jīcā nūgōā marī mairī, cū macū jīcāā caācūrē cū joyupi ati yepapū. Bairo ati yepapure etari bero yua, roro popiye tāmūorī yucapāipū cū cariarique jūgori carorije wapā cacūgoenarē bairo marī tuao joroque marī āsupi.

¹¹ Yu yarā, yu bairārē bairo caāna, yu camairā, tore bairo marjērē Dios cū camairīqūē to caāmata, marī cūā marī yarārē caāmeomaiparā marī āniña. Marī yarārē āmeo juātinemorotiya.

¹² Ni jīcāū ūcū Diore iñāñacūmi. Bairo marī camasā, Diore caīñaena nimirācūā, nipetiro marī yarārē marī caāmeomaiaata, Dios marī yeripu nicōāñami. Bairo marī mena cū caānoi, caroaro netōjāñurō marī āmeo maimasīgarā.

¹³ Dios, Espiritu Santo marī cū cajoricū marī yeripu cū caāno jūgori, “Marī mena niñami Dios. Marjā cū yarā marī āniña,” marī ī tūgoñamasīcōāña.

¹⁴ Jāā majūpua jāā iñawū Jesure ati yepapū cū caāno. Bairo jāā pūame cūrē caīñarīcārā ānirī caānorē bairo cariape majū atore bairo jāā ī quetibujū masīña: “Cū macū Jesure cū joyupi cū pacū Dios, ati yepa macāāna na carorije wapare na netōōgū,” jāā ī quetibujū masīña.

¹⁵ Bairi ni jīcāū ūcū Jesús Dios macū cū caānierē caānorē bairo cariape cū catūgoñamasīcōāta, Dios mena jīcārōrē bairo caācū niñami. Dios pūame cūā cū mena nicōāñami.

¹⁶ Tore bairo cabaiāno jūgori, merē yua, marī masīña cariapea Dios marjērē cū camaiāninucūrjērē. Dios pūame āmeo mairīqūē macāācū niñami. Bairi ni ūcū cū yarārē camaimasī, Dios yaū majū niñami. Dios cūā cū mena nicōāñami.

¹⁷ Tore bairo marī caāmeoāto jūgori āmeo mairīqūērē nemojāñurō marī masīōgūmi Dios. Bairo marjērē cū camasīōrō yua, marī pūame tūgoña uwiricaro mano, tūgoñatutuarique mena camasārē cū caīñabeseri rūmurē marī coteagarā. Marī pūame ati yepapure āna, Jesucristo marī Quetiupau cū caānatōrē bairo majūā marī āniña marī cūā.

¹⁸ Ni jīcāū ūcū Jesucristo cū camairīcārōrē bairo caroaro cariape jīcārō tūni cū yarārē cū camaimasīata, ñe ūnierē uwimasīētīñami. Bairi marī caāmeo maimasīrjē Dios cū cajoriye caānoi, ñe ūnierē marī uwietiya, Dios cū caīñabesepa rūmū caetaro cūārē. Ni jīcāū ūcū cū catūgoña uwiata, āmeo maimasīrīqūē nipetirijere jīcārō tūni cūgopetietiyami mai. Bairi uwitūgoñaami.

¹⁹ Dios pūame merē marjērē cajūgoyepua marī majūgoyupi. Bairi marī cūā Diore cū marī maiñā.

²⁰ Ni jīcāū ūcū, “Yu roque Diore camai majū yu āniña,” imicūā, cū yaure cū caīñatecōāmata, caītopai majū niñami. Bairi marī yaū marī caīñanucūrē marī camaieticōāta, nemojāñurō marī maimasīētībujiorā Dios marī caīñātinucūā roquere.

²¹ Jesucristo atore bairo marī ātiriticūwī: “Ni jīcāū ūcū Diore camai, cū yaure bairo caācū cūārē cū cū maiāto,” ī cūwī.

¹ Baiiri nipetiro Jesucristo mena tãgoñatutuari, "Jesucristo Mesías Dios cã cajou majũ niñami," caĩrã Dios yarã cã pũnaarẽ bairo caãna majũ niñama. Baiiri ni jĩcãũ ùcũ aperã pacure cã camaiata, cã pũnaa cããrẽ na maimasiñami. Torea bairo marĩ Pacũ Diore marĩ camaiata, cã yarã cã pũnaarẽ bairo caãna cããrẽ na marĩ maimasiña.

² Diore camairã ãnirĩ marĩrẽ cã caãtirotirore bairo jeto marĩ caãpata, cã pũnaa cããrẽ na marĩ camairĩjẽrẽ marĩ masĩcõãña.

³ Caroaro Diore marĩ camairĩjẽ puame Dios marĩ cã caãtiroticũrĩqũẽrẽ marĩ caãtipeyomasĩrĩjẽ niña. Bairopua Dios cã caãtiroticũrĩqũẽ popiye netõrõ átaje mee niña.

⁴ Baiiri tocãnacãpua Dios yarã, cã pũnaarẽ bairo caãna puame ati umurecõo macããna roro na caãtiãnierẽ Iñajetinetõ nucãcõãña. Baiiri yua, Dios mena marĩ catũgoñatutuaro jũgori ati umurecõo macããna caĩtopairã, apeye ati umurecõo macããjẽ carorije cããrẽ, nipetirore marĩ tũgoetinetõnucãcõãña.

⁵ Baiiri apeĩ, "Jesús, Dios macũ majũã niñami," caãnorẽ bairo cariape caĩtũgousau puame ati umurecõo macããna roro na caãtiãnierẽ Iñajetinetõ nucãcõãña.

El testimonio acerca del hijo de Dios

⁶ Atie jũgori Jesucristo Dios macũrẽ bairo ati yepapũ caatãcũ cã caãnierẽ marĩ masĩña: Juan oco mena cãrẽ cã cabautizaro cabairique, baiiri yucupãĩpu riau cã caĩrĩqũẽ mena jũgori marĩ masĩña Dios macũ cã caãnierẽ. Bairopua, oco jeto mee niña. Oco, cã rii mena jũgori marĩ masĩña. Espĩritu Santo cãã torea bairo marĩ masiõñami. Cũ puame caĩtoecu cariape majũ caquetibũjumasĩ niñami.

⁷ Baiiri tie itia wãme majũ marĩ masiõña Jesucristo, Dios macũ cã caãnierẽ:

⁸ Espĩritu Santo, baiiri oco mena cã cabautizarique, baiiri apeye yucupãĩpu cã cariarique mena cããrẽ torea bairo marĩ masĩña Jesús Dios macũ cã caãnierẽ. Tie itia wãmepua cariape jĩcãrõ tũni jĩcãrõrẽã bairo marĩ quetibũjũ masiõña Jesús, Dios macũ cã caãnierẽ.

⁹ Bairãpua, camasã na caĩquetibũjũrĩjere marĩ catũgoescu puame caĩtopairi majõcure bairo puame cã macũ Jesús yaye quetire quetibũjũrique niña. Cañurĩjẽ majũ niña. Baiiri tie roquere netõjãñurõ tũgousarotiya marĩ Pacũ Dios cã caquetibũjũrĩjere caãnimajũrĩjẽ caãnoi.

¹⁰ Baiiri ni jĩcãũ ùcũ Dios macũ Jesucristore cariape catũgousau cã yaye quetire cã majũã quetibũjũ masiñami cã yerĩpu. Diore cariape catũgoescu puame caĩtopairi majõcure bairo tuayami, cã macũ Jesús yaye quetibũjũrique quetire cariape cã catũgogaeto jũgori.

¹¹ Tunu bairoa, atore bairo marĩ camasiõrõrẽ boyami Dios: Yeri capetietie marĩ cacũgoepeere marĩ camasiõrõrẽ boyami. Cã macũ jũgori tie cã cajopeere marĩ camasiõrõ boyami.

¹² Baiiri ni jĩcãũ ùcũ Jesucristo Dios macũ yau majũ cã caãmata, merẽ yeri capetietiere cacũgoũ tuayami. Apei, Dios macũ Jesucristo yau mee caãcũ puame roque, yeri capetietiere cacũgoescu majũ tuayami.

Conclusión y consejos finales

¹³ Mujãã, Dios macũ Jesucristore catũgousari majãrẽ yu quetibũjũ woatujoya, merẽ yeri capetietie mujãã cacũgorijere mujãã camasiõrõre bairo ì.

¹⁴ Dios marĩrẽ cã caãtipeere caroaro cariapea marĩ tũgoña tutuacõãniña. Cũ jettore cariape cã marĩ tũgomasĩña. Baiiri, "Dios cañuu ãnirĩ cã caborore bairo cãrẽ marĩ cajẽniata, marĩ tũgogumi," marĩ ì masiña.

¹⁵ Tore bairo Diore marĩ cajẽnirõ cã catũgorijere camasiõrã ãnirĩ, "Merẽ marĩ cajẽnirĩjẽrẽ jogami Dios cã caborore bairo," marĩ ì tũgoñamasiõcõãña.

¹⁶ Mujãã yau ùcũ jĩcãũ carori wãme cayasiõrãã na caãti wãme ùnie meerẽ cã caãpata, Diopure cã jẽnibojaya. Bairo Diore mujãã cajẽnibojaro, Dios puame mujãã yaure cã yeri tũgoñawasoũ joroque cã átigumi, carori wãme cayasiõrãã na caãti wãme ùnie meerẽ cã caãpata. Bairopua, apeye carorije cayasiõrããrã majũ marĩ ãnio joroque caãtie niña. Tie ùnierẽ caãcũ cã caãmata roquere, "Diopure cã jẽnibojaya," mujããrẽ ñi masiõtĩña.

¹⁷ Bairopua, nipetiro carori wãme marĩ caãtie, cañuetie niña. Cabaimiatacããrẽ, marĩ yasio joroque caãtimajũcõãrĩjẽ jĩcã wãmea niña.

¹⁸ Merẽ atore bairo marĩ masiña: Dios yau puame, Diore, cã pacure bairo cacũgoũ ãnirĩ carorijere áperiyami. Cã macũ Jesucristo puame cã juãtinemoñami. Baiiri wãtĩ cãã jĩcãni ùno roro cã baio joroque cã áperiyami Dios yaure.

¹⁹ Baiiri tunu merẽ marĩ masiña Dios yarã marĩ caãnierẽ. Tunu bairoa marĩ masiña ati umurecõo macããna nipetiro camasã wãtĩ cã camasiõrĩjẽ mena cã carotirã na caãnierẽ.

²⁰ Apeye cããrẽ atore bairo marĩ masiña: Ati yepapure asũpi Jesús, Dios macũ majũ. Cã pacũ Dios cariape caãcãrẽ marĩ camasiõree tũgoñarĩqũẽ cããrẽ marĩ joyupi. Baiiri Diore cariapea cã marĩ masiña. Jesucristo cariape caãcũ mena jĩcãrõrẽ bairo caãna marĩ ãniña. Cãã niñami Dios caãnimajũã, marĩrẽ yeri capetietiere cajou majũ.

²¹ Bairi yu yarã, yu pũnaarẽ bairo caãna, tũgoña masĩña. Maijũgoya mũjãã yerire. Aperã camasã na caĩroarã na jũgũeã ãna yaye ricaati quetibũjuriquere mũjãã tũgonsare. Tocãrõã niña atie quetu yu cawoajorije.

Segunda Carta de SAN JUAN

La verdad y el amor

¹ Yu, cabucu camasi majü, mujää, Dios ya poa macääna cü cabesericaräre mujää yu woajoya ati carta mena. Bairi aperä Dios ya poa macääna caäniparä cüärë yu woajoya nipetiro, caänorë bairo yu camairä majürë. Yu jeto mee baiyua mujääre yu maiña. Nipetiro aperä Dios yaye macääjë cariape quetire catägori majä cüa mujääre maiñama.

² Mujääre ñiñamaiña Jesucristo yeri pünarë caänorë bairo marí yeripü jicäröä marí cacägoro jagori. Ti yeri püna puame marí mena nicöä ninucügaro tocänacä rümua.

³ Dios, marí Pacu majü, bairi Jesucristo cü macü mena caroa macääjë, caroare cü jonemoáto mujääre. Bairi tunu cariape yerijörö ämeo iñamairiqüë cüärë mujää cü jonemoáto.

⁴ Apeyera butiuro yu useaniña aperä jicäärä mujää mena macääna caroaro cariape marí Pacu Dios cü caänirotirore bairo na caätianierë iñarí.

⁵ Bairi ämerë, yu yarä, yu bairärë bairo caäna, yu camairä, marí nipetiro tocänacäpua marí caämeomairö yu boya. Atie mujääre yu caquetibujywoatujorije ape wäme, cawäma wäme quetibujyrique mee niña. Tirümypua caänijögorigapua marí camasijögorigue niña.

⁶ Ämeo mairiqüë puame atore bairo änajë cutaje niña: Dios marí caätianipeere cü caroticüriqüë caürörë bairo marí caäno ñuña. Tie Dios cü caroticüriqüëre merë mujää tögoyupa caänijögorigapua. Tie puame marí caämeomaimasirjë mena marí caänipeere ätirotiyupa.

Los engañadores

⁷ Ati amarecöopure capäärä äniñesëñama camasärë cañtoñesëärí majä. Na puame Jesucristo ati yeparu marirë bairo ati rupau cacügon majü cü caatäjere camasärë na quetibujyutinucüñama. Bairi ni ücü tore bairo cañquetibujyecu puame cañtopai, Jesucristo wapacu ücü majü niñami.

⁸ Bairi tögöña masiña, caroaro mujää caätianie wapa caänipee to yasieticöäto irä. Tie mujää caätianie wapa nipetirore jicärö tani Dios cü cajopeere mujää cacügopetiro roque ñuña.

⁹ Bairi ni jicäü ücü, "Jesucristo cü caquetibujyrique netöjäñurö caänimajürjërë yu masiña," cañ puame Dios mena jicärörë bairo caäcü mee ñiñami. Apei, Jesucristo cü caquetibujyrique bairo cariapea caquetibujy puame roque Dios mena, bairi cü macü mena cüärë tögöñatutuari caroaro änicöä masiñami.

¹⁰ Bairi, "Jesucristo cü caquetibujyrique netöjäñurö caänimajürjërë yu masiña," cañbotiou ücü mujääre cü caññau etaáta, caroaro mena cü bocá, cü jëñirí, mujää ya wiipü cü qüënoeticöäña.

¹¹ Cü ücärë bocári, cajëñii puame, cü mena macääcü rorije cü caätiere cürëä bairo caätiaçü tuabujyomi.

Palabras finales

¹² Bairopua, capee majü nimiña mujääre yu caquetibujygarije. Cabaimiatacääre, ati carta mena mujääre yu quetibujy woatujogaetiya. Bairi mujääre yu majürpua iñau etari, mujääre yu quetibujygaya Dios yaye quetire. Bairo yu cabaiata, nipetiro caroaro ñe ünne rusaeto useanirö marí äñibujiorä.

¹³ Ato macääna Dios ya poa macääna, mujääre bairo caäna mujää yarä, Dios cü cabesericarä mujää ñurotijoyama.

Tocäröä niña atie queti yu cawoajorije.

Tercera Carta de SAN JUAN

Alabanzas a Gayo

¹ Yn, cabũcu camasĩ majũ, ati cartare mũ yũ woajoya, Gayo yũ bapa caãnorẽ bairo yũ camai majũrẽ.

² Yn yau, yũ baire bairo caãcũ, yũ camai, atore bairo Diopure mũ yũ jẽnibojaya: Dios cũ caĩñajoro caroaro mũ caãnorẽã bairo nipetiri wãme caroaro mũ caãtiãni wãme jeto to ãmarõ. Bairi tunu riaye mácũ caroaro mũ caãno cããrẽ yũ boya.

³ Bũtioro yũ tũgoña useaniaru jĩcããrã marĩ yarã atiri, Dios mena caroaro cariape mũ catũgoñatutuacõãnierẽ yũ na caquetibũjuro tũgori.

⁴ Netõjãñũrõ useanirĩqũe niña yura, yũ cabuerã yũ pũnaarẽ bairo caãna Dios cũ caãnirotirote bairo cariape na caãtiãnie quetire yũ catũgoata.

⁵ Yn yau, yũ baire bairo caãcũ, yũ camai, caroaro nũcũbũgorique mena marĩ yarã aperãrẽ na mũ qũẽnonucũñupã mũ ya wiipure. Bairo jeto mũ átiãninucũñupã aperopũ macããna mũtu caetarã quetibũjuri majãrẽ.

⁶ Bairi jãã cañbue neñarõpũ ãna, na cãã, “Bũtioro jããrẽ camai ãnirĩ caroaro jãã juãtinucũñami Gayo,” i busũnucũñama mũrẽ. Bairi mũrẽ niña: Tunu na caetaro, na juãtinemoña. Na cabopacarijere na joya, na caquetibũjũ ñesẽãmasĩnucũparore bairo i. Dios cũ caborore bairo na juãtinemoña.

⁷ Na pũame Jesucristo yarã, cũ carotiricarã ãnirĩ cũ yaye quetire na bueñesẽãránã bainucũñama aperopũ macããnarẽ. Bairo topũ Diore camasĩena watoapũ ãna, “Jããrẽ juãtinemoña,” na i jẽniñesẽãtĩnucũñama.

⁸ Torena, marĩ pũame caroaro mena na marĩ juãtinemogarã, Jesucristo yaye queti cariape macããjẽrẽ na caquetibũjũ ñesẽãmasĩnucũparore bairo írã.

La mala conducta de Diótfrefes y el buen ejemplo de Demetrio

⁹ Mai, yũ pũame jĩcã carta na yũ woajomiwũ mũtu macããna Dios ya poa macããna ñubueri majãrẽ. Bairo yũ caãtĩmatacããrẽ, Diótfrefes pũame camasãrẽ cajũgobueri majã jãã caãnierẽ boetĩnucũñupĩ, camasãrẽ rotirique jetore caãtinucũũ ãnirĩ.

¹⁰ Bairi yũ pũame mũjãã tũpũ yũ caetari rãmũ caãno cãrẽ tutuaro mena cũ yũ quetibũjũgũ. Mai, cũ pũame cabũgoroa jããrẽ busũpai ñesẽãnucũñami. Yũ pũame tie cũ caĩñesẽãrĩjẽ mena yũ useaniẽtĩña. Aperã marĩ yarã cañbueñesẽãrĩ majãrẽ caroaro na qũẽnoetĩnucũñami. Tunu bairoa marĩ yarãrẽ, aperã ñubueri majã na ya wiipũ na na cacũgaata, narẽ cũrotietĩnucũñami Diótfrefes. Tunu bairoa narẽ caqũẽnogarãrẽ na acurewiyo jocõãnucũñami. “Tore na tuateticõãto Dios ya poa macããna mena,” i, tore bairo átiãninucũñami.

¹¹ Bairi yũ yau, yũ baire bairo caãcũ, yũ camai, atie carorije macããjẽ na caãtiere ñãjeeticõãña. Caroa macããjẽ jetore átiãninucũña. Caroa macããjẽrẽ caãtiãninucũũ pũame Dios mena jĩcãrõrẽ bairo caãcũ niñami. Apei, carorije macããjẽ jetore caãcu pũame Diore camasĩcãrẽ bairo tuayami.

¹² Cabaimiatacããrẽ, apei Demetrio pũame caroaro átiãninucũñami. Nipetiro camasã, “Cañũu niñami Demetrio,” na caĩ ninucũñami. Bairi Dios cariape caãcũ cãã masĩñami caroaro Demetrio cũ caãtiãnierẽ. Bairi jãã cãã cũ cabaiãnierẽ tũgorã, tie jãã busũnucũña. Merẽ caroaro cariape mũ cãã mũ masĩña cãrẽ jãã caĩbusũnucũrĩjẽrẽ.

Palabras finales

¹³ Baĩpũa, capee mũ yũ quetibũjũgamiña. Baimicãã, woatujorique mena mũrẽ yũ quetibũjũjogaetiya.

¹⁴ Tãmurĩ mũrẽ ñiñagaya tunu. Bairo mũrẽ ññaurũ roque, mũ mena yũ busũgũ yũ majũpũa atie queti caroa macããjẽrẽ.

¹⁵ Bairi caroa yericũtaje mũ cũ jonemoãto Dios. Yũ baparã mũ ñurotojyama. Bairi mũrẽ niña: Tocãnacãũpũa na ñuãto marĩ yarã to macããna.

Tocãrõã niña atie queti yũ cawoajorije.

Carta de SAN JUDAS

Saludo

¹ Y_u, Judas cawāmecuc_u Jesucristore paabojari majōc_u Santiago bai, mujāārē woajou y_u átiya. Mujāā, nipetiro marī Pac_u Dios cū camairā cū cabesericarā Jesucristo jūgori caroaro cū caññaricānūgōrā majūrē mujāā y_u woajoya.

² Y_u yarā, nemojāñurō mujāā qūññamainemoáto marī Pac_u Dios. Caroa yericutaje, caroaro ānimasirīqūērē mujāā cū jonemoáto. Būtioro cū maiáto mujāārē marī Pac_u Dios.

Los que enseñan mentiras

(2 Pe 2.1-7)

³ Y_u bairārē bairo caāna, y_u camairā bütioro mujāārē y_u quetibūju woajoganucūmiña caroa queti Dios marīrē cū canetōrīqūērē. Bairi āmerē, “Tore bairo yare cawoajopee āno,” i tūgoñamicūā, mujāārē ape wāme woajou y_u átiya. Bairi tutuaro mena ñiña mujāārē: Cū yaye quetire jīcānia quetibūjucōā jānásupi Dios cū ya poa macāāna mena. Torena, mujāā cūā cū yarā ānirī tiere jānaeticōāña, popiye baimirācūā. Tie queti pūgani cārō wasoamanigaro.

⁴ Bairi āmerē yua, cañtopairā cariape caquetibūjuena na caquetibūjarije jūgori jīcāārā Dios mena tūgoñawēpūētīñama. Na caboro carori wāmerē átinucūñama. Merē na ūna cañuenarē tirāmpūina Dios ya tutipure, “Popiye na baio joroque na y_u átiyu. Na yasio joroque na y_u átiyu rorije na caátie wapa,” i jūgoyeticūñupī Dios. Na, camasā cañuena cañtopairā majū ñiñama. Torena, na, cañuena pūame Dios cañu_u yaye quetire masimīrācūā, ricaati átiñajē cutajere quetibūju āninucūñama. Bairo ānajē cutiri marī Quetiupau jīcāā caācū Jesucristore camasiēnarē bairo majū bainucūñama.

⁵ Mujāārē ñi quetibūjunemoña tunu atiere merē mujāā camasiñiatacūārē: Marī Quetiupau pūame israelita majā Egipto yeparu caānarē cū cajewiyoro bero nipetiro cūrē catūgo_usaenarē na repeyocōñupī.

⁶ Torea bairo ásupi Dios ángelea majā cūārē cū carotirore bairo caátigaenarē. Bairo cūrē cabotiorā ānirī Dios ture āmeñupā. Dios pūame narē canaitīārōp_u na joreyupi. “Top_u na pūame tocānacā rūmua nicōā ninucūgarāma caānimajūrī rūmu y_u caññabeseri rūmu caetaro cūārē. Popiye baigarāma na yaye wapa,” ĩrī, top_u na cūñupī marī Pac_u Dios.

⁷ Na, ángelea majā cañuenarēā bairo baiyupa Sodoma, bairi Gomorra, bairi ti macāāt_u caānimacāā macāāna cūā. Roro átiñupā. Na majū na rupau caborore bairo roro majū āmeo átiepeyupa. Carōmia mena átato ūnorēā, na majū caūmua roro āmeo átiepe nucūñañupā. Bairo na caátie jūgori yua, Dios pūame popiye na baio joroque peero caūpetieti peero mena na joereyupi. Tore bairo cañuenarē Dios cū caátajere camasiñā ānirī atore bairo marī i tūgoñamasīña: “Tocānacāpūrea popiye na baio joroque na átiyumi Dios, narē bairo roro na caápata,” marī i masīña.

⁸ Tie quetire masimīrācūā, camasiēna qūēguericarop_u caānarē bairo caāna ānirī roro na rupau caborore bairo átinucūñama. Na majū na yerire royetunucūñama. Bairo caāna ānirī marī Quetiupau cū carotimasirījērē cabaibotiorārē bairo āninucūñama. Tunu bairoa roro na tutirenucūñama nocārō catutuarā cabauena cūārē.

⁹ Ángelea majā quetiupau Miguel cawāmecuc_u roque cañtopairā netōōrō carotimasī nimicūā, narē bairo rorije qūī busuesupi wātīrē. Mai, wātī pūame Moisés ānacū rupauri ānajērē bori yua, Miguere busunetōgamiñupī. Ti rūmu caāno Miguel pūame roro qūī yuesupi wātīrē. Atore bairo jeto ĩñupī: “iY_u Quetiupau Dios roque murē cū tutiáto!”

¹⁰ Aperā cañtopairi majā pūame roque na caññañatīē ūnie, Diotu macāājērē roro ĩbusupenucūñama. Apeyera masīñimīrācūā, waiβutoa catūgoñarīqūē māna na camasiñōrē bairo na camasiñījē ūnie pūamerē na majūā na rupau macāājē carorijere átinucūñama. Torena, na majūā yua, cayasiparārē bairo tuanucūñama, roro na caátie jūgori.

¹¹ iRoro bopacooro baigarāma cañtopairi majā! Na pūame Caín ānacū cū cabaiyarica wāmerē bairo na cūā roro bainucūñama. Tunu apei Balaam ānacūrē bairo dinero jettore cabonetōrā ānirī yua, Dios cū caborore bairo áperinucūñama. Tunu apei Coré ānacūrē bairo na quetiuparārē na baibotionucūñama. Tore bairo na cabairije wapa jūgori roro na baiyasio joroque na átiyumi Dios.

¹² Apeyera tunu Jesucristo cū cariarica rūmurē tūgoñarī marī yarā mena mujāā cabose rūmu qūēnorō, cañtopairā cūā bobooro mujāā mena neñanucūñama. Mujāā cañubuerore na cūā neñanucūñama, cañuena nimirācūā. Ti rūmu caāno yua, roro na caborore bairo ūga, eti, nucūbugoricaro mano useanirō bainucūñama. Na rupau jettore maijūgonucūñama. Tūgopeoya mai. Atore bairo ñiñama: Oco poari caocomanierē wīno capapujorore bairo

niñama. Otericu, otei, tocānacānia carícajoetiire bairo caāna niñama. Tii, carícamano jūgori yua, tiire wāārī rocamasiñama camasā. Torea bairo caītopairā cāā niñama. Dios yaye caroare marī catūgogamiatacūārē, di rāmū ūno marī quetibūjuetiyama.

¹³ Tunu bairoa, ria capairiya wīno jūgori tutuaro ocoturi caáto, jopo paio cañuetie witinucūña. Caītopairā cāā jopo cawitirorea bairo roro bobooro na caīrījē cañuetie witinucūña na risero na caīrījē. Tunu bairoa űocōā na caátiwārē mawijjari capetieto nocārō canaitīārōpu cayasiránarē bairo niñama caītopairi majā cāā.

¹⁴ Enoc cawāmecucu ānacū, Adán berore jīcā wāmo peti pūga pēnirō cānacāā tuti bero macāācū ānacū cāā atore bairo ī quetibūjuyayupi caītopairārē Dios cū caátipeere: “Marī Quetiupau capāārā ángelea majā miles netōrō cārō majū mena caacūre cū űiñajowu.

¹⁵ Nipetiro ati űmurecōo macāānarē na iñabesei acū baiwī. Cañuenarē na rei acū majū baiwī, na carorije wapa. Nipetiri wāme roro na caátie wapa, tunu bairoa roro caāna majū ānirī cārē roro na caībusaeperique wapa roro popiye na bairo joroque na átiḡu baiwī. Na, cañuenarē na rei acū baiwī,” ī quetibūjuyayupi Enoc ānacū Dios cū camasiōrō jūgori.

¹⁶ Na, cañuena cariape tūgoetinucūñama. Nipetiri wāme marī quetiuparā na caquetibūjūrijere boetiri tiere nipetiro busupainucūñama. Na rupau caborore bairo jeto butiuro na caátie űnierē nobucūñama. Tie űnie jettore butiuro macānucūñama. Bairi yua, botiorique mena tutuaro, “Jāā, caānimajūrā jāā āniña,” ī busunetōnucūñama camasārē. Tunu aperā camasārē netōjāñurō na iroanucūñama, itori apeye na cacūgorije űnierē borā.

Amonestaciones a los creyentes

¹⁷ Mūjāā roque yū bairārē bairo caāna, yū camairā narē bairo baieticōāña. Marī Quetiupau Jesucristo yarā apóstolea majā na caīquetibūjūcūrīqūērē tūgoñaña mūjāā cāā.

¹⁸ Atore bairo mūjāā ī quetibūjuyupa mai: “Catusari yutea caāno ānigarāma camasā caītopairi majā majū. Dios yaye quetire roro caīboyetieperā capāārā nigarāma. Na rupau caborore bairo jeto caāti majā űna nigarāma,” mūjāā ī quetibūjuyupa.

¹⁹ Na űna, caītopairi majā roque caroaro jīcārō marī ānimasētīō joroque caāna niñama. Ati űmurecōo macāāna roro na caátīānie űnie jettore átiāninucūñama. Bairo caāna ānirī Espiritu Santo Dios Yeri majūrē cacūgoena majū tuanucūñama.

²⁰ Mūjāā roque, yū bairārē bairo caāna yū camairā, nocārō cañurījē Dios mena tūgoñatutuariquere jānaeticōāña. Maijūgoya tocānacā rāmua Jesucristo mena mūjāā caānierē. Tunu bairoa Espiritu Santo Dios Yeri majū mūjāārē cū camasiōrījē jūgori Diore cū jēninucūña.

²¹ Caroaro āmeo áticōā ninucūña, marī Pacu Dios caroa cū cajorijere marī cū cajocōānirapore bairo iñā. Bairo áticotecōā ninucūña marī Quetiupau Jesucristo nocārō marīrē camai ānirī yeri capetietiere marī cū cajopa rāmū caetaparo jūgoye mai.

²² Bopacooro na iñaña aperā pūgani cārō tūgoñarī catūgoñawēpūēnarē. Cariape na quetibūjuya na űnarē, caroaro na tūgoñanemo joroque iñā.

²³ Na űna peeropu caábujiorārē na juátinemoña, na yeripū Jesucristo mena na tūgoñatutuo joroque iñā. Aperā noa űna rorije caáticōānigarā cūārē na iñamañña. Bairāpua, maijūgoya. Mūjāā yeripū roro na caátiere mūjāā tūgousare mūjāā cāā. Roro na caátiere iñajesoitimajūcōāña.

Alabanza final

²⁴⁻²⁵ Yū yarā, yū bairārē bairo caāna, marī Pacu Dios jīcāā caācū marīrē canetōōrīcū jeto wātī roro marīrē cū caátigarijere ēñotamasīñami, roro marī catāmūoetiparore bairo ī. Bairo marī cū caáto, űe űnie cawapa mánarē bairo cūtu marī etagarā. űseanirīqūē mena cū caasiyarije cabauro riapepu marī etagarā. Bairi cūrēā to āmarō caasiyarije cū yaye. Nocārō cū carotimasīrījē cāā cū jettorea to āmarō. Ati űmurecōo cāā cū jūgori to baimasiáto. Tore bairo to bai āmarō marī Quetiupau Jesucristo jūgori. Cajūgoyepu cūārē, ati yutea cūārē, bairi tocānacā rāmua bairo jeto to baicōāninucū āmarō. Bairoa to baiáto, marī ī basapeoya yua marī Pacu Dios majūrē.

Tocārōā niña atie queti yū cawojorije.

EL APOCALIPSIS

La revelación de Jesucristo

¹ Yu yarā, atie yu cawoatupee, Dios cū macā Jesucristore catūsari rūmu caāno cabaipeere cū caátibuio ñojūgoyetirique majū niña. Cū, Jesucristo pūame cū yarā, cū caquetibujrotijori majārē tie yoaro mee cabaipeere cū quetibujnetōrotio joroque ī, tiere cū átibuio ñojūgoyetiwī. Bairi Jesucristo pūame yu, Juan cawāmecucu, cū yan cū carotimajūrē tie nipetirije cabaipeere yu quetibuj rotijoyupi cū yan ángel mena jūgori yua.

² Tie nipetirije yu caññariqūē cañnorē bairo cariape majū quetibujrique niña. Atie quetibujrique Dios yaye caroa queti Jesucristo cū yu cū caquetibujmasōriqūē queti majū niña.

³ Bairi ñiña yua: Hseanirī cū āmarō ni jīcā ūcū atie cabaipēe yu cawoaturijere cabuenucū. Tunu bairoa useanirī na āmarō atie Dios yure cū caquetibujrijē yu cawoaturijere caroaro catūgousanucūrā yua. Tunu bairoa atie cabaipēe yu cawoaturijē caquetibujrore bairo jīcārō tāni caátipeyorā useanirī na āmarō. Merē ati umūrecōo capetipa rūmu cōñarō majū baiya. Bairi tie quetire caroaro na tūgousaāto.

Juan escribe a las siete iglesias

⁴ Yu, Juan cawāmecucu, mujāā Asia yepapu caāna, jīcā wāmo peti puga pēnirō cānacā macāā macāāna ñubueri majārē mujāā woajou yu ātiya. Marī Quetiupau caññijūgoricu, āme cūārē caācū, tunu ati yepapu caatīpau pūame cū yaye caroa macāājērē mujāā cū jonemoāto. Caroaro yeri jōrō ānimasīriqūē cūārē mujāā cū jonemoāto. Torea bairo jīcā wāmo peti puga pēnirō cānacā, Dios carotimasī cū caruīro riapēpu caāna Espiritu Santo cūā caroare mujāā na jonemoāto.

⁵ Tunu bairoa marī Quetiupau Jesucristo cariapea Dios yaye quetire caquetibujnetōū cūā caroare mujāā cū jonemoāto. Cū pūame cariacoatacu nimicūā cacatitunu jūgoricu majū niñami. Ati yepa macāāna quetiuparā reyes majā nipetiro cūārē carotimasī majū niñami. Bairi tunu nipetiro ati yepa macāānarē camai majū niñami. Bairo marīrē camai majū ānirī marī carorije wapare netōgu, cū majūā roro pajīāecori marī riabojayupi.

⁶ Tore bairo marī cū cariabojarije jūgori cū mena carotimasīparā marī ānio joroque marī āmi. Dios cū pacu yarā, cū yaye macāājērē caquetibujrā sacerdote majā marī ānio joroque marī āmi. ¡Bairi cū jetorea cū caasiyabatorije nocārō cū catutuarije to ānicōā ninucūāmarō tocānacā rūmu! Bairoa to baiāto.

⁷ ¡Jā, ññamugōjoñijate mujāā umūrecōopare!

Merē atiyami Cristo oco buseri watoapu.

Bairo cū caatō nipetiro ati umūrecōo macāāna camasā qūññagarāma.

Cūrē āpōā besuro mena cū warure cajareoricarāpu cūā qūñña acūamajūcōāgarāma.

Tunu bairoa nipetiro camasā poari ati umūrecōo macāāna tutuaro mena cū caatō ñña acuari, butiōro otīgarāma.

¡Tame, roro majū tāmūogarāma! Bairopua, bairoa to baiāto.

⁸ Tirāmupua caññijūgoricu, āme cūārē cañnicōāninucū, tunu nemo ati yepapūre caatīpau marī Quetiupau Dios pūame atore bairo ññami: “Yua, Alfa, bairo Omegare bairo caācū yu āniña. Caññijūgoripapūra caññijūgoatācu carotimasī yu āniña. Tunu bairoa yua yu āniña nipetiro ati umūrecōo macāājē to petio joroque caatīpau,” ññami marī Quetiupau catutuan, nipetiro ati umūrecōo macāājērē caqūēnorīcū majū yua.

Una visión del Cristo glorioso

⁹ Yu, Juan, mujāā yan, mujāārēā bairo caācū yu āniña. Bairi yu cūā mujāārēā bairo Jesucristo mena caācū ānirī Dios cū carotimasīrapūru caññipau majū yu āniña. Yu cūā mujāārēā bairo Jesucristo jūgori popiye yu tāmūonucūña. Bairo popiye tāmūomicūā, Dios yure tūgōñatutuarique cū cajoro jūgori popiye yu catāmūonucūrījērē yu nūcānetōmasīcōānucūña. Dios yaye queti cariapea Jesucristo cūā yure cū caquetibujnetōriqūē quetire yu caquetibujnucūrījē jūgori, Patmos yucūpoapu yu cūrocawā, yure caboena. Bairi ti yucūpoapu yu āmu ti watoare yua.

¹⁰ Topu yu caāno yua, atore bairo baiwu: Jīcā rūmu marī Quetiupau marī cabasapeonucūrī rūmu caāno yu cañubueāno, Dios Yeri Espiritu Santo cū catutuarije mena jūgori cabusūocajorije busūriquere yu tūgowu. Yu usaro pūame tutuaro busūrique cabusūocajorijere yu tūgowu. Butiōro trompeta mena putīricaro cārō majū tutuaro busūrique busūocajowu tame.

¹¹ Atore bairo yure ī quetibujocajowu: “Juan, āme mu caññarijē nipetirijere jīcā tuti papera tutīpu woajeya. Bairo tiere woajeri, Asia yepa macāāna ñubueri majā jīcā wāmo

peti puḡa pēnirō cānacā macāā macāānarē na mu woajowa. Ati macāā macāānarē na mu woajowa: Efeso macāāna, Esmirna macāāna, Pérgamo macāāna, Tiatira macāāna, Sardis macāāna, Filadelfia macāāna, bairi Laodicea macāāna cūārē na mu woajowa atie mu cañnarjē quetire,” ñi quetibujwū busurique puame yua.

¹² Bairo yure caibusocajoro tūgori yua, yu āmejore ññajowu, yure cabusure qūññagu. Bairo āmejore ññajowu yua, tame, jññaworica tutuu jicā wāmo peti puḡa pēnirō cānacā tutuu majūrē ññābōcawu. Ti tutuu puame oro mena qūñnoricā tutuu majū āmu.

¹³ Tunu bairoa jicā wāmo peti puḡa pēnirō cānacā tutuu jññaworica tutuu watoapu caācū jicāñ camasocu bauriquere bairo cabauriquescacure cū ññābōcawu. Cū puame jutiro cayoarō, cū ruporipū caeterore jāñawī. Rupawu āmu cū jutiro. Tunu apeyera orowē mena cū cotia cañmuarō cārō esaro wēñawī.

¹⁴ Cū poa cūā lana oveja poa, o cayusnarō jūgori oco buseri cañnarjē nieve cārō majū botirije āmu. Tunu cū caapee cūā peero cañrōrē bairo majū tutuaro asiyawu.

¹⁵ Tunu bairoa cū rupori cūā āpōā bronze peeroru joeri caroaro na caraqūñnoriquē caroa caasiyarore bairo majū butiuro asiyawu. Cū cabusnata cūārē, nocārō poero pairo cabusnare bairo tutuaro busawī.

¹⁶ Bairo cū wāmo cariape nūḡōārē jicā wāmo peti puḡa pēnirō cānacā majū ñocōārē na cāḡowī. Bairo tunu cū riseroru ñosēricāpāi puḡa nūḡōātu caoro cacūgoripāi, caoripāi majū witiwu. Cū riape cūā nocārō tutuaro majū asiyacānamuwā. Muipū umareco macāācū cū caasiyarije nipetiro cārō majū asiyawu.

¹⁷ Tie cabairijere ñña acuari yua, cariacure bairo cū rupori turu yu ñaroca cūmucōapu. Bairo yu cañaroca cūmurō cū wāmo cariape nūḡōā mena yu pāññarī atore bairo ñiwi: “Juan yu uwieticōāña. Yua, cañnicōā jūgoatācu majū yu āniña. Tunu ati umarecōo macāājē nipetirijere to petio joroque caātipau majū yu āniña.

¹⁸ Tunu bairoa cañnicōāninucū majū yu āniña. Yure na capajññarocamiatacūārē, cacatitunu jūgoricu majū yu āniña. Bairo tocānacā rūmu yu ānicōā ninucūyū yua. Yua, yu āniña camasā na cayasibujiopeere canetōw majū. Bairo yure catūḡousarā peeroru yasietigarāma.

¹⁹ “Bairo Juan, tie mu caññaataje, atie cabaiatajere woajeya. Āme ato cabairije, apeye ato jūgoye cabaipee, mu caññapee cūārē mu woatujewa,” ñi quetibujwū.

²⁰ Bairo ñi quetibujū yaparori, atore bairo ñinewowī tunu: “Ñocōā, bairi jññaworica tutuu mu cañnarjē cabairijere, camasā na camasētētērē mu yu quetibujwū. Ato bairo baiya: Yu wāmo cariape nūḡōāpu yu cacūgorā ñocōā jicā wāmo peti puḡa pēnirō cānacā cūāna mu caññaatanarē bairo ññama yu yarā yu caquetibujurōticūricārā. Nubueri majā jicā wāmo peti puḡa pēnirō cānacā poa macāānarē caquetibujurā āngelea majārē bairo caāna ññama ñocōā yua. Torea bairo tunu jicā wāmo peti puḡa pēnirō cānacā tutuu jññaworica tutuu cūā yu ya poari jicā wāmo peti puḡa pēnirō cānacā poa caāna ñubueri majā poarire cōñarō baiya. Tora bairo cabairijere merē mu masīña yua,” ñi quetibujwū.

2

Mensajes a las siete iglesias. El mensaje a Efeso

¹ Bairo ñi quetibujū yaparo yua, ñiwi: “Yu yarā, ñubueri majā Efeso macāānarē cajūḡobueācārē atore bairo cū mi quetibujū woajowa:

‘Bairo ññami cū, ñocōā jicā wāmo peti puḡa pēnirō cānacā majū cū wāmo cariape nūḡōāpu cacūḡou. Tunu bairoa jicā wāmo peti puḡa pēnirō cānacā tutuu jññaworique oro mena qūñnoricā tutuu watoapu caññesēāu majū atore bairo ññami:

² Mujāā, Efeso macāāna, mujāā caātiānie nipetirijere yu masicōāña. Tutuaro popiye yu yaye macāājērē mujāā paāninucūñña. Caroaro yerijōrōā popiye tāmuomirācūā, aperārē na mujāā quetibujucōā ninucūñña tocānacā rūmna. Carorije caātiānipairā mujāā watoa caāna cūārē tocānacāna na mujāā boetinucūñña. Tie cūārē yu masīña merē. Aperā apōstolea majā mee nimirācūā, “Jāā, apōstolea majā majū jāā āniña,” cañrā cūārē merē caroaro na mujāā ññacōñña besemasicōānucūñña. Bairo na cabuerijere ññabese masīri, cariapea cañtopairā na caāñnerē mujāā masicōānucūñña yua.

³ Yure tūḡousajānaena, tocānacā rūmna yu mena mujāā tūḡoñatutuacōā ninucūñña. Tocānacā rūmna yu yaye queti jūgori butiuro popiye tāmuomirācūā, mujāā jutietiya.

⁴ Bairo mujāā cabaimiatacūārē, jicā wāme mujāā yu caapee ñña. Caññijūgoripau yure mujāā camairicārōrē bairo āmerē yu mujāā maiētñña.

⁵ Bairo mujāārē ñña: Tūḡoñanemoña caññijūgoro yure mujāā camairiquērē. Roro mujāā cabairijere Dios mena tūḡoñaqūñnorī caññijūgoro mujāā caātiāni jūgoricarore bairo átijūgoya tunu. Bairo mujāā caāpericōāta, yoaro mee yu āḡu mujāā turu. Popiye mujāā tāmuo joroque mujāā yu átigu. Roro mujāā caātiere Dios mena mujāā cabusu qūñnoeticōāta, mujāā quetiupau jññaworica tutu, oro tuture bairo caācūrē cū yu neweyocōāgu.

⁶ Bairo mujãã cabaimiatacũãrẽ, bairopua jĩcã wãme niña caroaro mujãã caatiãnie. Yurea bairo nicolaítas majã na caatiãnajẽ cutiere mujãã boetinucũña.

⁷ 'Bairi mujããrẽ ñiña: Mujãã, Efeso macããna, caãmoocuna mujãã ãniña. ¡Bairi Espiritu Santo Dios Yeri majũ mujãã ñubueri majã poarire cũ caquetibujurijere caroaro tãgopeoya! Bairi caroaro catãgousarãrẽ bairo ññami Dios: Noa ñna carorije macããjẽrẽ canetõncãrãrẽ caroa catiñurĩqũe majũrẽ na yũ jogu. Caticõãnajẽrẽ cajoricu yucu umarecõo Dios tũru caãni rĩcãre na yũ ugarotigu, ññami, na mi woajowa to Efeso macããnarẽ," ñirotiwĩ.

El mensaje a Esmirna

⁸ ¡ Yaparo, bairo ñinemowĩ tunu: "Atore bairo na mi woajowa ñubueri majã bairi na quetiuparã Esmirna macããna cããrẽ:

'Bairo ññami mujãã, Esmirna macããnarẽ caãnjũgoricu, ape rũmũru cããrẽ caãnicõãniyaparopau ruame. Cariacoatacu nimicũã tunu cacatitunurĩcũ majũ mujããrẽ bairo ¡ quetibujuyami:

⁹ Nipetiro roro popiye bopacooro mujãã cabainucũrĩjẽrẽ yũ masiña. Ñe ñnie cacũgoena cabopacarã mujãã caãnie cããrẽ yũ masiña. Bairãrua cariape majũrã Dios jũgori ñe ñnie carusaena pairo apeye ñnie cacũgorãrẽ bairo caãna majũ mujãã ãniña. Apeyera judio majã mee caãna caĩtopairã roro majũ mujãã na cabusupainucũrĩjẽ cããrẽ yũ masiña. Na ruame, "Judio majã majũ jãã ãniña," mũnana itonucũñama, wãtĩ yũ poa macããna cũ yarãrẽ bairo caãna nimirãcũã yua.

¹⁰ Bairi roro popiye bopacooro mujãã cabaipeere tũgoña uwieticõãña. Bairũna, wãtĩ preso jorica wiiru mujãã mena macããna jĩcããrãrẽ na cũreo joroque na átigumi. Dope bairo nipetiro mujãã caatiãnierẽ masĩgu, wãtĩ tore bairo átigumi. Bairãrua, pũga wãmo cãnacã rãmuã popiye bopacooro mujãã tãmuogarã. Bairi tocãnacã rãmuã caroaro jĩcãrõ tũni jeto Dios mena áticõã ninucũña mujãã cariarĩ rũmũru yua. Bairo mujãã caãtimasĩrõ, yũ ruame tie wapa caticõãnajẽ yeri caroa majũrẽ mujãã yũ jogu.

¹¹ 'Mujãã, Esmirna macããna, caãmoocuna mujãã ãniña. ¡Bairi Espiritu Santo Dios Yeri majũ mujãã ñubueri majã poarire cũ caquetibujurijere caroaro tũgopeoya! Bairo noa ñna tiere tũgousari yua, carorije macããjẽrẽ canetõncãrã ruame di rũmu ñno popiye tãmuoetigarãma umarecõopure yua. Pũgani cãrõ rianemoetigarãma Diotu umarecõopure, ññami, na mi woajowa to Esmirna macããnarẽ," ñirotiwĩ.

El mensaje a Pérgamo

¹² Bairo ¡ quetibujũ yaparori bero, bairo ñinemowĩ tunu: "Juan, aperã ñubueri majã Pérgamo macããna cããrẽ na mũ quetibujũ woajowa. Bairo na miwã:

'Atore bairo ¡ quetibujũyoyami mujãã Pérgamo macããna ñubueri majãrẽ, ñosẽrĩcãpãĩ caoripãĩ pũga nũgõãtũ caoripãĩrẽ cacũgon ruame:

¹³ Yũ masiña mujãã cabairijere: Mujãã ruame wãtĩ cũ carotimasĩrĩ macã, cũ caãninucũrĩ macã tũru mujãã ãninucũña. Tiere yũ masiña. Bairo ti macãtũ caãna nimirãcũã, caroaro yũ caborore bairo jeto mujãã átĩãninucũña. Bairãrua, yũ yaye quetire catãgousarã ãnirĩ yua, yũ yaye quetire cariapea mujãã tũgousacõã ninucũña. Mujãã pitietiya tie quetire. Yũ yau, yũ bapa cañu, yũ yaye quetire caquetibujubojau Antipas cawãmecũcure cũ pajãrocawã ti macã wãtĩ cũ caãnimacã macããna. Bairo cũ na caãtimajũcõãmiatãcããrẽ, tiwatoa caãno cããrẽ yure mujãã tũgousajãnaerpũ.

¹⁴ 'Bairo caroaro mujãã caatiãniatãcããrẽ, bairopua, peeto ñnoa niña roro mujãã caatiãnierẽ yũ caquetibujũpee. Ati wãmerẽ roro mujãã átĩnucũña: Mujãã mena macããna jĩcããrẽ wãtĩ Balaam cawãmecũcũ cũ caãtĩrotĩrore bairo roro majũ carorije macããjẽrẽ átĩãninucũñama. Na, Balaam yaye bueriquere capitigaenarẽ na mujãã qũẽnocũnucũña. Cã, Balaam ruame apeĩ Balac cawãmecũcũre roro israelita majãrẽ na ito rotiyawĩ tirũmũrũre. Atore bairo qũĩrotiawĩ israelita majãrẽ: "Diore netõncãgu, camasã na cawericarã na jũgũãrẽ na canuniatije walbitoa riire na majũrẽ na ugarotiya. Tunu bairoa na rupau caborore bairo na majũ rupau mena na átiepeãto," qũĩ busujãwĩ Balaam, Balare.

¹⁵ Tunu bairoa apeyera mujãã mena macããna jĩcããrã nicolaítas majã na cabuerije carorije macããjẽrẽ capitigaenarẽ na mujãã qũẽnocũnucũña.

¹⁶ Bairi mujããrẽ ñiña: Dios ruamerẽ cũ tũgousari, roro mujãã caatiãnierẽ tãmurã cũ busũqũẽnoña. Bairo mujãã caãpericõãta, yũ ruame jicoqueĩ átĩ, yũ ñosẽrĩcãpãĩ yũ riseropũ cawitĩripãĩ mena na nipetiro carorãrẽ na yũ reiãgu yua.

¹⁷ 'Mujãã, Pérgamo macããna, caãmoocuna mujãã ãniña. ¡Bairi Espiritu Santo Dios Yeri majũ mujãã ñubueri majã poarire cũ caquetibujurijere caroaro tũgopeoya! Bairo noa ñna tiere tũgousari yua, carorije macããjẽrẽ canetõncãrãrẽ ugarique manã yasioropũ caãnie caroa majũrẽ na yũ ugarotigu. Tunu bairoa itãpãĩ cabotĩripãĩ, cawãma wãme woaturicapãĩ majũrẽ na yũ jogu. Ni ucũ tipãĩ woaturique catusarijere masĩcãmi. Tipãĩrẽ yũ cajou jeto masĩgumi, ññami, na mi woajowa to Pérgamo macããnarẽ," ñirotiwĩ.

El mensaje a Tiatira

¹⁸ To Pérgamo macãânarê yu quetibujuyaparori bero, bairo ñinemowî tunu: “Juan, aperã ñubueri majã Tiatira macãâna cûârê na mu quetibujuy woajowa. Bairo na miwã:

‘Atore bairo i quetibujuyoyami Dios macû mujãã, Tiatira macãâna ñubueri majãrê. Peero caarjêrê bairo cacaapee asiyau majû mujãârê i joyami. Tunu apeyera cû rapori ãpõã bronze joerique caroa caasiyarijere bairo carupooricucu ruame mujãârê atore bairo i quetibujuyoyami:

¹⁹ Mujãã caatiãnie nipetirije yu masiña. Camasãrê caroaro na mujãã ñnamaiña. Yu mena mujãã tũgoñatutuaya. Camasã cabopacarã cûârê caroaro na mujãã juãtinemonucũña. Tunu bairoa popiye tãmuonucũmirãcãã, yeri jõrõã yu yaye quetire tocãnacã rũma na mujãã quetibujucõã ninucũña. Tunu bairoa yu masiña, yure mujãã camasãjũgoripã caãno caroaro mujãã caãtato netõjãñurõ ãmerê caroaro átiaña mujãã átia.

²⁰ ‘Bairo caroaro mujãã caatiãnie caãnmiatacũârê, jicã wãme nicõãña mujãârê yu caĩpee. To caãcõ Jezabel cawãmecũcore cõ mujãã qũenocũña. Aperopu cõ mujãã árotieta. Cõ ruame, “Dios cã caquetibujurotiorico yu ãniña,” ñmocãã, cõ cabuerije mena, yu yarã, yu yaye quetire caquetibujurãrê na ñtonucũñamo. Na rupau caborore bairo roro na rupau mena na átiepo joroque na ñtonucũñamo yu yarãrê. Tunu bairo wericarã na jũgũẽãrê na cajorije waibutoa riire, “Mujãã majû cãã uqaya tiere. Tie uqaa, ñujãñuña,” na ñtoquetibujunucũña. Tie, bairo cõ caito quetibujurijere yu boetia.

²¹ Yu ruame merê cõrê yoaro ñiñacote ãnimaña, roro cõ caãtiere yapapuari Dios mena cõ cabũsqũẽnopeere bori yua. Cõ ruame tore bairo átigaetiri, cõ caatiãnierê jãnagaetiyamo. Roro cõ rupau caborore bairo caũma mena cõ caãtienucũrjê cûârê jãnagaetiyamo.

²² Bairi popiye cõ tãmuo joroque yu átigu cõ yaye wapa yua. Yoaro riaye jeto cõ ria rãmu catio jorique cõ yu átigu. Torea bairo cõ mena roro na rupau caborore bairo caãtinucũrã cũã popiye na tãmuo joroque yu átigu. Cõ, cõ caatiãnierê bairo roro na caatiãnierê Dios mena tũgoña yapapuari na cajãnaeticõãto, yoaro popiye na baiãnio joroque na yu átigu na cûârê.

²³ Cõ pũnaa cûârê na yu pajãre peycõcõãgu. Tore bairo yu caãto ñña yua, nipetiro ñubueri majã poari ruame atore bairo i masiãgarãma: “Dios, pupea marî yeripu, marî catũgoñarjêpu cûârê camasî majû niñami,” i masiãgarãma camasã. Bairi mujãã tocãnacũpũrea di wãme ñno mujãã caatiãnimasiricã wãme cãrõ mujãã yaye wapare yu jogu.

²⁴ Mujãã, Tiatira macãâna, cõ cabuerije macããjêrê caboena, bairi wãti cã catutuarije macããjê camasã na camasãtãjê niña, na caarjê cûârê caboena atore bairo mujãã ñña: Ape wãme átajere mujãã yu átirotinemo peotia.

²⁵ ãme mujãã caatiãnimasirõrêã bairo caroaro áticõã ninucũña caroa wãmerê. Nemo ati yeparu yu tunuatõpu cûârê bairoa mujãã áticõã ninucũwã.

²⁶ ‘Bairo carorije macããjêrê canetõncãpetirã, yu caborore bairo caãtijãti yaparoetarãrê camasã poarire na rotimasio joroque na yu átigu.

²⁷ Yu Pacu rotimasiriquêrê yu cã cajoricarorea bairo yua narê na yu jogu rotimasiriquêrê. Bairo yu cajoro jũgori yua, camasã poari nipetirore caroaro majû na rotimasãgarãma. Tutuaro mena na rotimasãgarãma. Carorã cañuena cûârê jotu riirure pawabatorericarore bairo na regarãma na, na cañuetie wapa.

²⁸ Tunu bairoa cañu busuri ñocõ majû cûârê na yu jomajucõãgu carorijere caboeti majãrê yua.

²⁹ ‘Mujãã, Tiatira macãâna, caãmoocuna mujãã ãniña. ¡Bairi Espiritu Santo Dios Yeri majû mujãã ñubueri majã poarire cã caquetibujurijere caroaro tũgopeoya! na mi woajowa to Tiatira macããnarê,” ñirotiwî.

3

El mensaje a Sardis

¹ Bairo i quetibujuyaparori bero, bairo ñinemowî tunu: “Juan, aperã ñubueri majã Sardis macãâna cûârê na mu quetibujuy woajowa. Bairo na miwã:

‘Atore bairo i quetibujuyoyami Dios Yeri jicã wãmo peti puga pẽnirõ cãnacãu Espiritu majurê cacũgo. Cũ wãmopu jicã wãmo peti puga pẽnirõ cãnacãu majû ñocõãrê cacũgo atore bairo mujãã i joyami: Mujãã caatiãnie nipetiri wãmerê yu masiña. Cacatirã majû caãniparã nimirãcãã, ãmerê cariaricarãrê bairo majû mujãã ãniña. Tiere yu masicõãña.

² Yu yarã, masacatiya. ãme caroaro mujãã caatiãnierê nemojãñurõ átinemo jũgoyecusa. Tiere átijãnaeticõãña. Mujãã ruame caroa macããjêrê átijãnarã mujãã baiya. Bairi jicã wãme roro mujãã caatiãnierê ñiñanucũña. Tie bairo mujãã caãtinucũrjê cariape átaje mee niña Dios cã cañajoro.

³ Masacatiri tũgoña nemoña tunu Dios yaye quetire mujãã na caquetibujuy jũgoriquere. Tie queti jettore tũgõsacõã ninucũña. Mujãã carorije wapare tũgoña yapapuari Dios

puamerē cū tūgousaya tunu. Tore bairo caroaro masacatirique mena Diore tūgousari mujāā caāmerīcōāta, tāmuriā mujāā tūpu yu atīgu yajari majōcure bairo yua. “Cū acāmī,” yure mujāā caīyueti rāmū caāno mujāā yu popiye peyou atīgu.

⁴ Bairo roro jīcāārō to Sardis macāāna mujāā caātiānīmiatacūārē, nocānacāū ūna niñama roro di rāmū caātiāmerīnucūrā. Jutiro cabotirore caūgueri tuenarē bairo niñama. Na roque yu mena nīgarāma. Yu mena jutii cabotirijere jānarī, yu mena ñesēāgarāma, tore bairo caātiecoparā majū caāna ānirī yua.

⁵ Bairi na ūna canetōnucāpetirā, caroaro caātijīāti yaparoetarā tore bairo nocārō caroa cabotirijere jutii jāñagarāma. Na wāmerī cūā coseetigaro cacatirā majū wāmerē woaturica tutipū cūārē. Yu Pacu Dios cū caīñajoro puame roque caroaro majū na iñajesori, “Yu yarā niñama,” cū ñinemoḡu. Cū yarā āngelea majā na caīñajoropu na yu juātinemoḡu.

⁶ Mujāā, Sardis macāāna, caāmoocna mujāā āniña. ¡Bairi Espīritu Santo Dios Yeri majū mujāā ñubueri majā poarire cū caquetibujurijere caroaro tūgousaya! na mi woajowa to Sardis macāānarē,” ñirotiwī.

El mensaje a Filadelfia

⁷ Bairo ñi quetibujuri bero, bairo ñiwī tunu: “Juan, aperā ñubueri majā Filadelfia macāāna cūārē na mū quetibujū woajowa. Bairo na miwā:

‘Atore bairo ī quetibujuyoyami cañuu, cariape caācū, mujāā Filadelfia macāānarē. Quetiupau Rey David ānacū yarō llave jope pāāricārōrē cacūḡon carotimasī majū mujāārē quetibujuyoyami. To llave mena jopere cū capāārō, noa ūna biamasīētīñama. Tunu bairoa to llave mena cū cabiata, noa ūna ti jopere pāāmasīētīñama. Cū, tore cacūḡon puame mujāārē iñami:

⁸ Mujāā caātiānie nipetirijere yu masīña. Tūḡoya mai yu yarā: Mujāā riaperu jopere yu pāānucōña, mujāā cajāāmasīparore bairo ī. Ti jopere noa ūna biamasīētīgarāma. Mujāā puame netōnucārō majū mujāā yeri tūḡoñatutuaetiya. Baimirācūā, yu yaye quetire caroaro mujāā tūgousaya. Yure mujāā teetiya.

⁹ Wātī ya poa macāāna, judío majā āmerīmirācūā, “Judío majā jāā āniña,” caītopairārē mujāā na īroao joroque na yu atīgu. Na ruḡopatuuiri mena etanumurī mujāā na īroao joroque tutuaro na yu ātirotiḡu. Bairo mujāā yu caātirotirore iñarī yua, cariapea masīgarāma mujāā yu camairījērē. “Dios yarā majū niñama na roque,” īrī mujāā iñagarāma.

¹⁰ Mujāā puame yu carotirore bairo cariape mujāā āticōā ninucūna tocānacā rūmua. Bairo mujāā cabairo jūḡori mujāā yu juātinemoḡu. Ati umurecōo capetiro, nipetiro ati yepa macāānarē tutuaro cū caīñabeseri rāmū caetaro, mujāā yu juātinemoḡu.

¹¹ ‘Tāmuriā mujāā tūpu yu atīgu. Bairi āme caroaro mujāā caātiānierē ātiāñīnaeticōāña. Bairo jeto mujāā caātiāmata, noa ūna mujāā yaye caānipeere yasiobojaetigarāma.

¹² Bairo noa ūna carorije macāājērē canetōnucāpetirārē Dios ya wii templo wii macāā bota caānimajūrī botare bairo na yu cūḡu. Bairo caāna ānirī di rāmū ūno Diore cū awey-oetigarāma. Napure Dios ya wāme majū na yu woatugu. Tunu bairoa yu Pacu ya macā wāme cūārē napure yu woatugu. Cawāma macā Jerusalēn umurecōo pu caatiata macā wāmerē napure yu woatugu. Yu ya wāme cawāma wāme cūārē napure yu woatugu.

¹³ ‘Mujāā, Filadelfia macāāna, caāmoocna mujāā āniña. ¡Bairi Espīritu Santo Dios Yeri majū mujāā ñubueri majā poarire cū caquetibujurijere caroaro tūgousaya! na mi woajowa to Filadelfia macāānarē,” ñirotiwī.

El mensaje a Laodicea

¹⁴ Bairo ñi quetibujū rotiyaparori bero, bairo ñiwī tunu: “Juan, aperā ñubueri majā Laodicea macāāna cūārē na mū quetibujū woajowa. Bairo na miwā:

‘Atore bairo ī quetibujuyoyami Dios macā mujāā Laodicea macāāna ñubueri majārē. Cariape caācū, cariape caīquetibujū majū mujāārē quetibujuyoyami. Nipetiro Dios cū caḡūenorīqūē ati umurecōo macāājērē upau majū mujāārē ī quetibujuyoyami:

¹⁵ Mujāā caātiānie nipetirijere yu masīña. Oco caasietie, cayusuaetiēre bairo mujāā āniña. Tiere yu masīña. Bairi oco cayusuarie, o caasirijere bairo jicoqueia mujāā caāmata roque, ñubujoro. ¡Mujāā puame tore bairo cabaiparā nimirācūā, tore bairo mujāā baietiya!

¹⁶ Oco cayusua, asipotietiere bairo mujāā āniña yu caīñajoropure. Bairo mujāā cabairoi, ti ocore muñoreire bairo mujāā yu recoḡu cayoaropu.

¹⁷ Mujāā puame, “Cadinero cūḡorā majū marī āniña. Ñe ūnie marirē rusaetiya. Jīcārō tēni caroaro marī ātiāniña,” mujāā ī tūḡoñanucūña. Bairo īmirācūā, camasā catiena majū mujāā āniña. Cabūgoro macāāna caītopairā mujāā āniña. Dios yaye macāājērē cacūgoena, cacaapee māna, cajutii jāñanarē bairo roro mujāā baiya Dios cū caīñajoro. ¿Dise puamerē mujāā cūḡorāati? Āme mujāā cacūgorije cawapa manie majū tuacōāña.

¹⁸ Bairi mujāārē yu quetibujūya: Yu yaye nocārō caroa majūrē tūgousaya. Oro peeropu joe qūēnorīqūērē bairo caānie majūrē yu jōḡu, yure mujāā cajēniata. Tiere mujāā yu cajoro,

cariapea ñe ùnie carusaena majù mujãã ànigarã umërecóorure. Tunu bairoa yu roque jutii caroa cabotirije majürë yu jogu mujãã cajãñapeere. Tie jutiiire jãñarã, cabobotùgoñeñarë bairo mujãã ànigarã, àmerë cajutii mánarë bairo nimirãcãã. Apeye cããrë carorije mujãã caátie jùgori casaapee Ìñaenarë bairo mujãã caãnierë mujãã caucotipee uco majürë mujãã yu jogu. Tere yu cajoro yua caññamasãã ànirí caroaró yu yaye quetire jïcãrò tãni mujãã tãgousagará.

¹⁹ ‘Yu ñame yu yarã yu camairãrë tutuaro mena na quetibujuri na yu beyomasñña.

Bairi tutuaro mena na yu beyogu. Popiye na baio joroque yu átigu, Diore Ìroari cãrë na catãgousaeticõãta yua.

²⁰ Tãgopeoya mai yu caññjërë: Yu ñame joperu etari capiinucũãrë bairo yu àniña. Bairo yu capiuro, ni jïcãã ùcũ yu capiirijere tãgori yure cã capããjõata, cã ya wiiru catuauare bairo cã yeriru yu ànicõãgu. Cãrë cabarasucu majù yu tuagu yua, yure bori cã yeriru yu cã cabocãñeata.

²¹ Bairo carorije macããjërë canetõnucãpetirãrë yu carotimasãñrauru, na caññiparaure na yu jogu. Yu cãã carorije macããjërë yu canetõnucãrò jùgori cã carotimasãñrauru yu Pasu yu cã cacũñcãrõrëã bairo yu cãã na yu ruiritigu yu Pasu tũru.

²² ‘Mujãã, Laodicea macããna, caãmooocuna mujãã àniña. ¡Bairi Espiritu Santo Dios Yeri majù mujãã ñubueri majã poarire cã caquetibujurijere caroaró tãgousaya,’ na mi woajowa to Laodicea macããna cããrë!” ñi quetibuju rotiwí yua nipetiro ñubueri majã poari macããnarë.

4

La adoración en el cielo

¹ Bairo yu cã cañquetibujuro bero, ñiñamugõjowu umërecóorure. Bairo ññamugõjowu, umërecóo pããñcãrò caãnorë ñiñajowu. Bairo yu caññarò yua, busurique nocãrò paio trompeta putiricaro cãrò majù cabusãtaje yu catãgojãgoataje ñame bairo ñiwã tunu: “Wamucosã ato yu tũru. Atie bero cabaipee nipetirijere mo ñiñora. Nipetirije mu yu caññoree yu cañrõrëã bairo tãmurã baimajũcõãgaro,” ñirooyawu busurique ñame.

² Bairo cañrò, jicoquei Espiritu Santo cã catutuarije jùgori umërecóoru yu acóápí. Toru etari yua, ñiñaroyawu umërecóoru carotimasã majù ruiricaro tronorë. To ruiricarore jïcãã carui cããrë cã ñiñaroyawu.

³ Cã, to ruiricarore carui ñame bũtioro majù asiyawí. Ëtã jaspe, o cornalina na caññjërë nocãrò caasiyaro cãrò majù cã rupau asiyawí. Tunu bairoa cã caruro buire bue beto ñãmějorewu. Ëtã, esmeralda na caññjërë bairo majù tutuaro asiyawu ti bue beto.

⁴ To ruiricaro trono riapere ñiñawũ apeye ruirique veinticuatro majù caãnie cããrë. Tere caruirã cããrë ñiñaroyawu. Tie ruirique caãno cãrò veinticuatro majù cabutoa carotimasã caruiãmějoreãrë na ñiñaroyawu. Naa, cabutoa ñame cabotirije jeto jutii jãñawã. Na ruroaru quetiuparã na caruroapeoro ùno coronarë pesawã. Oro mena quënoríqũrë pesawã.

⁵ Carotimasã ruiricaro tronoru bũro cã cayaberije, bairi nocãrò paio busurique, apeye caburoparije cãã witiwu. Tunu apeyera carotimasãruiricaro riapere jïcã wãmo peti pũga pëñirò cãnacãrò majù ññaworique caññjërë ùnucũwã. Tie ññaworique ñame Dios Yeri jïcã wãmo peti pũga pëñirò cãnacã yeri pũna majù àno baiwu.

⁶ Tunu bairoa carotimasãruiricaro riapere ria capairiyare bairo witiwu. Tiya oco ñame caroaró majù ñña àmewiyorique àmu. Ëñoorò ñña àmewiyoricarore bairo caroaró majù oco tusuriya àmu tiya ria.

To carotimasãruiricaro recomacãpure bairi to turi cããrë marí caññañaena ùna seres majã cacatirã majù àni àmējorewã. Na ñame na rupauri petiropna caapee cutiãmějore peticõãwã.

⁷ Bairi sere caññjũgon ñame, macãñucũ yai cajũãũ riapere bairo cacãgon àmi. Cã bero macããcũ nuricũ wecu riapere bairo cacãgon àmi. Apei cã bero caãcũ camasocu riapere bairo cacãgon bauwí. Catusau ñame aa bauriquere bairo cabauu majù wñucũwí.

⁸ Na, seres majã cacatirã majù ñame tocãnacãũrua jïcã pëñirò cãnacã querũruuri jeto cãgowã. Na rupau bui, bairi na rupearu cããrë caapee cutipeticõãwã. Bairo àna, na ñame umërecóo, bairi ñami cããrë atore bairo Ì jãnaema:

“¡Caroá, caroá, nocãrò caroá majù ññami marí Quetiupau Dios!

Nipetiro carotimasã majù ññami.

Tirãmũrua merë caññjũgoatacu ññami.

Àme cããrë bairoa ànicõãñami.

Ape rãmu caãno, ti yeraru caãrau majù ññami,” Ì basapeowã jãnaricãrò mano yua.

⁹⁻¹⁰ Na, seres majã ñame nairò majù cã basapeowã: “Cañu majù mu àniña. Murë nipetiro na Ìroáto. Jãã mena mu ñumajũcõãña.” Carotimasã cã caruroaru carui tocãnacã

rāmua caānicōācārē seres majā cū na cabasapeoro cārō, cabutoa camasīrā cūā qūīroawā Diore. Na r̄popatuuri mena cū riaperu etanumuri qūīroawā. Cū basapeorā yua, na capesarije coronarē cū caruiro riaperu wejonucūrī atore bairo ī basawā:

11 “Jāā Quetiupau Dios, nipetiro na caīroapau majū mu āniña.

Nocārō catutuaḡ majū mu caānoi, murē īroari na basapeoāto.

Mu roque nipetirije caānierē caqūēñoricū majū mu āniña.

Bairi atie nipetirije mu caborore bairo jeto caānipeere ī, mu qūēnojūgoyupa,”

ī basawā Diore nipetiro cabutoa camasīrā yua.

5

El rollo escrito y el Cordero

1 To bero ñiñaroyawu tunu carotimasī cū caruirore. To carui ruame cāgoruwiī jīcā pūrō, tunuarica pūrōrē. Capupea cabui cāārē woarica tunua āmu. Ti tunua ruame jīcā wāmo peti puḡa pēñirō cānacāpau majū momia cōsī ūnie mena juḡoo biaricaro āmu.

2 Тираа ñiñaroyawu tunu āngel catutuaḡ majūrē. Nocārō tutuaro busurique mena atore bairo ī jēñiñawī: “¿Ni ūcū cayeri tūḡoñawēpū caācū ati tunua juḡoorica tunuarē cū pāāmasīñati?”

3 Bairi ni jīcā ūcū mami ti tunuarē capāāmasī. Ūmurecōo cāārē, ati yepa cāārē, ati yepa roca cāārē ti tunuarē capāāmasīpau ūcū mami. Nerī, cabuemasī ūcū cūā mami.

4 Yū ruame ni ūcū jīcā ti tunuarē capāāmasī, o ti tunuarē canēñān ūcū cūā, cū camanoi, bātiroo yū yaparuawu.

5 Bairo yaparuari yū caotiro īñarī, jīcā cabucu camasī cabutoa mena macāācū ruame bairo ñiwī: “Tocārōā otiya. Otiecua. Merē niñami wātūrē canetōnucā petiricu jīcā. Cū ruame roque pāāmasīgumi. Yaijūārē bairo caācū catutuaḡ Judā ya poa macāācū David ānacā pāāñami niñami. Cū roque ti tunua jīcā wāmo peti puḡa pēñirō cānacāpau juḡooriquere tūḡawori pāāmasīgumi. Marī quetibujugumi ti tunua woariquere,” ñiwī cabucu camasī yua.

6 Bairo cabairipaua ñiñaroyawu tunu waiḡucu nurcūrē bairo caācū Corderore. Cū, Cordero ruame carotimasī cū caruiro riape, cacatirā seres majā, bairi cabutoa camasīrī majā watoaru bauwī. Na capajīārocacōāricū nimicāā, cacati majū nucūrē bairo baunucūwī. Cū r̄poparu jīcā wāmo peti puḡa pēñirō cānacārō majū jawiicumi. Tunu bairoa jīcā wāmo peti puḡa pēñirō cānacā majū caapee cāārē cūḡowī. Cū jawii, bairi cū caapee cūā Dios Yeri Espiritu Santo ati yepa nipetiropū cū cajoatana jīcā wāmo peti puḡa pēñirō cānacā majūrē na cōñarō baiwu.

7 Bairi yua, Cordero ruame carotimasī cū caruiro t̄pū amī. Cūtū eta, cariape nūḡōā cū cacūgoruiri tunuarē cū jiyanewī.

8 Bairo cū canerīpaua yua, bapariācācā cūā caāna seres majā bairi cabutoa masīrī majā veinticuatro majū caāna cūā na r̄popatuuri mena ñiḡatuwā, Cordero riaperu qūīroarā. Na ruame nipetiro basau, paaricaro arpare cūḡowā. Tunu bairo jotū bapa oro mena qūēñoricārē cūḡowā. Incienso cajatiñurjē tir̄p̄re jāñawū. Ti coparure cajāñarjē incienso ruame Dios yarā, cū ya poa macāāna na cañubueporije macāājērē bairo caānie caroa majū āmu.

9 Na yua, atore bairo ī basawā cawāma wāme basariquere:

“Mu roque ti tunua woarica tunuarē nerī, juḡoobiariquere catūḡawomasīpau majūā mu āniña.

Torecua, camasārē na netōḡu, pajīāecori mu riī reyupa.

Nipetiro camasā poari, nipetiro apeye busuri majā ati ūmurecōo macāāna camasārē na netōḡu, mu riī reyupa.

Tocānacā yepaa macāāna Dios yarā na caāniparore bairo ī, mu riayupa.

10 Bairo na netōḡrī yua, quetiuparārē bairo na jāāō joroque na mu āsupa.

Dios yarā sacerdote majārē bairo na jāāō joroque na mu netōñupā.

Na, nipetiro ti yeparure rotimasīgarāma,” ī basawā cabutoa camasīrā.

11 To bero ñiñajoroyawu tunu. Bairo īñajou, yū tūḡowu capāārā āngelea majā na cabusu ocajorijere. Carotimasī cū caruiro, aperā cacatirā majū seres majā, bairi cabutoa camasīrā ture busu āmejorewā. Nocārō capāārā millones majū na mena macāāna āngelea majā cūā āma.

12 Na ruame busurique tutuaro mena bairo iwā:

“Waiḡucu macūrē bairo caācū Cordero capajīāecoricu roque catutuaḡ majū niñami.

Cañu nipetiro upau majū niñami.

Ñe ūnie cū camasīētē manimajūcōāña. Ñe cū r̄saetiya.

¡Bairi cū jetorea nipetiro cū na īroāto! Cārē na basapeoāto.

‘Cañu, cañu majū mu āniña mu roque,’ cū na īroāto,” ī basawā.

¹³ Tunu bairoa yu tūgowu nipetiro umarecōo macāājē Dios cū caqūēnorīqūē ati yepa macāājē cūā caīrījērē. Ati yepa roca, bairi ria capairiya cūā bairo caībasapeorijere yu tūgowu: “¡Carotimasīruiricarō tronopu carui, bairi Cordero cūārē basapeoriquē to āmarō! Nocārō cañuu cū cañoi, cū jetorea ĩroarique to āmarō. Nocārō cū catutuarije cūā tocānacā rūmua to ānicōā ninucūāto. ¡To petieticōāto!” ĩ basawā capāārā āngelea majā.

¹⁴ Bairo na caīrō tūgori, seres majā cacatirā baparcānacāū caāna puame atore bairo ĩ yuāma: “¡Bairoa to baiāto!” ĩwā. Bairo caīrīpaure veinticuatro majū caāna cabutoa puame rūpopatuuri mena etanumurī na ĩrowā, Cordero, apeī tronopu carui menarē yua.

6

Los siete sellos

¹ Tie bero ñiñajonemowū tunu Cordero cawāmecucu ti tunuarē caneátacure. Cū puame ti tunua jugooricarō jicā wāmo peti puā pēnirō cānacārō jugooturicarore tūgāwojūgowī. Beroa cōsī ũnie mena jugooricarō caānijūgorore tūgāwotajūgowī. Bairo cū catūgāwonerīpaau, yu tūgowu seres majā mena macāācū jicāū cū cabusucocajorijere. Baparcānacāū mena macāācū buro cārō cū cabusurijere yu tūgowu: “Tiaya. ¡ññau asá!” ñiroyawī.

² Bairo cū caīrō ĩñajou, ñiñabócauwu yua caballo caboti majūrē. Cū bui capesau cūārē cū ñiñawū. Caballo bui capesau puame yerubetore wāmoru nerī ámi. Quetiupau rey cū capesaro ũno coronarē cū peowī jicāū. Tore pesari cū puame cū wapanarē na netōñucāū ácū majū baiwī. Bairo na netōñucāū ácū yua, cū wapanarē na netōñucāōwī.

³ Ti tunua jugooturicarō cabero macāātōrē tūgāwonewī tunu Cordero. Bairo cū catūgāwonerīpaau yu tūgowu seres majā jicāū bero macāācū cū cabusurijere. Bairo ñiwī: “Tiaya. ¡ññau asá!”

⁴ Bairo cū caīrō ĩñajou, ñiñabócauwu apeī caballo cajūū majūrē. Cū bui capesau cūārē cū ñiñawū. Caballo bui capesau puame ati umarecōo macāāna yerijōrō na caānierē ēmamasīrīqūē catutuarijere cū jowī. Camasā tocānacāūpuā na majūā āmeo pajīāō joroque átajere masīwī. Yise capairipāī majūrē cū jowī.

⁵ Ti tunua jugooturicarō puāgaro bero macāātōrē tūgāwonewī tunu Cordero. Bairo cū catūgāwonerīpaau, yu tūgowu seres majā puārā bero macāācū cū cabusurijere. Bairo ñiwī: “Tiaya. ¡ññau asá!” Bairo cū caīrō ĩñajou, ñiñabócauwu apeī caballo cañii majūrē. Cū bui capesau cūārē cū ñiñawū. Caballo bui capesau puame nucāō cōñarīcārōrē cū wāmoru nerī ámi.

⁶ Baparcānacāū caāna cacatirā seres majā watoapu atore bairo caīrījē busuriquere yu tūgowu: “Camasā jicā rūmu na cawapataro cārō wapacutiya jicā kilo trigo poca. O itia kilo cārō wapacutiya jicā rūmu paarique wapa. Cabaimiātacūārē, use oco bairi roarique use cūā nicōāgaro. Yasietigarō,” bairo busuriquere yu tūgowu.

⁷ Ti tunua jugooturicarō itiaro bero macāātōrē tūgāwonewī tunu Cordero. Bairo cū catūgāwonerīpaau, yu tūgowu seres majā itiarā bero macāācū cū cabusurijere. Bairo ñiwī: “Tiaya. ¡ññau asá!”

⁸ Bairo cū caīrō ĩñajou, ñiñabócauwu apeī caballo cajurīpaau majūrē. Cū bui capesau cūārē cū ñiñawū. Caballo bui capesau puame, Camasārē Riarique Caācu, wāmecumi. Cū bero amī apeī, Cariaricarā Na Caānopu Macāācū, cawāmecucu. Cū puame ati umarecōo macāāna baparcānacā poa caānarē jicā poa majūrē pajīāmasīwī. Besu átaje, aua riarique, riaye mena, o waibutoa camasā ugarā mena na yasiorique caācu āmi. Tie ati masīrīqūērē cū jowī jicāū.

⁹ Ti tunua jugooturicarō baparcānacārō bero macāātōrē tūgāwonewī tunu Cordero. Bairo cū catūgāwonerīpaau, ñiñabócauwu Dios yaye quetire na caquetibūjunetōrīqūē jūgori na capajīārericārē. Waibutoa riire na cajoemūgōjori mesa altar rocapu nucūwā na ānana.

¹⁰ Na, Dios cū cacatīricārā puame busurīque tutuaro mena atore bairo ĩwā: “Jāā Quetiupau cañuu majū mu āniña. Nocārō caroaro carīape majū caquetibūju mu āniña. Bairi, ¿nocārōpu ati yepa macāānarē na miñabeseiati? ¿Nocārōpu jāārē na capajīārīqūē wapa jāā mu āmebojauati? Tāmuri jāā mu āmebojawa,” qūīwā Diore.

¹¹ Bairo na caīrō bero, Dios puame juti cabotirije cayowerijere na jowī. Na jori bero, bairo na ĩwī: “Rusaya mai. Paajutieticōāña. Yerijāña peeti yutea cārō, ti yutea caetaparo jūgoye mai. Mujāārē bairo yu yaye quetire caquetibūjurā nicōāñama mai ti yepapure. Cristo yaye queti jūgori carīaparā nicōāñama. Naa, nipetiro na caneñapetietaro bero roque, na ñiñabesegu tāmuriā yua,” na ĩwī.

¹² Ti tunua jugooturicarō jicā wāmo cānacārō bero macāātōrē tūgāwonewī tunu Cordero. Bairo cū caāto, yu cañajoro yua, nocārō tutuaro majū ati yepa yuguiwu. Muipū umareco macāācū cūā yaticoāmī. Bairi yua ati yepa puame naitīāpeticoāpū. Boori jutiro cañiirō netōrō majū ati yepa naitīācoāpū. Muipū ñami macāācū cūā jūūā, rīi cuire bairo jēñacoāmī.

¹³ Tunu bairoa umurecáo macããna ñocõã cãã ati yepapu wêẽcoama. Wino tutuaro capapuro jãgori yucu higuerau ríca cacãme cawerore bairo majũ wêẽpeticoama.

¹⁴ Jõbui umurecáo cãã yasicoapu. Baunemoepã. Jicã pũrõ papera pũrõacãrẽ tunua yasioricarore bairo jicoquei yasicoápũ. Bairi ãtã yucu ati yepa caãnie, ria capairiyapu caãnie yucu poari cãã yugui wupeticoápũ. Aperoapu jeto tie nipetiro wuuetanucãpeticoápũ.

¹⁵ Nipetiro ati yepa macããna carotimasirã quetiuparã reyes cãã acupeticoámã, tiere ñnarĩ yua. Ëtã yucu, ãtã wiiripu ruticoámã. Aperã camasã quetiuparã catutuarã, soldaua quetiuparã catutuarã, cadinero cãgonetõrĩ majã cãã acucacoama. Torea bairo tunu carotituarã majũ camasã caroaro ñe rusaeto caãna, aperã paacoteri majã umuarẽ bairo caãna cãã uwijãñuwã. Nipetiro ãtã yucapu rutipeticoámã.

¹⁶ Bairo ti yucu ãtã yucapu ána yua, atore bairo i otiwã: “jẽtã yucu, ãtã rupaa marĩrẽ to sítõ yasioáto!” Iwã. “Carotimasĩ cã caruiropu carui marĩ cã cañãetiparore bairo marĩrẽ to sítõ yasioáto ãtã yucu. Roro popiye marĩ tãmuo joroque marĩ átremi tronopu caruiacũ. jBairi ãtã yucu marĩ to ñapea yasioáto!

¹⁷ Ámerẽ etacoaya merẽ yua roro popiye marĩ tãmuo joroque marĩ cã caãtipa rũmu. Caãnitusari rũmu camasãrẽ cã cañãbeseri rũmu majũ etacoaya yua. Bairi ti rãmurẽ, ¿noa na netõmasirãati?” i yapapuawã nipetiro ati yepa macããna caãnimiatana, tie cabairijere uwirã yua.

7

Los señalados de las tribus de Israel

¹ Tiere ñnarĩ bero, tunu ññañajoroyawu ángelea majã baparcãnacãũ majũrẽ. Na puame baparcãnacã jopee umarecáo jopeerire nucũwã. Bairo nucũrã, na puame wĩnorẽ carotimasirã ãma. Wĩnorẽ ati yepa nipetiropupe papurotiema. Ria capairiyapu cããrẽ papurotiema. Yucu ati yepa caãnie cããrẽ papueta rotiema. Wino capapubujiopeere tunuo nucõpeyocõãwã yua.

² Bairi apeĩ ángel cããrẽ cã ññañajowu. Muipu cã cawãmuatõ puamerẽ amĩ. Cã puame Dios cacatĩ ya wãme camasãrẽ cã cawoatuparore cãgowĩ. Tore caneacã ángel puame yua umarecáo jopeerire baparcãnacãũ caãna ángeleare awajarique mena tutuaro na busujowĩ. Ati yepare, bairi ria capairiya cããrẽ royetumasirĩquẽrẽ camasirãrẽ bairo na iwĩ:

³ “jTĩ yepare, bairi riaputo capairiya cããrẽ royetueticõãña! Yucu ti yepa caãnie cããrẽ royetueticõãña mai. Dios ya wãmerẽ marĩ tugarã mai marĩ Quetiupau yarã cañarẽ. Na riapoure cã wãmerẽ turotiya mai,” na iwĩ.

⁴ Bairo cã caĩrõ bero, yu tũgojoroyawu tocãnacãũ majũ Dios ya wãmerẽ catuecoatanarẽ. Ato cãnacãũ majũ ãniroyawã nipetiro, israelita ya poari macããna caãna yua: ciento cuarenta y cuatro mil majũ niroyawã. Tocãnacãũ majũ na cõñaroyawã:

⁵ Judã ya poa macããna puga wãmo peti rupore puga pẽnirõ cãnacã mil majũ.

Rubén ya poa macããna puga wãmo peti rupore puga pẽnirõ cãnacã mil majũ.

Gad ya poa macããna puga wãmo peti rupore puga pẽnirõ cãnacã mil majũ.

⁶ Aser ya poa macããna puga wãmo peti rupore puga pẽnirõ cãnacã mil majũ.

Neftalí ya poa macããna puga wãmo peti rupore puga pẽnirõ cãnacã mil majũ.

Manasés ya poa macããna puga wãmo peti rupore puga pẽnirõ cãnacã mil majũ.

⁷ Simeón ya poa macããna puga wãmo peti rupore puga pẽnirõ cãnacã mil majũ.

Leví ya poa macããna puga wãmo peti rupore puga pẽnirõ cãnacã mil majũ.

Isacar ya poa macããna puga wãmo peti rupore puga pẽnirõ cãnacã mil majũ.

⁸ Zebulón ya poa macããna puga wãmo peti rupore puga pẽnirõ cãnacã mil majũ.

José ya poa macããna puga wãmo peti rupore puga pẽnirõ cãnacã mil majũ.

Benjamín ya poa macããna puga wãmo peti rupore puga pẽnirõ cãnacã mil majũ niroyawã.

Tore bairo na cõñaroyawã israelita majã ya poarire yua. Naa, nipetiro ciento cuarenta y cuatro mil majũ ãniroyawã.

La multitud vestida de blanco

⁹ Tiere ñnarĩ bero, ññañajoroyawu tunu camasã capããrã majũrẽ. Nipetiro yepaa macããna, apeye busuri majã caãno cãrõ, bairi tocãnacã macãã macããna caãna camasãrẽ ññañajowu. Dios carotimasĩ cã caruiro riapepu nucũwã. Cã macũ corderore bairo caãcũ riapepu nucũwã camasã capããrã majũ yua. Nocãrõ majũ capããrã na caãnoi, noa ãna cõñajãtia mano majũ ãma. Jutĩ cayowerije cabotirije majũrẽ jãñawã. Carupaño queeri, bopũũ ãnierẽ cãgori ãma nipetiro, na, camasã.

¹⁰ Bairo ãna, na puame busurique tutuaro mena atore bairo i awajawã:

“jMarĩ Pacu Dios tronopu carui, bairi Cordero mena na camasirĩjẽ jãgori marĩ netõñama!” i busuwã.

bushrique ocajowu. Tutuaro buro yabewu. Tunu bairo yepa cãã tutuaro majũ yepa yugui rocacõawũ.

Las trompetas

⁶ Bairo cabairipaure jicã wãmo peti puğa pẽnirõ majũ ángelea majã puame na putirique jicã wãmo peti puğa pẽnirõ cañnierẽ jicãũ jeto putigarã coterã baiwã.

⁷ Bairi cañnijugou ángel putiwĩ cã yaro putiricaro trompetare yua. Bairo cã caputiripaua, tocãrõã ati yeparure cayusuari rupaaca ocorore bairo paioo wẽẽwũ. Peero cãã nocãrõ paioo riĩ asuyaro ati yeparure ñawũ. Ati yepa ayasicoapu. Itia sero cañnorẽ jicã sero joerocaricare bairo ati yepa ayasicoapu. Ati yepa macããjẽ yuca majũ cañnie cãã itia sero cãrõ ñpeticoapu. Taa ati yepa cañnie nipetiro ñpeticoapu.

⁸ Caputijũgoatacu bero macããcũ ángel putiwĩ tunu cã yaro putiricaro trompetare. Tocãrõã yua, jicã macãñucũrõ cãrõ majũ paioo caũri buruaro ria capairiyapu ñarocapaetawu. Bairo ti peero cañarocapaetaro yua, itia sero cañniatato jicã sero cãrõ tiya ria riure bairo jẽñacoapu.

⁹ Tunu bairo ria capairiya macããna caña cacatirã itia sero cañniatana jicã sero cãrõ majũ riapeticoama. Tunu bairoa cõmuu capaca cõmuu tiyare cañesẽamiataje cãã itia serore jicã sero cãrõ yasipeticoapu.

¹⁰ Puğarã bero macããcũ ángel putiwĩ cã cãã cã yaro putiricaro trompetare. Tocãrõã yua, ñocõ nocãrõ capai majũ ñacoamĩ ati yeparu. Jiña woricaro caũri peerore bairo cañcũ paioo ñacoamĩ umurecõopui yua. Cã puame itia serore jicã sero cãrõ riyaaare yasiowĩ. Itia serore jicã sero cãrõ yasiowĩ oco opee cããrẽ.

¹¹ Cã, ñocõ cañaatacu puame Amargura wãmecumi. Amargura, ĩgaro, “Cajũgũẽĩ,” ĩgaro iña. Bairi itia serore jicã sero cãrõ riyaa jũgũepeticoapu. Tie carorije cajũgũerĩjẽrẽ etirã, camasã cãã capããrã riapeticoama.

¹² Itiarã bero macããcũ ángel putiwĩ cã cãã cã yaro putiricaro trompetare. Tocãrõã yua, muipũ umureco macããcũ cãã jicã sero cãrõ yaticoami. Tunu bairoa jicã sero cãrõ ñami macããcũ muipũ cãã yaticoami. Torea bairo ñocõã cãã jicã sero cãrõ yaticoama. Bairi na, na cabusuãniataje itia sero cañniataje jicã sero cãrõ mamũ. Naitiãrõ tuacõãwũ. Bairi yua ñami, umurecõo cããrẽ caroaro jicãrõ tũni jiñawoema. Ati yepare jicãrõ tũni busuwoema yua.

¹³ Cabero ñiñajowu aa umurecõopu sawitẽñotaure. Cã puame bairo bushuocajowĩ bushrique tutuaro mena: “¡Ade tame, ade tame, ade tame! Bopacooro majũ tãmuogarãna ti yepa macããna. Ato jũgoye itiarã caputiparã na caputiro, roro bopacooro tãmuogarãna camasã. Petoaca rusaya merẽ catasarã itiarã ángelea majã na caputiparo,” ĩ bushwĩ aa puame.

9

¹ Tunu baparticãnacãũ bero macããcũ ángel apeĩ putiwĩ cã cãã cã yaro putiricaro trompetare. Tocãrõã yua, ñiñawũ umurecõo macããcũ ñocõ ati yeparu cã cañacũmuetarore. Bairo cã cañacũmuetarore, llave, ope cañcũãri opere pããricãrõrẽ cã nuniwĩ.

² Cã puame tocãrõã ti ope cañcũãri opere pããcõãwĩ to llave mena yua. Ti ope puame bairo cã capããrõ, paioo busewitiwũ. Peero wese joerica peero nocãrõ paioo caũri peero cãrõ majũ busewitiwũ. Nocãrõ paioo ti ope macããjẽ cabuseroi yua, muipure cã buse biatocoapu. Dope bairo átia mano wĩnorẽ buse bijapeticoapu.

³ Tie buseri mena witiwã yeseroare bairã caña catoarã majũ yua. Na puame ati yepa nipetiropu wubatapeticoamã. Camasãrẽ na catoajiãpeere na jowĩ. Cotapa cã catoaricare bairo catoarica cũgorã majũ ãma.

⁴ Bairo narẽ caroti puame atore bairo na ĩwĩ: “Ti yepa macããjẽ yuca nipetirore mujãã ugaepa. Ti yepa cajãmerĩjẽ taa cããrẽ mujãã ugaepa. Dios ya wãmerẽ na riapepu catuena camasã roquere na mujãã toawa.

⁵ Bairãpua, na mujãã toajiãreepa. Jicã wãmo cãnacãũ muipua cãrõã na wisio ãnio joroque jeto na mujãã ãpa,” na ĩwĩ narẽ caroti puame. Bairi na catoarije pũnimajũcõãwũ. Jicãũ cotapa cã catoarije cãrõ pũnirĩjẽ toari majã ãma.

⁶ ¡Tame, ti rãmu caetaro, camasã riayasicoátãjere bomigarãna, butioro capũnirõ jũgori yua! Bairo bomirãcãũ, riamasẽtĩgarãna. Cariacoagarã na cañniatacããrẽ, na carĩãpeepua manigaro mai.

⁷ Na, yeseroa puame caballoare bairo bauwã. Caballoa mena na cañmeoqũẽparo jũgoye cañnarẽ bairo tutuarã majũ ãma yeseroa. Bairi tunu na ruõari buire pesaricaro corona oro beto ñnorẽ pesawã. Na riapẽ cãã camasã bauriquere bairo bauwã.

⁸ Tunu bairoa carõmio poa ñãpõrẽ bairo poa ñãpõcuma. Na opi cããrẽ yai jũãũ opire bairo cãgowã.

⁹ Na rupau cūārē āpōā coro ūno mena jāñatowā. Na puame tutuaro majū wawā. Caballoo capāārā na caūmarī coro mena pajīāráná, na catāgā aturo cārō majū busuwu yeseroa na cawurije.

¹⁰ Tunu bairoa na pīcōō cūā cotapa pīcōrōrē bairo ānirī, cū toaricarea bairo toaricacuma. Tia na toarica jūgori jīcā wāmo cānacāū muipua majū popiye na wisio ānio joroque átajere cūgowā.

¹¹ Na, yeseroa quetiupau, caūcūārī ope macāācū ángel ūcū puame bairo wāmecumi: Abadón, wāmecumi hebreo majā yaye menarē. Aperā griego majā yaye puamerē: Apolión wāmecumi narē caroti majū yua. Apolión ĩgaro, “Rorije Caācu, Reri Majōcu,” ĩgaro ĩña.

¹² Merē jīcā wāme netōwū camasā ati yepapure roro na catāmuorjē. Yeseroa jūgori roro na catāmuorjē merē netōwū. Bairo na canetōmiatacūārē, mai pūga wāme rusacōāwū camasā roro na catāmuopee.

¹³ Bairi apeī ángel jīcā wāmo cānacāū bero macāācū putiwī cū yaro putiricaro trompetare. Tocārōā yu tūgowu busurique. Oro mena qūēnoricā mesa altar macāā jawii baparcānacā jawii cañieru busurique busuwitiwu. Ti altar puame Dios cū caruiro riapere āmu.

¹⁴ Toru cabusuwitirije puame atore bairo qūi jowu jīcāā pēnirō cānacāū majū caācū macāācū trompetare cacūgoure: “Ángelea majā baparcānacāū caānarē tāmuri na popiōuja. Ria capairiya Éufrates cawāmecutiya tūnipu jiyaturicarārē na popiōuja,” ĩ ocajowu busurique.

¹⁵ Bairo cū caīrō, apeī ángel puame na popiowī ria capairiya Éufrates tūnipu jiyatucūricārā baparcānacāū caānarē yua. Camasā ati yepa macāāna itia sero caānimiatanarē jīcā sero cārō majūrē na capajīamasīparore bairo ĩ, na popiowī. Na puame, “Ti hora, ti rāmu, ti muipua, bairi ti cūma majū capajīaparā nigarāma,” cū caicūricārā āma.

¹⁶ Capāārā majū capajīārī majā soldaua niroyawā. Bairowa, yu tūgobocawu na cacōñarārē. Ato cānacāū majū niroyawā: Doscientos millones majū niroyawā soldaua caballo bui jeto pesari capajīāráná yua.

¹⁷ Bairo qūēgueire bairo yu cañīarōpu yu cañīajoata, caballoo capāārā majū āma yu riapere. Na bui capesarā cūā āpōā coro nocārō peerore bairo majū cajūārī corore jāñawā na cotiapu. Aperā nocārō umārecōore bairo cajūmerijērē jāñawā. Aperā nocārō cajuririje eware bairo caānicoorire na cotiapu jāñatowā. Na capesarā caballoo puame yajūūāu capai rupoare bairo rupoocuma. Bairi yua, na riseepare peero, buseri, apeye moetie azufre cawāmecutie asuyaro witiwu.

¹⁸ Tie carorije itia wāme caballoo riseepu cawitirije mena jūgori camasā ati yepa macāāna itia sero cārō yasipeticoāmā. Peero, buseri, bairi apeye azufre mena jūgori yasipeticoāmā camasā yua.

¹⁹ Na, caballoo puame na risero cawitirije mena jūgori cauwiorā majū āma. Na pīcōō cūā āña cū rupoa mena cū cabacajīārōrē bairo uwioro caātie āmu.

²⁰ Bairo camasā tie carorije mena roro na cayasicoamiatacūārē, aperā cacatirusarā puamea tūgoñamasacatiema. Mai, bairoa carorije macāājērē áticoāma. Wātī cūārē mai bairoa na ĩroacōāma. Oro mena na cawericarā cacatienarē na ĩroacōāma. Camasā na jūgūēā caāniparā ĩrā, ūtā bronze, ūtā majū, o yucu mena na caqūēnoricārārē na ĩroacōānirecoawā camasā carusarā cacatirā puame mai. Na majūā na caqūēnoricārā cañīaena, catūgoena, peeto ūno cūārē cajee peāmasēnarē, mai na ĩroacōānirecoawā, uwioro ati umārecōo cabaimi-atacūārē.

²¹ Tunu bairoa āmeo pajīārīqūē cūārē pitiema. Wātī yeri pūna jūgori camasārē na cayasirije cūārē átjānaema. Carōmia mena roro na caātiepenucūrjē cūārē jānaema. Roro aperā yaye na cayajanucūrjē cūārē jānaetimajūcōāwā.

10

El ángel con el rollito escrito

¹ Cabero ĩñīajo royawu tunu apeī ángel catutuan majūrē. Umārecōoru oco buseri watoapu caruiacāre cū ĩñīajowu. Cū rupoa buire buewērē bairo bauwu. Cū riapē puame muipū umārecō macāācūārē bairo butiōro asiyawu. Cū ĩicāārī cūā peero caānucūrjērē bairo butiōro asiyawu.

² Cū wāmoru jīcā pūrō papera pūrō ūno woarica pūrōācārē cūgowī. Tunuarica pūrōrē cū capāātāpūrō majūrē cūgowī. Bairi yua ti pūrō rupatunua āmu, jīcā pūrōā nimirōcūā. Cū puame yua ati yepapu ruieta nucāetawī. Bairo ruietau, cariape nugōā cū rupoare ria capairiyapu peanucūā etawī. Ape nugōā caācō nugōā puamerē yepa caoco manopu peanucūā etawī.

³ Bairo ruieta nucāetari busurique tutuaro mena awajawī. Yai jūūā cārō majū tutuaro ĩwī. Bairo tutuaro cū caawajaro yua, jīcā wāmo peti pūga pēnirō cānacāū caāna bupoa cū yuwā.

⁴ Bairo jīcā wāmo peti puḡa pēnirō cānacāū buḡoa na cabuḡuro bero, yu puame na cabuḡuatajere woagu yu ápu. Bairo woagu yu caátipaua, busurique umurecōoru caatie yuḡe caīocajorijere yu tūgowu. Bairo űiroyawu: “¡Tame, mu woatuera jīcā wāmo peti puḡa pēnirō cānacāū majū buḡoa na cabuḡuatajere! Tie na camasīpee mee niña mai. Mu woatuera tiere,” caīrocajorijere yu tūgowu. Bairi yu woatuera buḡoa na caīatajere.

⁵ Tocārōā yua, ángel ria capairiyaru, bairi ati yeparu capearuietanucārē yu caīñajoatacu puame cū wāmo cariape nuḡōārē umurecōoru űumugōjowī.

⁶ Bairo átiri yua, tocānacā rūmua caācū, umurecōore caátacu, ati yepa, bairi ria capairiya cūārē caḡūenoricū, bairi nipetiro caāniepu cārō caḡūenoricū ya wāme mena īrī quetibujuwī. Bairo īwī: “Merē etacoaya yua ati umurecōo capetiparo. Ámea nitasaro baiya.

⁷ Caputitaua, jīcā wāmo peti puḡa pēnirō macācū ángel cū trompetare cū caputijūgoripauḡe merē yaparo etagaro. Ati umurecōo merē manigaro yua. Dios cū caátiga jūgoyetiricarorea bairo baiyaparo etagaro. Cū yarā profeta majārē na cū caquetibujunetōrotiricarorea bairo baiyaparo etagaro yua,” ī busujowī ángel.

⁸ Mai, busurique umurecōoru caatie yu catūgōjūgoataje puame yu busunemowā tunu. Bairi űiwū tunu: “Juan, ácūja jī ángel tuḡu. Ria capairiyaru bairi ti yeparu capeanucū tuḡu ácūja. Bairo átī, pāārīcā tunua cū wāmoru cū cacūgori tunuarē cū jiya neiya,” űiroyawu busurique.

⁹ Bairo yure caīrē tūgori, ángel tuḡu yu ápū. Cū tuḡu etari, cū yu jēniwū ti papera tunua cū wāmoru cū cacūgori tunuarē. Bairo cū yu cajēnirō, bairo yu yuwī: “¡Ja, mu yu jogu. űjū, neña. Nerī bero, uḡayucōāña ti pūrōrē. Bairo ti tunuarē mu caugajūgoripau jetore mu risero beroa ocore bairo ipitigaro. Baiḡoru, mu caugayuro bero mu paaroru āno puame, butioro jūḡūēgaro yua,” īrī yu nuniwī ángel ti tunuarē.

¹⁰ Bairo yu cū caīrō, yu puame cū wāmoru cū cacūgori tunuarē yu newū yua. Bairo nerī, yu neugacōāwū ti pūrōrē yua. Bairo yu caugaro, cū caīatatorea bairo yu riserore mai beroa ocore bairo caroa majū ipiticoaru. Baiḡoru, yu paaroru yu caugajūjoro puame roquere, yu paaro roro majū jūḡūēcōaru. Carorije capiyarijere marī caetijārō, capūnirōrē bairo yu paaro pūniwū.

¹¹ Bairo cabairipaua, bairo űiwā: “Mai, murē rusacōāña Dios cū caīrjērē camasārē na mu caquetibuju ānipee. Bairi tocānacā macāā macāānarē na mu quetibujugu. Nipetiro tocānacā yepaa macāāna cūārē na mu quetibujugu. Tocānacā poa macāāna apeye busuri majā, bairi nipetiro quetiuparā reyes cūārē na mu quetibujunemogu tunu,” űiroyawā yua.

11

Los dos testigos

¹ Bairo űi quetibuju yaparori yua, yu nuniwā cōñarīcāpāirē. Tuericure bairo caānipāirē yu nuniwā. Tipāirē yu nunirī, bairo űiwā: “Atipāi cōñarīcāpāirē nerī ácūja Dios ya wii templo wiḡu. Ti wii caesarore cōñauja. Ti wii macāā altar mesa cūārē mu cōñawā. Ti wii templo wiḡu Diore cañubuepeonucūrī majā camasā cūārē na mu cōñawā. ‘Tocānacāū majū niñama,’ miwā.

² Ti wii templo macā yepa roquere mu cōñauja. Ti yepa, merē cūrē caboenaḡe Dios cū cajorica yepa niña. Na puame Dios ya macā cañurī macā macāānarē capajīreparā nigarāma. Yoaro cuarenta y dos muḡu majū toru ānirī pajīā ānigarāma. Bairi tore mu cōñauja.

³ Bairo na caátiano, yu puame yu yarā quetibujuri majārē na tuḡu na yu jogu. Puḡarā na yu jogu. Yu yaye macāājē yu caquetibujurotiorijere narē caquetibujunetōōparā majūrē na yu jogu. Yoaro, mil doscientos sesenta rūmūrī cārō na quetibuju ānigarāma. Na puame cawirurije, boori jutii űnierē jutii jāñarī ágarāma,” űi quetibujuwā.

⁴ Na, puḡarā quetibujuri majā puame olivo yucu, bairi puḡa tutuu jīñaworique ati yeparu caānierē ānicōñarā baiwā. Dios cū caīñajoro ati yepapure caānierē bairo ānicōñarā baiwā.

⁵ Narē, noa űna roro na capajīāgaata, na risero cawitiri peero, peero mena na jorecōāgarāma. Ti peero na riseroru cawitiri peero uwiomajūcōāwā. Na wapana űnarē cajoeremajūcōārī peero āmu. Bairi ti peero mena riagarāma noa űna na puḡarārē roro capajīāgarā puame yua.

⁶ Na, quetibujuri majā puḡarā caāna, umurecōo jopeere biamasīrīqūērē masīwā. “To ocaeticōāto ti yepare,” īrā, tore bairo átajere masīwā. Dios yaye quetire na caquetibuju āniyutea cārō, “To ocaeticōāto,” īrā, tore bairo átimasīrīqūērē masīwā. Tunu bairoa oco cūārē rīí to jēñao joroque átimasīrīqūērē masīwā. Capee wāmerē ati yepa macāānarē roro átajere masīwā. Caāno cārō roro popiye tāmūorīqūērē masīwā. Nocānacāni na caboro cārō camasārē roro átianimasīrīqūērē masīwā, naa, quetibujuri majā yua.

⁷ Bairo na caátimasímiatácūārē, tie quetire na caquetibujuyaparo petietaripaure, caācūārī operen sawāmuátiatacu moecū monstroo ruame na ámeo qūlēgumi. Bairo na ámeo qūlēri yua, na netōncāscōāgumi. Na pajjāre peyocōāgumi puagarāpūrea yua.

⁸ Na rupaari ānajē átawā maapu cūñareagaro. Capairi macā, marī Quetiupaure na caparuarocarica macā maapu cūñareagaro. Na majū ĩrā, Sodoma, o Egipto na caāwāmetinucūri macāpu cūñagaro na rupaari ānajē yua.

⁹ Itia rūmu ape rūmu recomacā majū yoaro na rupaari ānajērē ĩña ānigarāma camasā. Capree macāā macāāna, camasā poari caāno cārō, apeye busuri majā caāno cārō, tocānacā yepaa macāāna caāno cārō ĩñagarāma na rupaari ānajērē. Bairo ĩñarī na rupaarire yaaroti-etigarāma, asiarā yua.

¹⁰ Na caquetibujurijere caboetana ānirī, ati yepa macāāna butiuro useanigarāma, merē na cariarijere ĩñarī. Nocārō causeanirā ānirī yua, tocānacāpūna apeye na cacūgorijere wapa manoa ámeo jogarāma. Mai, na, puagarā profetare bairo caānana ruame na caboena, narē capatowācōrārē bairo majū narē caānana āñupā. Bairo na cariaro bero, causeanirārē bairo baigarāma.

¹¹ Bairo na cariaremiatácūārē, tame, itia rūmu ape rūmu recomacā caátó majū, Dios ruame na cationemowī tunu. Bairo cū cacatiuro, catirā majū wāmunācōoáma tunu. Bairo na cacatitunurō ĩñarī yua, nipetiro narē caññarā butiuro na uwiwā.

¹² Tocārōā yua quetibujuri majā caānana puagarā ruame busurique tutuaro caĭocajorijere tūgowā. Umurescōoru caatie atore bairo na ĩ ocajowu: “Tiaya. Wāmuasā ato yutu umurescōoru.” Tocārōā oco poa watoapu wāmucoáma, umurescōoru áná yua. Bairo na caátó, narē caboetana na pesua cāā na ĩñawā.

¹³ Bairo na sawāmuátipaana, ati yepa butiuro majū yuguíwu. Ti macā macāājē wiiri jīcā wiiri ĩpeticōapu. Puğa wāmo cārō caāniataje jīcā wīi cañaweyorore bairo ĩpeticōapu, yepa cayuguiro jūgori yua. Camasā cūā tie jūgori jīcā wāmo peti puğa pēnirō cānacā mil majū yasipeticoáma. Bairo cabairijere caññarā cacatirusarā ruame yua butiuro uwiri Diore cū basapeojūgowā. Umurescōo macāācūrē cū basapeojūgowā yua.

¹⁴ Merē jīcārō bero macāā yutea roro cabairi yutea cūā netōwū. Merē puğa yutea carorije cabairije netōwū. Bairo canetōmiatácūārē, mai jīcā yutea rusacōāña camasā roro na cabaipa yutea. Catusari yutea nigaro. ¡Ayu tame! Ti yutea macāājē carorije merē baijūgogaro majū baiya.

La séptima trompeta

¹⁵ Bairo yua, ángel catusau putiwī. Jīcā wāmo peti puğa pēnirō caānacā macāācū catusau majū putiwī cū yaro putiricaro trompetare. Tocārōā yua, tutuaro busurique umurescōoru ocajowu. Atore bairo ĩwū:

“Ámerē yua ti yepa macāāna na carotimasīrjē peticoaya.

Marī Quetiupa Dios jeto cū macū Mesías mena rotimasīñami.

Ámerē yua, na jeto tocānacā rūmu rotimasī ānigarāma,” ĩ ocajowu umurescōoru.

¹⁶ Cabutoa camasīrī majā veinticuatro majū caāna, Dios riaperu na caruirije mena caruiāmejorerā ruame yepapu mucūmuáti butiuro cū basapeowā.

¹⁷ Bairo qūi basapeowā Diore:

“Jāā Quetiupa Dios nipetiro carotimasī, jāā mena mu ĩmuajūcōāña.

Mua, tirāmu ruca caānijūgoatācu mu āniña. Áme cūārē bairoa mu ānicōā ninucūña.

Ámerē nocārō mu catutuarije mena camasā nipetirore mu jetoa na mu roti ānimasījūgoya yua.

¹⁸ Tocānacā yepaa macāāna camasā mu asiari murē teejāñuwā.

Bairo murē na cateemiatácūārē, ámerē etaya naa asiari roro na mu caátipa rūmu majū yua. Cariaricarā nipetirore na mu caññabesepa rūmu majū etaya.

Bairo na ĩñabeseri yua, na yarā profeta majārē na yaye wapa macāājērē na mu jogu.

Na sawapatapee caroa majūrē na mu jogu. Bairo murē caboetana roque popiye tāmuogarāma.

Nipetiro mu ya poa macāānarē caroa majūrē na mu jogu.

Capacarā, o penaaca caāna mu ya wāmerē cañroari majā nipetirore caroa majūrē na mu jogu. Nipetiro na ruame mu mena useanigarāma yua.

Ati yepapu carotimasīrā camasārē roro caāna roquere na mu repeyocoagu yua,” qūi basapeowā Diore cabutoa camasīrī majā ruame.

¹⁹ Tocārōā yua, Dios ya wīi templo wīi majū umurescōoru macāā wīi jore pāñnācōapu. Ti wiire ĩñajowu umurescōoru. Bairo yu caññajoro, bauwu ti wīi pupeapu Dios ya pata rocapata ruame. Bairo cabauripaure, tame, butiuro buro yabewu. Butiuro busurique ocajowu. Tame, buroa cūā tutuaro majū paawā. Yepa cūā butiuro yuguíwu. Tunu bairoa ocaro cārō majū cayusaari rupaaca ati yepapu ĩnacūmuwū.

12

La mujer y el dragón

¹ Ato jūgoye ati yepa roro cabaieere ʉmʉrecóopu iñojūgoyetiw. Bairi cabero ñiñajowu ʉmʉrecóopu cabairijere tunu. ¡Tame, carōmio muipru watoapu jāñarī buiaeta nʉcāwō! Muipru ʉmʉreco macāācāpʉre jāñarē bairo bauwō. Apei muipru ñami macāācū buire peanucūwō. Tunu bairoa cō rʉpoa buire pesawō pesarica beto coronarē. Ti beto pʉame pʉga wāmo peti rʉpore pʉga pēnirō cānacāū majū ñocōācʉpʉ.

² Cō, carōmio, bairirupau caācō majū bauwō. Bairi butiuro awajarique mena cō macū cū cabuiaparo jūgoye wisiowō. Bopacooro wisiowō, cō macārē cūgogo jūgoye.

³ Cō berore apeye tunu ʉmʉrecóopu bauñonemowā tunu. ¡Tame, moecū marī caññaecū ũcū dragón cawāmesʉcʉ caññāū majū buiaetanacāwī! Cū pʉame jīcā wāmo peti pʉga pēnirō cānacā majū rʉpocʉmi. Ti rʉpo pʉame petiro pʉga wāmo cārō majū jawiicʉpʉ. Bairi tunu tocānacāāpʉa āpōā beto corona quetiupau yaro ũnorē cūgowī dragón.

⁴ Bairi yua, cū pʉame ñocōā itia sero caānarē jīcā sero cārō majū cū pīcōrō mena na paabato wēēcōājowī. Bairo cū caāto, ati yeparu ñawā ñocōā yua. Bairo átiyaparori, carōmio camacū cūtigō riapery etanacārī cō cotewī. Cō macū cū cabuiaripaua jicoquei cūācārē cō jiya ʉgarocaweyocōāgu cotei baiwī.

⁵ Tocārōā yua, carōmio macū, caāmu majū buiawī. Cū pʉame nipetiro ati yepaa macāānarē quetiupau caānirau majū āmi. Nipetiro tocānacā macāā macāānarē tutuaro majū carotimasprau āmi cō macū. Bairo cū cabuiaripaua yua, Dios pʉame cū caruirotʉ ʉmʉrecóopu cū nejocōāwī, dragón cū ʉgaremi, ī.

⁶ Bairo Dios cū caāto, cūācā paco pʉame desierto cayucʉmano camasā manopʉ ruticoámō. Dios cōrē cū cacūgaricarō, cō cū caqūēno jūgoyeti bojaricaropʉ acoámō. Bairi Dios cōrē topʉ ʉgarique mena cō juátinemo āninucūgumi. Yoaro ml doscientos sesenta rāmārī cārō majū ʉgarique mena cō juátinuinucūgumi Dios. Bairi cō pʉame topʉ acoámō.

⁷ Tie cabairo bero, ñiñajowu tunu ʉmʉrecóopu āmeo qūēriqūērē. Pʉgatus āmeo qūēwā: Miguel cawāmesʉcʉ cū yarā aperiā ángelea majā cañurā mena cū āmeo qūēwī dragōrē. Dragón cūā cū yarā ángelea majā cañuena mena āmeo qūēcānamuwī Migueure.

⁸ Dragōjāā pʉame tutuaro na āmeo qūēmīwā Miguejāārē. Bairāpʉa na pʉame na āmeo qūējātiema Miguejāārē. Miguejāā pʉame na netōnʉcācōāwā. Bairi yua, ʉmʉrecóore na āniritiema. Na caānirapo mamʉ ʉmʉrecóopure merē.

⁹ Bairi dragón cabʉcʉ, moecū āña, wātī, o Satanás cawāmesʉcʉ tirūmʉpʉa caññijūgoatacure cū wēēne rocacōājowā yua ati yeparu. Nipetiro ati yepa macāānarē caññopairicure cū rocacōāwā. Dragón, bairi cū yarā cañuena mena ati yeparu cū wēēne rocañojocōāwā.

¹⁰ Tocārōā yua, busarique tutuaro ʉmʉrecóopu caocajorijere yu tūgowu. Bairo ī ocajowu: “Āme majū Dios marī cū canetōrī rāmu etaya. Dios catutuañ carotimasī ānirī marī netōñami. Cū macū Mesías cūā cū carotimasīrjē mena dragōrē cū netōnʉcācōāwī. Bairi merē Dios, cū macū mena cū carotimasīrīpau etaya.

Dios pʉame cū catutuarije jūgori marī yarā ti yepa macāānarē roro cabusjāñnucū wātīā quetiupare cū rocacōāñami.

Cū caññajoropʉ ʉmʉrecóo, ñamii, ‘Roro átiyama mu yarā,’ roro narē cañbusjāñnucūārē merē cū rocacōāñami yua.

Bairi āmea Dios marī netōpeti etamajūcōāñami.

¹¹ Marī yarā ti yepa macāāna wātīrē cū netōnʉcācōāñami.

Wecʉ nurīcārē bairo caācū Cordero ti yeparu na yaye wapa cū cariirebojariquere carii na catūgorique jūgori cū netōnʉcācōāñami wātīrē.

Aperiā Dios yayere caquetibujari majā na caññiqūērē cariapea catūgoricarā ānirī wātīrē cū netōnʉcācōāñami yua.

Popiye baimirācūā, uwiricarō mano tūgoñāenarē bairo tūgoñānetōcōāwā.

Dios yayere na caquetibujarije jūgori narē na capajīāregamiatacūārē, uwiricarō mano camasārē quetiubjucōā ninucūwā.

Tie jūgori āmerē wātīrē cū netōñami yua.

¹² ¡Tame, bairi āmerē ato ʉmʉrecóo macāāna nipetiro marī ʉseanito!

Ati ʉmʉrecóo mena nipetiro marī ʉseanito yua.

¡Ade tame! Bairo caroaro marī caññipare ti yepa macāāna catuarā roque bopacooro baigarāma.

Ria capairiya macāāna cūā bairo roro bopacooro baigarāma.

Wātīā quetiupau ʉmʉrecóopu cawerocaññoecoatacʉ pʉame bairo roro na átigumi.

Petoaca peeropʉ cū caāpa yutea cacōñarōrē masīmicā, tutuaro asiarique mena ti yepa macāānarē roro na átigumi baiyua.

Āmeacā jeto roro narē āti áyami bairua ti yeparure,” Ī ocajowu busurique umarecõoru.

¹³ Bairo wātī dragón puame ati yeparu rocañojocori yua, carõmio camacā catiatacore tutuaro mena cõ usawī.

¹⁴ Bairo cõ cū causaro ñnarī, Dios puame aa yaye querupurire cõ jowī. Apero cayoaropu wātīrē cõ cawurutiparore bairo ĩ, cõ jowī. Desiërto cayucamano cayoaropu cõ cawurutiparore bairo ĩ, cõ jowī aa querupurire. To cayoaropu Dios puame cõ cūrī itia cūma ape cūma recomacā majū wgarique mena cõ cū cajuātínemo ñnparopu cõ carutiāpeere cõ querupuri jowī.

¹⁵ Bairi yua, pīno caroagou puame cū riseroru oco paio jēñowī. Cū risero mena oco jēñorī ria pairiya qūēnowī, cõ, carõmiorē tie oco mena cõ ruocacõāgu. Tiya ria cū risero mena cū cajēñootaya cõ to ūmayurocacõato ĩ, qūēnomiwī pīno tiya riare.

¹⁶ Bairo cū cajēñomiatacūārē, Dios puame cõ juāmi. Yeparu pairi ope, ope jēñowī. Ti operu ria pīno cū risero mena cū cajēñomiataya puame ūmayujõ rocacõāwū.

¹⁷ Bairo Dios carõmiorē cū caātibojaro ñnarī butioro majū asiacoami carõmio mena. Bairo cõrē pajīāmasiētīñamirī yua, cõ yarā, cõ pārāmerā carusarā mena āmeo qūēī āmi. Dios cū carotiore bairo caātiāna, tunu bairoa Jesús cū caquetibujurique cūārē caroaro catūgousarā mena āmeo qūēī āmi.

¹⁸ Bairo ácū yua, ria capairiya tānirua tuacõāwī pīno moecū caroagou puame yua.

13

Los dos monstruos

¹ Bairo cabairo bero, ññajoroyawu tunu ria capairiyarure. Bairo yu caññajoro, pīno caroagou monstruo riaru pāmuetawī. Cū puame jīcā wāmo peti puga pēnirõ cānacā majū ruoocumi. Tunu bairoa puga wāmo petiro cānacā majū jawiicumi cū ruopore. Tunu apeyera tocānacārua pesarica beto coronarē pesawī cū ruopore. Tie cū ruopo riapoa buire rorije Dios cū caboetie cū caññajorore woaturique tusawu.

² Cū, monstruo, yu caññau puame yaijūārē bairo bauriquecumi. Cū rupori cūā macāncū macācū buco ruporire bairo āmu. Tunu bairoa macāncū yai riserore bairo riserocumi. Bairi yua, dragón puame tutuariquere cū jowī monstuore. Cū caruiro trono cūārē cū jowī. Tutuaro rotimasīrīqūē cūārē cū jomajūcõāwī dragón monstuore.

³ Mai, cū, monstruo puame jīcā cū ruopore roro majū paio cāmīrõcumi. Bairopua, ti cāmīrõ yaticoasupa. Bairo pairi cāmīrõ cūgori cū cariacatiriquere ñnarī nipetiro ati umarecõo macāna butioro qūñna acuacoama. Bairo qūñna acuari yua, cū caquetibujurique macāñjērē cū tūgousawā capāārā camasā cañuena.

⁴ Tunu bairoa apei dragõrē qūñrowā. Rotimasīrīqūē tutuariquere monstuore cū cajoataje jūgori butioro qūñrowā. Bairi monstruo cūārē atore bairo qūñ basapeowā: “Īñi ūcū monstruore bairo catutuan majū mácūmi! Īñi jīcū ūcū cū mena āmeoqūē netõncāmasiēcūmi!”

⁵ Tunu apeyera monstruo rorije cū busuo joroque cū āmi dragón. Dios cū catūgojesoetie ūnie majūrē cū busubotio joroque cū āmi. Tunu bairoa yoaro mee jāñurīā cuarenta y dos muipua cārõ majū camasārē cū carotimasīpeere cū jowī. Bairua, Dios puame roro cū caātiñierē jānaoemi mai.

⁶ Bairi monstruo puame cū caātirotiire bairo āmi: Diore rorije majū qūñ busuepewī. Dios cū catūgojesoetiere cū busuwī. Cū ya arua templo wii macāā arua santuario cūārē roro ĩ busuwī. Dios yarā umarecõo macāna cūārē roro na ĩ botioepewī.

⁷ Tunu bairoa Dios ya poa macāna caāna mena cū āmeoqūē rotiwī monstuore. Narē āmeoqūē jāñiri tāniru cū rotiwī. Tunu bairoa nipetiro camasā roari apeye busuri majā tocānacā macāā macāna tocānacā yepaa macāānarē cū carotimasīpeere cū jowī.

⁸ Cū, monstuore nipetiro ati umarecõo macāna Dios ya wāmerē cawoatua mána qūñroagarāma. Dios ati yepare cū caqūēnorīparua Cordero capajīecoricu ya tuti Dios mena cacatiñiparā majū wāme woaturica tutire cawoatueoetana nipetiro qūñroagarāma.

⁹ Bairi mujāā caāmoocuna ñnirī atie quetire caroaro tūgopeoya:

¹⁰ “Bairi preso jorica wiipua caápārā na caāmata, preso jorica wiipua āmajūcõāgarāma.

Aperā ñosērīcāpāī mena na capajīāreparā na caāmata, ñosērīcāpāī menarua na pajīāregarāma.”

Bairo cabairi yutea caetaro, mujāā, Dios ya poa macāna ñnirī cū mena jeto tūgoñatutuaya. Cū mena tūgoñawēpūña.

¹¹ To bero ññajoroyawu tunu monstruo ati yepa rocai cabuietanucāūrē. Cū puame pugaro jawiicumi nurīcū corderore bairo yua. Baimicāā, moecū dragõrē bairo rorije busurique cumi.

¹² Tunu bairoa cañinjügoataca monstroo cū camasírjê nipetirijere cū masíbojapeticōāwī yepai cawitietaataca cūā. Bairo masírí yua, monstroo cañinjügoataca cū caññajoropu ati umurecōo macāāna camasā nipetirore cūrē na írōarotiwī. Pairo cacāmíró cutaca nimicāā, cacatíríca monstroore na írōarotiwī monstroo yepai cabuiaetaataca puame yua.

¹³ Tunu apeye caññañamanie ünierē paca áti íñowī camasārē. Acuaríjere áti íñowī. Umurecōorú peero ati yeparu to ñaatinucūō joroque áti íñowī nipetiro camasā na caññajoropu.

¹⁴ Tie, apeí monstroo cañinjügoataca jūgori cū caññajoropu cū caáti íñomasírjê mena camasā ati yepa macāānarē na ítowī. Tunu bairo cū monstroo na caññajoropu bauríquere bairo cabauñre na qñenorotiwī. Pairo cāmíró yise mena capataecoricu nimicāā, cacatícoacñre bairo cabauñre na qñenorotiwī.

¹⁵ Bairo cūrē na caweqñeno yaparoro bero yua, apeí cabero macāācū monstroo puame wericure cū catío joroque cū átimasíwī. Cū, na caweataca puame cañinjügoata monstroore íñacōrí na caweataca ámi. Bairo yua, apeí monstroo puame wericure cū busumasíō joroque cū ámi. Bairo cū busarotiri yua, noa ūna cūrē cabasapeoenarē na pajjārerotiwī.

¹⁶ Tunu bairoa apeyera tocānacāñpura cū ya wāmerē na wāmo caríape nuğōā, o na riapoare na woaturotío joroque ámi. Cawímarā, cabutoa cūrē, paio cadinerocuna cūrē, cabopacarā cūrē, paacoteri majā, bairo na quetiupará nipetirore bairo na woatu rotiwī.

¹⁷ Bairo yua, noa ūna cū ya wāmerē na riapoaru, o na wāmoru na cacūgoeticōāta, apeye ünierē nuni, o wapati átimasíēma. Cū, monstroo ya wāme, o cū número na cacūgoepata, tore bairo noa ūna átimasíēma.

¹⁸ Bairo atiere caroarō catūgomasírā majū tūgomasírotiya. Bairo ni ūcū caroarō cū número catūgobōcamasí cū caāmata, cū ya número quetibujuya. Ti número puame jicāñ cañmu yaro número majū niña. Yu roque ti número yu masíña. Atore bairo niña: seiscientos sesenta y seis, niña.

14

El canto de los 144,000

¹ Cabero tunu ñañajoroyawu oveja nurícū macārē bairo caācū Cordero cawāmeschcu Siōn ūtā burorū canucūārē. Cū mena cū turpne capāārā camasā ciento cuarenta y cuatro mil majū bauwā. Na puame Cordero, bairo cū Pacu ya wāme mena na riapoaru cawoatuecoricarā jeto āma.

² Bairo narē íñarí bero yua, yu tūgowu busarique umurecōorū caatíere. Nocārō paio poero cabusurore bairo busuwu. Wuro tutuaro cū capanucūō cārō majū busuwu. Parícaro arpare tocānacāñpura tore pari majā capāārā na capañnierē yu tūgowu.

³ Bairo na, basari majā puame caroa cawāma wāme basaríquere basapeo āma quetiupau cū caruro trono riaperu. Baparcānacāñ caāna seres majā cacatírā bairo cabutoa camasírí majā riaperu basapeoāma. Bairo na cabasarijere ni jicāñ ūcū basajīátimasíēmi. To caāna ciento cuarenta y cuatro mil jeto basamasíwā. Na puame ati yepa macāāna mena macāāna Dios cū canetōrícārā āma.

⁴ Aperā carōmia mena na rupañre roro caátiepetana āma. Carōmio ūcō mena roro átiepesupa. Dios macū Corderore bairo caācū jetro tocānacā rāmua cū tūgowusayupa. Di rāmu ūno cū aweyoesupa. Camasā ati umurecōo macāāna mena macāāna, Dios yarā cañinjūgorā majū āma. Tunu bairo cū macū Cordero yarā cañinjūgorā majū āma.

⁵ Tunu bairoa di rāmu ūno cabūgoroa ítoesupa. Ñe üníe jicā wāme carorije caáperatana majū āma Dios cū caññajorore.

Los mensajes de los tres ángeles

⁶ To bero ñañajoroyawu tunu jicāñ ángel umurecōorū cawutēñota ácure. Bairo cū puame yua caroa queti capetietie majūrē ati yepa macāānarē na quetibujúacú baiwī. Tocānacā yepaa macāāna, tocānacā masa poari macāāna, bairo tocānacā wāme apeye busari majā, tocānacā macāā macāāna cūrē na quetibujú ácú baiwī.

⁷ Bairo yua cū, ángel puame busarique tutuaro mena íwī: “Dios tutuaro cū caññabesepa rāmu merē etacoaya. Bairo Dios roquere cū nacūbugoya. Dios jetrore cū basapeoya, ‘Mu, jicāñā mu ñañā cañmu majū,’ qñi basapeoya. Bairo umurecōo, ati yepa, ria capairiya, oco opee cūrē caññenorícū Diore cū basapeoya,” í busujowī.

⁸ Bairo cū cañbusuro bero, apeí ángel cabero macāācū cūā bairo í busuwī: “¡Merē yua, merē yua, capairi macā Babilonia macāārē rocacōñāmi Dios! Ti macā macāāna roro ati yepa macāāna camasā poarire na jūgoāma. ‘Jāārē bairo mujāā cū mujāā rupañ mena capee wāme átiepeya,’ na ítoepewā ti macā macāāna ati yepa macāāna camasārē. Bairo āmerē yua, Dios na rei átiyami ti macāā macāānarē,” í busuwī.

⁹ Cū berore apei puḡarā bero macāācū ángel busuwī. Bairo iwī: “Ni jīcā ūcū moecū monstuore, o cū bauriquere bairo cabau na cawericure caīroaure roro cū tāmno joroque cū átigumi Dios. Ni ūcū monstruo ya wāmerē cū riapopu, o cū wāmopu cawoaturotire roro cū átigumi Dios.

¹⁰ Roro majū na átigumi Dios. Aperārē use oco carorije nimarē bairo cañnierē na etio joroque caācure bairo roro na átipacogumi. Nocārō caasianetōū ānirī carorārē carorije cū caqūēnoyurique mena roro majū bopacooro na átigumi. Tunu bairoa peero, asufre mena asuyaro na joeregumi. Cū yarā cañurā ángelea majā bairi cū macū Corderojāārī na cañajoropu na joeregumi Dios.

¹¹ Tie cañrjē buseri puame tocānacā rāmua cūmarī caāno cārō nicōā ninucūgaro. Di rāmua ūno, di űami ūno yerijārīqūē manigarō monstuore caīroarārē. Cū, monstruo, bairi cū bauriquere bairo cabau na cawericure caīroarā, o cū ya wāmerē cawoaturotiricarā nipetiro tocānacā rāmua popiye baigarāma. Di rāmua ūno yerijāetigarāma yua,” ī busuwī ángel puḡarā bero macāācū puame.

¹² Bairi majāā Dios yarā caāna, ¡netōjāñurō tūgoñatutuaya Dios mena! Cū mena jeto tūgoñawēpuña. Cū caroticūrcārōrē bairo jeto átīcōā ninucūña. Jesús cūārē tocānacā rāmua cū quietire tūgoñasacōā ninucūña. Atore bairo jīcārō tāni cabairā roque cariapea Dios yarā majū nigarāma.

¹³ Tocārōā yu tūgonemowū tunu busurique umurecōopu caatiere. Bairo īroyawu busurique: “Atie yu cañrjērē woatuya: ‘Useanirī na āmarō ato jūgoyere di rāmua marī Quetiupaure tūgoñasajānaetiri cariaparā. Bairina, na cariaro beropu cū mena useanigarāma,’ ī ocajowu.”

“Bairo majūā baigarāma. Dios yaye jūgori popiye capaaricarā ānirī tocārōā yerijāgarāma. Bairo popiye na capaariquere masīrī na juátigumi yua,” ī busunemowī Espīrītu Santo cāā.

La cosecha de la tierra

¹⁴ Tocārōā űñamugō jowu umurecōopu. Bairo īñajou, űñaroyawu oco buseri poa cabotiri poa majūrē. Ti poa buire carui camasocu bauriquere bairo cabau cūārē cū űñajoroyawu. Cū ruopu corona oro mena qūēnorīcā beto oro betore pesawī. Tunu bairoa yisericapāi yawia caoripāi ote jericapāirē cū wāmopu cūgowī.

¹⁵ Tocārōā apei ángel templo wiipu witiāmī. Bairo witiētari yua, busurique tutuaro mena atore bairo qūī awajajowī oco buseri poapu caruire: “¡Tāmurī, mu yisericapāi mena pajure jeya otere! Merē tiere jerica yutea etacoaya. Ti yepa macāājē ote merē butinetōcoaya,” qūī jowī ángel.

¹⁶ Bairo cū cañrjērē tūgori, oco buseri poa buipu carui puame cū yise mena ati yepapure pajure jecōāwī ati yepa macāājē otere yua.

¹⁷ Cū cabusuro berore, tunu apei ángel witiāmī templo wii umurecōo macāā wiipure. Cū cāā yise ote jericapāi caoripāirē neami.

¹⁸ Bairi tunu apei ángel altar mesapu caāniatacu witiētawī. Cū puame peerore carotimasi, ti altar macāā peerore cacoteatacu āmi. Bairi busurique tutuaro mena, apei ángel yisericapāi caoripāirē caneacūre atore bairo qūī jowī: “¡Mu yise caoripāi mena pajure jeija oterique usere! Tipāi mena ti yepapu caānie use weseeri macāājērē pajure jeija usere. Merē ti yepa macāājē use űmajūcoaya,” qūī busujowī.

¹⁹ Bairo cū cañrjērē tūgori yua, yisericapāi caoripāirē cacūgou ángel puame ati yepapu pajurejowī. Ati yepa macāājē use weseripu pajure jewī use oteriquere. Bairo pajurejeri bero nocārō paio usere ripegarā na cacūrō ūnopu jeneñeotowī, tie use to ripe ecoo joroque ī. Tore bairo ángel cū caātie puame bairo īgaro baiya: Roro popiye camasā na baio joroque Dios cū caātipeeere īñorō baiya.

²⁰ Bairi yua, use puame ti macā ēñotarīcaro jūgoyepu ripe ecowu. Bairo riperique yua, use oco jericapure paio rii jeto witiwu. Pairo ūcārō nurīcū caballo riseropu caetaparo cārō majū etawu. Tunu bairo trescientos kilómetros cārō majū esaro nibatawu tie rii.

15

Los ángeles con las siete últimas calamidades

¹ To bero apewe umurecōopu acurije cabaicōña nūcāetarījere űñajowu. Tame, jīcā wāmo peti puḡa pēnirō cānacāū majū ángelea majā baujaetanucāwā. Jīcā wāmo peti puḡa pēnirō cānacā wāme roro na caātipee Dios na cū carotirije mena baujaetanucāwā. Tie roro na caātipee mena merē Dios cū caasiarījere átirotitusagu baiwī.

² Tunu bairoa űñaroyawu ria capairiya oco tusurije īña āmewiyorīcaya peero asuyaro caāniyare. Tiya tūnipure nucūroyawā camasā Dios cū cajoatato arpare cacūgorā. Mai, na puame moecū monstuore, o cū cabauriquere bairo cabauure catūgogaetibotīricarā āma. Dios jettore bori cū, moecū wāme macāātō número cūārē catuecoetana canetōrīcārā majū āma.

³ Bairi na puame Moisés ānacū Dios yaꝝ cū paabojari majōcū yaye basariquere basawā. Dios macū Cordero yaye basarique mena atore bairo ī basawā:

“Nocārō carotimasī majū mū āniña. Nipetirije mū caátie ñumajūcōdāña.

Mū roque Quetiupau nipetirore carotimasī majū mū āniña. Dise mū carotimasīētē maniña. Caria, cariape majū niña nipetirije mū caātiānie.

Nipetiro camasā poari Quetiupau Rey majū mū āniña mū roque.

⁴ Bairo, ¿noa ūna murē na uwietibujiocuti? ¿Noa ūna murē iroari na basapeotibujiocuti?

Bairi mū jetorea na basapeoáto. Mū jetoa mū āniña cañuu majū.

Bairi nipetiro camasā poari macāāna átiri, mū jetorea mū basapeogarāma.

Bairi merē na mū áti ññoñpā nocārō tutuaro camasārē mū caátimasīñjērē,” ī basawā na puame yua, tiya tñipū nucūrī.

⁵ Bairo na cañbasaro bero, ñiñajoroyawu tunu. Tame, умәrecóopu Dios ya arua santuario pāñnucācoapu. Dios camasārē cū caroticūrīqūē caāni arua majū pāñnucācoapu yua.

⁶ Ti arua, Dios ya aruapu jīcā wāmo peti puḡa pēñirō cānacāū caāniatana ángelea majā witiámá. Jīcā wāmo peti puḡa pēñirō cānacāū caāna jīcā wāmo peti puḡa pēñirō cānacā wāme carorijere caátitusaparā majū witiámá. Jutii, lino mena qūēñorīqūē caḡgueri manie, caasiyarije majūrē jāñawā. Tunu bairoa wēñarīcāwē, oro mena qūēñorīcāwērē na cotiapu wēñarī witiámá.

⁷ Narē yua, bapariñnacāū seres majā cacatirā mena macāācū jīcāū puame jotu bapaari oro mena qūēñorīqūērē na jowī tocānacāpurea. Ti bapaaripure carorije, roro camasārē Dios cū caátirotojorije capūñirjē majū jāñaroyawu. Dios, tocānacā rāmua caānicōāninucūū majū roro cū caátirotojorije āmu ti bapaaripure.

⁸ Tocārōā yua, Dios ya arua santuario puame busejiracoápu. Dios cū catutuarije cū carotimasīñjē cūtui caatie majū āmu tie buseri. Bairi ti arua Dios ya aruare noa ūna jāāmasīēma. Jīcā wāmo peti puḡa pēñirō cānacāū caāna ángelea majā jīcā wāmo peti puḡa pēñirō cānacā wāme rorije na caátipee cabaipetiparo jūḡoye ti aruare noa ūna jāāmasīēma.

16

Las copas del castigo

¹ Bairi yua, to bero ya tūḡojowu busurique tutuaro Dios ya aruapu caocajo witiñijere. Tie busurique atore bairo na jloroyawu jīcā wāmo peti puḡa pēñirō cānacāū caāna ángelea majārē: “Maa yua, ti yeparu ānája. Dios nocārō roro majū cūrē caboenarē cū caátirotojorije ti jotuu macāājērē pobatowērājá ti yepapu,” ī wiyojowu Dios ya aruapu busurique.

² Bairo cañocajorijere tūgori yua, caāñijūḡou ángel átī, cū yarū macāājē capūñirjērē ati yepapu pobatowēcōājē. Bairo cū capobatowērō bero, moecū monstruo ya wāmerē, bairi cūrē bairo cabauu wericu ya wāme cūrē cawoatuecoricarā nipetirore camii boarique na etawu. Cañuetie, capūñirjē majū cāmii boarique na etawu.

³ Cū berore apeī cabero macāācū ángel átī, cū yarū macāājē capūñirjērē ria capairiya jesaropu pobatowējowī. Bairo cū caáto, tiya ria oco puame rií jēñacoapu. Camasocu pajjārocaricu riire bairo jēñacoapu tiya oco. Tocārōā yua, tiya macāāna cacatiāñimiatana rusaricaro mano riapeticoámá.

⁴ Cū berore apeī puḡarā bero caācū ángel átī, cū cūā cū yarū macāājē capūñirjērē riyaa, bairi oco opeepu cūrē pobatowējowī. Bairo cū caáto yua, ti riyaa macāājē oco rií jēñapeticoápu.

⁵ Tocārōā yua, oco quetiupau ángel atore bairo cū caññjērē ya tūḡowu:

“Dios, mūa, cañuu majū mū āniña. Tirūmupū cūrē, āme cūrē caānicōāninucūū mū āniña.

Bairi camasārē na carorije wapa tore bairo átiri na mū caññbeserje ñujāñuña.

Cariapea tore bairo mū caátimasīpee niña.

⁶ Na majū, mū yarā, mū ya poa macāānarē roro na pajjārewā.

Mū yarā profeta majārē roro na pajjārewā.

Bairi āmerē mū puame oco rií cajēñarjērē na etio joroque na mū átiya na yaye wapa yua.

¡Na majū na yaye wapa āmerē roro tāmuoñama!” ī busajowī oco quetiupau ángel.

⁷ Bairo cū cañbusuro bero, busurique altar mesapu cabusuwitirije cūrē ya tūḡowu. Atore bairo iwā: “Dios jāā Quetiupau, catutuu majū, bairoa mū baiya. Caāñorē bairo cariapea jīcārō tñni camasārē na miñabeseya āmerē,” ī ocajowu.

⁸ Tunu cū berore apeī itiarā bero caācū ángel átī, cū cūā cū yarū macāājē capūñirjērē muipū umyeco macāācū buire pobatowjowī. Bairo cū caáto yua, muipū umyeco macāācū puame tutuaro peero cārō majū asiwī. Tutuaro mena muipū cū caasijoereparore bairo ī, tore bairo ámi ángel.

⁹ Bairo cū caáto yua, muipū peero mena camasā roro majū joe ecowā. Bairo roro majū tāmumirācūā, roro na caátajere tūḡoña yapapuari Dios puamerē cū tūḡousajūgoema.

Diore qũĩroari cũ basapeoema. Bairo qũĩroapeere, Dios cũ catũgojesoetie ũnie puamerẽ roro ĩbusuwã. Dios roro na caátaje wapa roro na cũ caátiere carotimasĩ cũ caãniatiacũãrẽ, tore bairo roro cũ busupaiwã.

¹⁰ Tunu cũ berore apei, bapariçãnacãũ bero caãcũ ángel átí, cũ cũã cũ yarũ macããjẽ capũnirĩjẽrẽ moecũ monstroo cũ caruiropũ pobatowẽjowĩ. Tocãrõã nipetiro cũ carotĩ ãnimasĩrĩpau naitĩãpeticoaru. Baunemoepũ yua. Bairo cabairo yua, camasã puame butiuro roro majũ tãmuorĩ na ñemerõ bacarupoturi tũni majũ wisiowã.

¹¹ ¡Tame, tocãrõ roro majũ mai tãmuomirãcãã, roro na caátiere átijãnagaema! Bairo puame baiwã: Dios cũ caátie, roro na cãmii capũnirõ jũgorĩ nemojãñurõ umurecõo macããcũ Diore roro majũ cũ tutimacãwã. Dios cũ caboetiere busupaiwã.

¹² Tunu cũ berore apei, jĩcã wãmo cãrõ petiro bero caãcũ ángel átí, cũ cũã cũ yarũ macããjẽ capũnirĩjẽrẽ ria capairiya Éufrates cawãmecutiyaaru pobatowẽjowĩ. Tocãrõã yua, tiya ria bopocũmu peticoaru. Muipũ cũ cawãmuatõĩ caaná quetiuparã reyes tiyare na capẽñanetõ masĩparore bairo ĩ yua, tore bairo ámi.

¹³ Bairo cabairo ñiñajoroyawũ tunu. ¡Tame, monstroo riseropũ, dragón riseropũ, bairi na yarũ profeta caĩtopai riseropũ, itiarã majũ wãtĩ yeri pũna witiwã na riseepure yua! Itiarã wãtĩã cañuena majũ ũmamurẽ bairo cabaurã witiwã na riseepure.

¹⁴ Na puame wãtĩ yeri pũna cañuena majũ ãma. Átijẽño ĩñorĩqũerẽ caatĩ ĩñomasĩrã ãma. Bairi tunu ati umurecõo macããna quetiuparã reyes nipetirore na neñorãná baiwã. Dios nocãrõ carotimasĩ ya rũmũ caetaro, na, quetiuparã mena jĩcãrõ Diore cũ ãmeo qũẽgarã na neñorãná baiwã.

¹⁵ Bairi mai, tũgoñanemoñijate Jesucristo ati yeparu ãcũ marĩ cũ caĩcũrĩqũerẽ: “¡Tame, ati yeparu nemo yũ caatĩ rãmurẽ, ‘Cũjãã,’ caĩã mano yajari majõcũ cũ caetarore bairo yũ etagu! Bairi ni ũcũ masacatiri yũ caetari rãmurẽ caãnicotei useanirĩ cũ ãmarõ. Carorije caãpei ãnirĩ jutii jãñapetire bairo yũ caetari rãmurẽ caroaro caãnicotei useanirĩ cũ ãmarõ. Bairo caroaro caãnicotei roro tãmuoetigũmi. Cajutii macũrẽ bairo roro bobooro cũ yũ etatãmuoetigu,” marĩ ĩ quetibujucũwĩ Jesús.

¹⁶ Bairo yua, itiarã caãna ũmamurẽ bairo cabaurã wãtĩ yeri pũna puame hebreo yaye mena Armagedõn cawãmecutiyaaru na neñowã reyes quetiuparãrẽ.

¹⁷ Tocãrõã yua, jĩcã wãmo peti puãa pẽnirõ mena caãcũ catusau ángel átí, catusarije capũnirĩjẽ cũ yarũ macããjẽrẽ pobatowẽ jowĩ. Wĩno, atie marĩ cayeriorije nipetirore pobatojowĩ. Bairo cũ caãtoa, umurecõo macã arua Dios ya arua santuariopũ busurique witiwũ. Tutuaro majũ quetiuparu cũ caruiropũ caĩjorije ocajowũ. Atore bairo ĩ ocajowũ Dios cũ cabusujorije: “¡Tocãrõã to ãmarõ! Merẽ yũ átipeyo yaparoya yua,” ĩ ocajoroyawũ busurique.

¹⁸ Bairo cabusuro bero, tocãrõã butiuro caburo yaberije yabewũ. Capee busurique ocajowũ. Butiuro buro cũã pawĩ. ¡Tame, ati yepa cũã netõnucãrõ majũ yuguiwũ yua! Diwatoa ũno ati yepare camasã na caãnijũgoro berore, tocãrõ tutuaro yepa yuguiãesupa.

¹⁹ Bairo cayuguiro yua, capairi macã Babilonia ãnatõ itia sero majũ yuguiwẽcoaru. Tunu bairo ati umurecõopũ caãnie macãã cũã pewẽpeticoaru. Dios, Babilonia macããna roro majũ na caãtĩnirẽ tũgoñabocãri popiye na baio joroque na átiãu baiwĩ. Roro na mena asianetõrĩ ti macã capairi macã macããnarẽ vino carorije capũnirĩjẽ majũrẽ na etio joroque caãcure bairo roro na átibuitipacogu baiwĩ.

²⁰ Tunu bairoa apeyera, riaru caãnie yucũpoari, bairi ati macãñucũrõ cũã yasipeticoaru.

²¹ Tunu bairoa umurecõopũ caatie oco weta cuiri cayusuarije ati yepa nipetirore wẽwũ. Tie puame cuarenta kilos cãrõ netõrõ canucũrĩ cuiri majũ wẽwũ camasã buire. Bairo roro majũ tie narẽ cawẽpearo ĩñarĩ yua, camasã puame Diore rorije majũ cũ tutimacãwã. Roro majũ na átibuitipacowĩ Dios ti macã capairi macã ãnatõ macããnarẽ yua.

17

Condenación de la gran prostituta

¹ Tie cabairo bero, atore bairo baiwũ tunu. Jĩcã wãmo peti puãa pẽnirõ caãnacãũ caãna, capũnirĩjẽ jĩcã wãmo peti puãa pẽnirõ cãnacã bapaarire capobatowẽátana mena macããcũ jĩcãũ ángel yutu etawĩ. Bairo yutu etari, ñiwĩ: “Tiaya mai yũ mena. Mu ñiñopa carõmio, caãmua mena roro caãtiepenucũõrẽ Dios roro bopacooro cõ cũ caãtipeerẽ. Oco bui, riaru caruiore roro cũ caãtipacopere mu ñiñopa,” ñiwĩ.

² “Cõ, carõo mena, quetiuparã ati umurecõo macããna reyes na rupau caborore bairo roro átiepenucũwã. Roro majũ cõ rupau cõ caãtieperije mena na átimecũõ epenucũwõ ati yepa macããna camasãrẽ. Roro áco cõ caeticũmurĩjẽ use oco mena na átimecũõ epenucũwõ camasãrẽ,” ñi quetibujawĩ ángel, caãmuarẽ caepeo cõ cabairijere.

³ To bero Espíritu Santo cū camasīōrījē jūgori qūēguericarore bairo yu caīñarōpυ yu caīñaaata yua, desierto camasā manopυ yu necoāmī ángel. Topυ ñiñaroyawu jīcāō carōmio moecū monstuo cajūāñ bui caruioorore. Cū, monstuo puame Dios cū caīñajesoeitie patore cū rupaure woaturique cacagōu āmi. Jīcā wāmo peti puga pēnirō cānacāā majū rupoocumi. Tunu bairoa ti rupoō nipetiro puga wāmo petiro cānacā majū jawiicupυ.

⁴ Cō, carōmio, monstuo bui caruio puame jutii cajūāpuarije apeye cajūāñjē mena asuyaro jāñarīqūēcumo. Tunu bairoa cō rupaure capee wāmagariquecimo: Oro mena, ūtā rupaaca caroa caasiyarije mena, ūtāācā caroa cabotirije mena wāmagawō. Pairo tie ūnierē cō rupaupυ busawō. Apeyera cō wāmopυ copa jotū oro mena qūēnorīcāñre cāgoruiwō. Ti rupaure tocānacā wāme carorije Dios cū cateerije majū jāñawā. Carorije cō rupaū jūgori caīmna mena roro cō caātīnucūrījē cāā ti rupaū ānicōñarōrē bairo jāñawā.

⁵ Tunu bairoa cō riapoa buire itia wāme āmυ woaturique caīñaña manie majū. Atore bairo ī tusawυ: CAPAIRI MACĀ BABILONIA, CAΘMΘARĒ CAĀTIROTIEPERĀ RŌMIRĪ PACO, BAIRI NIPETIRO CAROARĀRĒ CATEERIJĒ PACO, ī woaturique tusawυ cō riapoapure.

⁶ Tiere ññarī bero yua, yu tūgoñamasacati rocajowu. ¡Tame, cō puame Dios ya poa macāāna cō capajīārerīcarā rii mena cūmumecūō baiwō! Jesús yaye quetire na caquetibujarije jūgori cō capajīārerīcarā yaye rii mena cūmumecūō baiwō.

Bairo cō cabairijere ññarī yu puame yu acuanetōcoapυ.

⁷ Bairo yu cabairo ññarī yua, ángel puame ñiwī: “¿Nopēī miñaacuayati, tame?” ñiwī. “Mai, mυ yu quetibujυ masīōgu cō, carōmio, cō cabaiānierē. Tunu bairoa cō carui monstuo, jīcā wāmo peti puga pēnirō cānacā majū, puga wāmo petiro cārō majū cajawīicucu cū cabaiānie cāārē mυ yu quetibujυ masīōgu,” ñiwī.

⁸ Bairi yua, bairo ñiwī: “Cū, monstuo caroagōu, mυ caīñau puame tirūmupυ atore caānimīrīcū niñami. Āmerē baiɸua maami mai. Āmerē manimīcūā, cabero caūcūārī opere caāniatacu wāmuetagumi, peero caūpetietopυ cū cayasimajūū āpáro jūgoye yua. Cū, monstuoere ññarā, atī yepa macāāna camasā qūñña acuacoagarāma. Atī umreccōo Dios cū caqūēnojūgori rūmupūina Dios ya tutipυ na wāme catusaena cūrē ññarā, qūñña acuacoagarāma. Cū, monstuo tirūmupure caānacū, cabero tunu caātīpaure qūññarā, qūñña acuacoagarāma,” ñi quetibujwī ángel.

⁹ Bairi ññemowī tunu ángel: “Atie yu caquetibujarije cabūgoro macāājē mee niña. Ni ūcū carīape catūgoñarīqūēcucu, catūgojīātī majū tūgopeyorīque niña: Jīcā wāmo peti puga pēnirō cānacā rupoō puame jīcā wāmo peti puga pēnirō cānacā ūtā buri carōmio cō caruirijere cōñarō baiya. Tunu bairoa ti rupoō, jīcā wāmo peti puga pēnirō cānacāū caāna reyes quetiuparārē na ānicōñarō baiya.

¹⁰ Bairi na, quetiuparā reyes, jīcā wāmo peti puga pēnirō cānacāū caāna mena macāāna jīcā wāmo petiro cārō merē yasipeticoama. Pugarā yua rusayama. Jīcāū āme atī yuteare quetiupau reyre bairo niñami. Apeī quetiupau puame mai etaetiyami. Cū, quetiupau, na tusau etaυ, yoari yutea quetiupau āniāmerīgumi. Yoaro mee yasicoagumi.

¹¹ Moecū monstuo cajūgoyepure caānimīrīcū āmerē camācū cūā quetiupau rey niñami. Jīcā wāmo peti puga pēnirō cānacāū quetiuparā caāna bero macāācū quetiupau rey niñami cū cūā. Cū mena jīcā wāmo peti itia pēnirō majū niñama yua quetiuparā reyes. Tunu bairoa cū, monstuo puame aperā quetiuparā jīcā wāmo peti puga pēnirō cānacāū mena macāācū niñami. Cū puame yua, yasi majūū acū baiyami. Cū tusaye niña yua.

¹² “Apeyera tunu puga wāmo petiro cānacā jawii mυ caīñaaataje puame aperā quetiuparā puga wāmo petiro cānacāū caānarē cōñarō baiya. Na puame mai quetiuparā reyre bairo jāāētīñama. Bairāɸua quetiuparā reyre bairo na cajāārī rāmure jīcā hora cārōā rotimasīgarāma. Torea bairo monstuo cūā na mena jīcārō yoaro mea rotimasīgumi.

¹³ Bairi yua, puga wāmo petiro cānacāū caāna quetiuparā na majū jīcārōrē bairo tūgoñaqūēnorī monstuo cū carotījūgoro bogarāma. Cū catutuarīje, cū carotimasīñjērē cū ātīrotīgarāma. Na puame cū rocare rotimasīgarāma.

¹⁴ Bairo na, quetiuparā, monstuo mena neñarī Dios macū Cordero mena āmeo qūēgarāma. Bairo cārē na caāmeoqūēmīatācūārē, Cordero puame na netō nūcācōāgumi. Dios yarā caānīparā cū cabeserīcarā cūrē caīroarā mena na netō nūcācōāgumi Cordero, na, quetiuparārē yua. Torecna cū, Cordero, cabūgoro macāācū mee niñami. Cū roque quetiuparā quetiupau majū niñami. Quetiuparā reyes quetiupau rey majū niñami,” ñi quetibujwī ángel.

¹⁵ Bairo ñi quetibujari bero, ññemowī tunu ángel: “Carōmio caūmuarē caerepaio cō caruiataje oco mυ caīñaaataje puame camasārē īcōñarō baiya. Camasā na caāni macāā, apeye busuri majā, tocānacā yepaa macāānarē īcōñarō baiya.

¹⁶ Bairo apeyera monstuo ya jawiire bairo p̄ga wāmo petiro cārō cañiatana quetiuparā reyes cō, carōmio, carōore cō teejāñugarāma yua. Cō rocacōāgarāma. Capee cawapacatiere cacāgomirīcōrē yua jutii mácō cō átirocacōāgarāma. Bairo átiyaparori, cō riire ugarecōāgarāma. Bairo átiri cō ānacō rii carusaata, peeropu joere peyocōāgarāma yua.

¹⁷ Dios p̄ame cā caborore bairo na átio joroque ī, na yerip̄u tore bairo na átirotigami. Bairo cū caátirotoi yua, jīcārōrē bairo tūgoñarīqūē cutiri, tore bairo na cañierē jānacōāgarāma. Monstuo jetore yua, na carotimasīmiatajere cū átirotigarāma. Dios tore bairo na caáto, cū cabori yutea capetietaropu tore bairo átijānagarāma.

¹⁸ Bairi cō, carōmio, m̄u caññaataco p̄ame capairi macārē nicōñao baiyamo. Cōā niñamo Babilonia capairi macā. Ti macā p̄ame ati yepa macāana reyes quetiuparārē roro na átio joroque ápu carorije ti macā macāñjē mena yua,” ñi quetibujuwī ángel caróo carōmio yu caññaataco cō cabairijere.

18

La caída de Babilonia

¹ Atiere yu cū caquetibujuro bero, ñiñajoroyawu apeī ángel um̄recóopu caruiacúre. Tutuaro carotimasī majū āmi. Bairo cū catutuarije, cū caasiyabatorije p̄ame ati yepare busuta cūmuetauwu yua.

² Cū yua, busūrique tutuaro mena atore bairo ī awajajowī:
 “¡Merē yasicoaya, merē yasicoaya capairi macā Babilonia ānatō!
 ¡Carorā, wātī yeri p̄na na cañni macā jēñacoaya!
 Capāārā carorā caāno cārō na cañni macā majū jēñacoaya.
 Carorā waibutoa moena, masateeri majā na cañni macā jēñacoaya.

³ ¡Tame, roro majū baiwā ti macā macāāna!
 Roro ti macā macāāna na rupau caborore bairo na caátie mena ati um̄recóo macāāna camasā poarire na átimecūōwā.

Na caátie na ugaripeao joroque roro na átijūgoyecuma ti macā macāāna.
 Carōmia cañmuarē na caátiepemecūōrōrē bairo ti macā macāāna cūā ati um̄recóo macāāna reyes quetiuparārē roro na átijūgoyecuma.

Tunu bairoa nuniwapatari majā cūā Babilonia macāāna roro na caāti wapatirerije mena jūgori paio cadinerocuma majū jēñawā.” ī busuwī ángel.

⁴ Tunu apeī um̄recóopu cū cabusujorijere yu tūgowu. Bairo ī ocajowu:
 “Mujāā, yu yarā, yu ya poa macāāna caāna tāmuri witiya ti macāārē.
 Ti macārē āmerīcōāña tocārōā. Mujāā cūā ti macā macāāna na caátie mujāā īñacōrē.
 Bairo narē īñacōrī roro mujāā caápata, mujāā cūā roro tie wapa mujāā tāmugarā.
 Roro ti macā macāāna na caátie wapa na catām̄orījē mujāā etare.

⁵ ¡Tame, paio majū ñiña roro na caátianajē cutie ti macārē!
 Bairo roro na caátie p̄ame jīcā puti jeneñoata, um̄recóopu tujuaetaro cārō majū etabujoro.

Bairo roro majū na caátie īñarī na yaye wapa na rei átiyami Dios yua.

⁶ Bairi ti macā macāāna aperārē roro na caátatore bairo roro na tām̄oáto na cūā āmerē.
 Narē roro na caátibuitiricaro netōjāñurō buipearo roro na tām̄oáto ti macā macāāna.
 Aperārē p̄nietirā na caq̄ñenorīqūē ocore pugani cārō nemojāñurō p̄nirījē átiri na tīārārē bairo roro na ása na cūārē na yaye wapa.

⁷ Ti macā macāāna roro tūgoñarīqūē cutiri tūgoña botiowā.
 Camecūrārē bairo tūgoñarīqūē cutiri yua, na caborije netōjāñurō apeye ūnierē wapatirewā.
 Tore bairo na caátieperica tūnia na cūā roro popiye tām̄orī na yapapuáto āmerē yua.
 Bairāpua, atore bairo ī tūgoñamigarāma na yerip̄u: ‘Atoa caroaro majū jāā ānicōāña.
 Jīcāō quetiupao reina cō caruirōre bairo caroaro majū jāā āniña.
 Carōmio cawapeaore bairo mee jāā āniña.

Bairi di rāmu ūno roro jāā tām̄oetigarā, ī tūgoñamigarāma.
⁸ Bairo na catūgoñabotirije jūgori yua, jīcā rāmua capee roro na catām̄oopee na etagaro: Riarique, bopacooro tām̄orīqūē, aua riarique na etagaro.
 Peero mena joe ecogarāma. Dios roque na netōrō catutuau majū niñami.
 Cū, Dios, Quetiupau majū caācū ānirī roro na tām̄o joroque āmerē na átiyami yua,” caīquetibujorije busūriquerere yu tūgowu um̄recóopu.

⁹ Bairi Babilonia macā macāāna mena roro na rupau caborore bairo caátiepericārā quetiuparā ati yepa macāāna reyes ti macā cayasiro īñarī otimacāgarāma. Na caborije netōjāñurō cabūgoroa apeye ti macā macāāñjē cawapati eperericarā nipetiro ti macā yasiro caūbusewām̄uátiere īñarī bopacooro otimacāgarāma.

¹⁰ Bairo ti macã roro caãyasirijere İña uwiri yua, jöpuã tuacöãgarãma. Topua tuari atore bairo İgarãma:

“İAde tame, roro bopacooro majü Babilonia capairi macã ânato tãmuoña yua!

Catutuari macã caãnimiaata macã roro majü âmerê tãmuoña yua.

‘Roro majü baigaro ti macã,’ marî caëtîpaure ti macã cayasipee etaya yua,” İ otiusagarãma.

¹¹ Aperã nuniwapatari majã İ yepa macããna cãã torea bairo İ yapapugarãma. Bopacooro cabairijere İnarî ti macãrê otimacãgarãma: “Marî canuniñesëãrîjêrê noa İna wapatienama yua,” İrã, butioro ti macã ânatoêrê otiusagarãma.

¹² Na puame atiere ti macãrê nunirî wapatanucüñupã: Orove, âpöã platate, ütã rupaaca caroa cabaurijeacare, ütã caroa cabotirije perlare, jutiiipãrî caroa majü lino mena qüënorîqüêrê, jutii cajüãpuarijere, jutii caroa esemenirîjê, cajüãrîjê cããrê caãno cãröêrê nuninucüñupã. Tunu bairoa yuca caroa cajütüñurîjê cããrê caãno cãrö nuninucüñupã. Tunu bairoa apeyera maril mena caroa majü paaqüënorîqüêrê, yuca caroa mena qüënorîqüêrê, ütã bronze mena qüënorîqüêrê, âpöã hierro mena qüënorîqüêrê, apeye ütã mármol na caürîjê mena na capaaqüënorîqüêrê İnie caãno cãröêrê nuninucüñupã ti macãpüre.

¹³ Tunu torea bairo nuni ñesëãnucüñupã ugarique cããrê: Ugarique canela cawãmecutiere, ugarique jãasuri que cajütüñurîjêrê, apeye cajütüñurîjê werea İnie cããrê, o apeye caroa cajütüñurîjê İnie mirra cããrê, tunu bairoa wãmagarã rupaa turique cajütüñurîjê cããrê nuni ñesëãnucüñupã. Bairi tunu etirique use ocore, ugarique roari que usere, trigo wetare, bairi trigo carupa rupaa cããrê nuni ñesëãnucüñupã. Torea bairo nuni ñesëãnucüñupã: Waibutoa caapeye İmarã cããrê, wecua oveja nurîcããrã cããrê, caballo cããrê, caaturi rupaa caballo na caũmarî rupaa cããrê nuni ñesëãnucüñupã. Bairi, tame, camasã paacoteri majã İna cããrê moenarê bairo na wapatiepe ñesëãnucüñupã. Tore bairo na canuniñesëã nucümirîqüêrê ti macãrê dope bairo nunimasîëtîgarãma yua.

¹⁴ Bairo na, canunimasîëtîparã ânirî ti macãpu canuni wapatamirîcããrã yua, atore bairo İ otiusagarãma ti macãã ânatoêrê:

“İAde tame, mujãã Babilonia macããna mujãã yasimajücoaya âmerê yua!

Yuca rîca caroa majü mujãã caugajesorijere bairo caroa mujãã cacügomiataje cãã yasipeti-coaya âmerê yua.

Nipetiro paio cawapacutie mujãã cawapatamiataje, bairi caroaro jesoroa mujãã cacügoãnimiataje cãã yasipetimajücoaya.

Tame, tie pugani baunemoetigarõ,” İ usagarãma, ti macã ânato cayasiro İnarî yua.

¹⁵ Bairi torea bairo na cacãgorijere canuniwapataricarã, o aperã ti macã jügori paio cadinerocuna majü cajëñarîcããrã cãã, jöpuã ti macã cayasiro İnarî oti usagarãma. Roro majü ti macã ânatoêrê Dios cã caätiyasirijere İñauwiri jöpuã bopacooro ti macã ânatoêrê oti usagarãma.

¹⁶ Bairo İgarãma:

“İAde tame, roro bopacooro majü capairi macã ânato tãmuoña yua!

Ti macã caroa macã majü nimiapu.

Carömio, caroa jutii lino mena qüënorîqüêrê cajãñaruiore bairo caroa macã nimiapu.

Jutii cajüãpuarije, caroa cajüãrîjê cajãñaorê bairo nimiapu.

Carömio, caroa oro mena, perla mena, bairi ütã cabotiri rupaaca mena cawãmagaatacore bairo caroa macã nimiapu ti macã.

¹⁷ Bairo caroa macã majü nimiröcãã, jãmerê yua, caãno tusaroa ti macã caãnimiataje capee cawapacutie mena jãcãröã yasicoaya!” İ usagarãma, ti macã cayasiro İnarî yua.

Tunu bairoa nipetiro ria capairiya macãã cümüu rapaca cümüu quetüparã, aperã ria capairiya tünirê riapu caãñesëãrî majã, aperã ti cümüurê paacoteri majã cãã jöpuã tuari İña ãngarãma. Nipetiro riapua tocãnacã rümüu tuari capaacoã ninucürã roro cabairijere İnarî jöpuã İñajocöã nigarãma.

¹⁸ Bairo ti macã ânato caürîjê buserire İnarî, atore bairo İ awajagarãma: “¿Di macã, ape macã, caroa macã capairi macã majü to ãñuparî? İDi macãrê İ cõñamasîã mano!”

¹⁹ Bairo İ yapapuari yua, na rapoa buirire öwãrê maapeogarãma. Butioro bopacooro ti macã ânatoêrê oti macãgarãma. Bairo İ otiawajagarãma:

“İAde tame, roro bopacooro majü capairi macã ânato tãmuoña yua!

Ti macã jügori nipetiro marîã riare cümüu mena cañesëãrã paio marî wapatanucüwã.

Ti macã caãnie cawapa pacarije mena paio marî wapatanucüwã.

İâmerê yua, caãno tusaroa, ‘Roro majü baigaro ti macã,’ marî caëtîpaure ti macã yasicoaya!”

İ otiusagarãma, ti macã cayasiro İnarî yua, İi quetibujawî ángel.

²⁰ Bairo İi quetibujã yaparori bero, bairo İnemowî:

“Bairi mujãã, umurecöo macããna, ti macã cayasiro jügori âmerê useanirî ãña.

Mujãã nipetiro Dios ya poa macããna useanirî ãña âmerê.

Mujãã, apöstolea majã, bairi profeta majã cãã useanirî ãña.

Ti macā macāāna mujāārē roro na caátaje wapare āmerē Dios caroaro mujāā āmebojayami. Bairi caroaro useanirī āña mujāā nipetiro yua, ti macārē cū cayasio ro jūgori,” iwī āngel.

²¹ Tocārōā yua, jicāū āngel catutuau majū buiaetari jicā ūtārē newāmwojowī. Ɔtā oricare wāīāricārē bairi tii caāniarē newāmwojowī. Tiare yua ria capairiyaru werocañua jori, atore bairo iwī:

“Tia ūtārē bairo ti macā capairi macā Babilonia ānatō riaru rocañua rujoecogaro. Pugani haunemoetigaro yua.

²² Bairi yua ti macā átawāārīpu di rāmu ūno arpare parique ūnie, tōrōā putirique ūnie o trompeta mena putirique ūnie basa ocaro ocajoetigaro.

Tunu bairoa tocānacā wāme caroa ūnierē capaaqūeno ānimiricārā cūā jicāū ūcū manigarāma. Tunu bairoa ti macā macāāna ūtā tii na caorica wāīā ocajonucūrīqūē ūnie cūā tūgonemoa mano yua.

²³ Tunu bairoa jicā ūno jīñaworica caūbusuworije ūnie cūā bauetigaro ti macārē.

Tunu bairoa na cawāmojiyari rāmu caāno na caboserūmu qūēnoawaja āninucūataje ūnie cūā ocajonemoetigaro.

Nipetiro ti macā macāāna na causeanimiatate manigaro yua.

Ti macā macāāna nuniwapatari majā ati yepa macāāna catutuarā majū caānimiricārā na caānimiatacūārē, ti macā yasioogaro.

Na pūame roro majū camasārē na itoepewā.

Ati yepa macāā poari nipetiro camasā poarire carorije na camasīrjē mena na itoepewā.

Bairi ti macā macāānarē na reyami Dios yua,” i busuwī āngel.

²⁴ Ti macā Babilonia macāāna roro majū Dios yarā profeta majārē, bairi Dios ya poa macāāna caāna cūārē na pajīāre āninucūīupā. Nipetiro ati yepapare capajīāecoricārā cūārē Babilonia macāāna jetoa tore bairo roro na ásupa.

19

¹ Cabero ya tūgoroyawu capāārā amurecōoru busurique tutuaro mena na cañocajorijere. Atoe bairo i ocajowā:

“iMarī Quetiupaure cū marī basapeoto! Marī Quetiupau marīrē canetōū majū niñami.

Marī Quetiupau Dios, nocārō cañuu nipetiro netōrō catutuau majū niñami.

² Cū, Dios roque caānorē bairo cariapea jicārō tūni camasārē cañābesei niñami.

Bairi cariapea Babilonia macārē rocayami yua āmerē.

Ti macā macāāna roro majū na caātiānie mena ati yepa macāāna camasārē na royetuwā.

Dios yarā pacoteri majārē ti macā macāāna na capajīārerique wapa āmerē na āmebojayami Dios.”

³ To bero inemowā tunu:

“iMarī Quetiupaure cū marī basapeoto!

Ti macā Babilonia macā caūrjē buseri tocānacā rāmu busewāmucōā ninucūgaro,” i busuocajowā amurecōoru.

⁴ Bairi yua, cabutoa camasīrī majā veinticuatro majū caāna, bairi aperā cacatirā seres majā baparcānacāū caāna cūā Diore butiuro qūīroawā. Yeparu ñigātu cūmuāti, cū caruiro tronopu carui Diore butiuro qūīroawā. Bairo qūīroarā atore bairo iwā: “iBairoa to baiāto! iMarī Quetiupaure cū marī basapeoto!” iwā.

⁵ Bairo na caīrīpaure yua busurique Dios cū caruiro tronopu caatie atore bairo i ocajowu: “iNipetiro mujāā, cawīmarā, bairi cabutoa cūā marī Pacu Diore cū basapeoya!

Nipetiro mujāā cūrē caīroarā, cūrē canucūbugori majā cū basapeoya,” i ocajowu busurique.

La fiesta de las bodas del Cordero

⁶ To bero ya tūgonemowā tunu capāārā camasā busurique paio mena na cabusocajorore bairo caūrjērē. Poro paio cabusocajorore bairo busuwu. Bero parique paio tutuaro mena busurijere bairo tutuaro caocajorārē ya tūgowu. Bairo i ocajowā:

“iMarī Quetiupaure cū marī basapeoto!

Āmerē marī Quetiupau Dios ñe ūnie carusaecu catutuau majū cū carotimasjūgoroi cū marī basapeoto.

⁷ Cordero ya bese rāmu merē etacoaya.

Cū yarā cū ya poa macāāna mena cū caānipa rāmu etacoaya.

Jicāū caūmu cū cawāmojiyari rāmūrē bairo bese rāmu etacoaya yua.

Cū numo caānipaore bairo Cordero yarā caroaro qūēnoyurā átiyama.

Bairi āmerē marī useanito.

Marī yeripu tūgoña useanirī cū marī iroáto.

⁸ Jicāū namorē bairo caāna Cordero yarā pūame caroa jutii lino mena qūēnorīqūē, caugueri manie, caasiyarijere jāñārā átiyama.

Bairina, tie jutii caroa majū lino mena qūēnorīqūē puame Dios yarā caroarā caāna roro caāperā na caānajē catiere īcōñarō baiya,” ī bʰsʰocajowā ʰmʰrecōop.

⁹ To bero űiwī tunu āngel: “Atie Dios cū caīrījērē woatuya: ‘ʰseanirī na āmarō noa űna Cordero cū cawāmojiyari bose rāmʰu caāno na capijjoricarā puame,’ ” űiwī. Tunu űinemowī āngel: “Atie mʰ cawoatujeataje cariapea Dios cū cabʰsʰurije majū niña,” űiwī.

¹⁰ Bairo cū caīrō, yʰ puame yʰ rʰpo patuuri mena yʰ etanumwā āngel rʰpori tʰpʰ, qūīroagu yua. Bairo yʰ caāto īñarī, bairo űiwī: “Tame, yʰre tore bairo āpericōāña. Yʰ cūā mʰrēā bairo caācū Dios yʰ cū paabojari majōcʰ yʰ āniña. Mʰ yarā āperā Jesús yaye queti cū caquetibʰjʰcūrīqūērē cajānaenarē bairo yʰ cūā Dios paabojari majōcʰ yʰ āniña. Bairo yʰre īroaeticōāña. Dios roquere tore bairo qūīroaya,” űi quetibʰjʰwī āngel.

Tie Jesús cū caquetibʰjʰcūrīqūē puame caroarō jīcārō tūni profeta majā Dios yarā na quetibʰjʰ masīō joroque caātie niña.

El jinete del caballo blanco

¹¹ Cabero ʰmʰrecōo capānucāetarore űiñajowʰ. Bairo ʰmʰrecōop capānucāetarō yua, jīcāñ caballo caboti majū, cū bui capesau camasocʰ mena baujaetanucāwī. Cū, caballo caboti bui capesau puame atore bairo wāmecumi: “Cū Caīrōrēā Bairo Jīcārō Tūni Caācʰ, Caānorē Bairo Cariape Caācʰ,” wāmecumi, pʰga wāme. Caroarō cariape carotimasī cariapea cū wapana cūārē caāmeoqūēmasī ānirī tore bairo wāmecumi.

¹² Cū, caballo bui capesau caapee puame peero caūwiritirije cārō paio asiyawʰ. Cū rʰpoa buipʰre capee quetiupau cū capesarije űnie coronarē pesawī. Tunu bairoa jīcā wāme woaturique camasīā manierē cūgowī. Cū jeto tie woaturiquere masīwī.

¹³ Tunu bairoa jutiiro rīpʰ catuatore jāñawī. Cū wāme yua atore bairo woaturique āmʰ: “Dios Yaye Quetire Caquetibʰjʰuri Majōcʰ” wāmecumi.

¹⁴ Cū berore cū ʰsawā pajīārī majā ʰmʰrecōo macāāna. Jutii caroa caūgueri manie lino mena qūēnorīqūē cabotirije majūrē jāñawā. Na cūā caballoa cabotirā bui pesari cū ʰsawā.

¹⁵ Cū riseropʰ űosērīcāpāi caoripāi majūrē cūgowī. Tipāi mena ati yepa macāāna camasā poarire cū cacāmitupapāi āmʰ. Tipāi cacūgou ānirī tutuaro jīcārō tūni rotimasī ānigumi. ʰse ocore ripe jel, cū rʰpori mena tutuaro pea abori caācure bairo tutuaro na ātiri na īñabesegumi camasārē. Roro majū na ātigumi. Aperārē use oco carorije nimarē bairo caānierē na etio joroque caācure bairo roro na ātipacogumi. Dios nipetiro carotimasī űe űnie carʰsacʰ asiari tore bairo cū caātirotirijere na etio joroque ātigumi.

¹⁶ Cū, caballo caboti bui capesau puame jutiiro cayoarō cū cajāñarō, cū isepʰto buire atore bairo woaturique cūgowī: QUETIUPARĀ CAĀNA QUETIUPAʰ MAJŪ NIÑAMI, QUETIUPARĀ REYES QUETIUPAʰ REY MAJŪ NIÑAMI, ī woarique tusawʰ cū isepʰto buire.

¹⁷ Tie bero űiñaroyawʰ tunu jīcāñ āngel mʰpʰ ʰmʰreco macāācʰ tʰpʰ canucūārē. Cū puame bʰsʰurique tutuaro mena nipetiro aa majā űna carii caugarā cawurārē na awaja piineñojowī. Bairo na īwī: “īTiaya, neñarasā mujāā cūā! Dios paio cū caūgarique pajīārījērē ʰgarasā.

¹⁸ Quetiuparā reyes, bairi pajīārī majā quetiuparā riire ʰgarasā. Tunu bairoa caūmʰa catuuarā rii, caballoa rii, bairi caballoa bui capesamiatana rii cūārē ʰgarasā. Nipetiro Dios cū careparā riire ʰgarasā. Paacoteri majā, bairi na quetiuparā, cawīmarā cabutoa cūā nipetiro riire ʰgarasā,” na ī piineñojowī āngel cawurā ʰgari majārē.

¹⁹ Bairo cū caīrō bero yua, űiñajowʰ. Tame, moecū monstroo, bairi quetiuparā reyes ati yepa macāāna cūā na ʰmʰa pajīārī majā mena neñarā baiwā, pajīāgarā. Caballo caboti bui capesau, cū ʰmʰa pajīārī majā mena caācūrē cū āmeo qūēgarā, neñarā baiwā.

²⁰ Bairo na caneñarō yua, caballo caboti bui capesau puame moena pʰgarārē na űewī. Monstroo, bairi apeī cū yʰ profeta mee caācū caītopai mena na űewī. Mai, cū, profeta caītopai puame caīñaña manie caacʰorije űnierē monstroo cū caīñajoropʰ camasārē caāti īñorīcū āmi. Tie cū caāti īñomasīrījē mena, cū, caītopai puame camasārē caītoepericʰ āmi. Bairo na itori yua, monstroo yʰ wāmerē na riapoa, o na wāmorʰ na cawoaturotiricʰ āmi. Tunu bairoa cū caātijēño īñomasīrījē jūgori cū monstroore bairo cabauʰ na cawericʰ cūārē na īroao joroque caātacʰ āmi. Bairi yua, monstroo cū caītopai mena pʰgarāpʰrea na űerī peero capairira caūrōpʰ na weenerocañuacōā jowī caballo caboti bui capesau puame yua. Cacatirārēā utabʰcʰare bairo azufre mena asuyaro caūrīrapʰ na recōāwī yua.

²¹ Bairo narē na reyparorī bero yua, āperā, na ānana mena caneñamiatana puamerā caballo caboti bui capesau cū riseropʰ cawitiripāi yise mena na pajīarepʰyocōāwī. Bairo cū capajīarerā camasā rii ānajērē yua nipetiro ʰgari majā cawurā ʰgarepʰyocōāwā. Aa űna, yucaā űna na rii ānajērē ʰgarepʰyocōāwā yua.

¹ Bairo cabairijere yu cañnarō bero, ñiñajowu tunu apeí ángel umarecōoru caruiacāre. Ope cañcūārī opere pāāricārō llavere cāgori ruiamí. Ápōāwē jiyaricawē cadena cūārē cū wāmoru nerí ruiamí.

² Tiwē cū cacāgoriwē cadenawē mena dragōrē cū jiyawí. Moecū āña caroagon cabucu caññijūgotācu wātí, o Satanás cawāmecucure cū jiyawí yua ángel. Yoaro mil cūmaarí cārō majū cū jiyacūroacu āmi, camasārē tocānacā yutea cū cañtoetiparore bairo í.

³ Bairo cū jiyari bero yua, ope cañcūārī opere cū rocañjōcōāwí. Bairo cū rocañjōri ti ope jopere nebiatucōāwí. Nebiaturi bero, ti jopere apeye ūnie mena jugoo biatucōāwí usaro majū yua. Mil cūmaarí cārō majū mai yoari yutea ati yepa macāāna camasā poarire cū cañtoetiparore bairo í, tore bairo cū āmi. Bairo mil cūmaarí canetōrō bero majū yua, cū pāāwiyogumi tunu. Bairo cū pāāwiyomicūā, yoari yutea cū ānietietigumi. Yoaro mee cū rocamajūcōāgumi.

⁴ Ñiñanemoroyawu tunu trono ruirique capee cañnierē. Tie ruiriquepu caruirā cūārē na ñiñaroyawu. Na puame camasārī majā, camasārē ññabese masírīqūērē caupaātana caroti-masírā āma. Tunu bairoa ñiñaroyawu Jesús yaye queti jūgori aperā na carūpoa patarericarā yeri āñajērē. Jesús yaye queti bairi Dios yaye caroa quetire caroaro na catāgousarije jūgori na capañjārericarā ānana yerire ñiñawā. Na ānana puame monstroo, bairi cārē bai cabauu na cawericu cūārē cañroetana āma. Tunu bairoa cū monstroo wāmerē na riapopu o na wāmoru cūārē cawoatuecoetana āma. Na puame na capañjāricārā nimirācūā, Dios cū cacatoricarā majū āma. Na cūā Jesucristo mena mil cūmaarí majū camasārē carotiāni masíparā āma.

⁵ Mai, aperā Cristo yarā cariaricarā cañnarē na catioemi Dios. Mil cūmaarí canetōrō bero roquere nipetiro na cationemogumi yua Dios. Mai, na puame Cristo yarā, Dios cū cacatiojūgorā majū āna baiwā.

⁶ ¡Bairi useanirí na āmarō noa ūna Dios cū cacatio jūgoripaure cacatioecoricarā yua! Bairina merē Dios ya poa macāāna mena macāāna cañnīparā majū tuagarāma. Bairi useanirí na āmarō. Merē yua na puame pugani cārō carianemoetiparā tuacōāgarāma. Pugani caria nemorārē bairo baietigarāma. Dios yarā sacerdotea majū roque tuagarāma. Cristo yarā sacerdoteare bairo caāna majū tuagarāma yua. Bairo catuarā ānirí Cristo mena jīcārō, mil cūmaarí majū camasārē na quetiuparārē bairo na rotimasí ānigarāma.

Derrota del diablo

⁷ Bairo mil cūmaarí canetōatato bero, Satanás wātí puame preso joricu cañniatacu preso wiyocogumi. Ti ope cañcūārī opere cañniatacu pāāwiyocogumi tunu.

⁸ Bairo ti opere cañniatacu witiitari, ati yepa macāāna nipetiropu caāna camasā poarire na ñtoñesēāūāgumi. Gog apeí Magog cawāmecuna cūārē na ñtoūāgumi. Na yarā pajjārī majā mena neñarí pajjāgarā na coteáto í, tore bairo na ñtoūāgumi. Gog apeí Magog yarā pajjārī majā puame capāārā majū nigarāma. Ria capairiya paputiro macāājē paa tūni majū capāārā nigarāma.

⁹ Bairi na, nipetiro yua, ati yepa jesanucā petiropu ēñota āmejoregarāma. Dios ya poa macāāna na cañnipaurire ēñotagarāma. Dios ya macā cū camairí macārē ēñotamigarāma. Bairo na caēñota āmejoremiatacūārē, Dios puame umarecōo macāā peero mena na ñjojeere peyocōāgumi. Jīcāū ūcū rusaricaro mano na joerepeyocōāgumi wātí Satanás cū cañtoatanarē yua.

¹⁰ Bairo narē cañtomiatacu wātí puame yua utabucura azufre mena cañrīrapu rocañuacogumi. Monstroo apeí cañtopai profeta mena na cū caweneroca ñuajoricaropua cū cūārē cū rocacumi Dios. Tira cañrīrapua yua tocānacā rūmua, ñamii caāno cārō bopacooro tāmucōā ninucūgarāma. Di rāmu ūno yerijāetigarāma.

El juicio ante el gran trono blanco

¹¹ Cabero ñiñajowu tunu ruiricarō trono capaireore. Quetiupau cū caruiro cabotirore ñiñajowu. To ruiricarore carui cūārē cū ñiñajowu. Bairo topu carui riape cū caññarōā yua, ati yepa bairi umarecōo cūā peticoapu. Caāno tāsaroa yua yasimajūcoapu. Pugani noo ūnupu baunemoepā.

¹² Bairo cabairo yua, tocārōā ñiñaroyawu cariaricarā ānanarē. Quetiuparā rotiri majā caññimajūrā, aperā paacoteri majā umuarē bairo caāna cūārē na ñiñaroyawu. Quetiupau cū caruiro trono riapere nucūwā. Bairo na canucūrō papera tutiirire pāāwí Quetiupau puame yua. Ape ati cacaticōāñiparā Dios yarā na caāno cārō na wāmerirē cū cawoaturica tuti cūārē pāāwí. Bairo ti tutiirire pāārī bero yua, ti tutiiripu na caátaje woaturique nipetirijere ññacōñarí na ññabesewí. Dope bairo caroaro na caátaje, o roro na caátaje cūārē jīcārō tūnia na ññabesewí nipetiro cariaricarā ānanarē yua.

¹³ Bairi ria capairiyapu oco mena jūgori cariaricarā cūā catiri topu āma. Ati yepa jesaropu cañnimirīcārā cūā merē catiri topu āma. Bairi ria cariaricarā, aperā ati yepapu cariaricarā

cāa nipetiro topu jeto nicōñapeticōwā. Na, nipetirore Quetiupau puame dope bairo caroaro na caátajere, o roro na caátaje cūārē jīcārō tūnia na ĩñacōñarī na ĩñabesewī.

¹⁴ Cabero riaricaro cawāmecutore, bairi cariaricarā na caāno cūārē azufre mena caūrīrapu recōāwī Dios. Pūgani cārō marī cariaetiparore bairo ĩ, peeropu recōāwī yua. Bairi ti peeropu caāná puame cacatitunurīcārā nimirācāā, pūgani carianemorārē bairo baiwā. Jīcāni riarī bero, tunu roro popiye rianemorīcārō āmu ti peero.

¹⁵ To azufre mena caūrīrapu cacatiānīparā wāmerē woaturica tutipū cawāmetusaena puamerē na reñuajocōāwī Dios. Topu tocānacā rūmua popiye bopacooro tāmuocōā ninucūgarāma.

21

El cielo nuevo y la tierra nueva

¹ Bairo tie cabaipetietaro bero, ĩñīawū yua cawāma umurecōore. Tunu bairoa yepa cūārē cawāma yepa majūrē ĩñīawū. Caānijūgorica umurecōo, bairi caānijūgomirīcā yepa cāa cayasipetiātato bero āmu. Ria capairiya, ria puto cāa yasicoapu. Bairi tie caānijūgomirīqūē cabucu umurecōo cabucu yepa cāa tocārōā mamū yua.

² Tunu bairoa ĩñīaroyawū macā caroa macā majūrē. Ti macā puame cawāma macā Jerusalén āmu. Dios cū cañīajoro umurecōopu caruiatīata macā majū āmu. Caroaro qūēnoyu peyocōārīcā macā āmu. Jīcāo carōmio cō manapu caānīpauere caroa jutī jāñarī cō cacoterore bairo caroa macā majū āmu.

³ Tocārōā yu tūgowu tutuaro busūrique quetiupau cū caruiro tronopu caatīere. Atore bairo ĩjoroyawu busūrique: “Āmerē Dios camasā mena ĩñīami. Na mena tocānacā rūmua nicōā ninucūgami. Na, camasā, cū yarā cū ya poa macāāna nīgarāma. Cū, Dios, cū majūā na Quetiupau Dios nīgami.

⁴ Cū, Dios puame nipetiro na caapee ocore paaregami. Bairi yua, narē di rūmua riarique manigaro. Bopacooro bairique, otīrique cāa manigaro. Roro pūnirō tūgoñarīqūē ũnie cāa manigaro yua. Cajūgoyeru nipetiro wāme roro bairique caānimirīqūē peticoapu. Bairi roro tāmuorīqūē manigaro yua,” ĩ ocajowu busūrique.

⁵ Bairo cañocajoro bero, tronopu carui puame atore bairo ĩwī: “Yua, nipetiro caānimirīqūērē cawāma jeto yu ātiwasoaya,” ĩwī. Bairo ĩ yaparori, ĩnemowī tunu: “Yu cañījē cariapea cabairije majū ĩña. Yu cañroarea bairo cabaipēe majū ĩña. Bairi yu cañījērē woatuya,” ĩwī.

⁶ Bairo ĩrī bero, yu puamerē ĩwī: “Merē nipetiro yu ātipeyo yaparoetaya. Yua, Alfa bairi Omegare bairo caācū yu āñīña. Caānijūgoripauya caānijūgoatācu carotimasī yu āñīña. Tunu bairoa yua yu āñīña nipetiro ati umurecōo macāājē to petio joroque caātipau. Bairi ĩme jipiricarore bairo yure cabonetōrārē oco caroa caticōānajē majūrē na yu jogu. Wapa jēnīrīcārō mano na yu jogu.

⁷ Bairi ni ũcū carorije ātajere canetōnucāūrē tie caroa cū cacaticōā ninucūpeere cū yu jogu. Bairo cū jori yua, cū Quetiupau Dios yu āñīgu. Cū puame yu macūrē bairo caācū nīgami.

⁸ Aperā cañuena roquere azufre mena caūrīrapu na yu recōāgu: Aperārē uwirā yure cañroajānapairā, yu yaye quetire carī catūgoena roque peeropu āgarāma. Tunu bairoa caasiapairā, camasārē pajārī majā, roro aperā na rupau mena caātiepēpairā, carorije cūmuāñe ũnierē caātiānīpairā, bairi werīcarārē cañroapairā, cañtopairā cūā nipetiro azufre mena caūrīrapu āgarāma. Topu na ũna carorārē na yu recōāgu. Topure ánā yua, pūgani cārō carianemorōrē bairo roro tāmuo āninucūgarāma,” ĩ quetibūjwī Dios.

La nueva Jerusalén

⁹ Bairo Dios yu cū cañquetibūjuro bero, ángel jīcāu yu tūpu etawī. Jīcā wāmo peti pūga pēnirō cānacāu jīcā wāmo peti pūga pēnirō cānacā wāme riarīquere caātītusaātana āngelea mena macāācū āmi. Cū puame yutu etari yua, bairo ĩwī: “Tiaya yu mena mai. Cordero nūmo caānīpaore mu ĩñīopa,” ĩwī.

¹⁰ Bairo cū cañrō, Espīritu Santo yu cū camasīōrījē jūgori qūēguericarore bairo yu caññarōpu yu caññāta yua, capairī buro ũtā buro, cañmuarī buropu yu necoāmī ángel. Topu capairī macā Jerusalén macā caroa macā majūrē ĩñīowī. Dios cū cañīajoro, umurecōopu caruiatīata macā caroa macā majū āmu.

¹¹ Ti macā puame Dios cū caasiyarije mena bātīoro majū asiyabatowu. Caroa ũtāācā caasiyarica sawapapacāricare bairo asiyawu. ũtā jaspe cawāmecutia caasiyarore bairo asiyawu. Tunu bairoa ēñoorō ĩña āmewiyoricarore bairo caroaro tusuri macā majū āmu.

¹² Tunu bairoa ti macārē ēñotarica turīro cāa paio umuarī turīro āmu. Ti macā rupa macārēā ēñota āmejorerīcaro āmu. To ēñotarīcaro puame pūga wāmo petiro rūpore pūga pēnirō cānacā jopee majū jopeerīcupu. Ti jopeerire tocānacā jopepūrea jīcāu jeto āngelea majā cotewā. Tunu bairoa tocānacā jopepūrea Israel yepa macāāna pūga wāmo petiro rūpore

puga pēnirō cānacā poa caāna caānijūgoricarā wāmerī tusawu. Jīcāu wāme jeto jīcā jopere woaturique tusawu.

¹³ Bairi yua, atore bairo jopeeri weerique āmu: Muipū cū cawāmuatōre itia jope āmu. Muipū cū carocajārī tua cūārē itia jope āmu. Cawarua jope cūārē itia jope āmu. Bairi ape nugōā warua jope cūārē itia jopea āmu.

¹⁴ Tunu bairoa ti macā ēñotarica turirore cajūgo tutuaripaurire puga wāmo peti rupore puga pēnirō cānacā jeto ūtāpāirī cūjūgorique āmu. Tipāirīpure puga wāmo peti rupore puga pēnirō cānacā jāā, Cordero yarā, cū cabesericarā apóstolea majā wāme tusawu.

¹⁵ Mai, yure caquetibuju āngel puame jīcāu cōñarīcū oro mena qūēñorīcārē cāgowī. Tii cōñarīcū mena ti macārē cōñagu āmi. Ti macā jopeeri, ti macā ēñotarica tariro cūārē cōñagu āmi.

¹⁶ Ti macā baparičanacā nugōāpu jīcārō tūni esari macā āmu. Bairi cayoaro cūā, caesaro cāā jīcārō tūnia yowā. Bairi yua, āngel puame tii cōñarīcū mena cōñawī ti macārē. Bairi dos mil doscientos kilómetros cārō yoaro majū cōñawī. Bairi ti macā cayoaro ti macā caāmuarō, ti macā caesaro cāā jīcārō tūni jeto yoaro cōñawī āngel.

¹⁷ Ti macārē cōñarī bero, ti macārē ēñota āmejorerica turiro cūārē cōñawī. Camasā ati yepa macāāna cōñarīcā wāmei cōñawī. Bairi tore bairo cū cacōñata yua, sesenta y cinco metros cārō majū ūmuarō āmu ti macā ēñotarico.

¹⁸ Bairi tunu ti macā ēñota āmejorerico puame ūtā caroa jaspe cawāmecutie mena qūēñorīcārō āmu. Ti macā puame caroa majū oro mena qūēñorīcā macā āmu. Caroa majū ūgueri mano ēñoorōrē bairo īña āmewiyorica macā āmu. Caroa macā majū āmu.

¹⁹⁻²⁰ Bairi tunu ti macā ēñotarica turirore cajūgotutuarie ūtā caroa majū mena na cacūjūgorique āmu. Tocānacā wāmerua ūtā rupaa cawapacutie mena wāmagorique āmu tipaurire. Atie ūnie caroa ūtā cawapacutie mena wāmagorique āmu:

Caānijūgoro ti macā ēñotarico cajūgotutuario jaspe mena qūēñorīcārō āmu.

Cabero macāātō cajūgotutuario zafiro mena qūēñorīcārō āmu.

Pugaro bero macāātō ágata cawāmecutie mena qūēñorīcārō āmu.

Itiario bero macāātō esmeralda cawāmecutie mena qūēñorīcārō āmu.

Baparičanacārō bero macāātō ónice cawāmecutie mena qūēñorīcārō āmu.

Jīcā wāmo peti bero macāātō cornalina cawāmecutie mena qūēñorīcārō āmu.

Jīcā wāmo peti jīcā pēnirō bero macāātō crisólito mena qūēñorīcārō āmu.

Jīcā wāmo peti puga pēnirō bero macāātō berilo cawāmecutie mena qūēñorīcārō āmu.

Jīcā wāmo peti tía pēnirō bero macāātō topacio cawāmecutie mena qūēñorīcārō āmu.

Jīcā wāmo peti baparičanacā pēnirō bero macāātō crisoprasa mena qūēñorīcārō āmu.

Puga wāmo cārō peti bero macāātō jacinto mena qūēñorīcārō āmu.

Bairi yua, catusaro cūā amatista cawāmecutie ūtā mena qūēñorīcārō āmu.

Tore bairo tie wāme ūtā mena ti macā ēñotarico catutuapee puga wāmo peti rupore puga pēnirō cānacāpu caānierē qūēnojūgorico āmu.

²¹ Tunu bairoa puga wāmo peti rupore puga pēnirō cānacā jopeeri majū caānie cūā ūtā cawapapacarije perla cawāmecutie mena qūēñorīcā jopeeri āmu. Tocānacā jopepura tie ūtā perla jīcā mena qūēñorīcā jopeeri āmu. Bairi tunu ti macā átawā caānimajūrīwā cūā caroa majū caasiyarije oro majū mena qūēñorīcāwā āmu. Caroa majū ūgueri mano ēñoorōrē bairo īña āmewiyoricawā āmu.

²² Apeyera tunu ti macāpura Dios yapu ūno santuario mamū yua. Merē Quetiupau Dios űe ūnie carusaecu catutua cū caāno āmu. Bairi topure santuario mamū. Dios catutua űe ūnie carusaecu, cū macū Cordero mena santuario bairo caāna merē ānicōāwā topure.

²³ Bairi tunu ti macā űe ūnie rusaeru. Muipū ūmureco macāācū, o űami macāācū ūcū cūā ti macārē cū cajīñabusuwopee mamū. Merē Dios cū caasiyabatorije mena jūgori ti macā caroaro jīcārō tūni busuwopeticōāwā. Tunu bairoa cū macū Cordero cūā jīñaworicare bairo caācū ti macārē cajīñawonemou majū āmi.

²⁴ Bairi nipetiro camasā poari caāno cārō ti ūmurecōo macāāna camasā Dios yarā cū caasiyabatorije mena jūgori ānimasīgarāma. Tunu bairoa nipetiro ti yepa macāāna quetiuparā reyes ti macāpu cawapacutie na cacūgorije nipetirijere cū nunigarāma Diore.

²⁵ Tunu bairoa ti macā jopeeri cūā di rūmu ūno bia manigaro. Pāārīqūē jeto nicōā ninucūgaro tocānacā rūmurua. űami roque manigaro ti macārē yua.

²⁶ Bairi ati yepa macāāna cūā nipetiro caroa majū na cacūgomirīqūē cawapacutiere ti macāpu nunirāgarāma. Diore cū jōgarāma.

²⁷ Dise ūnie carorije macāājē roque peeto ūno ti macāpura jāāmasīētīgaro. Tunu bairoa ni ūcū āmerē Dios cū cateerije ūnierē caācu cūā jāāmasīētīgumi. Caiťopai, Itoriquere caátipai cūā jāāmasīētīgumi. Dios yarā caāna cacatiānīparā wāmerē woaturica tutipū cawoatuecoricarā jeto ti macārē jāāmasīgarāma. Ti tuti Cordero ya tutipū cawoatuecoricarā jeto jāāmasīgarāma yua ti macārē.

22

¹ Bairo tiere yu cañnapetiro bero yua, jicãu ángel ñiñowí ria caugueri maniya majürê. Tiya oco puame catiñanjê majürê cajoriya âmu. Êñoorôrê bairo caroaro majü ñña âmewiyoricaya caroa oco tusuriya âmu. Bairi tiya, Quetiupau Dios bairi Cordero mena na caruiro trono rocare niwitiwã.

² Tunu bairoa ti macã átawã cañnimajüríwã recomacãrê tiya âmu. Bairi tiwã recomacãrê, ria tãni puga nugôã tupu cãârê yucu putinucüwã. Tii puame catiñanjê majürê cajoricu âmu. Jicãu muipu bero jeto caríca cutinucürícu âmu. Bairo Igu ñiña: Jicã cãmarê puga wãmo peti rupore puga pëñirô cãnacãni jeto carícacutí âmu. Bairi tii püü cãã ati yepa macããna camasã poaire na cationasíríqûê âmu.

³ Bairi tunu ti macãpure carorije átícürícarôrê bairo cañnie manigaro. Ti macãpu Dios, bairi cã macü Cordero mena na caruiro cãã topua nigaro. Bairi cã yarã cã canetörícarã cãtu macããnarê bairo caãna jeto qũiroagarãma.

⁴ Na puame cariapea Diore qũñnamajücôãgarãma. Tunu bairoa na riape buire tocãnacãuru Dios ya wãmerê na riapopu woaturicarã nigarãma.

⁵ Ti macãpure ñami manigaro yua. Bairi ti macãrê caãna jññaworique ñnie, o muipu umureco macããcũ ücã cã cajññaworije ñnie cãârê boetigarãma. Quetiupau majü caãcũ Dios puame roque narê jññawogumi. Cã caasiyabatorije mena na jññawogumi yua. Bairo topu ñna yua, na puame Dios mena tocãnacã rãmua nicôã ninucügarãma. Na cãã rotimasícôã ninucügarãma tocãnacã rãmua yua.

La venida de Jesucristo está cerca

⁶ Cabero ángel ñiwí: “Atie yu caññjê cariapea cabairije majü ñiña. Yu cañrôrêã bairo cariapea cabaípe majü ñiña. Quetiupau Dios, cã yarã profeta majãrê caroaro jicãrô tãni cã yaye quetire na quetibuju masíô joroque na caátinucüna mu tupu yu joami. Cã yarã caãna, cã yaye quetire caquetibuju ñninucürã tãmurã cabaípe, cã caátípeere na camasíparore bairo ï, yu quetibuju rotijoami,” ñiwí ángel.

⁷ Tocãrôã Jesús puame atore bairo ï ocajowí: “Tũgopeoya mujãã. ¡Petoaca rusaya mujãã tupu yu caátiparo! Yoaro mee yu atígu mujãã tupu. Bairi useanirí cã ãmarô ni ücã caroa queti yu caquetibuju jũgoyeticüríjêrê carí catũgon. ¡Cariapea cabaípeere yu caquetibujucüríjêrê ati tutipu woaturiquere carí catũgon useanirí cã ãmarô!” ï ocajowí Jesús.

⁸ Bairi yua, Juan, atie cabaípeere yu majũpua ñiñawü. Nipetirije atie cã caññjêrê yu majũpua yu tũgowu. Bairo atiere tũgo, ñña, átiri bero tiere yure caññoatcu ángel rupori tupu yua yu etanumuwã, qũiroagu.

⁹ Bairo yu caãto ññarí, bairo ñiwí ángel: “Tame, tore bairo yure ápericôãña. Yu cãã murêã bairo caãcũ Dios yau cã paabojari majôcu yu ñniña. Tunu bairoa mu yarã aperã profeta majã Jesús yaye queti cã caquetibujucüríqûêrê cajãnaenarê bairo yu cãã Dios paabojari majôcu yu ñniña. Nipetiro ati tuti woaturique cañnierê carí catũgonarêã bairo caãcu yu ñniña yu cãã. Bairi yure ñroaeticôãña. Dios roquere tore bairo qũiroaya,” ï quetibujuwí ángel.

¹⁰ Bairo ñi quetibuju yaparori bero, ñinemowí tunu: “Atie caroa queti cabaípeere yasiropu mu cüêpã. Tie ati tutipu mu cawoaturijere yasiropu mu cüêpã. Nipetiro camasãrê na mu quetibujunetôwã tie queti yoaro mee cabaípeere. Merê cõñnamajücôãña ti tutipu cañquetibujurore bairo cabaipetietapa rãmua yua.

¹¹ ¡Tame, merê cõñnamajücôãña! Bairi carou carorije caãca, carorijerea cã átiacuãto. Carou cañuetie majürê caãcu cãã bairoa cã átiacuãto. Apei caroa macããjêrê caátíñninucü roque nemojãñurô caroare cã átinemoãto. Tunu bairoa, ‘Dios yau majü yu ñniñu,’ caññicũ cãã tocãnacã rãmua nemojãñurô Dios cã caborore bairo cã átícôã ninucüãmarô,” ñiwí ángel.

¹² Bairo ángel yu cã cañquetibujuro, Jesús puame bairo ñrowawí: “¡Tũgopeoya mujãã! Yoaro mee yu atígu mujãã tupu. Caroaro mujãã caátíñanjê wapa caroa mujãã yu cajopeere yu jeatimajücôãgu. Tocãnacãũpura caroa wãmo o rori wãme mujãã caátajere ñnacõñnarí bero, yu cajopee wapare yu jeatimajücôãgu.

¹³ Yua, Alfa, bairi Omegare bairo caãcũ yu ñniña. Caññijũgoripaurua caññijũgoatãcu carotimasí yu ñniña. Tunu bairoa yua, yu ñniña nipetiro ati umarecôo macããjê to petio joroque caátipau,” ï ocajowí Jesús umarecôoru.

¹⁴ Bairi useanirí na ãmarô noa ñna carorijere áperã caãna. Na jutiire coseweri uguerí mánarê bairo caãna carorije cawapa cũgoena useanirí na ãmarô. Na ñna roque yucu, Dios yau catirica macããjêrê cabócamasíparã nigarãma. Tunu bairoa Dios ya macã cawãma macãrê jããmasígarãma.

¹⁵ Aperã carorã catũgoñamasíëna roque ti macãrê jããmasíëtigarãma. Ti macã jũgoyepua tucôãgarãma. Carorije cãmuañie ñnierê, na rupau caborore bairo caátípeepairã, camasãrê capajãipairã, wercarãrê caíroapairã, ñtopairiquere caborã ñnirí tie jettore caátíñninucüpairã cãã ti macãrê jããmasíëtigarãma.

¹⁶ Bairo tunu yu tãgonemowã: “Yu, Jesús, mu tũpu cã yu joapu ángel yu yaure. Nipetirijere yu caquetibũju rotijorijere ñubueri majã poarire na mu caquetibũjunetõõparore bairo Ì, cã yu joapu mu tũpu ángel yu yaure. Yua, David ãnacũ pãrãmi caãnitusaũ yu ãniña. Yua, cabusuatĩpaũ caãno bũtioro caasiyaũ, busuri ñocõrẽ bairo caãcũ yu ãniña,” Ìwĩ Jesús.

¹⁷ Bairo cã caĩrõ bero, Espĩritu Santo, bairi Corderore catãgousarã Dios yarã cãã bairo Ìwã: “¡Tãmurĩ tiaya jãã tũpu!” Ìwã. Bairi aperã noa ùna atie cã caĩrĩjẽrẽ cariape catãgorã, “¡Tãmurĩ tiaya jãã tũpu!” qũñña mujãã cãã. Neme jipiricarore bairo noa ùna bũtioro Diore caborãrẽ caroa caticõãnajẽ majũrẽ na jogumi. Na carorije wapare na netõõgumi. peeto ùno wapa jẽniricãrõ mano na jogumi catirique majũrẽ.

¹⁸ Bairi mujãã, atie caroa queti cabaĩpee ati tuti yu cawoaturijere caroaro majũ tãgousaya. Caroaro jicãrõ tũni majũ asa. Bairi mujããrẽ ñiña: Ni ùcũ ricaati ati tuti caĩrõ netõjãñurõ buipearo cã caquetibũjunetõata, Dios roro netõrõ cã átigumi. Ati tutipũ roro camasãrẽ cã caãtĩpeere caquetibũjuõ netõjãñurõ nemorõ roro cã átipacogumi.

¹⁹ Tunu bairoa ni ùcũ ati tuti caquetibũjurije caroa queti cabaĩpeere peeto ùnorẽ boetiri cã cayasioata, yucũ catirique macããjẽrẽ cajoricũ rĩcare cã ugarotietigumi. Tunu bairoa ati tutipũ yu caquetibũjuri macã Dios ya macã majũ cããrẽ cã jããrotietigumi.

²⁰ Bairi atie yu cawoaturijere cariapea yure caquetibũju pũame bairo ñnemoñami: “Bairoa yu baiũ. Yoaro mee yu atĩgu mujãã tũpu,” Ìñami.

Bairi yu pũame cã ñiña Jesure: “Mu caĩrõrẽ bairoa to baiãto. Yu Quetiupau tãmurĩã tiaya jãã tũpu,” cã ñiña.

²¹ Marĩ Quetiupau Jesús caroa majũrẽ mujãã cã jonemoãto mujãã nipetirore. Bairoa to baiãto.